BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
23 E
10

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

13-29. 6. 49

35 a 12
35 a 9

Fri Pappenedi

Digitized by Google

Digitized by Google

CONSILIORVM,

SIVE IVRIS RESPONSORVM,

Cum quamplurimis Supremorum Regni Neapolitani Tribunalium, nouiſſimis, & à nemine hùc vſq; relatis diffinitionibus

VOLVMEN PRIMVM.

A V T H O R E

IO: LEONARDO RODOERIO I.C.

Et eorundem Tribunalium Aduocato.

QVIBVS QVIDEM RESPONSIS VNIVERSI IVRIS MATERIÆ DIFFICILIORES, Præſertim verò, *Feudales, Teſtamentariæ, Fideicommiſſariæ, Succeſſionum, Hypothecarum, Concurſus Creditorum, Criminales*, aliæq; vtillimæ, ac propè ſingulares, eleganti mæthodo, Iucundiſſima facilitate, & mirabili acutiæ, tam attento communi, quam Regni, & municipali iure, examinantur.

Opus Ius dicentibus gratum; Aduocatis, Conſulentibus, & Interpretibus vtile; Scholaribus verò perquàm neceſſarium.

CVI ACCESSIT ARGVMENTORVM ELENCHVS, & Materiarum omnium, quàm ordinatus, & copioſiſſimus

I N D E X.

NEAP. Typis Hæredum Roncalioli, apud Carolum Porſilem. 1674.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

BEATISSIMÆ ET IMMACVLATÆ SEMPER VIRGINI DEI GENITRICI

Abſquè communi Labe

CONCEPTÆ

AVTHOR SE, ET SVVM OPVS D. D.

VIolato iam (INVIOLATA VIRGO) à noſtris Protoplaſtis Obedientiæ præcepto, ac ligni fructu vetiti vix deguſtato: Dum ſe Deos Boni, Maliq; ſcientia prædiros euaſuros putabant, omni prorsùs Bono ſe, ſuamq; Poſteritatem denudaſſe, omniq; Malorum genere dignos effeciſſe nouerunt (proh dolendam memoriam) Infelices. Protinùs enim, Diuina iuſtitia vindice, Terra ſpinas, ac tribulos germinare, Mulier in dolore parere, Homo in ſudore veſci iuſſi ſunt. Cùmq; rursùs culpa maiorem adhùc pœnam promereretur; è voluptatis Paradiſo in locum relegantur afflictionis, nil indè aliud præter mortem, quam illis vitæ lignum intulerat reportantes. Miſerandam profectò humanæ conditionis hucuſq; protractam viciſſitudinem, vt dum apicem felicitatis attigiſſe putamus, in imum calamitatis proturbemur: vtq; videatur quodammodò ideò nos altiùs fortuna extollere, quò grauiore lapſu rueremus. Quis igitur ab huiuſmodi malorum abyſſo hæc omnia ſubleuabit? Ecce Ter-

ram maledictam: Quis illam ſanctificabit? Ecce Mare fluctuoſum: Quis illud tran-
quillum reddet? En Cœlum obnubilum: Quis illi nitorem reſtituet? Ecce Peccatum
in mundo: Quis illum ab eo mundabit? Ecce Vitam cum Morte commutatam:
Quis illam reuocabit ad vitam? Ecce Mortem ad vitam ductam: Quis eam morti
tradet? Ecce Paradiſi cardines obſignatos: Quis eos recludet? Ecce Infernum reſe-
ratum: Quis obſtruet illum? Ecce iam Hoſtem debacchantem: Quis illum proſternet?
Ecce Deo hominem inimicum: Inimicitias Quis componet? Ecce homini Deum
iratum: Quis illum ei reddet propitiatum? Et ecce deniq; Naturam vniuerſam coin-
quinatam: Quis illam mundabit? Vniuerſam afflictam: Quis conſolabit?

Equidem (SACRATISSIMA VIRGO) adhuc etiam in perditionem prolapſa
cuncta iacerent; Niſi Summus eorum Opifex, ac Magnus Miſericordiarum Pater, in
eorundem reparationem Heroinam te deſtinaſſet; Te, inquam, ex qua, velut in al-
tera Mundi Creatione, quæ iam in prima ſuum eſſe acceperant, bona eſſe cœperunt,
& in qua omnia, quæ facta erant, ſunt modo ineffabili renouata. Vt quàm meritò
quod Dilectus ille Diuinorum Scrutator Myſteriorum ait, & nunc poſſim de te ef-
fari: *Vidi Cœlum nouum, & Terram nouam: Primum enim Cœlum, & prima Terra abijt,*
a. Apoc. 21. a. 1. *& mare iam non eſt; Ecce noua facio omnia.* a Vel vt aptiùs ad propoſitum inquit Apo-
ſtolus: *Vetera tranſierunt, & noua facta ſunt omnia.* b *Cœlum nouum:* Tu quippè illud
b. 2. Corinth. 5. c. 17. effulgentiſſimum Cœlum es, manſio ſupramundana venerabilior regione, virtutum
ſplendore coruſcans, ex qua Iuſtitiæ Sol exoriens, ſalutis diem, qui neſcit occaſum,
hominibus inuexit. *Terram nouam;* Tu enim Terra es Dei calcata pedibus, eum,
qui ſecundùm Diuinitatem extrà omnem eſt locum, loco per Incarnationem com-
c. Pſalm. 103. a. 5. prehendens. Terra es, in qua fundata carne à ſpiritu, ſubacta canis: *Fundaſti Terram*
ſuper ſtabilitatem ſuam. c Terra quippè es, quæ abſq; ſemente ſata, fructum, qui cun-
d. Iſai. 11. a. 1. ctis alimenta præbet, protuliſti. In qua peccati ſpina exorta non eſt; imò contrà
Virga de radice Ieſſe prodijt. d Neq; vt prior illa maledicta, cuius fructus ſpinis referti
erant ac tribulis; ſed ſuprà quam eſt benedictio Domini, & cuius fructus ventris eſt
benedictus. Vel poſtremò vberrimam te dicam Terram promiſſionis, ſuauiſſimis
plenam fructibus ſanctitatis, in qua, non Iſraeliticus, ſed Chriſtianus Populus abun-
dantiori gratiarum lacte, ac dulciori virtutum tuarum melle continuo perfruetur.
Et Mare deniq; *iam non eſt.* Non eſt ſcilicet ſic fœcundum, ac gemmis abundans,
velut Marianum Mare, quod Margaritam produxit in noſtri redemptionem pretio-
ſiſſimam. Vel *Non eſt,* ſicut tuum Mare ſic immenſum, in cuius profundum omnia
immerſa ſunt capita vitiorum; & è cuius immenſitate licèt omnes hauriant, ſemper
tamen remanet inexhauſtum. Aut *Non eſt,* niſi tantum in hoc tuo Mari ſimile; quòd
ſicut ab Elementari illo mortua corpora euomuntur, ſic pariter è tuo; Qui veræ vitæ
defuncti, ac criminibus ſepulti reſipiſcere nolunt, tandem velut cadauera eijciuntur.
Vel deniq; *Iam non eſt:* Sed tu potiùs es Mare ò MARIA, & Mare ex te nominatur;
Idcircò enim Primus ille rerum Conditor *Congregationes Aquarum, appellauit Ma-*
e. Gen. 1. b. 10. *ria,* e Quia in hac ſecunda Vniuerſi inſtauratione præuiderat omnium virtutum, &
Gratiarum Pelagum te futuram eſſe MARIAM. *Et ecce noua facta ſunt omnia.* f Nam
f. 2. Cor. 5. c. 17. & nouus etiam quaſi Paradiſus effecta es, ſed ea ipſa Regione beatior, in qua omnis
virtutis planta exorta eſt, & vitæ lignum apparuit, cuius participatione ad priſtinum
illud vitæ reuocati ſuimus inſtitutum, Paradiſus, in cuius portam, quæ ad Orientem
reſpicit vitæ Oriens ingrediendo, mortis occaſum ab hominibus expulit. Et in quo
omnia priori illi oppoſita diſcernuntur: Illic enim Serpens lepidè inſuſurrans quæ
flecterent animum, atq; ad fraudem illicerent, ſeduxit Heuam: Hic verò Gabriel
Archangelus tecum alloquens, ac læta, fauſtaq; annuncians; conturbauit quidem
te, ſed non ſeduxit. Illìc aures Serpenti datæ, triſtem importarunt mortem; Hìc
contrà, Fides Angelo per te habita, vitam attulit hominibus ſempiternam. Illìc, *In*
g. Gen. 3. c. 16. *dolore paries:* g Hìc AVE, dolorem abijciens, & gaudium eius loco inducens. Illìc do-
lores anteuertunt partum, & dolores partum excipiunt, & partum dolores ſequun-
tur: At hic gaudium præcedit partum, Gratia verò eſt ipſa gaudij obſtetrix, & gau-
dium partum ſubſequitur. Tandem vt renouata prorsùs omnia dicerentur in hac
noua Mundi ſtructura; Altera velut Heua facta es, ad cuncta, quæ prior illa perdi-
derat inſtauranda: At non vt eadem ipſa Parens ex Adami coſta formata, ſed po-
tiùs ex qua nouus Adam Chriſtus factus eſt carnem aſſumens, iuxtà illud Zachariæ:
h. Zachar. 13. b. 5. *Adam exemplum meum ab adoleſcentia mea.* h Nouus ſanè, Magnuſq; Adam ex te factus
eſt Chriſtus: Quod enim Primus ille malo dumtaxat cogitarat animo Deus fieri,
dum lignum comedit; Secundus Hic factus Homo, homini hoc ipſum re vera eue-
nire fecit in lignum affixus. Etſi Primus ille propter peccatum factus eſt infirmus;
i. Auguſt. Ser. 59. de verb. Dom. Secundus hic ad ſanandũ peccatum *Magnus de Cœlo deſcendit Medicus.* i Tanto amore,
tantaq;

Digitized by Google

tantaq; repletus charitate, vt modò Inobediens reſtitueretur ad vitam, fieri voluerit *Obediens vſq; ad mortem.* [k] Et *Magnus item de Cœlo venit Medicus*, ſed nouo quodam adhibito medendi modo; Nam infirmo vires non ſuppetere proſpiciens ad talem, qua pro tanto malo opus erat ſumendam medicinam; factus ſimul Medicus, & infirmus: *Nou eſt in eo ſanitas.* [l] Ipſe idem Medicus medicinam abſorbuit, ſuæ nimirùm Paſſionis amariſſimam, qua omnia *Eius membra noſmetipſi*, [m] priſtina multò meliorem recuperauimus ſanitatem. Neq; rurſus vt prior illa Parens ex Adami coſta formata es, illius nempè conſperſa labe; ſed imò ante illum multò ante Concepta, & in mente Altiſſimi præſeruata: *Ego ex ore Altiſſimi prodini primogenita ante omnem creaturam.* [n] *Mater cunctorum viuentium* [o] dicta eſt illa, ſed vita carnis: Et tu etiam Mater omnium viuentium diceris, ſed vita ſpiritus. Mater Cain fuit illa, qui fratrem odio interemit: At tu Mater es Chriſti, qui lapſos homines amore reparauit. Illa ex arboris fructu, triſtitiam mundo reportauit: Tu per fructum Sacratiſſimi Vteri tui attuliſti gaudium Vniuerſo. Illa in primi hominis adiutorium data, omnibus attulit detrimentum: Tu verò in Chriſti ſociam deſtinata, in omnium redemptione cum eo es cooperata. O rerum commutationem! O rerum nouitatem! *Vetera tranſierunt, Ecce noua facta ſunt omnia.* [p] Iam luctus in gaudium tranſijt, iam factus eſt in exultationem planctus; & gemitus, ac temporariæ lachrymæ, in perennem, ineffabilemq; ſunt immutatæ lætitiam. Nam ecce Terram olim maledictam, iam per te ſanctificatam: *Benedixiſti Domine Terram tuam.* [q] Ecce Mare, iam tranquillum euaſit: *Mannm ſuã extendit ſuper mare.* [r] En Cœlum nitidiſſimum effulget: *Ego feci in Cœlis, vt oriretur lumen indeficiens.* [ſ] Ecce Mundum, iam peccatis expiatum: *Proieciſti poſt tergum tuum omnia peccata mea.* [t] Ecce Vitam ad vitam reductam: *Vitam reſurgendo reparauit.* [u] Ecce mortem iam morti traditam: *Mortem noſtram moriendo deſtruxit.* [x] Ecce Paradiſum reſeratum: *Cœli recludis cardines.* [y] Ecce Infernum obſignatum: *Clauſit, & ſignauit ſuper illum.* [z] Ecce iam hoſtem proſtratum: *Et proiectus eſt Draco ille magnus Serpens antiquus; qui vocatur Diabolus, & Sathanas.* [a] Eundemq; ligatum: *Et ligauit eum.* [b] Ecce iam Deo hominem amicum: *Loquetur pacem in plebem ſuam.* [c] Ecce homini Deum non ampliùs iratum: *Mitigaſti omnem iram tuam.* [d] Et ecce deniq; Naturam vniuerſam renouatam, vniuerſam conſolatam, vniuerſam per Te exultantem: *Neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor in ea erit vltrà, quia prima abierunt:* [e] *Et noua* ex te *facta ſunt omnia.* [f]

k. Ad Philipp.2.a.8.
l. Iſai.1.a.6.
m. 1.Corinth.6.D.
n. Eccleſiaſt.24.a.5.
o. Gen 3.d.20.
p. 2.Corinth.5.e.17.
q. Pſalm.84.a.1.
r. Iſaiæ 23 6.11.
ſ. Eccleſiaſt.24 a.7.
t. Iſaiæ 38.d.17.
u. In Præf.Reſurr.
x. Ibid.
y. In Hym.O glorioſa.
z. Apoc.20.a 3.
a. Apoc.12.b 9.
b. Apoc 20.a.2.
c. Pſalm.84.b.9.
d. Pſalm.84 a.4.
e. Apoc.21.a.5.
f. 2.Corinth.5.c.17.

Ob tantam beneficiorum immenſitatem (VIRGO AVGVSTISSIMA) nunc Orbem totum, noua perfuſum pulchritudine, Omnemq; pariter Creaturam, ſummo Te laudum præconio efferre proſpicio: Et obuiam antè omnes Primi ſiunt illi Parentes, qui hactenùs triſtitia, ac pudore ſimul affecti, quòd vitam humano generi eripuerint, nunc magno repleti gaudio tibi concinunt: *Benedicta* noſtra *filia tu à Domino, quia per te fructum vitæ* eidem *communicauimus.* [g] Prophetæ deinceps ab eodem nec deſunt officio, cùm per te comprobatum ſit, vera eſſe eorum de Verbi Diuini humanizatione oracula. Apoſtoli, quia per tuam fidem, filios ipſi fidei generarunt. Sancti Martyres, quòd Coronas Gloriæ per te nacti ſint. Sancti Iuſti, tanquam Hæredes futurorum effecti bonorum. Virgines, quòd per tuam Virginitatem, ſuam maximè cohoneſtauerint. Et demùm peccatores, vt qui potentiſſimis interceſſionibus tuis ſint miſericordiam conſecuti. Nunc omnes pariter inferiores creaturas, gratias tibi certatim meditari proſpicio. Et ſurſum quidem Cœlum hybernam caliginem, quaſi lugubrem veſtem abijciens, & colorem in nouam cærulei, purpuræq; mixturam permutans: Luna etiam nouum iubar, idq; ex pulcherrimo tui ſplendore illuſtriùs, & copioſiùs accipiens. Sidera hactenùs ſublucida, nunc, & iucundiora, & ſplendidiora procedunt. Lucifer item, & orbe maior, & ſitu altior, & radijs abundantior; quin & dies ipſe lumine nunc productior, tibi, quæ Solem peperiſti, famulantur. Nox quoq; ipſa tenebris rarefactis, Dominæ ſuæ primariæ celeſte, pulchrumq; lumen præbet. Nunc aer leuior ſimul, & lucidior, & Mare tranquillitatis, omniſq; voluptatis pelagus euaſit. Terra olim inculta, nunc floribus vernans, virens herbis omnia lætificat pratorum odoribus, auicularum cantibus, arborum comis, inanimatarum rerum pulchritudinibus, animatarum ſaltibus. Nunc & Tempeſtatum anni clementia, & Elementorum moderata temperies, ventorum fœdera, ſuaues zephyrorum flatus, ſedati fluuiorum curſus, frigidæ, puræq; fontium ſcaturigines, leues fluentiùm aquarum ſuſurri; ſimulq; omnia te collaudant ia, vnum, & commune feſtum agunt; canuntq; mea quidem ſententia, non tam miram Naturæ vniuerſæ productionem, quàm eiuſdem per te factam inſtaurationem.

g. Iudith 13.c.23.

Atquè hic poſtremò, nè Ampliſſimæ Maieſtati tuæ optimè vndequaq; meritæ, ſolus ipſe inter omnes ineptus videar, & ingratus; cùm nec verba mihi ſuppetant, neq;

vires, quibus ad promeritas tibi perſoluendas gratiarum actiones indigerem: Pio, ac deuoto ſupplens affectu, me ipſum totum ad pedes tuos ſacratiſſimos humillimè proſtratum defero. Qui ne vacuus omninò apparerem, exiguum hunc lucubrationum mearum Fœtum, quem publicæ vtilitati conceptum parturiebam, Tibi in grati animi ſignum exhibeo. Sciò ſanè quàm ille fœditate ſordeſcat, ſterilitate areſcat, quàmq; vileſcat paupertate, indignus propterea, qui Puriſſimæ, Beatiſſimæq; tuæ Celſitudini offeratur; Verum hæc tantùm abeſt, vt à conſilio huiuſmodi exhibendi muneris me abduxerint, vt potiùs ad idem magis impulerint; Cœlum enim, Terram, & Mare te eſſe noui; ſub Cœlo autem æquè aurum, ac cœnum tegi, quis eſt qui non videt? Terra verò & ſi Cedris ornetur, nonnè & tenuibus quoq; veſtitur plantulis? Et Mare demùm, licèt magna degluciat flumina, paruulos quandò vnquam viſum eſt repudiare riuulos? Excipere ergò illum ſic qualis eſt, non dedigneris VIRGO; ſub tuo enim patrocinio, & ipſe ſicut cætera renouabitur: & ſi fœdus eſt, Mundus fiet; ſi aridus, vber; ſi inops, diues; ſi inſulſus, iucundus euadet. Velut namq; ſub Cœlo Solis vi inferiora metalla in aurum mutari ſolent, ſic & ille ſub tuo Puriſſimo Cœlo, plumbeam abijciens qualitatem, in aurum tingetur, totuſq; aureus apparebit. Velut arida in terram proiecta ſemina pullulare videntur; Ità pariter aridum hoc ingenioli mei ſemen, in tuam fœcundiſſimam Terram immiſſum, vberrimos ad Proximorum commodum fructus germinabit. Velut graciles riuuli in mare intrantes, ſtatim tenues eſſe deſinunt, & mare ipſi quoq; fiunt: Ac deniq; velut inſulſæ fluuiorum aquæ ſimiliter mare introeuntes, & ipſæ pariter euadunt ſalſæ; Sic prorsùs & illi eueniet in vaſtiſſimum tuum Oceanum miſſo; quiq; tenuiſſimus eſt, magnus in eo apparebit; quiquè etiam inſulſus, ſapientiæ ſale condietur. Præterea illum excipere qualis qualis eſt, non dedigneris VIRGO, cùm tibi ex omni capite debeatur; Et primò cùm ſis Vniuerſi Domina, ad tributi inſtar eſt tibi debitus. Rursùs, vt exiguum quid, vel tantillum rependam innumero, maximoq; illi beneficiorum numero per te mihi indigno licet ſeruulo, continuò elargitorum; pro quibus tot tibi velim eſſe laudes, grateſq; referre, quot in eo verba, imò potiùs elementa, calamus exarauit. Item illum ex te agnoſco; & proindè alij dare, fas non eſt viſum, tibiq; qualiſcunq; ſit, offerre non ſum veritus. Deniquè vel ex eo capite omninò tibi debetur, quia Liber CONSILIORVM inſcribitur; Conſilia verò, non niſi Prudentes decent: At te quis prudentior PRVDENTISSIMA VIRGO? Liber Conſiliorum inſcribitur,
h. Iſai. 9. B. & tibi idcireò dandus eſt *Magni Conſiliarij* [h] Mater. Sic itaq; meus licèt ſit partus; in tuum tamen commendo filium; quem ſi recipere dignaberis, paruulus quamquam eſt, ei non deficiet Sapientia, quippè cùm ea ſis, quæ *Sapientiam præſtas*
i. Pſalm 18. a. 8. *paruulis.* [i] Neq; rabida Zoilorum, Ariſtarchorumq; ora timebit, quæ primo illorum capiti humani generis inuidentiſſimo caput confregiſti. Eum igitur quæſo, qua ſoles, benignitate foueas, authoritate protegas, grauiſſimoq; ſuffragio confirmes. Hìc poſtremo humillimè dum ſiſtor; illud vnum (quod indeſinenter efflagito.) Per te fiat PIISSIMA MATER, vt ſicùt omnia, iam per te renouata, ſuam priſtinam abijcientia fœditatem, nouam induerunt pulchritudinem: Sic pariter & ipſe, *Veterem expolians homi-*
k. Ad Coloſſ. 3. b. 10. *nem* [k] (innumeris quidem ſceleribus ſordidum) *Nouum* per te *induam*, renouatus ad Gratiam

Sanctiſſimi Filij tui, & Seruatoris Noſtri Ieſu Chriſti,
Cui cum Patre, & Conſubſtantiali Spiritu,
ſit Laus, Honor, & Gloria,
in ſempiternum,

Digitized by Google

LECTORI

V.I.D. AMBROSIVS RODOERIVS

Auctoris Germanus Frater

P.

CVM in ea, & quidem mala Tempeſtate viuamus (Quiſquis oculos his inijcis) in qua, vel ſecundus, vel aduerſus librorum exitus, eodem omninò regitur fato, quod, & ipſis eorum prædominatur Auctoribus; vt non niſi, aut in aliqua dignitate Iſti ſint conſtituti, aut maximo Adulatorum agmine ſepiantur, aut multorum ſaltem eiſdem ſit numerus Amicorum; Neq; & Illi inter opera cedro digna numerentur, neq; per ora Virorum circumuolent, neq; velut quaſi dicam Oracula obſeruentur: Cum in ea, inquam, & mala tempeſtate viuamus, nec ſine maximo literariæ Reipublicæ detrimento; peſſimè Auctor eſt huic laborum ſuorum Filio ominatus: Dignitas .n. adhuc ei nulla eſt, neq; vlla ſe dignum agnoſcit, quippè cum multa ijs, qui Præſunt ſint neceſſaria (quæ ſibi deeſſe fatetur) nulla vnquam ipſum tenuit eiuſdem ambitio, nullum ſanè deſiderium, ne in eam, aut, notam prolaberer, quam illorum petulantiæ adſcribit Marcus Tullius, Qui ad Honores adipiſcendos, & ad Rempublicam gerendã nudi veniunt, & inermes, nulla cognitione rerũ, nulla ſcientia ornati. a Adulatores verò quammaxime abominari ſcio; Profectò .n. quæ peſtis maior, aut quid eſt, quod tàm facilè rationem, & hominum mentes corrumpat, quàm Aſſentatio, Blanditiæ, Adulatio? Vt rectè admodum, lepidèq, eum luſiſſe putauerim, qui Adulatores blandientibus felibus, aut hederæ muro innitenti, comparauit; quoniam velut illi, eùm ludunt, lædunt; & illa amplectendo proſternit; Non ſecus & iſti ſuo decipiunt ſuauiloquio, & quem laudare videntur, euertunt. Omnium icciricò oculis, ne poſthac ab iis hallucinentur, illud Hieronymi conſilium ſubijcere viſum eſt, quod & menti infixum velim. b Ne credas laudatoribus tuis, imò irriſoribus aurem ne libenter accomodes, qui cum te adulationibus fouerint, & impotentem mentis effecerint; ſi ſubitò reſpexeris, depræhendes poſt te colla incuruari, aut manu auriculas agitari aſini, aut æſtuantem canis protendi linguam. Amici demum, quamquàm non deſunt nomine multi; re tamen, & ex corde ij ſunt pauci, & huius generis magna penuria. c Qua de re, ne Genitoris infortunio, innocens quoq; partus afficeretur, operæpretium ſe facturum exiſtimauit, illum vix in lucem eductum, in ſui conſilij manus præbere, quò fortunam, vt aiunt, Orbem peragrando, ex ſe ſibi quæreret, quam nequit in paternis laribus reperire. Vt autem in hac diuturna peregrinatione, tutus omninò procederet, neq; aliquid ſubiret diſcriminis, eum ſub potentiſſimis BEATISSIMÆ VIRGINIS auſpicijs, & patrocinio commendauit: Sicq; non eſt dubium, quòd feliciter ſuum explebit iter, & ſi fautores illi non erunt, ſaltem non inueniet offenſores: Quis enim auſus vnquam fuerit, quod Virginis eſt violare? aut quis Pietate adeò exutus inuenietur, qui Peregrinum lædere impudenter præſumat? de quo ſcriptum eſt: Peregrino moleſtus non eris. d Mome, tuam procul inuidiam abijce: Vel enim, quod benè Hoſpiti huic euenerit triſtaberis, vel quòd malè, & gaudebis; ſi gaudebis quia illi malè, ſcias te, non aliter, quàm vt ſcarabeum alieno ſtercore enutriri; e Si verò triſtaberis, quia benè, tibi quidem ignominiam facies, illi autem maiorem paries gloriam. f Et ex his poſtremò ſi coram oculis aliquorum gratiam, vt credo, inuenerit; ſatis ſuperq, validis litterarũ ſui patrimonij viribus, eorum ex ſe ipſe faciet humanitatu: ſin verò procaciſſima Zoilorum perfidia, ſuos adhuc in eundem venenatos aptare dentes tentauerit; prò certo quiſq; habeat, Auctorem à boni [illegible] nunquam defuturum, Namq; optimum, quod his medendis morſibus habet balſamum, [illegible] preſto erit, vt viuat incolumis. Sic te Deus diù ſeruet Lector, Vale.

a. Cic. 1. de leg.

b. Hier. in Epiſt. ad Ruſtic.

c. Cic. de Amic.

d. Exod. 23. b. 9.

e. Chriſoſt. in Homil.

f. Idem ſuper Matth.

AL SIGNOR DOTTOR

GIO: LONARDO
RODOERIO

Celeberrimo Auuocato Napolitano.

DEL DOTTOR GIVSEPPE CASTALDO.

S'allude alla ROTA, Impreſa della ſua Famiglia.

SONETTO.

POuero Merto, e fin' à quando oppreſſo
Viurai frà lacci del deſtino auuolto,
E pur frà nubi de l' obliò ſepolto,
De l' antico ſplendor lampa vn rifleſſo.

Già LEONARDO d' Aſtrèa felice meſſo,
Del Merto prigioniero hà 'l piè diſciolto,
E ſprezzando del Fato il Carro ſtolto,
L' inſtabil giro hà nel ſuo Scudo impreſſo.

Così cede Fortuna à vn braccio forte,
Che Virtù diſarmata in Campo aperto,
Sà domar' il Deſtin, vincer la Morte.

Da' più ſaggi Conſigli impari il Merto
A trionfar de la nemica Sorte;
Hor, che la ROTA ſi trasforma in Serto.

Digitized by Google

A L S I G N O R

GIO: LONARDO
R O D O E R O

Giuriſconſulto, & Auuocato Napoletano.

IL DOTTOR GIVSEPPE DE VITO.

PER LI SVOI CELEBRI CONSIGLI.

SONETTO.

O De le Leggi interprete famoſo,
 Chiaro eſpreſſor de' loro ſenſi oſcuri:
Tù, mentre illuſtri i Secoli futuri,
Il noſtro rendi aſſai più luminoſo.

Sei ne' CONSIGLI tuoi sì glorioſo,
 Che de le liti render puoi ſicuri
 I dubij euenti, e con felici auguri
 Non han le cauſe tue Fato dubbioſo.

Quanti Volumi immenſi, e quante Carte
 Vergan, più con ſudor, che con inchioſtri
 Gli Eroi di Aſtrea con ſommo ſtudio, ed arte?

Mà tù di lor più ſaggio, hor ti dimoſtri:
 Se cotante Dottrine à parte à parte
 De' tuoi CONSIGLI in vn compendij, e moſtri.

Dello

Dello ſteſſo al medeſimo Autore.

GIOVANNI LONARDO RODOERIO IVRISCONSVLTO.

Anagramma Puriſſimo.

TV SOLO OR DAI, NON VANI, VERI CONSIGLI D' ORO.

MADRIGALE.

CHe ricco don nel Libro tuo racchiudi,
Mentre, che 'n lui tù chiudi
De l' Eritreo Legal pregiate Gemme.
De l' Indiche Maremme,
Qual Diamante ogni Lettra iui traſpare:
Son con arti pregiate
Con verſi inſiem le Gioie incatenate:
Conca di Perle ogni Periodo appare;
Ed iui poi con vanti tuoi ſourani
TV SOLO OR DAI, NON VANI,
(Che contengon con lor vero Teſoro)
VERI CONSIGLI D'ORO.

AL

AL SIGNOR DOTTOR

GIO: LONARDO RODOERIO

Egregio Giuriſconſulto in amendue le Leggi.

DOMENICO TORRICELLA.

SONETTO.

Cielo è la Legge, Il geminato Polo
D' Auguſto, e Piero in ambo i Fori ammiro.
Corre l' Orbe del Ciel rotando à volo;
Và pur la Legge in sù le Rote à giro.

Retta Lance de gli Aſtri entro lo ſtuolo
Scorgo laſsù; quì l' Equità rimiro.
Quello infonde di là contento, e duolo;
Queſta pioue quaggiù premio, e martìro.

Cielo è la Legge. E ſe in Etereo ſeggio
Coronata Arianna iui s' aſſide;
Laureato vn GIOVANNI io quì vagheggio.

Stellato in Cielo vn' Ercole ſi vide;
Con rai d' Onor quì vn RODOERIO i'veggio
Fatto d' vn sì gran Ciel facondo Alcide.

CE-

CELEBERRIMO VIRO

LEGVM CONSVLTISSIMO

IO: LEONARDO

RODOERIO

EPIGRAMMA.

SEcula poſt Auri, quoque poſt Argentea, luſtra
Ferrea Iuſtitiæ deijciere Deam.
Aſtra Aſtrea colens latitabat, teque, IOANNES,
Patrono, illa polos horret, Humumque redit.

Eidem.

Legum ciuili in Sylua Leo, Nardus; es alta
Vi Leo dicendi, Pallade Nardus oles.
Polles mente Leo, floreſcis nomine Nardus;
Vernas, vt Nardus; præpotes vt que Leo.
Ite procul tu, mome Canis, tu fœtide Lætes;
Fœtida ſunt Nardo victa, Leone Canes.

Eidem.

Legitimos Caſus dum edis luci RODOERI.
Non erit occaſus Caſibus hiſce tuis.
Omnis, quem graphicè tua dat ſententia, Iuris
Articulus; Mortis neſciet articulum.

Perennis Seruus
V.I.D.Philippus Boncore.

In

Digitized by Google

IN Congregatione habita coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Caracciolo Archiepiſco-po Neapolitano ſub die 13. Maij 1672. fuit dictum, quod R.P.Antonius Roſſi Soc.Ieſu reuideat, & in ſcriptis referat eidem Congregat.

Metellus Talpa Vic. Generalis.

Franciſcus Guarinus Soc. Ieſu Deputatus,& Secretar.

Eminentiſſime Domine.

VIſu Em.V. Reuerendiſſimæ legi Conſilia V.I.D. Dom. Ioannis Leonardi Rodoerij , in quibus nihil eſt quod bonis moribus, aut Eccleſiæ aduerſetur ; quinimò digniſſima cenſeo,quæ quamprimum publici iuris fiant,quod Doctrinam,& ingenium Authoris iam ante alijs lucubrationibus celeberrimi præſeferât.Neap. ex Domo profeſſorum Soc. Ieſu, 18. Nouembris 1673.

Eminentiæ Veſtræ Reuerendiſſimæ

Humiliſſimus, & Addictiſſimus Seruus

Antonius de Roſſi Soc. Ieſu.

IN Congregatione habita coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Caracciolo Archiepiſcopo Neapolitano ſub die 1. Decembris 1673. fuit dictum, quòd ſtante relatione prædicta Imprimatur.

Hieronymus Epiſcopus Iſclanus Prouic. Gener.

Franciſcus Guarinus Soc. Ieſu Deputatus,& Secret.

Eccellentiſſimo Signore.

IL Dottor Gio: Lonardo Rodoero ſupplicando eſpone à V.E. come volendo mãdare alle ſtampe vn volume di Conſegli, ottenne da V.E. nell' anno 1668. la commiſſione della reuiſione al Magnif. Dottor Bartolomeo de Luca,il quale hauendo fatta la debita relatione,in eſequtione di quella nell' anno 1672. fù ſpedito il Regio *Imprimatur*, per lo che ſtante d. debita licenza ſi ritroua eſſerſi già ſtampato d. libro . E perche la licenza ſudetta ſe ritroua caſualmente diſperſa,in conſequẽza tanto il ſupplicante,quanto li ſtampatori vengono trauagliati per ordine dell'Ill.Sig. Delegato della Regal Giuriſdittione , quaſi che ſtampato haueſſero ſenza licenza, e contro la forma della Reg. Prammatica; mà perche di d. commiſſione , e licenza chiaramente coſta dal regiſtro, ſeù faſcicoli in potere del Magnif. Scriuano di Mandamenti Gioſeppe Preite, il quale ſenza ordine di V. E. ricuſa farne fede; Perciò ſupplica l' E. V. eſſer ſeruita commandare, che ſi faccia la fede ſudetta, à fine d'ordinarſi con quella , che il ſupplicante con detti ſtampatori non ſiano moleſtati, vt Deus.

Fiat Fides veritatis,

Galeota R. Carrillo R. Ortiz Cortez R. Valero R. Calà R.

Prouiſum per S. E. Neap. 12. *Decembris* 1673.

HAuendo riconoſciuto le liſte , nelle quali ſi dà parte delli memoriali ſi leggono per me ſottoſcritto Reg.Scriu. di Mandam.nel Reg. Coll. Conſ. e del riſultato in eſſo, ritrouo nella liſta delli Memoriali letti ſotto li 12. del meſe di Decembre 1668. al num. 2. l'infraſcritto, v3. Il Dottor Gio:Lonardo Rodoero dice voler mandare alle ſtampe il primo Tomo de ſuoi Conſegli, ſupplica commetterſi lareuiſione di eſſo con l'appontamento alla margine *V.I.D.Bartholomeus de Luca videat, & referat* , e nella liſta delli memoriali letti à 19. d'Agoſto 1672. al num. 39. il ſeq. il Dottor Gio: Lonardo Rodoero dice voler dare alle ſtampe il primo Tomo de ſuoi Conſegli ſupplica la licenza à 12. di Decembre 1668.ſi commiſe la reuiſione al Dottor Bartolomeo de Luca, & in margine *Imprimatur, verum in publicatione ſeruetur Reg. Pragm.* conforme appare dalle liſte predette, alle quali,&c. & in fede, &c. Neap. 15. di Decembre 1673.

Gioſeppe Preti Reg. Scriuano di Mandamenti.

Stante dicta licentia conceſſa, vt apparet ex retroſcripta Fide Publicetur.

Galeota Reg. Carrillo Reg. Ortiz Cortez Reg. Valero Reg. Calà Reg.

Prouiſum per S.E. Neap. die 16. Februarij 1674.

Lombardus.

Digitized by Google

ARGVMENTORVM
IN HOC OPERE CONTENTORVM
ELENCHVS:

CONSILIVM I.

TEſtamentum matris inſtituto filio in legitima, quādò poſſit impugnari, vti conditum inconſulto iræ calore, vel in odiū alterius, ſiue tandem ex capite falſę cauſę in teſtamento expreſſæ. Pro Ill. D Antonio Nauarrete Marchione Latertiæ, Milite D. Iacobi, ac Regio Cōſiliario optimè merito. domo hæredis conditum valere; omnemque ſuſpicionem ceſſare probatur, ex perſeuerantia teſtatoris in ea voluntate. Demum pariter probatur, ſtatutum Vrbis Ianuæ *ſub tit. de contractib. minor. & mulier.* annullans contractus per mulieres celebratos ſine cōſenſu propinquorum, non extendi ad teſtamenta, & de alijs. Pro eodem Ill. Dom. Marchione Latertiæ.

CONSILIVM II.

Hæredis inſtitutionem factam de Senatore in iuribus litigioſis, cū onere de reſtituendo, valere, neque eſſe applicabilem ad illam impugnandam *tit. C. nè lice Potent.* Qua occaſione examinatur, quiſnam potentior dicatur, & complures interpretationes, & intellectus ad *d. tit.* non inutiliter aſſignantur. Præterea latè demonſtratur, mulieres exteras habentes dotes ſuas in hac Ciuitate, nō ſubiacere noſtrę municipali *Conſuetudini*, etiam ſi in hac Ciuitate teſtentur, & habitare reperiantur; Neque ex hoc poſſe filios teſtamentum impugnare, vel nouē partes dotium petere, Eademque occaſione diſcutitur, quomodo, & quando domicilium ex habitatione, vel alijs cauſis acquiratur. Porrò teſtamentum in

CONSILIVM III.

Fideicommiſſarium agētem ad bona fideicommiſſata, teneri ante omnia probare, ſe eſſe vocatum, & bona fuiſſe teſtatoris fideicommittentis. Ex fideicommiſſo ſuper tota hæreditate ordinato, nō induci prohibitionem alienationis omnium bonorum, ſi poſt generale fideicommiſſum certa tātùm bona fuerunt alienari prohibita. Super bonis adminiſtratoris non competere pro adminiſtratione tacitam hypothecam, exceptis adminiſtratoribus patrimoniorum priuilegiatarū perſonarum; & ſucceſſiuè, nec minùs fideicommiſſario in bonis hæredis grauati, vel alterius fideicōmiſſi adminiſtratoris hypothecā competere, ſed ſimplicem perſonalem actionem. Demum copioſè examinatur, an, & quando,

§ & in

& in quibus caſibus, pecunia in dotem data poſſit per anteriores creditores dotantis auocari. Pro eod. Ill. Marchione Latertiæ Regio Conſiliario D. Antonio Nauarrete.

CONSILIVM IV.

Officialem gubernatorem alicuius hoſpitalis, vel Eccleſiæ, eſſe ſuſpectum in cauſis, in quibus locus, quem gubernat habet intereſſe. In eadem cauſa.

CONSILIVM V.

Legatum relictum ſub conditione, ſi legatarius reperiatur Neapoli cum teſtatore habitare tempore eius obitus, debetur, ſi à teſtatore, illiuſq; patria legatarius diſceſſit, vt à periculo graſſantis ibi peſtis ſe liberaret.

CONSILIVM VI.

Inſtitutionem de aliquo extraneo hoc pacto factam *Inſtituo Antonium filium meum*, non annullari, eò quod inſtitutus non ſit filius, ſed extraneus, laconicè demonſtratur, & complurium iurium inter ſe pugnantium cōciliatio refertur. Pro Antonio nuncupato Piſano.

CONSILIVM VII.

Donationem, renūciationemq; correſpectiuam læſione irritari, non obſtante regula, læſionem in donationibus non conſiderari, geminataſq; ratihabitiones nequaquam prodeſſe ad euadendam nullitatem, ex enormiſſima læſione reſultantem, vtiliter demōſtratur. Pro Franciſco del Buſſo.

CONSILIVM VIII.

Hypothecham per creditorum acquiſitam ſuper bonis debitoris, ab eo cum alio in ſocietate, pro comuni, & indiuiſo poſſeſſis, diuiſione inde ſequuta, ſuper integro patrimonio etiàm durare, quamuis creditor diutius annuos introitus exegiſſet ab eo tantum, cui illius debiti ſolutio diuiſionis tempore contingit; & ità geminatis S. C. deciſionibus determinatum oſtenditur. Pro Magnifico Ioachino Como, & Catharina Piſacano coniugibus.

CONSILIVM IX.

Creditorem pecunias ſuas mutuantem, pro dimictendo alio anteriore creditore, ſub pacto ceſſionis iurium in ſui beneficium, & acquiſitionis hypothecharum illius, tutiùs anterioritatem acquirere creditoris dimiſſi, tàm pro ſorte, quàm pro annuis redditibus, eo qui contraxit præuia ceſſione iuris luendi, & ità deciſum oſtenditur. Eaq; occaſione de pluribus agitur modis ſubintrādi in locū creditoris anterioris; & an retrouendendi pactum ſtet abſolutè extinctiuè, an etiam poſſit tranſlatiuè operari, ad interpretationem. *l. 1. C. de his, qui in prior. credit. loc. ſucced. & l. Ariſto, ff. quæ res pign. obligar. non poſ.* Pro Magn. Iacobo Migliaccio.

CON-

CONSILIVM X.

Feudum conceſſum pro ſe, & filijs maſculis, ex corpore legitimè,& ex linea maſculina deſcendentibus, non eſſe ex pacto, ſed hæreditarium; & hæreditarium in dubio feudum præſumi latiſſimè iuribus,& rationibus defenditur. Rurſus ex Conſuetudine, vel per poſteriores inueſtituras, poſſe antiquioribus præiudicari, & alterari antiquam feudi naturam, vel mutari in allodium, non minùs inconcuſsè probatur. Pro Eminentiſſimo Dom. Cardinali Hierónymo Boncompagno, Archiepiſcopo Bononienſi.

CONSILIVM XI.

Hæredi grauato competit immiſſio in bonis, fideicommiſſo ſubiectis, ab eoq; debet fideicommiſſarius recipere fideicommiſſum, aliàs illius poſſeſſio, etiàm è manu Iudicis capta,eſſet vitioſa, & quid ſi hęredis grauati copia haberi non poſſit, vel ſi ipſe malitiosè adire diſtulerit;quiduè etiã ſi detractiones hæredi grauato competerent, vel non; & an in iudicio poſſeſſorio admittatur cognitio ſuper competentia, vel incompetentia illarum,plenè diſcutitur: Conuentionem, vel trãſactionem impugnans, non debet ex ea commodum ſẽtire; ſed ante omnia faciẽda eſt acceptorum reſtitutio. Et quando tranſactio inita per hæredem grauatũ, ſucceſſores liget, vtiliter examinatur. Pro eodem Eminentiſs. Dom. Cardin. Boncompagno.

CONSILIVM XII.

Legatum relictum filiofamil. ergà quem nulla meritorum ratio cadebat, cenſeri relictum contemplatione patris, à quo teſtator obſequia receperat, ac cum quo familiaritatem habebat; & proindè defũcto filio ante teſtatorẽ, legatũ nõ caducari, ſed eſſe patri ſoluendũ, ſolidiſſimè defenditur. Rursùs vtillimè, & compendioſè refertur ingens illa iuris controuerſia,quando legatum ad tẽpus ſoluendum, ſit purum, vel conditionale; ità quod defuncto legatario antè tempus ad hæredes tranſmittatur, vel non; & quid in conditione neceſſaria naturalitèr legato annexa. Quò circà complures adducuntur iurium diſcordantium conciliationes. Pro Magnif. Petro de Roberto.

CONSILIVM XIII.

Intereſſe mutui exigi poſſe, & ad certam rationem à principio taxari propter lucrum ceſſans, vel damnum emergens, ſignanter in mercatoribus,lato calamo, diſtinctèq;authoritatibus, & rationibus demonſtratur;paritérq; diſcutitur,ad quam rationem dicatur exceſſiuum, & quando congruum.

Rurſus, diſcuſſionis exceptionem nequaquam opponi poſſe à correo inſolidum obligato aliorum correorum, ad quos conſtat, negotij emolumentum peruenisse, confutata contraria opinione, tanquam falſiſſima, interpretan-

do

do *tex. in l. vnde quæritur, ff. commod.* & in appendice traditur binis deciſionibus, quomodo ſoleat in hoc articulo practicare Sac. Conſ.

De duobus eiuſdem rei commodatarijs, quomodo pro re commodata teneantur plura non inutiliter examinantur.

Fideiuſſorem pluribus in caſibus nõ poſſe iuuari beneficio, & exceptione diſcuſſionis, ſignanter in obligatione iurata: & reſpondetur ad *tex. in l. fin. C. de non numer. pec.* Pro Iacobo Aſſaro.

CONSILIVM XIV.

Debitum plurium in ſolidum obligatorum, diuiſum non cenſeri, vigore ſententiæ, vel decreti, in ſolidum non condemnantis: Qua occaſione latè diſcutitur, & impugnatur *deciſ. Afflict.* 215. Rursùs debiti diuiſionem ex pluribus non induci, etiam ſi creditor ab in ſolidũ obligatis ratas exigeret, ad interpretationem *tex. in l. ſi creditores, C. de pact.* Demũ cedẽdarum exceptionem ex pluribus non obſtare demonſtratur creditori volenti exigere debitũ ab in ſolidum obligatis, etiam ſi per priùs vnum, vel plures ex cõdebitoribus in ſolidũ obligatis, liberaſſet. Pro Reuerenda Donna Ioanna Lanza, Moniali in Venerabili Monaſterio S. Mariæ D. Aluinæ.

CONSILIVM XV.

Matrem non petentem filijs ſuis tutorem intra annum à die mortis ſui viri, vel ad ſecunda vota trãſeuntem, eiſdem filijs tutore priùs non petito, illorum ſucceſſione priuari, & quomodo, & quando hoc ſit verum copioſè demonſtratur. Item celebris illa controuerſia diſcutitur, an remota matre tanquam ſuſpecta à filiorum tutela, ob tranſitum ad ſecũdas nuptias, fiat locus datiuo; an potiùs legitimo tutori. Pro hæredibus Scipionis Cicalæ, eorumq; reſpectiuè ſucceſſione, & tutela.

CONSILIVM XVI.

Reſciſſionem contractus annuorum introituum, ob defectum à ſolutione tertiarum, itemque deuolutionem rei emphyteuticæ ob ceſſationem à ſolutione Canonis, eſſe ſtatim inſtructo proceſſu concedendam, non admiſſo debitore, vel emphyteuta ad purgandam moram, & ſententias latas non obſeruata hac praxi, qua moræ purgatio admictitur, eſſe validas, ſoli diſſimè cõprobatur, & deciſum fertur; eaq; praxis, ſtyluſq; tanquam contrà veriſſima iuris principia confutatur, defẽditurq; *Afflict. deciſ.* 174. Iſtaq; occaſione, pluribus modis, non inutiliter declaratur, & limitatur illa æquitas Canonica, qua moræ purgationem, omninò concedẽdam fore ſancitur. Pro veritate.

CONSILIVM XVII.

Mediatores, ſeù Proxenetas ad matrimonia contrahenda, licito iure poſſe certam mercedem conue-

uenire; & in pactum deducere, matrimonio ad effectum ducto, mercedemq; illam, tam in foro poli, quam fori, exigi poſſe demonſtratur, nullamq; ſimoniacã labem contrahi comprobatur: Contrariaq; opinio non inutiliter confutatur, & interpretatur. Pro hæredibus Hyacinthi Falconi.

CONSILIVM XVIII.

Teſtatorum mentem attendendam eſſe, vbi veriſimiles coniecturæ concurrunt, etiam ſi verba in cõtrarium ſint clara compendioſè demonſtratur.

Diſpoſitionem ad certum caſum, & euentum collatam, ratione alicuius effectus, verificari per alium caſum, per quem idem ſequatur effectus, & eò tunc permicti extenſionem de caſu ad caſum in vltimis voluntatibus, & adimplementum conditionis per æquipollens fieri poſſe iuribus, rationibus, & exemplis vtillimè comprobatur.

Filios ex ſecundis nuptijs procreãdos, eſſe odioſos contrahentibus primas nuptias, illoſq; minimè contemplatos cenſeri, & quando filiorum appellatione, veniãt ſolum filij præſentis, non alterius matrimonij ad interpretationẽ *tex. in l. ſi inter virum 24. ff. de pact. dotal. & in l. cum vir. 25. ff. de condit. & demonſtrat.* larga manu explanatur, Reſponſum coniecturale pro Dom. V. I. D. Dominico de Angelis, doctiſſimo Iuriſconſulto, & Aduocato celebratiſſimo.

CONSILIVM XIX.

Proximiorem agnatum de familia, ſubſtitutum in caſum mortis alicuius, ſinè filijs, eſſe ad hæreditatem admittendum, defuncto grauato abſq; maſculis, relicta fæmina, ſuppoſito, quod teſtator propriam filiam excluſerit, firmiſſimis rationibus conuincitur, & contraria reſoluuntur. Pro Dom. Ludouico de Socijs.

CONSILIVM XX.

Filium naturalem Principis reſcripto legitimatum, patri ſuo in bonis antiquis ſuccedere, nec à parentis agnatis, cognatiſq; excludi, efficaciſſimè comprobatur.

CONSILIVM XXI.

Præambuli decretum vnde originẽ traxerit, quomodo interponatur, & eius effectus practicè demonſtratur.

Immiſſio hæredi ſcripto ex remedio *l. fin. C. de edict. Diu. Hadrian. tollend.* an, & quando impediri poſſit ex indicio nullitatum contra teſtamentum propoſitarum, laconicè diſcutitur.

Teſtes teſtamẽtarios fuiſſe rogatos, ex quibus probetur, vel præſumatur, & an defectus rogitus teſtium, ſaluetur ex clauſula Codicillari vtiliter examinatur.

Fideicommiſſarius, quando impedire poſſit, vel non immiſſionem hæredi ſcripto, & quid ſi fideicõmiſſum eſſet ordinatum in contractu cum clauſula conſtituti, & quid de donatario, vel filio legi-

§ § ti-

timam petente, fructuosè diſcutitur. Pro Magnificis Coniugibus V.I.D. Vincentio Guglia, & Antonia Caluaneſe Compatribus meis obſeruandiſſimis.

CONSILIVM XXII.

Fæminæ, an veniant appellatione filiorum, vbi viget ſtatutũ, quod ſtantibus maſculis fæminæ non ſuccedant; & an illarum excluſio ſit perpetua, an potiùs ſuſpenſiua; & quomodo ſit vera illa propoſitio, quod ceſſantibus maſculis, fæminæ ſuccedant, diſtinctè diſcutitur.

Effectus iuris ſemel conſũmatus, ex ſuperuenienti cauſa nõ retractatur, & ad ornatum huius propoſitionis, decẽ corollaria non inutiliter adducuntur.

Fideicommiſſi bona eſſe libera in vltimo moriente, nec tranſire ad aliam lineam deſcendentem ex eodem fideicommittente, etiam ſi fideicõmiſſum eſſet perpetuũ, cum alienationis prohibitione, breuiter, ſed concludenter fundatur.

Tandem vtiliter examinatur, an in fideicommiſſorum ſucceſſione ſit locus ſubingreſſioni, & quid ſi fideicommiſſum eſſet ordinatum in contractu, vel particulare. In eadem cauſa.

CONSILIVM XXIII.

Subingreſſionem inter ſorores, ſororumq; filios, noſtro Conſuetudinario iure in ſucceſſione bonorum antiquorum, locum non habere; Atque ideò materteram nepotes excludere à ſucceſſione fratris defuncti, laconicè comprobatur ad interpretationem *Conſuetud. ſed ſi morienti, §. Quod autem de ſucceſſ. ab inteſt.* In eadẽ cauſa.

CONSILIVM XXIV.

Renunciationes mulierum ex reuerentiali metu, vel ex capite læſionis, reſpectu illarum hæreditatum, pro quibus nihil habuerunt, quandò, & quomodò poſſunt reſcindi, vel non; Paragiũq; quomodò debeat liquidari, & & an poſſit onerari, vtilimè examinatur.

Rursùs, ex quibus verbis, & clauſulis, renunciatio dicatur realis, & quomodò comprehendat etiam ſucceſſiones debitas vigore Cõſuetudinum, ac itidem fideicommiſſa, ad intetpretationem *tex. in l. de his. ff. de tranſact.*

CONSILIVM XXV.

Maritum obligantem ſe proprio, & principali nomine, facturum, & curaturum, quòd mulier renunciabit ad fauorem dotãtium, vel quod renunciationi factæ, tam illa, quã filij naſcituti, non contrauenient, efficaciter teneri; Iſtaq; occaſione examinatur illud iuris adagium, quòd promiſſio facti alieni non valeat, pluresq; limitationes, ad ornatum adducuntur. In eadem cauſa.

CONSILIVM XXVI.

Pater, qui iuxta nouum vſum Nobi-

bilium Platearum Nidi, & Capuanæ contraxit, licet à ſucceſſione filiorum per cõſanguineos matris excludatur, tamen quoad viuat, retinet vſumfructum, quẽ ſemel quæſiuit, bonorum aduentiorum filij defuncti, & impugnatur *Dom. Reg. de Marin. lib. 1. cap.* 345. Contrarium ſentiens, eiuſq; fundamenta tolluntur. Pro Magnifico Franciſco de Sarno.

CONSILIVM XXVII.

Filios vti patris hæredes, non verò ex proprijs perſonis admittendos eſſe ad bona eorum patri donata contemplatione matrimonij breuiter demõſtratur, caſuſq; obiter referuntur, in quibus ex proprijs perſonis admittuntur. Pro Coſtantino Aliſa.

CONSILIVM XXVIII.

Filios in conditione poſitos, ex cõiecturis, cenſeri diſpoſitiuè vocatos, coniecturæq; recenſentur, quid quoad portionem patrui, cui tanquam ſinè filijs defuncto, pater eorum ſucceſſerat; Et an legitima filijs debita, & ab eis non petita ſuper paterno patrimonio, vniuerſali fideicommiſſo ſubiecto, poſſit detrahi, à ſucceſſoribus, & creditoribus filij. Pro fratribus de Faſolino, eorumq; reſpectiuè creditoribus.

CONSILIVM XXIX.

Aſſiſtentiam, nequaquam præſtari poſſe, niſi probato dominio debitoris per teſtes deponentes de cauſa ſcientiæ, non autem de fama, quiduè, ſi eſſemus in antiquis; & locationum inſtrumenta, ad probandum dominium, nec minùs prodeſſe.

Principalem debitorem, eſſe diſcutiendum, priuſquàm contrà tertium poſſeſſorẽ deueniatur, quomodò, & quandò ſit verum, ſtante clauſula conſtituti, circa quàm plura adducuntur, præſertim ſi fuerit omiſſa, an habeatur pro appoſita, & quanto tẽpore præſcribatur, vel extinguatur; quiduè ſit probandum, ad euadendam diſcuſſionem principalis debitoris, vigore conſtituti.

Demum inſtrumentum, eſſe citata parte reaſſumendum, & variationem, non poſſe admitti de re ad rem poſt litem conteſtatam, laconicè dilucidatur. Pro Franciſco Bernoc.

CONSILIVM XXX.

Reemẽdi facultas rem aliquam ſtabilem, ſemper, & quomodocumque competens, non expirat curriculo triginta, vel quatraginta annorum; ſed eſt verè perpetua. Pro Marinella Marino.

CONSILIVM XXXI.

Mulier, quæ iuxta nouum vſum Nobilium Platearum Capuanæ, & Nidi ſimpliciter contraxit, non poteſt de dotibus ſuis, etiam nouiter, & aliundè quæſitis quàm ab agnatis, & cognatis, diſponere vltrà medietatem, ſi ſine filijs decedat, niſi in Capitulis matrimonialibus, ſibi diſponendi facul-

cultatem reſeruauerit, iuxta Cõſuetudines in ſcriptis redactas. Pro Dom. Mariana Cangiano.

CONSILIVM XXXII.

Subſtitutionem factam in defectum maſculorum, vel lineæ maſculinæ alicuius, eatenus locum habere, quatenùs maſculi naſcantur, & moriantur; Cæterum expirare, ſi maſculi nunquam naſcãtur, curioſè, & firmiſſimè demonſtratur. Pro Dom. Ignatio Prouenzalio, M. C. V. Fiſci Patrono digniſſimo.

CONSILIVM XXXIII.

De clauſula derogatoria, appoſita in teſtamento, tam expreſsè, quã implicitè, de derogatoria derogatoriarum, de teſtamento inter liberos, ad pias cauſas, vel iurato, quandò, & quomodò per ſecũdum teſtamentum irritetur, & de coniecturis, ex quibus inducitur derogatio clauſulæ derogatoriæ, diſtincta ſerie pertractatur.

CONSILIVM XXXIV.

Teſtamentum ab infirmo cõditum, non poſſe impugnari, prætextù inſaniæ teſtatoris, niſi inſania, & delirium probetur de tempore conditi teſtamenti, cum alijs adminiculis, & requiſitis, hic ſingulariter congeſtis, quià ſemper præſumitur fuiſſe teſtatorẽ mentis compotem, & quid in conflictu teſtium. Pro Monte Familiæ de Saluato.

CONSILIVM XXXV.

Cauſæ ſubditorum Regni Neapolis, non poſſunt ad Regis Curiã auocari, quantumuis priuilegiatæ ſint, vigore Capitulorum Regni, quę recenſentur, & examinãtur. Pro Ill. Duce Ciuitatis Oſtuni.

CONSILIVM XXXVI.

Fideiubens pro Partitario Regiæ Curiæ, pro refectione Regiarũ viarum, intrà certum tempus fieri promiſſa, liberatur, ſi Principalis Partitarius, tempore non adhùc completo, fuerit carceratus, vel perterritus, ſub prætextu adimplementi non ſecuti, & quid dato ad eundem effectum nouo fideiuſſore, & de pluribus alijs inducentibus fideiuſſorum liberationem. Pro Magnifico Franciſco Albano M.C.V. Actorum Magiſtro, ex quatuor approbatis.

CONSILIVM XXXVII.

Anteſatum à muliere lucratum, & ab ipſa ſecuodo viro in dotem aſſignatum, mortua muliere, quæ filijs primi matrimonij quietationem reliquit, non poteſt ampliùs ab illis peti, neque excomputari in dotium reſtitutione ab ipſo ſecundo viro facienda dictis filijs primi matrimonij, qui ad ſolutionem dicti anteſati, nunquam interpellati fuerunt. Iſtaq; occaſione laconicè diſcutitur, quomodò, & quandò dotis intereſſe cenſeatur à viro remiſſum,

&an

& an, atceſatum antè interpellationem debeatur. Pro Magnificis fratribus de Amodeo.

CONSILIVM XXXVIII.

Meliorationes à viro in res dotales factæ, in neceſſarias, vtiles, & voluptarias diuiduntur, quomodò, & quandò repetantur, & quid de expenſis pariter à viro erogatis, pro recuperatione nominum in dotem datorum, vtiliter latè, diſtinctaq; ſerie examinatur. In eadem cauſa.

CONSILIVM XXXIX.

Medelarum vltimæ infirmitatis, funerumq; expenſæ à viro pro defuncta vxore erogatæ, quandò poſſint repeti, vel non à viro dotium debitore copiosè dilucidatur. In eadem cauſa.

CONSILIVM XXXX.

Guidaticum ad indultus diſcuſſionem conceſſum à Magnifico Cāpaneæ Commiſſario, habente generalem facultatem guidandi, & indultandi, ad fauorem foriudicati, contra quem aderat precedens ſpeciale reſcriptum guidandi prohibitiuum, valere validiſſimis rationibus cōprobatur, & deciſum fertur per Collaterale Conſilium. Pro Magnif. Scipione Denza.

CONSILIVM XXXXI.

Vendens merces, habita fide de pretio, an decocto emptore, ſuper illis præferatur, & quomodò, & quandò, & à quibus poſſit haberi fides de pretio, & habita dicatur, de ſuis effectibus, & de fraudulento mercium emptore ſub fide pretij; vtilis, & copioſa pertractatio laconicè in hac cauſa diſcuſſa, & ab Authore pertractata. Pro Iacobo Antonello.

CONSILIVM XXXXII.

Ruuida, ſeù Virgina ſerica colorās, & manifacturans, an pro expenſis, ſuiſq; laboribus, ſuper illis, ſit quibuſcumq; alijs creditoribus præferendus? Reſoluitur affirmatiuè. Pro Petro Leboff.

CONSILIVM XXXXIII.

Promiſſionem alicuius quantitatis, factam à Gubernatoribus loci pij in beneficium eius, qui hæreditatem eidem pio loco debitā, & vſq; tùnc occultam denunciauit, validam eſſe, quàm breuiter, tàm firmiſſimè iuribus conuincitur. Pro R. Cathedralis Eccleſiæ Hebdomadario D. Michaele Angelo Faraldo.

CONSILIVM XXXXIV.

Addictionum tempora quatuplicia ſint, quantum durent, quibuſq; perſonis competant, quotidiana, & ſubtilis materia, ad deciſionē frequentiſſimæ quæſtionis; an, & quandò ſemel legitimè licitatare Eccleſiæ, fiſci, & minorum, poſſit admitti noua melior oblatio, quiduè etiam de Vniuerſitatibus, & patrimonijs creditorum

 mo-

mole grauatis, decidendum ſit vtiliſſimè demonſtratur.

CONSILIVM XXXXV.

Compenſationem ipſo iure, & incōtinenti fieri, ab eo inſtanti, quo cæpit mutuò deberi inter duas perſonas abſq; facto hominis, oppoſitionemque compenſationes, dumtaxat requiri, vt de ea iam à iure facta, Iudex certioretur, confutata opinione *Azonis*, illa *Martini* vindicata; Eademq; occaſione reſoluitur, compenſationem etiam contra ceſſionarium militare; & itidem fieri in præiudicium creditorum anteriorū; iactantium habere anteriori tēpore hypothecatum nomen cōpenſatum, reiecta contraria *Salgad.* ſententia, cum ſuis fundamentis: Elaborata pertractatio, ab Authore in pluribus contingentijs, in conſulendo exactiſſimè digeſta.

CONSILIVM XXXXVI.

Plura hoc in loco examinat *Author*, vtillima, potiſſimum, quandò minor habeat electionem agendi remedio ordinario contrà tutorem, vel extra ordinario reſtitutionis contrà actum geſtum à tutore. Rursùs an minor, qui maior effectus tutorem liberauit, & cum eo ratiocinia cōpoſuit, poſſit in integrum reſtitui aduerſus actum à tutore geſtum, & in ratiocinijs deductum? Et quid ſi tutor eſſet proprio nomine obligatus ad firmitatem actus? Præterea ex quibus dicatur minor maior effectus actum à ſe, vel à tutore geſtum ratificare; quiduè ad validam ratificationem inducendam requiratur? Demum an Margaritæ aliæuè res pretioſæ poſſint pro arbitrio contrahentium citrà metum læſionis vendi; & quomodo, & circa quæ haberi poſſit ratio pretij affectionis, & conſpicuitatis rei vēditæ. Pro Magnifico Ioſeph. Perſico.

CONSILIVM XXXXVII.

Infans mulier orta ex genitoribus Chriſtianis, & vti talis baptizata, ſi in infantili ætate fuerit ad regiones infidelium traducta, & propter ignorantiam ſub eiuſdē regionis ſecta, creſcat, & viuat, viroq; nubat infideli, & cum eo filios ſuſcipiat, ſi à Piratis Chriſtianis cum ſuis filijs ſub ſeruitute redigatur, & pretio vendatur, debet tanquam chriſtiana, cum ſuis filijs ad ſtatum libertatis reponi, & ità per Collaterale Cōſilium deciſum. Qua occaſione multa alia examinantur, potiſſimum an ad probandum baptiſma, teſtes ſerui admittantur, & an libertas per enunciatiuam diſpoſitionem Domini acquiratur ſeruo, & acquiſita, an poſſit retractari, & an valeat in fraudē creditorum, curioſa, & ſingularis cōſultatio. Pro Daniela Ionchouiche, & filiabus.

CONSILIVM XXXXVIII.

Societatem inter tres fratres initā, filiorum vno defuncto, relicto infante filio, fauore ipſius infantis, poſ-

poſſe cenſeri continuatam, ſeù renouatam, ad hoc, vt ei lucrorũ participatio ſit danda, authoritatibus, argumentis, & rerum iudicatarum exemplis demonſtratur: Confutata conſultatione in contrarium in hac cauſa reddita per *Dom. Ceſarem Carena*. Pro Ioannino Romanello Status Parmæ.

CONSILIVM XLIX.

Teſtes inter ſe de directò cõtrarios, non poſſe tanquam falſos puniri, quia aliud eſt, teſtes eſſe contrarios, aliud falſos, & ità deciſum. Pro Io: Leonardo Muſcetta.

CONSILIVM L.

Regij Caſtri de Ouo Iuriſdictionẽ, non eſſe limitatam ad homines illius, ſi tantum intrà Caſtri fines delinquant, ſed Cauſarum remiſſiones eſſe concedendas, etiam pro criminibus extrà Caſtrum patratis, & quanquam delinquẽs nullo potiatur ſtipendio, vel etiã ſi ijdem homines ciuiliter conueniantur: Pro Authore dicti Regij Caſtri Auditore.

Argumentorum Finis.

CON-

Digitized by Google

Digitized by Google

CONSILIORVM IO: LEONARDI RODOERII I. C. & Aduocati Neapolitani

VOLVMEN PRIMVM.

SVMMARIVM.

Filijs præter legitimam nihil aliud in bonis parentum debetur.n.1.

Parentes, filios exhæredando, impiè ſe gerunt, nam videntur ſæuire contra proprium ſanguinem.n.2. Non tamen ita eſt, ſi filios in legitima inſtituant, cùm ad plus parentes non teneantur.n.3.

Eccleſiam inſtituere, & filium exhæredare, damnatur à D.Auguſtino. *n.4. Contrarium tamen, ſi filio legitima relinquatur, quia tunc ſententia* D. Auguſtini *non habet locum.n.5.*

Fauorabilior eſt pia cauſa fauore filiorum, excepta legitima.n.6.

Teſtamenta ſunt nulla, ſi careant ſolemnitatibus. Itẽ ob defectum præteritionis. Item ſi ordinentur à furioſo, vel mentecapto. Item ſi fiant ab vſurario, ſinè vſurarum reſtitutione. Item ſi fiant à cęcis, ſurdis, & mutis, ſinè peculiaribus ſolemnitatibus, a iure requiſitis. Item ob incapacitatem hæredis. Item ratione non completæ voluntatis, & ob exhæredationẽ filij, ſinè legitima cauſa.n.7.

Dominus Lęlius Altogradus *laudatur ob eius in ſcribendo excellentiam.n.8.*

Teſtatorem tempore conditi teſtamenti non fuiſſe iratum, & ſucceſſiue teſtamentum non eſſe conditum inconſulto iracundiæ calore, probatur ex tẽperatis, & humilibus teſtamenti verbis.n.9. Itemq; ſi contineat diſpoſitionem magis fauorabilem, ea, quam idem teſtator in priori teſtamento ordinauerat reſpectu illius perſonæ, quæ ſecũdum teſtamentum annullare prætendit, ex capite iracundiæ.n.11.

Sapientis eſt mutare conſilium in melius.n.12.

Verba ſunt animi, & cordis teſtimonium.n.10.

Prohibitio à teſtatore facta hæredi, ne ſc. cum debitoribus hęreditarijs trãſigat, vt integra fiat exactio, valida eſt, nec quicquam continet contra bonos mores.13.

Teſtatoribus omnia ſunt permiſſa, his tantùm exceptis, quæ expreſsè à iure prohibita ſunt.n.14.

Iracundiæ calore geſta nullius ſunt roboris.n.15.

Iracundiæ effectus referuntur.n.16.

Confeſſio emanata calore iracundiæ non tenet, etiam ſi ſit iudicialis.n.17.

Iuramentum hominis irati non ligat.n.18.

Contractus omnes, ferueſcente iracundia, facti, non tenent.n.19.

Perſeuerantia conualidat actum geſtum calore iracundiæ.n.20.

Venditio omnium bonorum, facta ex iracundia contra agnatos, & conſanguineos, valet, data perſeuerantia poſt iracundiam.n.21.

Delinquens calore iracundiæ, mitius punitur.n.22. Quod intellige, niſi delinquens perſeueret in delicto.n.25.

Iratus præſumitur, quòd inconſultè agat.n.23. Et præſumptio pro eo capitur in meliorem partem, quòd ex iuſta cauſa fuerit ad iram incitatus.n.24.

Teſtamentum conditum calore iracundiæ tenet, data perſeuerantia teſtatoris in ea diſpoſitione.n.26.

Teſtator deliberatè præſumitur decedere cum ea diſpoſitione, quam non reuocauit, cùm potuiſſet illam reuocare.n.27.

Tex.in l.ſi filiam, C.de inoffic.teſtam. *duplicites interpretatur.n.28. & 29. Et limitatur, vt non*

 pro-

Digitized by Google

procedat, ſi filio legitima relinquatur. n. 33.

Exhæredatio per iram facta tenet, ſi adſit legitima cauſa. n. 30.

Exhæredatio dicitur actus, proueniens ex indignato parentis in filium animo. n. 31.

Teſtatoris præceptum tenet, quanquam iratus præceperit, ſi iure ſuo vtatur. n. 32.

Illatio non poteſt fieri ex diuerſis. n. 34.

Actus, inconſulto iracundiæ calore facti, valent fauore piæ cauſæ, maximè quando ius alterius non læditur. n. 35.

Matris diſpoſitio contra filium facta in odium alterius, ſcilicet patris, non tenet. n. 36. Intellige, niſi filius in legitima inſtituatur, & interpretatur, tex. in l. ſi quis in ſuo. 33. §. legis autem. C. de inoffic. teſtam. n. 39. 40. & 41.

Nemo debet alterius odio pergrauari. n. 37.

Ingratitudinis vitium in filio infante non poteſt conſiderari. n. 40.

Filius, cui ſola legitima relicta fuit, non poteſt dici teſtatori odioſus, & diſpoſitio non poteſt vocari odioſa. d. n. 41.

Falſa cauſa vitiat diſpoſitionem. n. 38. Sed intellige, ſi falſa ſit cauſa finalis diſpoſitionis. n. 42. ſecùs, ſi falſa eſſet cauſa impulſiua. n. 44.

Cauſa finalis dicitur illa, ſinè qua quis non diſpoſuiſſet. n. 43. Et vocatur principale obiectum intentionis, & fons omnium cauſarum. n. 46.

Cauſa impulſiua non eſt propriè cauſa, ſed abuſiuè talis. n. 45.

Cauſa in dubio præſumitur impulſiua, & non finalis. n. 47.

Teſtamẽtariæ diſpoſitionis cauſa regulariter eſt impulſiua, niſi liquidè conſtet, verè eſſe finalem. n. 48. & 50. Vel, niſi cauſa reſpiciat ſanguinis coniunctionem. n. 52.

Cauſa finalis illa eſt, quę neceſſariò debet exprimi ad validitatem actus. n. 49.

Teſtamentum ſecundum, conditum ne teſtator ab inteſtato decederet, non valet, ſtante priori teſtamento, cuius vigore non poterat teſtator ab inteſtato decedere. n. 50. & 51.

Cauſa reſpiciens ſanguinis coniunctionem, vocatur finalis. d. n. 52.

Cauſa diſpoſitionis in odium alicuius facta, vocatur impulſiua. n. 53.

Diſpoſitio ſuper pluribus cauſis finalibus fundata non corruit, etiam ſi illarum vna, vel plures ſint falſæ, quia ſufficit, quòd vna ſit vera. n. 54.

Teſtamentum in beneficium piæ cauſæ ſimpliciter ordinatum valet, etiam ſi falſę ſint cauſę, per quas filio ſola legitima relicta fuit. n. 55.

Cauſa reſpiciens fauorem animæ, dicitur finalis. 56.

Cauſa finalis eſt, quæ in proemio, & præfatione diſpoſitionis exprimitur. n. 57.

ARGVMENTVM.

Teſtamentum matris inſtituto filio in legitima, quandò poſſit impugnari vti conditum inconſulto iræ calore, vel in odium alterius, ſiuè tandem ex capite falſæ cauſæ in teſtamẽto expreſſæ. Pro Ill. D. Antonio Nauarrete Marchione Latertiæ, Milite D. Iacobi, ac Regio Conſiliario optimè merito.

CONSILIVM I.

AD allegata per doctiſſimum Iuriſconſultum *Dominum Lælium Altogradum*, pro Ill. Dom. Io: Frãciſco Grimaldi Hyeracis Principe, contra Ill. Dom. meũ D. Antonium Nauarrete Marchionem Latertiæ, Militem S. Iacobi, Regium Conſiliarium, omni virtutum genere ornatiſſimum, Reſpondendi onus libenti animo aſſumpſi, quamuis alij Famigeratiſſimi quidem I. C. non defuerint, qui eandem prouinciam aggreſſi ſint, poſt quos ipſe ſpicas ferè legens, conſtanter affirmo, nullo penitùs nullitatis vitio laborare teſtamentum Ill. Dom. D. Benedictę Pinellę Principiſſę Hyeracis, matris præfati Dom. Principis, quæ in menſe Decembris 1653. dictum Ill. Marchionem hæredem vniuerſalem inſtituit, cum onere de reſtituendo Monaſterio Monialium erigẽdo vel hìc Neapoli, vel in Alma Vrbe, iuxtà deſignationem ab ipſa factam in codicillo cõdito de menſe Ianuarij 1654. Potiſſimum quia dictum Dom. Principem filium hæredem quoq; inſtituit in legitima ei naturali, ratione debita, vltrà legatum aliorum duc. 5000. eidem pariter relictum, modò diſpo-
1 ſitioni maternæ acquieuerit; † Iura quidem ſunt vulgariſſima in *l. omnimodò, l. ſcimus, l. cũ quæritur, & l. Parentibus, C. de inoffic. teſtam.* ex quibus euidentiſſimè conſtat, inuiolabiliter ſeruanda eſſe parentum elogia, ſi in legitima filius inſtituatur, & in reliquo hæreditatis extraneus, concordat totus *tit. in auth. vt liceat matri, & auiæ, & alijs parentibus poſt legitimam partem liberis derelictam, quomodò voluerint reſiduam facultatem ſuam diſponere,* & latè demonſtrat *Decian. reſponſ. 51. à n. 60. vol. 4.*

2 Hinc quamuis parẽtes filios exhęredando impiè, & inhumanè nimis ſe gerere dicantur, vt colligitur ex *tex. in l. cùm quidam filiam 19. ff. de liber. & poſth.* & in *l. 4. ff. de inoff. teſtam.* idq; lex ipſa naturę abhorret, eò quia videntur ſæuire contra proprium ſanguinem, & commune votum, quod eſt proprijs theſaurizare natis, propriamque ſobolem alienæ anteponere, vt optimè proſequitur *Socein. Iuni. in l. cum filiofamilias, nu. 47. ff. de legat. 1.*
3 † Nihilominus, vt idem *Soccin.* ait ibidem *n. 49. verſic. Quoniam reſpondetur*, omnis prorſùs ceſſat inhumanitas, atq; impietas, cùm filius ex eiuſdem parentis diſpoſitione portionem aliquã ſuæ hæreditatis capit, vtpotè

ſi

Digitized by Google

ſi in legitima inſtituatur (vt in caſu noſtro)
nam quia ad plus parentes non tenentur, id-
circò debet tunc filius acquieſcere, & con-
tentus eſſe, *Alex. conſil. 131. tranſmiſſum eſt ad*
me, n. 1. vol. 1. Vaſqui. de ſucceſ. progreſ. part. 2.
tit. de pupill. ſubſt. §. 14. *n. 137. Cæſar Manent.*
conſil. 115. n. 27. & exquiſitè *Merlin.* omninò
videndus, *tract. de legit. lib. 4. tit. 1. quaeſt. 20.*
n. 6.
4 Eodemq; ſenſu fuit ſemper interpetratum
celebre illud *D. Auguſt.* oraculum, *in Serm.*
de vit. Cleric. quo loci ait, *Si quis velit Eccle-*
ſiam inſtituere, & filium exhæredare, alium quæ-
rat pro conſilio, quàm Auguſtinum, & ſanè Deo
propitio, neminem inueniet. Quaſi dixiſſet tan-
tus Doctor, inhumanum eſſe, non filium, ſed
Eccleſiam inſtituere, eiuſq; verba tanquam
memoratu digna, regiſtrauit *Gratianus in*
5 *Can. fin. 17. quaeſt. 4.* † Hoc inquam *Auguſt.*
oraculum dirigitur ad parentes, nè filios
exhæredent, quod non eſt in caſu noſtro,
dum Dom. Principiſſa mater filium in legi-
tima inſtituit, eiq; prælegauit alios ducatos
5000. vt in ſpecie aduertit *Bar. in l. 1. n. 55. C.*
de Sacroſanct. Eccleſ. cum alijs ferè innumeris
cumulatis per copioſiſſimum *Dom. Io: Fran-*
ciſ. Marot. diſcept. forẽſ. cap. 18. ſub n. 96. verſic.
6 *Quorum opinio;* † Quia pia cauſa fauorabi-
lior eſt cauſa filiorum præter legitimam,
Iaſ. in auth. ſi qua mulier, ſub n. 5. C. cit. tit. in-
quiens, *Excepta legitima filiorum, magis fauea-*
tur piæ cauſæ, quam faueatur filijs. Et reddit vi-
uam rationem. *Quia ibi tractatur de fauore*
animæ, quæ filijs, & omnibus rebus mundanis de-
bet anteponi.
7 Neq; ad inficiandum teſtamentum prædi-
ctum opponitur illud iuris forraſſis ſolem-
nitatibus carere, contra *tex. in l. hac conſultiſ-*
ſima 8. C. de teſtam. Vel nullum ob defectum
præteritionis, cõtra *tex. in l. 1. ff. de iniuſt. rupt.*
& irrit. teſtam. Vel quia confectum à furioſa,
vel mentecapta, contra *tex. in l. furioſum 9. C.*
qui teſtam. facer. poſ. Vel quia ab vſuraria,
abſq; eo quod vſurarum reſtitutionem fieri
præcepiſſet, contra *tex. in cap. quamquam de*
vſur. in 6. Vel quia à lumine, auditu, & lo-
quela orbata, abſq; peculiaribus ſolemnita-
tibus, contra *tex. in l. 1. C. de vulgar. & pupill.*
ſubſt. Vel ob incapacitatem hæredis, vtpotè
quia naturaliter, aut ciuiliter eſſet mortuus,
vel alio quouis modo eſſet incapax, & inha-
bilis ex teſtamentis capere, contra *tex. in l. 3.*
& toto tit. ff. de his, quæ pro non ſcript. habent, in l.
1. C. de hæred. inſt. & in *l. vnic.* §. *& cum triplici,*
& §. *in primo, C. de Caduc. tollend.* & vtrobiq;
DD. Vel ratione imperfectæ, ac nondum cõ-
pletæ voluntatis, contra *tex. in l. ſi quis cùm*
teſtamentum 25. & in *l. ex ea ſcriptura 29. ff. de*
teſtam. & in *l. fideicommiſſa 11.* §. *Quoties, ff. de*
legat. 3. Vel demum ob exhæredationem filij
abſq; legitima cauſa in teſtamento expreſſa,
contra *tex. in* §. *aliud quoq; capitulum, auth. vt*
cùm de appellat. cognoſ. Cùm verè hos omnes,
alioſq; defectus ad annullanda teſtamenta
efficaciſſimos, longè à caſu noſtro abeſſe
manifeſtiſſimum ſit.
8 Confugit propterea pars ad alium Achil-
lem prætendens, nullum eſſe memoratum de
quo agimus teſtamentum, & ſub auſpicio
acutiſſimi calami *Dom. Lelij Altogradi,* qui-
dem omni æuo venerandi, ob ſuam in ſcri-
bendo excellentiam, tres nullitates fundatas
habere autumat, ex eadem teſtamenti ſtru-
ctura apparentes. Prima vti conditum in-
conſulto iræ calore contra filium. Secunda
vti ordinatum in odium alterius, ſcilicet
patris Dom. Principis, ipſius teſtaricis viri.
Tertia quia ex falſa cauſa.
Nos verò eundem ſeruantes ordinem, di-
cimus prædicta nullum prorsùs parare ob-
ſtaculum, & inchoantes à prima, conſtanter
affirmamus, eã nec in facto, nec in iure ſubſi-
9 ſtere. † Primò ex lectura teſtamenti, in quo
poſt relictam filio legitimam, iuncto legato
ducatorum 5000. Dom. teſtatrix eundem
deprecatur, vt ea diſpoſitione contentus eſſe
deberet, per hæc verba. *Et eſpreſſamente*
l'eſorto, & per quanto poſſo anche il prego, che
vogli ſtar quieto, & ben ſodisfatto (come deue)
di queſto, che li laſcio. Vndè conſtat, Dom.
Principiſſam non irato, ſed temperatiſſimo
corde diſpoſuiſſe, attento, quòd cùm po-
tuiſſet præcipere, iuxta vulgat. *tex. in* §. *diſpo-*
nat, auth. de nupt. deprecatiuo, & humili ſer-
mone vſa fuit, quod verè ad virtutem tem-
perantiæ refertur, iuxta notata per *Leſſ. de*
iuſt. & iur. lib. 4. cap. 4. tit. de virt. temper. dubit.
7. nu. 48. verſic. Primò, fol. mihi 652. col. 2. ex
qualitate enim verborum in teſtamẽto pro-
latorum, certiſſimè arguitur, & colligitur
ſtatus teſtatoris, & an teſtamentum fuerit
inconſulto iræ calore conditum *Carocc. deciſ.*
10 *46. n. 15. cum ſeq.* Nam † ex verbis ſcrutinan-
tur ea, quæ in corde geruntur, adeòq; qualia
ſunt verba, talis præſumitur loquentis ani-
mus, & dicuntur mentis noſtræ euidentiſſi-
mum teſtimonium, *Menoch. de præſumpt. lib.*
6. præſumpt. 35. n. 15. & 17. ex *tex. in l. labeo 7.*
§. *quarè ſpeciem, ff. de ſuppellect. legat.*
11 Secundò quia per hoc nouiſſimum Dom.
Principiſſæ elogium nil contra Dom. Prin-
cipem innouatum eſt; ſed imò illud idem in
magnam ipſius vtilitatem redundare appa-
ret ex eo, quoniam eadem Dom. teſtatrix in
anno 1633. ſolemniter quoq; diſpoſuit, ei-
demq; ſuo Ill. filio, ſolam, nudamq; legiti-
mam reliquit, non ſic tamen in hac vltima
diſpoſitione, ſtante melioratione in alijs du-
catis 5000. ex qua arguitur, quòd non iratè,
ſed ſedato animo poſtremum voluntatis ſuæ
iudicium condidit, alioquin non in melius,
ſed in peius contra filium conſilium muta-
uiſſet, iuxta *tex. in Can. magnæ ſapientiæ 22.*
12 *quaeſt. 4.* † vbi ſapientis eſt mutare conſilium

Digitized by Google

in melius, *Abb.conſil.41.Videndum eſt, ſub n.1. verſic. & magnæ ſapientiæ, col.2.in princip.vol.*
1. & facie *tex.in auth.de nupt.in princip.*
13 Neq; mouet ad arguendam iram prohi-
bitio à Dom.teſtatrice facta hæredi ſuo, nè
ſe trãſigeret, cum dicto Dom.Principe filio,
pariterq; dotium debitori, ad hoc vt credi-
tum integrum, & ſinè diminutione, ab eo
exigeretur, quia non eſt arguenda nullitas
ex actu valido, & de iure permiſſo, ſi enim
poterat Dom.Principiſſa viuens ſe cum ſuo
debitore non tranſigere, potuit ſucceſſiuè,
id ipſum hæredi ſuo iniungere, nam prohi-
bitio huiuſmodi nil continet contra bonos
mores, cùm lites de per ſe ſint permiſſę, ſicuti
in puncto aduertit *Sola in comment.Conſt.Sabaud.in nouis Patriæ Ciſmont. in præfat.n.30.in fin.* què ſequitur *Dom.Conſiliar.Hodier.contr. forenſ.lib.1.cap.49.à n.24.vſq; ad fin.* vbi latè,
& doctè de more firmat hanc ſententiam,
quam etiam nouiſſimè tenet *cit.Dom.Marot. contr.cap.18.nu.57.* & conferunt notata per
Camill. Borell. de compromiſ.§.1.gl.3.nu.287. verſic.Ratio aſſignatur,fol.mihi 135.& per *Sard.*
14 *deciſ.62.n.6.* † Teſtatoribus namq; in diſpo-
ſitionibus ſuorum bonorum omnia genera-
liter permiſſa cẽſentur, his tantum exceptis,
quæ ſunt expreſsè à iure interdicta, vt dicit
Peregrin.de fideicom.art.11.n.71.

Abeſſe itaquè iram ab hac nouiſſima diſ-
poſitione, ex præmiſſis geminatis coniectu-
ris arbitror neceſſariò faceſſendum. At verò
pro exuberanti, cõceſſo partis aſſumpto, nec
minus teſtamenti nullitatem poterit obti-
nere; Quinimò articulum ad fauorem noſtri
Ill. Principalis determinant vtraq; iura, quæ
pars eadem pro ſe allegat, nempè *tex. in l. quicquid calore 49. ff. de reg. iur.* & in *l.ſi filiam ſuam 19.C.de inoff.teſtam.*
15 Nam quod attinet ad *tex. in d. l. quicquid calore*, non negamus certiſſimam continere
regulam, geſta per iracundiam nullius eſſe
roboris, nullamque firmitatem obtinere, &
cum ea lege concordat *tex. in l.3. ff. de diuor.*
& in *l. licitatio 9. ff. de public. & vectigal.* latè
etiam *Tiraquell.in tract.de pœn.temper.aut remit.cauſ.1.n.24.* cum pluribus ſeqq. *Doring. in Biblioth. Iuriſconſult. verb.actus, n.762. fol.*
519.col.1. & *Farinac. in prax.crim. tit.de pœn.*
16 *temper.quæſt.91.n.40.cum ſeqq.* Non † alia ra-
tione, quàm quia obnubilat ita intellectum,
ſenſuſq; irati agentis corripit, & opprimit,
intelligentiæ lumen ſubſtrahit, mentemque
ita confundit, vt quid, quouè ordine agen-
dum ſit, omninò iratus ignoret, & experi-
mento eſt, vt palpitet iratis cor, corpus
contremiſcat, igniſcat facies, exaſperentur
oculi, & conturbentur vires, in ſumma, noti
non recognoſcuntur, & lingua clamorem
format, ſed ſenſus quid loquatur, ignorat,
haberurque actus irati, tanquam contra, &
præter intẽtionem agentis, ſicuti plenè ſcri-
pſit *D.Gregor.lib.5.moral.cap.31.* & *P.Leſſ.d. tract.de iuſt. & iur.lib.4.cap.4.tit.de virtutibus temperan.dubit.4.* Quapropter *Tiraquell. Do-*
17 *ring.* & *Farinac.loco cit.* inferunt ad plura, † &
primò confeſſionem rei, etiam iudicialem
non valere, ſi manauerit calore iracundiæ
Gloſ. in cap.ex litteris, verſic.admonita, in fin.de diuor. quã notabilem appellant *Anton. Imol.*
18 & *Panor.in cap.olim, de reſcript.* † Secundò nõ
ligare iuramentum hominis irati, vt præter
adductos à *Tiraquell.* docent *Alex.in l.ſi duo, §.ſi quis iurauerit, n.1. ff.de iure dot. Bero.conſil.*
189.n.4.lib.3. & *Guttier.de matrim.cap.7.n.4.*
19 † Tertiò cæteris omiſſis, omnes quoſcumq;
contractus feruеſcente iracundia conditos,
infirmos eſſe *d.l.licitatio, in princip.ff.de public. Gloſ.in d.l.3.ff.de diuor.* & in *Can.ſi quis iratus, in princip.2.q.3. Roman.ſingul.*508. cum alijs
penes *Dom.Cardin.Mantic. de tacit. & ambig. conuent.lib.3.tit.10.n.15.*
20 Tamen cùm omnis regula in iure noſtro
ſuas patiatur exceptiones; Hinc eſt, quòd
prędicta omnia limitantur, & intelliguntur,
dummodò geſta tempore commotionis, &
iræ, ſedato animo rata non habeantur, ſicq;
ira non operatur nullitatem ipſo iure, cùm
poſſint geſta tempore commotionis rata
haberi, iſtaq; ratihabitio nõ eſt neceſſe, quòd
ſit poſitiua, ſed inducitur ex ſola perſeueran-
tia in illo actu, vt ſatis manifeſtè habetur ex
verbis *tex.in d.l.quicquid calore*, ibi, *Quicquid calore iracundię vel fit, vel dicitur, non prius ratũ eſt, quàm ſi perſeuerantia apparuerit, iudicium animi fuiſſe.* Concordat *tex. in d.l.3.de diuor.*
vbi habẽtur ſimilia verba, & pro indubitato
tradiderunt *Alberic.in ſuo dictionar. verb.Ira, fol.161.col.4.in fin.Bero.conſil.189.nu.2. & 6. vol.3.* & *Vani.deciſ.368.n.11.* poſt *Cagnol.in d. l.quicquid calore, n.48. Iaſ.in d.l.ſi filiam, n.6.C. de inoffic.teſtam. Rom.in l.ſi verè, §.de viro, fallent.30.ff.ſolut.matr. Addit.ad Salyc.in d.l.ſi filiam, lit.A. Menoch.de præſumpt.lib.2.præſump. 61.nu.3. & 4. Bardellon. conſil.87.n.30.vol.1. Merlin.de legit.lib.4.tit.1.quæſt.20.n.6.* & *Doring.loc.ſup.cit.* qui omnes concludunt, per-
ſeuerantiam purgare nullitatem actus geſti
tempore commotionis, & iræ, quę concluſio
21 non habet contradictorem; † & ad propoſi-
tum facit, quòd ſi quis ira accenſus contra
agnatos, & cõſanguineos ſuos, omnia bona
ſua alicui venderet, venditio certè foret nul-
la, tam quia celebrata inconſulto iræ calore,
quàm etiam quia fraudantur ex ea agnati,
& conſanguinei, quibus fortaſsè poſt alie-
nantis mortem bona debebantur, vt poſſet
figurari in hac Ciuitate, reſpectu bonorum
antiquorum, vigore noſtræ municipalis *Cõſuetud.* tamen conualidatur venditio, ſi in ea
voluntate venditor perſeueret, ſicuti origi-
naliter voluit *Bar. in d. l. quicquid calore*, in-
quiens, *Aliquis iratus contra conſanguineos ſuos, vendidit alicui iræ calore ſua bona, & videtur,*
quòd

quòd non valeat, niſi probetur poſteà perſeueran-
22 *tia.* † Idq; idem diſpoſitum legimus in tem-
perãdis pœnis criminum, cùm certiſſimum
ſit, mitius puniri delictum ex iracundia per-
patratum *l.Gracchus 4.C.ad l.Iul.de adul.in* §.
ſed ſi, Gloſ.in Can.ſi quis Epiſcopũ, verſic.aliud
2.q.3. Tiraquell. quem ſequitur *Menoch. de*
arbitr.lib.2. centur.4. caſu 319.n.33. Galganet.
de iur.public.lib.1.tit.13.nu.48. Giazz.diſcept.
crim. tit.de homicid.nu.217.fol.207. Ricc.in
prax.Eccleſ.lib.4. reſolut.24.n.1. & *Thor. vot.*
23 *deciſ.77.n.2.cum ſeqq.* † quia inquiunt, iratus
prȩſumitur, incõſultè agere, quod agit *Bald.*
in cap.1. §. *ſi quis verò, in fin.de pac. iuram. fir.*
24 † & capitur præſumptio in meliorẽ partem,
quòd fuerit ex iuſta cauſa ad iram incita-
tus, maximè ſi probetur, eum eſſe facilè ira-
ſcibilem, *Innocent. in cap.ſuper his, de accuſat.*
25 & ibid. *Felin.ſub n.17.verſic. Et ſi probet.* † Ni-
hilominus ſi crimen eſſet tale, quòd haberet
tractum ſucceſſiuum, & in eo ſedato animo,
menteq; tranquillata, delinquens perſeueret,
tunc nullo modo ſub colore iracundiæ or-
dinariam delicti pœnam euitaret, *dict.Can.ſi*
quis iratus, 2.q.3. Tuſch.pract.concluſ.lit.I.con-
*cluſ.360.n.2.*ex *tex.in l.ſi non conuitij 6.C.de*
iniur. vbi *Gloſ.verb.calore.*

26 Sic in propoſito dicimus ex prædictis
omnibus iuribus, & authoritatibus à *n.20.*
vſq; hùc cumulatis, valere teſtamentum cõ-
ditum inconſulto iræ calore, ſi teſtator in ea
voluntate tanto tempore perſeueret, vt con-
gruè potuerit illud reuocare, ſicuti eſt in ca-
ſu noſtro, in quo habemus, quòd Dom. Prin-
cipiſſa ad teſtandum acceſſit ſub die 23. De-
cembris 1653. obitus verò ſequutus fuit die
7. Auguſti 1654. ſicq; habemus perſeueran-
tiam in ea voluntate per continuos ferè mẽ-
ſes octo, intrà quos etiam codicillos condi-
dit, in quibus expreſſè teſtamentum appro-
bauit, & ſucceſſiuè duplicem habemus rati-
habitionem alteram tacitam, ex perſeuerã-
ria tot menſium, quæ de iure ſufficiens eſt
(vt probauimus) expreſſam alteram, in co-
27 dicillis contentam, & ex † vtraq; arguitur
deliberata Principiſſæ voluntas, præter om-
nem mẽtis obnubilationem, decedendi cum
ea diſpoſitione, quam non reuocauit, cùm
potuiſſet illam ſuo marte reuocare, ob tale,
& tantum temporis interuallum, inter teſta-
mentum, & mortem, iuxta *tex.in l.tractaba-*
tur 15.ff.de milit.teſta.l.athleta 8. §. *dat remiſſio-*
nem, ff.de excuſ.tut. vbi *Gloſ.* iuncto *tex.in l.3.*
C.de inoff.teſtam. Bar.in l.lex Cornelia, in fin.ff.
de vulgar. & pupill. Cardin. Mantic.de coniect.
vltim.volunt.lib.12.tit.1.n.12. Menoch.de prȩ-
ſumpt.lib.4.præſumpt.40.n.13. Cancer.variar.
reſolut.lib.3.cap.20.tit.de legat.nu.188. Io:Ba-
ptiſt.Ciarlin.contr.forenſ.lib.2.cap.142.n.18.&
plura *Andreol.contr.15.n.1.lib.1.*

28 Eademq; reſponſione tollitur difficultas
tex. quem pars allegat pro fundamento hu-
ius prætenſæ nullitatis, in *l.ſi filiam, 19.C.de*
inoff.teſtam. vbi exhæredatio filiæ facta incõ-
ſulto calore, ſub prætextu, quòd fœdam vi-
tam viueret, nõ tenet; cùm & hoc in tantum
ſit verum, in quantum nulla teſtamenti rati-
habitio ſubſequuta ſit, vtpotè quia mox illo
condito, teſtatoris obitus euenerit, & iſte
intellectus eſt veriſſimus, alioquin pugnaret
hic *tex.* cum alio in *d.l.quicquid calore,* vbi ex
perſeuerantia purgatur nullitas actus incõ-
ſulto calore conditi.

29 Rursùs in ſpecie *tex.in d.l.ſi filiam*, annul-
latur exhæredatio inconſulto calore de filia
facta, hoc eſt, præcipitanti conſilio, ob fal-
ſam ſuppoſitionem demeritorum filiȩ, quam
fœdam vitam ducere exiſtimabat, ex mur-
mure inter gentes orto, vt ibi aduertit *Gloſ.*
in illis verbis, *Vtputa quia tantùm audiuit mur-*
mur, ſtatim exhæredauit, quaſi pater ex ira ad
iniuſtam deueniſſet exhæredationem, præci-
pitanter, & inconſulto calore; non ſic ſi con-
ſulto, & non deceptus exhæredaſſet, quia
tunc exhæredtio valeret, etiam ab irato pa-
rente ordinata, vt habetur ex eodem *tex.* ibi,
Sed ex meritis eius ad id odium incitatus es, po-
ſtremi iudicij liberum arbitrium habebis. Sicq; vt
concludam, nullitas exhæredationis in ea
theſi, non ex ira, ſed ex præcipitanti conſilio
30 reſultat, † cùm in effectu exhæredatio per
iram facta, nullam habeat iuris reſiſtentiam,
modò exhæredationis cauſa vera ſit, & legi-
tima, ad *tex.in l.3.ff.de liber.& poſth.* ibi, *Etſi*
cùm conuitio dixerit, non nominandus, vel non
filius meus, Latro gladiator magis eſt, vt rectè
exhæredatus ſit, & ſi ex adulterio natum dicet.
eumq; *tex.* in terminis perpendit *Cald. de*
iure emphyt.lib.3.cap.1.n.44. & ſi contrarium
quis auderet affirmare, nunquam ampliùs
legitimæ exhæredationes ſuum obtinerent
31 effectum, † cùm exhæredatio, quȩ à parente
de filio fit, perneceſſè ex irato, indignatoque
eiuſdem parẽtis in filium animo proueniat,
& ex odio in ipſum iuſtè concepto, vt ex ea-
dem *l.ſi filiam,* habetur, ex illis verbis, *Odium*
incitatus es; & notarunt *Speculat.in tit.de inſtr.*
edit. §. *12.n.37. Menoch.de præſumpt.lib.4.præ-*
ſumpt.28.n.3. & *Minado. in repet. Conſt.in ali-*
32 *quibus, notab.2.nu.46.* & † hoc eſt, quod vo-
luerunt *DD.* præſertim verò *Salyc.* & *Bald.in*
d.l.ſi filiam, vt valeat præceptum teſtatoris,
quanquam iratus præceperit, quia ſatis eſt,
quòd ipſe arbitrio, & iure ſuo vtatur, ſequi-
tur *Surd.deciſ.41.n.11.* exquiſitè *Cald. loc.cit,*
qui perpendit alium *tex. in l. in ipſius mariti,*
C. fam. erciſcund. & conſentit quoq; *Decian.*
reſponſ.51.n.60, cum ſeq.vol.4. id, quod etiam
de iure Diuino videtur comprobari, ex *Pſal.*
4. in illis verbis, *Iraſcimini, & nolite peccare.*

33 Præterea falcem ad radices difficultatis
immittendo, non eſt applicabilis ad caſum
noſtrum diſpoſitio *tex. in d.l.ſi filiam*, quia
loquitur de exhæredatione; nos verò ſumus

in

in filio inſtituto in legitima, vnà cum alijs
duc. 5000. & ſic ridicula res eſſet, ſi diſpoſi-
tio ad filium exhæredatum directa, ad inſti-
34 tutum protraheretur; ſi enim ex † certiſſima
iuris regula, non poteſt ex diuerſis fieri illa-
tio *l. Papinianus 21. ff. de minor.* & *l. inter ſtipu-
lantem 83. §. ſacram, verſic. Sed hæc diſſimilia
ſunt, ff. de verb. obligat.* quantò magis fieri ne-
quit ex contrarijs, vti eſt de exhæredato ad
inſtitutum?

35 Tandem non omittimus ſub ſilentio fa-
uorem piæ cauſæ, nimirum futuri Monaſte-
rij Monialiũ, cui Ill. Marchio de teſtituendo
grauatus eſt, cùm punctuales, & ineuitabiles
non deſint authoritates, vt omnia, quæ de
ira conſiderari poſſunt, ad irritandos actus
inconſulto calore conditos, peculiari priui-
legio, fauore piæ cauſæ limitentur, & ſubſi-
ſtant omnes contractus ab homine irato ce-
lebrati, adeò vt reuocatio illorum ſacrile-
gium reputetur, *Can. ſunt qui opes 17. quæſt. 3.*
& notauit *Tiraquell. de priuileg. piæ cauſ. pri-
uileg.* 108. maximè quando ius alterius non
læditur, quale eſt ius filij ad legitimam, vt
punctualiſſimè voluit *Gloſ. in Can. ſi quis ira-
ſcitur 13. quæſt. 2.* dicens, *Tamen ex iracundia
omnia ſua dare poteſt Eccleſiæ, dum tamen relin-
quat legitimam filys.*

36 Abſoluta prima, capio ſecundam præten-
ſam nullitatem huius pijſſimæ diſpoſitionis,
quam inualidam eſſe arbitratur doctiſſimus
Altogradus, ex eo, quòd priuatus reperiatur
Dom. Princeps integra materna hæreditate,
in odium alterius, ſcilicet in odium Dom.
Principis patris, à quo Principiſſa diutiùs
litigioſis certaminibus defaticata fuit pro
recuperatione ſuarum dotium, vnà cum in-
tereſſe, ſtante diuortio inter ipſos per plures
ſententias confirmato, contra *tex. in l. ſi quis
in ſuo 33. §. legis autem, C. de inoffic. teſtam.* vbi
diſpoſitio matris contra filium, in odium
patris, non valet, cùm conſultum ſit matri
relinquere ſub conditione emancipationis,
ſicuti *Gabriel Satayna in addit. ad Iaſ. in d. §. le-
gis autem, n. 2. Roman. ſingul.* 112. & ibi *Nicol.
Pignon. Soccin. Iun. conſil. 59. n. 16. & 17. verſic.
Secundò principaliter. vol. 3.* & *Menoch. conſil.*
37 *554. à n. 9. cum ſeqq.* † quia nemo debet odio
alterius prægrauari, & iniqua affici condi-
tione, *l. paterfamilias teſtamento 44. ff. de hæred.
inſt. l. non debet 75. ff. de reg. iur. cap. non debet,
eod. tit. in 6. Gloſ. in Can. ius naturale, de pœnit.
diſtinct. 1.*

38 Quinimò deducit Dom. Aduerſarius ex
hac ſecunda, tertiam nullitatem reſultantem
ex falſa cauſa, eò, quòd priuauerit Princi-
piſſa filium integra hæreditate, prætextu,
quòd particeps fuerit, & confœderatus cum
genitore ſuo ad moliendas vexationes, &
dilationes fouendas, pro retardanda dotis
ſolutione contra ipſam teſtatricem; Sicq; in-
quit, quòd cùm hæc, quæ de filio in teſta-
mento dicuntur, falſa ſint, & falſam præbue-
rint cauſam ita diſponendi, conſequenter
corruere debet ipſa diſpoſitio, ex *tex. in l. fin.
ff. de hæred. inſt.* & ibi *Bar. Bald. Angel. Alberic.
Goffred. & Cum.* idem *Bald. in l. ſi poſthumus, §.
ſi quis, in princip. ff. de lib. & poſth.* & ibi etiam
*Iaſ. n. 5. Soccin. Iun. conſil. 89. nu. 23. lib. 1. Curt.
Iun. conſil. 96. n. 7. Cephal. conſil. 548. n. 5. & 6.
Surd. conſil. 373. n. 19.* latè *Rendenaſch. conſil. 7.
lib. 1. Venturin. conſil. 28. Menoch. conſil. 459. n.
23. verſic. Nam reſpondetur, & conſil. 484. n. 18.
& conſil. 772. n. 16.* idem *in tract. de præſumpt.
lib. 4. præſumpt. 24. n. 2. cum ſeq. Cardin. Mantic.
de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 10. n. 7.* & *Du-
rand. de condit. & mod. impoſ. part. 3. cap. 2. n. 9.*

Verum enim verò licèt vtraque nullitas
poſſet vnica facti reſpõſione tolli, ex lectura
teſtamẽti, ex quo apparet nequaquam fuiſſe
39 in alterius odium conditum; † attamen
omiſſis his, quæ facti ſunt, quæq; nunc ad
noſtrum non pertinent inſtitutum, de iure
breuiter dicimus, *tex. in d. §. legis autem*, pe-
nitus eſſe applicabilem, dum ibi diſponitur,
nequam exhęredari filium infantem, in odiũ
40 patris; In currenti autem caſu, † non de in-
fante agitur, in quo nullum ingratitudinis
vitium poteſt conſiderari, vt ponderat idem
tex. in d. §. legis autem, & *Gloſ. in l. Maximum
vitium, in fin. verſic. In poſthumis, C. de liber.
præter.* Non etiã ſumus in exhæredato, ſtante
inſtitutione in legitima, quæ exhæredationi
expreſsè opponitur; Conſequenter ad caſum
noſtrum trahi non poteſt diſpoſitio *d. l.* alio-
quin, vt diximus ſuperiùs, in reſponſione
ad aliud motiuum, *n. 34.* fieret illatio nedum
ex diuerſis, contra *tex. in d. l. Papinianus*, & in
d. §. ſacram, ſed imò ex contrarijs, nempè de
exhęredato ad inſtitutum, quod auribus ab-
41 horret, & expreſsè neganda † eſt propoſitio
ex aduerſo ſuppoſita, vt diſpoſitio D. Prin-
cipiſſæ contra filium manauerit, in odium
patris, quodq; Princeps filius in ordine ad
patrẽ fuerit teſtatrici odioſus, propter ſim-
plicem illam inſtitutionem in legitima, vt
latè comprobat *Cæſar Manent. conſil. 115. à
n. 11.* qui in terminis dicit, *Et non valet con-
ſequentia, nepoti fuit tantùm relicta legitima,
ergò fuit odioſus teſtatori, Alex. &c.* & ſubdit *n.
14. Et ideò Magdal. in tract. de numer. teſt. in te-
ſtam. part. 1. cap. 16. n. 164. & ſeq.* inquit, *Quòd
licèt pater filium vnum, vel duos hæredes vni-
uerſales reliquerit, alteri verò ſolam legitimam
aſſignauerit, ob id non poteſt dici odioſa diſpoſitio
iſta, nec quòd filius iſte ita inęqualiter inſtitutus,
odioſus fuerit teſtatori, cùm habuerit debitum
ſuum*; & iterum ſubdit *nu. 27. Cùm illum non
excluſerit à bonis ſuis, ſed imò incluſerit, & ho-
norabili titulo inſtitutionis, licèt in legitimam
tantùm vocauerit, quia nihilominùs non dicitur
odioſè excluſus, nec exhęredatus*, vt inquit *Alex.
&c.* Hæc doctiſſimus ille *Mantuanus I.C.*

42 Quò verò attinet ad falſas cauſas diſpo-
ſitionis

Digitized by Google

ſitionis in teſtamento expreſſas,dicimus,ve-
rum eſſe,falsā cauſam vitiare diſpoſitionem,
ſed tamen ſi falſitas ſit circa cauſam finalem
diſpoſitionis. *Guid.Pap.deciſ.632.n.3.Gram-
mat.deciſ.59.n.9.& 6.Frāch.deciſ.1.n.7.Cenc.
deciſ.Rot.Rom.373.nu.8.Menoch.de præſumpt.
lib.4.preſumpt.24.n.2.cum ſeqq.Cancer.variar.
reſolut.lib.3.cap.21.n.232.*& *Fontanell.de pact.*
43 *nupt.tom.1.clauſ.4.gloſ.1.ſub n.53.*† quia ſola
cauſa finalis illa eſt,ſinè qua quis non diſpo-
ſuiſſet, vel ſaltim non eo modo, quo diſpo-
ſuit, *l.damus 52.ff.de condit.indeb.l.in ſumma
65.§.ſed quare,ff.eod.tit.* cum alijs per *Bald.in
l.auia ſua,n.24.C.de iur.dot.Caſtr.in l.2.§.ſi Ti-
tio decem,n.2.ff.de donat.Gratian.diſcept.forenſ.
lib.3.cap.498.nu.38.& tom.4.cap.764.nu.9.
Tapp.deciſ.Cancell.2.nu.73.Dom.Reg.Galeot.
contr.iur.lib.2.contr.10.n.11.*& *Dom.Cōſiliar.*
44 *Hodier.ad Surd.deciſ.68.n.16.*† Et ideò con-
trarium eſſet,ſi cauſa,quę falſa aſſeritur,non
eſſet finalis,ſed impulſiua, quia tūc probata
etiam illius falſitate,nō corrueret diſpoſitio
ob eam cauſam facta *Bald.in l.ſi mulier,n.3.
C.de iur.dot Surd.de alim.tit.5.queſt.5.n.8.Me-
noch.d.præſumpt.24.nu.17. Reg.Merlin.contr.
forenſ.lib.1.cap.54.nu.6.*& *Fontanell.deciſ.50.*
45 *n.2.*† Nam cauſa impulſiua nō dicitur verè
cauſa, ſed potiùs abuſiuè talis appellatur,cū
in ſubſtantia aliud non ſit, quàm quoddam
extrinſecum motiuum, ad diſponendum,ex
Bald.Tiraquell.& alijs, docet *Menoch.d.præ-*
46 *ſumpt.24.n.18.* ad † differentiam cauſę fina-
lis,ſinè qua quis nō diſponeret(vt diximus)
cùm in ſubſtantia ſit principale obiectum
intentionis agentis, & fons omnium cauſa-
rum, vt plenè *Cardin.Mātic.de tacit.& ambig.
conuent.tom.1.lib.3.tit.12.n.16.& 18.*
47 Quo iacto fundamento,præter facti,nullā
etiam iuris habet prætēſa nullitas ſubſiſten-
tiam,magnamq; pars prouinciam aggredi-
tur, ſi probare opinetur,cauſas in teſtamēto
expreſſas, eſſe finales, nam primo nobis aſ-
ſiſtit præſumptio, vt in dubio, cauſa impul-
ſiua, non finalis præſumatur, *l.2.§.fin.verb.
Cauſa magis, verſic.in dubio autē,*& ibi *Alciat.
n.3.*& *Roman.n.2.ff.de donat.Bald.in l.genera-
liter,n.5.C.de Epiſ.& Cleric.Cardin.Mantic.de
coniect.vltim.volunt.lib.6.tit.14.n.15. Surd.de
alim.d.tit.5.quæſt.5.nu.11.* idem *deciſ.130.nu.
13.Gratian.diſcept.forenſ.tom.3.cap.568.n.11.
Io:Baptiſta Ciarlin.contr.forenſ.tom.1.cap.4.n.
40.*& *Dom.Marcian.conſil.47.n.13.in fin.vol.*
48 1.† Et maximè hoc procedit in vltimis vo-
luntatibus, in quibus cùm regulariter ex
voluntate, & mera liberalitate, nulloq; iure
cogente,detur, & relinquatur,meritò relicti
cauſa impulſiua potiùs, quàm finalis exiſti-
manda eſt, & præſumenda, vt magiſtraliter
docuit *Bald.in l.2.§.Creditum.n.3.ff.ſi cer.pe-
tat.* Ex qua eadem ratione ſuboritur alia ra-
49 tio † excluſiua cauſæ finalis,quę illa eſt,quæ
neceſſariò debet exprimi, ad ſubſtantiam,&
validitatem actus, quæq; actui debet cohæ-
rere, ad *tex.in l.ſi mors,§.fin.cum ſeqq.ff.de do-
nat.Mantic.d.tit.12.nu.39. Dom.Galeot.contr.
iur.lib.2.contr.10.n.19.*& *Pen.deciſ.Rot.Rom.*
50 *60.nu.5.*† At cùm in teſtamentis non ſit ex-
primēda ad validitatem illorū cauſa, quarè
ita teſtator faciat, ex conſequenti ſi expri-
matur,cauſa illa, non finalis, ſed impulſiua
eſt prȩſumenda, niſi ex alijs conſtet,verè eſſe
finalem,hoc eſt,teſtatorem aliter non diſpo-
ſuiſſe, ſicuti habetur ex *tex.in d.l.fin.de hæred.
inſt.* vbi teſtator reuocando primum teſta-
mentum, & inſtitutionem factam de Patu-
leia Magna, quam mortuam exiſtimabat,
Nonium Ruſum ſibi hæredem fecit, dicens,
*Quia hæredes,quos volui mihi contingere,habere
non potui,Nonius Rufus mihi hæres eſto.* Et quia
Patuleia Magna viuens erat, propterea in
ea ſpecie, ſecundum teſtamētum inualidum
declaratum fuit à I.C.nō alia ratione,quàm
quòd iam liquidò ex verbis ſecundi teſta-
menti conſtabat, teſtatorem non fuiſſe de
nouo diſpoſiturum, ſi Patuleiam mortuam
non crediſiſſet,ex illis verbis, *Quia hæredes,
quos volui, habere non potui, &c.*& abeſſebat
ex hoc ſecundo hȩrede inſtituendi voluntas,
propter falſam credulitatem,ſicuti ex *Cuiac.*
probat *Anton.Merend.contr.lib.19.cap.17.à
nn.3.cum ſeqq.*& multò clariùs *Rendenaſch.
conſil.7.nu.21.verſ.ad quam concluſionem*, qui
ex doctrina *Bar.in d.l.fin.n.2.3.& 4.* dicit ex-
preſſè,falſam cauſam non vitiare inſtitutio-
nem, cùm cauſa inſtitutionis nunquam di-
catur finalis, ex *tex.in l.cùm tale,§.falſum,ff.
de cōdit.& demonſtrat.* verum limitat,niſi pro-
betur, teſtatorem aliàs inſtituturum non
fuiſſe; & ſubdit, *Sed ex hac præfatione, quia
hæredes,quos volui,&c.ſatis præſumi,teſtatorem*
51 *alias relicturum non fuiſſe.*† Sic etiam ſi quis
teſtamentum condat, dicens, *nè ab inteſtato
decedam*, certè hoc teſtamentum corruit, ſi
aliud perpriùs condidiſſe reperiatur, per
quod minimè poterat ab inteſtato decede-
re, cuius ſi teſtator meminiſſet, iteratò non
diſpoſuiſſet, ſicuti plenè probat *Cȩphal.cōſil.
548.n.4.5.& 6.*
52 De cætero autem cùm nō conſtat liquidò
ex tenore, & verbis teſtamenti, teſtatorem
aliàs non fuiſſe diſpoſiturum, nunquam pe-
nitùs cauſa in teſtamēto adiecta,& expreſſa,
eſt nuncupanda finalis, niſi eſſemus in cauſa
reſpiciente ſanguinis coniunctionem, quæ
ſola, & de per ſe, abſq; alia probatiòne, vel
adminiculo, præſumitur finalis, adeòq; ſta-
tim corruat diſpoſitio, ſi cauſa illa ſit falſa,
ad *tex.in l.ſi poſthumus,§.ſi quis ità,ff.de liber.
& poſth.*& ibi *Bar.Caſtr.*& *Iaſ Surd.cōſil.373.
ſub n.19.verſic.Et quamuis D.D.*& latiùs idem
deciſ.144.
53 Sic in propoſito dicimus, quòd licèt in
hoc, de quo agimus teſtamento, D. Princi-
piſſa de multis conqueratur, gratis tamen
aſſe-

aſſeritur, cauſas in cõqueſtu expreſſas, fuiſſe finales diſpoſitionis, quòdq; ſi noſſet teſtatrix, illas non fuiſſe veras (quod nos in facto negamus) ita non diſpoſuiſſet, imò hoc ipſú obturat os parti, quæ ex eodem conqueſtu, laborioſiſſimè conata eſt in ſua allegatione probare, diſpoſitionem illam manaſſe in odium innoxij filij; Ergò cauſæ conqueſtus non fuerunt finales, ſed impulſiuæ, ex notabili doctrina *Speculat. in tit. de diſput. & allegat. Aduoc. §. Poſt hoc, nu. 13.* dicentis, *Cauſa verò impulſiua eſt, cùm in odium alicuius aliquid ſtatuitur.*

54 Porrò plures, atq; plures enumerantur in hac diſpoſitione conqueſtus cauſæ, quas etiá ſi concedere vellemus, fuiſſe finales diſpoſitionis, incumberet parti volenti illam irritare, oſtendere, cunctas eſſe falſas; Quoties enim plures concurrunt cauſę finales ad eandem diſpoſitionem, ſi illarum aliqua, vel plures ſint falſæ, vnica tantùm vera exiſtẽte, diſpoſitio nõ corruit, quia tunc omnes cauſæ, cùm ſint finales, æqualiter diſponunt, nec magis vna, quàm alia operatur, *Imol. in l. ſi plagis, ff. de verb. obligat. Bald. in l. ſi non lex, 83. ff. de hæred. inſtit.* idem *in auth. non licet, nu. 7. C. de liber. præter.* idem *conſil. 112. nu. 2. verſic. Super ſecundo, lib. 5. Mohedan. deciſ. 4. qui fil. ſint legit. aliàs deciſ. 246. Surd. de alim. tit. 5. quæſt. 4. n. 18. Maſcard. de probat. concluſ. 714. nu. 19. Rot. Rom. deciſ. 363. n. 6. recenſ. part. 5. tom. 1. ex collectis à Rub. lib. 1. Fontanell. deciſ. 50. n. 6. lib. 1. Surd. conſil. 361. nu. 13. & 14. vol. 3. & conſil. 531. nu. 67. lib. 4. Mareſcot. variar. reſol. cap. 20. n. 7. & 8. lib. 2. Merlin. deciſ. Rot. 392. nu. 12. & 13. lib. 1.* & *Caſtill. contr. lib. 5. cap. 174. n. 1.*

55 Prętereà animaduertendum eſt, teſtamentum D. Principiſſę in duas diuidi partes; Altera, in qua Eccleſia vniuerſalis hæres inſtituitur; Altera verò, in qua filio etiam inſtitutionis titulo legitima relinquitur. In prima nullam teſtatrix exprimit cauſam, quarè Eccleſiam inſtituat. In ſecunda verò exprimit cauſas eiuſmodi particularis inſtitutionis; Quò fit, vt inſtitutio de Eccleſia facta, nequeat impugnari, ſub prætextu falſę finalis cauſæ, quæ ipſam fortaſsè ad inſtituendú compuliſſet, parumq; refert, an cauſæ inſtitutionis filij in ſola legitima veræ ſint, nec nè, dum ſiuè verę, ſiuè falſæ, ſemper remanet Eccleſia ſimpliciter inſtituta, maximè ſtante clauſula, *omni meliori modo*, ſicuti ad propoſitum benè notant *Gabriel. conſil. 132. quæſt. 2. n. 15. & 17. lib. 1. Surd. conſil. 531. nu. 6. & 7. lib. 4.* & *Andreol. contr. 218. n. 27.*

56 Quòd ſi demum dicere velimus, aliquam etiam cauſam Dom. Principiſſam inuitaſſe ad inſtituendam Eccleſiam, dicimus, eius inſtitutionis cauſam finalem fuiſſe fauorem animæ, & hoc probatur ex proœmio teſtamenti, in illis verbis, *Et che mentre per ciò in vita nõ hò potuto auualermi in tanta neceſſità* (intellexit de bonis ſuis) *è bene, che almeno, dopò paſſata l'anima mia, ne goda nell'altra vita.* Ecce finis, ecce cauſa finalis, quidem non fallens, quæque à calumnia aliqua forenſi nequit euerti. Cauſa pia eſt, & fauor animæ, vt dicit *Bar. in l. 2. §. fin. n. 2. ff. de donat.* quem ſequitur *Cardin. Mantic.* dicens, cauſam, & fauorem animæ eſſe rationem finalem diſpoſitionis, *d. tract. de tacit. & ambig. conuent. tom. 1. lib. 3.*
57 *tit. 12. n. 41.* † Et confirmatur, quia reperitur fauor huiuſmodi expreſsè mentionatus à pijſſima teſtatrice in proœmio dictę ſuę diſpoſitionis, & ideò habendus eſt pro cauſa finali illius, *Bar. in l. fin. n. 3. ff. de hæred. inſtit. Dec. conſil. 66. n. 5. conſil. 661. n. 2. conſil. 675. n. 9. & conſil. 683. n. 7. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 764. n. 8. Mantic. loc. cit. nu. 30. Dom. Reg. Galeot. contr. iur. lib. 1. contr. 50. nu. 42.* & *Ciarlin. contr. forenſ. tom. 1. cap. 14. nu. 6. & cap. 54. n. 3.*

Hæc occurrunt contra allegata per *Dom. Altogradum* in hac maximi momenti cauſa. Neap. die 1. May 1662. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

INſtitutio de potentiore facta in iuribus litigioſis, non tenet. num. 1. Sed vid. infra n. 20. & 21.

Senatores, & Magiſtratus dicuntur potentiores. n. 2. Sed quomodò hoc intelligatur. n. 11.

Potentiores dicuntur omnes ratione officij, quo funguntur, omneſq; ad Reipublicæ adminiſtrationem præpoſiti. n. 3.

Dom. Antonius de Ponte Aduocatus *celeberrimus laudatur. n. 4.*

Potentiores ſolùm illi nuncupantur, qui iuriſdictionem habent de iure, & de facto, quiq; metum poſſunt incutere. n. 5.

Senatores, & Magiſtratus poſſunt recipere ceſſiones iurium litigioſorum, cùm non ſint potentiores. n. 6. Et in quibus terminis poſſit procedere opinio contraria. n. 7. Author verò dicit, quòd quæſtio, an valeat ceſſio iurium litigioſorum in Magiſtratum, eſt inutilis. n. 8. Quarè. n. 9.

Magiſtratus, & Senatores nihil poſſunt ex donatione, vel ceſſione recipere, etiam ſi res ceſſa non ſit litigioſa. d. n. 9.

Ceſſio iurium litigioſorum facta in beneficium Eccleſiæ, vel Clerici, tenet, quia non ſunt potentiores. n. 10.

Ceſſio iurium litigioſorum tenet in hac Ciuitate, quia propter pręſentiam Principis nemo poteſt dici potentior. n. 12. & 15.

Principis præſentia continuò adeſt in hac Ciuitate. d. n. 12.

Metus coram Principe non poteſt cadere, & talis timor nulli præbet excuſationem. n. 13.

Fori electio, & variatio non conceditur priuilegiatis perſonis, litigantibus in Tribunalibus huius Ciuitatis. n. 14.

Potentior ad hoc, vt non valeat ceſſio iurium litigioſorum in ipſum facta, debet eſſe habita relatione

ad

ad perſonam, contrà quam ſit ceſſio, non ad perſonam cedentis.n.16.

Ceſſio iurium litigioſorum facta per mulierem in potentiorem, tenet, & quare.n.17. Item ſi iura ceſſa ſint indubitata. n. 18. Item etiam tenet ob difficultatẽ exigẽdi ex calumnijs aduerſarij. n.19.

Iſtitutio facta de Imperatore, vel Rege in iuribus litigioſis, non tenet.n. 20. Sed præter Imperatorem, vel Regem valet inſtitutio, quiſuis inſtituatur.n.21. Quod amplia, etiam ſi inſtitutio ſit ad commodum alterius.n.29.& 32.

Alienare non dicitur qui hæredem inſtituit.n.22.

Statutum prohibens nobilibus, nè acquirant, vel quid recipiant contra populares, non compræhendit acquiſitionem ex inſtitutione.n.23.

Magiſtratus, & Prætores acquirere prohibiti, poſſunt ex teſtamento capere.n.24.

Fraus, & dolus non præſumitur in vltimis voluntatibus.n.25.

Alienatio, quæ per inſtitutionem ſit, dicitur fieri ex cauſa neceſſaria.n.26.

Ceſſiones iurium litigioſorum ex cauſa neceſſaria factæ, tenent.n.27.

Alienare non dicitur qui coactè alienat.n.28.

Fiduciarius hæres, ſiuè executor teſtamentarius eſt ad inſtar Procuratoris.n.30.

Magiſtratus prohibentur ſuſcipere aliena patrocinia.n.31.

Fiduciarius hæres, quando quis dicatur.n.33.& 34.

Legitima filij in hac Ciuitate in bonis maternis eſt aucta vſq; ad nouem partes, & ſic filius in legitima inſtitutus, videtur in illis nouem partibus inſtitutus.n.35.

Forẽſes ligantur ſtatuto loci cõditi teſtamenti, quoad ſolemnitates tantùm in teſtamento requiſitas. n. 36. Non tamen ligantur quoad modum diſponẽdi de bonis.n.37.

Forenſes quoad bona, quæ habent in aliquo loco, non ligantur conſuetudine illius loci. n. 38. Intellige ſi verba ſtatuti dirigantur ad perſonas, non ad bona.n.43.

Statuentes de exteris cogitaſſe nõ præſumitur. n.42.

Conſuetudines Neapolitanæ forenſes nec actiuè, nec paſſiuè ligant.n.39.

Forenſes non poſſunt ſuccedere in bonis antiquis vigore Conſuetudinis.n.40.

Succeſſio vt fiat iuxta formam ſtatuti, opus eſt, quòd tam defunctus, quàm ſuccedere volens ſit ſubditus ſtatuentibus.n.41.

Conſuetudo, ſi qua moriens, dirigit verba in perſonam, non ad bona.n.44.

Dictio, ſi qua, eſt demonſtratiua perſonarum.n.45.

Statutum habilitans, vel inhabilitans perſonam alicuius ad aliquem actum, non videtur habilitare, vel inhabilitare perſonam Forenſis.n.46.

Ciuilitas, & domicilium, nec per incolatum mille annorum acquiritur, ſi non conſtat de animo perpetuò morandi in aliquo loco. n.47. Et eò fortiùs non acquiritur, quando conſtat de animo contrario, ex aliqua declaratione incolæ.n.49.

Animus mutandi domicilium originis non præſumitur.n.48.

Ciuilitas, & domicilijũ ex diuturniſſima habitatione non acquiritur, quandò quis alibi ſe contulit occaſione litium, quas ibi habet, vel occaſione alterius negotiationis, ſiuè temporalis exercitij.n.50.

Ciuilitatem, & domicilium ex decennali habitatione acquiri, falſum eſt, & quomodò, & quanto tempore acquiratur.n.51.

Status vltimus attendendus eſt.n.52.

Tempora de iure non coniunguntur.n.53. Intellige in odioſis, ſecùs in fauorabilibus. n.54.

Statutum puniens receptatores bannitorum per biduum, non comprehendit receptantem bannitum vna vice per diem, & per diem vice altera.n.55.

Statutum puniens manentem in excommunicatione per ſex menſes, non comprehendit eum, qui per tres menſes vna vice, & per alios tres vice altera in cenſuris perſeuerauit.n.56.

Conſuetudo, ſi qua moriens, eſt odioſa reſpectu mulierum, diſponere prohibitarum.n.57.

Conſuetudines Neapolitanæ habent locum inter ciues, & habitatores Ciuitatis, iuxtà doctrinam Napodani, quæ interpretatur.n.58.60.& 61.

Dictio, ſeù, eſt coniunctiua.n.59.

Habitator differt ab habitante, & in quo conſiſtat differentia.d.n.60.

Habitatores perpetui ligantur conſuetudine loci, in quo habitant.n.61.

Forenſes effecti ciues per habitationem, ſiuè ciues allecti non comprehenduntur ſub Conſuetudinibus Neapolitanis.n.62.

Conſuetudines dicuntur pacta ciuium.n.63.

Conſuetudines ſunt practicandæ in caſu vero, non in caſu ficto.ibid.

Actio ad dotem reputatur loci, in quo vir tempore conſtitutionis domicilijũ habebat, licèt aliò poſteà migrauerit.n.64.

Initium contractus attenditur.n.65.

Tex.in l.exigere dotem, ff.de iudic. limitatur, ſi dos fuit reſtitui promiſſa in omni Curia, loco, & foro.n.66.

Clauſula, in omni Curia, loco, & foro, adiectæ ſolutioni, quid operetur.ibid.

Mulier à viro quoad torum ſeparata ex diuortio, dicitur etiam ſeparata quoad domicilium.n.67.

Feuda poſſidens in hoc Regno, nõ efficitur ciuis Neapolitanus.n.68.

Conſuetudines Neapolitanæ non comprahendunt Feuda.n.69.

Statutum prohibens mulieribus contrahendi facultatem, ſinè authoritate viri, vel duorum propinquorum, extenditur ad teſtamenta per mulieres facienda. n.70. Sed contrarium eſt verius. n.74. Quia in teſtamentis ceſſat ratio ſtatuti prædicti. n.76.

Statutum præd.eſt ſtrictiſſimè interpretandum.n.79.

Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates valet.n.70. Sed quando hoc procedat.n.77.

Contractus appellatione contineri teſtamenta. n.72. quia verbum, contractus, eſt latum.n.73. Sed hoc quomodò intelligatur, & quando procedat.n.78.

Minores ſinè authoritate curatoris non poſſunt contrahere, ſed poſſunt teſtari.n.75.

Statutum prohibens mulieribus teſtamenta condere ſinè authoritate viri, vel propinquorum, non tenet.n.80. Item non habet locum fauore piæ cauſæ.n.81. Et demùm non procedit extra locum ſtatuentium.n.82.

Teſtamentum conditum in domo hæredis, quando præſumatur conditum, vel extortum dolo, vel metu.vid.n.83.& 89.

Teſtator nunquam præſumitur dolo circumuentus, vel metu compulſus.n.84. Ampliа etiam ſi inſtitutus reperiatur aliquis potens.n.85.

Metus ex Senatoria Dignitate non arguitur.n.86.

Metus, nec dolus in dubio præſumuntur.n.87.

Metū, vel dolū allegantì incūbit onus probādi.n.88.

Locus conditi teſtamenti non attenditur ad illud annullandum.n.90.

Teſtamentum in carcere conditum, valet.n.81.

ARGVMENTVM.

Hæredis inſtitutionem factam de Senatore in iuribus litigioſis, eum onere de reſtituendo, valere, neq; eſſe applicabilem ad illam impugnandam, *tit.C. nè lice.Potent.* Qua occaſione examinatur, quiſnam potentior dicatur, & cōplures interpretationes, & intellectus ad *tit. præd.* non inutiliter aſſignantur. Prætereà latè demonſtratur, mulieres exteras habētes dotes ſuas in hac Ciuitate, non ſubiacere noſtræ municipali *Conſuetud.* etiam ſi in hac Ciuitate teſtentur, & habitare reperiātur; Neq; ex hoc poſſe filios teſtamentum impugnare, vel nouem partes dotium petere; Eadēq; occaſione diſcutitur, quomodò, & quandò domicilium ex habitatione, vel alijs cauſis acquiratur. Porrò teſtamentum in domo hæredis conditum valere, omnemq; ſuſpicionē ceſſare probatur, ex perſeuerantia teſtatoris in ea voluntate. Demùm pariter probatur, ſtatutum Vrbis Ianuæ, *ſub tit de contract. minor. & mulier.* annullans contractus per mulieres celebratos ſinè conſenſu propinquorum, non extendi ad teſtamenta, & de alijs. Pro eodē Ill. D. Marchione Latertiæ.

CONSILIVM II.

POſt celebre Reſponſum redditum per *Dom.Lelium Altogradum* famigeratiſſimū I.C. pro Ill. Dom. Principe Hyeracis, aliud prodijt *Dom.Marcelli de Graſſis* facūdiſſimi noſtrorum
ſubſelliorum Aduocati, contra Ill.Dom.D.
Antoniū Nauarrete Marchionem Latertiæ,
ac Regium Conſiliarium, hæredem inſtitu-
tum per Ill.quond. D.Benedictam Pinellam
Principiſſam Hyeracis, cuius pijſſima teſta-
mentaria diſpoſitio, rursùs ex pluribus in-
ualida prætenditur in hac nouiſſima allega-
1 tione, † Præſertim quia tota hęreditas Dom.
Principiſſæ, conſiſtit in ſuis creditis dotali-
bus litigioſis, in quibus non ſinè maxima
fraudis ſuſpicione inſtitutus reperitur dict.
Ampliſſimus Senator hęres fiduciarius, ſtāte
onere ei iniuncto recuperationis dictarum
dorium, & indè reſtitutionis illarum, ad fa-
uorem Monaſterij erigendi; qua de cauſa
infirmam eſſe prætenditur d. inſtitutionem
factam de potentiori, in fraudem litigij, ex
cumulatis in fortioribus terminis per *Io:
Bapt.Coſt.conſil.*74. quaſi quòd repugnet iu-
ribus, & *tit.* integris, in *C.de litig.* iterum in
C.nè lice.potent. præterea in *C.de his, qui potent.
nom.* & demùm in *C.de alienat. iudic.mutand.
2 cauſ.fact.* † Cùm verè dubitari non poſſit,
quin Senatores potentiores dicantur, & ſuc-
ceſſiuè, quin cum illis intret diſpoſitio *d.tit.
nè lice.potent.* id, quod probari autumat ad-
uerſarius, ex *tex.in l.Nam Magiſtratus,ff.de
recept.arbitr.* ex *l.vnic.C.de contract.iudic.* ex *l.
fin.C.de litig.* ex *l.fin.C.quod met.cauſ.* ex *l.vnic.
C.ſi quacunque prædit. poteſt.* & ex *l.aufertur,§.
3 quòd ſi à Præſide,ff.de iur.fiſc.* & addit, † omnes
dici potentiores, ratione officij, & de hac po-
tentia loqui *tex.in l.ſi per impreſſionem,C.quòd
met.cauſ.* in *l.quicunq; C.ſi quacunq; prædit.po-
teſt.* & in *l.1.C.ſi Rector Prouinc.Afflict.in conſt.
Regni,ſācimus,§.Quintò,n.2.de iur.Prothomiſ.*
omneſq; etiam, qui ad Reipublicæ admini-
ſtrationem, prepoſiti reperiuntur, publicoq;
funguntur officio, *Rebuff. ad leg.Gall.tit.de
ceſſ.l.2.gloſ.8.fol.*459. *Gomeſ. ad Reg.Cancell.
quæſt.1.de ſubrogat.Collat.fol.*359.*in fin.Baldaſ.
de Angel.in l.1.& 2.C.nè lice.potent.Nouar.de
priuileg.miſerab.perſon.priuileg.*17.*nu.*6. idem
*quæſt.forenſ.lib.1.quæſt.*81.*n.*4.*& Alfan.collect.*
326.
4 Sed herclè non aberrauit Dominus, &
Præceptor meus *Antonius de Ponte* Marchio-
nis Aduocatus (poſt quem ipſe calamum
arripui) dum licèt in cunctis ſuis Patroci-
nijs, ſignanter verò in currenti, maximæ im-
portantiæ, accuratiſſimus ſit, & optimus,
maximuſq; Nauta, & Orator perpetuus, At-
tamen hanc inuadere nullitatem, vti verè
ſucoſam, ac nullius momenti, minimè in
ſuo eruditiſſimo reſponſo curauit, exiſti-
mans (& quidem rectiſſimè) nulla eam re-
ſponſione indigere; ſicuti & ego agerem, ſi
nimia indulgendi, & obtemperandi cupidi-
tas, aliter mihi non ſuaderet; Idcircò diluen-
do hanc nubeculam verè paruam, vt iuſti-
tiæ, quam fouemus, ſplendor, nullis appa-
reat maculis coinquinatus: Animaduerti-
mus,

Digitized by Google

nius,quòd omnia iura,& rubricæ ex aduerſo conglomeratæ loquuntur de ceſſione iurium litigioſorum in potentiorem non fa-
5 cienda; † Potentioris autem appellatione,ad effectum, vt hæc iuris ſanctio locum obtineat, ſolùm ille comprænhenditur, qui iuriſdictionem habet de iure, & de facto, quiq; ſucceſſiuè, aduerſario ſuo metum inferre poteſt,vt dicit *Hoſtienſ.* quem ſequitur *Abb. in cap.2. ſub n.2.verſic.Doctores loquuntur, tit. de alienat. iudic. mutand. cauſ.fact.* alijq; apud *Cravet. conſil.205.n.43.*& *Menoch.de præſumpt. lib.3.præſumpt.129.n.37.* & probatur ex noſtra *Conſt.Sancimus,n.12.* iuxta Summarium, *Nigr.de iur.Prothomiſ.*vbi ponuntur hæc verba, *Potentes autem dicimus illos,qui non tantùm per ſe ſunt potentes, ſed etiam per propinquiores*
6 *illis,per quos poſſunt inferre timorem.* † Et quia ſecundùm iſtos indubitatos terminos, nullam in hac Ciuitate Senatores, & Magiſtratus noſtri Ampliſſimi iuriſdictionē habent, niſi dūtaxat circa ea,quę iuris ſunt,ob quod nullum etiam poſſunt metum incutere, idcircò edictum, nè iura litigioſa in potentiorem transferantur, non habet locum cōtra Senatores, cùm verè potentiores non ſint, ſicuti in terminis per hanc rationem voluit *Oſaſ.deciſ.144.ſub nu.12. Alex.Trentacinq; variar.reſol. lib.2.reſol.2.nu.7. & 16.* & *Farinac.* apud *Olea.de ceſſ.iur.tit.2.quæſt.4.nu.*
7 *23.* † & licèt non negauerim, eundem *Ole. ibid. à n.13.* complures collegiſſe Authores, qui in contrariam iuerunt ſententiam, attamen de illis curandum non eſt, cùm deuiauerint ab opinione, optima, & ineuitabili ratione munita;Niſi dicamus,illos loquutos fuiſſe de ijs Magiſtratibus, qui iuriſdictionē habent etiam de facto, taliter vt poſſit in il-
8 lis dari habilitas incutiendi metum. † Præterquamquòd quæſtio huiuſmodi, ſi valeat ceſſio iurium litigioſorum, in Senatorem, vel Magiſtratum facta,penitus inutilis eſt,& impertinens, & nos eam retuliſſe nō tæduit, ad hoc ſolùm,vt oſtenderemus, eos non dici potentiores,in terminis illius *tit.in C.nè lice. potent.*cum ſimilibus. De cætero autem in ea queſtione,tam qui affirmatiuè,quàm qui negatiuè reſponderunt, longè aberrarunt,
9 † inſpecto, quòd nequaquam animaduerterunt, quòd omnes ceſſiones, & donationes in Magiſtratus collatæ, tanquam ambitioſæ, ſunt inualidæ, ſiuè ſint de iuribus litigioſis, ſiuè de iuribus huiuſmodi vitio non affectis, nè quo quo modo Senatoria dignitas mercaturis inuoluatur, & ſordeſcat, ad *tex.in l.vnic. C.de contract.iudic.* Sicq; vt concludam, hæ ceſſiones, & donationes irritæ ſunt, quia prohibitæ, non quia in potentiores collatæ, nam ex hoc capite firmiſſimæ eſſent, cùm non concurrat in Magiſtratibus ſancita poteſtas de iure, & de facto, cum
10 habilitate ad incutiendum metum; † Et per eandem rationem id ipſum de Eccleſia, & Clerico, affirmant *DD.*vt ceſſiones iurium litigioſorum illis factæ valeant, quia nulla in eis reſidet iuriſdictio, per quam aduerſarijs ſuis poſſint metum inferre, vt lites eorū marte decurrant, ſicuti de Eccleſia ſcripſit *Roman.conſil.518.n.5.Iaſ.Gomeſ.* & alij relati per *Menoch.loc.cit.n.37.in fin.verſic.Contrariū verò,*& de Clerico *Rot.Rom.deciſ.1.in princip. tit.de alien.iudic. mutand. cauſ.fact.in nouiſ.* videndus tamen *Cravet.conſil.205.n.44.* Iura
11 † autem in contrarium adducta, per quæ probari prætenditur, Senatores, Magiſtratus,& alios quoſcumq;adminiſtrationi Reipublicæ præpoſitos, ratione eorum officij, eſſe potentiores, vel hoc non dicunt, vt legenti palam fiet,vel ſi quid annuunt,tendunt aliò, & loquuntur de potētia iuriſdictionali regulata ſecundùm ius,cuius vigore dicuntur certè potentiores, ſed potentia intrà fines iuris reſtricta,nō habili ad incutiendum metum, adeò quòd ſi fortaſsè ea abuterentur, & metum ſub colore dignitatis, & officij incuterent, tùnc nō ſolùm inualidus eſſet actus ſub eo metu geſtus, ſed puniuntur priuatione officij, vt cauetur ex eiſdem iuribus in contrarium adductis, in *l.fin.C.de his,quæ vi,metuſ.cauſ.fin.in l.vnic.C.ſi Rect.Prouinc.*& in *l.vnic.C.ſi quacunq; prædit.poteſt.*

12 Præterea articulus iſte de ceſſione in potentiorem, cauſa defaticandi, & perhorreſcendi aduerſarium, non poteſt, nec debet habere locum in hac inclyta, & morigerata Ciuitate, in qua Principis præſentia dicitur adeſſe, ob aſſiſtentiam Excellentiſſimi Proregis,qui à Catholicæ Maieſtatis prouidentia, ad Regni gubernium deſtinatur, vt aduertit *Reg.Merlin. contr.forenſ. lib.1.cap.100.*
13 *n.3.*†Nam timor,& formido quælibet corā Principe vana eſt, & nulli præbet excuſationem,*l.1.C.de ijs,qui per met.Ind.nō appell.* ibi, *In ſacro enim comitatu noſtro timere non potuiſti.* & illum *tex.*ſic ſummat *Bald.vbi Princeps, ibi ſecuritas, & illa formido vana eſt, quæ formidoloſos non patrocinatur; vel ſic, in curia Principis ceſſat præſumptio iuſti timoris.* Indè videmus,
14 †quòd miſerabiles,& priuilegiatæ perſonæ, quibus ex miſeratione poteſtas datur eligendi, & variandi forum, in quo perhorreſcunt potētiam eorum aduerſarij, ex *l.vnic. C.quand.Imperat.int.pupill.vid.&c.*nequeunt eo priuilegio iuuari,ſi in aliquo huius Ciuitatis Tribunali contendant, quaſi temerè aduerſarium perhorreſcant, vbi coruſcat principalis authoritas, ſic referunt deciſum *Reg.Rouit.conſil.88.nu.4. vol.1.* & *Reg.Tapp.*
15 *deciſ.S.C.43.nu.5.* †Et in proprijs terminis, quòd in locis, in quibus vrget præſentia Principis, ceſſio iurium litigioſorum in potentiorem valeat,quia verè potentior nequit diſperdere aduerſariū, quem Princeps communis Superior refouet,ac coram quo,

alter altero potentior non eſt, notabiliter voluit *Bald.conſil.151.in princip.vol.1.* quem ſequitur *Cardin.Tuſch.pract.concluſ.lit.P.concluſ.463.n.18.*

16 Porrò ad practicandum, *tit.C.nè liceat potent.* eſt neceſſarium, quòd ceſſionarius ſit potentior, nõ habita relatione ad cedentem, ſed ad perſonam illius, contra quem fit ceſſio, taliter quòd nihil referat, quòd ceſſionarius ſit cedente potentior, cùm debeat eſſe potentior aduerſario, ad hoc, vt corruat ceſſio iurium litigioſorum, aliàs valebit, quia ceſſat ratio poſita in *d.l.1.citat. tit.* ibi, *Vt hoc propoſito metu, iudiciariæ lites, potius ſuo marte decurrent.* docuerunt *Cravet.conſil.205.in fin. Io: Iacob.de Leonard.int.cõſil.Brun conſil.114. n.348.* quos ſequitur *Menoch. reſponſ.2.artic. 4.nu.85.* poſt *tract. de poſſ.* & concordat *Rot. Rom.d.deciſ.1. de alienat.iudic.mutãd.cauſ.fact. in nou.* dicens, *Quæ ratio ceſſat, præſuppoſito facto, quòd laicus, contra quem fiebat ceſſio, erat potentior Clerico.* Talis eſt caſus noſter, in quo abſit, quod dici poſſit, eſſe Dom. Marchionẽ potentiorem Dom. Principe, viro progenie, opibus, & titulis verè illuſtribus condecorato, in quo metus vllus ex Senatoria dignitate aduerſarij cadere poteſt.

17 Poſtremò omiſſis conſultò alijs, quę poſſent ponderari pro hac parte, ſub ſilentio relinquendum non eſt, quòd ceſſio iurium litigioſorum, valida eſt in potentiorem, ſi fiat per mulierem, cui ob ſexus fragilitatem hoc permittitur, maximè quando expers potentiæ ſui aduerſarij, cogeretur ferè iura, & litem deſerere, & vltrò ſuccumbere, patiq; ſe vinci, *Gloſ.Caſtrenſ.Alberic. Gabr.Duen.Creſcent.* & alij relati, & amplexari per *Gratian. diſcept.forenſ.tom.5.cap.826.n.22.& 23.* & de hoc Dom. Principiſſa teſtatrix valdè conqueritur in ſuo teſtamento, aſſerens ob infinitas propè dilationes, diutiùs fuiſſe defaticatam, ſibiq; dotium ſuarum reſtitutionem protractam, tempore, quo nulla debebat exceptione differri, quia cùm fuiſſent verè ſolutæ, erant per conſequens eum effectu debitæ. Ex quo etiam duo reſultant iuris in-

18 dubitatæ concluſiones. †Prima, quòd ſtantibus iuribus Principiſſæ liquidis, & indubitatis, licèt ex ſagacia debitoris in iudicio deductis, abſq; impedimento poterant in potentiorem cedi, & transferri, quaſi ceſſet in cedente ratio prohibitionis, & pręſumptę calumniæ, *Aret.conſil.136.col.penult.in princ. Gratian.loc.cit.n.43.Gabriel.conſil.67.n.7.vol. 1.* quem ſequitur *Reg.Sanfelic.deciſ.120.nu.3. & 4.* & nouiſſimè doctè de more *Dom.Conſiliar.Franciſc.MariaPrat.diſcept.forenſ.tom.3.*

19 *cap.26.n.31.* †Et ſecunda, quòd ſtante difficultate exigendi credita alioquin liquida, propter indebitas aduerſarij dilationes, benè poteſt in odium illius fieri ceſſio in potentiorem (quod nõ eſt in caſu noſtro) idq; arguitur à contrario ſenſu, ex eadem *d.l.1. C.nè lice.in potent.* & notauit *Rebuff. ad conſt. Gall.tom.2.tit.de ceſſ.action.art.1.gloſ.11.in verſic.Septimò, &c.*

Hactenùs non infructuosè digreſſus ſum, oſtendens quàm parui ponderis ſint ponderata in contrarium, etiã dato, quod eſſemus in pura, & ſimplici ceſſione, & quòd in po-

20 tentiorẽ facta eſſet ceſſio. †Modò tranſeundo ab hoc exuberanti, Quid dicemus de tranſlatione iurium litigioſorum, facta per teſtamẽtariam diſpoſitionem, vti eſt in caſu noſtro? Certè nullum inuenies pars Doctorem ſibi ſuffragantem, ſolùm in toto iure noſtro habemus *tex.in l.penul.ff.de hæred.inſt.* & in *§.fin.inſt.quib.mod.teſtam.infirm.* vbi prohibetur inſtitutio de Cęſare, facta in iuribus litigioſis, *nè indè iniuriarum naſcatur occaſio, vndè iura naſcuntur*, iuxta verba *tex. in l.meminerint 6.C.vnd.vi.* eamque ſanctionem ad Regem extendi, ex identitate rationis, ſcripſit *Pancirol.conſil.28.* & hoc eſt, quòd ſumma, miraq; eruditione tutatus fuit nobiliſſimus, & ſtrenuus olim cauſarum Patronus, indè ob merita digniſſimus apud Catholicam Maieſtatem Regens, *Dom. Fab. Capyc. Galeot.contr.2.lib.1.* fundans nullitatem inſtitutionis de Rege Domino noſtro factæ, per Ill.D.Iuliam Vrſinam, cuius integra hæreditas litibus erat inuoluta, licèt etiam in hac contingentia in contrarium ſcripſerit *Dom. Reg.Rouit. conſil.11. vol.1.* vbi cauſæ exitum

21 refert. †Sed præter hunc caſum, nulli penitus prohibitum eſt, iura ſua litigioſa teſtamento potentiori relinquere; id, quod arguitur ex *Gloſ.in d.l.penult.in finalibus verbis*, dicente, prohibitionem dictarum legum eſſe ſpecialem contra Principem; ergo contra quemcunq; alium non militat, ſiuè cum effectu potentior ſit, ſiuè talis ab aduerſario colitigante nuncupetur; quam rem ijdẽ *cit. Galeot.* & *Rouit.* vnanimi conſenſu demonſtrant, ille *n.5.& 6.* iſte *n.4.& 5.* & patet etiã, quia *tit.C.ne lice.potent.* cum ſimilibus, loquitur de tranſlatione iurium litigiorum, facta per ceſſionem, & alienationem, diſſimili à tranſlatione per teſtamentum, iuxta *tex.in l. ex hoc edicto 9.§.alienare, ff.de alienat.iudic.mutand.cauſ.fact.* ibi, *Alienare intelligitur, & qui alienam rem vendiderit, ſed hæredem inſtituendo, vel legando, huic edicto locus non erit.* Scripſerunt quoq; in ſpecie *Abb.in d.cap.2.nu.3.eod. tit.de alien.indic. mutand.cauſ.fact. Rebuff.ad d. conſt. Gall.tom.2.tit.de ceſſ. action. artic.1.gloſ. 11. verſic. Quartò dicit, Berlicc. deciſ. 33.* per diſcurſum, quem refert *Ricc. in collect.deciſ. part.3.collect.2556.col.3.in fin.* & latè *Ole. d. tract.de ceſſ.iur.tit.2.quæſt.4.n.27.* vbi præ cęteris allegat *Mart. de iuriſd.part.4.cent.1.caſu 91.n.11.* addo *Ann.allegat.106.n.1.* & in *cõſt.*

22 *diuæ memoriæ, n.84.* †dicẽtem, quòd alienare non dicitur, qui hæredem inſtituit, ex *d.§.*

alie-

Digitized by Google

alienare, cum quo concordat tex. in l.fin.C.de
23 litig. † & Tiraquell. in tract.de nobilit.cap.vlt.
n.16.vbi optimè ait, quòd non obſtante ſta-
tuto Peruſino, ſub pœnis nobilibus prohi-
bente, nè modo aliquo recipiant, vel in ſe
transferant iura, & actiones contra popula-
res, poſſunt nihilominùs ex teſtamento ca-
pere, ex Bar. in l.1.§.ſed ſi iure,ff.ad leg.Cornel.
de Sicar.Panor.in cap.1.col.2.verſic.Item vide-
tur de Gloſ. tit.nè Cleric. vel Monac. & Barbat.
in l. ſi ex legati cauſa, col. 6. ff.de verb. obligat.
24 & † ſubdit cit.Tiraquell.ibid.in terminis,idē
militare in Conſules, Prætores,& Magiſtra-
tus prohibitos in ſua Prouincia quidquam
acquirere, vt pariter valeāt per vltimas vo-
lūtates recipere, ex Cicer.in Orat.pro L.Flacc.
dicente, Conſtantiſſimè defendit, Conſules, Præ-
tores, & cæteros Magiſtratus, quibus non erat ius
quidquam acquirere in ſua Prouincia, poſſe tamē
hæreditates, quæ ſibi obueniunt, recipere. Et præ-
ter allatam iam rationem de tex. in d.§. alie-
nare, & in d.l.fin. facit etiam pro corrobora-
25 tione prædictorum omnium, † nam fraus,&
& dolus non ita de facili in vltimis volunta-
tibus præſumitur, ſicuti in contractibus in-
ter viuos celebratis Bar. in l. ſi is, qui ff.de
vulg. & pupil. & Alex. conſil.51.viſo themate,
26 n.2.vol.2. † Et rurſus quia alienatio,& trans-
fuſio de vno in alium, quæ per vltimas vo-
luntates fit, dicitur ex cauſa neceſſaria, idem
27 Bar.in d.§.alienare. Quo † caſu generale eſt, vt
in omnibus ceſſionibus, quæ fiunt ex cauſa
neceſſaria, ceſſet tit.C.nè lice.potent.cum alijs
ſimilibus, nam non eſt redemptor litis, qui
taliter acquirit Bald.in l.2.in fin.verſic.Vltimo
die, nu.8.C.cit.tit.Soccin.conſil.170. in præſenti
conſultatione, col.3.ad medium, nu.3.in fin.lib.2.
Gabriel.de action.concluſ.5.limit.6.nu.11. poſt
Bar. in l. per diuerſas, col.3. in fin. verſic. Vndè
hunc tex.generaliter, nu.14. & ibi Caſtr. Angel.
Salic. & alij, C.Mandat. & Anib.Troyſ. in rit.
28 M.C.290.nu.6. Nec † alienare dicitur, qui
coactè, & ex neceſſitate alienat, vulgat.l.Pa-
ter filium 36. & ibi Gloſ.verb.exolueret,ff.de
legat.3. in l.alienationes 13.ff.fam. erciſcund. &
in l.1.ibiq; Gloſ.verb.voluntaria,ff.de fund.do-
tal. cum alijs cumulatis per Iaſ.in l.3.C.de
iur.emphyt.Alex.in l.Prouincialib.n.1.ff.ſi cert.
pet.Dom.Cōſiliar.Hodier.in l.hac edictali,quæſt.
27.n.12.& 13.C.de ſecund.nupt.Roman.conſil.
210.ex themate, n.8.D.Camill. de medic.conſil.
56.n.19.Tiraquell.de retract.lignag.§.1.gloſ.8.
nu.11.Mich.Palaez de maiorat. part.4.quæſt.1.
limit.5.n.1.Molin.de Hiſpan.primog.lib.1.cap.
10.nu.20.Parlador.rer.quotid.lib.2.part.5.cap.
fin.§.3.nu.37.fol.237. Ceuall.pract.quæſt.com-
mun.contr.com.quæſt.805.nu.8.Menoch.de præ-
ſumpt.lib.4.præſumpt.189.n.106.Nouar.quæſt.
forenſ.part.1.quæſt.55.n.1. Viu.deciſ.18.n.5.&
7.lib.1.Cæſar Manent.deciſ.58.nu.23.& 24. &
Fontanell.deciſ.86.n.17.
29 Illud nō obſtat, quòd prædicta procedant
in potentiore inſtituto ad ſui commodum,
vt valeat tunc inſtitutio, etiam ſi in iuribus
litigioſis facta ſit, ſecùs verò quando poten-
tior inſtituitur hæres fiduciarius, & ſucceſ-
ſiuè ad commodum alterius, proùt eſt in
caſu noſtro, in quo D. Principiſſa inſtituit
Dom.Marchionem, cùm hoc tamen, vt facta
integra exactione dotium ſub litigio exiſtē-
tium, debeat eaſdem mox reſtituere futuro
Monaſterio, ab eadem D.teſtatrice deſigna-
to; qua de re artificiosè facta videtur hu-
iuſmodi inſtitutio fiduciaria de potentiore,
ad defaticandum Dom. Principem dotium
prætenſum debitorem,& ſucceſſiuè hoc etiā
caſu locum habere debet diſpoſitio prohi-
bitiua poſita in d.tit.C.nè lice.potent. authori-
30 tate Ole.loco cit.nu.16.& 18. † Quia fiducia-
rius hæres, & executor teſtamentarius, in-
ſtar Procuratoris eſt, ad tuendum iura de-
functi conſtituti, ex Bald.conſil.456.inter alia,
ſub n.2.verſic.Sed non eſt nouum, vol.4.Lap.al-
legat.91.n.6. Benedict.Capra in tract.de execut.
31 vltim.volunt.in princip.tract.n.8. † Et de iure
Magiſtratus prohibentur aliena patrocinia
ſuſcipere, ſignanter ex Sanctionibus Regni,
vigore Pragm.2.§.item quoniam, de offic.iudic.
pragm.37.§.tambien 8. de offic.Magiſ.Iuſtiar.&
pragm.3.de trigeſ.& ſalar.

Quia reſpondetur, motiuum non militare
nec in facto, nec in iure; non in facto, quoniā
potentior Ill.Marchio, & iura litigioſa nun-
32 cupari non poſſunt; nō etiam in iure, † quia
nulla cadere poteſt diſparitatis ratio inter
inſtitutionem factam ad commodum pro-
prium, & illam, quæ fit ad commodum alie-
num, maximè quando perſona, ad cuius cō-
modum tendit inſtitutio, indiget neceſſariò
alieno gubernio, qualis eſt Eccleſia in caſu
noſtro inſtituta, quæ certè per ſe ipſam nihil
poteſt, ni alius ad regimen deputetur, & ſic
iſta perſona deputata ex neceſſitate eligi-
tur, & conqueri de electione non poteſt ad-
uerſarius, quia ſi poterat perſona illa ad
proprium commodum eligi, fortiùs potuit
ad commodum alterius, qui adminiſtratore
indiget, cùm in vtroq; caſu valeat electus
partes ſuas fungi; imò fortaſſis efficaciùs, &
vehementiùs incumberet, ſi negotium pro-
33 prium ageret. † Demùm pars tranſit pro
abſoluto, quòd Dom.Marchio ſit hęres fidu-
ciarius, propoſitio (ſalua pace) à veris iuris
terminis deuians, cùm verè ita nuncupari
nequaquam debeat, ſed magis hæres graua-
tus; quia, vt fiduciarius quis appelletur, opus
eſt, quòd fideicommiſſarius, ſiuè is, cui hæ-
reditatis reſtitutio facienda eſt, neceſſariò
debuerit inſtitui, quòd nullo modo potuerit
præteriri, & quòd præteritio efficax fuiſſet
ad annullandum teſtamentū, ita Angel.Alex.
Caſtr. & Imol. in l. Seius Saturninus 46. ff. ad
Trebell. Gratian.diſcept.forenſ.tom.4.cap.650.
n.1.cū multis ſeqq. & Fontanell.de pact.nupt.
tom.2.

34 *tom.2.clauſ.5.gloſ.8.part.5.n.77.* & *78.* † qui
eriam aſſerunt, ad inducendam fiduciam,
aliã qualitatem requiri, nempè quòd hæres
primò inſtitutus ſit grauatus reddere totam
hæreditatem, nihil prorsus ei relicto, legato,
vel detracto *DD.in d.l.Seius Saturninus*, cum
alijs multis penes *Gratian.* & *Fõtanell.loc.cit.*
& *Cardin.Caual.deciſ.Rot.Rom.381.n.5.* Neu-
trum eſt in caſu noſtro: Ergo ponderata in
contrarium in hærede fiduciario ſunt prorſ-
sùs inutilia.

Tranſeo nunc ad alium punctum, circa
quem plurimùm miror, doctiſſimum ad-
uerſarium, in ſua eruditiſſima allegatione
n. 6. affirmare, teſtamentum D. Principiſſæ
eſſe nullum, ex eo, quia habens filium, illi ſo-
lam legitimam reliquit, cùm tamen iuxta
Neapolitanam *Conſuetud. ſi qua moriens, tit. de
mulier.habent.fili.qualit.diſpon.* non poſſit, niſi
de decima tantùm parte ſuorum bonorum
diſponere, reliquis nouem partibus filio re-
lictis, & admirationis motiuum eſt, quia da-
to habeat locum in hoc caſu *cit. Conſuetud.*
(cùm verè locum habere non poſſit, vt infra
mox demonſtrabimus) non ideò teſtamen-
tum eſſet nullum, ſed potiùs validiſſimum,
attento quòd, pro legitima filio darentur
nouem partes, decima autem hęredi vniuer-
ſali, ex illa indubitata inter noſtrates con-
cluſione, ab eodemmet aduerſario reaſſum-
pta, in dicta ſua allegatione *à n.110.cũ ſeqq.*
35 † vt filij legitima in bonis maternis ſit aucta
in hac Ciuitate, vigore noſtrę *Conſuetud.* vſq;
ad nouem partes, taliter vt in legitima in-
ſtitutus, in illis nouem partibus inſtitutus
videatur, ita *Napod.in d.Conſuetud.n.17.ver-
ſic.& prad. nouem partes, Molfeſ.ad Conſuetud.
tom.1.part.4.quæſt.62.tit.de ſucceſſ.ab inteſt.* &
*par.7.tit.de iur.quart.quæſt.1.n.1.Franch.deciſ.
374.Ann.conſil.6. Amat.cõſil.56.n.8.cum ſeqq.*
& confert *Peregr.de fideicom.art.36.*

36 Sed quòd in currenti ſpecie nullatenùs
vim obtineat *d.Conſuetud.* patet ad oculum,
ſolùm quia D. Principiſſa teſtatrix non eſt
Neapolitana, ſed Ianuenſis, & ſic vti extera
ligatur Conſuetudine loci cõditi teſtamenti
quoad ſolemnitates tantùm in teſtamento
requiſitas, ad *tex.in l.nummis, verſic.ſi neq; ex
Cõſuetudine, ff.de legat.3.* & in *l.2.C.quemadm.
teſtam.aper.in verſic.Teſtamenti tabulas, Bar.in
l.cunctos populos, n.32. verſic. Aut ſtatuta,* C.de
*Summ.Trinit.& fid.*Cathol.*Oldrad.conſil.246.
Baiard.ad Clar.in* §.*teſtamẽtum, quæſt.56.n.18.
& 19. Surd.deciſ.329.* & *Dom. Marcian.* mox
37 allegandus; Quòd † verò ad modum diſpo-
nendi de bonis, non ligatur forenſis ſtatuto
loci conditi teſtamenti, *Dom.*Conſiliar.*Mar-*
38 *cian.conſil.2.n.10.vol.1.* & † hoc eſt, quod in-
finiti *DD.* voluerunt, vt quoad bona, quæ
habet forenſis in aliquo loco, non ſubiaceat
ſtatuto illius loci, ſicuti præ cæteris ſcripſe-
runt *Crot.in l.omnes populi, n.244.in fin.ff.de
iuſt. & iur.Bald.conſil.460.lib.1.Iaſ.conſil.80.
nu.3.vol.3. Alex.conſil.41.vol.7. Ancar.conſil.
162.col.2. Soccin.Iun.conſil.80.nu.9.* & *conſil.
49.n.3.& 4.vol.4.Purpurat.conſil.321.nu.11.
Honded.conſil.5.n.15.& 16.& conſil.11.n.25.
lib.1.Ruin.conſil.95.n.9.& 10. & conſil.20.n.
12.lib.2. Alba conſil.20.in 1.dub. Burſat.conſil.
8.nu.26.lib.1. Barbat.conſil.51.n.3.lib.2.Mar-
zar.cõſil.15. Pariſ.conſil.12.n.25.lib.3.Peregr.
conſil.9.n.13.&20.lib.1.Macerat.variar.reſol.
lib.2.reſol.60.caſu 28.Theſaur.quæſt.forenſ.lib.
2.cap.4.n.20.Ciarlin.cõtr.forenſ.lib.2.cap.205.
nu.17. Pute deciſ.31. in nouiſ. Rot.diuerſ.deciſ.
295.n.4.part.1.* & *deciſ.763.nu.3.* & *Ludouiſ.
deciſ.225.n.2.& deciſ.276.n.10.* & ibi *Beltram.*
addit conſimiles *Rot.deciſ.*

39 Et in terminis, quòd Conſuetudines no-
ſtræ non comprehendant, nec ligent foren-
ſes, nec activè, nec paſſivè, tenuit *Anton.de
Alex.in* Conſuetud.*ſi quis, vel ſi qua, in apoſtill.*
incipiente, *Vidi dubitari, in fin. tit.de ſucceſſ.ab
inteſt.fol.mihi 123.* & *Anton.* Capyc.*in proœm.*
Cõſuetud.in §.*Per quod, in apoſtilla* incipiente,
Ad quæſtionem, fol.45. quicquid inaduertẽter
(ſalua pace) in contrariũ tentauerit *Molfeſ.
ad Cõſuetud.tom.1.part.2.tit.de perſon.quæſt.1.*
potiſſimùm ex eo, quia Conſuetudines diri-
gunt verba ad bona, non ad perſonas, quod
40 eſt falſiſſimũ, vt patebit infra, *n.44.* & † pro-
pterea forenſis nõ poteſt ſuccedere in bonis
antiquis ſitis in hac Ciuitate, vigore legis
noſtræ municipalis, vt voluerunt *cit.* Capyc.
& *Anton.de Alex.*poſt *Paul.de Caſtr.cõſil.156.
Statutum, n.2.vol.1.* & *Alex.cõſil.41.ex multis,
quæ in themate, vol.7.* & poſt omnes *Rot.* apud
Peni.deciſ.615.n.31. & confert *Pariſ.conſil.12.*
41 *n.26.lib.3.* qui dicit, † quòd ad effectum, vt
poſſit fieri ſucceſſio, vigore alicuius parti-
cularis ſtatuti, opus eſt, quòd tã defunctus,
quàm ſuccedere volens, ſit ſubditus ſtatuen-
tibus, ſequitur optimè *Theſaur.d.cap.4.ſub
n.20.lib.2.* videndiq; *Alex.cõſil.44.n.15.verſ.
Nec prædictis, vol.5.Iaſ.conſil.80. nu.3.verſic.
Confirmo etiam, vol.3.* Corne.*conſil.94.n.7.cũ
ſeqq.vol.2. Marzar.conſil.8. Roland. conſil.24.
n.16.cum ſeqq.verſic. Quibus tamen nõ obſtan-
tibus, vol.3.* & *Peregr.deciſ.* *n.4.in fin.verſic.*
42 *Ambo forenſes.* Quia † ſtatuentes non præſu-
mitur habuiſſe curam, nec cogitaſſe de exte-
ris, in quos nulla eſt eorum iuriſdictio, ſed
ſubditis duntaxat proſpicere voluiſſe, cre-
dendum eſt, *d.l.1.*C.*de Summ. Trinit. & fid.*
Cathol.§.*Sciẽdum, inſt.de hęred.qualit.& differ.
cap.gaudemus, de diuor. Bar.in l.Seruo legato,* §.
*ſi teſtator, ff.de legat.1. Bald.in l.2.n.10.C.de
conſt.pecun.Soccin.cõſil.257.n.21.lib.2.& cõſil.
59.n.18.lib.1.* & *cit.Dom.Marcian.conſil.1. ſub
n.203.verſic.Ex quo, vol.1.*

43 Et licèt *Bar.in d.l.cunctos populos, n.32.* in
præſenti articulo diſtinguendo dicat, quòd
aut ſtatuti verba diriguntur ad perſonam,
aut ad bona, vt in primo caſu, forenſis tan-

quam

quam ſtatuentibus non ſubditus illi ſubiaceat, ſecùs verò in ſecundo caſu, eandemq; diſtinctionẽ ſequuntur ferè innumeri, quos congerit *Cenall.pract.quæſt. commun.contr.cõmun.quæſt.724.in princip.* hæc tamen *Bar.* diſtinctio, quatenùs vera ſit, quidquam poteſt
44 obſtare, † cùm neminem lateat, memoratæ *Conſuetud.* verba in perſonam dirigi, non in rem, vt in puncto, de ſtatuto prohibente mulieri diſponendi facultatem, vltrà quartam, vel decimam partem ſuorum bonorũ, conſiderauit *Theſaur.d.quæſt.4. nu.5.lib.2.* & conferunt notata per *Franch.deciſ.411.nu.1. in fin.verſic.Tamen pro nunc,* nouiter *R.P.Afflict.cõtr.iur.cap.32.n.29.& 30.*& in terminis omnium meliùs *Veſill. ad Afflict.deciſ.226.n.*
45 *8.* Id, quod etiam ex eo probatur, † quia *d. Conſuetud.* dicit, *Si qua,* quæ dictio eſt demõſtratiua perſonarum, *Bald.in l.ſi quis,n.3.ff.de iuriſdict.omn.Iudic.* & *Iaſ.in l.ſi familia, n.4.ff.*
46 *eod.tit.* † & optimè tandem facit *Alex.* dicẽs, quòd ſtatutum habilitans, vel inhabilitans perſonam alicuius, ad aliquem actum, non videtur habilitare, vel inhabilitare perſonã forenſis, etiam quoad bona, quæ ipſe poſſidet in territorio ſtatuentium, *cit. Alex.conſil. 44.videtur prima facie,n.14.vol.5.* iuxta quam ſententiam in ſpecie noſtra pluries deciſum refert in Senatu Patauino *Peregr. deciſ.56.* & iterum in Senatu Mantuano *Surd.* videndus, *deciſ.197.n.6.*

47 Nec obſtat aſſertus incolatus Dom. Principiſſæ in hac Ciuitate, quia quoties non conſtat de animo perpetuò manendi in aliquo loco, per euidentes coniecturas, & probationes, tunc nunquam acquiritur domicilium, etiam per incolatum mille annorũ, *Gloſ.* per illum *tex.in l.Ciues, verſic.Larem.C. Incol.lib.10.Bar.in l.lex Cornelia,§.ſi tamen,ff. de iniur.* quem ſequitur *Dom.Cõſiliar.Hodier.*
48 *ad Surd.deciſ.329.n.3.* † quia in dubio non præſumitur animus mutandi domicilium originis, & alibi perpetuò habitandi *Veſſembec.cõſil.1.n.58.Maſcard.de probat.cõcl.f.537.*
49 & *Graſſ.deciſ.420.* † & tantò fortiùs nõ contrahitur alibi domicilium, etiam per diuturniſſimam habitationem, quando adeſt expreſſa animi declaratio hoſpitis, ſe nolle ibi perpetuò habitare, *l.eius 27.§.celſus,ff. ad municip.Burat.deciſ.Rot.75.nu.10.& 20.* & ibi *Ferentill.lit.D.Dom.Hodier.ad Surd.deciſ. 329.n.2.& 3. Reg.Ronit.in pragm.1.nu.9.de immunit.Neap.* & *Menoch.de arbitr.indic.lib.2. caſu 36.n.5.& 6.* dicentes, ex quàm pluribus *DD.* quòd cùm domicilium acquirere, vel non in aliquo loco, ab animo noſtro dependeat, noſtræ idcircò ſtandũ eſt declarationi, concordat *Gratian. diſcept.forenſ. tom.5. cap. 824 n.37.* In currenti autem caſu plures habemus Dom. Principiſſæ declarationes in epiſtolis per ipſam olim à Ciuitate Ianuæ miſſis ſuis Magnificis Aduocatis, & Procuratoribus, quos certiores faciebat, quòd ipſa in tantùm Neapolim peteret, in quantum liber ei eſſet poſteà diſcedendi aditus quo voluerit, abſq; impedimento alijs vicibus ſibi illato, quòdq; non facilè eſſet à Ciuitate Ianuæ diſceſſura, ſi lites ipſa abſente potuiſſent expleri; Inter alia autem in quadam epiſtola de anno 1648. Hæc verba continentur, *Et come più volte hò ſcritto à V.S. ſe doueſſe venire, che biſogna la ſicurezza, come nel paſſato, & più anche, che non mi poteſſero ſotto qualſiuoglia colore, ne ritenere à niente, e potermene partire quando mi piaccia, & non hauer à contraſtare d'habitatione, la qual foſſe doue mi piaceſſe.* In alia etiam, *Poi replico, che procuri di vedere, ſe dal Sig. Vicerè può hauere viglietto, il quale hauuto V.S. firmato, & regiſtrato a maggior cautela, ſe li pareſſe farne fare dapoi vn'altro decreto in Collaterale, di che poteſſe venir coſtì, & ſtar doue mi piaceſſe, & potermene partire ad ogni mio piacere, &c.* Et demũ in alia loquens de ſuis litibus dicebat, *Se ſi può finire ſenza me, bene, me l'auiſi in conſcienza ſua, che non mi*
50 *mouerei volentieri di quà.* † Ecce igitur, quòd preter declarationem, ſe nolle ad incolatum hic alligari, alia etiam continetur, quòd acceſſus, & mora in hac Ciuitate cauſabatur ex litibus, & ſucceſſiuè intrat cõmuniſſima concluſio *DD.* quòd domicilium, & ciuilitas nunquam cõtrahitur in illo loco, in quo quis moram agit, etiam diuturnam, occaſione ſuarum litium, vel alterius cuiuſuis negotiationis, vel temporalis exercitij; de qua re plenè apud *Angel.in l.ſi quis tutelam,ff.de iudic. Alciat. in l.pupillus, §.Incola, ff.de verb. ſignif.& conſil.45.n.9. Abb.conſil.100. Videtur primò,vol.2. Surd.cõſil.330.lib.2.& cõſil.343. vol.4.* optimè *Vrameſ.cõſil.Canon.3:9.à n.57. & conſil.425.n.5. Roman.conſil.264. Caſſane.ad Conſuetud.Burgund. rubr.3.§.2.5.& 15.* idem *in tit.Del mein,ſi mortes,§.1.n.12. Chriſtine.ad Conſuetud.Mechlinenſ.tit.5.artic.6.& 7.Dom. Marcian.cõſil.2.n.9.vol.1. Canalc. deciſ.Finiz. 21.n.40.lib.3.Rot.Rom.* apud *Mellin.deciſ.25. Ciarlin. contr.forenſ.lib.1. cap.109.nu.17.* vbi doctè loquitur, & allegat innumeros, quibus addo *Nogueroļ.allegat.12.n.132.* vbi in terminis diſcurrit de quodam Ianuenſe, qui negotiationis cauſa alibi diutiùs moram
51 egit: † Et longè falluntur ij, qui indiſtinctè arbitrantur, domicilium, & ciuilitatem in aliquo loco acquiri ex decennali habitatione, cùm regula hæc valdè æquiuoca ſit, non dicam falſa, inſpecto quòd ex prædictis, nec minùs ex centenaria, & diuturniori habitatione, ciuilitas, & domicilium acquiritur, ſi abſit animus incolæ, & ex coniecturis appareat de habitatione ex accidenti; quemadmodum è contrario, ex breuiori decennij tempore, contrahitur ciuilitas, & domiciliũ, modò de animo incolę conſtet, fortè quia in aliquo loco ſuas collocauit fortunas, familiam,

Digitized by Google

miliàm, laremq; conſtituit, ex *tex.in d.l.Ci-*
ues 7. C. de Incol. lib. 1. & plenè notauit *An-*
dreol.contr.364.à n.14.cum ſeqq. Præterquam-
quòd in curreuti caſu, decennalis quoq; ha-
bitatio deeſt, quia licèt Dom. Principiſſa li-
tium cauſa per duodecim annos in hac Ci-
uitate habitauerit, nempè ab anno 1635. vſq;
ad annum 47. attamen iſta habitatio fuit in-
terrupta, nam poſt annum 47. diſceſſit Ia-
nuam versùs, vbi triennio morata fuit, demũ
eadem occaſione anno 1650. iterum reuer-
ſa, hic habitauit vſq; ad extremum vitæ ſpi-
ritum, ſcilicèt vſquè ad annum 1654. Vndè
nouiſſima continuata habitatio (quam at-
tendere debemus) fuit annorum quatuor
tantùm, quod temporis interſtitium ſanè
ſufficiens non eſt ad inducendã ciuilitatem;
Quod aſſumptum duplici regula probatur.
52 † Prima, quia ſemper eſt attendendus vlti-
mus ſtatus, *l.diximus 4.ff.de excuſat.tutor. l.ſi*
filiusfamilias 4. §. fin. ff.ad Maced. & l. 3. §. ſi
53 *quis cum minore, ff.de minor. 25. ann.* † Secunda,
quia poſtremi illi quatuor anni coniungi nõ
poſſunt cum alijs præcedentibus duodecim,
nam tempora non coniunguntur, *l.Pompo-*
nius 13.§.quæſitum eſt, ff.de acquir. vel omit. poſ-
ſeſſ. Gomeſ. ad Reg.Cancell. tit.de annal.poſſeſſ.
quæſt.77. Cancer.variar.reſolut. part.3.cap.11.
n.179.& Ricc.in prax.Eccleſ.part.3.reſol.216.
54 *n.3.* † & quamuis in odioſis tantùm iſta re-
gula procedat, quaſi in fauorabilibus tem-
pora vniantur, *Io:Monac.Archid.& Io:Andre.*
per illũ *tex.in cap.vnic. de vit.& honeſt.Cleric.*
55 *in 6.Gomeſ.& Ricc.loc.cit.* † Vndè ſtatutum
puniens receptatores bannitorum per bi-
duum, non habet locum contra receptantem
vna vice per diem, & alia vice per alium,
Angel.in §.hæc autem tria, in proœm.digeſt. quẽ
ſequitur *Iaſ. in l.ſi idem cum eodem, n.7.ff.de*
56 *iuriſdict.omni.Iudic.* † & ſimiliter ſtatutum
certa pęna puniens manentem per ſex men-
ſes in excommunicatione, non compræhen-
dit eum, qui per menſes tres vna vice, & alia
per totidem in cenſuris perſeuerauit, *Gomeſ.*
variar.reſolut.lib.3.cap.1.de delict.n.3.& tit.de
exil. & relegat.n.2.Gregor.Lopez in l.2.tit.28.
par.7.gloſ.1.verſic. An verò ſufficiat, & *Io:Gut-*
tier.Canon.quæſt.lib.1.cap.12.n.24. Attamen
quatenùs vera ſit diſtinctio hæc, de materia
odioſa, vel fauorabili, nos nequaquam affi-
cit, cùm verè ſimus in odioſis, quia ſi in cur-
renti diſceptatione temporum coniunctio-
57 nem admitteremus, † ſubintrare prætende-
ret pars dicens, fuiſſe Dom.Principiſſam ef-
fectam Ciuem Neapolitanam, & ſubiectam
Cõſuetud. quæ certum eſt, quòd reſpectu mu-
lierum eſt odioſa, dùm illis liberam adimit
facultatem diſponendi de earum bonis, niſi
tantùm de certa, & limitata quantitate, vt in
terminis terminantibus tradit *Viſill.ad Af-*
flict.deciſ.226.n.11. dicens, *Statuta prædicta*
prohibentia relinquere, vel diſponere, niſi de certa
quantitate, vel excludentia filias à ſucceſſione,
fore odioſa, & fauorabilia, odioſa ex parte perſo-
næ prohibitæ diſponere, &c.
58 Neq; obſtat authoritas *Napod.* ſuper qua
pars figit pedes, dum in *Conſ. etud. pupillus,*
n.10.ſub tit.de integr. reſtit. dicit hæc verba,
Habent ergò locum iſtæ Cõſuetudines inter ciues,
ſeù habitatores Ciuitatis Neapolis. Quia reſpon-
ſio eſt manifeſta, quòd ſcilicet doctrina *Nap.*
plùs nobis, quàm parti faueat; & quòd ità
ſit, ponderentur illa verba, *Inter ciues, ſeù ha-*
bitatores, quaſi quòd Conſuetudines, non ci-
ues, vel habitatores tantùm obliget, ſed ci-
ues habitatores copulatiuè, nõ alternatiuè,
59 † ex vi dictionis, *ſeù*, quam eſſe coniuncti-
uam omnes concludunt, ex *tex.in l.ſi quis ita,*
ff.de aur.& argent.legat. vbi *Gloſ.verb.Omnia,*
& præ cęteris notarunt eruditiſſimus noſter
Alex.ab Alex.dier.genial. lib.2.cap.3. Gratian.
diſcept.forenſ.lib.2.cap.218.n.24.Ciarlin.contr.
forenſ.lib.1.cap.9.n.43. & 44. & *Cardinal.Ca-*
ualer.deciſ.Rot.546.nu.7. Sicq; ſatis non eſt,
quòd ſit quis ſimplex habitator Ciuitatis
Neapolis, ſed opus etiam eſt, quòd ſit ciuis,
60 Sed dato, quòd verba *Nap.* nõ ſint capienda
coniunctiuè, ſed alternatiuè, aduerto, quòd
pars fallitur, ſi dicat, fuiſſe Dom.Principiſ-
ſam habitatricem Ciuitatis, cùm reuerà ſim-
plex habitans potuerit nuncupari, maxi-
mumq; eſt diſcrimen inter habitatorem, &
habitantem, nam habitator ille eſt, qui in
loco manet cum familia, animo faciendi ibi
perpetuum incolatum; Habitans verò eſt
ille, qui modò adeſt, modò abeſt, & animum
non habet contrahendi domicilium in loco,
in quo habitat, ita hos terminos diſtinguit
I.C. in *l.1.§.habitare, ff.de his, qui deiecer.* & cõ-
muniter annuunt ſimiliter diſtinguendo *Al-*
beric.in d.§.habitare, nu.10. Bar.in l.4.§.Prætor
ait, n.24.ff.de damn.infect. Bald.conſil.61.vol.1.
Betrand.conſil.75. vol.2. Menoch.de præſumpt.
lib.6.præſumpt.42.n.2. Rebuff.in cap.extirpãdæ,
§.qui verò, n.134.cum ſeqq.de præbend. Carauit.
rit.301.à n.30. Afflict.in cõſt.Regni, Quiſquis,
nu.6.tit.de reuoc.transeun. ad alien.habit. Carle.
de iudic.tom.1.lib.1.tit.1.diſput.2.quæſt.1.n.10.
Cancer.variar.reſolut.lib.3.cap.10.n.42.& 43.
& exquiſitè *Grammat. deciſ.87.* per totam.
61 † Cùm igitur dixerit *Napod.* habere locum
noſtras Cõſuetudines inter habitatores Ci-
uitatis Neapolis, pernecesſè intellexit, de
perpetuo, & inuariabili habitatore, qui iàm
hic ſuam larem tranſtulit, & fortunas ſuas
collocauit, ſic idem *Napod.* annuit, dùm im-
mediatè poſt dicta verba explicat ſenſum
ſuum, per hæc alia, *Quia perpetuò habitantes*
ligantur; Cum qua authoritate concordat
Grammat.d.deciſ.87.nu.6. dicens, *Et ideò dice-*
bat Archid. in cap.Romana, de ſent.excom. in 6.
quòd ſolùm perpetui habitantes obligantur lege
Ciuilitatis. De Dom.Principiſſa iam copioſè
demonſtrauimus, Ciuilitatem nedùm non
acqui-

Digitized by Google

acquiſiuiſſe, ſed imò acquirere penitùs no-
luiſſe; & conſequenter non refragatur allata
62 authoritas *Nap.* † Quinetiam addam,quòd
eſtò quæſiuiſſet Dom.Principiſſa ex domici-
lio ciuilitatem,nec minùs eſt de iure abſolu-
tum , forenſes effectos ciues ex habitatione,
eſſe compræhenſos ſub municipalibus loci
Conſuetudinibus ; Imò totum oppoſitum
doctè demonſtrat *cit.Carle.de indic.tom.1.lib.*
63 *1.diſput.2.quæſt.2.ſub n.82.verſ.Ita fit,*† quia
Conſuetudines , quæ ſunt pacta ciuium , vt
ſæpè dicit *Nap.* quem ſequitur *Franch.deciſ.*
546.n.24. ſtrictè interpretari debent , & ob-
ſeruari in caſu vero , non in caſu ficto , & ſic
compræhendunt tantùm ciues patriæ natu-
rales per natiuitatem,non ciues allectos per
ſimplicem incolatum, qui fictè tales nuncu-
pantur ; ad quod videndi etiam *Alex. conſil.*
41. viſis, quæ ſubtiliter, &c. n.12. & 13.lib.5.
Natt.conſil.254.nu.2.& 3.lib.2.Boer.deciſ.13.
n.24.Surd.deciſ.329.n.9.Grammat.conſil.ciuil.
5.n.1.cũ ſeq. Guttier.conſil.7.n.2.Tuſch.Pract.
concluſ.lit.C.concluſ.275.n.1.& 2.Anton.Fab.
in C.tit.19.defin.17. Ricc.collect.1893.verſic.
Eſt tamen verum,& Franch.d.deciſ.546.n.28.

Ex quibus omnibus vana omninò reddi-
tur diſputatio , cuius loci iudicentur dotes
Dom. Principiſſæ , ſuper quibus tota eius
ſubſtantia conſiſtit;nam poſito actionem ad
illas in hac Ciuitate competere , & eſſe de
districtu illius, parùm refert ad caſum , de
quo agimus, ſtante , quòd (vt probauimus)
Conſuetudines nõ ad bona, ſed ad perſonas
diriguntur, & quando perſona non eſt ciuis
(vt in currenti) eſt extra vinculum Conſue-
tudinum , licèt bona in districtu poſſideat:
Verùm pro exuberanti , vt nihil intactum
64 remaneat, † eſt animaduertendum, quòd de
hac re habemus *tex.* peculiarem,in vulgat.*l.*
exigere dotem 65. ff. de iudic. vbi actio ad do-
tem dicitur de domicilio viri , de eo tamen,
quod habuit vir tempore conſtitutionis do-
tis , & hoc important verba *Vulpiani,* poſita
in *d. l.* denotantia tempus præteritum , ibi,
Vbi maritus domicilium habuit. Nec poteſt dici
contrarium , vt intelligantur de domicilio
tempore mortis viri,vel reſtitutionis dotiũ,
quia ſuppoſito , quòd vir in alio loco domi-
cilium habebat tempore cõſtitutionis, iſtud
per conſequens eſt ſemper attendendum , li-
cèt poſteà aliò migrauerit, nam nequiuit
primũ domicilium mutare in præiudicium
dotis , & exactionis illius , vt ingenioſè ad-
uertit *Barboſ.de iudic.in repet.dictæ l.exigere do-*
tem,n.129.cum ſeqq. In præſenti autem ſpecie
Dom.Princeps vir, dotium debitor,erat Ia-
nuenſis,& in Ciuitate Ianuæ fuit dos conſti-
tuta,ibiq;ſtipulata capitula matrimonialia;
Vnde conceſſa mutatione, & tranſlatione
domicilij in hac Ciuitate (quæ in facto non
eſt vera) remanet actio cum ſuo inuariabili
principio , de loco domicilij tempore con-
tractus, ad *tex.in l.Sciendum 15.§.poſſeſſor au-*
65 *tem,ff.qui ſatiſd.cogan.* † vbi ſancitur, eſſe at-
tendendum tempus contractus, non quid ex
66 poſt facto contigerit . † Prætereà in inſtru-
mento capitulorum fuit expreſsè conuentũ,
dotis reſtitutionem , & exactionem eſſe fa-
ciendam in omni Curia , loco , & foro, quo
caſu actio ad dotem non iudicatur de loco
domicilij viri , cùm ex pacto poſſit ad libi-
tum mulieris creditricis variari,ſicuti ad li-
mitationem *d.l.exigere dotem,* notauit ibi *cit.*
Barboſ.n.18. & ex alijs id ipſum comprobat
Fermoſin.de iudic.in cap. dilecti filij 17.quæſt.7.
n.5.de for.compet. quia vigore huius clauſulę,
exactio fit de facto, *Seraphin.Maſſin.de conſiſ.*
67 *quæſt.43.n.28.* † Rursùs Dom.Principiſſa,
multis anteà annis,quã deceſſiſſet,mediante
ſententia Vicarij Ciuitatis Ianuæ,cõfirmata
per *Rot.Rom.* egerat diuortium, ſeq; à Dom.
Principe viro quoad torũ ſeparauerat, iun-
cta in eadem ſententia condemnatione ad
reſtitutionem dotium,teſte *Dom.Reg.Merlin.*
contr.cent.2.à cap.93.vſq;ad cap.98. in quibus
terminis certum eſt , quòd ex hac tori ſepa-
ratione, fit etiam ſeparatio,& diſtinctio do-
micilij, quia mulier eſt de domicilio viri,nè
diſtrahatur ab illius ſeruitijs, à quibus cùm
per diuortium ſit ſoluta , videtur ſucceſſiuè
ab illo domicilio liberata , potiſſimùm in
his , quæ ſuum reſpiciunt fauorem , idem
Fermoſ.cap.3.de for.compet.quæſt.4.n.2.part.2.
Demùm annuimus , non eſſe verum , quòd
Dom. Princeps Ianuenſis , in hac Ciuitate
domicilium acquiſiuit, quia ipſe quoq; hùc
ſe cõtulit occaſione litium, quas cum Dom.
Principiſſa vxore habebat,& ſic in eo appli-
cantur omnia, quæ ponderauimus ſup.*n.50.*
68 † Quòd ſi dicatur,Dom. Principem,vti feu-
da in Regno poſſidentem, fuiſſe effectum ci-
uem Neapolitanum,reſpondetur,hoc gratis
affirmari, cùm nullo iure caueatur, imò op-
poſitum expreſsè tenent *cit.Carle.de indic.diſ-*
put.2. quæſt.6.ſect.8.nu.697. verſic. dùm verò,
Reg.Sanfelic.deciſ.65.n.25.cit. Merlin.controu.
centur.1.cap.69.nu.16. & *Dom.Capiblanc.de*
Baron.cap.85.n.7.tom.2. Quod eò magis red-
ditur indubitatum in præſenti theſi,in qua
pars ex ciuilitate viri, prætendit inducere
ciuilitatem vxoris,eamq;ſubiectam reddere
69 † Conſuetudinibus Neapolitanis,quæ cùm
non compræhendant feuda , vt dicit *Napod.*
in Conſuetud.ſi quis, vel ſi qua,n.176.tit.de ſuc-
ceſſ.ab inteſt. Propterea non poteſt occaſione
feudi quis fieri ciuis, & ſucceſſiuè ſubiectus
Conſuetudinibus.

70 Non abſcondam tamen, poſſe iterum cõ-
tra prædicta motiuari , quòd ſi Dom. Prin-
cipiſſa non mutauit domicilium, nec fuit ef-
fecta ciuis Neapolitana, pernecesse ſaltim
Ianuenſis remanſit , & ſucceſſiuè debebat
diſponere ſecundùm leges Ciuitatis Ianuæ,
in qua viget ſtatutum *lib.4.cap.20.tit.de con-*

tract,minor.& mulier.verſic.Le Donne, prohi-
bens mulieribus excedentibus annum 25.
cõtrahendi,& diſtrahendi facultatem, abſq;
conſenſu viri,vel duorum proximiorum,ſeù
propinquorum,quod ſtatutum, licèt loqua-
tur de contractibus, ad teſtamenta etiam
rectiſſimè extenditur,vt in puncto refert de-
71 ciſum per S.C.*Afflict.dec.*260. †Potiſſimùm
quia de contractibus ad vltimas voluntates
validum eſt argumentum, *l.pactum inter hæ-
redem 47.ff.de pact. l.ſeruum filij 46. §.eum,qui
72 chyrographum,ff.de legat.*1.adeò,quòd † con-
tineatur teſtamentum appellatione contra-
ctus, *l.eadem 9.ff.de duob.reis*,& *Gloſ.magna
poſt medium,in §.Item Sacramenta,verſic.Nam
73 teſtamentum,tit.de pac.iuram.fir.*†& latum eſt
verbum contractus, *l.omnem 20.ff. de iudic.
Bar.in l.mutum,§.cùm cui lege*,& in *l.more,ff.de
acquir.hęredit.*Cùmq; in currenti hoc,de quo
agimus teſtamentum, huiuſmodi non repe-
riatur ſolemnitate vallatum, meritò inuali-
dum erit iudicandum.
74 Verùm Reſponſioni ſtudendo, breuiter
animaduerto, veriorem opinionem eſſe in
contrarium, vt nimirùm, mulier prohibita
ex ſtatuto contrahere,ſinè conſenſu,& inter-
uentu propinquorum, poſſit hac ſpreta ſo-
lemnitate teſtari, notabiliter *Soccin.Iun.in l.
Sciendum,n.51.ff.de legat.1. Alex.conſil.155.n.
5.vol.2.*& latè *Facchin.contr.iur.lib.5.cap.60.
75* ſignanter *in verſic.Secundò quia.* † Indè vide-
mus,prohibitam eſſe minoribus adultis cõ-
trahendi facultatem,abſq;authoritate cura-
toris, nè decipiantur, & contractus aliter
geſti nullius ſunt momenti, *l.ſi curatorem ha-
bens,C.de in integr.reſt.*& tamen teſtari rectiſ-
ſimè valent, nullaq; eſt ad hoc requiſita au-
thoritas, *l.Aurelio 21.§.Caius Seius,ff.de libe-
rat.legat.Iaſ.in l.2.nu.13.de legat.*1. & *Alex.d.
76 conſil.155.nu.7. vol.2.* † Prætereà memorati
ſtatuti ratio eſt, nè mulieres ob ſexus fragi-
litatem decipiantur, vel lædantur contra-
hendo cum alijs, *Iaſ. loc.cit.ſub nu.15.verſic.
Ergò idem dicendum, Alex. conſil.189. viſo ſta-
tuto,nu.2.vol.7. Dec.conſil.612. Afflict.d.deciſ.
260.nu.7.*& *Crauet.de indend.nu.*8. Quæ ratio
ceſſat, cùm mulieres teſtantur, quia in teſta-
mentis non cadit læſio, nec deceptio, vt di-
ximus ſupra *nu.*25. ſtante libera eiuſdem te-
ſtamenti reuocandi facultate, vt optimè põ-
derabat *Facchin. loc. citat. ſub verſic. Sed mihi
prior ſententia*, & *Iaſ. in ſæpè cit.l.2.ſub nu.13.
verſic. Non poteſt cauſari læſio.*
77 Ex hoc deſcendo ad rationes contrarias,
quę non obſtant,itam quoad id,vt valeat ar-
gumentum de contractibus ad vltimas vo-
luntates, verum eſt, dũmodo militet eadem
ratio, *Alex.conſ.61.ſuper eo,ſub nu.2. verſ.&
Angelus,vol.1.Dec.in l.in teſtamentis,nu.7.de
regul.iur.*poſt*Bald.in l.1.C.de leg.ſuſ.canin.tol-
78 lend.* † Illudq; etiam vt contractus nomen
generale ſit, & teſtamenta compræhendat,
non eſt abſolutè verũ; nam procedit,ſi largè
& impropriè contractus accipiatur, ſtrictè
verò ſumpto vocabulo, ac, vbi diſpar ratio
militat,vt in noſtra theſi põderauimus,nun-
quam cõtractus nomen teſtamentum com-
præhendit, *text.* eſt expreſſus cum *Gloſ.in l.
verba contraxerunt 20.ff.de verb.ſign.* Alia *Gl.
in l.teſtamentum 17. verſ. contractus*, vbi *Bald.
79* & *Paul.de Caſtr.C.de teſtament.* † Cùmq; nos
ſimus in materia ſtatuti iuris cõmunis cor-
rectorij, cùm prohibeat mulieribus contra-
hendi facultatem abſq; authoritate propin-
quorum, fari neceſsè oportet, eſſe ſtatutum
huiuſmodi ſtrictiſſimè interpretandum, vt
in propria ſpecie, ex *Iaſ.* aduertit *Farinac.
dec.Rot.710.in fin.verſ.Negari tamen.*
80 Porrò ad exuberantiã animaduerto,quòd
etiamſi ſtatutum prædictum expreſsè caue-
ret,nè mulieres ſinè cõſenſu propinquorum
teſtamenta conderent,nec minùs quicquam
obſtaret,vti inualidum,per ea,quæ notabili-
ter dicit *Paul.de Caſtr.in l.ex facto nu. 6.ff.de
vulg. & pupill.* vbi *Curt.in apoſtill.* addit pro
hac opinione *Alex.ĩd.&Caſſan.*licèt hinciudè
diſputet pro validitate,& inualiditate huius
ſtatuti, *Andreol.controu.*62. Sed data etiam
validitate,in caſu noſtro ceſſaret,duplici ra-
81 tione. † Prima,nam præſens teſtamentum
ad pias cauſas ordinatũ reperitur, & fauore
pię cauſæ ſolemnitas per ſtatutum requiſita,
authoritatis propinquorum in teſtamentis
mulierum, non eſt neceſſaria, *Bald.in l.gene-
rali,n.6. verſ. Quæro primò dicit ſtatutum, C.de
Sacroſ.Eccleſ.* idem *Bald.conſ.159. ſuper dictis
punctis conſiderandum,in fin.lib.2.Abb.in c.Re-
latum, il primo,col.2.nu.5.verſ.Ex his infero,de
teſtam.Hyppolit.de marſil.ſing.69.*& *Bellon.cõſ.
82 116.n.1.* † Et ſecunda,quia hoc teſtamẽtum
Doui. Principiſſæ, non Ianuæ, ſed Neapoli
ordinatum,& ſtipulatum reperitur,& ſic ex-
tra dominium,& iuriſdictionem ſtatuẽtium
non potuit, neq; poteſt vires obtinere, *Bart.
in l.cunctos populos,n.32.verſ. Aut ſtatuta, C.de
Summ.Trinit.& fid.Cathol.Menoch.de præſũp.
lib.2.præſumpt.2.à nu.7.cum ſeqq.Gabriel.de
ſtatutis,concl.8.& tit.de teſtam.concl.4.* & *Tur-
rect.conſ.25.n.18.vol.1.*& ſupra *n.*36. iuribus
probauimus, quoad ſolemnitates teſtamen-
tarias,eſſe attendendum morem regionis,in
qua teſtamentum ordinatur.
83 Tandem,vt concludamus,nõ obſtat aliud
motiuum *deciſionis D. de Franch.*180. & *alle-
gationis incerti Authoris* 29. apud *Regentem
Salernitanũ*,ex quibus tacitè muſitatur pars,
hoc teſtamentum eſſe nullum, vti conditum
in domo Ill.hæredis, abſente à teſtatrice Ill.
Principe filio, cui aditus ad domum prædi-
ctam patere non poterat, quaſi quòd ex his
malis artibus extortum cenſeatur;cùm verè
qui ita fecesſſit, in maximo æquiuoco ſit,
abſit enim, vt hoc tam ſiniſtrum de tanti Ill.
hæredis Senatoris integritate arbitretur, in

Digitized by Google

ea enim ſpecie relata per *D.de Franch.* & per
alium Authorem apud *Salernitanum*, complures
concurrebant doli, & metus in teſtatorem illati
coniecturæ; Et ideò illæ diſpoſitiones fuerunt
impugnatę, & annullatæ, nō ſic in caſu noſtro, in quo nec quidem vnius
ſiniſtræ coniecturæ vmbra concurrit; imò
oppoſitum palpabiliter cōſtat ex diſpoſitionis formula, ex qua D. Marchionem apparet,
fuiſſe inſtitutum, ſed mox grauatum de reſtituendo, ſicq; apparenter hæres nominatus
fuit, cùm in ſubſtantia vtilitas fideicommiſſario, ſiuè ſubſtituto pertineat, quod factum
nō eſſet, ſi malis artibus extortum teſtamen-
84 tum fuiſſet; † Quæ omnia comprobantur
etiam ex eo, nam teſtator nunquam præſumitur dolo circumuentus, nec metu compulſus, *Cardin. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib.2.tit.7.n.1.& 2. Soccin.Iun.conſ.148.n.11. cū ſeqq.vol.2. Maſcard.de probation.cōcl.1356. n.5. Peregrin.de iur.fiſc.lib.2.tit.6.n.19.* & *Me-*
85 *noch.de preſumpt.lib.4.preſumpt.11.n.2.* † ſubdens *n.3.* hoc procedere, etiam ſi inſtitutus
reperiatur aliquis potens, quia non per hoc
præſumeretur, teſtatori fuiſſe metum incuſ-
86 ſum, & in ſpecie, † vt metus ex Senatoria dignitate non arguatur, habetur ex *l.ad inuidiā 6.C.quòd met.cauſ.* ibi, *Quoad metum arguendum, per quem dicis, initum eſſe contractum, Senatoria dignitas aduerſarij tui non eſt idonea*:
87 † Generaliter enim nec metus, nec dolus
præſumitur, *l. interpoſitas 13.C. de tranſact.l. metum 9. C.de his, quæ vi, metuſu.cauſ.l.dolum, C.de dol. Theſaur.quæſt.forenſ.lib.1.qu.51.n.2.*
88 † & dicenti, aliquid dolo, vel metu factum
fuiſſe, probandi onus incumbit, *l.quoties 18. §.qui dolo, ff.de probation.* & *Gloſ.in c.Sedes Apo-*
89 *ſtolica 15. in fin. verſ.dolus, de reſcript.* † Nec
præſumptio aliqua poteſt in contrarium allegari ex eo ſolùm, quòd ſit conditum præſens teſtamentum in domo hæredis, tam ex
ponderatis ſuperiùs, quàm ex deductis in
durioribus terminis per *Bald.cōſ.150.vol.3.*
ſcribentem pro validitate cuiuſdam teſtamenti conditi in domo hæredis eadem die,
in qua viſus fuit teſtator ab hærede in ſua
90 domo vi traductus; Quia † locus confecti
teſtamenti nō attenditur ad idem teſtamentum annullādum, *l.qui à latronib. ff.de teſtam. Gloſ. in l. qui in carcerem 27. in fin.ff.quòd met.*
91 *cauſ.verſ.poteſt tamen.* † Quæ dicit, valere teſtamentum conditum in carcere, quia non
præſumitur metu, vel malis artibus extortū,
ſequitur *Menoch.d.preſumpt.11.n.3.* & *Mātic. d.lib.12.tit.7.ſub.nu.1.verſ.* & *hoc quidem*. Et
hæc ſunt, quæ breuiter iterum in hac cauſa
pro viribus cumulare potui, ſub cenſura
Sapientiſſimorum Senatorum. Neap. 15.
Auguſti 1662. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

Fideicommiſſarius pretendens hoc nomine agere, tenetur priùs oſtendere, ſe eſſe vocatum, & ſic legitimare perſonam.n.1. Et etiam tenetur oſtendere, quòd bona, ad quæ agit, ſint fideicommiſſata, & in bonis, & de bonis teſtatoris.n.2.

Fideicommiſſum in beneficium vnius ordinatum in defectum alterius, expirat, ſi habuit effectum in primo vocato.n.3.

Prohibitio alienationis facta per fideicommittentem reſtringitur ad corpora tātùm alienari prohibita, licèt fideicommiſſum ſit ſuper tota hæreditate, ſicuti latè defenditur, à n.4. vſq; ad num.13.

Prohibitio alienandi legalis reſultat ex generali fideicommiſſo, ſed huic prohibitioni generali reſultanti ex lege, derogatur per prohibitionem alienationis certorum corporum.n.5.

Expreſſum facit ceſſare tacitum, maximè in fideicommiſſis.n.6.

Argumentum, quod voluit teſtator, expreſſit, ergò tacuit, quæ noluit, validum eſt.n.7.

Incluſio vnius eſt excluſio alterius.n.8.

Generi per ſpeciem derogatur in legatis, & fideicommiſſis, & ponitur caſus.n.9.

Prohibitio alienationis tanquam odioſa debet intelligi, quàm ſtrictiùs poteſt.n.10.

Teſtator præſumitur, voluiſſe grauarę hæredem, quàm minùs fieri poteſt.n.11.

Fideicōmiſſum in dubio non adeſſe, dicendū eſt.n.12.

Bona eſſe fideicommiſſata, ſed nō alienari prohibita, non eſt abſurdum.n.13.

Adminiſtratorum bona, pro adminiſtratione non ſunt hypothecariè obligata, & quando ſecùs.n.14.

Perſonalis actio nō poteſt cōtra tertiū exerceri.n.15.

Bona donata, ſi reperiantur in tertium diſtracta, non poſſunt reuocari à donante, reuocata donatione vitio ingratitudinis.n.16.

Actio de dolo non poteſt exerceri contra tertium, & quando ſecùs.n.17.

Fideicommiſſarius agens contra heredem grauatum, vel adminiſtratorem fideicommiſſi, pro deteriorationibus, & mala adminiſtratione, non habet actionem hypothecariam, ſed ſimplicem perſonalem.n.18. Et quid ſi agat fideicommiſſarius pro fideicommiſſo quantitatis, iuxta text. in auth. contra cùm rogatus, C.ad Trebell.*n.20.*

Tacita hypotheca in quibus caſibus competat remiſſiuè.n.19.

Fideicommiſſarius, vel legatarius quantitatis ſub conditione, adueniente conditione, non agit contra tertios poſſeſſores bonorum hæreditariorum, pro conſequutione quantitatis relictam.n.21.

Pecunia dotalis in quibus caſibus, & quando poſſit auocari per creditores anteriores dotantis, latè examinatur.n.22.23.24.25.& n.30.

Pecunia ſoluta, & bona fide conſumpta nō poteſt per creditores anteriores ſoluentis auocari.n.26. Et quādo, & quomodò dicatur cōſumpta.n.27.& 28.

Pecunia data in dotem, nunquam poteſt dici conſumpta, ſed quomodò hoc intelligatur.n.29.

Creditor dicitur ex cauſa onerſa, qui tractat de damno vitando.n.31.

Fideicommiſſarius dicitur creditor ex cauſa lucratiua.n.32.

Hypotheca conſiſtit ſuper pecunia penes debitorem exiſtente, ſed ſtatim reſoluitur, ſi pecunia alteri tradatur.n.33.

Solutiones, & dationes in ſolutum bona fide factæ creditoribus poſterioribus, non poſſunt per anteriores auocari in Statu Ianuenſi.n.34.

Creditor anterior non poteſt agere contra poſteriorē, pro auocatione quantitatum illis ſolutarum, niſi principali diſcuſſo.n.35. Et quando diſcuſſio non ſit neceſſaria.n.37.

Exceptio diſcuſſionis principalis dicitur peremptoria, cùm opponitur ad impediendam deciſionem cauſæ.n.36.

Creditor anterior volens agere contra poſteriores, quibus pecunia liberata fuit, an teneatur agere priùs contra nouiſſimum, an verò poſſit ad libitum conuenire alios minùs poſteriores.n.38.& 39.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſarium agentem ad bona fideicommiſſata, teneri antè omnia probare, ſe eſſe vocatū, & bona fuiſſe teſtatoris fideicommittentis. Ex fideicommiſſo ſuper tota hæreditate ordinato, non induci prohibitionem alienationis omnium bonorum, ſi poſt generale fideicommiſſum, certa tantùm bona fuerunt alienati prohibita. Super bonis adminiſtratoris non competere pro adminiſtratione tacitam hypothecam, exceptis adminiſtratoribus patrimoniorum priuilegiatarū perſonarum, & ſucceſſiuè nec minùs fideicommiſſario in bonis hæredis grauati, vel alterius fideicōmiſſi adminiſtratoris hypothecam competere, ſed ſimplicem perſonalē actionem. Demùm copioſè examinatur, an, & quando, & in quibus caſibus, pecunia in dotem data, poſſit per anteriores creditores dotantis auocari. Pro eodem Ill. Dom. Marchione Latertię Regio Conſiliario D. Antonio Nauarrete.

CONSILIVM III.

EXploſis nullitatibus propoſitis contra teſtamentum Ill. D. Benedictæ Pinellæ Hyeracis Principiſſæ, ex alio iterū prætendit Ill. Princeps filius, maternas dotes (in quibus penè tota hæreditas cōſiſtit) ſibi eſſe applicandas, nimirùm vti vocato ad fideicommiſſum ordinatum per Dom. Ioannettinum Piccamilium, cuius quidem fideicommiſſi integram ſubſtantiam diutiùs adminiſtrauit Dom. Caſtellinus Pinellus Principiſſæ pater, à quo dictæ dotes obuenerunt, & cùm in compluribus maximis quantitatibus debitor remanſiſſet occaſione præfatæ adminiſtrationis, videtur ſucceſſiuè pro hoc credito, actionem eſſe concedendam Dom. Principi, ad auocandum dotes prædictas, vti à ſuo debitore in fraudem datas.

1 Ipſe verò priuſquàm ad articulum prætenſę auocationis dotium deueniam, operępretium duxi animaduertere, Dom. Principem volentem agere ad bona fideicommiſſata, antè omnia debere duo extrema probare. Primum perſonam ſuam legitimare, hoc eſt ſe vocatum ad fideicommiſſum oſtendere, qualem in hoc iudicio ſe aſſerit; de qua re latè *Menoch.conſil.732.à n.7.cum ſeqq.* & *Peregrin. de fideicom.artic.43.n.60.cum ſeq.* alioquin obſtabit illi exceptio; *Tua non intereſt*, & alia, *Quoad te liberas ædes habeo;*
2 † Secundum verò pariter oſtendere, quòd bona alienata, vel adminiſtrata, quorum occaſione agit, verè fuerint ſub fideicommiſſo contenta, & inſimul in bonis, & de bonis teſtatoris fideicommittentis, idem *Peregr.art.44.n.26.Surd.deciſ.339.* & *Burat.dec.589.n.1.* In currenti caſu deficit vtrumq; requiſitum;
3 †Nam quoad primum tantùm abeſt, eſſe D. Principem ad fideicommiſſum prędictum inuitatum, & comprębenſum, vt potiùs contrarium manifeſtè appareat, quia Ioannettinus Piccamilius fideicommittens, primò vocauit Paridem Pinellum, cū hoc, vt ſuum nomen, cognomenq; ſuſcipere debuiſſet, & in defectum Paridis progreſſus fuit ad vlteriores gradus; Cumq; fideicommiſſum habuerit iam effectum in perſonam Paridis, vt in facto demonſtratur, ex conſequenti fit, vt omnes aliæ ſequentes ſubſtitutiones, & vocationes ceſſauerint, & expiratæ cenſeantur, iuxta celebre *Dec. conſil. 635.* ſequitur poſt alios doctiſſimus *D.Reg.Capyc.Galeot.contr.iur.lib.2.contr.25.n.42.*

4 Secundum etiam requiſitum deeſt, quia Dom. Princeps prætēdit, omnia bona Ioannettini Piccamilij fideicommittentis fuiſſe alienari prohibita, quod non eſt verum, nam licèt fideicommiſſum ſuper tota hæreditate ordinauerit, tamen poſteà mandauit, quòd quiſquis vocatorum ſuccederet, non poſſit alienare, nec pignorare domos, & cætera teſtatoris ſtabilia ſita in Ciuitate Ianuæ, in loco nuncupato, *San Pier d' Arena*, & ſic iſta duntaxat bona ſunt prohibita alienari, quāuis fideicommiſſum ſit vniuerſale, ex notatis in ſimili per *Paul. de Caſtr.cōſil.159.ſuper primo, in fin.verſic.ſuper quarto, vol.1. Dom.Card. Tuſch.pract.cōcluſ.lit.F.cōcl.229.n.4.* optimè

Fuſar.

Fuſar.de fideicom. quæſt.683. nu.24. & præter
noſtrum *Horatium Montanum* I.C.celeberri-
mum, & incomparabilem feudalium legum
Interpretem, qui in hac cauſa, ſuper hoc ar-
ticulo ſcribens,id ipſum probari dicebat,ex
*tex.& DD.in l.cùm ex filio,§.1.ff.de vulgar.&
pupill.* latè etiam,& non minùs doctè in hac
eadem cauſa idẽ defendit *Dom.Mari.Cutell.
deciſ.25.lib.2.*
5 Et nè ſuper hoc ſubtiliſſimo puncto his
ſolis pertranſeam, pondero notata per *DD.*
per illum *tex. in d.l.cùm ex filio*, §.1. qui vna-
nimi conſenſu concludunt,quòd licèt ex ge-
nerali fideicommiſſo reſultet tacita legalis
prohibitio alienationis bonorum ſub fidei-
commiſſo contentorum, tamen ſi indè per
eundem fideicommittentem expreſsè pro-
hibeatur diſtractio certorum corporum,re-
ſultaret ex hac prohibitione expreſſa dero-
gatio prohibitioni tacitæ legali,maximè cũ
vtraq; prohibitio tendit ad eundem finem,
optimè *Dec.conſil.386.licèt in controuerſijs, n.*
6 *6.vol.2.*& *Cephal.conſil.430.n.22.lib.3.*†quia
expreſſum facit ceſſare tacitum , ſicuti in
propria fideicommiſſorum ſpecie notarunt
Bar.Mantic.& *Sim.de Petr.* quos ſequitur *D.*
7 *Conſiliar.Prat.diſcept.tom.3.cap.34.nu.43.* †&
valet argumentum, vt quæ voluit teſtator,
nè alienarentur, prohibuit alienari , tacuit
autem ea , quæ noluit eſſe ſub tali prohibi-
tione, *cap.ad audientiam,de decim.cap.inter cor-
poralia, verſic. vndè,& ſi circà,de tranſlat.Præ-
lat. l.1.§.ſin autem ad deficientis, in fin.C.de ca-
duc.tollend. Ruin.conſil.146.n.9.lib.2.Iaſ.conſ.
39.col.3.*poſt medium,*vol.3.*& doctè de mo-
8 re *Dom.Reg.Galeot.d.contr.25.n.38.lib.2.*†nã
incluſio vnius operatur excluſionẽ alterius,
*cap.nonnè, de præſumpt. cap.cùm inhibitio,in
princip.de clauſ.expon.l.cùm proponis,ff.de iudic.
l.maritus, C.de procurat.l.quamuis,C.de pignor.*
& *Gnid.Pap.deciſ.485.n.4.*
9 Concurrit prętereà ad ſuffragium prædi-
ctorum alia iuris regula,vt generi per ſpeciẽ
derogetur, *cap.generi,de reg.iur.in 6.* quæ in
legatis , & fideicõmiſſis potiſſimùm locum
vindicat, ad *tex.* notabilem *in l.fin. §.cui dul-
cia,ff.de tric.vin.& ole.legat.* ibi, *Cui dulcia le-
gata eſſent , ſi nihil aliud teſtamento ſignificetur,
omnia hæc eſſe legata, mulſum,paſſum,defrutum,
& ſimiles potiones. Item vuas,ficus,palmas cari-
cas. Quid ſi ita eſſet legatum , vinum amphora-
rium,& dulcia omnia,nihil inter dulcia,niſi quòd
potionis fuiſſet legatum putat labeo, ex collatione
vini amphorarij , quod non improbo,* & dicit ibi
*Gloſ.verb.ex collatione;& ſic nota hìc,quod præ-
cedentia minuunt ſignificatum ſequentium,& ge-
neralitatem , & contra ſequens reſtringit præce-
dentia,* notabiliter quoq; *Reg.Lanar.cõſil.82.
n.42.* cum quo concordat *Surd.deciſ.132.nu.
16.verſic.Nam generalis diſpoſitio,* & *Natt.*vi-
dendus *conſil.199.cõſil.234.cõſil.236. & cõſil.
238. in principijs,* poſt *Oldr. conſil.8.* & *Dec.in
cap.ſedes, circà fin. verſic. Poſtremò, de reſcript.*
10 †Demùm facit, quòd alienationis prohibi-
tio,tanquam odioſa,quàm ſtrictiùs fieri po-
teſt, intelligi debet,*Iaſ.in rub.ff.de legat.1.nu.
16.Oſaſ.dec.50.n.11. Magon.deciſ.Florẽt.149.
n.15.Fõtanell.deciſ.93.n.18.Cenall.quæſt.756.
n.2.Simoncell.de decret.tit.1.n.3.*& *Fuſar.conſ.*
11 *72.n.7.*†etiam ex coniecturata mente teſta-
toris, de quo præſumitur, voluiſſe hæredem
grauare, & ligare, quam minùs fieri poteſt,
*l.vnum ex familia, §.ſi rem,ff.de legat.2.Soccin.
Inn.conſil.9.n.4.lib.1.Menoch.de præſumpt.lib.
4.præſumpt.66.nu.4.Lanar.conſil.31.nu.12.&
conſil.54.n.9.& 10.Iul.Clar.in §.teſtamentum,
quæſt.76.n.9.*& ibi *Baiard.in addit.n.3.*& *Fon-*
12 *tanell.deciſ.225.n.3.* † & propterea in dubio
dicendum eſt, non adeſſe fideicommiſſum,*l.
Lucius,§.tres hæredes, verſic.ad vnicam hæredi-
tatis,ff.ad Trebell.Hondel.cõſil.60.n.13.Natt.
conſil.200.n.8.in fin. Fuſar.cõſil.64.n.26.cõſil.
99.n.19. conſil.174.n.22. & conſil.176.nu.14.
cit.Lanar.conſil.60.nu.6.& 30.Dom.Marcian.
conſil.38. in fin.lib.2. Peregr.de fideicom. art.1.
n.39.* quem ſequitur *Cæſar Barz.deciſ.121.n.
58.* & *Dom.Reg.Capyc.Latr. deciſ.103.nu.22.*
13 *lib.1.*Neq;†(vt reſoluam contraria)contra-
dictionem aliquam dicit,eſſe totam hęredi-
tatem Ioannettini fideicõmiſſo ſuppoſitam,
indè verò certa tantùm corpora diſtrahi, &
pignorari prohibita, cætera verò non, licèt
fideicommiſſata,cùm iſto caſu fideicommiſ-
ſum locũ habeat in alijs bonis , quãdocunq;
illorum alienatio non ſequatur , iuxta *tex.in
l.Titius 54.ff.ad Trebell.* & vulgat.*auth.contra
cùm rogatus,C.eod.tit.*
14 Sed quando hęc omnia ceſſarent,capio ad
exuberantiã diſcuſſionem articuli prætenſæ
auocationis dotium datarum à Caſtellino
fideicommiſſi adminiſtratore, itemq; dota-
tore Dom. Principiſſæ filiæ ; & quòd auo-
catio huiuſmodi locum habere non poſſit,
animaduerto, quòd Dom.Princeps pro ad-
miniſtratione Caſtellini, nõ habet actionem
hypothecariam, ſed ſimplicem perſonalem,
nam generale eſt, vt ſuper adminiſtratorum
bonis hypotheca vlla ex adminiſtratione
contrahatur, exceptis duntaxat adminiſtra-
toribus rerum pupillarium , filiorumfami-
lias, Eccleſiarum,Vniuerſitatum,& ſimilium
priuilegiatarũ perſonarum, quibus ſpeciali
iure datum eſt , vt tacitam contra illos hy-
pothecam acquirant,ſicuti latiſſimè,& om-
nium meliùs demonſtrat *Andreol.contr.par.
5.cap.353.* meritò igitur Dom. Principiſſa,
& ſucceſſiuè eius vniuerſalis hæres nequit
15 ſuper dotibus inquietari, † quia non poteſt
iſta perſonalis actio cõtra tertium exerceri,
l.1.§.ſi hæres percepto fundo,ff.ad Trebell. iun-
16 cta *l.his ſolis 7.C.de reuoc.donat.* †vbi licèt ex
capite ingratitudinis reuocetur donatio, ex
quo tamen iſta reuocandi actio eſt perſona-
lis,idcircò non conceditur contra tertium,
in

in quem antè motum ingratitudinis iudicium, diſtracta fuerunt bona donata, comprobat ex compluribus alijs *Carthar. deciſ. Rot.Gen.75.à nu.15.& Fontanell.de pact.nupt.*
17 *tom.1.clauſ.4.gloſ.28.n.14.& 15.* † Sic etiàm actio de dolo,cum ſit merè perſonalis,còtrà tertium non intentatur, niſi duntaxàt quatenùs tertius ille fuiſſet doli particeps, quia túnc non conuenitur ex dolo alterius,ſed ex proprio,*l.ſi procurator ls 2.11.ff.de dol.mal.& met.except.l.1.C.ſi vendit.pignor.agat.l.qui autem,§.hoc edicto,ff.quę in fraud.credit.Gloſ.in §. Item ſi quis in fraudem, verb.in fraudem,* & ibi *Fab.in princip. Angel.nu.2.* & *Iaſ.n.27.inſt.de act.Mazon.deciſ.Florent.102.n.20. Cancer.variar.reſolut.lib.1.cap.2.n.105.*& omiſſis alijs, *Mart. de ſucceſſ.legal. part.4. quæſt.12. artic.7. n.17.*

10 Ex his,& alijs, idem *cit.Andreol lib.1.còtr. 90.* in noſtris terminis non minùs doctè dicebat, fideicommiſſario agenti pro recuperatione mobilium alienatorum per hæredē grauatum, itemq; pro auocatione pecuniæ ad fideicommiſſum pertinentis, vel tandem pro refectione deteriorationum factarum in rebus, & ſtabilibus fideicommiſſatis, & ſucceſſiuè pro mala etiàm adminiſtratione experienti,actionem competere contrà ipsū hæredem grauatum alienantem, & deteriorantem, eiuſq; hæredes,minimè autem contrà tertium, qui nequit inquietari ex illa ſimplici perſonali actione aduersùs ſolum principalem,& hęredem illius pertinentem, confutato *Theſaur.quæſt.forenſ.lib.2.quæſt.84.* & *Cyriac.contr.283.* qui dicunt, competere fideicommiſſario contrà tertium actionem, quaſi tacitam ſaltim hypothecam, contrà hæredem grauatum, vel fideicommiſſi adminiſtratorem acquiſiuerit,quorum ſententiam tanquā verè falſam,præter *cit.Andreol.* in iudicando etiàm confutauit noſtrum S.C.per quod ſub die 28. Ianuarij 1628. referente RegioDom.Conſiliario Ferdinando Brancia, poſteà Regente Regia.n Cancellariam, fuit declaratum nō competere V.I.D. Andreæ Campanili hypothecam aliquam in bonis proprijs quōd.Ioannis Campanilis pro eius prætenſo credito,ex cauſa conſumptionis bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, ſicuti refert *Thor.*qui rationes etiàm coacervat *in comp.deciſ.tom.2.verb. Fideicommiſſarius, fol.mihi 429.col.1.* ſtrenuè etiàm, atq; mirabili methodo eandem opinionem contrà *Theſaur.* patrocinatur doctiſſimus
19 *Noguerol.*omnino legendus, † *allegat.1.* vbi præ cæteris latiſſimè examinat tacitę hypothecæ materiam, omneſq; cumulat caſus, in quibus competit, tanquàm à iure ſancitæ,
20 †& inter alia ponderat *tex.in auth.contra cum rogatus, C.ad Trebelle.* vbi grauatus de reſtituendo quicquid ex hęreditate ſupererit,tenetur ſaltim quartam partem hęreditatis fideicommiſſario reſeruare, & ſi omnia bona diſtraxerit, poterit fideicommiſſarius pro conſecutione illius quartæ agere contrà hęredem grauatum,& in ſubſidium còtrà poſſeſſores bonorum in actione hypothecaria; Ecce igitur quod iſto tantùm caſu conceditur hypotheca in ſubſidium,non ſuper bonis hæredis grauati, ſed ſuper bonis fideicommiſſi,ad conſecutionem quantitatis fideicōmiſſatæ, ad quod videndi *Peregr.de fideicom. artic.40.n.41. Fulgr.quæſt.545.n.48.Cancer.d. lib.1.cap.2.n.102.*& *Parlador.rerum quotid.lib.*
21 *2.part.4.§.7.n.15.fol.223.* † Imò plus voluerunt *DD.*vt cùm fideicommiſſum, aut legatum eſt certæ quantitatis, ſed ſub còditione relictum,eo caſu pendente conditione,fideicommiſſarius,vel legatarius nullum penitùs habeat ius, nec hypothecam, nec minùs ſuper bonis hęreditarijs defuncti,taliter quòd ſi iſto medio tempore diſtraxerit hæres bona hæreditaria, adueniente conditione, nequibunt tertij poſſeſſores à fideicōmiſſario, vel legatario inquietari, ad quod videndi *Cephal.conſil.98.n.15.lib.1. Surd.conſil.191.n. 8.& 9. Neguſant.de pignor.part.5.memb.2.nu. 24.*& *Caualc.* qui dicit, hoc limitari, ſi legatum, vel fideicommiſſum fuiſſet relictum,*ex nùnc pro tùnc*, adueniente conditione, *deciſ. Finizan.5.nu.110.lib.3.* licèt ipſe eum iſtis pro nùnc in hoc puncto non conſentiam.

22 Rursùs ex alio non poteſt eſſe locus auocationi pecuniæ in dotem datæ Dom. Principiſſę,per Caſtellinum eius patrem,& quòd ità ſit,animaduerto,eſſe in iure in hac materia, *tex.* peculiarem, in *l.2.C.de reuoc. us, quæ in fraud.credit. alien.ſunt*, per quem dicit ibi *Gloſ.in verb.nō ſufficientibus*,hæc verba,*In tribus ergò caſibus poterit hæc filia conueniri*(ſcilicet à creditoribus anterioribus pro dote ſibi data) *cùm ſucceſſit patri; Item cùm non ſucceſſit, ſed res dotales fuerunt ſpecialiter obligatæ, vel cùm in fraudem creditorum dos conſtituta fuit,ſeciùs ſi in fraudem patroni, vt ff. ſi quis in fraud.*
23 *patron.l.1.§.ſed ſi rem.*Quin † imò in his etiā caſibus, vel illorum alterutro,non priùs filia pro dote ſibi à patre conſtituta poterit per anteriores creditores conueniri, quàm diſcuſſum fuerit patris dotantis patrimonium; ſicq;in omni euentu actio contrà dotem erit ſubſidiaria,vt in *eod.tex.ibi,Niſi bonis deſuncti non ſufficientibus*; ſicq; obſtabit etiàm creditoribus anterioribus agentibus contrà dotem à debitore datam filiæ ſuæ,diſcuſſionis exceptio.

24 Quare applicando prædicta ad rem noſtram,deneganda omninò eſt prætenſa auocatio, & actio ad dotes, quià nullus caſuum per *Gloſ.* enumeratorum concurrit; Non enim eſt Principiſſa hæres Caſtellini dotantis, non etiam bona in ſpecie pro identitate fideicommiſſi obligata, fuerunt in dotem tradita, neq; tandem eſt Dom.Princeps creditor

Digitized by Google

ditor hypothecarius, vt conſiderauimus, igi-
25 tùr nulla ipſi patet agendi via. † Solùm poſ-
ſet diſputari circà tertium caſum conſide-
ratum per cit. Gloſ. nimitù an dotatio frau-
dulenter proceſſerit; quocircà breuiter pon-
dero, quòd fraus hæc nullatenùs poterit pro-
bari, inſpecto quòd dotationis tempore Ca-
ſtellinus dotans non erat decoctus, nullaq;
creditorum mole premebatur, idq; experi-
mento patet, nam nullus, præter Dom. Prin-
cipem creditorē in actione perſonali; Prin-
cipiſſæ dotes inquietat; & propterea ſucce-
dit celebris doctrina Fontanell. in tract. de
pact. nupt. tom. 2. clauſ. 5. gloſ. 8. part. 7. n. 74. 75.
& 76. vbi examinando articulum hunc, di-
ſtinguit duo tempora, primum tempus con-
ſtantis matrimonij, ſecundum tempus ſoluti
matrimonij, In primo caſu abſolutè negat,
poſſe dotem viro traditā in pecunia, ab ipſo
auocari, cū ipſe ſit dominus dotis conſtante
matrimonio, habeaturq; dos reſpectu ipſius
tanquàm cauſa onerosa, l. fin. §. 1. ff. quæ in
fraud. credit. & l. ex promiſſione dotis, ff. de action.
& obligat. In ſecundo verò caſu dicit, poſſe
auocari dotem, quià agitur de intereſſe mu-
lieris, cuius reſpectu dos dicitur cauſa lu-
cratiua, DD. in l. ſi fraudator, §. ſi à ſocero, ff. quæ
in fraud. credit. cum hoc, dummodò fraus do-
tationi interceſſerit, quæ tamen non ſufficit
ſolùm ex parte dotantis, ſed etiam ex parte
dotem recipientis; cùmq; duplex iſta fraus
ferè impoſſibile ſit, vt concurrat, cùm ſem-
per dotatio præſumatur iuſta, & ſincerè fa-
cta, ideò Fontanell. concludit, vt non probata
hac gemina fraude, auocatio non conceda-
tur, quicquid non habita conſideratione
fraudis, dixerit Pellicc. ad Conſuetud. Auerſan.
in præfat. n. 247. & 248.

Pertinent iſta ad materiam, tex. in d. l. 2. C.
de reuoc. ijs, quæ in fraud. credit. à quo tex. licèt
præſcindere velimus, & concurrere cum
parte, quæ hanc cauſam diſcurrit per diuer-
26 ſos terminos, † reaſſumens alium differen-
tem articulum, qui frequentiſſimè ſolet diſ-
putari, an, & quandò poſſit per anteriorem
creditorē auocari pecunia alij ſoluta, adhùc
nobis aſſiſtit ſummum ius, per quod ſuper
dotibus Dom. Principiſſæ, nulla haberi po-
teſt pretentio, ex deciſis per S.C. apud Afflict.
deciſ. 190. vbi refert determinatum, nō licere
creditori anteriori auocare pecuniam po-
ſteriori à debitore ſolutam, atq; ab eo bona
fide conſumptam, nè mundus totus litibus
inuoluatur, illaq; deciſio, teſte eodem Afflict.
fuit Regia authoritate confirm[illegible]. ſequun-
tur eandem opinionem Ioſeph Ludouic. deciſ.
Peruſ. 45. nu. 4. Carthar. deciſ. 19. Borgn. Caualc.
deciſ. 29. nu. 69. Hieronym. de Laurent. deciſ. 96.
Frāciſ Stephan. deciſ. Auenſ. 31. n. 4. Seraphin.
deciſ. Rot. 174. Ioſeph Seſſ. deciſ. Aragon. 206.
Capyc. deciſ. 78. Viu. deciſ. 451. n. 16. Reg. Tapp.
deciſ. Ital. 19. nu. 9. & 10. Reg. de Pont. deciſ. 24.
n. 7. & 20. idem in tract. de poteſt. Proreg. tit. 7.
§. 9. n. 8. & cōſil. 83. n. 4. vol. 2. Grammat. quæſt.
1. poſt deciſ. Ann. ſingul. 538. Brun. de ceſſion.
bonor. quæſt. 24. Couar. pract. quæſt. cap. 29. nu. 2.
Georg. allegat. 39. n. 11. Gaill. obſer. 25. n. 15. lib.
2. Tartagl. in prax. ciuil. cap. 7. in fin. Molfeſ. ad
Conſuetud. part. 4. quæſt. 26. n. 16. Mart. vot. 42.
nu. 4. & vot. 48. Alfan. collect. 1258. Mart. de
clauſ. part. 1. clauſ. 165. n. 15. Marcſcott. variar.
reſolut. lib. 2. cap. 36. Theſaur. quæſt. forenſ. lib. 2.
quæſt. 16. nu. 3. Craſ. commun. opin. tit. qui potior.
in pignor. habeant, n. 16. Planucc. de inuent. part.
5. n. 174. & Peregrin. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 6. n. 18.
verſic. In hoc.

Quòd autem in caſu noſtro illa pecunia
in dotem data Dom. Principiſſæ, eiuſq; viro,
27 ſit, dicaturq; cōſumpta; patet primò, † quià
declarando DD. quomodò, & quandò hoc
eueniat ad effectum impediendi auocatio-
nem, vnanimiter concludunt, conſumptam
dici pecuniam per ſimplicem cōmiſtionem
cum alienis nummis, ex l. ſi alieni nummi 78.
ff. de ſolut. & liberat. Iaſ. in l. 1. §. fuit quæſitum,
n. 32. ff. ad Trebell. Menoch. conſil. 300. n. 32. lib.
3. Surd. conſil. 527. n. 29. lib. 4. Manent. cōſil. 33.
n. 15. Bilot. deciſ. Beneuent. 15. n. 2. Nouar. quæſt.
forēſ. lib. 1. quæſt. 139. n. 8. Noguerol. allegat. 20.
n. 122. cum ſeqq. & Fōtanell. deciſ. Catalon. 254.
28 n. 14. † vbi etiàm ſubdit, quòd dicitur con-
ſumpta pecunia, etiàm ſi adhùc extet, ſed ta-
men in banco, vel in tabula, commiſta cum
alijs nummis, ſequitur Stafile. Pacific. de Sal-
uian. interdict. inſpect. 3. cap. 2. nu. 253. & deciſ.
204. n. 2. & refert deciſum cit. Nouar. quæſt. fo-
29 rēſ. lib. 1. quæſt. 166. † Et licèt poſſet motiuari
prædicta non procedere in pecunia dotali,
quæ cùm ſit à viro conſeruanda pro identi-
tate mulieris, vel vt plerumq; ſit, in emptio-
nem ſtabilium, aut introituum cōuertenda,
vel ſaltim ſuper bonis viri aſſecuranda, vi-
detur, quòd nunquàm poſſit dici cōſumpta,
ſed magis perpetuò extans, ex deductis per
Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. quæſt. 20. nu. 16. verſ.
ſed ſecùs, Molfeſ. ad Conſuetud. tom. 1. part. 4.
quæſt. 26. n. 15. & Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5.
cap. 943. ſub n. 11. verſic. Accedat, quòd ſumus in
pecunia deſtinata pro dote, tamen hoc eſt verum
fauore mulieris, vt dos illius ſemper dicatur
extans, ad alium tamen finem, quàm ad hoc,
vt tanquàm extans poſſit per creditores do-
tantis auocari, ſicuti cum effectu ad alium
finem loquuntur Merlin. Molfeſ. & Gratian.
loc. cit. aliàs ſequeretur maximū abſurdum,
nàm eſſet deterioris conditionis pecunia
dotalis, vti auocationi obnoxia, alijs pecu-
nijs cæteris poſterioribus creditoribus ſo-
lutis, quod non eſt dicendum, præterquam-
quòd non eſt verum, pecuniam in dotem
datam dici extantem, ſed tantùm dotem, in
illis corporibus cum tali pecunia emptis, &
ità voluiſſe videntur cit. Authores.
30 De cætero autē ſemper pecunia in dotem
data

data dicitur cõſumpta,ſtatimatq; fuit com-
miſta cum nummis viri, & ſucceſſiuè vri ta-
lis nequit auocari per creditores anteriores
patris dotantis,ſicuti in terminis terminan-
tibus voluit *Federic. de Sen.conſil.63.ſub n.2.*
in 2.col. vbi præ cæteris ponit hæc verba,
Maximè cùm maritus nummos à ſocero receptos
cum nummis ſuis immiſcuerit,quia per miſtionem
tales nummi dicuntur conſumpti, & tranſit do-
minium in maritum, etiàm ſi illi nummi fuiſſent
totaliter alieni, vtpotè furto ſubtracti, ſequitur
iſtam doctrinam *Cardin.Tuſch. pract.concluſ.*
*lit.P.concluſ.199.n.1.*optimè etiam *Theſaur.*
quæſt.forenſ.lib.2.quæſt.16.nu.21. per hæc no-
tabilia verba,*Veriùs tamen eſſe dubium in præ-*
dicta cauſa, vt in pecunia conſumpta (data etiam
veritate illius opinionis, quòd competeret cõditio,
pecunia bona fide conſumpta) nullo modo daretur
contrà mulierẽ reuocatio fauore dotis. Hæc *The-*
ſaur. quem refert, & ſequitur *Gait. de credit.*
*cap.4.quæſit.11.n.1369.*dicens,*Tunc aduersùs*
fiſcum,dotem,vel alium priuilegiatum,nunquam
auocatio concederetur. Et nè videar punctuali
rerum iudicatarum authoritate carere, ac-
cedat quod refert *Thor.in compend.deciſ.tom.*
*3.verb.Creditor anterior,fol.247.col.1.*vbi iun-
ctis DD.Conſiliarijs S.R.C.& Præſidentibus
Regiæ Cam.Summariæ, refert deciſum in
cauſa Ill.Ducis Sueſſæ,cum Conſaluo,& Aſ-
canio Ramirez, filijs hæredibus quõd.Ioan-
nis Ramirez,generalis Theſaurarij,& admi-
niſtratoris bonorum dicti Ill.Ducis,qui fuit
liquidatus creditor ex cauſa prædicta in
maxima pecuniarum quantitate, non eſſe ei
concedendam reuocationem certorum bo-
norum ſtabilium in dotem datorum Hyp-
politæ Ramirez, filiæ dicti Ioannis admini-
ſtratoris,ac de eius bonis,nõ obſtante,quòd
dotatio fuerit facta poſt illius mortem,& ſic
expleta adminiſtratione, & poſtquàm fuit
facta liquidatio crediti dicti Ill.Ducis.

Ecce igitùr caſum in terminis longè du-
rioribus deciſum ad fauorem noſtrũ.Dixiq;
31 in terminis durioribus,†quià ibi Dux Sueſ-
ſæ erat creditor ex cauſa oneroſa,dùm age-
bat pro damno vitando, & recuperatione
propriæ ſubſtantiæ, ad tradita per *Bar.in l.*
qui Romæ 122.§.Flauius Hermes,verſ.Nonnè,
*ff.de verb.obligat.*cum alijs latè per *Alex.cõſil.*
32 *135.Videtur prima conſideratione,vol.5.*†At in
caſu noſtro Dom. Princeps eſt creditor ex
cauſa lucratiua, dùm venit tanquàm fidei-
commiſſarius,*l.fin.§.licentiam,C.de hæred.act.*
ibi, *Legatarij verò, qui pro lucro certant,&c.*
concordat *tex. in l.fœminæ, C.de ſecund.nupt.*
& *Rom.conſil. 230. in princip.* Rursùs ibi Ill.
Dux agebat ſuper bonis ſtabilibus in dotem
datis, ſuper quibus non cadit,nec poteſt ca-
dere quæſtio conſumptionis:In currenti au-
33 tem Dom.Princeps † prætendit agere ſuper
pecunia in dotem data, quæ ſuaptè natura
eſt labilis, & conſumptibilis, taliter vt, licèt
ſuper pecunia penes debitorem exiſtentem,
conſiſtat hypotheca, tamen ſtatimatq; alteri
traditur, omnis hypotheca deletur, & eua-
neſcit *Thomat. deciſ. Macerat. 51. num. 64.*
Demùm in illo caſu dos fuit data poſt li-
quidatum creditum Ill. Ducis, non ſic in
caſu noſtro, in quo tempore dotationis, li-
cèt Caſtellinus adminiſtrationem incepiſſet,
attamen nec Dom. Princeps erat in rerum
natura,nec ipſe Caſtellinus erat tùnc pro di-
cta adminiſtratione liquidatus debitor,pro
vt in facto iàm eſt indubitatum.
34 Prætereà pro eodem articulo eſt etiàm in
facto manifeſtum, quòd fideicõmittentes,
& bona fideicommiſſata, itemq; vocati ad
illud, iſq; etiàm, qui illud idem adminiſtra-
uit,nempè Caſtellinus,ſint omnes Ianuenſes,
& ex nobilibus illius Ciuitatis, quòdq; tan-
dem dos per Caſtellinum fuerit ibidem nu-
merata, quo fit, vt ſint omnia regulanda ſe-
cundùm leges illius Ciuitatis, in qua viget
particulare ſtatutum, non ſolùm prohibens
auocationes pecuniarum bona fide ſoluta-
rum, verùm etiàm reuocationes dationum
in ſolutum factarum de mercibus, & nomi-
nibus debitorum, ad beneficiũ creditorum,
etiàm quòd alij ſuperſint potiores, & ante-
riores, vt in *Statut.Gen.lib.4.cap.7.tit.de deco-*
ctor.& debitor.non ſoluentibus,in fin. verſic.So-
lutiones factæ, cuius verba ſunt, *Solutiones fa-*
ctæ bona fide per quemcunq; ſiuè in pecunia nu-
merata, ſiuè in bancis, ſeù cartularijs,vel per da-
tionem in ſolutum de mercibus, ſeù de nominibus
debitorum creditoribus ſuis, & reuerà habere de-
bentibus, etiàm quòd habeant poſteriora, vel mi-
nùs potentia iura, ſiuè reſpectu temporis,ſiuè pri-
uilegij, ſiuè hypothecæ, firmæ, & ſtabiles ſint, ac
eſſe, & permanere debeant, neq; poſſint reuocari,
neq; dictæ pecuniæ, credita, merces, & nomina
debitorum, vt ſup. in ſolutum data, aduocari per
aliquem, ſeù aliquos alios creditores dicti debito-
ris, vt ſup.ſoluentis, vel in ſolutum dantis,etiàm
quòd eſſent potiores, anteriores, vel magis priui-
legiati, ratione temporis, priuilegij, vel hypothe-
cæ in bonis dicti debitoris,illis, qui dictam ſolutio-
*nem, ſeù dationem in ſolutũ recepiſſent.*Huiuſq;
ſtatuti in his noſtris terminis memores ſunt
Pariſ.conſil.69.lib.4. Carthar.deciſ.Genu.19.n.
3. & optimè omninò legendus *Scacc. de com-*
merc.& camb.§.2.gloſ.5.n.442.fol.408.
35 Demum pars deficit in ordine iudicij, ſe-
cundùm quem,cùm quis vult tanquàm cre-
ditor anterior,poſteriorem vrgere pro auo-
catione pecuniæ illi a debitore ſolutæ, tene-
tur priùs patrimonium principalis debito-
ris diſcutere, quià actio contrà poſteriorem
eſt ſubſidiaria, *d.l.2. C.de reuoc.his, quæ in*
fraud. credit. Bald. conſil. 278. in cauſa Domini
Amoneti, lib.2. Coſt.de remed. ſubſidiar. remed.
37. illat.2. Barboſ.in l.1. part.6.nu.22.ff.ſolut.
matr. & *Theſaur.quæſt.forenſ.lib.2.cap.16.n.3.*
36 † Quæ diſcuſſionis exceptio de principali
fa-

Digitized by Google

ſaciendæ, cùm opponitur ad impediendam deciſionem cauſæ, habet vim exceptionis peremptoriæ, *Corne.conſil.55.nu.28.lib.3.* Ex quibus ſperatur, abſoluendam fore hæreditatem Dom. Principiſſę ab impetitis, die 26. Auguſti 1662. Laus Deo, & B.V.

APPENDIX.

37 ANimaduerte Lector, quòd licèt in iudicio auocationis pecuniarum poſteriori creditori ſolutarum, ſit neceſſaria diſcuſſio debitoris principalis, quaſi actio illa contrà poſteriorem ſit ſuſidiaria (vt probauimus) tamen hoc procedit, quandò reuocatio intentatur pro pecunia ſimpliciter à debitore ſoluta, non ſic quandò decocto debitore, creditores poſteriores fuerunt à Iudice per ſolutionem dimiſſi, quià tùnc cùm debitor principalis ſit notoriè nō ſoluendo, diſcuſſio illius non eſt neceſſaria, ſicuti nec minùs eſt neceſſaria diſcuſſio, quamuis iudicialis non eſſet decoctio, nec conſtaret ex proceſſu, dummodò ſit nota Iudici, ex deductis per *Afflict.deciſ.318.n.3.&4.* & *Capyc.deciſ.54.n.5.& 6.* Solùm ſolet in hac materia
38 dubitari, † vtrùm creditor anterior intentans reuocatoriam, teneatur conuenire nouiſſimū creditorem, an autem poſſit quemlibet ſibi poſteriorem ad ſui libitum vrgere. In meis *Addit.* ad *Dom.Reg.de Mariu.cap.71.nu.26.* Reſpondi, poſſe creditorem pro ſua voluntate quemlibet conuenire, & pro hac opinione allegaui deciſionem S. C. relatam per *Gizz.ad Capyc.Latr.dec.24.n.16.* in cauſa creditorum Ducis Sancti Nicandri; Verùm priuſquàm ab alijs corrigar, aduerto, quòd memoria in ſcribēdo me fefellit, nàm *Gizz.loc.cit.* refert illam deciſionem pro opinione contraria, vt ſcilicet creditoris arbitrium debeat refrænari, taliter vt nequeat niſi nouiſſimum conuenire, ad euitandum circuitum inutilē; Ipſe verò corrigendo errorem patratum in allegatione illius Doctoris, & illius deciſionis, non corrigo opinionem in dictis meis *Addit.* firmatam, pro qua præter *Amend.ad Franch.* allegaui etiàm *Manent.deciſ.45. à n.17.verſic. Non obſtat, vſq; ad finem*, qui intrepidè firmat hanc partem, doctè etiàm *Noguerol.allegat.7.nu.48.* ſed omnium meliùs, atq; latiùs *Salgad.in labyrinth.credit.par.3.cap.14.* vbi teſtatur, ità quotidiano vſu ſeruari, cui licèt ſatiùs eſſet me remittere, attamen exuberantiùs fateor, quòd de hac opinione nullatenùs poteſt hæſitari, poſito quòd pro reſtitutione quantitatum poſterioribus liberatarum, fuit præſtita cautio (ſicuti indifferenter practicatur) nàm tùnc cùm pecunia dicatur extare ex infinitis per me adductis *d.cap.71.n.14.* quibus addo *cit. Noguerol. allegat.16.nu.123.* per conſequens videtur, quòd anterior volens auocare, agat ſuper re virtualiter in patrimonio debitoris exiſtente, ſuper qua non cadit refrænatio arbitrij; Quòd ſi de circuitu euitando contendatur, reſponſio prompta aſſignatur, nàm circuitus iſte nō eſt creditori anteriori omninò inutilis, quià multa poſſunt euenire, per quæ nouiſſimus creditor, cui pecunia fuit liberata, reddatur pendēte iudicio auocationis non ſoluendo, quo caſu oporteret poſteà alium minùs poſteriorem conuenire, qui etiàm inter has moras aliquam poteſt fortunarum iniuriam ſubire, ſicq; iacturam amiſſionis crediti pateretur anterior, atquè ideò non debet ei liberum agendi arbitrium
39 denegari. † Solùm poſſet tentari, quòd lata ſententia condemnationis contrà nouiſſimum, & alium minùs poſteriorem creditorem, debeat executio incipere priùs à nouiſſimo, ſumptibus tamen alterius minùs poſterioris.

SVMMARIVM.

IVra etiàm directa tranſeunt in Procuratorem in rem propriam conſtitutum.n.1.

Cauſa propria dicitur, etiàm ſi emolumentum illius ad alium ſe mediante pertineat.n.2.

Iudex in cauſa propria nemo eſſe poteſt.n.3.

Iudex meus eſſe non poteſt ille, qui mecum litigat.n.4. Amplia, etiam ſi litigium non eſſet nomine proprio, ſed ſub nomine dignitatis.n.5. Idq; ob intereſſe affectionis, & maioris præeminentiæ.n.6.

Iudex eſt ſuſpectus ob quodlibet intereſſe, quod in cauſa habet.n.7.

Suſpicionum cauſas 94.enumerat Caualc.*n.8.*

Epiſcopus in negotijs, & cauſis ſuæ Eccleſiæ eſt ſuſpectus, etiàm ſi ad menſam non pertineant.n.9.

Gubernator alicuius Eccleſiæ nō poteſt eſſe teſtis pro Eccleſia.n.10.

Cauſa maior requiritur ad remouēdum teſtem, quàm Iudicem.n.11.

Gubernatores, & Rectores Eccleſiarum à iure Æconomi nuncupantur.n.12.

Æconomus vocatur defenſor Eccleſiæ.n.13.

Gubernatores Eccleſiarum dicuntur tutores, & curatores illarum.n.14.

Tutor eſt ſuſpectus Iudex in negotijs pupilli.n.15.

Canonicus non poteſt eſſe Iudex in cauſis Eccleſiæ.n.16.

Iudex amicus Rectoris Eccleſiæ, eſt ſuſpectus in cauſis eiuſdem Eccleſiæ.n.17. Et fortiùs ſi eſſet conſanguineus.n.18.

Iudex, qui fuit Gubernator alicuius Eccleſiæ, non poteſt in cauſis illius interuenire, & ità bis refertur deciſum per S.C.n.19.

Author teſtatur, ſe plurimùm abominare cauſas ſuſpicionum contrà Officiales.n.20.

ARGVMENTVM.

Officialem Gubernatorem alicuius Hoſpitalis, vel Eccleſiæ, eſſe ſuſpectum in

**cauſis, in quibus locus, quem guber-
nat, habet intereſſe. In eadem cauſa.**

CONSILIVM IV.

CVm cauſa, de qua latè egi-
mus in præcedentibus con-
ſultationibus, eſſet expedi-
tioni proxima, compertum
fuit, Ill. Hyeracis Principem
donaſſe Sacro Hoſpitali D.
Iacobi Hiſpanorum duc. 20.
m. ſoluendos conſecuta cauſæ victoria, ſti-
pulantibus, & recipientibus pro Hoſpitali
Dom. Gubernatoribus illius, inter quos re-
peritur vnus ex Dom. Conſiliarijs votanti-
bus, vir nobilitate, & doctrina conſpicuus,
de cuius integritate, & ſi ſuſpicandum om-
ninò non eſſet, dico tamen, cum de iure
tanquàm ſuſpectum, nullo pacto poſſe in de-
1 ciſione interuenire, †quià omnes Guberna-
tores pro illa ſumma ſubintrauerunt in iu-
ribus donantis, etiàm directis, illaq; acqui-
ſiuerunt, cùm ſint conſtituti Procuratores
in rem propriam, *Gloſ. in l. 3. C. de nouat. Gloſ.
in l. delegare, ff. eod.* & *Gloſ. in l. ad eum 36. verſ.
portio, ff. de donat. Eugen. conſil. 73. num. 4. & 7.*
2 *lib.* 1. & † ſucceſſiuè videtur dictus Regius
Conſiliarius effectus principalis litigans, li-
cèt indè negotij emolumentum, & vtilitas,
non ipſi, ſed Hoſpitali pertineat, nàm adhùc
cauſa propria appellatur, *Can. biduum, §. pa-
làm eſt, 2. quæſt. 9.* ibi, *Palam eſt, eam propriam
eſſe cauſam, cuius emolumentum, vel damnum,*
3 *ad aliquem ſuo nomine pertinet.* †Conſequenter
igitùr non poteſt interuenire, tùm quià eſſet
Iudex in cauſa propria, contrà *tex. in l. vnic.
C. nè quis, in ſua cauſ.* & in *l. qui iuriſdictio, ff. de
iuriſdict. omn. Iudic.* & optimè ferè in proprijs
terminis per hanc rationem firmauit *Abb.
in cap. conquerente, ſub n. 10. verſic. Solue, de reſt.
ſpoliat.* dicens, *Solue Gloſ. in verſic. proponere
ſentit contrarium, & reſpondet, quòd ex quo ſe
conſtituit illi aduerſarium, non debet eſſe Iudex,*
4 *nè iudicet in cauſa propria;* †Tùm etiàm ex alia
iuris regula, vt is, qui mecù litigat, nequeat
meus eſſe Iudex, *Anton. Corſet. in ſingul. lit. I.
verb. Iudex, ſingul. 3. Carauit. rit. 288. n. 32. Ma-
rant. in ſpec. par. 6. act. 2. rub. & quandoq; appel-
latur, n. 47. Viu. deciſ. 263. n. 4. Maſtrill. dec. 151.
nu. 58. Dom. Reg. Sanfelic. deciſ. 363.* idem *in
prax. Iudiciar. ſect. 40. n. 11.* & pluries ſic fuiſſe
deciſum in Senatu Cataloniæ, teſtatur *Fon-*
5 *tanell. deciſ. 14. nu. 26.* †Quotum aſſertio pro-
cedit, non ſolùm ſi litigium eſſet cum Iudice
nomine proprio, verùm etiàm ſi eſſet ſub
nomine dignitatis, veluti in caſu currenti,
ſub nomine gubernatorio, iuxtà notabilem
doctrinam *Io: de Imol. in cap. cùm ſuper, nu. 7.
de offic. delegat.* dicentis, *Nota benè ex Gloſ. tres
cauſas legitimas ad recuſandum quem, vt ſuſpe-
ctum. Prima eſt quandò Iudex habet quæſtionem
cum parte, etiàm dato, quòd illa ſit nomine digni-*
6 *tatis.* †Et ratio eſt ad oculum, quià & ſi ceſſet
intereſſe peculiare, & priuatum, tamen hoc
non eſt neceſſarium ad repellendũ Iudicem,
cùm ſufficiat intereſſe affectionis, vel maio-
ris præeminentiæ, ſicuti conſiderabat in ſi-
mili *Dom. Reg. Rouit. deciſ. 30. ſub nu. 6. verſic.*
7 *Et reuerà,* & *n. 8.* vbi †ſubdit pro cõfirmatio-
ne regulam, vt quodlibet intereſſe ſit de per
ſe potens, atq; ſufficiens ad recuſandum Iu-
8 dicem vti ſuſpectum, †& *Borgn. Caualc.* qui in
deciſ. 28. ſub nu. 114. de contract. enumerat 94.
cauſas, reddentes Iudices ſuſpectos, vnam
inter alias ponit, nimirùm ſi cauſa aliquo
9 modo tangeret Iudicem. †Et in ſimili habe-
mus de Epiſcopo, vt in cauſa ſuæ Eccleſiæ ſit
ſuſpectus, etiàm ſi res, vel negotium pro quo
contenditur, non ſit de menſa Epiſcopali, ità
quòd omne ceſſet commodum, & intereſſe
Epiſcopi, *Apoſtill. ad Alex. conſil. 79. lit. G. ver-
ſic. Iudex, lib.* 1. ſequitur *Cardin. Tuſch. pract.*
10 *concluſ. lit. I. concluſ. 403. n. 7.* †Iſtaq; etiàm
motus ratione, ſcilicet propter affectionem,
voluit *Farinac. in tract. de teſt. quæſt. 60. n. 263.
& 264. cum ſeqq.* non poſſe Gubernatorem
alicuius Eccleſiæ, vel loci pij, pro eo teſti-
monium ſuũ proferre, authoritate *Campeg.
in eod. tract. reg. 79. verſic. Æconomus,* addo *In-
nocent. in cap. I. & A. de re iudic.* & *Bald. in Mar-
garit. verb. teſtis repellitur à teſtimonio.* Ergò
11 multò fortiùs non poteſt eſſe Iudex, attento,
quòd maior requiritur cauſa ad repel-
lendum teſtem, quàm ad recuſandum Iudi-
cem, *l. apertiſſimi,* vbi *Iaſ. nu. 7. C. de Iudic.* ſe-
quitur iſtã opinionem *Larrea deciſ. 48. Surd.
conſil. 50. n. 21. Rebuff. ad Conſt. Gall. tit. de recu-
ſat. artic. 9. gloſ. 1. nu. 44. Reg. Capyc. Latr. deciſ.
90. n. 9. lib. 1.* & *Dom. Prat. diſcept. forenſ. lib. 3.
cap. 52. n. 27. cum ſeqq.* Vndè videmus, quòd
ad repellendum teſtem, grauiſſima, vel ſal-
tim grauis requiritur inimicitia, *Bald. in
auth. ſi teſtis productus, n. 9. C. de teſt. Carauit. rit.
73. n. 9. Grammat. deciſ. 34. n. 27.* & *Farinacc. d.
tract. quæſt. 53. n. 52.* Sed ad recuſandum Iudi-
cem, non capitalis, vel magna, ſed modica,
atq; leuis inimicitia ſufficit, dummodò ſit
probabilis, & non affectata, *Gratian. diſcept.
forenſ. tom. 2. cap. 284. nu. 28. Viu. deciſ. 363. n. 3.
Reg. de Pont. deciſ. 30. n. 4. Reg. Rouit. in pragm.
1. nu. 24. de ſuſpic. official. Reg. Sanfelic. deciſ. 81.*
& doctè de more *Dom. Reg. Galeot. contr. iur.
lib. 1. contr. 39. n. 43.*

12 Rursùs ad maiorem dilucidationem ani-
maduerto, quòd dictus Regius Conſilia-
rius tanquàm Gubernator dicti Hoſpitalis,
vocatur à iure Æconomus, *l. iubemus 14. C.
de Sacroſanct. Eccleſ.* ibi, *Nullo Æconomo, cui res*
13 *Eccleſiaſtica gubernanda traditur, &c.* † Æco-
nomus verò vocatur defenſor Eccleſię, *l. om-
nes, §. Præterea, C. de Epiſc. & Cleric.* ibi, *Non
aliàs, quàm Eccleſia proprios defenſores, ſeu quos
Æconomos appellant;* & in eadem *l. §. In hac au-
tem,*

Digitized by Google

tem, habetur, ***Sed certè Œconomi, aut Eccleſia defenſores,&c.*** Vndè reſultat noſtra ſuſpicionis concluſio, alioquin eſſet dictus Dom. Conſiliarius Iudex, & defenſor, quod abhorrent iura.

14 Præterea alio nomine appellãtur iſti Gubernatores, nimirùm tutores, & curatores Eccleſiæ, & Hoſpitalis, quod gubernant, *Clem.quià contingit,§.vt autẽ,verſic.Illi etiàm, de Relig. Dom.* ibi, *Illi etiàm, quibus dictorum locorum gubernatio, ſeù adminiſtratio committitur,ad inſtar tutorum,curatorum,&c.* ſequuntur hoc ibi *Vital.nu.* 65. & *Imol.col.*1*.nu.*7*. Bald. conſil.*167*.Factum ſuper quo, per totum,ſignãter in fin.verſic.Iſtud Hoſpitale,lib.*4*.Roman.cõſil.*389*.n.*3*.verſic. Nec refragatur,* vbi *Apoſtill.in verſic.Comparamus,*dat cõcordantes, optimè *Abb.conſil.*104*. in fin. verſic. venio ad tertium, lib.*1*.Paul.de Caſtr.in l.Orphanatrophos, C.de Sacroſanct.Eccleſ.Soccin.conſil.*181*.viſis,n.*1*.&* *conſil.*213*.nu.*2*.lib.*2*.& Gratian.diſcept.forenſ.*

15 *tom.*3*.cap.*522*.n.*16. † Tutores autem,& curatores in negotijs pupilli nequeunt vti Iudices interuenire, quià propria negotia gerere dicuntur,idem *Gratian.diſcep.tom.*2*.cap.*214*.n.*4. Igitùr nec Gubernatores in cauſis Eccleſiarum, & Hoſpitalium, quæ gubernant.

16 Conferunt etiàm ad prædicta, tradita per *Fõtanell.dec.*15*.n.*18*.*vbi pluries perSenatum refert deciſum, Canonicum alicuius Eccleſiæ, non poſſe vti Iudex interuenire in cauſis illius, nè dicatur interuenire in cauſa pro-

17 pria. Imò † ſecundùm *Felin.*Iudex datus in cauſa Eccleſiæ,poteſt tanquàm ſuſpectus recuſari, ſi illius Eccleſiæ Rector ſit ei amicus, in *cap. Inſinuante, col.* 2*. de offic. & po-*

18 *teſt. Iudic. delegat.* † Item à fortioti ſi eſſet ei conſanguineus, *Io: Andr.in cap.poſtremò,de appellat.* optimè *Marant. in ſpec.part.*6*.art.*2*. rubr.& quandoq; appellatur,n.*30*.Farinac.in fragm.part.*2*.nu.*834*.Aufrer.de recuſat.nu.*8*.&* latiſſimè *Rouit.d.deciſ.*80*.à n.*2*.cum ſeqq.*

19 Poſtremò non deficiunt ad rem noſtram punctuales deciſiones, etiàm in fortioribus terminis; ſiquidem anno 1651. Spectab. Dom.Reg.de Aquino,& Dom.Conſiliarius Io:Baptiſta Muſcettula fuerunt allegati ſuſpecti in cauſis Sacræ Domus Refugij huius Ciuitatis, eò quià fuerunt Gubernatores illius,fuitq; determinatum,quòd non interueniant, licèt in actu dictum gubernium non exercuiſſent.

20 Volui hæc ipſe breuiter diſſerere, oſtendens ſolùm quid in cõtingentijs ſit de iure; De cętero autem hæc ſuſpicio non fuit propoſita (iuxtà animi mei deſiderium) teſtor enim, eſſe mihi plurimũ, haſcè ſuſpicionum cauſas abominabiles, idemq; optarem cæteris infundere genium, quibus vnica cauſarum tutela hæc eſt,vt Miniſtros alioquin integerrimos, qui Aduocatorũ, & clientum marte non decurrunt, maxima facilitate, & quod mirum, quandoq; maiori fœlicitate, ſtatim recuſent,friuolas quod peius,affectataſq; cauſas proponentes, iuſtitiam,quam illi erant miniſtraturi, impiè, & perniciosiſſimè opprimentes, non ſinè etiàm inculpatę famæ eorundem officialium iactura; Ipſi videant apud Deum.

SVMMARIVM.

PEſtis, quæ Neapolim afflixit anno 1656*. deſcribitur.n.*1*.*

*Peſtis nullum habet præſeruatiuum remedium; & deridendi tùnc ſunt Medici, tanquàm parabolani. n.*2*.*

*Peſtis, fuga tantùm fugatur.n.*3*.*

*Legatum relictum ſub conditione, ſi legatarius reperiatur cum teſtatore habitare tempore obitus illius, deberi defenditur, legatario, qui propter peſtem à teſtatore abſuit.n.*4*.* 11*. & per totum vſq; ad finem.*

*Habitandi in certo loco conditio, ſiuè pactum, an valeat,referuntur plures opiniones.n.*5*.*7*.*8*.*9*.&* 10*.Et quid de viro paciſcente perpetuum incolatum in aliquo certo loco cum eius vxore.n.*6*.*8*. &* 15*.*

*Hæres grauatus habitare in certo loco, poteſt diſcedere ob aeris intemperiem.n.*12*.*

*Diſtributiones quotidianæ debentur Canonicis abſentibus ex cauſa peſtis.n.*13*.*

*Iurans non accipere gradum niſi Bononiæ,excuſatur ſi ibi peſtis ſuperueniat.n.*14*.*

*Teſtatoris voluntas mutata cenſetur ex cauſa ſuperuenienti.n.*16*.Nec tùnc eſt ſeruanda.n.*18*.*

*Teſtator ſi ſuperuenientem euentum conſideraſſet, non ità diſpoſuiſſet.n.*17*.*

*Teſtatoris voluntas habet tacitam conditionem, rebus in eodem ſtatu permanentibus.n.*19*.*

*Voluntati teſtatoris ob nouam cauſam cõtraueniens, contraueniſſe non videtur.n.*20*.*

*Communitas inter fratres ob iuſtam cauſam non eſt ſeruanda, licèt aliter pater teſtator ordinaſſet. n.*21*.*

*Educatio pupillorum fieri debet ſecundùm eſt expediens, non ſecundùm ordinauit teſtator, ſi non ſit expediens.n.*22*.*

*Conditio poteſtatiua quæ dicatur.n.*23*. Et habetur pro adimpleta, ſi ob aliquod impedimẽtum adimpleri nequiuit.n.*24*. Etiàm ſi impedimentum reſiſtat potentię in actu morali tantùm,libera etiàm exiſtente potentia in actu phyſico.n.*25*.*

*Poſſe ea dicimur, quæ poſſumus honeſtè, ac citrà diſcrimen vitæ, vel honoris.n.*26*.*

*Cauſa neceſſaria nõ comprabenditur ſub diſpoſitione iuris, ſiuè hominis.n.*27*.*

*Habitandi in certo loco conditio, regulatur arbitrio boni viri.n.*28*.*

*Iudex boni viri locum obtinet.n.*29*.*

ARGVMENTVM.

Legatum relictum ſub conditione, ſi legatarius reperiatur Neapoli cum teſtatore habitare tempore eius obitus, debetur, ſi à teſtatore, eiuſq; patria legatarius diſceſſit, vt à faucibus graſſantis ibi peſtis ſe liberaret.

CONSILIVM V.

1 INfandum Parthenopæum dolorem, flebileſq; Sirenarum ſingultus, breui quidem oratione, ſed lacrymis aſperſo calamo, occaſione cõtingentis cõtrouerſiæ, recenſere (& ſi contrà votum) ferè adſtringor. Expectabant Parthenopæi anno 1656. poſt horridum hyemem ex campis colligere meſſes, ex pratis flores, concentus ex auibus, ex plantis fructus, dulce murmur ex fluuijs, ex zephyris auras, placidum ad puppes portum, ſeq; omnes à rigore quondã relaxatos confirmare; Cùm inopinatè nouerunt, horrendum excitaſſe mortem Tribunal, vbi hæc tantùm prænalebat ſanctio, vt multitudini nõ parceretur, vbi inquam, preces non exaudiebantur, lacrymæ non commulgebant, opes nõ præualebant, pauperum nullus cõmiſerebatur, paruuli non dimittebantur, ſenes nõ compatiebantur, fortitudo non reſiſtebat, ſanguinis claritas non exiſtimabatur, imbecillitas non commouebat, ſed mortiferus tubæ ſonus non limitatus, omnes ad iudicium accerſebat, & Carnifex ſimul erat Iudex, atq; teſtis. Peſtis hæc fuit deplorandæ memoriæ, quam crudeliſſimæ Parcæ ſuos inter funeſtiſſimos triumphos, omnium ſanè memorabiliorem adiunxere. Bellum profectò Diuinum, cuius non Mars, ſed mors dux erat, cuius inſignia luctus, cuius tubæ tumbæ, cuius tympani fletus, cuius vexilla ſudaria ad lacrymas abſtergendas. Hinc breui temporis ſpatio quincẽtum circiter mille extremũ vitæ diem tradiderunt; Quàm plures repentinè trucidati, innumeri ſubitaneo delirio capti, alij pluribus percuſſi plagis, multi tumoribus, non pauci acutiſſima febri, plures intimo acerbiſſimo dolore, alij mortifero, diuturnoq; lethargo, ſed demùm pleriq; his ſimul omnibus contorti cruciatibus, interempti fuere. Quid ampliùs? erant ſinè conſolatore afflictio, ſinè intermiſſione calamitas, ſinè pietate parens, abſtracti ab officijs nati, abſq; amore cõiux, ſinè ſanguinis affectione germani, ſinè beneuolentia amici, procul à Religioſa propenſione Sacerdos, abſquè virtute remedia, & inops medicina Galenus. Quærebant paruuli panem, & non erat qui frangeret illis, ſugebat infans extinctæ matris vbera, & mortiferum deglutiebat venenum, implorabant oppreſſi à coniunctis auxilium, & increpari audiebant, pietatem ab amicis, & nõ exaudiri, ſed vnus ab alio cane peiùs, & angue fugabatur. At ſtatuit forſàn hùcuſq; miſerijs peſtilentia terminum? expleuitnè immanitatis rigores? nequaquam, nàm trucidatis viuentibus, vt in trucidatos iterùm ſæuiret, remanebat. Hinc erant ſinè fletu interitus, ſinè lacrymis conſanguineorum iacturæ, funera ſinè luctu, & omnium peribat memoria ſinè ſonitu. Non humabantur cadauera, ſed oſſa, non in ſepulturis, ſed in antris, & pleriq; ſuprà humum, & abſq; tectu temporis iniurias mortui quoq; patiebantur. Hinc tetrus odor, hinc cadauerum horrendæ, putridæq; copiæ, & Ciuitas tota, quę olim amorum, ac alacritatum fuerat theatrum, tùnc putredinis ſepulcrum euaſit, in qua non plùs Parthenopæi Ciues, ſed Laruæ (vt ità dicam) cohabitabant, non deaurati currus, ſed mors ſuprà plauſtra triumphans deambulabat, & mutato ordine antra mortalium receptacula, palatia veſpertilionum manſio euaſere.

2 Verùm vt rem attingam, præmitto, peſtilentialem morbum nullum penitùs habere opportunum præſeruatiuum remedium, & ludibrio ſunt eo tempore medicinæ, quæ à parabolosis Medicis ſolent pro reconditis prædicari, & pro exquiſitis caro pretio venundari, ſicuti expetimento apud omnes
3 tùnc fuit. Vnicum, † certumq; tutamen in eo peſtifero bello eſt ad victoriam aſſequendã, non pugnare, ſed aliò aufugiendo, terga hoſti vertere.

4 Hoc amplexato cõſilio N.N. longè ab hac Ciuitate diſceſſit, antequàm ingraueſceret morbus; Vndè quæſtio exorta eſt, vtrùm ei legatum quoddam deberetur, relictum ab N.N. ſub conditione, ſi cum ipſo teſtatore legante, ſui obitus tempore habitare reperiretur, poſito quòd deceſſit teſtator abſẽte legatario ex cauſa peſtis: Conſultus ipſe ſuper hoc articulo à quodam amico, cui morem gerere fas erat, affirmatiuè reſpondi,
5 conſiderando antè omnia in abſtracto illam conditionem habitandi in certo loco, vt de iure ſit inualida, *Nihil enim à ſpecie ſeruientiũ differunt ij, quibus non datur facultas recedendi*, vt inquit Iureconſultus in *l. 2. ff. de liber. hom. exib.* infringitur autẽ naturale ius libertatis ei, cui ſimilis iniungitur conditio, prout in terminis habetur, ex *l. Titio centum 70. §. Titio centum, il 2. ff. de condit. & demonſtr.* ibi, *Titio centum relicta ſunt, ità vt à monumento meo non recedat, vel vt in illa Ciuitate domicilium habeat, poteſt dici, non eſſe locum cautioni, per quam ius libertatis infringitur*, doctè ad mate-

riam

Digitized by Google

riam *Gomeſ. variar.reſol. lib.2.cap.10.tit.de*
6 *indiuid.n.24.*†dicens per hoc, non valere pa-
ctum,per quod vir ſub certa pœna alligatur
manſionem facere cum vxore in certo loco,
ſicuti etiàm latè defendit *Petra ad Capyc.dec.*
135. & nonnullas deciſiones S. C. pro hac
parte refert *Mar.ad Gizzarell.deciſ.19.*
7 Sed in contrarium, quòd imò conditio,
ſeù pactum habitandi in certo loco, ſit vali-
dum, probatur ex *l.2.l.originarios,* & *l.ſeruos,*
*C.de agric. & centit.lib.*11. vbi pactione reti-
neri poteſt colonus, vel inquilinus in loco
prædij ad coloniam dati, & multa pro hac
parte congerit *Nouar.deciſ.130.à n.1.*per to-
tũ,*nu.*11.& ad *tex.in d.l.2.ff.de liber.hom.exib.*
reſpondent communiter *DD.* vt procedat,
quandò dolo malo alterius, quis non poteſt
liberè ab aliquo loco recedere, iuxtà *tex.in*
l.1.eod.tit. & ſimiliter ad *tex.in d.§.Titio cen-*
tum, reſpondent, vt locum habeat, quandò
nullius fauore habitandi in certo loco con-
8 ditio apponitur, vt *Nouar.loc.cit.n.8.*†eapro-
pter ipſe in dicto articulo, an valeat pactũ,
quo alligatur maritus habitare cũ vxore in
certo loco,ſub certa pęna, cõcludit affirma-
tiuè ex deciſis apud *Cappell. Tholoſ.deciſ.87.*
Capyc. d.deciſ.135. Vrſill.ad Afflict. deciſ.307.
*Gizzarell.d.deciſ.19.*alijſq;relatis ibi per *An-*
gel.Mele, & Mar.
9 Alij in hac ſpecie diſtingunt,vt ſi quidem
conditio, ſeù pactũ habitandi in certo loco,
fiat ſub aliqua pœna,& concludunt, pœnam
non deberi, niſi tantùm illa conditio pœna-
lis fuiſſet appoſita ad fauorem alicuius,quià
tùnc diſcedente eo, qui habitare tenetur in
aliquo præciſo loco,poſſet exigi pœna,qua-
tenùs cùm intereſſe concurreret;Aut quis ſe
ità obligauit, non ſub pœna, ſed imitatus
ſpe lucri, & pactum reſpiceret fauorem al-
terius, tùnc omninò valeret pactum, & diſ-
cedendo à loco conuento, caderet à com-
modo lucri, ſicuti pleniùs diſtinguit *Gomeſ.*
10 *d.lib.2.cap.10.ſub nu.24.* † Mihi tamen indi-
ſtinctè videtur verior opinio, pro inualidi-
tate pacti, ſiuè conditionis, & moueor tan-
tùm authoritate *tex.in d.l.Titio centum,§.Ti-*
tio centum,il 2. vbi ſpe lucri imitabatur lega-
tarius,ad fauorem teſtatoris,ſi in certo loco
maneret, & tamen conditio fuit remiſſa, ſo-
lùm quià erat impeditiua libertatis.
11 Verùm quicquid ſit de hac controuerſia
in ſuis,puris terminis,etiàm data validitate
conditionis, eſt in currenti caſu admitten-
dus N.N.ad conſecutionem legati, quià ab
hac Ciuitate, & à teſtatore diſceſſit, occa-
ſione graſſantis peſtis, vt euitaret euidens
mortis periculum, & ſic eſt excuſandus, vt
dicit *Gloſ.in Can.communis filius,verb.ſuorum*
12 *infirmitate, 23.diſtinct.* Addo†complura in
ſimili allegata per *Nouar.d.deciſ.130.*vbi co-
pioſè probat, hæredem inſtitutum ſub con-
ditione morandi in certo loco, hæreditatem
obtinere,ſi ob aeris intemperiem migrando
13 aliò, conditioni minimè pareret. † Pariter
quotidianæ diſtributiones,quæ illis tantùm
exoluendæ ſunt, qui perſonaliter in Eccleſia
Choro inſeruiunt, debentur Canonicis ab-
ſentibus ex cauſa peſtis, ex latè traditis per
14 *Ciarlin.contr.forenſ. lib.1.cap.26.* † Rursùs ſi
quis iureiurando promittat non accipere
gradum Doctoratus, niſi Bononiæ, liberè
poteſt alibi lauream obtinere, ſi intereà pe-
ſtis Bononiæ ſuperueniat, *Boer.deciſ.204.nu.*
24. vbi multa conſimilia tradit ad materiã.
15 † Demũ ijdemmet *DD.* qui ſcripſerunt pro
validitate pacti,quod facit maritus,morãdi
cum vxore ſua in aliqua certa patria,ab eaq;
non recedendi, etiàm ſub pœna lucri amit-
tendi, concludunt, nullam eſſe de pacto ha-
bendam rationem, quandò ob iuſtam, legi-
timamq;cauſam à ſtatuto loco diſcedit*Cap-*
pell.Tholoſ.d.deciſ.87. & *Gizzarell.* latè *d.de-*
ciſ.19.
16 Ex coniecturata etiàm teſtatoris volun-
tate, hoc ipſum manifeſtiſſimè probari ar-
bitror, ſi quidem teſtamenti tempore hæc
deploranda calamitas nec miuùs ſomnia-
batur, & ſucceſſiuè iuris quadam interpre-
tatione, teſtatoris quoq; voluntas, ex hac
grauiſſima ſuperuenienti cauſa mutata cen-
ſetur, ad *tex.in l.vtilitatem,*& *l.confirmando,ff.*
de cõfir.tutor.Io:Crot.in l.filiusfamilias,§.Diui,
17 *n.172.& 173.ff.de legat.1.* †Nàm ſi futurum
peſtis euentum teſtator conſideraſſet, non
ità diſpoſuiſſet, grauãdo dilectiſſimum ſibi
legatarium, vt ſe mortis euidenti periculo
exponeret, argumento *l.penult.ff.de iur.codi-*
cill.l.fin.ff.de hæred.inſtit.l.Titius,§.Lucius Ti-
tius,ff.de liber.& poſth. & *l.nàm hoc iure, ff.de*
*vulgar.& pupill.*cũ alijs cumulatis per *Card.*
Mantic.de coniect.vltim.volunt.lib.3.tit.2.n.2.
18 *verſic.Altero verò.*Nec†eſt ſeruãda voluntas
teſtatoris ex cauſa nouiter emergente, in-
ſpecta eius veroſimili mentis coniectura,
quòd non ità diſpoſuiſſet, ſi nouam emer-
gentem cauſam præuidiſſet, idem *Mantic.d.*
19 *lib.3.tit.3.n.19.* † Etenim omnes diſpoſitio-
nes, & præſertim teſtatorum voluntates ta-
citam in ſe continent conditionem, ſi res in
eodem ſtatu permaneant,ex *tex.in d.l.in con-*
firmando,ex l.PauloCalimacho,§.1.ff.de legat.3.
& in *l.Meuia,§.fin.ff.de ann.legat.* docet *Alex.*
*in l.quòd Seruius,n.5.ff.de hæred.inſtit.*poſt *Bar.*
20 relatum per *Mantic.d.tit.3.n.21.* † & ideò ſi
hæres, vel legatarius, ex neceſſaria cauſa de
nouo emergente contraueniat voluntati te-
ſtatoris, non videtur in ſubſtantia contra-
ueniſſe, quià inquit Marcellus, *poteſt videri,*
defunctum nihil ſenſiſſe de huiuſmodi caſu alie-
*nationis,*vt in *l.cùm fidei 9. ff.de fideicom.libert.*
21 † Et ad propoſitum voluit *Oldrad.cõſil.241.*
& 349. quod poteſt ex iuſta cauſa recedi à
præcepto patris teſtatoris, qui mandauit,
quòd inter filios ſuos ſeruaretur cõmunio,
ſequitur

Digitized by Google

ſequitur *Conſiliar.Theodor.alleg.14.nu.18.* & adeſt celebris *Grammat.deciſ.7.* vbi multa
22 notabilia ad rem facientia leguntur, † & facit etiàm, quod poteſt pariter à præcepto teſtatoris recedi in edneandis filijs pupillis, licèt certam legem pro educatione ſtatuiſſet *Dec.conſil.349.n.5.cit. Grammat.deciſ.55.n.2. Vrſill.ad Afflict.deciſ.281.ſub n.3.Fontanell.de pact.nupt. tom.2.clauſ.5. gloſ.8.part.11.nu.17. fol.182.Dom.Reg.de Pont.deciſ.20.nu.21. cum ſeqq. Maſtrill.deciſ.Sicil.230.à nu.6.ad fin.Nouar.deciſ.130.n.24.*& *Cancer.variar.reſol.part.1.tit.de tutor.cap.7.n.94.*

23 Præterea nullâ credo eſſe dubitationem, quin cõditio huiuſmodi, habitandi in certo loco ſit merè poteſtatiua, eò quòd ad implementum illius, nullo alterius miniſterio indigebat grauatus, ad *tex.in l.ſi quis inſtituatur*
24 *23.§.1.ff.de hæred.inſt.* † Poteſtatiuæ autem conditionis potiſſima qualitas eſt, vt pro impleta habeatur, ſtatimatq; ex aliquo contingenti caſu adimpleri nequiuit, *l.turpia,§.ſed ſi,ff.de legat.1.l.quæ ſub conditione,§.quoties, ff.de cõdit.inſt.Gloſ.in l.in teſtamento la 2.*& ibi *Bar.* & alij *ff.de condit.& demonſtr. DD.* communiter in *l.1.C.de inſt.& ſubſt.Peregr.de fideicom. art.16. nu. 130.* & *Fuſar. in eod. tract.*
25 *quæſt.454.n.78.* † In caſu noſtro ob funebrẽ, ac perieuloſum peſtis euentũ, licèt potuerit legatarius hìc Neapoli moram facere, accipiendo potentiam in actu phyſico, tamen in actu morali dicitur, non potuiſſe Neapoli habitare, & iſta potẽtia moraliter impedita, pro conditionis poteſtatiuę adimplemento, ex cauſa euidentis periculi, excuſat grauatum, vt dicebat *Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt.183.nu.4.* adducens celebre illud
26 principium, † vt poſſe ea dicamur, quæ honeſtè poſſumus, ac citrà vitæ, honoriſq; diſcrimen, & è contrà ad *tex. in l.nepos Proculo 125.ff.de verb. ſignif.l.filius,* cùm ibi notatis, *ff.de condit.inſt.Viu.deciſ.523.n.19.Cardin.Caualer.deciſ.494.nu.5.*& *Ciarlin.contr.forenſ.lib.1.cap.131.nu.7.* & cùm diſceſſerit legatarius ex cauſa neceſſaria, obtemperaſſe videtur
27 conditioni, nàm cauſa † neceſſaria nunquàm compræhenditur ſub diſpoſitione, ſiuè iuris, ſiuè hominis, *l. pater filium 36.* & ibi *Gloſ. verb.exolueret,ff.de legat.3.l.1.*& ibi *Gloſ.verſ. voluntaria, ff.de fund.dotal. in l.alienationes 13. ff.fam.erciſcund.* cum alijs cumulatis per *Iaſ. in l.3.C.de iur.emphyt. Romar.conſil.210.nu.6. Alex.in l.Prouincialibus,n.1.ff.ſi cert.pet.Tiraquell.de retract.lignag.§.1.gloſ.8.nu.11. Parlador.lib.2.rer.quotid.part.5. cap.fin. §.3. nu.37. Viu.deciſ.18.nu.5. & 7. Menoch. de præſumpt. lib.4.præſumpt.189.nu.106. Camill. de Medic. conſil.56.n.19.Nouar.quæſt.forenſ.part.1.quæſt. 55.n.1. Dom.Conſiliar.Hodier.in l.hac edictali, quæſt.27.n.12. & 13. C.de ſecund.nupt. Molin. de Hiſpan.primog.lib.1.cap.10.n.20.Ceuall.cõmun.contr.comm.quæſt.805.n.8. Fõtanell.deciſ. 86.num.7.*& *Manent.deciſ.58.num.23.& 24.*

28 Poſtremò nè res tàm clara latiùs protrahatur, animaduerto, quòd huiuſmodi habitandi in certo loco conditio, regulatur arbitrio boni viri, nec eſt abſolutè intelligẽda, & ſeruanda, *Cùm multa oriri poſſint, quę pro bono ſunt æſtimanda*, vt dicit *Scæuola in l. Mæuia nepotem 13. §. vxore hærede, ff. de ann. legat.*
29 Cùmq; † Iudicem viri boni locum obtinere velit *Bar.in l.ſi quis arbitratu,ff.de recept.arbitr.* Cõſequenter attentis prædictis præſtandam legatario quantitatem decernere ei oportebit, etiàm quòd à teſtatore abſuerit, abſentiam propter periculum, pro boni viri arbitrio excuſando.

De hac re actum fuit in Reuerenda Curia Archiepiſcopali huius Ciuitatis, cõtrà RR. PP. Pios operarios Congregationis S.Georgij, exitum ſcire minimè curaui, pro certo habens, quòd non aliter, quàm pro actore debuerit iudicari. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

INſtitutio ſic facta, Inſtituo Titium filium meum, *an valeat, poſito quòd Titius non erat teſtatoris filius, caſus.n.1. Negatiuè.n.2.3.& 9. Sed affertur* Bar. *diſtinctio, vt valeat, ſi teſtator ſciebat, Titium non eſſe ſibi filium, ſecùs ſi ignorabat.n.10.12.& 13.*

Diſpoſitio habet pro obiecto, & cauſa finali ſanguinis coniunctionem, ſi cum hac coniunctionis qualitate diſponatur.n.5.

Diſpoſitio corruit, ſi fuerit erratum circà ſanguinis coniunctionem, ſub cuius qualitate fuit facta diſpoſitio.n.6.

Filiatio antè omnia probanda eſt ab eo, qui tanquàm filius, teſtatam, vel inteſtatam patris ſucceſſionem petit.n.7.

Filiatio ex ſimplici patris aſſeueratione non probatur.n.8.

Inſtitutio ſcienter de extraneo facta, appellando inſtitutum filium, vel fratrem, intelligitur facta de filio, vel fratre dilectionis, & amoris.n.11.

Adoptio in fratrem fieri non poteſt, & ideò non valet Inſtitutio de fratre, quem teſtator valiàs adoptatum putabat.n.4.

Teſtatorem ignoranter, & ex errore inſtituiſſe præſumitur aliquem vti filium, cùm non eſſet filius, & inſtituto incumbit onus probandi ſcientiam. n.14. Sed quãdò, & in quo caſu hoc procedat.n.16.

Error, & ignorantia in facto proprio non præſumitur.n.15.

ARGVMENTVM.

Inſtitutionem de aliquo extraneo hoc pacto factam, *Inſtituo Antonium filium meum*, non annullari, eò quòd inſtitutus non ſit filius, ſed extraneus, laconicè demonſtratur, & complurium

iurium

Digitized by Google

iurium inter ſe pugnantium conciliatio refertur. Pro Antonio nuncupato Piſano.

CONSILIVM VI.

1 CVm procul à clientum curis eſſem, in feruore ſtudiorum meorum, dilectiſſimi genitoris mei, Dom. V. I. D. Martini Rodoerij patrocinium poſtulauit Magnifica Hyppolita Piſana, quæ hæreditatem quond. Io: Nicolai Piſani ſui patrui ab inteſtato haberè anhelans, illius teſtamẽtum infringere toto conatu tentabat: Potiſſimam autem nullitatem præ cæteris affectabat, eò, quià Io: Nicolaus ſũmo quaſi errore captus, quendam ſibi prorsùs extraneum inſtituiſſet, hoc ſermone, *Inſtituiſco herede Antonio mio figlio*. Vndè paternis vt obtemperarem iuſſibus, omni poſthabita pro cliente propenſione, breuiter, atq; ingenuè, vt ſequitur, reſpondi.

2 In ſpecie, de qua agitur prima facie, inualidam eſſe inſtitutionem fortiter probari videtur in terminis, vt aiunt terminantibus, ex *tex. in l. ſi pater 4. C. de hæred. inſt.* ibi, *Si pater tuus eum quaſi filium ſuũ hęredem inſtituit, quem falſa opinione ductus, ſuum e[illegible]debat, non inſtituturus, ſi alienum noſſet, iſq; poſteà ſubditus eſſe oſtenſus eſt, auferendam ei ſucceſſionem, Diuorum Seueri, & Antonini placitis continetur.* Iſtumq; *tex.* indiuidualiter ſic ſummat *Alex. Inſtitutio facta de aliquo tanquàm de filio, vel fratre, cùm non ſit, habetur pro non facta, & hereditas eſt in cauſa inteſtati.*

3 Ad idem eſt *tex. in l. neq; profeſſio 5. C. de teſtam.* vbi ſimiliter in terminis inquit Imperator, *Neq; profeſſio, neq; aſſeueratio nuncupantium filios, qui non ſunt, veritati præiudicat, & quæ vt filijs teſtamento relinquuntur, iuxtà ea, quæ à Principibus ſtatuta ſunt, non deberi, certi iuris eſt*, & *cit. Alex.* ad eundem *tex.* inquit, *Quod relinquitur alieni vt filio, non debetur, ſi appareat, illum non fuiſſe filium*; & concordat prædictis *tex. in l. nec apud peregrinos 7. cit. tit.*
4 *de hæred. inſt.* † vbi ſi quis credens, poſſe fieri adoptionem in fratrem, aliquem ſibi in fratrem adoptet, atq; demùm vti fratrem inſtituat, inſtitutio corruit, ex vi falſæ cauſæ, quæ teſtatorem ad inſtituendum induxit.

5 Quià diſpoſitio, quæ fit ſub qualitate relatiua ad ſanguinis coniunctionem, ipſam cõſanguinitatem pro obiecto, & cauſa finali habere dicitur; ſicuti magiſtraliter *Gloſ. in l. nemo, §. 1.* & ibi *Bar.* & alij, *ff. de hæred. inſt.* &
6 *Aret. in §. fin. inſt. de vulgar. & pupill.* † Ideòq; cùm circà conſanguinitatem, ſub qua relictum eſt, errari contingat (vt in præſenti) mox corruit diſpoſitio, *Bar. in l. ſi poſthumus, §. ſi quis ità, nu. 2. & 3. ff. de liber. & poſth.* & generaliter *Guid. Pap. deciſ. 632. nu. 3. Grammat. deciſ. 59. n. 5. & 6. Franch. deciſ. 1. n. 7. Cenc. dec. Rot. 373. nu. 8. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 24. nu. 2. Cancer. variar. reſolut. lib. 3. cap. 21. n. 232.* & *Fõtanell. de pact. nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſ. 1. ſub n. 53.*

7 Hinc inoleuit communiſſima, & indubitata concluſio, quòd petens tanquàm filius, ad teſtatam, vel inteſtatam hæreditatem admitti, debeat antè omnia filiationem probare, vti principale ſuæ petitionis fundamentum, *Gloſ. in cap. 1. verb. negabant, tit. qui fil. ſint legit. Dec. conſil. 320. nu. 2.* & *Reg. Lanar.*
8 *conſil. 53. n. 31.* † etiàm quòd filius quis fuerit à teſtatore nuncupatus, quià nuda hæc aſſeueratio filiationem nõ inducit, neq; probat, nec veritati præiudicat, *l. non nudis*, & *l. non epiſtolis, C. de probat.*

9 His rationibus nouiſſimè eruditiſſimus *Franciſ. Liuglo. deciſ. 32. quæſt. 5. n. 2.* poſtquàm iuribus, & rationibus probauerit, errorem circà ſtatum, vel artificium hæredis inſtituti, vel legatarij, itemq; circà tempus, vel rei demonſtrationem, inſtitutionem, legatumq; non vitiare, ſubdit ſecùs eſſe, ſi circà qualitatem intrinſecam, & ſubſtantialem erròr conſiſteret, vtpotè quià inſtitutum, ſiuè legatarium, ſuum exiſtimauit teſtator filium, aut fratrem, cũ verè talis non eſſet, ad quod præter iura ſuperiùs adducta, quorum miror, non meminiſſe, adducit *tex. in l. 7. C. de legat. & in §. ſi quis nomine, inſt. eod. tit.* Sed latiùs, & longè magiſtraliter, & copioſiùs *Surd. deciſ. 144. à n. 1. vſq; ad 5.* vbi omnia, quæ contrà hęredem taliter inſtitutum deſiderari poſſunt, doctè cumulantur.

10 Profectò hæc omnia prima inſpectione, magnum videntur facere apparatum cõtrà teſtamentum, & ſucceſſiuè aduersùs Antonium in eo hæredem nuncupatum, ſed articulum radicitùs intuenti, ſinè fundamento eſſe videbuntur, nullaq; prorsùs inniti ratione. Enim verò quęſtio, de qua agimus, à *Bar.* antè omnes fuit diſputata, in *l. demonſtratio, ff. de condit. & demonſtr.* Quo loci ità mirabiliter diſtinguit, vt ſi quidem ſciebat teſtator, hæredem, quem ſibi elegit, ſuum non eſſe filium, & eo caſu valet inſtitutio, licèt filium illum nominauerit; vel ignorabat, & corruit inſtitutio, quæ diſtinctio apertiſſimè probatur ex *tex. in d. l. ſi pater, C. de hęred. inſt.* Ex quo vitiari inſtitutionem habetur, ea duntaxat ratione, quià teſtator falſa credulitate ductus, illum hæredem inſtituit, *credens ſuum eſſe filium, non inſtituturus, ſi alienum noſſet*, indicans, non idem ſtatuendum eſſe, ſi ſciens teſtator ſuum illum nõ eſſe filium, vti filium inſtituat, nàm ſubſtinetur tùnc inſtitutio, vt expreſsè cõcludit *Gloſ.* ibi, *verb. quaſi filium,*
11 *& verb. non inſtituturus.* Nàm † intelligitur facta inſtitutio de filio amoris, & dilectionis,

Digitized by Google

nis, vt expreſsè voluit *Paulus in l. nemo dubitat 58. ff. de hæred. inſt.* ibi, *Nemo dubitat rectè ità hæredem nuncupari poſſe. Hic mihi hæres eſtò, cùm ſit coràm qui oſtenditur, qui frater non eſt, ſi fraterna charitate diligitur, rectè cũ ſuo nomine, ſub appellatione fratris inſtituitur, affectionem enim denotare voluit*; & ſic impulſus dilectionis facit teſtatorem prorumpere ad verba impropria, vt deducitur ex *Gloſ. in l. alumnæ 30. verb. Atti, ff. de adim. legat.* vbi in ſimili caſu, de eo, qui Attilium fratrem nominauerat, cùm non eſſet, dicit, *Non erat frater, ſed*
12 *fraterna charitate eum diligebat.* † & in effectu, cum diſtinctione *Bar.* de teſtatore ſciente, aut ignorante, concordat conciliatio allata per *Accurſ. in Gloſ. dictæ l. nemo dubitat, verb. Inſtituitur,* in illis verbis, *Sed contra, C. de teſtam. l. neq; & C. eod. l. nec apud, & l. ſi pater, Solue hic teſtator ſciebat, non eſſe fratrem, quem inſtituit, ibi credebat, eum fratrem, & filium, cùm non eſſet*; & proindè non irritari inſtitutionẽ concludit, poſita in teſtatore ſcientia, prout etiàm ad declarationem *dictæ l. ſi pater,* ponderat *Petr. Franciſ. Linglo.* in contrarium adductus, *d. deciſ. 32. quæſt. 5. ſub nu. 2. verſic. Declara ſingulariter,* & *Gratian.* omnino legẽdus, *diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 653. à n. 57. cum ſeqq.*

13 Huiuſmodi eſt caſus noſter, nàm ſciens Io: Nicolaus Piſanus filijs carere, cùm nunquàm eos cum vxore ſua Fauſtina de Alexio ſuſcipere valuerit, Antonium hæredem inſtituit, eum filium nominando, filium quidem dilectionis, & amoris, quem à teneris annis educauit, atq; aluit, in cumq; totum amorem, paterno parem direxit, adeò vt ad ætatem Antonio peruento, eum vxorem ducere curauerit, quam iugiter cũ filijs poſteà ſuſceptis, vſq; ad extremum vitæ ſpiritum domi retinuit, curam de omnibus habens, non minùs ac verus, & naturalis pater de filijs ſuis. Quid ergò mirum, ſi tandem moriens illum filium nuncupauit, dùm viuens egit cum eo vti pater? eandemque veritatem quàmplures teſtes formiter examinati agnoſcunt, ex eiſq; conſtat, non erraſſe teſtatorem, ſed ex certa ſcientia in filium amo-
14 ris diſpoſuiſſe. † Et ex eiſdem planè probationibus, ſopita remanet magna illa difficultas, vt in hac inſtitutionis ſpecie, incumbat onus probandi ſcientiam teſtatoris ei, qui vti filius, vel vti frater fuit inſtitutus, cũ in dubio præſumatur ignoraſſe, & erraſſe, vt dicit *Gloſ. in d. l. nemo dubitat, in fin. verſic. & in dubio, & in d. l. ſi pater, verſic. nõ inſtituturus,* cùm iàm de ſcientia, per exhibitas proba-
15 tiones, ſatis, ſuperque conſtet, † præterquàquòd nullo pacto huiuſmodi error, vel ignorantia, in hoc facto proprio, diutiùs teſtatori noto cadere poterat, *l. quanquam, ff. ad Trelle. l. plurimùm. ff. de iur. & fact. ignoran. & l. fin. in fin. ff. pro ſoc.*

16 Animaduertendo tandem, quòd ideò in *tex. in ſæpè cit. l. ſi pater,* fuit ſuppoſitus error, & ignorantia teſtatoris, quià is, quem filium nominauit, & inſtituit, verè pro naturali filio ab eo fuit habitus, ignorans, quòd erat partus ſuppoſitus, vt ex verbis *tex.* ibi, *Iſq; poſteà ſubditus eſſe oſtenſus eſt*; & de hoc eſt caſus in vulgat. *l. 1. 5. Pomponius, ff. de Carbon. edict.* Vndè meritò in ea ſpecie, inſtitutio inualida iudicatur, & onus probandi ſcientiam teſtatoris, inſtituti hæredis eſſe arbitratum fuit: At præter caſum iſtum, non eſt ſuper ſcientia, vel ignorantia diſputandum, quià cùm inſtituitur filius palàm alienus, tãquàm filius teſtatoris, intelligitur ſemper de filio alumno, amoris, & dilectionis.

Cùm cauſa hæc ageretur in S.C. in Banca Vincentij Caprilis, coràm nobiliſſimo, doctiſſimo, & integerrimo Dom. meo, tũc Regio Conſiliario, nùnc meritiſſimo Regente Io: Hieronymo de Philippo, cauſę Commiſſario, partium irritatus ex litigio animus dulci conuentione conquieuit, ſtantibus etiàm nonnullis alijs, quæ ad annullandum teſtamentum Io: Nicolai adducebantur. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

Renunciare, & donare ſunt ſynonyma. n. 1.

Læſio in do[illegible]ione non cadit. n. 2. Sed hoc limita niſi ali[illegible]rſonarum qualitas ſuaderet. n. 12. Item ſi donator eſſet minor. n. 13. Item demũ ſi donatio eſſet correſpectiua. n. 14.

Regreſſus non eſt dandus ad iura ſemel renunciata. n. 3.

Læſionem ſcienti denegãtur remedia reſciſſoria. n. 4.

Ignoranti, & erranti ſuccurritur. n. 5.

Scienti nulla iniuria, nullaue deceptio infertur. n. 6.

Læſio ex geminatis actibus, & approbationibus excluditur. n. 7.

Ratificatio non tantùm verbis, ſed etiàm facto inducitur. n. 8.

Factis noſtra declaratur voluntas. n. 9.

Funiculus duplex difficiliùs rumpitur. n. 10.

Singula, quæ non proſunt, ſimùl vnita iuuant. n. 11.

Sed quomodò, & quàdò procedat hæc regula. n. 32.

Læſio quarè poſſit cadere in donatione correſpectiua. n. 15.

Donatio correſpectiua perdit donationis nomen, & tranſit in contractum onerosum, ſiuè ad aliam ſpeciem contractus innominati. n. 16. Imò tranſit in contractum permutationis, occultato donationis nomine. n. 17.

Donatio ob cauſam, & correſpectiua non reuocatur vitio ingratitudinis. n. 18.

Nomen extrinſecè apparens non attenditur, ſed ſubſtantia, & qualitas negotij inquiritur, ſi nomen effectui non conueniat. n. 19.

Contractus dolo aduerſarij initus dicitur, cõcurrente enormiſſima læſione. n. 20.

Dolus licèt non præſumatur, tamen præſumitur, vbi concurrit enormiſſima læſio. n. 21.

Læſio

Digitized by Google

Læſio enormiſſima non tollitur, licèt expreſſè fuiſſet renunciatum. l. 2. de reſcind. vendit. *n. 22. Quãuis renunciatio eſſet iureiurando vallata. n. 23.*

Item nec geminatis ratificationibus tollitur, & qualis debeat eſſe ratificatio, vt læſionem enormiſſimam excludat. n. 24. 28. & 30.

Ratificatio, vt operetur, eſt neceſſaria in ratificante ſpecifica ſcientia iuris, & facti, quod in ratificatione continetur. n. 25. Per lecturam tenoris contractus ratificandi. n. 26.

Scientia ratificantis eſt probanda ab eo, qui ſe fundat in ratificatione. n. 27.

Ratificationes præſumuntur ignoranter factæ, concurrente enormiſſima læſione. n. 29.

Primitiua infecta, deriuatiua quoq; inficiatur. n. 31.

Ratificatio reſultans per exactionem quantitatum in contractu contentarum, nòn excludit nullitatem contractus, ob enormiſſimam læſionem. n. 33.

Emptor enormiſſimè læſus poteſt reſcindere contractum, non obſtante ratificatione illius per ſolutionem pretij, factam poſt motam litem ſuper nullitate contractus. n. 34.

Exactiones poſſunt videri factæ ab exigente, magis ad ius ſuum conſeruandum, quàm ad ratificandum contractum. n. 35.

Actus accipiendus eſt, quo minùs præiudicium afferat agenti. n. 36.

ARGVMENTVM.

Donationem, renunciationemq; correſpectiuam læſione irritari, nõ obſtante regula, læſionem in donationibus non conſiderari, geminataſq; ratihabitiones nequaquam prodeſſe ad euadendam nullitatem, ex enormiſſima læſione reſultantem, vtiliter demonſtratur. Pro Franciſco del Buſſo.

CONSILIVM VII.

MAgnific' Ianuarius del Buſſo de anno 1659. donauit annuos ducatos centum quinquaginta, vita durãte Magnifico Franciſco fratri, qui hac apparenti largitate allectus in eadem ſcriptura relaxauit, & donauit præfato Ianuario ducatos 15. m. quos ab eo conſequi debere faſſus fuit, pro portionibus paternorum, maternorumq; bonorum, cùmq; per biennium continuum illa annua 150. Franciſcus exegiſſet, demùm in ſe reuerſus, Ianuarium fratrem interpellauit, vt abſq; litigio ab eo contractu recederet, ſtante euidenti nullitate, illius ex læſione reſultante, verùm quià iuſtiſſimis fraternis petitionibus annuere Ianuarius recuſauit, exagerans contractus validitatem, ea propter quid iuris eſſet, oportuit indagare, & conſultus ipſe pro Magnifico Frãciſco dico.

1 Quòd prima facie videtur, non eſſe locum
allegatæ leſioni, ſi quidem Magnificus Actor
cliens noſter renunciauit, & donauit fratri
ſuo illam portionem bonorũ paternorum,
& maternorum, & ſic ſtando in terminis do-
nationis, cum qua renunciatio confunditur,
cùm renunciare idẽ ſit, ac donare, *l. poſtquam*
liti, C. de pact. l. ſi quis delegauerit, ff. de ſolut.
Franciſ. Molin. de rit. nupt. lib. 3. quæſt. 79. in
2 *princip.* † fruſtrà læſio allegatur, ſiuè grauis,
ſiuè grauior, cùm nunquàm cadat in dona-
tione, quæ voluntati tantùm, & libertati do-
nantis adſcribitur, nullo iure cogẽte, ideòq;
donans non poteſt dicere ſum leſus enormi-
ter, vel enormiſſimè, nam ceſſat obiectum,
ad quod læſio referri poteſt, qualis eſt con-
tractus emptionis, venditionis, & ſimiles,
in quibus pretium propter rem, & res pro-
pter pretium datur; & licèt donare ex ſe ſit
perdere, iactura tamen iſta non eſt conſide-
rabilis ad reſciſſionem contractus, alioquin
quælibet donatio reſcinderetur, cùm quæli-
bet ſit damnum, nè dùm vltrà dimidiam, ſed
in totum, ſicuti communiter *DD.* omnes, præ
cæteris *Aucharan. conſil. 433. in fin. Soccin. Iun.*
conſil. 67. nu. 23. lib. 3. Dec. conſil. 180. ſub nu. 4.
Alex. conſil. 125. n. 7. lib. 1. Surd. conſil. 46. nu. 8.
& conſil. 87. n. 13. & conſil. 114. n. 15. lib. 1. Syl-
uan. conſil. 13. n. 3. Iacob. Mandell. conſil. 4. n. 25.
& conſil. 81. n. 46. Corne. conſil. 36. col. 2. & fin.
lib. 1. Ioſeph Ludouic. deciſ. 68. Gratian. diſcept.
forenſ. tom. 5. cap. 952. n. 26. & 27. Andreol. cõtr.
6. n. 7. Altograd. conſil. 5. n. 81. lib. 1. Ciarlin. con-
trouer. lib. 2. cap. 124. nu. 22. cum ſeqq. taliter vt
cõtrarium affirmare ſit abſurdum, quò gra-
uiùs in iure dari nequeat, vt dicit *Coſt. de fact.*
ſcient. & ignor. in conſil. poſito ſub diſtinct. 91.
centur. 1. n. 2.

3 Præterea Magnificus Franciſcus iam per-
callebat quid ſibi donabatur, quiduè ipſe
vice verſa remittebat, pariterq; donabat,
atq; ideò ad iura remiſſa, & renunciata, non
eſt iterùm admittendus, cùm ad ea regreſſus
denegetur, ad *tex. in l. Herennius, ff. de euict.*
Gloſ. in cap. quàm ſit periculoſum 7. quæſt. 1. in l.
quoties ab omnibus, C. de fideicom. Dec. cõſil. 389.
nu. 10. Crauet. conſil. 24. nu. 4. & conſil. 74. nu. 7.
4 † etiàm ſi læſio allegetur, nàm ſcienti læſionẽ
denegantur remedia reſciſſoria, vt notant
Cyn. Bar. & *Bald. in l. 2. C. de reſcind. vendit.*
Alex. conſil. 125. n. 7. lib. 1. Dec. conſil. 583. Soc-
cin. Sen. conſil. 48. col. fin. vol. 4. & d. conſil. 67. n.
5 25. † quià ſuccurritur ignoranti, & erranti,
6 non ſcienti, *Duaren. de condit. cap. 3.* † ſcienti
enim nulla infertur iniuria, nullus dolus,
nullauè deceptio, *cap. ſcienti, de reg. iur. in 6. l.*
cùm donationis, ibiq; *Gloſ.* & *DD. C. de tranſact.*
& l. 1. in fin. ff. de act. empt. In ſumma nemo vi-
detur fraudare eos, qui ſciunt, & cõſentiunt,
iuxtà verba *Vlpian. in l. nemo videtur 188. ff. de*
reg. iur.

7 Demùm ad idem non mediocriter cõfert,
nàm memoratus renunciationis contractus
fuit per eundem Magnificum Franciſcum
geminatè approbatus, & ratihabitus, quæ
quidem geminatio, cùm arguat deliberatã,
enixamq; agentis voluntatem, ad tex. *in l. baliſta, ff. ad Trebell.* omuem propterea excludit
læſionem, vt docuit *Gloſ. in cap. ſi quis iratus
2. quæſt. 3.* cum pluribus alijs congeſtis per
Dec. conſil. 180. poſt nu. 5. latè etiam *Tobias
Non. conſil. 60. n. 3.* iſtoq; arguendi genere in
eadem læſionis materia vſus fuit *Dom. Præſ.
de Franch. deciſ. 244. nu. 3.* & geminata ratificatio in currenti ſpecie elicitur ex illa exactione per binos annos facta, de illis annuis
8 150. per Ianuarium promiſſis, † eò quòd nõ
tantùm verbis, ſed facto, ratificatio inducitur, *l. Paulus, ff. rem rat. habe. Bald. conſil. 184.
lib. 2. Angel. conſil. 151. col. fin. Alex. conſil. 58.
in cauſa, & lite, lib. 5. Dec. conſil. 316. col. 2. in
fin. & conſil. 367. Viſo puncto, n. 3. Bologn. conſil.
15. n. 15. & conſil. 26. n. 10.* & *Tiraquell. de iur.
9 conſt. part. 3. n. 12.* † quià facto voluntas noſtra
declaratur, perindè ſi verbis declararetur, *l.
l. reprehendenda, C. de inſt. & ſubſt.* & ibi *Gloſ.
& in cap. cùm ſuper, verſic. confeſſus, de offic. delegat. Bald. conſil. 184. n. 5. lib. 2.* & latè *Cranet.
conſil. 237. col. penul. verſic. Sed magis in terminis*, & accedant geminatæ ratificationi ge-
10 minæ illæ regulæ, altera † nàm funiculus duplex difficiliùs rumpitur, *l. ſi non lex, ff. de
hered. inſt. l. diſcretum, C. qui teſtam. facer. poſ.* &
11 *Alex. conſil. 195. n. 6. lib. 2.* altera verò, † nàm
ſingula, quæ nõ proſunt, ſimul vnita iuuant,
l. Spadonem, §. qui iura, ff. de excuſ. tutor. l. rationes, & l. inſtrumenta, C. de probat.
12 Verùm his penitùs, atq; penitùs remorantibus, arbitror læſionem in currenti caſu, &
ſucceſſiuè nullitatem cõtractus, nullo pacto
poſſe euitari, non enim indiſtinctè accipi
debet id, quod de donatione dicitur, vt læſionis prætextu nequeat annihilari, ſed imò
totum oppoſitum iure verius eſt in duobus
caſibus; Primò attenta qualitate perſonæ
donantis, taliter vt præſumi poſſit, donationem potiùs ex calliditate, & artibus donatarij extortam, quam ex liberalitate largitoris, *Odd. in tract. de reſt. in integr. quæſt. 58. art.
2. nu. 21.* qui ità contrarias opiniones con-
13 cordat, † capropter & ſi minor virtute iuramenti fingatur maior, vulgat. *auth. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſ. vendit.* tamen ſi
abſq; cauſa, ex ſua ſimplici facilitate, vel ex
calliditate partis donauerit, talis donatio
irrita eſſet, non obſtante quouis iuramento,
tanquàm enormiſſimam cõtinens lęſionem,
Odd. loc. cit. & *Gaſpar Theſaur. in addit. ad deciſ.
genitoris 66. circà fin. verſic. cum qua opinione*,
ſequitur *Dom. Conſil. Marcian. conſil. 12. n. 12.
vol. 2.* & pleniſſimè complures cumulat *Caren. reſol. 6.*
14 Secundus caſus eſt quandò donatio non
eſt ſimplex, ſed ob cauſam, & correſpectiua,
qualis eſt caſus noſter, in quo alter alteri
donauit; nàm hæc ſpècies donationis ex cõmuniſſima ſententia, ſubiacet periculo nullitatis ex capite læſionis, *Bar. conſil. 90. nu. 2.
lib. 1. Paul. de Caſtr. cõſil. 18. vol. 1. Corne. conſil.
161. n. 8. & 9. lib. 3. & conſil. 179. nu. 11. verſic.
dato autem, lib. 4. Curt. Iun. conſil. 141. nu. 14.
Mandell. Albenſ. conſil. 81. nu. 55. Cranet. conſil.
192. nu. 2. Honded. conſil. 42. nu. 23. & 24. lib. 1.
Dec. conſil. 180. & 181. Morot. conſil. 28. nu. 18.
& 19. Menoch. conſil. 80. n. 20. cum ſeqq. & cõſil.
1211. n. 10. vol. 3. Cyriac. contr. 322. n. 87. Seraphi. de priuileg. iuram. priuil. 21. nu. 3. cum ſeqq.
Mart. de ſucceſ. legal. par. 1. quæſt. 14. art. 5. n. 21.
Cancer. variar. reſol. lib. 3. cap. 15. nu. 226. Noguerol. allegat. 34. n. 23.* doctè *Fontanell. de pact.
nupt. tom. 2. clauſ. 5. gloſ. 8. part. 14. n. 24. Coccin.
deciſ. 222. n. 3. Durand. dec. 121. nu. 20. Andreol.
contr. 366. n. 16.* & *Ciarlin. d. cap. 124. ſub n. 21.
verſic. Etenim in donationibus, lib. 2.* quibus addo *Rot. Rom. deciſ. 102. n. 7. part. 2. in nou. Surd.
conſil. 46. n. 16. vol. 1. Camill. Borell. conſil. 4. nu.
3.* & *Fabr. in Cod. lib. 4. tit. 30. de reſcind. vendit.
definit. 8.*
15 Rationem huius concluſionis colligimus
notabiliter ex *Rot. Rom. cit. deciſ. 102. nu. 7.* dicente, quòd quandò quis ſimpliciter donat,
non facilè decipi poteſt, quià ſcit quod facit, non ità qui ob cauſam, vel recompenſam
donat, quià poteſt ignorare diſproportionem, quæ de cauſa, ad rem donatam eſt, &
ideò talis donatio, quæ ob aliquid datum,
vel acceptum fit, læſione irritatur, *Bar.* quem
ſequitur *Aret. in l. ſuperſtitio, col. 5. in fin. ſub n.
4. verſic. Pro primo dicto, ff. de acquir. hæred.*
16 Sed efficacior ratio aſſignatur ab alijs ſuprà cit. ſignanter à *Fontanell.* dùm inquit,
quòd quandò fit donatio pro aliquo dato,
vel accepto, ſtatim donationis nomen euaneſcit, & illo occultato, fit tranſitus ad contractum oneroſũ, reſcindi aptum ex lęſione,
nec ampliùs valet regula, vt in donatione
non cadat lęſio, cùm iàm donatio euanuerit,
remanente alia ſpecie contractus correſpectiui, ſiuè innominati, & de hoc eſt notabilis
*tex. in l. ſed & ſi lege, §. conſuluit, ff. de petic. ha-
17 red.* & ibi *Odofred.* & *Bald.* † & eſt adeò verũ,
vt ipſę ob cauſam, & correſpectiuę donationes tranſeant in alium cõtractum, vt occultato donationis nomine permutationes magis nuncupentur, *Iaſ. in §. ſunt præterea, verſ.
ſed & ſi quis, nu. 8. inſt. de action. ex tex. in d. l. ſed
& ſi lege, §. cõſuluit,* idem ſentit *Riminald. Iun.
inſt. de donat. in princip. n. 194. cum ſeqq. Andre.
in cap. 1. n. 42. circà mediũ, tit. quæ ſit prima cauſ.
benefic. amit. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap.
786. n. 21. & 22.* & *Surd. de alim. tit. 1. quæſt. 48.
18 n. 21. cum ſeqq.* vbi † propterea ſubdit, huiuſmodi ob cauſam, & correſpectiuam donationem, ingratitudinis vitio non irritari,
quià in ſubſtantia non eſt donatio, licèt eo

19 no-

19 nomine apparenter inueſtiatur; † nomen
enim nō attenditur, ſed ſubſtantia, qualitas,
& effectus rei, vt per *Bald. in rubr. C. de iur.
emphyt.n.12.* Vndè *Riminald.Iun.loc.citat.nu.
162.*referens *Bald.*inquit,non eſſe de nomine
curandum, ſi effectui non conueniat, nàm
non qualiter partes loquutæ ſint, ſed quid
voluerint, attēditur,& *Boer.deciſ.144.col.fin.*
ſimiliter *Bald.* referens dicit, quòd ſi partes
permutare dicant, & in ſubſtantia vendant,
regulatur actus ſecundùm terminos contra-
ctus venditionis, vilipenſa permutatione, &
ità per Senatum deciſum refert, ſequitur
etiàm *Tiraquell.* qui multa alia congerit, in
*tract.de retract.lignager.§.30.n.11.& §.32.gloſ.
1.à n.34. cum ſeqq.* commemorans inter alia
ſententiam *Philoſophi* inquientis,quòd pro-
pter noſtrum negare, vel affirmare,nihil mu-
tatur in re, & facit integer *tit.in ff. & C. plùs
valer.quod agitur,quàm quod ſimulat.concip.*

20 Poſito itaq; non eſſe ad rem applicabilem
regulam, vt in donatione non cadat læſio,
cōſidero,quòd in pręſenti caſu lęſiō eſt enor-
miſſima, poſtquàm pro modica ſumma an-
nuorum duc. 150. ad vitam Franciſci ſolui
promiſſorum, fuerunt relaxati duc.circiter
15000.& conſequenter apparet de dolo Ia-
nuarij,nedùm re ipſa,ſed ex propoſito, *Dec.
conſil.80.nu.7.& conſil.180.n.6. Crauet.conſil.
29.n.5.& conſil.142.col.penul.*& *Gabriel.com-
mun.concluſ.lib.2.tit.de arbitr.concluſ.3.nn.49.*
21 † hinc licèt à quacunq; diſpoſitione cenſea-
tur abeſſe dolus, *l.præter, ff.quæ in fraud.cred.*
tamen hoc non procedit concurrente enor-
miſſima læſione, quià tùnc præſumitur ad-
fuiſſe dolum, vt notabiliter *Surd.conſil.49.n.
38.lib.1.*

22 Tranſeo ex hac enormiſſimæ læſionis cō-
ſideratione ad motiua cōtraria,potiſſimùm
ad motiuum ratificationis,animaduertēdo,
quòd quemadmodùm eiuſmodi tàm gra-
uis,& enormiſſima lęſio,renunciatione tolli
non poteſt, & ſi expreſsè renunciatum eſſet,
*l.2.de reſcind.vendit.*vt dicunt *Dec.conſil.180.
n.8.& 9. Corne.conſil.179.n.7.& 23.vol.1.* &
23 *Curt.Iun.conſil.141.nu.19.* † quamuis ea re-
nunciatio,iureiurando vallata eſſet,cùm iu-
ramentum illam non conualidet, eò quòd
non debet eſſe vinculum iniquitatis, *Pariſ.
conſil.12.lib.2.Couarr.variar.lib.2.cap.4.nu.5.
Caſſiodor.deciſ.1.Valaſ.conſult.70.Corne.conſil.
288.n.16.lib.3.Grat.cōſil.88.n.2.vol.1.Molin.
de Hiſpan.primog.lib.2.cap.3.n.17.& 18. de
Pont.conſil.136.n.56. Grammat.deciſ.33.nu.5.*
plenè *Crauet.conſil.192.nu.6. Ceuall.commun.
contr.commun.quæſt.115.n.4. Canalc.deciſ.9.n.
3.lib.1.de iudic. Cancer.variar.reſol.part.2.cap.
8.tit.de iuram.n.74.* & *Ricc.in prax.Eccleſ.par.
1.reſol.307.*

24 Ità nec minùs enormiſſima læſio per rati-
ficationem contractus excluditur,quià eadē
læſio, quæ primum contractum annullat,ra-
tificationem quoq; irritat, atq; ideò volue-
runt *DD.* læſionem per ratificationem ex-
cludi, quandò ratificans de ea benè infor-
matus, & percallens contractū dolo initum,
illum de nouo ex certa ſcientia approbat
*Bald. conſil. 227. Proponitur, col.2. lib.2.Curt.
Iun.conſil.50.vol.3.in fin.Crauet.conſil.160.n.
6.Bellamer.deciſ.748.Corne.cōſil.207.circà fin.
lib.3.Ruin.conſil.63.lib.1.Dec.conſil.489. Me-
noch. de recuper.poſſeſ.remed.15.nu.123.Surd.
conſil.49.n.33.cum ſeqq.Gabriel.conſil.146.nu.
14.lib.1.Soccin.Iun.conſil.59.n.6.& 7.lib.1.*&
Rot.Rom.coràm Vbaldo deciſ.535.n.13.par.1.in
25 *recenſ.* † Idq; arbitror ſuaderi ex alia iuris
concluſione, generaliter dictante, vt ſemper
requiratur in ratificante, vel approbante
plena ſcientia actus, de quo agitur, aliter
nulla vis ſuper ratificatione faciēda eſt,cùm
potiùs errore facta, quàm deliberato con-
ſenſu præſumatur,*Zabarell.conſil.44.n.5.cum
ſeqq.*& plura *Cardin.Caualer.deciſ.612.nu.27.
& 28.*& *Nouar.deciſ.19.*& hęc ſcientia debet
eſſe iuris, & facti, *Bald. conſil.327.col.1.verſ.*
26 *2.aliàs conſil. 322.* † quinimò neceſſaria eſt
ſcientia per lecturam tenoris contractus ra-
tificandi, *Caſtr.conſil.465.lib.1. & conſil.382.*
27 *lib.2.Crauet.conſil.147.n.14.* ſubdens, † hanc
ſcientiam eſſe ab eo probandam, qui ratifi-
cationi nititur, ſequitur *Oſaſ.deciſ.176.n.3.
& 4.*

28 Quandò itaq; hæc plena, & deliberata
ſcientia in ratificante non concurrit, tùnc
non ſolùm vnica (vt diximus) ſed etiàm ge-
minatæ ratificationes non proſunt ad eua-
dendam nullitatem ex enormiſſima læſione
reſultantem,ſicuti veriorem,tutiorem,com-
muniorem,& magis receptam teſtantur *Soc-
cin.Sen.conſil.85.n.6.lib.1.Caſtr.conſil.162.col.
1.lib.2.Crauet.cōſil.141.n.13.Reg.de Pon.cōſil.
138.nu.44.vol.1. Facchin.contr. lib.2. cap.21.
verſic. Quarta controuerſia, Pinell.ad l.2.par.3.
in fin. de reſcind. vendit. Boer.deciſ.100.nu.19.
Menoch.conſil.918.nu.27.lib.10. Caball.deciſ.
144.nu.171.lib.1.Franch.deciſ.243. Fab.in C.
lib. 4. tit. 30. de reſcind. vendit. defin. 23.* Imò
29 † concurrente enormiſſima lęſione,ratifica-
tiones non pręſumuntur conſultò,ſed igno-
ranter factæ, & dolo aduerſarij extortæ, &
tàm grauiter lęſus pręſumitur ignorans,*tex.
Gloſ.* & *Bar.in l.quiſquis,C.cit.tit.Cyn.in d.l.2.
quæſ.14.* & ibi etiàm *Salyc.col.fin. Abb.in cap.
cùm cauſa, col.1. & 2. de empt. & vendit. Dec.
conſil.183.col.1.Alex.conſil.1.in princip.vol.6.
Soccin. conſil.157.col.penul.vol.2. Corne.conſil.
11.col.5.& conſil.140.col.2.vol.3.*& *Rot.Rom.*
30 *d.deciſ.102.n.7. part.2.diuerſ.* † quibus addo
notabile dictum *Dom.Præſid.de Franch.deciſ.
243.ſub n.4.verſic.& dicebatur,*docētis,quòd
regulæ generales,quæ de geminatis ratifica-
tionibus ſolent allegari, non procedunt ad
excludendam enormiſſimam læſionem, &
quià ad id allegat *Oſaſ.deciſ.58.n.37.*videtur

Digitized by Google

velle, quòd enormiſſima læſio nulla ratificatione tollatur, niſi expreſsè remittatur, aliter allegans ratificationem, in eundem cadit obicem nullitatis ipſius ratificationis, ex læ-
31 ſione; † Infecta enim primitiua, deriuatiua quoq; inficiatur, *Bald. in l. Seius Augarius, ff. ad leg. Falcid. Angel. in l. vſuras, ff. de vſur.* & in ſpecie hanc regulam pōderat in currenti læſionis materia *Roderic. de ann. reddit. lib. 1. cap.*
32 11. † hinc reſpondetur ad illud dicterium de duplici funiculo, & de multis ſingulis, ſimùl collectis, vt procedat, quandò ſingula in genere ſuo ſunt perfecta, iuxtà *tex. in § ex eo, inſt. quib. mod. teſtam. infirm.* vt dicunt *Abb. conſil. 16. in fin. lib. 1. Tob. Non. inſt. de obligat. n. 25. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. lit. S concluſ. 276. nu. 8. & 10.* & *Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 39. n. 6.*

33 Animaduertere verò volui in facto, quòd nulla in currenti negotio prioris contractus ratificatio exhibetur, ſed implicita dūtaxàt ratihabitio arguitur, ex geminatis exactionibus per bienniū factis de illis annuis duc. 150. in primo, ac principali contractu promiſſis, quæ quidē exactiones, receptioneſq; de per ſe non ſunt efficaces excludere iſtam enormiſſimam læſionem, ſicuti in terminis dicebat *Boer. deciſ. 100. n. 19.* & clariùs *Giurb. deciſ. 105. nu. 12.* & confert *Caualer. deciſ. Rot.*
34 *Rom. 658. nu. 3. verſic. ſimiliter,* † atq; in caſu contrario, ſi emeret quis domum adeò cariori pretio, vt vltrà dimidiam læſus eſſet, non excluderetur à remedio læſionis, prætextu quòd contractum ratificauerit per ſolutionem pretij, & vſurarum illius, etiàm poſt litem motam ſuper reſciſſione contractus, vt refert deciſum *cit. Dom. de Franch. d. deciſ. 243.*

35 Præterquāquòd exactiones iſtæ alio modo poſſunt ſaluari, vt factæ à cliente noſtro intelligantur, non quidem vt contractum ratificaret, ſed potius vt ius ſuum conſeruaret, nàm poſito eius tàm ingēti, & manifeſto credito, quid mirum quòd illam adeò tenuem quātitatem, illius crediti intuitu exegerit, vt quò minùs potuiſſet, eſſet in damno, vt poſt *Imol.* & *Tiraquell.* ſcribit *Gabriel. conſ. 57.* propè finem, *cit. Franch. deciſ. 373.* confert
36 *Rot. Rom.* apud *Pent. dec. 67. n. 6.* & † theorica *Felin. in cap. cùm acceſſiſſent, nu. 29. de conſt.* dicentis, actum eſſe capiendum in eo ſenſu factum fuiſſe, quo minùs præiudicium ferat, *Pute. deciſ. 183. nu. 3. lib. 3.* & *Surd. conſil. 91. n. 19.*

Et ex his reſciſſo aſſerta donationis contractu, ob ponderatam intolerabilem læſionem, admittendum arbitror Magnificum Franciſcum clientem noſtrum, ad iura ſuarum portionum in bonis parētum, ſub correctione meliùs ſentientis, &c. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

Debitor non liberatur, etiàm ſi pro eo alius ſe conſtituat ſoluturum. n. 1.

Nouatio non inducitur ex interuentu nouæ perſonæ. n. 2.

Hypothecaria actio per creditorem acquiſita ſuper toto patrimonio poſſeſſo per ſuum debitorem pro communi, & indiuiſo cum alio fratre, vel conſocio, illæſa durat, non obſtante diuiſione indè ſequuta. n. 3. Sed limita ſecundùm Bar. *ſi creditor fuiſſet diuiſioni præſens. n. 5. Vel ſi citatus fuiſſet. n. 6. Et an ad hunc effectum interſit, quòd diuiſio fuerit facta iudicio communi diuidundo, vel familiæ erciſcundæ. n. 14. & 15.*

Hypotheca conſtituit ius indiuiduum. n. 4.

Debitor liberatur, ſi creditor per diuturnam exactionem ab alio factam, alium in debitorem agnouit. n. 7. Sed intellige, & limita, vt n. 8.

Nouatio ex incompatibilitate inducitur. n. 8.

Nouatio non inducitur, ſi actus ad aliud, quàm ad nouandi animum referri poteſt. n. 9.

Renunciatio non præſumitur, ſi poteſt capi alia coniectura, quam renunciationis. n. 10.

Expilatæ hæreditatis crimen non contrahit cohæres, etiàm non adita ab alio coherede hæreditate. n. 11.

Furtum non committitur à ſocio in re ſociali. n. 12.

Iniuriarum actio denegatur contrà vtentem iure ſuo. n. 13.

Exequutiua actio, ſiuè pactū, vel ius exequutiuum, quanto tempore præſcribatur. n. 16.

Graduatio creditorum operatur reſciſſionem contractuum. n. 17.

Exactio ab vno facta, cōſeruat ius contrà aliū. n. 18.

ARGVMENTVM.

Hypothecam per creditorem acquiſitam ſuper bonis debitoris, ab eo cum alio in ſocietate, pro communi, & indiuiſo poſſeſſis, diuiſione indè ſequuta, ſuper integro patrimonio etiàm durare, quamuis creditor diutiùs annuos introitus exegiſſet ab eo tantùm, cui illius debiti ſolutio diuiſionis tempore contingit, & ità geminis S.C. deciſionibus determinatum oſtenditur. Pro Magnifico Ioacchino Como, & Catharina Piſacano coniugibus.

CONSILIVM VIII.

SVpponitur in facto Sylueſtrū Pādolſo de anno 1598. dùm in communi, & pro indiuiſo ſtabat cum Vincentio fratre, nuptui tradidiſſe Ioannam filiam Iulio de Aueta cum dote duc. 800. pro quibus

Digitized by Google

bus ſe obligauit correſpondere annuos duc.
64. poſtea auctos in duc. 78. ex cauſa legati
aliorum duc. 200. ab eodem Syluestro dictæ
Ioannæ in augumentum dotis relictorum:
Cùmq; dicti fratres de Pādolſo deceſſiſſent,
illorum filij de anno 1601. ad bonorum, &
onerum diuiſionem deuenerunt, & remanſit
ad onus filiorum Vincentij ſolutio crediti
dotalis dictæ Ioannæ duc. 1000. & cum effe-
ctu ab eiſdem hęredibus dicti Vincentij fue-
runt diutiùs ſoluti annui introitus duc. 78.
Ad pręſens verò facto creditorum concurſu
in S. C. ſuper bonis dictorum de Pandolſo,
hæredes dictæ Ioannæ creditricis petierunt,
& mediante decreto domi lato per Ill. Dom.
Marchionem Latertiæ Commiſſarium, ob-
tinuerunt in ſatisfactionem dicti crediti, ad-
iudicationem nonnullorum effectuum, qui
contigerunt in portionem hæredum quòd.
Sylueſtri.

De hoc decreto fuit porrecta, & obtenta
à partibus ſupplicatio de verbo faciendo,
quapropter cùm ſit tractandum de iuſtitia
decreti in S.C. dicitur ex aduerſo, nefas præ-
tendi dictam adiudicationem, quaſi quòd
vigore diuiſionis prædictæ ſit liberata por-
tio hæredum Sylueſtri ab eo onere, onuſque
duntaxàt ſpectare portioni hæredum Vin-
centij: Nos verò eiuſmodi iuſtiſſimi decreti
confirmationem dubio procùl ſperamus,
conſiderando, quòd duplex ſpectabat credi-
trici actio, perſonalis nempè contrà hęredes
Sylueſtri principalis debitoris, & hypothe-
caria, ſuper omnibus bonis pro indiuiſo
poſſeſſis cum Vincentio.

1 Modò ſi de perſonali actione loquitur, di-
co, quòd per diuiſionem non eſt extincta,
neq; nouata, quià licèt hęredes Vincentij aſ-
ſumpſerint in diuiſione onus ſoluendi debi-
tum ſpectans hæredibus Sylueſtri, tamen ex
hoc non ſolùm non inducitur liberatio illo-
rum, ſed augetur magis obligatio, quià tàm
illi, quàm iſti remanent ad debitum obſtri-
cti, nàm vt dicit *Caius I.C.* vbi quis pro alio
conſtituit ſe ſoluturum, adhùc is, pro quo
conſtituit, obligatus manet, vt habetur ex
2 *tex. in l. vbi quis 28. ff. de conſt. pecun.* ex † quo
tex. inferunt *DD.* ad illam indubitatam con-
cluſionem, vt nouatio non inducatur ex in-
teruentu, & acceſſu nouæ perſonæ, etiàm ac-
cedente ſtipulatione, concordat *tex. in §. ſed
quoniàm,* & ibi *Gloſ. inſt. quib. mod. tollit. obligat.
Felin. conſil. 21. Afflict. deciſ. 353. Franch. deciſ.
15. Gaill. obſer. 30. lib. 2. Rot. Genu. dec. 2. n. 20.
& dec. 197.* & *D. Hodier. ad Surd. dec. 187. n. 5.*

3 Si verò loquimur de actione hypotheca-
ria, articulus eſt longè communis, & triuia-
lis, vt creditori, cui bona pro indiuiſo poſ-
ſeſſa, ab altero ſociorum fuerunt obligata,
nullum diuiſione inferatur præiudicium,
quin valeat ad libitū voluntatis, ſuam exer-
cere actionem ſuper quolibet corpore pro
parte dimidia, etiàm quòd bona ab eo poſ-
ſideantur, qui obligationi non acceſſit, idq;
vigore prioris hypothecæ pro indiuiſo ac-
quiſitæ tempore communionis, & de hoc eſt
*tex. in l. ſi conſenſit 7. §. fin. ff. quib. mod. pign. vel
hypoth. in l. 3. §. fin. ff. qui potior. in pignor. ha-
bean. & in l. ſi quis putans, §. arbitrium, verſic.
idem ſcribit, ff. cōmun. diuid. Bar. in l. qui Romæ,
§. duo fratres in 9. quæſt ff. de verb. obligat. Bald.
Angel.* & *Salyc. in l. vnic. C. ſi cōmun. res pignor.
data ſit, Paul. de Caſtr. in l. Iulianus, §. idem Cel-
ſus, nu. 3. ff. de action. empt. Riminald. Iun. conſil.
671. n. 31. cum ſeqq. Crauet. conſil. 298. Euerard.
Iun. conſil. 31. nu. 13. vol. 1. Neguſant. de pignor.
part. 2. membr. 3. n. 36. cum ſeqq. Ægid. Magiſtr.
in tract. de ſubhaſt. cap. 43. in deciſ. diuerſ. Intri-
gliol. de cenſ. quæſt. 63. n. 8. Bero. quæſt. 116. Boer.
deciſ. 45. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 213. n. 4. Borgn.
Caualc. deciſ. 19. nu. 70. part. 2. Franch. deciſ. 77.*
& ibi *Amendol.* Ratio eſt, quià portio, & bo-
na, quæ per diuiſionem altero ſociorum ob-
uenerunt, antè diuiſionem erant communia
vtriq; *d. l. 3. §. poſt diuiſionem, ff. qui potior. in
pignor.* atq; vti communia, effecta fuerunt
4 obnoxia contrahentis hypothecæ, † quæ hy-
potheca dicitur ius indiuiduum, *Afflict. d.
deciſ. 213. n. 4. Crauet. conſil. 77. n. 15. Couar. va-
riat. lib. 3. cap. 7. n. 7.* & *Manent. deciſ. 25. n. 26.*

Si ergò ſocius, qui obligationi non acceſ-
ſit, obligatus remanet in actione hypothe-
caria, ratione ſuæ portionis, quæ antè diui-
ſionem pro communi poſſidebatur, quantò
fortiùs principalis debitoris obligatio fir-
5 ma remanere debet? † Potuiſſet quidem ea
diuiſio creditori præiudicium afferre, ſi pręſ-
ſens in diuiſione extitiſſet, iuxtà doctrinam
Bar. longè quidem periculoſam, in *d. §. duo
6 fratres, in 9. quæſt.* † vel ſi citatus in actu diui-
ſionis fuiſſet, vt per *Portuleſ. ad leg. ſuæ patriæ,
tit. de cōſort. & fideicom. legal. cap. 10. n. 5.* quaſi
tùnc acceptatus videatur tenor diuiſionis, &
ſucceſſiuè nouata actio creditoris, proùt
etiàm nouiſſimè ſentit *Caren. reſol. 145. nu. 6.*
Sed quià in veritate Ioanna Pandolfo credi-
trix, nec vocata, nec accerſita fuit ad actum
diuiſionis, ea propter quicquid ſociorum
hæredes diuidēdo egiſſent, vel conueniſſent,
illa penitùs abſente, & ignorante, præiudi-
cium vllum eidem inferre valuerunt, ex eiſ-
dem mox allegatis authoritatibus à contra-
rio ſenſu, & conferunt notata per *Rot. Gen.
deciſ. 2. n. 17.* & *Nouar. deciſ. 19.* per diſcurſum;
prætcrquamquòd his in terminis, an *Bar.
Portuleſ.* & *Caren.* doctrina *loc. cit.* ſit nèc nè
vera, dubito nō mediocriter, & prouinciam
indagandi veritatem articuli prudentiori-
bus relinquo, quià non hoc iſta ſibi tempus
ſpectacula poſcit.

7 Quòd ſi dicatur, acceptationem, & rati-
habitionem diuiſionis argui ex eo, quòd di-
cta Ioanna, eiuſq; hæredes, longa annorum
ſerie agnouerint in debitores hæredes Vin-
centij,

Digitized by Google

centij, ab illis exigendo annuos introitus,
quódque conſequenter ab eiſdem ſit conti-
nuanda exactio, abſq; quòd hæredibus Syl-
ueſtri moleſtia modo inferatur, tanquàm
ex nouo quaſi contractu, ex illa diuturna
exactione reſultante liberatis, iuxtà *tex.in l.
minor 41.& in l.Æmilius Largianus,ff.de minor.
Dom. Reg. Valenz.conſil.62.nu.*103. *cum ſeqq.*
volens ex his iuribus, quòd agnoſcens aliũ
in debitorem, videtur à primo recedere;
8 † Quià reſpondetur, quòd hoc poſſet proce-
cedere, quandò huiuſmodi exactio à parte
totis viribus affectata fieri nõ potuiſſet ſinè
dimiſſione prioris debitoris, quaſi vnum
veniret in neceſſariam conſequentiam alte-
rius, & quaſi eſſet incompatibile exigere in-
troitus à Titio,& inſimùl habere etiàm Caiũ
in debitorem, iuxtà tradita per *Dec.conſil.*
564.*n.*15. idem in *l.ſingularia*, & ibi etiàm
Curt. & *Cagnol.nu.*215. *ff.ſi cert.petat.* & *Oſaſ.
deciſ.*142.*n.*10. Quod non eſt in caſu noſtro,
in quo nullam dicit contradictionem, exa-
ctio facta ab hæredibus Vincentij, rata ma-
nente actione,contrà hæredes Sylueſtri,quià
omnes erant debitores, illi ratione bonorũ,
quæ poſſidebant ſub hypotheca contracta
tempore communitatis, & illi ratione con-
tractus, cuius vigore perſonalis, & realis
actio competit,ſicq;ſummo iudicio illa exa-
ctio facta fuit, non nouandi, ſed iuris con-
9 ſeruandi gratia, † nunquàm enim nouatio
inducitur,cùm actus ad aliud, quàm ad no-
uandi animum referri valet, *Roman.cõſil.*11.
10 *in princip.verſ.ijs tamen non refragantibus*;†Sic
etiàm renunciatio (cui debitoris dimiſſio
comparatur) nunquàm præſumitur,nec in-
ducitur,quandò alia capi poteſt coniectura,
l.ſi cùm aurum, ff.de ſolut. & *l.Campanus, ff.de
oper.libert. Aquilin.in l.naturaliter,§.nihil com-
mune,n.*179.*ff.de acquir.poſſeſſ. Maſcard.de pro-
bat.concluſ.*1261.*n.*4.*Surd.conſil.*321.*n.*62. &
*conſil.*431.*nu.*16.& *Molfeſ.ad conſuetud.tom.*1.
11 *tit.de renunc.quæſt.*3.*n.*6. † Pariterq; cohæres
expilatę hęreditatis pœna nõ punitur,ſi rem
hæreditariam,ſuos in vſus conuerrat, etiàm
non adita per alterum cohæredem hæredi-
tate, nàm creditur id egiſſe non ad expilan-
dum,ſed magis ad ius ſuum conſeruandum,
l.aduersùs,C.fam.erciſcund. Alciat.de præſumpt.
12 *reg.*3. *præſumpt.*24.*in fin.* & cum hoc † con-
cordat *tex.in l.meritò, ff.pro ſoc.* vbi furtum
non committitur à ſocio in re ſociali, quià
vtitur iure ſuo,& *tex.in l.item apùd Labeonem,*
13 *§.ſi communem, ff.de iniur.* † vbi eadem puto
ratione,iniuriarum actio denegatur,contrà
proprietarium, vſufructuarium, vel ſocium
hæreditarium, ſocialem ſeruum verberan-
tem, cùm id non iniuriandi animo factum
præſumatur contrà conſocium, vel cohære-
dem, ſed conſilio iuris proprij, *Alciat.loc.cit.*
& *Luc. de Penn.in l.*3.*col.*6.*verſic.*85.*præſumi-
tur,C.de apoc.public.lib.*10.

14 Minùs etiàm obſtat id, quod complures
arbitrati ſunt, vt iura ſuperiùs adducta in
*d.l.*3.*§.illud tenendum,in cit.§.fin.& in §.ſi fun-
dus*,quibus ſancitur, hypothecam creditoris
acquiſitam tempore, quo debitor erat cum
altero in communione, illæſam remanere
ſuper integro patrimonio, non obſtante di-
uiſione poſtmodùm ſequuta,procedere tan-
tùm quandò diuiſio fit, ex particulari iudi-
cio communis diuidundi,proùt inter ſocios
fieri contingit, ſecùs verò quandò diuiſio
fit, vniuerſali iudicio, familiæ erciſcundæ,
quod fieri contingit à fratribus, de bonis
communibus,proùt in caſu noſtro factum
fuit, iuxtà celebrem Senatus Pariſienſis de-
terminationem, relatam ab eruditiſſimo
*Anny.Robert.rer.iudic.lib.*3.*cap.*19.nouiſſimè
magni habitam, & ſequutam per *Caren.d.re-
ſolut.* 145. qui ità iura prædicta conatur ex-
15 plicare. † Quià iſthæc interpretatio eſt verè
diuinatoria, itidemq; falſa, poſito quòd ad
hunc effectum eadem ratio, quæ ità deter-
minat in iudicio cõmunis diuidundi,æqua-
liter potens eſt id ipſum determinare, in iu-
dicio familiæ erciſcundæ,eaq; eſt, nàm quē-
admodùm ſocius, vel cohæres communita-
tis tempore,ſaluum,tutumq;ius habet ſuper
integro communi patrimonio, vt in *cit.l.*3.
§.poſt diuiſionem,ff.qui potior.in pignor. ſic cre-
ditor cum eo tùnc contrahens, hypothecam
ſuper omnibus bonis pro indiuiſo acquirit,
& quià abſq; facto ſuo,nequit ab hypotheca
cadere, vt dicit *Bar.* & cæteri *DD.in d.l.qui
Romæ,§.duo fratres*, propterea indiſcrimina-
tim iure ſtatutum eſt, vt diuiſione eidem nõ
præiudicetur, & in effectu ità ex *Bar.Caſtrẽſ.
Salyc.* & *Rip.* doctè docet *Maſull.deciſ.*2.*n.*7.
& poſt omnes omninò videndus *Andreol.
contr.*230.

16 Subnectitur tandem ex aduerſo, obſtare
clientibus noſtris modum agendi, ſeù ordi-
nem(vt in praxi dicitur) eò quòd poſt lapſũ
ſexaginta annorum velint exequutiuè in iu-
dicio concuſſus admitti, & regreſſum ha-
bere de facto abſq; vlla condemnatione, ſu-
per bonis peruentis in portionẽ quond. Syl-
ueſtri, à quo per tàm graue, diuturnumque
tempus, nullam habent exigendi poſſeſſio-
nem,vt meritò videatur eſſe dandum termi-
num ordinarium, circumſcripta via exe-
quutiua, quæ iuxtà laxiorem opinionem
tollitur 30. annis, ex deciſis apud *Dom. Ca-
pyc.Latr.deciſ.*58.*Rot.deciſ.*689.*nu.*5.*part.*1.*in
recenſ. Andreol.contr.*79.*nu.*7. quicquid aliter
deciſum referat *Thor.in compend.deciſ.tom.*3.
*part.*2.*verb.Pactum exequtiuum*. Sed breuiſ-
ſimè reſpondetur,difficultatem non obſtare
17 ex duobus, & quidem † primò, ſtante con-
curſu creditorum, & illorum graduatione
iàm facta,à qua ex indubitata,& rationabili
praxi,oritur omnium cõtractuum reſciſſio,
eaq; graduatio vim obtinet ſententię reſcin-
18 dentis.

18 dentis. † Secundò, ſtante exactione introituum continuatis temporibus facta ab hæredibus Vincentij, non poteſt dici preſcripta via exequutiua, ſed imò conſeruata contrà hæredes Syluestri, nàm exactio ab vno facta prodeſt contrà alterum debendi correum, & aduersus illum exequutiuam viam conſeruat, per *tex. in l.fin.C.de duobus reis*, & ità ſperatur decidendum.

Me patrocinium præſtante, ac referente dicto Ill.Dom.meo Marchione Latertię, fuit per S.C.confirmata adiudicatio domi ordinata, in beneficium meorum principalium, mediante decreto ſub die 26.Iunij 1663.fol. 335. & propoſita in integrum reſtitutione aduersus decretum prædictum, mediante alio decreto eiuſdē S.C.lato ſub die 2.Octobris eiuſdem anni, fuit ordinatum, *non eſſe deferendum*, fol.344.vt ex proceſ.creditorum Syluestri, & Vincentij Pandolfo, in Banca Magnifici Anelli de Fuſco. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

CReditor, qui debitori pecuniam mutuauit, pro illa ſoluenda alio magis anteriori creditori, ceſſis iuribus, & hypothecis in beneficium ipſius mutuantis, nō eſt anterior, nec ſubintrat in locum creditoris dimiſſi, niſi pro ſorte tantùm.n.1. Sed hic defenditur contrarium, vt ſcilicet, etiàm pro annuis redditibus ſit anterior à n.10. cum ſeqq. Et ità refertur nouiſſimè deciſum per Reg. Cam. n.21.

Creditor, qui ſua pecunia alium creditorem magis anteriorem dimiſit, præuia ceſſione iuris luendi, ſibi à debitore facta, acquirit anterioritatem creditoris dimiſſi, tam pro ſorte, quàm pro annuis redditibus.n.2. Sed hæc opinio à quampluribus fuit impugnata, & confutata, & quarè.n.4. Vid. tamen n.15.

Author inuehit contrà illos, qui dicunt, Aduocatos præteriti ſæculi inueniſſe cautelam, per quam fit ſubingreſſio in locum creditoris anterioris dimiſſi, quaſi fuerint acutioris ingenij I.C. legum compilatoribus.n.3.

Retrouenditio an operetur tantùm extinctiuè, an etiam tranſlatiuè poſſit operari, Vid. ſub n.4. & n.15.

Poſſeſſor alicuius corporis, ſi ſoluat creditori habenti idem corpus hypothecatum, ſtatim in eius locum ſubintrat, ad finem ſe tuendi, abſq; ceſſione.n.5.

Emens rem ſub pacto ſoluendi pretium creditori habenti rem illam hypothecatam, ſequuta ſolutione, ſtatim illius gradum acquirit abſq; ceſſione, ad finem tuendi rem, quam emit.n.6.

Soluens ſimpliciter creditori alterius, non acquirit iura creditoris dimiſſi, & quarè.n.7. Acquirit tamen ſolùm perſonales actiones.n.8.

Emens nomen debitoris acquirit prioritatem, & hypothecas venditoris, tam pro ſorte, quàm pro redditibus.n.9.

Subrogati non poteſt eſſe diuerſa ratio cum eo, in cuius locum facta fuit ſubrogatio. num. 13.

Retrouendendi, & reemendi pactum, eundem effectum operatur, quandò à principali debitore exercetur, quàm quandò ab illius ceſſionario.n.14.

Retrouendere, & quietare non ſunt termini differentes, quià eundem effectum operantur.n.15.

Creditor, qui pecunias mutuauit, vt alius magis anterior dimitteretur, duplicem acquirit hypothecā, alteram ex perſona creditoris dimiſſi, alteram ex perſona propria, & illa noua obligatio, quæ inter hunc mutuantem, & debitorem ſtipulatur, hypothecas cumulat, non verò nouat.n.17.

Clauſulæ præſeruatiuæ primorum iurium referuntur.n.18.

Creditor, qui pecunias mutuauit, vt antiquior creditor dimitteretur, ceſſis ad ſui fauorem iuribus, & hypothecis, videtur emere nomen debitoris.n.19.

Actiones creditoris alterius pecunia dimiſſi, ſub pacto ſubingrediendi, non extinguntur, ſed permutantur, & transferuntur.n.20.

ARGVMENTVM.

Creditorem pecunias ſuas mutuantem pro dimittendo alio anteriore creditore, ſub pacto ceſſionis iurium in ſui beneficium, & acquiſitionis hypothecarum illius, tutiùs anterioritatem acquirere creditoris dimiſſi, tàm pro ſorte, quàm pro annuis redditibus, eo qui contraxit pręuia ceſſione iuris luendi, & ità deciſum oſtenditur. Eaq; occaſione de pluribus agitur modis ſubintrandi in locum creditoris anterioris, & an retrouendendi pactum, fiet abſolutè extinctiuè, an etiā poſſit tranſlatiuè operari, ad interpretationem, *l.1.C.de his, qui in prior.credit.loc.ſucced. & l.Ariſto, ff. quæ res pignor.obligar.non poſſ.* Pro Magnif. Iacobo Migliaccio.

CONSILIVM IX.

1 IN concurſu creditorum quōd Io:Hieronymi Cantone formato in Reg. Camera (cùm in eodem patrimonio fiſcus dicat habere intereſſe) graduatus ſecūdo loco reperitur Magnif. Iacobus Migliaccio, pro credito duc. 400. capitalis, cum maxima tertiarum, & intereſſe quantitate, ad rationem duc.octo cum dimidio pro centenario. Cùmq; modò graduationis diſcuſſio tractanda ſit, putant cæteri poſteriores creditores, Iacobum clientem noſtrum potiri anterioritate anni 1585. duntaxàt pro capitali, pro tertijs verò, & intereſſe, eſſe poſteriorem,

riorem, attento quòd Angelella de Martino (quam Iacobus repræſentat) anno 1586. non obtenta à Io: Hieronymo debitore, iuris luendi ceſſione, ei credidit ſimilem ſummam duc. 400. pro dimittendo credito Simeonis Ametrani, qui de anno 85. cum Io: Hieronymo contraxerat, cum pacto ceſſionis iurium ſibi à Simeone faciendæ, & acquiſitionis hypothecarum illius; ad quod probandum, credunt partes, inſudandum nequaquàm eſſe, quaſi inueteratum habeant, ſic iudicandi ſtylum eis fauentem, cùm quotidiè ità practicari audiamus, proùt etiàm decurſis temporibus, deciſum refert *Thor.* in cauſa Ill. Ducis Sicignani, aliorũq; creditorum, illorum de Prothonobiliſſimo, referente eximio illo Conſiliario Io: Andrea de Georgio, vt in *compend. deciſ. tom. 2. verb. Creditor, qui pecuniam fol.* 121. *col.* 1. cuius determinationis memor etiàm eſt *Dom. Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 16. ſignãter *n.* 5. *verſic. Secundus eſt modus*, vſq; ad *verſic. Quarè fuit inuentus*, volens expreſsè, quòd tertius dans pecunias debitori, pro dimittendo aliquo anteriore creditore, ceſſis iuribus ad ſui beneficium, non conſequitur ex hoc, etiàm obtenta ceſſione, anterioritatem creditoris dimiſſi, niſi pro ſola ſorte, annui verò redditus poſt ceſſionem decurſi, debent graduari iuxtà datam ſecundi contractus, ſtipulati inter debitorem, & hunc nouum mutuantem; ex principaliori ratione, quià obligatio ad redditus ex primo contractu, reemptione fuit extincta, vndè meritò hic nouus mutuans nõ poteſt in prioris locum ſubrogari, quoàd exactionem futurorum redditũum, reemptione extinctorum, per illam ſolam creditoris dimiſſi ceſſionem, proùt etiàm tenuerunt *Dom. Reg. Capyc. Galeot. contr. iur. lib.* 1. *cap.* 56. *ſub nu.* 32. & *Dom. Reg. de Marin. quotidian. reſolut. lib.* 1. *cap.* 76. *n.* 10. *&* 11.

2 Subditq; *Dom. Capyc. Latr. ibid. à n.* 6. fuiſſe nouiter inuentam cautelam ad finem ſubintrandi in anterioritatem creditoris dimiſſi, tàm pro ſorte, quàm pro capitali, vt debitor annuorum introituum, cedat huic tertio ius ſibi competens reemendi introitus, ipſeque tertius tãquàm ceſſionarius debitoris, exercendo prædictum pactum de retrouẽdendo, ſoluat pecuniam creditori, animo transferendi emptionem introituum in ſui beneficium, & cum expreſſa declaratione, quod ſoluit ad finem ſubintrandi in locum illius, & cum effectu in quadam contingentia, propoſita in S.C. cauſa, in qua factum ſic ſe habebat, cum duobus adiunctis, deciſum refert *Dom. Capyc. Latr.* tertium illum, qui taliter contraxit, acquiſiuiſſe iura anteriora dimiſſi creditoris, tàm pro ſorte, quàm pro futuris redditibus; quam ſententiam antè *Capyc. Latr.* tempora, tutatus originaliter fuit *Fabritius Brancacius* Aduocatus tùnc celeberrimus, in quadã allegatione per ipſum edita, & in calce dictæ *deciſ.* 16. impreſſa, ſecundùm quam deciſum etiàm fuiſſe refert *Reg. Reuerter. dec.* 39. *part.* 7. ſequitur eandem opinionem *Dom. Cõſiliar. Ari. de Meſ. variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 22. & acutiſſimè *Dom. Aſcanius Raetanus* in allegatione pro monte triginta familiarum, quam ego olim ſequutus, imprimi curaui in meis *Addit. ad Dom. Regent. de Marin. cap.* 76.

3 Verum enim verò, me non tæduit in hac parui momenti cauſa, ſed magnæ importantiç articulo, rei veritatem iterùm diſcutiendam proponere Supremo Regiæ Cameræ Prætorio, cuius doctiſſimos Senatores reminiſcantur, rogo, ſatis fuiſſe per antiquos I.C. legum conditores, perquiſitum, indagatumq; modum, quo potuiſſet quis in anterioris creditoris locum ſubingredi, & volens hoc negare, legat, ſi ignorat, *tit. in C. de his, qui in prior. creditor. loc. ſucced.* nullibique hanc iuris luendi ceſſionem cautam inueni, præterquamquòd ab Aduocatis præteriti ſæculi, quos primæuos antecelliſſe legum compilatores, eiſq; acutioris extitiſſe ingenij faceſſendum eſſet, ſi cautela ab eis adinuenta ad obtinendũ prioris creditoris iura, potentior, & efficacior eſſet ea, quàm lex ciuilis communis in ſuis venerandis tabulis regiſtrauit, ſicuti putat *Dom. Capyc. Latr.*

4 Quin† potiùs licèt eam ipſe veram exiſtimẽ, negari ſaltim nequibit, eſſe plurimùm periculoſam, diſceptatam, & ſubtiliſſimè confutatam per *Dom. Conſiliar. Carle.* qui hunc reemendi modum improbat, & illudit, *de iudic. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *diſput.* 35. *à nu.* 36. *cum ſeqq. à fol.* 395. *Horat. Montan. controu.* 35. *Carol. Anton. Mocc. in Sylu. cap.* 16. & *Thor.* qui refert deciſum, nullam hunc ceſſionarium iuris luendi obtinere dimiſſi creditoris anterioritatem, in *comp. deciſ. tom.* 2. *verb. ceſſionarius iuris luendi, fol.* 66. *col.* 1. quià hoc ius luendi, ſeù reemendi, appoſitum in contractu venditionis annuorum introituum, à principio in debitoris gratiam adiectum fuit, vt valeat, quandocunq; ſibi placuerit debitum retrouẽditione extinguere, nec aliò hoc reemendi pactum tendit, quàm quòd ad extinguendam, tollendamq; obligationem debitoris, & ſucceſſiuè actionẽ creditoris, ſicuti non obſcurè ex *Bullis* Maximorum Pontificum *Nicolai, & Pij*, habetur, iſtaq; fuit contrahentium intentio, ſi contractus initium, & pacti originem attendamus, ad *tex. in l. ſciendũ* 15. *§. poſſiſſor autem, ff. qui ſatiſd. cogan.* Ergo cùm hoc luendi, reemendiq; ius ceditur, non ad alium finem cedi poteſt, quàm ad eundem, pro quo fuit adinuentũ, ſcilicet ad extinguendam, tollendamq; obligationem, non ad illam transferendam, *vulgat. l. nemo plùs iuris, ff. de reg. iur.* alioquin pactum adinuẽtum, & appoſitum ad finem tollendi,

&

& extinguendi obligationem, non operare-
tur extinctionem, ſed effectum penitus con-
trarium, ſcilicet tranſlationem, contrà re-
gulam *tex.in cap.quòd ob gratiam, de reg.iur.in
6.l.quòd fauore 6.C.de leg.l.legata inutiliter 19.
ff.de legat.1. l.legata inutiliter 14. ff.de adim.le-
gat.& cap.& ſi neceſſe,de donat.int.vir.& vxor.*
Nec poteſt illa facultas reemendi diuerſi-
modè, ſeù potiùs contrarium effectum ope-
rari in cedente, quàm in ceſſionario, quaſi
in illo extinctinè, in iſto tranſlatiuè agat,
quià hoc eſt abſurdum, niſi dicamus quid
magis poſſe in ceſſionarium transferri, eò
quòd in cedente eſt, contrà regulam dictæ
l. nemo plùs, & parùm refert, quòd cedens
exerceat pactum extinguendo, ſed ceſſiona-
rius illud in ſe trãsferat animo acquirendi,
quià animus agentis fruſtatorius eſt, vbi re-
ſiſtit animus legis; Vndè ſi de iure ad extin-
guendum debitum, tollendamq; obligatio-
nem, reemendi pactũ ſancitum eſt, quid iuri
refert, quòd quis hoc pactũ exerceat animo
acquirendi, & transferendi obligationem,
iuxtà adagium, *l.nemo poteſt,ff.de legat.1.cum
concord.*

Poſſent complures aliæ amaritudines cõ-
ſiderari, aduersùs cautelam hanc ceſſionis
iuris luendi, adinuentam per noſtros ante-
ceſſores Aduocatos; Quapropter quicquid
de ea ſit, tutiùs fore cenſeo, ſi aliquam aliam
à iure communi ſancitam perquiramus, quo
5 circà quatuor caſus cõſidero. † Primus, cùm
quis poſſidet aliquod corpus ſtabile, ante-
riori creditori obligatum, & vt rem ab ea
hypotheca lueret, ſoluit illi creditori debi-
tum, & iſto caſu etiàm ſinè ceſſione ſubin-
trat in eius locum, ad finem ſe tuendi, nè ab
alijs poſterioribus creditoribus inquiete-
tur, quamuis nullum ceſſionis, vel ſubin-
greſſionis pactum præceſſiſſet, *l.qui à debito-
re,ff.qui potior.in pignor.habeant.l.emptor.C.de
hæred. vel actio.vendit.l.in ſolutum,C.de action.
& obligat.Bar.in l.ariſto,nu.2.ff.quæ res pignor.
obligar.non poſſ.*& plenè *Cardin.Mãtic.de tacit.*
6 *& ambig.cõuent.tom.1.lib.11.tit.29.* † Idemq;
eſſet in emente rem aliquam, ſub pacto ſol-
uendi pretium creditori venditoris, quià
ſolutione ſequuta, illius dimiſſi creditoris
iura, ſtatim cõſequeretur, ad finem ſe tuendi
in poſſeſſione rei emptæ, abſq; alia iurium
ceſſione, *l.ſi potiores 3. C.de his, qui in prior.
credit.loc.ſucced.Capyc.deciſ.94.n.4.Benintend.
deciſ.50. Franch.deciſ.134. Reg.de Pont.conſil.
87.Theſaur.quæſt.forenſ.lib.2.quæſt.30.*& *Gra-
tian.deciſ.66.n.8.& 9.*
7 Secundus caſus eſt, quandò quis ſimplici-
ter ſua pecunia, alterius creditorem dimiſit,
nã cùm id videatur egiſſe ad finem liberandi
debitorem, maximè ſi ſolutio ipſius ſoluẽtis
nomine facta ſit, meritò in hypothecas cre-
ditoris dimiſſi non ſubintrat, *Bald.* & *Salyc.
in l.ſi cùm pecuniam,C.de priuileg.fiſ.Petr.Gre-
gor.ſyntagm.iur.lib.23.cap.12.n.2.Anton.Fab.
in Cod.lib.8.tit.9.defin.2. Balduin. de pignor.
cap.19.Aſini.de exequut.§.7.cap.55.nu.4.Gut-
tier.allegat.4.nu.7. Roderic.de ann.reddit.lib.2.
quæſt.14.nu.21.Gabriel.conſil.82.nu.3.lib.1.&
Gratian.diſcept.forenſ.lib.1.cap.177.nu.22. &*
8 *lib.2.cap.269.n.2.* † Benè tamen ſuccedit iſte
ſoluens in priuilegio perſonalium duntaxàt
actionum, creditori ſua pecunia dimiſſo cõ-
petentium, *Gloſ.in d.l.Ariſto,verb.debet,Petr.
Gregor.d.lib.23.cap.12.nu.2.Surd.conſil.444.à
n.10. Coſt.de fact.ſciẽt.& ignor.cẽtur.2.diſtinct.
73.nu.1. Aſini.d.cap.55.nu.4. Gratian.cit.cap.
269.à nu.1.* & latiſſimè *Conſiliar.Ari.de Meſ.
variar.reſolut.lib.1.cap.14.*
9 Tertius caſus eſt, quandò quis cum credi-
tore conuenit, vt ſibi ſuum nomen, contrà
debitorem vendat, & tùnc ſequuta venditio-
ne, acquirit iſte emptor omnia iura vendi-
toris, eiuſq; anteriores hypothecas, tàm pro
ſorte, quàm pro redditibus decurrendis, *l.ſi
à creditore 7. C. de act. & obligat. Bar. in d.l.3.*
per illum *tex.ff.qui potior.in pignor.habe.Bald.
in d.l.1.n.1.*ibiq; *Salyc.n.2.*& *Alberic.nu.1.C.
de his, qui in prior.credit.loc.Aſini.d.cap.55.nu.
4.*& *Capyc.Latr.d.deciſ.16.n.4.*
10 Poſtremus caſus eſt iſte, de quo agimus,
cùm nempè tertius credit debitori pecuniã,
pro illa exoluenda creditori anteriori, ſub
pacto ceſſionis iuriũ ipſi mutuanti faciendę
& cum reſeruatione hypothecarum compe-
tentium, illi creditori, qui ſua pecunia erit
dimittẽdus (proùt fecit Angela de Martino)
& iſto caſu, cùm cõcurrant omnia requiſita,
haud poteſt hæſitari, quin tertius, qui taliter
credidit, ſubintret in locum creditoris an-
terioris, quoàd omnia, *tex.in d.l.1 cum Gloſ.
verb.non accepiſſe, verſic. aut de aliena pecunia,
C.de his,qui in prior.cred.loc.tex.cum Gloſ.in d.
l.Ariſto,*& tradunt *Neguſant.de pignor.part.5.
memb.3.prim.part.nu.45. Aſin.d.cap.55.nu.4.
Mantic.de tacit.& ambig.conuent.lib.11.tit.28.
n.16.cit.Roderic.de ann.reddit.lib.2.quæſt.16.n.
50.cum ſeqq. Franch.deciſ.97.à nu.2.Rot.deciſ.
293.à n.3.part.4.in nouiſſ. Caſtill.deciſ.98.n.5.
lib.1. Fab. in Cod.lib.8.tit.9. defin.2. Reg.de
Pont.conſil.6.nu.2.& 3.& conſil.87.n.3.vol.1.
Camill.de Medic.conſil.165.nu.2.Surd.d.conſil.
444.n.9.vol.3. Anton.de Amat.variar.reſolut.
lib.1.reſol.7.n.18. Ari.de Meſ.d.cap.22.ſub nu.
18.lib.1. Carle.d.tract. de iudic.tom.2.lib.1.tit.
3.diſput.35.n.12. Dom.Galeot. contr.iur.lib.1.
contr.56.n.31.Salgad.in labyrinth.credit.par.3.
cap.8.n.55.cũ ſeqq. Rouit.conſil.48.vol.2.Dom.
de Marin.lib.1.cap.43.n.11.*& *Conſiliar.Theo-
dor.allegat.68.per totam.*
11 Nec eſt verum id, quod voluerunt *DD.*
ſup.cit.*n.1.* vt iſto caſu ſubingreſſio fiat in
anterioritatem creditoris dimiſſi, quoàd
ſolam ſortem, non quoàd annuos redditus
in poſterùm decurrendos, putantes hos red-
ditus, ſecundi tantùm inſtrumẽti, inter hunc

F ter-

tertium mutuantem, cum debitore ſtipulati, anterioritate potiri, quià hoc non eſt verū, iſto dilemmate: quod aut per ſolutionem factam priori creditori, eius iura tanquàm extincta, in tertium nouiter mutuantem nō potuerunt transferri, aut potuerunt; Si prima pars conceditur, ſequitur neceſſariò, vt nec etiàm pro capitali, ſiuè ſorte prioritas competat, idq; eſſet contrà *tex. in d. l. 1. & d. l. Ariſto*, quibus ſubingreſſio ſancitur. Aut hæc prima pars dilemmatis, tanquàm verè falſa negatur, ſecundaq; conceditur, & ſtatim ſequitur, vt ſubingreſſio fiat, non quoàd ſolam ſortem, ſed etiàm quoàd futuros redditus, ex illa deriuandos, per *l. Lucius 18. ff. qui potior. in pignor. habean. Carle. d. tom. 2. diſp. 35. n. 49. fol.* 400. aliàs poſita anterioritate pro ſorte quæſita, ex diſpoſitione dictæ *l. 1. & l. Ariſto*, non autem pro redditibus, ſequeretur contradictio cum dicta *l. Lucius.*

12 Rursùs iſta tranſlatio iurium, quæ in tertium mutuātem ſit, introducta fuit per modum ſubrogationis, vt ſcilicet iſte tertius in locum creditoris dimiſſi ſubrogetur, pro conſequutione omnium iurium illius, potiſſimùm ad obtinendam temporis anterioritatem, ad *tex. in l. 3. ff. qui potior. in pignor.* ibi, *Superioris temporis ordinem manere primo creditori placuit, tanquàm in ſuum locum ſuccedenti*, concordat dicta *l. 1. cū gloſ.* vbi habetur ſubrogationem fieri quoàd omnia, & hypothecam, quæ in hunc tertium tranſiuit, eſſe eandem identificè, vt per *Gloſ. in d. l. Ariſto*, & ibi *Fulgoſ. nu.* 11. quem ſequitur *Camill. de Medic. cōſil.* 165. *n.* 27. Modò ſi hoc diſcrimen inter ſortem, & redditus admitteretur, non fieret ſubrogatio quoàd omnia, ſed quoàd aliqua, & non in omnibus, ſed in aliquibus iuribus, iſte tertius ſuccederet, vt benè ponderat *Dom. Conſiliar. Theodor. d. allegat.* 68. *nu.*

13 12. † & diuerſa eſſet ratio, & actio ſubrogati, ab actione illius, in cuius locum fuit ſubrogatus, contrà *tex. in l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. l. ſi donata res, §. ſi ſponſus, ff. de donat. int. vir. & vxor. l. 1. §. hæc actio*, vbi *Bar. ff. ſi quis teſtam. lib. eſſ. &c. §. fuerat inſt. de action. & Euerard. in loc. à ſubrogatione.*

14 Prætereà illa ratio, quam ad excludendam anterioritatem pro redditibus futuris, ponderant *DD.* ſup. cir. eſt communis, & applicabilis vtriq; caſui, tàm ſcilicet, quandò ſubingreſſio fit præuia ceſſione iuris luendi, iuxtà cautelam adinuentam ab antiquioribus Aduocatis, quam quandò fit eo modo, prout egit Angela de Martino, practicando diſpoſitionem dictæ *l. 1. & l. Ariſto*, nàm in vtroq; caſu primus creditor cedit, & retrouendit, & cōſequenter idem, quod de primo caſu prædicatur, de ſecundo dicendum eſt, quià æquiparatorum eadem eſt ratio, & vbi hæc militat, & eadem militat iuris diſpoſitio, vulgat. iuribus; Sicq; vel illa reemptio ſuaptè natura non poteſt aliud, quàm debiti extinctionem, & contractus reſolutionem operari, vel valet etiàm tranſlatiuè agere: Si primùm concedatur, ſequitur, vt in vtroq; caſu, in quo retrouēditio interceſſit, iurium tranſlatio, nō poſſit conſiderari, tàm quoàd anterioritatem pro ſorte, quàm pro futuris redditibus: Si verò primum negetur, & ſecundum concedatur, eſt conſequenter aſſignanda ratio diſparitatis, quarè fiat illa ſubingreſſio, quādò tertius exercet ius luendi ſibi ceſſum, non autem quandò ab ipſo debitore idem ius exercetur, pecunijs iſtius tertij volentis pariter ſubintrare, & iàm ſuperiùs *n. 4. verſic. Nec poteſt illa facultas*, confutauimus illud planè impertinens diſcrimen, vt aliud ſit, ſi ius luendi, reemendiq; ab ipſo debitore exerceatur, aliud ſi ab eius ceſſionario, quo remoto, nulla alia diſparitas aſſignari poteſt.

15 Sed certè veriùs eſt affirmare, in neutro caſu retrouenditionem operari extinctiuè; id, quod mihi ſuadeo, quià retrouendere in effectu non differt à quietare, iſtaq; terminorum multiplicitas, non niſi, quàm forenſi abuſu toleratur, cùm vtrumq; vocabulum ad eundem finem tendat, ſic ſi creditor ſimpliciter retrouendat ad fauorem debitoris, inducitur per retrouenditionem extinctio, & reſolutio ſui crediti, ſic etiàm ſi quietet, quià cùm retrouendere, vel quietare, fiat plerumq; ſolutione eius quod debetur, conſequenter ex eorum alterutro tollitur obligatio creditoris contrà debitorem, *vulgat. §. 1. inſt. quib. mod. tollit. obligat.* nullibique pars cautum inueniet, ad tollendam obligationem, quā creditor habet, opus eſſe, quòd retrouendat, & quietet: Hoc autem, quod de ſoluenda, tollendaq; creditoris actione, per ſolutionem dictum eſt, euenit, cùm tertius debitori mutuat, vt creditorem dimittat, ſub pacto ceſſionis iurium, & repetitionis hypothecarum, nam ſequuta cum effectu ſolutione, non dubitatur, quin prioris creditoris actio reſoluatur, vt in *d. §. 1.* & tamen ex diſpoſitione dictæ *l. 1. C. de his, qui in prior. credit. loc. &c.* & dictæ *l. Ariſto, ff. quæ res pignor. obligar. non poſſ.* ſuccedit iſte tertius taliter mutuans, in iura creditoris dimiſſi, in eumq; illius iura transfunduntur, Ergò nulla adeſt repugnantia, quòd creditoris dimiſſi actio, quoàd ſe ſolutione extinguatur, quò verò ad mutuantem ceſſione transferatur, ſiuè fiat illa extinctio per modum quietationis, ſiuè per modum retrouenditionis, cùm in ſubſtantia hi termini confundantur. Iſtoque argumento tolluntur omnia argumenta ſuperiùs ponderata, *n.* 4. quæq; adducuntur à *Carle. Montan. Moccia*, aliiſq, iàm relatis, ad impugnandam ſubingreſſionem ceſſionarij iuris luendi, eiuſq; anterioritatem pro ſorte, & redditibus decurrendis,

cùm

cùm omnia potiſſimùm tendant ad extinctionem, & reſolutionē iurium dimiſſi creditoris, ex retrouenditione,& quietatione reſultantem, quod non eſt verū, ad affectum impediendi tranſlationem in ceſſionarium

16 iuris luendi; † Sed præſertim tollitur, & reſolnitur fundamentum, quod à *Dom.Capyc. Latr.Galeot.Marin.* aliiſq; adducitur, ad excludendam anterioritatem pro redditibus futuris, reſpectu illius, qui pro anteriore dimittendo pecunias ſuas mutuauit, dicentes,quòd eo caſu actio dimiſſi, fuit ſolutione extincta; quæ ratio, & ſi vera, procedit tamen quoàd ipſum creditorem ſolutionem recipientem, ad hoc tantùm, vt non poſſit de cætero debitorem moleſtare, non tamen ad effectum impediendi tranſlationem ſuorum iurium in creditorem mutuātem, alioquin duo ſequerentur,primum nàm nec pro ſorte eſſet anterior, & ſecundum, quod eſt magis conſiderabile, nàm diſpoſitio dictæ *l.1.& l.Ariſto*, eſſet falſa, & non poſſet practicari, quià ſuppoſita extinctione iurium antiquioris creditoris, nefas indè illorum tranſlatio à *Paulo*,& *Imperatore*, in illis legibus ſanciretur.

17 Nec etiàm in conſideratione habenda eſt illa noua obligatio, per nouum inſtrumentum celebrata inter debitorem, & illum tertium, qui pecunias ſuas mutuauit, quaſi antiquioris nouationem inducat, cùm reuerà illud fiat pro exuberanti cautela,nec ad aliū finem, quàm quòd ad habēdum debitorem, nedùm obligatum ex iuribus à dimiſſo creditore ceſſis,ſed de facie ad faciem aſtrictū, ad hoc, vt aduersùs eum, ſi à ſolutione redditaum defecerit,inſtrumēti liquidatio fieri valeat; De cætero autem illa ſecunda obligatio eſt prioris,& antiquioris cumulatiua, vt dicit *Gloſ.in d.l. Ariſto*, ibiq; *Bar.nu.7.* volentes, hunc tertium ſubingredientem, duas obtinere hypothecas, alteram ex perſona creditoris ſua pecunia dimiſſi,alteram verò ex propria perſona, per illud pactum cum debitore initum de ſubingrediendo, ſequitur ex *Neguſant. Cardin.Mantic.d.tract.de tacit. & ambig.conuent.tom.1.lib.11.tit.28.ſub*

18 *n.16.verſic.Nec eſt omittendum.*† Prçterquàquòd ſemper ſolent partes benè conſultæ,& peritiſſimi Notarij, in hoc ſecundo obligationis inſtrumento, apponere clauſulas prçſeruatiuas,qualis eſt illa (*Citrà prçiudicium primorum,& antiquorum iurium, & hypothecarum*) (*ſed cautelā cautelis addendo,& cumulādo*) *&c.* ſimileſq; per quas antiqua iura illibata præſeruantur, *Franch.deciſ.50.n.5.*

19 Demùm ſi emens nomen debitoris, conſequitur anterioritatem vēditoris, tàm pro ſorte, quàm pro redditibus, vt ſuperiùs in tertio caſu probauimus, ità etiàm in mutuante, ſub pacto ſubingrediendi dicendum eſt, cùm & iſte nomen debitoris emere, non liberare dicatur, *Bald.*& *Salyc.in l.1.* ille *n.5.* iſte *n.4.& 5.C.de act.& obligat.Rot.Rom.*poſt *Cenc.deciſ.366.nu.3.& 4.* & nouiſſimè *R.P. Afflict.*nūnc Cauenſis Ciuitatis Antiſtes,doctrina, nobilitate, & morum ſuauitate præ-

20 clarus, *contr.15.n.23.* † Illaq; actio creditoris dimiſſi non extinguitur, ſed cum tertio mutuante permutatur,in eumq; transfertur, vt in terminis, *Cyn.& Salyc.in d.l.1.n.4. C.de his, qui in prior.credit.loc.ſucced. Imol.* & *Paul. in l.Modeſtinus*,ille *n.4.*iſte *n.76.*& cit.*Camill. de Medic.conſil.165.n.25.*

21 Relata hac cauſà in Regia Camera per Dom. tunc Præſidentem Io: Hieronymum de Philippis,poſteà apud Catholicam Maieſtatem Regentem,nuper immaturè vita Hiſpaniis functum, decreto ipſius R.C. fuit deciſum ſecundùm allegata, quòd Iacobus Mighaccio remaneat graduatus inter creditores quond. Io: Hieronymi Cantone,ſecundo loco, iuxtà datam inſtrumenti initi ſub die 17.Februarij 1585. vt ex proceſ.in Banca Magnifici Ioſeph Galiſij,à quo decreto RR. PP. Bernabitæ, poſteriores creditores, obtinuerunt fieri verbum loco reſtitutionis in integrum, ſed indè acquieuerunt, & decretum ſuam obtinuit exequutionem. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

*F*Eudum conceſſum pro ſe, & filiis maſculis, ex corpore, ex matrimonio, & ex linea maſculina naſcituris, dicitur ex pacto, & prouidentia.n.1. Sed Author tenet contrarium, quandò conceſſio fit,non ex preſſis nominibus filiorū.n.4.12.& 15.

Feudi propria natura eſt,vt ſit ex pacto.n.3.Et ideò ſi non conſtet de feudi inueſtitura, præſumitur ex pacto, nō hæreditarium.n.2.Sed Author ſimiliter tenet,& defendit contrarium.à n.5.vſq;ad n.22.

Feudales cauſæ regulantur ſecundùm ius commune Romanorum, niſi ius feudorum ſpecialiter reſiſtat.n.6.

Stipulatio ſemper præſumitur facta pro ſtipulante, ſuis hæredibus,& cum qualitate hæreditaria.n.7.

Pater ſtipulans pro ſe,& filiis, præſumitur ſtipulari pro filiis, vti hæredibus, & de ratione.n.8.

Contrahere præſumuntur partes ſecundùm ius commune, non ſecundùm ius ſpeciale.n.9.

Feudalis materia ſtricti iuris eſt, & eſt ſtrictè interpretanda.n.10.

Contractus feudalis dicitur contractus ſtricti iuris. n.11.

Filii non dicuntur ex pacto vocati ad officium conceſſum pro ſe, & filiis.n.13.

Argumentum de officiis ad feuda, valet.n.14.

Feuda eſſe hæreditaria expedit cōcedenti, recipienti, & publicæ vtilitati, & de ratione. à n.16. vſq; ad n.22.

Feudum, quandò eſt hæreditarium,faciliùs ad dominum deuoluitur, ob delictum feudatarij, quàm ſi eſſet ex pacto.n.17.

Feudum hæreditarium poteſt per feudatarium refutari domino, inuito ſucceſſore, ſecùs feudum ex pacto.n.18.

Commercium quodlibet ſuper feudo ex pacto prohibitum eſt.n.19.

Feudatarius feudum hæreditarium cum aſſenſu domini poteſt alienare, tanquàm rem allodialem.n.20.Secùs feudum ex pacto.n.21.

Feuda ex pacto ſtrictiùs regulantur, quàm fideicommiſſa.ibid.

Commercia rerum ſunt de iure gentium introducta, ob publicam vtilitatem, pro neceſſitatibus hominum.n.22.

Feudum eſt hæreditarium, ſi detur Titio ſtipulanti pro ſe, & filijs, ſecùs ſi detur Titio, & filijs, quia tùnc eſt ex pacto.n.23.

Mediolani Ducatus olim erat hæreditarius.n.24.

Membrum non debet à capite deuiare.n.25.

Feudum conceſſum præſumitur ſub ea natura, ſub qua militat Regnum Principis concedentis.n.26.

Feuda in Regno ſunt hæreditaria.n.27.

Regnum Neapolitanum eſt hæreditarium.ibid.

Feudum eſſe ex pacto nunquàm admitti debet, niſi expreſſè conſtet ex inueſtituris.n.28.

Filij ſuccedunt in quantitate antephati, vti hæredes patris, non ex proprijs perſonis, niſi expreſsè contrarium cautum ſit in conſtitutione eiuſdem antephati.n.29.

Feudum ex pacto, debetur filio ex propria perſona, citrà qualitatem hæreditariam.n.30.

Inueſtitura feudi interpretatur ex ſequenti obſeruantia.n.31. Maximè ex obſeruantia habita per primum acquirentem.n.32.& 33.

Feudum ex pacto in primo acquirente habet vim feudi hæreditarij.eod.n.33.

Naturales filios ſuccedere in feudis, eſt contrà iura feudalia, & contra eſſentiam veri, & recti feudi.n.34.

Inueſtitura, eiuſq; formula poteſt alterari de voluntate domini, tolerantis aliquid contrà inueſtituram.n.35.

Feudalis natura mutatur per duos actus diuerſos ab inueſtitura, iuncto lapſu 40.annorum.n.36.

Feudum ex pacto non poteſt pro ære alieno diſtrahi.n.37.

In feudis nihil datur ità perpetuum, quòd non poſſit ex conſuetudine mutari.n.38.

Feudi natura, & qualitas poteſt mutari ex conſuetudine inter agnatos.n.39.

Feuda in Gallia ex conſuetudine ſunt redacta ad inſtar allodialium.n.40.

Fœmina ex conſuetudine ſuccedunt in feudis Paduanis.n.41.

Item in Patria Aſtenſi admittuntur etiàm ad feuda Eccleſiaſtica, pariter ex conſuetudine.n.42.

Conſuetudo poteſt induci, tàm in feudis ſimplicibus, quàm in ſucceſſione feudorum regalium.n.43.

Conſuetudo in ſucceſſione feudorum attenditur, etiàm ſi repugnaret verbis inueſtituræ.n.44.

Feudi natura neq; per Regem, neq; per partes poteſt in præiudicium vocatorum alterari.n.45. Sed contrarium.n.47.

Verba enunciatiua non diſponunt. num. 46.

Poſterior inueſtitura, facta de feudo, quandò innouet antiquiorem, & illi præiudicet.n.48.& 50.

Clauſula feudi natura in aliquo non mutata, in quibus operetur.n.49.

Conceſſio in allodium eſt extinctiua qualitatis feudalis.n.51.& 54.

Feudi noua conceſſio dicitur, quãdò illi noua qualitas à domino tribuitur, nàm dicitur tùnc feudum refutatum domino, & de eo fuiſſe feudatarium de nouo inueſtitum.n.52.

Feudum dicitur nouum ex noua forma, & ex nouis conuentionibus habitis inter dominum, & vaſſallum.n.53.

Nouus dicitur actus, quãdò illi aliquid ſubſtantiale, vel additur, vel detrahitur.n.55.

Actum, qui facere poteſt, poteſt etiàm illum qualificare.n.56.

Pontifex ad libitum poteſt infeudare, & inueſtire.n.57.

Pontifex in his, quæ ſunt iuris poſitiui, habet liberam poteſtatem, etiàm quoàd effectus conſummatos.n.58. Et ſufficit, quòd conſtet de ſcientia eius, quod gerit.n.59.

Pontifex poteſt feudum in allodium mutare, & antiquioribus inueſtituris derogare.n.60.

Coniecturis, in claris non eſt vtendum.n.61.

Verba enunciatiua diſponunt, quandò reſpiciunt ſubſtantiam negotij.n.62.

Res eadem non poteſt eſſe feudalis, & allodialis, quià vna qualitas eſt extinctiua alterius.n.63.

Res eadem non debet diuerſo iure regulari.n.64.

Contractus ſunt ſtricti iuris, & in illis, quicquid omiſſum eſt, habetur pro omiſſo.n.65.

ARGVMENTVM.

Feudum cõceſſum pro ſe, & filijs maſculis, ex corpore legitimè, & ex linea maſculina deſcendentibus, non eſſe ex pacto, ſed hæreditarium; & hæreditarium in dubio feudum præſumi, latiſſimè iuribus, & rationibus defenditur. Rursùs ex Conſuetudine, vel per poſteriores inueſtituras, poſſe antiquioribus præiudicari, & alterari antiquam feudi naturam, vel mutari in allodium, non minùs inconcuſsè probatur. Pro Eminentiſſimo Dom. Cardinali Hieronymo Boncompagno, Archiepiſcopo Bononienſi.

CON-

CONSILIVM X.

IN currenti conſultatione pro Eminentiſſimo Dom. Cardinali Boncompagno, licèt negotiũ omni careat dubitandi ratione, tamen ad exuberantiam duo potiora motiua ſubnectã, ex quibus iuſtitia dicti Eminentiſſimi Domini luce clarior apparebit.

Primum, quòd Caſtrum Arquati nunquã fuerit feudũ ex pacto, & prouidentia, nedùm ex tenore inueſtiturarum de dicto Caſtro factarum per Sereniſſimos olim Mediolani Duces; verùm quoq; ex actibus, & obſeruantia habitis ſucceſſiuis temporibus per feudatarios poſſeſſores.

Secundum, quòd per poſteriores inueſtituras de eodem Caſtro factas, tàm per Paulum III. Pontificem Maximum, quàm per Sereniſſimum Parmæ Ducem, dictum Caſtrum, nedùm feudi ex pacto, vel hæreditarij nomen amiſerit, ſed imò francum, & liberum allodium euaſerit.

1 Et vt à primo iuxtà præmiſſum ordinem exordiar, licèt nõ negauerim, prima fronte me arduam rem aggredi, inſpecto tenore dictarum inueſtiturarum Sereniſſimorum Mediolani Ducum, conceptarum cum clauſula (*Pro ſe, eiuſq; filys, & deſcendentibus maſculis, ex legitimo matrimonio, & linea maſculina ex corpore naſcituris*) ex quibus verbis communis ferè feudiſtarum ſchola ſe haber, vt feudum taliter receptum, dicatur omninò ex pacto, & prouidentia, vt ex authoritate *Andreæ* cõcludit *Camerar. in cap. Imperialem, §. præterea Ducatus, fol. 95. à t. lit. V. Pont. de poteſt. Proreg. tit. 8. §. 6. n. 9. Capyc. Latr. deciſ. 70. n. 41. Mютan. in d. §. præterea Ducatus, ſub n. 67.* & alij quàmplures, quos conſultò omitto,

2 taliter, † vt dixerint, quòd in dubio, ſi de inueſtitura feudi non conſtaret, præſumatur feudum de iure communi feudorum, eſſe ex pacto, quià talis eſt natura veri, ac recti feudi, ex *tex. in cap. 1. §. cùm verò, Corradus, tit. qui feud. dare poſ.* & ex *cit. Camerar.* docent *Bernard. Gren. Maſcard.* & *Minſinger.* quos ſequitur *Chriſtineus deciſ. 28. nu. 8. lib. 6.* latiſſimè *Minadou. cõſil. 10. à n. 2. cum ſeqq. Petr. Gregor. tit. de conceſſ. feud. part. 5. quæſt. 4. n. 5. Zaſi. de feud. part. 12. n. 2. Dec. conſil. 78. Menoch. conſil. 61. n. 9. de Pont. d. tract. de poteſt. Proreg. tit. 8. n. 26.* alijq; apud *Theſaur. deciſ. 99. nu. 23.* qui

3 † omnes vnicam afferunt rationem, vt pactum, & prouidentia ſit genuina, & adęquata recti feudi natura, minimè verò qualitas hęreditaria, ex *tex. in d. §. cùm verò Corradus:* Propterea præſumptio in dubio eſſe deber, vt feudum ſit ex pacto, nè à propria, ac recta feudi natura recedatur.

4 Verũ (vt ingenuè fatear) quã tùm ſupradicti *DD.* tàm in prima, quàm in ſecunda concluſione à vero deuiauerint, patet ad oculũ, vtq; ab authoritatibus *DD.* qui rectiùs, atq; ſaniùs contrarium tenuerunt, initiũ ſumam, capio reſpectu primæ concluſionis authoritatem *Andreæ in cap. 1. n. 11. tit. ex quibus cauſ. feud. amitt.* quo loci expreſsè firmat feudum pro ſe, & filijs ſuis receptum, non expreſſis nominibus filiorum, eſſe hæreditarium, vti conceſſum cõtemplatione patris, & ob merita illius; & hanc eſſe opinionem modernorum, inquit ibi *Andr.* cuius ſententiam ab impugnationibus *Loffredi* defendit *additio ibi in verſ. niſi ſint hæredes, lit. M.* & iuxta hanc partem ſemper fuiſſe deciſum in S.C. Regni huius, teſtatur *Afflict. dec. 140. & 195.* quamuis eſſet dictum (*pro ſe, & filijs ex corpore legitimè deſcendentibus*) ſequitur *Marta de clauſul. par. 2. clauſ. 21. in fin. verſic. Sed Afflictus dicit, & clauſ. 26.* vbi allegat *Burſatt. conſil. 89. n. 30. vol. 1.* referentem ita bis iudicatum, confutata contraria opinione, & *Ari. Pinell. in l. 1. part. 3. nu. 90. C. de bon. matern.* quibus addo *Imol. conſil. 21.* idem dicentem, ſi feudum cõceſſum eſſet pro ſe, & ſuis, vt ſimiliter dicatur hæreditarium, ſequitur *Iaſ. in l. Gallus, §. etiàm ſi parente, nu. 15. verſic. 2. fallit, ff. de liber. & poſth. Alex. conſil. 26. nu. 6. verſic. & in caſu noſtro, vol. 5. Alciat. conſil. 1. nu. 15. lib. 3.* & *Roland. conſil. 55. n. 4. vol. 3.*

5 Contrà verò ſecundam aſſertionem, vt de iure communi feudorum, feudum præſumatur magis ex pacto, quàm hæreditarium, ſimiliter vrgent grauiſſimi *DD.* numero, & qualitate maiores, volentes expreſsè, vt magis hæreditarium, quàm ex pacto feudum in dubio preſumatur, anteſignanus ſit *cit. Andr. in d. cap. 1. n. 11. ex quib. cauſ. feud. amitt.* dicẽs, quòd ſi non apparet quomodò feudum fuit conceſſum, præſumitur ex intellectu iuris conceſſum pro filijs, vti hæredibus, idq; ipsũ tenuit *Bald. in l. liberti, libertæq; verſic. quæro de eo, C. de oper. liberto, & in cap. 1.* ibiq; *Aluarot. tit. an agnat. vel fili. Afflict. in præludio feudorũ, nu. 99. & in cap. 2. nu. 24. de alienat. feud. pater. Zaſi. de feud. par. 4. n. 6. Euarard. in centur. feud. in loco de feud. & emphyteuſ. col. 3. verſic. inter alia, Paul. de Caſtr. conſil. 2. n. 18. & conſil. 3. n. 9. vol. 1. Alex. cõſil. 18. col. 3. vol. 1. Curt. Iun. cõſil. 3. n. 4. Rube. conſil. 18. conſ. 84. n. 3. & conſ. 85. n. 4. Brun. conſil. 8. n. 14.* & *Cardinal. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tom. 1. lib. 3. tit. 9. nu. 19. Gaill. obſeru. 154. n. 8. lib. 2.* & *cit. Chriſt. ne. dec. 68. n. 2. lib. 6.*

6 Vtraq; autem hæc noſtra aſſertio inconuincibiliter obuallatur, primò de iure communi Romanorum, à quo feudales cauſæ regulantur, quandò expreſsè ius feudorum non reſiſtit ad *tex. in cap. vnic. cum gloſ. tit. de feud. cognit.* & ibi *Bald.* qui dicit, illam *gloſ.* eſſe notatu dignam, idem *Bald.* per *tex. & gloſ. in*

cap. 1.

cap.1.de gradib.ſucceſſ.in feud. in l.2.n.4.ff.de
ſuis, & legitimis, & in l.eūm oportet,n.18.verſ.
Item in feudo,ff.de bon.quæ liber. Mılanenſ.dec.
8.*Oſaſ.dec.*23.*n.*3. & *Capyc.Latr.conſult.*84.*n.*
7 23.†De iure autem communi Romanorum
ſemper pro hæredibus, ac ſub qualitate hæ-
reditaria ſtipulari, atq; recipi præſumitur,
l.ſi pactum 9.*ff.de probation.l.ſi neceſſarias* 8. §.
penult. ff.de pignorat.act. l.ſi precario 21. *ff.de*
precar.& l.veteris 13.*C.de contrah.& committ.*
8 *ſtipul.* & in expreſſo, † vt ſtipulatio ſimplici-
ter à patre facta pro ſe,& filijs, compræhen-
dat filios, vti hæredes, tenet *Gloſ. in l.ſi tibi*
decem 18. §.*ſi pactus ſim, verb. proderit, verſic.*
& quid ſi dubitetur,ff.de pact. & ibi *Bartol.n.*8.
*Bald.n.*4.& *Angel.n.*2.idem *Bart.in l.quod di-*
*citur patrem,ſub nu.*5. *verſic.ſi verò eſt dubium,*
*ff.de verbor.obligat. Menoch.de præſumpt.lib.*3.
*præſumpt.*48.*Peregrin.de fideicomm.artic.*32.*n.*
15. & *Nouar.quæſt.forenſ.lib.*2.*quæſt.*30. *nu.*3.
Quod roboratur duplici ratione, tū nempè,
quià per ſtipulationem pro filijs,vti hæredi-
bus, conſulitur ipſi patri ſtipulanti, nè ſinè
hęrede decedat,&proindè ſtipulatio ſemper
refertur ad filios,vti hæredes, *Menoch.d.præ-*
*ſumpt.*48.*nu.*2. Tùm etiàm, quià huiuſmodi
ſtipulatio pro filijs,vti heredibus,eſt vnifor-
mis iuri communi; ſtipulatio verò pro filijs,
ex proprijs perſonis,eſt de iure ſpeciali; igi-
tùr ſemper ſtipulatio debet referri ad filios,
9 vti hęredes,† quià pactum faciens,pręſumi-
tur velle vti iure communi, non autem iure
ſpeciali, *l.in teſtamento,* & ibi *Alex.C.de teſta-*
mento milit. & l.Centurio, vbi idem *Alex.ff.de*
*vulg.& pupill.*Quas rationes in propria ferè
noſtra facti ſpecie pōderat *Dom.Reg.de Ma-*
*rin.reſol.iur.lib.*1.*cap.*89.*n.*15. *verſic.huius in-*
10 *controuerſæ concluſionis.*Et†tantò magis præ-
dicta procedunt in materia feudali,in qua
omnia ſunt ſtricti iuris, & ſunt ſtrictè intel-
ligenda,*Bald Soccin.*& *Aluarot.*quos ſequitur
*cit.Chriſtine.dec.*4.*n.*6.*lib.*6.*Io:Baptiſta Carlin.*
*controu.lib.*1.*cap.*106.*nu.*82.& *Caſanus de iure*
11 *releuij,par.*3.*quæſt.*4.*n.*8.quià de per ſe†con-
tractus feudalis dicitur cōtractus ſtricti iu-
ris, *Bald.in cap.*1.*n.*9.ibiq; *Aluarot.n.*4.*in fin.*
verſic.Item quià materia feudalis,tit.de feud.co-
*gnit.Soccin.Sen.conſil.*67.*nu.*14.*cum ſeqq.lib.*1.
*& conſil.*165.*n.*8.*lib.*2. *Soccin.Iun.conſil.*31.*n.*
14.*&* 15.*lib.*4.*Alciat.in d.l.Gallus,*§.*inſtituēs,*
*nu.*24.*cum ſeq.de liber. & poſth.Ruin.conſil.*45.
*nu.*16.*lib.*1.*& conſil.vltim.lib.*5.*nu.*9.*Loffred.*
*lib.*1.*conſil.*70.*Crauet.conſil.*106.*nu.*2.*Roland.*
*conſil.*100.*n.*90.*lib.*4. *Cephal.conſil.*302.*n.*15.
12 & *Curt.Iun.de feud.par.*1.*quæſt.*9.*n.*37.†Atq;
ideò per hanc rationē expreſsè voluit *Andr.*
*in d.cap.*1.*nu.*11.*ex quib.cauſ.feud.amitt.*quòd
inueſtitura facta pro ſe, & filijs, faciat feudū
hæreditarium, quià alioquin nō ſtrictè pro-
cederetur in materia feudali, ſed iure ſpe-
ciali,extendendo qualitatem feudi,ad non
expreſſa, contrà *tex.in l.quicquid aſtringendę,*
13 *ff.de verbor.oblig.*& † cum prędictis concor-
dant tradita nouiſſimè per *Noguerol.allegat.*
37.*n.*18.*cum ſeqq.* dicentem, quòd filij non
dicuntur ex pacto vocati ad officium ab eo-
rum patre acquiſitum pro ſe,& filijs, autho-
ritate *Reg.Cōſtanty in l.vnic.n.*61.62.*&* 141.
*cum ſeqq.C.de filijs Officialium,lib.*12.Ergò idē
14 in feudis,†cùm de officijs ad feuda validum
ſit argumentum, *Frecc.de ſubfeud.lib.*2.*quæſt.*
51.*&*56.*Lopez in cap.per veſtras,in rubr.nu.*6.
de donat.int.vir. & vxor. & *Boer.dec.*350.*n.*4.
licèt ſtrictiùs quandoq; procedatur in offi-
cijs, quàm in feudis.
15 Secūdò probatur noſtra aſſertio ex aperto
iure feudorū, quo expreſsè feuda acquirens
ſuis hæredibus proſpexiſſe dicitur, minimè
verò cæteris non hæredibus, ad *tex. in cap.*
vnic.de duob.fratrib.à Capitaneo inueſtitis, vbi
præ cæteris ponuntur hæc verba, quæ apud
me (ni fallor) nequaquàm poſſunt tergiuer-
ſari, ibi (*Vnuſquiſq; enim ſibi, ſuiſq; hæredibus*
videtur proſpexiſſe) quæ verba omninò indi-
cant, feudi ſucceſſionem hæredibus deberi,
feudaq; ſui natura eſſe hæreditaria, vel ſal-
tem hęreditariam qualitatem feudis non re-
pugnare(ſicuti perperàm credunt ſuprà cit.
in contrarium Authores)& hanc ſententiam
ex c.t.*tex.*tenuit expreſsè *Gloſ. in cap.vnic.tit.*
quib.mod. feud.conſtit.poteſt, dicens, feudi in-
ueſt.turàm nedùm ad primum acquirentem
referri, verum quoq; ad ſuos hæredes,ex ci-
tata ratione, cùm vnuſquiſq; ſibi,& ſuis hæ-
redibus proſpexiſſe videatur; quinimò ſub-
dir, hoc eſſe verum, etiàm ſi in inueſtitura
hæredum mentio facta non ſit, vt iſto etiàm
caſu,ad ſucceſſores hęredes ipſius feudatarij
feudum debeat peruenire; neq; vim facit in
contrarium, *tex.* adductus per ſuprà citatos
DD.& ſignanter per *Minado.cit.conſil.*10. di-
centem, rectam feudi naturam ſecundùm
ius commune feudorum,eſſe feudum ex pa-
cto, ad quod allegat *tex.in d.cap.*1.§.*& quid*
vidimus,verſic.cum verò, Corradus tit.de ijs,qui
feud.dar.poſſ. Quià telum ab ipſo adductum,
contrà eundem retorquendo, conſtanter aſ-
ſero,*tex.*prędictum nedùm minimè obſtare,
ſeu magis nobis aſſiſtere,dùm ibi,cùm Cor-
radus Imperator Romam proficiſceretur,
fuit protinùs à feudatarijs ſupplicatus, vt
decedente feudatario ſinè legitimo hærede,
illi frater ſuperſtes in feudo ſuccedere poſ-
ſet; itaq; conſtat, ſucceſſionem feudalem
ſuaptè natura hæreditariam qualitatem ex-
quirere, feudumq; propriè, ac rectum eſſe,
quià hæreditarium, non quià ex pacto, vt
non obſcurè ſupradicta feudorum iura de-
monſtrant.
16 Tertiò patet veritas opinionis noſtrę,tùm
attento intereſſe domini concedentis feudū,
tùm etiàm intereſſe recipientis; vtriuſque
enim intereſt,feudum eſſe hæreditarium;cō-
cedenti ſiquidem expedit, quià faciliùs ad
cum

Digitized by Google

eum deuoluuntur ex delicto feuda hęredita-
ria, quàm feuda ex pacto, *cap.*1. & ibi *Andr.*
17 *tit.ſi vaſſal.feud.priuet.*†nàm exiſtente feudo,
ex pacto, feudum ob delictum feudatarij,
ſtatim vadit ad vocatum ſucceſſorem, ſecùs
verò exiſtente hęreditario,nàm redit ad do-
minum, *Intrigliol.de feud.centur.*1.*quæſt.*51.*n.*
28.*cum ſeq.Roſenthal.cap.*7.*concluſ.*20.*Zaſi.de*
*feud.part.*10.*verſic.nùnc ad ſecundum,Thom.de*
*Marin.de genere feudor.tit.*2.*num.*86. & *Carol.*
Kiercheberg. in diſcurſu de feudis ex pacto, &
18 *prouid.cap.*5.*n.*95. †Rurſùs quandò feudum
eſt hæreditarium, poteſt domino refutari
etiàm inuito ſucceſſore,quod non eſt in feu-
do ex pacto, *Andr.in cap.*1.*n.*7.*de alienat.feud.*
19 *patern.* †Ac demùm omne commercium ſu-
per feudo hæreditario permiſſum eſt cum
aſſenſu domini,etiàm ſinè conſenſu vocato-
rum, quod non procedit in feudo ex pacto,
*cap.*1.*de alienat.feud.pat.Lanar.cõſil.*89.*in fin.*
20 Intereſt quoq; recipientis, quòd feudum
ſit hæreditarium, dùm de eo, cum domini
aſsẽſu,poteſt diſponere,ſicùt de re allodiali,
*Andr.in d.cap.*1.*n.*9.*de alienat.feud.pat. Cane-*
*rar.in cap. Imperialem,fol.*104. *lit.B. Frecc.de*
differẽtijs inter feud.hæreditar. & feud.ex pacto,
*differ.*2.6.*&* 38. & *de Pont.de poteſt.Proreg.tit.*
21 *de refutat. feud.*§.10.*n.*14.*cum ſeqq.* quod†nõ
procedit in feudis ex pacto, in quibus ſeu-
datarius acquirit ius, per mortem præcisè
finiturum,quià talia feuda adeò reſtitutioni
ſubiacent,vt ſtrictiùs in illis procedatur,quã
cum bonis fideicõmiſſo ſubiectis, *cit.Andr.*
*in cap.*1.*de eo, qui ſibi, & hæredibus,& cap.*1.*n.*
9.*tit.an agnatus,*adeoùt dixerint pleriq; vt de
fructibus talium feudorum nequaquàm va-
leat feudatarius diſponere de vna candela
pro anima, vt per *Afflict.decis.*26.*nu.*6.quem
ipſe retuli *in meis Addition. ad Dom.de Marin.*
*cap.*119.*ſub n.*14.
22 Publicè tandem intereſt, feuda eſſe hære-
ditaria, & non ex pacto,nàm cùm libera re-
rum cõmercia de iure gentium introducta,
publicam reſpiciant vtilitatem, ad *tex. in l.*
*ex hoc iure, ff.de iuſtit. & iur. & l.*1. *de nundin.*
ſintq;naturali ratione pro neceſſitatibus in-
troducta,§.*ſingulorum inſtit.de rerũ diuiſ.*Pro-
pterea cùm huiuſmodi feuda ex pacto ſint
prorſùs extrà commercium,per cõſequens,
affirmare,vt potiſſima feudi natura ſit,eſſe
ex pacto,repugnat iſthęc propoſitio publicę
vtilitati, ex prohibitione liberi rerum com-
mercij, contrà *tex.in l.quòd ſi minor,*§.1.*ff.de*
*minorib.*25.*ann.*cum concordant.

Quartò eſſe hoc feudum Caſtri Arquati
hæreditarium,& non ex pacto; deducitur ex
eademmet forma inueſtituræ factæ per Du-
cem Mediolani quond. Ill.Boſſio Sfortiæ de
Attẽdolis Caſtignolę Comiti in anno 1470.
& alterius de anno 1477.dùm ex illis ocula-
riter legitur,quòd Dux Mediolani non con-
ceſſit feudum prædictum dicto Boſſio, &
ſuis filijs legitimis, & naturalibus, ex cor-
pore legitimè deſcendentibus, ſed tantùm
dicto Boſſio, qui cùm inueſtiretur de feudo
prædicto, recepit,& ſtipulatus fuit pro ſe, &
23 dictis ſuis filijs; †qua facti ſpecie ſuppoſita,
intrat quod in terminis nouiſſimè ſcripſit
*D.Reg.Capyc.Galeot.controu.lib.*1.*controu.*57.
*n.*18.dicens, aliud eſſe, quod quis det Titio,
& filijs ſuis; aliud autem, quod det Titio,
qui ſtipulatur, & recipit, pro filijs ſuis; nàm
in primo caſu,inquit ipſe, quòd filij veniunt
ex proprijs perſonis, vti vocati à primo cõ-
cedente,& ex prouidentia illius; ſecùs verò
in ſecundo caſu, quià tùnc, cùm non fuerint
à concedente contemplati, per conſequens
non poſſunt dici ex prouidentia cõcedentis
vocati; ad quod allegat Doctiſſimum *Fõta-*
*nell.*qui hanc ſententiam in praxi tenendam
monet, abſq; vlla hæſitatione,*in tract.de pact.*
*nupt.clauſ.*4.*gloſ.*9.*part.*1.*n.*10.
24 Oſtenditur poſtremò,non eſſe hoc feudum
ex pacto, ſed hæreditarium,ex eo,quià tùnc
temporis, ipſemet Mediolani Ducatus erat
hæreditarius, & tenebatur expreſsè pro hæ-
redibus, quemadmodùm ex iiſdem memo-
ratis inueſtituris elicitur;Ideòq; conueniens
eſt, quòd dictum Caſtrum Arquati ſimiliter
fuerit conceſſum ſub qualitate hæreditaria,
25 †nè videatur vnum membrum pugnare cõ-
trà ſuum integrale, & ab eo eſſentialiter di-
uidi, contrà *tex.in can.non decet* 12.*diſt.in cap.*
cùm non liceat de præſcript. in cap. fin. de ſponſa
26 *duorum*: † Et in terminis, quòd feudum à
Principe conceſſum tale eſſe dicatur, quale
eſt dominium, ſeù Regnum Principis con-
cedentis, concludunt *Paul. de Caſtro conſil.*
164.*in præſenti cauſa,n.*1. *verſ Sed hic apparet,*
*lib.*2.*Dec.cõſil.*389.*n.*7.*Rube. Alexandrin.conſ.*
133.*n.*11.*in fin.Loffred.conſil.*1.*n.*55.*cum ſeqq.*
*& conſil.*39.*n.*34. *Decian.conſ.*32.*n.*28. *cum*
*ſeqq.lib.*2.& *Menoch.cõſil.*148.*n.*24.ea ſolum-
modò ratione,nè liceat membris,à capite
27 deuiare,ex *d.cap.cùm non liceat.*† Hinc in Re-
gno noſtro abſoluta eſt propoſitio, omnia
feuda eſſe hæreditaria,quià regulantur à ca-
pite, ſcilicet à toto Regno, quod eſt hæredi-
tarium, *Andr.in cap.*1.§. *quid ergò in fine, de*
*inueſ.de re alien.fact. Frecc.de ſubfeud.lib.*3.*dif-*
*fer.*16.*cit. Loffred.conſil.*14.*n.*40.*cum ſeq. Ann.*
*in cap.*1.*nu.*171.*de vaſſall. decrep.ætat.fol.*95.*à*
ter.& *Georg.in allegat.*19.*n.*6.

Pertinent iſta ad primum ingreſſum con-
ſultationis noſtræ, qua excludendum Dom.
Ducem Signiæ cenſemus, per excluſionem
prætenſæ per eum vocationis, ad ſucceſſio-
nem Caſtri Arquati, ex prætenſo pacto, &
prouidẽtia per inueſtituras Ducum Medio-
lani,cùm verè ex prædictis,omninò hæredi-
tarium fuerit ab initio Caſtrum prædictum.
Primò ex authoritate *DD.*dicentium,verba
dictæ inueſtituræ ſonare in qualitatem hæ-
reditariam. Secundò ex diſpoſitione iuris
com-

communis Romanorum. Tertiò ex ſpeciali
iure feudorum. Quartò nedùm attento fa-
uore concedentis, & recipientis, verũ quoq;
propter publicam vtilitatem, cùm publicè
interſit, feuda eſſe hęreditaria. Quintò ex eo,
quòd Dux Mediolani non conceſſit feudum
filijs Boſſij, ſed quià Boſſius recipiens pro
ſe, ſtipulatus quoq; fuit, pro filijs ſuis; Demũ
quià ipſemet Mediolani Ducatus (à quo alia
feuda, vti membra, ſunt regulanda) erat hæ-
28 reditarius. Neq; † obſtat, quòd iſto modo
nũquàm daretur aliquod feudum ex pacto,
quià præterquamquòd allegare (vt aiunt)
inconueniens non eſt ſoluere argumentum.
Reſpõdetur etiàm, quòd attentis prædictis,
propoſitio, quòd nunquàm ſit dandum feu-
dum ex pacto, rectiſſima eſt, niſi tantũ cùm
expreſsè in inueſtituris cauetur, filios de-
bere ex prouidẽria ſuccedere, per expreſſam
29 clauſulam pacti, † ad inſtar ſucceſſionis in
quãtitate antephati, ſeù donationis propter
nuptias, à viro vxori ſuæ conſtituta, in qua
cùm de iure Regni filij poſt mortem matris
ſemper ſuccedant, vti hæredes patris, vigore
Conſuetudinis incipientis, *Dos, & Quarta, tit.
de iure Quartæ*, & *Reg. Pragm. vnic. tit. de dona-
tionib. propter nupt.* Idcircò adiuncta eſt cau-
tela, vt in conſtitutione dictæ donationis,
ſiuè antephati, expreſsè apponatur pactum,
quòd filij in ea quantitate ex proprijs per-
ſonis, non vti patris hæredes, ſuccedere de-
beant, *de Pont. d. tract. de poteſt. Proreg. tit. 9. ſub
n. 25. Taſſonus in d. Pragm. de donat. propt. nupt.
verſic. 4. obſeru. 4. nu. 62. Reg. Capyc. Latr. deciſ.*
63. & ibi *Gizz.* & *Dom. Io: Franciſc. Marott.
diſcept. forenſ. cap. 15. nu. 3.* quos ego retuli *in
dictis meis Addit. ad Dom. Reg. de Marin. lib. 1.
cap. 15. n. 5.* & ità paſſim obſeruamus.

Et licèt omnia prædicta motiua, & illorũ
vnumquodq; ſit habile ad intentũ noſtrum,
ad excludendam prætenſam vocationem ex
pacto dicti Moderni Domini Ducis Signiæ,
tamen dato, ſed non conceſſo, quòd poſſent
quoquomodò ſophiſticè obnubilari, ſub-
iungimus omnem prorsùs tolli dubitatio-
nem ex multis, quæ in facto ſupponuntur,
quæ declarant dictam inueſtituram, verè ſo-
nare in qualitatem hęreditariam; Atq; vt ab
antiquiori facto initium ſumam, breuiter
pondero, quòd quond. Boſſius Sfortia pri-
mus inueſtitus de Caſtro prædicto duos ha-
bens filios, nempè Dom. Guidonem, & Dom.
Franciſcum, illos ità hæredes inſtituit, vt
Dom. Guido caperet bona exiſtentia in par-
tibus Tuſciæ, & Dom. Franciſcus bona exi-
ſtentia in Regione Lombardiæ, & cum effe-
ctu in executionẽ teſtamenti prędicti dictus
D. Franciſcus anno 1477. fuit de dicto feudo
iterùm inueſtitus, pręſtando fidelitatis iura-
mentum in manibus Ducis Mediolani. Ex
qua breui facti ſerie liquidò reſultat, fuiſſe
dictum Caſtrum Arquati hæreditarium, &
habitum pro hæreditario, tàm à Duce Me-
diolani concedente, dùm te inueſtiuit Fran-
ciſcum Sfortia vigore teſtamẽti dicti Dom.
Boſſij, quàm per ipſum Dom. Boſſium, qui
de feudo prædicto in teſtamento diſpoſuit,
& per ſucceſſorem filium dicti Dom. Boſſij,
qui feudum non ex pacto, & prouidentia
30 accepit, ſed ex diſpoſitione paterna, † quæ
omnia taliter fieri non potuiſſent, ſi verè di-
ctum feudum fuiſſet conceſſum ſub natura
pacti, quo caſu nedùm filius nõ capit ex diſ-
poſitione paterna, & vti hæres patris, ſed ex
propria perſona, vti quid diſtinctum ab hæ-
reditate, vt dicunt *Dec. conſil. 78. n. 5. Frecc. de
ſubfeud. lib. 3. cap. 9. verſic. ſi verò, Zaſi. de feud.
par. 8. n. 6. verſic. Caterùm, Iul. Clar. in §. feudũ,
quaſt. 79. n. 3. verſic. nàm hoc, & Oſaſc. dec. 161.
n. 10.* Verùm neq; poteſt ipſe feudatarius de
hac feudi ſpecie quicquam diſponere, nec
de vna candela pro anima, vt ſuprà diceba-
mus.

31 Et de iure optimum, & concludens argu-
mentum eſt, ad interpretandã inueſtituram,
effectus ſubſequutus, & obſeruantia poſt in-
ueſtituram habita, argum. *l. quædam, ff. de reb.
dub. & l. minimè, ff. de legib.* & in puncto *Morot.
conſil. 29. n. 26. Raudenſ. conſil. 60. nu. 47. vol. 1.
Sacca. conſil. 50. n. 57. & conſil. 51. n. 7. Crauett.
conſil. 828. nu. 11. & in reſponſo pro Genero, nu.
317. Syluan. conſ. 95. nu. 17. Hieronym. Gabriel.
conſil. 66. n. 24. lib. 2. Menoch. conſil. 400. nu. 12.*
ex *Andr.* docet *Conſiliar. Georg. alleg. 23. n. 22.
Lanar. conſil. 34. n. 2. 3. & 4.* & *Dom. Marc. cõſil.*
32 *16. n. 26. lib. 1.* Quod aſſumptum † ſubſequutę
obſeruantiæ, eò fortiùs in currenti cauſa
applicatur, & magis quàm alibi accommo-
datur, ſtante interpretatione taliter facta,
vel taliter habita per primum acquirentem,
ex deductis per *Petr. de Gregor. de conceſſ. feud.
part. 3. quęſt. 7. n. 44.* quem ferè in terminis ſe-
33 quitur *Dom. Marc. cõſil. 69. n. 15. vol. 2.* † quià
cùm in primo acquirente feudum, licèt ex
pacto habeat vim feudi hæreditarij, iuxtà
theoricam *Camerar. in cap. Imperialem, §. præ-
tereà Ducatus, fol. 95. lit. E. & fol. 96. lib. 5. ver-
ſic. tertia ſpecies, col. 4. cũ ſeqq. Frecc. de ſubfeud.
lib. 2. authorit. 19. nu. 10. in fin. Præſ. de Franch.
dec. 398. n. 3. & 5. Capyc. Latr. conſult. 23. n. 17.
18. & 21.* & *Gizzarell. deciſ. 28. n. 3.* poſt *Ann.
conſil. 5. nu. 3.* Proptereà potuit ipſe idem ac-
quirens, interpretãdo inueſtituram, demon-
ſtrare, feudum eſſe hæreditarium, ex traditis
per *cit. Dom. Marc.* loquentem in fortioribus
terminis, *d. conſil. 69. n. 39. & 40.*

34 Iterùm in facto põderatur, quòd feudum
prædictum ſucceſſiuis temporibus fuit poſ-
ſeſſum circà annum 1525. per Dom. Sforzi-
num Sfortiam, poſtcaq; per Dom. Fiani Du-
cem, vtriſq; illegitimis exiſtentibus, vt in
facti nota pro abſoluto ſupponitur: Quorum
quidem ſucceſſio nedùm eſt cõtrà iura feu-
dalia, & contrà eſſentiam veri, & recti feudi,

vt

Digitized by Google

vt in *cap.1.§.naturales,* & ibi *Gloſ.verb.legiti-*
mi, Andr.Bald.Aluarot.& Afflict.tit.ſi de feudo
defunct.controu.ſit inter dom.& agnat. & *Pariſ.*
de Put. de reintegrat.feud.cap.130.n.7.& 8.fol.
*79.*Verùm quoq; contrà expreſſum tenorem
dictarum inueſtiturarum Ducum Mediola-
ni, ex quibus apparet, ſuiſſe factam conceſ-
ſionem, pro filijs legitimis, & naturalibus,
ex corpore legitimè deſcendentibus. Quo
ſtante, vel eſt dicendũ, nullam vnquàm fuiſſe
habitam de dictis inueſtituris rationem,
35 † vel potiùs alteratam naturam illarum de
voluntate directi domini, tolerantis, & per-
mittentis, dictum feudum per illegitimos
poſſideri, ſicuti in ſimili, primarij feudorum
interpretes cõcludunt, apud *Minado.in Con-*
ſtit. Reg.in Aliquibus.cap.incipiente in aliquibus,
36 *n.9.fol.mihi* 41.& † cõcordat alia propoſitio,
vt per duos actus, iuncto lapſu quadraginta
annorum inducatur mutatio naturę rei feu-
dalis, vt per *Valaſc.conſult.132.nu.20.& 21.*
lib.2.& *Sard.de aliment.tit.2.quæſt.15.n.28.*

37 Fuit demùm dictum Caſtrum pro credito
ducatorum 50.m. aſſignatum Ill.Dom.Duci
Fiani pro dicta quãtitate debita ab Ill.Duce
Signiæ, vigore diſpoſitionis Eminentiſſimi
olim Cardinalis Sfortiæ, dictaq; aſſignatio
effectum ſuum obtinuit, vigore ſentẽtiæ latę
in poſſeſſorio per Dom. Conſiliarios Santo-
rellum, & Moreſcum Iudices compromiſſa-
rios, quod ſimiliter indicat Caſtrum prædi-
ctum nõ fuiſſe habitum pro ſeudo ex pacto,
quià ſi tale extitiſſet, nullo pacto potuiſſet in
alium transferri pro ſoluendo ære alieno,
quod eſt onus feudi hæreditarij, *Dom. de*
Medic.conſil.65.n.1.& 2.& *Capyc.Latr.cõſult.*
25.n.21.lib.1. Vndè, vt concludamus, à pri-
mo ad vltimum conſtat, perperàm hodiè
pactum, & prouidentiam allegari per mo-
dernum Dom.Signię Ducem, ex tot, tantiſq;
iuris, & facti motiuis, hactenùs ponderatis
in ordine tãntùm ad inueſtituras Ducum
Mediolani, præcipuè autem ex memoratis
actibus poſt dictas inueſtituras ſequutis, &
ex viuendi conſuetudine longè abſimili à
natura feudi ex pacto, quæ conſuetudo om-
38 ninò attendenda eſt, † nàm nihil datur in
feudis ità perpetuum, quòd conſuetudine
mutari non poſſit, *Zaſi.de feud.part.8.nu.63.*
cui addo *Canet.in cap.volentes, cap.47.nu.81.*
fol.133. Capyc.deciſ.64.nu.8.& *Intrigliol.de*
39 *feud.cap.38.n.78.cum ſeqq.* dicentes, † poſſe
inter agnatos ex conſuetudine mutari, & al-
40 terari feudi qualitatem. † Hinc in Gallia,
propter conſuetudinem, feuda ſunt redacta
ad inſtar allodialiũ, vt poſt *Io.Fabr.* ſcripſit
Boer.ad conſuetud.Bitur. §.1.de conſuetud.feud.
& deciſ.123.n.2. & *Caſſane.deciſ.8.nu.18.cum*
41 *ſeq.* † Similiter in feudis Paduanis fœminæ
ſuccedunt, non alià lege, quàm ex conſuetu-
dine, teſte *Curt.Iun.de feud.part.1.3.par.prin-*
cipalis, n.10.verſic.8.fallit. Turret.conſil.87.n.
20.& *Cephal.conſil.389.nu.13.cum ſeqq.* Sicuti
42 quoq; † in Patria Aſtenſi admittuntur fœ-
minæ, etiàm ad ſucceſſionem feudorum Ec-
cleſiaſticorum, ex virtute cõſuetudinis, teſte
43 *Roland.conſil.48.n.12.lib.4.* & † conſuetudo
nedùm in feudis ſimplicibus locum obti-
net, verùm etiàm in feudis regalibus, dicit
Bald.conſil.275.n.4.lib.2. Dec.in l.fœminæ,nu.
3.ff.de regul.iur.Ruin.conſ.38.nu.5.verſic.Item
mulieribus,& conſil.99.n.8.lib.1. & latè *Tira-*
quell.de iure primogenit.quæſt.10.n.2.cum ſeqq.
44 Et demùm † attenditur conſuetudo, etiàm ſi
repugnaret verbis inueſtituræ, quià non ca-
pit conſuetudo interpretationem ab inueſti-
tura, ſed inueſtitura à conſuetudine, de qua
re aliqua per *Cæſarem Manent. conſil.108.nu.*
21.35.36.& 37.

Sed cur tandiù circà inueſtituras Ducum
Mediolani immorandum, ſi illis nedùm ex
conſuetudine (quandò tamen expreſsè in
pactum, & prouidentiam ſonarent) ſed ex
contrarijs nouiſſimis inueſtituris derogatũ
fuiſſe, palàm eſt? Si enim vera eſt (proùt ve-
riſſimam arbitramur) conceſſio de dicta
Terra Caſtri Arquati facta de anno 1538.
per Paulum III.Pont.Max. tempore, quo Ci-
uitates Parmæ, & Placentiæ, cum earũ ſtatu,
ſub quo exiſtit dictum feudum Caſtri Ar-
quati, erant ſub dominio Sedis Apoſtolicæ,
antequàm de prędictis Ciuitatibus, per eun-
dem Paulum III. & Sanctam Sedem, fuerit
inueſtita Sereniſſima Familia Pharneſia) &
confirmata anno 1559. à Sereniſſimo Parmę
Duce, in beneficium tùnc Dominorum de
Sforza dicti Caſtri poſſeſſorum; in vanum
laboramus, oſtendentes, illud non eſſe ex pa-
cto, ſed hęreditarium, cùm verè à dicto tem-
pore Pauli III. vſq; adhùc taliter Caſtrum
prædictũ qualitatem mutauerit, vt prorsùs
feudi nomen amiſerit, & remãſerit ſimplex,
purumq; allodium, ſicuti cum effectu in li-
berum, & francum allodium, & tranſibile
ad quoſcunq; hæredes, etiàm extraneos fuit
per dictas nouas inueſtituras conceſſum.

45 Quo ſuppoſito, diſcutiẽdum duntaxàt re-
manet in puncto iuris. Primò, an Pontifex
potuerit. Secundò, an voluerit taliter Caſtrũ
prædictum de nouo concedere; Nàm quòd
non potuerit, ponderatur ex aduerſo, quod
regulariter neq; per Regem, neq; per partes
poteſt derogari naturæ feudi ex pacto in
præiudicium vocatorum, *Petr.de Gregor.de*
conceſſ.feudor.part.3.quæſt.7.nu.48.cum ſeqq.&
Dom.Reg.Tapp.deciſ.Ital.2.nu.292. & quòd
46 † noluerit, ſimiliter ponderatur, quòd liberi
allodij mentio fit in enunciatiua dictæ con-
ceſſionis, non autem in diſpoſitiua, quapro-
pter videtur, non eſſe in conſideratione ha-
bendam, cùm verba enunciatiuè prolata
ſuaptè natura nihil operentur, nec diſpoſi-
tionem inducant, ad *tex.in l.optimam,C.de*
cõtrah.ſtipul.in l.Publia, §.Titius Sempronio,ff.

G depo-

depoſiti, & Riminald.Iun.conſil.257.num.76.
Verùm ſingulis prædictis difficultatibus
ſingillatim occurrendo, dicimus, primam de
impotentia eſſe fumo leuiorē, vti fundatam
ſuper quadam facti ſuppoſitione, quòd Ca-
ſtrum Arquati, vigore inueſtiturarum Du-
cum Mediolani, fuerit ex pacto, quod eſt fal-
ſiſſimum, rationibus latiſſimè ſuperiùs cu-
47 mulatis. †Sed hoc etiàm ad exuberantiam
conceſſo, nec minùs poteſt motiuum de iure
militare, cùm veriſſima ſit concluſio, poſſe
feudi naturam, qualitatem, & eſſentiam in
aliam formam mutari per Principem dire-
ctum feudi dominū, *Soccin.Sen. inter Conſilia
Alberti Bruni, cōſil.10.n.29.verſic. Ad prædicta
reſpondeo, Dec.conſil.266.n.6.verſic.ſi autem
ex tenore inueſtituræ, & conſil.390.nu.10.Curt.
Sen.conſil.50.in fin.* vbi habetur, ità tenuiſſe
Collegium Bononienſe, *Curt.Iun.conſil.1.n.
32. verſic. Præterea*, & fortiùs *Ruin. conſil.3.
n.19.in fin.verſic. Non obſtat, dùm ſecundò dice-
batur, vol.1. Pariſ.conſil.1.n.49.verſic. Et quòd
in materia, vol.1. Gozadin. conſil.8.nu.4.in fin.
Cranett.cōſil.135.n.7.& cōſil.664.n.7.Cephal.
conſil.15.nu.30. & conſil.28.n.69.cum ſeqq. &
conſil.30.n.32.Brun.conſil.1.à n.7.cum ſeqq.&
conſil.115.n.5.* & *Decian. conſil.58.n.60.lib.2.*
48 Et† illud, quod dicitur, vt poſterior inueſti-
tura non deroget priori, ſed quòd ab illa
reguletur, procedit, ſi poſteriores inueſtituræ
cōtinerent verba dubia, & ambigua; At illis
exiſtentibus claris, non dubitatur, quin per
ſecundam inueſtituram, prima remaneat ex-
tincta, quoàd ea, quæ expreſsè mutata ſunt,
ad *tex.in cap.1.de feud.non haben.propriam na-
tur. feud.cap.1. quemadm. feud.ad filios pertine.
Raphael Fulgoſ.cōſil.4. Ludouic.Bolognin.cōſil.
11.nu.10.cum ſeqq. Albert. Brun. conſil.1. & 2.
Decian.conſil.88.nu.60.lib.2. Berouſ.conſil.71.
nu.44.lib.1. Hieronym.Gabriel.conſil.69.n.38.
lib.2.*& *D.Marcian.conſil.27.n.16.in fin.vol.1.*
49 Indè fit, † vt licèt in aliquo actu apponatur
illa clauſula (*feudi natura in aliquo nō mutata,
&c.*) tamen illa operatur tantùm circà ea,
quæ expreſsè mutata non ſunt, ſed in expreſ-
ſis, feudi natura remanet alterata, & mutata
per dominū habentem poteſtatem mutandi,
& alterandi, vt dicit *Frecc. de ſubfend. lib.2.
anthorit.1.quæſt.12.nu.13.* quem ſequitur *cit.*
50 *D.Marcian.cōſil.69.n.55.lib.2.*† Rurſùs dicta
concluſio poteſt procedere, quandò poſte-
rior inueſtitura fieret ab eodem, qui fecit
primam, quià tùnc poſſet tentari, quòd ſe-
cunda primam non immutet, ſed quandò fit
à diuerſo domino, tùnc ſemper per ſecūdam
primæ inueſtituræ derogatur, *Bero.conſil.71.
n.5.vol.1.*& *Cephal.conſil.37.n.3.* Cùmq; in
caſu noſtro concurrat vtraq; ratio, nimirùm
expreſſa mutatio rei feudalis in liberum, &
francum allodium, ac etiàm mutatio facta
per diuerſum Principem, nempè à Summo
Pontifice; per conſequens, ex prædictis, Du-
cum Mediolani inueſtituræ penitùs reman-
51 ſerunt extinctæ, † quià cōceſſio in allodium
eſt extinctiua qualitatis feudalis, *Dom. Ca-
mill.de Medic.conſil.60.n.49.*
52 Quinimò huic nouo domino, ſcilicet Pō-
tifici, videtur tacitè ſupradictum Caſtrum
refutatum, taliter vt reſpectu dictæ nouæ in-
ueſtituræ poſteà ſequutæ, ac reſpectu nouæ
qualitatis in illa appoſitæ, videatur noua
conceſſio, ipſeq; vaſſallus, qui tacitè refuta-
uit, ſub noua illa forma inueſtitus, iuxtà ter-
minos *tex.in l.Ius ciuile, ff.de inſt.& iur.& in l.
1.§.cùm adijcitur, ff.de verbor.obligat.* & in ex-
preſſo ità tenuerunt *Bald.in cap.1.§.Inſuper,
nu.8.de probib.feud.alien. per Federic. in cap.1.
verſic. Tertiò iſtud videtur, de alienat.feudor.in
l.1.n.11.ff.de rer.diuiſ. & conſil.115.n.4.lib.2.
Io:Crot.in l.1.§.ſi quis ſimpliciter, n.4.ff.de ver-
bor.oblig. Aretin.conſil.3. Ruin.conſil.20.nu.7.
lib.1. Anton. de Prat. inter Conſilia fendalia di-
uerſor.conſil.49.n.28. Grat.conſil.4.n.10.lib.1.*
latiſſimè *Oſaſc.deciſ.Pedan.23.à n.22. cum
ſeqq.Reg.Rouit.conſil.1.à nu.14.cum ſeq.vol.1.
& cit.D.Camill.de Medic. conſil.76.n.26.* Indè
53 †inoleuit axioma, feudum dici nouum, ex
noua forma addita in inueſtitura à nouo
domino, & ex nouis conuentionibus habitis
inter dominum, & vaſſallum, *Afflict.dec.112.
n.5.& deciſ.248.n.8. Reg.de Pont.cōſil.3.n.91.
Oſaſc.* & *Rouit.* vbi ſuprà, & *Ann.ſingul.193.*
54 † diciturq; prorsùs perempta illa prima in-
ueſtitura, maximè propter illam mutationē
rei feudalis in allodium, vt ſuprà diceba-
mus, ex *cit.Camill.de Medic. conſil.69.nu.49.*
cui addo *Bald.in cap.Imperialem, §.Inſuper in
fin. de probib. feud. alien. per Federic. Menoch.
conſil.104.n.56.* & *Ruin.conſil.20.n.7.& cōſil.
35.nu.9.vol.1.*ex *tex.in l.pacta conuenta cum
Gloſ.verb.Inaudita*, ibiq; *Salycet.ff.de contrah.*
55 *empt.* quià † regulariter quoties fit additio,
ſiuè detractio circà ſubſtātialia alicuius rei,
tùnc primus actus dicitur extinctus, & alius
de nouo conſtitutus, vt probat *tex. in l.Ius
ciuile*, vbi *Bart. Bald.* & *Caſtrenſ.ff.de iuſtit.&
iur.*
56 Ex quibus conſtat, non eſſe dubium, quin
potuerit Summus Pontifex ad dictā nouam
inueſtituram deuenire, & nouam formam
addere, quià qui poteſt actum facere, poteſt
etiàm illum qualificare, *Caſtrenſ. in l.Nemo*
57 *poteſt, in fin.ff.de iuſt.& iur.*& de iure † libera
eſt in Pontifice poteſtas infeudandi, & inue-
ſtiendi ad libitū, *Bald.in cap.1.*ibiq; *Prapoſit.
n.9.Picus n.2.*& *Afflict.nu.6.tit.de his, qui feud.
dar.poſſ.Felin.in cap.Ad audientiam, de reſcript.
Sonſbec. de fend. part.6.nu.2. Mozzi.de his, qui
feud.dar.poſſ.n.2.Brocold.de feud.cap.5.n.24.&
Curt.Iun.in eod.tract.part.2.quæſt.11.* Et qua-
tenùs diceretur hoc intelligi de nouis inue-
ſtituris, & conceſſionibus primarum non
derogatorijs; Reſpondetur, hoc non eſſe ve-
rum, tùm ex deductis ſuprà, tùm etiàm,
58 quià

58 quià † in his, quæ ſunt iuris poſitiui, tanta eſt Pontificis authoritas, vt poſſit tollere, & reuocare actum ad ſui placitũ, etiam quoad effectus iam ſequutos, & productos, vt per *Gloſ. in Clem. vlt. verb. pro infectis de immunit. Eccleſ.* & *Sanch. de matrim. lib. 8. diſput. 7. nu. 4.*

59 † Quo fit, vt in his, quæ à Pontifice geruntur, ſatis ſit, quòd cõſtet de eius mente, actumq; fuiſſe geſtum ex certa eius ſcientia, vel motu proprio, quià tũnc non aliud attenditur, nec legum ſcrupuloſæ apices perquiruntur, vt notat *Menoch. conſil. 83. nu. 25. & 26.* Sicque

60 † quoad primum punctum, quòd Pontifex potuerit concedere Caſtrum Arquati in allodium, ſumus extrà omne dubium, & contrarium tentare, eſt ponere os in cœlum, & nimis periculoſum; Et fatiùs demùm ſit allegare *Dom. Reg. Rouit. conſil. 79. vol. 1.* vbi latiſſimè agens, an potuerit Pontifex per quaſdam nouas inueſtituras alijs antiquioribus derogare, poſtquàm pro affirmatiua, doctè, & larga manu certaſſet; demùm concludit, ſacrilegij inſtar eſſe, de poteſtate Pontificis diſputare.

61 Quòd etiàm ità voluerit, ſimiliter arbitror, argumentis opus non eſſe, nàm ſuppoſito, quod in dicta conceſſione dixerit (*in francum, & liberum allodium*) conſequenter ex verbis manifeſtiſſimis eius voluntas habetur, non vagando per argumenta, & coniecturas, iuxtà terminos, *tex. in cap. fina. de præſumpt.*

62 Neq; obſtat primò, dicta verba fuiſſe poſita in enunciatiua, & ſic non diſponere, quià præter quamquòd hoc nõ eſt in facto verum, cùm tàm in narratiua, quàm in diſpoſitiua de franco, & libero allodio mentio fiat, alio etiàm modo reſpondetur, quià cùm in ſimilibus conceſſionibus principaliter attendatur, quomodò res conceditur, idcircò etiàm ſi in enunciatiua tantùm de franco, & libero allodio mentio facta ſit, tamen iſta enunciatiua probat, & diſponit, & mutatur in diſpoſitiuam, cùm reſpiciat ſubſtantiam negotij, ſicuti notabiliter *Gozadin. in l. Edita, n. 12. C. de edendo.*

63 Non obſtat ſecundò, quòd dicta cõceſſio in allodium debeat intelligi in defectum deſcendentium vocatorum in primis inueſtituris, quià hoc non ſolùm nec ratione, nec authoritate fulcitur, imò eſt contrà veras iuris regulas; quià tantùm eſſet ità dicere, quantùm tribuere duas naturas contrarias eidem rei, nempè naturam feudi, & allodij, quod maximam dicit repugnantiam, quià vna qualitas eſt negatiua alterius, taliter vt vna poſita, altera non poſſit conſiſtere, vt ex innumeris *DD.* paulò ſuperiùs affirmauimus, præcipuè ex *Dom. Camill. de Medic.*

64 *d. conſil. 6. n. 49.* † neq; debet vna, eademq; res diuerſimodè regulari, *l. iàm hoc iure, ff. de vulg. & pupill.* & *l. cũ quis ædes, ff. de vſucapion.* quæ iura in ſpecie in feudali materia ponderat *Iacob. de Franch. in rubr. ſi de inueſtit. feud. controu. fuer. nu. 6.* Et cùm firmus in contractu conceſſionis in allodium, & non ſit dictum, quòd talis conceſſio intelligi debeat, prout pars ſupponit, per conſequens nequit talis

65 fieri interpretatio, † quià cùm contractus ſint ſtricti iuris, *l. veteribus, ff. de pact.* Idcircò quicquid omiſſum eſt, pro omiſſo haberi debet, *l. quicquid aſtringendæ, ff. de verborum obligat.*

Tandem vnum in hac cauſa pro mille allego, nempè *cit. Dom. Reg. Capyc. Galeot. contr. lib. 1. contr. 31.* qui Papinianeo calamo ſcribens pro Dom. Auguſtino Spinula, petente inueſtituram, & poſſeſſionem feudorum Caſtellani, & Pompeiani, excitauit omnia motiua, quæ nos hucuſq; ponderauimus, & mediante ſententia Senatus Ianuenſis, refert iuxtà allegata deciſum; ſic etiàm in præſenti credimus, fore decernendum ab Excellenti Placentiæ Senatu, ſub illius cenſura. Neap. 15. Octobris 1668. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

FEudalis quæſtionis deciſio ad dominum pertinet. n. 1.

Clauſula motu proprio ex certa ſcientia, *itemq; clauſula* remouens defectum intẽtionis, *quid, & quandò operentur. n. 2. & 3.*

Gratia conceſſa ex motu proprio nõ continet tacitam conditionem, ſi preces veritati nitantur. n. 4.

Fideicõmiſſarius, qui propria authoritate fideicommiſſi poſſeſſionem accepit, eſt reijciendus, & immittendus hæres grauatus, a cuius manu debet capere fideicommiſſum, etiàm ſi illud ſit ordinatum in inſtrumento, cum clauſula conſtituti in beneficium vocatorum. n. 5. & 8. Taliter vt non poſſit fideicommiſſarius de fideicommiſſo diſputare, niſi reſtitutà poſſeſſione. n. 9.

Fideicommiſſario volenti poſſeſſionem fideicõmiſſi, quomodò ſit conſultum, ſi fideicommiſſata hæreditas ſit vacans, & non habeatur copia hæredis grauati, quiduè etiàm ſi hæres grauatus malitioſè diſtulerit adire hæreditatem. n. 7.

Poſſidere iuſtè dicitur, qui cum decreto Iudicis poſſidet. n. 10. Quod limita in fideicommiſſario, qui iniuſtè poſſidet bona fideicommiſſi, non audito hærede grauato, etiàm ſi cum authoritate Iudicis poſſeſſionem accepiſſet. n. 11.

Fideicommiſſarius, etiàm ſi vnam tantùm fideicommiſſi rem poſſideret, nõ poteſt ſuper fideicommiſſo audiri, priuſquàm rem illam hæredi grauato omnia alia bona poſſidenti reſtituat. n. 12.

Fideicommiſſarius non eſt legitimus contradictor, ad impediendam immiſſionem hæredi grauato, etiàm ſi in promptu doceat de ſuo bono iure. n. 13. Et quid, ſi hæredi grauato non competerent detractiones. n. 15. 16. & 17. Quiduè, quandò conſtat competere detractiones. n. 18.

Hæredi grauato, ad adipiſcendam poſſeſſionem fideicom-

Digitized by Google

commiſſi, ſufficit, quòd dicat, ei competere detractiones.d.n.16.

Detractionum hæredi grauato competētium quæſtio, in iudicio poſſeſſorio reijcitur, & reſeruatur ad petitorium.d.n.17.

Fideicommiſſarius non poteſt impedire immiſſionem hæredi grauato, vel reſtitutionem poſſeſſionis, etiàm ſi offerat tantùm ſoluere, quantùm detractiones important.n.19. Neq; ſi offerat ſoluere detractiones liquidandas.n.20.Neq; demùm ſi offerat cautionem de ſoluendo detractiones.n.21.

Hæredi grauato in dubio præſumitur competere detractiones.n.22.

Detractiones competentes hęredi grauato, competunt etiam hæredi hæredis grauati.n.23.

Conuentionem impugnans non debet ex ea cōmodum ſentire. n. 24. Et debet reddere quicquid ex conuentione conſequutus fuit.n.25.26.&.28.

Remedium recuperandæ competit ei, qui ſpontè ſuam poſſeſſionem alteri ceſſit, quandò contractus, quoàd reliqua per ceſſionarium non obſeruatur.d.n.26.

Incommodum non debet ſentire is, qui nullum commodum conſequitur.n.27.

Correſpectiuorum actuum natura eſt, vt vnum ego non feciſſem, ſi aliud tu non feciſſes, & ſublato vno, tollitur alterum.d.n.28.

Tranſactio inita per pręcedentem fideicōmiſſarium, ſucceſſoribus præiudicat. n. 29. Maxime quandò longo tempore habuit effectum.n.30.

Donatio cum effectu dicitur tranſactio, quandò adeſt fumus litis.n.31.

Læſio non cadit in tranſactionem.n.32.

Læſionis remedium tollitur per 30.annos.n.33.

Detractiones competunt hęredi grauato, etiàm ſi non confeciſſet inuentarium.n.34.

Hæres grauatus non tenetur conficere inuentarium, niſi poſtulante fideicommiſſario.n.35.

ARGVMENTVM.

Hæredi grauato competit immiſſio in bonis, fideicommiſſo ſubiectis, ab eoq; debet fideicommiſſarius recipere fideicommiſſum, aliàs illius poſſeſſio etiàm è manu Iudicis capta, eſſet vitioſa, & quid ſi hæredis grauati copia haberi non poſſit, vel ſi ipſe malitiosè adire diſtulerit; quiduè etiàm ſi detractiones hæredi grauato competerent, vel non, & an in iudicio poſſeſſorio admittatur cognitio ſuper competentia, vel incompetētia illarum plenè diſcutitur. Cōuentionem, vel tranſactionem impugnans, non debet ex ea commodum ſentire, ſed antè omnia eſt facienda acceptorum reſtitutio. Et quandò tranſactio inita per hæredem grauatū, ſucceſſores liget, vtiliter examinatur. Pro eodem Eminentiſs. Dom. Cardinali Boncompagno.

CONSILIVM XI.

POtiora motiua excitata per excelſum Cōſilium Placentiæ, in beneficium Eminentiſſimi D.Signię Ducis, cōtrà Excellētiſſimum Dom. Cardinalem Hieronymum Boncompagnum, reſtringuntur ad duo: Et primum, vt ad ſucceſſionem Caſtri Arquati aperto iure dictus D. Dux ſit admittendus, vti ex pacto vocatus, vigore inueſtiturarum Sereniſſimorum Ducum Mediolani, nō obſtante noua inueſtitura Papæ Pauli III. tùm, quià innititur ſuper falſa cauſa, tùm etiàm, quià nullo pacto potuit illa præiudicare iuribus eorum, qui vocabantur ex pacto, atq; ideò cùm de vocatione iſta ex dictis antiquis inueſtituris liquidò conſtet, non eſſe de poſſeſſorio iudicio curandum, ſed liquidum petitorium, poſſeſſorium abſorbere prætenditur.

Secundum eſt, vt abſtracta etiàm feudalitate dicti Caſtri, adhùc dictus D. Dux debeat obtinere, vti ad illius ſucceſſionem vocatus, nedùm ex fideicommiſſo D. Cardinalis Guidonis Aſcanij, verùm quoq; ex alio ſtrictiori Comitis S.Florę, qua data fideicōmiſſaria vocatione, eſt per conſequens legitimus contradictor, ad impediendam immiſſionem Eminentiſſimo D.Cardinali hæredi hæredis grauati, qui nequit ad præſidium detractionum confugere; tùm, quià fuit hæres abſq; inuentario, tùm, quià dato detractiones competijſſent, ad pręſens compenſantur cum alienationibus factis, quæ longè excedunt prætenſarum detractionum valorem.

Neq; etiàm obſtare prætenditur Florentinas tranſactiones initas in anno 1592. inter olim D. Cardinalem Franciſcum Sfortiam, & D.Ducem Alexandrum Sfortiam, ſi quidem nequiuerunt donationes illæ, ſiuè tranſactiones diſmembrare fideicōmiſſum, & præiudicare fideicommiſſarijs vocatis, & ſucceſſiuè hodierno D. Signiæ Duci, qui ad præſens in iudicio contendit.

Verùm ad reſolutionem accedendo, licèt primum motiuum ſatis eſſe reſolutum exiſtimem, ex latiſſimè cumulatis in alijs meis Allegationibus, quibus nō obſcurè demonſtratum cenſeo, longè infirmam eſſe prætenſionem D. Ducis circà feudalitatem, & ſucceſſionem Caſtri Arquati, cùm verè nunquàm fuerit feudum ex pacto, & prouidentia, benè tamèn hæreditarium, & poſteà ex inueſtitura Pauli III.allodiale, vt ibi probauimus: tamen vt Eminentiſſimo D.meo morem geram, vt par eſt, inſiſtendo rurſus circà hanc nouiſſimam Pontificiam inueſtituram,

ram, ſiuè potiùs conceſſionem de dicto Caſtro factam, conſtanter dicimus.

Nequaquàm poſſe in dubium reuocari, quin potuerit Pontifex (non quidem de abſoluta poteſtate Pontificia) ſed vti Princeps, ac illius feudi directus Dominus, mutare feudum in allodium, etiàm ſi illud eſſet ex pacto, extinguendo feudalitatem, & dando nouam formam, vt iàm larga manu dixi in alijs addnctis, *verſic. Sed cur tandiu, vſq; ad fin.* vbi authoritates omnes, & rationes ità enucleantur, vt vanum ſit hìc iterùm illas reportare.

De volunrate etiàm Pontificis, eò minùs poteſt hęſitari, nàm quatenùs motiuatur per excelſum Conſilium Placentinum Bullam nouæ conceſſionis eſſe manifeſto erroris vitio coinquinatam, ex eo, quòd enunciatur in illa, dictum Caſtrum non eſſe, cùm eſſet ex pacto; arq; ideò laborare defectu intentionis, & falſæ cauſæ. Reſpondetur (ſalua pace tanti Venerandi Senatus) motiuum eſſe ęquiuocum, cùm verè nunquàm dictum Caſtrum fuerit feudum ex pacto, vel ſaltem potuiſſe à Summo Pontifice tùnc difficultari, an eſſet ex pacto, fortaſsè eiſdem rationibus, quibus nos ad fundandum aſſumptum iſtud moti ſumus, in dictis noſtris allegationibus: Quapropter vel articulus erat clarus, quòd dictum Caſtrum non erat ex pacto, & per conſequens nullo erroris, vel falſæ cauſæ velamine fuit Pontifex deceptus, vel erat
1 dubius, & potuit; † tùm quià Pontifex, tùm quià Princeps, ac Caſtri illius directus dominus, articuli dubietatem decidendo affirmare, nunquàm dictum Caſtrum fuiſſe feudum ex pacto; ad dominũ enim pertinet deciſio, & interpretatio quæſtionis feudalis, *cap. 1. tit. apùd quem, vel quos controuerſ. feud. definiat.*

2 Accedant efficaciſſimæ clauſulæ in dicta Bulla nouæ conceſſionis adiectæ, nimirùm clauſula motus proprij, & *ex certa ſcientia*, & clauſula, *remouens defectum intentionis*, quarũ eximia virtus, & efficacia ralis eſt, vt penitùs repellat exeipientem de ſubreptione, contrà priuilegium, vel Bullam, vt latè noſter *Grammat. deciſ. 66. n. 40. cum ſeqq.* & optimè *Burat. deciſ. 337. nu. 9.* quià tollitur omnis macula, *Conſiliar. Georg. alleg. 5. n. 40. & alleg. 6. n. 7.* cum quibus concordat *Dec. cõſil. 373. n. 7.* dicens, nequaquàm poſſe priuilegia ſub hac forma conceſſa, in dubium reuocari, quià illa forma eſt extinctiua vitij ſubreptionis, idem *Dec. conſil. 137. nu. 2. & conſil. 407. n. 19. & Alex. conſil. 41. n. 14. vol. 5.* & ſic excludit poſſe allegari errorem, vel præſumptionem erroris, idem *Alex. conſil. 4. n. 4. vol. 1.* quià habet præſumptionem veritatis, & ſcientiæ Principis, *Balb. deciſ. 348.* & facit conſtare de enixa voluntate illius, idem *Alex. d. conſil. 41. nu. 14. vol. 5.* & *Dec. d. conſil. 137. n. 2.* dicens, hoc verum, etiàm ſi tendat in prǽiudicium alterius, vel iuris alteri quęſiti, & *conſil. 390. n. 14. & conſil. 624. n. 11.*

3 Quæ omnia eò fortiùs militant in caſu noſtro, in quo duo concurrunt certiſſima facti motiua. Primum, quià Pontifex Paulus III. qui conceſſit dictum Caſtrum in purum, & ſimplex allodium, erat ſanguine cõiunctus quond. Excellentiſſimo D. Comiti S. Floræ Conceſſionario; quapropter data etiàm veritate opinionis illorum, qui voluerunt, clauſulas *motu proprio*, & *ex certa ſcientia*, operari dumtaxàt in his, quæ iuris ſunt, non verò in his, quæ ſunt facti (cùm ea probabiliter Pontifex ignoret) tamen ſuppoſita dicta ſanguinis cõiunctione, reſultat reſolutio motiui, ex illo iuris adagio, vt cõſanguineus præſumatur ſcire facta conſanguinei, ad *tex. in l. Octaui, ff. vnd. cognat.* & *Menoch. de præſũpt. lib. 1. queſt. 77. n. 8.* Nefas ergò eſt, ſupponere Paulum III. aberrantem, cùm verè errare nequiuerit; non iure, quià Pontifex, non etiàm in facto, quià conſanguineus illius, de cuius facto agebatur.

4 Secundum eſt, quià memorara conceſſio, minimè facta fuit poſtulante D. Comire S. Floræ, vt dici potuerit, gratiam falſis precibus innixam, nullius clauſulæ pharmaco ſanari, cùm ſemper gratia tacitam ſub ſe contineat conditionem, *ſi preces veritati nitantur*, ſed manauit ex mera motus proprij liberalitate, qua ſtante, intrat indiuidualis diſpoſitio, *tex. in cap. ſi motu proprio 23. de præbend. & dignitatib. in 6.* quo ab huiuſmodi gratiarum genere omne vitium remouetur, etiàm ſi Pontifici quid tale latuiſſet, quo cognito non conceſſiſſet.

Deſcendo ad motiuum fideicõmiſſi, circà quod omitto pro nùnc diſputare, vtrùm in forma valida, & probanti exhibeatur, atq; data exhibitione, ſi vſq; ad præſens duret ad fauorem D. Ducis. Solùm capio diſcutiendum de viribus prætenſæ per eum poſſeſſionis captæ, ſiuè mauis occupatæ, dicti Caſtri Arquati, dictiq; Datij Longæ Padi, nàm firmiſſimè in ſpem ducor, vt quemadmodũ
5 de † facto, propriaq; authoritate præfatam introiuit poſſeſſionem, ad præſens de facto, ſummo tamen iure comitante, debeat eadẽ poſſeſſione ſpoliari, illaq; inueſtiri Eminentiſſimum D. meum Cardinalem Boncompagnum, qui in omni caſu vti mediatus hæres bonæ memoriæ Eminentiſſimi Cardinalis Franciſci Sfortiæ (dato tamen, ſed non conceſſo fideicommiſſo) hæredis grauati vices ſubſtinet, ac per conſequens ipſe erat, prout eſt immittendus, ex interdicto quorum bonorum, non obſtantibus oppoſitis in contrarium per fideicommiſſarium requirentibus maturiorem cognitionem, ſicuti fuit deciſum per *Rot. in vna Romana fideicommiſſi apud Pen. deciſ. 671.* vbi hoc firmatur in

caſu

Digitized by Google

caſu longè fortiori, nempè in fideicōmiſſo,
relicto in contractu, cum clauſula *conſtituti*
ad beneficium vocatorum, quià ſemper hæ-
redis grauati immiſſio expectanda eſt, vt ab
eo poſtmodùm fideicommiſſum petatur ab
eiuſq; manibus bona recipiantur, ad tradita
per *Peregr. de fideicom. art.* 48. *n.* 5. *&* 33. quem
ex noſtratibus ſequuti ſunt *Dom. Reg. Capyc.*
Latr. conſult. 78. *nu.* 4. & *D. Conſiliar. Theodor.*
alleg. 61. *n.* 51.

6 Nullaq; poteſt fideicommiſſarius contra-
rium tentans, excuſatione muniri, ſiquidem
ſi vacans eſſet hæreditas, & hæredis copia
haberi non poſſet, cautum illi eſt per aditio-
nem Iudicis apud eum poſtulans, vt iacenti
hæreditati de curatore prouideat, à cuius
poſteà manu, hæredis inſtar grauati, fidei-
cōmiſſatæ hæreditatis poſſeſſionem capiat,
iuxtà doctrinam *Bart. in l. ſi bona, in fine, C. de*
bon. author. Iudic. poſſid. ſequitur *Bald. conſil.*
234. *in fin. lib.* 3. *Dec. conſil.* 400. *col.* 3. *Oſaſch.*
dec. 34. *n.* 21. *Ludouiſ. deciſ. Rot. Rom.* 206. *nu.* 8.
& probatur ex eadem *Rot. dec.* 520. *part.* 1. *in*
fin. in nouiſſ. & dec. 115. *ſub n.* 3. *par.* 1. *in recent.*

7 † Sin verò hæres haberi poſſet, iſq; tamen
malitioſè diſtuleret aditionem, fortè ad re-
tardandam reſtitutionem fideicommiſſi; &
eo caſu eſt ſimiliter fideicōmiſſario cautum,
vt hæredem illum ad adeundum compellere
faciat, iuxtà *tex. in l. qui poterat, l. nàm quòd, §.*
ſi quis compulſus, l. ſi legatus, & l. ſi omnes, ff. ad
Trebell. Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 40. *nu.* 4. &
Alex. Raudenſ. deciſ. Piſan. 38. *nu.* 131. Taliter,
vt nulla occaſione, nullauè de cauſa licitum
fideicommiſſario ſit propria authoritate
ſibi ius dicere, proprioq; marte fideicom-
miſſi poſſeſſionem aggredi, cùm præcisè il-
lam de manu hęredis capere teneatur, vel de
manu curatoris dandi in defectum hæredis.

8 Quòd ſi aliter cum effectu actum ſit (vt in
currenti caſu) tùnc ad remedium à iure
proditum ad fauorem hæredis grauati re-
currendum eſt, vt nimirùm remoto fideicō-
miſſario à poſſeſſione, quam occupauit, ille
in poſſeſſionem mittatur, quià fideicommiſ-
ſarius dicitur vitio poſſidere, *Bart. in l. final.*
C. de edict. Diu. Adr. nu. 22. ibiq; *Caſtr. & Dec.*
Peregr. de fideicom. art. 48. *n.* 33. *Gabriel. comm.*
concluſ. tit. de fideicom. concl. 5. *n.* 2. *verſ. Contra-*
rium, Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. *cap.* 954. *nu.*
21. *Cyriac. controu. forenſ. lib.* 1. *contr.* 12. *nu.* 14.
& latè *Poſth. de manut. obſeru.* 47. dicentes, ta-
lem fideicommiſſarij poſſeſſionem, vti vi-
tioſam nō eſſe manutenibilem, quemadmo-
dùm expreſsè determinauit *Rota Rom. apud*
Pen. dec. 692. & iterùm apud *Caualer. dec.* 106.
9 addo demùm † noſtrum *Cōſiliar. Theodor. cit.*
alleg. 61. *n.* 34. dicentem ex *Riminald. & Peregr.*
fideicommiſſarium, qui abſq; voluntate hæ-
redis grauati poſſeſſionem appræhendit, nō
poſſe de fideicommiſſo diſputare, niſi priùs
illi poſſeſſionem reſtituerit, nàm eſt tale hoc
vitium reſultans ex adepta poſſeſſione, non
à manu hæredis grauati, ſed illo ſpreto, vt
10 † licèt is, qui poſſeſſionem nactus fuit cum
decreto Iudicis, dicatur iuſtè poſſidere, *l. iu-*
ſtè 6. *ff. de acquir. poſſ. l. qui authore, ff. de regul.*
iur. l. meminerint, C. vnde vi, & l. final. C. ſi per
11 *vim, vel alio modo.* † Tamen in hac ſpecie,
etiàm ſi fideicommiſſarius pręcedente Iudi-
cis decreto in poſſeſſionem bonorum fidei-
commiſſo ſubiectorum immittatur, inſcio
hærede grauato, adhùc dicitur vitio poſſi-
dere, & proindè debet poſſeſſionem reſti-
tuere, quià authoritas Iudicis producit iu-
ſtum titulum in ordine ad iudiciarium or-
dinem, nō verò in ordine ad ius litigatoris,
vt in citatis iuribus, & in terminis tradunt
Pereg. de fideicom. art. 47. *n.* 60. *cum ſeqq. & art.*
98. *n.* 17. & optimè *Rot. Rom. cit. dec.* 520. *part.*
12 1. *in nouiſſ.* & confert non mediocriter † ad
propoſitum authoritas *Surd. dec.* 333. caſum
conſtituentis in hærede grauato, qui iàm
omnium bonorum poſſeſſionem obtinuit,
ſola poſſeſſione vnius domus per decretum
Iudicis fideicōmiſſario conſignata, & tamen
firmiſſimis rationibus concludit, eſſe hære-
dem grauatum etiàm ad poſſeſſionem illius
domus reintegrandum, taliter, vt licèt Se-
natus in cōtrariam iuerit ſententiam, tamen
Surd. teſtatur, id cōtrà ſuum votum eueniſſe,
& cōtrà votum D. Senatoris Alexandri Do-
nes eius Collegæ, ſicuti teſtatur in fine illius
deciſionis, quam doctrinam ſequitur etiàm
D. Capyc. Latr. cit. conſult. 78. *n.* 52.

13 Quæ omnia in iure veriſſima, in currenti
cauſa fore practicanda ſperamus contrà vi-
tioſam poſſeſſionem D. Ducis Signiæ, qui ad
illius reſtitutionem euadendam, ad benefi-
cium Eminentiſſimi D. mei, exaudiendus
nequaquàm eſſet, etiàm ſi vellet in promptu
docere de bono ſuo iure, quià nullo caſu eſt
legitimus contradictor, *Soccin. Iun. conſil.* 75.
n. 18. *lib.* 1. *Dec. conſil.* 424. *n.* 18. *Roland. conſil.*
1. *n.* 71. *vol.* 1. *Ioſeph. Ludou. deciſ.* 47. *n.* 15. *Me-*
noch. de adipiſc. poſſ. remed. 4. *n.* 632. *Rota* apud
Ludou. dec. 206. *n.* 9. eadem *Rot. dec.* 115. *par.* 1.
in recent. Argel. de legit. contrad. quæſt. 10. *n.* 13.
& *Poſt. de manut. cit. obſeru.* 47. *nu.* 2. quem ſe-
quitur *D. Capyc. Latr. cit. conſult.* 78. *n.* 8. & ra-
14 tio eſt prompta, † quià in iudicio meri poſ-
ſeſſorij, ſi detur odor iuſtitiæ circà petito-
rium, nō tamen immutat, & tollit iudicium
poſſeſſorium, ità *DD. in l. ſi finita in princ. ff.*
de damn. infect. quam doctrinam ſequitur cit.
D. Conſiliar. Theodor. d. alleg. 61. *n.* 2.

15 Non negauerim tamen ampliſſimo Sena-
tui, in quo præſens cauſa tractanda, & deci-
dēda erit, nonnullos ex ſuprà adductis *DD.*
loquutos fuiſſe, quandò hæredi grauato cō-
petunt detractiones à bonis fideicommiſſo
ſubiectis, quaſi contrarium ſit, ſi nihil ab eo
eſſet de fideicommiſſo detrahendum, idq; ad
euitandū inutilem circuitum momentaneæ
poſſeſ-

Digitized by Google

poſſeſſionis,ad beneficium hæredis grauati,
qui dolo diceretur petere id, quod ſtatim
eſt reſtituturus, ſicuti præ cæteris doctè ad-
monuit *D.Camill.de Medic.conſ.*68.& *D.Reg.
de Pont. conſil.* 21. *nu.* 26. alijq; quos ſciens
omitto.

16 Nihilominùs eſt animaduertendum,quòd
alij quamplures ex citatis Authoribus, for-
taſsè numero, & grauitate maiores, contra-
rium ſenſerunt, non quià eſt falſa regula, vt
dolo petat,qui eſt mox reſtituturus,ſed quià
in iudicio poſſeſſorio ſummario, non tole-
ratur diſcuſſio,& diſputatio, vtrùm compe-
tant detractiones,quæuè,quantæq; ſint,cùm
ſatiùs in hoc iudicio exiſtimetur, quòd hæ-
res grauatus dicat, mihi competunt detra-
ctiones, vt fundat *Poſth.cit.obſeru.*47.*nu.*15.
quem ſequitur ſæpè cit. *Capyc. Latr. cit. con-*
17 *ſult.* 78. *num.*1. tùm, quià cùm † hæc diſ-
putatio detractionum ſit in iure, & in facto
intricata; per conſequens reijcitur in re-
medio poſſeſſorio,& reſeruari debet ad me-
rita cauſæ in petitorio, quemadmodùm di-
cunt *DD.*de alijs exceptionibus requirenti-
bus altiorem indaginem *Peregr. de fideicom.
art.*48.*n.*29. *cum ſeqq. Roland.conſil.*22.*nu.*36.
*lib.*3.latè *Bertazol.conſil.ciuil.*55.*nu.*28.& no-
ſter *Præſ.Merlin.controu.forenſ.cent.*1.*cap.*10.
*n.*3.*cum ſeqq.*

18 Tùm etiàm, quià quandò certum eſt, in
facto competere detractiones, eo caſu ne-
gotium nō eſt diſputabile, nàm tùnc omnes
concludunt, abſq; vlla diſcrepantia, eſſe ca-
piendum fideicommiſſum de manu hæredis
grauati,eundemq; eſſe in poſſeſſione immit-
tendum, neq; fideicommiſſarium eſſe legiti-
mum contradictorem, quamuis poſſideat,
quià omninò deberet repelli,eſtq; concluſio
iſta, adeò indubitata, vt affirmare audeam,
quòd vix inueniet Pars aduerſa vnum Do-
ctorem,qui cōtrarium tentauerit, cùm verè
omnes tàm in lecturis,quàm in conſilijs,tra-
ctatibus, & deciſionibus pro hærede graua-
to paſſim ſcripſerint, ità *Bart.in l.final.nu.*9.
*Zuccard.nu.*426.*Paul.de Caſtr.*& *Alberic.C.de
edict. Din. Adr. tollen. Ruin. conſil.*140. *vol.*5.
*Gozadin.conſil.*93.*n.*3. *Bertrand.cōſil.*250.*vol.*
3.*Menoch.conſil.*722.*vol.*8.*Rouit.conſil.*50.*nu.*
32.*vol.*1.*Dec.cōſil.*25.*n.*2.*vol.*2. *Grat.reſponſ.*
149.*n.*5.*vol.*2. *Mareſc.var.reſol.lib.*1.*cap.*1.*n.*
16.*&* 30.*Peregr.de fideicom.art.*47.*nu.*64.*cum
ſeqq. Argel.de legit.cōtrad.quæſt.*10.*art.*9.*Mer-
lin.de legit.lib.*5.*tit.*4.*quæſt.*10. *Fuſar.de fideic.
ſubſtit.quæſt.*613.*nu.*6.*&* 13.*cum ſeqq.Perſona.
de adipiſc.poſſ.nu.*402.*Bocr.dec.*156.*nu.*2.*&* 5.
*Franch.deciſ.*204.*n.*3.*&* 28.*Ioſeph.Ludou.dec.
Peruſ.*47.*n.*16.*&* 17.*Oſaſch.dec.Pedem.*34.*nu.*
20.*Surd.cit.dec.*333.*Ludouiſ.dec.*206.*n.*8.&ibi
*Beltram.n.*11.*cum ſeqq Seraph.dec.*609.*n.*4.*&
deciſ.*850.*n.*5. & *Farinacc.deciſ.*115.*n.*11.*cum
ſeq.par.*1.*& deciſ.*431.*nu.*8.*par.*2.*tom.*1.addo
*Capyc.Latr.conſult.*78.*n.*6.& *Conſiliar.Theod.*

19 *cit.alleg.*71.*n.*53.†Neq; iſto caſu ſatis eſſet,ſi
fideicommiſſarius poſſidens vellet tantùm
hæredi grauato reſtituere, quantùm detra-
ctiones illi ſpectātes importarent, quià poſ-
ſeſſio fideicommiſſarij cùm ſit vitioſa, ac
minimè manutenibilis vitiatur in totum;
non verò quoàd ſolam quantitatem detra-
ctionum, *Bald.in l.*1.*C.quorum legat.Zuccard.
in d.l.final.n.*426. *verſ.Limitatur iſta concluſio,
C.de edict.Din.Adrian.*quos ſequitur *D.Præſ.*
20 *de Franch.cit.deciſ.*204.*n.*29.†Neq; etiàm li-
beraretur,ſi in promptu offerret ſoluere hæ-
redi grauato detractiones liquidandas,quià
ille non debet conſtitui petitor,ſed detentor
detractionum, ità *Natt.conſil.*653.*Peregr.cit.
art.*47.*n.*67.*in fine,*& videtur ſentire *Argel.de
legit.cōtrad.quæſt.*13.*art.*5.*n.*6. & confert *Put.*
21 *dec.Rotal.*471.*n.*3.*lib.*2.dicens, † neq; etiàm
ſufficere, quòd fideicōmiſſarius offerat cau-
tionem de ſoluēdis detractionibus ad finem
impediendi, quòd hæres grauatus in poſſeſ-
ſione mittatur.

Itaq; vt concludamus, erit ex prædictis
omninò remouendus à prætenſa poſſeſſione
D.Signiæ Dux, & immittendus Eminentiſ-
ſimus D.meus, quià alterum de duobus, vel
enim erit vera opinio ſuperiùs adducta de
poſſeſſione hęredi grauato concedenda ſim-
pliciter, & ſinè cognitione, & diſcuſſione
detractionum,quaſi ſatis ſit, quòd dicat ſibi
competere detractiones, & habemus dubio
procùl intētum, tantò magis,quià hæc opi-
nio in ſe eſt veriſſima,& iuris præſumptione
22 fulcitur, † ſiquidem in dubio præſumitur
competere hæredi grauato detractiones, &
defenſiones aduersùs fideicommiſſarium,vt
dicit *Rot.Rom.cit.deciſ.*520.*nu.*15.*par.*1.*in
nouiſſimis.*

23 Vel volumus aliam ſtrictiorē opinionem
attendere, relatam per *D.Camill.de Medic.&
D.Pont.ſup.cit.* quòd nimirùm debeat con-
ſtare de competentia detractionum, ad hoc,
vt hæres grauatus poſſit poſſeſſionem obti-
nere, & ſimiliter arbitror, negotium eſſe in
tuto, nā ſicuti à principio dicebamus, Emi-
nētiſſimus D.meus eſt mediatus hæres Car-
dinalis Franciſci Sfortię hęredis grauati per
Comitem de S. Flora, prætenſum fideicom-
mittentem, taliter, vt ad præſens omnes de-
tractiones, quæ competebant dicto olim
Cardinali Franciſco Sfortiæ,cōpetunt Emi-
nentiſſimo D. Cardinali Boncompagno eius
mediato hæredi,*Paul.de Caſtr.conſil.*198.*n.*3.
*lib.*2.*Pariſ.conſil.*47.*nu.*6.*lib.*2. *& conſil.*55.*n.*
5.*lib.*3.& *Argel.cit.art.*5.*n.*55.

Quin autem dicto D. Cardinali Franciſco
ſpectauerint detractiones, non videtur du-
bitandum,tùm pro credito dotali Excellen-
tiſſimarum DD.Aloyſiæ Pallauicinæ Comi-
tiſſæ de S. Flora, ac D. Conſtantiæ Sfortiæ
Duciſſæ Soræ; tùm etiàm propter portiones
eidem Cardinali Franciſco ſpectantes, pro
legi-

legitima, & Trebellianica, ac propter ma-
gnam legatorum copiam relictorum à Do-
mino Comite Sanctæ Floræ, ab ipſo Cardi-
nali ſimiliter ſolutorum, vt in facto ſuppo-
nitur.

Eapropter tàm habito reſpectu ad dictas
quantitates, ſummam capientes ducatorum
.... quàm ad bona libera ab eodẽ Cardinali
Franciſco ceſſa D. Duci Alexandro, fuit de-
uentum ad cõuentiones Florentinas, quibus
medianribus fuit dicto D. Cardinali ceſſum
Datium Longę Padi Turricellarum, fuitq; ab
eodem diſpoſitum de Caſtro Arquato pro
ſumma aliorum ducatorum 50.m. in ſui fa-
uorem reſeruatorum in dictis conuentioni-
bus Florentinis: Quas quidem cõuentiones,
vel Dom. Signiæ Dux vult ratas habere, &
ceſſat lis, quià vigore dictarum conuentio-
num reperitur in hæreditate D. Ducis Fiani
24 Caſtrum Arquati, & dictum Datium. † Vel
illas ratas habere recuſat (quod fieri nequit,
vt probauimus) & iſto caſu, quoniàm nemo
debet ad imparia iudicari; per conſequens,
ſi D. hodiernus Signiæ Dux petit ſibi deberi
Caſtrum Arquati, & Datium Longæ Padi,
nõ obſtantibus tranſactionibus, quas inquit
non potuiſſe ſibi ex propria perſona vocato
præiudicare. Vice verſa Eminentiſſimus D.
meus, vti repræſentans Cardinalem Fran-
ciſcum, rectè petere poreſt, immitti in poſ-
ſeſſionem nedùm dictorum Caſtri, & Datij,
verùm omnium aliorum bonorum renun-
ciatorum, vigore dictarum conuentionum,
ſi, & proùt illa Cardinalis Franciſcus poſſi-
ſidebat antè illas conuentiones, ad hoc, vt
facta reintegratione fiat indagatio bonorũ
ſubiectorum pretenſo fidei cõmiſſo Comitis
S. Floræ, prætenſarũ alienationum de eiſdem
bonis, & detractionum competentium ex
25 ſuprà memoratis cauſis; † Cùm certiſſimum
ſit de iure, quód reſciſſo contractu, ſit fa-
cienda acceptorũ reſtitutio, vulgata *l. vtere, C. de præd. minor. & l. ſi fundus, §. final. ff. de reb.
eorum*, cõferunt in ſimili notata per *Franch.
deciſ. 272. n. 13. Rout. conſil. 70. nu. 17. vol. 2.* &
Dom. de Marin. reſol. lib. 1. cap. 125. & ibi mea
26 additio, & † nè punctuali deciſione carea-
mus, adduco *Verall. dec. 6. part. 3.* dicentem
expreſsè, cõpetere remedium recuperandæ
poſſeſſionis ei, qui ſua ſpontè poſſeſſionem
alteri ceſſit, quandò contractus ceſſionis,
quoàd reliqua ab alia parte nõ approbatur.
27 † Nàm incommodum ſentire non debet, qui
nullum cõmodum conſequitur, & è contrà,
ad vulgatam regulam *tex. in l. ſecundùm natu-
ram, ff. de reg. iur. in l. hactenùs, ff. de vſufruct. &
§. Cum autem, inſtit. de empt. & vendit. cum con-
28 cord.* † Tantò magis, quià præſumitur, quòd
idem D. Cardinalis dictam poſſeſſionem nõ
deſeruiſſet, neq; præmaturam bonorum re-
ſtitutionem feciſſet ad beneficium D. Ducis
Alexandri, ſi quoquomodò cogitauiſſet de
contrauentione, reſpectu Datij prædicti, &
aliarum quantitatum ſibi in actu reſtitutio-
nis reſeruatarum, quarum intuitu, magna
bonorum, & pecuniarũ quantitate, ſe Dom.
Cardinalis Franciſcus ſpoliauit, idq; ex na-
tura actuum correſpectiuorum, nàm vnum
ego non feciſſem, ſi aliud tu non feciſſes, &
ſublato vno, tollitur & alterum, ad tradita
per *Crauett. conſil. 179. nu. 13. lib. 1. conſil. 230.
n. 2. & conſil. 246. n. 4. lib. 2.*
29 Rursùs illæ conuentiones habitæ cum
prædeceſſore fideicommiſſario, ligant fidei-
commiſſarium ſucceſſorem; tantò magis,
quià fuerunt ſtipulatæ pro matrimonio à
dicto prędeceſſore D. Duce Alexandro con-
trahendo cum Excellentiſſima D. Eleonora
Vrſina, cum dote ſcutorum 100.m. publicè,
palàm, & bona fide, cum interuentu, & tra-
ctatu tot Magnatum, & Procerum, ſanguine
vtriq; parti coniunctorum, & ratificatæ per
Ducem Alexandrum, nedùm cum authori-
tate Excellentiſſimę D. Fuluię de Comitibus
eius auiæ, & conturricis, verùm quoq; au-
thorante Magnifico tùnc Status S. Florę Au-
ditore præſente, & pro Tribunali ſedente, vt
in Summario *n. 88.* ad tradita per *Peregr. de
fideicom. art. 52. n. 88. & 89.* & latiùs *Boer. dec.
30 147.* † vbi in argumento pręcipuè ponderat
conuentionis obſeruantiam per multos an-
nos, vt in caſu noſtro, in quo octoginta pro-
pè annis, quòd initæ fuerunt dictæ conuen-
tiones, indubitatã obtinuerunt firmitatem,
etiàm per multiplicatas ſententias Rotales,
per quas fuerunt canonizatæ, vt in Sũmario
n. 2. 3. & 4. Vndè ad præſens nefas eſt illas
euertere, & impugnare, dùm diutiùs fuerunt
obſeruatæ, quæq; tanto tempore in ſuo eſſe
perdurarunt.

Neq; etiàm obſtat, quòd dictæ conuen-
tiones euidenti læſionis vitio impugnentur,
quaſi quòd plùs ſibi Cardinalis Franciſcus
retinuerit, quàm importabant detractio-
nes: Quià reſpondetur, hoc non eſſe verum
in facto, nàm ſicuti aliàs fuit per Rotam in
hac cauſa declaratum, & demonſtratum ex
calculo, detractiones erant longè maiores
quantitatum reſeruatarum.
31 Præterquamquòd eædem conuentiones,
licèt apparenter fuerint ſtipulatæ ſub titulo
donationum, nihilominùs rei veritate fue-
runt tranſactiones, propter litis ſumum, &
timorem, qui tùnc imminebat inter DD.
Cardinalem, & Ducem Alexandrum, vt di-
32 cit *Marcabrun. conſil. 17. nu. 29.* & † in tranſ-
actione non cadit lęſio propter futurum du-
bium litis euentũ, *Afflict. dec. 220. Grammat.
deciſ. 66. nu. 20. Miſinger. obſeru. 91. centur. 6.* &
33 *Gaill. obſeru. 70. lib. 2.* † maximè ſtante lapſu
tanti temporis apti ad inducendam trinam
præſcriptionem remedij læſionis, quod tol-
litur per curſum 30. annorum, *Gloſ.* & *DD.
in l. 2. C. de reſcind. vẽd. Gloſ. in cap. Cum cauſa,
verſ.*

Digitized by Google

verſ. Alij dicunt de empt. & vend. Pinell. & alij, quos ego retuli in meis *Addit. ad de Marin. cap. 234. n. 4.*

34 Minùs tandem obſtat, quòd detractiones non competebant Cardinali, quià fuit hęres Comitis S. Floræ, ſinè beneficio inuentarij, quià hoc in puncto iuris non eſt verum, ex latè deductis per *Peregr. de fideicom. art. 35. à n. 1. cum ſeqq.* iuribus, & authoritatibus probantem, hæredem grauatum poſſe deducere à fideicõmiſſo ſuas portiones, ſuaq; credita, etiàm ſi inuẽtarium omiſiſſet, addo *Ludouiſ. deciſ. 421. ſub nu. 4. & 5. cum ſeqq.* & ibi *addit.*

35 *Beltram.* † quià hæres grauatus non tenetur præcisè inuentarium conficere, niſi poſtulante fideicommiſſario, ad *tex. in l. mulier, §. ſi hæres, ff. ad Trebell. Paul. de Caſtr. in l. cùm tale, §. Titius, ff. de condit. & demonſtr. Molin. de Hiſpa. primog. lib. 1. cap. 28. à n. 1. Guid. Pap. dec. 351. Oſaſch. dec. 147. n. 22.* videndiq; *Bero. quæſt. familiar. 118.* & *Crauett. conſil. 295.*

Hæc ſunt, quæ feſtinanter potuit in hac cauſa calamus offerre pro tuitione iurium Eminentiſſimi D. Cardinalis Boncompagni, ſub correctione Excelſi Senatus, in quo erit diſcutienda, & decidenda, veniã expectans, nàm ipſe micas quaſi collegi, quæ à lauta ceciderunt menſa, cæterorum, qui in eadem cauſa ſingulari methodo, eloquentia, eruditione, & doctrina ſcripſerunt. Neap. 12. Decembris 1668. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

Legatum caducatur, ſi legatarius prædecedat teſtatori. n. 1.

Extenſio de perſona ad perſonam prohibetur in vltimis voluntatibus. n. 2.

Teſtatorem noluiſſe cenſetur id, quod non expreſſit, cùm potuiſſet. n. 3.

Legatum conditionale caducatur, decedente legatario antè euentum conditionis. n. 4. Amplia, etiàm in legatis ſub conditione relictis à patre filio. n. 5.

Legatum relictum filio, ex quibus præſumatur contemplatione patris relictum. n. 6.

Legatarius non ſolùm ille dicitur, qui fuit nominatus, ſed ille etiàm, qui fuit comtemplatus. n. 7. & 15.

Legatum relictum Sempronio creditori Titij, videtur relictum contemplatione Titij. n. 8. Et ideò cenſetur Titio relicta liberatio, intuitu illius legati relicti ſuo creditori. n. 9.

Legatum relictum filio contemplatione patris, acquiritur patri. n. 10.

Dominium, & commodum alicuius rei illi acquiritur, cuius contemplatione datur. n. 11.

Data ſponſę à conſanguineis ſponſi, quęruntur ſponſo, cuius contemplatione data cenſentur. n. 12.

Legatum, quod caducatur in perſonam legatarij nominati, ſubſtinetur in perſonam contemplati, poſito, quòd alterius contemplatione fuit relictum. n. 13.

Extenſio de perſona ad perſonam fit in vltimis voluntatibus, quandò perſona fuit cõtemplata. n. 14.

Contemplatio in vltimis voluntatibus tantùm operatur, quantùm ſpecifica nominatio. n. 16.

Perſona illa attenditur ad quam intentio, non ad quam verba diriguntur. n. 17.

Legatum ad tempus relictum, non dicitur conditionale, cùm tempus videatur appoſitum præſtationi. n. 18.

Referuntur quamplura iura in contrarium. n. 19.

Vndè Author teſtatur, eſſe quæſtionem hanc maximoperè nodoſam. n. 20.

Et refert nouem diſtinctiones, quæ vel petunt principium, vel ſunt inter ſe contrariæ. n. 21.

Legatum ſub cõditione neceſſaria relictum, eſt tranſmiſibile. n. 22. & 23.

Referuntur Authores, qui hoc tenent. n. 24. Ac etiàm quædam deciſio in quadam contingentia ſequuta ſub iudicio grauiſſimorum Doctorum. n. 25.

Legatum de partu ancillæ, vel fructuum naſciturorum, debetur, & tranſmittitur, etiàm ſi legatarius decedat antè emiſſum partum, vel antè natiuitatem fructuum. n. 23.

Legatum ex multiplico ſoluendum, tranſmittitur, defuncto legatario antè perfectum multiplicum. n. 25.

ARGVMENTVM.

Legatum relictum filiofamilias, ergà quẽ nulla meritorum ratio cadebat, cenſeri relictum contemplatione patris, à quo teſtator obſequia receperat, ac cum quo familiaritatem habebat, & proindè defuncto filio antè teſtatorẽ, legatum non caducari, ſed eſſe patri ſoluendum, ſolidiſſimè probatur. Rurſùs vtiliſſimè, & compendioſè refertur ingens illa iuris controuerſia, quandò legatum ad tempus ſoluendum, ſit purum, vel conditionale, ità quòd defuncto legatario antè tempus, ad hæredes tranſmittatur, vel non; & quid in conditione neceſſaria naturaliter legato annexa. Quò circà compłures adducuntur iurium diſcordantium conciliationes. Pro Magnifico Petro de Roberto.

CONSILIVM XII.

EX falſa quadam, & imaginaria fama orta de morte Antonij Manforte, qui per plures annos ab hac Ciuitate vacauerat, orbem vagans, Cæſar Manforte eius ex fratre nepos, omnium illius bonorum poſſeſſionem occupauit, cùmq; ſe ſecurum

putaret, tandem reuerſo Antonio, illi Cæſar
bona reſtituere nequiſſimè recuſauit, non-
nullas exagerans prætenſiones, varijs, ſed
friuolis coloribus veſtitas, quarum diſcuſ-
ſione pendente, quià Antonius fuit alitus, &
veſtitus à pijſſimo quodam ſuo amico, Ma-
gnifico Petro de Roberto, qui litis quoque
ſumptus, illi, vt nepotis tyrannidem ſupera-
ret, ſubminiſtrauerat, idcircò condito teſta-
mento, in grati animi ſignum reliquit duc.
1500. infantulo Ioanni de Roberto, Petri fi-
lio, hoc ſermone, *Item laſcio à Giouanni de*
Roberto, figlio del Signor Pietro mio ſuiſceratiſ-
ſimo amico, duc. 1500. *da pagarſeli ſubbito, che*
ſaranno ricuperati li miei beni, che tiene occupati
il detto Ceſare Manforte. Fato euenit, vt Ioan-
nes, turbato naturæ ordine, antè teſtatoris
obitum fato ceſſiſſet, & cùm paucis poſteà
menſibus, Antonius quoq; teſtator, cum eo-
dem teſtamento diem clauſiſſet extremum,
contentio inter hæredem, & Petrum Ioannis
patrem exorta eſt, an legatum prædictum
deberetur, hærede firmiter prætendente, eſſe
effectum caducum.

1 Primò, quià legatarius prædeceſſit teſta-
tori, quo caſu regulare eſt, & de iure indu-
bitatum, caducari legatum, ad *tex. in l. vnic.*
§. & cum triplici, C. de caduc. tollend. adeòq; ſi
in currenti theſi, legatum patri exoluendum
eſſe diceremus, non ſolùm propoſitio eſſet
cōtrà *tex. in d. §. & eum triplici,* verùm quoq;
contrà alium *tex. in l. ſi quis ità, §. penul. ff. de*
2 *teſtament. tutel.* † Quò expreſsè in vltimis vo-
luntatibus prohibetur extenſio de perſona
ad perſonā, licèt de caſu ad caſum ſit licita,
ad quod multa allegat *Dom. Cōſiliar. Hodier.*
ad repet. l. hac edictali, quæſt. 49. n. 37. C. de ſecūd.
nupt. Sicq; perperàm legatum caducum in
3 filio, patri exoluendum tentatur, † quià po-
tuiſſet teſtator, ſi voluiſſet, non filio dumta-
xàt, ſed patri etiàm legare, cùmq; ità non
egerit, nec expreſſerit, cùm potuiſſet, conſe-
quenter id noluiſſe præſumitur, eadē *l. vnic.*
§. ſin autem, C. de caduc. tollend. l. cùm virum, C.
de fideicom. cum alijs doctè cumulatis per *D.*
Conſiliar. Prat. diſcept. forenſ. lib. 3. cap. 36. nu.
41. cum ſeqq.

4 Secundò ſubdit hæres, legatum prædictū
ex alio eſſe caducum, quià relictum legitur
ſub conditione, ibi, *Da pagarſeli ſubbito, che*
ſaranno ricuperati li miei beni, & quandò lega-
tum eſt conditionale, ſi antè implementum
conditionis decedat legatarius, caducatur,
nec ad hæredes illius tranſmittitur, *l. inter-*
cidit, ff. de condit. & demonſtr. d. l. vnic. §. ſin au-
tem aliquid, ſub conditione, Cardin. Mantic. de
coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 20. n. 1. Peregr.
de fideicom. art. 31. n. 6. Mart. in ſumm. ſucceſ. le-
gal. part. 4. quæſt. 18. artic. 8. Fuſar. de fideicom.
quæſt. 454. à n. 1. Menoch. de præſump. ex præſūp.
174. vſq; ad 201. lib. 4. & Noal. de tranſmiſſ. cap.
5 *1. à n. 2.* † Quę cōcluſio ampliatur procedere,
etiàm in legato ſub conditione relicto à pa-
tre ad fauorem filij, vt pariter efficiatur ca-
ducum, abſq; ſpe tranſmiſſionis, ſi antè con-
ditionis aduētum filius legatarius decedat,
Mart. d. tract. part. 4. quæſt. 18. art. 8. ſub nu. 17.
verſic. Quare ſi pendente, Mantic. d. tract. lib. 4.
cap. 55. à n. 58. Craſſ. de fideic. quæſt. 67. Gabriel.
cōmun. concluſ. tit. de hæred. inſt. concluſ. 2. n. 10.
verſic. Secundò amplia, Gomeſ. variar. reſol. lib.
2. cap. 5. nu. 9. Viui. commun. opin. concluſ. 843.
Peregrin. de fideicomm. art. 31. n. 6. verſic. Etiàm
quòd ſint filij, idem *cōſil. 63. n. 26. lib. 2. & cōſil.*
52. n. 2. & cōſil. 65. & 142. n. 6. vol. 5. & *Anton.*
Fab. in C. tit. de fideicom. defin. 38.

6 Verùm prædictis non remorantibus con-
ſtanter affirmo, haud pręſens legatum cadu-
cum nuncupari debere, ſed imò eſſe illud
Magnifico Petro præſtandum, non vti ad
ipſum tranſmiſſum, ſed quià ipſe fuit ad il-
lud principaliter contemplatus, iſtaq; con-
templatio triplici ratione conuincitur. Pri-
ma, quià in ſtructura verborum huiuſmodi
legati, relicti Ioanni filio, patris mentio fa-
cta fuit, ad *tex. in l. filiofamilias 22. ff. de condit.*
& demonſtr. Secunda, quià mentio prædicta
de patre facta, legitur quoq; qualificata, cum
circumſtantia dilectiſſimi amici, ibi, *Figlio*
del Signor Pietro, mio ſuiſceratiſſimo amico, iu-
xtà theoricam *Bar. in l. duo ſunt Titij, n. 2. ff. de*
teſtam. tutel. Tertia deniq; potiſſima eſt, quià
nulla aderat inter teſtatorem, & infantulum
legatarium præciſa meritorum ratio, & re-
latio, benè tamen aderat cum Petro legata-
rij genitore, qui diutiùs teſtatoris inopiæ
conſuluit, illi alimenta, indumenta, & litis
ſumptus in propria domo miniſtrans, ſicq;
apertiſſimè ex hoc ſolùm apparet, patris in-
tuitu legatum relictum fuiſſe, ad *tex. in l. nec*
adiecit, ff. pro ſoci. latè conſonat *Annæ. Rober.*
rer. indic. lib. 2. cap. 13.

7 Si ergò patris contemplatione fuit relictū
legatum, mox ad fauorem illius reſultat ar-
ticuli deciſio, nimirùm non eſſe caducatum,
licèt prędeceſſerit teſtatori perſona, quę ap-
parenter in legato nominatur, quià ipſe pa-
ter in ſubſtantia legatarius nuncupādus eſt,
ad quod facit punctuale reſponſum Iuliani,
in *l. ſi quis decedens, §. conſequenter, ff. de liberat.*
legat. in illis verbis; *Et eſt verum, non ſolùm*
eum, cuius nomen in teſtamento ſcriptum eſt, lega-
tarium habendum, verùm eum quoq; qui non eſt
ſcriptus, ſi & eius cōtemplatione liberatio relicta
8 *ſit.* † Indè videmus, quòd cùm legatum reli-
ctum Sempronio creditori Titij, dicatur re-
lictum cōtemplatione ipſius Titij debitoris,
vt dicit *Gloſ. in d. §. conſequenter, verſic. Con-*
9 *templatione,* † reſultat ex hoc, vt Titio acqui-
ratur, ità tamen, vt ei liberatio relicta videa-
tur, ad *tex. in l. fideicommiſſa, §. interdùm, ff. de*
legat. 3. & tradit *Ruin. conſil. 196. nu. 8. vol. 1.*
quem ſequitur *Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quæſt.*
8. n. 34.

Digitized by Google

10 Et in terminis, quòd legatum relictum
filio cõtemplatione patris, eidem patri quę-
ratur, præter *tex.* verè applicabilem, in *d.§.*
conſequenter, tenent etiã *Bar.in l.cùm oportet,*
C.de bon.quæ liber. Paul.de Caſtr.conſil.92.vol.
2. Alex.conſil.43.vol.7. Deci. conſil.587.nu.5.
Crauett.conſil.91.nu.7.Pariſ.conſil.5.in fin.vol.
1. Menoch.conſil.81.n.40. Merlin.d.tract.de le-
git.lib.2.tit.2. quæſt.16.à n.14.ad fin. Coſt.de
*fact.ſcient.& ignorant.diſtinct.61.n.13.*idem in
eod.tract.reg.1.nu.9. Cardin.Mantic. de coniect.
vltim. volunt. lib.3.tit.9.n.9. & *Dom.Reg.Ca-*
pyc.Latr.dec.124.n.3. & 6. Dom.Staib.tom.1.
*reſol.44.*vbi ità refert decisũ, *Dom.Conſiliar.*
de Roſa, conſult.36. nu.34. qui omnes, alijq;
quos conſultò omitto, dicunt pro ratione,
11 † quòd rei dominium, & commodum illi
acquiritur, cuius contemplatione datur,
quam veriſſimam concluſionem deſumunt,
ex *tex. in l.ſed ſi plures, §.in arrogato, ff.de vul-*
gar.& pupill.in l.aditio,ff.de acquir.hæred. & in
*d.l.filiofamilias,ff.de condit.& demonſt.*eandẽq;
amplexatur *Andre.in cap.1.§.ſed ſi liuellum,n.*
10.circà fin. tit.de alienat.feud.pater. quem re-
fert *Dom.Reg.de Marin. quotid.reſol.lib.2.cap.*
38.nu.4.& tom.3.allegat.146.nu.4. vbi addit
tex.in l.dedit,ff.de collat.bonor.
12 Confert etiã ad prædicta ſimilis doctrina
Bar.in d.§.in arrogato,nu.14. volentis, quòd
donata ſponſæ à conſanguineis ſponſi,huic,
eiuſq;hæredibus quærantur,tanquàm ſponſi
contemplatione donata, ſequitur eandem
doctrinam *Tiraquell. in tract. de pæn. temper.*
aut remit. cauſ.22. num.64. innumeros refert
Thor.in comp.dec.tom.2. verb.donatiua, vel ſo-
cialia,&c. & ego ipſe retuli in meis *Addit. ad*
Dom.de Marin.cap.90.n.18.
13 Ex quibus omnibus facilis paratur aditus
ad contraria, nàm quod attinet ad *tex.in d.*
§.& cum triplici, conſidero, caducitatem le-
gati reſultantem ex præmorientia legatarij,
non habere locum, quandò legatum alicui
relinquitur contemplatione alterius, nàm
tùnc quod caducatur in perſonam legatarij
nominati, ſubſtinetur in perſonam legatarij
contemplati; duo enim hi nuncupandi ſunt
legatarij,re,& verbis inter ſe coniuncti,alter
nempè,quià ſcriptus,& nominatus,alter ve-
rò,quià cõtemplatus,ad tradita notabiliter
per *Deci.cõſil.662.*& annuit *Guid.Pap.ſingul.*
14 778.†Hinc etiàm reſoluitur motiuum pro-
hibitæ extenſionis,de perſona ad perſonam,
in vltimis voluntatibus, quià hoc procedit,
quandò perſona,ad quam tentatur extenſio,
fuit à mente, & voluntate teſtatoris aliena;
Cæterùm quandò fuit contemplata (vt ſatis
in currenti probauimus) tùnc ad illam ex-
tenſio eſt adæquata,rationabilis,& ſecũdùm
mentem teſtatoris, ad quod probandum,
licèt ſufficeret *tex.in d.l.ſi quis decedens,§.con-*
ſequenter, ex abundanti tamen,accedat *Aret.*
in l.Gallus,§.& quid ſi tantùm,col.3.in fin.verſ.
15 *Secundò fallit,ff.de liber.& poſth.*&†legatarius
non ſolùm ille dicitur, cuius nomen expreſ-
ſum cernitur, ſed ille quoq; cuius perſona
fuit contemplata, & in quam voluntatis in-
tentio dirigitur, *d.§.cõſequenter,*iuncta *l.cùm*
pater,§.donationis,ff.de legat.2. & præter *Man-*
tic. loc.ſup. cit. idem notat *Sim. de Petr.de in-*
terpret.vltim.volunt.lib.1.ſolut.6.n.22. verſic.
Primò, quòd hæreditas, fol.66. col.4. & vt con-
16 cludam,†ſuaptè natura,in vltimis volunta-
tibus,tantùm operatur contemplatio,quan-
tùm ſpecifica, & indiuidualis nominatio, vt
pleniſſimè *Merlin.d.tract. de legit.cit.lib.2.tit.*
*2.quæſt.16.nu.2.*cum multis ſeqq.ex *text.in l.*
qui filium, in princip. ff.ad Trebell. & in *l.fidei-*
cõmiſſa,§.hæc verba,§.plerumq; & §.interdùm,
17 *ff. de legat. 3.* † Nec attenditur perſona, ad
quam verborum ſtructura dirigitur, ſed ille
inſpicitur, in quem voluntatis intentio fuit
collata,*cit.Sim.de Petr.*vbi ſup.& *Cardin.Mã-*
tic.d.tract.de coniect.vltim.volunt.lib.8.tit.3.n.
6.cum ſeqq.
Ex quibus videtur reſolutum primum
motiuum caducitatis ex præmorientia le-
gatarij, & ſucceſſiuè non deſeruit ad ſecun-
dum deuenire, quià poſito quòd legatum
huiuſmodi fuit relictum contemplatione
patris, quòdq; in conſequentiam fuit illi
quæſitum,eidem eſt modò exoluẽdùm,dùm
iàm bonorum recuperatio à Cæſare poſſeſ-
18 ſore cõſequuta eſt. Verùm pro † exuberanti
animaduerto, quòd ſecundum etiàm cadu-
citatis motiuum eſt fallax, illa enim verba
in legato adiecta, *Da pagarſeli ſubbito, che ſa-*
ranno ricuperati li miei beni, che tiene occupati il
detto Ceſare Manforte, non important condi-
tionem, ſed magis indicant tempus præſta-
tionis legati, quod in ſubſtantia fuit purè
relictum,& ideò eſt trãſmiſſibile ad hæredes,
quamuis antè diem decederet legatarius,
iuxtà *tex.in l.ex his 5.C.quand.dies legat.ced.in*
l.firmio.26. §. cùm ab hæredibus, ff.eod. tit. in l.
ambiguitatem 12. C. de vſufruct. in l.Seius Sa-
turninus 46. ff. ad Trebell. & in *l. libertis, quos*
18.§.ab hæredibus,ff.de alim.& cibar.legat.
19 Sed (vt ingenuè fatear) nihil intendo pro
nùnc his iuribus firmare, cùm illis mira-
biliter repugnent complura alia reſponſa,
per quæ expreſsè ſancitur,conditionalia eſſe
legata in diem relicta,& ideò nõ tranſmitti,
legatario antè diem decedente, nempè *tex.*
in l.ſi cui legetur 51. iuncto *§.hoc antem, ff.de*
legat.1. tex.in l.ſi ità ſcriptum fuerit 16. ff. de
manumiſ.teſtam. tex.in l.ſi cùm hæres 4. in l.hu-
iuſmodi 13. §. cùm morietur, & in *l.ſi Titio 22.*
ff.quand.dies legat.ced.tex.in l.quibus diebus 40.
§.quidam Titio, & in *l.hæres meus 78. §. hæres*
meus,ff.de condit.& demonſtr.& *tex.in l.ſi ſeruus*
20 *19.ff.de ſtat.liber.*†adeout in hoc articulo,ob
talem, tantamq; iurium antonomiam, peri-
culoſum ſit cuiq;quantumuis doctiſſimo in-
terpreti,ad veram,germanamq;conciliario-

Digitized by Google

num metam, ſinè menda deuenire, quælibet
enim diſtinctio,& conciliatio,licèt videatur
cum aliqua lege concordare, ſtatim cùm
alia repugnat,& ſępiſſimè eędem diſtinctio-
nes, vel petunt principium, vel ſunt meta-
phyſicæ.

21 Potiſſimæ verò eſſe ſolent, an tempus le-
gato adiectum, ſit certum, an incertum, &
an tempus certum,ſit appoſitum gratia one-
rati,vel honorati,de qua diſtinctione loqui-
tur *tex.in l.1.§.cũ dies certus*, & ibi *Gloſ.verb.*
poſſunt, iuncta *l.dies incertus 74. ff.de condit.&*
demonſtr. Rursùs an tempus, ſiuè dilatio ſit
appoſita fauore onerati, vel honorati, reie-
cta diſtinctione, an tempus ſit certum, vel
incertum, & de hac loquitur *Gloſ.in d.l.ſi ità*
ſcriptũ,verb.defuiſſe,& *Gloſ.in d.l.libertis,quos,*
in addit. Tertiò, an tempus certum appona-
tur iuri purè quæſito, vel non, & de hac lo-
quitur *Gloſ.in d.l.ambiguitatem,verb.peruene-*
rit.& ibi *Bar.* & alia *Gloſ.in d.l.Seius Saturni-*
nus,verb.diem, vbi etiàm alia habetur diſtin-
ctio,an ſola petitio,an etiàm ipſum legatum
in tempus differatur, & hæc diſtinctio in
ſubſtantia petit principium. Quartò, an di-
latio ſit appoſita pręſtationi,& an ſubſtantię
legati, & hæc etiàm eodem videtur morbo
laborare. Quintò, an præcedat legatum pu-
rum, & dies certa ſubſequatur, an è contrà,
& de hac loquitur *Gloſ.additionalis in d.l.ſi cui*
legetur,§.hoc autem, ff.de legat.1. Gloſ. Bald. &
Paul.de Caſtr.in d.l.Seius Saturninus,ff.ad Tre-
bell. Sextò,an legatum fuerit in diem conce-
ptum per verba denotantia conditionem,
vel non,& de hac loquitur *Gloſ.& Bar.in d.l.*
ſi Titio,ff.quand.dies legat.ced. Septimò, an ſit
ſub vnica, eademq; oratione,& verborum
ſtructura appoſita, vel in diuerſa, & ſepara-
ta. Octauò, an incertitudo temporis, & di-
lationis conſiſtat in *an*, & *quandò*, in *an* tan-
tùm, vel in *quandò* tantùm. Demùm,an tem-
pus,vel dies apponatur ad expirationem,an
ad ſubſtantiam,an tandem ad præſtationem
legati; de quibus,& alijs diſtinctionum ſpe-
ciebus(quas diſſerere, & examinare præſens
tempus non eſt, nè rem tàm claram, de qua
agimus, ſub obſcuritatum,& dubitationum
inuolucro conſtituam) latè pertractant præ-
ter Claſſicos in cit. iuribus, *Mart. in ſumm.*
ſucceſſ.legal.part.4. quæſt.18. artic.8. Vaſqui.de
ſucceſſ.progreſſ. lib.3. §.29. Caſtill.de interpret.
vltim.volunt.lib.4.cap.56.Menoch.de præſũpt.
lib.4.præſumpt.201.à n.39.vſq; ad 51.Cancer.
variar.reſolut.lib.3.cap.20.de legat.à nu.5.cum
ſeqq. Cenall.commun.contr.commun.quæſt.758.
n.39.& 40.Fontanell.de pact.nupt.tom.2.clauſ.
6.gloſ.3.par.2. Dom.Reg.Capyc.Latr.dec.107.
Montan.contr.33.Gratian.diſcept.forenſ.tom.1.
cap.136.& Dom.Conſiliar.Roccus reſponſ.16.

Retuliſſe prædicta me non tæduit, ſolùm
vt extrinſecùs articuli difficultas cognoſca-
tur,& vt in contingentijs, *iura,gloſſas,& Do-*
ctores, quiſq; collectos habeat præ manibus;
22 † Noſtra verò controuerſia, de qua in facto
pertractamus,vnica abſoluitur ponderatio-
ne, eaq; eſt,nàm Antonius Mãforte teſtator,
ex neceſſitate,legati ſolutionem, vſq; ad diẽ
recuperationis bonorum protraxit, quià in
illis dumtaxàt bonis integra eius ſubſtantia
conſiſtebat, nec ex alijs legatum poterat ſa-
tisfieri; Quò fit, vt nullatenùs ex illa neceſ-
ſaria temporis adiectione, legatum condi-
tionale nuncupari poſſit, ſed purum,& trãſ-
miſsibile; id, quod complura iura demon-
ſtrant,præcipuè verò *tex.in l.cùm illud,aut il-*
23 *lud 25.§.hæres meus,ff.quand.dies leg.ced.* †vbi
legatum factum de partu ancillæ, vel de
quantitate, ex futuris fundi fructibus, debe-
tur, etiàm defuncto legatario, priuſquàm
ancilla peperiſſet, vel antè fructuum natiui-
tatem, & legatarij hæredibus tranſmittitur,
quià cùm non potuerit legatum pręſtari,niſi
aduenientibus fructibus, vel orto ancillæ fœ-
tu, videtur illa temporis conditio ex neceſ-
ſitate, & naturaliter ineſſe rei legatæ, atquè
ideò nõ facit legatum conditionale, eo mo-
do, prout efficitur ex cõditione voluntaria,
ſeparata à legato,& à natura illius,quale eſt
legatum relictum, ſi nauis ex Aſia venerit,
cùm Titius morietur, vel ſub alijs ſimilibus
conditionibus; & cum *tex.in d.§.hæres meus*,
concordat alius *tex.in l.Firmio Heliodoro 26.*
ff.eod.tit. tex.in l.hæc verba 3. vbi *Bar. ff.de le-*
gat.1. & *tex.in l.1.§.ineſt autem conditio,ff.de*
condit.& demonſtr.

24 Conſentiunt etiàm cum hac diſtinctione
conditionis neceſſariæ,& voluntariæ,vt pri-
ma non ſit tranſmiſſionis impeditiua, ſecùs
ſecunda, *Ruin.conſil.85.nu.8.vol.2.* quem ſe-
quitur *Cardin. Mantic. de coniectur. vltim.vo-*
lunt.lib.11.tit.20.ſub nu.5. verſic.Item quandò
ineſt conditio ex neceſſitate, Noal. de tranſmiſ. à
n.9.vſq;ad 15.Mart.in ſumm.ſucceſſ.legal.part.
4.quæſt.18.artic.8.à n.37.verſic. Quartò decla-
ratur, & *Fuſar. de fideicom.quæſt.490.n.28.36.*
25 *& 37.* † & per hanc rationẽ fuit Paduę ma-
turè iudicatum per *Iacobum Menochium*,
Franciſcum Manticam,& alium doctiſſimum
Arbitrum, patrocinante præ cæteris *Marco*
Antonio Peregrino, deberi hæredibus Dom.
Annæ de Paſſano legatum 500. locorum
Montium, relictum ex quodam multiplico,
poſt tamen illius perfectionem, nõ obſtante,
quòd legatarius antè perfectum multipli-
cum, diem clauſiſſet extremum; de qua re
latiſſimè *cit.Menoch.de præſump.lib.4.præſũp.*
201.à n.51. cum pluribus ſeqq. & *cit.Peregr.*
de fideicom.artic.31.à n.19.vſq; ad 26.

Ex quibus breuiter ponderatis, arbitror,
eſſe præſens legatum omninò exoluendum
Magnifico Petro de Roberto, tanquàm illi
contemplatiuè relictum, ſub correctione
meliùs ſentientis. Neap.12.Octobris 1665.
Laus Deo, & B.V.

Cauſa

Cauſa hæc non fuit iudiciali certamine terminata, ſed iurgium partes tranſactione compoſuerunt, qua mediante remiſſo hæredi intereſſe à die petitionis, integram legati ſortem Petrus actor fuit conſequutus.

SVMMARIVM.

Mutuum debet eſſe gratuitũ, & abſq; intereſſe, ex ſententia Apoſtoli, *& aliarum ſcripturarum.n.1.*

Sed hoc intelligitur, dummodò nulla lucri ceſſantis, vel damni emergentis ratio concurrat, & quarè. n.2.

Intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis, tanquàm incertum, & futurum, non poteſt in mutuo taxari.n.3. Sed eſt probandum.n.4. Neq; prodeſt partium aſſeueratio facta in inſtrumento.n.5.

Lucrum, vel damnum conſiſtunt in facto.d.n.4.

Facta non præſumuntur, niſi probentur.ibid.

Aſſertiones partium, ad euitandam iuris diſpoſitionem, non tenent.n.6.

Intereſſe poteſt ad certam quantitatem à principio taxari in mutuo, concurrente congruitate, ac veriſimilitudine, cum alijs poſitis.n.7. Idq; potiſſimùm quandò ſumus in Regione, in qua paratæ ſunt emptiones.n.8. Vel ſi mutuans eſſet negotiari ſolitus, vtpotè mercator.n.9.

Mercator ſemper præſumitur lucrari.n.10.

Mercator poteſt exigere muti intereſſe, illudq; à principio ad certam rationem taxare.n.11. & 13.

Mercatorem lucrum ex mercaturis non habere, magis damno emergenti, quàm lucro ceſſanti comparatur.n.12.

Lucrum mercatori naturaliter ferè cohæret.n.14.

Pactum licitè fit de eo, quod debetur.n.15.

Intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis eſt incertum ſaltem ratione quantitatis.n.16. Sed iſta incertitudo poteſt taxari arbitrio boni viri, & reduci ad certam veriſimilem metam.n.17. Et facta taxatione, non reſcinditur, eò, quòd creditor fuiſſet magis, vel minùs lucraturus. n. 18. Niſi tempore contractus fuiſſet certum, quòd creditor non tantùm erat lucraturus.n.19.

Incertum nil eſt in iure, quod taxari nequeat, vndè

Fructus futurus frumenti, taxari poteſt.

Item periculi futuri pretium. (

Item dubius, futuruſq; euentus. (d.n.17.

Item piſcium, vel auium captus. (

Item hominis vita, qua nil incertius.

Muti intereſſe ad quam rationẽ dicatur exceſſiuum, & quandò congruum, & quid in mercatore.n.20. & 21.

Fideiuſſoris loco habetur correus in ſolidum obligatus, penes quem nulla negotij vtilitas peruenit.n. 22. Et ideò cõuentus poteſt opponere exceptionem diſcuſſionis aliorum correorum, ad quos vtilitas contractus peruenit. n. 23. Et quandò ſecùs. n. 24. Author *verò indiſtinctè tenet contrarium, & defendit exceptionem diſcuſſionis ab in ſolidum obligato non poſſe opponi, licèt oſtendat, nullum commodum ex negotio ſenſiſſe, à n.26. vſq; ad 31. Et reſpondet interpretando* tex.in l.Vndè quæritur, ff. commod. *vt non ſit applicabilis, à n. 32. vſquè ad 40. ſeq; ipſum* Author *emendat. n.41.*

Correi debendi pro rata tenentur. n.27. Limita ſi fuerint in ſolidum obligati.n.30.

Correus debendi, qui nullum ex negotio commodum ſenſit, non tenetur ad ratam debiti, niſi cæteris correis diſcuſſis.n.28.

Clauſula, in ſolidum, *inducit obligationem ad integrum debitum.n.29.*

Commodatarij ſi duo ſint eiuſdem rei, in ſolidum pro re commodata tenentur.n.32.

Commodatarius, penes quem res non reperitur, conuentus, poteſt opponere, quòd ſuis ſumptibus diſcutiatur alter concommodatarius, penes quem res reperitur. n. 33. Sed quarè hoc caſu diſcuſſionis exceptio admittatur.n.35. Et quid perempta re commodata culpa vnius ex commodatarijs, an ſi alter, qui culpam non dedit, conueniatur, poſſit opponere diſcuſſionem eius, qui culpam dedit, negatiuè, & quarè.n.37.

Commodatarius ad eandem rem in ſpecie reſtituendam tenetur, ſub n.35.

Commodati iudicium dicitur bonæ fidei.n.36.

Illatio non fit ex diuerſis, ſub n.38.

Vbi militat diuerſa ratio, non poteſt eſſe eadem iuris diſpoſitio.ibid.

Commodatum differt à mutuo.n.39.

Quantitas eſt genus, ſub n.37.

Sapientis eſt mutare conſilium in meliùs.n.41.

Diſcuſſionis exceptio ceſſat in pluribus caſibus, remiſſiuè. n. 4. Et ſignanter ceſſat in compluribus caſibus hic relatis.n.43. vſq; ad 59.

Diſcuſſionis exceptio dicitur de apicibus iuris. n.47.

Beneficium Epiſtolæ Diui Hadriani, *ceſſat, fideiuſſore negante, vel inficiante, ſe eſſe talem.n.49.*

Debitorem principalem eſſe notoriè non ſoluendo, quandò dicatur.n.51.

Diſcuſſionis exceptio quandoq; poteſt opponi, etiàm principali debitore notoriè ſoluendo nõ exiſtente. n. 52. Et quandoq; reijcitur etiàm eo notoriè ſoluendo exiſtente.n.53.

Clauſula quarentigiæ, quæ dicatur.n.56. Et an cenſeatur appoſita, ſi fuerit omiſſa.n.57.

Iurata promiſſio multùm differt à ſimplici promiſſione, aliàs iuramentum nihil operaretur.n.60.

Iurare fruſtrà partes voluiſſe non cenſentur.n.61.

Iuramentum regulari iuxtà naturam actus, ſuper quo interponitur, eſt falſum.n.62. Et reſpondetur ad tex.in l.fin.C.de nõ numerat.pecun.*n.63.*

Iuramentum non excludit exceptionem ſimulationis contractus.n.64.

Dictiones, huiuſmodi, *vel,* talis, *ſunt demonſtratiuæ ad oculum, & inducunt ſpecialitatem.n.65.*

Correus in ſolidum obligatus, ſi opponat exceptionem diſcuſſionis, eò, quòd penes ſe negotij emolumentum non peruenit, ſed penes alios correos, quomodò ſoleat S.C. de æquitate practicare.n.66.

A R-

ARGVMENTVM.

Intereſſe mutui, exigi poſſe, & ad certam rationem à principio taxari, propter luctum ceſſans, vel damnũ emergens, ſignãter in mercatoribus lato calamo, diſtinctèq; authoritatibus, & rationibus demonſtratur, pariterq; diſcutitur, ad quam rationem dicatur exceſſiuum, & quandò congruum.

Rursùs diſcuſſionis exceptionem nequaquàm opponi poſſe à correo in ſolidũ obligato, aliorum correorum, ad quos conſtat, negotij emolumentum perueniſſe, confutata contraria opinione, tanquàm falſiſſima, interpretando *tex. in l. Vndè quaeritur, ff commod.* & in Appendice traditur binis deciſionibus, quomodò ſoleat in hoc articulo practicare S.C.

De duobus eiuſdem rei commodatarijs, quomodò pro re commodata teneantur, plura non inutiliter examinantur.

Fideiuſſorem pluribus in caſibus non poſſe iuuari beneficio, & exceptione diſcuſſionis, ſignanter in obligatione iurata; & reſpondetur ad *tex. in l. fin. C. de non numer. pec.* Pro Iacobo Aſſaro.

CONSILIVM XIII.

IAcobus Aſſarus Panormitanus mercator, anno 1660. mutuauit Hieronymo, & Franciſco Guglielmini fratribus, pariter mercatoribus de eadem Ciuitate Panormi, duc. 3000. reſtituendos infrà annos tres in loco contractus, cum intereſſe cõuento, pendente ſolutione, ad rationem decem pro centenario, decurrendo à die initi mutui, & pro maiori ſecuritate ad promiſſam ſolutionem, & reſtitutionem, ſe in ſolidum obligauit Flauius Formoſinus, qui aduẽta ſolutionis die, exoptans (vt debitorum moris eſt) debitum vel aufugere, vel illius ſolutionem ſaltem ad annos iurgio dilatare, duo opponit. Primò, contractum eſſe nullum, tanquàm notoriè vſuraria labe coinquinatum, ob conuentum à principio intereſſe in contractu mutui. Et ſecundò, data illius validitate, non eſſe inquietandum, niſi facta priùs Hieronymi, & Franciſci principalium debitorum excuſſione, cùm ex eodem inſtrumento pateat, negotij commodum ad illos duntaxàt perueniſſe, prædictamq; excuſſionem ſua fortuna, proprijſq; ſumptibus fieri, ſe paratum offert: Ipſe verò pro Iacobo creditore conſultus, vtrumque motiuum paruipendendum exiſtimo.

1 Et quoàd primum, licèt non videatur ambigendum, conuentum à principio intereſſe in contractu mutui eſſe reprobatum, ex ſententia *Apoſtoli*, dicentis, *Mutuum date, nihil exindè ſperantes*, & habetur *Leuitic. cap. 25.* ibi, *Pecuniam tuam non dabis ei ad vſuram*, & *Deuteron. cap. 23.* ibi, *Non fœnerabis fratri tuo*
2 *ad vſuram pecuniam*, † tamen hoc ità intelligendum eſt, dummodò nulla lucri ceſſantis, vel damni emergentis ratio concurrat, aliàs mutui intereſſe licito iure, & paciſci, & peti poſſe citrà vſurariæ prauitatis labem, concludunt *DD. in l. vnica, §. fin. C. de ſent. quæ pro eo, quod intereſt, &c. in l. curabit, C. de action. empt.* & in *l. 3. ff. de eo, quod cert. loc. Euginell.* qui complures congerit, *pract. quæſt. cap. 13.* & *Gaill. pract. obſeruat. lib. 2. obſeru. 5. n. 15.* volens, huiuſmodi ex mutuo lucrum, iſto caſu nõ ſe habere tanquàm vſuram, quæ de per ſe eſt de genere prohibitorum, ſed tanquàm intereſſe, ex *Gloſ. in cap. cõqueſtus, de vſur.* nàm vſura abſolutè ad illicitũ lucrum mutuantis refertur, intereſſe verò ad emolumentum illius, non abſolutè vt lucrum, ſed vt lucrum, quod opera, & miniſterio mutuantis ex ſua pecunia percepiſſet; ad idem concurrunt *Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſu 119. nu. 22. Guttier. de iuram. confirm. par. 1. cap. 2. n. 3.* & ex innumeris Theologis, & Canoniſtis, probat *Caſtill. contr. lib. 2. cap. 1. nu. 14. & 16.* & *Hermoſill. ad Gregor. Lop. gloſ. 4. tit. 1. l. 10. part. 5.* Atq; vt memoratum diſcrimen inter abſolutè lucrum, & lucrum, vt induſtria clarioribus verbis pateat, animaduerto, quòd in primo caſu exigit creditor id, quod non fuiſſet lucraturus, vel id, quod ex mutuo damni non ſenſit, & proindè omni iure talis exactio tanquàm fœnora damnatur; non ſic in ſecundo caſu, in quo exigit creditor id, quod ſua pecunia fuiſſet lucraturus, vel quod ex mutuo damni ſenſit, nã huiuſmodi exactio, ſe habet ad oppoſitũ primæ, & ideò iure permittitur, ſub illo vulgato vocabulo lucri ceſſantis, & damni emergentis, ſiuè eius, quod intererat, ſi ſuam pecuniam non mutuaſſet, de qua re integer compactus eſt *tit. in C. de ſent. quæ pro eo, quod inter. tex. in l. 3. §. fin. ff. de eo, quod cert. loc. in l. ſocium 60. ff. pro ſoc. in l. at qui natura, §. non tantùm, ff. de negot. geſt.* & in *l. ſi commiſſa, ff. rem rat. haber.*

3 Difficultas oritur ex illa taxatione certæ quantitatis à principio, nàm poſito, quòd poſſit exigi mutui intereſſe, ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis, tamen cùm iſtud lucrum ceſſans, vel damnum emergens ſit incertum, & dependeat à tempore futuro poſt contractum, videtur per conſequens damnandam eſſe illam certam taxationem,

ſicuti

Digitized by Google

ſicuti doctiſſimè argumentatur *Dom.Conſil.*
Carleual. de iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. diſput. 8.
4 *ſect.6.n.79.fol.* 202.& † proindè ſubdit *n.*80.
eſſe lucrum ceſſans, vel damnum emergens
præcisè probandum, ad hoc, vt occaſione
illius aliquid valeat creditor à mutuatario
exigere, nàm vtrumq; tàm ſcilicet lucrum,
quàm damnum in facto, non in iure cõſiſtit,
l.quatenùs, ff.de reg. iur. & ideò illicitè exigi-
tur, niſi probetur, quià facta non præſumun-
tur, *l.in bello,§.facti, ff.de capt.& poſtlim.reuerſ.*
& l.ſi emancipati, C.de collat. & cum hac opi-
nione, præter efficaciſſimas rationes, & in-
finitos propè *DD.* cumulatos per *Dom.Car-*
leual.loc.cit. concordant etiàm adducta per
Crauett.conſil.189.nu.5.& Dom.Conſiliar.Ho-
5 *dier.contr.17.*† Neq; creditori prodeſſe pote-
rit aſſeueratio fortaſsè in inſtrumento facta,
qua intereſſe taxari partes enũcient, ratione
lucri ceſſantis, & damni emergentis, damnũ,
& lucrum, ſinè alia extrinſeca probatione
pro vero habentes, quià cùm iſtæ, & ſimiles
enunciationes ſint in fraudem contractus
prohibiti, & ad colorandam, & cohoneſtan-
dam vſurariam fœditatem, nihil conſequen-
ter ponunt in eſſe, iuxtà punctualem theori-
cam *Bald.in l.rogaſti,§.ſi tibi,n.6.& 7.ff.ſi cert.*
pet. alioquin data validitate iſtius cautelæ,
palliarentur vſuræ, in grauiſſimâ animarum
iacturam; qua de cauſa, oppoſitum à nemine
Catholico tentari poſſe, arbitror; Et coadiu-
6 uatur concluſio ex † ratione *Bald. loc.cit.* di-
centis, aſſertiones contrahentium, ad eui-
tandam diſpoſitionem legis, talem contra-
ctum prohibentis, non valere, ex *l.ab Ana-*
ſtaſio, & per diuerſas, C.mandat. & meliùs ex *l.*
ſi fortè 8.*ff.de caſtr.pecul.*

7 Profectò nec quidem os aperire contrà
hanc ſententiam audeo, cùm hoc tamen,
dummodò nulla concurrat ratio, nullauè
veriſimilitudo, apta canonizare, reſpectu
creditoris illam certam taxationem, vtpotè
quià creditor non fuerit ſolitus negotiari,
pecuniam ſæpè otioſam habuerit, lucrandi
occaſio in regione illa deficiat, vel aliæ ſimi-
les, ex quibus illa taxatio veniat damnanda,
tanquàm colorata, & in fraudem vſurarum,
& in hunc ſenſum ſunt intelligendi omnes
DD. quos congerit *Dom.Carleual.loc.cit.* cæ-
teriq; de hac re agentes: Cæterùm concur-
rente congruitate quantitatis taxatæ, proùt
in caſu noſtro, & concurrente certitudine,
ſeù potiùs veriſimilitudine lucrandi ex qua-
litate perſonę, vel ex more regionis, in qua
mercaturæ, & lucra, vel ſaltem emptiones
ſunt promptæ, paratæq; tùnc ſinè ſcrupulo
eſt concurrendum cum opinione illorum,
qui admittunt validitatem certæ taxationis
intereſſe in contractu mutui, inter quos ſunt
Hoſtienſ.in d.cap.ſalubriter,n.4. verſ.ideò puto,
de vſur. Io: de Lignan. & *Laurent.de Rodulf.in*
eod.cap.ſalubriter, & ibi etiàm *D. Antoninus,*
Syluest.in ſumm. verb.vſura,quæſt.19. Gaetan.
in ſumm.verb.lucrum vſurarij,& 2.2.quæſt.62.
*artic.4.*de communi *Nauarr.in 5.precep.decal.*
cap.17.n.211.verſic.& quod inter omnes conue-
*nit,*idem pleniùs *in tract.de vſur.à n.15.ad 42.*
& cõſil.7.& 10.de vſur.& conſil.1.de offic.Iud.
Lopez de contract.& negotiat.lib.1.cap.23.n.3.
Molin.de contract.diſput.315.nu.5. Gratian. &
Bonacin. alios referẽtes, ille *diſcept.tom.2.cap.*
387.n.4.& 5.& iſte *tom.2.moral.tit.de cõtract.*
diſput.3.quæſ.3.punct.4.propoſ.2.Couar.variar.
cap.4.n.5.verſic.Item,& illud,lib.3.Guttier.de
iuram.confir.part.1.cap.2.n.5.Burſat.conſil.68.
vol.1 Surd.dec.259.n.16.& 17. idem *in tract.*
de alim.tit.1.quæſt.45.nu.76.& 77.Graſſ.deciſ.
187.n.3.ad 5.& deciſ.188.n.1.Peryer.deciſ.84.
*n.1.Rot.Rom.*apud *Farinac.dec.892.part.2.&*
deciſ.331.& 372. in recollect. Rapha.de Turris
dec.13.14.& 15. idem *in tract.de camb.diſput.*
3.quæſt.11.à n.43.ad.60.Gam.deciſ.110. & ibi
Diez de Mena, Maſtrill.dec.245.Rot.Genu.dec.
1.n.44.& 49.deciſ.97.dec.99.n.3. & dec.139.
nu.8.Magon.dec.32.Oſaſ.dec.143.Caſtill.contr.
lib.2.cap.1.nu.67. Dom.Reg.de Pont. de poteſt.
Proreg.tit.4. de regal. impoſit.§.6. in fin. Dom.
Marcian.conſil.50.vol.1. Dom.Capyc. Galeot.
contr.lib.1.cap.56.n.26. & cap.61.n.45. Dom.
Conſiliar.Theodor.allegat.40.n.30. & ſeqq. D.
Reg.Merlin. controu.centur.2.cap.50.nu.12. ad
fin. Gait. de credit.cap.2.tit.7.quæſ.2. & *Dom.*
*Reg.Rouit.in Pragm.1.de vſurar.n.45.*qui qui-
dẽ omnes celeberrimi I.C. ſic paſſim in Tri-
bunalibus iudicari teſtantur, iudicandique
immemorabilem ferè cõſuetudinem intro-
ductam adducunt; eiſq; addo eundem *Dom.*
*Carleual.loc.cit.n.104.*dicentem, *Neq; verò ne-*
gamus, ſi quandò cõtingerit à principio eſſe euidẽs
intereſſe futurum, & eius quãtitatem, tùnc poſſet
taxari à principio, & executioni mandari taxa-
tionem. Itaq; ipſe idem contrariæ opinionis
acerrimus propugnator, demùm concedere
cogitur, validitatem taxationis intereſſe in
eo, qui certè lucraturus fuiſſet.

8 Hoc poſito clariſſimè reſultat ad fauorem
Iacobi clientis noſtri reſolutio, ſiquidem ad
cognoſcendum qualiter lucrum poſſit dici
certum, ad hoc, vt creditor mutuans valeat,
certum intereſſe à principio ad ſui fauorem
taxare, multa ſolent ponderari, potiſſimùm
verò hoc validè practicatur, quãdò eſſemus
in regione, in qua paratę ſunt fructiferæ em-
ptiones, taliter vt potuiſſet creditor à prin-
cipio ex ſua pecunia fructus exigere, vt con-
ſiderauit *Rot.Rom.* apud *Seraphi.deciſ.186.in*
fin. Rot.Genu.deciſ.139.n.9. Felician.de Societ.
cap.24.nu.50.& eruditè *Honorat.Leotard.de*
*vſur.quæſt.74.n.43.*adeò quòd non eſt neceſ-
9 ſaria alia extrinſeca lucri probatio.† Rurſus
non eſt neceſſaria, ſi mutuans eſſet negotiari
ſolitus, ſuaſq; pecunias otioſas non haberet,
ſed illas continuo lucro implicaras, quales
ſunt mercatores, & publici negotiatores, &
de

de his loquuntur *Nauarr.in manual.cap.17.n.*
111. doctè *Hermoſill. ad Gregor. Lop.gloſ.4.l.*
10.tit.1.part.5.n.318.cum ſeqq.Caſtill.d.cap.1.
n.32.lib.2. Fontanell.deciſ.91.nu.8.9.& 10. &
Burſat.conſil.68.nu.36. idq; ipſum etiàm ad
effectum, de quo agimus, ponderauit de
Neapolitanis *Gait.loc.cit.* qui licèt impugne-
tur à *Dom.Carleual.loc.cit.n.101.cum ſeqq.* ra-
tio tamen impugnationis fuit, quià perperã
Gait. affirmauit, Neapolitanos omnes poſſe
mercatores nuncupari, propter continuas,
paratasq; lucrandi occaſiones; diſcrimen
autem, quòd cit.& alij Authores ad rem no-
ſtram conſtituunt inter mercatorem, & pri-
uatam perſonam, ipſe *Dom.Carleual.* nequa-
10 quàm impugnauit, † cũ verè publicus mer-
cator, ac negotiari ſolitus, ſemper præſuma-
tur ex ſuis pecunijs, & induſtrijs lucrari,
ſicuti dicebat *Imol. in l.Paulus, ff.de ſolut.* &
ſequitur *Rot.Gen.d.deciſ.139.n.11.*

11 Ex his itaq; omiſſo, quòd Panormitana
Ciuitas vndequaq; conſpicua, ſit ad merca-
turas, & lucra aptiſſima, ſaltem hoc negare
nequibit aduerſarius, Iacobum Aſſarum
eſſe publicum mercatorem, & quampluri-
mis lucroſiſſimis negotiationibus implica-
tum, notum tàm Panormi, quàm extrà, & ad
maiorem cautelam, exhibentur de hoc com-
plura publica documenta, præter aſſertionẽ
contentam in inſtrumẽto (quod modò pars
tentat impugnare) in quo expreſsè nuncu-
patur Iacobus publicus mercator, & nego-
tiator, vltrà etiàm quod eſt notorium. Quo
poſito indubitata exoritur cõcluſio, penitùs
hæſitanda, ſed ab omnibus ferè, quos vide-
rim, amplexata, tàm in decidendo, quàm
in conſulendo, valere ad fauorem publici
mercatoris pecuniam alteri mutuãtis taxa-
tionem certę quantitatis à principio mutui,
quià illud intereſſe eſt approbatum, tanquã
veriſimile, & non ſe habet ſimpliciter, vt in-
tereſſe, ſed tanquàm ſubrogatum in locum
lucri ceſſantis, ſeù mauis damni emergentis,
12 † cùm lucrum nõ habere mercatores ex ſuis
pecunijs, damno magis, quàm ceſſanti lucro
comparetur, vt appoſitiſſimè voluit *Oſaſ.cit.*
deciſ.143.circà fin. authoritate *Pariſ.* & *Conar.*
13 † & in terminis pro validitate certę intereſſe
taxationis à principio in contractu mutui,
ad fauorem mercatorum, ſcripſerunt, omiſ-
ſis alijs, *Cyriac.controu.368.Leotard.d.tract.de*
vſur.quæſt.72.Meren.contr.lib.1.cap.13.& lib.
4.à cap.42.ad 45. Ciarliu.lib.1.contr.cap.29.n.
52.Cardin.Spada cõſil.226.n.7.lib.2. & meliùs
conſil. 201. lib. 3. P. Hieronym. Nicelio in ſuis
lucubrat.tom.1.lib.3.tit.15. Ognatt.de contract.
tom.3.par.2.tit.de vſur.tract.3.diſput.105.ſect.
5.n.112. P.Dian.moral.reſolut.tract.de cõtract.
reſol.15.cum ſeqq. Dom.Reg.Merlin. d.cap.50.
Dom.Reg.Galeot.cap.61.n.47.lib.1.Dom.Reg.
Sanfelic.deciſ.124.Thor.in compend.deciſ.verb.
Intereſſe lucri ceſſantis, & verb.Mercator, idem
vot.9.lib.1. Gizzi.ad Capyc.Latr.deciſ.106. &
Dom.Marot. diſcept.forenſ. cap. 34. & pro hac
parte omittendum nõ eſt optimum, ac æquè
ineuitabile argumentum, illudq; eſt, vt lucri
ceſſantis, & damni emergentis intereſſe om-
ninò debeatur, vt à principio probauimus,
eum hoc tamen diſcrimine, vt reſpectu pri-
uatæ perſonæ ſit probãdum lucrum ceſſans,
14 vel damnum emergens, † non ſic tamen re-
ſpectu publici mercatoris, nàm pro eo aſſi-
ſtit vera, & indubitata præſũptio, quòd eſſet
lucraturus, quaſi mercatori naturaliter co-
hæreat lucrum, *Caſtill.contr.lib.2.cap.1.n.16.*
& ſuperiùs alijs authoritatibus probaui-
mus. Ergò poteſt iſtud lucrum à principio
15 taxari, † nàm quod debetur, licitè ad certam
metam in pactum deducitur, ſicuti in hac
propria ſpecie argumentatur *Anchar. in reg.*
peccati ven.col.14.de reg.iur.in 6. & alij, quos
ſequitur *Lup.in l.curabit, §.6.n.123. de action.*
empt.Rot.Rom. poſt *Conſil.Farinac.deciſ.372.*
n.3. poſt *Veronenſ.conſil.15.nu.5.verſic.Poteſt*
fieri ſtatutum.

16 Hinc reſoluitur alia difficultas, quæ ad
ad improbandam hanc certã intereſſe taxa-
tionem ex aduerſo adducitur, Etenim (dicit
pars) data in mercatore lucri certitudine,
hoc eſt, quòd eſſet certè ſuis mutuatis pecu-
nijs lucraturus, attamen lucrum adhùc re-
manet incertum, ſaltem in ordine ad quan-
titatem, hoc eſt, quantum eſſet lucraturus;
ſicq; non benè videtur de certa quantitate
conueniri, dùm verè incerta eſt. Reſoluitur,
inquam, motiuum, concedendo incertitu-
dinem lucri, in indiuiduo quantitatis, ſed
non ideò improbari certitudinem ex partiũ
17 conuentione taxatam, † cùm nulla ſit in iure
incertitudo talis, quę perpenſis circumſtan-
tijs, nequeat viri boni arbitrio ad certam
veriſimilem metam redigi, atq; taxari, ſic
appoſitiſſimè elicitur ex *tex.in l.fin.ff.de Prę-*
tor. ſtipulat. vbi commodiùs putat *Venuleius,*
certam ſummã ſtipulare, pro incertitudine
eius, quod intereſt; rurſùs ex *l. fiſtulas 78.§.*
fin.ff.eod. vbi incertum, futurumq; frumenti
fructum, certo pretio venundari poſſe, *Labeo*
ſcribit: Sic etiàm ex *l. periculi 5. ff.de nautic.*
fęnor. vbi periculi pretium in pactum deduci
voluit *Scæuola.* Item ex *l. propter ſpem 24. ff.*
fam.erciſcund. vbi *Paulus,* dubium euentum
ſub certa æſtimatione cadere poſſe, ſuppo-
nit. Pariter ex *Vlpiano in l.nec emptio 8.§.ſed ſi*
id egerit, cit.tit.de contrah.empt. vbi certo pre-
tio, piſcium, vel auium captum emi poſſe
ſancitur; hominis quoq; vita, & ætas, quæ
licèt nil incertiùs dari poſſit, tamen teſte
Æmilio Macro, computari, & ęſtimari aſſolet,
iuxtà calculum poſitum in *l. hæreditatum 68.*
ff. ad leg. Falcid. concordat cum *d.§. ſed ſi id*
egerit, loquente de venditione rei incertæ
certo pretio, alius *tex.* eiuſdem *Vlpiani, in l.*
nàm hoc modo, ff.de hæred.vel action.vẽdit. cum

alijs

Digitized by Google

alijs copioſè ponderatis per cit. *Leotard.d.*
*tract.de vſur.quæſt.*72.*nu.*21.*&* 22.quæ ſciens
omitto, nè ſim prolixior. Itaq; illa certa in-
tereſſe taxatio firmiſſimè ſubſtinetur ferè in
vim tranſactionis, quæ ſuaptè natura ſuper
re dubia cadit, citrà periculum reſciſſionis
ex capite læſionis, cùm læſio nulla applicari
poſſit aduersùs tranſactionem, qua dubius
litis euentus, dubiaq; res ſopita fuit.

18 Parumq; refert, quòd creditor mutuans
minùs fuiſſet ſuis pecunijs lucratus, quià nõ
ex hoc releuatur debitor, cùm ſatis ſit, po-
tuiſſe creditorem plùs lucrari; non enim ſub
quæſtione cadit, quòd lucra mercatorum
modò ſunt moderata, quandoq; magna, &
ſæpiſſimè exceſſiua, adeoùt ſortis quantita-
tem excedant, quapropter ſi ſtandum eſſet
liquidationi, & probationi, quantùm credi-
tori interfuit, pecunias ſuas penes ſe non
habuiſſe, poſſet ſequi ridiculum, & irrepara-
bile inconueniens, vt quandoq; teneretur
debitor mutuatarius ad intereſſe excedens
quantitatem ſortis; Ideòq; optima eſt illa
certa taxatio, reiecta neceſſitate probandi
quantũ interfuit, & an plùs, vel minùs fuiſſet
lucraturus; quæ quidem ponderatio apertiſ-
ſimè probatur ex *tex. in l.ſi ea lege* 17.*C.de*
vſur. vbi ſi debitor, in locum vſurarum, ce-
dat creditori futuros fundi fructus, non
poſſet reſcindi conuentio, eò quòd ob anni
fertilitatem, fundus magnos fructus reddi-
diſſet, idq; (vt dicit *Gloſ.*) propter incertum
fructuum prouentum, nàm contrarium po-
ſtulaturus non fuiſſet debitor, ſi modicos
fructus percepiſſet, iuxtà *tex. in l.cùm pro pe-*
19 *cunia* 24.*C.de ſolut.* † Et in vno dumtaxàt ca-
ſu poſſet illa certa intereſſe taxatio reſcindi
in odium creditoris mutuantis, cum nempè
probaretur, quòd tempore cõtractus aderat
futuri lucri certitudo, inferioris quantitatis
intereſſe conuento, nàm tùnc videretur illa
taxatio, dolo, & in fraudem vſurarum facta,
& eſſet moderanda ad metam lucri, iuxtà
punctualem *Gloſ.in d.l.ſi ea lege, verb.Non*
poſſunt.

20 Sufficientiſſimè his putarem ſatisfactum
primo motiuo, ſi pars iterùm non vocifera-
retur, aſſerens, intereſſe in caſu noſtro con-
uentum, eſſe exceſſiuum, ad rationem decem
pro centenario. Ipſe verò ex eiſdem ſuperiùs
allatis rationibus, oppſitionem nõ militare
arbitror, nã poſita validitate certæ intereſſe
taxationis, ad fauorem mercatoris mutuan-
tis, propter certitudinem, quę in eo cõcurrit
lucri ceſſantis, vel damni emergentis, gratis
indè aſſeritur, exceſſiuam eſſe ſummam de-
cem centenis, cùm longè plùs potuerit mu-
tuans ſuis mercaturis, & negotiationibus
lucrari, exceſſiuumq; iudicari poterat in-
tereſſe, de quo agebatur in illa cauſa, quam
eruditiſſimè ſcriptis ſuis illuſtrauit *D.Reg.*
*Merlin.contr.*75.vbi facto computo, intereſſe
excedebat ſummam duc. 112. pro centena-
rio, & in alia apùd *Dom. meum Conſil.Stayb.*
*reſol.*91.*n.*20. in qua intereſſe aſcendebat ad
ducatos viginti pro cẽtenario, proùt etiàm
refert *Maſtrill. deciſ.*245. *nu.*46. *&* 47. *lib.*2.
prætérquamquòd apud *Deci.conſil.*111. fuit
exiſtimatum intereſſe conueniens ad fauorẽ
mercatoris, ad rationem 12. pro cẽtenario,
& apud *Bolognet.conſil.*13.& *Burſat.conſil.*68.
*n.*34. ſimiliter fuit habitum conueniens, ad
21 rationẽ 15. & 18. pro centenario. † At cliens
noſter, ab huiuſmodi ſuſpecta auiditate alie-
nus, moderatum, veriſimile, & conueniens
intereſſe, in pactum deduxit, ad rationem
10. ad quam ſummam, ad minùs in omnibus
penè orbis Tribunalibus taxatur intereſſe
ad fauorem mercatorum, & quampluribus
in locis, id ſtatuto ſancitum legitur, vt habe-
tur apud *Veronenſ.conſil.*15.*n.*5.*&* 6.*Manent.*
*conſil.*148.*n.*27. *Naruon.l.*15.*tit.*18.*gloſ.*4.*lib.*
5.*recopil.nu.*19. *Hermoſill.in addit. ad Gregor.*
*Lopez gloſ.*4.*tit.*1.*l.*10.*par.*5.*n.*306.*in fin.Ne-*
*niz.cõſil.*27.*n.*24. *Ruginell.pract.quæſt.cap.*13.
*n.*1. *Alex.Raudenſ.deciſ.Piſan.*17.*n.*4.*Caccher.*
*deciſ.*143.*n.*2.*Carthar.deciſ.*38.*n.*1. *Rot.Genu.*
*deciſ.*1.*n.*43.*deciſ.*19.*nu.*10.*deciſ.*30.*n.*6.*deciſ.*
194.*nu.*5.*cum ſeqq.*& ſic iudicari in Supremo
S.C. huius Regni Neapolitani, habetur apud
*Merlin.d.contr.*75.*nu.*22. *Dom.Capyc. Latr.d.*
*deciſ.*133.*n.*2.& *Dom.de Roſa conſult.*48.*n.*56.
vbi ex *Fõtan.* tradit, in Catalonia idem pra-
cticari, abſq; alia probatione.

22 Exploſa itaq; prima difficultate, quæ ad
irritandum contractum tendit, remanet, ſe-
cundam reſoluamus, quæ ad dilitandam
obligationem ex aduerſo adducitur; Eaque
eſt, ſiquidem ex eiuſdem inſtrumẽti tenore,
apparet, nullum commodum ſenſiſſe ex con-
tractu mutui Flauium conuentum, ſed pecu-
niam vergiſſe dumtaxàt ad cõmodum Hie-
ronymi, & Franciſci fratrum; qua de cauſa,
licèt Flauius illorum obligationi, principa-
liter, & in ſolidum acceſſiſſet, tamen fideiuſ-
ſoris loco habetur, iuxtà celebrem *Gloſ.in l.*
in perſona,§.qui pecuniam, verſ.putat,ff.de pact.
Bar.in l.reos,ff.de duob.reis, Paul.de Caſtr.conſil.
331.*ſub n.*1.*verſic.cùm iſtud verbum, vol.*1. &
exquiſitè *Scacc.de ſẽt.& re iudic.gloſ.*14.*quæſt.*
23 22.*n.*20. *cum ſeqq.* † Atq; ideò benè videtur
per dictum Flauium, tanquàm fideiuſſorem,
opponi exceptionem diſcuſſionis illorum
principalium, ad quos negotij vtilitas per-
uenit, maximè quià excuſſionem fieri expo-
ſtulat ſuis ſumptibus, & fortuna, iuxtà *tex.*
in vulgat.l.vndè quæritur 7.*ff.commod.cit.Caſtr.*
*in l.ſed Iulianus,ſub n.*3.*&* 4.*ff.ad Macedon.* &
in terminis ferè terminantibus, quòd ne-
queat dictus Flauius inquietari, niſi diſcuſ-
ſione præcedente, præter cit. *DD.* ſcribunt
*Theſaur.deciſ.*166.& *Dom.Reg.de Marin.* hoc
verum putans, etiàm ad impediendam in-
ſtrumenti liquidationem, *reſolut. iur. lib.*1.

*cap.*191. & ibi noſtra copioſa additio, nu-
perrimè in lucem prodita, ad quam me re-
mitto, nè tædioſo, & infructuoſo labore, in-
finitos, quos ibi retuli, hic iterùm trãſcri-
24 bam. † Et in vno tãtùm caſu poſſet prædicta
indubitata concluſio limitari, cùm nempè
plures pro mutuata pecunia in ſolidũ obli-
gantur, hoc expreſsè acto in inſtrumento, vt
mutuum omnibus factum intelligatur, nàm
tùnc ſi inſcio creditore mutuante, ad vnum
tãtùm negotij vtilitas, poſt ſtipulatam obli-
gationem perueniat, non ex hoc cęteri prin-
cipaliter, & in ſolidum obligati, poſſent fi-
deiuſſores, reſpectu creditoris nuncupari,
25 complures *Scacc.loc.cit.n.*22. † ſubdens *n.*23.
vt reſpectu ipſorum correorum debendi, ille
tantùm principalis debitor cenſendus eſſet,
cui negotij vtilitas peruenit, adeò, quòd ſi
iſte debitum integrum ſolueret, non poſſet
iuuari iurium ceſſione fortè ſibi contrà cæ-
teros facta, de qua re latè *Noguerol. allegat.*
11.*à n.*40.*cum ſeqq.*

Sed in cõtrarium, pro reſponſione ad hoc
motiuum, duo ponderamus. Primò ſuprà
relatam opinionem eſſe apertiſſimè falſam.
Secundò dato ſit vera, non eſſe applicabilem
ex alijs infrà conſiderandis rationibus.

26 Quòd autem opinio illa, vt obligatus in
ſolidum cum alio, nequeat conueniri, ſi ne-
gotij vtilitatem ad illum alium perueniſſe
appareat, eo priùs non diſcuſſo, ſit manife-
ſtiſſimè falſa, atq; erronea. Patet primò, quià
DD. omnes, qui eam ſequuti ſunt, articulo
radicitùs non examinato, vel in potiſſimum
fundamentum adducunt *tex.in l.ſed Iulianus*
9.*§.idem ait, ff.ad Maced.* vel *Gloſ.in cit.l.in*
perſona, §.qui pecuniam, verſic.putat, ff.de pact.
vel aliam *Gloſ.in §.1.verb.fideiuſſorem, verſic.*
Item quid ſi principaliter, auth.de fideiuſſ.collat.
1. quibus in locis *Iureconſultus,* & *Gloſſatores,*
fideiuſſorem appellant correum debendi,
cui nullum ex negotio commodum perue-
nit, nullam tamen mentionem agunt, de
correo obligato, cum clauſula, *in ſolidum*:
Ergò perperã à *DD.* allegantur ad fauorem
27 correi, in ſolidum obligati: † Vndè ſic dice-
rem, correus principaliter obligatus, non
tenetur niſi pro ſua portione, & non ad totũ
debitum, *tex.in l.reos, §.cùm in tabulis, ff.de*
*duob.reis, Auth.eod.tit.collat.*7.*tex.in l.Paulus,*
la 2. *ff.de re indic.& l.*1. *C.ſi plur.vnic.ſentent.*
28 *&c.* † Verùm ſi iſte correus oſtendat, integrã
negotij vtilitatem, ad alterum tantùm cor-
reum perueniſſe, ad hanc etiã debiti ratam,
nec minùs tenetur, niſi illo priùs diſcuſſo,
cùm habeatur loco fideiuſſoris, & ità figu-
rando caſum, optimè ad probandum hoc
aſſumptum, allegatur *tex.*cum *Gloſ.ſup.citat.*
abſtracta ſolidi obligatione.

29 Et quòd concurrente ſolidi obligatione,
perperàm allegetur *tex.in d.§.idem ait,* cum
citatis *gloſſis.* Probatur primò, quià vt dicit
*Phanucc.in tract. de inuentar.part.*7.*nu.*30. *fol.*
mihi 365. ex clauſula, *in ſolidum*, inducitur
obligatio ad ſoluẽdum integrum debitum,
omni remota diminutione, *l.*1. *& auth. hoc*
ità, C. de duobus reis. Ergò obligatus in ſoli-
dum, etiàm quòd negotij vtilitas, ad alterũ
tantùm correum peruenerit, non poteſt op-
ponere exceptionem diſcuſſionis, cùm ad
diminuendam, dilatandam, & quandoq; ad
perimendam obligationem tendat.

30 Rurſùs id ipſum patet, ex eo, quod de
duobus debẽdi correis ſuperiùs annuimus,
vt vnuſquiſq; pro rata tantùm teneatur, ad
iura ſuperiùs allegata, ſed intercedente in
ſolidum obligatione correorum, ceſſat be-
neficium diuiſionis, indultum ad fauorem
plurium obligatorũ, *Gloſ.in d.auth.hoc ità, in*
fin. facit *tex.in l.*2. *ff.de duobus reis, & in §.*2.
*inſt.eod.tit. Pute.deciſ.*177.*n.*2.*part.* 1. & nouiſ-
ſimè *P. Afflict.* digniſſimus Cauenſis Ciuita-
tis Epiſcopus, *reſolut.cap.*30.*n.*51. & *Gomeſ.*
videndus, *variar.reſolut.lib.*2.*cap.*12.*ſub n.*1.
verſic. Secundò limita. Ergò ſolidi obligatio
extinguit beneficium inductum fauore obli-
gati, penes quem contractus vtilitas non
peruenit, nàm videmus, correum in ſolidum
obligatum, teneri pro portione ad alterum
correum, non autem penes ſe peruenta, ſo-
lùm virtute in ſolidum obligationis.

31 Demùm nè in re tàm clara ſim prolixior,
animaduerto, quòd ſi in currẽti caſu diſcuſ-
ſionis exceptio admitteretur, nullum eſſet,
inter purum, & ſimplicem fideiuſſorem,
aliumq; principaliter, & in ſolidum obliga-
tum diſcrimen, nullumq; ſolidi clauſula, &
obligatio effectum operaretur, quod non eſt
à quouis ſanæ mentis viro affirmandum,
nàm obligatio in ſolidum, debet quid am-
pliùs operari, cùm à iure prodita, & ſancita
ſit, ad augendam obligationem, ac ad ma-
gis, magiſq; alligandam perſonam obliga-
tam, iſtoq; ineuitabili argumento vtitur in
propria noſtra ſpecie *Hyppolit. de Marſil. in*
*rubr.de fideiuſſ.n.*62.63.*&* 64. vbi in terminis
hanc opinionem tenet, & cõtrarias rationes
ad hominem confutat, prout etiàm *Anchar.*
*familiar.quæſt.lib.*1.*quæſt.*12.*n.*9. *Rot.Gen.dec.*
78.*nu.*2.*Coler.in tract.de proceſſ.exequut.lib.*1.
*cap.*10.*à nu.*255.*vſq; ad* 260.*Durand.de art.te-*
*ſtand.tit.*6.*de legat.caut.*30.*n.*2. *Gayll.pract.ob-*
*ſeru.lib.*2.*obſeru.*28.*à nu.*2.*ad* 6. & *Natt.conſil.*
345.*n.*3. licèt diſtinguat.

32 Sed audio opponi contrà prædicta argu-
mentum de duobus commodatarijs, qui in
ſolidum pro re commodata tenentur, &
vnumquemq; in totum tenet, dolus, culpa,
negligentia, & mala cuſtodia, ad *tex.in l.ſi*
33 *vt certo loco* 5.*§.fin.ff.commodat.* † & tamen ſi
res commodata, penes alterum tantùm ex
commodatarijs reperiatur, & alter rem non
habens conueniatur, poteſt conuentus ex-
ceptionem diſcuſſionis commodanti oppo-
nere,

Digitized by Google

nere, quatenùs ſua fortuna, ſuiſq; ſumpti-
bus,commodatarium,penes quem res com-
modata eſt, priùs conueniat, vulgat. *l.Vndè*
quæritur 7.ff.eod.tit. Ergò à iuris regulis non
abhorret, vt is,qui in ſolidum obligatus re-
peritur,quandoq; opponat memoratam ex-
ceptionem diſcuſſionis alterius obligati.

34 Sed antequàm ad ſolutionem argumenti
deu-eniam, calamum cõtinere nequiui, quin
animi mei ſenſum propalaret,quandâq;pro-
ferret admirationem,quomodò poſſit *tex.in*
d.l.Vndè quæritur, ad rem applicari, quoduè
magis admirationi locum præbet, eſt ſolere
*tex.*illum ſæpiſſimè à doctiſſimis viris, tan-
quàm topicum, & indubitatum ridiculè al-
legari, in alio caſu, præterquamquòd in cõ-
modato; adeoùt putent, eſſe adhibendam
cautelam,vt in obligatione plurium correo-
rum in ſolidũ,illi expreſsè renuncietur. Ipſe
verò ab hac craſſiſſima cæcitate recedendo,
dico, *tex.* illum dumtaxàt in ſuis terminis
procedere, hoc eſt, in commodato, minimè
autem in mutuo (in quo verſatur caſus no-
ſter) quod vt pateat.

Animaduerto, duos dari caſus. Primus,
cùm res commodata in ſuo eſſe perſiſtit. Se-
cundus, cùm perijt, vtporè quià ſeruus, vel
equus commodatus, culpa, vel ex mala cu-
35 ſtodia alterius ex commodatarijs perijt.†In
primo caſu exiſtente re commodata in ſuo
eſſe, commodans agendo contrà alterum ex
commodatarijs,non obſtante,quòd ſit in ſo-
lidum obligatus,diſcuſſionis exceptione re-
pellitur, ſi res commodata, non penes con-
uentum, ſed penes alterum cõmodatarium,
non conuentum,eſſe reperiatur,offerriq; de-
bent à conuento ſumptus, pro diſcuſſione
perficienda,iuxtà *d.l.Vndè quæritur*,in prima
parte, & ratio videtur eſſe naturalis, quià
exiſtente in ſuo eſſe re commodata,debitum
commodatarij non eſt ad quantitatem, vel
genus, ſed ad ſpeciem, ſcilicet ad rem com-
modatam reſtituendam,iuxtà edictum Præ-
toris, in *l.1.ff.commod.*ibi, *Quòd quis commo-*
daſſe dicetur, de eo iudicium dabo, iuncto *tex.in*
*l.fin.ff.de præſcrip.verb.*Sicq;cùm impoſſibile
ſit alteri ex commodatarijs,qui rem non re-
tinet,rem commodanti reddere,nemo enim
36 dat, quod ipſe non habet,†& cùm commo-
dati iudicium ſit bonæ fidei, *§.actionum autẽ*,
& ibi *Gloſ.inſt.de action.* & *l.3.§.in hac actione*,
ff.commodat. conſequenter datur ei, licèt in
ſolidum obligato,exceptio diſcuſſionis ſuis
ſumptibus contrà commodantem, perſonæ
concommodatarij, qui rem commodatam
retinet.

37 In ſecundo verò caſu, cùm res cõmodata
ampliùs in ſpecie reddi non poſſit, remanet
commodanti actio, ad recuperandam æſti-
mationem rei cõmodatæ, vnà cum damnis,
& quià tùnc debitum nõ eſt ampliùs ad ſpe-
ciem reddendam,ſed ad genus reſtituẽdum,
hoc eſt ad quãtitatem,propterea cùm quan-
titas ſit genus,vt dicit *Gloſ.in l.2.§.mutui da-*
tio,ff.ſi cert. pet. & poſſit æquè exigi ab vno-
quoq; ex commodatarijs, ceſſat dictum be-
neficium diſcuſſionis, taliter vt poſſit com-
modans in ſolidum agere contrà alterum
ex commodatarijs, ad æſtimationem rei cõ-
modatæ, licèt culpa alterius commodatarij
res perijſſet, & hoc eſt, quod voluit dicere
Vlpianus in d.l. Vndè quæritur, verſic. ſed & ſi
legis Aquiliæ, dùm agit, an cõmodans agens
ad æſtimationem rei commodatæ, teneatur
actiones cedere cõmodatario ſoluenti, con-
trà alterum concõmodatarium,cuius culpa
res commodata perijt.

38 His poſitis palpabiliter conſtat, dictam *l.*
Vndè quæritur,non ſolùm non eſſe applicabi-
lem ad fauorem partis opponẽtis exceptio-
nem diſcuſſionis, ſed imò eidem obſtare;
Nàm ſi attendimus primum caſum, ratio
quarè in commodato conceditur exceptio
diſcuſſionis,non poteſt applicari in mutuo,
& ſic ex diuerſis non fit illatio, *l. inter ſtipu-*
*lantem,§.ſacram,ff.de verb.obligat.*nec eſt eadẽ
diſpoſitio,vbi militat diuerſa ratio, & è cõ-
uerſo, *l.adigere 6.ff.de iurepatr. l.illud 32. ff.ad*
l.Aquil.l.à Titio 108. *circà fin.ff.de verb.oblig.*
§.pari ratione inſtit.quib.mod.ius patr.pot.ſolu.§.
ſi igitùr,in fin. inſtit.quòd cum eo, qui in alien. &
Gloſ.in l.quædam 9.§.nummularios, in verb.co-
39 *gendus,ff.de edend.*Præterquamquòd†ſuaptè
natura, longè differt commodatum à mu-
tuo, vt ſcribit *Paulus in l.2.* iuncto *d.§.mutui*
datio,ff.ſi cert.petat.

40 Sin autem ſecundum caſum attendamus,
deciſio *tex.in d.l.Vndè quæritur*,eſt cõtrà par-
tem,quià perempta re commodata,agit cõ-
modans ad æſtimationem,& ſic de creditore
ſpeciei,efficitur creditor quantitatis,& ſuc-
ceſſiuè generis, & quantitatem, ſiuè genus
illud, repetit ad libitum voluntatis à quo-
cunq; ex commodatarijs in ſolidum, citrà
neceſſitatem excutiendi eum concommo-
datarium, cuius culpa res perijt. Vndè ap-
plicando hanc ponderationem ad caſum
noſtrum, ſcilicet in creditore ex cauſa mu-
tui, & ſic generis, non videtur qua ratione
debeat ipſe correum in ſolidum ad debitum
obligatum diſcutere, eundemq; creditorem
exceptionum vinculis, vel coarctare, vel re-
pellere.

41 Reſoluto iàm hoc potiori articulo in
hanc partem,fari me non pudet, quòd licèt
in dictis meis *Addit.ad Marin.cap.191.*con-
trarium affirmauerim, cum innumerabili
ferè ſapiẽtum turba aberrans, attamen cùm
laudabile ſit,ac (vt dicunt) ſapientis mutare
conſilium in melius, *cap. non debet, de conſan-*
guin. & affin. Gloſ. in l. nonnunquàm, in verb.
mutantis, ff.de collat.bonor. Propterea dictam
contrariam opinionem, quam olim non
examinatis terminis amplexatus fui, non

Digitized by Google

ſolùm emendo, ſed imò perpetuò damnandam, atq; delendam fore, arbitror.

Sed continuando noſtrum thema, data hac falſiſſima hypotheſi, quòd verè contraria opinio ſit in putis ſuis terminis amplexanda, & quòd ſucceſſiuè validè exceptio diſcuſſionis opponatur contrà creditorem, à correo in ſolidum obligato, perſonæ, & bonorum alterius correi, penes quem negotij vtilitas peruenit, nec minùs eſſet iſta exceptio admittenda contrà Iacobum clientē
42 noſtrum, † plures enim ſunt caſus, in quibus hoc beneficium diſcuſſionis ceſſat, paſſim relati à *DD.* inter quos eſt *Marſil. in d. rubr. de fideiuſſ. à nu.* 7. cum multis ſeqq. & *Paſchal. de patr. poteſt. part. 1. cap. 8. à n.* 126. cum ſeqq. appoſitiſſimè verò in currēti cauſa ſequentes applicantur.

43 Primus, quandò ratione perſonarum, vel cauſæ, iudicium eſt bonæ fidei, vndè inter mercatores, cum quibus potiſſimùm bona fides ſeruanda eſt, hoc beneficium ceſſat, *Soccin. Iun. in l. Centurio, n.* 225. *ff. de vulgar. & pupillar. Marſil. loc. cit. nu.* 8. eruditè *Tiraquell. in tract. de pœn. temperand. aut remit. cauſa* 50. *nu.* 141. *cum ſeqq. Stracc. de mercat. tit. quomod. in cauſ. mercat. proced. ſit, de except. nu.* 5. *fol. mihi* 459. *Scacc. de commerc. & camb.* §. 2. *gloſ.* 5. *nu.* 295. *Minad. deciſ.* 16. *Menoch. de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 51. *n.* 9. *Fōtanell. de pact. nupt. tom.* 1. *clauſ.* 4. *gloſ.* 9. *part.* 5. *num.* 34. & fuit iſta originalis opinio, *Gloſ. in auth. de fideiuſſ. in fin. verb. Moderno, collat.* 1. à qua non eſt recedendum, videndusq; *Theſaur. deciſ.* 52. Caſus noſter verſatur inter mercatores, ergò, &c.

44 Secundus caſus eſt, quandò in Tribunali, in quo cauſa tractatur, proceditur ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ac ſola facti veritate inſpecta, *Iaſ. in l. ſi conſtante, nu.* 206. *ff. ſolut. matr. Caſ. deciſ.* 2. *nu.* 10. *Menoch. d. quæſt.* 51. *n.* 8. & 10. *Gallupp. in prax. part.* 2. *cap.* 9. *n.* 12. & *Dom. meus Conſiliar. Staib. reſolut.* 67. *à*
45 *n.* 27. *cum ſeqq.* vbi † non ſolùm teſtatur, hoc procedere in Supremis huius Neapolitani Regni Tribunalibus, authoritate *Franciſ. de*
46 *Petr. cōſil.* 34. *à n.* 3. *vſq; ad* 10. † Verùm quoq; in terminis terminātibus id ipſum affirmat in Tribunalibus Regni Siciliæ vltrà Pharum, in quibus præſens cauſa agitatur, authoritate *Caſtill. deciſ.* 98. *nu.* 4. & *Craſſ. de except. except.* 10. *nu.* 49. iterùm idem *Dom. Staib. reſol.* 96. *à n.* 20. *cū ſeqq.* & ratio potiſſima eſt, quià ſi in iſtis Tribunalibus, in quibus proceditur ſola facti veritate proſpecta, admitteretur exceptio diſcuſſionis, non ampliùs rei puritas attenderetur, ſed iudicium inſtricatiſſimis exceptionibus inuolueretur, atq; per-
47 petuaretur, † cùm ſit exceptio diſcuſſionis, vna, quæ dicitur, de apicibus iuris, *Iaſ. in d. l. ſi cōſtante, n.* 201. & paſſim id ipſum notarunt ſup. citati *DD.*

48 Tertius caſus eſt, quandò fideiuſſor, ſe talem eſſe, negauit, mentiendo, quià in pœnam mendacij, & calumniæ, beneficio diſcuſſionis priuatur, *Porti. commun. concluſ. lib.* 1. *concluſ.* 41. idq; expreſsè probatur ex *tex. in l. ſi dubitet* 11. §. *ità demùm, ff. de fideiuſſ.*
49 † vbi ſi quis neget, vel inficietur, ſe eſſe fideiuſſorem pariter in pœnam mendacij, perdit beneficium diuiſionis, indultum ex *Epiſtola Diui Hadriani*, ſenſit hoc ipſum *Gloſ. Accurſij, in* §. *ſi plures, verſic. partes, inſt. de fideiuſſ.* Ità euenit in caſu noſtro, in quo conuentus Flauius, primam Iacobi petitionem deridēdam putauit, replicans, illū ſomnio captum erroneè contrà vnquàm obligatum petitiones ſuas dirigere, vt legitur in facti nota ad me tranſmiſſa, ſicq; memorata concluſio, eſt appoſitiſſima ad excludendam prætenſam diſcuſſionem.

50 Quartus caſus ex eadem facti nota elicitur, habetur enim, quòd Hieronymus, & Frāciſcus Guglielmini fratres, ad quos dicitur negotij vtilitatem perueniſſe, derelictis negotiationibus ſuis, ſe ad locum immunem contulerunt; vndè ex notorietate illos non eſſe ſoluendo, reſultantes ex eorundem decoctione, effectu iuris oritur, vt omni exploſa diſcuſſionis exceptione, conuentus etiàm ſi eſſet purus, meruſq; fideiuſſor, ſit ad ſoluendum cogendus, ex compluribus, quos ipſe retuli in dictis meis *Addit. d. cap.* 191. *nu.*
51 7. plenè *Iaſ.* † qui examinat, quomodò, & quādò dicatur, principalem debitorem eſſe notoriè non ſoluendo, in *l. decem, ſi ſub nu.* 26. *verſic. & ſic quandò certum eſt*, cū multis ſeqq.
52 *ff. de verb. obligat.* † & in vno tantùm caſu, diſcuſſio principalis debitoris eſt neceſſaria, illo etiàm notoriè ſoluendo non exiſtente, cùm nempè ſub duplici conditione quis fideiuſſit, altera quatenùs principalis non ſit ſoluendo, altera verò diſcuſſionis faciendæ, vt in ſuo caſu doctè probauit *Andre. cōtr.* 11. licèt pro nūnc cū eo non conſentiam, vereor enim, nè ex illis cōditionibus altera alteram
53 confundat. † Quandoq; etiàm non militat exceptio, & beneficiū diſcuſſionis, quamuis principalis debitor ſit notoriè ſoluendo, & ponitur exemplum in fideiubente pro Principe, vel Fiſco, qui licèt ſit ſemper ſoluendo, *l.* 1. *ff. de fund. dotal.* cùm tamen difficiliter cōueniatur, non prodeſt excuſſio, *Iaſ. in d. l. decem, nu.* 32. Sic etiàm ſi principalis obligatus eſſet aliquis tyrannus, potens, vel rixoſus, *Iaſ. in d. l. decem, n.* 31. & *in* §. *Item ſi quis, n.* 69. *cum ſeqq. Inſt. de actio.* & *Alex. in l. ſi ego, n.* 7. *ff. ſi cert. petat.* qui dicunt, aliquem eſſe notoriè non ſoluendo, ac difficilis, & duræ exactionis, eſſe ſynonima.

54 Quintus caſus eſt, quandò penes eundem fideiuſſorem eſſent bona principalis debitoris, *Manent. dec. Mantuan.* 19. *n.* 74. vel ſi idem fideiuſſor eſſet illius debitor, *Bald. in l. exceptiones, circà principium, C. de euict.* prout in

facto

facto ſupponitur in caſu noſtro, in quo dicitur, Flauium conuentũ reperiti deſcriptum inter debitores in maxima quantitate in libris dictorum Hieronymi, & Franciſci.

55 Sextus caſus eſt, quandò obligatio fideiuſſoris, roborata reperitur cum clauſula quarentigiæ, *Bald. in l. 2. ff. qui ſatiſd. cogau.* & *Benedic. de Plumbin. in tract. de diſcuſſ. nu. 3.* quos ſequitur *Menoch. de adipiſc. poſſeſſ. remed. 5. nu.*

56 144. †Clauſula autem quarentigiæ, cum effectu aliud non eſt, quàm præceptum Iudicis cartularij (quem nos ad contractus Iudicem appellamus) de ſoluendo quãtitatem in obligatione contentam, iſtudq; præceptũ vim habet ſententię in rem iudicatam tranſactæ, *Dom. Reg. Merlin. contr. forenſ. centur. 2. cap. 34. n. 8. & 9. Bilot. conſult. 3. nu. 9.* qui hoc dicit verum, etiàm attento ſtylo Curiæ Romanæ, & *Dom. Conſiliar. Carleual.* qui tradit, quomodò hoc intelligatur ſecundũ morem Hiſpanorum, *de indic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. diſput.*

57 6. n. 7. †Nec opus eſt in currenti caſu diſputare vtrùm iſta clauſula quarentigię, ſi fuerit omiſſa in inſtrumento, cenſeatur vittualiter appoſita, de quo articulo *Ceuall. cõmun. contr. comm. quæſt. qnæſt. 690. n. 8.* cùm manifeſtè appoſita legatur in inſtrumento crediti noſtri Iacobi.

58 Poſtremò idẽ inſtrumẽtum apparet fuiſſe iuramento roboratum, & conſequenter ſuccedit ſeptimus caſus, in quo ceſſat ad fauorem fideiuſſoris taliter obligati beneficium diſcuſſionis, *Bald. in cap. ex reſcripto, de iur. iur. Hyppolit. de Marſil. in rubr. de fideiuſſ. nu. 9.* & improbata diſtinctione *Rebuff. in l. ſi ità ſtipulatus, col. 3. ff. de verb. ſignif.* hanc ſentẽtiam tanquàm magis communem, veriorem, & in conſcientia tutiorem, defendit *Anton. Heringi. de benefic. fideiuſſ. cap. 27. à nn. 35. vſq; ad 66.* eandem etiàm tenent *Ioſeph Ludouic. dec. 57. n. 4. Dueun. regul. 335. limit. 20. Natt. conſil. 426. n. 22.* & *Gabriel. de fideiuſſ. concluſ. 1. n. 46.* quos ſequitur *Macerat. variar. reſol. lib. 2. re-*

59 *ſol. 25. nu. 6.* Nec † eſt exaudienda contraria opinio, quam præ cæteris tenent *Couar. in rubr. de pact. lib. 6. §. 4. n. 4. fol. mihi 352.* & *Facchine. contr. iur. lib. 3. cap. 15.* cùm verè omni

60 ſit deſtituta ratione, † nàm ſi eidem *Couarr.* credere velimus, ſimplex, plurimùm differt à iurata promiſſione, *iu d. rubr. de pact. §. 2. n. 1.* Quapropter ſi idem ius ſtatuendum eſſet in promiſſione inrata, quod in ſimplici ſtatutum eſt, nulla eſſet iuramenti virtus, quod non mediocris conſiderationis abſurdum mihi videtur, ad tradita per *Alex. in l. ſi conuenerit, n. 7. verſic. Secundò moneor,* & ibi quoq; *Iaſ. ff. de in riſdict. omni. Indic.* & *Surd. conſil. 20.*

61 *n. 21.* † & partes ipſas fruſtrà iurare voluiſſe minimè cenſendum eſt, *Gratian. diſcept. forẽſ.*

62 *lib. 5. cap. 876. n. 24.* † Illudq; aſſumptum, quod eſt potiſſimum fundamentum cõtrariæ opinionis, vt iuramentum reguletur iuxtà naturam actus, ſuper quo interponitur, nedùm eſt falſum, ſed imò illud ipſe ridiculum exiſtimo, & tradita per *Iaſ. in d. l. ſi conuenerit, n. 8. verſic. Quartò moneor, & n. 15. in fin.* quem ſequitur, & doctè defendit *Scacc.* videndus, *in tract. de ſent. & re indic. gloſ. 7. quæſt. 3. limit. 4. n. 53. cũ ſeqq.* & alij multi relati ab *Heringi. d. quæſt. 27. nu. 5.* idq; fulcitur non ſolùm ex prædictis, ex quibus apparet, iuramentum omninò præbere incrementum contractui, & obligationi, verum quoq; quià data illa hypotheſi, ſtatim omnia, quæ de iuramento ſcripta ſunt, ruerent, nullaq; ampliùs penitùs eſſet iuramenti virtus, quod ſapit hære-

63 ſim; † Et quatenùs velint aduerſarij fundare propoſitionem, vt iuramentum reguletur iuxtà naturam actus, ſuper quo interponitur, ex *tex. in l. fin. C. de non numer. pecun.* magis, magiſq; falluntur, dùm ibi ſancitur, exceptionem non numeratæ pecuniæ, opponi poſſe etiàm ab eo, qui ſe iureiurando obligauit, per hæc verba, *Indubitati iuris eſt, non numeratæ pecuniæ exceptionem locum habere, & in talibus nominibus, vel fœneratitijs, vel alijs cautionibus, quæ etiàm Sacramenti habent mentionem, quæ enim differentia eſt in huiuſmodi exceptione, ſiuè iuſiurandum poſitum eſt, ſiuè non, tàm in fœneratitijs, quàm in alijs inſtrumentis, quæ talem exceptionem recipiunt.* Ex quibus verbis duo reſultant reſponſiones. Prima, nàm in eo *tex.* fuit iuratum ſuper contractu ſimulato, quià alterutra pars confeſſa fuit recepiſſe pecuniam, quam minimè recepit, vndè meritò in hoc caſu iuramentum non opitulatur, nè det fomentum fraudibus; qua

64 † ratione dicunt omnes *DD.* exceptionem ſimulationis non excludi ex virtute iuramenti, *Hyppol. de Marſil. ſingul. 237. circà fin. Caualc. deciſ. 30. n. 22. lib. 1. & deciſ. 2. n. 37. lib. 2. cit. Heringi. de fideiuſſ. cap. 10. n. 95. Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. 4. n. 38.* & *Gratian. diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 255. nu. 28.* ex *Gloſ. in l. 3. C. plùs valer. quod agit.* Secunda eſt, quià eadem verba *tex.* prouident in caſu ſpeciali exceptionis prædictæ non numeratæ pecuniæ, & ſic non poteſt in omni caſu, ac generaliter

65 allegari, † & quòd ità ſit, patet ex dictionibus poſitis in *tex.* ibi, *huiuſmodi, talis,* quę ſunt demonſtratiuæ ad oculum, & ſpecialitatem inducunt, atq; indicant, *Pancirol. conſil. 102. n. 65. Tiraquell. de retract. conuent. §. 1. gloſ. 6. n. 25.* & *Cardin. Caualer. deciſ. 340. n. 2.*

Ex quibus Flauium ad ſolutionẽ omninò cogendum fore, arbitror, ſub correctione meliùs ſentiẽtis. Neap. 10. Decembris 1665. Laus Deo, & B. V.

APPENDIX.

66 Animaduerto, quòd in S.C. nunquàm admittitur exceptio diſcuſſionis ad fauorem correi in ſolidum obligati, licèt oſten-

oſtendat, vtilitatem negotij nequaquàm penes ſe perueniſſe, ſed dumtaxàt penes alios correos in ſolidum obligatos, quorum diſcuſſionem petit, benè tamen de æquitate ſolet præcepta manare, quòd conuentus infrà certum terminum, procuret ſolutionem ab alijs obligatis, vt fuit practicatum in beneficium Venerabilis Monaſterij SS. Seuerini, & Soſſij huius Ciuitatis, hæredis quond. Franciſci Mormilis, contrà Ill. Ducem Grauinæ, referente Regio Domino Conſiliario *Staibano*, vt ipſe refert in ſua doctiſſima *obſeruat. ad reſolut. 72. à n. 1. vſq; ad 29.* & me exiſtēte Aduocato Venerabilis Cappellę Sanctę Mariæ Mater Dei, erectæ intùs Eccleſiam Sancti Marci de Sciallis, in Regione Lanzeriorum huius Ciuitatis, id ipſum practicaui contrà Dom. D. Carolum Berriganum conuētum, qui opponebat exceptionem diſcuſſionis aliorum correorum, penes quos negotij vtilitas perueniſſe cõſtabat, vt ex comparitione fol. 428. tamen referente integerrimo, ac doctiſſimo Dom. Conſiliario D. Stephano Padilla, ſub die 4. mēſis Maij 1671. mediante decreto S.C. fuit ordinatum, quòd dictus D. Carolus infrà dies 20. procuraret ſolutionem ab alijs in ſolidum obligatis, ad quos negotij vtilitas peruenit, aliàs procedatur ad vēditionem bonorum contrà ipsũ exequutorum, vt fol. 434. proceſ. Gubernatorum dictæ Venerabilis Cappellæ Sanctæ Mariæ Mater Dei, cum nonnullis creditoribus quond. Cęſaris Baſco, in Banca Magnif. Figliolæ.

SVMMARIVM.

Facti ſeries enunciatur. n. 1.

Sententia diuidit debitum pro rata, ſi plures debitores in ſolidum obligatos condemnet, omiſſa clauſula, in ſolidum, *& diuiſio debiti, non ſolùm fit, habito reſpectu ad cōdemnatos per ſententiam, ſed ad omnes obligatos in inſtrumento,* ex dec. Affl. 215. *& de ratione. n. 2. & 3. Sed iſta deciſio ad ominem impugnatur, & examinantur iura, quæ ſolent ſuper iſto articulo deduci. à n. 10. vſq; ad n. 18. Maximè, quandò iudicium eſt in actione hypothecaria. n. 19. Et cōtrà dictam* dec. Affict. *traditur cautela. n. 17. Et refertur nouiſſima deciſio contraria, lata per S.C. in præſenti cauſa. n. 39.*

Quicquid ſententia nō dicit, pro omiſſo habetur. n. 3.

Aduocati monentur, nè accedant ad patrocinia cauſarum, non viſis proceſſibus, licèt habeant labores in eadem cauſa factos per alios Aduocatos. n. 8.

Feſtinantia eſt punibilis. n. 9.

Solidi actionem in viriles transfundere idem eſt, ac donatio, & nouatio contractus. n. 11.

Nouatio non præſumitur, niſi fiat expreſsè. n. 12.

Donatio nec minùs præſumitur. ibid.

Solidi actio poteſt dupliciter competere, ex conuentione ſcilicet, & ex officio Iudicis. n. 14.

Tutores plures, pluresq; delinquentes, in ſolidum pro tutela, & pro delicto, officio Iudicis tenentur. n. 14.

Intereſſe, debitum officio Iudicis, ſi petatur, & in ſententia omittatur, pro omiſſo habetur, & quomodò ſit conſultum creditori in iſto caſu, quidue in intereſſe conuento. n. 16.

Cedendarum exceptio repellit creditorem, agentem ad debitum. n. 4. Et poteſt opponi, non ſolùm antè ſententiam. n. 5. Sed etiàm poſt ſententiam, ad impediendam exequutionem illius. n. 6. Imò quoq; ad impediendam liquidationem inſtrumenti. n. 7.

Actio perſonalis eſt diuidua, ſecùs actio hypothecaria. n. 20.

Hæredes plures in actione perſonali conuenti, tenentur pro portionibus hæreditarijs. n. 21. Secùs ſi conueniantur in actione hypothecaria. n. 22.

Debiti diuiſio inducitur, ſi creditor exigat à nõnullis condebitoribus, in ſolidum obligatis, illorum ratas. n. 23. Sed limita, niſi exactio fuerit facta cum reſeruatione ſolidi contrà alios. n. 24. & 25. Item ſi in inſtrumēto crediti adſit renunciatio omnibus beneficijs, & Epiſtolæ Diui Hadriani. *n. 26.*

Proteſtatio qualibet, & reſeruatio, facta à creditore in exactione ratarum à nonnullis condebitoribus in ſolidum obligatis, excludit exceptionem diuiſionis debiti. d. n. 25.

Cedendarum exceptio non obſtat, quandò creditor vnum, vel plures condebitores liberauit, cum reſeruatione ſolidi contrà cæteros. n. 27. Item ſi in inſtrumento crediti adſint clauſulæ, & renunciationes legum beneficijs. n. 28. Item ſi plures condebitores eſſent in ſolidum obligati proprijs, priuatis, ac principalibus nominibus. n. 29. & 32.

Debitori non fit ceſſio. n. 30.

Actio, & paſſio in eodem ſubiecto non poſſunt concurrere. n. 31.

Cedendarum exceptio obſtat tantùm, quandò creditor non impeditur cedere, ſecùs ſi cedere impeditur. n. 33. & 35. Et interpretatur tex. cōtrarius in l. Stichum, 95. §. ſi creditor, ff. de ſolution. *n. 36. 37. & 38.*

Exceptio cedendarum competit ex æquitate. n. 34.

Deciſio cauſæ refertur. n. 39.

Illuſtris D. Didacus de Soria, Marchio Criſpani, & Reg. Conſiliarius *laudatur. n. 40.*

ARGVMENTVM.

Debitum plurium in ſolidum obligatorum, diuiſum non cenſeri, vigore ſententiæ, vel decreti, in ſolidum nõ condemnantis: Qua occaſione latè diſcutitur, & impugnatur *deciſio Afflict. 215.* Rurſùs debiti diuiſionem ex pluribus non induci, etiàm ſi creditor ab in ſolidum obligatis ratas exigeret, ad interpretationem *tex. in l. ſi creditores, C. de pact.* Demùm cedēdarum exceptionem ex pluribus non obſtare demon-

ſtratur

ſtatur creditori volenti exigere debitum ab in ſolidum obligatis, etiàm ſi per priùs vnum, vel plures ex condebitoribus, in ſolidum obligatis, liberaſſet. Pro Reuerenda D. Ioanna Lanza, Moniali in Venerabili Monaſterio S. Mariæ D. Aluinæ.

CONSILIVM XIV.

1 QVatuordecim Nobiles Capuani de anno 1620. ſe obligauerunt proprijs nominibus, & in ſolidum ad annuos ducatos 90. pro capitali duc. 1000. in beneficium V. I. D. Fœlicis Faienza, qui poſt aliquod tempus. ceſſit creditum prædictum Scipioni Giugnano, qui erat vnus ex illis quatuordecim obligatis; qui demùm poſtquàm liquidaſſet inſtrumentum, ſe direxit in S.C. inſtando, condemnari ad ſolutionem quantitatum, ſibi debitarum, Dom. D. Ioannam Lanza, hæredem quond. Placidi Lanza, qui ſimiliter erat vnus ex obligatis, & cum effectu anno 1645. mediante ſententia, fuit condemnata dicta D. Ioanna ad ſoluendum in beneficium Thomæ Giugnano, hæredis dicti Scipionis.

Hoc medio tempore D. Ioanna Lanza monaſticam vitam elegit, in Venerabili Monaſterio D. Aluinæ huius Ciuitatis; quapropter in exequutionem dictę ſententiæ, Dom. Octauianus de Thomaſio, qui illam, vti bonorum renunciatarius repræſentabat, ſoluit dicto Thomæ Giugnano pro capitali, & terrijs duc. 2215. pręuia tamen iurium ceſſione contrà cæteros obligatos, duobus tantùm exceptis, qui pacto cauit dictus Thomas, vt non moleſtarentur, quoniàm debitum pro eorum rata iàm ſoluerant.

Euenit, quòd dictus Octauianus de Thomaſio defecit à ſolutione annuorũ duc. 110. & modiorum decem frumenti, reſeruatorũ per D. Ioannam, ſua vita durante in renunciatione; Quo factum fuit, vt ipſa D. Ioanna, exercẽdo iura ceſſa per Thomam Giugnano dicto Octauiano, petierit in S. C. ad ſolutionem dictarum quantitatum, condemnari alios tres ex illis quatuordecim obligatis, nempè Vincentium Frapperium de Hieronymo, D. Ioſeph de Capua, & Andream Giugnano; pro quibus quantitatibus inſtetit, ſibi aſſiſtentiam præſtari ſuper bonis, in iudicio deductis, ſicuti, ſententia mediante, fuit ordinatum ſub die 31. Martij 1664. pro cuius exequutione, Andreas Giugnano, vnus ex cõdemnatis, ſoluit D. Ioannę quantitates illi debitas per totum menſem Octobris dicti anni.

Deniquè cùm maturaſſent aliæ quatuor annatæ, petijt eadem D. Ioanna, mandari eiſdem, vt ſuprà condemnatis, quòd illas ſoluere deberent, idq; etiàm in exequutionẽ dictæ ſententiæ, & ordinari ſequeſtrum ſuper illorum bonis; quam quidẽ petitionem, vt eliderer Dom. Vincentius Frapperius de Hieronymo, duo oppoſuit in quadam ſupplicatione, per ipſum porrecta.

2 Primum, quià non tenetur ipſe cum alijs duobus condemnatis, ſoluere totum debitum, nàm licèt omnes in ſolidũ eſſent obligati, tamen non fuerunt in ſolidum cõdemnati, & ſic videtur per illam ſententiam diuiſum debitum, taliter vt non teneantur, niſi pro rata, habito reſpectu ad omnes quatuordecim, qui ſe à principio obligauerunt, ex illa celebri *deciſione* noſtri S. C. relata per *Afflict. dec. 215. ſexdecim Iudci, &c.* quam amplexantur *Grammat. deciſ. 68. Præſ. de Franch. deciſ. 172. nu. 8. & dec. 680. Gizzarell. deciſ. 12. Boer. dec. 59. & dec. 310. Pegner. dec. 180. Giurb. dec. 46. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 35. nu. 50. Viſcont. in ſuis iur. concluſ. verb. Sententia condemnatoria*, & *Dom. Reg. Rouit. cõſil. 20. vol. 2.* qui omnes, ſententiam iſtam manifeſtiſſimis iuribus probari affirmant, nimirùm ex *tex. in l. ſi qui ſeparatim*, 10. *§. quotiès, ff. de appellat. & in l. 1. C. ſi plur. vnic. ſent.* addo alium *tex. in l. Paulus, la 2. 43. ff. de re iudic.* & tradita latiſſimè per *S. acc. de ſentent. & re iudic. gl. 14. quæſt. 22.* & per *Salgad. in labyrinth. credit. tom.*

3 *1. part. 3. cap. 1. §. 2 n.* †Neq; illa condemnatio *in ſolidum* omiſſa in ſententia, poteſt aliquo modo implicitè ſubintelligi, quià quicquid ſententia nõ dicit, pro omiſſo habetur, *Dec. cõſil. 442. n. 8. & cõſil. 607. n. 7.* quem ſequitur *Reg. de Marin. reſolut. lib. 1. cap. 334. n. 2.*

4 Secundum, quod opponitur, eſt, quià quatenùs ipſi condemnati parati eſſent ſoluere quantitates debitas D. Ioannæ, ipſa tamen verſa vice cedere tenetur ipſis ſoluentibus iura contrà cæteros obligatos, & quoniàm impeditur cedere, idcircò cedendarum actionum exceptione repelli debet, ex *tex. in l Stichum 95. §. ſi creditor, ff. de ſolution.* Impedimentum autem cedendi dupliciter reſultare dicunt. Primò, quià dictus Andreas Giugnano, exigendo ratam à duobus ex illis quatuordecim, in ſolidum obligatis, illos liberauit. Et ſecundò, quià idem Thomas in eadem iurium ceſſione, quam fecit dicto Octauiano de Thomaſio, expreſsè cauit, vt illi duo non moleſtarentur. Itaq; D. Ioanna, quæ Octauianum repræſentat, non poteſt contrà eos cedere, & per conſequens intrat indiuidualis diſpoſitio *tex. in d. §. ſi creditor,*

5 † & additur, quòd iſta cedendarũ exceptio, non ſolùm poteſt à debitore conuento opponi, priuſquàm ad ſententiam deueniatur, ad finem impediendi condemnationem, niſi iura cedantur, vt per *Caſtrenſ. in l. ſi fideiuſſores, 42. §. idẽ reſpondeo, n. 1. & in l. ſi mandatum,*

n. 2.

Digitized by Google

n.2. ff.de fideiuſſ. Oſuald. ad Donell. lib.22.cap. 9.lit.S. Anton. Hering.de fideiuſſ. cap.28.à nu. 34.Scacc.de commerc.& cambi.§.2.gloſ.5.n.89. verſ.Oſtende quintò, & *Anton.de Amat.var.lib.*

6 *1.reſol.37.nu.48.*†Verùm quoq; poſt ſententiam, ad impediendam exequutionem illins, opponi poſſe, cautum legimus, ex *d. l. ſi fideiuſſores,42.§.idem reſpondit,ff.de fideiuſſor.& in l.1.§. non tantùm, ff.tutel. & ration.diſtrab. Gloſ.*& *Bald.in l.1.§.non tamen, ff.eod.tit. Purpurat.in l.1.nu.655.C.de tranſact. cit.Oſuald.ad Donell.d.lib.22.cap.8.lit.L. cit.Hering.d.tract. de fideiuſſ. cap.27.§.3.nu.27. & cap.28.nu.44. Merlin.de pignor.lib.4.quaſt.72.n.5. Acoſt.de priuileg.credit.reg.3.ampliat.2.in fin. Cenc.de cenſ.quaſt.84.n.23. Alex.Trentacinq;var.lib.2. tit.de except.reſol.2.n.13. Franch.dec.476.n.2. & dec.662.n.2. Giurb.dec.57.n.1.Milanenſ.dec. 1.n.5.lib.2.Conſil.Carleual.de iudic.lib.1.tit.3. diſp.17.n.4.*& *Gratian.diſcept.forēſ.tom.3.cap.*

7 *409.à n.2.& tom.4.cap.701.n.3.*†Neq; mirū, quòd validè opponatur iſthęc exceptio, poſt ſentētiam, ad impediendam exequutionem illius, ſi videmus, rectè quoq; opponi poſſe, ad retardandam inſtrumenti quarentigiati liquidationem: Hinc, ſi creditor, qui alterum ex correis liberauit, vellet aduersùs alterum inſtrumentum ad formam *Ritus* liquidare, vtiq; per exceptionem cedendarum repelleretur, modò tamen debitor in promptu per publicum documentum de liberatione docuerit, ſicuti docent *Azeued. in l.1. tit.21.lib.4.recopilat.n.104.Gregor.Lopez in l. 11.tit.12.part.5.gloſ.2. Maur.de fideiuſſ.par.2. ſect.6.cap.5. Pacif. de Saluian. interd.inſpect.2. cap.2.à n.265.Gratian.d.cap.409.nu.10.Graſſ. except.10.n.13.Intrigliol.de cenſ.quaſt.42.* idē *dec.16.à n.33.Milanenſ.d.dec.1.n.4.& 5. Borrel.in ſumm.dec.tom.2.tit.19.n.161.*& *Paſchal. de patr.poteſt.part.1.cap.8.n.169.*

Motiua iſta adeò difficillima Dominis de S.C. viſa fuerunt, vt ſub die 15. Ianuarij currentis anni 1669. referente Ill. Dom. Conſiliario D. Didaco de Soria, Marchione Criſpani, decreto fuerit ordinatum, quòd citrà præiudicium iurium partium, D. Ioanna Lanza procuret ſatisfactionem ſuper bonis aliorum obligatorum, quo facto, prouidebitur ſuper petitis per dictam D. Ioannam contrà Vincentium Frappiero de Hieronymo, Ioſephum de Capua, & Andream Giu-

8 gnano; † Taliter vt practicauerim veriſſimū illud adagium, ab Aduocatis cordi tenendum, vt ad cauſarum patrocinium non accedant, non viſis oculariter proceſſibus, licèt alterius Aduocati notamētum à cliente exhibeatur, ſicuti mihi in currenti euenit, dùm ſub fiducia laborum probatiſſimi quidem perdefuncti cauſę Patroni, cauſâ amiſi, & cliens feſtinantiæ ſuæ pœnam deguſtauit;

9 †cùm etiàm feſtinantia ſit punibilis, vt dicit *tex.in l.tutor,qui repertorium,8.§.ſi tutor,ff.de admin.tutor.* ibi, *Debuit enim partibus ſuis fungi, non quidem præcipiti feſtinatione,&c.* Non tamen terret me negotij iactura, quinimò ardentiùs ſuſcepto patrocinio, perpenſoq; maturiùs per me facto, ad allegata motiua facillimè reſpondeo, prout ſequitur.

10 Et primò, quod attinet ad debiti diuiſionem, inductam ex ſententia, quæ tres reos conuentos in ſolidum non condemnauit, iuxtà *alleg. Affl.deciſ.215.* animaduertendum rogo, quòd illa deciſio (licèt maximi Senatus, & à viro apud nos, & per vniuerſum in æuum venerando, relata) nec menti, nec rationi adæquat, ſuppoſito, quòd obligatio ſit in ſolidum, & actoris libellus ſimiliter in ſolidum formatus; iſto namq; caſu ſententia, quamuis in ſolidum expreſsè non condemnet, ità tamen actum à Iudice præſumitur, nè videatur Iudex ſolidi pactum contrà iuris debitum reieciſſe, & difformiter à petitione ſententiaſſe; cùm tamen ſententia ſui natura conformis libello eſſe debeat, ad *tex. in l. vt fundus, ff. commun. diuid. l.fin.* vbi *Bald.C.de fideicomm.libert. D.Capyc. Latr.dec. 27.nu.16.lib.1.* Et à Iudice eſt principaliter attendenda natura actionis intentatæ, ad hoc, vt validam ſententiam proferat, vt dicit *Cancer.variar.reſol.lib.1.cap.13.n.5.* Neq; militat ratio allata, vt quicquid ſententia nō dicit, omiſſum cenſeatur, taliter vt omiſſum dicatur ſolidum, cùm ſupponamus, non eſſe in ſolidum factam condemnationem, ex authoritate *Dec.* & *Dom.de Marin.* Nàm idē argumentum taliter retorquetur, vt non rectè dicatur in viriles partes facta condemnatio, dùm in ſententia nullum verbum fit de condemnatione in viriles, nullamq; reperio adæquatam diſparitatem, cur magis voluerit ſententia nouare actionem ſolidi in virilem, non autem in ſolidum condemnare, dùm vtrumq; omiſſum in ſententia eſt, & ſi omiſſum, potiùs in ſolidum dicendum eſt, Iudicem condemnaſſe, quàm in viriles, & magis capienda eſt ſentētia in hunc ſenſum, qui non ſolùm eſt publico obligationis inſtrumento, & libello conformis, ſed etiàm præſumptæ donationis, & nouationis exclu-

11 ſiuus, †quià transfundere actionem ſolidi in actionem ad viriles, eſt donatio, & ſucceſſiuè nouatio contractus, ſicuti ponderabat *Dom. Reg. Lanar.conſil.19.nu.4.* Et per conſequens non eſt dicendum, quòd hoc præſu-

12 matur, ſententiam egiſſe, † quià nec donatio, nec nouatio eſt diuinatiuè præſumenda, ſed expreſsè facienda, & inducenda, vt de nouatione eſt *tex. in vulg. l.fin. C.de nouat.*& de donatione eſt *tex.in l.cùm de indebito, ff.de probat. in l.cuius per errorem,53. ff.de regul.iur. in l.1.ff.de condit.indeb.in l.ſi cùm aurum,ff.de ſolution.in l.campanus,ff.de oper.libert.* & *Gloſ.*

13 *in l.cùm quid, in fin.ff.ſi cert.petat.*†Neq; etiàm vim faciunt iura, in contrarium allegata, &

ab

Digitized by Google

ab *Afflict.* adducta *d. dec.* 215. nimirùm *tex. in d. l. qui ſeparatim*, 10. *§. quoties*, *ff. de appellat. in l. Paulus, la 2. ff. de re iudic. & in l. 1. C. ſi plur. vn. ſentent. &c.* Quoniàm in his iuribus non alia proponitur dubitatio, quàm, quòd, an contrà plures, in certam quantitatem condemnatos, poſſit in ſolidum exequi ſententia, an verò debeat fieri exactio ab vnoquoq; pro virili? & ſic, an ſententia ſolidum induxerit? & negatiuè ſancitur, vt nimirùm in perſonas ſcindatur ſententia; nunquàm tamen in illorũ iurium figura, legitur adfuiſſe præcedentem in ſolidum obligationem, atq; etiàm ſolidi petitionem, vt eſt in præſenti, alioquin eadem iura, nõ ſententiam in portiones ſcindi dixiſſent, ſed contractum in portiones ex ſentẽtia fuiſſe nouatum: Quod nec quidem ſibi leges illæ ſomniauerunt, ſed ſolùm voluerunt, quòd ad inducendum ſolidum immediatè ex ſentẽtia, opus ſit, quòd ità in eadem ſententia declaretur.

14 Quòd autem vera ſit interpretatio iſta, ponderandum non inutiliter arbitror, diuerſimodè quem in ſolidum conueniri; vno modo officio Iudicis, proùt eſt vnus ex pluribus tutoribus, ex *tex. in l. Diui Seueruſ.* 32. *ff. de admin. tutor.* Itemq; in pluribus delinquentibus, quorum quilibet in ſolidum ad reſtitutionem, & intereſſe conuenitur, *l. ſi nõ exceptione*, 14. *§. fin. cum duab. leg. ſeqq. ff. de eo, quod met. cau.* Alio modo ex conuentione, cùm nempè plures ſe in ſolidum in cõtractu

15 obligauerunt. † In primo caſu, ex quo actio in ſolidum datur per officium Iudicis, conſequenter poteſt Iudex condemnationem in ſolidum dare, vel omittere (firmo tamen parti in caſu omiſſionis appellationis remedio, ab omiſſa, vel denegata in ſolidum condemnatione) & in hoc primo caſu loquuntur iura allata per *Afflict.* & ſaluatur illorum diſpoſitio: Nequaquàm verò in ſecundo caſu, ſcilicet cùm ex conuentione inter partes habita intentatur actio in ſolidum; alioquin actio ex pacto quæſita, ſubordinaretur officio Iudicis, ſi poſſet ipſe remittere actionem in ſolidum, ex eo ſolùm, quià ſententiam in ſolidum non protulit; & tamen iſta ſubordinatio tolerari in terminis iuris non poteſt, quià formaliter, & numericè diſtinguitur actio competens officio Iudicis ab actione

16 ex conuentione competente: † Exemplo intereſſe debiti ex Iudicis officio, quòd, ſi petatur, & à Iudice in condemnatione omittatur, certè pro omiſſo habetur, & quoàd illud reus cenſetur abſolutus, iuxtà *tex. in l. ſi depoſita, C. depoſ.* Taliter vt actor debeat appellare ab illa ſententia, propter omiſſam condemnationem ad intereſſe, ſi illud conſequi velit, *Rot. Genuenſ. dec.* 87. *nu.* 5. & *Scacc. de commerc. & camb. part.* 2. *§.* 1. *quæſt.* 7. *ampl.* 8. *nu.* 309. Non ſic in intereſſe cõuento, quod non cenſetur re[illegible] ..., licèt petitum, omitteretur à Iudice in condemnatione; Imò remanet actori agendi via, cùm ei libuerit, non quidem appellando ab illa ſententia (vt de intereſſe Iudicis officio debito diximus) ſed aliam diuerſam, ſeparatamq; actionem exercendo, per ſententiam minimè extinctam, vt dicit *Bart. in l. fin. ſub nu.* 3. *verſ. Circà quod debes, ff. de eo, quod cert. loc. Iaſ. in l.* 1. *n.* 3. per illũ *tex. C. de indic.* & *Scacc. loc. cit. nu.* 298. *fol.* 217. Vel ſecundùm praxim poſſet inſtare coràm eodem Iudice pro explicatione capitis, in

17 ſententia omiſſi, † quemadmodùm egit D. Ioanna, quæ diù poſt ſententiam, & illius exequutionem pro quantitatibus tùnc debitis, cùm inſtetiſſet pro ſolutione aliarum annatarum, poſtmodùm maturatarum, ad excluſionem motiui *dec. Afflict.* cautiùs agẽdo, petijt explicationem capitis omiſſi, reſpectu condemnationis in ſolidum, & hæc eſt tutiſſima cautela, quià illi actio in ſolidum dabatur ex conuentione, & ſic nõ poterat dici extincta, vel nouata per ſententiam, ſicuti eſſet extincta, & nouata, ſi Iudicis officio competijſſet.

18 Voluit prætereà *Afflict.* adeò debitum in viriles diuidi, vt ſiquidem decem ſint, qui ad 100. in ſolidum tenebantur, & illorum quatuor tantùm ſimpliciter, hoc eſt, non addito, *in ſolidum*, ad illa centum condemnentur, in exequutione, non ad aliud illi quatuor condemnati teneantur, quã ad 40. quiſq; ſcilicet in decem, quaſi diuiſum eſſet debitum in portiones, non ſolùm habito reſpectu ad quatuor condemnatos, ſed ad illos decem, à principio ad debitum obligatos; id, quod craſſa mens mea non capit, nàm quòd inter illos quatuor condemnatos ſit diuiſum debitum in viriles, tranſeat (licèt id ego nec admittam, quandò ſolidi actio eſt conuentionalis, vt dixi) Sed quòd diuiſio intelligatur facta, habito reſpectu ad omnes obligatos, etiàm quoàd non compræhenſos in ſententia, hoc eſt, quod non intelligo; nàm non ſolùm id non dicunt iura, per *Afflict.* allata, ſed imò illis repugnat, dùm expreſsè ſanciunt, quantitatem, in ſententia compræhenſam, diuidi in viriles inter condemnatos, vt manifeſtiſſimè iura ſuperiùs citata, præſertim verò *tex. in d. l. Paulus*, ibi, *Eos, qui vna ſententia in vnam quantitatem condemnati ſunt, pro portione virili ex cauſa iudicati conueniri*; & iterùm clariùs habetur ex *tex. in d. l. ſi qui ſeparatim*, *§. quoties*, ibi, *Et Papinianus reſpondit, ſcindi ſententiam in perſonas, atq; ideò eos, qui condemnati ſint, viriles partes debere.* Ecce igitùr, quòd diuiſio ſit inter perſonas condemnatas, vt pro ſatisfacienda quantitate in ſententia contenta, in viriles teneantur. Modò, ſi vera eſſet opinio *Afflict.* duo ſequerentur contrà iura prædicta: Alterum, quòd diuiſio fieret inter obligatos, non verò inter condemnatos: Alterum verò, nàm ſententia

tentia ſuum non ſortiretur effectum, quià ſi
inter obligatos fieret diuiſio, condemnatis
quatuor ex decem obligatis ad centum, non
ſoluerentur centum, ſed quadraginta, tem-
pore quo, integra quantitas, in ſententia-
contenta, ſoluenda eſt à condemnatis.

19 Poſtremò, licèt ex prædictis crediderim,
ſatiùs *Afflict. dec.* impugnatam eſſe, quin-
practicari nullatenùs poſſit, citrà conſcien-
tiæ iacturam, nihilominùs ad exuberantiam
aſſero, quòd quatenùs eſſet vera, ac me Ad-
uocati munus falleret; attamen non eſt in-
currenti cauſa applicabilis, contrà Donnam
Ioannam, ex eo potiſſimùm, quià iudicium,
ab ipſa intentatum cõtrà illos tres Nobiles
Capuanos, fuit in actione hypothecaria, ſiuè
(vt nos dicimus) in iudicio aſſiſtendi, in-
quibus terminis illa *deciſio* nõ habet locum,
quià loquitur de pluribus cõuentis in actio-
ne perſonali, & in ea actione condemnatis,
ſicuti punctualiter tenent ad limitionem *de-
ciſionis* prædictæ, *Pegrer. dec.* 181. *Giurb. dec.*
46. *nu.* 5. *Ricc. collect.* 246. & *Conſiliar. Carleual.*
de iudic. tom. 1. *lib.* 1. *tit.* 1. *diſp.* 5. *n.* 42. Et ratio
20 diſcriminis eſt, quià † actio perſonalis ſua-
ptè natura diuidua eſt, non ità actio hypo-
thecaria, ad *tex. in l.* 1. *C. ſi vnus ex plur. hered.*
ibi, *Actionem quidem perſonalem inter eos ex le-
ge duodecim Tabularum diuidi; pignus verò in
ſolidũ vnicuiq; teneri*, & *tex. in l.* 2. *C. eod.* Hinc
21 eſt, quòd † plures hæredes, ſi conueniantur
in actione perſonali, non aliter, quàm pro
hæreditarijs portionibus tenentur, *d. l.* 1. &
2. & *tex. in vulg. l. pro hæreditarijs, C. de hæredit.
action. Gizzarell. deciſ.* 12. *nu.* 6. & 7. & *Capyc.*
22 *Latr. dec.* 83. *n.* 12. † Secùs verò, ſi conuenirен-
tur in actione hypothecaria; nàm pignus nõ
diuiditur, & ideò in ſolidum quiſq; cohære-
dum creditori tenetur, *ead. l.* 1. & 2. *C. ſi vn.
ex plur. hæred. Capyc. Latr. loc. cit. n.* 13. *Cenc. de
cenſib. quæſt.* 98. *n.* 29. & 30. & *Nigr. de Laudem.
tom.* 1. *quæſt.* 7. *art.* 7. *n.* 64.

Videns pars per veros terminos deficere
ſpem, quam in ſententia in ſolidum nõ con-
demnante, collocauerat, ad ſubterfugium,
diuinationi proximum conuolat, inquiens,
fuiſſe per S.C. conſultò, & iure meritò omiſ-
ſam in cõdemnatione clauſulam (*in ſolidum*)
ſiquidem creditum, de quo agitur, fuit iàm
per priùs in ratas inter obligatos diuiſum-
per ipſummet creditorem, ſcilicet per Tho-
mam Giugnano, qui à duobus ex illis qua-
tuordecim in ſolidum obligatis, viriles por-
23 tiones exegit, † ex qua quidem exactione-,
debiti diuiſionem induci, nec poſſe de cæte-
ro ſolidum allegari, apertiſſimè habetur ex
tex. in vulg. l. ſi creditores, 18. *C. de pact.* & præ
cæteris idem cit. *Afflict. deciſ.* 142. & *Vrſil.* ad
eundem *deciſ.* 153. *nu.* 3. cum infinitis, quos
ſciens omitto.

24 Ipſe vero pro reſponſione, præfatam iuris
concluſionem non inficior, cum ſit indubi-
tata, tùnc tamen quandò ratarum exactio
ab aliquibus ſimpliciter à creditore facta-
eſt, non ſicuti egit Thomas Giugnano, qui
verũ eſt, quòd exegit, ſed cum reſeruatione
ſolidi, contrà alios obligatos, quo caſu di-
uiſio nequaquàm inducitur, *Bart.* quem ſe-
quitur *Cepoll. caut.* 257. *n.* 2. relatus per me in
meis *Addit. ad Dom. Reg. de Marin. lib.* 1. *cap.*
13. *nu.* 14. & deciſum refert *Capyc. Latr. deciſ.*
112. Ratio eſt, quià alioquin ſolidum, cõtrà
alios reſeruatum, non poſſet exerceri; ergò
ad hoc, vt reſeruatio non ſit inutilis, eſt om-
ninò concludendum, diuiſionem debiti ex
huiuſmodi exactione nõ induci. Addo *Maur.
de fideiuſſor. part.* 2. *except.* 9. § 14. *n.* 19. *cũ ſeqq.
Ciriac. controu. forenſ. lib.* 2. *contr.* 121. *n.* 4. & 5.
25 † Imò fortiùs voluit *Reg. Lanar. conſil.* 19. *nu.*
3. quòd quælibet proteſtatiua reſeruatio, ex-
cludat præiudicium diuiſionis debiti; cui
opinioni conſentit etiàm *Antonin. de Amat.
reſol.* 70. *nu.* 6. poſt *Aretin. conſil.* 33. *in fin.* di-
centem, non fieri diuiſionem ex ſola, & ſim-
plici proteſtatione, quòd ſint ſalua iura-,
nulla de ſolido facta mentione.

26 Prædictis additur in facto, nàm in inſtru-
mento crediti adeſt renunciatio generalis
omnibus beneficijs, per illud verbum, *Re-
nunciantes, &c.* ac expreſſa renunciatio bene-
ficio *Epiſtolæ Diui Hadriani*, cum clauſulis,
quòd *poſſit variare toties, quoties*, & quòd *vna
via electa, altera nõ tollatur*. Quibus ſtantibus,
nullo pacto practicari poteſt diſpoſitio *tex.
in d. l. ſi creditores*, nec intentari beneficium-
diuiſionis, aliàs illæ clauſulæ, & reſeruatio-
nes nihil operarentur, de qua relatè *Vrſill.
ad Afflict. dec.* 142. *Pract. Papienſ. in form. libell.
contr. plur. reos deben. verb. beneficio nouarum-
Cõſtitutionum, in fin. fol. mihi* 170. quem refert
Gratian. diſcept. forenſ. tom. 2. *cap.* 359. *in fin.* ex-
quiſitè etiàm *Dom. Reg. Capyc. Lat. d. dec.* 112.
nu. 23. *Dom. Marcian. conſil.* 28. *nu.* 13. *vol.* 1. &
Dom. Reg. de Marin. reſol. lib. 2. *cap.* 65. *nu.* 13.
Sicq; militare non poteſt partis diuinatio,
quòd S.C. cõdemnationem in ſolidum omi-
ſerit conſultò, & ex certa ſcientia, videns,
debitum fortaſsè diuiſum, cùm verè nulla-
tenùs diuiſioni locus eſſe potuerit.

27 Et per eoſdem terminos remanet etiàm-
reſolutum motiuum exceptionis cedenda-
rum triplici fundamento. Et primò, ſtante
memorata ſolidi reſeruatione, facta à cre-
ditore contrà cæteros obligatos, quæ quidẽ
inutilis foret, ſi ab iſtis poſſet cedendarum
exceptione repelli, atq; ideò cedendi iura-
videtur ſibi reſeruaſſe, vt deciſum refert *D.
Praeſ. de Franch. dec.* 476. *D. Reg. Rouit. dec.* 47.
& *cit. Capyc. Latr. d. dec.* 112. ſignanter *nu.* 26.
27. & 28. vbi refert, fuiſſe conuentos con-
demnatos, huiuſmodi exceptione non ob-
28 ſtante. † Secundò, quià in inſtrumẽto adſunt
mentionatæ renunciationes, & clauſulæ, ex
quibus, quemadmodùm eliditur exceptio
diui-

diuiſionis debiti, itâ etiàm exceptionis ce-
dendarum ſunt excluſiuæ, cùm in ſubſtantia
iſtæ exceptiones confundantur, vtraq; enim
tendit ad excludendum ſolidum, ad quod
videndus latè *Deci.conſil.27.n.5.& 6. Anton.
Hering.de fideiuſſor.cap.18.n.33.& 45.cũ ſeqq.
Cardinal.Mant.de tacit. & ambig. conuent.tom.
2.lib.16.tit.19.n.15. Dom.Marcian.d.cõſil.28.
n.13.vol.1.* & *Olea. de ceſſ.iur.tit.5.quæſt.3.nu.*
29 *13.cum ſeqq.* † Tertiò tandem, quià obligatio
illorum quatuordecim Nobilium fuit pro
quadam cauſa ſingulos reſpiciẽte, nimirùm
pro tuitione iurium eorum Nobilis Plateæ
Capuanæ, taliter vt dici nequeat, negotij
vtilitatem ad vnum, vel duos ſpectauiſſe, cæ-
teroſq; tanquàm fideiuſſores acceſſiſſe, vel
ſaltem omnes, tanquàm ſimplices correos,
eſſe reputandos, ad hoc, vt ceſſio illis, ſiuè
tanquàm confideiuſſoribus, ſiuè tanquàm
correis facienda eſſet, cùm verè neutrum ſit;
ſinguli enim ſe obligauerunt, nedùm in ſoli-
dum, ſed proprijs, priuatis, & principalibus
nominibus, ſicuti ex inſtrumento apparet;
quo caſu ceſſio nõ eſt facienda, & ſucceſſiuè
cedendarum exceptio non obſtat, quià illo-
30 rum quilibet eſt principalis debitor, † cui
ex notiſſima regula non fit ceſſio, *vulg.l.nul-
la,C.de ſolution.* cum traditis per *Neguſant.de
pignor.part.5.memb.3.1.par.n.43.* & *Dom.Ca-
pyc.Latr.dec.16.n.16.* Tum, quià ſolutione
eius, quod debetur, tollitur obligatio debi-
toris ſoluentis, atq; ideò nulla remanet actio
penes creditorem, quæ principali debitori
31 ſoluenti cedi poſſet. † Tum rursùs, quià da-
retur concurſus actionis, & paſſionis in eo-
dem ſubiecto; nàm actio, quæ contrà debi-
torem principalem vrget, ipſi eidem cedere-
tur, contrà *tex.in l.ſi quis pro eo,56. §.item fi-
lius,* & *l.Vraniuſ.72.ff. de fideiuſſor. l.Stichum,
95.§.aditio, ff.de ſolution.l.debitori,7.C.de pact,
32 & cap.final.de inſtitution.* † Et nè videar pun-
ctuali authoritate carere, in terminis reui-
deri rogo tradita per cit. *D.Conſil.Marcian.
d.conſil.28.*ſignanter *n.10.& 11.vol.1.* vbi in
cauſa Generalis huius Regni Theſaurarij
contrà fideiuſſores Capſerij illius, ex pluri-
bus magiſtraliter dicebat, oppoſitam ce-
dendarum exceptionem non obſtare, potiſ-
ſimùm ex hoc, quià ſe proprijs, priuatis, ac
principalibus nominibus, & in ſolidum
obligauerant, & cum effectu ità per Regiam
Cameram refert deciſum.

33 Porrò excluditur hoc idem motiuum ex-
ceptionis cedendarum, ex notabili *tex.in l.ſi
ſtipulatus, 16. §. ſi ex duobus, ff. de fideiuſſor.* ex
quo manifeſtiſſimè deſumitur, eiuſmodi ex-
ceptionem tùnc demùm obſtare, cùm quis
recuſat cedere iura, quæ cedere non impedi-
tur, ſicuti loqui videntur omnia iura, quæ
de ea pertractant, præcipuè verò *tex. in d.l.
fideiuſſoribus, l.cùm alter, l.ſicut eligendi, & l.ſi
pupillus.* At, ſi impediretur cedere (ſicuti in
currenti diſputatur) abſit, vt exceptio obſtet,
proùt in *d.§.ſi ex duobus,* ibi, *Si ex duobus, qui
apud te fideiuſſerant in viginti, alter, nè ab eo pe-
teres, quinq; tibi dederit, vel promiſerit, nec alter
liberabitur, & ſi ab altero quindecim petere inſti-
34 tueris, nulla exceptione ſubmoueris.* † Ratio eſt
in promptu, quià exceptio, vt iura cedantur,
prodijt ex æquitate, cùm inciuile ſit, credi-
torem nõ cedere id, quod abſq; eius damno,
& diſpendio, ad fauorem alterius, debitum
ſoluentis, cedere valet, iuxtà *tex.in l.in credi-
tore, ff.de euiction. verſ.habet autem,* & notant
communiter *DD.* relati per *Gratian. diſcept.
forenſ.tom.4.cap.686.n.10.Giurb.dec.87.n.20.
Reg.de Pont.conſil.6.n.22.Coſt.de remed.ſubſid.
remed.36.à n.2.* & *Antonin.de Amat.* quem re-
35 fert *Noguerol.alleg.11.n.9.in fin.* † Igitùr non
eſt repellendus creditor, quià fortaſsè iura
confideiuſſori, vel condebitori non poteſt
cedere; alioquin ex huiuſmodi æquitate
ſumma negotij iactura reſultaret, & ęquitas,
ex qua ad cedendum quis compellitur, de-
strueret rigorem ſcriptum, quo omni iure
mandatur, vt vnicuiq; quod ſuum eſt, red-
datur.

36 Neq; mouet contrà prædicta *tex.* primà
facie punctualis, *in l.Stichum,95.§.ſi creditor,
ff.de ſolution.* vbi creditor, qui impeditur ce-
dere, petens debitum à cõdebitore, vel con-
fideiuſſore, cedendarum exceptione repelli-
tur, ibi, *Si creditor à debitore petens culpa ſua
ceciderit, propè eſt, vt actione mandati nihil à
mandatore conſequi debeat, cùm ipſius vitio acci-
derit, nè mandatori poſſit actiones cedere.* Ex quo
tex. petulantiſſimè ab aduerſario dicitur in
præſenti cauſa, quòd, cùm vitio Thomæ
Giugnano (quem D.Ioanna repræſentat) ac-
ciderit, vt iura contrà nonnullos ex obliga-
tis cedi nequeant, cùm eos liberauerit, ex
conſequenti cedendarum exceptione tutus
eſt debitor, ex diſpoſitione *d.§.ſi creditor.*

37 Sed reſponſio eſt manifeſta, nimirùm *tex.*
hunc alio modo eſſe interpretandum, & per-
peràm culpa creditoris, quæ in eo conſide-
ratur, quin iura cedere impediatur, ibi, *Cul-
pa ſua ceciderit,* & inferiùs, *Ipſius vitio accide-
rit,* intelligitur de liberali, & voluntaria libe-
ratione facta per creditorem de correo, vel
confideiuſſore. Et ratio eſt, quià ſi aliter *tex.*
ille caperetur, eſſet quidẽ de Diametro, cõtrà
tex.in cit.l.ſi ſtipulatus,§.ſi ex duobus, vbi non
obſtante munificentia creditoris, qui alterũ
ex confideiuſſoribus liberauit, rectè alter ad
totum debitum conuenitur, nullaq; eſt ex-
ceptione ſecurus. Itaq; ad tollendam huiuſ-
modi iurium inenitabilem antonomiam,
omiſſis tot cõciliationibus relatis per *Olea.
in d.tract.de ceſſ.iur.tit.5.quæſt.2.à n.28.* cum
pluribus ſeqq. fari oportet, *tex. in d.§.ſi cre-
ditor,* loqui de creditore, qui ex incuria pro-
pria, cum debitore ſuccubuit, quiq; vinci
paſſus fuit, quo caſu meritò à fideiuſſore ce-

Digitized by Google

dendarum exceptione repellitur in pœnam eius culpæ, & negligentiæ, non ſic in ſpecie, *tex. in d. §. ſi ex duobus*, vbi liberatio alterius ex confideiuſſoribus gratuitò proceſſit, & ex mera animi munificentia, quæ abſit, vt tanquàm culpa, in odium liberalis creditoris retorqueatur, iuxtà *Fabrianam* conciliationem, *in tract. de coniectur. lib. 11. cap. 14. & 15.*

38 Demùm alia etiàm eſt reſponſio ad *tex. in d. §. ſi creditor*, vt ſcilicet procedat, quandò fideiuſſit, vel mandauit quis, cõtemplatione cedendarum actionum; Nàm conuentus repellit quidem agentem, ſi iura ei cedere, ſua culpa impediatur, ſicuti notabiliter dicebat cit. *Dom. Marcian. conſil. 31. ſub nu. 3. verſic. nec obſtat, vol. 2.* Et ſic cùm in currenti manifeſtiſſimè ex facto appareat, non hoc animo illos quatuordecim Nobiles ab initio contraxiſſe, cùm quilibet proprio nomine, & in ſolidum ſe obligauerit, iunctis renunciationibus, de quibus paulò ſuperiùs mentionem egimus, propterea ex omni parte remanent partis motiua reſoluta, & ſperatur per D. Ioannam, ità decidendum fore, ſuſpenſo mẽtionato decreto, ſub correctione, &c. Neap. 20. Martij 1669. Laus Deo, & B. V.

39 Die 20. Maij 1669. Neap. facto verbo de prædictis in Sac. Reg. Conſilio per Illuſtrem D. Didacum Soria, Marchionem Criſpani, Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium. Viſa ſupplicatione D. Ioannæ Lanza, fol. 245. ſuſpenſo decreto S. R. C. lato ſub die 15. menſis Ianuarij 1669. fol. 244. à t. explicando Caput omiſſum in ſententia S. R. C. lata ſub die 31. menſis Martij 1664. Sac. Reg. Conſilium declarat, prædictam ſententiam eſſe exequendam in ſolidum. Et cùm ab hoc decreto pars reclamaſſet, tandem fuit confirmatum ſub die 8. Iulij eiuſdem anni 1669.

40 † Referente eodem Illuſtri Dom. D. Didaco de Soria, Marchione Criſpani, viro nobilitate, doctrina, & morum ſuauitate vndiquè ornatiſſimo, cuius laudes, vel referre, vel indicare, calamus ignorat. Proceſſus ſunt in Banca Magnifici Ianuarij Litti.

S V M M A R I V M.

Mater intrà annum à die obitus viri, tenetur petere filijs tutorem, aliàs priuatur illorum ſucceſſione. n. 1. Imò tenetur curarare, quòd cum effectu detur tutor, adimpleat, & exerceat. n. 2. Et in defectum matris ad idem tenetur quilibet pupillis proximior. n. 3.

Limita concluſionem, primò ſi mater non peteret tutorem pupillis egenis. n. 4. Amplia limitationem, etiàm ſi poſteà diuitiæ ſuperueniant. n. 5.

Limita ſecundò ſi pupillare patrimonium eſſet ære alieno onuſtum, & de ratione. n. 6.

Tertiò in matre infirmitate præpedita. n. 7. Vel quouis alio impedimento detenta, & quale debeat eſſe impedimentum. n. 8. Vel ob peſtem impedita. n. 9.

Quartò ſi mater fuiſſet filij mortalitate præuenta, n. 10.

Quintò ſi fuiſſet ab alio intrà annum, in petitione tutoris præuenta. n. 11.

Sextò ſi filij haberent alium ſubſtitutum poſt eorum mortem. n. 12.

Septimò ſi intrà annum illum, plures matris conſanguinei fuiſſent mortui, & quomodò, & quarè hoc ſit verum. n. 13.

Octauò in matre ruſtica, exiſtente in mõtaneis. n. 15.

Nonò ſi adeſſent tutores legitimi, & quandò hoc procedat. n. 16.

Decimò ſi mater eſſet minor. n. 17. Quid ei ſuccurritur ipſo iure, nec opus habet reſtitutione. n. 18. Amplia limitationem, etiàm ſi poſteà mater maior efficiatur. n. 19. Sed intellige ampliationem, vt procedat in matre ad maiorem ætatem deuenta poſt annum, ſecùs ſi intrà annum maior efficeretur. n. 20. Et an maior ætas matris ſit intelligenda ſecundùm ius commune, an ſecundùm ius Regni. n. 21.

Debitor non eſt in mora ſoluendi, pro eo tempore, quo ſibi conuenit conſanguineorum interitus flere. n. 14.

Mater tranſiens ad ſecunda vota, non petito tutore filijs, priuatur illorum ſucceſſione. n. 22. Imò debet curare, quòd cum effectu detur, & datus adimpleat, & adminiſtret. n. 23. Confutata quadam diſtinctione relata per Parlador. *n. 24.*

Limita concluſionem in ſex caſibus remiſſiuè. n. 25. Item limita ſi mater habeat contutorem ſibi à Iudice, vel à teſtatore datum. n. 26. Item ſi adeſſent tutores legitimi. n. 27. Nec tenetur hoc caſu animum ſuum declarare, & quarè. n. 28.

Mater per tranſitum ad ſecunda vota, priuatur ipſo iure tutela filiorum. n. 29.

Tutori legitimo, an datiuo ſit locus, remota matre à filiorum tutela per tranſitum ad ſecunda vota. n. 30. Referuntur duæ contrariæ opiniones. n. 31. & 33. Referuntur quædam diſtinctiones. n. 36. 37. 38. & 39. Sed Author indiſtinctè tenet eſſe locum tutori legitimo. n. 40. Et reſoluit fundamentum cõtrarium. n. 41. Et quandò ſecùs. n. 43.

Tutore remoto tanquàm ſuſpecto, ſit locus tutori datiuo. n. 32. Sed hoc intellige, quandò ſuſpectus remouetur tutor extraneus teſtamentarius, & quarè. n. 41.

Datiuo tutori nunquàm eſt locus, cùm adeſt tutor legitimus, qui ſemper datiuo præfertur. n. 33. & 34. Sed limita, & intellige, vt n. 43.

Teſtamentarius tutor præfertur legitimo. n. 35.

Mater dicitur legitima tutrix filiorum. n. 42.

Tutelarum materia eſt Iudici arbitraria. n. 43.

Tutor à matre nominatus, an ſit à Iudice confirmandus. n. 44.

Mater tenetur pro mala adminiſtratione tutoris, quem ipſa nominauit. n. 45.

A R-

ARGVMENTVM.

Matrem nõ petentem filijs ſuis tutorem intrà annum, à die mortis ſui viri, vel ad ſecunda vota tranſeuntem, eiſdem filijs tutore priùs non petito, illorum ſucceſſione priuari, & quomodò, & quandò hoc ſit verum, copioſè demonſtratur. Item celebris illa controuerſia diſcutitur, an remota matre, tanquàm ſuſpecta à filiorum tutela, ob tranſitum ad ſecundas nuptias, fiat locus datiuo, an potiùs legitimo tutori. Pro hæredibus Scipionis Cicalæ, eorumq; reſpectiuè ſucceſſione, & tutela.

CONSILIVM XV.

EX facti nota pro hac re tranſmiſſa, conſtat, Magnificam Lauram de Layo, Scipionis Cicalæ viduam, bis eſſe culpabilem, culpa adeò graui, vt mereatur filiorum ſucceſſione priuari, nàm defuncto Scipione, per annum, & vltrà, infantulis filijs de tutore prouideri nõ curauit; & ampliùs, quià viduitatis poſteà impatiens, ſecundas petijt nuptias, filijs tamen tutore nec minùs petito; cùmq; nuperrimè filiorum alter deceſſerit, eum ſuperſtite, prætendit Laura ad illius ſucceſſionem concurrere, quarè de ſubſcriptis occurrit dubitandum. Primò, quid iuris, ob non petitum intrà annum tutorem. Secundò, quid ob tranſitum ad ſecundas nuptias, tutore etiàm non poſtulato. Demùm an remota matre, tãquàm ſuſpecta à filiorum tutela, propter ſecundas, ad quas conuolauit nuptias, fiat locus datiuo, an potiùs legitimo tutori. Super his omnibus, pro veritate cõſultus, ſingillatim de iure reſpondendo, ſic breuiter dico.

1 Circà primum, nulli dubium eſt, quin mater, quæ negligens intrà annum à die viduitatis, filijs infantulis, de tutore prouideri non curauit, ab illorum ſucceſſione arceatur, *l. 2. §. ſi mater, ff. ad Tertylli.* & *§. penul.*
2 *inſt. eod. tit.* † Quinimò nec adimplet, nec excuſatur, ad euitandam pœnam priuationis, ſi petat tantum tutorem dari, ſed curare debet, vt cum effectu detur, & datus ſolemnia adimpleat, & tutelæ ſe ingerat, vt in eadem *l. 2. §. quid ergò, verſic. Quid ſi non compulit*, vbi hoc plenum officium à matre deſideratur, *Soccin. conſil. 16. Marant. in l. is poteſt, n. 180. &* *187. ff. de acquir. hæred. Neuiz. in Sylu. nuptial. fol. 180. limit. 4. Mõtan. in tract. de iur. tutel. cap. 18. tit. qui tutor. peter. teneant.* & quomodò hoc procedat, latiſſimè declarat *Gratian. diſcept.*
3 *forenſ. tom. 2. cap. 219.* † animaduertẽdo, quòd in defectum matris, omnes etiàm, qui ſunt infantibus proximiores, illorum ſucceſſiones non capiunt, niſi id ipſum adimpleant, illis tutorem intrà annum petendo, & cum effectu dari curando, ſicuti de matre dictum eſt, de qua re plenè *Dom. de Franch. deciſ. 167.* Verum tamen eſt, excuſari matrem, ſi intrà annum tutorem non petat in quampluribus caſibus, ab eodem *Vlpian.* regiſtratis, in *d. §. ſi mater*, quorum quinq; refert *Luc. de Penn. in l. 1. C. de agen. in reb. vniuerſ. col. 4. lib. 12.* iſ ſe verò ſequentes reſeram, vt quæ in facto non ſunt animaduerſa, animaduertãtur de iure.
4 † Primus, ſi egenis filijs tutorem dari non curaſſet, nulla enim matris culpa conſideratur, vbi nullum iacturæ periculum concurrit, ſic in *tex.* ibi, *Quòd ſi penitùs egenis filius nõ petit.* & ità deciſum refert *Viui. d. deciſ. 364. n.*
5 *15. verſ. Cæterum.* †. Idq; arbitror procedere, etiàm ſi poſt annum diuitiæ filijs superueniant, melioremq; agnoſcant fortunam, quià effectus iuris iàm conſummatus, ex ſuperuenienti cauſa non retractatur, *Gloſ.* magiſtralis, in *l. vbi adhùc 29. verb. abutatur, C. de*
6 *iur. dot.* † Secũdus priori ſimilis eſt, ſi filiorum patrimonium adeò creditoribus, æreq; alieno onuſtum eſſet, vt tutoris datio, damnoſa magis, quàm proficua foret; minùs enim inquietatur à creditoribus pupillus tutorem non habens, quàm ſi habeat, itaq; culpa eſſet tutorem petere, vt in *tex.* ibi, *Ergò etiàm ſi mater ei, qui ſoluendo non erit, non petierit tutorem, puto agnoſcendum, conſuluit enim ei, vt minùs inquietetur, quaſi indefenſus*, quem *tex.* ſingularem appellat *Hyppolit. ſingul. 302.* cõcordat *Gloſ. in l. matres, verb. matres, verſic. Itẽ ſi intereſſe, C. ad Tertyll. Alex. ad Bar. in l. ſciant, C. de legit. hæred.* & exquiſitè *Dom. meus Conſil.*
7 *Hodier. ad Surd. deciſ. 48. n. 4.* † Tertius eſt in matre infirmitate præpedita, vt in *tex.* ibi,
8 *Niſi fortè infirmitate impedita eſt.* † Vel ſi alio quocunq; magno, legitimoq; impedimento detenta fuerit, ità tamen, vt nequiuerit, nec per Procuratorem petere, vt *Gloſ.* ibi, *verb. mandare*, idq; ex eodem *tex.* in illis verbis, *Vel alia magna cauſa, quæ etiàm mandare eam, ad petendos tutores, impediret*; & inter potiora † im-
9 pedimenta, peſtis connumeratur per *Boer.*
10 *deciſ. 124. nu. 21.* † Quartus eſt, ſi mater intrà anni tempus, ſibi à iure elargitum, ad petendum tutorem, filij mortalitate præuenta fuiſſet, vt in *cit. l. 2. §. mater*, ibi, *Si enim mortalitate filij præuenta eſt, nihil matri imputetur*; & de hoc eſt conſimilis *tex.* eiuſdem *Vlpian. in l. 1. §. ſed ſi maritus, verſic. Eleganter, ff. de liber. agnoſ.* vbi mulier, quæ ex *Senat. Conſult. Plantiano*, intrà triginta dies poſt initum diuortium, tenetur ſe viro prægnantem eſſe denunciare, excuſatur ſi à partu, intrà tempus
11 illud præueniatur. † Quintus eſt, ſi intrà annum aliquis alius, infantibus de tutore prouideri

uideri

uideri curauiſſet, matrem in ea petitione
præueniendo, quià cùm tùnc intentus iuris
conſequutus ſit, de modo nõ eſt curandum,
nec culpa aliqua imputanda eſt matri, cui
ad idem officium, tempus aliquod ſupere-
rat, *Gratian. diſceptat. forenſ. tom.4. cap.668.*
12 *ſub nu.5. verſic. Præterea.* † Sextus eſt, ſi filius
haberet ſubſtitutum ſucceſſorem, ſibi à pa-
tre relictum, quià ille tùnc, non mater, tuto-
rem filio petere tenetur, ex *Bald. Ruin.* & *Ga-
briel.* probat *Merlin. d. tract. de legit. lib.4. tit.2.
quæſt.4. nu.35.* & *Fab. in Cod. de tutel. defin.3.*
quem ſequitur *Ricci. part.8. collect.3576. verſ.*
13 *Limitatur tertiò.* † Septimus eſt, quem ponit
Bar. in l. fin. §. donec, C. de iur. delib. dicẽs, quòd
ſi intrà illum annum, plures matris conſan-
guinei, diem clauderent extremum, poſſet
mater plurium menſium excuſationem ha-
bere, quià pro cuiuſlibet conſauguinei in-
teritu, legitimum habet nouem dierum im-
pedimentum, ad lugendum obitum illius,
nec pro eo temporis interſtitio, in mora, aut
culpa eſt, ſequitur *Suar. in l. poſt rem iudicatã,
limit.9. n.2. ff. de re iudic.* & *cit. Gratian. diſcept.*
14 *tom.3. cap.403. n.26.* † Sic etiàm debitor non
eſt in mora ſoluendi, pro eo tempore, quo
ſibi conuenit, conſanguineorum interitus
fiere, *Bar.* & *Afflict. in l. interdùm, C. de indic.*
pluraq; alia eruditè cumulat ad propoſitum
Dom. Staiban. de intereſ. lib.1. quæſt.19. à n.26.
15 *cũ ſeqq.* † Octauus ponitur per *Paul. de Caſtr.
in l. Clodius 96. n.6. cum ſeq. ff. de acquir. hæred.*
qui dicit, ſe Bononiæ conſuluiſſe, matrem
ruſticam, exiſtentem in montaneis, pœnam
priuationis hæreditate filij infantis non in-
currere, ſi ei de tutore prouideri intrà annũ
non curauit, ſed excuſari, cùm peritos con-
ſulere non potuiſſet, ſi tamen rectè filij ſub-
ſtantiam adminiſtrauit, quaſi in iure tãtùm
poſitiuo peccauerit, ſequitur *Merlin. loc. cit.
n.33. Cancer. variar. reſolut. lib.1. cap.7. ſub nu.
53. Gratian.* latiſſimè *tom.4. cap.668. n.7. cum
ſeqq.* & exquiſitè *Dom. Hodier. d. obſer.48. n.8.*
16 † Nonus eſt, ſi ſupereſſent tutores legitimi,
nã facta per matrẽ declaratione, quod nolit
filiorum tutelam exercere, ad aliud iure nõ
teneretur; matrum enim obligatio curandi,
quòd filijs tutor decernatur, procedit tan-
tùm, quandò eſſet locus tutori datiuo, ob le-
gitimorũ defectum; & quià legitimo tutori,
quem mater præcedit, locus eſſe non poteſt,
ideò memoratam declarationem apud Iu-
dicis acta facere tenetur, ad quod videndi
Gratian. diſcept. tom.2. cap.219. & *Paſchal. de
17 patr. poteſt. lib.3. cap.10. n.34. cum ſeqq.* † Po-
ſtremus caſus omiſſis alijs eſt, in matre mi-
nore, quæ excuſatur, ſi non curet prouideri
filijs ſuis de tutore, *l.2.* vbi *Gloſ. verb. obtineat,
C. ſi aduerſ. delict. Specul. lib.2. tit. de reſtit. in in-
tegr. §.2. nu.15. Bald. conſil.301. vol.3. Roman.
conſil.279. Oſaſ. deciſ.87. nu.5. Gratian. tom.5.
cap.862. n.20.* & *21. Ceuall. quæſt. comun. contr.
commun. quæſt.729. nu.23.* & plenè *Merlin. d.*
18 *quæſt.4. n.28.* & *29.* † qui dicit, quòd matri
minori, quoàd hunc excuſationis effectum
ſuccurritur ipſo iure, nec opus habet bene-
ficio reſtitutionis, quemadmodùm opus eſſe
putarunt *Speculat.* & *Oſaſ. ſup. cit.* idq; ipſum
voluit *Gloſ. in d. l.2.* per hæc verba, *Sunt ergò
tutæ matres minores, ipſo iure, nec eſt opus reſti-*
19 *tutione.* † Iſtaq; concluſio vera eſt, etiàm ſi
poſteà mater maior efficiatur, quià ad ma-
iorem ætatem deuenta, non tenetur curare,
vt tutor filijs decernatur, cùm ſemel fuerit
ab ea neceſſitate ſoluta, *Speculat. loc. cit. n.16.*
ſequitur *Bald. in auth. ſi captiui, ſub n.5. verſic.*
20 *Iſtam quæſtionem, C. de Epiſ.* & *Cleric.* † quod
ipſe verum eſſe fateor, ſi mater trãſacto anni
tempore maior efficeretur, *Gratian. diſcept.
forenſ. tom.4. cap.668. nu.19.* Cæterùm, ſi intrà
annum maior euaderet, teneretur vtiq; intrà
reliquum anni tempus tutorem petere, aliàs
ſucceſſione priuaretur, *Paul. de Caſtr. in l. mi-
nor 16. n.10. C. de his, quibus vt indign. Alex. in
l. ſi cùm dotem, §. ſi maritus, ſub nu.6. verſic.* &
iſtud, ff. ſolut. matrim. & exquiſitè *Tiraquell. in
tract. ceſſant. cauſ. limit.4. n.7.* & *8. fol.41.* quic-
quid in contrarium dixerint *Iaſ.* & alij, quos
ſequitur *Cancer. variar. reſolut. d. lib.1. cap.7.*
21 *ſub n.53.* † Solùm ſolet dubitari, an ad effe-
ctum inducendi excuſationem, attendatur
minor ætas matris, attento iure communi,
an autem attento iure Regni, & ſic an atten-
datur annus vigeſimus quintus, an ætas an-
norum decem, & octo; de qua re videndi *Ca-
gnol. in l. ſi quis maior. nu.40. verſic.* & *propterea
minùs benè, C. de tranſact. Marant. in repet. l. is
poteſt, in 4. limit. nu.258. ff. de acquir. hæred.* &
Franch. d. deciſ.167. in fin.

Pertinent iſta ad primam cauſam exclu-
ſionis matris, ob non petitum tutorem intrà
anni circulum filijs ſuis, cauſaſq; excuſatio-
nis in medio afferre non tæduit, ad hoc, vt ſi
illarum aliqua valeat ad factum adaptari,
nõ arceatur ex hoc Capite Magnifica Laura
22 à filij luctuoſà ſucceſſione: † Tranſeo nùnc
ad ſecundam cauſam, reſultantem ex ſecun-
dis nuptijs, per eandem contractis, tutore
nec minùs petito; de qua re habemus *tex. in
l. omnem 6. C. ad Senat. Conſult. Tertijll.* quo ex-
preſsè ſancitur, repellẽdas eſſe matres à ſuc-
ceſſione filiorum, quorum dùm ſecundas
contraxerunt nuptias, nullam curam habue-
runt, relinquẽdo illos ſinè tutore, legitimoq;
23 defenſore; † Quinimò nè illam excluſionis
iacturam patiantur, non ſolùm tutorem pe-
tere tenentur, verùm etiàm curare, quòd tu-
tor datus legitimè adimpleat, & tutelæ ſe
immiſceat, ipſæq; matres, tutelę à ſe ipſis ad-
miniſtratæ rationes reddere, hiſq; omnibus
adimplere, priuſquàm ad ſecunda cõuolent
vota, *Merlin. d. tract. de legit. lib.4. tit.2. quæſt.4.*
24 *n.8.9.* & *10.* † & licèt huiuſmodi iuris rigo-
rem temperandum, & cum diſtinctione in-
telli-

Digitized by Google

telligendum, nonnulli arbitrentur, vt quod
attinet ad curam (cuius mox meminimus)
vt ſcilicet teneatur mater, non ſolũ tutorem
petere, ſed curare, quòd datus adimpleat, &
tutelę ſe inceratr, procedat in matre, quę antè
ſecundas nuptias, filiorum tutelam exercuit;
Cæterùm ſi eam non exercuiſſet, ſatiſſimè
adimpleret, petendo tantùm tutorem dari,
ſicuti tenent quamplures grauiſſimi *DD.*
Hiſpani, quos ſequitur *Parlador.quotid.diffe-
rent.in* 121.*different.*§.2.*in* 6.*declarat.nu.*9.*fol.*
231. qui allegat etiàm reſponſum *Vlpian. in
d.l.*2.*ff.ad Tertyll.* Ipſe tamen eam legem non
inueni hoc dicentem, quin potius dicit con-
trarium, in *d.*§.*ſi mater,* vbi ſimpliciter matri
ſtatuitur neceſſitas petendi filijs tutorem,
curandiq; quòd datus tutor adimpleat, &
exerceat; ideòq; an ſit adhærendum autho-
ritati *Parlador.* nõ mediocriter dubito, dùm
nulla congrua ratione fulcitur; Si enim te-
netur mater (quæ, vt ſupponitur, nunquàm
filiorũ tutelam exercuit) illis intrà annum,
non tantùm idoneum tutorem petere, ſed
etiàm curare, vt datus adimpleat, & exer-
ceat, vt in ſæpè *cit.*§.*ſi mater;* Cur idem non
erit dicendum de matre grauiùs culpabili,
cuius lex non modicè ſuſpicatur, cùm ad ſe-
25 cundas nuptias conuolat? Ea † propter hac
limitatione omiſſa, tutiùs fore arbitror af-
firmare, *tex.in d.l.omnem,* rectiſſimè limitari
poſſe, in ſex caſibus, ex illis nouem ſuprà re-
latis, nimirùm in 1.2.5.6.8. *&* 9. vt conſtat
nedùm ex identitate rationis, ſed ex autho-
ritatibus ibi in ſingulis caſibus ponderatis,
26 illiſq; addi poteſt † ſextus caſus, cùm nempè
mater filiorũ tutrix, habet vnà ſimùl, alium
contutorem, à teſtatore, vel à Iudice depu-
tatum, huius enim exiſtẽtia excuſat matrem
tranſeuntem ad ſecundas nuptias, ſi loco ſui
alium dari, nec curet, nec poſtulet, quià ſa-
tis videtur, quòd filios infantes, ſine admi-
niſtratore, & abſq; defenſore non deſtituat,
ità *Afflict.deciſ.*75.*Boer.deciſ.*266.*in fin.verſic.
Quinimò, Molfeſ. ad Conſuetud. tom.*2.*part.*3.
*quæſt.*26.*nu.*23. *Fontanell.de pact.nuptial.tom.*
2.*clauſ.*5.*gloſ.*8. *part.*11.*n.*11.*fol.*182. *Cancer.
variar. part.*1.*cap.*7.*nu.*69. & *Dom. Conſiliar.*
27 *Hodier.d.obſer.*48.*n.*13.*cum ſeqq.* † Septimus
demùm caſus eſt, qui potiſſimùm in currẽti
theſi conſiderari debet, quandò adeſt perſo-
na, cui legitima tutela deberetur, nàm *tex.
in d.l.ſciant,* procedit tantùm, quandò in de-
fectum matris, eſſet locus tutori datiuo, ob
defectum tutoris teſtamentarij, vel legitimi,
ſicuti plenè *Soccin.Iun.conſil.*16.*n.*6.*cum ſeqq.
vol.*2. *Flot.de in lit.iurand.*§.5.*nu.*27. *circà fin.
Gratian. diſcept. forenſ. tom.*2. *cap.*219.*à nu.*4.
cum ſeqq. & *Paſchal.de patr.poteſtat.part.*3.*cap.*
28 10.*à nu.*33.*cum ſeqq.* † qui tamen non benè
opinatur, teneri matrem animum ſuum de-
clarare, quòd nolit eſſe tutrix, cùm hoc pro-
cedat in matre, quæ intrà annũ à die obitus
ſui viri, tutorem petere tenetur, vt ſuprà di-
ctum eſt, nõ in matre tranſeunte ad ſecunda
vota, & malè hi termini confunduntur, nàm
in primo caſu, debet ità declarare, vt legiti-
mo tutori locus fiat, in ſecundo verò non,
29 quià † per tranſitum ad ſecunda vota, ipſo
iure priuatur mater tutela filiorum, & tolli-
tur de medio, ad *tex.in auth.eiſdem pœnis, in
fin.C.de ſecund.nupt. DD.in auth.Sacramẽtum,
C.quand.muli. tutel.offic.ſung.poſſ. Nicola. de
Vbald.in tract.de ſucceſſ. ab inteſt.in* 2.*par.tract.*
*n.*22.*Coſt.de Iudic.nu.*238.*Maſtrill.deciſ.*6.*nu.*
35.*lib.*1.& *Farinacc.deciſ.*275.*n.*1.*tom.*2.*deciſ.
poſth.*

Poterit itaq; Magnifica Laura concurrere
ad defuncti filij ſucceſſionem, iſtamq, pro ſe
afferre excuſationis cauſam, quarè tutorem
nec dari curauerit, nec petierit, quià nimirũ
aderat, prout adeſt Magnificus Carolus Ci-
cala Scipionis frater, legitimus infantium
30 tutor: Neq, † vt ad tertium dubium deue-
niam, vim facit contrà prædicta, quòd re-
mota matre, vti ſuſpecta à filiorum tutela,
ob eius tranſitum ad ſecundas nuptias, non
fiat locus legitimo, ſed datiuo tutori, quià
præterquamquòd queſtio eſt valdè ardua,
& opinio contraria eſt verior, vt patebit in-
ferius. Reſpondetur etiàm, id procedere
poſſe, quandò mater tutrix, ob ſecundas nu-
ptias à tutela remouetur, quod non eſt in
caſu noſtro, in quo ſupponitur, Lauram nun-
quàm tutelam exercuiſſe, ſieq; non remoue-
tur, ſed tantùm, ſublata illa de medio, locum
facit legitimis, *Ruin.Bero.*& *Gabriel.* quos ſe-
quitur *Surd.deciſ.*106.*n.*6.

31 Porrò in ea etiàm quæſtione, an remota
matre, vti ſuſpecta à filiorum tutela, ob ſe-
cundas, quas contraxit nuptias, fiat locus
legitimo, vel datiuo tutori, animaduerto,
quòd punctus fuit diutiùs diſputatus ab an-
tiquiſſimis iuris noſtri Interpretibus, nàm
cùm de facto accidiſſet in cauſa tutelæ filiæ
Comitis de Marciano, fuiſſetq; Bononiæ cõ-
promiſſus, in quatuor primarios illorum
temporum Doctores, nempè *Riccard. Ma-
lumbr.Iacob.de Beluiſ. Iacob.Butrigar.* & *Ray-
ner.de Forle.* fuerunt inter ſe diſcordes, nàm
duo in vnam, alij in contrariam opinionem
inclinarunt, teſte *Gomeſ.* loc.infr.allegando;
Et certè non modica eſt dubirandi ratio,
quippè datiuo tutori locum eſſe, hoc argu-
mentum in medio affertur, nimirùm; mater
ob tranſitum ad ſecundas nuptias, tanquàm
ſuſpecta ipſo iure, à filiorum tutela remoue-
32 tur, ad *tex.in auth.vt ſinè prohibit.&c.* † Sed
remoto tutore ex iuſta cauſa ſuſpicionis, fit
locus datiuo tutori, ad *tex.* expreſſum, in *l.ſi
quis ſub conditione, ff.de teſtam.tutel.* Ergò in
propoſita ſpecie datiuus tutor præualebit,
ſicuti in effectu argumentatur *Gloſ. in auth.
Sacramentum, verb.à tutela, C.quand.mulier.tu-
tel.offic.fung.poſſ.Cyn.Alberic.*& *Angel.in auth.*
matri,

Digitized by Google

matri, & auiæ, C. eod. tit. & in hanc partem in-
clinarunt *Riccard. Malumbr.* & *Iacob. Beluiſ.*
ſup. cit.
33 In contrarium autem tenuerunt *Butrigar.*
& *Rayner.* eorumq; ſententiæ potiſſimum
fundamentum eſt, quià nunquã ad datiuum
tutorem deuenitur, exiſtente perſona legiti-
ma, cui poſſit tutela decerni, quod patet ex
ordine *titulorum* in *ff.* vbi primò ponitur *tit.*
de legit. tutor. poſteà *tit. de tutor. & curat. dat. ab*
ijs, qui ius dand. hab. &c. ſic etiàm habetur in
C. vbi priùs ponitur *tit. de legit. tutel.* ſucceſ-
ſiuè autem *tit. qui dar. tutor. vel curator. poſſ.*
tandem eundem etiàm obſeruauit ordinem
Iuſtinianus inſtit. lib. 1. vbi præmittit *tit. de le-*
git. Agnat. tutel. deindèq; ſubnectit *tit. de Atti-*
lian. tutor. quo loci de datiuis tutelis pertra-
ctatur, quaſi expreſsè voluerint Imperato-
res, & I.C. legum compilatores, ſemper ad
legitimam tutelam deueniendum eſſe, dati-
34 uam verò fore ſubſidiariam; † Sicq; firma-
tur concluſio ex ponderato titulorũ ordine
(cùm à rubro valeat argumentum) legitimã
tutelam datiuę anteferri; Id, quod patet etiã,
35 † nam legitima tutela teſtamentariæ dum-
taxat cedit, ad *tex. in d. l. ſi quis ſub conditione*
· 11. *ff. de teſtam. tutel.* ibi, *Quandiù teſtamentaria*
tutela ſpectatur, legitimam ceſſare. Item *tex. in l.*
ſi tutor Reipublicæ, §. *quid igitùr, ff. de tutel. &*
ration. diſtrah. ibi, *Quià ſemper legitima tutela*
teſtamentariæ cedit. Et demùm ex *tex. in l.* 3. *C.*
cit. tit. de teſtam. tutel. vbi frater impuberis, te-
ſtamentarium tutorem, à tutela fratris ſui
non excludit. Igitùr præter teſtamentarium,
qua ratione ſit legitimus poſtponendus da-
tiuo tutori, nullo iure cauetur.
36 In hac opinionum antonomia, diſtinctio-
nis fœdere nonnulli *DD.* ſe expedire arbi-
trati ſunt, & miranda quidem res eſt, nàm
omnes in diſtinguendo variant, & tamen
vnuſquiſq; pro ſua diſtinctione laudat do-
ctrinam *Bar. in d. auth. Sacramentum, C. quand.*
muli. tutel. offic. fung. poſſ. & in *d. l. ſi quis ſub cõ-*
ditione, col. 3. *ff. de teſtam. tutel.* vt potiùs credi-
derim, locum *Bar.* non legiſſe, quàm non in-
37 tellexiſſe: † Quòd autem ità ſit, legẽdi primò
ſunt *Ruin. Bero.* & *Gabriel.* relati per *Surd. d.*
deciſ. 106. *n.* 6. qui authore *Bar.* dicunt, matrẽ
tranſeuntem ad ſecunda vota, amittere tu-
telam filiorum, & indiſtinctè datiuo tutori
locum facere; ſecùs tamen ſi nunquam ma-
ter filiorum tutelam exercuiſſet, vel ſi ab ini-
38 tio illam ſuſcipere renuiſſet. † Secundò ſimi-
liter ex *Bar,* in hunc modum diſtinguit *Par-*
lador. vt ſi quidem mater antequam nubat,
Iudicem adeat, petatq; filijs de tutore pro-
uideri, & erit locus datiuo, ſin autem idem
agat officium poſt contractas nuptias, & le-
gitimo tùnc tutela erit decernenda, ſic ille
in *tract. quotid. different. differẽt.* 121. *in princip.*
39 *fol.* 227. Diſtinguit † tertiò *Gomeſ. ad d. leg.*
... 3. 12. vt ſi mater nunquam filiorum
tutelam exercuit, nec ſuſcepit, tùnc tranſ-
eundo ad ſecunda vota, fiet locus legitimo
tutori, ſin autẽ tutrix extitit, & tutelam ad-
miniſtrauit, & tùnc, aut ſimpliciter ſecundas
nuptias contraxit, & adhùc legitimus, non
verò datiuus tutor admittetur, vel demùm
tanquam prudens, & prouida, antequam
ad ſecundas deueniret nuptias, à Iudice pe-
tijt, vt de tutore filijs ſuis prouideret, & eo
caſu, ad datiuum tutorem deuenietur, iſtaq;
Gomeſ. diſtinctio conformatur cum diſtin-
ctione *Bar. in d. auth. Sacramentum,* & in *d. l. ſi*
quis ſub conditione, ſi tamen me mei non fefel-
lerunt oculi.
40 Ipſe verò ingenuè arbitror, opinionem
Iacobi Butrigar. & *Rayner.* pro legitimo tu-
tore, eſſe indiſcriminatim veriorẽ, horumq;
argumenta ſup. relata, mentem meam ſum-
41 moperè adæquare, † & fundamentum con-
trarium adductum à *Riccard. Malumbr.* & *Ia-*
cob. de Beluiſ. in illa cauſa infantulę Comitiſſę
de Marciano, eſſe friuolũ, quatenùs dicunt,
quòd remoto tutore, vti ſuſpecto (ſicuti re-
mouetur mater tranſiens ad ſecunda vota)
fiat locus datiuo tutori, ex *tex. in cit. l. ſi quis*
ſub conditione, nam iſtud aſſumptum non eſt
indiſtinctè verum; procedit enim, remoto
tutore teſtamentario, quia tùnc ad legitimũ
non deuenitur, quaſi de legitimo ſuſpicatus
fuerit teſtator, dùm extraneum tutorem te-
ſtamento reliquit; ſicq; cauſatur hoc, ex præ-
42 ſumpta voluntate teſtatoris: † Atqui mater
legitima tutrix eſt ſuorum filiorum, *l. ſi ma-*
ter 6. *C. in quib. cauſ. pign. vel hypoth. tacit. contr.*
& *Gloſ. in auth. matri, & auiæ, verb. Permitti-*
mus, C. quand. muli. tutel. offic. fung. poſſ. Ergò
diſpoſitio dictæ *l. ſi quis ſub cõditione,* loquens
de extraneo tutore teſtamentario, tanquam
ſuſpecto à tutela remoto, nõ eſt ad tutorem
legitimum extendenda, nè ex diuerſis fiat
illatio.
Hac itaq; poſita explicatione, à nemine
quem hactenùs viderim adductam, arbitror
dubio procul, ad tutelã, de qua agimus, ad-
mittendum fore Carolum Cicala Patruum,
ſi tamen alia obſtantia non concurrant; at-
43 tento, † quòd in hac tutelari materia, non
iuris apices examinantur, ſed quid pupillo
vtiliùs, quiduè ei magis expediat, attendi
debet, totumq; negotium prudentis Iudicis
arbitrio reponitur, adeoùt non teneatur ad
legitimum tutorem deuenire, ſi vel non ido-
neus, vel adeò opibus lapſus exiſteret, vt pu-
pilli ſubſtantia, & opes cautæ non eſſent; le-
gitimus enim, à iure datiuo pręfertur, ſi ido-
neus ſit, & non ſuſpectus, ad quod legendi
Bald. in d. l. ſi quis ſub conditione, nu. 29. & *in l.*
precibus, n. 21. *C. de impubc. & ali. ſubſt.* & *in d.*
auth. Sacramentum, in fin. C. quand. muli. tutel.
offic. fung. poſſ. Corne. conſil. 284. *vol.* 1. *Curti.*
Seni. conſil. 47. *col.* 2. *Curti. Iuni. conſil.* 9. *n.* 8. *in*
44 *fin.* & ... 10. † Cauendumq;
eſt

eſt ab opinione nõnullorum, qui tenuerunt, poſſe matrem tutorem Iudici filijs nominare, nominatumq; eſſe à Iudice præcisè confirmandum, ſed cùm caſus contingetit, conſulito *Menoch. de arbitr. Iudic. caſu* 151. & *cit. Parlador. different. quotid. different.* 121. *fol.*
45 227. † Quòd ſi fortaſsè Iudex imprudenti captus conſilio, petitum à matre tutorem, minùs idoneum cõfirmaret, mater ipſa, quę eum nominauit, pro eiuſdem mala adminiſtratione teneretur, ſic *Vlpian. in d. l. 2. §. ſi mater, ff. ad Tertyll.* ibi, *Quid ſi indignos, ideſt minùs habiles, ad tutelam petierit, cùm ſciebat, Prætorem eos non daturum? Quid tamen ſi dedit eòs Prætor, matris petitionem ſequutus? Iàm quidem Prætoris delictum eſt, ſed & matris punimus conſilium.*

Hæc pro veritate breuiter occurtunt, ſub correctione rectiùs ſentientis. Neap. 10. Ianuarij 1665. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

Reſciſſio contractus annuorum introituum, ob ceſſationem à ſolutione tertiarum, itemq; denointio rei emphyteuticæ, ob ceſſationem à ſolutione Canonis, non conceditur ſtatim, ſed priùs per plura præcepta, habilitatur debitor, & emphyteuta, ad purgandam moram. n. 1. & 2. Contrariamq; Afflict. deciſ. 174. *ob vſu receſſiſſe demonſtratur. n. 3.*

Sed Author inuehit contrà iſtam praxim, & Afflict. deciſionem *ſeruandam, & amplexandam monet. n. 6. Sicq; eſſe denegandam hanc moræ purgationem, æquitatemq; locum habere non poſſe, ex pluribus comprobat. à n. 38. vſq; ad finem. Et quandò, & quomodò poſſit procedere, & ſaluari. n. 50.*

Sententiam, per quam contractus annuorum introituum fuit reſciſſus, vel rei emphyteuticæ deuolutio declarata, abſq; ſolitis præceptis, habilitantibus conuentos ad purgandam moram, nullam eſſe opinatur Dom. Conſiliar. Prat. *tanquam contrà ſtylum Curiæ. n. 4. Sed in contrarium deciſum refertur, tàm in illa cauſa, ſuper qua ſcripſerat* Dom. Prat. *quàm in alia moderniori contingentia. n. 48.*

Moræ purgatio concedenda omninò eſt de iure Canonico. n. 5 Sed hoc pluribus modis limitatur.

Primò, in eo, qui per dolum eſt in mora. n. 7.

Secundò, poſt factam exequutionem à lege, vel ab homine. n. 8. Quod intellige, vt n. 9.

Tertiò, quandò ad aliquid agendum fuiſſet certa dies, certaq; pœna ſtatuta. n. 11. Et vid. n. 12.

Quartò, ſi partis conditio, ex mora deterior effecta fuiſſet. n. 13. Vel ſi res non eſſet integra. n. 14. Sed intellige, & limita iſtam limitationem, vt n. 15. & 16.

Quintò, ſi ageretur de lucro, & de actione quęrenda. n. 17. Et ſic non admittitur actor ad purgandam moram. n. 18. Quod alijs exemplis comprobatur. n. 19. 20. & 21.

Sextò, moræ purgatio non admittitur, poſt litem contextatam. n. 22. Quod intellige, & ſublimita, vt n. 23. & 24.

Septimò, in mora geminata, vt n. 25. Et datur exemplum. n. 26.

Octauò, vbi in diſpoſitione ſunt appoſita verba præcisè terminantia. n. 27.

Nonò, vbi in contractu fuit adiectum pactum reſolutiuum in caſu inobſeruantiæ. n. 28. Et quid de iure Canonico. n. 29.

Decimò, vbi facultati purgandi morã, fuit expreſsè renunciatum. n. 30. Et quid ſi fuiſſet renũciatum, omni legum, & iuris auxilio. *n. 31. & 32.*

Vndecimò, ſi contractus eſſet iuratus. n. 33. Sed contrarium. n. 34. Prima opinio eſt verior, & argumentis defenditur. n. 35.

Demùm, vbi debitor eſſet publico inſtrumento obligatus. n. 37.

Exequutio à lege, quandò facta intelligatur. n. 10.

Inſtitutus ſub cõditione intrà certum tempus adimplenda, non eſt admittendus ad purgandam moram. n. 19.

Legatum mulieri relictum, ſi certa perſonæ nuberet, ſtatim amittitur, ſi mulier ad contrahendum interpellata recuſet, nec ſi poſteà velit nuptias contrahere, admittitur ad purgandam moram. n. 20.

Dos promiſſa pro matrimonio intrà certum tempus contrahendo, lapſo tempore non debetur, etiàm ſi partes velint moram purgare. n. 21.

Iuramentum habet vim ſpecialis renunciationis. n. 36.

Pacta ſeruanda ſunt, ea potiſſimùm, quæ legi, vel bonis moribus non aduerſantur, quæq; in re propria apponuntur. n. 39.

Mora nullo pacto purgari poteſt, contrà legem in re propria ſancitam n. 40.

Pactum reſolutiuum, & reſciſſorium, quid operatur. n. 41.

Fauori proprio quilibet poteſt renunciare. n. 42.

Regreſſus ad iura renunciata, non eſt dandus. n. 44.

Beneficium non confertur in inuitum. n. 43.

Iudex ſeruare debet quod eſt iuſtum, non quod eſt æquum. n. 46.

Vrſill. obſer. 174. *nõ benè intellexit* deciſ. Afflict. *reprahenditurq; à* Gratian. *n. 47.*

Dom. Conſiliar. Scipio de Martino, *laudatur. n. 49.*

Mora pluribus in caſibus remiſſa præſumitur, remiſſiuè. n. 51.

ARGVMENTVM.

Reſciſſionem contractus annuorum introituum, ob defectum à ſolutione tertiarum, itemq; deuolutionem rei emphyteuticæ, ob ceſſationem à ſolutione Canonis, eſſe ſtatim inſtructo proceſſu concedendam, non admiſſo debitore, vel emphyteuta ad purgandam moram, & ſententias latas, non obſeruata hac praxi, qua moræ purga-

Digitized by Google

tio admittitur, eſſe validas, ſolidiſſimè comprobatur, & deciſum fertur; eaq; praxis, ſtyluſq; tanquàm contrà veriſſima iuris principia confutatur, defenditurq; *Afflict. deciſ.* 174. Iſtaq; occaſione, pluribus modis, non inutiliter declaratur, & limitatur, illa æquitas Canonica, qua moræ purgationem, omninò concedendam fore ſancitur. Pro veritate.

CONSILIVM XVI.

1 EX inueterata praxi, ſub æquitatis velamine foréſi abuſu recepta, poſtulante creditore, reſcindi contrà debitorem ſuum, vel hæredes illius, contractum annuorum introituum, & condemnationem fieri pro capitali, & tertijs, idq; ob ceſſationem à ſolutione introituum, non ſtatim cõdemnatio fit, iuxtà perita per creditorem, niſi debitori, vel eius hæredi fiant pręcepta, cum competenti temporis interuallo, ad ſoluendum tertias, *aliàs prouidebitur ſuper reſciſſione, &c.* Summaq; æquitate habilitatur debitor, ad purgandam moram, quam contraxerat, & ad euadendam reſciſſionem à creditore petitam.

2 † Rursùs id ipſum in emphyteuta practicatur, qui ſi ceſſauerit à ſolutione Canonis per triennium, in perſonis priuatis, & per biennium ad fauorem Eccleſiæ, conuentus ad relaxandam rem emphyteuticam, tanquam in commiſſum ceciderit, ad beneficium directi domini, inſtructo proceſſu, nõ illicò caducitas declaratur, nec ad relaxandam rem condemnatur, niſi iterùm, atq; iterùm, per geminata decreta interpelletur, ad ſoluendum Canones decurſos, quos ſi cum effectu perſoluerit, caducitatis ſententiam euitabit, non minùs ac euitatur à debitore introituum reſciſſio cõtractus, ſi pro tertijs decurſis, ſuo ſatiſdederit creditori, vigore decretorum, per quæ ad purgãdam moram imitatur, atq; allicitur, iſtamq; praxim in vtroq; relato caſu docent *Franch. deciſ.* 482. *n.* 10. latè *Dom. Reg. Capyc. Latr. dec.* 30. ſignãter à *n.* 15. *vſq; ad fin.* vbi S.C. ęquitatem ſummoperè extollit, idem *deciſ.* 96. *à nu.* 15. *Reg. Tapp. de iur. Regni, tit. de cenſ. nu.* 123. *Reg. Rouit. in Pragm.* 1. *circà princip. de aſſiſtent. Io: Baptiſt. Thor. vot. deciſ.* 84. *nu.* 395. & nouiſſimè copioſè de more *Dom. Conſiliar. Prat. diſcept.*

3 *forenſ. tom.* 1. *cap.* 27. *à nu.* 74. *vſq; ad* 92. † qui refellit contrariam *Afflict. deciſ.* 174. apud quem fuit declarata caducitas, excluſa moræ purgatione in beneficium emphyteutæ, qui per triennium à Canonis ſolutione ceſſauerat, cùm reuerà ex æquitate S.C. *iſta deciſio*, vti antiquata, ab vſu receſſerit, teſte *Vrſill.* ibi, qui dicit, quòd mutantur tẽpora, mutantur perſonæ, & omnia, cùm nihil ſub

4 ſola ſit perpetuum: † In ſumma ſi fieret ſententia, declarans contractum reſciſſum, vel rem emphyteuticam directo domino deuolutam, interpellationibus ad purgãdam moram non præcedentibus, mediantibus decretis, quibus debitor habilitatur ad ſolutionem decurſorum Canonum, penſionum, vel introituum, eſſet nulla, tanquàm lata contrà ſtylum, & æquitatem S.C. ſicuti in terminis, larga manu defendit, idem citat. *Dom. Prat. diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 31. *nu.* 19. *cum ſeqq.* & prædictorum omnium potiſſi-

5 mum fundamentum eſt, † quià de æquitate Canonica, omninò moroſis beneficium purgandi moram conceditur, ad *tex. in cap. potuit, de locat.* & in *cap. ſuam, de pœnit.* cum quibus connectunt etiàm iura ciuilia, vt in *l. ſi ità quis, §. Seia cauit, l. ſi ſeruum, §. ſequitur, l. interdùm, §. fin.* & *l. ſi Inſulam, ff. de verb. obligat.* authoreſq; qui hanc concluſionem æquitati innixam ſeruandam monent, congerit *Noguerol. alleg.* 6. *n.* 76. plenèq; *Capyc. Latr. d. dec.* 30. *Dom. Conſiliar. Staiban. reſolut. forenſ. lib.* 1. *reſolut.* 36. cum copioſa *obſeruat.* ibidem per eundem Dom. Authorem impreſſa, & nouiſſimè *Dom. Marott. diſcept. forenſ. cap.* 25. *à nu.* 61. *ad fin.*

6 Verùm vt ingenuè fatear, quid ſentio, praxis, ſtyluſq; iſte ſuppoſitæ æquitati innixus, longè mihi diſplicuit, ab eo die, quo forenſem Paleſtram adiui, ſemperq; in animo retinui, ſenſum meum, aliqua occaſione in medium proferre, ac pro viribus demonſtrare, æquitatem illam, nullo pacto eſſe practicandam, ad fauorem debitoris introituum, vel emphyteutæ, qui ab annuorum Canonum, vel redditum ſolutione ceſſarunt, eoſque omninò proceſſu inſtructo eſſe protinùs cõdemnandos ad reſtitutionem ſortis, reſciſſo contractu, ſiuè ad relaxandam rem, quam in emphyteuſim habet, iuxtà tradita, & deciſa, apud *Afflict.* omni æuo venerandum *deciſ.* 174. quæ *deciſio* qua ratione in abuſum abierit, penitùs ignoro; Quod vt pateat, non inutiliter animaduerto, æquitatem Canonicam, & ſucceſſiuè beneficium purgandi moram, pluribus modis limitari.

7 Primò limitatur, ſi quis per dolum eſſet in mora, quià æquitas non patitur, vt ex dolo ſuo quis commodum ſentiatur, iuriſq; Canonici beneficio, quoàd illam moram purgandam, potiatur, *Decian. conſil.* 10. *nu.* 13. *vol.* 1.

8 Secundò limitatur, ſi à lege, vel ab homine, iàm facta fuiſſet exequutio, quià poſt illam, certiſſimum eſt, non admitti reum ad moram purgãdam, ad euadendam iàm factam exequutionem, *Bar. in l. ſi Inſulam, in* 4. *&* 5. *limit.*

limit.vbi etiàm Iacob.Niger,n.255.Crot.n.46.
Angel.n.19.verſic.Secundò fallit,Alex.n.33. &
Rip.n.111.ff.de verb.obligat. Cagnol.in l.ſi quis
maior,n.150. ibiq; etiàm Alciat.verbo mox,C.
de tranſact.Iaſ.in l.2.n.74.verſic.Octauò,& vl-
timò, & n.78.C.de iur.emphyt.Tiraquell.in l.ſi
vnquàm, verb.reuertatur, C.de reuoc.donat.Ro-
man.conſil.427.n.8.Deci.cōſil.452.n.13.Pariſ.
conſil.19.n.199.203.224.& 228.lib.2.vbi te-
ſtatur de magis communi,Grat.conſil.93.nu.
62.lib.1.Natt.conſil.364.in fin.lib.2.Seraphin.
de priuileg.iuram.priuileg.48.n.21.Caputaqueſ.
deciſ.234.part.2.& Ricc.collect.145.col.2.part.
9 1.Quod † tamen intelligas verum eſſe,ſi poſt
exequutionem, & bonorū ſubhaſtationem,
ſequuta ſit illorum liberatio in beneficium
emptoris, vt refert determinatum per Rot.
Rom. Gratian.diſcept.forenſ.lib.5.cap.915.à n.
20.vſq;ad 25.ſicq;non ſufficit ſola exequutio
ſed exequutio effectu conſummata,ſequitur
Reg.Capyc.Latr.cit.deciſ.30.n.14. addo Iaſ.in
l.ſi ex pacto,n.18.C.de pact.quos ipſe retuli in
10 omeis obſeruat.cap.133.n.6.†Diceretur autem
à lege facta exequutio,in omnibus illis caſi-
bus, in quibus ipſo iure, ipſoq; facto, pœna
committitur, Alex.cōſil.40.n.3.vol.6.&Natt.
d.conſil.364.n.12.

11 Limitatur tertiò, ſi ad aliquid agendum,
vel obſeruandum,certa,& expreſſa dies,cum
certa, & expreſſa pœna, fuiſſet adiecta, quià
poſtquàm pœna eſt commiſſa, eſt ſucceſſiuè
quæſitum ius ei, ad cuius fauorem venit ap-
plicanda, & conſequenter in illius præiudi-
cium,mora purgari non poteſt,quià ęquitas
Canonica intelligitur citrà iacturam iuris
quæſiti,ſicuti expreſsè tenuerunt Alex.in d.l.
ſi Inſulam, n.15.cum ſeqq. ibiq; etiam Crot.n.
19.& Rip.nu.37.ff.de verb.obligat.idem Alex.
conſil.40.n.3.vol.6. Paul.de Caſtr.conſil.95.nu.
1.lib.1. Iaſ.in l.2.nu.73.verſic.Tertiò ad idem,
& nu.77. verſic. Vel ſecundò, C.de iur.emphyt.
Angel. conſil.43.in fin. Bellamer. conſil.9.nu.3.
Bero.conſil.120.n.21.lib.1. Grat.conſil.93.n.6.
lib.1. Boer.cōſil.22.n.4.& 5.Theſaur.deciſ.77.
& Ricci. d. collect. 145. verſic. Sic vbi ſit dies.
12 † Dixi autem, quòd requiratur appoſitio
diei, & pœnæ copulatiuè, quòdq; tam dies,
quàm pœna ſit certa, & expreſſa, alioquin
mora non eſſet adeò irreparabilis,quin pur-
gari nequeat, & de ratione diſcriminis, vi-
deto DD.in d.l.ſi Inſulam, ſignanter Alex.n.
15.& 52.Rip.n.4.46.48.49.& 50.& Crot.nu.
49.Oſaſ.deciſ.Pedam.49.n.8.& Boer.loc.cit.

13 Reſtringitur quartò, ſi iàm partis condi-
tio in aliquo deterior effecta fuiſſet,vel ſi de-
trimentum aliquod, ex mora paſſa fuiſſet,
quià æquitas, quæ morā purgari permittit,
non patitur quem eſſe in lucro,cum aliena
iactura,ad quod eſt tex.in l.& ſi poſt tres 8.ff.
ſi quis caut.ibi, Nec actoris ius, ex mora deterius
factum ſit; & communiter DD. conueniunt
cum hac concluſione, vt videre eſt apud Iaſ.
conſil.9.n.8.lib.1.Deci.conſil.138.ſub n.7. De-
cian.cōſil.10.n.7.in fin.lib.1.Gabriel.de trāſact.
concluſ.1.nu.14.& 15. Cardin.Mantic.de tacit.
& ambig. conuent. lib.16.tit.14.nu.21. Bellon.
deciſ.Rot.Gen.104.nu.5. & Gratian.diſcept.fo-
14 renſ.tom.4.cap.708.n.18.†Iſtaq; limitatio ex
alio coadiuuatur,nàm dato,quòd ius partis
effectum ſit deterius, oritur per conſequens,
vt res nō ampliùs dicatur integra, quo caſu
eſt etiam impurgabilis mora, Abb.conſil.67.
col.3.par.2.Roman.conſil.103.n.4.Iaſ.conſil.9.
n.8.lib.1.Ruin.cōſil.123.col.fin.lib.3.Gozadin.
conſil.57.n.18.Pariſ.cōſil.19.n.214.lib.1.Cra-
net.conſil.246.nu.5.Rube.Alexandr.conſil.113.
lib.2.Decian.conſil.138.nu.6. Natt.conſil.364.
Grat.conſil.43.nu.55.lib.1. & Grammat.conſil.
15 ciuil.19.n.10.†Eſt tamen animaduertēdum,
quòd prædicta indubitatò procedunt, data
impoſſibilitate repoſitionis rei ad priſtinū
ſtatum, Rip.in d.l.ſi Inſulā,n.118.Rube.Alex.
16 d.conſil.113.n.2. †Cæterùm ſi damnum poſ-
ſet refici, & ius per morā deterius effectum,
poſſet ad priſtinum reduci, non eſſet moræ
purgatio deneganda, Cancer. variar. reſolut.
part.2.tit.de fideiuſſ.cap.5.n.137. quem nouiſ-
ſimè ſequitur Noguerol.allegat.6.n.82.& 83.

17 Quintò limitatur, ſi ageretur de lucro,
quià de ęquitate admittitur purgatio morę,
ſolùm ad damnum vitandum;Hinc inoleuit
concluſio,quòd qui tractat de acquirenda
actione, non de quæſita conſeruanda, non
eſt admittendus ad purgandam moram,
Crot.in d.l.ſi Inſulam, ſub nu.35.verſic.& con-
cluſio, ibiq; etiam Rip.nu.103.Alex.nu.44. &
Roman.n.41.idem Roman.cōſil.352.n.7.Paul.
de Caſtr.conſil.88. in princip. lib.2. Deci.conſil.
452.n.17. Pariſ.conſil.19.nu.236.& 241.in
18 fin. lib. 2. & nouiſſimè † Epiſcop.Afflict. qui
generaliùs dixit, actorem non eſſe ad pur-
gandam moram admittendum, contron.iur.
cap.34. nu.11. addo Ann. ſingul. 350. Cardin.
Mantic. de cōiect.vltimar.volunt.lib.11.tit.18.
n.41.& 42. & Gratian.diſcept.forēſ.tom.1.cap.
19 137.n.3.& 4. † Hinc eſt, quòd inſtitutio fa-
cta de aliquo, ſub modo, vel conditione, ad
certum tempus collata, effectum non ſorti-
tur, modo, vel conditione, intrà ſtatutum
tempus non adimpleta; & quià agitur de
iure quærendo, nō de quæſito conſeruando,
hinc fit, quòd non exauditur hæres ſub mo-
do, vel conditione inſtitutus,ſi poſt tempus,
ſe paratum ad purgandam moram, implen-
damq; conditionem,exhiberet,ad tex.in l.3.
20 §.& ſi hæres,ff.de minor.†Subditq;ad propo-
ſitum cit.Afflict.vbi ſup.quòd legatū mulieri
relictum,ſub conditione nubendi certæ per-
ſonæ, ſtatim amittitur, ſi legataria ad nu-
ptias interpellata, illas contrahere recuſa-
uerit, licèt poſteà, volens, vel credens poſſe
moram purgare, nuptijs annuar,ex Gratian.
21 diſcept.forenſ.tom.1.d.cap.137.†Atq; demùm
dos alicui promiſſa, pro matrimonio intrà

certum tempus contrahendo, non debetur, ſi nuptiæ ſtatuto termino ad effectum non ducantur, abſq; ſpe purgandi moram, ad obtinendam dotem promiſſam, ſicuti plenè de omnibus, Afflict.d.contr.34.

22 Sextò limitatur, poſt litem conteſtatam, quià qui patitur poſt contractam moram in iudicio conueniri, cum eoq; litem conteſtari, non ampliùs ad illam purgandam admittendus eſt, propter malitiam, & dolum, in quo verſari videtur; Valens enim ſtatim poſt motum iudicium moræ occurrere, acquieuit, conſentiendo ad actum conteſtationis deueniri, in diſpendium actoris, tex. in ſæpè cit. l.ſi Inſulam, ibiq; Alex.n.28.Crot. n.42.Rip.nu.6.16.& 119.Hyppolit.de Marſil. in l.1.§.quæſtioni, n.10.ff.de quæſt. Decian.cõſil. 10.n.18.lib.1.Crauet.conſil.216.nu.23.Grammat.conſil.ciuil.19.n.9.Gabriel.concluſ.1.n.16. de trãſact.&Seraphin.de priuileg.iur.d.priuileg.
23 48.n.13.†qui tamen hoc intelligunt de mora, cum effectu antè litis conteſtationem contracta, quià ſi contraheretur per ipſam conteſtationem, purgatio illius vſq; ad ſententiam poſſet tolerari, Crot.in d.l.ſi Inſulam, nu.48. & Rip.n.78.ff.de verb.obligat. Ann.ſingul.350. verſic.Sed in cauſa demanij. Iterùm
24 † intelligenda eſt limitatio, vt ſit vera de iure ciuili, ex diſpoſitione dictæ l.ſi Inſulam, ſed de iure Canonico, non eſt vera, quià nullum prębet litis conteſtatio impedimentum ad purgandam moram, ſiuè antè conteſtationem, ſiuè ex ipſa conteſtatione ortum habeat, idq; in quacunq; iudicij parte, offerendo implemẽtum, Mareſcot.variar.reſolut. lib.2.cap.125.n.28.& Guttier.de iuram.part.3. cap.17.n.10.vbi ità refert determinatum per Cancellariam, & ſequitur Noguerol.d.allegat. 6.n.77.& 78.

25 Non procedit ſeptimò, in mora geminata, quià hæc nullo iure purgari poteſt, Alex. & Rip.in d.l.ſi Inſulam, ille ſub n.29.verſic.Ex quo infertur, iſte ſub n.76.77.& 110. Hyppolit.de Marſil.in l.1.§.quæſtioni, n.10.ff.de quæſt. idem conſil.2.n.63. Polidor. Rip.obſeruat.171. Gabriel.concluſ.1.n.22.de tranſact. Gozadin.d. conſil.57.nu.21. Bero.d.conſil.120. n.21.lib.1. Seraphin.d.priuileg.48.n.3.& 25. Capyc.deciſ. 19.n.4.& Gratian.diſcept.tom.5.cap.915.nu.9.
26 †Quò fit, vt nequeat ampliùs purgari mora ab eo, qui paſſus eſt labi terminum, ſecunda vice, peremptoriè datum, in ſecundo proclamate, propter illam geminatam moram, ex geminata interpellatione contractam, ad tradita per Oſaſ.deciſ. 71. nu.7. & conferunt notata per Gabriel.concluſ.4.n.5.de except.

27 Octauò, ſi ad implendam diſpoſitionem, fuiſſent appoſita verba pręcisè terminantia, nàm tùnc fruſtrà beneficium purgationis moræ poſtulatur, diſpoſitione non adimpleta, nè videatur ad adimplẽdum admitti, cum iactura alterius partis, de qua ex illis præciſis terminantibus verbis, rectè arguitur, quòd aliter non conueniſſet, nec contraxiſſet, Crot.conſil.49.n.10.lib.1.Tiraquell.in l. ſi vnquàm, verb.reuertatur, nu.82.124.& 125. cum ſeqq. C.de reuoc. donat. & Gratian. diſcept. forenſ.tom.2.cap.239.n.14.

28 Nonò reſtringitur regula, ſi in contractu fuiſſet appoſitum pactum reſolutiuum, in caſu inobſeruantiæ, ſiuè non adimplementi, intrà præfixum tempus, nàm tranſacto termino, adimplemento nequaquam ſequuto, ſtatim euaneſcit contractus, & omnis conuentio in eo contenta, atq; ad non actum reducitur, & per conſequens redditur mora prorsùs impurgabilis, nè ſubſtineri videatur contractus, contrà voluntatem contrahentium, qui noluerant paciſci, non adimpletis promiſſis ſtatuto tempore, propter pactum reſolutiuum, Rip.in d.l.ſi Inſulam, n. 116.Laurent.de Pin.conſil.116.n.30.Deci.cõſil. 452.n.17.Grat.cõſil.97.n.61.& 77.lib.1. Menoch.conſil.718.n.9.lib.8.Gramm.d.conſil.ciuil. 19.nu.7.Gabriel.d.concluſ.1.nu.24.de tranſact. Gratian.diſcept.forenſ.tom.2.cap.307.n.33. & 34.vbi plures adducit Rot.deciſ.poſt Caputa-
29 quenſ.deciſ.230.in fin. & deciſ.235.†qui licèt dicat, hoc de iure Canonico habere difficultatem, tamen Beltramin.ad Ludouiſ.deciſ.559. nu. 10. limit. 3. ex magis communi teſtatur, etiàm de æquitate Canonica, non poſſe in relato caſu purgari moram, nè pacta reſolutiua, procedentia ex primaria partium voluntate, reddantur irrita, & nullius roboris, hoc idem ſentit Cyriac.contr.forenſ.cap. 159.n.12.13.33.45.& 48. quem ſequitur Io: Baptiſ.Ciarlin.contr.forenſ.lib.2.cap.126.n.68. vbi notabiliter ratiocinatur, poſt cit.Seraph. d.priuileg.48.n.20. cit.Gratian.tom.4.cap.787. n.31. Ricci.collect.145.col. 2.verſic.Sic ſi in inſtrumento, Dom.Conſiliar. Marcian. conſil.37. ſub n.12.verſ.Et ideò, vol.1. & doctè de more Dom.Reg.de Marin.reſolut.iur.cap.271.lib.1.

30 Decimò limitatur, quandò facultati purgandi moram expreſsè renunciatum fuit, ſic Bald.in l.Sancimus, n.4.C.de fideiuſ.vbi ponit hæc magiſtralia verba, Nota per pactum derogari prouiſioni, & miſerationi legis; ex hoc ſume argumentum, quòd omnia iura, quæ admittunt purgationem moræ, ſunt vera, niſi actum ſit inter partes, quòd mora nõ poſſit purgari; & cum hac opinione concordant DD. in d.l.ſi Inſulam, præſertim verò Rip. nu.117. Crot.n.82. verſic.Quinta difficultas eſt, Iacob.Nig.nu.278. & Alex.n.23.de verb.obligat.Mayner.in l.nulla intelligitur mora, n.47.ff.de reg.iur.conſentiunt etiam Corbul.in tract.de priuat.ob non ſolut.Canon.limit.41.nu.12.fol.510.Caputaquenſ.deciſ. 247.n.2.par.1.& Pute.deciſ.465.n.4.lib.2.qui hanc ſententiam adeò veram eſſe arbitratur, vt dixerit, neminem de ea dubitare, addo Gephal.conſil.25.n.45.in fin.lib.1.Grammat.d. conſil.ciuil.19.nu.8.Afflict.deciſ.174.ſub nu.4.

verſic.

verſic. Item erat clauſula, Maran. in ſpec. part. 6.
membr. 9. tit. de except. n. 38. ſol. mihi 364. *Sera-*
phin. d. priuileg. 48. *nu.* 30. & *Gratian. diſcept. fo-*
31 *renſ. tom. 5. cap. 915. n. 5.* †Solùm poſſet dubi-
tari, vtrùm generalis renunciatio, quæ fit
per clauſulam, *omni legum, & iuris auxilio,*
compræhendat hoc beneficium purgandi
moram; Quò circà licèt non negauerim,
negatiuam opinionem, amplexatum fuiſſe
Gratian. d. cap. 915. nu. 22. & 23. volentem ex-
preſsè, hanc renunciationis formulam, viam
purgandi moram non præcludere, innixum
authoritati *Vrſill. ad Afflict. deciſ. 174. nu. 1.*
32 † Tamen in contrarium ſe habet verior, &
communior opinio, quià illa renunciatio,
licèt videatur generalis, & ſic laxior, mi-
nùſq; efficax, nihilominùs in effectu, æqui-
pollet ſpeciali renunciationi, vndè ſicuti per
iſtam, mora non purgatur, ità per illam
æquipollentem, iſtamq; partem tenent, &
ſequuntur *Crot. in d. l. ſi Inſulã, col. penul. verſ.*
Quinta difficultas, & ibi *Curti. Iuni. nu. 57. Go-*
zadin. conſil. 57. n. 19. quos refert *Pute. in deciſ.*
Rot. Rom. d. deciſ. 465. nu. 1. part. 2. & cum his
quoq; annuunt *Deci. d. cõſil. 452. n. 18. Afflict.*
d. deciſ. 174. n. 5. verſic. Item eſt renunciatum,
Burſat. conſil. 84. n. 6. lib. 1. Roland. conſil. 13. n.
6. & 9. cum ſeqq. lib. 1. Ioſeph Ludouic. deciſ. 90.
nu. 15. Magon. deciſ. Lucrenſ. 35. n. 4. Mart. de
clauſ. part. 1. clauſ. 136. nu. 4. cit. Roland. in tract.
de lucr. dot. quæſt. 42. n. 22. & *Seraphi. d. priuileg.*
48. *n.* 30. cum ibi notatis per *Martin. n. 32. in*
fin. Sicq; conſtat, eſſe hanc partem magis cõ-
munem, & in conſulendo, & decidendo præ-
ualuiſſe.
33 Reſtringitur vndecimò, in promiſſione,
& contractu iurato, in cuius præiudicium
mora purgari non poteſt, potiſſimùm, quià
iuramentum obligat præcisè ad factum, nec
is, qui Canonicis sãctionibus per periurium
contrauenit, debet Canonica æquitate po-
tiri, *Alex. in d. l. ſi Inſulam, n. 37. Rip. nu.* 33. &
Iaſ. n. 5. idem *Rip. in l. fin. nu. 12. C. de reuoc. do-*
nat. cit. Alex. in l. & ſi poſt tres, n. 3. ff. ſi quis caut.
idem *conſil. 105. n. 9. vol. 3. & conſil. 9. n. 5. vol.*
7. Angel. conſil. 464. in fin. Deci. cõſil. 452. n. 13.
& 14. verſic. Non obſtat, Crot. conſil. 71. nu. 33.
cum ſeqq. Afflict. d. dec. 174. n. 5. Simon. de Petr.
conſil. 20. n. 3. cum ſeqq. Rolan. conſil. 35. n. 52. &
Scacc. de ſent. & re iudic. gloſ. 7. quæſt. 3. limit. 4.
34 *n. 55.* Et †licèt in contrariã ſententiam iuerit
Vrſill. d. deciſ. 174. n. 2. cui addo eiuſdem opi-
nionis *Gratian. diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 278.*
nu. 58. & *Facchine. contr. iur. lib. 12. cap. 12.* In
35 † effectu tamen cauendum eſt, nè à priori
ſententia recedatur, quæ comprobatur ar-
gumentis *Alex. Iaſ. Crot.* & aliorum ſup. cit.
dùm inquiunt, quòd æquitati, ſecundùm
quam mora purgatur, præfertur rigor, *l. 1.*
C. de legi. & l. placuit, C. de Iudic. Atqui pro
obſeruantia iuramenti Canones ſeruant ri-
gorem, ergò eorundem Canonum æquitas,
ad purgandam moram introducta, ceſſare
debet. Sed certè hoc argumentum mihi non
ſatisfacit, quià rigor præfertur, vbi æquitas
non eſt ſcripta, qualis eſt illa, per quam ad-
mittitur purgatio moræ, *cit. iuribus*; ac proin-
dè, ſic dicendum mihi videtur, quòd Cano-
nes potiſſimùm incumbunt, nè quid fiat in
animarum perniciem, ergò Canones admit-
tentes de æquitate purgationem moræ, non
ſunt attendendi, in contemptum iuramenti,
alioquin in grauiſſimam conſcientiarum
perniciem, ab ipſiſmet Sacris Canonibus,
facillima præberetur peierãdi occaſio, quod
nõ eſt dicendum. Denùm ſi eſt verum, quòd
ceſſat purgationis moræ beneficium, vbi illi
expreſsè renunciatum eſt, vt ſup. demonſtra-
nimus, adeoùt voluerit *Pute. ſup. cit.* id non
habere contradictorem; Cur idem non erit
dicendum, vbi cõtractus eſt iuramento val-
36 latus, attento, †quòd ipſummet iuramentũ,
ſpecialis renunciationis vim obtinet, ſicuti
e. pluribus demonſtrat *Dom. Reg. Merlin.*
contr. forenſ. centur. 2. cap. 61. n. 7.
37 Denùm limitatur regula in debitore,
obligato publico mediante inſtrumẽto, ha-
bente liquidam, paratamq; exequutionem,
cuius vigore, ad omnia in inſtrumento con-
tenta præcisè tenetur, abſq; ſpe purgandi
moram in caſu contrauentionis, vel inob-
ſeruantiæ, *Rip. in d. l. ſi Inſulam, nu. 14.* & in *d.*
l. fin. nu. 113. quæſt. 32. C. de reuoc. donat. Deci. d.
cõſil. 452. n. 16. Hyppolit. de Marſil. ſingul. 463.
Burſat. conſil. 84. n. 6. lib. 1. Gozadin. d. cõſil. 57.
n. 19. & *Roland. conſil. 13. n. 7. lib. 1.*
38 His non inutiliter animaduerſis, omninò
ſequitur, non eſſe debitores introituum, vel
emphyteutas, reſpectiuè ceſſantes à ſolutio-
ne reddituum, vel Canonum, admittendos
ad purgandam moram, contrà creditorem
petentem reſciſſionem contractus, vel do-
minum inſtantem pro deuolutione, & cadu-
citate rei emphyteuticæ, ſed inſtructo pro-
ceſſu condemnandos fore, nullis præceden-
tibus præceptis, quibus moderna praxis
vtitur, cùm certiſſimum ſit, contractus om-
nes annuorum introituum, itemq; emphy-
teuticos, celebrari publico mediante inſtru-
mento, continente nedùm iuratam promiſ-
ſionem, & pactum expreſsè reſolutiuum, &
reſciſſorium, in caſu deficientiæ à ſolutione,
verùm quoq; ſpecificam, expreſſamq; renun-
ciationem, beneficio purgãdi moram, æqui-
tatiq; Canonicæ, & ipſius S.C. quamuis de-
bitor veniret ſacculo parato, poſt commiſ-
ſam moram, in ampliſſima forma, quemad-
modùm indiſtinctè legimus, fuiſſe inita in-
ſtrumenta priſcis temporibus, & modernis
quoq; ſtipulari; Modò itaq; ſi non obſtante
conuentione taliter habita, moræ purgatio
admitteretur, eſſet iſta æquitas, non ſolùm
vltrà, ſed contrà æquitatem Canonicam, ſe-
cundùm quam moræ purgatio denegatur,
quandò

Digitized by Google

quandò contrà moroſum debitorem, pnblicum vrget inſtrumentum, vt diximus *n.37.* Item vbi promiſſio eſt iureiurando vallata, vt *n.33.* Item quãdò facultati purgandi moram fuit renunciatum, etiam per illam generalem clauſulam, *omni legum, & iuris auxilio*, vt *n.30. cum ſeqq.* Item demùm, vbi in contractu fuit appoſitum pactum reſolutiuum, vt *n.28.* Si ergò horum quodlibet potèns, & efficax eſt ad excludendam moræ purgationem, quid dicendum erit, vbi hæc omnia concurrunt?

39 Rursùs eſt illa ęquitas, contrà omnia iura mundi, & cunctis verioribus iuris principijs repugnat, & primò cõtrà rigorem ſcriptum per Prętorem, qui pacta ſeruari iubet, *l. iuris gentium 7. §. ait Prætor, ff. de pact.* qnid enim tam cõgruum fidei humanæ eſt, quàm ea ſeruare, quæ inter eos placuerunt, inquit *Vlpian. in l.1. ff. eod.* Hinc pacta, quę contrà legem non ſunt, vel contrà bonos mores, legis vim obtinere, habetur ex *l. conuenire, & l. ſi vnus, §. illud, ff. cit. tit. l. pacta, quæ contrà C. eod. l.1. ff. depoſit.* & *Franch. deciſ. 226. n.4.* præſertim verò, quandò pacta præſcribuntur ſuper re propria, cuius quilibet eſt moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mandat.* in
40 † quibus terminis nulla æquitas ſuadet, admitti moræ purgationem, contrà legem, quam in re mea dixi, *Pariſ. conſil. 19. nu. 246. lib. 2. Gratian. diſcept. tom. 3. cap. 515. n. 25. Caren. reſolut. 23. n. 8. verſic. Ex quo,* & *Dom. Staiban. cit. reſolut. 36. n. 20.*

41 Secundò, ex eadem æquitate reſultaret, quòd conſiſteret contractus, per purgationem moræ, contrà voluntatem contrahentium, qui contractus reſolutionem, & reſciſſionem, expreſsè in pactum deduxerunt, in caſu deficientiæ à ſolutione tertiarum, vel annuorum Canonum, contrà *tex. in d. l. 1. §. conuentionis verbum, in fin. ff. de pact.* ibi, *Nàm & ſtipulatio, quæ verbis fit, niſi habeat conſenſum, nulla eſt.* Cùm certiſſimum ſit, ipſum pactum reſciſſorium, & reſolutiuum, nedùm abſtrahere conſenſum à contractu, ſed imò inducere conſenſum contrarium cõtractui, quaſi noluerit pars contrahere, non obſeruatis promiſſis, ad *tex. in l. voluntate 10. ff. quib. mod. pign. vel hypoth.* expreſsè *Gratian. d. cap. 515. n. 1. & cap. 532. n. 21.* cum alijs apud *Dom. Staiban. d. reſolut. 36. à nu. 15.* qui loquitur in terminis.

42 Demùm admiſſa moræ purgatione in caſibus, de quibus agimus, non obſtante, quòd illi beneficio fuerit renunciatum, tria reſultant. Primum, nàm non valeret renunciatio fauoris proprij, contrà *tex. in l. ſi quis in conſcribendo, C. de Epiſ. & Cleric. & l. ſi quis in conſcribendo, C. de pact.* vbi Imperatores, antiqui iuris regulam commemorant, qua omnes licentiam habent, ijs, quæ pro ſe indulta
43 ſunt, renunciare. † Secundum, quià beneficium purgandi moram in inuitum, & prorsùs immeritum, conferretur, in eum ſcilicet, qui illi ab initio renunciauit, contrà *tex. in l. Inuito, ff. de reg. iur.* & in *l. nec emere, C. de iur.*
44 *delib.* † Tertium tandem, quià regreſſus pręberetur ad ius renunciatum, contrà *tex. in l. fin. C. de remiſ. pignor.* In ſumma, cur æquitas ſeruanda erit contrà creditorem, minimè verò rigor ſcriptus contrà debitorem, qui deficiendo à ſolutione, fidem ſefellit? Cur magis debitoris miſerendum, quàm creditoris, qui ſua bona, & pecuniam credidit, vt ſibi iuxtà pacta redderentur? Cur denique omnis æquitas frangenda non erit contrà debitorem, qui creditori ſuo, pacta cõuenta non ſeruauit?

45 Neq; obſtat id, quod dicunt *Capyc. Latr.* cæteriq; ſup. cit. *n.2.* vt creditoris ius deterius nõ efficiatur, ſi debitor ad purgandam moram admittatur, illum de æquitate habilitando, ad ſolutionem introituum, vel penſionum decurſarum, quià reuerà motiuum hoc, diuinationi proximum eſt (pace hoc dicam tantorum virorum) quis enim reuelauit, creditoris ſtatum, ex mora debitoris deterius effectum non fuiſſe, vel ſaltem deterius nõ effici, eo ipſo, quòd debitor, ad purgandam moram admittitur, cùm poſſit debitor, vt ſuis conſulat egeſtatibus, nedùm quantitate decurſorum introituum, vel Cànonum, ſed ipſa principali ſorte indigere, cuius vſu priuatur, ſtatim atq; debitor ad purgandam moram admittitur; atq; ideò tutiùs fore arbitror, non hoc ſcrutari, efficiatur necnè creditoris conditio deterior,
46 † ſed ſolùm Iudicis partes eſſe, ſeruare quod eſt iuſtum, non quod eſt æquum, contrà iuſtum, ad *tex. in l. 1. cum gloſ. C. de legi.*

47 Et cum effectu, hæc opinio denegans moræ purgationem, eſt verior ex prædictis, & iuxtà eam determinauit S.C. teſte cit. *Afflict. d. deciſ. 174.* & licèt *Vrſill.* illam *deciſ.* calumnietur, habeatq; ſuos inconſideratos ſequaces, tamen pro ſua audacia repræhenditur, ſed non ſatis à *Gratian.* dicente, quòd *Afflict. deciſ.* non benè fuit ab *Vrſill.* conſiderata, *diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 915. nu. 8.* cum quo conſentit doctiſſimus *Dom. meus Staiban. cit. reſolut. 36.* cum obſeruat. nuper impreſſa, ſignanter *n. 9. cum ſeqq.*

48 Nec eſt verum id, quod dicebat *Dom. Cõſiliar. Prat.* quem ipſe ſupra *nu. 4.* allegaui, vt decretum, ſiuè ſententia, qua contractus cõtrà debitorem introituum reſcinditur, vel empyteuta, ad relaxandam rem emphyteuticam condemnatur, ſit nulla, niſi ſolitæ pręcedant interpellationes, quibus debitor, vel emphyteuta, ad purgandam moram habilitatur, quià *Dom. Prat.* non alijs medijs probat hanc ſententiam, quàm quòd ex generalitate regularum, quibus edocemur, ſtylum Curiæ eſſe ſeruãdum, & pro lege habendum,

non

Digitized by Google

non examinata ſtylus quidditate,& eſſentia; Vndè in illa cauſa,in qua doctiſſimus vir ille ſtrenuè pro cliente ſcribebat, illa nullitas, quæ erat tertia in ordine, non fuit admiſſa, ſed tãtùm fuit declaratum, *Primam,& quartam nullitatem obſtare*; & iterùm hoc idem practicatum vidi, in quadam contingentia (cuius occaſione,hæc ad ſcribẽdum exceſſi) quoniam cùm Magnifici Camillus Pratus, & Io:Vincentius Paladini,Patritij Lycienſes obtinuiſſent per S.C.ſententiam reſciſſionis contractus, contrà quendam eorum debitorem, & aſſiſtentiam pro eiſdem quantitatibus ſortis, & tertiarum ſuper quadam domo Palatiata,ſita in dicta Ciuitate Litij,quę poſſidebatur per Magnificum V.I.D.Carolum Therianè(cuius eram Aduocatus)dictus Carolus, contrà meum votum, conſiliumq; nullitates aduersùs ſententiam propoſuit, potiſſimaq; erat,nam ſinè præceptis,quibus debitores introituum habilitantur ad purgandam moram, fuit reſciſſus contractus, contrà ſtylum,iudicandiq; vſum ipſius S.C. & ſucceſſiuè contrà iura, quibus Curiæ ſtylum, pro lege ſeruandum ſancitur; verùm propoſitis nullitatibus, illiſq; in S.C.diſcurſis, de anno 1665.fuit iudicatum,*non obſtare*, vt ex proceſſu in Banca Magnifici Figliolæ,

49 †referente Dom. meo Conſiliario Scipionę de Martino, viro morum, vitæq; probitate, doctrina, & in iudicando ſinceritate ornatiſſimo: Et quia illas nullitates, tanquam calumnioſas, & de iure non militantes, nec ſubſcribere, nec defendere volui, eapropter fructuoſũ clientem amiſi, practicando illud non fallens adagium, *Veritas odium parit*.

50 Itaq;(vt poſt multa concludam)Tribunalium praxis, ſtyluſq; quo introituum debitores, & emphyteutæ, ad purgandã moram admittuntur, tolerari eatenùs tantùm recto iure poteſt, quatenùs creditor, vel directus dominus non diſcrepat,ſed annuit decretis, quibus illi, ad moram purgandam habilitantur, quaſi eo dumtaxàt caſu,nõ à Iudice, ſed de partium conſenſu, mora remiſſa cen-

51 ſeatur, †prout in effectu,pluribus in caſibus moram remiſſam pręſumi voluerunt *Cagnol. in d.l.ſi quis maior,nu.198.C.de tranſact. Ruin. conſil.110.nu.4.lib.1.* & *Rot. diuerſ. deciſ.304.* incipit, *Die 9. Martij*.

Hæc ſcribebam, vt propriæ conſcientiæ, & clienti Iureconſulto, pro veritate reſponderem, atq; conſulerem. Laus Deo,& B.V.

SVMMARIVM.

PRoxenetæ, ſeù mediatores ad aliquod matrimonium contrahendũ,an poſſint licito iure paciſci, de certa quantitate eis ſoluenda, matrimonio ad effectum ducto.n.1.

Negatiuè, quia pactio eſſet illicita, & ſimoniaca.n. 3.4.& 5. Sed ſolùm poſſent recipere aliquid gratiosè, & nullo iure rogente oblatum, eod.n.4.& 7. Vbi idà interpretatur Gloſ.in Can.honorantur 32. quæſt. 2. *illaq; malè fuit intellecta per* Dom.Regent.Donat.Anton. de Marin. *n.6. & d.n.7.*

Sed Author tenet, valere hoc pactum, de ſoluendo certam quantitatem,mediatoribus,& proxenetis, nullamq; contrahi ſimoniam. n. 8. Et de ratione. n. 13. 16. & 18. Et quomodò intelligatur, & quandò procedat contraria opinio.n.14.& 15.

Matrimonium eſt verè vnum ex ſeptem Sacramẽtis legis Euangelicæ.n.2.

Matrimonium quatruplicìter ſe habet. Primò, vt Sacramentum, & vt quid iuris Diuini. n.9. Secundò, quoàd ſolemnitates,eſt iuris poſitiui.n.10. Tertiò, quoad mutuum conſenſum, eſt iuris gentium. n. 11. Quartò, quoad copulam, & ſobolis procreationem, eſt iuris naturalis.n.12.

Labor, præmium, & mercedem meretur.n.17.

Simonia nunquàm committitur, quandò ſolutio, & pretij datio, ad aliam cauſam referri poteſt,quàm ad conſequutionem Sacramenti, vel rei ſpiritualis.n.18.

Dos non debetur pro matrimonio ſacramentaliter ſumpto, quià eſſet ſimonia, ſed pro oneribus matrimonij,eod.n.18.

Monaſterium licito iure capit dotem pro ingreſſu puellarum.n.19.

ARGVMENTVM.

Mediatores, ſeù Proxenetas ad matrimonia contrahenda, licito iure poſſe certam mercedem conuenire,& in pactum deducere, matrimonio ad effectum ducto, mercedemq; illam,tàm in foro poli, quàm fori, exigi poſſe demonſtratur,nullamq; ſimoniacã labem contrahi comprobatur; Contrariaq; opinio non inutiliter confutatur,& interpretatur. Pro hæredibus Hyacinthi Falcone.

CONSILIVM XVII.

1 SVnt in hac Ciuitate quidam aptiſſimi viri, quorum vnica induſtria eſt, notitiam nubendarum perſonarum habere,earumq; qualitates, & inclinationes ſciſcitari; Iſtoq; pacto dietim, modò vni, modò alteri, matrimoniorum occaſiones anteponunt, ſeq, ipſos, eorumq; induſtriam exhibent, pro matrimonio ad effectũ ducendo (verè ignoro, ſi fructuoſi,an otioſi viri ſint hi nuncupandi) Hanc tamen proxeneticam, quam offerunt opem, ſæpè ſæpiùs cariſſimo venundantur pretio, quippè obligationes, pollicitationeſq; exigunt ab alterutra,

Digitized by Google

terutra,& quandoq;ab vtraq;parte,de certa eis quantitate exoluenda, ſtarim atq; tale matrimonium, ad effectum ductum fuerit, quæ ſanè promiſſiones, potiſſimùm eæ,quæ à viris fiunt, ſolent, vt plurimùm,nimis eſſe liberales (credo ſub illa ſpe,dotis de recenti numerandæ, dotemq; antè matrimonium incipiunt dilapidare) Horum induſtrioſorum virorum,vnum noui,Hyacinthum Falcone nuncupatum, iàm vita functum, qui aliam nõ reliquit hæreditatem, quàm quòd duc. 1500. in tot apochis Bancalibus, hoc pacto dictantibus, *Banco della Santiſſima Annuntiata di Napoli, pagarete per me al Sig. Giacinto Falcone duc.400.per altri tanti, e detto pagamento lo farete all'hora,quando ſarà con effetto cõtratto il matrimonio trà me,e la Signora N.N. ne prima,ne d'altro modo,del che nè ſtarete à fede del R. Parroco, quale hauerà ſolennizato il matrimonio ſudetto, renunciando con giuramento all'eccettione non numeratæ pecuniæ,& à qualſiuoglia altra eccettione,etiàm liquida præuentione e deſignando per luogo di citatione la Curia di Notar,&c.Napoli,&c.*& licèt mortis tẽpore ipſius Hyacinthi, cõditio eueniſſet duarum apocharum, aſcendenrium ad ſummam duc.700. eſt tamen proximiorũ ab inteſtato animus in ancipiti; Verentur enim,nè prorsùs infructuoſam hæreditatem adirent, eò, quòd licèt apochæ dictent, *per alri tanti*, veritas tamen eſt,nequaquã fuiſſe pro mutuata pecunia confectas,ſed pro ope proxenerica, pro matrimonijs ad effectum ducendis,quẽadmodùm omnes teſtes apodixarij extraiudicialiter requiſiti teſtantur; Quapropter quantitates illæ iniuſtè peti poſſe videntur;

2 †eſt enim matrimonium,verè,& realirer Sacramentum,atq; vti rale,gratiam confert, & auget,vt habetur in *Sacroſanct.Cõcil.Trident. ſeſſion.24.de Sacram. matrim.cap.1.* ibi, *Si quis dixerit, matrimonium non eſſe verè, & propriè, vnum ex ſeptem legis Euangelicæ Sacramentis,à Chriſto Domino inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſia inuentum, neq; gratiã conferre,anthema*

3 *ſit.* Sed ſic † eſt, quòd pro Sacramento, nihil prorsùs dari, recipi, nec quid ſimile polliceri,vel paciſci poteſt;Ergò pactio in noſtra facti ſpecie ſuppoſita, pro matrimonio ad effectum ducendo,tanquam illicita,& ſimoniaca, inualida, atq; improba omninò iudicanda eſt, ſicuti in terminis terminantibus, contrà *Innocent.* renet doctiſſimus Carmelita, *Io: Bachon.ſentent.lib.4.diſtinct.22.quæſt. 6. verſic. Decimò dubitatur, tit. de Sacram. matrim. vtrùm aliquid pro eo poſſit accipi, &c.*

4 Cum hac eadem negatiua opinione, vniformatur ſententia *Præpoſit. Alexandr. in Can. his ergò, in fin. vn. 9. 23. diſtinct.* vbi concedit, poſſe proxenetam, poſt contractum matrimonium, aliquid ſibi, gratioſè, & liberaliter, nullo iure, nullaue pactione cogente, oblatum acceptare, omni prorsùs confutata determinata pactione, antè matrimonium inita,tanquam ſimoniaca labe infecta,in remunerationem rei ſpiritualis, & ſacramentalis,ipſumq; *Præpoſ.* ſequitur *Gratian. diſcep.*

5 *forenſ.tom.2.cap.210.n.17.*†Idq; ipſum comprobatur punctualiter authoritate *Gloſ. in cap.1.verſic.Mediatores,tit.de teſt.&atteſt.in 6.* quæ loquens de mediatoribus, & proxenetis,ad aliquod ſpirituale negotium,vult expreſsè, eum ſimoniacè peccare, & fore repellendum, ſi ciuilirer agat ad ſalarium, vel aliam temporalem promiſſionem, ſibi pro negotio illo ſactam,per hęc notabilia verba, *Mediatores,qui proxenetę dicuntur,Canon vocat illos interemptores,91.diſtinct.Can.penul.Et ſalarium, quod eis datur, dicitur proxeneticum, ff. de proxenet. l.1. & 2. & ſi in ſpiritualibus ſalarium recipit, vel aliquam promiſſionem commodi temporalis,ſimoniacus eſt,de ſimon.cùm eſſent,& tùnc non admittitur, etiàm ſi ciuiliter agat.* Hæc *Gloſ.*

6 Nec obſtare poteſt authoritas *Dom. Reg. Donat. Anton. de Marin. lib.1. reſolut.iur.cap. 269.* vbi expreſsè tenet ad fauorem mediatoris, ſeù proxenetæ, ad matrimonium aliquod contrahendum, & valere pactionem, certamq; pollicitationem illi ſactam,de aliqua quantitate; quià breuiſſimè reſpõdetur *Dom. de Marin.* opinionem, inniti ſuper diſpoſitione iuris ciuilis, vt potè ex *l.fin.ff.de proxenet.l.fin. C.de ſponſal. & arrhis*, & in *l.2. C.de donat.ant.nupt.* non animaduertens, iura ciuilia, ſimoniacam labem, non cognouiſſe;

7 Et quatenùs † pro validitate pacti, ad comprobationem ſuæ ſententiæ adducit authoritatem *Gloſ.* per illum *tex.in Can.honorantur 32.quæſt.2.* quæ in princip. ponit hæc verba, *Pro matrimonio cõtrahendo, poteſt exigi pecunia, nec erit ſimonia,licèt matrimonium ſit maximum Sacramentum, nàm talis datio, potiùs dicitur honor,quàm pretium.* Reſpondetur,malè fuiſſe *Gloſ.* per *Dom.de Marin.* intellectam, nam ex eiſdem relatis verbis patet, illam loqui de voluntarijs muneribus, ſpontè oblatis, quæ non dubitatur, quin licito iure recipi poſſint, quemadmodùm ex *Præpoſ.* & *Gratian.* ſuprà probauimus; & quòd *Gloſ.* loquatur de vltroneis oblationibus, patet ex *tex.* ibi; *Honorantur parentes Rebeccæ muneribus*; hoc eſt ſpontaneis dationibus, nam id,quod datur ex pacto, non dicirur munus, ſed debiti ſolutio, cùm per pactum tranſiuerit in debitum; & Hiſtotia, de qua in *tex.* & *gloſ.* deſumpta eſt ex *Geneſ. cap. 24.* vbi Elezar ſeruus Abrahæ, de mandato domini ſui, Meſopotaniam perijt, pro conducenda Rebecca in vxorem Iſaac,& munera largitus fuit,tam Rebeccæ, quàm marri, & ſratribus illius; quæ de cauſa conſtat,neq; *tex.* neq, *gloſ.* eſſe allegabilem ad deciſionem caſus propoſiti, ſicuti opinatus fuit *Dom.de Marin.*

8 Verùm his non obſtantibus, arbitror, licito

cito

Digitized by Google

cito iure valuiſſe Hyacinthum taliter paciſci, pollicitaſq; quantitates, citrà ſimoniacam labem exigi, atq; peti ab eius legitimis hæredibus poſſe, tam in foro fori, quàm in foro poli, in prǽmium proxenetici exercitij, & laboris, qui benè potuit certo pretio æſtimari, validèq; iſtam ſententiam tenuiſſe *Dom. de Marin.* non tamen illis, quibus ipſe vtitur medijs, ſed alijs longè diuerſis, & firmioribus; † Quod, vt pateat, præſuppono, matrimoniū quatrupliciter conſiderari poſſe. Et primò, tanquam à Chriſto Domino noſtro inſtitutum, per legem Euangelicam, ſe habet, vt Sacramentum, & vt quid iuris Diuini, vt habetur in *Trident. Concil.* † Secundò, quòd attinet ad ſolemnitates in matrimonio requiſitas, potiſſimùm vt celebretur in faciem Eccleſiæ, cū Sacerdotali benedictione, & quoàd hanc partem, conſideratur tāquam de iure poſitiuo *DD. in tit. inſtit. de iur. natural. gent. & ciuil.* ſignanter *Aret. nu.* 4. & in *l.* 1. §. *ſi quis ità, ff. de verb. obligat.* doctiſſimus *Sanch. de matrimon. lib.* 2. *diſput.* 5.

9

10

11 † Tertiò, ſi conſideretur matrimoniū quoàd illum mutuum conſenſum, quo mediante celebratur, per verba, *vis, & volo,* iuxtà *tex. in cap. tua, de ſponſal.* & in *l. nuptias, ff. de reg. iur.* & quoàd hanc partem, eſt verè contractus de iure gentium, qui conſenſu perficitur, *l. ex hoc iure, ff. de iuſt. & iur. l. iuris gentiū, ff. de pact. &* §. *iuris autem gentium, inſtit. de iur. natural.*

12 *genti. & ciuil.* † Quartò demùm, ſi conſideretur quoàd effectum copulæ, & procreationis ſobolis, & quoàd hoc, eſt matrimonium de iure naturali, quo etiam inſipientes beſtiæ ad copulam conducuntur, & inſtruuntur, *l.* 1. §. *ius naturale, ff. de iuſt. & iur. Can. Ius naturale, diſtinct.* 1. *& cit. tit. inſt. de iur. natural. gent. & ciuil. in princip.* comprobat optimè *Thom. Sanch. d. tract. de matrim. lib.* 2. *diſput.* 2. *n.* 2.

13 His præmiſſis, reſultat luce clarior validitas promiſſionis factæ de certa quātitate, ad fauorem proxenetæ, ſeū mediatoris, ſub conditione, ſi matrimonium aliquod ad effectum duxerit, taliter quòd ſequuto effectu, omninò debeatur promiſſa quantitas, quam mediator accipiendo, eſt in tuta conſcientia, citrà omnem ſimoniacæ prauitatis ſuſpicionem: Ratio eſt, quià pactum de ſibi certa quantitate exoluenda, non fit, vt ad effectum duceret matrimoniū, abſolutè ſumptum, vt Sacramentum, ſed vt contractum; & probatur ratio, quià matrimonium, vt Sacramentum, perficitur ab ipſis contrahentibus, qui ſunt Miniſtri huius Sacramenti, vt omnes Theologi de hoc Sacramēto agentes, docent; requiruntur tamen Parochus, & teſtes, iuxtà formam *Concil.* Ergò pactum mediatoris, non refertur ad matrimonium, vt Sacramentum, & per cōſequens non illicitè

14 paciſcitur, † nec eſt in ſimonia, quam ſolùm incurreret is, qui certum quid ſibi dari paciſceretur, pro obtinenda benedictione Parochi ſuper matrimonio, eiuſq; aſſiſtētia, *Rodoan. de ſimon. part.* 1. *cap.* 11. *n.* 8. qui licèt rationem non afferat, vera ratio eſt, quià benedicitur matrimonium, vt Sacramentum

15 eſt; & † in hunc ſenſum ſunt intelligendæ omnes authoritates ſuprà in contrarium pōderatæ, pro inualiditate pacti, vt loquantur de mercede in pactum à mediatore deducta, pro perficiēdo matrimonio, abſolutè ſumpto, vt Sacramentum, & ſucceſſiuè, pro obtinenda Sacerdotali benedictione, quam impertitur Sacerdos huic contractui, quatenùs eſt Sacramentū, alioquin ſimoniæ termino, cit. *Gloſ. & DD.* perperā intellexiſſent.

16 Rurſùs pondero, quòd illa promiſſio in ſubſtantia non eſt pro matrimonio, ſed tantùm ad tempus matrimonij confertur, in ſatisfactionem laborum mediatoris, qui ſua induſtria, debuit animos ſponſi, & ſponſæ, & communium conſanguineorum ſimùl conciliare; ſicque eſt in æquiuoco, qui putat, quòd merces accipitur pro matrimonio, cùm non ſit verum, ſed ſola ſolutio ad tempus matrimonij confertur, pro præcedentibus erogatis à mediatore laboribus,

17 † qui ſuaptè natura, nō debent eſſe ſine præmio, & mercede, *l. quidam cùm teſtamentum,* §. *de illo, C. de neceſſ. ſeru. Bald. in l. precibus, nu.* 17. *C. de impub. & alt. ſubſtit.* & in terminis, quòd mediatoribus ſinè ſimonia dari aliquid poſſit, docet doctiſſimus *Suarez de ſimonia, lib.* 4. *cap.* 10. *n. vlt.* omninò legendus, quià rollit omnem difficultatem, & ex noſtris, *Cuiac. lib.* 11. *obſeru.* 18.

18 Demùm ineuitabiliter cōprobantur prædicta, nam ſi vera eſſet contraria opinio, ſequeretur, quòd nec dos pro matrimonio accipi poſſet, & tamen quotidiè, & vt plurimùm videmus, ſinè dote non fieri matrimonia; id, quod ex eo fit, quià dos non datur, nec recipitur pro matrimonio, vt Sacramento, ſed pro oneribus matrimonij, & ideò licitè recipitur: Ergò omnis datio, & promiſſio valida eſt, nec ſapit ſimoniam, ſemper quòd ad aliam cauſam referri poteſt, quàm ad conſequutionem Sacramenti, abſolutè ſumpti, vel alterius rei ſpiritualis, ità compendiosè, & magiſtraliter docet *Gloſ. in d. Can. honorantur* 32. *quæſt.* 2. in illis verbis, *Si quæras, quarè in hoc Sacramento, potiùs interueniat pecunia, quàm in alijs? Dicunt quidam, quòd propter onera*

19 *matrimonij.* † *Sed certè eadem ratione, pro ingreſſu Monaſterij poteſt recipi pecunia, propter onera, quæ ſubſtinet Monaſteriū.* Hactenùs *Gloſ.*

Et ex his, adita per proximiores Hyacinthi, eius inteſtata hæreditate, abſq; iurgio obtinuerunt ab apodixarijs debitoribus, complures conſiderabiles quantitates, quarum in grati animi ſignum, pro non erroneo eis præſtito conſilio, me quoq; participem fecerunt. Laus Deo, & B.V.

M S V M.

SVMMARIVM.

MEns potiùs attendi debet, quàm verba teſtatoris.n.1. Potiſſimùm in obſernandis conditionibus. n. 3. Etiàm adnersùs claram verborum formam.n.4. Dummodò de mente, & præſnmpta voluntate, ſaltem interpretatiuè conſtet. n.5. Et dummodò voluntas, & mens coniecturis probetnr.n.6.

Verba deſeruint menti, qnæ linguæ imperat.n.3.

Voluntas, qnæ coniecturis conuincitur, expreſſa dicitur.n.7.

Coniecturæ, aptiſſimæ dicuntnr probationes, ad arguendam voluntatem.n.8.

Legatum relictnm alicni, ſi Titius teſtatoris gener ſinè filijs deceſſerit, debetur, ſi ſinè filus teſtatoris filia decedat, vt in figuratione caſus. n. 9. Quid illa conditio, ſi Titius ſinè filijs deceſſerit, intelligitnr de filijs ſuſcipiendis cnm teſtatoris filia, & non de filijs cum alia vxore procreandis, vt fundatur per totnm Conſil. *& cõiecturæ, & rationes afferuntur, ſignanter à n.21. vſq; ad fin.*

Diſpoſitio collata in certum caſum, & euentum, ratione alicuius effectus, verificatnr, etiàm ſi alius caſus eueniat, per quem idem ſequatur effectus. n.10.

Mens teſtatoris magis arguitur ex cauſa, & ratione, quàm ex verbis diſpoſitionis.n.11.

Implementnm, non modns implementi attenditur. n.12.

Extenſio de caſu, ad caſum, fieri poteſt in legatis, & fideicommiſſis, quandò aliquis effectus conſideratus eſt, ſi per alium caſum, idem ſeqnatnr effectus. n.13.

Conditio per æqnipollens adimpleri poteſt, ſi per illud æquipollens, idem effectns ſequatur.n.14.

Caſus omiſſus dici non poteſt ille, per qnem verificatur, & adimpletur volnntas teſtatoris, proùt adimpleretur per caſum præuiſum.n.15.

Subſtitntio facta alicui, ſi Clericus efficiatnr, verificatnr, ſi iſte grauatus decedat ſinè filijs, licèt Clericalem habitum nunquàm ſuſcepiſſet.n.16.

Legatum relictnm alicui, dummodò cum teſtatoris vxore habitet, & ei ſeruitia præſtet, debetur, etiàm ſi ſeorsùm habitet, ſi tamen illi obſequia exhibeat.n.17.

Vſusfrnctus vxori relictus, qnemadmodùm debetur ſubſtituto poſt vxoris mortem, ità eidem debetnr, per tranſitum illius ad ſecunda vota.n.18.

Teſtatores plùs dicunt, quàm eſt ſcriptum.n.19.

Teſtatores mortis cogitatione turbãtur, & oblinione capiuntur.n.20.

Deſcendentes ſunt magis dilecti collateralibus.n.22. Et abſurda eſt contraria interpretatio.n.23.

Abſurda vitanda ſunt, potiſſimùm in vltimis voluntatibus.n.24.

Legatorum, & fideicommiſſorum onera, faciliùs excluduntur per perſonas magis dilectas, & propinquiores, quàm a remotioribus.n.25.

Perſona, cuius intereſt, in conditionibns attenditur, n.27.

Oneris qualitas, eſt fortiſſimum argumentum, pro eruenda teſtatoris voluntate.n.28.

Proprietas relicta cẽſetnr ei, cui vſusfructus alicuius domus relicta fuit, ſnb conditione, nè altiùs extolleret.n.29.

Parata pro prima vxore, ſecnndæ non debentur, niſi ſecnnda quoq; fuerit contemplata.n.30.

Teſtatoris mens argnitur ex fauorabili volnntate, conſeruandi bona in familia.n.32.

Ambigua teſtatoris verba, declarantnr ab effectu, & fine à teſtatore conſiderato.n.33.

Teſtatoris mens, & voluntas, ex eius affectione declaratur.n.35.

Filij ex ſecundis nuptijs concipiendi, ſnnt odioſi contrahentibus primas nuptias, & præſnmitnr, non fuiſſe contemplatos, & quarè.n.36.37.38.& 47.

Filiornm mentio vbi fit, intelligitur de filijs præſentis matrimonij, non alterius, præſenti diſſolnto. n.39.

Intellige hoc, quandò filiornm mentio fit ab ipſis coniugibus, vel ab illorum altero, reſpectn alterius coniugis. n.40. Et ponitur exemplum.n.41. Sed hoc non eſt indiſtinctè verum, nàm veniunt filij præſentis matrimonij tantùm, vbicunq; eſt diſpar ratio affectionis, inter vtriuſq; generis filios.n.42.& 45. Et vbicnnq; ea filiornm mentio fit à parente vnius ex coningibus, reſpectu alterins coniugis.n.48.

Conceſſio facta à tertia perſona, filijs Titij, comprahendit tàm filios præſentis, quàm alterius matrimonij.n.43.

Legatnm relictum fratri, ſi filios habuerit, omnes filios, licèt ex diuerſis coningibus, compræhendit. n.44.

Adnerſum, triſtemq; euentum expectare, neq; ciuile, neq; naturale eſt.n.46.

Filius pars viſcerum, & portio corporis patris eſt. n.49.

Conditio, ſi ſinè filijs deceſſerit, *ſtatim pnrificata intelligitur, cùm certum eſt, ampliùs filios haberi non poſſe, & an, & quandò ſit expectanda mors. n.50.*

Dom.V.I.D.Dominicus de Angelis, *landatur. n.51.*

ARGVMENTVM.

Teſtatorum mentem attendendam eſſe, vbi veriſimiles coniecturæ cõcurrunt, etiàm ſi verba in contrarium ſint clara, compendioſè demonſtratur.

Diſpoſitionem ad certũ caſum, & euentum collatam, ratione alicuius effectus, verificari per alium caſum, per quem idem ſequatur effectus, & eo tùnc permitti extenſionem de caſu ad caſum in vltimis voluntatibus, & adimplementum conditionis per æquipollens fieri poſſe iuribus, rationibus, & exemplis, vtillimè comprobatur.

Filios

Filios ex ſecundis nuptijs procreandos, eſſe odioſos cõtrahentibus primas nuptias, illoſq; minimè contẽplatos cenſeri, & quandò filiorum appellatione, veniant ſolùm filij præſentis, non alterius matrimonij, ad interpretationem *tex. in l. ſi inter virum 24 ff. de pact. dotal.* & in *l. cùm vir 25 ff. de cõdit. & demõſtr.* larga manu explanatur. Reſponſum coniecturale, pro Dom. V. I. D. Dominico de Angelis, doctiſſimo I. C. & Aduocato celebratiſſimo.

CONSILIVM XVIII.

1 INgentem legimus extitiſſe
controuerſiã inter priſcos
I.C. *Labeonem*, & *Proculum*;
Ille enim, verba magis, iſte
verò mentẽ potiùs diſpo-
nentium attendendã fore,
hinc, indè contendebant;
Sanior tamen *Proculi* ſen-
tentia iudicata fuit, reiecto prorsùs *Labeonis*
arbitratu, teſte *Iabolen. lib. 7. Epiſtol. in l. quiſ-
quis 116. ff. de verb. ſignif.* ibi *Mihi Labeo vide-
tur, verborum figuram ſequi, Proculus mentem
teſtantis, Reſpondi, non dubito, quin Labeonis ſen-
tentia vera non ſit.* Probaturq; *Iabolen.* deciſio,
2 †ſiquidem mens, atq; cor imperant linguæ,
propter quod conueniens eſt, quòd cedat
menti lingua, verbaq; tanquam à iugo men-
tis, & cordis preſſa, ab eis regulentur, non
autem cor, atq; mens à verbis, quià voluntas
non poteſt ſeparari à potentia intellectiua,
cùm ſit actio intellectus cognoſcẽtis, vt pręter *Philoſophos*, elicitur ex *tex. in l. mater, §. cæ-
terùm, ff. de inoff. teſtam.* & in *l. Labeo, §. item tu-
bero, ff. de ſuppellect. legat. Bald. in l. de quibus, n.
3 11. verſic. Quartò, ff. de legi.* † Potiſſimùm ve-
rò in attendendis conditionibus, earumque
euentu, mentem potiùs teſtantium, quàm
verba, attendenda fore cauetur, ex *tex. in l.
in conditionibus, ff. de condit. & demonſtr. in l. hæ-
redes mei, §. cùm ità, ff. ad Trebelle.* & in *l. cùm
4 acutiſſimi, C. de fideicom.* † & ad propoſitum
notauit doctiſſimus *Couar.* hoc eſſe verum,
etiam aduersùs facilem, vulgarem, & clarã,
litteræ, & verborum formam, *lib. 2. variar.
reſolut. cap. 5. nu. 5.* & ſub *nu. 9. in fin. & nu. 10.*
5 †Modò tamen, de præſumpta teſtatoris vo-
luntate conſtet, ſaltem interpretariuè, quià
hoc tantùm ſufficit, vt licitè à verborum
formalitate recedatur, *l. Publius, §. fin. ff. de
condit. & demonſtr. Bar. in l. qui duos, n. 3. & 16.
ff. de reb. dubi. Deci. conſil. 227. nu. 9. Ruin. conſil.
86. n. 9. vol. 2. Corne. cõſil. 231. n. 13. vol. 1. cõſil.
120. n. 12. vol. 2. cõſil. 230. n. 1. vol. 3. conſil. 21.
6 n. 20. conſil. 40. n. 3. & conſil. 275. n. 4. vol. 4.* †&
mens teſtatorum attenditur, etiam non ex-
preſſa, dùm tamen ſit veriſimilis, pręſumpta,
& coniecturis fundata, ad notata in *l. nàm
hoc iure*, per illum *tex. ff. de vulgar. & pupill.
Gloſ. in l. tale pactum, in fin. ff. de pact. Bald. in l.
vnic. in fin. ff. de ijs, qui ant. apert. tabul. Soccin. in
l. in ambiguo, n. 7. verſic. Tertia concluſio, ff. de
reb. dubi.* & latiſſimè *Menoch. de præſumpt. lib.
7 1. quæſt. 26. à n. 6. cum ſeqq.* †Imò plùs dicunt,
vt voluntas, quæ coniecturis conuincitur,
expreſſa dicatur, ex *l. licèt Imperator*, & ibi
8 *Bar. n. 10. ff. de legat. 1.* cùm & †cõiecturæ ipſę,
apertiſſimæ nuncupentur probationes, in
hac materia arguendæ voluntatis, *l. in tem-
pus, §. quoties, ff. de hæred. inſtit. l. quis locuples, in
fin. ff. de manumiſſ. teſtam.* & *Alciat. conſil. 71. n.
21. & 22. lib. 9.*
9 Hoc iacto fundamento, indubitanter ar-
bitror, factum iàm eſſe caſum, ſolutionis le-
gati duc. 100. m. ad fauorem Dom. Domini-
ci de Angelis, Primarij noſtrorum Tribuna-
lium Aduocati, ob efficaces coniecturas in-
feriùs ponderandas, ex quibus mens quond.
Ill. D. Flaminij de Angelis, Bitecti Principis,
non obſcurè conuincitur, ſtante morte iàm
ſequuta Ill. D. Victoriæ de Angelis Princi-
piſſæ Meſapeæ, D. Flaminij filiæ, ſinè filijs,
non obſtante, quòd ſolutio dict. duc. 100. m.
fuerit ordinata in caſu mortis, ſinè filijs ma-
ſculis, Principis D. Nicolai de Angelis, D.
Victoriæ viri. Quòd vt clariùs pateat, ani-
maduerto in facto, quòd de anno 1661. fue-
runt ſtipulata capitula matrimonialia inter
prædictos Principem D. Nicolaum, & D. Vi-
ctoriam, cui Princeps Flaminius pater in
dotem dedit duc. 30. m. volens etiam, quòd
quandocunq; ipſe dotans, ſinè filijs maſculis
decederet, ſuccedere deberet in omnibus
ſuis feudis maximi valoris eadẽ D. Victoria
filia primogenita; Verũ reſeruauit ſibi Prin-
ceps Flaminius, facultatem grauandi feuda
pro quantitate, quæ ſibi placuerit, in benefi-
cium lineæ maſculinæ domus de Angelis, ex
nùnc pro tùnc, & in omnem euentum, quo
Princeps D. Nicolaus eius nepos, & gener,
vel ipſa D. Victoria filia, ſinè filijs maſculis
decederent; huiuſq; facultatis vigore, cum
effectu D. Flaminius maſculis carens, con-
dito ſibi teſtamento eodem anno 1661. inter
alia ſic diſpoſuit, *Item dichiaro, ordino, voglio,
e commando, che in caſo, che detto Sig. Prencipe
di Miſciagna* (nempè D. Nicolaus eius, vt ſu-
prà, nepos, & gener) *moriſſe ſenza figli maſcoli,
legitimi, e naturali, di ſuo corpo, in virtù della
facoltà reſeruatami nelli capitoli matrimoniali
ſopradetti, & in ogn'altro meglior modo, che li
miei feudi, cioè la Città di Bitetto, Ceglie, Carbo-
nara, e Binetto, ſiano grauati, come al preſente li
grauo, di duc. 100. m. da pagarſi alli chiamati, &
honorati da me, cioè il Sig. Domenico de Angelis,
ſuoi figli, & alli figli del Sig. Conſigliero Antonio
de Angelis, come di ſopra, preferendo ſempre il
più proſſimo à me.* Taliter itaq; diſpoſuit, &

Digitized by Google

deceſſit Princeps Flaminius, ità vt fuerit fa-
ctus caſus ſucceſſionis feudorum, in benefi-
cium prædictæ D. Victoriæ, quæ quoq; tan-
dem (licèt immaturè) nulla ſuſcepta prole
cum D. Nicolao, diem clauſit extremum.
Propter quod contentio exorta eſt, an te-
neatur illius in feudalibus hæres, ad ſolutio-
nem dictorum duc. 100. m. in beneficium
Dom. Dominici, non obſtante, quòd adhùc
in florenti ætate viuat D. Nicolaus?
10 Quò circà affirmatiua pars, pro legata-
rio, mihi multifariam ſuadetur, potiſſimùm
quià, licèt legatum in caſu mortis Principis
Meſapeæ ſinè filijs relictũ fuerit, cùm tamen
pernecesſè intellexerit teſtator de filijs, cum
D. Victoria procreandis, & ad horum defe-
ctum reſpexerit (vt inferiùs probabimus) ex
conſequenti, ſtante hoc euentu, iàm effectum
ſortito, parùm negotio confert, quòd eue-
nerit caſus deficientiæ filiorum per mortem
D. Victoriæ, nõ autem Principis D. Nicolai,
applicando pro deciſione articuli, notabilẽ,
communemq; omnium *DD.* concluſionem,
quòd licèt diſpoſitio, conferatur ad certum
caſum, certumq; euentum, à teſtatore conſi-
deratum, reſpectu alicuius effectus, tùnc
quamuis caſus ille nõ eueniat, ſi tamen alius
euenire contingat, per quem idem ſequatur
effectus, diſpoſitio verificatur, quià verifica-
tur effectus, ad quem mentis oculo reſpexit
teſtator, ſicuti præter innumeros Claſſicos,
tenent *Peregrin. de fideicom. art. 11. n. 46. Cãcer.
variar. reſol. lib. 1. cap. 1. tit. de ſubſtit. n. 65. circà
fin. cum ſeqq. Capyc. Latr. conſult. 76. nu. 13.* &
Paſibal. de patri. poteſt. lib. 1. cap. 9. n. 45. quià vt
à principio dicebamus, ſemper attenditur
11 mens, & intentio teſtantium, † mens autem
magis ex cauſa, & ratione diſpoſitionis, quã
ex verbis elicitur, *Crauet. cõſil. 869. n. 5.* ſicq; ſi
cauſa diſpoſitionis Principis Flaminij, vnica
fuit, nimirùm defectus maſculorum ex D.
Victoria procreandorum, ſufficit cõſequen-
ter, quòd ſit verificata, non attento, qualiter
12 fuerit verificata, † quià vbicunq; effectus cõ-
ditionis conſiderandus eſt, tùnc attenditur
ſimplex implementum conditionis, non
modus implementi, *l. mulier, in princip. ff. ad
Trebelle. l. ſi mater, ff. de inſt. & ſubſt. l. fideicom-
miſſa, §. ſi cui, ff. de legat. 3.* & *l. ſi ità, ff. quand. dies
legat. ced. Bar. in l. Gallus, §. & quid ſi tantùm, n.
3.* ibiq; etiam *Soccin. Seni. in vltim. notab. ff. de
liber. & poſth.* de communi *Pariſ. conſil. 20. nu.
41. vol. 3. Alciat. conſil. 50. nu. 6. lib. 9. Cardin.
Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 16.
nu. 4.* pleniſſimè multa notabilia apud *Rat.
Banonienſ. cõſil. vnic.* poſt *deciſ. Barzi. à n. 129.
vſq; ad 180. Surd. deciſ. 37. nn. 31.* alijq; paulò
13 inferiùs allegandi; & † hoc pacto limitatur
illud adagium, vt in legatis, & fideicõmiſſis,
non admittatur extenſio de caſu ad caſum;
vt non procedat, quandò ſolus effectus fuit
conſideratus, nam tùnc extenſio permittitur
ad alium caſum, per quem idem effectus ſe-
quatur, vt in lecturis tradunt *Bar. in l. 1. col.
vltim. C. de cõdit. inſtit. Paul. de Caſtr. in l. ſi ma-
ter,* & ibi etiam *Deci. nu. 2. C. de inſt. & ſubſtit.
Soccin. Seni. in d. l. Gallus, §. & quid ſi tantùm, n.
6. ff. de liber. & poſth.* idem in *l. 2. n. 1. ff. de cõdit.
& demonſtr.* & *Alciat. in l. 3. nu. 24. ff. de verbor.
ſignif.* in conſulendo *Deci. conſil. 227. in fin.* &
*conſil. 427. n. 11. cit. Alciat. conſil. 50. nu. 6. lib. 9.
Soccin. Iuni. conſil. 42. n. 28. & conſil. 106. n. 13.
vol. 1. & conſil. 145. n. 32. lib. 3. Decian. conſil. 1.
n. 7. cum ſeqq. & conſil. 111. cum ſeqq. lib. 1. Ru-
ſtic. conſil. 1. n. 70.* poſt *tract. de fili. in cõdit. poſit.
Corne. conſil. 158. n. 11. & 12. vol. 1. Pariſ. cõſil.
10. n. 41. lib. 3. Cephal. conſil. 107. n. 14. lib. 1. &
conſil. 166. n. 49. cum ſeqq. lib. 2. Marzar. conſil.
6. nu. 10. & conſil. 7. n. 9. Crauet. conſil. 59. nu. 5.
Menoch. conſil. 432. n. 24. cum ſeqq. lib. 4. Curti.
Iuni. conſil. 83. n. 5.* & *Peregrin. conſil. 51. nu. 17.
lib. 5.* In tractatibus idem *Peregr. de fideicom.
art. 11. nu. 46. Cardin. Mantic. de coniect. vltim.
volunt. lib. 11. tit. 16. n. 4. Alex. Trentacinq; de
ſubſt. part. 1. cap. 1. n. 40. cit. Menoch. de præſũpt.
lib. 4. præſumpt. 65. n. 16. & præſumpt. 185. nu.
26. & 31. cum ſeqq. Petr. de interpret. vltim. vo-
lunt. fol. 234. nu. 18. in fin.* qui omnes de com-
muni, & veriſſima opinione teſtantur, ſicuti
etiam *Couar. pract. quæſt. cap. 39. n. 7.* Pariterq;
14 † alterum limitatur dicterium, vt conditio
ſit adimplenda in forma ſpecifica, & in caſu
à teſtatore præuiſo, quià etiam ſi voluntaria
conditio ſit, poteſt adimpleri per æquipol-
lens, ſi tamen idem effectus ſequatur ex hoc
æquipollenti adimplemento, iuta, & *DD. cit.
ſup. n. 10. Fuſar. conſil. 55. n. 37.* cæteriq; alle-
gandi infrà *n. 15.* & coadiuuantur prædicta,
nam diuerſitas caſuum dici non poteſt, ſed
magis identitas, vbi ex diuerſis caſibus, re-
15 ſultat idem effectus, † taliter vt dici nequeat
caſus omiſſus ille, ex cuius euentu, ità vo-
luntas teſtatoris verificatur, quemadmodũ
ex euentu caſus expreſſi *Afflict.* & ibi *Vrſill.
deciſ. 141. Franch. deciſ. 91. nu. 25. Capyc. deciſ.
69. n. 20. Theſaur. deciſ. 270. n. 31.* ſed omnium
meliùs *Dom. Capyc. Latr. conſult. 76. à nu. 14.
vſq; ad 34.* addo *Crauet. cõſil. 62. n. 14. & cõſil.
257. n. 6. Corradin. conſil. 4. nu. 31. Decian. conſil.
1. n. 114. cum ſeq. & n. 158. lib. 1. Menoch. conſil.
432.* idem *tract. de præſumpt. lib. 4. præſumpt.
26. nu. 16. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. vo-
lunt. lib. 5. tit. 13. n. 13. & lib. 6. tit. 14. n. 11.* idẽ
latiùs ex innumeris, *tract. de tacit. & ambig.
conuent. tom. 1. lib. 3. tit. 1. nu. 20. Fuſar. conſil.
155. n. 19. 20. & 21.* & *Maſcard. de probat. con-
cluſ. 1136. n. 5.*
16 Ex quibus corollariè, ſed non extrà rem
infero ad plura, quidẽ notabilia. Et primò,
ſubſtitutio facta alicui, ſi Clericus efficia-
tur, extenditur etiam ad caſum mortis ſinè
filijs, quamuis nunquam Clericalem habitũ
ſuſcepiſſet, quià per illam conditionem Cle-
ricatus, non aliò teſtator reſpexit, quàm ad
filiorum

Digitized by Google

filiorum defectum, & ſucceſſiuè nihil refert,
quòd decedat grauatus ſimpliciter ſinè fi-
lijs, vel quòd decedat ſinè filijs, quià Cleri-
cus, ſi ex vtroq; euentu, idem reſultat effe-
ctus, & hæc eſt communis opinio, quam te-
nuerunt *Alex.cōſil.200.vol.4. Deci.cōſil.227.*
n.12.Grat.conſil.5.n.21.lib.2. Cranet.cōſil.59.
n.5.Decian.conſil.1.n.91.lib.1.& conſil.34.nu.
26.lib.3.Cephal.conſil.166.nu.4.& conſil.269.
n.49.Bero.quæſt.102.n.13.& quęſt.354.col.pe-
nul.Boer.deciſ.354.col.penul.verſ.Secundò quòd
ſi teſtator, Hieronym. Gigas conſil.105.in 7.col.
verſic.Non obſtant, Petr.de interpret.vltim.vo-
lunt.fol.76.n.15. cum ſeqq. Paſchal.d.tract.cap.
27 *9.n.48.vol.1.& Fuſar.cit.conſil.55.n.37.* † Se-
cundò, ſi quis annua centum alicui relin-
quat, cōditione adiecta, quòd in domo vxo-
ris ipſius teſtatoris habitare debeat, eique
obſequia, & ſeruitia præſtare; conſequetur
legatarius illa centum annua, etiam ſi extrà
domum illius mulieris incolatum ageret, ſi
tamen illi obſequia præſtaret, quià ratio, &
effectus, ad quem reſpexit teſtator, non fuit
habitatio, ſed obſequiorum exhibitio, quæ
quomodocunq; prçſtentur, ſufficiunt ad cō-
ſequendum legatum, ſicuti latè defendit *Ce-*
28 *phal.conſil.80.vol.1.* † Tertiò omiſſis alijs, id
ipſum videmus de legato vſusfructus reli-
cto vxori, quod ſicuti morte extinguitur, ità
per illius tranſitum ad ſecunda vota finiri,
exploratiſſimum eſt, atq; ideò ſubſtitutus,
ſeù perſona vocata poſt mortē vxoris, vſum-
fructum conſequetur in illo alio, diuerſoq;
caſu, tranſitus vxoris, ad ſecundas nuptias,
quam rem plenè comprobat ex innumeris,
Andreol. contr.lib.1.cap.54. vbi non inutiliter
agit de extenſione admittenda in vltimis
voluntatibus, de caſu ad caſum: Pleruṁq;
29 † enim teſtatores, improprio, imperfectoq;
ſermone loquuntur, de eiſq; prædicari aſſo-
let, illud vulgatiſſimum prouerbium, *Plùs*
dictum, quàm ſcriptum, iuxtà *tex.in l.non aliter*
67.§.1.ff.de legat.3. & l.3.C.de liber.præter. &
20 † cùm teſtamenta, ob maximi, extremiquę
exitij memoriam, teſtantium ſoleant animos
perturbare; hinc fit, quòd ſæpiſſimè obli-
uione capiuntur, *l.hac conſultiſſima, C.qui te-*
ſtam.facer.poſſ. & hoc pacto, in corde retinent
ea, quæ explicari anhelabant.

21 Quòd autem per illa verba, *In caſo, che il*
Prencipe di Miſciagnia, moriſſe ſenza figli legiti-
mi, e naturali, intellexerit teſtator, de filijs à
Principe D. Nicolao procreandis, cum D.
Victoria de Angelis, teſtatoris filia, pluribus
medijs, non obſcurè conuincitur. Et primò
ex neceſſitate vinculorum, & ſanguinis:
22 † Certum eſt enim, quòd filij D. Victoriæ,
ſiuè cū D. Nicolao, ſiuè ex alio matrimonio
ſuſcipiēdi, fuiſſent D. Flaminio teſtatori ne-
potes deſcendentes; filij verò D. Nicolai, ab
eo ſuſcipiendi ex alio matrimonio, quàm
cum D. Victoria, remotiores, nempè prone-
potes collaterales, & ſucceſſiuè minùs dile-
cti, filijs ex D. Victoria ſuſcipiendis, *Roman.*
conſil.134.Pro declaratione, col.penul.verſic.Se-
cundò idē, Alex.conſil.38.col.1.lib.1. Pariſ.cōſil.
42.n.28.lib.2. Alban.conſil.86.n.7.vol.1. Cra-
uet.conſil.328.n.38.& cōſil.623.n.10.Menoch.
conſil.1026.nu.29. Petr. de interpret.vltim.vo-
lunt.n.17.fol.63.& fol.336.n.3. & *Fuſar.de*
23 *fideicom.ſubſt.quæſt.468.n.23.* † Modò verò ſi
diceretur, quòd ſub illis verbis, *ſenza figli,*
ſint etiam compræhenſi filij alterius matri-
monij, vt pars autumat, ſequeretur totum
oppoſitum, ſcilicet quòd ipſi eſſent magis
contemplati, & dilecti, filijs D. Victoriæ, ab
ipſa fortaſsè ſuſceptis cum alio matrimo-
nio, ſi caſus eueniſſet præmorientiæ D. Ni-
colai ſinè filijs, nam illi excluderent legati
petitionem, nō verò iſti, quod eſt abſurdum,
contrà ordinē prędilectionis, legantur *Abb.*
cōſil.78.col.1. verſic.Mihi tamen non placet, lib.
2. plenè *Alex.cōſil.93.n.7.cum ſeqq.vol.3.Cra-*
uet.conſil.62.n.7. & *Roland. à Vall.conſil.82.n.*
24 *32.& 33.vol.6.* † Et quoniam in vltimis vo-
luntatibus ſunt potiſſimùm vitāda abſurda,
quò magis fieri poteſt, etiam ſi verba eſſent
impropriandа, ad hoc, vt fauorabilior ſen-
ſus capiatur, & voluntas teſtatoris laudabi-
lior reddatur, *Decian.conſil.34.n.59.cum ſeqq.*
vol.3. & latiſſimè *Cardin. Mantic. de coniect.*
vltim.volunt.lib.3.tit.7.n.3. Propterea dicen-
dum neceſſariò eſt, illa verba, *Morendo il*
Prencipe di Miſciagna ſenza figli, eſſe intelli-
genda, de filijs cum D. Victoria tantùm ſuſ-
25 cipiendis, non de alijs, † quià legatorum, &
fideicommiſſorum onera, ex præſumpta or-
dinantium mente, faciliùs excluduntur per
perſonas magis dilectas, *Bar. in l.ſi mater, §.*
1. ibiq; etiam *Imol.Paul.de Caſtr.& Alex.ff.de*
vulgar.& pupill.Zanch.in l.hæredes mei, §.cùm
ità, nu.771.ff.ad Trebell. Alex.conſil.1.nu.12.
lib.1.Soccin.Sen.conſil.259.n.6.lib.1.& conſil.
76.col.4.lib.3. Ruin.conſil.154.nu.2.lib.2. Ce-
phal.conſil.251.n.32.& conſil.283.nu.16. Me-
noch.d.conſil.1062.nu.28. cit.Petr.de interpret.
vltim.volunt.n.124.fol.169. & *Ruſtic.in l.cùm*
auus, in proœm.cap.2.n.70.circà medium, ff.de
condit. & demonſtr. iſtaq; concluſio veriſſima
redditur ex eadem *l.cùm auus,* & ex vulgat.
l.cùm acutiſſimi, C.de fideicom.

26 Secundo probatur, quià feuda, quę Bitecti
Princeps poſſidebat, tùnc ſolùm erant per-
uentura ad filios D. Nicolai, Principis Me-
ſapeę, ſi illi cum D. Victoria ſuſcepti fuiſſent,
ità vt ſi ad præſens iterùm D. Nicolaus nu-
beret, filij ex hoc ſecundo matrimonio fortè
procreandi, penitùs ad feuda illa, pro hoc
legato onerata, valerent aſpirare, taliter vt
nihil prorsùs eis referat, quòd legatum de-
beatur, vel non: Ergò de iſtis filijs non co-
gitauit, nec loquutus fuit teſtator, ſed de fi-
lijs, cum D. Victoria feudorum poſſeditrice
procreandis, quorum interfuiſſet, feuda pro
27 hoc

Digitized by Google

27 hoc legato non eſſe onerata;†Potiſſimùm
enim, in conditionibus ſpectatur perſona
illius, cuius intereſt, *l.iure ciuili* 24.*& l.Iulius*
Paulus 80.*in fin.ff.de condit.& demonſtr.& l.in*
28 *iure ciuili* 122.*ff.de reg.iur.* † & qualitas one-
ris à teſtatore appoſiti, fortiſſimum inducit,
voluntatis, & intentionis ſuæ argumentum,
quamuis verba eſſent etiam valdè impro-
prianda, *Soccin.Iuni.conſil.*181.*n.*45.*vol.*2.*&*
*conſil.*136.*nu.*24.*vol.*3. & *Cardin. Mantic.de*
29 *coniect.vltim.volunt.lib.*3.*tit.*5.*n.*6.†& de hoc
habemus notabiliſſimum exemplum, de eo,
cui legatus fuit vſusfructus alicuius domus,
cùm hoc nè altiùs ædificia tolleret; huius
enim oneris qualitas, manifeſtè indicat, vt
non tantùm vſusfructus, ſed & proprietas
legata videatur, alioquin fruſtrà legatarius,
ad nō extollendum grauaretur, ſi finito vſu-
fructu, ædificia eſſet reſtituturus, ſic *Pompo-*
nius reſpondit, in *l.Proculus* 22.*ff.de vſufr. &*
30 *quemad. quis vta.* & ibi *Gloſ.* † Vndè ſi lega-
tum non deberi, ob exiſtentiam filiorum ex
D.Nicolao, reſpiciebat dumtaxàt commo-
dum filiorum, cum D.Victoria procreando-
rum: Ergò alij ex alijs nuptijs naſcituri, non
fuerunt contemplati, ad *tex.* inſignem, in *l.ſi*
quid earum, §.*inter emptum, in fin.ff.de legat.*3.
vbi quæ prioris vxoris cauſa parata ſunt, ea-
tenùs poſteriori debentur, quatenùs fuerit
cogitatum, vt pro ea pararentur.

31 Tertiò intentio Principis teſtatoris fuit,
vt quandocunque deficerent deſcendentes
maſculi de familia, ſuſcipiendi ex D. Victo-
ria, & Principe D. Nicolao, eſſet tùnc con-
ſultum, lineæ maſculinæ Dom.Dominici de
Angelis, in duc.100.m.ſicq; reſpexit ad con-
ſeruationem opium in familia, qui quidem
omnium laudabilior finis, prorsùs fruſtra-
retur, ſi illa verba, *ſenza figli*, intelligerentur
de filijs etiam, cum alia vxore, à D.Nicolao
ſuſcipiendis; etenim abſq; vlla illorum vti-
litate, excluderetur Dom.Dominicus à pe-
titione legati, & ingens Principis hæreditas,
ac patrimonium, in extraneam familiam, in-
tegrè, & abſq; onere tranſiret, & diſſipare-
32 tur, †contrà ſtudium teſtatoris, cuius mens,
& voluntas arguitur, ex fauorabili intentio-
ne, vt bona conſeruentur in familia, *Soccin.*
*Iun. conſil.*116.*n.*27.*lib.*2. & *Grat.conſil.*64.*n.*
33 4.*lib.*2. † eiuſq; ambigua verba, interpreta-
tiuam deciſionem recipiunt, ab effectu, & fi-
ne conſiderato, *Gloſ.in l.quædam ſunt, ff.de*
reb.dubi.

34 Quartò demùm, iſti filij per D.Nicolaum
ex alio matrimonio ſuſcipiendi, nedùm ſunt
minùs dilecti, vt probauimus ſup. *n.*22. ſed
in effectu cēſendi ſunt teſtatori odioſi: Ergò
tanquam odioſi, credendum eſt, de eis teſta-
torem non ſenſiſſe, nec eos aliquo tempore
35 conſideraſſe; †Etenim voluntas teſtatoris, ex
eius affectione declaratur, etiam cōtrà pro-
prium, formalemq; verborum tenorem, *l.*
ſeruus plurium 53. §. *fin. ff.de legat.*1. & docet
*Cancer. variar.reſolut.lib.*3.*cap.*20.*tit.de legat.*
*n.*53.*&* 54.

36 Quòd autem filij fortè à Principe D. Ni-
colao ſuſcipiendi ex alio matrimonio, quàm
cum D.Victoria, nunquā fuerint à teſtatore
contemplati, tanquam ei odioſi, manifeſtum
redditur, nā hi filij eatenùs haberi poterant,
quatenùs D. Victoriæ mors ſequuta fuiſſet,
ad quem quidem luctuoſum, triſtemq; euen-
tum, mortis D.Victoriæ, dilectiſſimę filiæ, &
diſſolutionis matrimonij, de recenti inter
eam, & D.Nicolaum contracti, Princeps te-
ſtator cogitare nequibat, & ſi cogitauiſſet,
attuliſſet ei cogitatio illa, quàm maximam
animi commotionem, legatur *Tiraquell. in*
*præfat.ad l.ſi vnquàm, ſub n.*103.*C.de reuoc.do-*
nat. qui eruditè ad propoſitum ait, *Mouetur*
primum, quià cùm matrimonium ſit indiuidua
*viri, & vxoris coniunctio, l.*1.*ff.de nupt.& qui-*
libet præſumatur viuere vſq; ad centum annos, l.
vltim. C.de Sacroſanct.Eccleſ.cum ſimil.non vi-
detur quis cogitare de alijs liberis, quàm ex eo ma-
trimonio, nec niſi reſpectu illorum renunciare;
nec enim cenſendus eſt cogitaſſe de alio matrimo-
nio, nec de alia vxore, quam habere non poteſt, niſi
poſt mortem iſtius, quam expectare, nec ciuile eſt,
nec naturale, l.inter ſtipulantem, §.*Sacram, ff.de*
verb.obligat.

37 Ad idē confert notabilis authoritas *Cald.*
*Peryer.in tract. de iur.emphyt.quæſt.*15.*ſub nu.*
27.dicentis, *Primò, nàm piè credendum eſt, tam*
vxorem, quàm virum, cogitaſſe pro filijs primi
matrimonij, & pro ipſis principaliter ſtipulator
emphyteuſim, de qua agimus, fuiſſe, non verò pro
naſcituris ex ſecūdo matrimonio, quos (attendite
rationem) *illis odioſos eſſe, in confeſſo eſt ex no-*
tatis in rubr. C.de ſecund. nupt. & in l. fœminæ,
eod.tit.rursùs & in l.mater, C.ad Tertylli. Non
inſuper credendum eſt, quod de filijs ſecundi ma-
trimonij cogitarunt, ſiquidem per hoc inducimus,
quòd triſtem ſperarunt euentum, contrà leg.inter
ſtipulantem, §.*Sacram, &c.*

38 Concordat cum hac eadem ſententia, au-
thoritas *Fontanell. de pact.nupt.tom.*1.*clauſ.*4.
*gloſ.*9.*part.*1.*n.*36.*fol.*135. hiſcè verbis, *Indè*
certè dicendum proculdubiò erit, neceſſariò eo-
rundem mentem fuiſſe, quòd donatio prædicta
filijs tantùm dicti matrimonij, non alterius fieret,
nè cogamur fateri, quòd aliàs negare nō poſſemus,
contrahentes ipſos, triſtem ſperantes euentum,
contrà l.inter ſtipulantem, §.*Sacram, de verbor.*
obligat.de filijs ſecundi matrimonij, qui ipſis con-
trahentibus primum matrimonium, meritò odioſi
dicuntur, ad notata communiter per DD. in
rubr. C.de ſecund.nupt. & in l.fœminæ, C.eod.in
ipſo contractu primi matrimonij cogitaſſe, quod
ſanè credendum non eſt.

39 Hinc ex prædictis inoleuit cōmunis opi-
nio, volens, quòd vbicunq; filiorum mentio
fit, intelligitur de filijs pręſentis matrimonij
tantùm, & non alterius, & ſic de cōmunibus
ex

ex eo ſuſcipiendis, *Signorol. de Homode. Deci. Bertrand. Roland.* & *Tiraquell.* quos ſequitur *Cancer. variar. reſolut. lib. 3. cap. 7. tit. de pact. ſub n. 101. & 102. Hieronym. Gabriel. cõſil. 13. nu. 2. lib. 2. Cald. Peryer. d. tract. de iur. emphyt. quæſt. 15. à n. 27. cum ſeqq. Fontanell. loc. ſup. cit. à n. 20. fol. 133. Boer. deciſ. 276. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 8. n. 29.* & remiſſiuè *Caſtill. Sotomayor, quotid. iur. cõtr. tract. de vſufruct. cap. 2. n. 73. & 74.*

40 Non negauerim tamen prædictam communem ſententiam, itemq; opinionem *Tiraquell. Cald.* & *Fontanell.* quorum verba per extenſum retulimus, eſſe veram, & procedere, quandò inter ipſos coniuges, vel ab illorum altero, reſpectu alterius coniugis, fit mentio filiorum, vt tùnc præſentis tantùm matrimonij filij cõpræhendantur, quaſi filij alterius matrimonij ſint odioſi, & non expectati, vt diſponunt *Florentinus*, & *Marcellus*, ille in *l. ſi inter virum 24. ff. de pact. dotal.* ibi, *Si inter virum, & vxorem, &c.* & deindè ſubdit quoàd filios, *Nàm ſufficit, eos ex eo matrimonio naſci*; iſte verò in *l. cùm vir 25. ff. de condit. & demonſtr.* in illis verbis, *Quià teſtatorem veriſimile non eſt, de ijs liberis ſenſiſſe, qui ſe viuo, ex alijs ſuſcepti fuiſſent*; idq; præter ſupra citatos, nouiſſimè tradit *Petr. Frãciſ. Linglo. deciſ. 39.*
41 *quæſt. 1. circà fin. verſic. & ſi mentio*; † & ideò inſtitutio facta à coniuge, de altero ſuo coniuge, iuncta ſubſtitutione, caſu, quo coniux inſtitutus ſinè filijs decederet, caducatur, & fit locus ſubſtituto, licèt inſtitutus cum filijs decederet, ex alio matrimonio procreatis, quià illa verba, *ſinè filijs*, de ijs intelliguntur, quos cum ipſo teſtatore, non ex alio matrimonio conceperit, *Barbat. in l. cùm acutiſſimi, n. 281. C. de fideicomm. Odd. de compend. ſubſtit. part. 6. quæſt. 2. artic. 6. dub. 1. Intrigliol. de ſubſt. cent. 3. quæſt. 60. nu. 2.* & *Cardin. Mantic. d. tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 8. n. 29.* Sicq; in propoſito noſtro videtur, quòd cùm illa verba, *Morendo il Prencipe di Miſciagna ſenza figli*, non inter ipſos coniuges, ſed à tertia perſona fuerint prolata, perperàm ad filios cum D. Victoria tantùm reſtringantur, contrà *tex. in d. l. ſi inter virum*, & in *d. l. cùm vir.*

42 Verùm reſpõſioni ſtudendo animaduerto breuiter, filiorum appellatione, cõpræhendi filios præſentis tantùm matrimonij, excluſis illis ſuſcipiendis ex alijs nuptijs, præſẽti diſſoluto, non ſolùm quandò inter ipſos coniuges filiorum mẽtio fit, ſed etiàm vbicunq; à quacunq; alia perſona, eadem commemoratio fiat, ſi tamen concurrat diſparitas affectionis, & ratio maioris dilectionis ergà filios præſentis matrimonij, quàm ergà illos, ex alijs nuptijs ſuſcipiendos, quam ponderationem, mihi indubitatam eſſe ſuadeo, ex traditis per *Menoch.* & *Surd.* ille *conſil. 40.*
43 *vol. 1.* iſte *conſil. 72. vol. 1.* † Atq; ideò conceſſio facta filijs Titij, compræhendit filios, tam inſtantis, quàm alterius futuri matrimonij, per Titium fortaſsè contrahendi, id, quod compluribus mec'ijs probat *Menoch.* potiſſimùm verò *n. 22. vſq; ad* 41. id demonſtrat, ex eo, nam reſpectu concedentis, nulla conſideratur affectionis diſparitas, inter vtriuſque
44 matrimonij filios. † Pariter legatum relictũ fratri, ſi filios habuerit, filios ex diuerſis cõiugibus, ſucceſſiuis temporibus procreandos, compræhendit, quia inquit *Sard. loc. cit. n. 11. & 12. verſic. Poſtremò*, ſunt omnes æqualiter dilecti, & teſtatori coniuncti.

45 In caſu noſtro, ità profectò non eſt, ſed imò oppoſitum, quià filij ex D. Victoria ſuſcipiendi, erant teſtatori nepotes deſcendentes, non autem filij à D. Nicolao, cum alia vxore procreandi; Rursùs per filios ex D. Victoria deſcendentes, Principis teſtatoris opes, in eadem ſua deſcendenti linea conſeruabantur, non ità per filios alterius matrimonij. Demùm D. Nicolaus ex alio matrimonio filios ſuſcipere non valebat, niſi D. Victoria deſuncta; quem triſtem euentum, extrà aciem mentis Principis teſtatoris, extitiſſe credendum eſt, ſicq; ex prædictis, non ſolùm euidens eſt, & palpabilis, affectionis diſparitas, inter vtriuſq; generis filios, applicãdo tradita per *Menoch.* & *Surd.* ſed imò alios filios à Dom. Nicolao procreandos, ex alijs nuptijs, quàm cum illis, cum D. Victoria contractis, vel nunquam fuiſſe contemplatos, ſed prorsùs extrà mentem Principis Flaminij, cùm non præſumatur cogitaſſe, ad illum funebrem, triſtemq; euentum mortis
46 ſuæ dilectiſſimæ filiæ D. Victoriæ, † nam *caſum, aduerſamq; fortunam, expectari hominis liberi, neq; ciuile, neq; naturale eſt*, inquit *Paulus, in d. l. inter ſtipulãtem 83. §. Sacram, verſ. Homo*
47 *liber, ff. de verb. obligat.* † Vel ſi concedere velimus, euentum hunc non fuiſſe prorsùs incogitatum, ſaltem non negabitur, D. Flaminium, intimo dolore ex ea cogitatione percuſſum, ſecundas nuptias D. Nicolai, filioſq; ex illis ſuſcepturos, ſummo odio habuiſſe, iuxtà notata per *Tiraquell. Peryer.* & *Fontanell.* ſup. cit.

48 Demùm nullam cognoſco congruam diſcriminis rationem, quarè filiorum appellatione, ſolùm filij præſentis matrimonij contineantur, cùm ea mentio inter coniuges fit, ex diſpoſitione dictæ *l. ſi inter virum*, & dictæ *l. cùm vir*, & non idem ſit, quandò ab alterius coniugis parente, eadem mentio deriuat, proùt in caſu noſtro, in quo, quemadmodũ ſi D. Victoria dixiſſet, volo, quòd feuda mea ſint onerata in duc. 100. m. in beneficium D. Dominici de Angelis, ſi Princeps D. Nicolaus vir meus, ſinè filijs deceſſerit, id certiſſimè intelligeretur de filijs communibus, nõ alterius matrimonij, vt in cit. iuribus, cum quibus concordant tradita per *Fuſár. de fideicommiſſ. ſubſtit. quæſt. 411. n. 3.* ità non diſſi-

mili

Digitized by Google

mili ratione, affirmandum quoq; eſt, in currenti diſpoſitione, facta per Principem D.
49 Victoriæ genitorem, † cùm pater, & filius, vnica, & eadem perſona cenſeatur, & reputetur filius, pars viſcerum, & corporis patris, *l. cùm ſcimus, §. fin. C. de agric. & cenſit. lib.* 11.

50 Ex quibus arbitror, ſolidiſſimè probari, factũ eſſe caſum ſolutionis præſentis legati, cùm iàm ampliùs Princeps D. Nicolaus, eos filios habere nequeat, de quibus teſtator intellexit, effectiuamq; ſolutionem, non eſſe ad diem mortis D. Nicolai protrahendam, per illa verba, *Morendo il Prencipe di Miſciagna, &c.* quià conditio, ſi ſinè filijs, dicitur purificata, cùm primũ certum eſt filios ampliùs haberi non poſſe; & licèt dilatetur ſolutio, ad tempus mortis, vt dicunt *DD.* infrà allegandi, id tamen procedit, vbi is idem, qui filios non procreauit, ſoluere legatum cogeretur, quià cùm in eo, duæ ſint conditiones, altera deficientiæ filiorum, mortis altera; ea propter, & ſi filios ampliùs habere nõ poſſit, eſt tamen expectandus dies mortis, & in his terminis loquuntur *Oldrad. conſil.* 139. *nu.* 3. *cum ſeqq. Guliel. de Benedict. in cap. Raynutius, verb. & ſobolem, n.* 64. *de teſtam.* & *Anton. Gam. deciſ. Luſita.* 160. *nu.* 3. quos ſequitur *Fuſar, quæſt.* 415. *n.* 3.

51 Hæc occurrunt pro Domino, & Amico meo obſeruandiſſimo V.I.D. Dominico de Angelis, cuius ſuauiſſimos mores, virtutes, & decora merita, intuens Ill. Bitecti Princeps D. Flaminius de Angelis, in eum voluit, tam conſiderabile legatum duc. 100. m. conferre, vt opes, quæ in deſcendentes ſuos protrahi nequibant, tranſirent in illum, tam optimè meritum virum, ſuum conſanguineum, vt ſplendor familiæ adeò nobilis, & conſpicuæ, in eo, & poſteris illius, pari, imò maiori conſeruarentur decore. Neap. 10. Aprilis 1665. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

Filia fœmina, an faciat deficere conditionem, ſi ſinè liberis, ſuppoſito quòd teſtator ſubſtituit filio ſuo taliter decedenti aliquem proximiorem de familia, & excluſit proprias filias, quibus ſolam dotem reliquit. n. 1. Refertur quàm maxima quæſtionis difficultas. n. 2. Pro affirmatiua, & ſic pro excluſione ſubſtituti, latè à n. 3. Et numerantur huius opinionis Authores, in lecturis, in conſulendo, in tractatibus, & in decidendo. n. 15.

Adducitur tamen opinio contraria, & eius ſequaces. n. 16. Ampliatur iſta opinio, etiàm ſi ſubſtitutio eſſet facta à matre, vt pariter non deficiat conditio, ſi ſinè filijs, per filiam fœminam in caſu prædicto. n. 17. Et iſta ſentẽtia Authori adæquat, eàmq; defendit, à n. 18. vſq; ad fin.

Maſculinum concipit fœmininum. n. 3. Etiàm in diſpoſitionibus ſtatutorum. n. 4. Item in reſcriptis. n. 5. Item in priuilegijs. n. 6. Item in materia correctoria. n. 7. Et demùm in materia etiàm pœnali. n. 8.

Limita, quià maſculinum non concipit fœmininum, quandò coniecturæ ſunt in contrarium. n. 26. Item quandò teſtator cogitauit ad conſeruationem familiæ. n. 27. Item vbi viget ſtatutum excluſiuum fœminarum. n. 28. Item demùm in præiudicium piæ cauſæ. n. 48.

Diſpoſitio loquens de Monachis, & Abbatibus, habet locum in Monialibus, & Abbatiſſis. n. 9.

Filiorum appellatione, veniunt filiæ fœminæ. n. 10. Limitatur, ſi coniecturæ vrgeant in contrarium, & præcipuè ſi teſtator cogitauit ad cõſeruationem bonorum in familia. n. 29. & 30. Item limitatur, ſi in diſpoſitione facta per teſtatorem in alijs capitulis, ſit facta mentio maſculorum, quià tunc veniunt ſoli maſculi. n. 31. & 32. Item demùm vbi viget ſtatutum excluſiuum fœminarum, extantibus maſculis. n. 35.

Filia fœmina facit expirare cõditionem, ſi ſinè filijs, & ideò excludit ſubſtitutum, vocatum in caſu deficientiæ filiorum. n. 11. & 12. Limita, vbi viget ſtatutum excluſiuum fœminarum propter maſculos. n. 38. Item limita, ſi conſtet, aliud teſtatorem voluiſſe. n. 39. Quod ſufficit apparere per legitimas coniecturas. n. 43. Qua occaſione interpretatur tex. in l. 1. C. de condit. inſert.

Conditio, ſi ſinè filijs, ſi ſit omiſſa, intelligitur appoſita ad beneficium filij grauati, cui licèt ſubſtituatur aliquis ſimpliciter, cùm decederet, intelligitur tamen, ſi ſinè filijs, & id verificatur, tam in maſculis, quàm in fœminis, ex diſpoſitione leg. cùm auus, ff. de condit. & demonſtr. & l. cùm acutiſſimi, C. de fideicom. cum concordat. *n.* 13. *Sed iura iſta limitantur, ſi legitimis coniecturis appareat, aliter teſtatorem ſenſiſſe. n. 45. Item limitantur ceſſante cauſa pietatis, & coniectura affectionis. n. 46. Et tertiò non habent locum cõtrà piam cauſam ſubſtitutam. n. 49.*

Maſculorum mentio, ſi in aliqua teſtamenti parte facta fuerit, in illa tantùm appoſita intelligitur, ità quòd ſi in alia parte fiat mentio filiorum ſimpliciter, videtur ibi intellexiſſe de maſculis, & fœminis. n. 14. Sed contraria opinio inconuincibiliter probatur. n. 31. & 32.

Voluntas in vltimis voluntatibus præcipuè attendenda eſt. n. 18. Et per illam, licèt coniecturatam, receditur à formalitate verborum. n. 20.

Verba intentioni debent deſeruire, & non è contrà. n. 19.

Teſtator, qui vult bona in familia cõſeruari, maſculos tantùm inuitaſſe cenſetur nomine filiorum, quià aliter eius voluntas collaberetur. n. 21.

Agnatio, & familia, ſicùt non conſeruatur per filias proprias, ità nec etiàm per neptes ex filio, remotiores, ac in quibus concurrit minor affectio. n. 22.

Filia, vti cognita, & proximior, dicitur magìs dilecta, quàm neptis ex filio. n. 23.

Excluſis proprijs filiabus, fortiùs ſunt cenſendæ excluſæ neptes ex filio. n. 24.

Teſtator id velle præſumitur, ac diſpoſuiſſe, quòd ſi

viueret

vineret interrogatus, veriſimiliter reſponderet. n.25.

Clauſula vna ambigua, declaratur per alias.n.33.

Vna pars teſtamenti, declaratur per alias.n.34.

Fœminæ non veniunt appellatione familiæ, vbi viget ſtatutum, per quod extantibus maſculis, fœminæ nõ ſuccedunt.n.36. Vel quandò teſtator voluit agnationem conſeruari.n.37.

Probatio per legitimas coniecturas, valida eſt.n.40. Sed limita, vbi à iure requiritur expreſſè euidens probatio.n.41.& 42.Sublimita in materia fideicommiſſaria, & vltimarum voluntatum, & quarè.n.44.

Filia fœmina, non excludit ſubſtitutum agnatum proximiorem, nec facit deficere cõditionem, ſi ſinè filijs, ſuppoſita voluntate teſtatoris conſeruandi bona in familia, maximè quãdò vltimo decedenti eſt ſubſtituta pia cauſa.n.47.

Filiæ excluſæ per ſubſtitutum, vocatum in caſu deficientiæ filiorum, debetur paragium ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis.n.50.

ARGVMENTVM.

Proximiorem agnatum de familia, ſubſtitutum in caſum mortis alicuius, ſinè filijs, eſſe ad hæreditatem admittendum, defuncto grauato abſq; maſculis, relicta fœmina, ſuppoſito, quòd teſtator propriam filiam excluſerit, firmiſſimis rationibus conuincitur, & contraria reſoluuntur. Pro Dom. Ludouico de Socijs.

CONSILIVM XIX.

1 PRudenti motus conſilio nobilis Io:Antonius de Socijs, in ſuis poſtremis tabulis, ità diſpoſuit, *Inſtituiſco mio herede vniuerſale Carlo de Socijs, mio benedetto figlio, ſopra tutti, e qualſiuogliano miei beni, mobili, e ſtabili, raccoglienze, e nomi di debitori, che à me teſtatore in qualſiuoglia modo ſpettano, e competono, con peſo però, che detto Carlo, non poſſa vendere, alienare, ne pignorare li beni di d. mia heredità; E morendo (quod abſit) ſenza figli, in tal caſo, nella medeſima ſudetta heredità, ſucceda il più proſſimo, à me predetto teſtatore, della mia fameglia de Socijs, maſcolo, acciò in eſſa ſi cõſeruino li miei beni, eſcluſa ſempre la ſudetta Catharina mia figlia, e ſuoi figli, e deſcendenti, per hauerli già laſciato la ſua competente portione di paraggio.* Et quià dictus Carolus, vt ſupra, inſtitutus, & grauatus, diem clauſit extremum, relicta tantùm vnica filia, Antonia nuncupata, eà propter contentio exorta eſt, vtrùm illi, an potiùs agnato proximiori ſubſtituto, qualis eſt Dom. Ludouicus de Socijs, Io:Antonij hæreditas debeatur.

2 Quæſtio eſt adeò ardua, difficilis, & intricata, vt veterum, & modernorum I.C. ingenia in varias duxerit vias, atq; ſententias; quippè vt teſtatur *Caſtrenſ. conſil.79. caſus iſte, &c. vol. 2.* præter conſilia ſingulorum *DD.* modò pro filia, modò etiam pro ſubſtituto emanata, integra celebriora orbis Collegia, concordare diſſidium hoc, vnica vniformi ſententia nequiuerint, nam vt ipſe ait, Collegium Florentinum, & Paduanum, necnon Aduocati omnes Conſiſtoriales, & Curiæ Romanæ, pro ſubſtituto, iudicando, & conſulendo ſententiam manarunt; Pro filia verò in excluſionem ſubſtituti, determinauerunt Collegium Bononienſe, Auenonienſe, & Paduanum, ſicuti etiam teſtantur *Iaſ. cõſil.140. col.3. & ſeqq. verſic. Ad idem ad fauorem neptis, vol.2.* & noſter *Preſ. de Franch. deciſ.586.* ità vt ſubdat *cit. Caſtrenſ.* quòd licèt ſemel pro ſubſtituto conſuluiſſet, non auferit (quamuis interpellatus) iterùm pro eodem reſpondere.

3 Et quidem iure meritò videtur opinionẽ reuocaſſe, nam pro filia vrget illud ſatis indubitatum axioma, vt ſub genere maſculino veniat fœmininum, & in omni quacunq; materia concipi fœmininum per maſculinum, *l. ſi ità ſcriptum, ff. de legat.2. l. qui duos, l. legati,* & *l. Lucius, §. quæſitum, ff. de legat.3. l.1. l. filiæ appellatione, l. quiſquis,* & *l. inter, §. ſeruis, ff. de verb. ſignif. l. ita, ff. de liber. & poſth. l. tres fratres, ff. de pact. Can. ſi quis ſuadente, cum gloſ. 17. quæſt.4. & cap. mulieris, de ſent. excom.* notant etiam id ipſum *Tiraquell. de retract. tit.1. §.1. gloſ.9. à n.200. Gabriel. commun. opin. lib.6. tit. de verb. ſignif. cõcluſ.6. à n.1. Garci. Falcon. reg. 209. Ann. in repet. Conſt. diua memoria, nu.253.* & *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. cõuent. tom. 1. lib.2. tit.15. n.14.*

4 Dixi (in omni quacunq; materia) quià regula prædicta, vt maſculinum concipiat fœmininum, habet locum in diſpoſitionibus ſtatutorum, *Bar. in l. iura, in fin. ff. de legi. DD. in l. quicunq, C. de ſeru. fugit. Io: de Imol. in d. l. ſi ità ſcriptum, col.1.* idem *Imol.* & *Bald. in l. ſi cõſtante, §. fin. ff. ſolut. matrim. Anchar. conſil.111.* videndusq; *Cancer. variar. reſolut. lib.2. cap.1.*
5 *n.148.* †militat etiam in reſcriptis, quamuis illorum ſtricta fiat interpretatio, *tex. in cap.*
6 *ſignificauit,* & ibi Canoniſtæ, *de reſcript.* †Item in priuilegijs *Archid. in Can. ſi quis ſuadente 17. quæſt.4. Bald. in cap. ad audientiam, col. fin. de reſcript. Deci. in l. fœminæ, ſub n.118. de reg. iur.*
7 & *Laurent. Syluan. conſil.1. n.1. cum ſeqq.* †Item quoq; procedit in materia correctoria, licèt illa ità intelligi debeat, quominùs corrigat, *Gloſ.* & ibi *Raph. Cuman. in l. Gallus, in princip. in gloſ. parua, verſic. Neptis, ff. de liber. & poſth.*
8 †Et tandem in materia etiam pœnali, & ſucceſſiuè odioſa, maſculinum concipit fœmi-

ninum, vt docent *Alberic.à Roſat.* & *Paul.de Caſtr.*per illũ *tex.in l.ſi quis id, quod,verſ.Serui quoq; ff.de iuriſdict. omni. Iudic. Gloſ.in cap.generali, de elect.in 6. Bar. in l.1.§.ſi incertum, ff. de ventr. in poſſeſſ.mitten.* & in *d.l.1.ff.de verb.ſignif.*

9 Ex quibus ſanè indubitatis,inferunt *DD.* ad infinita corollaria, quorum duo in præſenti notabo. Vnum vti frequens,vt diſpoſitio loquens de Monachis, & Abbatibus, habeat locum etiam in Monialibus, & Abbatiſſis, ex *tex.in cap.fin.in fin.*& ibi *Abb.de ſtat. Monach.*

10 Alterum verò vti præſentis noſtræ quæſtionis reſolutiuum, vt nempè filiorum appellatione, filiæ fœminæ contineantur, quia illud verbum, filij, eſt generaliſſimum,compræhendens duplex genus, maſculinum, & fœmininum, per *tex.in l.quiſquis,& l.iuſta interpretatione, ff.de verb.ſignif. l.quiſquis ità 16. ff.de teſtam.tutel. l.ſi ità ſcriptum 45. ff.de legat. 2.l.ſed & ſi, §. hoc Senatuſconſultum, ff.ad Macedon.Io:Andre.& Anton.de Butri.in cap.Raynaldus, in 2. col.de teſtam. Alex.conſil.55. Ponderatis his, quæ in themate, col.penul.vol.3. Tiraquell.d.§.1.gloſ.9.à n.205.Mantic.de coniect. vltim.volunt.lib.8.tit.7.à n.1.Coſt.in cap.ſi pater,verb.ſi abſq; liberis,nu.24.Petr.de interpret. vltim.volunt. lib.3.interpret.3.dubit.3.ſolut.2. à n.24.Peregrin.de fideicommiſſ. artic.25.à n.1. Surd.deciſ.84.à n.8.Baeca de non meliorand.dot. cap.11. Garcia de benefic.part.5.cap.1.nu.622. Theſaur.quęſt.forenſ.lib.3.quęſt.38.n.3.Caſtill. lib.5.contr.cap.66.n.6.& lib.3.cap.29.n.15.*

11 Per prędicta igitùr,citrà omnem controuerſiam videtur excludendus eſſe ſubſtitutus vocatus,deficientibus filijs,quià cõditio expirat,atq;caducatur,per ſuperexiſtentiam filiæ, ad quod legatur *tex.*ſinodalis, *in l.1.C. de condit. inſert.* vbì ſubſtitutio concepta ſub conditione, ſi inſtitutus *ſinè liberis* deceſſerit, euaneſcit non ſolùm ſi grauatus relinquat filios maſculos, ſiuè fœminas, verùm quoq; ſi relinquat ex filia nepotem, vel neptem, vt dicit *Gloſ.*ibi, concludens expreſsè contrà ſubſtitutum.

12 Ad idem ſecundò eſt *tex. in l.non eſt ſinè liberis,ff.de verb.ſignif.*vbi non videtur (inquit I.C.) ſinè filijs decedere is, cui vna filia ſupereſt, & proindè decidit *Gloſ.*ibi,quòd filia facit deficere conditionem, *ſi ſinè liberis*, & ſucceſſiuè excludit ſubſtitutum; cum quo *tex.*& *Gloſ.*concordat alius *tex.in l.Iubemus, in princip.* iuncto §. *ſin autem, C. ad Trebelle.* vbi inter plures inſtitutos filios, facta fuit reciproca ſubſtitutio, quandocunq; illorum aliquis ſinè filijs mori contigiſſet, & tamen deciditur in *tex.* quòd inſtituti filia, ſeù neptis excludit patruum ſubſtitutum,non obſtante, quòd filij teſtatoris à principio fuerint inæqualiter inſtituti.

13 Fortiter etiã ſtringit pro hac parte vnica illa ineuitabilis ratio, innixa diſpoſitioni *tex. in l.cùm auus, ff.de condit. & demonſtr.* vbi fideicommiſſaria ſubſtitutio facta filio, vel nepoti ex filio,ad fauorem alterius filij,& ſic perſonæ æqualiter, vel fortiùs coniunctæ,ac dilectę,quamuis fuerit ſimplex,& indefinita, ideſt, *morendo*, non tamen habet locum, ſi grauatus deceſſerit cum filijs, ſiuè maſculis, ſiuè fœminis, vt declarat *tex.* ibi, ac ſtatuit etiam Imperator idem diſponens, in *l. cùm acutiſſimi,C.de fideicom.*& ibi *Bald.*& in *l.generaliter, §.cũ autem,C.de inſt.& ſubſt.*& aſſignat rationem *cit.Bald. vbi ſup. col.1.in fin. verſic. Quæro ſi pater vnum ex filijs ſubſtituit*,dicens, quòd pater licèt faciat reciprocam ſubſtitutionem inter filios, tamen ideò illa euaneſcit, ſi illorum aliquis cum filijs,ſiuè maſculis, ſiuè fœminis decedat, quià quam charitatem, & dilectionem teſtator habuit ad filium,eandem numero habere pręſumitur ad nepotes deſcendentes ex eo: Modò ergò ſi conditio, *ſi ſinè filijs*,intelligitur appoſita ad fauorem filij,vel nepotis grauati,licèt fuerit omiſſa, & verificatur in excluſionem ſubſtituti, tam in filijs maſculis, quàm fœminis, quo pacto poterit dici in propoſita noſtra quæſtione, factum eſſe caſum ſubſtitutionis, conceptæ ſub expreſſis verbis, *ſi ſine filijs*?

14 Vltimò omiſſis infinitis ferè alijs rationibus,videtur determinari quęſtio ex expreſſa voluntate teſtatoris, ex eo, nam cùm loquitur de filio, ei ſubſtituir ſimpliciter, ſi deceſſerit *ſinè filijs*, non diſtinguens mares, à fœminis; cùm autem loquitur de ſubſtituto, vocat proximiorem agnatum maſculum; igitùr ex hoc,digito tangimus,quod vbi voluit, quòd concurreret qualitas maſculinitatis, expreſſir apertis verbis, & propterea reſpectu grauati, cùm non diſtinxerit, vel expreſſerit qualitatem filiorum,ſicùt fecit in alio Capite, non eſt cur affirmemus, de maſculis dumtaxàt ſenſiſſe, ſed voluiſſe magis, quòd vtriuſq; ſexus filij facerent deficere conditionem, & ſucceſſiuè ſubſtitutionem expirare,nam ſi cõtrarium voluiſſet,nil erat ei impedimento, quin exprimeret verbum, *maſculis*,quemadmodũ expreſſit in alio Capite,ſicùt benè elicitur ex *tex.in cap.inter corporalia, circà med. de tranſlat. Epiſcop.in cap.ad audientiam, de decim.* & meliùs ex *l.vnic.§.penul. C.de caduc.tollen.* & in terminis id ipſum ponderauit *Io: de Anani.conſil.22. Ad approbandam,& corroborandã concluſionem,&c.circà fin.*vbi formaliter dicit, eſſe apprimè conſiderandum, quòd teſtator in vna parte teſtamenti,verba fecerit de maſculis,in alia non, *Alex.conſil.17.n.2.lib.7. Corne.conſil.230.n.6. lib.3.*& *Bertrand.conſil.110.n.27.lib.2.*

15 Hæc ſunt principaliora fundamenta,quæ pro hac parte, in excluſionem ſubſtituti põderantur, & in effectu ſentẽtiam iſtam iuxtà propoſitos terminos in expreſſo tenent, in-

fra-

Digitized by Google

ſraſcripti innumeri maximi nominis Authores, nempè in lecturis Cagnol.in l.1.n.51. verſic. Secundò quià, C.de pact. Ari.Pinell.in l. 3.à n.27.cum ſeqq. verſ.Imò ſi mea valeret ſententia,C.de bon.mater.& Aquilin.in l.Gallus,§. & quid ſi tantùm, in 1.part.poſt præfat.nu.199. cum ſeqq.ff.de liber.& poſth,

In conſulendo Roman. conſil. 148. Io: de Anani.d.conſ.22. Alex.conſ.55.n.10.vol.3.cõſ. 38.vol.6.& cõſ.17.n.8.cum ſeqq.vol.7. Alciat. conſ.528.Soccin.Seni.conſ.137.col.fin.vol.2.& conſ.55.vol.3.Soccin.Iuni.conſ.158.nu.47.vol. 2.& conſ.13.n.20.vol.3. Curti.Seni.conſ.44.n. 18.cum ſeqq.& conſ.63.nu.10.cum ſeqq. Curti. Iuni.conſ.49.n.4.cum ſeqq.& cõſ.156.n.5.cum ſeqq.& conſ.163.n.21.cum ſeqq.Corne.conſ.83. & conſ.91.vol.1.conſ.101. & conſ.230. vol.3. Crot.conſ.17. Deci.conſ.370.conſ.567. & conſ. 570.vol.2. Ruin.conſ.93. conſ.100. nu.8. conſ. 117.& conſ.142.vol.2.Pariſ.conſ.41.n.43.vol. 3.Grat.conſ.64.& conſ.223.vol.2.Cephal.conſ. 45.n.9.& conſ.46.n.28.vol.1. Riminald. Seni. conſ.223.& conſ.224.vol.2.Decian.conſ.1.vol. 2.Burſat.conſ.86.nu.7.cum ſeqq.vol.1. & conſ. 300.vol.3. Pedroch. conſ.5. Montepic. conſ.69. Peregrin. conſ.70. vol.3. Cepoll.conſ.17.vol.2. Anguiſ.conſ.64.nu.1.cum ſeqq.vol.6.Odd.conſ. 46.à n.63.ad fin.& Sim.de Petr.cõſ.31.& conſ. 90.centur.1.

In tractatibus idẽ Sim.de Petr.de interpret. vltim.volunt.lib.3.ſolut.2.quæſt.8.n.24. cum ſeqq.Zaſi.tract.de ſubſtit.cap.fin.verſic.Ex prædictis, Foreſter.de ſucceſſ.lib.3.cap.23. axiomat. 4.n.8. Molin.de Hiſpan.primog.lib.3.cap.5.nu. 52.Peregrin.de fideicom.artic.24. Marzar.in eod.tract.quæſt.21.in princip.Mart.de clauſ.par. 3.clauſ.30.à n.3.cum ſeqq.verſic.Et ideò neptis, & Conſiliar.Paſchal.de patri.poteſt.par.4.cap.9. n.35.cum ſeqq.

In deciſionibus Theſaur. qui ità refert deciſum in Senat.Pedam. dec.188.n.5.cum ſeqq. noſter Præſ.de Franch.qui bis idem determinatum dicit per S.R.C. deciſ.586. Molfeſ. infrà allegandus, vbi iterùm pro excluſione ſubſtituti, idem S.C.teſtatur determinaſſe, ità vt dicant, non eſſe ampliùs de hac opinione hæſitandum, propter iſtas plures vniformes deciſiones noſtri Senatus, Giurb. dec. Sicil.32.vbi infinitos congerit, Mart.vot.71. nu.12.cum ſeqq. Ambroſin.deciſ.Peruſ.10.Rot. Rom.penes Farinacc.deciſ.485. & eadem Rot. in vna Camerinenſi fideicommiſſi, luna 13. Nouembris 1595.teſte Peni.deciſ.369.

Et tandem eandẽ ſententiam proſequuntur Facchine.contr.iur. lib.4.cap.57. Molfeſ.ad Conſuetud.tom.1.part.4.quæſt.32.à n.16.cum ſeqq. & latiſſimè Dom. Io: Franciſ.Marott.diſcept.forenſ.cap.12.per totum.

16 Sed in contrarium,quòd nempè ſuppoſita excluſione filiarum, quibus ſola dos relicta fuit, & inſtitutione facta de filio,cum ſubſtitutione ad fauorem agnati maſculi de familia, ſi deceſſerit ſine filijs,vt bona in agnatione conſeruentur, quòd filia fœmina non faciat deficere cõditionem,& propterea quòd eam excludat ſubſtitutus, tenuerunt infraſcripti alij authoritate non minores, nempè Couar. in cap. Raynaldus, nu. 1. cum ſeqq. de teſtam.

In conſulendo Paul.de Caſtr.conſ.79.vol.1. Iaſ.cõſ.140.& 141.vol.2.Calcan.conſ.47.Barbat.conſ.52.nu.32.inter conſ.Alex.vol.4.Iacob. Mandell.Albenſ.conſ.19. Bertrand.conſ.113.n. 4.conſ.114.n.5.conſ.115.n.13.& conſ.116.nu. 13.vol.2.Gozadin.inter conſ.Grat.conſ.56.vol. 2.Menoch. vbi quamplures cumulat,conſ.95. nu.90.vol.1.& alios addit,conſ.150.n.54.vol. 2. & conſ.204.nu.46.vol.3. Alex. Trentacinq; conſ.54.in 1. dubi.vol.1. Corne.conſ. 146. in princip.vol.2.Curti.Iun.conſ.11.col.antepenul. conſ.111.col.penul.& conſ.139.n.16. Ruin.cõſ. 141.col.2. & penul. conſ.130. col.fin.vol.2. & conſ.139.nu.16.vol.3. Soccin.Iuni.conſ.90.nu. 17.vol.1. conſ.154.n.47. vol.2.conſ.76.nu.13. vol.3.Cephal.cõſ.306.vol.3.& Decian.conſ.84. vol.3.Fab.Turrett.conſ.96.nu.22.& ſeq.lib.2. qui pluſquam 100.DD.pro hac parte cumulauit,vt refert, & ſequitur, & alios addit nouiſſimè eximius quond. Dom.Conſil. de Roſa conſult.69.n.65.

In tractatibus idem docent Brun. tract. de excluſ.fœmin.in 5.artic.princip.quæſt.22.nu.28. & 43. Perez de maiorat. lib. 2.quæſt. 6.nu.21. Alex. Trentacinq; de ſubſtit.part.4.cap.7.n.12. Menoch. de præſumpt. lib.4.præſumpt.85.nu.8. Graſſ.in §.fideicommiſſum,quæſt.75.n.4.Clar.in §.teſtamentum,quæſt.77.cum ſeqq.& Paſchal.in contrarium allegatus, de patri. poteſt. part.4. cap.9.n.36.vbi dicit, quòd contraria opinio procedit, ſi ſubſtitutus eſſet extraneus, & de aliena familia, ſecùs ſi eſſet eiuſdem teſtatoris filius, frater, vel aliquis alius agnatus proximior de familia.

In deciſionibus Theſaur. deciſ.Pedam.188. ſub n.9.vbi conrrariam deciſionem illius Senatus,teſtatur de iure non eſſe turam,& proindè firmat hanc ſecundã partem, latiſſimè Surd.deciſ.66.vbi Dom.meus Conſiliar.Hodier. in addit. licèt videatur inclinare in opinionẽ pro filia, tamen n.3.cum ſeqq. admittit iſtam ſecundam parrem ſinè ſcrupulo, ſuppoſita voluntate reſtatoris,ab eo in teſtamenro declarara, quòd vult, vt bona conſeruentur in familia, ex Merlin. deciſ. Lucenſ.97. Farinac. deciſ.130.Mantic.deciſ.305.& 351.rursùs nu. 3.ex Mart.Giurb.Rouit.& alijs, quibus addo Vini.deciſ.414.vbi latè.

Et tandem latiſſimè quoq; proſequuntur Gratian.diſcept.forẽſ.tom.1.cap.41.à n.11.vſq; ad fin. & meliùs tom. 5. cap. 866. per totum, Gomeſ.variar.reſol.lib.1.cap.5.nu.25. & Cæſar Caren.reſol.128.per totam.

17 Imò ſententiam iſtam pro ſubſtituto, ampliãdam nonnulli putarunt,quamuis ſubſti-

tntio fuiſſet facta à matre, quæ licèt vti fœ-
mina, magis diligere ſexum fœmineum præ-
ſumatur, itá vt videatur non abhorruiſſe
fœminas, ſub illa clauſula, *ſi ſinè filijs*, tamen
ſuppoſito in matre eodem, quem infra pon-
derabimus fine, cõſeruandi bona in familia,
de ſolis maſculis intellexiſſe, defendit latè
Roland.conſ.82.vol.3. cuius doctrinam com-
mendat *Cardin.Mantic.de cõiect.vltim.volunt.*
lib.11.tit.13.circà fin.& vtrumq; refert, & ſe-
quitur *cit.Viui.d.deciſ.414.ſub nu. 16.* volens
expreſsè, vt iſto etiam caſu filia fœmina non
excludat ſubſtitutum, quamuis teſtatricem,
vti fœminam abhorruiſſe ſexum ſuum, ex
hac opinione ſequatur, propter illam vnicã,
& potiſſimam rationem conſeruandæ fami-
liæ, quicquid in his terminis in contrarium
ſcripſerit *Soccin.in d.l.cùm auus, col.55.de con-*
dit.& demonſtr.
18 Mihiq; vt verum fatear, hæc ſecunda opi-
nio magis adæquat, ſuppoſito, quòd in vlti-
mis voluntatibus, & præſertim in fideicom-
miſſarijs ſubſtitutionibus, ſit ſemper volun-
tas præcipua, ac vti principalior attẽdenda,
ſpretis verbis, ac formali tenore illorum, ſic
habetur ex *l.in cõditionibus, & l.Publius,§.fin.*
ff.de condit.& demonſtr.l.hæredes mei,§.cùm ità,
ff.ad Trebelle. l.3. §.conditio, ff.de adim.legat.l.
cùm quæſtio, in fin. C.de legat.l.cùm vir,C.de fi-
deicom.l.cùm proponebatur, ff.de legat.2.& l.3.
19 *C.de liber.præter.* cum infinitis cõcord.†non
enim intentio verbis, ſed verba intentioni
debent deſeruire, *cap.humanæ aures 32.quæſt.*
20 *5.& cap.in his, de verb.ſignif.*†& ideò vbi ha-
bemus coniecturatam voluntatem, & inten-
tionem, recedimus à verbis, quià lex volun-
tatem ſequitur, ſicuti venator leporem, *Bald.*
in l.fin. C.de neceſſ.ſeru.hæred.inſtit. facit idem
Bald.in l.quoniàm indignum,C.de teſtam.& in *l.*
fin.C.de impub.& ali.ſubſt.
21 Mens autem, & voluntas teſtatoris, quòd
fuerit excludere neptem ex filio, & admittere
ſubſtitutum, ex pluribus redditur indubita-
tum. Et primò, nam ſupponimus voluiſſe
teſtatorem, quòd conſeruarentur opes ſuæ
in familia, iſtumq; fuiſſe finem ab eo conſi-
deratum, & hac de cauſa inſtituiſſe filium
maſculum hæredem vniuerſalem, & filiam
hæredem particularem in dote; Modò ſi di-
ceretur, quòd neptis fuerit ab eo contem-
plata, ſub verbo, *filijs*, ſtatim tota eius diſpo-
ſitio, & machina intentionalis conſeruandi
bona, ſubuerteretur, & corrueret, quod qui-
dem non eſt dicendum, ex argum. *l.ſi quandò,*
C.de inoffic.teſtam.in verſic.Neq; enim.
22 Secundò conſiderandum eſt, quòd cauſa
quarè teſtator excluſerit filias proprias, pro-
ximiores, & cognitas, & ſucceſſiuè magis
dilectas, ea potiſſima fuit, quià per illas opes
ſuæ in familia non conſeruabantur, & ſic ra-
tio excluſionis, fuit fauor agnationis; Atqui
ratio iſta fortiùs vrget cõtrà neptem remo-
tiorem, & incognitam, & ſucceſſiuè minùs
dilectam; ergò & iſta pariformiter cenſenda
erit excluſa, ex regula *l.illud,ff.ad leg. Aquil.l.*
à Titio,in fin.ff.de verb.oblig.& melius *l.his ſo-*
lis,C.de reuocand.donat. ibi, *Quis eſt enim, qui*
his aliquid arbitretur tribuendum eſſe,cùm etiàm
illis, quæ iure ſecundas tantùm contraxerunt nu-
ptias,nihil ex priuilegijs tributum eſſe ? elimus.
23 Reſultat ex eodem *tex.*tertia ratio, non
minùs cõcludens, quàm difficilis, arguendo
ab ordine dilectionis, quam paulò antè ali-
quantulùm conſiderauimus, cùm negari nõ
poſſit, quòd filia vti cognita, & proximior,
ſit patri charior, & dulcior, quàm eidem ſit
neptis ex filio, vti eidem remotior, & in caſu
noſtro incognita, ad quod facit *tex. in l.qui*
filiabus,in princip.& ibi *Gloſ.*& *DD.ff.de legat.*
1.Bar.in l.ſi cognatis,circà fin.ff.de rebus dubi.&
24 *Bald.in l.Lucius,ff.de hæred.inſtit.* †Sicq; ideò
nõ videtur veriſimile, quòd teſtator, qui ex-
cluſit filias proprias, volens, quòd eſſent cõ-
tentæ ſola dote, voluerit poſteà admitti ne-
ptem remotiorem in gradu, quam nunquam
vidit, cùm non eſſet orta, eo in humanis
agente, & propterea hac tam euidenti inue-
riſimilitudine vrgente, nullo pacto admitti
debet in excluſionem ſubſtituti maſculi de
familia, ſed magis dicendum, quòd ſi teſta-
tor excluſit filias proprias, eò fortiùs exclu-
ſerit neptẽ, ex argum. *tex.in d.§.quis eſt enim,*
ſed meliùs ex *l.ſi viua matre, circà mediũ,C.de*
bon.mater. ibi, *Nõ tamen ab re eſt,vt in hoc caſu,*
deteriores eſſe nepotibus filij non ſinantur, & ra-
tionem ponderarunt in ſpecie *Cernant. in l.*
9.Taur.n.101.verſ.Ea tamen regula,& n.167.
Alex.Raduenſ.conſ.1.n.65.cũ ſeqq.lib.1.Soccin.
Iuni.conſ.10.n.11.vſq; ad 31.lib.4.Curti.Seni.
conſ.34.n.10.Ruin.cõſ.205.n.5.lib.2.Seraphin.
deciſ.496.nu.4.cum ſeqq.Laurent.de pin.conſ.7.
n.19.& *Theſaur.d.deciſ.188.n.7.*licèt illi ſatis
inaniter reſpõdere conentur *Apoſtill.ad Alex.*
conſ.38.vol.6.Ari.Pinell.in d.l.ſi viua matre 3.
nu.27.Minado.in conſiſt.in aliquibus,in 3.notab.
ſub n.130.verſic.Non obſtat, & *Molfeſ.ad Con-*
ſuetud. tom.1.part.4.quæſt.32.nu.14.15.& 22.
vt patebit infrà in reſponſionibus ad funda-
menta contraria.
25 Deriuat tandem ex conſideratione iſta,
quarta ratio, alijs longè magis ſtringens,
quià ſi viueret ad præſens teſtator, & inter-
rogaretur, an velit, quòd vna neptis ex filio,
debeat excludere filias proprias à tota hære-
ditate, itemq; agnatum maſculum proxi-
miorem, ad cuius fauorem dirigebatur ſub-
ſtitutio, vt bona in familia conſeruarentur,
certè, imò indubitanter negatiuè reſpondiſ-
ſet, igitùr dicendum eſt, hoc voluiſſe, & or-
dinaſſe, *Gloſ. in l.tale pactum, §.fin. ff.de pact.*
facit *l.Titius, §.Lucius*, & ibi *DD.ff.de liber.*
& poſth.l.fin. & ibi *Bar.C.de poſth.hæred.inſtit.*
facit etiam *tex. in l.Barbarius, verſic.Sed & ſi*
ſciſſet, & ibi notat *Bald.in 1.col.ff.de offic.Præ-*
tor.

tur. *Gloſ. in Clem.* 1. & ibi *Butri.* & *Imol. de reſcript.* & *Bald. in l.* 1. *C. quæ res pignor. obligar. poſſ.*

26 Neq; conturbatur opinio iſta ex ponderatis ſuprà in cõtrarium. Et primò quidem non obſtat concluſio illa ampliationibus, & exemplis obuallata, vt maſculinum concipiat fœmininum, quià non eſt vera ſimpliciter, ſed limitatur, quandò coniecturæ vrgent in contrarium, & ex eis apparet, aliud teſtatorem voluiſſe, vt notabiliter dicebat *Raph. Cuman. conſ.* 127. *in* 1. *dubi.* tradunt etiam *Bar. conſ.* 54. *col. penul. Anchar. Iuni. quæſt.* 37. *nu.* 2. *cum ſeqq. lib.* 2. *Gabriel. conſ.* 125. *nu.* 7. *vol.* 2. & *Surd. conſ.* 21. *n.* 5. poſt *Iaſ. in l. ſi quis id, quod, n.* 19. *ff. de iuriſdict. omni. Iudic.* & *Deci. in l. fœmina, n.* 98. *ff. de reg. iur.*

27 Item ſecundò limitatur, quandò teſtator cogitauit ad conſeruationem familiæ (vt in caſu iſto) quià tùnc ex quo familia non conſeruatur, niſi per maſculos, iure meritò maſculinum non concipit fœmininum, *Soccin. Seni. in l. cùm auus, col.* 51. *verſ. Quartus caſus, ff. de condit. & demonſtr. idem conſ.* 6. *col.* 5. *vol.* 3. *Curti. Seni. conſ.* 75. *col.* 10. *Calcan. cõſ.* 47. per diſcurſum, *Corne. conſ.* 124. *& conſ.* 138. *vol.* 2. *Deci. conſ.* 169. *col.* 2. *vol.* 1. *Cephal. conſ.* 306. *n.* 74. *lib.* 3. *Crot. inter conſ. Grat. conſ.* 54. *n.* 29. *&* 30. *lib.* 1. *Soccin. Iuni. conſ.* 181. *nu.* 41. *lib.* 2. *Rinald. Iuni. conſ.* 246. *nu.* 65. *vſq; ad* 70. *vol.* 3. quos ſequitur *Gratian. cit. cap.* 866. *n.* 5. addo *Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *n.* 9.

28 Vltimò vbicunq; viget ſtatutum excluſiuũ fœminarum propter maſculos, vt in hoc Regno, & in tota ferè Italia, ibi maſculinum non concipit fœmininum, *Iaſ. in l. ſi quis id, quod, n.* 18. *ff. de iuriſdict. omni. Iudic. Butri. conſ.* 9. *in* 1. *dubi. cit. Soccin. Seni. conſ.* 227. *n.* 5. *in fin. verſic. Et pro hoc facit, lib.* 2. *Soccin. Iuni. conſ.* 168. *n.* 68. *lib.* 2. & *Menoch. conſ.* 309. *nu.* 26. 36. *&* 37. quos refert, & ſequitur *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 8. *n.* 20.

29 Quapropter reaſſumendo, & applicando prædicta ad caſum noſtrum, inconuincibiliter oritur, quòd tam ex forma ſtatuti apud nos exiſtentis, quòd ſtantibus maſculis, fœminæ non ſuccedant, quàm ex coniecturis ſuprà ponderatis, itemq; tandem ex intentione conſeruandi bona in familia, ad quam omnia ſupradicta reducuntur, nullo pacto neptis ex filio, poteſt dici incluſa, & contemplata, ſub illis verbis, *ſi ſinè filijs*, ad excluſionem ſubſtituti maſculi de agnatione, quaſi maſculinum concipiat fœmininum, ex rationibus modò ponderatis, ex quibus licèt videatur ſatis, ſuperq; reſponſum, principaliſſimo illi fundamento, vt fœminæ veniant

30 appellatione filiorum, tamen ſeriùs, † & in terminis loquẽdo dicimus cum *Gratian. ſup. cit. nu.* 11. *&* 12. quòd regula prædicta habet locum in ſimplici conditione, *ſi ſinè filijs*, non verò vbi agnatio per teſtatorem cõtemplata eſt, quo caſu, vt opes in familia cõſeruentur, illa verba non comprændunt fœminas, *Roland. conſil.* 82. *n.* 33. *verſic. Secundò, & nouiſſimo loco, lib.* 3. vbi innumeros hoc aſſirmantes allegat, ea potiſſima ratione, quià quandò cõcurrit coniectura conſeruandæ agnationis, receditur à regula iuris communis, à quo diſpoſitum eſt, vt fœminæ veniant appellatione filiorum, *Alex. in l. Gallus, §. quidã rectè, nu.* 11. *ff. de liber. & poſth. Ruſlic. in l. cùm auus, lib.* 9. *cap.* 10. *n.* 11. *&* 25. *ff. de cõdit. & demonſtr.* & *Soccin. conſil.* 250. *n.* 4. *lib.* 2.

31 Rurſùs conſiderandum eſt, quòd quandò in diſpoſitione facta per teſtatorem in aliquibus capitulis illius, eſt facta mentio maſculorum, & ab eodem maſculi in præeminentiori gradu, & cauſa conſtituti, vt in caſu noſtro, in quo vniuerſalis hæreditas fuit data maſculo, excluſis fœminis, eidemq; inſtituto maſculo ſinè filijs decedenti, fuit ſubſtitutus agnatus maſculus proximior, tùnc illa verba, *ſinè filijs*, non comprehendunt fœminas, ſed dumtaxàt maſculos, capiendo huiuſmodi interpretationem, ex diſpoſitione facta in alijs teſtamenti capitibus, ſic doctè ponderant *Iacob. Mandell. Alben. cit. conſil.* 19. *n.* 12. *&* 13. *Roland. d. conſil.* 82. *n.* 33. *lib.* 3. *Menoch. cit. conſil.* 95. *n.* 51. *&* 81. & *Surd. conſil.* 96. *n.* 31. *in fin. lib.* 1.

32 Quorum etiam ſtabiliſſima authoritate confunditur prorsùs, atq; reijcitur vltimum illud fundamentum in contrarium ſummo applauſu allatum, dùm dicunt, quòd ex quo teſtator in alijs teſtamenti capitibus fecit mentionem de qualitate maſculinitatis, non præſumitur, quòd de filijs maſculis etiam intellexerit, cùm dixit, *ſinè filijs*, ſimpliciter, quià vbi voluit, dixit, tacuit autem vbi noluit, ex punctuali authoritate *Io: de Anani. cõſil.* 22. *circà fin.* quià hoc aſſumptum eſt falſum, & retorquetur telum contrà aduerſarios pro opinione noſtra; quoniam enim in alijs teſtamenti capitibus, maſculos teſtator vocauit, & oculis ad conſeruandam agnationem reſpexit, cùm poſteà de filijs indiſtinctè mentionem facit, de maſculis pariter dicendum eſt intellexiſſe, ità dixerunt *DD.* mox ſup. cit. volentes, quòd qualitas maſculinitatis in vna parte teſtamenti appoſita, in alia videatur repetita, cùm agitur de conſeruatione bonorum in familia, magiſtraliter *Deci. conſil.* 442. *n.* 12. *& conſil.* 515. *n.* 6. cuius, & aliorũ authoritas vera detegitur, falſa verò illa *Anani.* & ſequacium, per *tex. in l. fin. §. cui dulcia, ff. de tritic. vin. oleoq; legat.* Item ſecundò ex *tex. in l. qui nõ militabat* 78. *circà medium, ff. de hæred. inſtit.* in illis verbis, *Nummis Titio legatis, nummorum ſpecie non demonſtrata, cæterorum legatorum contemplatione receperunt.* Tertiò ex *tex. in l. qui filiabus* 17. *ff. de legat.* 1. ibi,

ibi, Qui filiabut legauit, ſi mentionem aliqua
parte teſtamenti poſthumæ fecit, videtur in filia-
rum legato, & de poſthuma ſenſiſſe; quem tex. in
terminis noſtris extollit Albenſ. loc. cit. & tā-
dem ex tex. in l. ſi ſeruus plurium, §. fin. in fin. ff.
eod. tit. ibi, Item eorum, quæ præcedunt, vel quæ
ſequuntur, ſummarum ſcripta, ſunt ſpectanda;
33 quià †vt dicunt DD. vna clauſula ambigua,
declaratur, & interpretatur per alias, l. vtrùm,
& ibi DD. ff. de petit. hæred. l. ſi quis ex argenta-
rijs, §. initium, & ibi Bald. ff. de eden. idem Bald.
in l. quemadmodùm, §. hæc verba, per illum tex.
ff. ad leg. Aquil. & in cap. Secundò requiris, col.
fin. de appell. Io: Andre. in addit. ad Specul. in
rubr. de depoſ. quem ſequitur Angel. Aret. in l.
34 triticum, ff. de verb. oblig. † & ſucceſſiuè, vna
pars teſtamenti declaratur per alias, vt ſatis
patet ex iuribus, & authoritatibus mox al-
legatis, quibus addo tex. in l. 1. ff. de reb. dubi.
Deci. conſil. 15. nu. 3. Soccin. conſil. 9. nu. 8. lib. 3.
Pariſ. conſil. 54. n. 10. lib. 2. Bellon. conſil. 13. nu.
17. Surd. conſil. 179. n. 60. lib. 2. & de omnibus
plenè Gratian. d. cap. 866. n. 7. & 8. vol. 5.
35 Non omittam tandem id, quod aliàs an-
nuimus, quòd in tota ferè Italia, viget ſta-
tutum, per quod extantibus maſculis, fœmi-
næ nō ſuccedunt, niſi in ſola dote, quo ſtante
in puncto caſus noſtri dicebat Iaſ. d. cōſ. 140.
col. 7. in fin. verſic. Nonò facit, quòd filiæ fœ-
minę nō veniunt appellatione filiorum, ſicùt
ex virtute ſtatuti prædicti voluerunt Rip. in
l. ſi Inſulam, n. 27. ff. de verb. obligat. Molin. de
Hiſpan. primog. lib. 1. cap. 5. nu. 39. Menoch. de
præſumpt. lib. 4. præſumpt. 84. n. 10. & præſump.
85. n. 8. Gabriel. concluſ. 9. n. 38. Rebuff. in l. iuſta
interpretatione, col. 1. verſic. Non habet locum, ff.
de verb. ſignif. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap.
708. n. 23. Cenſal. ad Peregrin. de fideicom. artic.
21. fol. 63. col. 1. verſic. Quinimò, Merlin. de le-
git. lib. 3. tit. 1. quæſt. 17. nu. 21. & Reg. Capyc.
Latr. deciſ. 3. vbi poſt relatas omnium ſenten-
tias, opinionem iſtam veram, & communio-
36 rem appellat; † & in ſimili dicit Mart. in ſum.
toti. ſucceſſ. legal. part. 4. quæſt. 21. artic. 5. nu. 22.
verſic. Idem ſi teſtator, quòd quamuis ex com-
muniori opinione, fœminæ veniant appella-
tione familiæ, fallit tamen hoc, & non ha-
bet locum, vbi viget ſtatutum excluſiuum
fœminarum, Fuſar. de fideicommiſſ. ſubſt. quæſt.
352. n. 16. & Sforz. Odd. quæſt. 7. artic. 5. nu. 44.
37 †quemadmodùm nec veniunt appellatione
familiæ, quandò teſtator voluit agnationem
cōſeruari, ex Bald. Ruin. Aym. Pariſ. Gozadin.
Crot. Mantic. Surd. & alijs, docet Gratian. d.
38 cap. 866. n. 6. & proindè ex his, filia † fœmina
non excludit ſubſtitutum, vocatum in caſu
deficientiæ filiorum, vt in puncto ſtante ſu-
pradicto ſtatuto, quod in effectu reducitur
ad ſolum finem conſeruandæ agnationis,
notant Alex. conſil. 15. vol. 4. Curti. Iun. conſil.
116. ſub n. 9. Gozadin. conſil. 45. n. 12. conſil. 79.
ſub nu. 7. & conſil. 89. n. 9. Mandell. d. conſil. 19.
n. 10. Galuan. conſil. 43. per totum, Gabriel. cōſil.
97. nu. 25. vol. 1. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præ-
ſumpt. 32. n. 4. Peregrin. de fideicommiſſ. art. 25.
nu. 57. & ſeqq. Alex. Trentacinq; de ſubſt. cap. 7.
n. 12. & Theſaur. d. deciſ. 188. n. 14.
39 Deuenio modò ad reſponſionem iurium,
& primò ad tex. in l. 1. C. de condit. inſert. cum
gloſ. vbi conditio, ſi ſinè filijs, expirat per exi-
ſtentiam neptis, & ſic excluditur ſubſtitutus,
vocatus in caſu deficientię filiorum, quià nō
videtur decedere ſinè filijs, qui filiam relin-
quit, vel neptem, d. l. non eſt ſine liberis, & l. Iu-
bemus, cum alijs ſuprà allegatis; Quià reſpō-
deo, hoc nullo pacto eſſe diſputabile, ſed imò
veriſſimum, modò tamen non appareat, aliā
fuiſſe teſtatoris voluntatem, vt habetur in d.
l. 1. & corroboratur ex l. Lucius, §. quæſitum, ff.
de legat. 3. verſic. Niſi aliud ſenſiſſe teſtatorem
probetur. ſicùt in caſu noſtro, in quo ex dedu-
ctis ſuprà, probatur euidens voluntas teſta-
toris in oppoſitum, per concludentes, quin-
imò legitimas, & ineuitabiles coniecturas.
40 Sed huic reſponſioni, alia non mediocris
difficultatis oppoſitio ſeſe obuiam facit; li-
cèt enim certiſſimum in iure ſit, ſufficere
probationes per cōiecturas, & ex eis aliquid
euidens fieri, l. licèt Imperator, & ibi Bar. in 2.
notab. ff. de legat. 1. l. ſi quis locuples, ff. de manu-
miſ. teſtam. l. quidā teſtamento, & ibi Bald. Raph.
Cuman. & Aret. ff. de vulgar. & pupill. Gloſ. in l.
1. & ibi Roman. C. de teſtam. milit. Gloſ. in l. ſi
tutor, C. de peric. tutor. Bar. in l. Prætor ait, in
princip. ff. de oper. non. nūciat. tex. in cap. cauſam,
& ibi Abb. in 11. notab. de probat. & in cap. dile-
cti, & ibi idem Abb. in 1. notab. de donat. iterùm
Abb. in cap. 1. in 2. notab. per illum tex. de cenſ.
& in terminis noſtris Raph. Cuman. d. cōſ. 117.
41 in 1. dubi. † Tamen concluſio iſta non proce-
dit, vbi à iure expreſsè requiritur euidens
probatio, quià tùnc nō ſufficit probatio per
coniecturas, quantumuis legitimas, & con-
cludentes, vt dicunt Bald. & Alex. in d. l. licèt
Imperator, idem Bald. in l. 1. C. de apparit. Gloſ.
in l. abſentem, ff. de pœn. & in d. l. ſi tutor petitus,
42 C. de peric. tutor. † & per conſequens, cùm per
d. l. 1. C. de condit. inſert. dicatur, Niſi alia de-
functi voluntas euidenter probetur, non videtur
ſufficere ad tollendam eius diſpoſitionem,
quòd aliquales coniecturæ fuerint in con-
trarium ponderatæ.
43 Reſpondeo, illationem eſſe falſam, nam ſi
benè aduertatur ad pręcedentem limitatio-
nem poſitam in tex. nullo modo poteſt aliter
intelligi, quàm de euidenti probatione ex
coniecturis eruenda, nam ſi intelligeretur
de voluntate apparente verbis expreſſis, vt
cùm teſtator dicit, ſinè filijs maſculis, vel cùm
dicit, quòd filia fœmina non debeat exclu-
dere ſubſtitutum, vtiq; limitatio eſſet inanis,
& fruſtatoria, propter expreſſam prouiſionē
hominis, quæ cùm talis eſt, non indiget pro-
uiſione legis; & propterea omninò conclu-
dendum

Digitized by Google

dendum eſt, illa verba in *tex.* poſita, *Niſi alia defuncti voluntas euidenter probetur*, intelligi de euidenti probatione facienda per legiti-
44 mas, & concludentes coniecturas: † Vltrà quòd concluſio illa, vt non ſufficiant coniecturæ, quantumnis cõcludentes, & legitimæ, vbi requiritur euidens probatio, non procedit in materia fideicõmiſſaria, & vltimarum voluntatum, in quibus cùm principaliter attendatur coniecturata, & veriſimilis voluntas teſtatoris, videtur ſucceſſiuè, qnòd ad probandã voluntatem, probatio ex coniecturis deprompta, primum locum obtineat, ſicùt cautum in quampluribus caſibus legitur, in *d.l.licèt Imperator, & l.filiusfamilias, §.cùm quis, ff.de legat.1. in l.cùm proponebatur, & l.vnum ex familia, §.fin. ff.de legat.2. in l.in fideicommiſſa, §.hæc verba, ff.de legat.3.l. heredes mei, §.1.ff.ad Trebelle.l.Lucius*, cum ibi *not.ff.de hæred.inſtit.*& notat *cit.Menoch.conſil. 95.n.32.lib.1.*

45 Remanet tandem videamus, an aliquam vim faciant *tex. in l.cùm auus, ff. de condit. & demonſtr.in l.cùm acutiſſimi, C.de fideicom.* & in *l.generaliter, §.cùm autem, C.de inſt. & ſubſt.* & certè nihil facere, patet eadem ſuperiori ratione; nam vt docent *DD.* leges illæ limitantur, ſi aliud coniecturata voluntas teſtatoris ſuadeat, per *tex. in d.l.Lucius, §.quæſitum, ff.de legat.3.*& in *d.l.1.C.de condit.inſert.* Sicq; cùm in caſu noſtro, non vnica, ſed plures concurrant concludentes, & legitimæ coniecturæ, de quibus plenè ſuprà egimus, fit cõſequenter, vt nulla ſit habenda motiui ratio.

46 Rursùs iura prædicta retorquentur ad corroborandam opinionem noſtram, pro ſubſtituto, quoniam enim fundantur in coniectura pietatis, nè inſtituti filij excludantur, ſequitur, vt ceſſante coniectura prędicta, eorundem iurium diſpoſitio ſit inapplicabilis, applicabilis tamen, quoàd admiſſionem ſubſtituti; Maxima enim ſequeretur impietas, ſi propter incognitam neptem, per quam bona non conſeruantur in agnatione, ſed in extraneas familias diſſipantur, excluderentur propriæ filiæ teſtatoris, propinquiores, & cognitæ, ac ſucceſſiuè magis dilectæ, ac pariter excluderetur proximior agnatus ſubſtitutus, dilectus teſtatori, ac in quo vnica ſpes conſeruandarum opium in familiã conſtituta fuit, vt magiſtraliter dicebat *cit.Iaſ.d.conſil.140.col.10. verſic.Secundò, & notabiliùs.*

47 Quapropter reſolutis contrarijs, opinionem iſtam pro ſubſtituto omni iure veram appello, & indubitatam etiam, & quocunq; prorsùs ſcrupulo eam carere affirmo, ſi teſtator ad plures ſubſtitutionũ gradus progrediens, eo fine, vt bona in familia conſeruentur, vltimo loco piam cauſam vocaſſet, nam cùm tota diſpoſitio iſto caſu dicatur pia, vti illa, quæ tandem dirigitur ad piam cauſam, ex notabili doctrina *Bald.in l.auia, §.Titio, ff.de condit.& demonſtr.* debet meritò ità interpretari, vt quantò faciliùs poſſit, fideicommiſſo ad fauorem pię cauſæ fiat locus, interpretando illa dubia, & ambigua verba, *ſi ſinè filijs*, ad fauorem ſubſtituti, cui fuit ſubſtituta pia cauſa, ſi & is ſinè filijs decederet, applicando *tex. in l.ſunt perſonæ, ff. de relig.& ſumpt.funer.cap.fin.de Iudic.cap.fin. de teſtam. & cap.ſuper prudentia* 14.*quæſt.*2. in puncto, ſæpè *cit.Iaſ.d.conſil.140.col.6. verſic.*
48 *Decimò facit*. Quod † corroboratur primò, quià in præiudicium Eccleſiæ, vel alterius piæ cauſæ, maſculinum non concipit fœmininum, quià eſſet odium contrà perſonam fauorabilem, vt vtar verbis *Parid. de Pute. tract. de reintegr. feud. cap. Incipiente, ſequitur*
49 *modò, n.2.fol.74.* Et † ſecundò, quià *tex.in d. l. cùm auus*, & in *d.l. cùm acutiſſimi*, cum concord.ſup.adductis, non habent locũ, ſi filio, vel nepoti decedenti, ſubſtitueretur pia cauſa, vt dicit *Deci.conſil.391.n.3.*

50 Debet tamen iſti filiæ excluſæ per ſubſtitutum, ſecundùm hanc noſtram ſententiam, dari dos de paragio, in bonis, à quibus vigore ſubſtitutionis excluditur, ad tradita per *Viui.cit.dec.414.ſub n.10. verſic.Cæterùm, reg. Audien.* & ità firmiter teneo, & ſentio, ſub cenſura rectiùs ſentientis. Neap.20.Iunij 1665.

SVMMARIVM.

N*aturalis filius non excludit agnatos à medietate bonorum antiquorum.n.1.*

Legitimatus filius ſuccedit patri in omnibus bonis, excluſis agnatis à medietate bonorũ antiquorum, vigore Conſuetud.*n.2.& 11.*

Refertur opinio contraria, & eius Authores.n.12.

Sed monet Authot *eſſe cauendum ab hac opinione, & defenditur ſententia ad beneficium filij legitimati.n.13.14.15.16.17.& 18.Vbi reprobantur rationes* Napod. *& ſequacium, & ponderantur deciſiones latæ contrà filium legitimatum, vt procedant, quandò legitimatio eſt limitata.n.21. Sed proteſtatur* Author*, ſe conſilium muttaturum, ſi quis ſuis rationibus reſpondebit.n.25.*

Cõſuetudines *Neapolitanæ decernentes circà bona antiqua, reſpiciunt conſeruationem bonorum in familia.n.3.*

Naturales legitimati per reſcriptum Principis, conſeruant agnationem, & familiam.n.4.

Conſequuntur ex legitimatione plenũ ius ſuccedendi parentibus, & agnatis.n.5. Limita in legitimato per oblationem Curiæ, quiè non ſuccedit agnatis collateralibus, ſub n. 16. in fin. verſic. Prætérquamquòd.

Filius maſculus naturalis legitimatus per reſcriptũ Principis, excludit à ſucceſſione patris ſororem, ſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo, extantibus maſculis.n.6. Refertur contraria opinio.n.9. Sed Author *amplexatur primam opinionem ad fauo-*

rem

rem naturalit legitimati.n.10. Quæ tamen limitatur, ſi filius fuiſſet non plenè legitimatus, ſed tantùm quoad quadam.n.22.

Naturalis legitimatus per reſcriptum, dicitur verè, & propriè legitimus, non fictè.n.7.

Et venit ſub quacunq; diſpoſitione, loquente de filijs legitimis, & naturalibus.n.8.

Si vinco vincentem te, fortiùs vincam te, ſub n.11.

Legitimatus per reſcriptum Principis, conſequitur omnia iura legitimorum, & naturalium.n.14.

Filius naturalis legitimatus per reſcriptum, ſuccedit patri tu omnibus bonis, tam nouis, quàm antiquis, de iure communi.n.15.

Bona hæreditaria per aditionem hæredis efficiuntur propria illius, & amittunt originem, ibid. verſic. Imò contrarium.

Legitimatus per reſcriptum, contrahit agnationem cum patre, aſcendentibus, & collateralibus ipſius patris, ſecùs in legitimato per oblationem Curiæ. n.16.

Tex. in §. filium verò, auth. quibus mod. natural. effic. ſui, loquitur de legitimato per oblationē Curiæ, ibid. verſic. Præterquamquòd.

Statuta ſemper ſunt intelligenda, quominùs corrigant ius commune.n.17. in fin. verſic. Et corroboratur.

Agnati an ſint citandi in legitimatione de filio naturali.n.18.

Filios legitimos habere de iure naturę eſt, ibid. in fin. verſic. Quinimò.

Deciſiones, & exempla non ſunt attendenda, quandò rationes ſunt in contrarium.n.19.

Inſpicitur quod fieri debuit, non quod factum eſt. n.20.

Filius legitimatus per reſcriptum, facit ceſſare conditionem fideicommiſſi relicti, in caſu deficientiæ filiorum legitimorum, & naturaliū.n.23. Limita, niſi priuilegiū legitimationis aliter ſuadeat.n.24.

ARGVMENTVM.

Filium naturalem Principis reſcripto legitimatum, patri ſuo in bonis antiquis ſuccedere, nec à parentis agnatis, cognatiſq; excludi, efficaciſſimè comprobatur.

CONSILIVM XX.

1 IN currenti conſultatione pro N.N. hęrede inſtituto à Magnif. N.N. eius patre naturali, non eſt applicabilis articulus, qui ex aduerſo ponderatur, vt filius naturalis, non poſſit integram patris hæreditatem ex illius teſtamento capere, ſed quòd teneatur relaxare in beneficium proximiorum agnatorum, medietatem bonorum antiquorum, de quibus nulla potuit fieri diſpoſitio,
vigore Conſuetud. ſi quis, vel ſi qua, vt per Napod. ibi, n.169. Præſ. de Franch. deciſ. 640. à n.6. Molfeſ. ad Conſuetud. tom.1. part.4. quæſt.43. à n.16. Dom. Reg. de Marin. reſolut. iur. lib.1. cap. 270. n.7. & nouiſſimè Dom. Io: Frāciſ. Marot. diſcept. forenſ. cap.4. n.56. Nam arbitror, Magnificum ex aduerſo ſcribētem, certioratum non fuiſſe, de priuilegio legitimationis factę de dicto N.N. ab Excellentiſſimo Domino Prorege, eiuſq; Collaterali Conſilio, per ampliſſimas clauſulas: Quapropter diuerſifica-
2 tur diſputatio, de filio naturali, † ad naturalem legitimatum, quem proculdubiò arbitror, agnatos à petitione medietatis bonorum antiquorum, prorsùs excludere, quià
3 † Conſuetud. decernens ſucceſſionem bonorū antiquorum ad fauorē proximioris agnati, vel cognati, ex cuius linea bona peruenerunt, habuit reſpectum ad conſeruationem illorum, in familia agnatorum, & cognatorum, vndè egreſſa ſunt, iuxtà deciſa penes
4 Capyc. deciſ. 85. Et quoniam per † filios naturales legitimatos ex reſcripto Principis cōſeruatur agnatio, & familia, Angel. conſil. 17. n.6. verſic. Propterea conſulendo. Iaſ. in l. ſi is, qui pro emptore, n.239. verſic. Septimò, ff. de vſucap. Tiraquell. in l. ſi vnquàm, verb. Susceperit liberos, n.68. C. de reuoc. donat. Decian. conſil. 42. nu. 15. vol.1. Roland. à Vall. conſil. 67. nu. 24. vol.3. & Molin. de Hiſpan. primog. lib.1. cap.4. nu.44. quos ſequitur Intrigliol. deciſ.4. nu.21. & 22. Idcircò non erit huic legitimato filio deneganda paterna ſucceſſio, etiam reſpectu bonorum antiquorum, ex ſup. adducta ratione,
5 quę † ex eodem Intrigliol. loc. cit. à n.7. corroboratur, nam iſti naturales filij, Principis reſcripto legitimati, conſequuntur ex illa legitimatione plenum ius ſuccedendi parentibus, in eorum bonis, & tam actiuè, quàm paſſiuè, perindè ſi ab initio legitimi extitiſſent, ad tex. in §. reliqui, in princip. & §. generaliter, verſic. Quapropter, auth. quib. mod. natural. efficiant. ſui, Bar. in §. tribus, nu.20. eod. tit. in auth. Abb. conſil. 86. col.1. vol.1. Angel. cit. conſil. 17. Paul. de Caſtr. conſil. 34. col.2. vol.1. Iaſ. conſil. 40. nu.1. verſic. de ſucceſſione, vol.3. Deci. conſil. 307. in princip. Barbat. conſil. 68. col. 3. vol.4. Martin. Laudenſ. tract. de legit. verſic. Augerius Seio, n.135. & Præpoſit. in cap. per ve-
6 nerabilē, §.1. n.76. qui fili. ſint legit. † Quinimò extante ſtatuto fœminarum excluſiuo, ſtantibus maſculis, à ſucceſſione parentum, prout in Regno, ſi extaret maſculus naturalis, ſed per reſcriptum legitimatus, iſte excluderet ſorores natas ex legitimo matrimonio, cit. Intrigliol. d. deciſ.4. nu.22. authoritate Bald. in l. eam, quam, col.7. C. de fideicomm. Alberic. Brun. tract. de ſtatut. exclud. fæmin. art. 12. quæſt.4. n.66. & 70. Vaſqui. de ſucceſſ. progreſ. lib.1. §.2. tit. qui ex teſtam. caper. poſſ. n.7. verſic. Contrariam, Roland. conſil. 83. n.11. vol.3. Tiraquell. in l. ſi vnquàm, verſic. Susceperit liberos, n.78.

n.78.C.de reuoc.donat. Garſi.de nobilit.gloſ.21.
n.9. & *Ceuall.commun.contr.commun.quæſt.2.à*
*n.15.cum ſeqq.*cum quibus concordat noſter
Vrſill. ad Afflict.dec.386.ſub n.5. & poteſt eſſe
7 † ratio, quià iſti filij à die legitimationis ef-
ficiuntur verè, & propriè legitimi, *Couar.de*
ſponſal.par.2.cap.8.§.8.n.3. Menoch.cõſil.459.
n.5.& 37.& cõſil.519.n.28.& *Landerchi.cõſil.*
8 *23.nu.9. lib.1.* & † proindè continentur ſub
quacunq; diſpoſitione, ſiuè legis, ſiuè homi-
nis, loquente ſimpliciter de filijs legitimis,
& naturalibus, *Iaſ.in l.ex facto,n.16.ff.de vul-*
gar.& pupill. Soccin.cõſil.226.n.5.vol.5.Ruin.
conſil.94.nu.11.& 12.vol.3.Roland.à Vall.cit.
cõſ.83.n.18.&*Ioan.Royas in epit.ſucceſ.cap.23.*
n.34.ampliat.1. poſt *Baldum in d.l.eam, quam,*
n.26.& in *l.cùm acutiſſimi,n.7.C.de fideicom.*&
Tell.Fernand.in l.9.Taur.n.15.cum ſeqq.

9 Et licèt contrà ſuprà relatam concluſio-
nem, de ſororibus, vt excludantur, per fra-
trem naturalem legitimatum ex reſcripto
Principis, extante ſtatuto fœminarum ex-
cluſiuo, teneant poſt *Bald.*ſibi contrarium, in
cap.per tuas,de maiorit. & obedi. Crot.in l.Gal-
lus,§.& quid ſi tantùm,n.75.ff.de liber.& poſth.
Deci.in l.liberos,n.8.C.de collat. & cõſil.52.col.
2.verſ.Et ad cõfirmationem, Couar.in cap.Ray-
nutius,in.3.in princip.de teſtam. Curti.Seni.cõſ.
16.nu.13.& determinauit *Rot.Roman.* teſte
*Pute.deciſ.303.lib.3.*ex doctrina *Butri.in cap.*
per venerabilem,col.penul. verſic.Poſſet eſſe du-
*bium,tit.qui fili.ſint legit.*vbi hoc adeò verum
eſſe putauit, vt dixerit, fœminas non aliter
excludi propter ſtatutum à ſucceſſione pa-
rentum, niſi per fratrem, ex legitimo matri-
monio natum, vel per fratrem naturalem,
ſed poſteà per ſubſequens matrimonium le-
gitimatum, ſicuti etiam ſentit *cit.Deci.conſil.*
155.nu.4.conſil.275.nu.12.& conſil.383.nu.1.
Facchine.cõtr.iur.lib.6.cap.1. latiſſimè quoq;
Io:Guttier.in repet.tex.in §.ſui,nu.176.inſtit.de
10 *hæred.qualit.& differ.*† Tamen in puncto iuris
iſta opinio non eſt vera; & tutior, atq; pro-
babilior ſententia eſt, vt nedùm per fratres
natos ex legitimo matrimonio, vel per legi-
timatos per ſubſequens matrimonium, ſo-
rores excludantur, verùm quoq; per legiti-
matos ex reſcripto Principis, ſicuti in effe-
ctu hanc partem vti magis receptam ſequi-
tur, & defendit *cit. Ceuall.d.quæſt.2.à nu.15.*
cum ſeqq.

11 Modò itaq; applicando ſupradicta ad ca-
ſum propoſitum, videtur eſſe omninò con-
cludendum, vt ſicùt naturalis filius per re-
ſcriptum legitimatus, ſororem ortam ex le-
gitimo matrimonio excludit à ſucceſſione
parentum, propter ſtatutum excluſiuum fœ-
minarum, extantibus maſculis, à fortiori de-
beant etiam excludi conſanguinei, extante
legitimato filio, à medietate bonorum anti-
quorũ, ex illo vulgatiſſimo adagio, ſi vinco
vincentem te, fortiùs vincam te, *l.de acceſſio-*
nibus,de diuerſ.& temporal.præſcript.& l.Clau-
dius,ff.qui potior.in pignor. habeant. quià ſi per
filiam legitimam, & naturalem agnati de-
functi, excluditur agnatus proximior à præ-
tenſione bonorum antiquorum, fortiùs de-
bet vinci, & excludi per naturalem legiti-
matum, qui vincit ſororem legitimam, &
naturalem, ortam ex legitimo matrimonio,
excludentem agnatum; & cum effectu iſtam
ſententiam pro legitimato filio cõtrà agna-
tos, defendit ſubtiliſſimus *Montan. controu.*
*forenſ.cap.6.per totũ,*poſt *Molfeſ.ad Conſuetud.*
tom.1.par.2.tit.de perſon.quæſt.10.n.10.& 41.
fol.54.

12 Non negauerim tamen, crebriùs præua-
luiſſe apud noſtrates opinionem ad benefi-
cium agnatorum, vt non excludantur à me-
dietate bonorum antiquorum per legitima-
tum filiũ defuncti agnati, vt videre eſt apud
Napodan. in Conſuetud.ſi quis, vel ſi qua, verb.
ex parte patris,n.170.& 171. Vrſill.ad Afflict.
deciſ.195.ſub n.5.Piſanell.ad dictã Conſuetud.ſi
quis, vel ſi qua,in Apoſtill.incipiente,Nota,quòd
legitimatus,circà fin.fol.122. Præſ.Vrſin.de ſuc-
ceſſ.feud.part.1.quæſt.3.artic.1.n.14. Cenſal.ad
Peregrin.de fideicommiſſ.artic.32. verſic.Tertiò
obſeruo,fol.101.col.1.& verſic.Sed tamen limi-
tabis, fol.108. col.2. ac tandem pro hac parte
latiſſimè in eadem cauſa cõtrà *Montan.*ſcri-
pſit *Dom.Carolus Brancacius,*cuius allegatio-
nem imprimi curauit, idem *cit.Cenſal.d.art.*
32.fol.85. qui quidem *Dom. Brancaci.* pro
agnatis, contrà legitimatum omnes autho-
ritates, & rationes exactiſſimè examinat.

13 Sed cauendum eſt, nè ab opinione ad be-
neficium legitimati filij deuietur, & quam
aberrauerint Authores nuper in cõtrarium
adducti, patet ad oculum, primò, quià pro-
ximiores agnati, ad medietatem bonorum
antiquorum admittuntur, *filys, ſeù liberis le-*
gitimis non extantibus, ſicùt formaliter dicit
*Conſuetud.*igitùr extante filio legitimato de-
bent excludi, niſi dicatur, legitimatum non
eſſe legitimum, quod ſapit cõtradictionem,
quià per legitimationem non cõſequeretur
quis qualitatem legitimitatis, pro qua legi-
timatio eſt introducta, ſicq; primò contraria
opinio repugnat verbis *Conſuetud.*quę abſo-
lutè vocat legitimos.

14 Secundò certum eſt, quòd extante filio le-
gitimo, & naturali, ex legitimo matrimonio
orto, nullam habent ad medietatem bonorũ
antiquorum actionem agnati; ergò ità per
legitimatum ex reſcripto Principis, qui om-
nia iura conſequitur legitimorum, & natu-
raliũ, nullo dato diſcrimine, ſicuti expreſsè
habetur ex *tex.in §.ſit igitùr, auth.quibus mod.*
natural.effic.legit. ibi, *Nihil à legitimis filys dif-*
ferentes. Item *tex.in d.§.reliqui,auth.quib.mod.*
natural.effic.ſui, ibi, *Semel enim eos efficientes le-*
gitimos, damus habere etiã ſucceſſiones illas, quas
habent ij, qui ab initio legitimi ſunt. Item tãdem

Digitized by Google

tex.in §.quapropter,auth.eod.tit. ibi, *Nam ſicut in cæteris ab initio legitimis, oportet etiam in his fieri ſucceſſiones*; & ſi per legitimum, & naturalem excluderetur agnatus, non autem per legitimatum, duo ſequerentur abſurda. Primum, quià differrent legitimati à legitimis, & naturalibus, contrà *tex.in d.verſic.Nihil à legitimis*. Et ſecundum, quià iſti legitimati non ità ſuccederent, ſicuti legitimi, & naturales à principio, contrà *tex.in d.verſ.Semel*, & in *d.verſ.Nam ſicut*.

15 Tertiò, omnes *DD.* ſuprà in contrarium adducti, primus verò *Napodan.* admittunt legitimatum filium ex reſcripto Principis, ad ſucceſſionem patris, quod eſt indubitatum, per *tex.* ſuprà adductos, & per *tex.* allatum per ipsū *Napod.*& alios in §, *filium verò, auth.quibus mod.natural.effic.ſui*; iſtaq; ſucceſſio certum eſt ex diſpoſitione iuris communis, quòd ſit per legitimatum, nedùm de bonis paternis, nimirùm immediatè quæſitis per patrem, ſed de alijs quoq; bonis patri obuētis à maioribus ſuis, nullo dato diſcrimine inter bona nouiter quęſita, & bona antiqua, cùm hæc diſtinctio bonorum non reperiatur de iure communi cognita, imò cōtrarium expreſsè diſpoſitum eſt, per infinita iura, & authoritates dicentes, vt bona ſtatim atquè de vno in alium hæreditario titulo tranſitum faciunt, amittant originem, & lineam, à qua peruenerunt, & illicò confundantur cum patrimonio hęredis poſſeſſoris, vnaq; eademq; ſubſtantia euadat, *l.ſed ſi plures, §.filio impuberi, ff.de vulgar.& pupill.l.eius, qui in Prouincia, §.fin.ff.ſi cert.petat.l.fin.in fin. C.de inoffic.teſtam. l.fin. in princip. ff.de legat.3. §.1.inſtit.de hæred.qualit.& differ.Gloſ.& DD, in l.1.§.veteres, ff.de acquir.hæred.* & in *l.penul. §.hæreditati, ff.cit.tit. ſi cert. petat.* Poſito hoc, quādò ſuperuenit *Conſuetud.ſi quis, vel ſi qua*, quæ introduxit diſtinctionem bonorum antiquorum, & bonorum nouiter acquiſitorū, vt in illis ſuccedat proximior illius lineæ, à qua bona obuenerunt, & in iſtis alius naturaliter proximior agnato decedenti, non poteſt dici, quòd iſta *Conſuetud.* correxerit ius commune, tribuens integram, & indiſtinctā ſucceſſionem patris filio legitimato, tam ſcilicet de bonis antiquis, quàm de bonis nouiter ab ipſo patre quæſitis, quià legū correctio non præſumitur; Quinimò data, ſed non conceſſa correctione, ex hoc ipſo reſultaret *Napod.*& ſequaces, non benè dixiſſe, ſaltem in eo, quòd legitimatus filius ſuccedat patri, in bonis per ipſum quæſitis, quià admitterent ſucceſſorem ex iure correcto. Non etiam valet affirmare, vt ſubſiſtar ius commune quoàd dicta bona, ſit verò correctum, quoàd bona à maioribus obuenta, quià preterquamquòd hec correctio nullibi legitur, eſt etiam impoſſibilis, nam non potuit *Conſuetud.* corrigere ius commune, in eo, quòd ius commune non cogitauit, ſed ſic eſt, quòd iſta diſtinctio bonorum nouiter per agnatum defunctum quæſitorum, & bonorum ei à maioribus obuentorum, nunquā fuit de mente iuris communis, vt probauimus; igitùr iuris communis correctio nullo pacto, quoàd hanc partem poteſt ſupponi.

16 Cæteræ etiam *Napod.* rationes, nouiſſimè per *Dom.Brancaci.* melius, quàm alibi cumulatæ, pariter confunduntur; & primò in eo, quòd dicit, legitimatum filium effici legitimum quoàd ipſum patrem tantùm, minimè verò, cum alijs agnatis, & cognatis illius, iuxtà *tex. in d.§.filium verò, auth. quibus mod. naturales efficiant.ſui*, nam licèt hoc verum ſit, perperàm tamen infertur illa conſequentia per *Napod.* vt agnati per hunc legitimatum filium non excludantur, imò confundit terminos, & mentem illius *tex.* qui procedit in ſucceſſione paſſiua agnatorum, veluti ſi naturalis filius Titij, reſcripto legitimatus, vellet ſuccedere Caio, agnato, vel cognato ipſius Titij, certè excluderetur, quià dicit *tex. Ipſi ſoli genitori legitimum facimus, non etiam extraneæ cognationi patris*. Caſus noſter non eſt iſte, ſed longè diuerſus, nam legitimatus filius non intendit ſuccedere alicui, qui ſit de extranea cognarione ipſius patris, ſed ipſi patri, in bonis etiam illi obuentis à maioribus ſuis, cum quibus naturalis filius, per legitimationem cognationem cōtraxit, vt ex eodem *tex.* habetur, ibi, *Dicimus autem, & quibus ille natus eſt, & qui ex vtroq; ſunt, & qui ex eo proceſſerunt, facimus eum quaſi ex quadam machinatione cognatum.* Preterquamquòd *tex.in d.§.filium*, adductus à *Napod.*& ſequacibus, loquitur de legitimatione, quæ ſit per oblationem Curiæ, quæ legitimat filium, ſolùm quoàd patrem, alioſq; aſcendentes, non autem quoàd alios ipſius patris agnatos, cognatoſq, quibus propterea non ſuccediτur, vt in puncto dicit *Aquilin. in l.ſi is, qui pro emptore, nu.156.ff.de vſucap.& Mantic, de coniect.vltim.volunt.lib.11.tit.10.n.10.cum ſeqq.* Nos autem verſamur in filio legitimato per reſcriptum Principis, quæ legitimatio eſt longè pinguior, & per eam legitimatus omnia iura conſequitur, omneſq; ſucceſſiones, quas ab initio legitimi filij habuiſſent, per *tex.in d.§.ſit igitur, & §.reliqui, auth.quib. mod.natural.effici.legitim.& d.§.quapropter.*

17 Dicit iterùm *Napod.* quòd filius legitimatus nō eſt propriè legitimus, ſed impropriè, & ex quadam fictione, ex tex. in ſæpè cit.§. *filium*, ibi, *Facimus eum veluti ex quadam machinatione cognatum.* Sed ad hoc, vt proximiores agnati excludantur à medietate bonorū antiquorum, requiritur exiſtentia filij verè, non ficte legitimi, ergò, &c. Sed ad hoc argumentū prompta eſt reſponſio, nam maior propoſitio eſt falſa, fundata in *tex.d.§.filium*, qui, vt diximus, loquitur de legitimato per obla-

oblationem Curiæ, qui fictam conſequitur legitimitatem; Nos verò (vt iam ſæpè diximus) ſumus in legitimato per reſcriptum, qui non fictè, ſed verè legitimus eſt, vt patet ex ſuprà adductis *n. 7. & 8.* & eſt iſta interpretatio certa, & indubitata, alioquin eſſet dare repugnantiam inter *tex. in d. §. filium*, cum *tex. in cit. §. ſit igitur, §. reliqui, & §. quapropter*, vbi legitimati, uon fictè, ſed verè legitimi appellãtur; ſicq; ità cadit maior propoſitio *Napod.* minor quoq; diluitur, nam dato, ſed non conceſſo, quòd legitimatus per reſcriptum, eſſet fictè, & imptopriè legitimus, vbi idem *Napod.* & ſequaces diuinati ſunt, requiri per *Conſuetud.* exiſtentiam filij, verè, & propriè legitimi? inſpecto, quòd diſpoſitio legis, in ficto ſignificatu rectè capi poteſt, nam plerumq; leges fictionibus vtuntur, & eò magis hoc eſt verum, attento abſurdo, quòd ſequeretur, ſi *Conſuetud.* requireret exiſtentiam filij, ex legitimo matrimonio procreati, excluſo legitimato pet reſcriptum Principis, ſequeretur, inquam, correctio iuris communis, quo talis legitimatus filius ad omnes admittitur ſucceſſiones, quas habet filius ab initio legitimus, vt in *d. §. ſit igitùr, §. reliqui, & §. quapropter*; Itaq; ad huiuſmodi correctionem euitandam, negamus propoſitionem contrariorum, qui affirmant, quòd quandò *Conſuetud.* voluit exiſtentiam filij legitimi, intellexit de legitimo verè, & propriè, non de legitimato; & corroboratur iſta noſtra reſponſio, ex illa indubitata concluſione, vt ſemper ſtatuta ſint intelligenda, quominùs corrigant ius commune, *Crauet. conſ. 741. n. 3. Anchar. Iuni. quæſt. 46. n. 17. & quæſt. 70. n. 2. lib. 3. Oſaſ. deciſ. 21. n. 14. Theſaur. dec. 269. n. 9. Bertaz. cõſ. crim. 175. nu. 13. lib. 1. Maſcard. de ſtatut. concluſ. 4. nu. 5.* & plenè *Ciarlin. contr. lib. 1. cap. 27. n. 10. & lib. 2. cap. 161. n. 98.*

18 Poſtremò reijcitur vltimum motiuum, quo credunt aduerſæ opinionis Authores, ſuam ineuitabiliter comprobare ſentẽtiam, dùm inquiunt, quòd cum vigore *Conſuetud.* quæſitum ſit ius agnatis ad ſucceſſionem bonorum antiquorum, per conſequens in excluſionem iuris quæſiti non poteſt legitimatio filij naturalis fieri ab aguato filijs legitimis carente, ipſis inauditis; Quià huic tenuiſſimo fundamento facilè occurritur, tùm ex deductis ſubtiliter per *Montan. d. contron. 6.* tùm etiam, quià *DD.* loquentes de legitimatione, vt ſit facienda auditis, citatiſq; agnatis. loquuntur, quandò illis certum, & indubitatũ ius quæſitum repetitur, propter carentiam filiorum legitimorum agnati, qui naturalem filium, in fraudem iuris indubitati iam quæſiti, legitimare intendit; Quæ concluſio eſtò, quòd ſit vera, cùm etiam ſuos habeat contradictores, in terminis iuris quæſiti ad ſucceſſionem fideicommiſſorum, quandò legitimatio fit à Principe, habente ſupremam poteſtatem, vt cõſtat ex deductis per *Cẽſal. d. obſeruat. 22. fol. 105. cum ſeqq. col. 2. verſic. Tertiò non prætermittam*, nihil tamen commune habet cum ſpecie noſtra, quià hęreditas, & bona purè fideicommiſſis ſuppoſita, diſtahi à grauato non poſſunt, nec per cõtractus inter viuos, nec in vltimis voluntatibus, *l. fin. §. ſed quià noſtra Maieſtas, C. commun. de legat.* atq; ità vocatis ad ſucceſſionem illorum, per actus inter viuos, ipſis inauditis præiudicari nõ poteſt, nam videntur habere ius proximum, & certum, Non ità eſt in caſu noſtro, in quo agitur de quadam ſpecie bonorum, quorum ſucceſſio, licèt ex *Cõſuetud.* ſit debita agnatis, decedente agnato ſinè filijs, tamen iſta ſucceſſio, debet vocari ius valdè remotum, quià illa bona, quæ per ſucceſſionem debentur, vt ſunt bona antiqua, poſſunt per contractus inter viuos alienari, ſicuti eſt communis, & indubitata omnium ſententia, ſequuti *Napod. in Conſuetud. & ſi teſtator, verſic. Diſponere, ſub nu. 6. verb. & quid*, ibiq; cæteri addentes, *Afflict. deciſ. 370. n. 12. Capyc. deciſ. 85. de Pont. conſ. 35. n. 22. Ann. conſ. 79. n. 16. Franch. deciſ. 40. & deciſ. 435. nu. 26. 34. & 35.* Igitùr ſi inter viuos poteſt agnatus quoàd bona antiqua præiudicare ſucceſſioni debitæ agnatis, quinimò omnia illa bona alienare, vt antè omnes affirmauit *Napod.* quantò magis poterit eiſdem per legitimationem pręiudicare, ſi legitimatio actus etiã viuentium eſt; & licèt *Afflict. Capyc.* & *Frãch. loc. cit.* dicant, poſſe intet viuos priuari agnatos portione bonorum antiquorum, ſed ex iuſta cauſa, & citrà fraudẽ *Conſuetud.* quemadmodùm nos quoq; affirmauimus in noſtris *Addit. cap. 24. n. 1. & 2.* tamen iſta declaratio nullatenùs obſtat, ſiquidẽ nullus fraudandi animus conſiderari poteſt in agnato, volente naturalem filiũ legitimare, quinimò rationabiliter, & iuſtè id agit, iuxtà impulſum naturæ, & communem affectum, quo filios legitimos habere imitamur, ad *tex. in §. ſi quis ſanè, verſ. Et ſicùt in liberis, cit. tit. in auth. quib. mod. natural. effici. legit.* ibi, *Sic etiam hinc natura quidem, legitimas produxit ſoboles.*

19 Neq; vim faciunt deciſiones paſſim ſuper hoc articulo emanatæ, in excluſionem legitimati filij, quià meum eſt, & omnium debet eſſe inſtitutum, nec deciſiones, nec authoritates amplexari, vbi rationes vrgent in contrarium, idcircò Imperator in *l. nemo 13. C. de ſent. & interloc.* dixit, *Nemo Iudex, vel arbiter exiſtimet, neq; conſultationes, quas non ritè iudicatas eſſe putauerit ſequendum, & multò magis ſententias Eminentiſſimorum Præfectorum, vel aliorum Procerum (non enim ſi quid non benè dirimatur, hoc in aliorum Iudicum vitiũ extendi oportet, cùm nõ exemplis, ſed legibus iudicandum ſit) neq; ſi cognitionales ſint ampliſſimæ præfecturæ, ſed omnes Iudices noſtros, veritatem, & legum,*

Digitized by Google

& inſtitiæ ſequi veſtigia ſancimus; & ità quoq; ex noſtratibus admonent, *Reg. Rouit. in prag. 3. ſub nu. 16. de ordin. iudici.* & *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 91. n. 13.* dicentes, non eſſe iudicandum exemplis, ſed rationibus, ac non ſemper ſequendas fore deciſiones, ſed quatenùs ſunt rationabiles, ſedantes animum iudicātium,
30 †quià regulariter, non id, quod factum eſt, ſed quod fieri debuit, inſpicitur, ad *tex. in cap. cùm cauſam 27. de elect. & l. ſed licet 12. ff. de offic. Præſid.*

91 Eſt rursùs animaduertendum, quòd perperàm ad hunc articulum allegantur deciſiones contrariæ, quæ non emanarunt ſuper pura controuerſia, filij plenè legitimati, vel ſimpliciter, & abſq; limitatione, vt nos ſupponimus, emanarunt tamen ex eo, quià ex forma legitimationis limitatæ, debebat filius omninò excludi; quod vt pateat, primā capio deciſionem, latam in cauſa illorum de ferratijs, quam refert *Vrſill. deciſ. 195. nu. 5.* Ex quo conſtat, ideò in illa ſpecie legitimatum fuiſſe excluſum, quià in legitimatione aderat clauſula, *Citrà præiudicium venientium ab inteſtato*. Secunda etiam deciſio lata in cauſa illorum de gagliardo, ſimiliter contrà legitimatum emanauit. Ex quo legitimatio erat reſtricta ad bona acquiſita per patrem legitimantem, vt appatet ex *cit. allegat. Dom. Carol. Brancaci. in verſ. Hoc etiam indubitatum agnoſcimus, &c.* & ideò iure meritò legitimatus fuit excluſus à bonis antiquis, quæ non fuerunt immediatè ab eius patre quæſita, iuxtà formam legitimationis, qua attenta, nec nos dubitamus, quin ſi ſit limitata, legitimatus non conſequatur omnia iura legitimorum filiorum, debentq; à limitatis ſucceſſionibus excludi, ſicuti etiam tenuit *Mōtan. d. controu. 6. n. 7.* poſt *Molſeſ. d. part. 2. tit. de bon. quæſt. 10. ſub n. 41.* qui formam legitimationis attendendam eſſe admonet.

22 Hinc licèt legitimatus filius per reſcriptū Principis, excludat ſororem legitimam, & naturalem, ortam ex legitimo matrimonio, vigore ſtatuti fœminarum excluſiui, extantibus maſculis, vt ſuprà larga manu probauimus, tamen hoc procedit, ſuppoſita plena legitimatione, non limitata; Atqui ſi legitimatio nō ità eſſet, ſed quoàd quædam dumtaxàt, certè eo caſu ceſſaret ſtatutum, nec fœmina ex legitimo matrimonio orta, per fratrem taliter legitimatum excluderetur, ſicuti optimè *Paul. de Caſtr. in l. ſed ſi hac, §. patronum, il 2. ff. de in ius vocand.* quem poſt alios ſequitur *Roland. à Vall. conſil. 83. ſub nu. 11. & 12.*

23 Sic tandem, licèt legitimatus filius ſuccedat in fideicommiſſo, & ſubſtitutum, vocatum in caſu deficientię filiorum legitimorū, & naturalium de familia excludat, vt latè defendit *Ann. conſil. 106. per totum*, tamen
24 hoc †limitatur, ſi legitimatio filij, quoàd attinet ad ſucceſſiones, eſſet limitata, atq; ideò *cit. Ann. nu. 25.* ponit hæc verba, *Die 27. Nouembris 1599. fuit deciſum contrà has allegationes, abſoluēdo Principiſſam Scillæ, hoc ea ratione, quià legitimatio fuit ad bona acquiſita, & acquirenda tantùm per patrem Deliæ, at bona, de quibus agitur, erant ad ipſum peruenta ex prælegato materno, & ſic non videbantur bona acquiſita per ipſum, ſed ex ſucceſſione obuenta.*

His arbittor ſatis, ſuperq; fundatum, filium naturalem Principis reſcripto legitimatum, patenti ſuo ſuccedere, agnatoſq; à prætenſione bonorum antiquorū excludere; Non dedignabor tamen ab hoc meo Cōſilio declinare, ſi doctiſſimus ex aduerſo Patronus, his, quæ pro hac parte compendioſè ponderaui, ſatisfecerit, conſcientiam ipſius onerans, vt ſincerā rei veritatem, clientibus ſuis conſulat, nè deducto articulo, ſub contentioſo certamine, gratis præiudicetur æſtimationi honeſtiſſimi viri N.N. cuius infecta natalia penitùs ignorantur. Neap. 2. Auguſti 1665. Laus Deo, & B.V.

Cliens meus, ad remouendam litem, exigua quantitate, agnatorum prætenſionem, tranſactione ſopiuit.

SVMMARIVM.

PRæambuli decretum, vndè originem traxerit. n. 1. *Quid ſit, quidue operetur. n. 2. An impediatur eius interpoſitio, eò, quòd ſit dictum de nullitate teſtamenti. n. 3. Et an in illius interpoſitione, requiratur partis citatio. n. 4.*

Aditio hæreditatis, fit nemine citato. n. 5.

Immiſſio danda eſt hæredi ſcripto in teſtamento, ex edicto D. Hadriani. *n. 6.*

Immiſſio prædicta nō impeditur ob nullitates contrà teſtamentum propoſitas, & ità bis nouiſſimè deciſum fertur per Rot. Rom. *n. 7. Dummodò nullitas non ſit patens, & vitium viſibile. n. 8.*

Vitiū viſibile eſſe in teſtamento, quādò dicatur. n. 9.

Notario dicenti, teſtes teſtamentarios fuiſſe rogatos, creditur. n. 10. Et ad hunc effectum nō requiritur, quòd Notarius præciſè dicat, teſtes fuiſſe rogatos, ſed ſufficit, ſi dicat, fuiſſe adhibitos, vel vocatos. n. 11.

Teſtis rogatus præſumitur, ſtatim atq; ſe teſtamento ſubſcripſit. n. 12.

Clauſula codicillaris ſaluat teſtamentum à nullitate reſultante, ex teſtibus minimè rogatis. n. 13.

Teſtes rogati non requiruntur in codicillis, ſed ſunt idonei teſtes etiam fortuiti. n. 14.

Immiſſio in beneficium hæredis ſcripti, non eſt retardanda, ex oppoſitione, quæ fit contrà teſtes teſtamentarios. n. 15.

Item ex quauis alia particulari prætenſione. n. 16.

Filius pro ſua legitima, non poteſt impedire immiſſionem, in beneficium hæredis vniuerſalis, & quomodò filio ſit conſultum. n. 17.

Legatarius, nec minùs immiſſionem impedire valet. n. 18.

Fi-

Digitized by Google

Fideicommiſſario tandem id ipſum permiſſum non eſt.n.19.

Sed reſpectu fideicommiſſarij, hoc limita ſecundùm Menoch. *concurrentibus illis quatuor requiſitis, relatis.n.20.*

Item vbi fideicommiſſum eſſet ordinatum in contractu,cum clauſula conſtituti in beneficium vocatorum.n.21.

Sed Author ponderat DD.ad hoc allegatos, à n.22. cum ſeqq.

Et dicit id procedere, vbi fideicõmiſſarius poſſideret, eſſet illius ius certum,& indubitatum,& vbi heredi vniuerſali non competerent detractationes. n.26.Secùs his non concurrentibus.n.27.& 28.

Succeſſori in maioratu ex legibus Regnorũ Caſtellæ, competit contrà hæredem vniuerſalem interdictũ quorum bonorum, pro recuperatione rerum ad maioratum pertinentium.n.22.

Interdictum quorum bonorum, datur ſolùm hæredi ab inteſtato, & quæ ſint probanda.n.23.

Interdictum quorum bonorum, æquipollet remedio l.fin.C.de edict.D.Hadrian.tollend.*n.24.*

Donatarius an impediat hæredi vniuerſali immiſſionem, reſpectu bonorum donatorum.n.25.

Clauſula conſtituti,non operatur poſt mortem primi Conſtitutarij, quia interuertitur poſſeſſio.n.29.

Dom.D.Ioſeph Carauita, (
Dom.Thomas de Luca, olim (*laudantur.n.30.*
M.C.Iudex (

ARGVMENTVM.

Præambuli decretum vndè originem traxerit, quomodò interponatur, & eius effectus, practicè demonſtratur.

Immiſſio hæredi ſcripto ex remedio *l.fin. C.de edict.Diu. Hadrian. tollend.* an, & quandò impediri poſſit ex iudicio nullitatum,contrà teſtamentum propoſitarum, laconicè diſcutitur.

Teſtes teſtamentarios fuiſſe rogatos, ex quibus probetur, vel præſumatur, & an defectus rogitus teſtium, ſaluetur ex clauſula codicillari, vtiliter examinatur.

Fideicommiſſarius quãdò impedire poſſit, vel non immiſſionem hæredi ſcripto, & quid ſi fideicommiſſum eſſet ordinatum in contractu, cum clauſula conſtituti, & quid de donatario, vel filio legitimam petente, fructuoſè diſcutiur. Pro Magnificis Coniugibus V.I.D.Vincentio Guglia, & Antonia Caluaneſe, Compatribus meis obſeruandiſſimis.

CONSILIVM XXI.

MAgnificus Franciſcus Caluaneſius Senior, de anno 1617.donauit Io: Victorio filio, duc. 10. m. & pro eis quoddam rus, cum domibus, in Caſali Afragolæ, contemplatione matrimonij, contrahendi cum Magnifica Hieronyma Grimaldi, cum hoc tamen, vt in dicta quantitate donata, ſuccederent filij, & filij filiorum dicti Io:Victorij, eorumq; poſteri,& deſcendentes in infinitũ, addita alienandi prohibitione:Sequuto matrimonio prædicto, deceſſit Franciſcus donans, ac tandem de anno 1635.extremum clauſit diem, Io: Victorius donatarius, relictis quinq; filijs, nempè Frãciſco, Ianuario, Ioſepho,Thereſia,& Antonia,relictiſq;dictis filiabus,vnicuiq;duc.tribus mille,pro omni earum parte, & portione, & cum effectu de anno 1650.fuerunt à Franciſco, & Ianuario nuptui traditæ, Thereſia nempè Magnifico V.I.D.Virgilio Guglia, & Antonia Magnifico V.I.D. Vincentio Guglia fratribus, ſolutis cuilibet pro dote duc. 3500. Deceſſerunt poſtremò dicti fratres de Caluaneſe, filijs minimè relictis, vltimus verò moriens fuit Franciſcus,qui condito ſibi teſtamento, præfatum Magnificum Vincentium vſufructuarium hæredem inſtituit, & proprietariã dictam Magnificam Antoniam,eiuſq; filios.

His taliter inſtitutis, obſtaculum facere opinatur Magnificus Virgilius Guglia, vti pater, & legitimus adminiſtrator, filiorum ab ipſo ſuſceptorum cum quond.Thereſia, Franciſci ſorore prędefuncta;atq; ideò cauſam committi curauit in S.C. à quo inhibitio manauit M. C. nè procederet ad confectionem præambuli dicti quond. Franciſci, ſed ſublata poſtmodũ inhibitione,mediante alio decreto eiuſdem S.C. quo ordinatum reperitur, *Quòd M.C.procedat ad confectionem præambuli quond.Franciſci Caluaneſe,verùm non conſignet fidem,neq; copiam illius,inconſulto S.C. & interim omnia bona hæreditaria ſequeſtrentur*. Iuſtiſſimè ſperant præfati coniuges hæredes inſtituti, eſſe ad eorum fauorem
1 concedendam immiſſionem, † ac dictum præambuli decretum, quod ex inueterato ſtylo,originem trahente ex *ritibus M.C.*178. 181.& 286. ſicuti teſtatur *D.Preſ.de Franch.*
2 *deciſ.*204.*n.*1. † non eſt aliud,quàm explicatio animi perſonæ inſtitutæ, quòd velit hæreditatem adire, & inducitur ex eo, liquida probatio hæreditatis aditæ, *Dom.Conſiliar.*
3 *Theodor.alleg.*17.*n.*21.& † eſt cognitio adeò ſummaria, vt huiuſcemodi decreti interpoſitio non impediatur ex iudicio nullitatis teſtamenti, inſtituto ſiuè in ipſa M.C.ſiuè in

4 S.C.

Digitized by Google

4 S. C. vt plenè *Ann. alleg.* 19. & † interponi
paſſim ſolet, abſq; partis citatione *Afflict. in
Conſt. Regni, eos, qui ſcienter, in 4. quæſt.* quem
ſequitur *Franch. cit. deciſ. n. 2.* & *Ann. vbi ſup.*
5 *n. 13.* qui † ſubdit *n. 14.* hoc eſſe iuri cõmuni
conforme, ſecundùm quod, nullius requiritur
citatio, ad agnoſcendam, vel adeundam
hæreditatem, vt per *DD. in l. pro hærede, ff. de
acquir. hæred.*

6 Præter memoratum ſtylum, aſſiſtit etiam
Magnificis Clientibus noſtris diſpoſitiõ *tex.*
in vulgat. *l. fin. C. de edict. Diui Hadrian. tollẽd.*
quo immiſſionem, hæredibus inſtitutis, omninò
cõcedendam fore ſancitur, ſtatim atq;
teſtamenrum exhibetur, nec abolitum, nec
cancellatum, & licèt plura ſoleant hac in re
cumulari, amplianria diſpoſitionem dictæ
l. fin. ea tamen omitto, tanquam ſatis vulgaria;
ſolùm dico, quòd partis motiua non
militant, ad impediendam eiuſmodi immiſ-
7 ſionem. † Et quidem primò, non impeditur
hoc ſummarijſſimum remedium, ſiue mauis
iudicium immiſſionis, ex *edicto D. Hadrian.*
ex prætenſis nullitatibus, quas inaniter ponderat
pars, aduersùs teſtamentum, quià cùm
nullitas debeat ſententijs canonizari, & ſententia
ſit proferenda, cauſa cognita, altiori
adhibita indagine, in iudicio ordinario,
meritò dicunt, non eſſe intereà denegandam
teſtamẽto exequutionem, per immiſſionem
ad fauorem hæredis ſcripti, *Surd. conſil. 268.
nu. 47. Cyriac. controu. 162. n. 29. Thomat. deciſ.
Marchi. 82. n. 10. cum ſeqq. lib. 1. Ann. d. allegat.
19. Menoch. de adipiſc. poſſeſſ. remed. 4. nu. 698.
Lelius Altograd. conſil. 74. n. 17. cum ſeqq.* & ſic
pluries determinauit *Rot. Rom.* vt per addẽt.
ad *Buratt. deciſ. 211. n. 32. cũ ſeqq.* & nouiſſimè
id ipſum eadem *Rot.* determinauit in vna
Romana locorum Montium Mercurij 5. Maij
1655. coram *R. P. D. Vecchiarello,* & iterùm
Veneris 4. Iulij 1657. coram *R. P. Dom. Priolo,*
per quas fuit dictum, dandam eſſe immiſſionem
Ill. D. Antonio Nauarrete Marchioni
Latertiæ, hæredi teſtamentario Ill. D. Benedictæ
Pinellę Principiſſæ Hyeracis, ſuper locis
Montium in hæreditate remanſorum, nõ
remorantibus nullitatibus, cõtrà teſtamentum
propoſitis, per Ill. Dom. Hyeracis Principem
filium.

8 Nec obſtat motiuum partis dicentis, hoc
eatenùs verum eſſe, quatenùs tantum nullitatis
iudicium, verè indiget altiori indagine,
& cognitione, quaſi quòd immiſſionem
impediat, quandò nullitas patens eſt, & vitium
teſtamẽti viſibile, vt diſponitur in ead.
l. fin. C. de edict. D. Hadrian. de qua re omnium
latiùs *Menoch. d. remed. 4. à n. 699. vſq; ad 734.*
quià conceſſa hac maiori propoſitione, tanquam
veriſſima, minor tamen non benè deducitur;
nullum enim cernitur viſibile vitiũ
in teſtamento quond. Franciſci Caluaneſij,
cuius vigore poſſit immiſſio impediri, &
tantùm abeſt, eſſe hoc teſtamentum patenti
defectu coinquinatum, vt potius cõtrarium
pars quoq; agnouerit, dùm ad colorandam
vanam quandam nullitatem, ex cauſa vnius
teſtis, qui in ſua ſubſcriptione, nõ dixit fuiſſe
rogatum, exhibet fidem factam de ea re ab
eodẽ teſte, nomine Io: Dominico Palomba;
Ergò nullitas, quam prætendit affectare, in-
9 diget probationibus, † & ſic non innititur
vitio viſibili, quod, ni fallor, illud eſſe intelligitur,
quod extrinſecis, ac vlterioribus
probationibus non indiget, qualis eſt cancellatio,
raſura, defectus numeri teſtium, vel
ſubſcriptionis teſtatoris, exhæredatio filij,
de cuius exiſtentia conſtat ex eodem teſtamento,
& ſimilia, de quibus *Menoch.* plenè,
loc. cit.

Prætereà ipſe idem teſtis, qui in clauſura
teſtamenti interuenit, inrerfuit quoq; in illius
apertura, vnà cum cæteris teſtamẽtarijs
teſtibus, coràm quibus Notarius conficiens
actum apertnræ, aſſeuerauit, omnes teſtes in
vtroq; actu fuiſſe rogatos, nec ille teſtis, quẽ
dicit pars, non fuiſſe rogatũ, fuit proteſtatus
de contrario, cùm potuerit ſuum rogitum
10 negare. † Præterquamquòd in hac materia,
creditur Notario, dicenti, teſtes teſtamentarios
fuiſſe rogatos, *Corne. conſ. 176. n. 6. lib. 3.
Soccin. Iuni. cõſ. 179. n. 75. lib. 2.* quos ſequitur
*Montic. in repert. teſti. verb. teſtium rogitus, fol.
343. col. 1. verſic. Sextò,* & *Maſcard. de probat.*
11 *concluſ. 1354. nu. 19. lib. 3.* † Imò plùs dicunt
DD. ad probandum rogitum teſtium teſtamentariorum,
non eſſe neceſſarium, quòd
Notarius id ſpecificè aſſerat, ſed ſufficere, ſi
dicat, *Coràm ſubſcriptis teſtibus, ad hoc adhibitis,
vel vocatis,* ità ſingulariter *Gloſ. in l. nullum,
verſ. Nota ex hac gloſ. ff. de diuort. & repud.
Bar. in l. hęredes palam, §. in teſtamentis, n. 4. ff. de
teſtam. in l. ſciendum, nu. 12. cum ſeqq. ff. de verb.
obligat.* & in *l. Fulginius, §. quid ſi autem, n. 3. ff.
ex quib. cauſ. in poſſeſſ. eat. Imol. in l. 1. n. 7. verſ.
Sufficit tamen, ff. de hæred. inſtit. Pariſ. conſil. 12.
n. 13. & conſil. 28. à n. 51. vol. 2. Villalob.* qui de
communi teſtatur, in *collect. commun. opin. lit.
T. n. 102. Maſcard. d. cõcluſ. 1354. n. 20.* & *Cardin.
Mantic. de cõiect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 11.
n. 12. & 13.* vbi reijcit contrariam *Butrigar.*
ſententiam, eiuſq; fundamentis ſingillatim
ſatisfacit.

12 Rursùs, etiam ſi nullo pacto de teſtium
rogitu conſtaret, vtpotè quià nec illi in ſubſcriptione
dixerunt, fuiſſe rogatos, nec Notarius
de rogitu mentionẽ egit in clauſura,
vel apertura teſtamenti, adhùc nihil obeſſet,
quià ſufficit, quòd conſtet de teſtibus teſtamento
ſubſcriptis, nam ſtatim ex ea ſubſcriptione,
reſultat præſumptio rogitus, ex *gloſ.
in cit. l. nullum,* & ibi *Bald. ff. de diuor.* tradiderunt
pręter *DD.* adductos per *Mantic. loc. cit.
à n. 9. ad 11.* idem *cit. Bar. in l. fin. n. 6. C. de codicill.*
& in *d. l. ſciendum, n. 14.* ibiq; *Alex. n. 37. ff.*

de

Digitized by Google

de verb.oblig. iterùm idem *Bar.in l.Domitius,*
n.2.ff.de teſtam.Bald.in l.hac conſultiſſima,nu.2.
ibiq; etiam *Fulgoſ.* itidem, *nu.2.C.de teſtam.*
idem *Bald.in d.l.hæredes palàm,* §. *in teſtamẽto,*
ff.de teſtam. vbi *Aret.verſic.in gloſ.* dicit, hoc
communiter teneri, & pariter de communi
opinione teſtatur *Vini.commun.opin. verb.te-*
*ſtes in teſtamento,&c.*ſicuti quoq; *Craſſ.cõmun.*
*opin.lib.2.cap.3.quæſt.*38. & in *tract. de ſucceſſ.*
ex teſtam. & ab inteſt. §.*teſtamentum, quæſt.*58.
n.6.verſ.Sed quid ſi teſtes, Ioſeph Ludouic. com-
*mun.opin.concluſ.*63.*verſic.Declara tertiò,Ma-*
*ſcard.cit.concluſ.*1354.*nu.*11.& 12. *Menoch.de*
*præſumpt.lib.*1.*præſumpt.*9.*n.*2.*Petr.ad Gram.*
*deciſ.*62.*n.*5.& *Ioſeph Mele ad Gizzarell.deciſ.*
45.*n.*21.

13 Iterùm pro exuberãti animaduerto, quòd
in teſtamento, de quo agitur, adeſt clauſula
codicillaris, cuius vigore ſaluatur à nulli-
tate, quæ fortaſsè reſultaret, ex defectu ro-
gitus teſtium, *Ioſeph Ludouic. d.concluſ.*63.*in*
5.*limit.* ſæpè cit. *Maſcard.d.concluſ.*1354.*n.*6.
*vol.*3.& *Boer.deciſ.*34.*ſub n.*9.*verſic.Vndè ſi in*
14 *teſtamento,* † quià tùnc diſpoſitio regulatur
ſecundùm naturam codicillorum, in quibus
non requiruntur teſtes rogati, pro illorum
validitate, *l.fin.C.de codicill.*ibi, *Vel rogati, vel*
qui fortuitò venerunt, Gloſ.in d.l.hæredes palàm,
§.*in teſtamentis, verb.rogati, verſic.Sed aliud eſt*
*in codicillis, ff.de teſtam. Soccin.regul.*420.*in* 1.
fallent. Montic.in repert.teſti.verb.teſtium rogi-
*tus,fol.*342.*col.*2.*verſ.fin.*cum alijs infinitis.

15 Tandem omittere nolui doctrinam *Zuc-*
*card.in d.l.fin.n.*302.*C.de edict.D.Hadrian.*di-
centis, immiſſionem hæredi ſcripto non eſſe
retardandam, propter oppoſitionem, quæ
fit, contrà teſtes teſtamentarios, cùm ea ex-
ceptio maturiorem requirat cognitionem,
ſequitur *Menoch. de arbitrar.Iud.quæſt.*32.*nu.*
11.& *Dom.Reg.Capyc.Latr.conſult.*15.*à n.*97.
*vſq; ad fin.*addo *Caſſador.deciſ.*4.*tit.vt lit.pen-*
dente.

Cætera autem motiua, quæ à parte pon-
derantur, ſunt in hoc ſummariſſimo iudi-
cio immiſſionis, prorsùs impertinentia, non
enim tendunt ad impugnandum teſtamen-
tum, vel ad infringendam diſpoſitionem,
ſed alias ſeparatas prætẽſiones indicant, pro
quibus ſeparatum, & particulare iudicium,
inſtituendum eſt, qualis eſt prætenſio legati
in ptiori teſtamento relicti, medietatis bo-
norum antiquorum, & medietatis illorum
duc. 10. m. ſuper quibus fuit ordinatum
fideicommiſſum à quond. Franciſco Calua-
neſe ſeniori, vt ſuperiùs in facto inſinuaui-
16 mus, † & conſequenter hæc omnia, pro qui-
bus competit iudicium particulare ordina-
rium, non impediunt præſens iudicium vni-
uerſale, & ſummariſſimum, *Rot. Auenon.de-*
17 *ciſ.*71.† vbi præ cæteris habetur, quòd filius
pro ſua legitima, non poteſt impedire im-
miſſionem hæredi vniuerſali, ſed vnà ſimùl
cum eo, dabitur filio hæredi particulari in
legitima, pro ea quantitate immiſſio, prout
Rot. determinauit in illis duabus deciſioni-
bus relatis ſuprà *n.*7. quas impreſſas habeo;
18 † Sic etiam legatarius non eſt legitimus cõ-
tradictor, ad impediendam immiſſionem,
hæredi ſcripto, à cuius manu, legatum con-
ſequi debet, *Menoch. de adipiſc.d.remed.*4.*nu.*
19 642.† Demùm, nec fideicommiſſi exceptio,
obſtare poteſt hæredi vniuerſali, petenti im-
miſſionem, quià ab eo etiam fideicõmiſſum
eſt recipiendum, in iudicio ordinario, re-
quirente altiorem fideicommiſſi diſcuſſio-
nem, de qua re *Bar.conſil.*91.*vol.*1.*Deci.cõſil.*
218. *Roland.conſil.*78.*vol.*3.*Menoch.* omnium
latiùs, *d.remed.*4.*à n.*630.*cum ſeqq. Guid.Pap.*
*deciſ.*132. *in fin. & deciſ.*323.*in fin. Boer.deciſ.*
156.*Cyriac.contr.*12.*n.*7.*lib.*1. *Noguerol.alleg.*
25.*n.*16.*Andreol.contr.*63.*à n.*14.*vſq; ad n.*20.
*Dom.Reg.Capyc.Latr.cõſult.*78.per diſcursũ,
*Dom.Conſiliar.Theodor.alleg.*61.per totam, &
*Surd.deciſ.*333.vbi copioſa *addit.Dom.Conſil.*
20 *Hodiern.*† quæ quidem indubitata cõcluſio,
eatenùs poſſet limitari, quatenùs concurre-
rent in fideicommiſſario, illa quatuor requi-
ſita adducta per *Menoch.d.remed.*4.*à nu.*634.
cum ſeqq. nimirùm, quòd ſit perſona legiti-
ma, poſſideat ſinè vitio, doceat in promptu
de bono iure ſuo, & quòd hæredi vniuerſali
non competant detractiones, ſequitur *Peni.*
*deciſ.Rot.Rom.*671.*n.*15.

21 Sed audio fortiter replicari, prędicta pro-
cedere etiam non poſſe, in currenti ſpecie
fideicommiſſi, quod, cùm reperiatur ordi-
natum per quond. Franciſcum ſeniorem in
memorato contractu donationis, cum clau-
ſula conſtituti ad beneficium vocatorum,
videtur per conſequens, quòd cum aperto
iure, filij defunctæ Thereſiæ, ſint de compræ-
henſis ſub illa vocatione, debeant ad obti-
nendam poſſeſſionem rei donatæ, præferri
hęredi vniuerſali, maximè ſtante poſſeſſione
adepta per dictam conſtituti clauſulam, ad
quod allegat *Camill.de Medic.cõſil.*68.*Molin.*
*de Hiſpan. primog.lib.*3.*cap.*13.*nu.* 2.& 3.*Ca-*
*ſtill.cõtr.lib.*3.*cap.*24.*n.*25.*in fin. Anton.Fabr.*
in Cod. lib. 8. *tit.* 4. *defin.* 6. *Ann.ſingul.* 156.
*Poſth.deciſ.*300. poſt *tract.de manutent. Ole. de*
*ceſſion.iur.tit.*6.*quæſt.*5.*n.*9.& 12.& *Noguerol.*
*d.allegat.*25.*n.*206.

22 Sed pro reſponſione animaduerto, non
benè cit. in contrarium Authores, ſic ſimpli-
citer, & ingenuè allegari, nam quod attinet
ad *Molin. d. cap.* 13. *lib.*3. non aliud probat,
quàm quòd ſucceſſori in maioratu ex *l.*9.*tit.*
7.*lib.*5.*nouæ recopilat.* competat interdictum
adipiſcendæ, pro obtinenda poſſeſſione
maioratus; & ſi eſt verum, quòd Doctor eſt
intelligendus ſecundùm authoritatem, quã
allegat, dicendum eſt, ſic quoq; fuiſſe loquu-
tum *Caſtill.loc.cit.* dùm innititur authoritati
Molin. cuius doctrinam ipſe non inficior, eſt

enim

enim à negotio aliena, nec meretur, hac in re allegari, dùm ex diſpoſitione legum Regnorum Caſtellæ, datur pro recuperatione
23 bonorum maioratus, † *interdictum quorum bonorum*, quod communi iure fideicommiſſario concedi nequit, nam dumtaxàt datur in beneficium hæredis ab inteſtato, perſonæ vltimò defunctæ, probato, quòd is, qui hoc interdictum intentauit, ſit hæres proximior, quòdq; bona fuerint à defuncto poſſeſſa, & quòd ab alio, falſo hęredis titulo fuerint occupata, *l.1.& 2.C.quor.bonor.§.pro hærede,& §.adipiſcendæ, inſt. de interdict.* hiſq; probatis, ſtatim conceditur immiſſio, ex officio Iudi-
24 cis, perindè ac cōceditur hęredi ſcripto, † ex *edicto D.Hadrian.* cui æquipollet illud interdictum quorum bonorum, *Bald.in cap.1.n.1. de cōtent.int.maſcul.& fęm.de benefic.Zuccard. in d.l.fin.n.11.de edict. D. Hadr. tollend.* alijq; apud *Menoch.de adipiſc.remed.vltim.nu.1.22. 27.28.29.& 35. Peregrin.de fideicom.artic.48. n.2.& 3.& Leo dec.Valent.24.n.11.* Sed fideicommiſſario hoc interdictum nō competit, ſed remedium ordinarinm, præuijs probationibus longè diuerſis, ab illis, quæ ad interdictum quorum bonorum, ſunt neceſſariæ.

25 Cæteri verò *DD.* ſuprà ex aduerſo allegati, ſignanter *Ann. Fabr. Poſth. Olę.* & *Noguerol.* loquuntur de donatione facta irreuocabiliter ab eodem defuncto, de cuius hæreditate agitur, cum clauſula conſtituti, talis enim donatarius, nō dubitamus, quin poſſit immiſſionem hæredi vniuerſali impedire, & quin ſit legitimus illius contradictor, reſpectu bonorum donatorum, quià ius illius eſt certum, & indubitatum, & immediatè quæſitum ab eo, cuius hæreditatem vniuerſalis hæres expoſtulat, eandemq; ſententiam tenent *Mart.de ſucceſſ.legal. part.4.quæſt.16.art. 2.n.36.cum ſeqq.Farinacc.deciſ.270.n.2.par.1. in recenſ.* ſed omnium latiùs *Argel.* qui hanc etiam opinionem, pluribus modis limitat, & reſtringit, in *tract.de acquir.poſſeſſ.quæſt.3.art. 15.à n.801.vſq; ad 834.*

26 Solus *Camill. de Medic. conſil.* 68. loquitur de fideicōmiſſo ordinato in contractu, cum clauſula conſtituti, & confirmato per teſtamentum, dicens, taliter vocatos, poſſe ſe opponere hæredi, ad impediendam illi immiſſionem; ſed illius authoritas nullatenùs obſtat, nam in illa cauſa in facto ſupponebatur. Primò, quòd ipſe fideicommiſſarius poſſidebat. Secundò, quòd ex præſumpta voluntatis coniectura, hęres vniuerſalis fuit à teſtatore excluſus ab illo iure, de quo agebatur. Tertiò, quòd hæredi vniuerſali non cōpetebant detractiones. Et demùm, quòd ipſum fideicommiſſum erat liquidum, cla-
27 rum, & indubitatum; † Quapropter retorquendo authoritatem *Camill. de Medic.* ad fauorem noſtrorum clientum, videtur, quòd pars nullum ius foueat. Primò, quià non poſſidet. Secundò, quià eſtò eſſet verum ad fauorem partis fideicommiſſum, eſſet detrahenda non ſolùm medietas ad beneficium Magnificæ Antoniæ, ſed eſſent faciendæ centum aliæ detractiones. Et tertiò, quià rei veritate, ipſum fideicommiſſum eſt adeò turbidum, & intricatum, vt potiùs vanitas quędam ſit nuncupanda, proùt fundabimus in iuſtitia cauſę, & ſic non eſt de immiſſione ad fauorem noſtrum dubitandum, ex notabili authoritate (cuius meliorem non inueni) *Rot. Rom. in vna Romana fideicommiſſi, Mercu-*
28 *rij 14.Iunij* 1600. † quam refert *Peni.dec.671.* vbi cùm contenderetur de immiſſione ad fauorem hæredis vniuerſalis, ſe oppoſuit vnus ex vocatis in quodam fideicommiſſo ordinato in contractu, non ſolùm roborato clauſula conſtituti, ſed etiam quòd potuiſſent vocati, poſſeſſionem ingredi propria authoritate, & tamen ex quo pōderabantur detractiones competentes hęredi vniuerſali, quòdq; ipſum fideicommiſſum erat turbidum, non potuit ille fideicommiſſarius obtinere.

29 Poſtremò non eſt ſub ſilentio relinquendum, quòd perperàm in hoc noſtro caſu allegatur effectus clauſulæ conſtituti, ſtante lapſu tot annorum, à die, quo factum fuit fideicommiſſum, ac ſtante morte, nō tantùm primi conſtitutarij, ſed aliorum in vlteriori gradu, cùm ex aduerſo actores, filij defunctæ Thereſiæ, tertiam conſtituant generationem reſpectu Franciſci, qui donando fideicommiſit, & ſic eſt extincta virtus conſtituti, & interuerſa poſſeſſio, ex his, quæ habentur, ex *l.cum precario, §.1, ff.de precar. cap.fin. eod.tit. Roman. conſil.89. Ruin. conſil.127. nu.8.lib.5. Afflict.dec.335.nu.5.Menoch.de recuper.poſſeſſ. remed.14.n.65.Tiraquell.de iur.Conſtit.part.2. ampliat.13.& Theſaur.deciſ.38.*

30 His me ſcribente, ſed in Aula patrocinante Dom. D. Ioſeph Caramita Aduocato digniſſimo, fuit interpoſitum decretum præambuli quond. Franciſci Caluaneſij, ad fauorem noſtrorum principalium, ad relationē integerrimi tùnc Iudicis M. C. Dom. Thomæ de Luca, vt ex actis in Bāca Magnif. Anzalone. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

Filiæ fœminæ, licèt veniant appellatione filiorum.n.1.Hoc tamen procedit attento iure communi, ſecùs vbi viget ſtatutum excluſiuum fœminarum, quià tùnc veniunt maſculi tātùm.n.2. Sed maſculis deficientibus, veniunt fœminæ, etiam extante ſupradicto ſtatuto.n.4. Iſte tamen maſculorum defectus attenditur tempore, quo ſucceſſio defertur, ad hoc, vt fœminæ admittantur.n.5.6. 7.& 8.

Fœminæ, licèt veniant appellatione familiæ, id tamen

men

Digitized by Google

men non procedit, extante ſtatuto, quòd per maſculos fœminæ excludantur.n.3.

Fœmina ſemel per maſculum excluſa, ſemper remanet excluſa, etiam ſi maſculus poſteà deficiat.n.9. Argumentis corroboratur. n. 10. Et quid quoàd ſuccedendum in emphyteuſi, vel in feudo.n.25.

Effectus iuris conſummatus, non retractatur ex ſuperuenienti cauſa.n.11.

Aſſenſus conceſſus ſuper feudi alienatione facienda ab eo, qui filios habere poteſt, non irritatur, ex ſuperuenienti inhabilitate, ad filios procreandum. n.12.

Maioratus poſſeſſionem, tanquã proximior obtinens, bonis nõ priuatur, ſi alius magis proximus poſteà ſuperueniat.n.13.

Fœmina ad maioratum admiſſa ob defectũ maſculi, non remouetur, ſi poſteà maſculus ſuperueniat. n.14.

Cappellanus extraneus admiſſus ob defectum Sacerdotis de familia, non remouetur à Cappellania, etiam ſi Clericus de familia ſuperueniat.n.15.

Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, reſeruata quantitate ad teſtandum, non irritatur, ſi donans illam reſeruatam quantitatem diſſipet.n.16.

Aſſecuratio conceſſa mulieri, ob vergentiam viri ad inopiam, non retractatur, viro deuento ad meliorem fortunam.n.17.

Legatum relictum mulieri viduæ, eiq; ſolutum, non repetitur, ſi poſteà nubat.n.18.

Obligatio mulieris inualida, quià remanſit indotata, non cõualidatur, ob ſuperuenientes diuitias.n.19.

Læſio an interceſſerit, attenditur tempus initi contractus, tam ad irritandam obligationem, quàm ad petẽdam in integrũ reſtitutionem.n.20.& 21.

Immunitas conceſſa ob numerum 12.filiorum, firma remanet, etiam ſi illi decedant.n.22.

Mulier pauper, quæ habuit quartam in bonis viri, illam non perdit, etiam ſi diues poſteà efficiatur. n.23.

Filiusfamilias cum patre obligatus, effectus ſui iuris, non tenetur, niſi in quantum facere poteſt, deducto nè egeat, attento patrimonio tempore, quo ſui iuris effectus fuit, licèt multa bona ei poſteà ſuperueniant.n.24.

Bona fideicommiſſo ſubiecta, in vltimo moriente efficiuntur libera.n.26. Quandò vltimo morienti nulla fuit facta ſubſtitutio.n.27.

Tranſitus de linea ad lineam, etiã inter deſcendentes fideicommittentis, non fit, quandò inter eos non fuit ordinata reciproca ſubſtitutio.n.28. Etiam ſi fideicommiſſum eſſet perpetuum, cum prohibitione alienationis, vt bona in familia conſeruentur. n.29.& 30.

Proximior in gradu ſuccedit in fideicommiſſis, & ſic matertera excludit filios alterius ſororis prædefunctæ.n.31.

Proximiorem quem eſſe, ac in primo gradu, ſunt ſynonima.n.32.

Subingreſſio, ſeù repræſentatio, in fideicommiſſis, non habet locum.n.33. Ità bis deciſum per S.C.n.36. Et põderantur quæ in cõtrariũ adducuntur.n.35.

Fictiones iuris, in fideicõmiſſis, nõ habent locũ.n.34.

Repræſentatio, atq; ſubingreſſio, quatenùs in teſtamentariis fideicommiſſis locum haberet, ceſſat tamen vbi fideicommiſſum fuit ordinatum in contractu.n.37.& 42. Quicquid nonnulli in contrarium ſcripſerint.n.38.

Conuentionalis ſucceſſio nuncupatur illa, quæ fit ex fideicommiſſo ordinato in contractu.n.39.

Succeſſio conuentionalis eſt regulanda, ſecundùm mentem contrahentium, non ſecundùm diſpoſitionem iuris.n.40.

Contrahentium diſpoſitiones ſunt verificandæ in caſu vero, non in caſu ficto.n.41.

Repræſentatio, ſeù ſubingreſſio, etiam ſi vt priuilegium conſideretur, fictio iuris eſt.n.43.

Fictio non habet locum, vbi verba loquuntur in caſu vero.n.44.

Bona ſubiecta fideicommiſſo conuentionali, non poſſunt alienari pro dote, & limitatur tex.in auth. res, quæ, C.commun.de legat.n.45.

Repræſentatio non habet locum in ſucceſſione particularis fideicommiſſi.n.46. Et refertur, & confutatur Molin. tenens contrarium.n.47.

Repræſentatio eatenùs locum habere poteſt, quatenùs agitur de ſuccedendo in vniuerſum ius defuncti. n.48.

Fideicommiſſum ordinatum in contractu, ſuper omnibus bonis præſentibus, & futuris, reſeruata aliqua quantitate ad diſponendum, etiam particulare dicitur.n.49.

ARGVMENTVM.

Fœminæ an veniant appellatione filiorum, vbi viget ſtatutum, quòd ſtantibus maſculis, fœminæ non ſuccedant, & an illarum excluſio ſit perpetua, an potiùs ſuſpenſiua, & quomodò ſit vera illa propoſitio, quòd ceſſantibus maſculis, fœminæ ſuccedant, diſtinctè diſcutitur.

Effectus iuris ſemel conſummatus, ex ſuperuenienti cauſa non retractatur, & ad ornatum huius propoſitionis, decem corollaria, non inutiliter adducuntur.

Fideicommiſſi bona eſſe libera in vltimo moriente, nec tranſire ad aliam lineam deſcendentem ex eodem fideicommittente, etiam ſi fideicommiſſum eſſet perpetuum, cum alienationis prohibitione, breuiter, ſed concludenter fundatur.

Tandem vtiliter examinatur, an in fideicõmiſſorum ſucceſſione ſit locus ſubingreſſioni, & quid ſi fideicommiſſum eſſet ordinatum in contractu, vel particulare. In eadem cauſa.

Digitized by Google

CONSILIVM XXII.

QVamuis crediderim, allegata in M. C. pro obtinendo præambulo iàm interpoſito, ſufficere etiam in S.C. pro obtinenda copia illius, vnà cum diſſequeſtro bonorum hæreditariorum quond. Franciſci Caluaneſij, cùm hoc etiam incidens, conſignationis copiæ præambuli, ſimplex poſſeſſorium reſpiciat, tamen ex quo negotium eſt modò diſcutiendum in Supremo Prætorio, in quo iudicatur ſola facti veritate inſpecta, idcircò operæ pretium duxi, non tantùm ordini inſiſtere, ſed etiam articulorum iuſtitiam examinare, vt quàm euidentiùs pateat, partem aduerſam nullum penitùs ius fouere.

Dicit enim, ſibi ſpectare medietatem illorum duc. 10. m. à Franciſco ſeniore donatorum, contemplatione matrimonij, Io: Victorio filio, eiuſq; filijs, & filijs filiorum, cùm non poſſit dubitari, quin actores, tanquam filij Thereſiæ Caluaneſe, filiæ Io: Victorij donatarij, ſint de compræhenſis in illa vocatione facta de filijs, & filijs filiorum.

1 Sed pro responſione animaduerto breuiter, quod licèt fœminæ, & earũ filij, veniant appellatione filiorum, & deſcendẽtium, cùm verè tales ſint, ad *tex. in l. fin. C. de ſuis, & legit.* hoc tamen eſt indubitatum ſecundùm puros terminos iuris communis, ſecundùm quod fœminæ, cum maribus, ad parentum ſucceſſiones æqualiter imitantur, & admittuntur, vulgat. *l. maximum vitium, C. de liber.*
2 *præter.* †Sed vbi hoc nõ practicatur, fortaſsè propter ſtatutum, quod in tota ferè Italia viget, & præſertim in hoc Regno, & Ciuitate, per quod, extantibus maſculis, fœminę à ſuccedendo excluduntur, tradita eis ſola dotę de paragio, vt in *Conſt. Regni, In aliquibus, de ſucceſſ. filior. Comit. & Baron.* & in *Conſuetud. Si moriatur, tit. de ſucceſſ. ab inteſt.* tùnc communi *DD.* calculo habemus, fœminas non compræhendi appellatione filiorum, *Rip. in l. ſi Inſulam, n. 27. ff. de verb. obligat. Rebuff. in l. iuſta, col. 1. verſ. Non habet locum, ff. de verb. ſignif. Moiin. de Hiſpan. primog. lib. 1. cap. 5. n. 39. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſũpt. 84. n. 10. & præſumpt. 85. n. 8. Gabriel. concluſ. 9. n. 38. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 708. n. 23. Cenſal. ad Peregrin. de fideicom. artic. 21. fol. 63. col. 1. verſic. Quinimò, Fuſar. DD.* vſq; ad nauſeam cumulans, *quæſt. 311. n. 42. & 43.* & omnium latiùs, atq; meliùs, relatis cunctis opinionibus, hanc partem communiorem, & veriorẽ eſſe concludit *Dom. Reg. Capyc. Latr.*
3 *dec. 3.* & in ſimili, †licèt ipſæ fœminę veniant appellatione familiæ, quam viuentes retinent, morientes extingunt, & in filios non tranſmittunt, tamen hoc fallit, vbi viget idẽ ſtatutum fœminarum excluſiuum, *Mart. in ſumm. toti. ſucceſſ. legal. part. 4. quæſt. 21. art. 5. n. 22. verſ. Idem ſi teſtator, Sforz. Odd. de fideicom. quæſt. 7. artic. 5. n. 44.* & *Fuſar. in eod. tract. quæſt. 352. n. 16.*

4 Eſt tamen verum, quòd eatenùs filiorum appellatione, fœminæ non compræhenduntur, vbi memoratum viget ſtatutum, quatenùs maſculi exiſtant, Cæterùm illis non exiſtentibus, tùnc fœminæ, tanquam compræhenſæ admittuntur, quià excluduntur ſolùm propter maſculos, *Fuſar. d. quæſt. 311. nu. 34. 45. & 46.* vbi innumeros cumulat; Vndè ex hoc inferre pars prætendit, quòd cùm ad præſens omnes maſculi deſcendentes ex Io: Victorio defecerint, debeat ipſa ex ſucceſſiua vocatione, ad illud fideicommiſſum admitti.

5 Sed ſub iſto aſſumpto, maximũ latet æquiuocum, quod detegi nequit, niſi tempora diſtinguantur; aliud enim eſt tempus, quo fideicõmiſſum ad filios debet tranſire, aliud verò eſt tempus ſequens. Si primum inſpiciamus, & tunc vel maſculi deſunt, vel adsũt, ſi deſunt, fœminæ admittuntur, & habent locum omnes authoritates adductę per *Fuſar. loc. cit.* & in his terminis loquuntur *Surd. dec. 84. à n. 9.* dicens.

6 *Præterea licèt ſtante dicto ſtatuto, maſculi cenſeantur vocati, tamen id non tollit, quin etiam fœminæ veniant, ſi tempore purificati fideicommiſſi, maſculi non extant, Soccin. in l. Gallus, §. quidam rectè, col. 5. ff. de liber. & poſth. & conſil. 227. nu. 5. & 6. vol. 2. Ruin. conſil. 154. nu. 3. vol. 2.*

7 *Dom. Reg. Capyc. Latr. d. deciſ. 3. ſub nu. 5. in fin.* per hęc verba, *Sic in propoſito dicebant actores, in caſu prædicto, quòd ex quo dicti fratres ſuccedere non poterant, vti morte præuenti, iudicari debebat, ipſam Victoriam, eſſe incluſam in donatione.*

8 Et *Noguerol. allegat. 13. n. 27.* qui in terminis dicit, *Quod etiam confirmatur ex eo, quòd in terminis ipſius ſtatuti fœminas excludentis, tradit Peregrin. de fideicomm. artic. 25. nu. 52. vbi quòd etiam extante prædicto ſtatuto, fœminæ compræhenduntur appellatione filiorum, & quandò, vt in hoc caſu, non ſunt maſculi, qui eas excludant, aut ſi ſunt, habent incapacitatem.*

9 Sed ſi maſculi adſunt tempore, quo fit caſus ſucceſſionis, tùnc dubio procul ex legibus Regni, per illos fœminæ excluduntur, quibus ſemel excluſis, non ſunt ampliùs ſequenti tempore admittendæ, licèt maſculi indè decedant, nec ad earum fauorem habet locum ſucceſſiua vocatio, *Bald. in l. in quibus, n. 3. & in auth. ſed & ſi quis, nu. 10. C. de ſecund. nupt. Alex. conſil. 29. n. 7. lib. 1.* & *Natt.* ibidem in *Apoſtill.* incipiente, *Per exiſtentiam, Deci. conſil. 309. nu. 7. in fin. verſic. Sufficit enim, Aret. conſil. 50. nu. 6. Gabriel. conſil. 132. nu. 45. lib. 2.*

Honded.

Honded.conſil.9.lib.2. Cenſal. ad Peregrin.de fideicom.art.29.fol.262.col.2. verſic.Primus eſt caſus,in fin.& *Caren.reſol.237.n.*10. quicquid
contrà *Honded.* in diuerſis terminis ſtatuto-
rum Eugubij, & decretorum Ducatus, ſcri-
bat *Andreol.contr.60.*nam in ea etiam cauſa,
ipſemet fatetur, fuiſſe decisũ iuxtà allegata
per *Honded.* vt fœmina ſemel per maſculos
excluſa, ſemper, & perpetuò excluſa rema-
neat, addo *Dom.Regent.Rouit.deciſ.*10.*n.*8.

10 Ratio autem huius concluſionis eſt eui-
dẽs, nam eatenùs ſucceſſiua admiſſio vnius,
in defectum alterius locum habere poteſt,
quatenùs vnius admiſſio, propter exiſten-
tiam alterius, fuiſſet ſuſpenſa, non ſi fuiſſet
excluſa; ſed admiſſio fœminæ,per exiſtentiã
maſculi, non ſuſpenditur, ſed excluditur:
Ergò ſucceſſiua fœminarum ſemel per ma-
ſculos excluſarum admiſſio, locum habere
non poteſt, maſculis deficientibus. Maior
probatur ex *l.cùm ità 33.§.in fideicommiſſo,ff. de legat.*1. quem *tex.* in terminis noſtris alle-
gat *Caren. loc.cit.* & *Fuſar.d.quæſt.*311.*nu.*35.
& 36. Minor etiam patet, quià ſi admiſſio
fœminarum, per exiſtẽtiam maſculi ſuſpen-
deretur,per conſequens neceſſarium,duo ſe-
querentur. Alterum,nam filia fœmina huius
maſculi, qui ſolus, excluſa ſorore, ſucceſſit,
non ſuccederet patri ſuo, ſed excluderetur
ab amita,quæ propter maſculũ fuit excluſa.
Alterum, quòd defuncto ſinè filijs eodem
maſculo, ſoror eſſet neceſſariò admittenda
ad ea bona, ad quæ perpriùs ſolus maſculus
admiſſus fuerat,quod eſt falſum, quià frater
dato ſorori paragio, cætera bona poteſt ad
libitum alienare;Vndè fari neceſsè eſt,ſoro-
rem nõ ſuſpenſiuè, ſed perpetuò per maſcu-
lum excludi. Tandem cõſequentia licèt non
poſſit negari,tãquam benè deſumpta ex ſua
maiori,& minori propoſitione,nihilominùs
pro exuberanti, iterùm alio argumẽto pro-
11 batur, †nam quoties iuris effectus vno mo-
do conſummatus eſt, ampliùs non retracta-
tur, per quemcunq; ſuperuenientem caſum
primo contrarium, *Gloſ. in l. vbi adhùc 29. verb.abutatur,C.de iur.doti.* Ergò excluſio fœ-
minarum, iam cõſummata,propter exiſten-
tiam maſculorum, non eſt retractanda per
ſuperuenientem illorum defectum, & mor-
tem.

Quem ad propoſitum notare non tædeat
plura per me ipſum animaduerſa in *obſer.ad*
12 *Dom.Reg.de Marin.cap.*21.†Et primò aſſen-
ſum à Prorege conceſſum ſuper feudi alie-
natione facienda ab eo, qui filios habere
poteſt,non retractari,ſi eiuſdem ſuperueniat
inhabilitas, ad filios procreandos, *Afflict. dec.112.n.7.* quem ſequitur *Dom.Reg.Capyc.*
13 *Galeot.cõtr.iur.lib.1.cap.24.n.*30. Secundò †ſi
quis ad maioratus,vel fideicommiſſi poſſeſ-
ſionem, fuerit tãquam proximior admiſſus,
nõ eſſet remouendus, licèt alius magis pro-
ximus,ex poſt facto ſuperueniret, *Molin.de Hiſpan.primog.lib.3.cap.10.ſub nu.* 38. cum
quo concordat *addit.ibid. verſic. Verùm quic-*
14 *quid prædicti ſentiant.*†& ibid. *cit.Molin.n.*13.
& 14. dicit, quòd fœmina ad maioratum
admiſſa propter defectum maſculorum,non
eſſet remouenda, ob maſculorum ſuperue-
15 nientiam. Tertiò † Cappellanus extraneus,
ad Cappellaniam admiſſus, ob defectum
Clerici de familia, non eſſet expellendus, ſi
poſt illius promotionem, ſolemniter, & le-
gitimè factam, ſuperueniret Clericus de fa-
milia, *Perez in l.1. tit.6. lib.1. ordinat. verſic. Nonò mouetur,* quem ſequitur *Spin.de teſtam.*
16 *gloſ.4.n.*70. † Quartò donatio omnium bo-
norum præſentium,& futurorum, reſeruata
aliqua quantitate ad teſtandum, non irrita-
tur, etiam ſi quantitas reſeruata,taliter fuiſ-
ſet à donatore diſſipata, vt nihil in bonis
ſuis remanſerit, de quo poſſit teſtari, *Bolo-gnet.in l.fin.n.33.C.de pact. Anton.Fab.in Cod. lib.8.tit.34. de donat. defin.9.* & *Fontanell.de pact.nupt. tom.1.clauſ.4.gloſ.22.à n.10.vſq; ad*
17 14.*fol.*542.†Quintò aſſecuratio mulieri cõ-
ceſſa pro ſuis dotibus, ob vergentiam viri
ad inopiam, firma remanet,nec retractatur,
per reintegrationem viri, ad adminiſtran-
das dotes, etiam ſi ei diuitiæ ſuperueniant,
& taliter in meliorem fortunam reincidat,
vt dotes penes eum tutę eſſe videantur, *Gloſ. in d.l.vbi adhùc,verb.abutatur,*&ibi *Cyn.n.*24.
*C.de iur.doti.Gayll.pract.obſeru.lib.2.obſer.*85.
Mut. ad Conſuetud.Panorm. cap.80.nu.19.Gomeſ. ad leg. Taur.50.nn.35. Fontanell. de pact. nupt.tom.2.clauſ.7.gloſ.2.part.3.n.61.& 62.&
Io:Caſtagn.in tract.de beneſ.deduct.nè ege.quæſt. 1.n.133.& 148. quos ego retuli in meis *ob-*
18 *ſer.cap.20.n.*20.†Sextò, legatum mulieri re-
lictum, cùm erit vidua, ſtatim legatariæ vi-
duæ effectæ debetur, nec ab ea aufertur,etiã
ſi poſteà nuberet, *l.fin.§.1. C.de indict.viduit. tollend.*& ibi *Bald.*& *Paul.de Caſtr.Angel.cõſil. 34.n.11.Pariſ.conſil.95.n.54.lib.2.* & *Menoch.*
19 *conſil.278. nu.38. lib.3.* † Septimò obligatio
mulieris, per quam confectæ obligationis
tempore, remanſit indotata, iure inualida
eſt,nec conualidatur ex eo,quòd poſteà eidẽ
mulieri, opes aliundè fuerint ſuperuentæ,
Barboſ.in l.1.part.5.n.51.in fin.& n.52.verſic. Pro concordia videtur dicendum,ff.ſolut.matrim.
quam doctrinam ad partes exornat doctiſ-
20 ſimus *Noguerol.alleg.*30. †quià læſio ſemper
attenditur, an interceſſerit tempore initi
contractus,tam ad finem illum reſcindendi,
l.ſi voluntate, C.de reſcind. vendit. Cagnol. in l. 2.nu.213.cum ſeq.eod.tit. Couar.in cap.quamuis pactum,part.3.cap.1.§.4.n.2.& 7.verſic.Vndecima concluſio, Cancer.variar.reſolut. lib.3.cap. 15.n.65.cum ſeq.& *Anton.de Amat.reſolut.*23.
21 *à nu.5. ad 7. lib.1.* † quàm ad effectum obti-
nendi in integrum reſtitutionem, *Odd. de re-ſtit.in integr. quæſt.57.artic.3. nu.*18. & *Giurb-*

32 *deciſ.*105.*n.*2.*&* 3. † Octauò ex eodem *No-*
guerol. ibid. ad declarationem *l.ſi quis Decu-*
*rio,C.de Decur.lib.*10.immunitas alicui con-
ceſſa ob numerum duodecim filiorum, fir-
ma remanet, nec retractatur,etiam ſi illi de-
cedant, *Alex.in l.ſi cùm dotem,*§.*ſi maritus,ſub*
n.6.verſic.Secundò adde,ff.ſolut.matrim. & in *l.*
ſciendum, §.*poſſeſſor,il* 2.*n.*3.*ff.qui ſatiſd.cogan.*
*Theſaur. deciſ.*267.*n.*8. *Menoch.conſil.*486.*nu.*
33 24.*vol.*5.& *Coſt.conſil.*80.*n.*38.*lib.*1. † Nonò
ad interpretationem *tex. in auth.Præterea,C.*
*vnd.vir.& vxor,*mulier pauper,cui quarta
in bonis viri defuncti aſſignata fuit, illud
adeptum beneficium nō perdit, ex ſuperue-
nientibus facultatibus, nec ei bona ſemel
quæſita auferuntur, *Deci.conſil.*24.*Mart.vot.*
22.*Mangil.de imput.quæſt.*166.*nu.*6.*&* 7. *No-*
*uar.in prax.elect.for.ſect.*2.*quæſt.*10.*Ricci.deciſ.*
174.*n.*4.*par.*3.& *Ripoll.variar.reſolut.cap.*10.
34 *n.*27. † Decimò,& vltimò(nè ſim prolixior
in his corollarijs, quorum poſſem centum
cumulare) filiusfamilias,cum patre obliga-
tus, ſi emancipetur, vel aliter ſui iuris effi-
ciatur, nō tenetur in beneficium creditoris,
niſi in quantum facere poteſt, deducto nè
egeat, ex beneficio *ll.in ff.& C.quòd cum eo,* à
quo quidem fauore nō cadit filius, cui opes
plurimæ obuenerunt,nam ad illum effectum
attenditur patrimonium filij, tempore, quo
ſui iuris effectus fuit, *Gratian. diſcept. forenſ.*
*tom.*4.*cap.*799. *nu.*52. *Noguerol.d.allegat.*30.
*n.*14.

35 Hactenùs non infructuosè digreſſus ſum,
oſtendens,excluſionem fœminarum per ma-
ſculos, non eſſe ſuſpenſiuam, neq; tempora-
lem, ſed perpetuam, etiam ad fauorem hæ-
redum maſculi, quamuis extraneorum,cùm
effectus iuris ſit iam conſummatus, & con-
traria opinio,vt excluſio prædicta,ſit ſuſpē-
ſiua, & temporalis, in vno tantùm caſu poſ-
ſet procedere,cùm nempè ageretur de re ad
hæredes extraneos non tranſmiſſibili, quale
eſſet feudum, vel emphyteuſis, in his enim,
excluſa ſorore, ſuccedit maſculus, & poſt
eum omnes illius deſcendentes,& deficiente
linea ipſius maſculi, ad euitandam deuolu-
tionem, vel caducitatem, ſuccedit ſoror,vel
linea ſororis olim per maſculum excluſæ;de
qua re plenè *Couarr. variar. reſolut. lib.*2.*cap.*
18.*ſub n.*1. *verſic.Secunda concluſio*, quem ſe-
quitur *Andreol.controu.*43.*n.*8.

36 Non ità eſt in materia fideicommiſſi,in
quo data ſucceſſione in beneficium maſcu-
lorum,prout factum fuit in præſenti caſu,in
quo poſt mortem Io: Victorij primi dona-
tarij grauati,ſucceſſerunt Ioſeph,Ianuarius,
& Franciſcus iunior, illius filij, excluſis Ma-
gnificis Thereſia, & Antonia ſororibus, bo-
na taliter quæſita, non ſolùm non ſubiacent
caducitati, vel deuolutioni, propter quod,
deficiente linea maſculorum, eſſent admit-
tendæ fœminæ, ſed imò ſunt ad extraneos
hæredes tranſmiſſibilia,quià efficiuntur, in
hæreditate vltimi morientis, libera, & ab
omni nexu exonerata, *l.cùm pater* 79.§.*liber-*
tis,in fin.& l.qui ſolidum 80.§.*penul.ff.de legat.*
2.*Peregrin.de fideicom.art.*52.*à n.*2. *Pariſ.conſ.*
1.*n.*18.*vol.*1.*& conſ.*74.*vol.*2. & *Dom.Capyc.*
27 *Latr.d.deciſ.*103.*n.*23.*&* 32.†Et quòd bona
in currenti theſi,remanſerint libera in hære-
ditate Frãciſci Caluaneſij vltimi morientis,
ſit indubitatum, quià nulla legitur facta
ſubſtitutio vltimo morienti, *Bald. in l.* 1. *C.*
quand.dies legat.ced.Gloſ.Bar.Imol.& *Caſtrenſ.*
in d.§.*penult. Angel.conſ.*169.*col.*2. *Deci.conſ.*
182.*Soccin.conſ.*63.*col.*7.*lib.*3. *Natt.conſ.*191.
*conſ.*470.*n.*3.*& conſ.*551.*nu.*18. *Gabriel.conſ.*
132.*quæſt.*7.*nu.*60.*&* 61.*lib.*1.& *Tiraquell.de*
retract.lignag.§.26.*gloſ.*1.*n.*10.Imò nō ſolùm
deficit ſubſtitutio vltimo morienti, ſed nec
minùs, inter filios, & deſcēdentes collectiuè
vocatos, fuit ordinata reciproca.

28 Quo ſuppoſito, omnis prorsùs ſopitur
difficultas,nam ſi admitteretur pars ad hæc
bona vigore fideicommiſſi,per conſequens,
ipſummet fideicōmiſſum, faceret tranſitum,
de linea ad lineam, nempè de Franciſco vl-
timo moriente, ad filios extraneæ familiæ,
ſuſceptos à prædefuncta ſorore, tempore,
quo tranſitus,& tranſmigratio iſta,abhorret
à veris iuris regulis, etiã inter deſcendentes
maſculos fideicommittentis, quandò inter
illos reciproca ſubſtitutio nō fuit ordinata,
vt latiſſimè, coaceruatis omnibus *DD.* &
rationibus, fundat *Fuſar.quæſt.*475. & licèt
cum eo tranſire ſatiſſimè eſſet,cùm nihil re-
linquat intactũ,pro exuberanti tamen,addo
Cãcer. magiſtraliter loquentem,*variar.lib.*1.
*cap.*1.*de ſubſtit.ſub n.*281.*cum ſeq.verſic. Quid*
quod tantùm, vbi ex recepta ſententia dicit,
29 † quòd per perpetuam vocationem factam
de deſcendentibus, inducitur fideicommiſ-
ſum graduale, & deſcenſiuum, non tamen
reciprocum, & cum hac opinione cōcordat
etiam *Gratian.diſcept.forenſ.tom.*2.*cap.*371.*n.*
30 11. † Quod procedit, etiam ſi concurrent
verba denotantia perpetuitatem, cum pro-
hibitione alienationis, pro conſeruandis
bonis in familia, quià ex his, nec minùs re-
ciproca induceretur, *Fuſar.loc.cit.n.*29.*Can-*
*cer.*vbi ſuprà ex *Cephal.conſil.*401. *Gratian.d.*
*cap.*371.*à n.*1.*Dom.Reg.Capyc.Latr.deciſ.*3.*n.*
34.*&* 35.*Anton.Fab.in Cod.lib.*6.*tit.*22.*defin.*
22.*&* 23. & nouiſſimè quond.*Reg.Conſiliar.*
*de Roſa conſult.*41. per totam, & præſertim
*à n.*20.*& ſeqq.*& *conſult.*42.*n.*36.

31 Sed falcem ad radices immittendo,etiam
dato, quòd per extinctionem maſculorum
fiat locus fœminis, tanquam ſuſpenſiuè, &
temporaliter excluſis, adhùc pars nullum
ius fouet, quià Franciſco vltimo defuncto,
ſuperſtes remanſit Magnif. Antonia ſoror,
cuius partes tuemur, & nepotes ex dicta
quond.Thereſia, alia prædefuncta ſorore, in
gradu

gradu remotiores: Quo poſito, adhùc abſtracto Franciſci teſtamento, ſuccederet in ea fideicommiſſata quantitate, ipſa Antonia tanquam proximior, excluſis dictis nepotibus, filijs alterius ſororis præmortuæ, ex *tex. in l.cùm ità, §.in fideicommiſſo, ff.de legat.2.* vbi in ſucceſſione fideicommiſſi relicti fauore familiæ, vel illorum de agnatione, vocatus primò intelligitur ille, qui proximior, & in primo gradu reperitur, ibi, *Et qui ex his, pri-*
32 *mo gradu procreati ſunt*. † Quæ verba, *primo gradu*, ad proximiorem propriè referuntur, quià proximiorem quem eſſe, & in primo gradu, paria ſunt, & ſynonima, *l.proximus, ff.de verb.ſignif.& l.2.§.proximus, ff.de ſuis, & legit.*

33 Iſtaq; ratione, communiſſimè cõcludunt *DD.* in huiuſmodi fideicommiſſorum ſucceſſionibus, ſubingreſſiones, & repræſentationes, locum non obtinere, quamuis nomine collectiuo agnati vocati ſint, nulla proximioritatis facta mentione, ex cit. *l.cùm ità, §. in fideicommiſſo*, prout dixerunt *Deci. conſ.1.conſ.408. & conſ.412. Rube.conſ.26.& conſ.37.Bellon.conſ.50.n.10.Thobi.Noni.conſ. 34.n.11.* vbi ait, hanc partem, plures numero, & authoritate ſectari, *Reg.Lanar.* legendus, *conſ.69.à n.23.ad fin.* latè *Honded.cõſ.70. nu. 43. lib.1.* vbi cumulat quadraginta *DD. Flor. de Men.variar.lib.1.quæſt.19.nu.25.Caſtill.Sotomayor cõtr.lib.3.cap.29.n.214.Eugen. conſ.61.nu.37.* vbi de communi, *Cephal.conſ. 306.n.6.lib.3.Menoch.conſ.95.nu.27.Roboſ.de repræſent.lib.3.cap.7.nu.14.cum ſeqq. & lib.1. cap.9.n.25.* qui innumeros colligit, inquiens, nullam legem reperiri, quæ in cauſa teſtamentaria, repræſentationem concedat, & latiùs *lib.3.cap.12.nu.13.* vbi rationibus, & authoritatibus hanc partem comprobat, & ità in diuerſis Senatibus iudicatum teſtatur, *Laurent.dec. Auenon.37.n.11.cum ſeqq. Magon. dec.Lucæ 82.n.21. cum ſeqq. Farinacc.dec.482. nu. 1.* vbi meminit de alijs deciſionibus, & omnium meliùs, hanc ſententiam tutatur *Dom.Camill.de Medic.conſil.2.n.11.12.& 13.* qui allegat vndecim primarios *DD.* in lecturis, & quatuordecim in conſulendo, appellatq; iſtam concluſionem veriorem, &
34 magis cõmunem, † quæ ineuitabili ratione, à nemine, quem viderim adducta, conuincitur, nam repræſentatio iuris quædam fictio eſt, vt infrà probabimus, & fictiones, in fideicommiſſis, & ſubſtitutionibus, locum non habent, ad *tex. in l.ſi quis aliquid 4.C.de his, qui veni.ætat.impetr.*

35 Nec mouet in contrariũ authoritas *Gloſ. in d.l.cùm ità, §.in fideicommiſſo, verſic. Primò quandoq; &c.* vbi nepos concurrit ad ſucceſſionem cum patruo, ex vi repræſentationis, quià illa *Gloſ.* dicit verum in omnibus alijs ordinarijs ſucceſſionibus, in quibus id fit ex diſpoſitione *tex.in auth.ceſſante, C.de legit.hæred.* id, quod nec ipſe vnquam inficiari poſſe exiſtimaui, & ſic illa *Gloſ.* eſt intelligenda, vt loquuta ſit, in ſucceſſionibus ab inteſtato, dùm allegat *tex.in d. auth. ceſſante*, cui alludens inquit, *Quãdoq; qui ſunt in gradu impari, æqualiter admittuntur, vt ſunt filij fratrum, cum fratribus*. Quæ dictio, *quandoq;* indicat manifeſtè, vt non ſemper ità fiat ſucceſſio, & ſi non ſemper; Ergò quandoq; filij fratrum, non concurrunt cum fratribus, quod meliùs in alio caſu verificari nequit, quàm in hæreditate fideicommiſſata, ex diſpoſitione *d.§. in fideicõmiſſo*, & ità in terminis, ponderando illam dictionem, *quandoq;* poſitam in *Gloſ.* ratiocinatur *Deci.in l.ſi auiæ, n.6.C.de ſucceſſ. edict.Medic.d.conſil.2.à nu.14.& Reg.Lanar.d. cõſil.69.n.24.& 25.* vbi doctè loquitur. Rurſùs allegat pars *Fuſar.quæſt.485.* vbi de more allegat infinitos Authores pro vtraq; opinione, ſed reuerà inclinat in hanc cõtrariam partem, concedentem ſubingreſſionem in ſucceſſione fideicõmiſſorum. Sed breuiſſimè pro reſponſione aduerto, quòd omnes *DD.* quos *Fuſar.* pro hac opinione allegat, nituntur potiſſimùm authoritati *Gloſ. in d.§.in fideicommiſſo*, quæ malè fuit ab eis intellecta, vt aduertit *Lanar.loc.cit.* & tantũ abeſt, quòd hoc voluerit, vt potiùs cõtrarium affirmet, vt probauimus. Demùm cæteris omiſſis, adducit *Rouit.conſil.51. vol.1.* dùm tamen credo, quòd voluerit allegare authoritatem *Marcelli Ruffoli*, cuius allegationem *Rouit.* curauit imprimi inter ſua Conſilia; De cætero autem in eadem cauſa, pro eodẽ cliente ſcribens ipſe *Rouit.conſil.50. d.vol.1.* reſolutiſſimè dixit, veritatem eſſe in contrarium, vt in fideicommiſſorum ſucceſſione, etiam in ijs, quæ ab aſcendente ordinata reperiuntur, ſubingreſſio non concedatur, vt *n.7.& 8.* alioq; medio, clientis ſui iura, in illa contingentia fuit tutatus.

36 Et nè deſit punctualis, modernaq; authoritas rei iudicatæ, bis reperio per S.C. reiectam repræſentationem in fideicõmiſſorum ſucceſſione, vna vice in cauſa Dom. D. Dorotheæ Barbaro, cum D. Aurelia Barbaro, in Banca Magnifici Clauelli, aliaq; vice in cauſa Berardini, Ioſeph, & aliorum de Rogerio, quæ ſententia, iunctis Aulis, fuit in gradu reclamationis confirmata, ſub die 6. Martij, currentis anni 1665. vt ex proceſſu in Banca Magnifici Fuſci.

37 Verùm pro exuberanti, dato, ſed non conceſſo, quòd repræſentationi locus eſſe poſſet, eò, quià fideicommiſſorum ſucceſſiones ſint regulandæ ſecundùm ſucceſſiones ab inteſtato, quoàd ordinem ſuccedendi, hoc procederet, vbi fideicommiſſa, in teſtamentis ordinata reperirentur; ſecùs tamen, ſi in contractibus (prout in caſu noſtro) ſic *Bar. in auth.poſt fratres, nu.3.C.de legit.hæred.Salyc. in l.1.nu.26.in fin. C.de iur. emphyt. Cuman.in*

d.l.

Digitized by Google

d.l.cùm ita,§.in fideicõmiſſo,in fin. & ibi etiam
latè Peralta,col.1.plenè Iaſ.in l.is poſt n.36.cũ
ſeqq.ff.de acquir.hæred. Alex.conſ.203.n.6.cum
ſeqq.lib.2.& conſ.129.lib.5.Ruin.cõſ.25.n.23.
& conſ.162.lib.1.& conſ.124.lib.2. Deci.conſ.
1.nn.5. Soccin.Iuni.conſ.73.nu.17.lib.1.Rube.
Alexand.conſ.83. Alex.Raudenſ.cõſ.242.n.36.
lib.2. Menoch.conſ.498.n.16.lib.5.& cõſ.999.
n.52.Surd.conſ.403.n.55.Reg.Valenz.conſ.25.
n.93.lib.1. Molin.de Hiſpan.primog.lib.3.cap.
6.nu.40. Robul.de repraſent.lib.3.cap.12.nn.8.
Velaſq; de iur.emphyt.quæſt.50.n.12.13.& 53.
Clar.in §.emphyteuſis,quæſt.39. verſic.Scias ta-
men,Fuſar.in addit.ad quæſt.485.n.15.& Gam.
deciſ.59.n.3.& latiùs deciſ.174.n.15.cum ſeqq.
38 †quicquid in cõtrarium ſcripſerint Decian.
conſ.55.nu.18.Odd.conſ.39. Caſtill.lib.3.contr.
cap.19.nu.254.Fontanell.deciſ.584.n.12.Tho-
mig.de primog.tract.7.tit.10.nu.367. & Capyc.
Latr.conſult.61.à nu.20. horum enim nullus,
articulum ad partes deguſtauit, neç pene-
39 trauit diſcriminis rationem,quæ eſt,†quià,
vt inquit Salyc.ſup.cit. ſucceſſio, quæ fit ad
fideicõmiſſum ordinatum in contractu, vo-
catur conuentionalis, omiſſo fideicommiſſi
nomine,vt itidem voluit doctiſſimus Anton.
Fab. de error. Prag.decad.26.error.3. nu.12. &
40 decad.47.error.10.†Si ergò ſucceſſio eſt con-
uentionalis, igitùr non eſt regulanda,ad in-
ſtar ſucceſſionis legalis ab inteſtato, ſed ſe-
cundùm mentem contrahentium,non tantũ
ſcilicet ſecundùm mentem illius,qui ſucceſ-
ſionem per fideicõmiſſum ordinauit, verùm
quoq; ſecundùm mentem alterius contra-
hentis, qui ſucceſſionem ſub fideicommiſſo
recepit, Fontanell. de pact.nupt.tom.1.clauſ.4.
gloſ.25.nn.38.Alex.Trentacinq;variar.reſolut.
lib.1.tit.de legat.reſol.4.nu.11. verſic. Circà ſe-
41 cundum,& Fab.loc.ſup.cit.†Et quoniam con-
trahentium diſpoſitiones ſunt verificandę in
caſu vero, non in ficto, ad tex.in d.l.ſi quis 4.
C.de his, qui veni.ætat.impetr. Cardin.Mantic.
de tacit.& ambig.conuent.tom.1.lib.2.tit.5.à n.
15.vſq; ad 19.cùm ipſi contractus ſint ſtricti
iuris, l.quicquid aſtringendæ, ff.de verb.obligat.
42 Propterea † pernecesſè videtur concluden-
dum, ius repræſentationis, & ſubingreſſio-
nis,in his conuentionalibus ſucceſſionibus,
locum non obtinere, ſucceſſionemq; ei de-
ferendam eſſe, qui verè proximior eſt in
gradu, excluſis illis, qui eundem gradum,
per fictam iuris interpretationem repræſen-
tant, vt præter ſup.cit.tradit Capyc.Latr.dec.
126.ſignâter n.7.& 8.& plura cumulat Mon-
tan.contron.cap.1. & Conſiliar.Theodor.allegat.
43 100.n.24. Cùm † ipſa repræſentatio,& ſub-
ingreſſio,etiam ſi vt priuilegium conſidere-
tur, iuxtà tex.in §.ſin autem defuncti,auth.de
hæred. ab inteſt.venient. fictio quædam ſit, ad
notata per Cancer. variar.reſolut. lib.1.cap.5.
tit.de ſucceſſ.ab inteſt.à nu.57.cum ſeqq.vbi ex-
preſsè demonſtrat, repræſentationem, iuris
quadam fictione concedi,& impropriè pro-
ximum eſſe, qui alterius gradum ſuſcipit,
Capyc.Latr.d.deciſ.126.nn.13.& conuincitur
44 ex tex.in ſæpè cit.l.ſi quis aliquid,†vbi fictio-
nes, quæ ex Imperiali largitate,& per priui-
legium tolerantur,non habent locum in his,
in quibus verba verè,& propriè ſunt intelli-
45 genda. †Nec extrà rem fore arbitror vnum
afferre notabile corollarium, quo manifeſtè
conſtat, ſtrictiorem eſſe naturam fideicom-
miſſorum, in contractu ordinatorũ, quippè
& ſi pro dote mulierum,validè in ſubſidium
diſtrahantur bona fideicommiſſo ſubiecta,
ad tex.in vulgat.auth.res,quæ, C.commun.de
legat.hoc tamen non procedit,vbi fideicom-
miſſum eſſet conuentionale,& ordinatum in
contractu, Alex.conſil.103.n.18.vol.2.Soccin.
conſil.75. vol.1.Crot.conſil.165.nu.57. Soccin.
Iuni.cõſ.119.n.8.vol.2. Petr.de fideicom.quæſt.
8.n.440. Tiraquell.de primog.quæſt.61.nu.8.&
Dom.Reg.de Pont.deciſ.39.ex Gloſ. & Salyc.in
l.nulla,C.de iur.doti.
46 Demùm ceſſat in hac cauſa ſubingreſſio,
& repręſentatio,quoàd ſucceſſionem in illis
duc.10000.vt ſuprà donatis, & fideicõmiſſi
vinculo ſuppoſitis,quià non agitur de fidei-
commiſſo vniuerſali,ſed de particulari, in
illa quantitate, proùt expreſsè tradiderunt
Gam.cit.deciſ.59.n.3. Ceuall.commun.controu.
commun. quæſt.762. Conſiliar. Paſchal. de patr.
poteſt.part.4.cap.9.n.27. Cancer.variar.reſolut.
lib.1.d.cap.5.n.56.de ſucceſſ.ab inteſt.& Cenſal.
47 ad Peregrin.artic.21.per diſcurſum;†Soluſq;
Molin.in tract.de Hiſpan.primog.lib.3.cap.7.n.
20.in fin. perfunctoriè, nullaq; fretus ratio-
ne, tenuit contrarium, non animaduertens,
48 †quòd omnia iura, quæ repræſentationem
admittunt, loquuntur, cùm agitur de ſuc-
ceſſione in vniuerſum ius defuncti, ad tex.in
§.filius,inſtit.de hęred.quę ab inteſt.deferunt.tex.
in auth.poſt fratres, de legit.hæred. & in d.auth.
ceſſante, C.de legit. hæred. adcoùt neceſſarium
requiſitum reputetur, quòd de vniuerſa hæ-
reditate agatur, vt ſubingreſſio, & repræ-
ſentatio valeat practicari, Robul.de repræſent.
lib.3.cap.7.nu.14. cum ſeqq. & cap.12. nn.13.
Hieronym.de Laurent.deciſ.Auen.37.nu.11. &
49 Magon.deciſ.82.n.21.†Quòd ſi dicatur,illam
fideicommiſſatam donationem, fuiſſe de
maiori parte bonorum, atq; vti talem, vni-
uerſale ius conſtituere, non autem particu-
lare; Reſpondeo breuiter,hoc nõ eſſe verum
in facto,ſed dato eſſet verum, nec minùs illa
iuris propoſitio deſumi poſſet, ſed potiùs
cõtraria, vt ſemper fideicommiſſum ſit par-
ticulare, etiam ſi quis ſub eo vinculo dona-
ret omnia bona ſua, reſeruata ſibi aliqua
quantitate, ad diſponendum, Garſi.Maſtrill.
dec.190.n.9. quem notabiliter ſequitur Fon-
tanell.de pact.nupt.tom.1.clauſ.4.gloſ.25.n.3.

Ex quibus vndequaq; ſe vertat pars, ex-
cluditur ab hac prætenſa fideicommiſſata
ſuc-

ſucceſſione, à Magnif. Antonia Caluaneſe, hærede inſtituta, & in gradu proximiore, ſub correctione S.C. Laus Deo, & B.V.

Cauſę exitum habebis in calce Conſilij 24.

SVMMARIVM.

AGnato ſinè filijs, & ab inteſtato decedenti, ſuccedunt agnati in bonis antiquis paternis, & cognati in bonis maternis, & quid ſi teſtamentum condat. n. 1.

Proximioribus tamen agnatis, & cognatis, in caſu prædicto ſucceſſio debetur. n. 2.

Proximior vbi expreſsè ad ſucceſſionem vocatur, intelligitur de vere proximiore, excluſa ſubingreſſione. n. 3.

Matertera excludit ſororis defunctæ filios, à ſucceſſione fratris, reſpectu bonorum antiquorum. n. 4. & 8.

Subingreſſio de iure communi, datur ſolùm inter fratrum, & ſororum filios. n. 5. Sed de iure Conſuetudinario, datur in infinitum inter fratrum filios, & deſcendentes. n. 6.

Subingreſſio inter ſorores, & ſororum filios, omninò per Conſuetudines ſublata eſt. n. 7. 9. 10. & 11. Vbi interpretatur authoritas Reg. de Pont. *&* Rouit. *Rurſus refertur in contrarium* Præſ. de Franch. deciſ. 652. *qui ab* Authore *reprobatur. n. 12. & 13. Demùm impugnatur authoritas* Capyc. Latr. conſult. 61. à n. 39. *& rationibus cõfutatur. à n. 14. ad fin.*

Dictio in præmiſſis, vel prædictis, *quid operetur, & quæ compræhendat. n. 16.*

ARGVMENTVM.

Subingreſſionem inter ſorores, ſororũq; filios, noſtro Conſuetudinario iure, in ſucceſſione bonorum antiquorum, locum nõ habere; Atq; ideò materteram nepotes excludere, à ſucceſſione fratris defuncti, laconicè comprobatur, ad interpretationem *Conſuetud. Sed ſi morienti, §. Quod autem, de ſucceſſ. ab inteſt.* In eadem cauſa.

CONSILIVM XXIII.

1 SVbnectitur ex aduerſo in hac cauſa, quòd ad peiùs non poſſit denegari filijs quond. Thereſiæ, portio in bonis antiquis, remãſis in hæreditate Franciſci Caluaneſij Iunioris, quòdq; ſi à fideicõmiſſo excludi contigiſſet, includi debeant ad eadẽ bona, vti à maioribus obuenta, ex noſtris *Conſuetudinibus*, ex quibus, ſi agnatus ab inteſtato, & ſinè filijs decedat, in bonis antiquis, ſuccedunt conſanguinei illius lineæ, à qua bona obuenerunt, vt in *Conſuetud. ſi quis, vel ſi qua, tit. de ſucceſſ. ab inteſt.* Sin autẽ agnatus carens filijs, teſtamentum condat (prout in currenti caſu) tùnc non poteſt diſponere de bonis antiquis, quàm de ſola medietate, reliqua verò medietas debetur conſanguineis illius lineæ, à qua bona deriuant, vt in *Conſuetud. & ſi teſtator, tit. de ſucceſ. morient. ſin. fili. ex teſtam.*

2 Sed in contrariũ conſidero, reſponſionem ex eiſdem *Conſuetud.* reſultare, vtraq; enim, ad illorum bonorũ ſpeciem, proximiorem vocat, vt in prima incipiente, *ſi quis, vel ſi qua*, ibi, *Proximiores ex parte patris ſuccedunt*, & inferiùs loquens de bonis maternis, inquit, *Proximiores ex parte matris ſuccedunt*; & in ſecunda exordiente, *& ſi teſtator*, ibi, *Reliqua verò medietas, perueniat ad proximiores*

3 *agnatos, & cognatos.* † Et quià vbicunq; ad aliquam ſucceſſionem, expreſsè *proximior* contemplatur, tùnc excluſa repræſentatione, & ſubingreſſione, ſuccedit ſolùm ille, qui verè proximus eſt, non autem ille, qui ſe talem putat facere, ſuſcipiendo alterius gradum, vt communiter voluerunt *DD.* præſertim verò *Bald. & Fulgoſ. in l. vt inteſtato, C. de ſuis, & legit. Andre. in cap. 1. §. his autem deficiẽtibus de grad. ſucceſſ. feud. cit. Bald. conſil. 334. vol. 1. Ancharan. conſil. 82. & 94. Randenſ. tract. de primog. quæſt. 38.* per diſcurſum, *Florez de Men. in addit. ad Gam. deciſ. 307. Hieronym. Ceuall. commun. contr. commun. quæſt. 762. à nu. 75. cum ſeqq.* & *Præſ. de Curt. reſolut. feudal. cap. 1. n. 20.*

4 Idcircò † ex prędictis *Conſuetud.* imitantibus expreſſis verbis proximiorem, ad ſucceſſionem bonorum antiquorum, dicendum omninò eſt, ex aduerſo actores, filios defunctæ Thereſiæ Caluaneſe, excludi à ſucceſſione Franciſci auunculi, per Magnif. Antoniam, eorum materteram proximiorem, omni remota ſubingrediendi facultate; & quòd hoc ſit verũ, animaduerto, hanc ſubingrediendi materiam, vno modo fuiſſe de iure communi, alio verò, de iure Conſuetudinario ſancitam.

5 Siquidem de iure communi, non eſt dubium, quin fratrum, vel ſororum filij, ſubingrediendo in gradũ patris, vel matris, rectè poſſint, cum patruis, auunculis, amitis, & materteris, concurrere ad ſucceſſionem patrui, auunculi, amitæ, vel materteræ, ad *tex. in §. ſi igitùr, & §. ex diuerſo, auth. de hæred. ab inteſt. venien. auth. ceſſãte, C. de legit. hæred. Gloſ. in l. cùm ità, §. de fideicommiſſo, ff. de legat. 2. Peregrin. de fideicom. artic. 21. n. 7. Decian. conſil. 9. vol. 2. Couar. pract. quæſt. cap. 38. nu. 4. & Beniuend. deciſ. Bonon. 88.*

6 De iure verò Conſuetudinario, duo innouata ſunt citrà ius commune. Primum, nam quemadmodùm per illud, ſubingreſſio non extendebatur, vltrà fratres, & filios fratrum,

vt

vt in citatis iuribus, hodiè ex *Conſuetud. ſed ſi morienti, tit. de ſucceſſ. ab inteſt.* ampliata eſt in linea collaterali, in infinitum, vltrà fratrum filios, ibi, *Filij, vel filiæ, nepotes, vel neptes, & pronepotes, & proneptes, & alij deſcendentes ex fratre, & fratribus præmortuis, æqualiter ſuccedunt cũ fratribus defunctæ perſonæ, in ſtirpem.* Itaq; quoàd hoc iſta *Conſuetud.* eſt iuris communis ampliatiua, vt per *Molfeſ. ad Cõſuetud. tom. 1. part. 4. quæſt. 36. n. 9.*

7 Secundum verò eſt, nam ſicùt de iure cõmuni filij ſororum, cum auunculis, & materteris, ex perſona defunctæ matris, ad ſuccedendum concurrunt, in hæreditate auunculi, vel materteræ defunctæ, tamen ex eadẽ cit. *Cõſuetud. ſed ſi morienti, verſ. Quòd autem,* hæc ſubingrediendi facultas, quoàd ſororũ filios, vel filias, prorsùs ſublata eſt, dùm continuando ſermonem ſubingreſſionis, inter fratres, & filios fratrum, eorumq; vlterioris gradus deſcendentes, in infinitum, ſubnectit hæc verba, *Et in præmiſſis, appellatione fratris, ſoror non continetur.* Ergò quæ de fratribus *Conſuetud.* anteà dixerat, poſteà ſororibus, & filijs ſororũ denegauit, corrigendo quoàd hanc partem ius commune.

8 Quo ſublato, nullo iure ſororum filij potiri poſſunt hoc ſubingrediendi priuilegio, nam id, quod iure communi, ad eorum fauorem ſancitum erat, eſt nùnc iure Conſuetudinario correctum, atq; ſublatum, & ſucceſſiuè quoàd bona antiqua, nepos excluditur à matertera, quæ tanquam naturaliter proximior, ſola in illis ſuccedit, ex diſpoſitione cit. *Conſuetud. ſi quis, vel ſi qua,* & *Conſuetud. & ſi teſtator,* quæ expreſsè vocant proximiores, firmando concluſionem, ex dicto *verſic. Quòd autem,* vt ſubingreſſio inter ſorores, & filios ſororum, locum non habeat.

9 Iſtaq; concluſio, vt inter ſorores, & earum filios ſubingreſſio ceſſet, licèt vlteriori probatione non indigeat, cùm noſtris *Conſuetudinibus* muniatur, pro exuberanti tamen aduerto, eam tenuiſſe *Dom. Reg. de Pont. conſil. 40. nu. 16.* ſed meliùs *conſil. 39. ſub n. 21. & 22.* dicens, *Et rurſùs cùm Conſuetud. loquantur de fratribus, in tantùm quòd in verſ. Quod dictum, diſponitur, quòd appellatione fratris, ſoror non contineatur, ſuntq; factæ in beneficium maſculorum, & in excluſionem fœminarum; Ergò cùm hic non ſuperſint fratres, ſed omnes ſorores, & ab eis deſcendentes, quòd vtiq; vana eſt allegatio ſubingreſſionis, ſecundùm terminos Conſuetud. quæ locum habet, maſculis exiſtentibus, ſed quandò ſuperſunt tantùm fœminæ, illæ ſuccedunt ſecundùm formam iuris, & non habet locum ſubingreſſio.*

10 Rursùs ex authoritate eiuſdem *Dom. de Pont.* hoc ipſum expreſsè voluit *Dom. Reg. Rouit. conſil. 23. nu. 5. vol. 1.* dicens, *Nam illa ſubingreſſio introducta per dictum verſic. Quòd autem, habet locum, quandò defunctio ſuperſunt agnati maſculi, non autem ſi ſuperſunt ſolæ fœminæ, etiàm ſi eſſent ſorores, quià per dictum verſic. In fine, ſunt expreſsè ſorores, & aliæ fœminæ excluſæ, ità vt appellatione fratris, ſorores non contineantur, & proindè remota ſubingreſſione, introducta per Conſuetud. remanet ſucceſſio de iure communi, ad beneficium proximiorum tantùm, ità neruose docet Reg. de Pont. &c.* Hæc breuiter *Rouit.*

11 Sed mirari non deſinam de lapſu calami, tam *Dom. de Pont.* quàm *Rouit.* qui volentes ex noſtris *Conſuetudinibus*, hanc veriſſimam firmare concluſionem, de ſubingreſſione minimè admittenda inter ſorores, & earum filios, ſtatim ſubnectũt oppoſitum, inquientes, fieri inter eas ſucceſſionem, ſecundùm ius commune, iuxtà quod nepos, concurrit cum matertera, ad ſucceſſionem auunculi, vel alterius materteræ, vt in *cit. §. ex diuerſo, auth. de hæred. ab inteſt. veniẽt.* Itaq; ſalua pace tantorum Venerandorum Patrum, ſubnectendum erat, ſucceſſionem inter eas fieri, ſecundùm terminos *Conſuetud. ſi quis, vel ſi qua,* & *Conſuetud. & ſi teſtator,* per quas ille ad bona antiqua imitatur, qui naturaliter proximior eſt.

12 Non obſtat *deciſ. 652. Dom. Præſ. de Frãch.* vbi concurrentibus ſorore, neptibus ex alia ſorore, & pronepribus, pariter alterius ſororis, dicit, *Soror viua, & nepotes ex alijs ſororibus, inter ſe conueniunt.* Vndè dubitat ſolùm, quid de pronepte, an poſſit ſubingredi, & ſuccedere, & demùm, poſtquam pauca extrà rem attuliſſet, non decidendo, ſed conſulendo, affirmatiuè concludit, his verbis, *Si enim ab inteſtato decedens ſinè filijs eſſet fœmina, & ſupereſſent fratres, nepotes, & pronepotes ex fratribus, ſinè dubio per viam ſubingreſſionis, omnes ſuccederent. Quarè igitùr non idem erit, quandò ſoror decedit, ſinè liberis, ſuperſtitibus ſororibus, nepotibus, & pronepotibus, vt ſuprà? Igitùr iudicandum pro abnepte.*

13 Sed pro reſponſione, adagìum illud in medium appoſitiſſimè affero, *Quandoq; bonus dormitat Homerus.* Vereor ſiquidem, nè vir ille omni æuo laudandus, in cõpilatione illius Conſilij magis, quàm deciſionis, ſummum ſuum oculatiſſimum ſtudium, nequaquam applicuerit; Nam quòd ſoror, cum filijs alterius ſororis, inter ſe concorditer conuenerint, mirum quidem non eſt; ſed quòd abneptis debuerit admitti, ex repræſentatione, & quòd magis, exemplo filiorũ, nepotum, & pronepotum ex fratribus, hoc mihi videtur intolerabile, tam attento iure communi, ſecundùm quod ſubingreſſio non datur, vltrà fratrum, & ſororum filios, quàm etiam inſpecta noſtra municipali *Conſuetud. d. verſic. Quòd autem,* per quam expreſsè ſancitur, vt quòd in fratribus, & fratrum filijs, nepotibus, & pronepotibus, quoàd ſubingrediendi priuilegium, diſpoſitum erat per *Conſuet. ſed ſi morienti,* inter ſorores, & earum

filios,

Digitized by Google

filios, locum non habeat, per illa verba, *Et in præmiſſis, appellatione fratris, ſoror non continetur.* Canendum ergò eſt ab illa deciſ. quæ, vt ingenuè fatear, eſſet ab illo celeberrimo volumine abolenda, tanquam nimiùm tam maximi Authoris æſtimationi præiudicialis, quanquam illam ſequantur *Molfeſ. ad Conſuetud. tom. 1. part. 4. quæſt. 36. ſub nu. 10. verſic. Fuit etiam aliàs determinatum, Thor. in cōpend. dec. tom. 1. verb. Abneptis, fol. 13. col. 1.* & *Dom. Reg. Capyc. Latr.* mox allegandus.

14 Demùm non obſtat propoſitæ cōcluſioni, ſubtilior interpretatio *Dom. Reg. Capyc. Latr. conſult. 61. à n. 39. cum ſeqq.* qui dicit, eſſe falſiſſimum, vt inter ſorores, & ſororum filios, ſubingreſſio ex *Conſuetud.* denegetur, prout motiuauerat in eadem *cōſult. ſup. à n. 16.* quià dicit, quòd per *Conſuetud. ſed ſi morienti*, fuit ampliatum ſubingrediendi priuilegium in lineà collaterali, vltrà fratrum filios, in infinitum, quòdq; ſequens *verſic. Quòd autem*, non aliud voluerit, quàm ampliationem in ſororum deſcendentibus limitare, firmo remanente iure cōmuni; hæc ſunt verba *Dom. Capyc. Latr. nu. 42. Quandò autem ſubdit Conſuetud. in d. §. Quòd autem, quòd in præmiſſis, appellatione fratris, ſoror non continetur, aliud voluit dicere, niſi quòd hæc ampliatio, in materia ſubingreſſionis in linea tranſuerſali, non procedit in deſcendentibus ex ſorore, ſed in deſcendentibus ex fratre; in deſcendentibus autem ex ſorore, cùm ſit caſus omiſſus à Conſuetud. remanet diſpoſitio iuris communis, ſecundùm quod, filij ſubintrant, locum matris.*

15 Quià hæc interpretatio, in hac noſtra ſpecie, eſt error quidē priori peior, & euidenter falſa contrà verba *Conſuetud.* quę enumerans ſubingreſſionis gradus, primo loco ponit fratres, & fratrum filios, inter quos non erat opus il à noua prouiſione, dùm de iure communi, iam ad ſuccedendum concurrebant, per ſubingreſſionem; Indèq; ampliat ſubingreſſionem, inter vlteriores deſcendentes ex fratribus; & demùm ſubdit, *Et in præmiſſis, appellatione fratris, ſoror non continetur.* Ergò *Conſuetud.* non ampliatam in linea collaterali ſubingreſſionem, ſed primum ſubingrediendi gradū, inter fratres, & fratrum filios ſancitum, inter ſorores, & earum filios prorſùs tollit.

16 Rurſùs illa dictio, *& in præmiſſis*, quę idem ſonat, ac *in prædictis*, eſt repetitiua præcedentium, *Bar. in l. ſcriptura, §. fin. ff. de legat. 1. in l. qui liberis, §. hæc verba, in fin. ff. de vulgar. & pupill. Medic. conſil. 4. n. 12. Surd. deciſ. 210. nu. 17. & deciſ. 319. n. 9.* & *Capyc. Latr. deciſ. 103. n. 8.* eo modo, quo ab initio, expreſſum fuerat, *Dom. Marcian. conſil. 1. n. 153. vol. 1.* cum omnibus qualitatibus, & circumſtantijs, priori ſermoni cohærentibus, tam circà perſonas, quàm circà res, idem *Bar. in l. 1. §. hoc edicto,* per illum *tex. ff. de poſtul. cit. Surd. deciſ. 66. nu. 17. Conſiliar. Theodor. allegat. 2. n. 37. cit. Marcian. conſil. 53. n. 8. vol. 2.* & *Macerat. variar. reſolut. lib. 2. reſolut. 1. n. 21.* omniaq; amplectitur, quæ corporeis oculis, in præcedenti parte ſcripturæ continentur, idem *Surd. dec. 85. nu. 3.* & non ſolùm refertur ad verba proxima, & immediata, ſed ad omnia etiam, quæ ſunt aliquantulùm remota, *Mandell. Albenſ. conſil. 11. n. 28.*

17 Modò autem, ſi vera eſſet memorata *Dom. Capyc. Latr.* interpretatio, ſequeretur, quòd ſub illa dictione, *& in præmiſſis*, non omnia, ſed præmiſſorum aliqua, continerentur, ſcilicet ea tantùm, quæ ſubingreſſionem in linea collaterali, inter fratres, eorumq; filios, & deſcendentes, dilatauerunt, quod eſt falſiſſimum, & contrà rectam verborum proprietatem; Vndè ex ponderatis, rectiùs eſt concludere, vt omnia, quæ per *Conſuetud. ſed ſi morienti*, diſpoſita erant, inter fratres, fratrumq; filios, & deſcendentes, in infinitum, per contrariam diſpoſitionem contentam in *cit. §. Quòd autem*, ſublata ſint, inter ſorores, ſororumq; filios, & deſcendentes, eorumq; reſpectu, caſum non poſſe dici per *Conſuetud.* omiſſum, vt putant *Franch. cit. deciſ. 652.* & *Capyc. Latr.* vbi ſup. ſed expreſsè prouiſum, in excluſionem ſubingreſſionis.

18 Et nè deſit ad præmiſſa, punctualis authoritas, rogo, legantur tradita per *Dom. Conſil. Prouenzal. ad Conſuetud. part. 1. obſer. 29. à n. 3. vſq; ad 14.* vbi ad partes reprobat, *cit. deciſ. Dom. de Franch.* ſubdens *n. 12. & 13.* hæc formalia verba, *Nec me mouet, quod dicit Dom. Praſ. de Franch. d. deciſ. 652. verſic. Et apparet ex eadem Conſuetud. dùm excipit caſus, in quibus ſoror non comprehenditur, quaſi quòd regulariter in noſtris Conſuetudinibus, fratris appellatione ſoror contineatur. Obſeruo enim, tex. Conſuetud. in d. verſic. Quòd autem, ibi, & in præmiſſis, & c. loqui continuatiuè ad Conſuetudines præcedentes, & ſic non eſt caſus limitationis, ſed diſpoſitionis, & declarationis, omnium priùs dictorum.* Hactenùs vir ille doctiſſimus. Et iuxtà hanc partem, pro Magnifica Antonia Caluaneſe, matertera in gradu proximiore, iudicandum ſperamus, ſub correctione, &c. Laus Deo, & B. V.

Exitum habes in calce ſequentis Conſilij.

SVMMARIVM.

FIlij non poſſunt ſubingredi gradum matris, quæ renunciauit, quià ille gradus eſt inutilis. n. 1.

Renunciatio matris, an obſtet filijs, remiſſiuè. n. 2.

Metus reuerentialis eſt probandus. n. 3.

Reuerentia, quæ alicui debetur, non inducit metum. n. 4.

Renunciationes mulierum, non reſcinduntur ex reuerentia ab eis debita parentibus, vel fratribus, niſi etiam læſio concurrat, vel probentur minæ. n. 5.

Q Pra-

Præſentia Magiſtratus, excludit præſumptionem metus.n.6.Item præſentia conſanguineorum.n.7. Etiam ſi precedẽtes minæ probarentur.n.8. Item demùm præſentia viri.n.9.

Metus praſũptio euaneſcit,ex geminatione actuum. n.10.

Renunciatio promiſſa, habet vim veræ renunciationis.n.11.

Renunciationes mulierum, dùm nuptui traduntur, factæ de hæreditatibus, pro quibus nihil habuerunt, ſunt inualidæ.n.12. Sed refertur contraria opinio. n.15. Melior tamen ſententia eſt, vt valeat,quandò mulier habet congruam dotem.n.16. Item valet, quandò mulier habuit pinguem, & exuberantem dotem ſuper alio patrimonio. n.14. Vltimò valet, ſi renunciatio, deferendas, non delatas hæreditates contineret.n.23.

Mulier propter vnicam dotem non tenetur,pluribus ſucceſſionibus, & hæreditatibus renunciare.n.13. Sed quandò hoc ſit verum.n.24.

Paragium filiarum, ſecundùm aliquos, eſt liquidandum ſecundùm quantitatem legitimæ. n. 17. Sed hoc procedit in muliere maritata.n.18. Et quid in maritanda.n.20.& 21.

Paragium in maritanda, non habet certam, & determinatam metam. ſed diuerſimodè ſolet liquidari.n.19.

Paragium ingreſſarum,quantum eſſe debeat.n.22.

Frater dotans ſororem de paragio, non poteſt apponere ad ſui fauorem pactum reuerſionis dotis, diſſoluto matrimonio ſinè filijs.n.26. Sed hoc non procedit, ſi pactum reuerſionis fuiſſet appoſitum, conſentiente ſorore.n.27.

Paragium fœminis debitum, non poteſt à patre, vel à fratribus onerari.n.25.

Mulier contrahendo matrimonium, conſentire videtur pactis contentis in capitulis, ſub quibus matrimonium fuit contractum.n.28.

Mulier, quæ renunciauit fauore maſculorum, illis deficientibus, ſuccedit.n.29. Sed limita, ſi renunciatio eſſet realis; & ex quibus clauſulis dicatur realis.n.30.Sed potiſſima clauſula eſt renunciatio ſucceſſionibus debitis ex conſuetudine.n.31.

Renunciatio de ſucceſſionibus debitis ex cõſuetudine, valet.n.32.

Frater,cui ſoror renũciauit,acquirit liberã facultatẽ diſponendi de bonis antiquis, omiſſa ſorore.n.33.

Fideicõmiſſo renunciari poteſt, & ſuper eo tranſigi. n.34.

Iuri de futuro, & in ſpe debito, renunciari poteſt. n.35.& 56.

Fideicommiſſi, ſpecialis, & indiuidualis ſcientia requiritur, vt renunciatio de eo facta, valeat.n.36. Et requiritur, quòd fiat viſis, & inſpectis verbis teſtamenti. n. 37. Sed contrarium, quòd ſufficiat ſcientia generalis, per quam ignorantia excluditur.n.43. Itemq; ſcientia intellectualis, quòd argumentis, & iuribus corroboratur.n.44.

Fideicommiſſo, etiam conuentionali,& in contractu ordinato, validè renunciari non poteſt, niſi viſis, & inſpectis verbis fideicommiſſi. n. 38. Sed confutatur iſta opinio.n.51.

Renunciatio generalis de fideicommiſſo facta, non tenet, etiam ſi vnicum eſſet in aliqua familia fideicommiſſum, ſi͏ͅc er quo renunciatio eſſet neceſſariò verificanda.n.39.Sed contraria opinio eſt verior.n.48.

Tex. in l. de his, ff. de tranſaction. *perperàm à Pragmaticis intellectus, noua interpretatione illuſtratur.n.40.& 41.*

Renunciatio, vel tranſactio à partibus facta ſuper fideicommiſſo, valet, etiam non inſpectis verbis teſtamenti.n.42.

Soror renuncians, præſumitur habere ſcientiam fideicommiſſi à ſuis maioribus ordinati.n.45.

Renunciatio geminata,arguit ſcientiam fideicõmiſſi, & habet vim ſpecialis renunciationis.n.46.

Renuncians cum iuramento diſpoſitioni l.de his, ff. de tranſaction. *non poteſt allegare ignorantiam fideicommiſſi.n.47.*

Exhæredatio facta, non nominatim, ſed generaliter de filio, tenet, quandò vnicum habet teſtator filium, reſpectu cuius exhæredatio verificanda ſit. n.49.

Oratio indefinita, quæ non poteſt, niſi ad vnum referri, ſingulari orationi æquipollet.n.50.

Tranſactio ſuper alimentis futuris, ex contractu debitis, valida eſt abſq; Iudicis decreto.n.52.

Renunciatio non extenditur ad ea, quæ poſt renunciationem ſuperuenerunt.n.53.Sed limita hoc,& intellige, quandò hoc ius ſuperueniens, nullam habebat renunciationis tempore ſubſiſtentiam. n.54.& 55.

Spei futuræ renunciari poteſt.d.n.55.& n.56.

Fideicommiſſum dat vocatis ſpem ſubſiſtentem, quæ ſpes iuri de præſenti competenti æquipollet.n.57.

Cauſa deciſio refertur.n.58.

Dominus Conſiliarius Antonius Florillus,*olim Regalis Patrimonij Fiſci Patronus, nùnc Regiæ Cameræ Præſes, laudatur.n.59.*

ARGVMENTVM.

Renunciationes mulierum, ex reuerentiali metu, vel ex capite læſionis, reſpectu illarum hæreditatum, pro quibus nihil habuerunt, quandò, & quomodò poſſint reſcindi, vel non; Paragiumq; quomodò debeat liquidari, & an poſſit onerari, vtillimè examinatur.

Rursùs,ex quibus verbis,& clauſulis, renunciatio dicatur realis, & quomodò compræhendat etiàm ſucceſſiones debitas vigore Cõſuetudinum,ac itidem fideicommiſſa, ad interpretationem *tex.in l.de his,ff.de tranſact.*cõpendioſè diſſeritur. In eadem cauſa.

CON-

Digitized by Google

CONSILIVM XXIV.

SEd quandò omnia ponde-
rata in hac cauſa ceſſarēt,
adhùc ab hac ſucceſſione
Franciſci Caluaneſij,eſſent
excludendi filij quōd.The-
reſiæ, ſtātibus ampliſſimis
renunciationibus ab ipſa
ſactis , in beneficium eiuſ-
dem quond.Franciſci, ſuorumq; hæredum,
& ſucceſſorum , tempore, quo ipſa Thereſia
fuit nuptui tradita Magnif. V.I.D. Virgilio
Guglia,cum clauſulis ampliſſimis, & realiſ-
ſimis , vt inferiùs probabimus ; Sicq; ſi iſti
filij actores intendunt ſuccedere ex proprijs
perſonis, excluduntur per Magnif. Antoniā
Caluaneſe eorum materteram,tāquam pro-
1 ximiorem;†Sin autem defunctæ matris gra-
dum ſubingredi prætendunt , & quià ille
gradus excluditur, extantibus renunciatio-
nibus, eſtq; inutilis, & inhabilis , propterea
eis , nullo pacto ſucceſſio deberi poteſt , ità
arguunt *Ann.alleg.34.n.10.cum ſeqq. Molfeſ.
ad Conſuetud. tom.1. tit.de renunciat. quæſt.13.
n.10.*doctè *Georgi.allegat.23.à n.44.cum ſeqq.*
& eruditè ad viuum explicat doctiſſimus
2 *Anne.Robert.rer.iudic.lib.2.cap.5.* † Iſtaq; ra-
tione,mihi opus non eſt indagare,celebrem
illam,forenſemq; controuerſiam, an matris
renunciatio, quoàd ſucceſſiones,poſſit filijs
obeſſe , quià procedit , quandò filij veniunt
ex proprijs perſonis , nec indigent materno
gradu, cum alijs plenè ad rem conſideratis,
per *Marant.contr.10.cit. Ann.d.allegat.34.à n.
15.Dom.Reg.Rouit.conſil.23.à n.34.cum ſeqq.
vol.1.Theſaur.quæſt.forenſ.lib.2.quæſt.90.Bot-
tiglier. de ſucceſſ. ab inteſt. cap. 2. Theorem.46.
Franch.deciſ.67.& Dom.Conſiliar.Theodor.al-
legat.1.à n.70.*
Solùm ad ſaturitatem partis poſſet dubi-
tari . Primò, de validitate harum renuncia-
tionum . Secundò , de illarum quidditate.
Tertiò,de earum habilitate,& efficacia,tam
circà prætenſionem aſſerti fideicommiſſi,
quàm circà bona antiqua.
3 Validitas renunciationum , verè ignoro,
qua fronte poſſit in dubium reuocari , nam
licèt gratis allegetur metus reuerentialis,eſt
tamen probandus , *Bald. & Cranet.* quos ſe-
quitur *Gratian. diſcept.forenſ. tom.1. cap.108.*
4 *n.51.*quià † ſola reuerentia perſonis debita,
non ſufficit,ad probandum metum, *Felin.in
cap.cauſam,il 1.nu.3.verſic.Tamen iſtis non ob-
5 ſtantibus,de offic.delegat. Gratian.loc.cit.*† potiſ-
ſimùm in his filiarum , vel ſororum renun-
ciationibus , cùm nuptui traduntur , quià
cùm pernecesſè ſtipulentur ad fauorem pa-
tris , vel fratris dotantis , quibus ſemper
reuerentia debetur,per conſequens inficiari
nō poſſunt ex præſumpto reuerentiali metu,
ſed pernecesſè aliquid aliud concurrere de-
bet , vtpotè probatio minarum , vel impor-
tunarum precum, vel enormis læſionis, de
quibus paſſim *DD.* loquuntur, præſertim
*Bar.in l.1.§.quæ onerandæ,n.50.ff.quar.rer.act.
non dat. Honded.conſil.29.nu.33. & 34.vol.1.
Afflict.*& ibi *Vrſill.deciſ.39. Gramm.dec.103.
à n.56.Capyc.dec.159.à n.32.cum ſeqq.Couarr.
de ſponſal. part.3. §.4. Molin.de rit.nupt.lib.3.
quæſt.96.Gratian.d.cap.108.n.53.Franciſ.Ste-
phan.deciſ.5.Rot.*apud *Farinac.deciſ.198.*poſt
2.vol.deciſ. doctè *Caſtill.lib.3.contr.cap.1.nu.
150. Dom. Conſiliar.Theodor.allegat.36.n.24.
Ann.allegat.88.n.6. Suarez recep.ſentēt.lit.M.
à nu.150. Viui.opin.165.nu.3. Hartam.Piſtor.
quæſt.iur.lib.4.quæſt.6.ſub n.69.Burgos de Pax,
conſil.5.n.11.& Medic.conſil.156.n.14.*
6 In currenti caſu , non ſolùm de aliqua le-
uiſſima reuerentialis metus cauſa , nequa-
quam conſtat , ſed etiam plura concurrunt,
per quæ omnem metum abfuiſſe, concludi
debet . Et primò dictæ renunciationes fue-
runt ſtipulatæ, præſente Regio Dom.Conſi-
liario Io: Baptiſta Iouino,olim S.C.Decano
meritiſſimo, ad tradita per *Iaſ.in l.trāſactio-
nem,C.de tranſact.*vbi ex præſentia Magiſtratus,
excluditur præſumptio metus , proùt etiam
voluit *Bar.in l.1.* per illum *tex. C.de præd.de-
7 cur.lib.10.& Crauett.cōſil.114.n.2.*†Secundò,
quià interceſſit quoq; præſentia plurium
conſanguineorum , inter quos aderat idem
Dom.Conſiliarius Iouinus,Thereſiæ renun-
ciantis frater conſobrinus , ad *tex. in dicta l,
tranſactionem, Curti. in l.interpoſitas,nu.13.C.
eod.tit. de tranſact. Alex. in l.ſi cùm dotem,§.eo
autem tempore,nu.11.ff.ſolut.matrim.Crauet.d.
cōſil.114.ſub n.3.verſ.Similiter ceſſat,* & *Dom.
8 Reg.Capyc.Latr.deciſ.138.n.48.*dicens,†præ-
ſentiam conſanguineorum,purgare omnem
ſuſpicionem metus,etiā ſi præcedentes minæ
probarentur, ex *Gam.deciſ.346.nu.5.*Tertiò,
9 quià † eidem renunciationis actui,interfuit
Magnif.Virgilius Guglia, vir,cuius præſen-
tia, id ipſum pariter operatur , imò fuit ſti-
pulata renunciatio, tēpore,quo renuncians
habitabat cum viro ſuo, ſeorsùm à fratri-
bus , ſicuti in terminis ſæpè *cit. Crauett.* vbi
10 ſup.*n.4.*†Demùm adeſt geminatio ipſarum
renunciationum, ex qua geminatione, quæ-
libet metus præſumptio euaneſcit , *Menoch.
conſil.1.n.301.vol.1.*& nō ſolum adſunt duo,
11 ſed imò tres renūciationes.†Prima fuit illa
promiſſa in capitulis matrimonialibus,con-
fectis per ſcripturam priuatam , quæ pro-
miſſio habet vim veræ renunciationis,*Dom.
Capyc.Latr.deciſ.3.nu.29. Dom. Præſ. Merlin.
contr.cent.1.cap.4.* & *Noguerol.allegat.6.n.17.*
Secunda , nàm fuit ratificata renunciandi
promiſſio , contenta in capitulis matrimo-
nialibus,paulò poſt ſtipulatis per actum pu-
blicum. Vltima fuit ipſa formata renuncia-
tio , ſtipulata per ſeparatum inſtrumentum,

Digitized by Google

ſicq; vana prorsùs redditur ex prædictis,
qnælibet metus exceptio.
12 Læſionis quoq; defectus, haud allegari va-
let, ad irritandas eiuſmodi renunciationes,
tanquam ſatis inanis; Supponit enim pars
in facto, quòd Thereſiæ debebatur legatum
paternum duc. 3000. purè relictnm, abſq;
onere renunciandi; atquè ideò cùm poſteà
maternis, fraterniſq; bonis renunciauerit,
ob dotem ſibi traditam duc. 3500. videtur
ipſa renunciatio inualida ſinè cauſa, & coin-
quinata vitio læſionis, nedùm vltrà dimi-
diam, ſed in totũ, dùm nihil accepto, multis
ſe priuauit Thereſia ſucceſſionibus, & præ-
ſertim portione paragij ſibi ſpectantis in
bonis maternis, ad tradita per *Anchar. cõſil.
39. Deci. conſil. 379. nu. 4. Caſſane. conſil. 69. nu.
13. & 14. Afflict. in cap. 2. nu. 23. de feud. dat. in
vim legis commun. Vrſill.* ad eundem *Afflict.
deciſ. 161. nu. 6. Vrſill.* ad eundem *Afflict. deciſ.
179. n. 4. & deciſ. 161. n. 6 Caput. ad Conſuetud.
part. 3. §. 10. à n. 11. Fab. in Cod. lib. 5. tit. 6. defi-
nit. 7. verſic. Conſequens igitùr eſt, Dom. Hodier.
ad Surd. deciſ. 176. n. 8. Medic. conſil. 156. n. 25.
Molfeſ. de renunc. quæſt. 16. n. 18.* & *Dom. Præſ.*
13 *Amat. conſil. 54. n. 3.* †Nam non tenetur mu-
lier, pro vna dote de paragio, renunciare
pluribus hæreditatibus, *Minado. in Conſt. In
aliquibus, notab. 8. à n. 11.*
14 Siquidem ad præmiſſa plures aſſignari
poſſunt reſponſiones, in facto, & in iure. In
facto, nam patrimonium Io: Victorij patris,
attento numero quinq; filiorum, quos ha-
bebat, erat tenue, & incapax illo tam conſi-
deraoili legato due. 3000. relicto ſingulis fi-
liabus, pro earum dote, taliter vt licito iure
potuiſſent maſculi conqueri de exceſſu; &
tamen habito reſpectu ad illam renuncia-
tionem, acquieuerunt. Rurſùs vltrà illos
duc. 3000. vt ſup. legatos, habuit Thereſia
alios duc. 500. in augumentum dotis, quæ
quidem quantitas conſtituebat congruum
paragium, etiam in bonis maternis, vel ſal-
tem eſt ex prædictis, compenſandus exceſſus
dotis habitæ in bonis paternis, cum tenui
dote, vel cum dote non habita in bonis ma-
ternis, iuxtà terminos *tex. in l. licèt 8. C. locat.
& conduct.* læſionemq; pro portione in ea
hæreditate ſpectante, ſupplere cum cómodo
exuberanris paragij, ex paterna ſubſtantia
obtenti, iuxtà *tex. in l. ſecundum naturam, ff. de
reg. iur. in l. hactenùs, ff. de vſufruct. & §. cùm
autem, inſt. de empt. & vendit.*
15 Reſultat etiam ex hac facti ponderatione,
alia ad motiuum iuris reſponſio, nam in ea
difficili quæſtione, vtrùm valeat renuncia-
tio, quæ fit à muliere, reſpectu illarum ſuc-
ceſſionum, pro quibus, nihil ipſa renuncians
fuit aſſequuta, licèt plures magni nominis
DD. ſup. relati, negatiuè concludant, & vice
verſa pro affirmatiua, hoc eſt pro validitate
renunciationis ſcribant alij nõ minores nu-
mero, & qualitate, quos refert doctiſſimus
Noguerol. d. alleg. 6. à n. 54. cum ſeqq. & nouiſ-
ſimè, neruosè de more defendat *Admod. Re-
uerend. P. Afflict.* (poſt hęc ſcripta, ad Epiſco-
palem dignitatem euectus) *contr. iur. cap. 24.*
16 per totũ; †Alij tamen, diſtinctionis fœdere,
has diſſidentes ſententias conciliare, inge-
nioſiſſimè conati ſunt, hoc pacto, vt ſiqui-
dem propter renũciationem, remaneat mu-
lier ſinè dote, & renunciario proculdubiò
eſſet inualida, ſin autem mulier dotem ha-
beat, cum qua condignas nuptias cõtrahere
poſſit, & eo caſu eſſet ſecùs, licèt illa dos
aliundè mulieri obuenitſet, quàm à ſuis pa-
rentibus, vel fratribus, quorum fauore fuit
renunciatum, quià inquiunt, iniuſtitia re-
nunciationis, non reſultat ex eo, quòd nihil
fuerit mulier aſſequuta, ab illis hæreditati-
bus, quibus renunciauit, ſed quià remanſit
indotata, ſic notabiliter *Couarr. in cap. quãuis
pactũ, part. 3. §. 2. n. 6. Molin. de Hiſpan. primog.
lib. 2. cap. 3. n. 30. Caſtill. cõtr. lib. 3. cap. 2. n. 96.
Ramon. cõſil. 1. n. 28. verſ. Et quamuis, Antonin.
de Amat. variar. reſolut. lib. 1. cap. 23. nu. 23. &*
24. & *Fachin. contr. iur. lib. 3. cap. 24.* quos ſe-
quitur, & illorum verba, tanquam verè no-
tabilia, refert *Noguerol. cit. allegat. 6. à nu. 58.*
17 Id, quod etiam mihi verum eſſe ſuadeo, †ex
paritate quãtitatis paragij, quod licèt non-
nulli velint, ad effectum, vt ſit congruum,
debere aſcendere ad quantitatem legitimæ,
quę filię de iure cõmuni deberetur, nec poſſe
eſſe minùs legitima, *Bald. nouell. de dot. priui-
leg. 16. col. 7. Grammat. dec. 57. n. 10. Dom. Reg.
Tapp. deciſ. S. C. 14. n. 31. Dom. Conſil. Paſchal.
de patr. poteſt. lib. 2. cap. 4. n. 181. verſic. Qua de
re,* & antè eos *Deci. conſil. 276. Proponitur, &c.*
18 *n. 5. vol. 1.* † Tamen iſta opinio non eſt indi-
ſtinctè vera, ſed poſſet procedere in muliere
aliundè maritata, quàm de bonis parẽtum,
quibus non renunciauit, nam quià tùnc ei
ſuper illis competit paragium, deberet li-
quidari, ad quantitatem legitimæ, ſic voluit
Præſ. de Franch. dec. 119. vbi loquitur de mu-
liere maritata, & à viro dotata, ob illius pul-
chritudinem, traduntq; etiam *Afflict. deciſ.
160. nu. 3. Grammat. d. deciſ. 57. nu. 19.* & *Dom.*
19 *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 59. n. 14.* †In maritanda
verò nulla certa determinatio dari poteſt,
nam illius fauore, practicari ſolet paragij li-
quidatio, iuxtà varias facti contingentias, &
circũſtantias, de quibus latiſſimè *Dom. Reg.*
20 *Capyc. Galeot. contr. lib. 2. contr. 16.* Verior † ta-
men, & ſecurior ſententia eſt, vt ſiquidem
cum paragio aſcendente ad quantitatem le-
gitimę, non poteſt mulier condignè nubere,
& iſto caſu debet liquidari, etiam vſq; ad
virilem portionem, *Afflict. cit. deciſ. 160. Me-
dic. conſil. 45. n. 6. Dom. Galeot. d. contr. 16. nu. 9.
Capyc. Latr. d. deciſ. 59. nu. 15. Tapp. d. deciſ. 14.*
21 *n. 31.* & *Paſchal. d. tract. lib. 2. cap. 4. n. 183.* †Sin
autem cum parua dote, poteſt mulier con-
dignè

Digitized by Google

dignè nubere, & tùnc parua dos ſufficiens
eſt,& liquidari poteſt,lōgè infrà legitimam;
In ſumma hoc vnum ſatis eſt, quod mulier
cōdignè nubat,quià in hunc ſenſum capien-
dum eſt illud verbum, *paragium*, proùt latè
explicat *Deci.conſil.26.diligenter,&c.nu.5.* ſe-
quitur *Vrſill. ad Affict. d.deciſ.160. ſub nu.1.*
Grammat.deciſ.101.n.76. Medic.conſil.75.n.6.
& doctè de more *Dom.Conſiliar.Hodier. in l.*
hac edictali, quæſt.26. nu.20. C.de ſecund. nupt.
22 † proùt videmus practicari in paragio in-
greſſarum, quod ſemper eſſe ſolet, longè in-
frà legitimam, quià ſufficit,quòd cōgruam
dotem receperint, pro ingreſſu illius Mona-
ſterij,dari ſolitam cęteris Monialibus illius;
de qua re plenè *Franch.deciſ.44. Capyc.Latr.*
deciſ.31.n.10.& 11.& *Rouit.conſil.42.vol.1.*
23 Vltimò illa opinio, vt renunciatio facta à
muliere, de cōpluribus hæreditatibus, nihil
ex eis penitùs accepto, ſit inualida, poſſet
procedere, quandò deuolutis, & acquiſitis
iàm hæreditatibus, renunciatum fuit; Sed
quādò renunciatur hæreditatibus, fortaſsè,
& in ſpe deuoluendis, proùt in currēti caſu,
tùnc etiam nihil pro eis accepto, renuncia-
tio valeret, nec poſſet ſub læſionis prætextu
impugnari, ptout conſuluerunt tres illi ce-
leberrimi I.C.nēpè Conſiliarius Io:Baptiſta
Melior,Conſiliarius Vincentius Corcionus,
& Conſiliarius Carolus Brancacids,vt apud
Dom.Reg.de Marin. qui illorū allegationem
imprimi curauit, *allegat.42.n.13.tom.3.*quià
tùnc mulier nihil amittit, ſed ſolùm nihil
acquirit, vel ſe abdicando, vel acquirendi
ius in renunciatarium transferendo, proùt
etiam ſcripſerunt *Pariſ.conſil.26.n.77.& 81.*
lib.3. Pute.conſil.vnic.ſub nu.54. poſt *Conſilia.*
Sforz. Odd.Rube.Alexandr.conſil.12.Capyc.d.
deciſ.159.ſub nu.13.vſq; ad 17.Burg.de Par d.
conſil.5.à n.3.Piſtor.d.quæſt.6.n.71.verſ.Multi
quidem,lib.4.& *Dom.Reg.Capyc.Latr.conſult.*
77.n.50.
24 Nec quidquam contrà prædicta facit, id,
quod ſuperiùs ex aduerſo fuit motiuatum,
vt non teneatur mulier pro vnica dote de
paragio,renunciare pluribus hęreditatibus,
quià hoc procedit, quandò agitur de co-
genda muliere, ad renunciandum pluribus
hęreditatibus pro dote de paragio,ab vnico
patrimonio habita, Sed quandò mulier ſua
ſpontè, cum effectu renunciauit, tùnc illa
renunciatio tenet, proùt firmat ad partes,
idem *Minado.* in contrarium allegatus, *in d.*
Conſt.In aliquibus,notab.8.à n.11. verſic.Nun-
quid filia,cum ſeqq.& in ſimili habemus,quòd
25 †paragium debitum filiæ, vel ſorori, non
poteſt à patre, vel à fratre onerari, ſed eſt li-
berè præſtādum,ad inſtar legitimæ,*Caſtrenſ.*
conſil.73. licèt iſta Domina Liſa,&c. col.1.circa
fin.verſic.His non obſtantibus,vol.1. Alex.cōſil.
55.viſo titulo,n.6.cum ſeqq.lib.2. Minad.conſil.
2.n.5.Grammat.deciſ.101.nu.21.Franch.deciſ.
618.ſub nu.3.col.2. Loffred.conſil.26.& *Dom.*
Galeot.contr.15.n.52.cum ſeqq.lib.2. taliter, vt
26 † frater dotans ſororem de paragio,nequeat
paciſci, vt dos ſibi reddatur, ſoluto matri-
monio abſq; filijs, itaùt poſſit ſoror, de
dote diſponere, tanquam ſibi liberè debita,
non obſtante, quòd frater, de dote ſibi red-
denda cauerit, *Luc. de Penn. in l.vnic. col.fin.*
*C.de impon.lucrat.deſcript.lib.10.*quem ſequi-
tur *Vrſill.ad Afflict.deciſ.160.n.4.Franch.* qui
ſic refert per S. C. determinatum, *deciſ. 196.*
quem laudat,& ſequitur *Menoch.de præſump.*
lib.3. præſumpt.10.nu.24. & latè *Viui.deciſ.9.*
27 tamen hæc† ſententia habet locū,vbi frater,
ſorore non conſentiente, ità pactus ſit, ſecùs
tamen ſi illi cōuentioni,ſororis dotatæ con-
ſenſus acceſſiſſet, quià tùnc, nec ipſa, nec
eius hęredes conqueri poſſunt,proùt ad par-
tes, diſputato articulo concludit, & *Luc.de*
Penn. ſententiam interpretatur *Fontanell. de*
pact.nupt.tom.2.clauſ.5.gloſ.10. part.1.à nu.9.
vſq; ad 27. & in effectu Senatus Cathaloniæ,
eam conuentionem validam iudicauit, pro-
pter conſenſum mulieris,teſte *Cancer.variar.*
reſolut.lib.3.cap.2.n.200.cū ſeqq. & facit *Boer.*
28 *conſil.50.*† iſteq; conſenſus,etiam ſi expreſsè
non interceſſerit, vtporè quià ſoror non in-
terfuit in confectione capitulorum matri-
monialium, ipſa abſente ſtipulatorū, tamen
ſtatim atq; vigore illorum capitulorum,
matrimonium ad effectum ducitur, videtur
mulier, omnia in eis contenta approbare,
Cannet,Deci.& Peregrin. quos ſequitur *Dom.*
Reg.Rouit.deciſ.12.n.22.
29 Suppoſita igitùr renunciationum validi-
tate, agendum videtur, de illarum quiddi-
tate, nam vt ſæpiùs à parte motiuatum au-
diui,Magnifica Thereſia renunciauit fauore
maſculorum,quibus ceſſantibus,& deficien-
tibus, non videtur conſentaneum, quòd ex-
cludatur, ad latè tradita per *Dom. Reg. de*
30 *Marin.reſolut.iur. lib.2. cap.189.* Nam † pro
reſponſione,dico breuiter,quòd dato ſit iſta
opinio vera, procedit tamen in ſimplicibus
renunciationibus,carentibus tot,tantiſq; ef-
ficaciſſimis clauſulis,quibus verè abundant
renunciationes Thereſiæ, adeoùt alias, nec
ampliores,nec magis cautas,pars nunquam
inuenier; Potiſſimum verò ſex clauſulas cō-
tinent, ex quibus extrà omne dubium, re-
nunciatio dicitur omnimoda, & realiſſima.
Prima, *pactum de non petendo.*Secunda, *Aqui-*
*liana ſtipulatio.*Tertia, verba,*quomodocunq; &*
qualitercunq; Quarta,verba, *tranſlatiuè,& non*
extinctiuè. Quinta,verba,*ex quacunq; cauſa, de*
præſenti, de præterito, & in futurum. Et ſexta,
verba,*pro heredibus,& ſucceſſoribus,*tam ipſius
renunciantis, quā renunciatarij, de quibus,
alijſq; clauſulis in renunciatione appoſitis,
earumq;efficacia,ex noſtratibus pertractant
Minad.conſil.22. Franch.deciſ.375.Caput.in
Conſuetud.ſi moriatur, part.3.§.8.nu.12. Dom.
Præſ.

Digitized by Google

Præſ. Merlin.cap.5. & cap.32.cent.1. Reg.Ro-
uit.conſil.42.43. & 44. lib.1. vbi curauit im-
primi allegationem in illa cauſa editam per
Dom.Conſiliar. Brancac. & *Capyc.Latr.conſult.*
76.à n.46.vſq;ad 49.& conſult.77.à n.27.vſq;
31 *ad 36.*†Sed potentior clauſula, iudicio meo
eſt illa, qua mediante Thereſia renunciauit
ſucceſſionibus debitis vigore *Conſuetudin.*
& ratio eſt manifeſta, quoniam *Conſuetu-*
dines admittunt fœminas ad ſucceſſionem
parentum, vel fratrum, filijs maſculis, vel
alijs fratribus non exiſtentibus: Ergò The-
reſia voluit expreſsè renunciare, etiã in hoc
caſu deficientiæ fratrum, & ſic realiſſimè,
non autem contemplatione maſculorum.

32 Ex his deſcendo ad habilitatem harum
renunciationum, tam quoàd bona antiqua,
quàm quoàd aſſertum, prætenſumq; fidei-
commiſſum; nam quod attinet ad bona an-
tiqua, iam ſupra diximus, fuiſſe expreſsè re-
nunciatum ſucceſſionibus deferẽdis vigore
*Conſuetud.*quam quidem renunciationem,
validam eſſe de iure, voluit *Præſ. de Franch.*
deciſ.690.nu.10. verſic.Nam ex parte actorum,
ſubdens, hoc ius Conſuetudinarium, com-
præhendi etiam ſub generali renunciatione,
& ſentiunt quoq; omnes *DD.* mox allegan-
di, dùm dicunt in proprijs noſtris terminis,
33 † quòd frater renunciatarius poteſt de bo-
nis antiquis ad libitum in extraneos diſpo-
nere, quaſi vigore renunciationis, liberum
teſtandi arbitrium acquiſiuiſſet, *Capyc.deciſ.*
190. Anton. de Alex. ad Conſuetud.ſi moriatur,
in Apoſtilla, incipiente, *Ad cõcluſionem,fol.82.*
cuius meminit *Io: Angel. Piſanell.* qui iuxtà
illius opinionem iudicatum refert, in eadem
Conſuetud.in Apoſtilla, incipiente, *Nota quæ-*
ſtionem poſitam, fol.83. idem *Piſanell.in addit.*
ad Afflict.deciſ.161. Franch. itidem in eadem
*Conſuetud.in Apoſtilla,*incipiente,*Vide deciſio-*
nem, idem *Franch.cit.deciſ.690. Reg. de Pont.*
conſil.39. Reg.Capyc.Latr.deciſ.3.nu.27.& 28.
Montan.contr.10.à nu.28. Dom. Præſ. Merlin.
cõtr.centur.1.cap.5.n.8.& 9. Thor.in compend.
deciſ.verb.Filia renuncians patri, fol.223.lib.1.
Dom.Conſiliar.Roccus reſponſ.25.n.16. & 17.
vol.2. & *Bottiglier. d. tract. de ſucceſſ. ab inteſt.*
theorem.56.n.10.

34 Reſidet ſolùm difficultas circà fideicom-
miſſum (quatenùs vigeat, & compræhendat
iſtos actores) nam licèt non dubitetur, poſſe
fideicõmiſſo renunciari, & ſuper eo tranſigi,
l.cùm proponas, C.de pact.l.de fideicommiſſo, C.
de tranſact.Maſtrill.deciſ.65.n.4. & *Gamm.dec.*
35 *262.*†quemadmodùm etiam renunciari po-
teſt vnicuiq; alij iuri, licèt cauſam habeat, &
originem de futuro, quià tùnc renuncians
videtur ſe priuare expectatione, & ſpe, quam
habet, *Gallerat. in tract. de renunciat.centur.1.*
*renũc.17.à n.10.ad 15.*plenè *Dom.Reg.Capyc.*
36 *Latr.conſult.77.n.44.* † Tamen ad hoc, vt ſi-
miles renunciationes de fideicommiſſis fa-
ciendę, ſint validę, requiritur in renunciante
ſpecialis, & indiuidualis ſcientia illius, iuxtà
Gloſ.in §.ſed etiam, auth. Quomod. opor. Epiſ.
&c.Soccin.Seni.cõſil.128.n.117.lib.1.& *Sforz.*
Odd. in repet.l.qui Romæ, §.duo fratres, quæſt.4.
37 *n.179.* poſt *tract.de fideicomm.*†& requiritur,
quòd fiat, viſis, & inſpectis verbis teſtamẽti,
vel alterius diſpoſitionis, ex qua oritur fi-
deicommiſſum, nec ſufficit vaga, & generalis
notitia, ad tex. *in l.de his, ff.de tranſact.* plenè
Odd.loc.cit. à nu.98. Cutell.de donat. tom.2. di-
ſcurſ.1.ſpeculat.23. Conſiliar.Theodor. allegat.
24.n.21. Dom.Reg.Marcian.diſput.14.à n.30.
& *Dom.Reg. Capyc.Latr. dec.2.à n.40.cũ ſeqq.*
38 †qui hoc ampliat, vt procedat, etiam ſi age-
retur de renunciando fideicommiſſo con-
uentionali, & ordinato in contractu, ex *Odd.*
vbi ſup.n.174. & *Franciſ.Marc.deciſ.245.*cum
qua opinione conſentiunt quoq; *Marcian.* &
*Theodor.vbi ſup.*Vndè cùm in renunciatione
facta per Magnif. Thereſiam Caluaneſe, non
fuerit hoc ſeruatum, nec legatur in ea, certa
ſcientia, certi, & determinati fideicommiſſi,
cui per nos prætenditur fuiſſe renunciatum,
per conſequens renunciatio remanet quoàd
hanc partem inualida, contrà formam dictę
39 *l.de his,*†quę procedit, etiã ſi vnicum adeſſet
in aliqua familia fideicommiſſum, taliter, vt
ipſa renunciatio non poſſit quam de illo in-
telligi, *Dom.Reg.Sanfelic.deciſ.202.nu.31.* &
Fontanell.deciſ.395.

40 Verùm pro reſolutione prędictorum, quę
verè ex renunciationum lectura tolluntur,
dico breuiter, quòd omnes præmiſſæ con-
cluſiones, de iure non militant, & nõ parùm
miror, quo pacto prædicta nitantur ſuper
diſpoſitione *tex.in d.l.de his,*perperàm à Pra-
gmaticis intellecti, & litteraliter violati, in-
ſpecto, quòd illius verba non aliud probant,
quàm quòd, vt controuerſiæ, quæ ex teſta-
mento proficiſcuntur, neq; tranſigi, neq; ſo-
piri poſſint, *quàm inſpectis, cognitiſq; teſtamenti*
verbis, quod idem ſonat, ac ſi dicerem: quæ-
ſtio reſultans ex *tex. in l. de his*, determinari
nõ poteſt, niſi *tex.*verba legantur; quod qui-
dem nihil continet exorbitans, in eo tamen
caſu, quandò ſuper fideicommiſſo contingit
diſputari, quià tùnc tantùm ſententia à Iu-
dice lata, eſſet nulla, niſi præcognitis, reli-
ctiſq; tabulis, & illarum verbis; verbaq; per
Caium poſita, *in d.l.de his,*ibi, *Neq, tranſigi,* nõ
benè ad limitandam cõtrahentium liberam
facultatem, ſuper fideicõmiſſis referuntur,
ſed tantùm Iudici diriguntur, vt ſuper fidei-
commiſſo tranſigere, hoc eſt, iudicare ne-
queat, niſi viſis, proſpectiſq; tabulis: Iſtaq;
veriſſima interpretatio obuallatur ex re-
ſponſo eiuſdem *Caij, in l.1. ff.quemad. teſtam.*
aperi. Ex quo omnis prorsùs dubietatis nu-
becula tollitur, dùm agens de teſtamentarijs
controuerſijs, ſic ait, *Ratio autem huius edicti*
manifeſta eſt. Neq; enim ſinè Iudice tranſigi, neq;

apud

apud Iudicem exquiri veritas, de ijs controuerſijs, quæ ex teſtamento proficiſcerentur, aliter poteſt, quam inſpectis, cognitiſq; verbis teſtamenti. Nec illud verbum, *tranſigi*, aliter capi poteſt, quã pro, *ſententiari*, alioquin nulla teſtamentaria cõtrouerſia tranſigi valeret, ſinè Iudicis decreto, quod eſt falſiſſimum, excepta tantùm cauſa futurorum alimentorum, teſtamento relictorum, ad *tex. in l. cùm hi 8. ff. de tranſact.*

41 Iſtaq; interpretatio ineuitabiliter corroboratur, nam omnes quæcunq; tranſactiones, quæ abſtracto Iudice, à partibus fiunt, ſiuè controuerſia præceſſerit, ſiuè non, ſuper fideicommiſſo, aliauè teſtamentaria diſpoſitione, ea ſolemnitate, intrnſpiciendi teſtamenti verba (quam *Bar.* pro forma ſeruandã eſſe putauit) nequaquam indigent, niſi tantùm ad cõmodè tranſigendum, iuxtà aliam interpretationem *Anton. Fabr. in rational. ad Pandect. tom. 1. lib. 2. tit. 15. in d. l. de his.* Cæterùm, ſi nullatenùs illa verba perlegere curauerint, non ex hoc eſſet nulla tranſactio, ſic expreſsè *text. in l. non eſt ferendus 12. ff. de tranſact.* vbi *Celſus*, teſtamentum non fuiſſe perlectum ſupponit, dùm inquit.

Non eſt ferendus, qui generaliter, de ijs, quæ teſtamento ei relicta ſunt, tranſegerit, ſi poſteà cauſetur de eo ſolo, ſe cogitaſſe, quòd prima parte teſtamenti, ac non etiam quòd poſteriore legatum ſit.

Rursùs id ipſum arbitror, crediſſe *Scevolam in l. Lucius Titius 78. §. fin. ff. ad Trebell.* vbi agens de eo, qui non viſis inſtrumentis, ſuper fideicommiſſo tranſegit, ſic ait, *Quæſitum eſt, an in reliquum fideicommiſſi nomine conueniri poſſit? Reſpondi ſecundùm ea, quæ proponerentur, ſi non tranſactum eſſet, poſſe.*

Sed meliùs, quàm alibi, *tex. in cit. l. de fideicommiſſo, C. de tranſact.* vbi Imperator, reciprocam inter fratres ſubſtitutionem, remitti poſſe, ſanciuit, ſubdens, *Et non poteſt eo caſu reſcindi, tanquam circumuentus ſis, cum pacto tali conſenſeris, neq; eam, cui ſubueniri ſolet, ætatem agere te proponas.* Et tamen penitùs meminit de ea vana obſeruatione, lecturæ verborum teſtamenti, quinimò potiùs in ſpecie ab ipſo propoſita, teſtamentum proſpectum non fuiſſe, credendum eſt, dùm agit de minore, & de minore, qui ſe circumuentum allegabat.

42 Itaq; ex prædictis non ſolùm tranſactio ſuper fideicõmiſſo tenet, non inſpectis verbis teſtamenti, ex *d. l. non eſt ferendus, & d. §. fin.* ſed etiam integra fideicommiſſi remiſſio, dùm iura, quę de remittendo fideicommiſſo agunt, eam non imponunt neceſſitatem, inſpiciendi tabulas, & tabularum tenorem, *d. l. de fideicommiſſo*, iuncta *l. 1. & l. cùm proponas 16. C. de pact.*

Sed quandò prędicta planè veriſſima, non adæquarent, eſſetq; articulus diſcutiendus, & decidendus, ſecundùm terminos à parte ponderatos, adhùc omnia in contrarium adducta, ſunt contrà communem, & veriorem ſententiam.

43 † Et in primis, quod attinet ad ſpecificam, & indiuidualem ſcientiam fideicommiſſi, neceſſariò requiſitam, vt poſſit illi renunciari, non eſt verum, quià ſufficit ſcientia generalis, ità tamen, vt per eam excludatur ignorantia, ad quod vnum allego pro mille, nempè doctiſſimum, & nobiliſſimum Dom. S. C. Præſidem *D. Frãciſ. Merlin. cõtr. centur. 2. cap. 61.* qui hoc ad partes com-

44 probat, cui addo *Boer. deciſ. 147. n. 4.* † taliter, vt ſufficiat ſcientia intellectualis, *DD. in d. l. de his*, præſertim *Bar. n. 6. & 16. Caſtrenſ. n. 7.* & *Iaſ. n. 14.* idem *Bar. in l. qui Romę 122. §. duo fratres, ſub n. 17. verſic. Nec obſtat, ff. de verbor. obligat.* dicens, *Nec obſtat, d. l. de his, cum ſimil. quia illud, quod dicitur, inſpectis, & cognitis, intelligitur ſcilicet, per oculos intellectus*; alioquin ſubdit *Bar.* non poſſet tranſigi, nec remitti id, quod in teſtamento, ſinè ſcriptura condito, relictum fuit, cùm nequeat ea diſpoſitio legi, neq; proſpici; Cui argumento, aliud ipſe adiungo, nam ſi eſſent præcisè teſtamẽti verba legenda, ſequeretur, quòd nemo litterarum ignarus, poſſet fideicommiſſum ſibi relictum, vel tranſigere, vel remittere; Atq; ideò illa verba in *tex.* poſita, *Inſpectis, cognitiſq; teſtamenti verbis*, ad ſcientiam referuntur fideicommiſſi, ad quod pondero *tex.* ſingularem, in *l. non figura 37. ff. de action. & obligat.* ibi, *Quatenùs placuit, non minùs valere, quòd ſcriptura, quàm quòd vocibus, lingua figuratis ſignificaretur.* Sicq; cùm in currenti caſu, dixerit Thereſia in ſua renunciatione, ſe eſſe ad plenum informatam, & conſciam, omnium iurium ſibi competentium, etiam ex cauſa fideicomiſſi, conſtat, habuiſſe intellectualem ſcientiam, ſufficientem ad validam renun-

45 ciationem, † ſcientiaq; conuincitur etiam ex eo, nam Thereſia tempore mortis Io: Victorij patris, habitabat cum fratribus ſuis, quos vidit, acquiſiuiſſe poſſeſſionem bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, & illam ſemper continuaſſe, ſicùt in puncto dicebat *Gratian. diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 568. ſub n. 41.*

46 *verſic. Maximè quia.* † Rursùs conuincitur, nam geminatè renunciauit (vt ſuprà ponderauimus) ex qua geminatione, reſultat vera ſcientia, perindè ſi ſpecialiter fuiſſet tali fideicommiſſo renunciatum, *Gallerat. de renũciat. lib. 4. cap. 6. & lib. 5. cap. 5. Dom. Merlin.*

47 *d. cap. 61. n. 4.* † Et demùm, quià expreſsè fuit cum iuramento renunciatum diſpoſitioni *d. l. de his*, quæ quidẽ renunciatio omnem tollit dubitandi rationem, quin fideicõmiſſi actio prorsùs euanuerit, illiuſq; ignorantiam allegare non prodeſt, ſicuti ex innumeris concludunt *Gratian. loc. cit. à n. 39. & 40.* & *Fuſar. de fideicommiſſ. ſubſtit. quæſt. 594. nu. 16. cum ſeqq.*

48 Eſt etiam à vero alienum id, quod ex *Fontanell.*

tanell.

Digitized by Google

*tanell.& Sanfelic.*in contrarium prętenditur, vt generalis renunciatio facta de fideicommiſſo, non teneat, etiam ſi aliud non adſit fideicommiſſum, quàm vnicum, ſuper quo renunciatio verificari poſſit, ſicuti eſt in caſu noſtro; Siquidem contraria opinio verior eſt, & quod attinet ad *Fontanell. deciſ.* 395. aduerto, quòd illam materiam pertractat, vſq; ad *deciſ.* 401. & refert contrà ſuam opinionem deciſũ; quò verò attinet ad *Sanfelic. deciſ.*202. ipſe allegat *Bar.* qui tantùm abeſt, vt hoc voluerit, quin potiùs dicat contrarium in *d.l.qui Romæ,§.duo fratres,n.*19. quòd vbicunq; ad aliud fideicommiſſum, generalis renunciatio referri non poteſt, quã ad illud, de quo agitur, vtporè quià vnicum ſit in aliqua domo fideicommiſſum, tùnc illa renunciatio, licèt generalis, trahitur ad illud vnicum ſpeciale fideicommiſſum, perindè ſi illi in indiuiduo renunciatum fuiſſet, eandemq; ſententiam tenent *Peregrin. de fideicõmiſſ. art.* 52.*n.*32.pleniſſimè *Fuſar.de fideicommiſſ.ſubſtit.quæſt.*593.*à n.*109. *vſq; ad* 123. *Craſſ.in* §. *fideicommiſſum, quæſt.*62.*n.*5. *Farinac.dec.*568. *part.* 2. *in recol.* & doctè *Gratian. d.cap.*568. ſignãter à *n.*29. Itaq; opinio, & ſi innumeris authoritatibus obuallata, illę tamen me minimè monerent, ſi aliqua particulari ratio-

49 ne, vel paritate non comprobaretur: † Dico itaq; quòd filij exhæredatio, quæ eſt actus contrà naturalem pietatem, à iure proditus ad cohibendas irreuerentias, & ingratitudines filiorum, ergà parentes, ad hoc, vt valeat, nominatim fieri debet, de filio, in quem exhæredatio dirigitur, aliter non valeret, ſi fieret verbis vagis, & generalibus; & tamen ſi teſtator vnicum haberet filium, tùnc taliter facta exhæredatio valeret, ad *tex. in l.* 1. & 2. *ff.de liber.& poſth.* quem ad hoc allegat

50 *Bar.loc.cit.* † non alia quidem ratione, quàm quià oratio indefinita, generalis, & vaga, quæ nõ poteſt, niſi ad vnum referri, orationi ſingulari comparatur, vt *Alex. in d. l.* 2. per illum *tex.*

51 Præterea illa alia cõcluſio parui habenda eſt, vt *tex.in d.l.de his,* locum habeat, etiam in fideicommiſſis conuentionalibus, & in contractu ordinatis; eſt enim contrà litteram eiuſdem *tex.* qui loquitur, *de his quæſtionibus, quæ ex teſtamento proficiſcuntur*; Ergò non eſt applicabilis ad quæſtiones, ex contractu reſultantes, ſicuti expreſsè voluit *Gloſ.in d.l.de his, verſic.Item nota, hanc legem loqui in vltimis voluntatibus,* ibi etiam *Bar.Mangrell.& Paul. de Caſtr.* quicquid dicat *Cutell.* qui diſtinguit aliud eſſe, ſi fideicõmiſſum eſſet purificatum, aliud ſi eſſet purificandum, in *tract. de donat. tom.*2.*tract.*2.*diſcurſ.*1.*ſpeciali.*23.& quamuis ad comprobandam hanc partem, exiſtimem ratione opus non eſſe, dùm clara eſt diſpoſitio *tex.* tamen pro exuberanti, plures poſſent in medium afferri. Prima, quià quæ ad teſtamenta diriguntur, nequeunt ad contractus extendi, nam & ſi quandoq; de contractibus ad vltimas voluntates validum ſit argumentum, valere tamen de vltimis voluntatibus ad contractus, nuſquam legi. Secunda, quià illa plena ſcientia, requiſita circà eã, quæ ex teſtamento proficiſcuntur, poteſt ideò non requiri, circà ea, quæ ex contractu deriuant, nam teſtamenta, & morientium diſpoſitiones, nõ ſolent ità palàm fieri, ſicùt celebrantur contractus, atq; ideò faciliùs ignorantur contenta in teſtamento, quàm ea, quæ in cõtractu conſcribuntur. Poſtrema efficacior eſt, nam lex ardentiùs incumbit, vt vltimæ voluntates ſeruentur, & exequutioni demãdentur, vt dicit *Gloſ.in d.l.de his,* & ideò magis curat de vltimis voluntatibus, quàm de contractibus; Iſtaq; tertia ratio, & omnes aliæ præcedentes fortiter roborantur ex *l.cũ*

52 *ij* 8.*§.hæc oratio,ff.eod.tit.de tranſact.* † vbi *Vlpianus,* ſtatuens, nè ſuper futuris alimentis, ſinè Iudicis decreto tranſigeretur, ità ait, *Hæc oratio pertinet ad alimenta, quæ teſtamento, vel codicillis fuerint relicta, idem erit dicendum, & ſi mortis cauſa donata ſint, vel ab eo, cui mortis cauſa donata ſint relicta, ſed & ſi conditionis implendę gratia relicta ſint, adhùc idem dicemus. Planè de alimentis, quæ non mortis cauſa donata ſint, licebit ſinè Prætore Authore tranſigere.*

53 Demùm nullam vim facit poſtremum argumentum partis aduerſæ, dicentis, quòd Thereſia renunciauit ſucceſſionibus, ab inteſtato tantùm deferendis, poſt peractam ipſam renunciationem, & per cõſequens non poteſt cenſeri ſub ea compræhenſa iſta ſucceſſio, cuius caſus factus eſt poſt renunciationem, & non ab inteſtato, ſed ex diſpoſitione Franciſci ſenioris, ordinata in illa donatione, de qua ſuperiùs mẽtionem egimus; taliter, vt quemadmodùm ſi adhùc in humanis eſſet Thereſia, non prohiberetur capere ex teſtamẽto, donatione, vel alia diſpoſitione, poſt renunciationem facta, ſic videtur, nõ benè prohiberi poſſe, nè capiat bona remanſa in hæreditate Franciſci iunioris, tanquam ſibi debita ex contractu, poſt renunciationem purificato, ad tradita per *Dom.de Franch.deciſ.*181.*ſub n.*3.& 4. *verſic. Pro filijsfamilias,* dicentem, quòd renunciationes, etiam de iuribus futuris factæ, vires ſuas non porrigunt ad ea, quæ poſt renunciationem oriuntur.

54 Nam pro reſponſione adduco eundem *Franch.ibid.* qui id firmat, quandò actio nouiter oriens, nullam habebat ſubſiſtentiam, tempore renunciationis, itaut ſe prorsùs habeat, tanquam nouum contingens, ex doctrina *Bar.in d.§.duo fratres,n.*19. Non ità eſt in caſu noſtro, in quo licèt poſt renunciationem, euenerit caſus prætenſæ fideicommiſſariæ ſucceſſionis, tamen iſte caſus non ſe habet tanquam nouum contingens, ſed trahit

Digitized by Google

trahit ſuam originem,& cauſam,longè antè peractam renunciationem, quo tempore (ſuppoſito fideicommiſſo) aderat ſpes ſuc-
55 cedendi, † quæ ſpes fuit expreſsè in renunciatione deducta, & per conſequens in renunciatione compræhenſa, vt dicit *Bar.loc. cit.Boer.*notabiliter *cit.deciſ.*147.*nu.*13. Nul-
56 lamq; † habet repugnantiam, quòd poſſit quis renunciare iuri,quod ſperat, eſſe ſibi in futurum deferēdum, ad *tex.in l.& hæredi* 22. *§.filiafamilias, ff.de pact.l.ſi iactum retis, ff.de action.empt.l.ſi ſpes, C.de contrah.empti.Gloſ.in l.ſpem futura, C.de donat.* & *Mantic.de tacit.& ambig.conuent.tom.*2.*lib.*13.*tit.*26.*nu.*26.& in-
57 ter † iura in ſpe ſubſiſtentia, principaliter connumeratur ius fideicommiſſarij, adeoùt dicant, idem eſſe de ea ſubſiſtenti ſpe iudicādum,ac de ipſo iure de prǣſenti ſpectante, ſicuti ex *Bar.* aliiſq; pluribus firmat Domin. meus *Conſiliar.Hodier.in obſeruat.ad Surd.dec.* 120.*n.*13.*cum ſeqq.* Laus Deo, & B.V.
58 Me patrocinium pro viribus præſtante, die 11.Iunij 1667.decreto S.C.ordinatum fuit, quòd intrà quatuor dies audiantur partes,& interim M.C.V. conſignet copiam
59 preambuli,†referente Regio Domino Conſiliario Antonio Florillo,Iuriſconſultiſſimo viro, poſteà ob merita, ad munus Regalis Patrimonij Patroni euecto, nuperrimè Regiæ Cameræ Præſide, nunquam ſatis laudato,vt ex proceſſu in Banca Magnifici Dominici de Martino.

SVMMARIVM.

*Alienum factum promittens, inefficaciter obligatur.n.*1.

*Sed limita primò, quandò promittens, tempore ſuæ obligationis, ſcit difficultatem adimplendi factum alienum.n.*7.

*Item quandò quis non promiſit ſimpliciter, quòd aliquis faciet, ſed ſe facturum,& curaturum.n.*8.

*Item quandò quis ſe obligauit ad factum alienum cum iuramento, & de ratione.n.*9.

*Item quandò quis ſe obligauit ſub pœna ſoluendi de proprio.n.*11.

*Item quandò promiſſio eſt correſpectiua, ad aliquid datum, vel acceptum.n.*12.

*Demùm quandò quis promiſit factum perſonæ,quam habet ſub poteſtate.n.*14.

Maritus promittens,quòd vxor ſua renunciabit,idq; curare, & facere, itaut faciendo ſuum poſſe non excuſetur, inefficaciter obligatur, ſi adhibitis diligentijs,mulier nolit renunciare,ex Afflict.deciſ. 295.*n.* 2. *Sed iſta opinio hodie non ſeruatur, & communis decidendi Conſuetudo eſt in cōtrarium. n.*4. *Imò illa* deciſ.Afflict. *nititur ſuper fragilima probatione conatus adhibiti per virum, qui ſolet eſſe fictus, & colluſiuus.n.*15.

Maritus promittens, quòd vxor, & filij naſcituri, non contrauenient renunciationi,ad beneficium dotantium facta, non tenetur, ſi renunciatio ex læſione reſcindatur, ex Franch. deciſ. 247.*n.*3.

*Sed contrarium eſt veriùs.n.*5.6.*&* 13.

Dominus Iulius Caponus *laudatur.n.*10.

ARGVMENTVM.

Maritum obligantem ſe proprio, & principali nomine,facturum,& curaturum, quòd mulier renunciabit ad fauorem dotantium,vel quòd renunciationi factæ, tam illa, quàm filij naſcituri, non contrauenient, efficaciter teneri; Itaq; occaſione examinatur illud iuris adagium, quòd promiſſio facti alieni non valeat, pluresq; limitationes, ad ornatum adducuntur. In eadem cauſa.

CONSILIVM XXV.

PRo exuberanti ſecuritate huius cauſæ vertentis in S. C.inter Magnificos coniuges V.I.D.Vincētium Guglia, & Antoniam Caluaneſe, hæredes inſtitutos à quond. Franciſco Caluaneſe iuniore,cum filijs Magnifici V.I.D.Virgilij Guglia,ſuſceptis cum quond.Thereſia Caluaneſe,ſupplicatio à dictis cōiugibus clienribus meis porrecta fuit petendo, vt quatenùs in aliquo ex deductis, & prætenſis per ipſos actores ſuccumberent (quod non credunt)eo caſu condemnaretur ipſe Magnificus Virgilius,ad eis reficiēdum omne rotum,& quicquid, ad quod venirent condemnandi, ad fauorem actorum, ſtante, quòd ipſe Magnificus Virgilius trino contractu ſe obligauit proprio,priuato,& principali nomine, ſe cum effectu facturum, & curaturum, quòd tam Thereſia vxor, quàm filij naſcituri, cōtrauenire non debeant illis ampliſſimis renunciationibus, de quibus in alijs allegationibus mentionem egimus,etiā ſi filij contrauenire prætenderent ex eorum proprijs perſonis, & in caſu cōtrario voluit teneri de proprio ad omne totum, & quicquid; renunciauitq; expreſsè cum iuramento, exceptioni promiſſionis facti alieni, exceptioni ſe feciſſe totum poſſe, & *deciſ.* 247. *Dom.Præſid.de Franch.*ex quibus clauſulis,& renunciationibus, licèt negotium verſetur in claris,quòd voluerit efficaciter teneri,nihilominùs, vt omnis dubitandi occaſio tollatur, dico breuiter.

1 Quòd ad irritandam eiuſmodi obligationem, duo poſſunt allegari.Primò iuris illud indubitatum adagium, quo edocemur,omnem obligationem, promiſſionemq; à facto alieno dependentem,inutilem eſſe,& nullius momenti, quia factum proprium quis promittere

mittere poteſt, non alienum, & de hoc eſt *tex. in l. inter ſtipulantem* 83. *ff. de verb. obligat.* ibi, *Itaq; alius pro alio promittens, daturum, factùrumue eum, non obligatur, nam de ſe quemq; promittere oportet*. Concordat alius *tex. in l. ſicùt reus* 66. *ff. de fideiuſſ.* ibi, *Sicùt reus principalis, non aliàs, quàm ſi de ſua perſona promittat, obligatur; ità fideiuſſores nõ aliàs tenentur, quàm ſi ſe quid daturos, vel facturos promittant, nam reum principalem daturum aliquid, vel facturum fruſtrà promittunt, quià factum alienũ inutiliter promittitur*. Iterùm *tex. in l. ſtipulatio iſta* 38. *cit. tit. de verb.* ibi, *Videtur igitùr alienum factum promiſiſſe, nemo autem alienum factum promittendo obligatur*; plenè *Io: Godde. de contrah. ſtipula: cap. 6. concluſ. 16. nu. 182. & 183. & 201. cum ſeqq.*

2 Secundò allegari poteſt authoritas S. C. qua ſupradictam iuris indubitatam concluſionem, canonizatam in noſtris proprijs terminis habemus, nam cùm quidam promiſiſſet, quòd vxor ſua renunciabit ad fauorem fratrum dotantium, & cum effectu id curare, & facere, ità, quòd faciendo ſuum poſſe, non excuſetur, conuentus ad obſeruantiam ſuæ obligationis, exhibuit fidem, quòd omnem ſuum conatũ adhibuerit, vſq; ad minas, propterеà fuit abſolutus, vt apud *Afflict. deciſ.* 195. quam *deciſionem* ſequuntur, & exornar.. *Vrſill. & Grammat. in addit.* idem *Grammat. dec.* 101. *&* 102. *& quaeſt.* 2. poſt *dec. S.C. Marant. diſput. 7. & conſil. 41. Sanchez de matrim. part. 1. lib. 1. tit. de ſponſal. diſput. 24. &* 25. & *Dom. Reg. Rouit. in Pragm. 1. n. 179. de tit. ſeù inſcript. abuſu*, ſicq; non videtur hæſitandum, inualidam eſſe obligationem viri, qui promiſit vxorem ſuam renunciaruram.

3 Rursùs magis in terminis, eandem iuris concluſionem, in noſtro indiuiduali caſu legimus, in decidendo practicatam, in viro ſcilicet, qui (vt in præſenti) promiſit, quòd vxor, & filij procreandi, non contrauenient renunciationi iàm factæ, quiq; in caſu contrauentionis, voluit ſe de proprio obligari, ad reficiendum omne totum, & quicquid vltrà dotes habitas, ex contrauentione, mulier, vel filij obtinerent; Nam cùm caſus iſte de facto accidiſſet, & fuiſſet reſciſſa renunciatio ſub hac lege concepta; inſtante muliere, ex capite læſionis, maritus fuit abſolutus, ſicuti in quampluribus contingentijs deciſum refert *Dom. Præſ. de Franch. dec.* 247.

Verùm pro reſponſione ad prædicta, priuſquàm accedam ad interpretationem, & limitationes, quas patitur illa regula, vt promittens factum alienum, inefficaciter
4 obligetur, † Animaduerto, quòd *dec. Afflict.* 195. loquens de marito, promittẽte vxorem ſuam renunciaruram, ex modernioribus deciſionibus, abijt in deſuetudinem, ad quod rogo, legatur *cit. Franch. deciſ.* 624. vbi latiſſimè demonſtrat, eam obligationem validam eſſe, & proindè virum, non ſequuta renunciatione, teneri ad intereſſe ad fauorem dotantium, & ità iunctis duabus Aulis, in quibus de anno 1562. totum S. C. conſiſtebat, refert iudicatum, & meminit de tribus antiquis I. C. nempè *de Iacobutio de Franchis*, Regio Conſiliario, ſummo feudorum Interprete, eius Patruo magno, qui cõtrà *Afflict.* dicebat ſe conſuluiſſe; *de Antonio de Iannario*, Viceprothonotario, qui interrogatus, cõtrà eundem in S.C. practicari fidem fecit; & *de Bartholomeo Martiali*, Regiam Cancellariam Regente, qui cùm caſus contigiſſet, pariter contrà illam deciſionem, dicebat cõſuluiſſe, & obtinuiſſe; Sed præter horum antiquiorũ Patrum authoritates, hoc ipſum alij nõ minoris fidei Authores teſtantur, nempè *Dom. Reg. de Pont. de poteſt. Proreg. tit. 9. de ſucceſſ. mulier. in princip. nu. 10. Molfeſ. ad Conſuetud. Neapolit. tit. de renunciat. quaeſt. 11. nu. 24. Dom. Reg. de Marin. reſolut. lib. 1. cap. 298. nu. 9.* doctiſſimè *Dom. Conſiliar. Staiban. reſolut. forenſ. lib. 1. reſolut. 28. à nu. 59. Gizzi. ad Capyc. Latr. dec. 3. n. 37. &* 38. & nouiſſimè *Dom. Io: Franciſc. Marot. diſcept. cap. 27. n. 42. &* 43.

5 Quò verò pertinet ad virum, qui (vt in præſenti) ſe obligauit, quòd mulier, & filij, renunciationi iàm factæ, non cõtrauenient, & in caſu contrario, promiſit, ſe velle teneri de proprio, licèt habeat pro ſe determinationẽ S. C. qua fuit talis obligatio iudicata inualida, *Frãch. cit. dec.* 247. tamen iſta quoq; *deciſ.* in ſuis puris terminis, impugnatur, & cõfunditur ex deductis per eundem *Franch. d. deciſ.* 624. vbi defendens validitatem promiſſionis viri, quòd mulier renunciabit, plura iura theoricè ponderat, multaſq; rationes, ex quibus reſultat etiam validitas promiſſionis factæ, quòd mulier renunciationi non contraueniet, nec inter vtrumq; caſum, congrua diſparitas aſſignari poteſt, vt iura, & rationes cumulatæ in *d. deciſ.* 624. nequeant applicari ad caſum *deciſ.* 247. contrà quã ineuitabilibus medijs ſcripſit *Dom. Camill. de Medic. conſil.* 113. & aliqua apud *Dom. Reg. de Pont. loc. cit. n.* 13. idq; ipſum nouiſſimè oculatè aduertit *Dom. Cõſiliar. Prat. diſcept. forẽſ. tom. 1. cap. 14. n. 77. &* 78. dicens, reſponſionem ad *deciſ.* 247. patere ex cumulatis per eundem *Franch. deciſ.* 624.

6 Præterquamquòd, quatenùs *d. deciſ.* 247. eſſet vera, ex pluribus in noſtro currẽti caſu non poſſet practicari, potiſſimùm ex duobus. Et primò, nam in caſu, de quo ibi agebatur, maritus ſimpliciter promiſit, quòd vxor non contraueniet, & in caſu contrario ſe obligauit, ſicq; habitum fuit pro vero, quòd in ea ſpecie, maritus conſiderabatur tanquam ſimplex fideiuſſor, & proindè reſciſſa ex læſione renunciatione, non debebat vir ad aliquid teneri, *l. 1. in fin. C. de fideiuſſ. minor.* Caſus noſter eſt longè diuerſus, nam

Magni-

Digitized by Google

Magnificus Virgilius fidem ſuam aſtinxit, non fideiuſſorio, ſed proprio, priuato, principaliq; nomine, & in ſolidum, eiuſq; obligatio non cõſideratur tanquam acceſſoria, ſed vt principalis, independens, & ſeparata, ab obligatione quond. Thereſiæ ſuæ vxoris, & ſic omnia adducta per *Franch. deciſ.* 247. quatenùs eſſent vera, ſunt prorsùs huic cauſæ inapplicabilia, ſicuti in proprijs terminis dicunt *Medic.loc.cit.nu.*11. *Dom. de Pont. vbi ſup.n.*13. *Dom.Staiban.cit.reſolut.*28. *à nu.*46. *cum ſeqq.* poſt *Vrſill.d.deciſ.*295.*nu.*5.*Ludouiſ. deciſ.*321.*n.*7.*& deciſ.*560.& *Mareſcot.variar. reſolut.cap.*65.*n.*7.*lib.*2.

7 Secundò, quià, vt præmiſimus in facto, Magnificus Virgilius *expreſsè* renunciauit *d.dec.*247. quam vti peritiſſimus legum Doctor percallebat; & hinc deſcendo ad regulam, nullitatis promiſſionis facti alieni, quæ nõ procedit, quandò tempore promiſſionis, eſt in notione promittentis, quòd ſe ad factũ alienum obligat, ſciens adimplendi difficultatem, *Rip.in l.quòd te,n.*46.*ff.ſi cert.petat.Soccin.conſil.*288.*n.*3.*vol.*2.& *Deci.conſil.*312.*nu.* 5. quicquid in contrarium velint *Crot.in l.*4. *§.cato, in* 2.*lect.n.*50. *verſic.Adde,ff.de verbor. obligat.*& *Pariſ.conſil.*110.*n.*28.*vol.*1.

8 Rursùs obligatio, per quam factum alienum promittitur, eatenùs verificatur, quatenùs quis promittat ſimpliciter, quòd aliquis faciet, & in hoc caſu loquuntur iura in *d.l.inter ſtipulantem, d.l.ſicùt reus*, & in *d.l.ſtipulatio iſta*, ſed qnandò quis promittit, ſe tum effectn, *facturum*, *& curaturum*, quòd aliquis faciet, vel det, proùt egit Magnificus Virgilins, tùnc nõ eſt inutilis iſta promiſſio, ſed firma, & vtiliſſima, nam non alienum, ſed proprium factum, in ſtipulatione venite intelligitur, ad *tex.in §.ſi quis alium, in* 2.*par. inſtit.de inutilibus ſtipulat.* ibi, *Quòd ſi effecturum ſe, vt Titius daret, ſpopõderit, obligatur,* iſtumq; *tex.* ad noſtrum propoſitum examinat *Card. Mantic.de tacit. & ambig. cõuent.tom.*2.*lib.*14. *tit.*34.& *Dom.Preſ.Merlin.contr.centur.*1.*cap.* 4.*à nu.*7. addo alium *tex.in d.l.ſicùt reus, in* 2. *part.*ibi, *Ità fideiuſſores, nõ aliàs tenentur, quàm ſi ſe quid daturos, vel facturos promittant.*

9 Prætereà etiam ſi hæc verba, *ſe facturum, & curaturum*, deficerent, adhùc ſupplerentur ex virtute iuramenti poſiti, & pluriès repetiti in hac obligatione Magnifici Virgilij, nam cùm iuramentum habeat vim clauſulę, *omni modo meliori*, fit, vt etiam ſi quis factum alienum ſimpliciter promitteret, obligatio eſſet valida, tùm, quià intelligerentur appoſita verba, *ſe facturum, & curaturum*, vt dicit *Guttier. de iuram.cap.*44. alijq; plures cumulati per *Dom.Merlin.d.cap.*4.*à n.*7. tùm etiam, quia occultata inualida promiſſione facti alieni, reſolueretur obligatio, in promiſſionem refectionis damnorũ, & intereſſe paſſi, ex non adimplemento facti promiſſi, *Alex. in l.ſtipulatio,n.*4.*ff.de verb.obligat.Iaſ.in §.Itẽ ſi quis,n.*14.*inſt.de actio. Corſert.in ſingul.lit.P.* incipiente, *Promiſſio facti, Gomeſ.variar.reſol. lib.*2.*cap.*10.*tit.de indiuid. ſub n.*13. *verſ.Secùs tamen eſt, ſi fiat cum iuramento, Reg.Valenzuol. cõſ.*14. *Gabriel.lib.*2.*cõmun.opin.tit.de iur.iur. concluſ.*8.*Gama deciſ.*32. *Franch.cit.deciſ.*624. *n.*8.*Rot.Rom.deciſ.*152.*nu.*4. *Marant.diſput.*6. *n.*13. *Surd.deciſ.*234.*nu.*16. *Mantic.de tacit.& ambig.conuent.tom.*2.*lib.*14.*tit.*33.*nu.*4. *Dom.*
10 *Marot.d.cap.*27.*n.*42.† & *Dom.Iulius Caponus* I. C. doctiſſimus, Neapolitanorum Studiorum, Veſpertinæ Iuris Ciuilis Lecturæ, Interpres Primarius, & elaboratiſſimus, Comeſq; Palatinus, in *tract. de ſtipulat. diſput.*8. *ſub n.*30.*cum ſeqq.*

11 Valet quoq; obligatio, & promiſſio facti alieni, quandò promittens ſe obligauit ſub pœna ſoluendi de proprio, vt fecit dictus Magnificus Virgilius, nam tùnc in locum facti alieni, ſubrogatur factum proprium, ſibiq; imputet promittens, quarè ità ſe obligauit *Rot.Genu.deciſ.*152.*n.*4. pleniſſimè *cit. Mantic.d.tract.de tacit. & ambig.conuent.lib.*4. *tit.*36. *à nu.*32. *cum ſeqq.* & ex *Soccin. Aret.* & *Deci.* docet *Crauet.cõſil.*272.*n.*13. addo *Pariſ. conſil.*109. *vol.*1. *& conſil.*76. *vol.*3. *Vrſill.ad Afflict.d.deciſ.*295.*n.*5.

12 Iterùm valet eiuſmodi obligatio, & efficaciter tenetur promittens factum alienum, quandò promiſſio eſt correſpectiua, & pro ea aliquid datum, vel receptum eſt, *Rip.in l. quòd te,n.*44.*ff.ſi cert.petat.*& *Soccin.Iuni.conſ.*
13 64. quorum authoritate † dicit *Frãch.cit.dec.* 624. *à nu.* 14. *ad fin.* quòd iſtæ obligationes maritorum, obligantium ſe de proprio, & promittentium, vxores, quas ducunt renunciaturas, & ratum habituras, ſunt validæ, quia ſunt correſpectiuæ ad dotes receptas, quas vir non habuiſſet, ſi ſe eo modo non obligauiſſet; eſt enim ipſa dos in conſideratione, quoàd hunc effectum, nam ſæpiſſimè cum vno contrahitur, cum certa dote, quæ tradita non fuiſſet abſq; illis pactis, obligationibus, & promiſſionibus, quæ dederunt cauſam contractui, qui alioquin effectum ſortitus non eſſet, ſicuti ad viuum explicat *Medic.d.conſil.*113.*nu.*26. *cum ſeqq. verſic.Poſtremò*, qui ob id concludit, teneri virum omninò, vel ad obſeruantiam, vel ad intereſſe; elegantiſſimè etiam *Dom.Reg.de Pont.loc.cit. n.*13. dicens, quòd licèt mulier ob exiguam dotem lędatur, maritus tamen ſemper eſt in lucro, & ſucceſſiuè aſtrictus ad obſeruantiã ſuę promiſſionis; alioquin deciperentur dotantes, qui ſincerè contraxerunt, ſub ea fide, & ſponſione, plenè etiam *Dom.Staiban.citat. reſolut.*28.*à n.*61. qui cõſentiens traditis per *Franch.Pont.*& *Medic.* affirmat cum eis, promiſſiones maritorum, ſe facturos, & curaturos, &c. vel obligantes ſe in ſolidum, & de proprio, eſſe optimam cautelam, qua me-

Digitized by Google

diante, conſultum eſt mulieribus, fortaſsè
læſis ob exiguã dotem, cùm poſſint reſciſſa
renunciatione, agere ad ſupplementum con-
trà dotantes, quibus verſa vice pariter con-
ſultum eſt, vt ſibi tantundem reddatur à ma-
ritis, qui ſua ſpontè, nulloq; cogente, con-
tenti extiterunt ſub ea lege contrahere; &
poſt omnes his etiam annuit *Dom. Marott. d.*
cap. 27. n. 44.

14 Demùm: promiſſio facti alieni, eſt inuali-
da, quandò promittitur factum alienum ex-
traneæ perſonę, & in his terminis loquuntur
omnia iura ſuperiùs adducta; Cæterùm, ſi
quis promitteret factum illius, quem in po-
teſtate habet, quiq; ſubiectus eſt promittẽti,
tùnc obligatio valida eſt, *cit. Dom. Reg. de*
Pont. conſil. 6. n. 39. vol. 2. & *Carthar. deciſ. Rot.*
Genu. 29. quos ſatis notanter ſequitur *Dom.*
Præſ. Merlin. d. cap. 4. nu. 9. centur. 1. videtur
enim iſte poteſtatem habens, factum pro-
prium promiſiſſe, ſeq; facturum, & curatu-
rum, ſicuti ex pluribus aduertit *Mantic. d.*
tract. tom. 2. lib. 14. tit. 33. nu. 5. & ex conſe-
quenti, maritus, vel pater, validè obligatur
pro facto mulieris, vel filiorum, quos in po-
teſtate ſua retinet, compelliq; poteſt ad ob-
ſeruantiam promiſſionis, & in defectum ad
intereſſe, magiſtraliter *Anton. Gomeſ. variar.*
reſolut. lib. 2. d. cap. 10. de indiuid. ſub nu. 13. qui
poſtquam firmauerit, promiſſionem facti
alieni, non tenere, ſubdit, *Quod eſt verum, &*
procedit, quandò promittitur factum alienum ex-
traneæ perſonæ, ſecùs ſi illius, quem compellere
poteſt, vt filij, vel ſerui. Iſtamq; concluſionem
comprobat mirificè ex *tex. in l. fluminum 24.*
§. quanquam, ff. de damn. infect. Ex quo infer-
tur, vt quilibet teneatur pro facto illius, quę
poteſt cogere, & prohibere. *Tamen ſi opus fa-*
ctum eſt ab eo (inquit *Vlpianus*) *quem promiſſor*
prohibere non potuit, ſtipulatio non committitur,
planè ſi prohibere poteſt, committitur.

In caſu noſtro, Magnificus Virgilius pro-
miſit, quòd vxor, & filij naſcituri, non con-
trauenient, etiam ſi prætenderent venire ex
proprijs perſonis, ſeq; facturum, & curatu-
rum, renunciauit expreſsè exceptioni pro-
miſſionis facti alieni, & exceptioni ſe feciſſe
totum poſſe, & inſuper *deciſioni 247. Dom. de*
Franch. & ſuper omnibus iurauit. Ad præ-
ſens defuncta Thereſia vxore, clientes no-
ſtros iniuſtè vexat ipſe idẽ Magnificus Vir-
gilius, nomine ſuorum filiorum minorum,
ac ſub ſua poteſtate conſtitutorum; Qua-
propter liquidò conſtat, eum eſſe vexatio-
nis, & contrauentionis authorem, taliter, vt
eam afferre nequeat pro ſe excuſationem,
quòd totum fecerit poſſe, quòdq; non ſtet
15 pro ſe, † attenta *cit. Afflict. deciſ. 295.* quę pro-
dijt potiſſimùm ex hoc, nam maritus in illa
ſpecie, produxit fidem diligentiarum à ſe
adhibitarum, vt vxor renunciaret; Id, quod
mihi confirmat dubitandi rationem de illa
deciſ. quæ innixa fuit ſuper quadam proba-
tione adeò friuola, & fragili, vt nullã fidem
meruerit; Etenim quandò quis promittit
factum alienum extraneæ perſonæ, tùnc ve-
riſimilis eſt probatio, quæ fit de diligentijs,
& de conatu adhibito, ſed quandò promit-
titur factum alienum perſonæ ſubiectę, tùnc
ea probatio eſſe non debet in cõſideratione,
tanquam ficta, & colluſiua, legatur *Vrſill. in*
addit. ad d. deciſ. ſub n. 4. dicens, *Et primò quãdò*
conſtaret de fraude, & colluſione ficti conatus, in-
ter promittentem, & illum, quem quis promittit
ratum habiturum, prout tenere videtur Deci. d.
conſil. 313. & quotidiè videmus fingi iſtas minas,
& verbera, pro habenda ratificatione contractus,
ad pœnam euitandam, licèt vera non ſint.

Atq; ideò ex prædictis, in omnem euen-
tum, quo clientes noſtri ſuccũberent (quod
non credimus) cõdemnari debet dictus Ma-
gnificus Virgilius, ad tantundem, ſub cor-
rectione, &c. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

Pater, qui matrimonium contraxit iuxtà nouum vſum Nobiliũ Platearum Capuanæ, & Nidi, mortuo filio, licèt ei non ſuccedat, tamen retinet vſumfructum in bonis aduentitijs illius, donec viuat. n. 1. 8. 9. 10. 11. & 14. Põderantur ad propoſitum verba noui vſus, & reſpondetur obiectis per Dom. Reg. de Marin. *latè. n. 15. 17. 19. 22. 23. vſq; ad fin.*

Patri quæritur vſusfructus in bonis aduentitijs filij. n. 2. Etiam ſi iuxtà nouum vſum contraxiſſet. n. 34.

Filius in præiudicium paterni vſusfructus, non poteſt delatam hæreditatem repudiare. n. 3.

Vſusfructus patri quæſitus in bonis filij, durat etiam poſt mortem filij, donec pater viuat. n. 4.

Vſusfructus vera natura eſt, vt vſufructuarij morte extinguatur. n. 5.

Vſusfructus à proprietate differt, & diſtinguitur. n. 6.

Pater tùnc retinet vſumfructum in bonis filij defuncti, quandò filio non ſuccedit. n. 9.

Exceptio firmat regulam in contrarium. n. 12.

Incluſio vnius, eſt excluſio alterius. n. 13.

Vſusfructus bonorum aduentitiorum, ſtatim patri acquiritur, nec momento temporis penes filium perſiſtit. ſub n. 14.

Reſtitutio plenaria vbi requiritur, tùnc res cum fructibus eſt reſtituenda. n. 16.

Retentio faciliùs conceditur, quàm actio. n. 18.

Acquirere idem eſt, ac nouum ius obtinere. n. 20.

Vſusfructus, qui per patrem in bonis filij mortui retinetur, non eſt nouus, ſed ille idem, qui erat viuente filio. n. 21.

Patri debetur ſaltẽ legitima in bonis filij. ſub n. 23.

Statutum corrigit ius commune, quominùs fieri poſſit. n. 24.

Vitioſum eſt à iure recedere, laudabilis autem reductio ad illud. n. 25. & 26.

Cor-

Correctio iuris communis in vno caſu, non extenditur ad alium caſum, & quandò ſecùs. n. 27. & 28.

Vſus nobilium Platearum, renunciatio eſt. n. 29. Et operatur renunciationem extinctiuam. n. 33.

Renunciatio operatur in expreſſis tantùm, & quominùs renuncianti noceat, quia eſt ſtricti iuris. n. 30.

Renunciatio extenditur de caſu ad caſum, quandò alter caſus venit in neceſſariam conſequentiam. eod. n. 30.

Pater non videtur remittere vſumfructum, quem habet in bonis filij, ſi illi concedat licentiam donandi bona, & quid ſi dicat, pleno iure. n. 31.

Pater contrahens iuxtà nouum vſum, habetur pro mortuo, & ac ſi non extaret. n. 32. Sed quandò, & quoàd quæ poſſit hæc propoſitio ſaluari. n. 37.

Pater, qui iuxtà nouum vſum cõtraxit, poteſt à filio in dotibus maternis inſtitui, excluſis cõſanguineis ex parte matris. n. 35.

Filius ortus ex matrimonio contracto iuxtà nouum vſum, ſi patrem habeat, poteſt in dotibus maternis extraneum inſtituere. n. 36.

Compendioſa ſubſtitutio facta videtur filijs naſcituris ex matrimonio contracto iuxtà nouum vſum, ad fauorem conſanguineorum, & in excluſionem parentum. n. 38. Sed contrà. n. 42.

Proximiores ex parte matris, ſuccedunt filio in bonis maternis, tanquam ex fideicommiſſo, excluſo patre. n. 39.

Vſusfructus, quem habet pater in bonis filij, fideicõmiſſo, maioratui, vel reſtitutioni ſubiectis, reſoluitur defuncto filio. n. 40. Sed contrà. n. 43.

Vſusfructus relictus filio, vel ſeruo, acquiritur patri, vel domino, nec extinguitur per mortem filij, vel ſerui. n. 44.

Pater ad ſui commodum, conſeruat vitam filij defuncti. n. 45.

Pater cõſeruat priuilegium, filij occaſione quæſitum, etiam poſt mortem filij. n. 46.

Mariti defuncti vita, in eius vxore vidua conſeruatur. n. 47.

ARGVMENTVM.

Pater, qui iuxtà nouum vſum Nobilium Platearum Nidi, & Capuanæ contraxit, licèt à ſucceſſione filiorum per conſanguineos matris excludatur, tamen quoàd viuat, retinet vſumfructũ, quem ſemel quæſiuit, bonorum aduentitiorum filij defuncti, & impugnatur *Dom. Reg. de Marin. lib. 1. cap 345.* contrarium ſentiens, eiuſq; fundamenta tolluntur. Pro Magnifico Franciſco de Sarno.

CONSILIVM XXVI.

VNicus erat patri ſuo infans Ioſeph de Sarno, qui immaturè ab humanis curis expeditus, Magnificum Franciſcũ genitorem, propè inconſolabilẽ reliquit, etenim acerba mors, duplicem illi attulit iacturam, alteram extinctæ ſobolis, amiſſionis bonorũ alteram, quoniam cùm matrimonium, ex quo Ioſeph ortum habuit, contractum fuiſſet iuxtà vſum Nobilium Platearum Capuanæ, & Nidi, cogitur infœlix pater, funera filio, & opes maternas dotantibus reddere; Hæc enim eſt illius vſus importantia, vt pater à luctuoſa inteſtati filij hæreditate excludatur, perindè ac mater etiam à ſuccedendo repellitur, quaſi coniuges altrinſeca renunciatione contenti, ſolas filiorum cineres aſſequi paciſcantur, eiſq; filij non gratam hæreditatem, triſteq; luctum lugere non permittatur, vt dicebat *Imperator in l. fin. C. commun. de ſucceſſ.* Ipſe

1 † verò amico morem gerere exoptans, eiq; quantùm vires ſuppetunt, proficuum conſolatorem eſſe cupiens, conſului, vſumfructum maternorum bonorum, ſibi ſemel quæſitum in bonis filij, eidem patri, quoàd viueret, ſpectare, non obſtante, quòd iuxtà nouum dictarum Nobilium Platearum vſum contraxiſſet; & quià huic propoſitioni, non annuerunt cõplures de noſtra Iuriſprudentia optimè meriti, accerſiti ad conſolandum amicum in eo tam funebri euentu, freti authoritate *Dom. Regen. Donat. Anton. de Marin. reſolut. iur. lib. 1. cap. 345.* dicentis expreſsè, reſtitutionem dotium eſſe ſtatim plenariè faciendam, ad beneficium dotantium, nullo prorsùs retẽto vſufructu; Idcircò operæpretium duxi, contrariam ſententiam, voce indicatam, iuribus, & rationibus, in ſcriptis comprobare, ſciens, me ſuper hac frequentiſſima contingentia, non inutiliter elaboraturum; vtq; diſtincta ſerie negotium examinem, ſequentes conſtituo concluſiones, ex quibus vnà ſimùl noſtra firmatur opinio, & contraria reſoluuntur.

2 Prima concluſio eſt, cõpetere patri vſumfructum in bonis aduentitijs filij, correcto iure antiquo, quo ei etiam proprietas quærebatur, *l. 1. & 2. C. de bon. matern. & l. cùm*

3 *oportet 6. C. de bonis, quæ liber.* † Iſteq; vſusfructus adeò eſt neceſſariò patri debitus, vt nequeat filius, in fraudem illius, hæreditatem ſibi delatam repudiare, cùm rectè cogi poſſit à patre ad adeundum, *l. cùm non ſolùm 8. cit. tit. de bon. matern. Dom. Conſiliar. Hodier.* in ſuo doctiſſimo, & peregrino Commentario, ad *leg. hac edictali, quæſt. 35. n. 28. C. de ſecund. nupt.*

4 Se-

4 Secunda concluſio eſt, vſumfructum patri quæſitum in bonis filij ſub ſua poteſtate exiſtentis, filio ipſo mortuo, nō finiri, ſed adhùc ad vitam patris durare, ad *tex. in l. ſi quis, vel ſi qua, fin. verſic. Sin verò, C. ad Tertyll.* ibi, *Sin verò defuncta perſona, in Sacris patris conſtituta deceſſerit, pater quidem vſumfructum, quem & viuente filio habebat, teneat, donec viuat incorruptum.* Concordat *tex. in l. ſancimus 11. in fin. C. cōmun. de ſucceſſ.* ibi, *In omnibus videlicet caſibus, in ſuperſtite ſobole liberorum, & fratribus adhùc viuentibus, qui ad hæreditatem defuncti, patrem antecedunt, vſufructu rerum, quarum dominium ad eos peruenit, apud parentes remanſuro.* Iterùm *tex. in l. quod ſcitis 3. C. de bon. quæ liber.* ibi, *Sin autem idem nepos, ſuperſtitibus tam patre, quàm auo paterno, diem ſuum ſinè liberis obierit, eorum dominium, quæ ad ipſum ex matre, vel ab eius linea peruenerint, non ad auum, ſed ad patrem eius perueniat, vſufructu videlicet, in huiuſmodi caſibus auo (dùm ſupererit) reſeruando.* Et optimè *tex. in l. quæcunq; 4. C. eod. tit.* ibi, *Earum rerum, vſq; in diem vitæ ſuæ, pater, vel auus, vel proauus, vſumfructum habeant.* Iſtamq; concluſionem teferunt, & ſequuntur *Ari. Pinell. in l. 1. part. 1. n. 39. C. de bon. matern.* eſſeq; communiter à ſcribentibus receptam, teſtatur *Molin. de Hiſpan. primog. lib. 2. cap. 9. nu. 24. Suarez in Theſaur. recept. ſentent. verb. Pater, n. 31. Surd. conſil. 116. n. 46. cum ſeq. Gomeſ. ad leg. Taur. 6. n. 12. & ad leg. 48. n. 5. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 781. nu. 49. & 50.* qui dicit, hanc ſententiam fuiſſe à *Rot.* amplexatam, & iterùm à Senatu Cathaloniæ, teſtis eſt *Fontanell. de pact. nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſ. 7. par. 3. n. 12. & Conſiliar. Paſchal. de patri. poteſt. part. 1. cap. 3. nu. 34.* Nam licèt vſuſfructus bonorum maternorum filij, patri debeatur, in honorem patriæ poteſtatis, quæ morte finitur, tamen reſpondet *Gomeſ.* quòd nō ideò vſuſfructus etiam extinguitur, quià patria poteſtas requiritur ad acquirendum vſumfructum, eoq; ſemel quæſito, durat ad vitam patris, cuius reſpectu, effectus iuris tanquam conſummatus, ampliùs non retractatur, in *d. l. 48. n. 5. verſic. Nec obſtat prædictis iuribus*, cui rationi annuunt omnes ſup. cit. *DD.* quibus addo *Valaſ. conſult. 17. circa medium, part. 1.* & probatur ex *tex. in l. fin. ff. vnd. liber.* latè etiam *Caſtill.* eandem opinionem, & rationem afferens, in *tract. de vſufruct. cap.*
5 *3. à n. 44. cum ſeqq. & cap. 6. per totū*, †ſubdens, hanc eſſe propriam, & veram formalis vſuſfructus naturam, vt morte acquirētis ipſum vſumfructum extinguatur, ad *tex. in l. 2. §. fin. ff. quib. mod. vſuſfruct. amitt. & §. finitur, inſtit. de vſufruct.* non inſpecto iure illius, qui habet proprietatem.

6 Tertia concluſio eſt, vſumfructum à proprietate differre, proprietatemq; ab vſufructu diſtingui, nec vnum, in alterius conſequentiam venire, nec ſub eadē diſpoſitione, eademq; lege militare, ad *tex. in l. qui cum teſtamento 21. §. ſi fundum, ff. de except. rei iudic. l. vſuſfructus pluribus 6. ff. de vſufruct. l. patri 3. C. eod. & §. 1. inſtit. de vſufruct.*

7 Quarta, & vltima cōcluſio eſt, per nouum vſum Nobilium Platearum Nidi, & Capuanæ, ſub quo matrimonium contractum fuit, iuri communi, quoàd vſumfructum patri debitum in bonis filij, illi à matre obuentis, non eſſe derogatum, patremq; ipſum, illo proculdubiò potiri; Quod mihi ſuadeo, nā omnia verba iſtius noui vſus, tam illa poſita per *Afflict. deciſ. 237.* quàm illa regiſtrata per *Anell. de Bottis*, ſeù per *Camill. Salern. in Conſuetud. ſi quis, vel ſi qua, fol. 131. de ſucceſſ. ab inteſt.* nullam mentionem faciunt de hoc vſufructu patri ſpectanti, ſicq; tanquam caſus omiſſus, remanet ſub diſpoſitione iuris cōmunis, ſecundùm quod vſuſfructus huiuſmodi omninò debitus eſt, ſicùt in ſimili dicebat *Franciſ. Ferrer. in Cōment.* ſeù *Gloſſema. ad Conſt. los impubres, gloſ. 2. nu. 47.* nec hactenùs de hac re dubitatum vidi, niſi tantùm, ſi filius poſt matris obitum nollet cum patre habitare, vel nollet pater illum ſecum retinere, quià tùnc ex diſpoſitione *Conſuetud.* in ſcriptis redactæ, incipientis, *Si mulier nupta, de iur. doti.* tenetur pater dotem filio reſtituere.

8 His iactis fundamentis, luce clarior reſultat veritas propoſitæ opinionis, cōtrà *Dom. de Marin. d. cap. 345.* hoc argumento; De iure cōmuni debetur patri vſuſfructus in bonis aduentitijs filij, illeq; vſuſfructus ſemel quæſitus, filij morte non extinguitur, vt probauimus, *n. 2. & 4.* Sed per nouum vſum Platearum Nidi, & Capuanæ, iuri cōmuni, quoàd hanc vſuſfructus acquiſitionem derogatum non eſt, vt paulò anteà fundauimus: Ergò firmò remanente iure communi, vſuſfructus patri quæſitus, non extinguitur, ſi filius moriatur, etiam quòd iuxtà nouum vſum pater contraxiſſet, quo attento filio non ſuccedit.

9 Imò iſtudmet, quòd pater, qui taliter cōtraxit, filio non ſuccedat, caſum ad fauorem noſtrum determinat, etenim fruſtrà de vſufructu quæreretur, ſi pleno iure ſuccederet; Igitùr vſuſfructus, quem pater in bonis filij viuentis acquiſiuit, tùnc donec viuat, retinetur, cùm à ſuccedendo excluditur, & in effectu, hoc in caſu loquuntur iura in *d. l. fin. verſic. Sin verò, C. ad Tertyll. in d. l. ſancimus, in fin. C. commun. de ſucceſſ. in d. l. quod ſcitis, C. de bon. quæ liber. & in d. l. quæcunq; C. eod. tit.*

10 Et nè deſit hac in re punctualis authoritas, legatur, rogo, *Dom. Reg. Merlin. controu. forenſ. cētur. 1. cap. 29.* vbi magiſtraliter comprobat hanc ſententiam, dicens, eam viſam fuiſſe veram M. C. V.

11 Exteris quoq; placuit hæc opinio, ad interpretationem *Conſtit. los impubres, tit. de pupill. & ali. ſubſtit.* quæ in Principatu Cathaloniæ

Joniæ viget, diſponens, vt impuberibus de-
functis, parentes nõ ſuccedant, itaùt retenta
ſola legitima, pater à maternis, mater à pa-
ternis bonis excludatur, illaq; defert con-
ſanguineis illius lineæ, à qua perueniunt,
verè eodem modo, quo nouus vſus diſponit
in hac noſtra Ciuitate: Ad illius itaq; *Cõſtit.*
inter pretationem, quærit *cit. Fõtanell. d. tract.*
de pact. nnot. tom. 1. clauſ. 4. gloſ. 7. part. 3. n. 60.
an penes patrem à ſuccedendo excluſum, re-
maneat vſusfructus, quem in bonis aduen-
titijs filij, illo viuente acquiſiuit? & poſtquã
ponderaſſet pro opinione negatiua, quòd
illa *Conſtit.* dat patri ſolam legitimam, & ſic
videtur quoàd omnia alia expreſsè exclu-
12 ſus, quià exceptio † firmat regulam in con-
trarium, *l. Tribunus, ff. de milit. teſta. l. 1. ff. de*
reg. inr. l. ius ſingulare, ff. de legi. & *Clemẽt. exiui,*
13 *de verb. ſignif.* & † incluſio vnius, eſt excluſio
14 alterius, *l. cum Prætor 12. ff. de iudic.* † Nihilo-
minùs his nequaquam remorantibus, con-
cludit oppoſitum, vt iure poſſit pater vſum-
fructum retinere, quem viuo filio acquiſiuit,
tam ex generalitate iuriſprudẽtiæ, qua edo-
cemur, eiuſmodi vſumfructum ſemel quæſi-
tum, per mortem filij non extingui, ſed illæ-
ſum ad vitam patris durare, quàm etiam,
quià memorata *Conſtitut.* excludit patrem à
bonis, quæ filio peruenerunt à matre, qualis
non eſt vſusfructus, de quo agitur, dùm nec
momento temporis penes filium peruenit,
ſed in eodem inſtanti, quo filius ſucceſſit
matri, illicò ex effectu iuris, ad patrem per-
tinuit, per *l. placet, ff. de acquir. hæred.* ſubdens
cit. Fontanell. vbi ſup. n. 65. ſic fuiſſe per Sena-
tum deciſum, & allegat etiam pro hac ſua
opinione, præter alias rationes, authoritatẽ
Mierez in d. Conſt. los impubres, col. 6. nu. 16.
& 31. addo
Cancer. variar. reſolut. lib. 1. cap. 1. aliàs, *tit.*
de ſubſtit. n. 41. &
Franciſ. Ferrer. in d. Conſt. gloſ. 4. nn. 194.
vſq; ad 216.

15 Nec obſtat conſideratio *Dom. Regent. de*
Marin. dicentis, quòd iſta vſusfructus reten-
tio ſit incompatibilis cum verbis noui vſus,
qui vult, quòd dotium reſtitutio fiat, *In pa-*
ce, & ſinè moleſtia, & contrarietate quacunq; &
omni exceptione, & excuſatione remota, vt refert
Franch. deciſ. 92. nu. 1. qui reſtituendi modus
non ſeruaretur, ſi vſusfructus retentionem
16 pater opponeret, nam res, † vnà cum fructi-
bus reſtituenda eſt, quandò plenaria reſtitu-
tio fieri debet, *l. videamus 38. §. in Fauiana, ff.*
de vſur. Tiraquell. in l. ſi vnqnàm, verb. Reuer-
tatur, n. 275. C. de reuoc. donat. Surd. deciſ. 212. n.
11. Vel quandò reſtitutio fieri ordinatur,
pleno iure *Caecialup. in l. frater, à fratre, n. 88.*
in fin. ff. de condit. indeb. Surd. conſil. 259. n. 117.
17 Quià † reſpondetur, quòd iſte nouus vſus nõ
eſt in ſcriptis redactus, ſicq; vndè prædicta
verba deſumpſerint *Franch.* & *Afflict.* ſupe-
riùs cit. penitùs ignoramus; Sed data illorũ
veritate, & certitudine, perperam (ſalua pace
dicam) *Dom. de Marin.* ſuam ex illis infert
concluſionem, inſpecto, quòd noſtræ potiùs
fauent opinioni; & quòd hoc ſit verum,
animaduerto, quòd ex illis verbis per *Frãch.*
relatis, in tribus caſibus, dotium reſtitutio
fieri debet, *In pace, ſinè moleſtia, & contrarie-*
tate, & omni exceptione, & excuſatione remota.
Primus, quandò matrimonium diſſoluitur
per mortem viri, tùnc reſtitutio vxori fa-
cienda eſt. Secundus, quandò diſſoluitur per
mortem vxoris, ſuperſtitibus liberis, & tùnc
ipſis liberis reſtitutio facienda eſt. Tertius,
quandò liberi ipſi decederent in pupillari
ætate, vel poſt quandocunq; ab inteſtato ſinè
liberis, & tùnc reſtitutio fieri debet hæredi-
bus, & ſucceſſoribus vxoris, ſeù hæredibus
dotantis. Nùnc dico ſic, In cunctis his tri-
bus caſibus dotium reſtitutio facienda eſt,
illaq; verba, *Realiter, in pace, ſinè moleſtia, &*
cõtradictione, & omni exceptione, & excuſatione
remota, ad eoſdem ſingulos tres caſus refe-
runtur, & tamen in ſecundo caſu, pater, qui
æquè ac in primo, & tertio dotes reſtituere
tenetur, acquirit vſumfructum illorum bo-
norum: Ergò eadem verba, quæ acquiſitio-
nem non impediunt, multò minùs retentio-
nem vſusfructus impedire non ſunt habilia,
18 cùm ipſa † retentio faciliùs concedatur, quã
actio, *l. per retentionem, C. de vſur. l. Paulus, ff.*
de dol. except. Deci. in l. Dinus, nu. 2. ff. de reg. iur.
Surd. conſil. 4. n. 5. & *Dom. Capye. Latr. deciſ. 25.*
19 *n. 24.* † Nec etiam illa alia verba, quæ ſubne-
ctit *Afflict. d. deciſ. 237.* videlicet, *Nullum ius*
in eiſdem dotibus, ſicùt prædicitur datis, & rece-
ptis acquiratur, benè conueniunt contrà pa-
trem, & tantùm abeſt, vt illi obſtent, ſicuti
Dom. Marin. putat, non ponderata vi, & effi-
cacia verbi, vt potiùs noſtram comprobent
ſententiam; etenim ius patri acquirere pro-
20 hibent, & † ex proprietate illius dictionis,
acquirere, ad nouum ius obtinendum refer-
21 tur, *cap. ex tranſmiſſa 23. de decim.* † In caſu
noſtro, minimè nouum ius, ſed antiquum
conſeruare expoſtulat, & ideò nouum vſum-
fructum in diem vitæ ſuæ non acquirit, ſed
priſtinum iure quæſitum retinet, & conſer-
uat, *d. l. fin. l. ſancimus, l. quod ſcitis, & l. quæcũq;*
& non benè cõfunditur acquiſitio facienda,
cum acquiſitione facta, in puncto *Ferreri. d.*
22 *gloſ. 4. ſub n. 216.* Nec † tandem contrarium
ſuadent illa verba, ab eodem cit. *Afflict.* re-
giſtrata, nempè, *Abſq; detractione alicuius por-*
tionis, iure naturę, forſan debitę, ſeù debendę dicto
marito, in eiſdem dotibus dictorum filiorum ſuo-
rum, &c. Imò vt de alijs diximus, patri, ad
retinendum vſumfructum aſſiſtunt.

23 Probatur, quià tria ad fauorem patris
iure communi lancita ſunt. Primò, vſusfru-
ctus in bonis aduentitijs filij, duraturus,
quoàd viuat, vt ſuprà in 1. & 2. *concluſ.* Se-
cundò,

Digitized by Google

cundò, poſt mortem filij debetur ei ſucceſ-
ſio, *auth. defuncto, C. ad Tertyll.* Tertiò, ſi filius
ſit ſui iuris, & teſtamentum condat, debetur
patri ſaltem legitima, iure naturæ, *l. ſi filius,*
C. de inoff. donat. Merlin. de legit. lib. 1. tit. 2.
quæſt. 3. n. 14. & 15. Nouus autem vſus Nobi-
lium Platearum, duo tantùm ex his tribus
abſtulit, nempè ius ſuccedendi, & ius petẽdi
legitimam, & quoàd hæc, ius commune cor-
rexit, per illa verba, *Abſq; detractione alicuius*
portionis, iure naturæ forſan debitæ, &c. reſpi-
ciens tantùm ad hæreditariam, ſiuè dotium
proprietatem, vt integrè ſinè diminutione
reſtituatur, nullibi tamen nec implicitè, nec
explicitè, illud quæſitum ius, ad vſumfructũ,
debitum non iure naturæ, ſed ex patria po-
teſtate, indebitum declaratur: Ergò quoàd
hoc ius commune remanſit illæſum, pun-
ctualiter *Gratian.* omninò legendus, *diſcept.*
forenſ. lib. 4. cap. 627. à nu. 17. vſq; ad 20. quià
24 † ſtatutum corrigit ius commune, quominùs
fieri poſſit, *Macerat. variar. lib. 1. cap. 103. nu.*
18. & ſatis eſt, quòd in illis duobus caſibus,
iàm relatis, operetur, *cap. cùm dilectus, §. cæte-*
rùm, vbi *Gloſ. verb. Iuri communi,* & *Abb. n. 21.*
de Conſuetud. Oſaſ. deciſ. 21. ſub nu. 11. & deciſ.
25 *59. n. 13.* † nam omnis receſſus à iure cõmuni
eſt vitioſus, *cap. 1. §. 1. de fili. presbyt. in 6.* ſicùt
26 † & è conuerſo, omnis reductio ad illud, eſt
virtuoſa, & fauorabilis, *Gloſ. in cap. ſtatutum,*
verb. Numerandum, de præbend. in 6. & in l. ſi
27 *vnus, §. pactus, verſic. Redditus, ff. de pact.* & † in
tantum correcto iure cõmuni, quoàd vnum
caput, poſſet inferri ad correctionem alte-
rius, in quantum ſecunda correctio veniret
in neceſſariam conſequentiam alterius, &
vnum ab alio acceſſoriè dependeret, quaſi
tùnc, correcto principali, acceſſorium ſub
eadem cenſura veniat; Quod non eſt in caſu
noſtro, inſpecto, quòd vſusfructus conſtituit
ius principale, diſtinctum, & independens à
proprietate, vt fundauimus in tertia conclu-
28 ſione; † Igitùr correcto iure cõmuni, quoàd
ſucceſſionem patri debitam, de bonis aduẽ-
titijs filij, perperã infertur ad correctionem
eiuſdem iuris, quoàd aliud caput, à correcto
prorſùs ſeparatum, iuxtà theoricam tradi-
tam à *Deci. in l. quoties duplici iure 91. n. 4. ff. de*
reg. iur.

29 Coadiuuatur reſponſio, nam ipſe nouus
vſus, à Pragmaticis Renunciatio nuncupa-
tur, quæ à parentibus fit, de filiorum ſucceſ-
30 ſionibus; † Renunciatio autem ſemper ad
expreſſa tantùm reſtringitur, *Molfeſ. ad Con-*
ſuetud. part. 4. tit. de renunciat. quæſt. 13. n. 22. &
25. itaùt, quominùs poſſit, noceat renun-
cianti, *Merlin. deciſ. 4. n. 24.* poſt *tract. de legit.*
& tanquam ſtricti iuris, non extenditur de
vna re ad aliam rem, nec de caſu ad caſum,
niſi quatenùs neceſſariò alius caſus, ſub ea-
dem renunciatione compræhendatur, prouùt
ferè in proprijs terminis dicebat *Gratian. d.*
31 *cap. 627.* ſignanter *nu. 19. & 20.* † nec etiam
longè à re noſtra diſtat id, quod dicebat *An-*
char. cõſil. 106. dubitatur, &c. n. 1. & 2. vt pater
concedens filio facultatem donandi ſua bo-
na, non ceſeatur per hoc, remiſiſſe vſumfru-
ctum ſibi competentem, ſed ille conſenſus
operabitur tantùm circà proprietatem, quę
diſſentiente patre, donari nõ potuiſſet, iſtãq;
doctrinam ſequitur *Franch. deciſ. 585. ſub nu.*
4. verſic. Quoàd primum, ad fin. qui eam limi-
tat, ſi conſenſus fuiſſet, ad donandum pleno
iure, & latiſſimè cit. *Gratian. diſcept. tom. 2.*
cap. 327. vbi contrà limitationem relatam
per *Franch.* dicit *Conſil. Anchar.* locũ habere,
etiã ſi pater conceſſiſſet facultatem donandi
pleno iure, prouùt quoq; idem *Gratian. tom. 3.*
cap. 519. n. 10. & tom. 4. cap. 781. n. 16.

32 Non etiam obſtat, quòd pater contrahens
iuxtà nouum vſum, habeatur perindè ac ſi
non extaret, & cenſeatur vt mortuus, *Napod.*
in Conſuetud. ſi quis, vel ſi qua, ſub nu. 194. &
195. verſic. Pactione, & ibi *Capyc. in Apoſtill.*
incipiente, *Renuncians,* & *Marin. Frecc. in Apo-*
ſtill. incipiente, *Ad Conſuetudinem Capuanæ, &*
Nidi, ſecundùm nouum vſum, vulgò, alla nuoua
manera, eſt notandum, quòd renuncians habetur
pro mortuo, &c. notauit etiam *Dom. Præſ. de*
Franch. deciſ. 552. n. 7. Conſiliar. Georgi. allegat.
33 *23. n. 2.* & *Molfeſ.* † qui dicit, hoc pactum
operari renunciationem extinctiuam, *ad*
Conſuetud. d. tit. de renunciat. quæſt. 2. nu. 14. &
quæſt. 14. per diſcurſum; Nam iſta etiam pro-
poſitio ſuas habet amaritudines, ex quibus
vel redditur falſa, vel vera ſolũ quoàd pro-
prietatem, non autem quoàd ipſum vſum-
fructum, tam ſi inſpiciatur perſona patris,
34 viuente filio, quàm filio mortuo; † Etenim
viuente filio, iàm diximus, patrem in illius
bonis aduentitijs vſumfructum habere, etiã
quòd iuxtà nouum vſum contraxerit, prouùt
in cõfeſſo eſt idem *Dom. de Marin. d. cap. 345.*
35 *n. 7.* † poſt mortem verò filij, poteſt pater ex
illius teſtamẽto capere, & in tota hæreditate
inſtitui, excluſis coniunctis ex parte matris,
Minad. deciſ. 38. Franch. deciſ. 552. n. 3. Molfeſ.
ad Conſuetud. par. 3. quæſt. 24. n. 12. & *Conſiliar.*
Georgi. allegat. 24. nu. 14. in fin. verſic. Eſt tamen
aduertendum, & latiùs egomet, in *obſeruat. ad*
Dom. de Marin. cap. 142. n. 5. & 6. cum ſeqq. quę
omnia fieri non poſſent, ſi pater pro mortuo
36 abſolutè haberetur; & demùm † quomodò
poteſt haberi pro mortuo, ſi ipſo exiſtente
in medio, poteſt filius ortus ex matrimonio
contracto iuxtà nouum vſum, extraneum in
bonis maternis inſtituere, excluſis conſan-
guineis ex illo latere, eſtq; eo caſu exiſtentia
patris, quem inconſideratè mortuũ fingunt,
adeò efficax, vt ſit cauſa excluſionis cogna-
torum filij, vt apud *Afflict. deciſ. 202.* niſi ridi-
culè dicamus, poſſe per mortuum, cauſari
excluſionem viuentis. Quapropter ſaluando
37 propoſitionem *Napod.* & ſequacium, † arbi-
tror,

Digitized by Google

tror, patrem haberi pro mortuo, circà quæ-
renda poſt mortem filij ab inteſtato, quæ
quidem propoſitio taliter intellecta, nullam
prorsùs vim facit, contrà noſtram opinio-
nem, tùm quià poſt mortem filij, non tractat
pater de nouo iure quęrendo, ſed de quęſito
retinendo, vt magiſtraliter conſiderat *Dom.
Merlin. d. cap. 29. n. 15. verſic. Nam reſpondetur*,
tùm etiam, quià iſte vſusfructus, tam quoàd
acquiſitionem, quàm quoàd retentionem,
nec ab inteſtato, nec ex teſtamento pertinet,
ſed ex effectu patrię poteſtatis, & ſic remanet
inapplicabilis doctrina *Napod.*

38 Tandem parùm negotij faceſſit, quòd cō-
tracto matrimonio iuxtà nouum vſum No-
bilium Platearum Capuanæ, & Nidi, videa-
tur facta compendioſa ſubſtitutio filijs na-
ſcituris, morientibus ſinè filijs, & ab inteſta-
to, in excluſionem parentum, *Dom. Reg. de
Pont. conſil. 61. nu. 54.* & *Dom. Reg. Capyc. Latr.*
39 *conſult. 20. n. 7.* ita ùt † proximiores ex parte
matris, his filijs taliter morientibus, excluſo
patre, ſuccedant, tanquam ex fideicōmiſſo,
*Napodan. in Conſuetud. ſi moriatur, verb. Succe-
dunt, n. 92. Vrſill.* & *Piſanell. in addit. ad Afflict.
deciſ. 237. Dom. Conſiliar. Hodier. ad Surd. deciſ.
170. n. 9.* & *Georgi. d. allegat. 23. n. 25.* & ex cō-
ſequenti videtur, quòd nullatenùs poſſit lo-
cum obtinere, retentio vſusfructus in bene-
ficium patris, qui eo potitur durante iure
filij, ſecùs illo reſoluto, ex regula *l. lex vecti-*
40 *gali, ff. de pignor.* † proùt expreſsè, de vſufru-
ctu competente patri, in bonis filij ſubiectis
fideicommiſſo, vel maioratui, vt reſoluatur
per mortem filij, concludunt *Gomeſ. ad leg.
Taur. 48. ſub n. 5. in fin. verſic. Vnum tamen eſt,
quòd licet aliàs, &c. Tell. Fernand. in l. 5. n. 8.* &
Molin. de Hiſpan. primog. lib. 1. cap. 19. n. 20.

41 Quià reſpondet *Ferrer. ad d. Conſt. los im-
pubres, gloſ. 4. n. 218. cum ſeqq.* prædicta proce-
dere, quandò bona peruenerunt ſub tempo-
rali dominio filij, ſubiecta reſtitutioni poſt
eius mortem, nam tùnc, ex quo retentioni
vſusfructus ſemel à patre quæſiti, reſiſtit ex-
preſsè diſpoſitio hominis, videtur iure me-
rito ceſſare diſpoſitio legis, qua retentio ad
vitā patris permittitur. In caſu noſtro abſit,
vt dicatur, acquiſitionem à filijs factā, fuiſſe
temporalem, ſed magis perpetuam, puram,
& nullo oneri obnoxiam.

42 Et hinc reſpondetur ſecundò, perperàm
DD. ſup. cit. voluiſſe, vt ex hoc nouo Nobi-
lium vſu, facta videatur compendioſa ſub-
ſtitutio filijs decedentibus ſinè filijs, & ab
inteſtato, attento, quòd poſſunt viuentes bo-
na alienare, perindè ac omnibus alijs fieri
permittitur, etiam attentis noſtris *Conſuetu-
dinibus*, & morientes de bonis diſponere, in
excluſionem cōſanguineorum ex parte ma-
tris, non ſolùm in beneficium patris, vt ſup.
annuimus, ex *Minad. Franch. Molfeſ.* & alijs,
ſed etiam in beneficium alterius prorsùs ex-
tranei, ſi tamen pater exiſtat, vt per *Afflict.
d. deciſ. 202.* quę omnia practicari nequirent,
ſi ſubſtitutio filijs facta diceretur in benefi-
cium conſanguineorum ex parte matris.

43 Nec demùm eſſet ponere os in Cœlum, ſi
etiam data veritate concluſionis, vt filio, ab-
ſolutè facta videatur ſubſtitutio, cum *Impe-
ratore Iuſtiniano* affirmarem, vſumfructum
ad vitam patris durare debere, nō obſtante
morte filij grauati, Doctoreſq; ſuprà addu-
ctos, nimirùm *Gomeſ. Tell. Fernand.* & *Molin.*
nequaquam animaduertiſſe ad *tex. in l. qua-
cunq; 4. C. de bon. quæ liber.* expreſsè volentem,
vſq; in diem vitæ ſuæ, patri, auo, vel proauo,
vſumfructum ſpectare in bonis filij, nepotis,
& aliorum deſcendentium, obuentis ex qua-
cunq; donatione, ſeù hæreditate, vel legato,
vel fideicommiſſo; & coadiuuatur ex *tex. in*
44 *l. fin. C. de vſufruct.* † vbi vſusfructus filiofa-
milias, vel ſeruo alieno relictus, acquiritur
patri, vel domino, in eiſq; dùrat, & reſidet,
etiam ſi filius, vel ſeruus moriatur, ibi, *Et
ideò ſancimus, in huiuſmodi caſibus, neq; ſi ſeruus,
vel filiusfamilias, in præfatos caſus inciderit, in-
terrumpi patri, vel domino vſumfructum, qui per*
45 *eos acquiſitus eſt, ſed manere intactum.* † Quià in
his, quæ patris fauorem reſpiciunt, filius
etiam mortuus, viuens reputatur, filijq; vita,
46 in ipſo patre conſeruatur, & † priuilegium,
quod pater filiorum cauſa acquiſiuit, illis
etiam defunctis, retinet, *Alex. in l. ſi cùm do-
tem, §. ſi maritus, ſub n. 6. verſic. Secundò adde, ff.
ſolut. matrim. & in l. ſciendum, §. poſſeſſor, il 2. n.
3. ff. qui ſatiſd. cogan. Theſaur. deciſ. 267. nu. 8.
Menoch. conſil. 486. nu. 24. vol. 5.* & *Coſt. conſil.*
47 *80. n. 38. lib. 1.* † Sicùt etiam maritus defun-
ctus, ad commodum mulieris, viuens fingi-
tur, illiuſq; vita in vxore vidua conſeruatur,
*l. quoties 3. C. de priuileg. ſcholar. lib. 12. & l. filij
22. §. vidua, ff. ad municip.*

Ex quibus omninò ad fauorem patris iu-
dicandum fore crederem, ſi iudiciali certa-
mine, eſſet negotium dirimendum. Laus
Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

*Filij in bonis donatis patri contemplatione ma-
trimonij ab eorum auo, ſuccedunt, vti patris
hæredes, non verò ex proprijs perſonis. n. 1. Sed
diſtinguntur plures caſus, in quibus ſuccedunt ex
proprijs perſonis. n. 5. 6. & 7. Et vid. n. 8. 9. &
10.*

*Pater ſtipulando pro filijs, cenſetur ſtipulare pro illis
tanquam ſuis hæredibus. n. 2. Et de ratione. n. 3.
& 4.*

Affectio non cadit in nondùm natis. n. 11.

ARGVMENTVM.

**Filios vti patris hæredes, nō verò ex pro-
prijs perſonis admittendos eſſe ad bo-**

Digitized by Google

na eorum patri donata cõtemplatione matrimonij, breuiter demonſtratur, caſuſq; obiter referuntur, in quibus ex proprijs perſonis admittuntur. Pro Conſtantino Aliſa.

CONSILIVM XXVII.

EX tenore inſtrumenti donationis ad me tranſmiſſi, inanis prorsùs, futiliſq; redditur peritio filiorum quoad. Marcelli Ceruſij, ac proindè omni iure cenſeo, domũ in actis deductam, debere, vel adiudicari pro concurrenti quantitate Conſtantino Aliſa, creditori dicti Marcelli, vel ven-
1 di, & ex pretio dimitti. † Siquidem neminem latet, quòd in bonis contemplatione matrimonij filio donatis, quamuis donatarius ipſe, pro ſe, & filijs donationem recipiat, tamen filij ipſi nõ ſunt cenſendi vocati ex proprijs perſonis, in excluſionem paternorum creditorum, ſed vti patris hęredes, vt pręter infinitos, quos conſultò omitto, latiſſimè ex modernis tradunt *Surd.dec.*322. vbi elegantiſſima *obſeru. Dom. Conſiliar. Hodier. Dom. Reg. de Marin.* pleniùs, *reſol.iur.lib.*1.*cap.*89. *Dom.Conſiliar.Staiban. reſol.forenſ.lib.*1.*reſol.*45.*Capyc.Latr.dec.*40.*n.*17.& ad ſaturitatem *Noguerol.allegat.*37.*à n.*15.cũ pluribus ſeqq. defendens, filios adeò vti hæredes cenſeri vocatos, vt eis rectè poſſit pater præiudi-
2 care, quoàd ea bona taliter donata, † & vnanimi conſenſu præcitati *DD.* pro hac opinione ponderant, quòd pater pro ſe, & filijs ſtipulando, præſumatur pro filijs vti hæredibus ſtipulari, quandò tamen negotij qualitas aliud non ſuadet, *Gloſ.in l.ſi tibi decem* 18.§.*ſi pactus ſim, verb.proderit, verſic.Et quid ſi dubitetur.ff.de pact.* & ibi hoc idem firmant *Bar.n.*3.*Bald.n.*4.*Angel.n.*2.& alij, idem *Bar. in l.quod dicitur patrem* 130. *ſub nu.*5.*verſic.Si verò eſt dubium.ff.de verb.obligat. Menoch.de præſumpt.lib.*3.*præſũpt.*48. vbi latiſſimè *Reg. Lanar.conſil.*89.*n.*1. & *Nouar.quæſt.forenſ.lib.*2.*quęſt.*30.*n.*3. Huiuſq; rationis, ſeù pręſum-
3 ptionis ratio eſt, † quià ſi diceretur, patrem voluiſſe ſtipulari, pro filijs vti hæredibus, & ex proprijs perſonis, ſequeretur, quòd voluerit ſibi adimere liberam facultatem alienandi, & diſponendi de bonis, quæ taliter
4 acquirebat, † quod non eſt dicendum, quià non poteſt præſumi, quòd voluntariè voluerit quis ſe ligare, ſibiq; tollere liberum arbitrium contrahendi, & diſponendi.
5 Non abſcondam tamen, conrrariam opinionem, ab infinitis quoq; Anthoribus fuiſſe amplexatam, inter quos eſt *Decian. conſil.*8. *n.*20.*&* 21.*vol.*4.quem ſequitur *Dom.Conſil. Marcian.cõſil.*33.*ſub n.*9.*verſic.Secundò, vol.*1. latiſſimè nouiter *Mari.Cutell.de donat.tom.*2. *tit.de donat.cõtemplat.matrim.tract.*2.*diſcurſ.*1. *inſpect.*25. per totam, *Dom.Reg.Capyc.Latr. conſult.*46.*a nu.*5.*cum ſeqq.Andreol.contr.*127. *n.*4. ſed omnium copioſiùs *Dom.Conſiliarius Pratus diſcept. forenſ. tom.* 3.*cap.*30. expreſsè volentes, filios ex proprijs perſonis ad ea bona eſſe admittendos, non vti patris hæredes, proùt quoq; *Dom.Lanar.d.conſil.*89.verùm, quià ratio allata contrà filios, mihi videtur ineuitabilis, adeoùt fuerit ab eodem *Lanar.* conceſſa, cæteriſq; horum grauiſſimorum *DD.* fundamentis plenè ſatiſfacit *Dom. de Marin. d. cap.*89. eapropter arbitror, à priori ſententia non eſſe recedendum.
6 Et licèt doctiſſimus *Reg.Capyc.Galeot.controu.iur.lib.*1.*contron.*57.*n.*17.conetur conciliare has diſſidentes opiniones, vt ſiquidem donatio contemplatione matrimonij, alicui fiat ab extraneo, & tùnc filij veniant tanquã patris hæredes, ſecùs autem ſi ab aſcendente donetur, & dat rationem diſcriminis, quià nempè extraneus non poteſt habere in filios naſcituros dilectionem, ſicuti habere præſumitur aſcendens, ex *Andre.in cap.*1.*n.*14.*de alienat.feud.pater.*tamen iſta etiam opinio ea ratione impugnatur, vt à quocumq; donatio fiat, ſemper pater donatarius recipere præſumatur, pro filijs vti hæredibus, ex *Gloſ. in d.*§.*ſi pactus ſim.*
7 Melior itaq; conciliatio erit, vt contraria opinio ad fauorem filiorũ, in tribus tantùm caſibus procedat. Primus, quandò pater donatarius fuit expreſsè donationem ſtipulatus, pro filijs tanquam filijs, & ex proprijs perſonis, iuxtà cautelam adinuentam in excluſionem creditorum per *Dom.Reg.de Pont. conſil.*80.*n.*16.*Molfeſ.conſil.*2.*n.*16.*Dom.Conſiliar.Staiban.reſolut.lib.*1.*reſolut.*22.& *Capyc. Latr.d.deciſ.*40.*nu.*18. *&* *d.conſult.*46. *à nu.*5. quod in caſu noſtro nõ fuit ſeruatum, ſiquidem nullibi legitur, quòd dictus Marcellus ità fuerit ſtipulatus.
8 Secundus caſus eſt, ſi pater reciperet, pro ſe, & filijs maſculis, quià tùnc ex communi omnium interpretatione, illa adiectio maſculinæ qualitatis, operatur ad fauorem ipſorum filiorum, vt vocati cenſeantur ex proprijs perſonis, ac citrà titulum hęreditariæ qualitatis, vt ex *Bald. Paul. de Caſtr.* & *Deci.*probat cit. *Lanar.d.conſil.*89.*n.*5. *&* 11. maximè ſi fuit contemplata ratio conſeruandæ familiæ, *Bertrand.conſil.*176.*col.*2.*vol.*3.notabiliter *Deci.conſil.*239.*Primò non videtur dubitãdum, n.*4.ſignanter in *verſic.Sed pręedictis non obſtantibus, cit.Reg.de Pont.conſil.*25. *ſub n.*6.*&* 7. *vol.*2. & *Cenſal.* qui alios propè innumeros cumulat, in *addit. ad Peregrin. de fideicom.artic.*32. *verſic.Sed limita ſupradictam concluſionem, fol.*323.*col.*1. *&* *fol.*324.*col.*2.*in princip.verſic.Sed prima*; Id, quod nec minùs expreſ-

Digitized by Google

expreſſum reperitur in inſtrumento donationis, de qua agimus.

9 Tertius caſus eſt, ſi filij ipſius donatarij nominati reperirentur in inſtrumento, non tantùm à patre recipiente, verùm ab ipſo donante, vtpotè ſi dictum fuiſſet, *Qui quidem Cæſar donauit domum prædictam dicto Marcello, & filijs ſuis*, quià tùnc ipſi filij, nullum ius acquirere videntur, ex facto patris donatarij, qui, vt diximus, præſumitur ſtipulari pro filijs vti hæredibus, ſed ex prouidentia roncedentis, ſiuè donantis, qui eos principaliter conſiderauit, atq; vocauit, vt probat notabiliter *Surd. deciſ. 324. à n. 6. Fontanell. de pact. nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſ. 9. part. 1. n. 10. fol. 131. Lanar. d. conſil. 89. nu. 6.* & doctè *Dom. Reg. Capyc. Galeot. contr. iur. lib. 1. contr. 57. à nu. 18.* & in hoc caſu loquuntur *Andreol. d. contr. 127. n. 4. Dom. Conſiliar. Prat. d. cap. 30. tom. 3.* & *Capyc. Latr. cit. conſult. 46. à n. 15.* qui notabiliter

10 ad propoſitum inquir, †huiuſmodi concluſionem adeò eſſe veram, vt procedat, etiam ſi in pręfatione tantùm fuiſſet dictum, quòd donabatur Titio, & filijs, licèt poſteà in diſpoſitiua, Titio tãtùm fuiſſet donatum, quià ex præludio ſatis conuincitur, qualis fuerit donantis voluntas, & intentio. In currenti autem caſu, nec in narratiua, nec in diſpoſitiua, ità ab auo donante dictũ fuit, ſed dumtaxàr leguntur in qualibet donationis parte hæc verba, *Et volens præfatus Cæſar, dictam eius deliberationem ad effectum ducere, hinc eſt, quòd prædicto die, donauit præfato Marcello eius filio, &c.* & inferiùs, *Qui quidem Marcellus, domum prædictam ſibi, vt ſuprà, donatam, pro ſe, & filijs ſuis acceptauit, &c.*

11 Sicq; ex prædictis arbitror, nullo pacto prætendi poſſe per filios Marcelli, fuiſſe ex proprijs perſonis vocatos, & contemplatos, etiam ex præſumpta affectione, quæ non ità facilè cadit ergà nepotes nõdùm natos, *l. qui filiabus 17. ff. de legat. 1.* & confert *D. Gregor. in ſuis moral.* dicens, *Quis enim amare valet, quod ignorat?* & ità arbitror, ſub cenſura, &c. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

Filij in conditione poſiti, non cenſentur diſpoſitiuè vocati. n. 1. Etiam ſi fuiſſent poſiti in conditione, in aliqua diſpoſitione facta per contractum. n. 2.

Linea, ſi ponatur in conditione, cenſetur per fideicommiſſum vocata. n. 3.

Filij in conditione poſiti, concurrentibus coniecturis, cenſentur vocati. n. 4.

Coniecturæ ad dignoſcendum, an filij in conditione poſiti, ſint vocati, remittuntur arbitrio Iudicis. n. 5.

Coniecturæ efficaces requiruntur, vt filij in cõditione poſiti ab extraneo, vocati cenſeantur. n. 6. Vel ſi eſſent poſiti in conditione per contractum. n. 7. Secùs ſi eſſent poſiti in conditione ab aſcendente, quià tùnc leues coniecturæ ſufficiunt. n. 8.

Filij in conditione poſiti ab aſcendente, cenſentur vocati. n. 9. Sed hæc coniectura, licèt potens, de ſe ſola non eſt ſufficiens, niſi alia luèt leuis cõcurrat. n. 10. Hinc plures aliæ referuntur coniecturæ.

Prima, quandò inter filios grauatos, fuit ordinata reciproca. n. 11.

Secunda, quandò teſtator, ad plures ſubſtitutionum gradus progreſſus fuit. n. 12.

Tertia, quandò teſtator grauauit filios in conditione poſitos. n. 13. & 15. Reiecta contraria opinione. n. 14.

Quarta, quandò fuerunt poſiti in conditione filij maſculi. n. 16.

Quinta, quandò fuerunt poſiti in conditione filij legitimi. n. 17.

Sexta, quandò teſtator prohibuit inſtitutis alienationem bonorum extrà familiam. n. 18.

Demùm, quandò illis prohibuit detractionem Falcidiæ, & Trebellcianicæ. n. 20.

Prohibitio alienationis bonorum extrà familiam, importat idem ac ſi dictum eſſet, vt bona in familia conſeruentur. n. 19.

Filij in conditione poſiti, licèt ſint vocati ad portionem patris, non tamen cenſentur vocati ad portionem patrui. n. 21. Limita concurrentibus coniecturis, & quæ ſint iſtæ coniecturæ, remiſſiuè. n. 22. Et in currenti cauſa, vnica efficaciſſima cõiectura ponderatur. n. 23.

Legitima libera detrahi poteſt à fideicommiſſata patris hæreditate, à quocunq; filij ſucceſſore, etiam quòd filius viuens, illam non petierit. n. 24. Refertur contraria opinio. n. 25. Sed reprobatur. n. 27. & 28. Et iuxtà priorem opinionem, deciſum fertur per S.C. n. 29.

Legitima ſpectans filio, ſuper hæreditate patris fideicommiſſata, non venit in confiſcatione bonorum filij, qui illam non petijt, nec tale ius fiſco tranſmittitur. n. 26. Sed refertur contraria deciſio. n. 30.

ARGVMENTVM.

Filios in conditione poſitos, ex coniecturis, cenſeri diſpoſitiuè vocatos, coniecturæq; recẽſentur, & quid quoàd portionem patrui, cui tanquam ſinè filijs defuncto, pater eorum ſucceſſerat; Et an legitima filijs debita, & ab eis non petita ſuper paterno patrimonio, vniuerſali fideicommiſſo ſubiecto, poſſit detrahi, à ſucceſſoribus, & creditoribus filij. Pro Fratribus de Faſolino, eorumq; reſpectiuè creditoribus.

CONSILIVM XXVIII.

DIem functo de anno 1629. Magnifico Io: Baptiſta Faſolino, relictis Antonio, & Petro filijs, quos hæredes ſibi fecit pro æqualibus portionibus, eis poſteà ſic ſubſtituit, *Voglio, ordino, & eſpreſſamẽte comando, che morendo alcuno di detti miei figli, quãdocunq; ſenza figli maſcoli legitimi, e naturali, in tal caſo l'vno debbia ſuccedere all'altro, nella metà della mia heredità, che à ciaſcheduno di loro ſpetta, e ritrouandoſi nel tempo della morte dell'vno ſenza figli, vt ſuprà, già morto l'altro con figli maſcoli, quelli debbiano vgualmente ſuccedere, e morendo ambedue (quod abſit) ſenza figli maſcoli legitimi, e naturali, ò pur morendo detti lor figli ſenz'altri figli, in tal caſo ſucceda, e debbia ſuccedere il Magnifico Pietro Antonio Faſolino, ò li ſuoi figli, ritrouandoſi morto, per il quale effetto prohibiſco l'alienatione delli miei beni, volendo, che ſi conſeruino nella fameglia di caſa Faſolino.*

Deceſſit Antonius primogenitus ſinè filijs, ob quod obtinuit portionem illius Petrus frater ſuperſtes, vigore fideicommiſſariæ ſubſtitutionis, qui tãdem de anno 1660. poſtremos dies expleuit, relictis Matthæo, Io: Baptiſta, & Thoma filijs, quos teſtamento hæredes fecit, pluribus tamen eis iniunctis oneribus, aſcendentibus ad ſummam duc. 6000. Quapropter vti plurimùm onerati, iuſtè petunt eis aſſignari integra bona relicta à quond. Io: Baptiſta ſeniore eorum auo, vti ad ea expreſsè vocatis, proteſtantes, ſe nolle penitùs paternæ diſpoſitioni annuere, tanquam ſummoperè præiudiciali, vndè hæſitatur.

Vtrùm tanquam in conditione poſiti, diſpoſitiuè vocati ſint?

Secundò, an ſuppoſito, quòd fuerint diſpoſitiuè vocati, ſe extendat vocatio, non tantùm ad portionem patris, & ſic Petri, ſed etiam ad portionem patrui prædefuncti, in qua vigore fideicommiſſariæ ſubſtitutionis, eorum pater ſucceſſit?

Tertiò, an creditores poſſint prætendere, quòd ſit deducenda ad eorum fauorem, tam legitima, quę Petro vltimo defuncto ſpectabat, quàm illa, quæ pertinebat Antonio, ſuper bonis Io: Baptiſtæ patris fideicommittentis?

1 At ipſe ſuper his omnibus cõſultus, quoàd primum dubium reſpondi ad fauorem fratrum de Faſolino, nam licèt verior, & communior ſententia ſe habeat, filios in conditione poſitos, nullo pacto cenſeri diſpoſitiuè vocatos, ex proprijs perſonis ad bona teſtatoris, ſed tantùm eſſe eis reſeruatum ius legitimæ ſucceſſionis, in excluſionem ſubſtituti, ſecundũ authoritatem *Gloſ. in l. Lucius, la 2. ff. de hæred. inſtit.* vt patet ex *Clar.* qui allegat binas columnas *DD.* ità tenentium, in *§. teſtamentum, quæſt. 77.* & aliam columnam adducit ibi *Io. Harpreſt. Germanus, in addit.* eandem etiam ſententiam, acutiſſimis rationibus probans, ſicuti pariter *Anton. Gomeſ. variar. reſolut. lib. 1. cap. 5. tit. de ſubſtit. fideicomm. n. 42.* quicquid inter modernos, in contrarium dicat *Facchin. contr. iur. lib. 4. cap. 51.* putans per ſophiſtica argumẽta, quòd ſemper, & indiſtinctè filij, in conditione poſiti, cenſeantur diſpoſitiuè vocati, contrà ſenſum *Gloſ. in d. l. Lucius*, & cõtrà veriorem, & communiorem opinionẽ, quam propterea idem *Facchin. lib. 12. cap. 40.* amplexatur, reijciendo
2 quæ dixerat *d. cap. 51.* † Proceditq; etiam ſi filij eſſent poſiti in conditione, in aliqua diſpoſitione facta per contractum, ſicuti pleniſſimè *Caren. reſolut. iur. cap. 147. à nu. 5. cum ſeqq.*

3 Tamen ſuperior concluſio dupliciter limitatur. Et primò, ſi non filij, ſed linea eſſet in conditione poſita, vtpotè ſi Titius inſtitutus fuiſſet, vocatuſq; in defectum lineæ illius, Sempronius, nam tùnc cẽſebitur diſpoſitiuè vocata linea, per fideicommiſſum perpetuum, deſcenſiuum, & reciprocum inter omnes deſcendentes, *Surd. conſil. 344. nu. 17. vol. 3. Gionangon. conſil. 36. n. 45. lib. 2.* & alios complures cumulat *Andreol. controu. 85.* per totam.

4 Secundò limitatur, quoties coniecturæ ad fauorem filiorum vrgerent, quià tùnc dubio procùl cenſerentur vocati, *Soccin. Seni. in l. cũ auus, in fin. ff. de condit. & demonſtrat. & conſil. 73. col. penul. verſic. Solùm in hac difficultate, lib. 4. Paul. de Caſtr. cõſil. 263. in princip. verſic. Sed in cõtrarium, vol. 2. Iacob. Mandell. Alberſ. conſ. 87. n. 10. Pariſ. conſil. 66. lib. 3. Decian. cõſil. 89. nu. 13. cum ſeqq. lib. 3. Cancer. variar. reſolut. lib. 1. cap. 1. n. 78. Cardin. Caualer. deciſ. 496. nu. 13.* & ità conciliat diſſidentes *DD.* ſententias, *Iuli. Clar. in cit. §. teſtamentum, quæſt. 77. circà fin.* vt ſcilicet, coniecturis ceſſantibus, habeat locum opinio *Gloſ.* coniecturis verò cõcurrentibus, habeat locum opinio contraria, tanquam humanior, & æquior, ad fauorem filiorum, in conditione poſitorum, ſequitur nouiſſimè *Petr. Linglo. deciſ. 35. quæſt. 3. à n. 2. cum ſeqq.* & in effectu, propter circumſtantias, & coniecturas, bis pro filijs, fuit per S.C. deciſum, teſte *Dom. Reg. Capyc. Latr. dec. 1. & deciſ. 110.* cuius nuperrimè mentionem facit *Afflict. contr. iur. cap. 32. n. 43.*

5 In perquirendis verò, indagandiſq; coniecturis, cùm nequeat certa veritas, & determinata ratio aſſignari, propterea dicunt, Iudicis arbitrio remittendas fore, vt is, qui cauſæ finem eſt impoſiturus, ipſe idem circumſtantias, coniecturaſq; ponderet efficaciores, magiſq; teſtatoris menti congruas, vt ex vtroq; *Soccin. Curti.* & alijs, probat *Me-*

noch.

Digitized by Google

noch.de arbitr.Iudic.lib.2.centur.2.caſu 148.*n.*
2. & *Surd.* quamplures alios allegans, *deciſ.*
162.*n.*11.concludens, eum,qui eſt iudicatu-
rus, debere ad hunc effectum, rectè cõſcien-
6 tiam ſuam examinare;† Arbitrarer tamen,
ſeruandum eſſe diſcrimen, vt ſiquidem filij
in conditione poſiti ſint ab extraneo, etiam
ſi ſit de Collateralibus, tùnc rigoroſæ, effi-
caceſq; coniecturæ requirantur, *Ludouiſ.dec.*
7 315.*n.*5. & ibi *Beltram.in addit.nu.*16.† Vel ſi
fuerint poſiti in conditione, per diſpoſitio-
nem ordinatam in contractu, *Cutelli.dec.*12.
*n.*16. quem ſequitur *Caren.d.reſolut.*147.*n.*8.
8 *verſic.Quinimò*; Sin† verò in conditione po-
nantur ab aſcendente, cuius affectio in de-
ſcendẽtes, efficacior eſſe præſumitur, & tùnc
leuiores coniecturæ ſufficiunt, ſic diſtingunt
*Ruſtic. in tract.de fili.in condit.poſit.lib.*5.*cap.*2.
*n.*3.*Craſſ.in* §.*fideicommiſſum,n.*14.alijq; apud
9 *Dom.Capyc.Latr.d.deciſ.*1.*n.*41. Nam † licèt
potentiſſima ſit coniectura, ad inducendam
diſpoſitiuam filiorum vocationem, ſi ſint de
deſcendentibus teſtatoris, propter præſum-
ptam affectionem, quæ magis in deſcenden-
tes cadit, quàm in extraneos, quos potuiſſet
primus hęres inſtituere, ſi eius filij non eſſent
diſpoſitiuè vocati, ſicuti ſentiunt *Soccin.conſ.*
140.*col.*2.*lib.*1.*conſil.*73. *col.*2.*in fin. vol.*2. *&*
*conſil.*43.*n.*30.*lib.*4.*Curti.Seni.conſil.*45.*nu.*2.
*Corne.conſil.*180.*n.*2.*lib.*4. *Iuli.Clar. cit.quæſt.*
77. *circà fin.* & intrepidè hanc opinionem ex
vehementia huius coniecturæ, fundat *Boer.*
*deciſ.*155.*à n.*19.*ad fin.Theſaur.deciſ.*96.*nu.*2.
& ſequitur *Dom.Reg.Rouit. conſil.*54.*n.*7.*vol.*
10 1.† Tamen hæc ſola coniectura, quòd filij in
conditione poſiti, ſint de deſcendentibus te-
ſtatoris, non ſufficit, ad effectum, vt poſſint
dici diſpoſitiuè vocati, *Cardin.Mantic.* qui de
communi teſtatur, *de coniect. vltim. volunt.*
*lib.*11.*tit.*3.*n.*1. quẽ ſequitur *Cardin.Canaler.*
*cit.deciſ.Rot.*496.*ſub n.*13. ſed requiritur ali-
qua alia coniectura, licèt leuis, & parui mo-
menti, *Marzar. conſil.*5.*nu.*5. & *Capyc. Latr.*
loc.cit.

11 In caſu noſtro, non vnica alia concurrit
leuis momenti cõiectura, ſed aliæ in numero
copioſo, quidem efficaciſſimæ, eamq; pro
nùnc capio, quam põderat *Fuſar.de fideicom.*
*ſubſtit.quæſt.*427.*n.*88.*cum ſeqq.* dicens, quòd
ſi teſtator, inter filios ſuos, reciprocam ſub-
ſtitutionem feciſſet, caſu, quo ſinè filijs corũ
alterutrũ mori cõtigerit, & caſu, quo omnes
ſinè filijs decederent, alius ſuccedere debe-
ret, tùnc profectò filij taliter in conditione
poſiti, cẽſerentur diſpoſitiuè vocati, iſtamq;
doctrinam nouiſſimè proſequitur *Io:Baptiſ.*
*Ciarlin.contr.forenſ.lib.*2.*cap.*166.*nu.*4.*&* 5.&
*Andreol. controu.*179. *nu.*5. Ità eſt in currenti
cauſa, nam Io: Baptiſta Faſolinus teſtator,
habens Antonium, & Petrum filios, inter eos
reciprocam compendioſam ordinauit, ca-
ſu, quo eorum alter, ſinè filijs moreretur, &
deindè omnibus ſinè filijs decedẽtibus, ſub-
ſtituit Petrum Antonium eius fratrem, igi-
tùr punctualiter ad caſum applicatur au-
thoritas *Fuſar.* & *Ciarlin.*

12 Hinc reſultat alia coniectura, nam ex di-
ſpoſitione, præmiſſo ordine facta, conſtat,
teſtatorem progreſſum fuiſſe ad plures gra-
dus ſubſtitutionum, quo caſu filij, ex com-
muniſſima ſententia, cenſentur diſpoſitiuè
vocati, *Aucharan.cõſil.*74.*Curti.Iuni.cõſil.*16.
*col.*3.*Rum.conſil.*153.*n.*6.*Cephal.conſil.*252.*n.*
17.qui dicit, hanc partem eſſe cõmuni *DD.*
calculo receptam, idem *Cephal.conſil.*251.*n.*
79.*vol.*2.*Canalian.dec.*5.*n.*9.*lib.*3.*Alex.conſil.*
64.*n.*2.*lib.*5.*Corne.conſil.*146.*n.*10.*lib.*1.*Car-
din.Mantic. de cõiect.vltim.volunt.lib.*11.*d.tit.*
3.*nu.*13.*in fin.verſic.Item hæc coniectura,Viui.*
qui ſic refert deciſum, *deciſ.*262.*à nu.*13.*vſq;
ad* 15.doctiſſimè *Dom.Conſiliar Staiban.reſo-
lut.forenſ.lib.*1.*reſolut.*58.*n.*43.*Seraphin.deciſ.*
1329.*nu.*10.videndiq; *Mandell.Albenſ.conſil.*
106.*nu.*16.*Cyriac.contr.iur.contr.*96.*n.*66.*lib.*
1.& *Giouangon.conſil.*82.*n.*78.*&* 110.*lib.*1.

13 Et non ſolùm fuit progreſſus ad plures
gradus ſubſtitutionum, ſed imò ipſos filios
in conditione poſitos, noſter teſtator graua-
uit, his verbis, *O pur morendo detti lor figli,
ſenz'altri figli,&c.* quo caſu nulli prorsùs du-
bium eſt, quin hi filij videantur expreſsè, &
diſpoſitiuè vocati, *Bar.in l.Centurio,n.*3.*ff.de
vulgar. & pupillar.* & *Bald.in l.vnum ex fami-
lia,*§.*ſed & ſi fundum,ff.de legat.*2.quos pręter
alios innumeros, quos conſultò omitto, ſe-
quuntur *Alex.d.conſil.*64.*nu.*2. *vol.*5. *Soccin.
conſil.*249.*col.*4. *&* *conſil.*250. *col.fin.vol.*2.*&
conſil.*62.*n.*19.*lib.*3.*Curti.Seni.conſil.*51.*col.*7.
*cum ſeqq.Bertrand.conſ.*113.*lib.*3. *Corne.d.cõſ.*
146.*n.*20.*lib.*2.*Gozadin.conſil.*26.*nu.*23.*Cotta
in memorial.verb.Filij in conditione poſiti, verſ.
Quartò,*& inter modernos *Theſaur.deciſ.*96.
*à n.*10.*cum ſeqq.Raudenſ.dec.*31.*n.*254.*Barzi.
deciſ.*1.*n.*4.*deciſ.*5.*n.*6.*&* *deciſ.*9.*n.*35.*Cancer.
variar.reſolut.lib.*1.*d.cap.*1.*n.*90. *Fõtanell.dec.*
172.*n.*17. ſubtiliſſimus *Facchin.contr.iur.lib.*
12.*cap.*40.*Viui.cit.deciſ.*262.*nu.*19.& *Nigr.de*
14 *Laude.tom.*2.*quæſt.*22.*artic.*6.*nu.*26.& † verè
ignoro, quo fundamento fulciatur cõtraria
opinio, quam ſequitur *Anton.Fab.in Cod.lib.*
6.*tit.*20.*defin.*2. nouiſſimè *Cæſar Caren.reſol.*
91.*n.*50. & *Iul.Clar.in d.*§.*teſtamentum,quæſt.*
78. attento, quòd ſi filij in præmiſſo caſu, in
conditione poſiti, non eſſent diſpoſitiuè vo-
cati, & de reſtituendo grauati, non poſſent
reſtituere hæreditatem, ad fauorem illius,
qui poſt eorum mortem fuit ſubſtitutus;
15 † Imò hoc in caſu, arbitror, non ſolùm eſſe
indubitatam filiorum vocationem, ſed eſſe
inductum abſolutum fideicõmiſſum, prout
cum effectu inducitur, quandò pater grauat
filios, & filiorum filios, ſinè filijs decedentes,
idq; inter omnes grauatos, *Bald.in l.*1.§.*pro
ſecundo,n.*8.*C.de caduc.tollend.Alex.conſil.*105.

Perſpe-

Digitized by Google

Perſpectis verb.s,nu.6.verſic.Et nec Bar.vol.3. cit.Mandell.Albenſ. d.conſil.86.n.12. & conſil. 87.pariter nu.12.plenè Gomeſ.variar.reſolut. d.lib.1.cap.5.n.43.

16 Prçtereà fuerunt poſiti in conditione filij maſculi,his verbis, Che morēdo alcuno di detti miei figli, quandocunq; ſenza figli maſcoli, &c. quo caſu, per illam maſculinitatis qualitatem, à teſtatore expreſſam, & requiſitam, arguitur voluntas vocationis illorum, & communiter limitatur Gloſ. in d.l. Lucius, ff. de hared.inſtit. ità Deci.in l.1.n.16.ibiq;Curti. Iuni.n.14.C.de pact.idem Curti.Iuni.cõſil.43. n.7. Pariſ.conſil.37.n.35.vol.2. & conſil.53.n. 44.& conſil.66.n.50.vol.3. Menoch.cõſil.152. n.3.cum ſeqq.vol.2.Crauett.conſil.62.n.15.Roland.conſil.6.n.29.vol.4. Riminald.Iuni.conſil. 21.n.40.Decian.conſil.31.nu.96.cum ſeqq.vol. 1.Iacob.Mandell.Albenſ.d.conſil.86.nu.11.& conſil.87.n.21.& 14. qui de magis communi teſtatur Surd.conſil.99.n.30.vol.1.idem deciſ. 162.n.10. Theſaur.deciſ.96.n.21.Boer.d.deciſ. 155.n.19. & plenè Guid.Pap.deciſ.184. cuius authoritas, in hoc puncto reputatur ſynodalis,concludens expreſsè, filios ſub ea maſculinitatis qualitate, in cõditione poſitos, cēſeri diſpoſitiuè vocatos,præſumitur enim in teſtatore animus,& voluntas conſeruandi bona in linea maſculina, ſaltem vſq; ad nepotes, quos taliter in conditione poſuit, vt magiſtraliter concludunt ſup.cit. DD. quibus addo Cardin.Mantic. de coniect.vltim.volunt.lib.11. tit.3. nu.3. Ciarlin.contr.iur.lib.1. cap.25.n.25. Gratian.diſcept.forenſ.tom.4.cap. 766.nu.5.& 6. Viui.cit.deciſ.262.nu.12. Ann. allegat.10.nu.25.Vaſqui.de ſucceſſ.progreſſ.§.4. n.4. Anton.Gabriel.commun.concluſ.lib.4.tit.de fideicom.concluſ.4. & Craſſ.lib.1.recept.ſentent. §.fideicommiſſum, quæſt.14.nu.1. & ſtante hoc tam copioſo DD.numero,apparet aberraſſe Clar.in d.§.teſtamentum,quæſt.79.nu.1. dicentem, coniecturam hanc communiter damnari, nulloq; inniti fundamento, attento, quòd verè eſt communiter recepta, & prorſùs indubitata,maximè quandò aliqua alia concurrit coniectura, iuxtà concordiam traditam per Theſaur.d.deciſ.96.n.23. prout eſt in caſu noſtro, in quo vrgent omnes aliæ coniecturæ, ſuprà ponderatæ, quibus additur.

17 Quòd hi filij non ſolùm fuerunt poſiti in conditione ſub qualitate maſculinitatis,ſed etiam ſub qualitate legitimitatis, per illa verba, Morendo ſenza figli maſcoli legitimi, e naturali, &c. ex illa celebri Surd. deciſ. 162. quam ſequuntur Caualc.d.deciſ.5.n.11. lib.3. Gratian.diſcept.forenſ.tom.4.cap.747.nu.5. Io: Baptiſt. Ciarlin. controu.iur.lib.1.cap.25.n.23. Viui.d.deciſ.262.n.16. Seraphin.deciſ.934.n.9. deciſ.956.n.6.& deciſ.1329. Andreol.cit.contr. 179.n.6.poſt Soccin.Iuni.conſil.110.n.25.cum ſeqq.vol.3.qui dicit,adeò eſſe concludentem hanc coniecturam,vt cõtrà illam nihil dici poſſit, & Dom.Conſiliar.Staiban.d.reſolut.58. nu.42.licèt contrà iſtam coniecturam plura ſcribat Caren.reſolut.91. à nu.23.cum ſeqq. & reſolut.147.n.9.eamq; aſpernendam arbitretur Theſaur. ſi aliæ coniecturæ non concurrant, quàm iſta ſola, legitimæ qualitatis,cit. deciſ.96.n.26.

18 Poſtremò noſter teſtator Io: Baptiſta, vt redderet efficaces, & fructuoſas vocationes filiorum in cõditione poſitorum, prohibuit hæredibus ſuis alienandi facultatem, vt bona in familia conſeruarentur;quæ quidem alienandi prohibitio,inter coniecturas connumeratur, quarum virtute, filij in conditione poſiti, cenſentur diſpoſitiuè vocati, expreſsè Curti.Seni.conſil.95.n.5.& 6. quem ſequitur cit.Mandell.Albenſ. d.conſil.87.n.13. poſt Fulgoſ.conſil.20.nu.3.idq; etiam attenta opinione Viui.cit.dec.262.n.21.dicentis, eſſe neceſſarium,quòd expreſsè alienatio prohibeatur, vt bona conſeruentur in familia,nec ſatis eſſe, ſi alienationem extrà familiã prohibear, quod in ſubſtantia non eſt verum,
19 † quià ipſo facto, quòd alienatio extrà familiam prohibetur, per neceſſarium conſequens, reſultat ratio conſeruationis bonorum in familia,Cyn.Bar.Salyc.& alij,in l.quoties,la 1.C. de fideicomm. Petr.de fideicommiſſ. quęſt.1.n.51.& 126.& quęſt.5.n.5.& Menoch.
20 conſil.333.n.15.vol.4.& præter † prohibitionem alienationis bonorum,legitur quoq; in teſtamento, de quo agimus, prohibitio detractionis Trebelleianicæ, & Falcidiæ, quæ prohibitio coniecturam vocationis pariter operatur, quaſi filij,ad hæreditatem penitùs non diminutam, imitentur Ruſtic.d.tract.de fili.in condit.poſit. lib.5.cap.6.nu.21. & Capyc. Latr.cit.deciſ.1.n.25.cum ſeqq.

21 Deuenio modò ad ſecundum articulum, in quo breuiter concludo,quòd licèt regula ſit in contrarium, vt nimirùm,filij in conditione poſiti, quamuis ex ſuprà ponderatis coniectutis, ſint diſpoſitiuè vocati, huiuſmodi tamen vocatio, ad portionem patris dumtaxàt porrigitur, non autem ad illam patrui, ſinè filijs defuncti, in qua vigore reciprocæ fideicommiſſarię,dictus eorum pater ſucceſſit,ſicuti tenent Curti.Iuni.conſ.96. n.5.& conſ.135.n.6.Cranett.cõſ.130.n.5. Bertrand.conſ.82.ſub nu.6.vol.5. & conſ.105. per diſcurſũ,vol.3.Pariſ.cõſ.18.n.61.vol.2. Bero. conſ.66.n.10.vol.2.Natt.conſ.501.nu.7.vol.2. Burſat.conſ.64.n.18.vol.1. Cephal.conſ.292.n. 9.vol.2.& conſ.401.n.13.vol.3. Berett.cõſ.74. n.27.Fancirol.conſ.156.nu.3.Sim.de Petr.conſ. 39.nu.14.& conſ.47.n.15.Gabriel.conſ.115.n. 8.& conſ.121.n.33.vol.1. & conſ.2.n.6.vol.2. Cardin.Mantic. de coniect.vltim.volunt.lib.11. tit.3.n.27.Menoch.de præſumpt.lib.4.præſump. 76.ſub nu.86. cum ſeqq. Ruſtic.d.tract.de fili. in condit.poſit.lib.5.cap.9.n.1.Theſaur.deciſ.248. n.16.

Digitized by Google

n.16.& 18.Fontanell.de pact.nupt.tom.2.clauſ.
6.gloſ.10.part.2.n.37.fol.243.Gratian.diſcept.
forenſ.tom.5.cap.847.nu.35.Dom.Reg.Merlin.
controu. forenſ. cent.1.cap.1.nu.59. & Andreol.
controu.46.n.3.

22 Tamen quandò adſunt coniecturæ efficaces,ex quibus mens teſtatoris declaretur,eo caſu non eſt abſurdum, vt hi filij in conditione poſiti, diſpoſitiuè vocati cenſeantur, etiam ad portionẽ patrui, ſicuti docet Viui. dec.393.lib.2. vbi nonnullas conſiderat coniecturas, ex quibus cum effectu fuit iudicatum ad fauorem filiorum, qui integra bona ab eorum auo obuenta,vti ab eo diſpoſitiuè vocati, obtinuerunt, etiã quæ in portionem patrui prædefuncti ſpectauerunt,& cum hac parte, conſentit etiam cit.Andreol.d.controu. 169.nu.7. vſq; ad fin. vbi latiſſimè articulus examinatur.

23 In caſu noſtro,omnes illæ coniecturæ applicari poſſunt, pro Magnificis fratribus de Faſolino actoribus, quas apud Viui.legẽdas relinquo; eam tamen ſolam ponderauuam hoc in loco,perquàm vtile exiſtimaui,quam notat Fuſar.cit.quæſt.437.nu.85.cum ſeqq. dicens, quòd filij poſiti in conditione, cenſentur diſpoſitiuè vocati, non tantùm ad portionem eorum patris, ſed etiam patrui,ſi teſtator in caſu deficientiæ vnius ex filijs ſuis hæredibus, ſinè liberis, vocauit non ſolùm alium ſuperſtitem, ſed etiam ſuos filios, ſi prædecedere cõtingat, id, quod proſequitur quoq; Io: Baptiſt. Ciarlin.d.lib.2.cap.166. nu.2. & 3. Hoc quidem expreſsè ordinauit prudens Io:Baptiſta teſtator,vt ex præmiſſis eius teſtamẽti verbis, E ritronandoſi nel tempo della morte dell'vno ſenza figli, vt ſuprà, già morto l'altro, con figli maſcoli, quelli debbiano vgualmente ſuccedere.

24 Partes, quæ me in amicabilem compoſitorem elegerunt, voto meo acquieuerunt, tam quoàd primum, quàm ſecundum articulum, ad beneficium filiorum, ſed motiuarunt, quòd ad eorum fauorem, eſſet ſaltem deducenda legitima ſpectans Antonio, & Petro, ſuper bonis Io: Baptiſtæ patris, nec eſſe impedimento huic deductioni,quòd illi in vita legitimam non petierint, quòdq; à fideicommiſſata patris hæreditate, detrahi non curauerint, attento, quòd hoc ius detrahendi legitimam, benè tranſmittitur, Merlin.de legit.lib.3.tit.2.quæſt.17. quem ego ſecutus fui in meis obſeruat. ad Dom.Reg.de Marin.cap.252.n.10.nũc addo Cyriac.contr. 148.nu.24. lib.1. Peregrin.conſ.65.nu.6.lib.1. Honded.conſ.42.n.22.cum ſeqq.lib.2. Raudenſ. deciſ.22.n.58. Mart.cõſil.45.n.8.cũ ſeqq. idem in ſumm.toti.ſucceſſ.legal.part.1.quæſt.24.artic. 2.n.12.Andreol.contr.19.n.21.& contr.175.n. 7.& Caren.reſolut.34.n.27. poſt Farinac.conſ. 159.n.40.vſq; ad 56.cum ſeqq.

25 Et licèt in contrarium expreſsè ſcribant,
quamplures DD. quos refert, & ſequitur
Thor. in compend.deciſ.tom.3.verb.Donatio cõ-
templatione matrimonij facta a matre filio,&c.in
princip. Menoch.conſ.206.n.121.lib.3. & conſ.
453.n.14.& 15.vol.5.Fuſar.de fideicom.quæſt.
296.a n.6.& n.111.Mut.dec.49.n.23. & Can-
cer.variar.reſolut.lib.1.cap.3.n.41.& 42.quo-
rum ſententiam amplexatur Noguerol. alleg.
31.à n.116.cum ſeqq. dicens, hoc ius petendi
legitimam liberam, reijciendiq; onus à le-
gitima,ſolo filio competere, eſſeq; adeò per-
ſonaliſſimum, vt ad hæredes, & ſucceſſores
non tranſeat, ſicuti etiam tenuerunt Surd.
conſ.394.n.34.conſ.412.à n.48.vſq; ad 52.vol.
3.& conſ.570.n.6.cum ſeqq. vol.4. Gratian.di-
ſcept.forenſ.tom.5.cap.983.à n.11.ad fin. idem
Gratian. in addit. ad ſuam deciſ.76.nn.4. & no-
uiſſimè Dom.Conſiliar.Staiban. in obſeruat. ad
reſolut.97.d.nu,92.verſic.Difficultas eſt, vſq; ad
26 103. † & ad propoſitum ſubnectunt idem
ius, filio competens, detrahendi legitimam
liberam ab vniuerſo paterno patrimonio,
ſub fideicõmiſſi vinculo relicto, confiſcatis
bonis filij, nequaquam in fiſcum tranſire,
Gratian.Staiban.cæteriq; nuper allegati,cum
quibus concordant Dom. Conſiliar. Ari. de
Meſ.variar.reſolut.lib.3.cap.42. Maſtrill.deciſ.
181.Noguerol.vbi ſup. authoritate Marij Cu-
tell.deciſ.30.n.42.& 43.

27 Tamen prior opinio eſt verior,quæ vnica
ineuitabili ratione fulcitur, nam onus à le-
gitima,non eſt opus,quòd filio petente reij-
ciatur, cùm id fiat ipſo iure, nullumq; ho-
minis miniſterium requiritur, Peregrin.de fi-
deicomm.artic.36.n.61. & plenè ſubtiliſſimus
Facchin.contr.iur.lib.12.cap.10. quos ego re-
28 tuli in d.obſeru.252.n.3. † Ergò perperam
DD.in cõtrarium adducti, fingunt quæſtio-
nem, an tranſmittatur ius reijciendi onus à
legitima, attento,quòd nõ de hoc agendum
eſt, ſed de legitima, liberè ex effectu iuris
quæſita, in ſucceſſores, & creditores tranſ-
mittenda, ſicuti cum effectu, contrà ſenten-
tiam Gratian. determinauit Rota Marchiæ,
teſtatur Thomat.deciſ.4.n.8.cum ſeqq.& etiam
29 † fuit practicatum per S.C.de anno 1622.ad
relationem Regij Conſiliarij Fœlicis de Ia-
nuario, per ſententiam, qua mediante fuit
declaratum, deberi Cæſari Pandolfo,legiti-
mam liquidandam,ex perſona Frãciſci An-
tonij Pandolfo eius fratris, non obſtante fi-
deicommiſſo quond. Syluestri, communis
patris,ſicuti oculariter vidi ex proceſſu Cę-
ſaris Pandolfi, in Banca tùnc Burrelli.

30 Illudq;quòd hoc ius detrahendi legitimã liberam, à patrimonio patris, non veniat in confiſcatione, nec minùs eſt tutum, ſed imò falſum, nam poſita in filio acquiſitione, & oneris reiectione, ipſo iure ſequuta, nihil aliud ad fauorem fiſci agendum remanet, quàm liquidatio legitimę,& deductio illius à tota hæreditate fideicommiſſata, ad quod

videnda

videnda *deciſio* relata per *Caren. cit. reſol.* 34. *ſub nu.* 17. *verſic. Et ſic dùm annis ſuperioribus, &c.*

Et ità amicabiliter ad fauorem creditorum arbitratus fui, & executum per liquidationem portionum legitimæ, quæ Antonio, & Petro ſpectabat, ſuper hæreditate Io: Baptiſtæ patris. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

Teſtes de auditu non probant dominium, ſed requiruntur teſtes de cauſa ſcientiæ. n. 1. *Limita in antiquis. n.* 3. *Intellige limitationem, quandò ſunt lapſi centum anni, quià tùnc negotium dicitur eſſe in antiquis. n.* 4.

Teſtis de auditu, tenetur dare authorem, à quo audiuit. n. 2.

Antiquitas quadraginta annorum, ſufficit ad probandam famam. n. 5.

Teſtes deponentes ſuper dominio de cauſa ſcientiæ, examinati in alio iudicio, faciunt ſemiplenam probationem. n. 6. *Sed contrarium, imò quòd nec indicium faciant. n.* 11. *Etiam ſi eſſent mille. n.* 12. *Et omni exceptione maiores. n.* 13.

Semiplenæ probationes coniunctæ, faciunt plenam probationem. n. 7.

Teſtis vnicus, omni exceptione maior, facit ſemiplenam probationem. n. 8. *Dummodò probetur, quòd ſit talis. n.* 9.

Teſtis vnicus, omni exceptione maior, coniunctus cum exemplo alicuius ſcripturæ, facit plenam probationem. n. 10.

Teſtis examinatus, non citata parte, quandò probet, quid mortuus. n. 14.

Locationis inſtrumentum, non probat dominium. n. 15. *Neq; poſſeſſionem. n.* 16. *Et quandò ſecùs. n.* 17. 18. *&* 19.

Tertius poſſeſſor non poteſt conueniri, niſi diſcuſſo priùs principali debitore. n. 20. *Limita vbi patrimonium principalis debitoris, eſſet notoriè non ſoluendo. n.* 21. *Item ſi creditor haberet inſtrumentum cum clauſula Conſtituti. n.* 22.

Inſtrumentum non poteſt reaſſumi, defunctis Iudice, Notario, & teſtibus, & quid attento Priuilegio Cæſareæ Maieſtatis Ratiſponæ, cap. 35. *n.* 23.

Inſtrumentum nulliter reaſſumitur, nõ citata parte, etiam attento dicto priuilegio. n. 24.

Actor volens ad iudicium venire, debet venire accinctus, & omnia maturè præmeditare. n. 25.

Actuum, & ſcripturarum vicinitas demõſtrat agentis intentionem, & voluntatem. n. 26.

Scriptura informis, & minùs ſolemnis, tùnc poteſt dici per ſententiam canonizata, quandò fuit oppoſitus ſcripturæ defectus. n. 27.

Iudicatum non poteſt dici id, quod non fuit oppoſitum. n. 28.

Conſtituti clauſula, licèt omiſſa, habetur pro appoſita. n. 29. *Refertur contraria opinio. n.* 30. *Impugnatur diſtinctio* Dom. Regent. de Marin. *n.* 31. *Adducitur alia diſtinctio. n.* 32. *Sed Author reſidet cum prima opinione. n.* 33.

Clauſulæ conſuetæ, ſi omittantur, habentur pro appoſitis, ſub n. 31. verſic. Cùm clauſulæ.

Tertius poſſeſſor, vt poſſit conueniri, non diſcuſſo principali debitore, vigore clauſulæ Conſtituti, eſt probandum, quòd res fuerit in bonis, & de bonis debitoris, tempore obligationis. n. 34.

Conſtituti clauſula non comprehendit bona futura, & quid requiratur, vt ad ea poſſit extendi. n. 35.

Tertius poſſeſſor poſt 30. *annos ſuæ poſſeſſionis, non poteſt hypothecaria conueniri, non diſcuſſo principali debitore, etiam ſi creditor habeat conſtitutum, & quarè. n.* 36. *&* 37.

Clauſula Conſtituti 30. *annis præſcribitur per tertium poſſeſſorem. d. n.* 36. *Et à principali debitore, decennio præſcribitur. n.* 38.

Clauſula Conſtituti extinguitur per mortem conſtituentis. n. 39. *Et pactum in contrarium, nec minùs valeret. n.* 40.

Tertius poſſeſſor, habens cauſam ab hærede debitoris, non poteſt conueniri, non diſcuſſo principali debitore, etiam ſi creditor habeat Conſtitutum. n. 41. *&* 42.

Creditor, qui culpa ſua à principali debitore nõ exegit, non poteſt tertium poſſeſſorem cõuenire. n. 43.

Fideiuſſor non poteſt moleſtari à creditore, qui ſua negligentia nõ exegit à principali debitore, poſteà non ſoluendo effecto. n. 44.

Creditor, qui elegit bona poſſeſſa per Titium, non poteſt variare ad bona poſſeſſa per Caium. n. 45. *Reprobata* Barbat. *diſtinctione. n.* 46. *&* 47.

Variatio prohibita eſt, poſt litem cõteſtatam. d. n. 47.

Dom. Conſiliarius Io: Baptiſta Hodierna *laudatur. n.* 48.

ARGVMENTVM.

Aſſiſtentiam, nequaquam præſtari poſſe, niſi probato dominio debitoris per teſtes deponentes de cauſa ſcientiæ, non autem de fama, quiduè ſi eſſemus in antiquis; & locationum inſtrumenta, ad probandum dominium, nec minùs prodeſſe.

Principalem debitorem, eſſe diſcutiendum, priuſquàm contrà terrium poſſeſſorẽ deueniatur, quomodò, & quandò ſit verum, ſtante clauſula Conſtituti, circà quam plura adducuntur, præſertim ſi fuerit omiſſa, an habeatur pro appoſita, & quanto tempore præſcribatur, vel extinguatur; quiduè ſit probandum, ad euadendam diſcuſſionem principalis debitoris, vigore Cõſtituti.

Demùm inſtrumentum, eſſe citata parte reaſſumendum, & variationem, non poſſe admitti de re, ad rem, poſt litem conteſtatam, laconicè dilucidatur. Pro Franciſco Bernoc.

CON-

CONSILIVM XXIX.

CONuenro Franciſco Bernoc,
iure aſſiſtendi ſuper quadam
domo ab ipſo poſſeſſa in hac
Ciuitate Neapolis, in Regio-
ne Sedilis Portus, ſibi vẽdita
à quondam Io: Carolo Fog-
gia, ad inſtantiam hæredum
quond. Flaminij Strambone, & Helenæ Fer-
raro, prætenſorum creditorum quond. Ca-
milli Macedonio, in annuis duc. 35. pro ca-
pitali duc. 500. ſperatur, eſſe abſoluendum
conuentum ab impetitis.

1 Primò, quià non eſt probatum illud tam
neceſſarium requiſitum, quòd domus, de
qua agitur, fuerit in bonis, & de bonis dicti
Flaminij debitoris, nam licèt hoc deponant
octo teſtes de auditu, tamen nulla eis præ-
ſtanda eſt fides, quià ad probandum domi-
nium, requiruntur teſtes, qui deponant de
cauſa ſcientiæ, *Alex. conſil. 94. In cauſa, & lite,
n. 13. vol. 2. Roman. conſil. 424. n. 6.* & ibi *Man-
doſ. in addit. lit. C. Burſatt. cõſil. 366. n. 15. lib. 4.*
2 & *Caputaquenſ. deciſ.* 279. † Præterquamquòd
iſti teſtes, nec dant authorem, à quo intelle-
xerunt illud factum, ſuper quo deponunt, &
ſucceſſiuè ex hoc etiam claudicant, ad tra-
dita latiſſimè per *Farinacc. in tract. de oppoſit.
contr. dict. teſti. quæſt. 69. nu. 75. cum multis ſeqq.*
qui dicit, quòd teſtis de auditu, etiam non
interrogatus, tenetur dare authorem, à quo
intellexit, per nomen, & cognomen, aliàs
nullam prorsùs fidem faceret, ſicuti etiam
notant *Cyriac. contr. lib. 1. cõtr. 150. à n. 46. cum
ſeqq. Iuli. Clar. in prax. §. fin. quæſt. 6. verſ. Am-
pliùs etiam*, & *Noguerol. allegat. 24. n. 139.*

3 Nec poteſt prætendere pars, quòd ſimus
in antiquis, quo caſu dominium per teſtes
de fama rectè probatur, & de auditu pro-
bari poteſt, talem domum fuiſſe Dantis Poe-
tæ, vt inquit *Angel. in l. at qui natura, §. cùm
me abſente, ff. de negot. geſt. Aret. conſil. 29. viſis
actis, nu. 4. Deci. conſil. 42. col. 6. verſic. Hinc eſt,
quòd fama, & conſil. 146. verſic. Quartò produ-
citur*, & latè *Dom. Cõſiliar. Theodor. allegat. 27.*
4 *à nu. 8.* † quià hæc propoſitio poſſet proce-
dere, ſi eſſent lapſi centum anni, nam hoc tã-
tùm caſu, negotium diceretur antiquum, ad
effectum probandi dominium per teſtes de
fama, & de auditu, quod non eſt in caſu no-
ſtro, in quo attento tempore contractus, &
iudicij moti, vix ſunt lapſi ſexaginta anni, &
ſic non ſufficiunt, *Alex. cõſil. 83. viſo themate,
n. 8. verſic. Tamen ſecundum, vol. 1.* idem *conſil.
208. viſo Summario, à nu. 11. ad fin. lib. 2. conſil.
75. viſis, n. 3. vol. 4. & conſil. 89. nu. 5. vol. 5.* vbi
reprobat contrariam opinionem *Anton. de
Butri.* pluraq; copioſè pro hac parte cumu-
lat *Cardin. Tuſch. pract. concluſ. lit. F. cõcluſ. 66.*
5 *à n. 14. vſq; ad 34.* † qui ſubnectit, antiquita-
tem ex quadraginta annis reſultare, ſolùm
quoàd probationem famæ, ſed factum prin-
cipale, vt poſſit dici antiquum, requiritur
omninò lapſus centum annorũ, & eſſe com-
munem opinionem, teſtatur *Iaſ. conſil. 148.
n. 7. & 8. vol. 4. Soccin. Iuni. conſil. 56. nu. 11. &
13. vol. 1. & conſil. 56. n. 15. vol. 2.* & *Oſaſ. deciſ.
173. n. 1.* quos ſequitur *Dom. Cõſiliar. Hodier.
contr. 43. n. 30.*

6 Parùm etiam facit, quòd in alio iudicio,
anteà moto, & ſopito, inter Dominos de
Strambone, & Franciſcum Ferrarium, de
anno 1653. & 1654. fuerit probatum extre-
mum dominij, domus, de qua agitur, per
plures teſtes, deponentes de cauſa ſcientiæ,
quòdq; licèt inter diuerſas partes examinati
ſint, producunt tamen ſemiplenam proba-
tionem, quæ coniuncta cum alia ſemiplena
probatione, reſultante ex depoſitione illo-
rum octo teſtium de auditu, nuperrimè exa-
minatorum, audito, & citato Franciſco Ber-
7 noc, † videatur ex conſequenti, extremum
illud plenè probatum, ex his duabus ſemi-
plenis probationibus, ſimùl coniunctis, ad
*tex. in cap. fin. de ſucceſſ. ab inteſt. Bar. in l. admo-
nendi, verſ. His præmiſſis, ff. de iur. iur. Balb. dec.
56. Magon. deciſ. 46. n. 27. Afflict. deciſ. 12. nu. 3.
Minado. deciſ. 43. n. 7. Rot. Genu. deciſ. 119. n. 6.*
8 & *Verall. deciſ. 300.* ſeù 32. *part. 3.* † Hinc teſtis
vnicus, integer, & omni exceptione maior,
facit ſemiplenam probationem, *Afflict. cit.
deciſ. 12. Grammat. deciſ.* 28. & *Rot. Genuenſ.*
9 *deciſ. 42.* poſt *Felin. conſil. 2. & 3.* † Si tamen
hæc qualitas, quòd ſit omni exceptione
maior, fuerit probata, *Benintend. deciſ. 62. n.*
10 *14.* & *Roland. à Vall. conſil. 50. nu. 17.* † & ideò
iſte vnicus teſtis, coniunctus cum exemplo,
ſeù copia ſcripturæ, plenam fidem faceret,
Minad. cit. deciſ. 43. à n. 5. cum ſeqq. vel ſi cum
alijs inditijs, facientibus aliam ſemiplenam
probationem, coniungatur, vt *citat. Rot. Ge-
nuenſ. deciſ. 13. n. 16. & 24.*

11 Quià pars fallitur, in eo, quòd credit, te-
ſtes examinatos, non citata parte, ſemiple-
nam probationem facere, nam cùm iure
ſancitum ſit, vocandum eſſe eum, contrà
quem teſtis producitur, ad videndum illum
iurare, *l. ſi quandò 15. C. de teſti.* Idcircò ſi ſo-
lemnitas huiuſmodi, ſeruata non ſit, nullam
fidem teſtis meretur, *cap. 2. de teſti.* ibi, *Ecce
admonendus eſt ſemper aduerſarius, vt ad au-
diendos teſtes veniat. Quod quià hìc omiſſum eſt,
neceſſe eſt, vt quod contrà legem actum eſt, non
habeat firmitatem*; & ſic non facit ſemiplenam
probationem, nec indicium, alioquin ali-
quam haberet firmitatem, contrà cit. iura,
traduntq; *Abb. in d. cap. 2. n. 14.* dicens, tales
teſtes, nec modicum indicium facere, & ibi
etiam *Aret. n. 1. in 1. notab. Felin. nu. 3.* & *Deci.
nu. 54. Bar. in l. maritus, nu. 3. in fin. ff. de quæſt.
Paul. de Caſtr. in l. item illa, nu. 7. ff. de conſtit. pe-
cun. Gomeſ. variar. reſolut. lib. 3. cap. 12. n. 20. in*

*ſin.Gabriel.commun.concluſ.lib.2.tit.de cit.con-
cluſ.1.n.241.cum ſeqq.Maſcard.de probat.lib.1.
in præfat.quæſt.5.nu.37.Vini.opin.931.nu.7.* &
Oſaſ.deciſ.79.n.18. verſic.Nec etiam facit indi-
12 *cium;* Quod † procedit, etiam ſi eſſent mille
teſtes, *Arnald.Albert.in tract.de hereticis,quæſt.
34.n.37.verſic.Veritas tamen eſt, Burſat.conſil.
201.n.44.& n.110.in ſin.Decian.conſil.92.ſub
n.33.lib.2. Roland.à Vall.conſil.12.n.37.lib.3.
Gabriel.conſil.178.n.33.lib.1. Berdazzol.cōſil.
359.n.22.& conſil.553.n.5.Grammat.cōſil.15.
n.3.& vot.30.nu.8.*& *Maſcard.de probat.lib.1.
in præfat.quæſt.5.nu.37. & lib.3.concluſ.1166.*
13 *n.2.*†ac etiā ſi teſtes eſſent omni exceptione
maiores, ex deductis per *Farinacc.tract.de
teſti. tit. de oppoſit. contr. exam. teſti. quæſt. 72.
n.48.*
14 Quòd ſi dicatur,hos teſtes de cauſa ſcien-
tiæ examinatos, eſſe ad præſens defunctos,
quòdq; ea de cauſa non potuerint nouiter,
parte citata, examinari, & ex conſequenti,
eſſe eis fidem adhibendam; Animaduerto
pro reſponſione, quòd tùnc teſtes, nō citata
parte examinati probant,quià mortui,quā-
dò non potuerunt recipi, ea ſubſtantiali ſo-
lemnitate ſeruata, vtpotè quià imminebat
mors illorum, taliter,vt priuſquàm pars ci-
taretur, fuiſſent mortui,doctè *Veſtri.in prax.
lib.6.cap.2. rubr.de teſti. & eorum induct.nu.3.
verſic.Et quòd de futura abſentia,*quem laudat
*Farinac.loc.ſup.cit.n.49.*In caſu noſtro, teſtes
illi non ſemel, ſed bis, maximo cum tempo-
ris interuallo fuerunt recepti,citato tantùm
Franciſco Ferrario, tùnc quandò nullum
aderat impedimentum, quin etiam Bernoc,
iàm eo tempore ad iudicium vocatus, cita-
retur: Ergò non eſt habenda conſideratio,
quòd teſtes ſint mortui, dùm per partem
ſtetit, quin commodiſſimè, citato Bernoc,
reciperentur.
15 Nec tandem me mouet iactantia actorum
dicentium, adeſſe quoddam inſtrumentum
locationis factæ de domo,de qua agitur per
Camillum Macedonium debitorem, quià
præterquamquòd hoc non eſt verum in fa-
cto, in cuius diſcuſſione non apparuit de
veritate huius inſtrumenti, tamen dato ſit
verum, nihil prodeſt ad probandum domi-
nium, *l.ad probationem, C.locat.cap.inter dile-
ctos, de fide inſtr.* & *Curti.Iuni. conſil.41. nu.8.*
16 †Imò nec minùs ex ſimilibus locationum
documentis,probatur poſſeſſio,*Gloſ.in l.qui
vniuerſas,§.quòd per colonū, ff.de acquir.poſſeſſ.*
17 & *Maſcard.de probat.concluſ.1186.n.1.* † Niſi
tantùm ageretur incidenter de dominio, &
poſſeſſione, quià tùnc ſolùm per locatio-
nem,& fructuum perceptionem,dominium,
& poſſeſſio probaretur,plenè *Gratian.diſcep.
forenſ.lib.3.cap.526.à nu.27.cum ſeqq.* Vel niſi
18†producerentur plura inſtrumenta locatio-
num, cum exactionibus penſionum, quià
ſufficerent ad probandam poſſeſſionem,do-
ctè *Dom.Conſiliar.Staiban.reſolut.forenſ.lib.2.*
19 *reſolut.161.à n.1.cum pluribus ſeqq.*†Vel tan-
dem,niſi cum inſtrumento locationis,& fru-
ctuum perceptione, concurreret etiam de-
ſcriptio bonorum in cataſto, vel ſimilia ad-
minicula, quià pariter poſſeſſio ex his pro-
baretur *cit.Gratian.diſcept. tom.2.cap.293.nu.
17.* & *Dom.Staiban.reſolut.193.nu.21. & 22.*
quorum omnium in caſu noſtro, nec quidē
ſumus exhibetur, & ſic attētis omnibus me-
dijs, omninò deficit pars, in vno ex princi-
palioribus requiſitis, ad obtinendam aſſi-
ſtentiam.
20 Secundò obſtat etiam ei agendi modus,
nam regulariter non poteſt creditor,contrà
tertios poſſeſſores ſe dirigere, niſi priùs
principalem debitorem excutiat, ad *tex. in*
21 *auth.hoc ſi debitor,C.de pignor.& hypoth.*&†li-
cèt iſta concluſio limitetur, quandò patri-
monium principalis debitoris, eſt notoriè
22 non ſoluendo,*Capyc.dec.54.*ac†etiā quandò
creditor habet inſtrumentum crediti,robo-
ratum cum clauſula Conſtituti, ad *tex. in l.
fin.*& ibi *Gloſ.Bald.*& *Butri.C.de acquir.poſſeſ.*
idem *Capyc.d.deciſ.54.& deciſ.182.n.8. Alex.
conſil.185.n.3.vol.6. Neguſant.de pignor.part.
8.membr.1.n.17.verſic.Quartò fallit, Marant.
in ſpec.part.4.diſtinct.20.n.11. Conſiliar.Carle.
de indic. tom.2.lib.1.tit.3.diſput.11.num.7.fol.
231.Dom.Reg.Sanfelic.deciſ.115.* eſtq; hodiè
in Regno hoc ſpecialiter prouiſū, per *Prag.
vnic.de aſſiſt.*tamen prędicta in præsēti cauſa
nō tollunt difficultatem, non primum,quià
patrimonium principalium debitorum eſt
notoriè ſoluēdo,& pro tali ab ipſamet parte
fuit habitum, vt inferiùs probabimus; non
etiam ſecundum, quià eſt in facto animad-
uertendum, quòd prætenſum crediti inſtru-
mentum, cuius vigore agitur, fuit ſtipula-
tum de anno 1596. abſq; clauſula Cōſtituti,
vel alia æquipollenti,nec ab eo tempore fuit
in prothocollo extenſum, taliter, vt cartulæ
magis, quàm inſtrumenti nomen mereatur,
23 & quamuis†poſt quinquaginta octo annos,
defunctis Notario, Iudice, & teſtibus cura-
uerit creditoris hæres illud clàm extendi fa-
cere,cum omnibus clauſulis,præſertim cum
clauſula Conſtituti, nihilominùs hæc reaſ-
ſumptio taliter facta,eſt inualida, cōtrà *tex.
in Conſt. Regni Baiulos*, quæ non eſt correcta
per priuilegium huic Ciuitati, & Regno in-
dultum,per Cæſaream Maieſtatem, *Ratiſpo-
næ, cap.35.* per quod reaſſumptio fieri per-
mittitur,etiam defunctis Notario,Iudice,&
teſtibus, quià illud priuilegium loquitur de
reaſſumptione in pergameno facienda, ſup-
poſito, quòd idem inſtrumentum fuerit iàm
in prothocollo extenſum,& regiſtratū,quod
24 ceſſat in hoc noſtro caſu,†debebatq; in ipſa
extenſione,& reaſſumptione inſtrumenti,ci-
tari pars, de cuius intereſſe agebatur,& non
fieri clàm, idq; etiam attento dicto priuile-
gio,

gio, *Reg. Tapp. de iur. Regni, tit. de fid. inſtr. in Cōment. ad Conſt. Baiulos, §. cæterùm, n. 1. verſic. Practica tamen eſt*, quem refert, & ſequitur *Dom. Sanfelic. deciſ.* 182. *nu.* 7. cùm multa potuiſſent opponi, per quæ extenſio facta non fuiſſet, proùt practicatum legimus apud *Grammat. deciſ.* 106. *Dom. Præſ. de Franch. dec.* 77. Nec poteſt ea in medium afferri excuſatio, quòd reaſſumptionis, & extēſionis tempore, non habebatur notitia de Franciſco Bernoc tertio poſſeſſore, quià ſaltem audiri debebat principalis debitor, *Franch. loc. cit.* prætèrquāquòd rei veritate habebatur notitia de Bernoc, dùm ad illum conueniendū, inſtrumenti extenſio, & reaſſumptio parata

25 fuit; †Quod conuincitur ex eo, nam aduerſarius volens ad iudicium venire paratus, & accinctus, iuxtà admonitionem *Muſcatell. in prax. part. 1. gloſ. contemnere, nu. 4. & 5.* omnia neceſſaria diligēter præmeditatus eſt, & maturè ruminauit, obſeruans Conſilium Imperatoris, in *l. ſi auiam, C. de ingen. manumiſſ.* & ſic extendi fecit inſtrumētum, & paulò poſt

26 clientem noſtrum conuenit; † Vndè ex hac actuum vicinitate coniecturatur, & præſumitur finis, & ſcientia agentis, *l. hæredes palàm, §. ſed ſi notam, ff. de teſtam.* quemadmodū etiam ex ſcripturarum vicinitate conuincitur, *Accurſi. in l. ſi ſeruus plurium, §. fin. ff. de legat.* 1. quam rem latiſſimè exornat *Menoch. de præſumpt. lib. 1. præſumpt. 28. nu. 19. & 20.*

27 †Nec tandem eiuſmodi reaſſumptionis, ſeù reaſſumptæ, & extenſæ ſcripturæ validitas, dici poteſt canonizata, eò, quòd illius vigore, de anno 1658. S.C. per ſententiam, præſtiterit aſſiſtentiam Dominis de Strambone, cōtrà Franciſcum Ferraro, ſuper medietate cuiuſdam domus, quæ ab illo poſſidebatur, nam hoc poſſet procedere, ſi Ferrarius oppoſuiſſet nullitatem extenſionis, & reaſſumptionis, ſed quià hoc actum non fuit, imò iudicium maxima cum colluſione proceſſit, inter Strambone, & Ferrarium, idcircò non

28 poteſt dici ſanata extenſionis nullitas, †quià iudicatum non intelligitur ſuper eo, quod non fuit deductum, nec oppoſitum, *Franch. deciſ.* 110. *n.* 8. *Ann. alleg.* 102. *n.* 2. & *Dom. Reg. Galeot. contr. iur. lib. 2. contr. 34. n. 6.*

29 Verùm dato, ſed non conceſſo, quòd validè fuerit deuentum ad inſtrumenti reaſſumptionem, & extenſionem, examinari neceſſe eſt, an clauſula Conſtituti, quæ in prætenſo originali penitùs appoſita nō legitur, potuerit apponi, extendiq; ab alio Notario, poſt tot annos. Scio enim, complures grauiſſimos Anthores tenuiſſe clauſulam hanc, & ſi omiſſam, haberi pro appoſita, ità *Io: Andre. in addit. ad Speculat. tit. de inſtrum. edit. nu. 15. lit. D. verſ. Per prædicta terminatum fuit, Paul. de Caſtr. conſil. 10. n. 3. vol. 1. Soccin Seni. conſil. 101. nu. 1. & 2. lib. 3. & conſil. 55. nu. 11. lib. 4. Benintend. deciſ. 32. n. 6. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 3. tit. 1. n. 28.* & *Ann. conſil. 93. n. 15.* alios refert, & ſequitur *Mancin. tract. de iuram. part. 4. effect. 193. n. 3. Horat. Barbat. in Pragm. aſſiſtentiam, gloſ. 7. à n. 48. vſq; ad 51.* & *Dom. Reg. Merlin. contr. forenſ. centur. 1. cap. 35.*

30 In contrarium tamen, quòd omiſſa clauſula Conſtituti, non habeatur pro appoſita, ſed pro omiſſa, ſcripſerunt *Alex. cōſil. 28. lib. 2. Deci. in l. ſemper in ſtipulationibus, n. 13. verſ. Et pari ratione, ff. de regul. iur. & conſil. 246. nu. 1. verſic. Præterea, & conſil. 449. nu. 24. Cagnol. in l. ſi librarius, n. 50. eod. tit. de reg. iur. Crot. in l. ſi is, qui pro emptore, verſic. Vltimò quæritur, ff. de vſucap. Dom. Cardin. Mantic.* ſibi cōtrarius, *de tacit. lib. 3. tit. 9. nu. 34. Berdaz. clauſ. 4. gloſ. 34. n. 2. Grammat. deciſ. 103. n. 176.* quibus addo *Grat. cōſ. 111. n. 7. vol. 1. Tiraquell. in tract. de iur. Cōſt. poſſeſ. in vltim. limit. n. 15. Dominic. Gait. in tract. de credit. cap. 4. quæſit. 6. nu. 249. cum ſeqq. & quæſit. 11. nu. 2072.* plenè *Carol. Anton. Moccia. in ſylu. forenſ. cap. 27. à nu. 19. ad fin.* latiùs in terminis *Macerat.* dicens, hanc clauſulam non poſſe extendi, nec in extenſione inſtrumenti apponi, ſi fuit in origiuali omiſſa, etiamſi in eodem originali adeſſet clauſula, &c. tanquam nec ſub ea compræhendatur, *variar. reſolut. lib. 2. cap. 39.* & ità deciſum refert *Dom. Conſiliar. Hodier. contr. 44. ſub n. 80. in fin.*

31 In hoc opinionum conflictu, duæ in medium diſtinctiones afferri ſolent. Prima, quā refert, & ſequitur *Dom. Reg. de Marin. reſolut. iur. lib. 1. cap. 281.* dicens, haberi dictam clauſulam pro appoſita, ſi conſtet, fuiſſe à partibus facultatem Notario tributam, apponendi in inſtrumento omnes clauſulas conſuetas, ex authoritate *Hierony. Grat. reſponſ. 70. n. 33. verſ. Item quià dixit, lib. 1.* & *Gabriel. commun. concluſ. lib. 6. tit. de Conſuetud. concluſ. 3. n. 12. & 13.* quæ quidem diſtinctio, vereor, nè petat principium, nam dato, quòd veniat clauſula Conſtituti, ſub clauſulis conſuetis, ſtatim reſultat, vt omiſſa, indiſtinctè appoſita cenſeatur, non attento, an partes eam facultatem præbuerint, cùm clauſulæ conſuetæ, abſq; partium miniſterio, pro appoſitis habeantur, ex infinitis cumulatis per eundem *Dom. de Marin. d. cap. 281. nu. 1. & cap. 196. nu. 11.* vbi mea copioſa *addit.* ex *tex. in l. fin. §. ſi enim, C. de fideiuſſ.* cum quo concordar *tex. in l. quòd ſi nolit 31. §. quià aſſidua, ff. de ędilit. edict.*

32 Secunda eſt, vt ſiquidem in originali inſtrumento, aliqua alia clauſula legatur, quæ virtualiter, & compræhenſiuè, eam Conſtituti clauſulam contineat, & tùnc pro appoſita habeatur, ſecùs verò hoc non concurrente, & ad iſtum effectum ponderant *DD.* clauſulam, &c. *Alex. in l. Gallus Aquilius, §. idem credendum, nu. 10. ff. de liber. & poſth. Deci. conſil. 449. ſub nu. 24. Grammat. d. deciſ. 106. nu. 12. & 13.* & *Galder. in prax. inſtru. part. 2. prim.*

part.rubr.vel reaſſumptum, nu.51.fol.83. licèt
hoc etiam caſu contrarium ſcribat ſup. cit.
Maceratenſ.

33 Retuliſſe hanc controuerſiam, & opinio-
nes me minimè reduit, vt Domini mei, ſolito
animi candore deliberent, illarum vtra ſit
vera; De cætero autem non abſcondam, me
abſolutè tenuiſſe, iu meis *obſeruat.d.cap.196.
n.5.cum ſeqq.* Cõſtituti clauſulam, & ſi omiſ-
ſam, haberi pro appoſita, extendiq; poſſe in
reaſſumptione inſtrumenti, quæ ab alio No-
tario fir, quemadmodùm præter ſup.cit.de-
ciſum etiam refert *Viſcont. in ſuis cõcluſ.verb.
Notarius, col.2.verſ. Quarta authoritas,* eumq;
reportauit *Thor. in Cõpend.deciſ.tom.2. verb.
Inſtrumentũ, fol.290.col.1.in princip.* & vrgene
ineuitabiliter rationes ſumma doctrina, &
eruditione cumulatæ per *Dom. Reg. Merlin.
d.cap.35.centur.1.*

34 Atq; ideò conceſſo, quòd hæc opinio ſit
verior, debet pars animaduertere, quòd cre-
ditor voleus agere contrà rertios poſſeſſo-
res, diſcuſſionemq; principalis debitoris
euadere, ex virtute clauſulę Conſtituti, nedũ
probate debet, qnòd res fuerir in bonis, &
de bonis debitoris, ſed etiam dominium rei,
de tempore obligationis, hoc voluit *Alex.in
l.quamuis, §.ſi conductor, n.8.ff.de acquir.poſſeſſ.*
dùm inquit, *Et hanc gloſ.cum tex. dicit Angel.
ſe pluries aduocando allegaſſe, & obtinuiſſe cõtrà
aſſerentes, in ſe poſſeſſionem eſſe tranſlatam, per
Conſtitutionem precarij, quià ſi non erant cauti,
probando, conſtituentem poſſediſſe, tempore, quo
conſtituit, ſe precario nomine poſſidere, ſuccum-
bebant, & ideò tu ſis cautus in hoc probando, ſe-
cundùm eum, adde Angel.idem tenentem, in l. 2.
C.eod. & ibi hoc ſentit Gloſ. in verb.Tradita,
& notat Bar. in l.quòd meo, in princip. ſup. eod.
in verſic. Sed iuxtà prædicta.* Id ipſum docet
idem *Alex. in cit.l.quòd meo, n.22. Deci.conſil.
251.ſub nu.3. verſic. Quià Conſtitutum,* plenè
Gomeſ.ad leg.Taur.45.n.84.& 85. & *Fõtanell.
de pact.nupt.tom.1.clauſ.4.gloſ.27.n.18.& 19.*
Sicq; eſtò, quòd probationes ex aduetſo fa-
ctæ, ſint concludentes, quoàd probationem
dominij in genere (quod negatur) adhùc nõ
ſufficerent, quià probatio dominij, ad tem-
pus contractus, & celebratæ obligationis,
35 coarctata non eſt: † Quòd ſi dicatur, com-
præhendi bona etiam poſteà quæſita, ſub
effectu Conſtituti, Reſpondeo, hoc non eſſe
ſimpliciter verum, authoritate *Anton.Fabr.
in Cod.lib.7.tit.7.defin.14.& 20.* dicentis, Cõ-
ſtirutum non extendi ad bona futura, niſi de
illis ſpecialiter actum eſſet, per *tex. in l.3.§.
incertam, ff.de acquir.poſſeſſ.* vbi *Alex.nu.7.* no-
tat, poſſe fieri Conſtitutum ſuper bonis fu-
turis, quaſi dicere voluerit, ſpecialẽ requiri
expreſſionem, vt ſuper illis Conſtituaria
poſſeſſio extendatur, *Marant.de remed.poſſeſſ.
n.69. Neguſan.de pignor.membr.2.part.2.nu.3.
Tiraquell.in tract.de iur. Conſtit.par.1.ampliat.
32.nu.1.* noſter *Afflict.deciſ.37.à nu.4.* vbi ex
qno, quidam Ioannes obligauerat omnia
bona ſua, præſentia, & futura, expreſsè con-
ſtituens, ſe precario nomine poſſeſſurum,
etiam bona futura, fuit per S.C. vocarum
extendi ad ea Conſtitutum, idem *Afflict.dec.
335.nu.8. Theſaur.deciſ.215.n.7.* ac tandem
doctè cit. *Fontanell. de pact.nupt. tom.1.clauſ.
4.gloſ.27.à n.20.cum ſeqq.*

36 Præterea clauſula Cõſtituti, eatenùs ope-
ratur, vt poſſit recta via contrà tertium poſ-
ſeſſorem deueniri, principali debitore ne-
qnaquam diſcuſſo, quatenùs effectus illius
clauſulæ non ſit extinctus, vel præſcriptus;
Notum enim eſt, 30. annis, Conſtituto præ-
ſcribi per tertiũ rei poſſeſſorem, *Afflict.deciſ.
139. Fab.in C.tit.de acquir.poſſeſſ.defin.22.nu.
3.* & *Menoch.de recuper.poſſeſſ.remed.14.n.60.*
37 † & ideò ſi tertius aliquis per 30.annos poſ-
ſedit, non poteſt ab hypothecario creditore
inquietari, niſi priùs principali debitore
diſcuſſo, quià iàm præſcriptione ſopita eſt
cauſa, tollens eam diſcutiendi neceſſitatem;
38 † Imò hæc etiam opinio eſt cum tempera-
mento intelligenda, vt procedat, quãdò ter-
tius poſſeſſor acquiſiuie à debitore intrà de-
cennium, à die Conſtituti, ſed ſi acquiſiuiſſet
elapſo decennio, tùnc proculdubiò nequi-
ret, non facta diſcuſſione, conueniri, quià
res tranſiuit in eum libera à Conſtituto, cui
ab ipſo principali debitore conſtituente,
præſcriptum fuerat, per decennium, *Bar.in l.
ſi de eo 41.§.ſi fortè, ff.de acquir.poſſeſſ. cit.Fab.
in Cod.eod.tit.defin.10.* & *Theſaur.deciſ.105.n.
8.& deciſ.215.n.16.*

39 Ipſeq; idem effectus extinctionis Conſti-
tuti, reſultat per mortem conſtituentis, nec
ad hæredes tranſit, *l.cum precario, §.1.ff.de
precar. & cap.fin. eod.tit. Roman.conſil.189.in
1.dubi.in fin. Ruin.conſil.127.n.8.lib.5. Afflict.
deciſ.335.n.5. Menoch.d.tract.de recuper.poſſeſ.
remed.14.n.65. Tiraquell.de iur.Conſtit.part.2.
ampliat.13.* & *Theſaur.deciſ.38.nu.1.circà fin.*
40 † adeò, quòd ſi expreſsè paciſceretur Con-
ſtirutum poſt mortem conſtituentis, pactum
non valeret, quià eo tempore ſolnitur, & ex-
tinguitur eius dominium, & remanet poſ-
ſeſſio bonorum in hæreditate, libera à Con-
ſtituto, *l.1.§.Sceuola, ff.ſi quis teſtam. liber eſſe
iuſſus fuer. Alex.in l.quamuis, §.ſi conductor, nu.*
41 *7.ff.de acquir.poſſeſſ.* † Atq; ideò, ſi quis emat
ab hærede debitoris, rempore, quo Conſti-
tutaria eius rei poſſeſſio nomine alterius, iã
erat extincta, non poteſt inquietari à credi-
tore Conſtitutario actione hypothecaria,
niſi diſcuſſa hæreditate principalis debito-
ris, vt ſatis notanter docuit *Roman.d.conſil.
189.in fin. Marant.tract.de remed.poſſeſſ.n.61.*
& ſequitur *Barbat. in Prag.aſſiſtentiam, gloſ.7.
n.56.& 57.de aſſiſtent.*

42 Itaq; ex prædictis quocunquè ſe vertat
pars, non poteſt iuuari beneficio clauſulæ
Con-

Digitized by Google

Conſtituti, ad euadendam diſcuſſionem patrimonij principalis debitoris, vel quià non eſt probatum dominium debitoris, de tempore obligationis, vel quià Conſtitutū præſcriptum fuit ab ipſo principali debitore, ſtante lapſu decennij, vel quià illi quoq; præſcriptum fuit ab ipſis tertijs poſſeſſoribus, qui pluſquàm 30. annis, ſucceſſiuis temporibus, domum, de qua agitur, poſſederunt, vel tandem, quià per mortem principalis debitoris, pluribus decurſis iàm annis, illius clauſulę virtus euanuit, & ſucceſſiuè eſt omninò patrimonium principalis debitoris, anteà diſcutiendum, tantò magis, quià eſt idoneum, & adeò ſoluendo, vt pars eadem id agnouerit, attento, quòd de anno 1653. greſſus ſuos direxit contrà Ill. D. Beatricem Macedonio, Marchioniſſam Ruggiani, & D. Mariam Macedonio, Camilli debitoris, hæredes, iure aſſiſtendi ſuper ſeptem hæreditarijs corporibus, ſummam capientibus, ducatorum circiter 30. m. illudq; iudicium fuit cum effectu compilatum.

43 Et hinc tranſeo ad aliud motiuum denegādę variationis, quocircà omiſſa opinione relata per *Cæſar. Barzi. deciſ. 72. n. 9. cum ſeqq.* volentem, quòd creditor non poteſt tertium poſſeſſorem vrgere, & contrà illum amittit hypothecam, ſi non exegit à principali debitore, cùm potuiſſet, quam ſententiam ſecutus fuit *Fontanell. d. tract. de pact. nupt. tom. 2. clauſ. 7. gloſ. 3. part. 7. nu. 2.* & nouiſſimè *No-*
44 *guerol. allegat. 40. ſub n. 34. circà fin.* † Omiſſa, inquam, hac opinione, verè nō amplexabili, niſi tantùm ad fauorem fideiuſſoris, vt nequeat moleſtari, ſi creditor non exegit à principali debitore idoneo, qui poſteà effectus fuit non ſoluendo, cum temperamentis etiam, latè congeſtis in meis *obſer. ad Marin.*
45 *cap. 133. nu. 24. cum ſeqq.* † Saltem negari nequibit, quòd creditor, qui ſe direxit ſuper bonis poſſeſſis à Titio, non poteſt variare ad bona poſſeſſa per Caium, *Capyc. deciſ. 33. & deciſ. 62. nu. 2. cit. Barbat. in d. Prag. aſſiſtentiam,*
46 *gloſ. 2. n. 19.* & *Noguerol. allegat. 33. nu. 51.* † & licèt *Barbat. ibid. n. 93.* dicat, variationem non eſſe permiſſam poſt ſententiam, quaſi
47 eſſet contrarium antè ſententiam, † huic tamen interpretationi concludenter reſpondetur, vt nulli ſit innixa authoritati, imò repugnare menti, & verbis *Capyc.* dicentis, variationem ad alia bona, non eſſe permiſſam, lite ſuper alijs conteſtata, vt in *cit. deciſ. 33. verſic. Pro negatiua verò facit,* ex *tex. in l. ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum* 112. *ff. de verb. oblig.* cum quo concordat *tex. in l. cùm filius* 78. *§. varijs actionibus, ff. de legat. 2.*

Vndè ſperamus, eſſe omninò abſoluendum conuentum, ſub cenſura, &c. Laus Deo, & B.V.

48 Prodijt ſententia S. C. quòd abſoluatur cōuentus ab obſeruatione iudicij, referente Regio Dom. Conſiliario Io: Baptiſta Hodierna Domino meo obſeruādiſſimo, quem in eximium Præceptorem recolo. Proceſſus eſt in Banca Magnifici Caprilis, ad præſens Lombardi.

SVMMARIVM.

PActo de retrouendendo, ſemper, & quandocunq; præſcribitur 30. annis. n. 1. Sed contrarium eſt verius, quòd illi non præſcribatur, quòdq; ſit cum effectu perpetuum. n. 5. 7. 18. & 21.

Præſcriptioni, pacto renunciari non poteſt. n. 2. Sed contrarium probatur. n. 19. & 20.

Dictiones, ſemper, & quandocunq, *appoſitæ actui temporali, temporaliter operantur. n. 3. Sed hoc procedit, quandò actus eſt neceſſariò temporalis, & finiturus. n. 10. Secùs quandò non eſt neceſſariò finiturus, quià tùnc perpetuò operantur. n. 11. 12. & 13.*

Dictiones, ſemper, & quandocunq; *à lege prolatæ, 30. vel 40. annorum ſpatium important. n. 14. Secùs quandò ab homine, quià tùnc perpetuò operantur. n. 15. Et de ratione diſcriminis. n. 17.*

Præſcriptio cum mala fide, valet ad confirmandum dominium, non ad illud acquirendum. n. 4. Sed confutatur iſta diſtinctio. n. 22. & 23.

Pactum de retrouendendo, ſimpliciter conuentum, 30. annis durat. n. 6.

Pactum reemendi, ſimpliciter conuentum, differt à facultate reemendi ſemper, & quandocunq; n. 8.

Verba non debent eſſe inania, & ſine effectu. n. 9.

Societas in perpetuum contracta, durat durante vita ſociorum. n. 10. Etiam ſi centum annis viuerent. n. 13.

Actiones omnes, etiam illæ, quę à iure perpetuæ nuncupantur, 30. annis expirant. n. 14.

Legati petendi actio, 30. annis expirat, niſi ità fuerit relictum, vt poſſit quandocunq; peti. n. 16.

Fictiones circà tempus, non habent locum in diſpoſitionibus hominum. n. 17.

Contrahentes non debent decipi. n. 18.

Pactum rumpit præſcriptionem. n. 19.

Actio ex conuentione, poteſt effici perpetua. n. 20.

Præſcriptio non currit contrà eum, qui eſt impeditus agere. n. 24. Et non volenti agere, non currit præſcriptio. n. 25.

Reemendi pacto nunquam pręſcribitur, propter paupertatem venditoris. n. 26. Quià præſcribitur illi facultati, quandò eam venditor negligenter non exercuit, quod eſt ab emptore probandum. n. 27. Et tranſcribuntur verba Facchine. *n. 28.*

Iuramentum facit pactum de retrouendendo perpetuum, & liberum à præſcriptione. n. 29.

Pactum de retrouendendo, eſt omninò perpetuum, nullaq; præſcriptione tollitur, ſi res fuit viliori pretio vendita. n. 30.

ARGVMENTVM.

Reemendi facultas rem aliquam ſtabilem, ſemper, & quandocunq; competens,

**tens, non expirat curriculo triginta,
vel quadraginta annorum,ſed eſt verè
perpetua. Pro Marinella Marino.**

CONSILIVM XXX.

PEr Curiam Primarum, &
Secundarum Cauſarum
Terræ Caiuani, reperitur
demandatū Frãciſco Zam-
pella,hæredi quond. Fœli-
cis Zampella, quòd ſtante
depoſito facto per Mari-
nellam Marino, ei retro-
uendat territorium in actis deductum,quod
de anno 1623. fuit dicto Fœlici venditum,
per quond. Sebaſtianum, & Palmerium Ma-
rini, ſub pacto, *Quòd ſemper, & quandocunq;
dicti Sebaſtianus, & Palmerins,vel eins hæredes,
& ſucceſſores ſoluerint prædictos dncatos centum
triginta dicto Fœlici, vel eius hæredibus, & ſuc-
ceſſoribus,quòd dictus Fœlix teneatur,pront pro-
miſit, & ſe obliganit,dictū territorium, præmiſſis
loco, & finibus deſignatnm, cum inribus ſnis om-
nibus,retrouendere,& retrocedere, pro eodemmet
pretio, vt ſup.*
Cùmq; ad præſens ſit articulus decidén-
dus per M. C. V. ad quam cauſa deuoluta
reperitur per viam appellationis à Fœlice
interpoſitæ, volui hæc pauca referre pro iu-
ſtificandis decretis Curiarum Caiuani, quæ
confirmanda fore credimus indubitanter;
1 † Etenim & ſi magna ſit controuerſia iſta,
quam propè innumeri ſcribentes, ad fauo-
rem partis terminarunt, vt ſcilicèt pacto de
retrouendendo,ſemper,& quãdocunq;com-
petenti, triginta annis præſcribatur, vt no-
uiſſimè videre eſt apud *Dom. Conſiliar. Ho-
dier.ad Surd.deciſ.*2. qui pro hac opinione al-
legat viginti ſex grauiſſimos *DD.* quorum
ſententiam ipſe poſtmodū amplexatur, plu-
ribus fundamentis, tamen non ità explicitè
per *Dom. Hodier.* cumulatis.
Primò,quià nulli dubium eſt,quin omnis,
& quæcunq; actio, 30. vel 40. annorum cur-
2 riculo expiret,†ex effectu pręſcriptionis,cui
certiſſimè pacto renunciari non poteſt,*DD.
in l.nemo poteſt,ff.de legat.*1. *Felyn.conſil.*25.*n.*
19.& *Bald.de pręſcrip.in* 5.*par.*5.*par.principal.
quæſt.*6.
3 Secundò,quià dictio,*ſemper, & qnãdocunq;*
appoſita actui, qui de iure eſt tempore fini-
turus, non efficit actum perpetuum, ſed re-
gulatur iuxtà naturam illius, ſicùt in pro-
pria ſpecie docent *Bald. Tiraquell. Boer. Bar-
boſ.* & *Surd.* quos ſequitur *Dom. Reg. Merlin.
contr.centnr.*2.*cap.*70.*ſub nu.*31. *Conſiliar. Ari.
de Meſ.varia.reſolnt.lib.*2.*cap.*19.*n.*7.& *Eſco-
bar.de ratiocin.cap.*41.*n.*18.
4 Tertiò, omiſſis alijs, quià licèt ad impe-
diendam eiuſmodi pręſcriptionem,concur-
reret aliquo modo mala fides præſcribentis
poſſeſſoris, propter ſcientiam facultatis ree-
mendi, competentis venditori, tamen mala
fides, alioquin apta ad præſcriptionem im-
pediendam, quoàd acquiſitionem dominij,
nō eſt apta idem operari, quoàd quæſiti do-
minij confirmationem, authoritate *Anchar.
in reg.poſſeſſor,de reg.iur.in* 6. *Rnbe. Alex.cōſil.*
3.*nu.*10. *Decian.conſil.*10.*nu.*64.*lib.*1. *Thobi.
Noni.conſil.*27. *Amat.conſil.*96.*n.*34.*cum ſeqq.*
& *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent.
lib.*4.*tit.*31.*n.*23.
5 His tamen prorsùs non obſtantibus,veri-
tas eſt in contrarium, vt nimirùm huic ree-
mendi pacto, appoſito ad fauorem vendito-
ris, *ſemper, & qnandocnnq;* 30. vel 40. annis
non præſcribatur, ſed cum effectu, vendito-
rem ipſum, eſſe ad reemendum quãdocunq;
admittendum, ſcripſerunt
Purpurat. & *Alciatus,* *in l.petens, C.de pact.*
Idem *Alciat.in rubr.de præſcript.n.*64.
*Crot.in l.nemo poteſt,n.*81.*ff.de legat.*1.
Saiſelli.in ead.l.n.fin.&
*Guttier.n.*468.*cum ſeqq.*
*Igne.in l.in cognitione,à n.*76.*vſq; ad* 173.*ff.
ad Syllan.*
Bald.in Margarit.verb.Præſcriptio.
*Didac. Perez in l.*2.*tit.*13.*lib.*3. *ordinament.
col.*1228.
*Azeued.in l.*4.*tit.*15.*n.*5.*lib.*4.*recopilat.*
*Angel.Aret.conſil.*116.*n.*25.
*Soccin.conſil.*86.*lib.*1.*& conſil.*166.*vol.*2.
*Fulgoſ.conſil.*123.
*Barbat.conſil.*51.*nn.*9.*vol.*1. *& conſil.*22. *in
vltim.dubit.vol.*4.
*Pariſ.conſil.*92.*vol.*3.
*Andre.Sicul.conſil.*51.*n.*10.*lib.*1.
*Gigas conſil.*58.*n.*8.*&* 20.
*Cephal.conſil.*724.*vol.*5.
*Caſſane.conſil.*11. qui ità refert iudicatum
in Curia Parlamenti Burgundiæ, idem *Caſ-
ſane.ad Conſuetud.Bnrgnnd.rnbr.des rentes,§.*1.
*gloſ.*1.*n.*8.*verſic.Limita.*
*Petr.Gerar.ſingnl.*18.
*Fabian. de Mont.tract.de emption. & vendit.
part.*3.*qnæſt.*7.*princip.*
*Valaſc.de inr.emphyt.quæſt.*11.*n.*17.
Gabriel. qui dicit, hanc opinionem eſſe
communem, & pro ea iudicatum, *commun.
concluſ.lib.*5.*tit.de præſcript.concluſ.*6.*n.*6.
*Miſinger.ſingul.obſeruat.centur.*1.*obſeru.*16.
vbi ſæpè ità refert iudicatum in Camera
Imperiali.
*Gaill.lib.*2.*obſeruat.*18.
*Pappon.lib.*11.*tit.*6. *Arreſt.*5.
*Gomeſ. variar. reſolut. lib.*2. *cap.*2.*num.*28.
ſignanter in *verſic.Sed his non obſtantibus,* qui
allegat cit. *Fabian.de Mont.* celebrem Aduo-
catum Conciſtorialem.
Cenall. qui monet, tenendam eſſe hanc
opinionem, in iudicando, & conſulendo,
quæſt.

quæſt. commun. contr. commun. quæſt. 207.
Facchine. qui eandem acriter defendit, *contr. iur. lib. 2. cap.* 13.
Ttraquell. de retract. conuent. §. 1. *gloſ.* 2. *à nu.* 15. *cum ſeqq.*
Oſaſ. deciſ. Pedam. 69. *ſub nu.* 12. *verſic. Contrariam tamen.*
Rot. Auen. deciſ. 129. *n.* 4. &
Magon. deciſ. Rot. Floren. 105.
6 Potiſſimum, & ineuitabile huius opinionis fundamentũ eſt, quià regulariter, quãdò reemẽdi facultas ſimpliciter paciſcitur, nec inter temporales limites coarctatur, tùnc triginta annis durat, nec breuiori temporis interuallo, expirat, *Angel. cõſil.* 55. *Alex. cõſil.* 228. *col. fin. verſic. Non obſtat, etiam ſi diceretur, vol.* 6. *Ruin. conſil.* 84. *n.* 14. *lib.* 1. *Zaſi. cõſil.* 12. *n.* 75. & *Balb. tract. de præſcrip. in* 3. *quæſt.* 5. *par. princip.* ex *tex. in l. ſi quis,* §. 1. *C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor.* & in *l.* 1. *C. de annal. except.*
7 †Igitùr facultas reemendi *ſemper, & quandocunq;* non debet eodem tempore perimere, ſed perpetuò durare, ad differentiam pacti
8 de retrouẽdendo, ſimpliciter ſtipulati, †alioquin nullum inter vtrumq; paciſcendi modum daretur diſcrimen, contrà *tex. in l.* 2. *C. de pact. int. emptor. & vendit.* vbi differentia cõſtituitur inter pactum de retrouendendo ad tempus, & pactum perpetuitate vallatũ,
9 † eſſentq; illa verba, *ſemper, & quandocunq;* prorsùs inania, & vacua ab effectu, contrà *tex. in l. ſi quandò, ff. de legat.* 1. & in *l.* 1. §. *hac autem verba, ff. quòd quiſq; iur.*
10 Nec fundamẽta partis in aliquo releuant. Et primum, vt dictio, *ſemper, & quandocunq;* non faciat actum perpetuum, ſed appoſita actui temporali, eſſe temporalem, eſt veriſſimum, quandò tamen actus eſt neceſſariò temporalis, exemplo cõtractus ſocialis, qui cùm ſit neceſſariò reſoluendus per mortem alterius ex ſocijs, ex conſequenti fit, vt etiam ſi ſocietas in perpetuum paciſcatur, extinguitur tamen per obitum alterius ſociorũ,
11 vulgat. *l.* 1. *ff. pro ſoci.* Sed quandò †actus non eſt neceſſariò finiturus, tùnc falſiſſimum eſt aſſerere, vt 30. vel 40. annis expiret, licèt fuerit in perpetuum conuentus, ſed veriùs eſt, vt in perpetuum duret, *Bar. in l.* 1. *ff. quemadm. vſusfruct. amit.* & in *l. Centurio, nu.* 22. *ff. de vulgar. & pupill. Pariſ. conſil.* 66. *nu.* 29. *vol.* 3. *Decian. cõſil.* 34. *n.* 45. *vol.* 3. & *Macerat. variar. reſolut. lib.* 2. *reſolut.* 40. *n.* 2. qui omnes, cum alijs infinitis, quos conſultò omitto, concludunt, dictionem, *quandocunq;* omne tempus compræhendere, & ad omne tempus ap-
12 plicari, †proùt etiam dictio, *ſemper,* vt pariter omne tempus includat, temporiſq; ſucceſſionem, & perpetuitatem denotet, affirmant *Gloſ.* & communiter *DD. in l.* 1. *ff. ſolut. matrim. cit. Pariſ. cõſil.* 90. *n.* 28. *vol.* 2. *Surd. dec.* 112. *n.* 4. idem *deciſ.* 255. *n.* 7. & *conſil.* 179. *nu.* 14. & latiùs *conſil.* 281. *n.* 18. *cum ſeqq. vol.* 4.

13 Imò eadem *cit. l.* 1. *ff. pro ſoci.* hanc veritatem fortiter obuallat, dùm inquit, ſocietatem in perpetuum contractam, ad vitam ſociorum reſtringi; Vndè ſi ſocij centum annis viuerent, ad centum annos ſocietas protraheretur: Ergò verba denotantia perpetuitatem, reſtringuntur tantùm, quandò habent limites neceſſariò terminantes, quibus ceſſantibus, ad omne tempus indeterminatè protrahuntur.
14 Sed meliùs reſpondeo cum ſubtiliſſimo *Facchine. cit. cap.* 13. *lib.* 2. vt tùnc verba, *ſemper, & quandocunq;* ad 30. annos reſtringantur, cùm à lege proferuntur, ad euitandam contrarietatem, & repugnantiam iurium; etenim cùm omnes, & quaſcunq; actiones, 30. annis durare ſancitum ſit, *l. ſicùt, & l. omnes, C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor.* neceſſe ſit, vt cùm per aliam legem, aliqua actio perpetua appellatur, ac ſemper, & quandocunq; duratura, ad 30. annos reſtringatur, & non vltrà, nè contradictionem dicere videatur, cum alijs iuribus, volentibus, vt per 30. an-
15 norum curſum, omnis actio tollatur. †Quãdò autem memorata verba, in diſpoſitione hominis repetiuntur appoſita, tùnc perperã ad 30. annos reſtringuntur, ſed perpetuam temporis ſucceſſionem important, ſicuti doctè præter *DD.* per *Facchine.* adductos, ponderant *Cephal. conſil.* 40. *n.* 5. *cum ſeqq.* de communi *Roland. conſil.* 96. *in fin. vol.* 1. quem ſequitur *Macerat. d. reſolut.* 40. *n.* 5. & 6. *lib.* 2. &
16 *Oſaſ. cit. deciſ.* 69. *ſub n.* 12. † vbi ponderat ad propoſitum, quòd licèt legatorum actio 30. annis tollatur, nihilominùs ſi legatum relinqueretur, cùm hoc, vt poſſit *quandocunq;* peti, tùnc propter illam amplam dictionem, in hominis diſpoſitione appoſitam, legati actio efficeretur cum effectu perpetua, ac ab omni præſcriptionis periculo libera, ex notabili doctrina *Bar. in l.* 1. *n.* 2. *ff. quemadm. vſusfruct. amit.*
17 Ratio diſcriminis eſt, quià lex, omnes quaſcunq; actiones etiam perpetuas, ad 30. annos reſtringi ſtatuit, nam perpetuum fingit tempus 30. annorum, ſicq; fictione quadam, omnes actiones, quas ſemper duraturas lex appellat, tali tẽpore expirant; Atqui in diſpoſitionibus hominum, conceptis ſub verbis denotantibus tempus perpetuum, eiuſmodi fictio admitti nequit, & proindè perpetuitas capienda eſt phyſicè, non fictè, ad *tex.* notabilẽ, in *l. ſi quis* 4. *C. de his, qui veni. ætat. impetr.* vbi expreſsè fictio circà tempus prohibetur, in hominum diſpoſitionibus.
18 Et reuerà, ſi noſtrum reemendi pactum, perpetuis verbis conceptum, ad 30. vel 40. annos reſtringeretur, certè deceptus venditor remaneret, dùm credens, ſibi quandocunq; eam facultatem competere, nulloq; temporali termino ſubiacere, ſe poſteà excluſum noſceret, prętextu, quòd ſex, vel octo
luſtro-

Digitized by Google

luſtrorum ſpatio ſiluiſſet, contrà *tex. in l. 1. §. magiſtrum autem, ff. de exercit. act.* ibi, *Alioquin contrahentes deciperentur*, iſtoq; argumento vtitur doctiſſimus *Cevall. d. quæſt. 207. à n. 14. cum ſeqq.*

19 Aliud etiam partis fundamentum, vt præſcriptioni nequeat per pactum renunciari, fallax eſt, nullamq; habet, nec quidem apparentem firmitatem, tùm ex deductis per *Rebuff. in tract. de mercat. minut. venden.* dicẽtem, quòd pactum rumpit præſcriptionem, id, quod mihi videtur indubitatum, attento illo iuris principio, vt præſcriptio ſit introducta ad fauorem poſſidentis, & in odium non petentis, cui quidem fauori, per pactum poteſt renunciari, vulgat. *l. ſi quis in conſcribendo, C. de pact.*

20 Tùm etiam ex cumulatis per *citat. Gomeſ. variar. reſolut. lib. 2. d. cap. 2. de emption. & vendit. ſub n. 28. in fin. verſic. Primò quià*, vbi dicit, quòd ex conuentione partium, poteſt actio, & obligatio effici perpetua, & extendi in infinitum, ex *tex. in l. ſi ità ſtipulatus, ff. de fid. inſtrum. in l. 4. ff. de damn. infect. in l. ſi finita, & l. qui bona fide, §. fin. ff. eod.* & meliùs, quã alibi, *tex. in l. quòd ſi nolit, §. ſi quid ità, ff. de ædil. edict.* ibi, *Si verò conuenerit, vt in perpetuum redhibitio fiat, puto, hanc conuentionem valere.*

21 Si ergò poteſt actio, vel obligatio, pacto effici perpetua, ex conſequenti non ſolùm poteſt pacto præſcriptioni derogari, ſed imò noſtra reemendi actio, pactata ab vtroque contrahente, ſub verbis aptis compræhendere omne tempus, & perpetuitatem denotantibus, non expirauit per lapſum 40. vel plurium annorum, alioquin alterum de duobus ſequeretur, quòd vel ex cõuentione, non poſſet fieri actio perpetua, contrà iura mox allegata, vel nulla daretur verborum aptiuitas ad faciendã actionem perpetuam, ſi ſatis non eſſent verba, *ſemper, & quandocunquè.*

22 Nec omiſſum faciam poſtremum argumentum partis, quæ ad euitandam malam fidem poſſidentis rem, cum obligatione retrouendendi, putat, valere præſcriptionem cum mala fide, non ad acquirendum, ſed ad cõfirmandam acquiſitionem, ſemel factam, eſt enim intolerabiliter æquiuocum, nam qui poſſidet rem ſub neceſſitate retrouendendi, & ſucceſſiuè reuocabiliter, per præſcriptionem pacti de retrouendendo, acquirit poſſeſſionem irreuocabilem, quam antè præſcriptionem non habebat, & ſic acquirit poſſeſſionem, cum noua qualitate, & non eſt cõfirmare poſſeſſionem ſimpliciter, ſed quid noui poſſeſſioni addere, tollendo per præſcriptionem, ius reemendi competens venditori.

23 Præterea, & meliùs dico, eſſe prorsùs falſam opinionem, vt valeat præſcriptio cum mala fide, ad confirmandum, non ad acquirendum dominium, amplexatam per *DD.* ſuprà relatos, *nu. 4.* quos ſequitur *Dom. Conſiliar. Hodier. d. obſeruat. 2. n. 10.* etenim vel loquuntur de iure ciuili, vel de iure canonico; ſi de iure ciuili, & diſtinctio inter confirmationem, & acquiſitionem dominij, eſt impertinens, quià eo iure (quod non eſt dubium, quin ſit quoàd præſcriptionem de iure canonico correctum) valet præſcriptio cum mala fide, etiam ad acquirẽdum dominium, *d. l. omnes, & l. cùm notiſſimi, C. de præſcript.* Vel loquuntur de iure canonico, & eo attento, nulla valet ſinè bona fide præſcriptio, vt habetur in *cap. fin. de præſcript.* Vndè ſi ad confirmandum dominium, daremus valere de iure canonico præſcriptionem cum mala fide, ſtatim reſultaret, quòd aliqua præſcriptio cum mala fide valeret, contrà regulam *d. cap. fin.*

24 Prędictis addimus, quòd non ſolùm concurrit in hoc noſtro caſu mala fides poſſeſſoris, ſed etiam legitimum impedimentum agendi, reſpectu ipſius venditoris, quo caſu, cõtrà illum prę̨ſcriptio nequit allegari, quià cùm ſit introducta in odium non petentis, ex conſequenti, exiſtente petendi impedimento, ceſſat illud odium, & ſucceſſiuè præſcriptio, *Iaſ. in §. rursùs, nu. 25. & 26. inſt. de*
25 *action.* & *Oſaſ. decis. 177. nu. 2.* †Hinc inoleuit adagium, vt non valenti agere, non currat præſcriptio, *l. 1. §. fin. C. de annal. except. auth. niſi tricennale, C. de bon. matern. & l. in rebus, §. omnis, C. de iur. dot. Bar. in §. hæc autem, auth. vt cùm de appellat. cognoſ.* & *Iaſ. in d. §. rursùs, nu. 24.* cum alijs infinitis, quos omittimus.

26 Impedimentum autem hac in ſpecie, fuit continua paupertas, & inopia Sebaſtiani, & Palmerij Marini venditorum, eorumq; hæredum, quæ ex plurium teſtium depoſitionibus, concludentiſſimè probata eſt, eaq; ſtante, nõ præſcribitur per emptorem pacto
27 reemendi, †nam vt dicit *Ioſeph Ludouic. deciſ. 52. n. 37.* non ſufficit, quòd per emptorem allegetur, præſcriptum eſſe reemendi pacto, ſed opus eſt, quòd ab eo probetur venditoris negligentia, quarè nõ priùs reemit, ſequitur *Ariſm. Tepat. variar. iur. ſentent. tit. de præſcript. 30. vel 40. annor. cap. 3. in fin.* &
28 † magiſtraliter *Facchine. d. lib. 2. cap. 13. circà medium*, dicens, *Secùs eſt in venditore, qui ſi non redimat, non ſtatim credere debet emptor, eum redemptionis gratiam facere velle, ſed fortaſsè non redimere, quià nõ habet ad redimendum paratam pecuniam, ità dicebat Couar. & antè eum Ruin. conſil. 111. n. 8. lib. 1. & poſt vtrumq; Io: Baptiſ. Cephal. inter Conſilia Dom. Io: Cephal. conſil. 316. n. 17. lib. 3.* Hactenùs *Facchine.*

29 Rursùs in inſtrumento venditionis, ac ſuper omnibus pactis in eo contentis, fuit ab vtraq; parte iuratum, & virtus iuramenti eſt impedire præſcriptionem, ac reddere pactum reemendi, omninò perpetuum, *Roland.*

consil.

conſil.25.vol.2. & *Oſaſ.dec.69.ſub n.12.verſic. Dixi tamen*, vbi appellat iſtam opinionem magis communem, pluresq; congerit Anthores, omninò apud eum videndos.

30 Demùm adeſt exceſſus valoris, nam ſicuti in facto probatum eſt, territorium in actis deductum, licèt fuerit venditum pro ducat. 130. tamen in effectu erat valoris duc. 170. quo caſu propter exceſſum valoris rei, viliori pretio venditæ, nullo pacto, poteſt prætendi *eſſe* præſcriptum facultati reemendi, ſed erit omninò perpetua, ſic docet *Tiraquell.* contrariæ alioquin opinionis acerrimus defenſor, *de retract.conuent.§.1.gloſ.2.ſub n:34.verſic.Vbi ex hoc.*

Ex his vltrò ceſſit pars certamini, & accepto depoſito, cliens noſtra obtinuit territorium, olim à ſuis maioribus venditum. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

DOm. V.I.D. Franciſcus Antonius Andreaſſus *laudatur.n.1.*

Mulier, quæ iuxtà nouum vſum Nobilium Platearum Capuanæ, & Nidi matrimonium contraxit, ſi decedat ſinè filijs, non poteſt diſponere, niſi de medietate dotium, etiam nouiter ab ipſa acquiſitarum, aliundè quã ab agnatis, & cognatis ipſius mulieris.n.2.10.11.12.18.19.& 23. Ponderatur in contrarium authoritas Camill. Salern. Molfeſ.*&* Marcian.*n.20.Sed confutatur.n.21.*

Limita principalem concluſionem, ſi mulier, quæ iuxtà nouum vſum contraxit, ſibi reſeruaſſet facultatem diſponendi, iuxtà Conſuetudines in ſcriptis redactas, & in iſto caſu ſaluatur opinio Salern. *& ſequacium.n.22.*

Mulier poteſt liberè diſponere de dotibus ab ipſa acquiſitis, propter ſuam pulchritudinem, vel nobilitatem.n.3. Reſeruata tantùm filijs legitima de iure communi.n.4.

Limita prædictam concluſionem, ſi mulier ex conuentione, ſubmiſiſſet ſua bona libera, ſub certa diſponendi forma.n.5.

Poſſidens bona libera, poteſt ex pacto illa ſubmittere Conſuetud.*n.6.*

Exteri poſſunt ex pacto ſe ſubmittere noſtris Conſuetud.*n.7.*

Nouus vſus Platearum Capuanæ, & Nidi, inter perſonas, quæ non ſunt de illis Plateis, dicitur pactum.n.8. Quò verò ad Nobiles illarum, dicitur Conſuetudo.n.9.

Expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, fruſtatoria eſt. n.13.

Pater, qui iuxtà nouum vſum contraxit, excluditur à ſucceſſione filij, reſpectu bonorum maternorum, etiam ab illis, defunctæ matri obuentis, aliundè quàm ab agnatis, & cognatis.n.14.

Conſanguinei ex parte matris, defuncto filio, dicuntur ſuccedere matri, non filio, ſi filius fuit ſuſceptus ex matrimonio iuxtà nouum vſum.n.15.

Dotium reſtitutio ex nouo vſu, facienda eſt conſanguineis mulieris, defuncto filio ſinè filijs, & ab inteſtato. n. 16. Excluſo donante, & ità decifum iunctis Aulis.n.17.

Nouus vſus pinguius prouidet, quàm Conſuetudines in ſcriptis redacta.n.19.

Nouus vſus comprahendit etiam bona extrà diſtrictum, & nouiter quæſita.ſub eod.n.19.

ARGVMENTVM.

Mulier, quæ iuxtà nouũ vſum Nobilium Platearum Capuanæ, & Nidi ſimpliciter contraxit, non poteſt de dotibus ſuis, etiam nouiter, & aliundè quæſitis, quàm ab agnatis, & cognatis, diſponere vltrà medietatem, ſi ſinè filijs decedat, niſi in capitulis matrimonialibus, ſibi diſponendi facultatem reſeruauerit, iuxtà Conſuetudines in ſcriptis redactas. Pro Domina Mariana Cangiano.

CONSILIVM XXXI.

1 EX obitu Magnificę Ioannę Cangiano, orta eſt contentio inter Magnificum Dom.V.I.D. Franciſcum Antonium Andreaſſum, primarium, & clariſſimum noſtrorum Tribunalium Cauſarum Patronum (quem ipſe in eximium meum Præceptorem recolo) virum, hæredemq; teſtamen-
2 tarium dictæ Ioannæ, cum † Dom.Mariana Cangiano, eiuſdem Ioannæ ſorore vtrinq; coniuncta, quæ præter alias nõ iniuſtas prætenſiones, potiſſimùm expoſtulat, quòd dictus Dom.Andreaſſus, relaxare ad ſui fauorem debeat, integram medietatem dotium dictæ Ioannę, licèt illi aliundè obuentarum, quàm ab eius agnatis, & cognatis, ſtante, quòd matrimonium olim contractum inter ipſam Ioannam, & Dom. Andreaſſum, ſimpliciter contractum fuit, iuxtà vſum Nobilium Platearum Nidi, & Capuanæ, abſquè
3 alia lege, circà modum diſponendi; † licèt enim poſſit mulier liberè diſponere, de bonis, & dotibus ſuis, ſibi obuentis ex ſucceſſione primorum maritorum, vel de dote ſibi conſtituta à viro propter nobilitatem, vel pulchritudinem, cùm in vtroq; caſu, talis dos non obueniat à linea paterna, vel materna, vt dicit *Napodan.in Conſuetud.ſi quæ moriens, verb. Et alijs, verb.Cognatis, & verb. Saluo, n.48. & 49.* vbi diſtinguit omnes ſpecies bonorum, quæ mulier habere poteſt: & quoàd hæc dicit, quòd ſunt ſub libera eius diſpoſitione, ſeruata forma iuris cõmunis, ſic etiam *Camill.Salern.in ead.Conſuetud.in*

V Apo-

Digitized by Google

Apoſtilla, incipiente, *Ex hac Conſuetudine*, aliiſq; relati per *Thor.in Compend.deciſ.tom.3. par.2.verb.Mulier extera, Neapoli commorans, &c.* & de hoc eſt cōpacta integra *deciſ.Dom.*
4 *Regent.Rouit.*100.vbi refert † fuiſſe declaratum per S. C. iunctis Aulis, in gradu reclamationis, quòd de quadam ſumma ducat. 2000.datorum à viro vxori, in augumētum dotis, & compenſationem nobilitatis, erat deducenda in beneficium filij,ſola legitima, attento iure cōmuni, non attenta *Conſuetud.* firma quoàd reſtantem quantitatem diſpoſitione materna.

5 Tamen certiſſimum eſt, hoc eatenùs locum habere, quatenùs aliter per pactum non fuiſſet conuentum, quià tùnc poſſet ex conuentione mulier, ſua bona libera, qualia ſunt bona ei aliundè obuenta, quā ab agnatis, & cognatis, ſub certa diſponendi forma ſubmittere, tam ad fauorem filiorum naſciturorum, quàm ad fauorem ſuorum conſanguineorum, filijs non exiſtentibus, quod mihi ſuadeo, non ſolùm, quià pactum (vt
6 inquiunt) rumpit legem, ſed † etiam, quià hoc ipſum videmus eſſe verum, in omnibus quibuſcunq; perſonis, habentibus intrà diſtrictum huius Ciuitatis bona libera, quià poteſt illa ſubmittere *Conſuetud.* vel aliter pacto ligare, *Giurb.ad Conſuetud.Meſſan.cap. 1.gloſ.7.part.1.fol.144.nu.60. Molfeſ. ad Conſuetud.part.1.cap.4.ſub nu.22.& conſil.5.n.20.* & *Dom. Reg. Marcian.* alios referens, *diſput.*
7 *44.n.1.lib.1.* † loquentes in exteris,qui licèt non ſubiaceant *Conſuetud.* tamen poſſunt,ſe, & bona ſua, illi ex pacto ſubmittere.

Ità egit Magnifica Ioanna Cangiano,quę cùm potuiſſet ſibi in capitulis matrimonialibus reſeruare liberam facultatem diſponendi de ſuis dotibus, quæ ſua natura erant liberæ, & non ſubiectæ *Conſuetud.* voluit in nouiſſimis nuptijs, cum D. Andreaſſo contractis, iuxtà nouum vſum Nobilium Pla-
8 tearum Capuanæ, & Nidi contrahere, † qui quidem vſus,reſpectu perſonarum,quæ ſunt extrà dictas Nobiles Plateas, non cadit in aliud elegans nomen, quàm in pactū, prout determinauit S.C. teſte *Dom. Regent. Capyc. Latr.dec.35.in fin. verſic.Fuit etiam pro maiori parte cōcluſum,* ità etiam voluit *Molfeſ.* quem ſequitur *Dom. Marcian.d.diſput.44. nu.11.* & conſentit quoq; *Dom. de Franch.* dùm dicit, quòd per hunc nouum vſum excluduntur parentes à filiorum ſucceſſione,tanquam ex
9 pacto,*deciſ.552.n.16.*†licèt inter Nobiles illarum Platearum,iſte nouus vſus non ſit pactum, ſed verè Conſuetudo, *Afflict.*quem ſequitur *Dom.Conſiliar.Theodor.allegat.1.à nu. 49. vſq; ad 52.*

10 Pacti autem huiuſmodi plures ſunt effectus,duo autem principaliores,& potiſſimi; Alter, qui filiorum procreandorum ſucceſſionem reſpicit, de quo nos non loquimur, cùm non faciat ad cauſam; Alter verò, qui verſatur, circà quomodò poſſint mulieres de dotibus ſuis diſponere, & de hoc (circà quod præſens negotium verſatur) habemus verba expreſſa dicti noui vſus,deſumpta (vt circumfertur) ab antiquis Notariorū huius Ciuitatis prothocollis, eaq; refert *Iacob. Anell.de Bott.* ſiuè, vt alij dicunt, *Camill.Saler. ad Conſuetud. ſi quis, vel ſi qua, tit. de ſucceſſ. ab inteſt. fol. mihi 132. Afflict. deciſ. 237. Franch. deciſ.92.* & *Pont.conſil.9.nu.8.* & ſunt hæc, quæ ſequuntur, *Secundùm morem Capuanæ,& Nidi, mulier cum liberis,non poteſt diſponere de dotibus, niſi de decem partibus vnam, ſinè liberis verò, de medietate tantùm*;Vndè apparet, quòd nullam habemus gloſſandi, & interpretandi neceſſitatem, ſi adſunt verba expreſſa, quæ petitionem Dom. Mariannæ canonizant, vt cū potuerit Magnif.Ioanna, carens filijs, de ſuis integris dotibus diſponere,poſtquam per pactum,ſe ligauit ad beneficium ſuorum proximiorum,non potuit, niſi de illarum medietate tantùm.

11 Nec quærendum eſt, an dicta verba,in ſecunda parte, ſint intelligenda de medietate dotium obuentarum mulieri, ab agnatis, & cognatis,an etiā de illis,quę aliundè mulier acquiſiuit, ſcilicet ab alijs perſonis prorsùs extraneis;cùm certè iſthęc indagatio ſit impertinens, tùm,quià dicta verba non diſtinguunt, tùm etiàm, quià reſpectu dotium antiquarum, ſcilicet obuentarum ab agnatis, & cognatis ipſius mulieris, iam habemus Conſuetudines in ſcriptis redactas, prorsùs diſtinctas, & diuerſas ab vſu Capuanæ, & Nidi, quibus datur norma mulieribus,quomodò debeant de ſuis dotibus diſponere, nimirùm exiſtentibus filijs, de decima tantùm, vt in *Conſuetud.ſi qua moriens,tit.de mulier.habent.fili.* filijs verò non exiſtentibus,de ſola medietate, ſeruata forma generalis *Cōſuetud. & ſi teſtator, tit. de ſucceſſ. morient. ſinè fili.*

12 Ex hoc ſequitur, nouum vſum Nidi, & Capuanæ, per quem reſtringitur facultas mulieri decedenti ſinè filijs, diſponendi ſolummodò de medietate ſuarum dotium,loqui, & intelligi de dotibus nouiter, & quomodocunq; quæſitis per mulierem, etiam ab extraneis perſonis, alioquin iſte nouus vſus, quoàd hanc partem, fruſtrà introductus fuiſſet, & ideò diximus,eſſe pactū,quaſi non ex lege, ſiuè Conſuetudine ſcripta, ſed ex conuentione imponat ſibi mulier frenum quoàd ea bona, quorum liberam habebat diſpoſitionem, quæq; ſub ſuis liberis erant habenis, & hoc eſſe arbitror,id,quod in terminis noſtris voluit dicere *Dom. Reg. Capyc. Latr. conſult.91.nu.8.* in illis verbis, *Et ſic eo ipſo,quòd matrimonium eſt contractum ſecundùm Conſuetudinem Capuanæ,& Nidi,quamuis bona in dotem data, non eſſent ſubiecta Conſuetud. non*

poterit

Digitized by Google

poterit diſponere, niſi ſeruata forma illius, hoc eſt de medietate, non exiſtentibus filiys. Id, quod etiã corroboratur authoritate *Piſanell. in Apoſtil. ad Conſuetud. & ſi teſtator*, incipiente, *Tenet Napod. hic*, qui amplexando dictum *Napod.* quòd non poſſit mulier de dote diſponere, ſi ſtipulata ſit, dotem alteri poſt mortem reddi, ſubdit, quòd hodiè ceſſat difficultas iſta; Nam ſtipulantur capitula iuxtà nouum vsũ, quoàd excluſionem parentum à ſucceſſione filiorum, ſed quoàd diſpoſitionem dotium, reſeruatur facultas diſponendi iuxtà *Conſuetud.* in ſcriptis redactam, quaſi velint *Napod. & Piſanell.* quòd cùm nouus vſus importet, tam excluſionem parẽtum à ſucceſſione filiorum, quàm etiam pactum reddendi medietatem dotium, etiam nouiter quęſitarum per mulierem decedentem ſinè filijs, in beneficium ſuorum ptoximiorũ agnatorum, propterea ad euitandum hoc pactum, ſiuè manis tacitam conuentionem, ſtatuitur expreſsè in capitulis, quòd mulier poſſit diſponere, ſeruata forma *Conſuetud.* in ſcriptis redactæ, quę ſolùm de bonis antiquis locuta eſt; Et quòd ad hunc finẽ fiat expreſſio prædicta, patet, quià inter mulieres Neapolitanas, habentes dotes conſiſtentes ſolùm in bonis antiquis, eſt prorsùs inutilis, ſtante præciſa neceſſitare diſponendi de illis, iuxtà
13 *Conſuetud.* in ſcriptis redactam, †iuxtà regulam illam, vt ſit fruſtatoria expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, quæq; veniunt, ex diſpoſitione iuris, ad *tex. in l. hae verba, ff. de legat. 1. l. cùm quid, & l. certum, ff. ſi cert. petat. tum concord.* In caſu noſtro, non fuit conuentum, quòd diſpoſitio fieret ſecundùm *Conſuetud.* in ſcriptis redactã; Igitùr firmo ſimpliciter remanente pacto Capuanæ, & Nidi, non potuit Magnif. Ioanna de ſuis integris dotibus, etiam nouiter quæſitis diſponere.

14 Pręterea corroboratur noſtra propoſitio, quià ſi matrimonium contractum iuxtà nouum vſum, diſſoluatur per mortem mulieris, ſuperſtite filio, qui deindè decedat in pupillari ætare, vel quandocunq; ab inteſtato, viuo patre, certè pater à filij ſucceſſione, & à proprietate illius excluderetur, reſpectu bonorum filio obuentorum à matre, & linea materna, ſiuè ſint bona per matrem nouiter quæſita, ſiuè ſint antiqua, quià hoc vnum quætitur, an ſint bona materna,
15 †& quod magis eſt, nam hi cõſanguinei non dicuntur ſuccedere filio mortuo, cuius reſpectu bona à matre obuenta, poſſent dici antiqua, ſed ſuccedunt matri (per quam ſupponimus, fuiſſe bona nouiter quæſita) *Frãch. cit. deciſ.* 192. quam *deciſ.* quoàd hoc, vt ſucceſſio fiat matri, non filio, approbat, & defendit *Dom. Reg. Capyc. Latr. conſult. 20. nu. 1. cum ſeqq. & ſub nu. 11. verſic. Pro declaratione*
16 *igitùr*, †quià attentis verbis noui vſus, mortuo filio, facienda eſt dotium reſtitutio, hæredibus, & ſucceſſoribus mulieris, hoc eſt proximioribus illius, *Napod. in Conſuetud. ſi quis, vel ſi qua, n. 202. verſic. Tertiò quæro, & n. 222. verſic. Mortuus igitùr*, & ibi *addit. Piſanell. Afflict. d. deciſ. 202. verſic. Conſuetudo Capuanæ, & Nidi, Conſiliar. Theodor. allegat. 79. n. 23.* & *Dom. Reg. Rouit. deciſ. 87. n. 13. & deciſ. 110. n.*
17 12. †taliter, vt vigore iſtius noui vſus, etiam dotantes, vel proximiores dorantium excludantur, mortuo filio, cùm abſolurè ſuccedant proximiores ex parte matris, dotantibus excluſis, prout fuir deciſum iunctis Aulis per S.C. pro D. Antonio Caracciolo, contrà Ill. Ducem Belcaſtri, vt ex proceſſu
18 in Banca Magnif. Fuſci. †Ergò ex prædictis eſt indubiranter verum, quòd ptoximiores mulieris ſuccedant in doribus, qualeſcunq; illæ ſint, ſiuè conſtent ex bonis antiquis, ſiuè ex bonis nouiter quæſitis: Et quòd hoc ſit verum, patet ad oculum, nam defuncto filio, ſuccedunt proximiores ex parte matris, ipſi matri, etiam in bonis nouiter à matre quæſitis, iſtaq; ſucceſſio nõ fit attento iure communi, quià vigore illius ſublara eſt differentia agnationis, & cognationis, nec bonorum diſtinctio attenditur. Non etiam de iure Conſuetudinario, quià illud introductum eſt, reſpectu bonorum anriquorum, non autem bonorum nouiter quæſitorum: Ergò ſucceſſio proximiorum ex parte matris, quoàd bona per matrem nouiter quæſita, ex hoc nouo vſu Nobilium Platearum, introducta eſt.

19 Ex his omnibus (vt concludam) deducitur, iſtum nouum vſum, ſiuè pactum Capuanæ, & Nidi, longè pinguiùs, quàm Conſuetudines, contemplaſſe fauorem agnatorum mulieris, vt dicit *Dom. Conſiliar. Theodor. d. allegat. 1. n. 54.* idq; exiſtant, vel nõ filij; nam in primo caſu, diſpoſitio coarctatur ad decimam partem dotium, non tantùm ſi illę mulieri peruenerint à ſuis agnaris, & cognatis, ſicuti vult *Conſuetud.* in ſcriptis redacta, ſed etiam de illis ab ipſa matre aliundè quæſitis; In ſecundò verò caſu, cùm nempè filij deficiunt, de ſola medietate, pariter non obſtante, quòd dotes cõſiſtant, in bonis nouiter, & aliundè quæſiris, vt ſuprà probauimus; idq; mirum non eſt, nam nouus vſus, teſte *Ann. conſil. 118. & 119.* compræhendit etiam bona extrà diſtrictũ, & nouiter quæſita, atq; ità deciſum refert iunctis Aulis, ſolemniſſimè diſcuſſo articulo, ſuper quo ſcripſit etiam *Theodor. d. allegat. 1.* quicquid in contrarium, in illa cauſa allegaſſet *Conſiliar. Georgi. allegat. 23. 24. & 25.*

20 Longèq; aberrauit *Camill. Salern. in Conſuetud. ſi qua moriens, in Apoſtill.* incipiente, *Ex hac Conſuetudine, circa medium, verſic. Et aduerte*, vbi in quadam quæſtione per ipſum propoſita, de extero contrahente iuxtà hunc nouum vſum, duas format propoſitiones,

V 2 apud

apud ipſum indubitatas, ſed herclè falſiſſimas. Altera, quòd nouus vſus habeat locum exiſtentibus tantùm filijs, taliter, vt anſam præbuerit parti, in currenti contingentia dicendi, vt cùm matrimonium fuerit ſinè filijs diſſolutum, non ſit de nouo vſu quærendum, nec diſputandum circà facultatem diſponendi. Altera verò, vt ipſe nouus vſus regulet modum diſponendi, ſecundùm *Conſuetud.* in ſcriptis redactas, & vtramq; falláciſſimam propoſitionem, reſtringit *Salern.* ſub his verbis, *Et aduerte, nam iſta Conſuetudo reſtringit facultatem teſtandi de dotibus, ſuperſtitibus liberis, ſed vbi non ſuperſunt, quòd non poſſit diſponere, niſi de medietate, non reperitur Conſuetudo in ſcriptis, hoc ſpecificè diſponens in dote, ideò aliàs vidi dubitari de facto, ſi inter adnenas contractum eſt matrimonium, ſecundùm Conſuetudinem Neapolitanam, quæ dicitur, alla nuoua manera, quòd ex quo talis mos ſe refert ad Conſuetudinem teſtandi, in ſcriptis redactam, quòd partes prædictæ videntur ſubieciſſe ſe dictæ Conſuetudini, & ſolùm in dicto caſu ſuperexiſtentiæ liberorum, non autem in alio caſu, quandò liberi non ſuperſunt, cùm ille caſus nõ reperiatur in dicta Conſuetudine in ſcriptis redacta*; Addo eandem *Saler.* ſententiam, incõſideratè fuiſſe ſecutos *Molfeſ. ad Conſuetud. tom.1. part.1. cap. 4. nu.20. cum ſeqq. vſq; ad fin.* & *Dom. Marcian. tom.1. diſput.39. ſub n.16.*

21 Etenim ſi prȩcitati *DD.* non dixiſſent, eſſe ſuper articulo cogitandum, taliter, vt nec minùs partis intentionem firment, dicerem, eos intolerabiliter à vero deuiaſſe, vel ſaltem memoriã illos decepiſſe, inſpecto, quòd idem *Saler. ſup. cit. nu.10.* referens verba noui vſus, voluit expreſsè, quòd ſecundùm morem Capuanæ, & Nidi, mulier cum liberis, non poteſt diſponere de dotibus, niſi de decem partibus vnam, ſinè liberis verò, de medietate tantùm. Nunc vel verba noui vſus, per *Saler.* relata, non ſunt vera, vel eſt falſum id, quod loco nuper allegato ipſe idem dixit, vt filijs non exiſtentibus, non ſit attendendus nouus vſus, quemadmodùm ſimili etiam reſponſione confunditur *Molfeſ.* qui ad eaſdem *Conſuetud. tom.1. part.1. cap.2. n.3.* voluit expreſsè, vt mulier ſinè liberis decedens, ſi contraxit iuxtà nouum vſum, non poſſit diſponere vltrà medietatem ſuarum dotium: Nec benè confunditur nouus vſus, cum Conſuetudinibus in ſcriptis redactis, quæ multos habet caſus omiſſos, per nouum vſum præuiſos.

22 Poſſet ſolùm ſaluari *Saler.* & ſequacium opinio, ſi cõtraheretur matrimonium iuxtà nouum vſum, reſeruata mulieri facultate diſponendi, iuxtà *Conſuetud.* in ſcriptis redactas, de qua paciſcendi forma, teſtatur *Afflict. deciſ.237.* & *Piſanell. in d. Conſuetud. & ſi teſtator, in Apoſtill.* incipiente, *Tenet Napod. hic*, quo caſu, ex quo eſſent attendendæ Conſuetudines, quæ euentum decedentiæ mulieris ſinè liberis, nequaquam determinarunt, poſſet tùnc dici (& rectè) valere mulierem liberè diſponere de integris ſuis dotibus, præterquamquòd de dotibus, & alijs bonis ei obuẽtis ab agnatis, & cognatis, de quibus non niſi de medietate diſponere valeret, non quià dos, ſed quià bona antiqua, vigore cit. *Conſuetud. & ſi teſtator*, & ità eſt intelligendus cit. *Theodor. alleg.91. ſub n.10.* dùm vult, mulierem nubentem iuxtà nouum vſum, poſſe diſponere ſecundùm *Conſuetud.* in ſcriptis redactam, hoc eſt, poteſt ità diſponere, quià hoc pacto, circà diſponendi modum conuenit, & patet iſte ſenſus, quià *Theodor.* allegat *Afflict. cit. deciſ.237.* vbi dicit, quòd ità ſolent Nobiles Nidi, & Capuanæ conuenire; & ità demùm reſoluitur *deciſ.100. Dom. Reg. Rouit.* vt ex hoc etiam proceſſerit, nam in ea ſpecie, licèt fuerit matrimonium contractum iuxtà nouum vſum, tamen facultas diſponendi fuit reſeruata mulieri, iuxtà *Conſuetud.* in ſcriptis redactas.

23 Non ità actum reperitur in caſu noſtro, in quo matrimonium fuit ſimpliciter contractum, iuxtà nouum vſum, nulla alia deſcripta norma circà modum diſponendi, quo caſu mulier ſinè liberis decedens, non poteſt de dote, niſi de medietate diſponere, nõ quià bona antiqua, ſed quià dos, attentis verbis dicti noui vſus, pluries in currenti controuerſia relatis, & per conſequens ceſſant omnes doctrinæ, & authoritates, quæ poſſent in contrarium allegari, nam procedunt, vbi circà formam diſponendi, ſubieciſſent ſe partes *Conſuetud.* in ſcriptis redactis. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

DOm. Ignatius Prouenzalius Fiſci Patronus M.C. *laudatur. n.1.*

Caducato primo gradu ſubſtitutionis, cæteræ ſequentes ſubſtitutiones euaneſcunt. n.2.

Subſtitutio facta in defectum filiorum, vel lineæ alicuius, non verificatur, ſi filij, vel linea non naſcantur, nam oportet, quòd naſcantur, & deficiant. n.3.7. De ratione, à n.9. ad 12. Reſoluuntur contraria. n.13. ad 16. Et interpretatur tex. in l. 3. §.1. ff. vſusfruct. quemadm. cauc. *n.17. & 18. Et ponderatur ad præſentem cauſam vna vehemens coniectura. n.27.*

Subſtitutio facta filio hæredi, quandocunq; deceſſerit, non purificatur, defuncto filio, qui nunquam fuit hæres. n.4.

Subſtitutionis caſus debet verificari cum omnibus ſuis qualitatibus. n.5.

Subſtitutio facta filijs alicuius, expirat, ſi filij non naſcantur. n.8.

Caſus natiuitatis, & mortis, non ſolùm differt à caſu non natiuitatis, ſed eſt illi contrarius. n.9.

Mors præſupponit præcedentem vitam. n.10.

Defi-

Deficientia præſupponit præexiſtentiam entis, & mortem illius.n.11.& 12.

Dictio, videtur, *ſui natura eſt ambigua, & dubitatiua.n.13. Limita, quià ſi proferatur à ius dicente, eſt deciſiua.n.14.*

Deficere impropriè dicitur id, quod nunquam eſſe cæpit.n.17.& 23.

Dictio, quaſi, *ſignificat impropriè.n.18.*

Verba in vltimis voluntatibus, ſunt intelligenda verè, & propriè.n.19.

Extenſio in fideicommiſſis non permittitur, quandò non concurrit eadem ratio, etiam ſi adeſſet fauor piæ cauſæ.n.20.

Fideicommiſſa tanquam odioſa, ſunt intelligenda rigoroſè.n.21.

Fideicommiſſum non adeſſe, eſt in dubio iudicandum.n.22.

Clauſula codicillaris operatur, vt venientes ab inteſtato, cenſeantur grauati præſtare fideicommiſſa, & quomodò intelligatur, & quandò ſit verum. n.24.25.& 26.

ARGVMENTVM.

Subſtitutionem factam in defectum maſculorum, vel lineę maſculinę alicuius, eatenùs locum habere, quatenùs maſculi naſcantur, & moriantur; Cæterùm expirare, ſi maſculi nunquam naſcantur, curioſè, & firmiſſimè demonſtratur. Pro Dom. Ignatio Prouenzalio, M.C.V. Fiſci Patrono digniſſimo.

CONSILIVM XXXII.

1 IN currenti cauſa inter Magnificum Dom. Ignatium Prouenzalium, Iudicem M.C.V. in Criminalibus, nùnc eiuſdem Tribunalis Fiſci Patronum doctiſſimum, & vigilantiſſimum, hæredem teſtamentarium Magnificæ quond. Mariæ Stinchæ eius vxoris, cum Magnificis Gubernatoribus Mõtis Pauperum verecundorum huius Ciuitatis, tota dubitatio reſtringitur ad id, vtrùm ſit factus caſus fideicommiſſariæ ſubſtitutionis in beneficium dicti Montis, ex diſpoſitione quond. Franciſci Antonij Stincha ſenioris, qui hæredem inſtituit Io: Marinum filium, eumq; in hunc, qui ſequitur modum, grauauit. *Però in caſo, che moriſſe il detto Gio: Marino ſenza figli maſchi, mà ſolo con figlie femine, ouero in ogni euento, che la linea maſcolina deſcendente dà maſchi del detto Gio: Marino, mancaſſe, reſtando ſolamente figlie femine nate, ò naſciture dal detto Gio: Marino, in detto caſo voglio, che detta mia heredità, e beni, vt ſup. e nelli predetti doc. 6000. e per eſſi in annui docati 300. vt ſup. conferiti in detta mia heredità, debbiano ſuccedere, cioè per la quarta parte il detto Monte de poueri vergognoſi, e per le reſtanti trè parti, debbiano ſuccedere pro æquali parte, & portione, le figlie femine nate, e naſciture dal detto Gio: Marino, ex corpore legitime, e naturali.*

Modò eſt in facto ſupponendum, quòd dictus Io: Marinus hæres grauatus, deceſſit iàm relicto filio, nempè Franciſco Antonio iuniore, qui demùm nullis vnquam ſuſceptis filijs, extremum clauſit diem, ſuperſtite dicta Magnifica Maria ſorore, ſimiliter dicti Io: Marini filia, ac dicti Franciſci Antonij ab inteſtato hærede, nuper defuncta, & ſucceſſiuè dicti Magnifici Gubernatores contendunt, nedùm eſſe factum caſum ſucceſſionis in dicta quarta parte, in beneficium Montis, propter extinctionem lineæ maſculinæ dicti Io: Marini, vnà cum fructibus à die mortis Franciſci Antonij iunioris, verùm quoq; eſſe factum alium caſum ſubſtitutionis ab eodẽ teſtatore ordinatæ, in beneficium eiuſdem Montis, reſpectu medietatis reſtantiũ trium portionum, ſtante morte ſupradictæ Magnificæ Mariæ abſq; filijs, & ſucceſſiuè ob extinctionem lineæ etiam fœmininæ, dicti Io: Marini hæredis grauati.

2 Nos verò huiuſmodi prætenſionibus occurrentes, dicimus, inſiſtendum duntaxàt eſſe contrà primam partem ſubſtitutionis factæ, in defectum lineæ maſculinæ; Etenim ſi iſte caſus factus non eſt, tanquam primus, & principalis, ex conſequenti, cætera etiam ſubſtitutionum capita ſequẽtia euanuerunt, tanquam deriuantia à prima, ac illi ſubordinata, iuxtà doctrinam *Bar. in l. ſi mater, §. 1. ff. de vulgar. & pupill. Bald. Alex.* & *Soccin. in l. 1. ff. eod. Petr. de interpret. vltim. voluntat. fol. 371. nu. 2. Peregrin. de fideicomm. artic. 15. nu. 7. cum ſeqq.* alijq; quos cumulat *Fuſar. de fideicommiſſ. ſubſtit. quaſt. 456. n. 1. & 10.*

3 Quòd autem primum, & principale ſubſtitutionum caput, vti non purificatum euanuerit, animaduerto, ſubſtitutionem non eſſe factam filijs Io: Marini, qui fuit Franciſcus Antonius iunior, ſed ſolùm lineæ deſcendenti ex maſculis Io: Marini, hoc eſt, lineæ deſcendenti ex Franciſco Antonio iuniore, per illa verba, *Ouero in ogni euento, che la linea maſcolina, deſcendente dà maſchi del det. Gio: Marino, mancaſſe:* Vndè oportebat, quòd Franciſcus Antonius filios ſuſcepiſſet, qui poſteà defeciſſent; & quià nunquam liberos ſuſcepit, igitùr euanuit perſona, cui ſubſtitutio facta fuit, ac per cõſequens ſubſtitutio

4 quoq; expirauit, † exemplo ſubſtitutionis factæ filio hæredi, quandocunq; deceſſerit, nam non habet locum, defuncto filio, qui nõ fuit hæres, iuxtà celebre *Conſil. Alex. 1. lib. 1.* cuius doctrinam defendit *Decian. in ſua Apologia poſt Conſilia, cap. 17. nu. 12.* dicens, hanc eſſe communem, idem ſentit *Alex. Raudenſ. de Analog. cap. 37. à n. 112. cũ ſeqq.* & *Peregrin.*

5 *de*

5 *de fideicommiſſ.art.*15.*n.*40.† quià regulariter
ſubſtitutionis caſus debet adimpleri, & ve-
rificari cum omnibus ſuis qualitatibus, &
circumſtantijs per teſtatorem conſideratis,
vt poſt *Signorol.* notat *Cardin.Mantic. de con-
iect.vltim.volunt.lib.*5.*tit.*1.*ſub nu.*11. & *Ma-*
6 *ſcard.de probat.concluſ.*1346.*in fin.* † Vndè ad
propoſitum dicimus, vt ſicùt in caſu *Alex.*
communiter concluditur in excluſionem
ſubſtituti, ex eo ſolùm, quià filius, cui fuit
facta ſubſtitutio, non fuit hæres, ſic etiam in
caſu noſtro dicendum videtur; dùm ſubſti-
tutio fuit ordinata in defectum lineæ ma-
ſculinę, deſcendentis ex maſculis Io: Marini,
ex eo, quià linea non defecerit, nam orta
non eſt.

7 Quòd autem hoc ità ſit de iure, adduco
punctualiter *Ruin.cõſil.*177.*vol.*2. dicentem,
ſubſtitutionem factam in defectum filiorum
alicuius, non verificari, non natis filijs, quià
tùnc non dicuntur deficere filij, cum qua
opinione conſentit quoq; *Alciat. reſponſ.*44.
8 *lib.*9.& latiſſimè *Caccheran.conſil.*74. † ſicuti
etiam ſubſtitutio facta filijs alicuius expi-
rat, ſi filij non naſcantur, ſicuti tenent

*Alberic.de Roſat. in l.precibus, nu.*44.*C.de
impub.& ali.ſubſt.*

Alciat. in l.Gallus, §.& quid ſi tantùm, in 2.
*lect.n.*25.*ff.de liber.& poſth.*idem *reſponſ.*144.
*n.*23.*& reſponſ.*38.*n.*40.*lib.*9.

*Angel.conſil.*93.*n.*5.

*Anchar.conſil.*356.

*Alex.conſil.*1.*lib.*1.*ſub nu.*9. *verſic. Quartò
probatur.*

*Cephal.conſil.*649.

*Crauett.conſil.*361.*nu.*3. *cum ſeqq. & conſil.*
363.*d n.*9.

*Corne.conſil.*199.*n.*32.*lib.*2.

*Crot.conſil.*313. *& conſil.*265.*nu.*16. *&* 17.
*& conſil.*360.*n.*3.*cum ſeqq.lib.*3.

*Deci.conſil.*238.*in princip.*

*Decian.conſil.*91.*n.*14.*lib.*5.

*Eugen.conſil.*99.

*Fulgoſ.conſil.*49.*verſic.In oppoſitum.*

*Honded.conſil.*49.*n.*49.*vſq; ad* 66.*lib.*2.

*Io: Andre. in addit.ad Speculat. tit.de teſtam.
§.*1.*in addit.magna, verſic.Occurrit etiam caſus.*

*Menoch.conſil.*326.*conſil.*245.*n.*7. *& conſil.*
532.*n.*19.

*Oldrad.conſil.*77.

*Oddus conſil.*2.*n.*2. *& conſil.*56.*n.*19.*&* 33.
*& conſil.*67.*n.*35.

*Paul.de Caſtr.conſil.*219.*nu.*1.*& conſil.*395.
*Videndum eſt,n.*3.*vol.*1.

*Pariſ.conſil.*74.*n.*9.*lib.*3.

*Peregrin.conſil.*55.*lib.*2.

*Roman. in l. quandiù inſtitutus, ff. de acquir.
hæred.*

*Rip.in l.*1.*n.*96.*ff.de vulgar.& pupill.*

*Ruin.in l.hæredes mei, §.cùm ità, nu.*6.*cum
ſeqq.ff.ad Trebelle.* idem *cõſil.*104.*col.*2.*conſil.*
172.*& conſil.*175.*lib.*2.

*Riminald.conſil.*110.

*Rebuff.conſil.*182.*n.*40.

*Signorol.conſil.*199.*n.*2.

*Soccin.Seni.conſil.*140.*n.*8.*lib.*1. *conſil.*259.
*lib.*2.*& conſil.*36.*lib.*3.

*Soccin.Iuni.conſil.*169.*n.*5.*lib.*2.&

*Surd.conſil.*236.*n.*12.*&* 13.

9 Pro hac communiſſima opinione fortiter
facit ratio *Angel.cit.conſil.*93.*col.fin.*dicentis,
non ſolùm eſſe magnum diſcrimen inter ca-
ſum natiuitatis lineæ, vel filiorum, & mortis
illorum, & caſum non natiuitatis, & forma-
liter diſtingui, ſed eſſe caſus inter ſe contra-
rios, nam ille ponit, iſte verò negat præexi-
ſtentiam, ſequitur *Corne.d.conſil.n.*2.*vol.*2.&
*Crauett.d.conſil.*361.*n.*3. Ergò illud verbum,
mancando, aut verificari debet in defectu ob
natiuitatem, & mortem, vel in defectu ob nõ
natiuitatem; minimè autem in vtroq; caſu,
alioquin non verificata voluntate teſtatoris
in vno caſu, verificaretur in alio contrario,
tempore, quo nõ poteſt verificari, nec etiam
in caſu diſſimili, quandò adeſt diuerſitas ra-
tionis, *l.commodiſſimè, ff.de liber.& poſth.*

10 Præterea obuallatur hæc opinio; nam
ſicuti mors ſupponit vitam præcedentem,
cùm ſolus viuens moriatur, *Gloſ. in l.ſi cùm
hæres, verb. Non transfert, ff.quand. dies legat.
cedat. & l.qui duos* 18. *§.hæc conditio,* cum *gloſ.
verb.Tempus, ff.de manumiſſ.teſtam.* nam pri-
11 uatio præſupponit habitum; † Ità deficien-
tia præſupponit præexiſtentiam entis defi-
cientis, *l.amiſſione* 5.*§. qui deficiunt, ff.de capit.
diminut.* & dicit mortem illius entis, vt per
*Gloſ.in §.hinc nobis, verb. Deficientis, auth.de
hæred. & falcid.* vbi verbum, *deficientis*, expo-
nitur pro, *morientis*, & ſcribit *Pariſ.conſil.*18.
12 *n.*13.*cõſil.*73.*n.*3.*& cõſil.*93.*n.*3.*lib.*2. † Ergò
nõ adaptatur, nec verificatur caſus deficien-
tiæ, niſi naſcatur, & præexiſtat ens defectu-
rum, & moriturum, ad quod prçter adducta,
pondero duo iura, quæ, ni fallor, ponunt fal-
cem ad radices. Primò, *tex. in l.non poteſt vi-
deri* 209.*ff.de reg.iur.* ibi, *Non poteſt videri de-
ſijſſe habere, qui nunquam habuit;* ſic in propo-
ſito noſtro non poteſt videri deſijſſe deſcen-
dentes, qui nunquam orti ſunt. Secundò, &
meliùs, *tex. in l.Titio vſusfructus* 95.*ff.de con-
dit.& demonſtrat.* vbi Paulus voluit, quòd li-
bertas relicta ſeruo, ſub ea cõditione, ſi per-
ſona vſufructuarij deſijſſet, non debetur, de-
functo vſufructuario, viuo teſtatore, ea ſo-
lùm ratione, *Quià conditio, nec initium accepit;
deſijſſe enim non videtur, quod nec incepit.*

13 Nec refragatur, quòd Iureconſulti, tam in
d.l.Titio vſusfructus, quàm in *d.l.non poteſt vi-
deri*, vtantur ad deciſionem eorum dicti, ver-
bo, *videtur*, quod non ſolũ non eſt deciſiuum,
ſed ſuaptè natura eſt ambiguum, dubita-
tiuum, & fictionem denotat, vt dicit *Alex.in
l.*2.*§.voluntatem, nu.*3.*ff.ſolut.matrim.& in l.ſi
tibi homo, §.cùm ſeruus, nu.*4.*ff.de legat.*1.*Iaſ.in*

l.ſi

l.ſi is, qui pro emptore,n.93.ff.de vſucap. Rip.in
l.1.n.91.ff.ſi cert.petat.& Menoch.de præſumpt.
14 lib.1.quæſt.10.n.3. † Quià reſpondetur, hoc
eſſe verum in omni caſu, præterquàm in de-
cidendis controuerſijs, quià Iureconſultus,
Iudex, vel alius, ſi in decidendo vtatur ver-
bo,videtur,verè dicitur determinare, ad tex.
in l. quid tamen 25. §. ſi arbiter, ff.de recept. ar-
bitr.
15 Remanet aliqua alia reſoluamus, quæ in
contrarium poſſent ponderari,nam licèt in-
numeri etiam tenuerint, caſum deficientiæ
verificari, tam ſi filij naſcantur, & pereant,
quàm ſi non naſcantur, potiſſimum ex tex.
in l.3.§.1.ff.vſusfruct.quemadm.caue. ibi,Deſi-
nere pertinere vſumfructum accipiemus,& ſi nec
cœperit pertinere, quamuis legatus ſit, & com-
mittetur nihilominus ſtipulatio,quaſi deſinat per-
16 tinere, quòd nec cœperit. † Tamen pro reſpon-
ſione animaduerto,hanc opinionem eſſe fal-
ſiſſimam, tùm ex deductis per Angel.& alios
ſup.cit. n.9.dicentes,defectum filiorum non
poſſe in vtroq; caſu verificari,ſed in illorum
altero tantùm, cùm ſint inter ſe contrarij,
tùm etiã,quià verbum, deficere, verè, & pro-
priè ſupponit præexiſtentiam entis deficien-
tis,& ſic ad caſum natiuitatis,& mortis tan-
tùm poteſt applicari, ex his, quæ latè ſuprà
17 iuribus, & rationibus demonſtraui,†tùm
tandem, quià tex. in d.l.3. §.1. nè videatur
pugnare cum tex.in d.l.Titio vſusfructus, re-
ducendus eſt ad concordiam, vt procedat
de ęquitate,& ſic impropriè deſinere dicitur
id,quod nec cœperit, iuxtà interpretationẽ
Gloſ. in eadem l.Titio vſusfructus,verſic.Non
videtur, quam amplexatur alia Gloſ.in d.l.nõ
poteſt videri,ff.de reg.iur.dùm dicit, Impropriè
tamen quandoq; dicitur quid deſinere, quod non
cœpit, vt ſup. vſufruct. quemadm.caue.l.3.&c.
& conuincitur etiam, quià tex.in d.l.3.dicit,
18 Quaſi deſinat pertinere; † quæ dictio,quaſi,eſt
ſignificatiua impropriè, l.ſi cùm dotem,§.fin.
ff.ſolut. matrim. l.ſi quis cùm à fideicommiſſario,
ff.de condit.indeb.cum Gloſ.verb.Quaſi,Fonta-
nell.de pact.nupt.tom.2.clauſ.5.gloſ.1.part.2.n.
24.fol.256. & Reg.Rouit.conſil.70.n.13.vol.2.
19 Et quoniam nos ſumus in vltimis volun-
tatibus, in quibus verba ſunt intelligenda
verè, & propriè, remotis improprietatibus,
& fictionibus, l.fin.C.de his, qui veni. ætat.im-
petr.l.nõ aliter,ff.de legat.3. & l.3.§.hæc verba,
20 ff.de negot.geſt.†ac etiam in materia fideicõ-
miſſaria, in qua quandò non militat eadem
ratio,nõ permittitur extenſio,etiam ſi adeſ-
ſet fauor piæ cauſæ, Ruin.conſil.131.circà fin.
21 lib.1.& Menoch.conſil.379.n.42. †Nam fidei-
commiſſa ſunt capienda rigorosè, cùm ſint
odioſa, l.cohæredi, §.cùm filia, ff.de vulgar. &
pupill. Iaſ.in rubr.ff.de legat.1.n.16.Oſaſ.deciſ.
50.n.11.Magon.deciſ.Florent.149.nu.15.Fon-
tanell.deciſ.93.n.18.Cenall.quæſt.756.nu.2.Si-
moncell.de decret.tit.1.nu.3. & Fuſar.conſil.72.
22 n.7.†Hinc inoleuit adagium,vt in dubio ſit
iudicandum contrà fideicommiſſum, & in
excluſionem illius, l. Lucius, §. tres hæredes,
verſic. Ad vnciam hæreditatis, ff. ad Trebelle.
Honded.conſil.60.n.13.Natta conſil.200.n.8.in
fin. Fuſar.conſil.64.n.26.conſil.99.n.19.conſil.
174.n.22.& conſil.176.n.14.Peregrin.de fidei-
comm.art.1.n.39.Barzi.deciſ.121.n.58.Lanar.
conſ.60.n.6.& 30.Dom.Marcian.cõſ.38.in fin.
23 lib.2.& Capyc.Latr.deciſ.103.n.22. † Idcireò
retenta diſpoſitione tex. in d.l. Titio vſusfru-
ctus, cum concord. parùm arbitror,curandum
de tex.in d.l.3.§.1. vbi impropriè deficere
etiam dicitur id,quod eſſe nunquam cœpit.
24 †Tandem non obſtat id,quod dicit Paul.de
Caſtr. quem ſuprà ad fauorem noſtrum alle-
gauimus, d.conſ.395.n.4.lib.1. vt licèt non
fiat locus ſubſtituto, ſi filij non naſcantur,
quãdò ſubſtitutio fuit ordinata in defectum
filiorum, tamen venientes ab inteſtato, cen-
ſentur grauati reſtituere eidem ſubſtituto,
ex virtute clauſulę codicillaris,ſequitur De-
25 cian.conſ.1.n.132.vol.1. †Nam reſpondetur,
Caſtrenſ. virum alioqui in cõſulendo doctiſ-
ſimum, longè aberraſſe, vt meruerit impu-
gnari, & reprobari ab Alciat.reſponſ.492.nu.
27.& Menoch.conſ.326.n.40. ea principaliori
ratione,quià licèt clauſula codicillaris ope-
retur, vt caducata inſtitutione, debeatur
nihilominùs fideicommiſſum, cùm videan-
tur grauati hæredes ab inteſtato de reſti-
26 tuendo, † tamen nunquam aliquid opera-
tur, ſi ſubſtitutionis caſus à teſtatore conſi-
deratus,& diſpoſitus,non aduenit,nam tùnc
ſicuti fideicommiſſum non debetur ex teſta-
mento,quaſi caſus non aduenerit,ità fortiùs
non debetur ex clauſula codicillari, ſic no-
tabiliter Soccin.Seni.cõſ.76.in fin.lib.3.& Me-
noch.loc. nuper allegato.
27 Hæc omnia, licèt iuſtitiam Domini mei
non obſcurè demonſtrent, nihilominùs ad
exuberantiam animaduerto, quòd ex præ-
miſſis in principio teſtamẽti verbis,in duo-
bus caſibus Franciſcus Antonius teſtator,
Montem Pauperum verecundorum ſubſti-
tuit. Primus,ſi Io:Marinus decederet ſinè fi-
lijs. Secundus, in defectum maſculorum de-
ſcendentium ex maſculis Io:Marini.Quò fit,
vt iàm euentum non natiuitatis filiorum
conſiderauerit in primo caſu: Ergò eundem
euentum, noluit conſiderare in ſecundo ca-
pite ſubſtitutionis, quià vbi voluit, dixit;
dixit caſum nõ natiuitatis in primo capite,
ergò voluit;nõ dixit in ſecundo capite,ergò
noluit, quo arguendi genere vtitur Menoch.
conſ.326.& cõſ.864.in 1.dubi. quem ſequitur
Fuſar.de fideicommiſſ.ſubſtit. quæſt.435.nu.11.
cui addo Hieronym. Gabrieli. conſil.95. nu.4.
lib.1.

Et ità iuris eſſe arbitror, ſub cenſura me-
liùs ſentientis. Neap. 3. Maij 1669. Laus
Deo, & B.V.

S V M-

SVMMARIVM.

TEſtamentum ſecundum, non irritat primum, habens clauſulam derogatoriam, & ità deciſum.n.1.& 4.

Teſtamentum primum, per ſecundum ipſo iure reuocatur.n.2. Etiam ſi ex ſecundo teſtamento, non fuiſſet adita hæreditas.n.3. Et vid.n.27.

Diſpoſitio quælibet, habens clauſulam derogatoriam, irritatur per ſecundam diſpoſitionem, niſi fiat mentio clauſulæ derogatoriæ.n.5.

Clauſulæ derogatoriæ, quæ in teſtamentis apponuntur, ſunt maximoperè præiudiciales. n. 6. Verùm Author *exiſtimat, eſſe proficuas, ad euitandas inſidias.n.7.*

Clauſulæ derogatoriæ, ſequentis diſpoſitionis, omni iure validæ ſunt.n.8. Et quarè.n.9.

Proteſtatio ſimplex ſufficit ad tollendum actum ſequentem, in his, quæ dependent à ſolo proteſtantis animo.n.10.

Clauſula derogatoria, quadruplex eſſe poteſt, & diſtinctè exemplificantur.n.11.

Clauſulæ derogatoriæ, quadrupliciter derogari poteſt.n.12.

Clauſula derogatoria voluntatis, & poteſtatis vlterius teſtandi, non tenet.n.13.

Donatio facta in beneficium hæredis ſcripti, caſu, quo teſtator illud teſtamentum reuocauerit, non tenet.n.14.

Iurans nõ reuocare teſtamentum, poteſt nihilominùs ad libitum teſtari. n. 15. Et non incurrit periurium.n.16.

Iuramentum, in primo teſtamento appoſitum, reſoluitur in implicitam clauſulam derogatoriam, ſequentis teſtamenti. n.17.& n.39.cum ſeqq.

Clauſula derogatoria, appoſita in primo teſtamento, reſpiciens ſolemnitates, vel requiſita, ſub quibus ſit faciendum ſecundum teſtamentum, pluribus modis exemplificatur.n.18.

Teſtamentum ſecundum, non irritat primum, niſi in ſecundo fiat indiuidua derogatio, & mentio clauſulæ derogatoriæ, in priori teſtamento appoſitæ.n.19. Sed communior opinio eſt, ſufficere mentionem, & derogationem ſpecialem.n.20. Et quid ſi in ſecundo teſtamento fuiſſet inſtituta perſona teſtatori ſuſpecta, cuius cõtemplatione fuit appoſita clauſula derogatoria. n. 21. Quidnè ſi probetur mutatio voluntatis.n.22.

Clauſulæ derogatoria derogatoriarum, appoſitæ in primo teſtamento, quomodò derogetur, per ſecundum.n.23.

Teſtamentum primum inter liberos, quomodò per ſecundum ſit reuocandum.n.24.25.26.& 30. Et quid ſi ſecundum teſtamentum ſit etiam inter liberos.n.33.

Clauſula, caſſans, & irritans, *non eſt neceſſaria ad reuocandum primum teſtamentum. n. 28. Sed operatur ad reuocandum priuilegiatum teſtamentum.n.29.& 31.*

Clauſula, caſſans, & irritans, *apponitur de ſtylo, & nihil operatur.n.32.*

Fauor piæ cauſæ, comparatur fauori liberorum, imò eſt maior, dempta legitima debita filijs.n.34.

Teſtamenta, ad pias cauſas condita, habent clauſulam derogatoriam implicitam ad ſequentia teſtamenta, quæ illud non irritant, ſinè ſpeciali reuocatione.n.35. Sed refertur contraria opinio.n.36. Et quid ſi tam primum, quàm ſecundum teſtamentum, ſit ad pias cauſas.n.37.

Priuilegia inter ſe conquaſſantur.n.38.

Teſtamentum iuratum habet implicitam clauſulam derogatoriam.n.39. Sed reuocatur per ſequens teſtamentum, habens clauſulam reuocatoriam generalem. n.40. Sed verior opinio eſt, vt requiratur reuocatio ſpecialis, cum expreſſa iuramenti derogatione.n.41.

Clauſula derogatoria ad ſequentia teſtamenta, nihil operatur, quandò coniecturis apparet, quòd teſtator voluerit aliud teſtamentum deliberatè condere. n.42. Quæ ratione ſequentes coniecturæ referuntur.

Prima, quandò in ſecundo teſtamento declarauit teſtator, quòd illud deliberatè, & ex certa animi ſcientia, & voluntate condebat.n.43.

Secunda, quandò ſecundum teſtamentum fuit conditum, decurſis à priori decem annis, vel breuiori tempore, arbitrio Iudicis.n.44.& 45.

Tertia, quando poſt conditum primum teſtamentum, orta fuit inimicitia inter teſtatorem, & hæredem in illo inſtitutum.n.46.

Quarta, quandò perſona inſtituta in ſecundo teſtamento, eſt valdè teſtatori dilecta.n.47.

Quinta, ſi ſecundum teſtamentum eſſet inter liberos.n.48.

Sexta, ſi idem ſecundum teſtamentum fuerit ad pias cauſas.n.49.

Septima, ſi in ſecundo teſtamento fuiſſet appoſitum iuramentum.n.50.

Octaua, quandò nouum teſtamentum fuiſſet conditum coràm Principe, vel apùd acta Iudicis.n.51.

Demùm, ſi in ſecundo teſtamento declaraſſet teſtator, quòd velit illud omninò, vel præcisè valere, aut ſi mala deprecetur impugnanti illud teſtamentum.n.52.

Dictio, præcisè, *habet vim clauſulæ derogatoriæ.n.53.*

Dictio, omninò, *habet naturam præciſam.n.54.*

Clauſula derogatoria appoſita in primo teſtamento, non operatur, ſi conſtet, non fuiſſe inſertam, mandante teſtatore, ſed de ſtylo Notarij.n.55. Et ſufficit probatio per coniecturas. n. 56. Sic clauſula derogatoria appoſita in ſecundo teſtamento. n.57.

Notarij malè faciunt apponendo in teſtamentis clauſulas derogatorias, inſcio teſtatore.n.58.

Teſtamentum habens clauſulam derogatoriam, cenſetur reuocatum per inciſionem linorum, & cordularum.n.59.

ARGVMENTVM.

De clauſula derogatoria, appoſita in teſtamento, tam expreſsè, quàm implicitè, de derogatoria derogatoriarum,

de

Digitized by Google

de teſtamento inter liberos, ad pias cauſas, vel iurato, quādò, & quomodò per ſecundum teſtamentum irritetur, & de coniecturis, ex quibus inducitur derogatio clauſulæ derogatoriæ, diſtincta ſerie pertractatur.

CONSILIVM XXXIII.

QVædam Domina Angelica Alborgtande, ætate grauis, & opibus onuſta, dubitans de auiditate ſuorum conſanguineorum, quin ei futuri eſſent moleſti, vt teſtamentum eorũ placito conderet, volens illis abſentibus, & inſcijs, teſtari, meum expetijt conſilium, vt ſuam poſtremam voluntatem, aliqua opportuna cautela obuallarem, taliter, vt ſi quæ ei vis, ſuggeſtiõ, vel importunitas irrogari contigerit, ad nouum teſtamentum condendum, prius tamen firmum remaneret, ſecundo, vel vlteriori penitùs nõ obſtante; Quapropter, cùm & hoc conſulere conſcientiæ, nec iuri diſſonum eſſe, mihi viſum fuerit, curaui, vt in teſtamento ab ea in ſcriptis condito, ſequens cautela apponeretur, *Item per molti giuſti fini, mouentino la mia mente, voglio, & eſpreſſamente dichiaro, ch'il preſente mio teſtamento non s'intenda reuocato, mà reſti ſempre nella ſua fermezza, ancorche appreſſo ſi ritrouaſſero dà me fatti vno, ò più teſtamenti, in beneficio di qualſiuoglia perſona, ſe nell'altro, ò altri teſtamenti faciendi, non farò eſpreſſa mentione del preſente, col giorno, meſe, & anno, ſotto il quale ſarà ſtipolato, e con eſpreſſa mentione del nome, e cognome del Notaro, quale*
1 *ſarà interuenuto nella ſtipola*; † & licèt plures aliæ cautelæ, ſub diuerſis clauſulis derogatorijs, fuerint à *DD.* conſideratæ, hæc tamen mihi melior viſa fuit, tanquam per S. C. ferè in terminis canonizata, occaſione teſtamẽti conditi per Nobilem virum Ioſephum de Coruis, ſub die 24. Octobris 1640. in quo expreſsè voluit, vt quodcumq; ſequens teſtamentum nullius eſſet roboris, niſi fuerit clauſum, & eius manu ſcriptum, & ſubſcriptum, cum expreſſa, & ſpeciali prioris derogatione; cùmq; poſteà prædictis non ſeruatis, aliud teſtamentum condidiſſet, continens prioris derogationem per verba generalia. Propterea mediante ſententia S. C. referente Dom. tũnc Conſiliario Io: Franciſco Marciano, fuit declaratum ſecundum teſtamentum inualidum, legataq; ex eo non eſſe præſtanda, & eadem ſententia, delata hæreditas in beneficium Dom. Io: Baptiſtæ de Coruis, vigore prioris teſtamenti, vt ex proceſſu in Banca Vincentij Borrelli, inter Io: Baptiſtam de Coruis, cum Portia de Coruis.

2 Et hinc (vt aliqua ad rem, non inutilia animaduertam) principaliter limitatur certiſſima illa iuris concluſio, vt ſecundum teſtamentum rumpat primum, illudq; irritum reddat ipſo iure, *l. 1. ff. de iniuſt. rupt. & irrit. teſtam. l. cum in ſecundo, eod. tit. l. ſi quis priore, ff. ad Trebelle. l. ſi quis cum, §. fin. ff. de vulgar. &*
3 *pupill.* † etiam quòd ex ſecundo teſtamento, non fuerit adita hæreditas, cùm ſatis reputetur, quòd conſtet de voluntate reuocandi primum, per cõfectionem ſecundi ſolemnis teſtamenti, quòdq; ex hoc ſecundo poſſit hæreditas adiri, licèt actu non fuerit adita, *§.*
4 *poſteriore, inſt. quibus mod. teſtam. infirm.* † Nam non procedunt prædicta, quandò in primo teſtamento fuit appoſita aliqua clauſula, poſterioris derogatoria, nam tũnc primum per poſterius non reuocatur, niſi in eo mentio fiat de clauſula derogatoria, ad *tex. in l. ſi quis in principio teſtamenti, ff. de legat. 3. Bar. & DD.* tam in *d. l.* quàm in *l. ſi mihi, & tibi, §. legatis,*
5 *ff. de legat. 1.* & *Paul. de Caſtr.* † dicens, hoc generaliter verum in omni quacunq; diſpoſitione, continente clauſulam derogatoriam, poſterioris diſpoſitionis, vt cum effectu, per poſteriorem nõ irritetur, niſi mentio fiat de clauſula derogatoria, in priori diſpoſitione appoſita, *conſil. 3. ſub n. 6. verſic. His tamen non*
6 *obſtantibus, vol. 1.* † & licèt exiſtiment aliqui, derogatoriam clauſulam, in teſtamentis appoſitam, eſſe teſtatoribus magni præiudicij, eò, quòd volentes nouam diſpoſitionem cõdere, propter impedimentum clauſulæ, in priori teſtamento appoſitæ, nulliter de nouo diſponunt, contrà eorũ velle, vt notant *DD.* quos ſequitur *Caualcan. deciſ. 10. nu. 68. vol. 3.*
7 † Ipſe tamen exiſtimo, hoc non eſſe ſemper verum, ſed frequentiùs clauſulam hanc eſſe quàm maximè proficuam, ad obuiandum voracitati illorum, qui inſidioſa, & moleſtiſſima induſtria, quærunt conſanguineorum, & amicorum hæreditates, *Bar. in extrauag. ad reprimendum, verſic. Non obſtanti, Soccin. in l. ſi mihi, & tibi, §. fin. poſt num. 6. de legat. 1. &*
8 *Crauett. conſil. 25. num. 11.* Iure † meritò igitur hæ derogatoriæ clauſulæ adinuentæ ſunt, quæ non ſolùm iuris reſiſtentiam nõ habent, ſed potiùs ab vtroq; iure approbari, & permitti, docet *Fõtanell. de pact. nupt. tom. 1. clauſ.*
9 *4. gloſ. 21. par. 1. n. 59. fol. 525.* † Non enim impediunt teſtamentorum factionem, vel teſtandi facultatem, ſed dumtaxàt imponit ſibi teſtator nouam legem, vel nouam formam addit futuris teſtamentis, ab ipſo condendis, per clauſulam derogatoriam ſecũdi teſtamenti, niſi fuerit illa noua forma, atq; ſolemnitas, ſeruata de qua re latè verba agens *Gomeſ. ad l. Taur. 3. n. 92.* inquit ibi in fin. pro ratione validitatis clauſulæ derogatoriæ,
10 † quòd in his, quæ dependent à voluntate vnius tantùm, independenter à facto, & voluntate alterius, ſola proteſtatio ſufficit, ad

tollendum actum ſequentem, & vires illius, ad *tex. in l. qui in aliena, §. ſi u. ff. de acquir. hæred.* & ibi *Bar.* & *DD. tex. in l. at ſi quis, §. pleriq; ff. de relig. & ſumpt. funer. tex. in l. Neſennius, ff. de negot. geſt. in l. alimenta,* & ibi *Gloſ. C. eod. tit. Bar.* hanc rationem referens, in *l. non ſolùm, §. morte, ff. de nou. oper. nunciat.* & *Cuman. in d. l. ſi quis in principio teſtamenti, ff. de legat. 3.*

11 Verùm altiùs exordiendo materiam, animaduerto, triplicem dari ſpeciem clauſulæ derogatoriæ. Prima, quæ derogat voluntati, & poteſtati teſtandi, veluti ſi dicat teſtator, *Nolo, me poſſe condere aliud teſtamentum.* Secunda eſt clauſula derogatoria expreſſa, & explicita, circà ſolemnitates, & modum vlterius teſtandi, vtpotè ſi fuerit dictum, *Nolo, ſecundum teſtamentum valere, niſi in eo ſeruetur talis, vel talis ſolemnitas.* Tertia eſt clauſula derogatoria, tacita, & implicita, veluti ſi primum teſtamētum eſſet inter liberos, ad pias cauſas, vel iuratum. Poſſem addere quartam, qualis eſt expreſſa clauſula derogatoria, addita alia derogatoria derogatoriæ, vt ſi dicat teſtator, *Nolo, ſecundum teſtamentum valere, niſi certa ſolemnitas ſeruetur, non obſtante, quòd in ſecundo teſtamento apponatur clauſula derogatoria derogatoriarum.*

12 Vice verſa quadrupliciter his clauſulis derogatorijs, per ſecundum teſtamentum, derogatum cenſeri debet. Primò, per verba generalia, vt ſunt verba, *caſſans, & irritans.* Secundò, per verba ſpecialia, veluti ſi diceretur, *Non obſtantibus clauſulis derogatorijs quibuſcunq;* Tertiò, per verba indiuidualia, vt ſi expreſsè diceretur, *Non obſtante tali, aut tali clauſula derogatoria.* Et quartò, cenſetur derogatum tacitè, ex ipſa teſtamenti qualitate, & circumſtantijs, de quibus inferiùs diſtincta ſerie agemus.

13 Quoad primam derogatoriā clauſulam, per quam voluntas, & poteſtas teſtandi tollitur, vtpotè ſi dictum fuerit, *Volo, hoc eſſe meum vltimum teſtamentum, meq; nolle, & non poſſe aliud teſtamentum de cætero condere, & ſi aliud condidero, volo, quòd non valeat,* hoc caſu *Iuli. Clar.* (profectò allucinatus) in *§. teſtamentum, quæſt. 99.* adeò valere putat hanc derogandi formam, vt dixerit, eiuſmodi teſtamentum adeò reuocatū nequaquam cenſeri per ſecundum, vt requiratur expreſſa, & indiuidua derogatio prioris teſtamenti, tēpore, quo illa derogandi forma, in priori teſtamento appoſita, tanquam adimens liberam facultatem teſtandi, eſt prorsùs inualida, ex *l. ſtipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. obligat.* taliter, vt ſecundum teſtamētum, ſimpliciter conditum, nulla illius derogatoriæ clauſulæ facta mentione, ſit omninò validum, *Corne. conſil. 86. col. penul. vol. 3.* cæteriq; quos ſequitur *Couar. in rubr. de teſtam. part. 2. ſub nu. 19.*
14 *verſic. Secunda concluſio,* † eademq; ratione, ſi quis teſtamentum condens inſtituat Caium, cum hoc, vt non poſſit illud teſtamentum reuocare, & ſi reuocauerit, ex nùnc pro tùnc in eodem teſtamento, eidem Caio irreuocabiliter inter viuos donet omnia bona ſua, præſentia, & futura, talis diſpoſitio, tanquam adimens facultatem teſtandi, eſſet irrita, & ad libitum poſſet teſtator ſecundum teſtamentum condere, ſpreta donatione, ſic latè *Petr. Iacob. Aurelianenſ. in pract. libell. rubr.*
15 *100. n. 48. & 49.* † Demùm ſi quis iuret, ſe teſtamentum nō reuocaturum, tamen poterit vlteriùs teſtari, nec eſt obligatorium iuramentum, ad effectum impediendi teſtamēti factionem, ad quod videndi *Scacc. de ſent. & re iudic. gloſ. 7. quæſt. 3. limit. 4. nu. 45. verſic. Secundò patet, cum ſeqq. & n. 67. cum ſeqq. Molin. de Hiſpan. primog. lib. 4. cap. 2. ſub nu. 1. verſic. Quod adeò verum eſt, Fontanell. de pact. nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſ. 21. part. 1. nu. 62. & 63. Galganet. de iur. public. lib. 2. tit. 35. n. 22. Boer. deciſ. 204. n. 10. Surd. deciſ. 189. n. 14. Lanar. cōſil. 55. n. 11. Parlador. rer. quotid. lib. 2. cap. 4. nu. 39. fol. 118. Nouar. quæſt. forēſ. part. 2. cap. 29. n. 9. Molfeſ. ad Conſuetud. tom. 1. tit. de renunciat. quæſt. 9. n. 22. & 25.* & *Gomeſ. ad leg. Taur. 3. n. 95.* licèt aliqua in contrarium cumulet *cit. Aurelianenſ. d. rubr. 10. n. 55. cum ſeqq.* quæ certè non poſſunt militare, ſolùm quia omnis actus, per quem teſtandi facultas reſtringitur, eſt contrà bonos mores, & ſucceſſiuè non eſt
16 obligatorium iuramentum; † Adeoùt exiſtimem, vt ſi qui taliter iurauit, poſteà pœnitentia ductus, aliud teſtamentum condat, reuocando priùs teſtamentum iuratum, nequaquam ſit periurus, quià à principio iuramentum, tanquam contrà bonos mores præſtitum, non fuit obligatorium, vt in regula, *non eſt obligatorium, de reg. iur. in 6.* quanquam contrarium velint *Caualc. cit. deciſ. 20. nu. 67. lib. 3.* & *Aurelianenſ. loc. cit.* quos arbi-
17 tror, per ſynecdochē fuiſſe locutos, † nec bono iure aliud dicere voluiſſe, quàm quod cùm iuramentum habeat vim clauſulæ, *omni modo meliori,* ſi in propoſito caſu non ſubſtinetur in ſua forma ſpecifica, & prout in primo teſtamento cantat, reſoluatur in ſimplicem, & implicitā clauſulam derogatoriam ſecundi teſtamenti, ſicuti ſuo loco, inferiùs demonſtrabimus.

18 Secunda ſpecies derogationis eſt, vt diximus, illa, per quam derogatur ſecundo teſtamēto expreſsè, & explicitè, circà modum vlteriùs teſtandi, & quoad ſolēnitates, veluti ſi diceret teſtator, *Nolo, ſecundum, aut vlterius teſtamentum valere, niſi in illo, pro teſtibus interueniant, Rex Aragonum, vel Franciæ,* & de hac derogandi formula, loquitur *Iacob. Aurelian. d. rubr. 100. n. 50. cum ſeqq.* Item ſi diceret, *Nolo, ſecundum teſtamentum valere, niſi in eo deſcribatur, Aue Maria,* vt apud *Bald. in l. humanum, in penul. col. C. de legi.* vel, *niſi in ſecundo recitetur totum Pſalterium,* vt dicit *Aurelian. loc. cit. nu.*

51.

51. vel, niſi recitabitur in ſecundo primum teſta-
mentum,de verbo ad verbum,aut, Pſalmus Con-
fitemini Domino,vt apùd Angel.conſil.365.vel,
niſi in ſecundo teſtamento deſtinabitur Caius, in
illius Commiſſarium,& executorem, Alex.conſil.
134.Præuiſo themate,vol.1.

19 His enim,vel ſimilibus derogatorijs clau-
ſulis concurrentibus, certiſſimum eſt, quòd
primum per ſecundum non reuocatur, nam
putant aliqui, quòd ad validitatem ſecundi
teſtamenti,requiratur indiuidualis deroga-
tio, per expreſſam mentionem illius dero-
gatoriæ clauſulæ,in primo teſtamento adie-
ctæ, ac per recitationem Pſalmi,aut alterius
Orationis, ſub qua ſecundum teſtamentum
condendum fore, teſtator demandauit, ità
ex Bar. & Mart. docet Fontanell. deciſ.49. nu.
20 20. & 21. † Sed verior, & communiſſima
opinio eſt, vt non ſit neceſſaria indiuidua
derogatio, ſed ſufficere derogationem ſpe-
cialem, hoc pacto, Caſſans,& irritans primum
teſtamentum, non obſtante clanſula derogatoria,
in eo appoſita, ſic voluit Bar. malè per Fonta-
nell.allegatus,cæteriq; DD.in d.l.ſi quis in
principio teſtamenti, Bald. Angel. & Alex. loc.
ſup.cit. idem Alex.conſil.7.vol.4.Soccin.conſil.
2.vol.3.Guid.Pap.dec.127.Anton.Fab.in Cod.
lib.6.tit.5.de teſtam.defin.9. Gomeſ. ad dict.leg.
Taur.3.n.93.& 94. pleniſſimè, & magiſtra-
liter Couar.in 2.part.rubr.de teſtam.n.19. Iuli.
Clar.in §.teſtamẽtum,quæſt.99.& Iacob.Cancer.
21 variar.reſolut.lib.1.cap.4.n.11. †qui tamen
hoc ſingulariter limitat, niſi conſtet, clauſu-
lam derogatoriam fuiſſe cõſultò, & maturè
in primo teſtamento appoſitam, fortè quià
ſuſpicabatur teſtator de aliquo,qui ad ſuam
hæreditatem aſpirabat,quòdq; ad illius ſug-
geſtionem,potuiſſet primum teſtamentum
reuocare, nam iſto caſu, ſi in ſecundo teſta-
mento; reperiatur inſtituta illa perſona te-
ſtatori ſuſpecta, erit profectò nullum, niſi
contineat indiuiduam mentionem clauſulæ
derogatoriæ; in primo teſtamento adiectæ,
nec ſufficiens reputabitur derogatio ſpecia-
lis, ità larga manu Cancer.loc.cit.n.13.14.&
16.qui ad hoc laudat Fabrianam determina-
22 tionem, in Cod.lib.6.tit.5.defin.13. † Verùm
tam iſte,quàm ille,vnanimi placitu hoc ſub-
limitant, niſi probaretur mutatio volunta-
tis, quòdq; ſpontè, & deliberato animo,
fuerit in ſecundo teſtamento inſtituta illa
perſona per prius ſuſpecta,abſq; vlla ſubdu-
ctione, vel machinatione inſtituti,cuius erit
onus probandi mutatam voluntatem,l.3.&
l.eum, qui voluntatem 22.ff.de probat. & l.non
ad ea 89.ff.de condit.& demonſtr. ad effectum
tollendi obſtaculum clauſulæ derogatoriæ,
in primo teſtamento appoſitæ, Apoſtill. ad
Fabr.d.defin.13.n.3.

23 Tertia ſpecies clauſulæ derogatotiæ eſt,
quæ non ſimpliciter apponitur in primo te-
ſtamento, ad irritandum ſecundum, ſed ap-
ponitur qualificatè, videlicet, cum deroga-
toria derogatoriæ, veluti ſi dixiſſet teſtator,
Nolo, aliud teſtamentum valere, niſi in eo talis
Oratio recitetur,vel quid ſimile fiat,non obſtan-
te, quòd in ſecundo,vel vlteriori teſtamento,clau-
ſulis derogatorijs, contentis in primo teſtamento
derogetur; & iſto caſu non ſufficit ad validi-
tatem ſecundi teſtamenti, derogatio ſpecia-
lis, quemadmodùm ſufficere ex Bar.putauit
Gomeſ.ad d.l.Taur.3.nu.94.in fin.verſic. Quod
extende, ſed requiritur derogatio indiuidua,
per quam fiat mentio illius Orationis,vel ſi-
milis ſolemnitatis, in primo teſtamento ſta-
tutæ, vel ſaltem debent apponi verba, adeò
prægnatia, vt primum teſtamentum, ex ne-
ceſſaria illorum importantia, reuocatum
cenſeatur, hoc pacto, Non obſtante quocunq;
alio teſtamento per me facto, quæcunq; verba de-
rogatoria habente,quacunq;verborum forma con-
cepta. Sic rectiùs Bar.interpretatur Couarr.d.
part.2.rubr.de teſtam.ſub nu.20.verſic. Quartò
conſtat, aliter clauſula derogatoria deroga-
toriæ, nullam maiorem efficaciam haberet,
quàm ſimplex derogatoria, quod non eſt
dicendum.

24 Vltima ſpecies clauſulæ derogatoriæ, à
nobis implicita nuncupata fuit, & hæc re-
ſultat, ſi teſtamentum primum eſſet inter li-
beros conditum, quià tùnc ex iuris diſpoſi-
tione, continet hæc priuilegiata diſpoſitio,
implicitam derogationem ad ſequentia te-
ſtamenta, per tex.in auth.hoc inter liberos,C.de
25 teſtam. † Controuerſia tamen eſt, an ad irri-
tandum huiuſmodi teſtamentum, ſufficiat
generalis reuocatio,per verba, Caſſans,& ir-
ritans quodcunq; aliud teſtamentum, an autem
requiratur ſpecialis derogatio, per verba,
Caſſans primum teſtamentum,inter liberos condi-
tum,Paul.de Caſtr.in d.auth.hoc inter liberos,nu.
4. & ibi etiam Iaſ.nu.3. exiſtimant, requiri
ſpecialem derogationem, & reuocationem,
& hanc opinionem eſſe communem,teſtatur
Boer.deciſ.240.n.10. & ſequitur Cancer.d.cap.
4.n.9.part.1.Clar.in §.teſtamentum,d.quæſt.99.
nu.12. & videtur probari iſta opinio ex ver-
bis tex.in d.auth.hoc inter liberos, ibi, Hoc inter
liberos teſtamentum ità infirmatur, ſi parens, ſe-
ptem teſtibus adhibitis,declaret,ſe nolle tale teſta-
mentum valere, idq; ex virtute illius verbi,
tale, quod demonſtrat ſpecialiter,& ad ocu-
lum,& ſecundùm hanc opinionem fuit iudi-
catum per Senatum Cathaloniæ, teſte Fon-
26 tanell.dec.203. †In contrarium tamen,quòd
non ſit neceſſaria ſpecialis derogatio teſta-
menti inter liberos, ſed quòd ſufficiàt gene-
ralis,per verba, Caſſans,& irritans,voluit ex-
preſsè Gloſ.in d.auth.verb.valere, & cum hac
parte tranſit Alex.conſil.146.ſub nu.11.verſic.
Et etiam videtur velle, vol.2. & Crauett.conſil.
160.ſub nu.2. verſic.Præterea, & pro hac opi-
27 nione facit,†nam quodcunq;præcedens nõ
priuilegiatum teſtamentum, per ſecundum,

ipſo iure irritatur, d.§.poſteriore, inſtit.de te-
28 ſtam.& l.ſãçimus 27.C.eod.†& ideò clauſula,
caſſans,& irritans,non eſt neceſſaria,quià caſ-
ſatio, & irritatio, iuris miniſterio effectum
ſortitur, Bertrand.conſil.36.n.1.vol.7.Roland.
conſil.33.n.22.vol.3.Cardin.Mantic.de coniect.
vltim.volunt.lib.3.tit.14.n.9.& Viui.dec.232.
29 ſub nu.9.verſic.In tantùm; † Ergò illa verba,
caſſans,& irritans, ſufficiunt,& referuntur ad
caſſationem teſtamenti, derogationem re-
quirentis, ſicuti doctè ponderat Dom. Reg.
Ronit.deciſ.56.n.10.& 11. poſt Alex. loc.nu-
per allegato, Deci.conſil.475.n.12. Natt.in d.
auth.nu.36.verſic.Item ſi teſtator,Bero.conſil.3.
n.8.& 9.vol.2.Menoch.de præſumpt.lib.4.præ-
ſumpt.166.nu.21.& 47.& Viui.d.dec.292.n.8.
30 † Certè in hanc ſecundam opinionem ani-
mus inclinaret, niſi aliud potentius argu-
mentum ſuaderet oppoſitum, vt omninò ſit
per ſecundum teſtamentum, ſpecialiter de-
rogandum, priori inter liberos condito;
Illudq; eſt, nam teſtamentum ſecundum, in-
ter liberos conditum, tanquam porentius,
irritat primum, conditum inter extraneos,
etiam ſi ptimum habeat clauſulam deroga-
toriam expreſſam, & ſpecialem, vt dicemus
infrà n.48.ſed clauſulę derogatorię expreſſę,
& ſpeciali, derogatũ ſinè ſpeciali mentione
non cenſetur, ſicuti communi DD. calculo
firmauimus ſuprà n.20. Ergò à fortiori, de-
rogarum non cenſebitur, teſtamento inter
liberos, vincenre, & irritante teſtamentum
cum clauſula derogatoria expreſſa,ex regu-
la l.de acceſſionibus,ff.de diuerſ.& temporal.pręſ-
ſcript. & ex illo Dialectico principio, Si de
31 quo minùs, ergò de quo magis.†Nec eſt verum,
quòd verba, caſſans, & irritans, habeant vim
ſpecialis derogationis, ſicuti putant Alex.
Deci.Natt.Bero.Menoch.Viui. & Rouit.ſup.cit.
nam important potiùs vagum,& generalem
derogandi modum, & tanquam talia, ope-
rantur ſolùm quoàd ea teſtamenta, quæ ge-
nerali derogatione indigent, quæ verò re-
quirunt ſpecialem derogarionem, non irri-
tanrur per verba, caſſans,& irritans, ſed opus
eſt, exprimatur in ſecundo teſtamento for-
mula ſpecialis derogationis, DD.relati eod.
32 cit.n.20.†præterquamquòd verba prædicta
apponuntur hodiè de ſtylo, & incõſideratè,
& ſic nihil operantur, teſte Clar.d.quæſt.99.
ſub n.1.dicente,Secundus eſt caſus,quandò teſta-
tor in ſecundo teſtamento, appoſuit clauſulam ge-
neralem reuocatoriam omnium teſtamentorum, à
ſe priùs factorum, putà, quià dixit, caſſans,& re-
uocans, omnia, & quæcunq; teſtamenta à me ha-
ctenùs condita, quæ clauſula communiter ſolet à
Notarijs apponi,in omnibus teſtamentis, & in
hoc pariter omnes concordant, quòd illa non ſuffi-
ciant ad reuocationem primi teſtamenti, habentis
clauſulam derogatoriam, talis enim reuocatoria
generalis, etiam ſi expreſsè poſita non ſit, tacitè
tamen ineſt ex natura actus,meritò expreſſa,nihil
33 operatur. Conſtat†igitùr ex prædictis,quòd
teſtamentum, inrer liberos conditum, licèt
non expreſſam, ſed implicitam derogatoriã
clauſulam contineat, à iure ſubintellectam,
debet ramen per ſecundum teſtamenrum,
expreſsè,& ſpecialiter reuocari,niſi ſecundę
etiam tabulæ, inter liberos ordinatæ ſint,
quià tùnc ſecundum,prius irrirat, abſq; vlla
derogatione; quod tamen, quomodò, &
quandò ſit verum, omnium pleniùs exami-
nat Cancer.d.cap.4. n.9.lib.1. qui præ cæteris
allegat Eugen.conſil.87.n.52.cum ſeqq.& Iuli.
Clar. d. §.teſtamentum, quæſt. 98. & quæſt. 99.
n.6.
34 Quoniam verò fauor piæ cauſæ, compa-
ratur fauori liberorum, & par priuilegium
obtiner reſtamentum fauore piæ cauſæ, ac
inter liberos condita diſpoſitio, DD. in cap.
relatum, de teſtam. Paul. de Caſtr.in l.& in epi-
ſtolis, C.de fideicomm. Tiraquell.de priuileg.piæ
cauſę,priuileg.7.Surd.de aliment.tit.2.quęſt.15.
n.16.Menoch.de pręſumpt.lib.4.pręſumpt.166.
n.40. & Dom.Reg.Capyc.Latr. conſult.93.n.6.
Imò dempta legitima, eſt potior fauor piæ
35 cauſę,& pręualet fauori liberorum; †Eapro-
pter teſtamenta quoq; ad pias cauſas con-
dita, implicitam clauſulam derogatoriam
cõtinent,ad ſequentia,nec ſinè ſpeciali men-
tione irritantur per ſecundas tabulas, non
minùs ac teſtamenta inter liberos, Crauett.
conſil.25.nu.10.Laurent.de Pin.conſil.24.nu.1.
Viui.cit.deciſ.292.n.4. Dom.Capyc.Latr.deciſ.
71.à n.54.ad fin. & conſult.93.n.30. cum ſeqq.
Cancer. vbi ſup. verſic. Hæc ideò procedunt, &
Thor.in Compend.deciſ.tom.2. verb.Teſtamen-
36 tum ſecundum, fol. 693.col. 1. † quorum au-
thoritas,licèt veriſſima,conturbatur tamen
ex traditis in contrarium per Bald.conſil.12.
vol.1. dicentem, quòd teſtamentum ad pias
cauſas,per ſecundum,abſq; ſpeciali deroga-
tione irritatur, ſolùm quià dixerat teſtator,
illam eſſe ſuam vltimam voluntatem,iterùm
ex deciſis per Rot. Rom. apùd Farinacc. deciſ.
721.tom.2. part.2.recenſ. & per noſtrum S.C.
apùd Dom. Reg. Ronit. deciſ. 56. & conſil.93.
vol.1. cit. Thor. vbi ſup. & Dom. Præſ. Amat.
conſil. 51. taliter, vt ipſe etiam cogitandum
in conringentijs exiſtimem, propter autho-
37 ritatem rerum iudicatarum; † Illud tamen
certiſſimum eſt,quòd ſi ſecundum quoq; te-
ſtamentum, fauorem piæ cauſæ contineret,
tùnc proculdubiò primum irritum remane-
ret, nulla illius, nec in genere, nec in ſpecie
facta derogatione, quià æqualitas fauoris,
mutuò ſe confundit, & reducto negotio, ad
iuris terminos,ſecundũ,primum ſimpliciter
irritat,ſicuti concludunt Paul.de Caſtr.conſil.
327.Dubium facit,vol.1. Alex.cõſil.146.n.13.
verſic. Pro quo in ſpecie, vol. 2. Iaſ. conſil.222.
lib.2. & Deci.in l.nil tam naturale, ff.de reg.iur.
38 †quià paria priuilegia, mutuò inrer ſe con-
quaſſantur, l.ſed & milites,ff.de excuſ.tutor.&
l.aſſi-

Digitized by Google

l.aſſiduis, §.exceptis, C.qui potior. in pignor. habeant.

39 Demùm teſtamentum quoq; iuratum, implicitam derogatoriam elauſulam, ad ſequentia teſtamenta, à iure ſubintellecta, continere videtur, & iuramentum ipſum, quomodolibet in teſtamento appoſitum, in derogatoriam elauſulam reſoluitur, de qua quidem concluſione, non eſt hæſitandum;

40 †Solùm dubitatur, quo pacto hoe iuratum teſtamentum reuocetur, & quibus verbis, quibuſuè elauſulis? Quocircà *cit.Gomeſ.ad d.leg.Taur.3. nu. 96.* dicit, eſſe primum teſtamentum expreſsè reuocandum, & videtur inclinare cum illis, qui ſenſerunt, reuocationem perfici, per verba, *caſſans, & irritans*, &c.

41 † Sed in contrarium ſcripſit latiſſimè *Paul. de Caſtr.conſil.284.In facto præſenti, vol.1.* dicens, quòd ad validitatem ſecundi teſtamenti, debeat fieri expreſſa mentio iuramenti appoſiti in primo teſtamento, per derogationem illius, quam ſententiam tenent etiam *Euerard.in loc.argum. à vi, & efficac.iuram.nu.29.in 5.effect.Caualc.deciſ.20.n.67.lib.3.* de communi teſtatur *Clar. in d.§.teſtamentum, quæſt.94.nu.5. Scacc.de ſentent.& re iudic. gloſ.7.quæſt.3.limit.4.nu.56.* latèq; *Couar.d.2. part.rubr.de teſtam.ſub n.19. verſic.Secundò infertur ex eadem ratione*, dieens, primum teſtamentum iuratum, non reuocari per ſecundum, etiam ſi in eo verba cõtinerentur, *Non obſtante quocunq; alio teſtamento à me facto, & habente quæcunq; verba derogatoria, quæ hic forent ad verbum referenda, ea etenim pro expreſſis habeantur*, licèt de hoc poſteà dubitet.

42 Verùm enim verò lectori nõ abſcondam, quòd omnia, quæ hactenùs circà derogatoriam elauſulam attulimus, de plano procedunt, quandò nequaquam conſtat de deliberato teſtatoris animo, quòd velit cum effectu ſecundas tabulas condere; Ceterũ ſi de hac voluntate, & deliberatione conſtet, tùnc omnes coneludunt, nihil prodeſſe derogatoriam elauſulam, in primo teſtamento, ſub quacunq; verborum formula appoſitã, *Bald.* & *Iaſ.* quos ſequirur *Couar.loc.cit.verſ. Quarta concluſio, Io: Dilect.de art.teſtand.tit.10.caut.1.poſt n.3.* de communi *Clar.d.quæſt.99.nu.8.* doctiſſimus *Anton. Fabr.in Cod.d.lib.6.tit.5. defin.14.* & *Cancer.* dicens, hoc ex eoniecturis conuinci, *d.part.1.cap.4.n.17.& 18.*

43 Præ cæteris autem coniecturis, *Gonean.in addit.ad Clar.loc.cit.lit.E.* dicit, primum teſtamentum, continens elauſulam derogatoriam ſequentis, irritum fieri per ſecundum, in quo teſtator declarauit illud eondere, ex certa animi, & iudicij ſcientia, ex *Gabriel.de clauſ.concluſ.1.n.21.& 23.* & alijs.

44 Ex *Bald.* autem in *l.ſancimus, nu.6.in fin.C. de teſtam.* deſumitur ſecunda coniectura, reſultans ex lapſu decem annorum, poſt conditum primum teſtamentum, cõtinens clauſulam ſequentis derogatoriam, nam quià eius temporis interuallo, præſumitur teſtator clauſulæ oblitus, eapropter abſq; vlla illius mentione, validas ſecundas tabulas perficit, & eum hac opinione concordant *Alex. d.conſil.103.col.2. vol.4.* de communi *Pariſ. conſil.10.col.3.vol.3. Couar.* qui relata vtraq; opinione, hanc amplexatur, *d.2.part.rubr.de teſtam. ſub nu.22. verſic.Nonò non erit bis diſſimile, Clar.d.quæſt.99.n.9.* & ibi *Gouean.lit.F.* alios allegat, & *Dom.Calà de mod.articul.§.2.*
45 *ſub n.454.* Imò † breuius tempus, ad eundem effectum ſufficere, eſſeq; Iudicis arbitrio remittendum, docet *Cancer.d.cap.4.n.12.* plura cumulans, & *Fabr. in Cod. d.lib.6.tit.5.defin.10.*

46 Tertia eoniectura, itidem ex *Bald.* deſumitur in *d.l.ſancimus*, cùm nempè poſt conditum teſtamentum, cum clauſula ſequentis derogatoria; orta ſit inimicitia, inter teſtatorem, & hæredem in eo ſcriptum, ex hoc enim, primum, per ſecundum, prorsùs irritatetur, etiam ſi omninò derogatoria clauſula neglecta fuerit, iuxtà terminos *tex.in l.3.§.non ſolũ, & l.ex parte*, cum *Gloſ.ff.de adim.legat.* & *l.ſi cùm Cornelius, ff.de ſolut. Dom.Calà loc.cit.* & de more *Couar.loc.cit.verſic. Quintò ex præmiſſis apparet*, vbi confutata opiuione *Bar.* prædictã coniecturam approbat, etiam ſi non hæredis, ſed teſtatoris culpa, orta fuerit inimicitia.

47 Quarta cõiectura ſuboritur, ex qualitate perſonæ, in ſecundis tabulis inſtitutæ, quæ ſi fuerit valdè à teſtatore dilecta, proculdubiò hæreditatem obtinebit, excluſo hærede inſtituto in primo teſtamento, cõtinente clauſulam derogatoriam, *Roman.conſil.179.col.penul.*ex *Gloſ.in l.in teſtamento, ff.de fideicomm. libert.Guid.Pap.deciſ.206. Morot.conſil.99.nu.53.Odd.conſil.89.n.88.Cancer.loc.ſup.cit.ſub n.18.verſic.Vbi tenet*, & ſæpè *cit.Couar.vbi ſup. verſic.Octauò idem ius erit*, eoncludens, hanc peculiarem teſtatoris affectionem, remitti arbitrio Iudicis, ex *Gramm.deciſ.62. nu.27.* hine deriuat.

48 Quinta coniectura, ſi nempè ſecundum teſtamentum eſſet inter liberos eonditum, nam iſto caſu prorsùs ſpernitur clauſula derogatoria, in primo teſtamento adiecta, ſoluſq; filiorum fauor attenditur, *Iaſ.in d.l. ſancimus, in 7.fallent. C.de teſtam. Soccin.Iuni. conſil.124.n.31. Guliel.de Benedic. in cap.Raynutius, verb.Teſtamentum 2.de teſtam. Fõtanell. d.deciſ.203.* ſignanter *n.9.& 10.* doctè explicat *Couarr. vbi ſup. verſic. Sextò deducitur ex præſumpta voluntate*, & à pari, imò à fortiori infertur.

49 Sexta cõiectura, ſi teſtamentum primum, eontinens clauſulam derogatoriam, eſſet profanum, quià ſinè dubio, per ſecundum, ſimpliciter conditum, ad pias cauſas reuocaretur, *Iaſ.in d.auth.hoc inter liberos, col.2.Ol-*

drad.

*drad.conſil.*129.*Soccin.conſil.*229.*col.fin.vol.*2.
*Alex.d.conſil.*103.*vol.*4.& *Couarr.* pluries al-
legatus, *verſ.Septimò eadem ratione*,quià non
præſumitur, quòd pia cauſa potuerit, aut
voluerit teſtatorem ſeducere, ad ſecundum
teſtamentum condendum, ad quem finem
potiſſimùm ſolet,in primis tabulis, deroga-
toria clauſula apponi.

50 Septima coniectuta eſt,ſi ſecundum teſta-
mentum fuerit iuratum, vel ſi iurauerit te-
ſtator, illam eſſe ſuam vltimam voluntatem;
etenim iuramentum non ſolùm facit præſu-
mere actum deliberatum, ſed operatur ſpe-
cialem derogationem primi teſtamenti non
iurati, habentis clauſulam derogatoriam,
etiam ſi nec illa generalia verba, *caſſans*, &
irritans, appoſita in ſecundis tabulis ſint,
*Bald.in dict.l.iubemus, Guliel.de Benedict. in d.
cap.Raynutius,d.verb.Teſtamentum,in* 2.*n.*19.
*Corſet.in rubr.de iur.iur.priuileg.*24.& 26.*An-
ton.Rube.conſil.*24.*n.*8.*cum ſeqq.Guid.Pap.dec.*
128.*Tiraquel.ad leg.Connub.rubr.Expres,gloſ.*
7.*n.*153. *Scacc.d.tract.de ſent.& re indic.d.gloſ.*
7.*quæſt.*3.*limit.*4.*n.*57.*cit.Fab.in Cod.lib.*6.*tit.*
5.*defin.*13. *verſic. Nam quemadmodùm, Dom.
Calà d.*§.2.*ſub n.*454. *Iuli.Clar.d.quæſt.*99.*nu.*
10.& *Couar.d.part.*2.*rubr.de teſtam.ſub nu.*19.
verſic.Prima, teſtamentum primum.

51 Octaua coniectura eſt, ſi ſecundum teſta-
mentum conditum fuiſſet coràm Principe,
vel apùd acta Iudicis, nam primum procul-
dubiò irritaret,qualemcunq;derogatoriam
clauſulam contineret, quià coràm Principe,
vel Magiſtratu, omnis ceſſat ſeductionis ſu-
ſpicio, ſic *Bald.in d.l.ſancimus,C.de teſtam.Co-
uar.ſub n.*20.*in fin.verſic.Decimoſextò,Natt.in
d.auth. hoc inter liberos, nu.* 48. *C. de teſtam.* &
Clar.in d. §.*teſtamentum,quæſt.*99.*n.*11.

52 Tandem doctiſſimus Segouienſis Epiſco-
pus,hoc loco ſæpiſſimè citatus, iterùm ſub-
dit,teſtamentum primum,continens clauſu-
lam derogatoriam, per ſecundum abſq; de-
rogatione reuocari, ſi in ſecundo mala te-
ſtator deprecetur ei, qui vellet illud impu-
gnare, vel ſi dixiſſet, velle illud ſecundum
teſtamentum omninò, aut præciſè valere, vt
in *verſic. Decimò ſunt*, item *verſic. Vndecimò*
53 *quandò ſic libuit*,& *verſic.Decimoquartò*;† Quià
dictio, *præciſè*, appoſita in ſecunda diſpoſi-
tione,vim habet,clauſulæ derogatoriæ præ-
cedẽtis diſpoſitionis, *Abb.in cap.*2. *de reſcrip.*
& *Marant.in ſingul.& iur.notabil.lit.D.fol.*31.
54 *column.*1. † Sic etiam de dictione, *omninò*, vt
habeat naturam præciſam, *Gloſ.in l.ſi cum
exceptione*, §.*quatenùs, ff.quòd met. cauſ. cap.ex
parte, il* 1. *de offic. Delegat. Mauent. deciſ.*126.
*ſub nu.*9. *Pariſ.de reintegr.feudor.cap.*93.*ſub n.*
8.*Deci.conſil.*1.*nu.*5. & *conſil.*582.*nu.*2. & *Io:
Baptiſ.Ciarlin.contr.forenſ.lib.*1.*cap.*49.*n.*21.

55 Vltrà prædicta,notare non deſinam,quòd
clauſula derogatoria, ſub quacunq; forma,
in primo teſtamento appoſita,catenùs ſuum
effectum ad ſequentia teſtamenta operatur,
quatenùs fuerit deſcripta, ità teſtatore deli-
beratè mandante; Cæterùm ſi Notarius, ex
ſtylo ſuo, proprioq; marte eam adiecerit,
idq, probatum ſit, vtpotè quià probationi-
bus cõſtet, vnquam id teſtatorem ordinaſſe,
vel quià ex alijs teſtamentorum exemplari-
bus, ab eodem Notario ſtipulatorum appa-
reat, derogatoriam clauſulam eum adſcri-
bere, in cunctis teſtamentis cõſueuiſſe, tùnc
nullum produceret effectum, & ſucceſſiuè
ſequens teſtamentum,ſimpliciter peractum,
primum omninò annullaret, ſic *Guliel. de
Benedict.in d.cap.Raynutius, verb.Teſtamẽtum*
56 2.*n.*16.& *Barbat.conſil.*72.*vol.*3.† qui dicunt,
hoc eſſe verum, etiam ſi coniecturis appare-
ret, clauſulam derogatoriam, non fuiſſe ap-
poſitam de voluntate teſtatoris, & cum eis
concurrit *Couar. verſic.Decimoſextò,&c.* ad-
57 do † *Maccabrun.conſil.*76.*n.*160.dicentem,
hoc ipſum procedere, ſi clauſula derogato-
ria neceſſaria in ſecundo teſtamento, ad ir-
ritandum primum, fuiſſet appoſita de ſtylo
Notarij, teſtatore minimè mandante,ſequi-
tur *Cancer.d.cap.*4.*ſub n.*18. *verſ.Vnum tamen*
58 *eſt,lib.*1. ſubdens † *n.*19.quòd Notarij malè
faciunt,ſi apponant in teſtamentis clauſulas
derogatorias, inſcio teſtatore, ex *Crauet.
conſil.*25.*n.*15. quem locum hoc dicentem,
non inueni in meo Codice, licèt propoſitio
ſit alioqui veriſſima.

59 Poſtremò animaduerſione dignum eſt,
quòd ſi quis condito ſolemni in ſcriptis te-
ſtamento, illud poſteà ſibi à Notario retrò
tradi curauerit, illiuſq; lina, & cordulas in-
ciderit, per hoc ſolùm ſatiſſimè reuocatum,
& annullatum cenſebitur, quamuis deroga-
torias clauſulas ampliſſimas contineret, ſic
ex diſpoſitione *l.noſtram, C.de teſtam.* voluit
Petr. Iacob. Aurelian. in d.prax. libellor. rubr.
100.*ſub n.*52.& authoritate *Regent.Leo deciſ.*
32.*n.*13. & *Maſtrill.deciſ.*132.*nu.*1.35. & 43.
nouiſſimè ſcripſit *Fontanell. dec.*51.*n.*2.& 3.

Hæc compendioſè ad materiam occur-
runt. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

IMmiſſio danda eſt hæredi ſcripto in primo teſta-
mento, quandò diſputatur de validitate ſecundi
teſtamenti.n.1. Sed contrà.n.11. Et quandò pri-
ma opinio poſſit procedere.n.13.*

*Teſtibus deponentibus delirium teſtatoris, magis
creditur,quàm teſtibus deponentibus ſanam men-
tem illius.n.2.Et de ratione.n.3.Sed cõtrà.n.25.
Et de ratione.n.27. Imò quòd præualeant duo te-
ſtes affirmantes ſanam mentem, mille negantibus.
n.26.Et quandò procedat contraria opinio.n.27.*

*Teſtibus affirmantibus magis creditur, quàm negan-
tibus.n.4.*

*Teſtamentum furioſi, licèt rectè conditum, non va-
let.n.5.Sed contrà.n.32.33.34.& 35.*

In-

Digitized by Google

Inſania ſi fuerit probata, non præſumuntur lucida internalla.n.6.Sed quandò hoc ſit verum.n.27.

Accidens non præſumitur.n.7.

Delirium eſt inſanabile.n.8. Et vndè cauſetur.n.9. Sed quandò ſit verum, quòd delirium ſit inſanabile, & quotuplex ſit.n.27.& 28.

Immiſſio ex edicto D. Hadriani, non impeditur ad fauorem hæredis ſcripti, etiam ſi teſtatoris dementia allegetur.n.10. Et ità pluries deciſum.n.51. Et quid in præſenti cauſa actum fuerit.n.52. & 54.

Teſtamentum ſecundum ſi reuocetur, primum reconualeſcit, ſed Author de hoc dubitat.n.12.

Teſtes examinati ad reuelationem excommunicationis, niſi repetantur parte citata, non probant.n.14.

Rectum iudicium, & ſana mens, in homine præſumitur, etiam quòd ſit ſenex, & laboret in extremo.n.15.

Teſtamentum præſumitur conditum tempore ſani, rectiq; iudicij.n.16.

Probationes efficaces requiruntur, ad excludendam à teſtatore præſumptionem ſani iudicij.n.17.

Teſtatoris dementiam alleganti, incumbit onus probandi.n.18.

Iudex rigoroſè examinare debet probationes ſuper dementia teſtatoris receptas.n.19.

Dementia teſtatoris eſt probanda de tempore teſtamenti.n.20.

Teſtis ſuper dementia teſtatoris deponens, debet aſſignare cauſam ſui dicti, & exprimere verba, ſigna, & motus, etiam ſi de eis non fuerit interrogatus. n. 21. Quòdq; verba, & ſigna illa, ad aliud, quàm ad dementiam, referri non poſſint. n.22.

Memoria in infirmo, & morti proximo, facilè debilitatur.n.23.

Teſtamentum conditum à teſtatore, memoria debilitato, eſt validum.ibid.

Dementia non probatur ex eo, quòd fuerit alicui datus curator, & teſtamentum illius valet, niſi aliter probetur dementia.n.24.

Teſtibus deponẽtibus ſanam mentem teſtatoris, magis credendum, quàm negantibus illam. n. 25. Etiam ſi affirmantes ſint duo, negantes verò mille.n.26.

Teſtator in infirmitate, mentis compos præſumitur, ſi fuerit ei ſubminiſtratum Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum.n.29.

Item, quià Notarium rogauit, vt teſtamentum ſtipularet.n.30.

Item, ex aſſertione Notarij dicentis, inueniſſe teſtatorem ſanum mente.n.31.

Item, quià ordinatè diſpoſuit. n.32. Nam inſtituit ſuos proximiores.n.33.

Teſtamentum cuiuſdam Tuditani, nota inſaniæ viri, à cẽtum Romanis Senatoribus approbatũ fuit, eò quià laudabilem cõtineret diſpoſitionem.n.34.

Teſtamentum inſanientis, per accidens laudabiliter conditum, valet.n.35.

Charitas ordinata, primùm conſanguineos, deindè exteros inuitat.n.36.

Alimentorum cauſa pia eſt. n. 37. Et de ratione. n.38.

Item cauſa ſtudij, & doctoratus.n.39.

Item, cauſa dotis. n.40. Etiam quòd dos conſanguineis puellis relinquatur.n.41.

Dom.Io: Dominicus de Virgilijs, Pauperum Aduocatus M.C.V. laudatur.n.42.

Dom.D.Petrus Cortes, Iudex M.C.V. laudatur. n.43.

Teſtamentum coràm Magiſtratu, vel apùd acta Iudicis conditum, abſq; cæteris ſolemnitatibus valet. n.44.

Teſtes deponentes contrà veritatem, aut legalitatem teſtamenti, coràm Magiſtratu conditi, videntur deponere factum inuerſimile.n.45.

Teſtes deponentes pro validitate, & legalitate teſtamenti, præferuntur teſtibus contrarium affirmantibus.n.46.

Teſtes dicentes, nõ audiuiſſe teſtatorem alloquentem, non probant ipſam negatiuam, & quarè. n. 47.

Teſtamenti ad validitatem, non eſt neceſſarium, quòd teſtator habeat ſchedulam teſtamenti in manu.n.48.

Subſcribens ſe teſtamento, vel inſtrumento, videtur confiteri omnia contenta in illo, nec illud impugnare poteſt, quià allegaret propriam turpitudinem.n.49. Niſi probaret, ſe fuiſſe in ſubſcribendo deceptum.n.50.

Exitus cauſæ refertur.n.52.& 54.

Aduocati habentes teſtamẽtum carens vitio viſibili, rem alijs probationibus, vel ambagibus, in poſſeſſorio iudicio inuoluere non debent, licèt contradictor, plura contra teſtamentum affectet producere.n.53.

ARGVMENTVM.

Teſtamentum ab infirmo conditum, non poſſe impugnari, prætextu inſaniæ teſtatoris, niſi inſania, & delirium probetur de tempore conditi teſtamenti, cùm alijs adminiculis, & requiſitis, hic ſingulariter congeſtis, diſtincta ſerie examinatur; quià ſemper præſumitur fuiſſe teſtatorem mentis compotem, & quid in conflictu teſtium. Pro Monte Familiæ de Saluato.

CONSILIVM XXXIV.

TEſtamentum per quondam Honufrium Saluato, nuperrimè conditum, eſſe omninò executioni demãdandum, & ſucceſſiuè interponendum decretum præambuli, in beneficium Montis ſuæ familiæ, in eo inſtituti, omnis ratio ſuadet, prætenſaq; per Sacrum Montem ſeptem miſericordiæ operum

rum huius Ciuitatis, hæredem in alio præ-
cedenti teſtamento inſtitutum, ac per eius
Dominos Gubernatores, vti omni legitimo
fundamento deſtituta, reijcienda ſperamus,
vel tanquam non militantia, vel tanquam
nequaquam apta ad impediendam immiſ-
ſionem, ex ſummarijſſimo remedio, *l.fin.C.
de edict.D.Hadrian.tollend.*

Vnica enim partis ſpes in eo conſtituta
eſt, quòd noſter teſtator ſecundum condi-
derit teſtamentum, tempore quo grauiiàm
captus erat phreneſi,atq; delirio,orto ex ve-
hementi, qua tenebatur febri, atq; ità cùm
rectos ad teſtandum ſenſus, non habuerit,
videtur per conſequens, abeſſe ab ea diſpo-
ſitione voluntas,quę potiſſimùm attenditur
in cunctis hominum tractatibus, præſertim
verò ad validitatē poſtremi iudicij; Cùmq;
delirium, & furor teſtatoris plures teſtes ex
1 aduerſo producti agnoſcant, † videtur, non
eſſe hæſitandum, quin Sacro Monti potiùs,
quàm Monti familiæ de Saluato, immiſſio
competat,ex deductis per *Menoch.de adipiſc.
poſſeſſ.remed.4.n.698.* dicētem,quòd quandò
de validitate ſecundi teſtamenti diſputari
contingit, tùnc donec petitorium plenè de-
cidatur, datur immiſſio hæredi ſcripto in
primo teſtamento, quam doctrinam ſequi-
tur *Gratian. diſceptat. forenſ. tom. 3. cap.558.
n.17.*

2 Et licèt quoàd ipſum delirium, magnus
ſit conflictus teſtium, pro vtraq; parte pro-
ductorum, tamen quandò ſumus in homine
morti proximo, plùs creditur teſtibus de-
ponentibus, quàm negantibus delirium,
*Soccin.conſil.229. antè n.8.verſic.Secundò pon-
derat, vol.2. Soccin. Iuni. conſil. 183. vol.2.* &
*Cardin. Mantic. de coniect. vltim.volunt. lib.2.
tit.6.n.6.* quos ſequitur *Dom.Conſiliar.Theo-*
3 *dor.allegat.12. nu.23.* † qui ſubtiliter pro ra-
tione ponderat, quòd teſtes deponentes ſa-
nam mentem teſtatoris,negant delirium, id
quod euenire potuit, quià non audiuerunt
teſtatorem delirantem, nec geſta, vel verba
inſana illius, non ſic teſtes affirmantes, ex
Alex.conſil.147.n.15.vol.7. & *Suarez allegat.*
4 *1.n.17.* † Eſt enim notum, magis credi duo-
bus teſtibus affirmantibus,quàm decem ne-
gantibus, *Deci.conſil.534.n.13.* & *conſil.649.
n.13.Vrſill.ad Afflict.deciſ.324.n.6.*

5 Nec (inquit pars)quòd teſtamentum fue-
rit ritè à mentecapto ordinatum,reſultat ex
hoc illius validitas, quaſi id ex accidenti
euenerit, non quòd morbus ceſſauerit, ex
Zacchia quæſt.Medic.legal.tit.1.quæſt.16.nu.8.
dicente, *Atq; hinc, quòd licèt phrenetici in om-
nibus, veluti cæteri inſanientes habendi ſint, non
poſſit in eis habere locum illa concluſio,quòd actus
prudens, quem quilibet ſanæ mentis faceret, te-
neat, quià in hoc morbo nulla interploratio, nul-
lumq; lucidum interuallum præſumi poteſt inter-
uenire; quinimò etiam ſi quandoq; ad propoſitum
infirmus loqui videatur, tamen nō ſufficit ad hoc,
vt poſſit aliquos actus validos facere, vt exempli
gratia teſtari, quià morbus non ceſſat, vt benè à
Rot.in Romana donationis 1589.coràm Mãtica,*
6 *n.6.*† Quià probata inſania, lucida interualla
non præſumuntur, niſi de eis contraria pro-
batione conſtet, *cap.cùm dilectus,* vbi *Gloſ.de
ſucceſſ.ab inteſt. Afflict.deciſ.365.n.3. Maſcard.
de probat. concluſ.625.nu.1.* & *Menoch.de præ-
ſumpt.lib.6.præſumpt.46.n.59.*

7 Idq; duplici ratione, & quidem prima,
nam in mentecapto lucida interualla ſe ha-
bent vt accidens,quod non præſumitur, *Me-
noch.loc.cit.n.65. Maſcard.concluſ.824.n.18.* &
8 *concluſ.825.nu.25. cum ſeqq.* † Secunda, quià
delirium, illud potiſſimum, quod ex febris
acceſſione cauſatur,eſt inſanabile,niſi febris
ceſſet,quæ in noſtro caſu nunquam ceſſauit,
imò ea ingraueſcente, noſter Honufrius te-
ſtator extremum diem clauſit, magiſtraliter
Dom. Conſiliar. Theodor.cit.allegat.12. nu.24.
9 † Etenim ex febris vehementia, inflamman-
tur, & deprauantur membranæ cerebri, ex
eaq; accenſione delirium originatur, *Hyp-
pocrit.1.de morb.propè fin. Mercurial.pract.lib.
1.cap.15.*

Verùm Domini, quàm parui pōderis ſint
motiua hæc, & quàm euidens ſit iuſtitia, &
veritas huius nouiſſimi teſtamenti, ſimùl, &
10 ſemel demonſtrabo;† Atq; vt à veris princi-
pijs rem examinem, rogo,legatur *Angel.cōſ.
135.* in terminis dicens, quòd ſi teſtamētum
allegetur nullum, propter furorem, aut de-
mentiā teſtatoris, non ideò impeditur ſum-
marijſſimum iudicium immiſſionis, ex di-
ſpoſitione *l.fin. de edict. D. Hadrian.* quam
opinionem amplexantur etiam *Sim. de Petr.
de interpret. vltim.volunt. ſolut.4.nu.26. Bero.
conſil.36.n.6.vol.2.Boer.deciſ.23.in fin.n.103.
Ioſeph Ludouic. deciſ. 1. in fin.* & *Nouar. quæſt.
forenſ.lib.2.quæſt.84.nu.8.* quià hæc exceptio
dementię requirit altiorem indaginem,lon-
gioremq; cauſæ cognitionem,incompatibi-
11 lem cum hoc ſummarijſſimo remedio;† nec
eſt vera illa concluſio, vt cùm de validitate
ſecundi teſtamenti diſputatur,ſit danda im-
miſſio inſtitutis in primo teſtamento, quià
Gratian.loc.ſup.cit. ad hoc ſimpliciter allega-
uit *Menoch. de adipiſc.remed.4.nu.698.* qui id
12 nunquam dixit, ſed tantùm voluit, † quòd
reuocato ſecundo teſtamento, primum re-
conualeſcat, ex *Bar.*per illum *tex.* & *gloſ.in l.
penul. §.teſtamento, in fin. verſic.Quæro quid ſi
nemo poſſideret, ff.de bonor.poſſeſſ. ſecund.tabul.*
& ideò, ex dicto primo teſtamento, compe-
tit hæredi immiſſio; licèt hoc etiam mihi
non modicum dubitandum videatur,ſtante
primo teſtamento, per ſecundum, ipſo iure
13 reuocato; † Vel poſſet ſaluari authoritas
*Gratian.*quandò teſtator habebat expreſſum
impedimentum, expreſſamq; teſtandi inhi-
bitionem, quià tùnc conſtito de impedi-
mento;

Digitized by Google

mento, datur immiſſio, vigore primi teſta-
menti, *Dom.Reg.Capyc.Galeot.* qui agit de
impedimento apparente per publicum do-
cumentum, *contr.forenſ.lib.1.cap.6.n.41.verſ.*
Sic etiam. In caſu noſtro, non aliud impedi-
mentum ex aduerſo affectatur, quàm quod
teſtatoris delirium, non apparens, neq; pro-
batum.
14 Etenim quanquam plures conata ſit pars
producere teſtes, nobis inauditis receptos,
penes acta monitorij, ac ad reuelationem
excommunicationis, tamen hi niſi in ordi-
nario iudicio, parte citata reperantur, nul-
lam prorsùs fidem merentur, & ſunt habẽdi
tanquam extrà mundum, *Bertrand.cõſil.111.*
nu.14.vol.6. Manent.conſil.24.nu.92.Franciſ.
Marc.deciſ.803. part.2. Oſaſ.deciſ.218. nu.13.
Andreol.contr.270.Menoch.de arbitr.caſu 109.
& latè omnium meliùs *Reg.Sanfelic.dec.97.*
Prætereà eſtò, quòd illorum depoſitiones
probent, tanquam ſolemniter receptæ, nihil
15 tamen ad rem faciunt; †Etenim cùm ſana
mens, rectumq; iudicium in omnibus homi-
nibus præſumatur, cùm naturaliter cunctis
inſit, etiam in hominibus ſenio confectis, &
in extremo laborantibus, ad *tex.in l.nec codi-*
cillos, vbi *Gloſ.& DD. C.de codicill.l.adulteriũ,*
§.idem pollionis. ff.de adulter. l.licèt Imperator,
ff.de legat.1.cap.cùm dilectus,de ſucceſſ.ab inteſt.
vbi *Gloſ. & Abb.n.9.Maſcard.de probat.concl.*
824. *Menoch.conſil.683. Magon.dec.97.nu.13.*
Rot. apùd *Argel.de acquir.poſſ.queſt.3.art.1.n.*
16 53.alijq; quos conſultò omittimus; †ac etiã
cùm præſumatur, teſtamentum fuiſſe condi-
tum tempore ſani, rectiq; iudicij, *Riminald.*
conſil.809. Berous conſil.56.nu.21.vol.3.Pariſ.
conſil.87.col.1. vol.3. Sim.de Petr. de interpret.
vltim.volunt.fol.83.col.1. Vaſq; de ſucceſſ. pro-
greſſ.lib.1.§.1.nu.59.vol.2. Mart. de ſucceſſ.le-
gal.part.4.quaſt.1.art.2.n.1. & 2. & *Farinacc.*
in deciſ. poſthum. deciſ.792. part.1. Proptereà
17 † ad excludendam eiuſmodi præſumptio-
nem recti, ſaniq; iudicij, requiruntur pro-
bationes efficaciſſimę, & cõcludentes *Burat.*
deciſ.256.n.4.& 5.Durand.deciſ.178.nu.10.&
Caren.reſol.171.n.11.
18 Illudq; probandi onus incumbit alleganti
dementiam teſtatoris, quià opponitur illi
defectus repugnans cum rationabilitate,
homini naturaliter inhęrente, vt dicunt ſup.
cit. *DD.* quibus addo *Salicet.in l.ſenio,n.1.C.*
qui teſtam.fac.poſſ. Sim.de Petr.d.fol.83.nu.13.
Mart. d.tract.part. 4. quaſt.1. artic.3. Gabriel.
commun.concl.tit.de teſtam.concl.2.n.5.& *Chri-*
ſtin.ad leg.municipal.tit.17.art.1.nu.19. ipſæq;
19 †dementiæ probationes, ſunt à Iudice rigo-
rosè examinandæ, multùmq; cautus eſſe de-
bet in perpendendis teſtibus, illorumq; di-
ctis, *Spino. in ſpecul.teſtament. in gloſ. rubrica,*
part.10. nu.9. circà fin. ſed potiſſimùm ad ſe-
quentes circumſtantias incumbere debet.
20 Prima, an dementia ſit probata de tem-
pore teſtamẽti; ſiquidem ſi dictum teſtis non
reſtringatur ad illud tempus, & inſtans, nul-
lam prorsùs fidem faciet, quemadmodùm
præciſè hoc attendendum eſſe, docent *Bart.*
in l.2.n.3.verſic.Sed quid,ff.de bonor.poſſ.furioſ.
Alex.conſil.8. nn.7. verſic.Et illud rectè, vol.2.
Durand.dec.Rot.178.n.10.vol.1.Cardin.Caua-
ler.dec.366.n.7.Caren.variar.reſol. cap.171.n.
14. *Buratt. deciſ.256. nn.5.* quampluresq; alij
apùd *Andreol.contr.223.n.1.*& *D.Reg.de Ma-*
rin.quotid.lib.2.cap.225.n.4.
21 Secunda circumſtantia pernecesſè requi-
ſita eſt, quòd teſtis demenriam teſtatoris aſ-
ſerens, reddat ſui dicti rationem, aſſignando
ſigna dementiæ, motus, atq; verba, illudq;
requiſitum adeò neceſſarium exiſtimatur, vt
teſtis etiam nõ interrogatus, dementiæ cau-
ſas, rationes, & ſigna explicare teneatur, *Bu-*
ratt.d.dec.256.nu.9. Maſcard.de probat.concluſ.
827. *Gratian.diſcept.forenſ. tom.3.cap.531.nu.*
84. *Sim. de Petr. de interpret.vltim.volunt. lib.*
2.dub. 1. nu.28. fol.4. & *Caren. cit. reſol. 171.*
n.15.
22 Tertium requiſitnm eſt, quòd illa ſigna,
motus, & verba, quæ à teſte aſſeruntur, ad
probandam dementiam teſtatoris, neceſſa-
riò ad dementiam referantur, taliter, vt ne-
queant aliter applicari, quià ſi verba, vel
ſigna poſſent referri ad cauſam ioci, non eſ-
ſent referenda ad cauſam demẽtiæ, *Maſcard.*
d.tract.concl.824.n.4. & d.concl.827. & *Ioſeph*
Ludouic.deciſ.Peruſ.1.n.11. Quemadmodùm
ſi actus poſſet conuenire homini ſanæ men-
tis, fatuitatem excluderet, ad quod videndus
Menoch.de præſumpt.lib.6.præſumpt.45. ſignã-
ter *n.39.* & confert, nam ſæpè multa verba,
pluraq; ſigna ad agentis dementiam refe-
runtur, cùm tamen reuerà iocosè, vel ad
alium effectum fiant, *Corn.conſil.91.vol.4.*
23 Vltimò requiritur, quòd conſtet, teſtem
ſe non decepiſſe, ſicuti ſæpiſſimè accidit, cre-
dens, teſtatorem dementem, cùm tamen illi
ſola memoriæ potentia debilitata eſt, quod
facilè euenit teſtatoribus, vt in illam imbe-
cillitatem incidant, tùm ex violentia mor-
bi, tùm ex cogitatione mortis, *l.hac conſul-*
tiſſima,§.at cùm humana fragilitas,C.qui teſtam.
fac.poſſ. Et tamen defectus memoriæ, ex ali-
quo accidenti debilitatæ, teſtamentum non
irritat, cùm longè differat à deprauatione
intellectus, ſingulariter aduertit *Durand.cit.*
deciſ.278.n.18.& 19.
In caſu noſtro ex lectura teſtium partis
aduerſę conſtat, omnia hæc non concurrere;
Non enim probant delirium teſtatoris de
tempore cõditi teſtamenti, non etiam ſigna,
& cauſas delitij, & tandem ſi quam ratio-
nem aſſignant, iàm palàm apparet, nõ fuiſſe
verba, vel motus delirantis, ſed potiùs ſigna,
& verba infirmi, vel memoria lapſi, vel io-
24 cosè agentis. † Ad quod propoſitum, licèt
extrà cauſam, noto ſingulare dictum, *Rotæ in*

*addit. ad Maſcard.cit.concl.*824.*verſ.Nec facit, quòd dicto Auctilio datus fuit curator*, dicentis, non probari dementiam teſtatoris,eò,quòd appareat fuiſſe illi datum curatorem, ſequitur *Duran.cit.deciſ.*178.*nu.*29. *&* 32.*lib.*1. & *Caren.cit.reſol.*171.*n.*12. Non alia ratione, quàm quià potuit curator illi decerni, non ad neceſſarium, ſed ad benè eſſe, & ex alia cauſa, quàm dementiæ.

Pertinent iſta ad excludendam probationem, quam habere pars autumat,ex teſtium reuelationibus,ad fundandam teſtatoris inſaniam,animosè receptorũ.Nunc vice verſa conſidero firmiores probationes, & concludentiſſimas coniecturas, quibus validitas huius poſtremi teſtamenti canonizatur;

25 † Etenim primò, plures probatiſſimi viri, quorum dicta pariter penes acta monitorij recepta ſunt, ſanam teſtatoris mentem in actu teſtandi deponunt,eorumq; fidei longè magis deferendum eſt, quàm illorum, qui affirmant, teſtatorem fuiſſe inſanũ, *Maſcard. de probat.concluſ.*827.*Menoch.de præſumpt.lib.* 6.*præſumpt.*45.*n.*21. *Rot.*apud *Farinacc.deciſ.*

26 304.*n.*9.*part.*1.& *Boer.deciſ.*23.*nu.*33.† Imò plùs creditur duobus teſtibus, atteſtantibus ſanam mentem teſtatoris, quàm mille, inſaniam deponentibus,*cit.Maſcard.cõcluſ.*1049. *nu.*12. *Corne.conſil.*219. *vol.*1. *Menoch.d.præſumpt.*45.*n.*21.*lib.*6. & *Caren.loc.ſup.cit.n.*17. Sicq; etiam ſi eſſemus in pari cauſa, vtpotè, quià vtriuſq; partis teſtes ſe reſtringerent ad tempus teſtamenti, & oppoſitum de directo deponerent,adhùc probationes noſtræ contrarias vincunt, quià dicẽs teſtatorem fuiſſe mentis compotem , habet pro ſe iuris præſumptionem, cùm quilibet talis præſuma-

27 tur,nõ tamen ità qui inſaniam teſtatur; †Et hinc reſoluitur motiuum ex aduerſo adductum,vt teſtis affirmans delirium,præualeat teſti illud neganti, nam procedit, teſte *Zaccar.*in delirio continuo, & cõfirmato,quales ſunt ſtulti, ineptiq; habentes potentias iàm deprauatas,& in deprauatione confirmatas, hi enim ſunt incurabiles,eorumq; lucida in-

28 terualla difficillimè probantur; †Quãdò verò quis ex accidenti infirmus delirat, tùnc delirium ſe habet vt accidens, & oritur ex acceſſione febris, quæ cùm habeat ſuos intrinſecos terminos, nempè augumentum, ſtatum,& declinationem,ex conſequenti diuerſos effectus ab extrà operatur, vtpotè reddit infirmum æſtuantem magis, quàm delirantem, in augumento, propter accenſionem,& inflammationem partium principalium corporis, ſed ſtatim declinata acceſſione, pacatur ſtatus infirmi, omniſq; vehemens æſtus conquieſcit; Imò quatenùs inſanire videatur, non tamen benè infertur de vna ſpecie inſaniæ continuæ, & confirmatæ, ad hanc temporalem, & accidentalem, nequaquã aptam ad tollendam,auferendamq;

à teſtatore præſumptionem ſanæ mentis, & à teſte eàm atteſtante, præſumptionem veritatis.

29 Præter ſupradicta, quæ verè rem claram faciunt, plures etiam in caſu noſtro concurrunt præſumptiones, & coniecturæ, quibus noſtrum Honufrium teſtatorem, mentis cõpotem fuiſſe,demonſtratur.Prima,nam Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſuſcepit,eoq; Sacrariſſimo Viatico muniri,plures Religioſiſſimi, & docti Patres curauerunt, quod quidem factum nõ eſſet,ſi Honufrium incapacem præ ſtultitia diiudicauiſſent,*Burat.d.deciſ.*256.*nu.*17. *Duran.deciſ.*178.*nu.*14. & *Caren.d.reſolut.*171.*n.*9.

30 Secunda,nam ſumus in probatis,noſtrum teſtatorem, Notarium proprio ore rogaſſe, vt ſuum perficeret teſtamentum, ex quo reſultat vehemens præſumptio rectiſſimi iudicij illius, *Cyriac.contr.iur.cap.*407.*nu.*31.*&* 76.*cum ſeqq.Aloyſ.Manſi.conſult.*29.

31 Tertia, nam in eodem teſtamento, aſſerit Notarius, acceſſiſſe ad domum Honufrij, eumq; inueniſſe infirmum corpore, & in lecto iacentem, ſed mente ſanum, cui quidem aſſertioni creditur, etiam ad excludendum delictum Notarij, *Alex.de Neuo conſil.*57.*nu.* 2.*&* 3. *Burat.d.deciſ.*256.*n.*3.*Caren.* ſæpè cit. *reſol.*171.*nu.*4.& *Mart.in ſumm.ſucceſſ.part.*4. *quæſt.*1.*artic.*3.*n.*8.19.*&* 20.

32 Et quarta vehementior, nam adeò ordinatè diſpoſuit, vt nullus mente ſaniſſimus, optimuſq; paterfamilias, tam laudabiliter diſpoſuiſſet, *Afflict.deciſ.*143.*nu.*5.*Grammat. deciſ.*73.*n.*38.*Menoch.cõſil.*688.*n.*6.& *Magon.*

33 *deciſ.*97.*n.*12. † laudabilis autem, & recta diſpoſitio, ea vocatur,per quam conſanguinei proximiores, ad ſucceſſionem inuitantur, quibus ſucceſſio ab inteſtato debita fuiſſet, *Burat.d.deciſ.*256.*n.*24.*&* 27.*Durand. d.deciſ.*178.*n.*13.*Caren.vbi ſup.n.*5.*&* 6.addo *Suarez allegat.*1.*n.*1.*&* 10. *Rube.dec.Rot.*581. *n.*43.*lib.*1.& *Manſi.d.conſult.*29.*n.*53.qui cõmuniter dicunt, quòd ex inſtitutione proximiorum, reſultat præſumptio recti iudicij teſtatoris,poſt *Paul.de Caſtr.in l.qui teſtamentum,§.neq; furioſo,ff.de teſtam.* & *cit.Menoch.de*

34 *præſumpt.lib.*6.*d.præſumpt.*45.*n.*67.† ad quod comprobandum,accedat illud celebre iudicium, centum Quiritum, qui in Romano Senatu ius dicebant , nam teſte *Valer. Max. lib.*7. *cap.* 7. *de teſtam. Cicer. in quæſt. Academ. & Lactant. Firmian.lib.*3.*inſtit.cap.*23.approbauerunt teſtamentum Tuditani Ciuis Romani, notæ inſaniæ viri, eò,quòd ordinatè, & laudabiliter diſpoſuiſſet; *Magis enim* (inquit *Valer.Max.*) *centum viri,quod ſcriptum eſſet in Tabulis, quàm quis eas ſcripſiſſet, conſiderandum exiſtimauerunt*, quam hiſtoriam infiniti noſtræ legalis diſciplinæ Authores, quos *Menoch.* refert *loc.cit.n.*66.non dubitarunt, vti vetam, atq; iuridicam approbare,

no-

nouiſſimè verò ſumma eruditione, eam cō-
memorat *Dom. Reg. Capyc. Galeot. contr.iur.
lib.1.cap.4.n.10.& 11.*quicquid contrà ſolus
*Zacchi.*ſup.relatus *n.5.* tentauerit affitmare,
35 †addo *Surd.conſil.462.* dicentem aliàs iudi-
catum,prędicta,quę de validitate laudabilis
diſpoſitionis, ab inſaniente factæ, diximus
procedere,etiam ſi non deliberato,tranquil-
loq; iudicio, ſed fortuitò reperiatur, teſta-
mentum rectè à meutecapto cōditum fuiſſe.

In caſu noſtro,quis non dicet,Honufrium
teſtatorem,mentis compotem,& iudicio ſa-
niſſimum extitiſſe?Etenim licèt teſtamētum
primum, ad fauorem Sacri Montis reuoca-
uerit, tamen laudabiliùs nouum montem
ſuæ familiæ inſtituit, vt opes ſuæ, quæ à pri-
mo inſtituto erant inter pauperes extraneos
diſtribuendæ, à ſecundo, inter pauperrimos
36 conſanguineos elargitentut,†menior ordi-
natę charitatis,qua inuitamur,nè dicam,co-
gimur, priùs conſanguineis, deindè extra-
neis diſtribuere, alioquin charitas eſſet iu-
ordinata,& contrà iuſtitiam diſtributiuam,
vt docet *Magiſt.ſentent.iu 3.diſtinct.29. Diu.
Thom.2.2.quęſ.32.art.9.Syluest.Medin.Tolet.
Vaſq.*& cæteri Theologi communiter, quos
ſequitur *P.Andre.Lāfranc.in opuſ.moral.opuſ.
8.quæſt.18. n.2.cum ſeqq.* Elargitio autem in-
troituum huiuſ moderni montis, hoc pacto
demandata legitur,in nouiſſimis tabulis,de
quibus agitur,vt certa quantitas pro quoti-
diano victu detur illis adoleſceutibus, qui
legali, aut medicæ diſciplinæ operā dabunt;
Rursùs eiſdem ſingulis,pro ſubſidio Docto-
ratus duc. 100. puelliſq, pro ſubſidio mari-
tagij certam aliam quantitatem,aggregatis
etiam ſub huius moderni montis beneficio,
filijs Annæ Saluato, teſtatoris ueptis, ex du-
plici coniugio ſuſceptis, eorumq; deſcen-
dentibus; Vndè ſatis ex his conſtat, diſpoſi-
tionem nedū eſſe laudabilem,quià vocautut
37 proximiores, ſed ſummoperè piam: † Pia
eſt cauſa alimentorum, attenta ſumma ege-
ſtate participantium, *l.mela*, & ibi *Gloſ. Bar.*
& cęteri.*ff.de alim.& cibar.legat.l.ſancimus,C.
de Sacroſanct. Eccleſ.l.cùm hi, §.in annis,ff.de
transact. & auth. vt cùm de appellat. cognoſ. §.
38 aliud,* † quià pium non ſolùm dicitur illud,
quod relinquitur ad refrigerium animæ,ſed
etiam quod datur pro ſubleuando animato
corpore, ſingulariter *Bald.in auth.ſimiliter,n.
2.C.ad leg.Falcid.*plenè *Surd.de alim.tit.8.pri-
39 uileg.1.n.1.& 2.* † Pia eſt cauſa ſtudij,& do-
ctoratus, ad *tex. in auth. habita, C.nè fili.pro
patr.*latè *Dom.Conſiliar.Staiban.in obſer.ad re-
40 ſolut.92.à n.127.cum ſeqq.lib.1.*†Pia tandem
cauſa dotis, *l.cùm is,qui 32.§.ſi in ea,ff.de con-
dit.indeb.*ibi, *Quicquid dotis nomine dederit,re-
linquitur pietatis cauſa*, eruditè *Annę. Rober.
rer.iudic.lib.3.cap.10.verſ.Illa autem,*pluresq;
ipſe cumulaui, in *obſeru.ad Dom.Reg.de Ma-
41 rin.cap.78.nu.11.* †Quod ſecundùm aliquos
eſt verum,& procedit,etiam ſi puellę,quibus
maritagia relicta ſunt, eſſent teſtatori con-
iunctæ, *Bald.in l.illud,n.2.verſ. Quod intellige
verum,C.de Sacroſanct.Eccleſ. Paul.de Caſtr.in
l.1.in fin.n.6.C.eod.Alex.conſil.158.n.9.vol.7.*
quos ſequitur *Cardin. Tuſch.pract.concluſ.lit.
L.concluſ.106.n.7.*

Tendunt hæc omnia ad comprobandam
quartam cōiecturam, qua rectum teſtatoris
iudicium conuinci dicimus, ex laudabili, &
ordinata illius diſpoſitione, ſed profectò li-
cèt ſit iſtud fortiſſimum intentionis noſtræ
argumentum, tamen ineuitabiliter,& longè
fortiùs, ad eundem effectum ſtringit, quòd
præſens teſtamentum fuerit conditum, præ-
ſentibus duobus Magiſtratibus,expreſsè ad
42 hunc finem vocatis,†quorū alter fuit Dom.
Io:Dominicus de Virgilijs,Pauperum M.C.
V.Aduocatus, vir ſumma probitate,& pru-
dentia præditus, qui à teſtatote fuit electus,
43 in ſuę diſpoſitionis executorem;†Alter verò
Dom. D. Petrus Cortes, Miles Hiſpanus,
eiuſdem M.C.Iudex doctiſſimus, & vigilan-
tiſſimus, mira ſagacitate præditus:Quo po-
ſito, equidem ignoro,qua fronte teſtatorem
delirantem appellet pars, immemor prę̨ſen-
tiæ Magiſtratuum, quos fraudis participes
extitiſſe, fari oporteret,ſi dementem,& deli-
rantem, teſtamentum condere permiſiſſent,
quod profectò abſit, vt nec quidem ſomnie-
44 tur; † Sicq; ex hoc ſolùm iudicari debet di-
ſpoſitio Honufrij validiſſima,tāquam apùd
acta Iudicis cōdita,& ſi cęteras iuris ſolem-
nitates non cōtineret,ad *tex.in l.omnium 19.
C.de teſtam.* ibi,*Sicùt enim ſecurus erit,qui actis
cuiuſcunq; Iudicis, aut municipum, aut auribus
priuatorum, mentis ſuæ poſtremum publicauit
iudicium, &c.* ad cuius interpretationem
latiſſimè *Gratian. diſceptat. foreuſ. tom.2. cap.
312.*

45 Et hinc reſoluuntur cunctæ aliæ partis
obiectiones, circà id,quod dicit, probatum
eſſe per aliquos teſtes teſtamentarios, quòd
non audiuerint teſtatorem affirmantem, te-
ſtamētum,de quo agitur,eſſe ſuam vltimam
voluntatem, nec audiuiſſe,quòd voluerit il-
lud ſtipulari; Quòdq; pariter octauus teſtis,
adhibitus ad ſubſcribendum teſtamentum,
loco teſtatoris ſubſcribere nō valentis,iuxtà
diſpoſitionem *tex.in l.hac conſultiſſima,C.de
teſtam.*dicat,ſe non habuiſſe mandatum à te-
ſtatore de ſubſcribendo, ſed tantùm, quòd
ad alterius inſtigationem, *ſtorditamente*, di-
xerit, *Signor ſi*; Etenim prætérquā quòd ſunt
hæc omnia nimiùm inueriſimilia, vt ità co-
tàm Magiſtratibus proceſſerint, non ſinè
maxima æſtimationis illorum nota.

46 Reſpondetur rursùs animaduertendo,
quòd alij teſtes, ſimiliter teſtamentarij, di-
cunt cōtrarium, quibus tam ad validitatem
actus, quàm ad excludendam fraudem, &
delictum,quod reſultaret ex ſtipulatione te-

Digitized by Google

ſtamenti perſonæ inteſtabilis, longè magis credendum eſt, vulgatis regulis.

47 De iure etiam iterùm reſpondetur, teſtes teſtamentarios, dicentes, ſe non audiuiſſe teſtatorem alloquentem, non probare ipſam negatiuam, quià potuit teſtator alloqui, & non audiri ab ipſis teſtibus, plenè *Surd.* dicens, per hoc teſtamentum, non vacillare *conſil.414.à nu.49. ad fin. Rot.Rom. Morot.* & *Thomat.* quos ſequitur *Dom.Cõſiliar.Hodier.*

48 *contr.cap.25.n.52.53.& 54.*† Sicuti nec facit, quòd dicant, nõ vidiſſe teſtatorem tenentem in manu ſchedulam teſtamenti, quià iſta ſolemnitas non eſt neceſſaria, ad validitatem illius, *Dom.Hodier.* magiſtraliter, *d.contr.25.*

49 Quod verò attinet ad R. P. Iulium Buonoacquiſto Cruciferum, octauum teſtem ſubſcriptorem, dicentem, non recepiſſe à teſtatore mandatum de ſubſcribendo loco illius, ſubſcribere ob infirmitatem non valentis, ſed ad aliorum inſtigationem, *ſtorditamente,* dixiſſe, *Signor ſi*; Domini, tam iſte Religioſus teſtis, quàm cæteri ſuperiùs à parte ponderati, fidem nullam merentur, quià poſtquam ſe ſubſcripſerunt teſtamẽto, veritatem illius, & omnia in eo contenta, approbaſſe videntur, atq; ideò illis contrarium dicentibus, non creditur, *Capyc.deciſ.192.n.6.Boſſ.in tit. de falſ.nu.11. verſic.Poteſt dici,* & *Dom.Hodier.d.cõtr.25.n.55.& 56.* ſicuti quicunq; ſe ſubſcribens in aliquo inſtrumento, contenta in illo apprcbare cenſetur, *Bald. in l.fin.n.2.ff.ſi cert. pet. Abb.in cap.2.n.16.de his, quę vi, metus cauſ.fiunt, Surd.conſil.378.nu.78. vol.3.* Indè fit, quòd volens poſteà teſtamentum, vel inſtrumentum impugnare, videtur propriam turpirudinem allegare, *l.cùm profitearis,C.de reuoc.donat. & cap.inter dilectos,de*

50 *donat.* † eaq; ratione fidem non facit, niſi teſtis ille prober, ſe fuiſſe in ſubſcribendo deceptum, *Bar.in l.in exercendis,nu.13. C.de fid. inſtrum.Capyc.vbi ſup.n.5.* cæteriq; nuper allegati.

51 Ex prędictis, dùm exiſtimabam, quòd debuerit M. C. V. interponere præambuli decretum, ad fauorem montis familię Saluato, non obſtante oppoſitione fatuitatis teſtatoris, tanquam altiorem cognitionem requirente, ex authoritatibus cumulatis ſuprà *n.10.* & authoritate rerum iudicatarũ, dùm in noſtris proprijs, imò fortioribus terminis, hoc deciſum legimus per S.C. ad fauorem Ioannis, & D. Catharinæ Alderiſio, quibus immiſſio data fuit, ex teſtamento Marij Alderiſio, qui de furore arguebatur, & iterùm ad fauorem Venerabilis Monaſterij S. Marię Sanitatis, vt apùd *Dom.Reg.de Marin.reſolut. iur.lib.2.cap.225.* & *Dom.Conſiliar.Rocc.* in docto, & erudito *reſponſ.75.vol.1.* & paſſim ſic iudicatum legimus, in cæteris orbis Tribunalibus, in *Rot.Rom.Burat.deciſ.256.Caualer.deciſ.366.Durand.deciſ.278.* In Senatu Luſitano, *Gam. deciſ. 302.* In Senatu Burdegal. *Boer.deciſ.23.* Luſitaniæ, *Roiz deciſ.1.n.511.* In Rota Peruſina, *Ioſeph Ludouic. deciſ.1.* In Senatu Pedamontano, *Theſaur.deciſ.92.* In Camera Imperiali, *Miſinger.centur.2.obſeru.41.* pluresq; alij ad nauſeam.

52 Tamen ex quo per Sacrum Montem fuerunt exhibiti quamplures teſtes, penes acta monitorij recepti, & vice verſa (me contradicente) alias in contrarium reuelationes clientes mei produxerunt, propterea fuit datus ſummarius terminus in cauſa, mediante decreto M. C. ſub die 7. Maij 1668. quaſi ab vtraq; parte, via probationibus

53 aperta fuiſſet; Vndè † monitos eſſe vellem in poſterùm Aduocatos, vt cùm petunt immiſſionem ex teſtamento, viſibili vitio carente, rem alijs ambagibus, & probationum anfractibus non inuoluant, ſed tabulis tantùm adhæreant, licèt plura contradictor, in eo ſummariſſimo remedio, producere affectet, cùm ſint omnia ad petitorium reſeruanda.

54 Sed compilato in preſenti cauſa termino, prodijt decretum eiuſdem M.C. ad relationem Dom. tùnc Iudicis D. Ioſeph Pontecorbo, quo mediante, fuit interpoſitum præambulum, ad fauorem montis familiæ Saluato, ſeruata forma nouiſſimi teſtamenti, vt ex actis, in Banca Magnif.V.I.D. Marci Auerſana. Cauſa hæc fuit ſynodalis, & per plures integros dies ſolemniſſimè diſcuſſa, eiuſq; victoria extitit mihi nimiùm laborioſa, & mediocriter fructuoſa. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

Forum quis ſortitur ratione rei ſitæ.n.1.

Fori exemptionem habens, nihilominùs poteſt conueniri, ratione rei ſitæ.n.2.

Item ſortitur quis forum, ratione domicilij.n.3. Foruſq; domicilij, eſt cæteris potentior.n.4. Etiam ſi perſona, quę debet conueniri, à ſuo domicilio abſens reperiatur.n.5.

Item ratione celebrati contractus.n.6.

Auocatio cauſarum coràm inferiori Iudice introductarum, ad ſuperiorem permiſſa eſt. n. 7. Quod verum intellige, quandò aliqua magna ratio concurrit, vtpote publica vtilitas. n. 8. Item dummodò non adſint priuilegia prohibentia ipſam auocationem.n.9.

Auocatio cauſarum introductarum in Regno Aragonum, vel Cathalonia, prohibita eſt ex priuilegijs.n.10.

Cauſę ſubditorum Regni Neapolis, non poſſunt auocari ad Curiam Regis, vigore priuilegiorum Regni, quæ diſtinctè recenſentur.n.11. Illaq; ſunt in viridi obſeruantia. n.12. Et quomodò ſoleat practicari, quandò negotij neceſſitas, aliter ſuadet. n.13.

Cauſa de hoc Regno, ad Curiam Regis, vt validè auocetur, quomodò fieri debeat.n.14.

Cauſa nulla in Regno dari poteſt, adeò priuilegiata,

vt

Digitized by Google

vt non comprahendatur ſub priuilegijs, & capitulis Regni, auocationem ad Curiam Regis prohibentibus.n.15.

Dictio, omnes,	*quid importent, & cuius naturæ ſint. n.16.17.18.& 19.*
Item dictio, quæcunq;	
Item dictio, qualitercunq;	
Et dictio, quomodocunq;	

Iudex inferior non poteſt imponere manus ſuper negotio, coràm Principe introducto.n.20. Sed quandò hoc procedat.n.21.

Regia Camera Summariæ, repræſentat Suam Catholicam Maieſtatem.n.22.

Iudex inferior cognoſcit de ſubreptione, & inualiditate reſcripti, à ſuperiore expediti.n.23.

Iudex ſecularis cognoſcit de ſubreptione abſolutionis, ſiuè habilitationis iuramenti, ab Eccleſiaſtico conceſſæ.n.24.

Cauſæ Regni non poſſunt ad Curiam Regis auocari, etiam ſi ageretur de interpretando, vel annullando Regis aſſenſu.n.25.

Aſſenſus Regius, lite pendente, & poſt concluſum in cauſa impetratus, valet.n.26.

Confirmatio Domini mandantis, non eſt neceſſaria, quandò ſufficiens præceſſit mandatum, ad aliquid agendum.n.27.

Confirmationis validitas dependet à validitate confirmabilis, & ideò eſt priùs de confirmabili agendum.n.28.

Articulus abſorbens, & præiudicialis, eſt priùs decidendus, cum ampliationibus.n.29.

Præiudicialia eſſe in Regno ſublata, quomodò intelligatur, remiſſiuè.n.30.

Domanium à particularibus Ciuibus affectatum, ſolet denegari, & quarè.n.31.

A R G V M E N T V M.

Cauſæ ſubditorum Regni Neapolis, non poſſunt ad Regis Curiã auocari, quantumuis priuilegiatæ ſint, vigore Capitulorum Regni, quæ recenſentur, & examinantur. Pro Ill. Duce Ciuitatis Oſtuni.

C O N S I L I V M XXXV.

VEndita Domaniali Ciuitate Oſtuni in hoc Neapolis Regno, de ordine Excellentiſſimi tùnc illius Moderatoris, etiam præuio ſpeciali mandato Potentiſſimæ, & Catholicæ Maieſtatis Philippi IV. Regis Noſtri, immortalis memoriȩ, qui eam venditionem abſq; alia eius approbatione fieri iniunxerat, fuit pro parte Vniuerſitatis Ciuitatis prȩdictæ introducta lis Regij Domanij in Tribunali Regiæ Cameræ Summariæ, de cuius petitionis iniuſtitia pro Ill. Duce D. Ioanne Zauallos emptore, latè, & magiſtraliter ſcripſerunt *Dom. Conſiliar. Pratus diſcept. forenſ. tom.2. cap.50. & Afflict. Iun. diſcept. cap.33.* Et dùm in eo Tribunali celeris deciſio ſperabatur, reperitur per partes (quarum vnicus intentus eſt Ducem defatigare) procurata auocatio cauſæ ad Supremum Italiȩ Conſilium; Quapropter in eo maximo totius Italiæ, omnium Prȩtoriorum Prætorio, diſcutienda, & decidenda venit iuſtiſſima eiuſdem Ducis petitio, vt negotium iterùm ad præfatum Regiæ Cameræ Tribunal remittatur.

Et licèt articulus maximum, & notorium habeat iuris fomentum; nihilominus operȩpretium duxi, veritatem hanc per veras artis regulas ad partis ſatutitatem indagare; etenim exploratiſſimum eſt, quem multipliciter forum ſortiri poſſe, potiſſimùm tribus
1 modis, & de cauſis. Primò † ratione rei ſitæ, ad *tex. in l. fin. C. vbi in rem actio. l. ſi prædium, C. de præd. minor. l. fin. C. de præſcript. long. temp. l. ſed & ſi ſuſcepit, §. fin. ff. de iudic. l. forma, §. ſi verò, ff. de cenſib. c. ſanè, & c. fin. de for. compet. can. experientiæ 11. quæſt. 1.* Id, quod etiam ex legibus Hiſpaniæ cautum videmus, ex *l.32. tit.2. partit.3. verſic. La quinta, & verſic. E la duçena*, & ibi *Gloſ.9. & 19. & l.48. tit.9. par.6.*
2 & ibi *Gloſ.3.* † Adeoùt etiam is, qui fori priuilegio, & exemptione potitur, poſſit ratione rei ſitæ coràm illius loci Ordinario conueniri, ad *tex. in c.1. in princip.* vbi etiam *Gloſ. de priuileg. in 6.* & copioſè *Dom. Conſil. Carleual. tom.1. de iudic. tit.1. diſp.2. quæſt.3. nu. 144.*

3 Secundò ſortitur quis forum ratione domicilij; Vndè inoleuit, vt conueniendus quiſq; ſit in eo loco, in quo domicilium habet, vt probant iura, in *l. hæres abſens. §. ſi quis tutelam, §. proindè, & §. illud ſciendum*, iuncta *l. ſi fideicõmiſſum, §. ſed & reſcriptum, ff. de iudic. c. dilecti, & c. fin. de for. compet.* & rursùs ex legibus partitarum, ex *l.32. tit.2. part.3. Gloſ.*
4 12. † Iſtaq; ratio ſortiendi forũ cȩteris quàm maximè præſtat, tanquam magis naturalis, *Barboſ. in d. l. hæres abſens, §. fin. n.40. cum ſeqq.* poſt *Gloſ. in cap. ſtatutum, §.1. verb. vnam dietã de reſcript. in 6.* pluraq; ad ornatum cumulat
5 *D. Conſil. Carleual. loc. cit. n.10.* † Adeòq; potens eſt forus domicilij, vt eo in loco debeat reus conueniri, etiam ſi perſona, quæ debet conueniri, ſit à ſuo domicilio abſens, *Paul. de Caſtr. in l. iuris ordinem, C. de iuriſd. omn. iudic.* quem ſequitur *Dom. Reg. Sanfelic. in prax. iudic. ſect.7. ſub nu.14.* quod in alijs caſibus, vtpotè in foro originis, vel contractus locum non vindicat, *Bart. in l. aſſumptio, §. filius, ff. ad municip. Ann. alleg.74. nu.8.* & *Sanfelic. loc. cit. n.15.*

6 Tertiò demùm ſortitur quis forũ ratione celebrati contractus, id, quod etiam Peripateticorum Princeps agnouit, *lib.3. de republ. cap.1.* Noſtroq; iure pluribus in locis cautum legimus, *d. l. hæres abſens, §. proindè, l. iuris*

ordi-

Digitized by Google

*ordinem,C.de iuriſd.omn.iudic.§.hæc conſideran-
tes,& §.ſi igitùr,auth.vt omn.obed.indi.coll.5.c.
dilect. & d.c.fin.de for. comp.* & ex dictis legi-
bus Hiſpaniæ,*l.32.tit.2.part.3.gloſ.10.*

Deferendum itaq; ex his petitioni Ducis
manifeſtiſſimè reſultat;Quippè cuncta hæc,
ex quibus fori competentia deriuat, in ſui
fauorem concurrunt;idq;ipſum cùm partes
cognouiſſent, iudicium Domanij in Regia
Camera introduxerunt: Vndè perperam ad
præſens dedignantur, Idem Tribunal in Iu-
dicem habere, quod ſemel pro cognitione
huius cauſę elegerunt,iuncto alio adagio,vt
ibi finis liti imponendus ſit, vbi principium
agnouit, *l.vbi cœptum,ff.de iudic.*

7 Non negauerim tamen,poſſe prædicta li-
mitati, cùm à Regia,vel alia ſuprema pote-
ſtate auocantur cauſæ coràm inferioribus
Iudicibus introductæ, cùm & ipſa auocatio
iure permiſſa ſit, *Rebuff. in tract. de euocat.qu.
2.in comm.ad leg.Reg.tom.1.* Quam rem ſum-
ma eruditione, & doctrina proſequitur do-
ctiſſimus ille Segouienſis Epiſcopus *Couarr.
8 pract.quęſt.cap.9.*†Verùm & hoc cum tempe-
ramento intelligendum eſt, vt eatenùs pro-
cedat, quatenùs vel magna concurrit ratio
ad cauſam auocandam, vtpotè publica vti-
litas, *Bellnc.in ſpec.Princip.rubr.23.verſic.Sed
pone,n.7.Rebuff.vbi ſup.quæſt.6.n.19.*quos ſe-
quitur *D.Tapp.deciſ.Italiæ 1.n.10.cum ſeqq.*
dicens, quòd alioquin partes nimiùm ex ea
auocatione grauarentur,& *Dom.Vicecancell.
Aragonenſis Creſpi obſeruat.15.in 3.concl.à nu.
9 46.ad n.85.*†Vel quatenùs priuilegia in con-
trarium non vrgeant,quià illis concurrenti-
bus, auocatio non eſt permiſſa, *Tapp.loc.cit.
n.17.* idem *Tapp.deciſ.4.à n.9.ad 14.* & *Dom.
10 Creſpi,vbi ſup.n.61.*†vbi loquens prę cęteris
de cauſis Regnorum Aragoniæ, & Cathalo-
niæ, dicit, *Ex Regno Aragonum,& Principatu
Cathaloniæ, nullæ cauſæ,vel lites,iudicialiter ex-
trahuntur, ad noſtrum Supremum Conſilium,
quià Conſtitutionibus eorum, expreſsè prohibi-
tum eſt.* Vndè cùm in caſu noſtro, nulla con-
currat publicæ vtilitatis ratio, atq; etiam
Regni priuilegia contrarium ſuadeant, per
conſequens fari opus eſt, nõ eſſe locum auo-
cationi, & ſucceſſiuè fore reuocandam.

11 Quòd autem auocatio cauſarum huius
Regni Neapolis, ad Curiam Regis prohi-
bita ſit,ex pluribus illius priuilegijs, & gra-
tijs,ab ampliſſima largitate Sereniſſimorum
pro tempore Regum conceſſis,cunctis notũ
eſſe arbitror: Eaq; vt diſtincta ſerie refera-
mus, primũ capio conceſſum de anno 1508.
à Rege Catholico, *cap.11.fol.58.à terg.*teno-
ris ſequentis, *Item perche queſto Regno è ſtato
ſolito gouernarſi per li Signori Rè Predeceſſori di
V.M.perſonalmente,e potria accadere,che quella
ò per viſitare l'altri ſuoi Regni,ò per ſodisfare ad
altre coſe neceſſarie, s'aſſentaſſe dà queſto Regno
(quantunq; ſi ſperi, che la M.V.ſi degnerà fare
continua reſidenza in detto Regno) in tal caſo la
M.V.Catholica ſi degni ordinare, e concedere,che
durante detta aſſenza, le cauſe etiam feudali, e de
principati, e di qualſiuoglia crimine, etiam Leſæ
Maieſtatis in primo capite, ſi debbiano agitare in
detto Regno, per li Giodici competenti.Ità che nè
per reclamatione, nè per terza cauſa, nè per que-
rela, nè ex mero officio di V.Cat.M. per qualſiuo-
glia cauſa,etiã ſuperueniente,non ſi poſſano eſtra-
here dal detto Regno, etiam che V.M.voleſſe ad-
uocarſi alcuna di dette cauſe à ſe, etiam cauſa co-
gnoſcendi,nè per qualſiuoglia altra caggione,via,
e modo, mà tutte ſe debbiano votare, decidere,
finire, e determinare in queſto Regno.PLACET
REGIÆ MA.* Latiùs verò, verbiſq; magis
explicitis, & punctualibus, hoc idem priui-
legium fuit confirmatum per ſecundum, de
anno 1539.à Potẽtiſſima Cęſarea Maieſtate
Caroli V. ampliatũq; vt auocatio prædicta
fieri nequeat directè,vel indirectè,ex quauis
cauſa, quantumuis vrgentiſſima, etiam pro
bono pacis, & publico, ac etiam ex cauſis
fiſcalibus, ipſiuſmetq; Regalis, & Cæſareæ
Coronę,reuocando quaſlibet prouiſiones in
contrarium, cum clauſulis ampliſſimis de-
rogatorijs, & derogatoriarũ derogatorijs,
& in ſpecie,quãuis cauſæ tangerent intereſſe
alicuius Vniuerſitatis, vt in *cap. 1. fol. mihi*
127. Rursùs tertium prodijt priuilegium,
conceſſum ab immortali memoria Regis
Philippi II.de anno 1540.*cap.2.fol.mihi* 134.
pluraq; alia, quorum memor eſt, *Dom.Reg.
12 Tapp.d.dec.1.n.33.*†ſubdens *n.34.*ſe vidiſſe,
& audiuiſſe in Supremo Italiæ Senatu, eſſe
priuilegia prædicta in viridi obſeruantia;
13 † Quòdq; vbi negotij neceſſitas aliter ſua-
det, ſoleat tantùm Sua Maieſtas mandare,vt
cauſa in Tribunalibus Regni votetur, verùm
antè publicationem ſententiæ, transmittan-
tur vota ad dictum Italiæ Senatum, cum ra-
tionibus, & iuſtificationibus ſuis, quæ adeò
examinãtur, vt ſi videatur ipſum negotium
aliquo remedio indigere, mandari ſoleat,
quòd res iterùm diſcutiatur, cum maiori
Iudicum numero, vel quòd iuſtitia fiat ab
eiſdem Iudicibus,ſuper articulis,in quorum
deciſione, videtur, illatum fuiſſe aliquod
grauamen.

14 In ſumma,nullatenùs plena,& totalis cau-
ſæ auocatio, de hoc Regno, ad Curiam Re-
gis permiſſa eſt, & ſi fiat, eſt nulla, niſi ex-
preſsè ipſa Regia poteſtas auocans, in ſuis
inhibitorialibus litteris,dictis priuilegijs,&
clauſulis derogatorijs, derogatoriarumq;
derogatorijs in illis contentis deroget, ad
*tex.in l.ſi quis in principio teſtamenti, ff.de legat.
3.Paul. de Caſtr.conſil.3.ſub n.6. verſic.His ta-
men non obſtantibus,vol.1.* & cõferunt tradita
per *Couarr.in 2.part. rubr.de teſtam.ſub nu.20.
15 verſic.Quartò conſtat.* Nullamq; † arbitror,
dari poſſe cauſam adeò priuilegiatam, &
qualificatam, quæ tanquam non compræ-
henſa

henſa ſub generalitate memoratorum priui-
legiorum,& gratiarum,valeat ad Regis Cu-
riam auocari, inſpectis ampliſſimis clauſu-
lis,verbis, & dictionibus, in eiſdem priuile-
16 gijs appoſitis, in quibus paſſim legitur † di-
ctio, *omnes*,quæ indicat enixam voluntatem
Principis concedentis, vt nullam voluerit
cauſam excipere, ad *tex. in l.Iulianus,ff.de legat.3.in l.ſi pluribus, ff.de legat.2. Dom.Mar-
cian.conſil.4. nu.21. vol.1.* & *Dom.Reg.Tapp.*
17 *dec.S.C.52.n.3.* † Rursùs dictio, *quæcunq;* quæ
ſua natura generaliſſimè ſignificat, *l.hoc ar-
ticulo,ff.de hæred.inſtit.Io:Baptiſt.Ciarlin.contr.
lib.1.cap.47.n.40.* taliter, vt poſſit illius im-
portantia, etiam ad impropria extendi, *Ti-
raquell.de retr.lignag.* §.2.*gloſ.7.num.20.* quià
ſemper ſtat augumẽtatiuè, vt diuerſa quoq;
includat, *Nouar.deciſ.86. nu.5.* Imò includit
maiora expreſſis, ſicuti ex quampluribus
docet *Macerat.variar.reſolut.lib.1.reſolut.39.*
18 *nu.14.* † Iterùm dictio, *qualitercunq;* quæ eſt
vniuerſalis, nihil excludens, *auth.quibuſcunq; C.de Sacroſanct.Eccleſ. Deci.conſil.113.num.4. Surd.deciſ.96.n.10.* & *Dom.Conſiliar.Staiban.*
19 *reſolut.2.n.39.& 40.lib.1.* † Demùm dictio,
quomodocunq, quæ generaliter, & indiſtinctè
operatur, *l.cùm virum, C.de fideicomm. Peni.
deciſ.Rot.275.n.5.* adeoùt dixerit *Roland.con-
ſil.5.n.59.vol.3.* nullam poſſe aduersùs hanc
dictionem, reſtrictiuam interpretationem
adaptari, eumq; ſequitur *cit.Macerat.reſolut.
56.n.18.lib.2.*

20 Hinc reſolutum remanet potentius mo-
tiuum partis, dicentis,cauſam eſſe in Curia
Regis examinandam, quià venditio facta
de Ciuitate Oſtuni, fuit ab ipſo Rege con-
firmata, qua de cauſa, cùm ſit ad præſens
principaliter tractandum de validitate, vel
inualiditate illius confirmationis, videtur
nefas eſſe, quòd alius Iudex, quàm ipſamet
Regis Curia, validitatem, vel nullitatem
hanc reuideat, examinet,& determinet, iux-
tà terminos *tex.in cap.bona il 2.* vbi *Innocent.
n.7.Butri.n.20.& 48. Io:Andre.nu.8.circà fin.
Abbat.nu.8.Imol.nu.5.* & *Bald.nu.10.de poſtul.
prælat.* idem *Bald.in l.2.nu.37.C.de ſeruit. &
aqu.* & *Cardin.Zabarell.in Clement.1.nu.11.de
renunciat.* volentes, vt impoſita ſuper nego-
tio Principis manu, ſtatim inhibita cenſea-
tur inferioribus, de eodem negotio cogno-
ſcendi poteſtas, idem *Innocent.in cap.cùm M.
Ferrarienſis, de Conſtit.* cum quibus in ſimili
concordat *Dom.Reg.Moles dec.173. circa fin.
verſ..Quibus accedat,* nè quę à Supremo Prin-
cipis iudicio proceſſerunt, inferiorum arbi-
trio ſubmittantur, contrà *tex.in cap.cùm in-*
21 *ferior, de maiorit.& obedi.* † Quià omnes præ-
dictæ,aliæq; conſimiles authoritates proce-
dunt, quandò inferior in contemptum Su-
premæ authoritatis, vellet ſuper eodem ne-
gotio, coràm Principe introducto, proce-
dere, & cognoſcere, hoc enim eſt, quod à
iure prohibetur, ex diſpoſitione *tex.in d.cap.
bonæ, & d.cap.cùm inferior.*

In caſu noſtro, iamdiù eſt, quòd vendi-
tionis cõfirmatio fuit expedita, per modum
exuberantis gratię, vt inferiùs dicemus, ſicq;
nullum legitimum impedimentum afferri
in medium poteſt, nè Regia Camera, de il-
lius validitate cognoſcat, nulluſq; Supremæ
poteſtatis contemptus concurrit, quià Rex
Catholicus cõfirmando, functus fuit officio
ſuo; quòd ſi poſteà quæſtio emergat circà
inualiditatem, vel ſubreptionem confirma-
tionis, hoc eſt, quod in Regia Camera tra-
ctari poteſt, & omninò debet.

22 Poteſt, quià Regia Camera ipſammet Ca-
tholicam Maieſtatem in iudicando repræ-
23 ſentat, ac iterùm, quià † inferior Iudex indi-
ſtinctè cognoſcit, de ſubreptione, & inuali-
ditate reſcripti, conceſſi à ſuperiore pote-
24 ſtate, † ſicuti poteſt Iudex ſecularis cogno-
ſcere de ſubreptione abſolutionis, ſeù habi-
litationis à iuramento, ab Eccleſiaſtica po-
teſtate conceſſæ, *Afflict.deciſ.220.nu.9.* & ibi
Vrſill. etiam *nu.9. Hyppolit. de Marſil.ſingul.
367.Vin.deciſ.380.n.45.& 46.Caualcan.deciſ.
9.n.45.lib.1. Dom.Cõſiliar.Staiban.reſolut.40.
n.3.lib.1.* & *Thor.in compend.dec.part.1.verb.
Iudex ſecularis,fol.242.col.1.*

25 Omninò debet, quià ſi priuilegia Regni,
ſunt adeò ampla, vt nullam patiantur reſtri-
ctionis formulam, vt ſuprà ponderauimus,
ex conſequenti nihil refert, quòd de inuali-
danda, vel canonizanda Regis cõfirmatione
tractetur, alioquin maior pars arduarum
Regni cauſarum, hac de cauſa eſſet in Curia
Regis decidenda, propter aſſenſus, & reſcri-
pta, quæ dietim obtineri videmus, & ple-
rumq; interpretari occurrunt, id, quod tæ-
dium Regis Curiæ afferret, partes lites deſe-
rerent, malentes illis cedere, quàm tam gra-
uiter deſatigari,& tandem Regni priuilegia
proſternerentur, omnia quidem contrà San-
ctam Pijſſimi Regis Noſtri Catholici inten-
tionem.

Rursùs relatum partis fundamentum mi-
litare nequit, tam ſi illud inſpiciamus in ſua
26 iuſtitia, quàm quoàd ordinem. † Quoàd iu-
ſtitiam, nam putat, nullam, inualidamq; eſſe
illam Regis confirmationem, ſeù aſſenſum,
præſtitum ſuper venditione Ciuitatis Oſtu-
ni, tanquam impetratum lite pendẽte ſuper
Regio Domanio, verùm optarem, quòd ali-
qua ratione, vel authoritate, hæc affectata
nullitas comprobaretur, attento, quòd in
durioribus terminis, contraria opinio, in
ſcribendo, & decidendo, ſemper prænaluit,
teſte *Capyc. in inueſt.feudal. verb.Feudorum
executiones, & deciſ.51.* qui deciſum refert per
S. C. pro validitate aſſenſus expediti ſuper
negotio, iamdiù ad iudicium deducto, ac ſu-
per quo fuerat iàm concluſum, quià Rex aſ-
ſentiendo, vtitur iure ſuo, cui per priuatas
con-

Digitized by Google

concertationes, præiudicari nō potuit, ſicùt etiam compluribus alijs rationibus probat *Reg. Lanar. conſil.* 17. doctè quoq; *Camill. de Medic. conſil. 20. à nu. 22. cum ſeqq. Io: de Amic. conſil.* 150. *n.* 9. & plenè *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 43. à n. 16.*

Iterùm claudicat motiuum in ſua iuſtitia, quià non video, quid parti referat, illam Regis confirmationem, & aſſenſum eſſe nullum, inſpecto, quòd venditio Ciuitatis Oſtuni, iàm fuit ſolemniſſimè celebrata, ab Excellentiſſimo tùnc Regni Moderatore, habente ad id ſpeciale Regis mandatum, continens præ cæteris hæc verba, *S. n otra mi con-*
27 *firmaçion.* † Vndè etiam data inualiditate confirmationis, ad maiorem cautelam ſubſecutæ, & ad alium finem, quàm ad confirmandam venditionem impetratæ, remanet adhùc venditio valida, vigore præcedentis mandati, ad illum effectum tributi, iuxtà *tex. in l. ſi Procuratorem abſētem, §. ratum,* & ibi *Gloſ. ff. de Procurat.* ex quo *tex.* communiter dicunt *DD.* ratihabitionem, & confirmationem Domini mandantis, non eſſe in conſideratione, quandò validum, & ſufficiens præceſſit mandatum, cuius vigore actus fuit explicatus, & perfectus, *Bald. conſil. 34. in princip. lib. 2. Menoch. conſil. 757. nu. 14.* alijq; penes *Gratian. diſceptat. forenſ. tom. 4. cap. 725. n. 10.*

28 Hinc etiam reſultat defectus ordinis, quo partis motiuum laborat, quippè data veritate præcedentis concluſionis, perperàm incipere conatur ab inualiditate confirmationis, quæ, vt diximus, eſtò ſit nulla, non tamen venditio corruit; Sicq; neceſſariò eſt primò de viribus venditionis cognoſcendum, eò, quòd nō venditio à confirmatione, ſed confirmatio à venditione dependet, & confirmatio acceſſoriè ſe habet, tanquam deriuatiua à confirmabili, ad quod conferunt tradita per *Dam. Regent. de Pont. conſil. 5. n. 49. & in tract. de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſ. Regijs, §. 9. n. 7. Capyc. Latr. d. deciſ. 43. à n. 5. ad 15. & conſult. 41. nu. 22. Camill. de Medic. conſil. 76. n. 49. Præſ. Merlin. contr. 94. nu. 45. centur. 2.* & *Iacob. de Franch. in rubr. qui ſucceſſ. feud. dar. tene. q. 1.*

29 Vult itaq; pars, malitioſa calliditate peruertere ordinem iudicij, ſecundùm quem edocemur, vt ſemper ſit inchoandum à deciſione articuli præiudicialis, principalis, & abſorbentis, adeoùt ſententia lata, non ſeruato hoc ordine, ſit inualida, etiam ſi cauſa præiudicialis eſſet poſteà mota, quià non attenditur ordo temporis, ſed natura cauſæ, ad *tex. in l. 2. C. de ord. cognit. in cap. paſtoralis, §. quoniam, de reſcript.* & *§. præiudiciales, inſt. de action. Afflict. in Conſt. Regni, vt vniuerſis, n. 38. verſic. Et debet incipere, Oſaſ. in proœm. deciſ. n. 10. Reg. Rouit. in Prag. 10. nu. 2. de offic. S. R. C. Magon. deciſ. Rot. Lucenſ. 37. nu. 5. cum ſeqq.* &
30 *Conſiliar. Theodor. alleg. 65. n. 4.* † Neq; obſtat, quòd in Regno ſint ſublata præiudicialia, per *Conſtit. ſi ciuiliter agens,* quià ad motiuum ſatis reſpondet *Dom. Conſiliar. Marcian. conſil. 33. n. 16. vol. 2.*

Hæc breuiter occurrunt pro Ill. Duce Oſtuni, minùs iuſtè vexato à paucis tumultuoſis Ciuibus, qui nullo bono zelo ducti, litem hanc prętenſi domanij affectant, & æquè ardentiùs procurant illam extrà Regnum extrahere, non ad alium finem, quàm quòd, vt ſublata Duci defenſionis facilitate, faci-
31 liùs ipſi ad optata perueniant; † Certo enim certiùs eſt, quòd ſæpiſſimè domanium denegatur, eò, quòd intentatum, vel petitum fuiſſe probetur, ab aliquibus potentioribus Ciuibus, vt poſteà ab eis vniuerſales introitus adminiſtrentur, & deglutiantur, taliter, quòd cogatur Vniuerſitas habere, nedùm tot Barones, ſed tot Tyrannos, quot ſunt illi potentes Ciues, qui tandem redacta Vniuerſitate ad exitium, propè miſerabiliter deſolata, petat, & vltrò ſe offerat, redigi ſub poſſe alicuius Baronis, vt liberetur à faucibus tot luporum, ſicùt ad viuum ponderat *Molfeſ. ad Conſuetud. tom. 3. part. 12. quæſt. 36. nu. 13.* Sub correctione Excellentiſſimi, Supremiq; Regnorum Italiæ Conſilij. Laus Deo, & B. V.

Regium Collaterale Conſilium huius Regni, fecit conſultationem in ſcriptis S. Cat. Maieſt. ſecundùm prædicta.

SVMMARIVM.

Debitor in diem, non poteſt antè diem conueniri. n. 1.
Actione caret ille, qui antè diem agit. n. 2.
Iudicium antè diem inceptum, eſt nullum, quaſi agens careat actione. n. 3.
Fideiuſſor non poteſt conueniri, priuſquàm reus principalis debeat. n. 4.
Fideiuſſoris obligatio dependet, & regulatur, ab obligatione principalis. n. 5.
Fideiubens pro eo, qui aliquod opus intrà certum tempus ſe facturum promiſit, non poteſt antè diem conueniri. n. 6.
Fideiuſſor liberatur, quandò creditor antè diem principalem conuenit, & quarè. n. 7.
Fideiuſſor liberatur ex nouatione contractus. n. 8.
Item ex alteratione contractus. n. 9.
Item ſi principali debitori, pacta conuenta non ſeruentur. n. 10.
Agens ex contractu, debet oſtendere, omnia ex parte ſua adimpleuiſſe. n. 11. Amplia, vt procedat, etiam extante ſtatuto, omnes exceptiones reijciente. n. 12.
Qui non facit quod debet, non poteſt petere quod ei debetur. n. 13.
Fideiuſſor liberatur, ſi principalis debitor, creditoris culpa effectus ſit inhabilis ad adimplendum. n. 14.
Item ſi creditor fuerit negligens in exigendo à debitore exiſtente ſoluendo, qui poſteà decoxit. n. 15.

Negli-

Negligentia exigendi, fraudi comparatur. n. 16. Item dolo.n.17.

Solutum dicitur id, quod quis exegit, vel potuit exigere.n.18.

Fideiuſſor liberatur, ob impedimentum principali illatum, cuius occaſione, non adimpleuit.n.19.

Fideiuſſiones iudiciales, quomodò ſint incuſandæ, traditurq; vera praxis.n.20.

Fideiuſſor liberatur, ſi principalis à Iudice fuerit perterritus.n.21.

Item ſi à creditore perterreatur.n.22.

Terrorem incutit comminatio incuſationis pœnę, vel carcerationis.n.23.

Fideiuſſores primi non liberantur, datione ſecundorum fideiuſſorum.n.24. Sed quandò, & quomodò hoc intelligatur.n.25.

Fideiuſſoris obligatio continet tacitam conditionem, ſi res in eodem ſtatu permaneat.n.26.

ARGVMENTVM.

Fideiubens pro Partitario Regiæ Curiæ, pro refectione Regiarum viarum, intrà certum tempus fieri promiſſa, liberatur, ſi principalis Partitarius, tempore non adhùc completo, fuerit carceratus, vel perterritus, ſub prætextu adimplementi non ſecuti, & quid, dato ad eundem effectum nouo fideiuſſore, & de pluribus alijs inducentibus fideiuſſorum liberationem. Pro Magnifico Franciſco Albano M. C. V. Actorum Magiſtro, ex quatuor approbatis.

CONSILIVM XXXVI.

Regia Iuncta Regiarum viarum, de anno 1664. publicari fecit Banna pro partito refectionis viatum itineris Apuleæ, præcedente illarum recognitione, præuijſque relationibus expertorum, qui impenſam ad eam accommodationem perficiendam æſtimauerunt, in duc. 9800. Hinc accenſa candela, comparuit Dominicus de Creſcentio, offerens opus perficere, pro duc. 4900.eaq; ſuper hac oblatione extincta, fuerunt per eandem Regiam Iunctam, dicto Dominico liberati ducati 1631.0.13.$\frac{2}{3}$ pro vna tertia anticipata totius dictæ quantitatis duc.4900.præſtita tamen ab eo cautione, tam pro dicta ſumma anticipatè recepta, quàm pro opere cum effectu patrando, fideiuſſeruntq; Carolus, & Bartholomeus Politi, quorũ fidem ſecutus fuit Magnif.Franciſcus Albanus, M.C.V.Actorum Magiſter, vnuſq; ex quattuor approbatis, qui fideiuſſionem prædictam ſuo periculo recepit, ſub die 29. Decembris dicti anni 1664.

Exindè vix tranſacto trimeſtre ſpatio, nempè die 31. Martij 1665. eadem Regia Iuncta mandauit dicto Dominico, quòd infrà ſex dies adimpleret, aliàs procedatur ad nouum affictum in eius damnum; & licèt replicaſſet Dominicus, quòd actu æſtuabat, cum magno operariorum, & plauſtrorum numero, tamen paulò poſt fuit carceribus mãcipatus, & poſt multa, mediante decreto, ſub die 27.Maij 1665.fuit conſignatus Hyacintho de Creſcentio, & Bartholomæo Polito, ſedataq; taliter carceratione, tandem ſub die 7.Iulij eiuſdem anni, prodijt à dicta Regia Iuncta aliud decretum, quo demandatum fuit, *quòd dictus Dominicus, & ſocij, infrà alium menſem adimpleant, aliàs incuſentur fideiuſſiones, & procedatur ad accenſionem candelæ, ſuper nouo affictu in damnum illorum*, & in effectu, ſub die 11.Auguſti, alio decreto ordinatum fuit, *quòd incuſetur fideiuſſio præſtita per dictum Dominicum, & nihilominùs currat terminus menſium quatuor, contrà Magnificum Franciſcum Albanum, qui cepit fideiuſſionem prædictam, & interim fiant Banna ad offerendum, in damnum ſupradicti partitarij*. A quo decreto Albanus ſentiens ſe grauatum, obtinuit reſcriptum, quòd ſupet ſupplicatis, eadem Regia Iuncta iuſtitiam faciat, loco reclamationis, vndè cùm ad præſens diſcutienda ſit cauſa per iuris tramites, ſperat, ſe non eſſe moleſtandum.

Etenim ex ſupradictis in facto fundatis, apparet, nimimè factũ eſſe caſum incuſandi cautionem prædictam, quæ ad duo reſtringitur, nempè ad illos ducatos 1631.0.13.anticipatè ſolutos, & ſecundò ad obſeruantiam, & perſectionem partitorum; Quoàd quantitates ſolutas, iàm Dominicus de Creſcentio, illas integras impendit in opere patrando, qua de cauſa citatus petijt, recognoſci expẽſas erogatas; Quod verò attinet ad integrum opus perficiendnm, hoc eſt ad integram Regiarum Stratarum accommodationem, & nec minùs quoàd hoc caput,
1 incuſationi locus eſſe poteſt, † quià Dominicus de Creſcẽtio partitarius habebat anni tempus ad implendum, ſeruata forma oblationum, & nihilominùs vix tranſacto trimeſtri circulo, fuit catceratus, & paulò poſt ordinatum, quòd incuſetur fideiuſſio, ſicque omnia facta fuerunt immaturè, & non commiſſa ſtipulatione, contrà *tex.in l.qui hoc anno 42.ff.de verb.obligat.* ibi, *Qui hoc anno, aut hoc menſe, dari ſtipulatus ſit, niſi omnibus partibus anni, vel menſis præteritis, non rectè petebat.* Item contrà *tex.in l.obligationum ferè 43.ff.de act. & obligat.* vbi ſtipulationis in diem collatæ, ea eſt natura, vt antè diem non exigatur, quem *tex.* adducit *Anton. Heringi.de fideiuſſ.cap.23.n.76.* Tertiò contrà *tex.in §.om-*

nis ſtipulatio, verſic. Id autem, inſt. de verb. oblig. ibi, *Id autem, quod in diem ſtipulamur, ſtatim quidem debetur, ſed peti priuſquàm dies venerit, non poteſt.* Quartò contrà *tex. in l. certi conditio 9. ff. ſi cert. petat.* ibi, *Licèt enim nobis ex omni contractu, certum condicere, dummodò præſens ſit obligatio; Cæterùm ſi in diem ſit, vel ſub cõditione obligatio, antè diem, vel conditionem, non potero agere.* Quintò cõtrà *tex. in l. ſi eum 10. §. homo, ff. ſi quis caut.* ibi, *Certo iure vtimur, non antè pœnam peti poſſe, quàm dies venerit, tota enim ſtipulatio, in diem collata videtur.* Sextò contrà *tex. in l. ſi in annos 48. ff. de condit. & demonſtr.* Et demùm infinitis alijs omiſſis, contrà *tex.*
3 *in l. qui antè 13. ff. de contrahend. ſtipulat.* †Quià actione carere dicitur ille, qui antè diem agit, *l. ſi ità ſcriptum 46. §. ſi ſub conditione, ff. de*
3 *legat. 2.* †& iudicium, tanquam eluſorium, & ſinè actionis fundamento, parui eſſet habendum, *l. vnic. §. fin. ff. quand. dies vſusfr. legat. ced.* quem ad hoc allegat *Bar. in l. exceptionem, C. de probat. in l. eum, qui ità, §. qui ità ſtipulatur, in fin. ff. de verb. obligat.* & in *l. lecta, n. 22. ff. ſi cert. petat.*

4 SI itaq; non poterat Dominicus principalis partitarius taliter carcerari, & detineri, & aduersùs eum fieri decreta illa, quòd infrà ſex dies, ac poſtmodùm, infrà menſem, perficere deberet opus contentum in partitis, eò, quòd integrum anni circulum, habebat ad adimplendum, ſeruata forma legis appoſitę in oblationibus, ſuper partito deſuper enunciato, multò minùs potuit ordinari incuſatio fideiuſſionis captæ à Magnif. Albano, cùm iure receptiſſimum ſit, fideiuſſorem, antequam reus principalis debeat, nequaquam poſſe conueniri, *tex. in l. fideiuſſor*
5 *57. ff. de fideiuſſ.* † regulatur enim fideiuſſoris obligatio, ab obligatione principalis, & ad id tempus trahitur, quo illius dies eſt ventura, & ſic dies adimplementi præfinitus principali, in fideiuſſore tacitè præfinitus cenſetur, vt quandiù reus non debet, tandiù etiam fideiuſſor non debeat, nec conueniri poſſit, nè durioris conditionis ſit conditio fideiuſſoris, quàm conditio, & obligatio principalis, contrà *tex. in l. ſi teſtamento, §. fin. ff. de fideiuſſ.* & obſeruauit *Vueſembeci. in para. tit. ff. eod. nu. 5.* & *Andre. Kohl. in exercit. legal. exercit. 10. n. 21. fol. mihi 142. col. 3.*

6 Et nè punctuali *tex.* deciſione careamus, rogo, legatur *Pomponij* ſententia, *lib. 5. ad Sabin. in l. ſi ità ſtipulatus 14. ff. de verb. obligat.* vbi loquens in ſpecie, de fideiuſſore eius, qui ſe opus aliquod facturum, intrà certũ tempus ſpopondit, ſic ait, *Si ità ſtipulatus ſim abs te, domum ædificari, vel ſi hæredem meum damnauero, inſulam ædificare, Celſo placet, non antè agi poſſe ea ex cauſa, quam tempus præteriſſet, quo inſula ædificari poſſet, nec fideiuſſores dati, antè diem tenebuntur.*

7 Imò ex prædictis non ſolũ reſultat, quòd nequeat fideiuſſio incuſari, tanquam tempora non largiantur, ſed quod fortiùs eſt, vt ſit inducta fideiuſſorum liberatio, ac vti liberati, non poſſint de cætero moleſtari, quià non fuit à ſtipulatore obſeruata conuentio, cum principali inita, nam contrà formam illius, antè commiſſam ſtipulationem, multa innouata fuerunt, ad *tex.* punctualem pro noſtra facti ſpecie, in *l. ſtipulatus es 45. ff. de fideiuſſ. & mandat.* vbi I.C. loquens de fideiuſſore eius, qui opus facturum ſe intrà certum tempus aſtrinxit, hiſcè verbis pro fideiuſſore decernit, *Reſpondi ſecundùm ea verba ſtipulationis, quæ à te propoſita ſunt, fideiuſſores non tenentur, non enim id feciſti, quod in ſtipulatione conuenerat;* id, quod pluribus obuallatur medijs.

8 Primò, quià conuentio fuit nouata, nam partitarij obligatio, ad annum protracta, fuit à Regia Iuncta, ſub breuiori ſpatio coarctata, quo fit, vt ſiuè fuerit verè nouata, ſiuè alterata, ſint omninò per vtrumq; modum liberati fideiuſſores, ſicuti de nouatione habetur, ex *l. vbicunq; 61. ff. de fideiuſſ. l. pacta conuenta 72. §. Paulus, ff. de contrah. emption. l. cùm hermes, C. locat. & l. nouatione, C. de fideiuſſ. Anton. Hering. in eod. tract. cap. 20. §. 3. n. 1. cum ſeqq. Camill. de Medic. conſil. 26. nu. 66. Nouar. quæſt. forenſ. lib. 2. quæſt. 77. nu. 5. Parlador. rer. quotid. lib. 1. §. 11. limit. 6. n. 53. fol. 195.* & *Dom. Reg. de Marin. reſol. quotid. lib. 1. cap. 135.* quibus addo *Noguerol.* rem latiſſimè examinantem, *alleg. 21.* plenè etiam *Andreol. contr. 373.*
9 & *Caren. reſolut. 71.* † Et de alteratione contractus, vt ſimiliter operetur, fideiuſſorum liberationem, ſcribunt *Nouar. d. quæſt. 77. Cæſar Manent. deciſ. Senat. Mantuan. 38. n. 47. Macerat. variar. reſolut. lib. 3. reſolut. 30. nu. 5. & 6.* & *Gratian. diſcept. forenſ. lib. 1. cap. 3. n. 27.*

10 Secundò, quià ſi fideiuſſores, & cum eis Magnificus Albanus præcognouiſſent, quòd pacta in conuentione contenta, non debuiſſent obſeruari, vtiq; ad fideiubendum non acceſſiſſent, *Bald. in l. petens, nu. 49. C. de pact.* alijq; quos ſequitur *Dom. Reg. Lanar. conſil. 73. n. 4.*

11 Tertiò, quià agenti ex contractu, non priùs agendi licentia conceditur, quàm ſi demonſtrauerit, omnia ex parte ſua fuiſſe obſeruata, ac nihil ab ipſo agendum remanere, *l. Iulianus 14. §. offerri,* & ibi *Bar. ff. de action. empt.*
12 †quod procedit, etiam extante ſtatuto, omnes exceptiones reijciente, *Craſſ. de except. in 13. except. à nu. 37. cum ſeqq.* & *Dom. Conſiliar.*
13 *Hodier. ad Surd. dec. 165. ſub n. 12.* †Hinc inoleuit, quòd qui non facit quod debet, non poteſt petere quod ei debetur, *Bald. in auth. dos data, C. de donat. ant. nupt.* quam doctrinam amplexatur *Afflict. dec. 220. ſub n. 4.* allegans ad idem *tex. in l. ſi non fuerit, ff. de iniur.*

14 Demùm, quià ex eo immaturo rigore à Regia Iuncta adhibito, immaturaq; carcertatione

ratione ſecuta de dicto Dominico, is iactu-
ram quàm maximè conſiderabilem paſſus
fuit,in ære,& corpore,pręter iacturam tem-
poris; quæ quidem omnia, nempè tempus,
perſonã,& expenſas, ni impeditus extitiſſet,
in perficiendo opere applicuiſſet; atq; ideò
fideiuſſor liberatus cẽſeri debet, quaſi culpa
partis, fuerit principalis inhabilis effectus,
ad opus perficiendum, idq; ex argumento à
fortiori,quià ſi fideiuſſor liberatur,eò,quòd
creditor non exegerit à reo principali, qui
erat ſoluendo, ſi poſteà decoxit,fortiùs libe-
rabitur,decocto principali,vel inhabili effe-
cto ad obſeruantiam promiſſorum, culpa
15 eius, cui promiſerat. † Et quòd nequeat fi-
deiuſſor moleſtari, ſi creditor non exegit à
debitore, tempore, quo erat ſoluendo, pro-
batur ex *l. ſi fideiuſſores in id 42. ff. de fideiuſſ.*
quem cõmuniter ad hoc allegant *DD.* nem-
pè *Bar.* ibi, *Iaſ.in l.decem,n.25.ff.de verb.oblig.*
Soccin.Seni.conſil.233.vol.2. Burſat.cõſil.224.
n.27. Surd.de alim.tit.1.quæſt.45.nu.73. Dom.
Reg.Rouit.dec.43.n.11. alijq;quos ipſe retuli,
in meis *obſeruat.ad Dom.Regent.de Marin.cap.*
133.nu.24. quibus addo *Anton. Heringi.de*
fideiuſſ.cap.20.§.15.à n.21.cũ ſeqq. & *Andreol.*
16 *contr.213.n.2.* † Iſtaq; concluſio, licèt com-
muniſſima, probatur tamen ex *l.3.§.geſta,ff.*
quæ in fraud. credit. vbi fraudi comparatur,
exigendi negligentia, ibi, *Vel à debitore non*
17 *petit,vt tempore liberetur.* †& alibi cõparatur
dolo, *l.dolus,ff.mandat.* ibi, *Dolus eſt non exigere*
quod poteſ exigere, cuius mentionem facit *Ro-*
18 *uit.cit.decif.43.n.4.* †& ideò æquè ſolutum
dicitur id, quod quis exegit, vel quod exi-
gere potuit, ad *text.in l.ſi poſſeſſor 23. §.reda-*
cte,ff.de petit.hered.l.ſi verò,§.dabit,ff.ſolut.ma-
trim.& l.2.§.ſed & ſi,ff.de hæred.vel action.vẽ-
19 *dit.* † Præterquamquod ipſummet impedi-
mentum, vt annuimus, illatum ipſo princi-
pali, quin adimpleret, ſecuritatem, & exce-
ptionem fideiuſſori parat, contrà ſtipulato-
rem, *l.2. §.ſimili modo,ff.ſi quis caut.*

Sed vltrà prædicta, ex alio etiam, fideiuſ-
ſorũ liberatio hac in cauſa inducta eſt, quià
non ſolùm immaturè, ſed conſueto ordine
20 non ſeruato proceſſum eſt, †nam vt teſtatur
Carauit.rit.M.C.159.ſub n.3.verſ.Hodiè circà
iſtas fideiuſſiones,& verſic.Hodiè aliter ſeruatur,
quandò de principalis debitoris perſona ſu-
ſpicatur, non priùs aduerſùs eum agitur,
quàm ſi fideiuſſor fuerit interpellatus, vel
ſaltem vtriq; ſimùl, & ſemel ad iudicium
conuocantur, & ità incuſantur iudiciales
fideiuſſiones, idq; fit, nè principalis terrea-
tur, ſeq; in tuto conſtituat, de qua praxi te-
ſtatur etiam *Capyc. Latr.conſult.49.nu.15.* di-
cens,eiuſdẽ opinionis eſſe *Clar.in §.fin.quæſt.*
46.nu.22. In caſu noſtro non ità actum vide-
mus, ſiquidem poſt Dominici carceratione,
eiuſq; nouam conſignationem, prodijt à Re-
gia Iuncta aliud decretum,quòd infrà aliũm
menſem adimpleat, aliàs incuſentur fideiuſ-
21 ſiones,&c. †Quod quidem decretum fuit de
facto notificatu Dominico, qui taliter per-
territus, fugam arripuit, & ſucceſſiuè fi-
deiuſſores illius, tanquam culpa Iudicis be-
neficijs ſuis,& indẽtitate priuati,liberati re-
manſerunt, *DD.in d.l.2.§.ſimili modo,ff.ſi quis*
caut. Marſil.in rubr. de fideiuſſ.nu.150. Cephal.
conſil.187.n.5. Gabriel.conſil.181.n.20.cum
ſeqq.lib.1.Cardin.Mantic.de tacit.& ambig.con-
uent.lib.16.tit.20.n.16. verſic.Item ſi reo, Ma-
cerat.d.reſolut.30.n.7.lib.3. Gratian.diſcept.fo-
renſ.tom.4.cap.708.Giazz.diſcept.crim.tit.de
fideiuſ.n.23.Ricci.in deciſ.Cur.Archiepiſc.deciſ.
3.part.1. Farinacc.in prax.part.1. quæſt.34.nu.
166.& tract.de carcer.& carcerat.quæſt.34.à n.
44.vſq; ad 49. Capyc.Latr.d.conſult.49.nu.14.
Dom.Reg. de Marin.lib.1.cap.134. & nouiſſi-
mè *Caren.reſol.90.à n.27.ad fin.* vbi latiſſimè:
22 †quemadmodùm liberatur etiam fideiuſſor,
ſi perterritus principalis debitor à credito-
re,fugam arripiat, *Dom.Preſ.de Franch.deciſ.*
344.n.1. & ibi *Amend.n.12.*& *Viſcont.in prin-*
23 *cip.*& *Capyc.Latr.loc.cit.* †terrorem verò po-
tentiſſimè incutit,comminatio incuſationis
pœnæ,vel carcerationis,legatur,rogo, *Dom.*
de Marin.loc.cit. vbi rem ad viuum exprimit.

Poſtremò ſub ſilentio prætereundum non
eſt, quòd cùm Regia Iuncta carceribus mã-
cipaſſet Dominicum, demùm illum excar-
cerari iuſſit,conſignatum tutæ perſonæ, po-
ſteàq; fuit decretum moderatum, & iterùm
demandatum, quòd conſignetur Bartholo-
mæo de Creſcentio fratri, & Carolo Polito,
24 illorum fidem approbando. † Modò licèt
datione nouorum fideiuſſorum, primi non
liberentur, *Dom.de Marin. cap.135.lib.1.* vbi
mea copioſa obſeruatio, tamen hoc proce-
dit, quandò ſecundi fideiuſſores,ad eundem
effectum dãtur, pro quo primi dati fuerunt,
quià tùnc nouorum fideiuſſorum datio, eſt
cumulatina, nõ extinctiua obligationis pri-
25 morum; †Sed quandò pro noua obligatione
priori diſſimili,noui fideiuſſores dãtur,tùnc
dubio procùl primi liberantur,quaſi nouata
ſit obligatio,pro qua primi dati fuerunt, *cit.*
Heringi.d.tra.de fideiuſ.cap.22.§.36.n.8. In ca-
ſu noſtro ſecũdi fideiuſſores dati fuerunt,ad
exhibendũ Dominicum,quaſi iàm fuiſſet cõ-
miſſa ſtipulatio,pro qua primi fideiuſſerunt.
26 In ſumma, totus tractatus, integrumq;
negotium,taliter ſtatum mutauit,vt omninò
liberati ſint primi fideiuſſores,quorum obli-
gatio ſemper tacitam continet cõditionem,
ſi res in eodem ſtatu permaneat, *Maur.Aret.*
de fideiuſſ. 2.part.princip.ſection.10.§.4.nu.16.
Honded.conſil.111.nu.48.vol.1.Menoch.conſil.
212.nu.24.& conſil.719.nu.48.vol.8.Paccian.
conſil.152.n.10. Cyriac.contr.tom.2.contr.285.
n.5.& 6.& lib.1.contr.101.n.33. quos ſequi-
tur *Noguerol.allegat.21.n.9.*

Sub correctione,&c. Laus Deo, & B.V.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

Maritus pro toto matrimonij tempore, dotis vſuras non petens, illas remiſiſſe videtur, n. 1. & 3. Sed hoc intellige, vt procedat ad fauorem mulieris tantùm, n.23. Secùs ſi dotis debitor eſſet alius, quàm ipſa mulier, & ità deciſum̃ ſanctis aulis, n.24.

Creditor, vt gratior debitori ſuo videatur, debiti vſuras ei remiſiſſe cenſetur, n.2.

Mulieri debetur intereſſe dotis non reſtitutæ ſoluto matrimonio, nec illud ab ipſa remiſſum cenſetur, n.4.

Creditor, qui debitum alteri ceſſit, poteſt debitorem quietare, ſi nullum interceſſit requiſitum, l.3.C. de nouat. *n. 5. Amplia, etiam ſi fuiſſent ceſſæ omnes actiones, vtiles, & directæ, aliuſq; modis, vt n.6. Limita ſi ceſſionarius fuiſſet conſtitutus Procurator in rem propriam, n.7.*

Directæ actiones ceſſa intelliguntur ei, qui fuit conſtitutus Procurator in rem propriam, eod. n.7.

Maritus non poteſt agere ad intereſſe dotis non reſtitutæ, contrà hæredes primi viri vxoris ſuæ, n. 8. Quia ſaltem debet illos in mora conſtituere, n.9.

Antephatum mulieri debetur ſtatim poſt mortem viri, eiuſq; hæredes ad illud tenentur, licèt non interpellati, ex diſpoſitione tex. in l.magnam, ff. de contrah. empt. *n.10. Sed contrarium, quòd imò interpellatio requiratur, à n. 11. vſque ad 16.*

Antephatum debetur mulieri, in fructu, vel in proprietate, præſtita cautione de illam reſtituendo, ad illius electionẽ, n. 12. Et poteſt mulier, quæ aliquo tempore ab hæredibus viri fructus antephati exegit, variare ad proprietatem, n.13.

Tex. in d.l.magnam, *limitatur quandò debitum eſt alternatiuum, n.14. & 15.*

Mora non contrahitur ſinè interpellatione, etiam ſi debitum ſit certum, quandò debitor non tenetur offerre, n.16.

Antephatum reſpectu mulieris, ſemper ſe habet vt vſuſfructus, n.17.

Fructus maturati, & ab vſufructuario non exacti, pertinent ad proprietarium, n.18.

Fructus ex antephato non exacti, mortua muliere, ſunt hæredis viri, n.19. Quod intellige, vt n.20. & 21.

Vſufructuarius cadit ab vſufructu, ſi ſciens illo non vtatur per decem annos inter præſentes, & 20. inter abſentes, n.22.

Intereſſe dotis non ſolutæ, debetur viro à die retardatæ ſolutionis, n. 25. Vel à die interpellationis, alioquin ſi non fuiſſet ad certum tempus promiſſa, ſinè interpellatione, intereſſe non deberetur, n.26.

ARGVMENTVM.

Antephatum à muliere lucratum, & ab ipſa ſecūdo viro in dotem aſſignatum, mortua muliere, quæ filijs primi matrimonij quietationem reliquit, non poteſt ampliùs ab illis peti, neq; excōputari in dotium reſtitutione ab ipſo ſecundo viro facienda dictis filijs primi matrimonij, qui ad ſolutionem dicti antephati, nunquam interpellati fuerunt: Iſtaq; occaſione laconicè diſcutitur, quomodò, & quandò dotis intereſſe cenſeatur à viro remiſſum, & an antephatum antè interpellationem debeatur. Pro Magnificis Fratribus de Amodeo.

CONSILIVM XXXVII.

Filij primarum nuptiarum quond. Magnificæ Antoniæ de Stephano, eiuſdemq; eorum matris, pro medietate hæredes, vnà ſimul cum filijs ſuſceptis ex ſecundo coniugio, contracto cum Magnif. Petro de Nouellis, petunt à d. eorum Vitrico reſtitutionem medietatis dotium d. Antoniæ, & licèt Petrus credat à d. medietate, in illorum damnum eſſe deducendos duc. 1500. pro quindecim annatis decurſis, ex cauſa antephati lucrati, per d. Antoniam, ſuper bonis ſui primi viri, ad rationem annuorum duc. 100. vnà cū intereſſe, eò quod fuerit d. annua quantitas, ipſi Petro in dotem ab Antonia promiſſa, & conſtituta, tamen quàm parui ſaciendum ſit motiuum hoc, breuiter, & manifeſtè patebit, duobus in facto ſuppoſitis. Primum, nam d. Petrus memoratam annuam præſtationem nequaquam petijt pro toto matrimonij tempore, nec ab Antonia, quę ſe ipſam dotando illam promiſerat, nec à dictis filijs debitoribus, quos nunquam interpellauit, nec eis delegationem ſibi factam denunciauit. Secundum, nam d. Antonia, in ſuis poſtremis tabulis, d. ſuos ex primo cōiugio filios, in ampliſſima forma quietauit, per Aquilianam ſtipulationem, & pactum de non petendo, ſicuti videre eſt ex illius teſtamento.

1 Ex his reſultat, quòd aut Petrus vult quantitates prædictas conſequi ab hæreditate vxoris, tanquam ſibi ad euictionem obligatæ, pro defenſione ſingulorum corporum, in dotem aſſignatorum, & promiſſorum, & nō poteſt, quia per illam diuturnam taciturnitatem, & acquieſcentiam viri, annua illa præſtatio, remiſſa, & donata vxori cenſetur, ex diſpoſitione *l. vir vſuras 55. ff. de donat. int. vir. & vxor.* quem *tex.* extollit, & meliorem hac in re appellat *Grammat. deciſ.* 103. *nu.* 29. & ſequitur *Anton. Fab. de coniect. lib.7. cap.9. ſub nu.4. verſic. Nam & idem ferè euenit. Mancil. de impnt. queſt.* 25. *ſub nu.*15. &

2 *Boer.*

2 *Boer.deciſ.196.n.4.* Idq; † indiſcriminatim
procedere putarem, in omni quocunque
etiam extraneo creditore, petente à debito-
re ſuo vſuras, vt remiſſæ proculdubiò cen-
ſeantur pet lapſum longi temporis, ſi aliqua
remiſſionis coniectura concurreret, ex re-
ſponſo *Scęuolæ in l. cùm quidam* 17. §. *Diuus
Pius, ff. de vſur.* vbi coniecturatur remittendi
voluntas, ex eo nimirùm, *Vt gratior apud eum
videlicet eſſes*, & ibi *gloſ. verb. Longi temporis,
& verb. Gratior*, diſpoſitionem illius legis
explicat, vt quod attinet ad lõgum tempus,
ſufficiat lapſus trium, vel quinq; annorum;
quod verò ad verbum, *Gratior*, illud exem-
plificat, in creditore tacente, in gratiam de-
bitoris, quia ab eo, vel eo mediante, digni-
tatem, aliquod officium, vel beneficium ſpe-
3 tabat. Sic † in propoſito dicimus, ad confir-
mationem diſpoſitionis *l. vir vſuras*, nil mi-
rum eſſe, ſi annua præſtatio in dotem pro-
miſſa, & à viro non petita, longi temporis
lapſu remiſſa cenſeatur, & vxori donata, vt
illi vir eſſet gratior, & ab ea, præſtantiora
4 obſequia, & ſeruitia obtineret; † licèt con-
trarium determinauerit S. C. in muliere pe-
tente ab hæredibus viri reſtitutionem do-
tium, quia eſt illi facienda, vnà cũ intereſſe,
quod ex longa taciturnitate, remiſſum non
cenſeretur, etenim nulla in muliere creditri-
ce, concurrit præſumptio remiſſionis illius
intereſſe, de qua te latè idem *cit. Grammat.
deciſ.* 70.

5 Aut verò Magnificus Petrus intendit d.
duc. 1500. exigere à ſuis priuignis, antephati
debitoribus, vigore delegationis, & aſſi-
gnationis ſibi ab Antonia inter dotes factæ,
& nec minùs prætenſio militat, ſtante men-
tionata quietatione, & liberatione, ab eadẽ
Antonia filijs ſuis relicta, non obſtante d.
antecedenti ceſſione, quia benè poteſt cre-
ditor, directas actiones exercere, & ſucceſ-
ſiuè debitorem quietare, vel cum eo tranſi-
gere, licèt creditum alteri ceſſiſſet, ſi nullum
(vt in hoc caſu) concurrat requiſitum *l. 3. C.
de nouat.* nempè debitoris interpellatio, ſiuè
litis conteſtatio, vel exactio partis debiti;
6 † etiam quòd fuiſſent ceſſæ omnes actiones
vtiles, & directæ, ac etiam ſi debitor ceſſus,
aliundè notitiam ceſſionis habuiſſet, plenè
Afflict. deciſ. 335. à n. 22. ad fin. & ibi *Vrſill. à n.*
18. poſt *Bald. conſil. 163. vol. 2. Sempron. Aſcia
determ. 196. n. 3. & 4.* & *Theſaur.* ità deciſum
7 referens *deciſ. 201. n. 5.* qui † tamen *n. 7.* extrà
caſum noſtrum hoc limitat, ſi ceſſionarius
fuiſſet à cedente conſtitutus Procurator in
rem propriam, quia ex hoc impediretur ce-
denti exercitium directarum, tanquam pari-
ter ceſſarũ, *Caſtrenſ. Iaſ.* & *Arct.* quos ſequitur
Mart. de clauſ. part. 1. clauſ. 232. nu. 5. & prædi-
8 ctis † accedat, in durioribus terminis, nota-
bile, & ſingulare dictum *Alex. conſil. 122. viſo
proceſſu cauſa, nu. 18. vol. 7.* qui ad fauorem fi-
liorum primi matrimonij, mercenarum do-
tium debitorum, ſic cõtrà vitricum inquit,
*Plus voluit Bar. cõſil. 120. incipiente, Franciſcus
habebat in vxorem, quòd etiam dato, quòd verè
mulier dediſſet primo viro dotem, & poſteà ſoluto
matrimonio nupſiſſet ſecundo viro, cui iuris præ-
ſumptione, intelligitur mulier eandem dotem pro-
miſiſſe, vt dictum eſt in primo dubio, tamen ſi hæ-
redes primi viri, non promiſerunt dictam dotem
ſecundo viro, non poterit ſecundus vir, ab eis non
ſoluentibus, conſequi alimenta, ſeù intereſſurium,
9 cùm non ſint ipſi obligati, &c.* † & licèt contrà
Alex. nuper citatum, inſurgat *addit. ibi, lit. P.*
& *Gratian. diſcept. forenſ. lib. 1. cap. 143. à n. 22.
ad 24.* tamen hoc ſaltem negari nequibit, ea-
tenùs ſecundum virum poſſe hæredes primi
mariti vrgere ad intereſſe dotis, quatenùs
illos ad ſolutionem, & reſtitutionem dotiũ
interpellauerit, eos in mora conſtituendo,
Grat. conſil. 56. n. 3. vol. 1. & *Plot. de in lit. iur. §.
11. n. 26.* quos ſequitur *Gratian. loc. cit.*

10 Nec obſtat, ſi dicatur, hæredes primi ma-
riti, & ſucceſſiuè clientes noſtros, ſatis fuiſſe
interpellatos ad ſolutionem antephati pro-
miſſi, ſtatimatq; matrimonium ſolutum fuit
per mortem viri, ex diſpoſitione *l. magnam,
ff. de contrah. empt.* Etenim prætcrquamquòd
hoc poſſet procedere, reſpectu ipſius mulie-
ris tantùm, cui ſolutio promiſſa fuit, quæq;
liberationem reliquit, non verò ad fauorem
ſecundi viri, cum quo nihil vnquam actum
11 fuit; † Reſponderi iterùm poteſt, & quidem
rectiſſimè, moram vllam, nec minùs reſpectu
mulieris conſiderari poſſe, eſſeq; inapplica-
bilem diſpoſitionem dictæ *l. magnam*, atquè
ideò neceſſe eſſe, quòd viri hæredes, poſitiuè
à muliere interpellentur, ad præſtationem
antephati, ſub certa forma mulieri placita,
quod mihi indubitatum eſſe ſuadeo, duobus
ſuppoſitis. Primum in facto, quòd in hoc
caſu fuerit antephatum conſtitutum inde-
terminatè, explicita tantùm quantitate, ſer-
uata forma *Regię Pragmaticæ*, nõ autem præ-
ſtandi forma, atq; modo.

12 Secundum, quod ſupponimus, eſt, vt ad-
ueniente caſu ſolutionis antephati, per mor-
tem viri, ſit in electione mulieris, an malue-
rit antephatũ in proprietate apud ſe habere,
præſtita cautione de illam reſtituendo, poſt
ſuum obitum hæredibus viri, an potiùs ab
eiſdem hæredibus, annuam competentem
vſuram exigere, iſtaq; concluſio elicitur, ex
tex. in l. 2. ff. de vſufr. ear. rer. quæ vſu conſum.
ſed longè meliùs ex *tex. in §. aliud verò quidã,
auth. de nou elig. ſecund. nub.* ibi, *Tunc enim ele-
ctionem matri dabimus, ſiuè voluerit res perci-
pere, & præbere cautionem, ſiuè iuſtam, quam
diximus, vſuram accipere,* traduntq; commu-
niter noſtrates, nempè *Napodan. in Cõſuetud.
Quartam autẽ, verb. Fructus, n. 78. de iur. quar.
Capye. deciſ. 65. Franch.* qui ſemper ità iudi-
catum refert in S. C. *deciſ. 472. nu. 4.* & *Molfeſ.*
ad

ad Conſuetud. in addit. tom. 2. part. 7. quæſt. 11.
13 *n.* 26. †Iſtaq; eligendi facultas eſt adeò mu-
lieri libera, vt poſſit, poſtquam certo tem-
pore vſuras pro antephato exegit, variare, &
proprietatem, quoad viuat, penes ſe retinen-
dam petere, *Afflict. deciſ.* 291.
14 Ex quibus, tam in facto, quàm in iure
ſuppoſitis, quàm manifeſtè reſultat, hæredes
viri, ad antephati ſolutionem non teneri,
quouſq; mulier illos interpellauerit, pari-
terq; animum declarauerit, an vſuras an-
nuas, an potiùs proprietatem exoptet, quia
nunquam ſunt in mora præſtandi, propter
dubium, ex debito alternatiuo reſultans, iu-
xtà *tex. in l. ſi ſtipulatus ſum* 105. *& in l. ſi quis
ſtipulatus ſit* 112. *ff. de verb. oblig. & in l. Stichũ,*
15 *aut Pamphilum* 95. *ff. de ſolut.* † Iſteq; eſt vnus
ex principalioribus caſibus, ex quibus ſinè
interpellatione, mora non contrahitur, nec
cõmittitur debendi ſtipulatio, etiam quòd
debiti dies aduenerit, ad limitationem dictę
l. magnam, quia donec creditor eligat, debi-
tor quid præſtare debeat, ignorat, plenè
16 *Ann. conſil.* 95. † & confert etiam, nam qui
non tenetur ſua ſponte offerre, non eſt in
mora præſtandi, niſi interpelletur, etiam
quòd ſit certus de debito, *Gratian.* qui plures
allegat, *diſcept. forenſ. tom.* 1. *cap.* 42. *n.* 37.
17 Pręterea pro clientibus noſtris facit, nam
antephatum, reſpectu mulieris, ſemper ſe
habet vt vſusfructus, taliter vt data ei ante-
phati proprietate, teneatur, vt diximus, cau-
tionem præſtare vtendi, fruendiq; ſalua ſub-
18 ſtantia, *Franch. deciſ.* 106. 621. *&* 689. †Vndè
attenta vſusfructus natura, & quidditate,
ſuccedit concluſio illa, vt fructus ab vſufru-
ctuario non percepti, eo defuncto, non per-
tineant ad eius hæredes, vel ceſſionarios, ſed
ad ipſum proprietarium; *l. in ſingulos annos*
28. *ff. de ann. legat. l. ſi vſufructuarius meſſem, ff.
quib. mod. vſusfruct. amit. §. is verò inſtit. de rer.
diuiſ.* multorumq; authoritates allegaui in
meis *Obſeruat. ad Marin. cap.* 162. *nn.* 7. quibus
addo *Franch. deciſ.* 168. *n.* 7. *&* 8. & *Ann. conſil.*
19 113. *n.* 19. †Sic itaq; ſi Magnifica Antonia
fructus ex antephati proprietate non exa-
ctos, non potuiſſet in alium transmittere,
tanquam omninò ſpectãtes filijs primi ma-
trimonij proprietarijs, ex conſequenti, non
debet aliquid petere poſſe Magnificus Pe-
trus ſecundus vir, ab Antonia cauſam ha-
20 bens, ex regula *l. nemo plus iuris, &c.* †Iſtudq;
aſſumptum indubitatum redditur, ex eo,
quod ſæpiùs diximus, filios nempè primi
matrimonij, nunquam fuiſſe ad antephati
ſolutionem interpellatos, nec in mora præ-
ſtandi conſtitutos, ſed ab initio acquiſitio-
nis, vſq; modò, tam matrem, quàm victri-
21 cum ceſſionarium ſiluiſſe; † alioquin ſi fuiſ-
ſent in mora, & ſucceſſiuè in mala fide con-
ſtituti, motiuum non militaret, nè lucrum
conſequi viderentur, ex eorum malitioſa
ſoluendi renitentia, contrà *tex. in l. ex dolo, ff.
de dol. l. itaq; Fullo, ff. de furt. & l. non fraudan-
tur, §. nemo, ff. de reg. iur.*
22 Demùm per eoſdẽ vſusfructus terminos,
quandò omnia prædicta ceſſarent, animad-
uerto, quòd vſufructuarius cadit ab vſufru-
ctu, ſi illo ſciens non vtatur, ſpatio decem
annorum inter præſentes, & viginti inter
abſentes, iuxtà celebrem, & ſubtilem *tex. in
l. corruptionem* 16. & ibi *gloſ. verb. Excludere,
C. de vſufruct.* cuius meminit *cit. Ann. d. conſil.*
113. *n.* 20. In caſu noſtro Magnifica Antonia
ſciens ſibi ob mortem viri, competere ante-
phati vſumfructum, illum decem, & octo an-
norum curriculo, à filijs ſuis præſentibus,
nec exigere, nec petere curauit, ergò, &c. &
ità iuris eſſe cenſeo, ſub correctione rectiùs
ſentientis. Laus Deo, & B. V.

APPENDIX.

23 ANimaduertendum non inutiliter exi-
ſtimaui, *tex. in l. vir vſuras* 55. *ff. de do-
nat. int. vir. & vxor.* quem ſuprà allegaui, in
principio huius Conſilij, procedere tantùm
fauore mulieris, quia ſi ipſa eſſet dotis de-
bitrix viro ſuo, tunc ad eius beneficium,
maritus pro tempore vitæ ſuæ ſilens, vſuras
remiſiſſe cẽſeretur, hoc patet ex rubro, dùm
tex. ille fuit poſitus ſub *rubr. de donat. int. vir.
& vxor.* Item ex verbis *tex.* ibi, *Sed titulo do-
nationis remiſſas*; Ipſa enim remiſſio, quę vxo-
ri facta intelligitur, vxoris debitum ſuppo-
nit; Demùm ex *gloſ. ibid. verb. & donationibus,*
quæ ponit hæc verba, *Et donationibus, quibus*
24 *liberauit vxorem, de eo, quod debebat ſibi.* †Hinc
infero, eandem præſumptam remiſſionem
vſurarum dotis non ſolutæ, nequaquam lo-
cum habere, ad fauorem dotantium mulie-
rem, vtpotè ad fauorem patris, vel fratrum
ipſius mulieris, *Molfeſ. ad Conſuetud. part.* 4.
quæſt. 10. *à n.* 15. quia ex prædictis, reſpectu
illorum non applicatur diſpoſitio *l. vir vſu-
ras*, nec cadit præſumpta affectio, & ratio re-
mittendi, & ſecundùm prædictam diſtin-
ctionem, egregiè loquitur *Alex. conſil.* 63.
ſtantibus his, n. 17. *verſic. Item reſpondeo, vol.* 4.
qui ità poſt cæteras põderationes, interpre-
tatur *tex. in d. l. vir vſuras*, ſequitur *Sura. cõſil.*
290. *n.* 51. *cum ſeqq.* alijq; apud *Molfeſ. tom.* 2.
in addit. ad d. quæſt. 10. Ideòq; mediante ſen-
tentia S.C. iunctis aulis, ſub die 5. Iulij 1627.
ad relationem Dom. Conſiliarij Marcelli
Marciani, fuit condemnatum patrimonium
Ill. Marchionis Pollę, ad reſtituendum in be-
neficium Ill. D. Laurentij de Ioeno, & Car-
dona Marchionis Iulianæ, dotes quond. Ill.
D. Emiliæ de Ioeno, & Cardona Marchio-
niſſæ Pollæ, deductis quantitatibus debitis
pro intereſſe dotium nõ ſolutarum, in tem-
pore conuento, in capitulis matrimoniali-
bus, vt ex proceſſu prim. vol. creditorum

Mar-

Marchionis Pollę, in Banca Lauiani fol. 120.
25 † Hine etiam aduerto, quòd in prædicta cauſa S.C. practicauit, *tex. in l. magnam, de contrah. ſtipulat.* decernendo deberi intereſſe dotis non ſolutæ, à die retardatæ ſolutionis, ex virtute moræ irregularis, *Molfeſ. ſup. cit. nu. 15.* quaſi dies pro homine interpellauerit;
26 † Sed ſi quis dotem virò ſimpliciter promitteret, nullo intereà intereſſe in conuentionem deducto, nulloq; ſolutionis tempore præfinito, tùne intereſſe nullatenùs deberetur, eò, quòd matrimonij onera ſubſtinuiſſet, niſi dotantem, ad ſoluendũ interpellaſſet, conſtituendo illum in mora, ad quod eſt ſolemnis *deciſio Anton. Fabr. in Cod. tit. de iur. dot. defin. 42.*

SVMMARIVM.

EXpenſæ neceſſariæ dotem minuunt, & pro eis mulier tenetur, n. 1.

Mulier repetit expenſas neceſſarias in dotem factas, etiam poſt dotem reſtitutam, n. 2.

Neceſſariæ expenſæ in res dotales factæ, quæ dicantur, quænè ſint, latè n. 3. 4. & 5.

Expenſæ neceſſariæ, quæ in res dotales fiunt, gratia percipiendorum fructuum, non repetuntur, n. 6. Item nec paruæ, & modicæ expenſæ, licèt ad rei conſeruationem erogatæ, n. 7.

Conſtructio domus, tabernæ, vel molendini, in fundo dotali, connumeratur inter expenſas vtiles, n. 8. Et quandò dicatur expenſa neceſſaria, ad conciliationem nonnullorum iurium diſcordantium, n. 9.

Retentio dotis viro concedebatur, ex iure digeſtorum, pro expenſis neceſſarijs in res dotales factis, quod eſt iure Cod. *correctum, & taxantur* Alex. *&* Molfeſ. *qui retentionem dari voluerunt, non perpenſo iure* Cod. *n. 10. Sed repræbenditur ius* Cod. *ab* Anton. Fabr. *n. 11. Noua tamen ponderatione ſaluatur, n. 12. Et proindè quandò ſit concedenda, vel non retentio, affertur optima diſtinctio, d. n. 12. & 13.*

Expenſæ, & meliorationes neceſſariæ à viro in res dotales factæ, an ſint liquidandæ, attento tempore, quo fuerunt erogatæ, an autem tempore reſtitutionis, n. 14. & 15.

Expenſæ vtiles in dotem factæ, quandò repetantur, n. 16.

Expenſæ vtiles, quæ dicantur, n. 17.

Expenſæ vtiles in res dotales factæ, ſi ſint immoderatæ, quomodò reſtitui debeant, examinatur latè n. 18. & 19.

Vtilium expenſarum valor, quo tempore attendendus ſit, difficillima quæſtio, n. 20. & 21.

Mulieris vtilitas circà expenſas in res dotales, inſpicitur, attento tempore, quo cæpit vir expendere, eod. n. 21.

Maritus repetit neceſſarias expenſas erogatas in reparatione inſulæ, vel domus dotalis, licèt poſteà inſula, vel domus fuerit exuſta, ibid.

Meliorationum materia eſt Iudici arbitraria, n. 22.

Expenſæ voluptariæ, quæ ſint, n. 23.

Voluptariæ expenſæ in dotem factæ, non repetuntur, etiam ſi muliere volente factæ ſint, n. 24.

Maritus poteſt tollere, & abradere voluptarias expenſas in res dotales factas, ſi ſeparationem patiantur, n. 25.

Prædo repetit voluptarias expenſas, & meliorationes à ſolo ſeparabiles, n. 26.

Voluptariæ expenſæ, & meliorationes, etiam à ſolo ſeparabiles, non poſſunt per meliorantem à fundo tolli, ſi fundi dominus velit eas perſoluere, illarumq; æſtimatio quomodò ſit facienda, n. 27.

Maritus recipiens ſcienter in dotem nomina debitorum litigioſa, non repetit expenſas erogatas pro illorum recuperatione, n. 28.

Expenſas repetere poteſt ille, cui euictio debetur, ſecùs ſi euictio non deberetur, n. 29.

Expenſæ factæ pro recuperatione nominum debitorum dotalium, non repetuntur, n. 30. Sed quandò procedat hæc opinio, vel alia contraria, latè diſcutitur, à n. 31. per totum num. 35. Et quid ſi dos fuiſſet æſtimata, n. 37.

Expenſæ magnæ, vel modicæ in res dotales factæ, quæ dicantur, eod. n. 35. & 36.

Maritus, ſi vxori dotem, & antephatum relinquat, cum expreſſione certæ quantitatis, vel ſi præter dotem, & antephatum, aliquod legatum illi faciat, videretur ex hoc neceſſarias expenſas, & meliorationes in res dotales factas remiſiſſe, n. 38. & 39.

Creditor cenſetur debitori liberationem reliquiſſe, ſi illi relinquat aliquod legatum, n. 40.

ARGVMENTVM.

Meliorationes à viro in res dotales factæ in neceſſarias, vtiles, & voluptarias diuiduntur, quomodò, & quandò repetantur, & quid de expenſis pariter à viro erogatis, pro recuperatione nominum in dotem datorum, vtiliter, lata, diſtinctiq; ſerie examinatur. In eadem Cauſa.

CONSILIVM XXXVIII.

RVrsùs in eadem dotium reſtitutione, excipit idem Magnificus Petrus de Nouellis, quod ipſe intendit retinere ducatos circiter 1000. ab ipſo expenſos, ad vtilitatem earundem dotium, tam pro aliquibus meliorationibus, quàm pro recuperatione nonnullorum nominum debitorum, propè decoctorum, quam in lite habita, cum alijs debitoribus ſoluere renuentibus, eò, quòd ſe iactabant, ad nihilum teneri, vt conſtat ex quadam nota, pluribuſq; fidibus, de dictis expenſis exhibitis, quapropter examinari neceſſe eſt, an petitio bono iure fulciatur.

Quocircà integrum habemus in iure titulum,

ſum, in *ff.de impenſ.in rebus dotal.fact.* ſub quo
diſtincta ſerie antiqui Prudentes rem exa-
1 minarunt, hac quidem diſtinctione; † vt ne-
ceſſariæ impenſæ dotem minuant, quaſi non
ad virum, ſed ad mulieris onus pertineant,
2 datutq; pro eis retentio, vt in *l.1.* adeoùt † ſi
dos integra reſtituta fuerit, nulla neceſſaria-
rum impenſarum habita ratione, ex *Marcelli*
ſententia, de æquitate, illarum repetitio, &
conditio, viro, eiuſq; hæredibus concede-
3 retur, *l.quod dicitur 5.§.ſi dos:* † Neceſſariarum
autem expenſarum, diuerſa conditio eſt, ac
in triplici genere conſiſtunt. Prima ſpecies
nominatim exponitur à I. C. in *d.l.1.* & in *l.*
2.3. veluti ſi ad conſeruandum fundum, do-
mumq; maritus moles, lapideſq; in mari, aut
flumine, fundo, domuiq; proximo, proieciſ-
ſet, vel aggeres feciſſet, flumenq; auertiſſet,
nè aquarum, vel inundationis impetus, do-
talem proprietatem rueret. Item ſi horreum,
vel piſtrinum contraxiſſet. Item ſi ruens ędi-
ficium refeciſſet. Item ſi reiecta Olíueta re-
ſtauraſſet. Item ſi ad curādos dotales ſeruos
impendiſſet, *d.l.2.& l.impenſa* 14. Item ſi vi-
tes propagauerit, vel arbores curauerit, vel
ſeminaria pro vtilitate agri fecerit, *d.l.3.* &
de his, alijſq; impenſarum neceſſariarum
ſpeciebus, plenè *Mancil.de imput.quæſt.39.n.*
5. & *Menoch.de arbitr.Iudic.caſu* 258. *à n.3.ad*
4 10. Secunda † ſpecies neceſſariarum impen-
ſarum, indefinitè exponitur, vt ea ſit, quæ ſi
factæ non fuiſſent, culpę reus maritus eſſet, &
poſſet Iudex tanti eum damnare, quāti mu-
lieris interfuiſſet, eas impenſas fieri, vt in *l.*
5 *& in totum;* † Tertiò neceſſaria expenſa, pati-
ter genericè exponitur, vt ea ſit, quæ ſi non
fieret, dos diminueretur, *d.l.impenſa* 14. iun-
cta alia *l.impenſæ 79. ff.de verb. ſignif.* & quæ
perpetuam dotis vtilitatem reſpicit, vt in
cit.l.3. iuncta *gloſ. in d.l.1. verb. Non ſint,* &
Rot. Rom. poſt *tract.Cenci.de cenſi.deciſ.35.n.7.*
6 † Iſtaq; eſt optima expoſitio, ad differentiam
expenſarum neceſſariarum, quæ tamen non
ad perpetuam rei vtilitatem principaliter
fiunt, ſed ad rei conſeruationem, gratia per-
cipiendorum fructuum, qualis eſt cultura,
cibaria ſeruorum, & ſimilia, quæ licèt inter
neceſſarias expenſas connumerentur, cùm
rei proprietatem conſeruent, & tueantur, ta-
men pertinent ad onus viri, qui his expenſis
non erogatis, fructus non colligeret, & do-
tis ſubſtantiam deteriorem efficeret, ſic ha-
betur ex *d.l.3.l.quod dicitur* 15. & *l.fin. cit.tit.*
de expenſ.in reb. dotal. fact. Mancil.d.quæſt.39.
*nu.*16. & *Surd.de alim. tit.6. quæſt.8.nu.*30. &
7 † hinc etiam fit, vt modicæ expenſæ factæ in
re dotali, ad illam conſeruandam neceſſariè,
viro pertineant, *l.omninò* 12. & *gloſ.in d.l.1.*
verb.Factæ ſunt, & plenè *Anton. Fab. in Cod.*
*lib.5.tit.8.de rei vxor.action.defin.*27. Id, quod
poſſet apud nos exemplificari, in annuis im-
penſis, quæ in domo fiunt, in reſtaurando te-
cto, vel ſolario, nè pluuijs habitator afficia-
tur. Item in purgandis puteis, reſarciendis
ianuis, vel feneſtris, alijſq; ſimilibus, quæ
commodam reddunt habitationem, quæq;
pariter rem ipſam ſaluam faciunt; de qua re
eſt alius celebris *tex.in l.diuortio* 8.*§.fin.ff.ſo-*
lut.matrim.
8 Verùm animaduerſione dignum eſt, pi-
ſtrini, tabernæ, vel domus conſtructionem,
non inter neceſſarias, ſed inter vtiles expen-
ſas connumerari, & ſucceſſiuè diuerſam eſſe
illarum rationem, ſic expreſsè habetur ex
tex. in l.veluti 6. eod. tit. cum quo concordat
tex.in l.impenſa, §.in his, ff.de verb.ſignif. ſicq;
videtur, magnam eſſe repugnantiam, inter
dicta iura, & *tex. in d.l.1.d.tit.de impenſ.&c.*
vbi piſtrini, vel horrei conſtructio in fundo
dotali facta, neceſſaria impenſa nuncupatur,
ibi, *Sed & ſi piſtrinum, vel horreum, neceſſariò*
factum ſit, in neceſſarijs impenſis habendum ait;
& rurſùs in *d.§.fin.* ibi, *Planè ſi nouam villam*
neceſſariò extruxit, vel veterem totam, ſinè culpa
ſua collapſam, reſtituit, erit eius impenſæ petitio.
Vndè pro concordia, putat *gloſ.in d.l.1.* illud
verbum, *factum,* eſſe intelligendum pro, *refe-*
ctum; quod mihi non arridet, quia in vtroq;
tex. cōtinuato ſermone ſtatim verba haben-
tur, de ruentibus edificijs, & quoàd ea I.C.
vtuntur verbo, *reficere, & reſtituere;* ſicq; per-
neceſſe quoàd piſtrinum, & horreum, non de
reſtauratione, ſed de noua conſtructione
Papinianus, & *Vlpianus* intellexerunt: Qua-
9 propter † firma remanente diſpoſitione *l.ve-*
luti, cum concord. non eſt negandum, nouas
ædificiorum conſtructiones, ad vtilem, non
neceſſariam impenſam referri, & *tex.in d.l.1.*
iuncta *cit.l.diuortio, §.fin.* procedere tantùm,
quandò horrei, vel molendini conſtructio,
in fundo dotali, ex neceſſitate fit, quod mihi
ſuadent memorata *tex.* verba, *Neceſſariò fa-*
ctum ſit; & alibi, *Neceſſariò extruxit,* Idq; eue-
nire facilè eſſet, ſi maritus colonum non re-
periret, niſi in dotali fundo, molendinum,
horreum, vel domum construeret, itá egre-
giè *Angel.* & *Alex.* quos ſequitur *Carocc. in*
tract.de locat.& conduct.par.4.tit.de expenſ.ſub
n.38.verſic.Et ſi maritus, fol.224.à t.& de hoc
præter locum *Alex.* adductum per *Carocc.*
adeſt celebre illius *conſil.142. viſis narratis in*
themate, vol.7. vbi dicit, neceſſariam impen-
ſam eſſe, ſi aliquid in dotali fundo de nouo
conſtruatur, ſinè quo non poſſet commodè
laborari, ſed meliùs, quàm alibi, habetur iſta
interpretatio, ex *gloſ.in d.§.fin. verb.Villam,*
& *verb.Neceſſariò,* quæ Villæ conſtructionem
neceſſariam impenſam appellat, ſi fructuum
gratia, & ad perpetuam illorum recollectio-
nem, & conſeruationem fiat, & proindè pi-
ſtrinum, vel horreum, quandoq; vtiliter,
quandoq; neceſſariò conſtructum dicitur,
iuxtá fundi qualitatem, *gloſ.* ſingularis in *d.l.*
impenſæ 79.verb.In his, in fin.ff.de verb.ſignif.

10 Ve-

Digitized by Google

10 Veniunt itaq; hæc noua ædificia taliter facta, ſub neceſſarijs impenſis, pro quibus nulli dubium eſt, quin *Digeſtorum* iure, marito dotium retentio concedatur, quouſq; de huiuſmodi impenſis ſibi ſatisfecerit, itâ expreſsè cautum habemus, ex diſpoſitione ſæpè *cit. l. quod dicitur* 5. Verùm quia iure *Codicis*, oppoſitum diſponitur, vt ſublata retentione, mandati actione, maritus contra vxorem experiatur, vt in *l. vnic. §. taceat, verſic. Sed nec ob impẽſas, C. de rei vxor. action.* Idcircò admirationis mihi ſemper fuit, quòd aliqui peritiſſimi, & de noſtra Iuriſprudentia optimè meriti Authores, non animaduerſa correctione iuris *digeſtorum*, nec diſpoſitione *d. §. taceat*, ſed innixi ſolũ generalitati regulæ, vt pro meliorationibus, concedatur rei melioratæ retentio, *l. Paulus reſpondit* 29. *§. dominus pignori, ff. de pignor. l. idq;* 46. *§. illud, ff. de action. empt. l. in rebus, §. poſſunt, ff. commod. l. ſi in area, ff. de condit. indeb. & l. qua ratione, §. litteræ, ff. de acquir. rer. domin.* reſolutè affirmauerint, pro meliorationibus in res dotales factis, competere marito illarum retẽtionem, ſic *Molfeſ. ad Conſuetud. Neap. tom.* 1. *part.* 7. *quaſt.* 16. *à nn.* 18. ſed antè eum *Alex. d. conſil.* 142. dicens eſſe in electione viri, vel expenſas repetere, vel pro eis fundum dotalem retinere, contra *tex. in d. §. taceat*, qui ſtat limitatiuè ad memoratã concluſionem, poſitam de retentione pro melioramentis competente, ſicuti oculatè aduertit *Neguſan. de pignor. membr.* 4. 5. *part. n.* 8.

11 Verum tamen eſt, quod *Triboniana* ſanctio in *d. §. taceat*, denegans viro rerum dotalium retentionem, pro neceſſarijs meliorationibus in illis factis, calumniatur (ſed quidem ingenioſè de more) ab *Anton. Fabr. de error. prag. tom.* 2. *decad.* 82. *error.* 4. & cum eo ipſe tranſirem, ſi à manifeſta iuris diſpoſitione recedere nobis liceret, eò quia, vt inquit *Fab.* ea lex abolendo retentionem, putauit quid vtilius mulierum fauore introducere, cùm tamen id illis potiùs damnoſum, quàm proficuum ſit; etenim maritus retinendo res dotales, ſibi ex fructibus ſatisfacit, ſalua tamen rei ſubſtantia, quod quidem beneficium mulier non conſequitur, ex *Triboniana Conſtitutione*, cuius vigore, ſublata retentione, datur viro actio ad neceſſarias meliorationes repetendas, ex eaq; facilè ſequi poteſt, quòd muliere paratam ad eas perſoluendas pecuniam non habente, dotis proprietatem
12 vendere cogatur; † his, & ſimilibus *Faber* ingenioſè taxat *Tribonianum*, à quo tamen vtcumq; ſit, recedere nequaquam poſſumus, eò autem fortiùs, quòd rei veritate, noua diſpoſitio *cit. §. taceat*, ad correctionem legis *digeſtorum*, æquiſſima eſt, & verè fauorabilior, nec benè Legiſlatoris mentem *Fab.* percepit; licèt enim ex retentione, ſatisfiat viro ex fructibus, ſalua dotis ſubſtantia, tamen ponderatio iſta non eſt adeò conſiderabilis, quanta ea eſt, quòd per retentionem, mulier præſenti dotium commodo priuata, alias nuptias contrahere neutiquam poſſet, cùm nullus eſſet eam ducturus abſq; dote, retentione impedita, iſtaq; ratione arbitror, *Fabrianas* difficultates ſublatas fore.

13 Sequitur tamen ex hac noſtra ratione, *tex. in d. §. taceat*, eatenùs locũ ſibi vindicare, quatenùs matrimonium, viri morte ſolutum ſit, tùnc enim matrimonij fauore, ac vt quàm expeditiùs valeat mulier alias nuptias contrahere, retentio dotium denegatur, non tamen eiuſmodi fauore ceſſante, vtpotè quia vxoris obitu matrimonium ſolutum ſit, tunc enim retentio ad fauorem viri, pro meliorationibus in res dotales factis, deneganda non eſt, ex diſpoſitione *d. l. quod dicitur*, & ratio eſt, quia illius vigore, in vtroq; caſu retentio concedebatur, poſtmodùm verò, matrimonij fauore, ſublata fuit, ex *Triboniana Conſtitutione*; cùmq; fauor ille, in vno tantùm caſu, ſcilicèt ſuperuiuentiæ vxoris, locum habeat, ex conſequenti in alio caſu contrario, vxoris obitus, ſuperſtite viro, *d. l. quod dicitur*, nequit correcta appellari; iſtamq; interpretationem mihi veriſſimã ſuadeo. Primò ex diuerſitate rationis. Secundo, quia lex corrigens eſt ſtrictè intelligenda, vt quominùs poſſit, lædat, & corrigat aliud ius. Et tertiò, nam *tex. in d. §. taceat*, vnica determinatione, plures caſus, in quibus dotis retentio concedebatur, corrigit, quorum vnus eſt, pro alendis liberis; & quoàd hunc caſum, dicit ibi *gloſ. verb. ſileat*, ceſſare retentionem, ſi diuortio ſoluatur matrimonium, secùs ſi mulieris morte, nam tunc retẽtio dotis viro concederetur, & hæc opinio, quæ *Goſſianis* placuit, dicit *gloſ. cit.* quòd vſu ſeruatur.

14 Reliquum eſt videre, quodnam tempus inſpiciendum ſit, ad dignoſcendum neceſſariarum expenſarum valorem, ad finem perſoluendi, & reſtituendi illas, tempus, nempè quo factæ fuerunt, an potiùs tempus reſtitutionis; Quocircà *Mãcil. d. tract. de imput. quæſt.* 136. *n.* 24. ſub inordinato verborum inuolucro, cõcludere videtur, reſtitutionis tempus eſſe attendendum, & ex innumeris, teſtatur,
15 hanc eſſe communem opinionem, † cui ego non conſentio, vnica ineuitabili ratione, nam ſi reſtitutionis tempus attendendum foret, ad dignoſcendum valorem neceſſariarum impenſarum, à viro in res dotales factarum, ſtatim apertè ſequeretur, quòd non eſſet viro reficienda impenſa, quam pro reſtaurando dotali ædificio erogauit, ſi idem ædificium reſtitutionis tempore, & ſic matrimonio ſoluto, citrà viri culpam, combuſtum, vel aliter collapſum reperiretur, & tamen *Paulus in l. & in totum* 4. *ff. de impenſ. in reb. dotal. fact.* expreſsè contrarium ſanciuit, per hęc verba, *Itaq; ſi fulſerit inſulam ruentem*,

eaq; exuſta ſit, impenſas conſequitur; quæ ferè
verba repetit *tex. in l. ſi neceſſarias* 8. *ff. de pi-
gnor. action. & in l. ſed an vltrò*, §. 1. *ff. de negot.
geſt.* Ergò non reſtitutionis, ſed erogatarum
impenſarum tempus inſpiciendum eſt, quic-
quid cōtra manifeſtam harum legum diſpo-
ſitionem, voluerint *DD.* apud *Mancil.* & con-
firmatur etiam noſtra ſententia, ex eo, nam
augumētum, vel diminutio meliorationum,
in viri cōmodum, vel detrimentum cederet,
ſi reſtitutionis tempus inſpiceretur, taliter
vt auctis ſua natura meliorationibus, conſe-
queretur vir pretium meliorationum, quas
ipſe non fecit, & è contrà, illis diminutis, ex-
penſas, quas in meliorando fecit, non conſe-
queretur, & tamen hæc etiam falſa ſunt, ex
l. 1. cit. tit. ibi, *In neceſſarijs impenſis, hoc ſcien-
dum eſt, eas demùm impenſas dotem minuere, quæ
in dotem facta ſunt*; clarè enim ex ly, *facta*, in-
dicatur, maritum neceſſariò, & bona fide in
res dotales expendentem, repetere id, quod
ab ipſo, non quod à natura, vel tempore, in
incrementum, vel decrementum meliora-
tionum factum eſt, cùm id ab ipſo factum
eſſe, non dicatur.

16 Vtiles etiam expenſæ in res dotales factę,
à viro repetuntur, ſi vxor ſoluendo aliundè
ſit, ità quòd rem vendere non cogatur, vel ſi
ipſa mandante, vtiles meliorationes factæ
fuerint, ad *tex. in l. vtilium* 8. *cit. tit. de impenſ.
in reb. dotal. fact. Gomeſ. ad leg. Taur.* 50. *nu.* 51.
17 † dicuntur autem vtiles impenſæ, quibus
dotis conditio melior effecta eſt, veluti ſi
domus, taberna, piſtrinum, nouelletum, vel
quid ſimile in fundo dotali conſtructum ſit,
vel ſi ſeruos dotales vir, artes docuerit, *d. l.
quod dicitur* 5. §. *fin. in fin. & l. veluti* 6. vel ſi
pecora prædijs impoſuerit, ideſt, ſtercora-
uerit, *l. impenſæ* 14. *in fin. eod. tit.* vel tandem ſi
arbuſtum, aut vineam plantauerit, de qui-
bus omnibus latè in *l. impenſa* 79. *ff. de verb.
ſignif.* & *Menoch. de arbitr. Iudic. d. caſu* 253. *à*
18 *n.* 11. *ad* 16. cum † hoc tamen, vt prædicta
procedant, quandò moderatè impenſum
fuit, alioquin non vtilis, ſed iniucunda eſſet
impenſa, veluti quia vir in paruo vxoris
fundo, exigui valoris, magnam domum
conſtruxit, fundum ipſum in pretio exce-
dentem, nam tunc, nè nimiùm mulier gra-
uetur, & cogatur fundo carere, pro exoluen-
dis vtilibus impenſis, animosè, & exceſſiuè
erogatis, ad illas integrè reſtituendas non
tenetur, iuxtà *tex. in l. ſi ſeruos* 25. *ff. de pigno-
rat. action. & d. l. ſed an vltrò* 11. §. 1. *ff. de negot.*
19 *geſt.* ideòq; † ſi eam tam exceſſiuam, licèt
vtilem impenſam, mulier ipſa factura non
fuiſſet, vel ſi eam fieri non mandaſſet, tunc
non quantum impenſum fuit, ſed quantum
Iudici æquum videbitur, reſtituet mulier, ſic
eleganter habetur, ex *d. l. ſi ſeruos, in fin.* ibi,
*Mediocriter igitur hæc à Iudice erunt diſpicien-
da, vt neq; delicatus debitor, neq; oneroſus credi-
tor audiatur.* Modò tamen mulier, eas quoq;
mediocres impenſas ſoluendo ſit, ex *d. l. vti-
lium*, quam rem copiosè examinat *Mancil. d.*
20 *tract. de imput. quæſ.* 136. *à n.* 31. *cū ſeqq.* † Vnum
tamen examinare, mihi cordi non eſt, tan-
quam valdè difficile, quodnam tempus in-
ſpiciendum ſit, ad dignoſcendum valorem
vtilium expēſarum, in res dotales factarum;
Etenim ſi dicamus, attendi tempus reſtitu-
tionis dotium, ſequeretur eſſe has vtiles ex-
penſas, longè magis priuilegiatas, expenſis
neceſſarijs (quod eſt falſum) priuilegiumq;
in eo cōſiſteret, nam plerumq; vtiles expenſæ,
quæ in plantandis arboribus, arbuſtis, vel
vineis erogantur, creſcendo, incrementum
recipiunt; itaq; non id tantùm, quod im-
penſum eſt, eſſet reſtituendum, ſed omne to-
tum, quod temporis lapſu, aut fundi dotalis
induſtria, auctum reperitur, quod nec in ex-
21 penſis neceſſarijs admiſimus ſup. *n.* 15. † Prę-
tereà eſſet iſta opinio, contrà *tex. in d. l. ſed an
vltrò*, §. 1. vbi in his vtilibus expenſis, non
euentus expectatur, ſed ſolùm attenditur, an
vtiliter cœperit expendi, & ſic tempus facta-
rum, non reſtituendarū expenſarum, illumq;
tex. allegat *gloſ. in d. l. vtilium* 8. *verb. ſi volun-
tate, ff. de impenſ. in reb. dotal. fact.* Sin autem
tempus, quo expenſæ factæ fuerunt, inſpi-
cere deberemus, & an vtiliter maritus cœ-
perit expendere, aliud longè grauius abſur-
dum ſequeretur, nam collapſis, vel combu-
ſtis indè ædificijs, vineis, nouelletis, ſimili-
buſq; vtiliter conſtructis, vel plantatis, eſſet
illorum valor reſtituendus, quaſi ſatis repu-
tetur, quòd cœperit vir vtiliter expendere,
id, quod falſiſſimum eſt, nec alijs impenſis
conuenit, quàm neceſſarijs, ex diſpoſitione
d. l. & in totum 4. *d. l. ſi neceſſarias* 8. *& d. l. ſed
an vltrò*, §. 1. & rursùs ſequeretur, nā ſoluere
cogeretur mulier eas impenſas, abſq; ſua, vel
dotis vtilitate, contrà *tex. in d. l. quod dicitur*,
§. *fin. in fin.* Vndè crederem, totum eſſe Iudi-
cis arbitrio remittendum, appretiumq; de
his vtilibus expenſis, fieri debere, tam inſpe-
cto tempore, quo erogatæ fuerunt, quàm
tempore reſtitutionis, ad hoc, vt habita
vtriuſq; valoris notitia, arbitretur Iudex,
quanti mulieris interſit, eas impenſas factas
22 fuiſſe, † cùm ſit hæc meliorationum materia
Iudici arbitraria, *d. l. ſi ſeruos, in fin.*

23 Demùm de voluptarijs impenſis, iura
quoq; peculiaria habemus, vt eæ ſint, quæ
ſpeciem exornant, fructum tamen non au-
gent, vt ſunt viridaria, aquæ ſalientes, in-
cruſtationes, loricationes, picturæ, ſtatuæ,
balnea, & ſimilia, de quibus in *d. l. impenſæ*
79. *in fin.* & ibi *gloſ. verb. Incruſtationes, ff. de
verb. ſignif. & in l. impenſa* 14. *in fin. ff. de im-
penſ. in reb. dotal. fact.* latè etiam *Menoch. d. caſu*
24 253. *à n.* 17. *ad* 21. & iſtas † impenſas maritus
non repetit, etiam ſi eas, mulieris voluntate
25 feciſſet, *l. in voluptarijs* 11. *ff. eod.* † Sed dum-
taxat

Digitized by Google

taxàt pati debet mulier, quòd poſſit vir, eas
voluptarias meliorationes, & impenſas, à
fundo euellere, & abradere, ſi tamen abraſio,
abſq; fundi læſione fieri valeat, & ſeparatio-
nem recipiant, iuxtà *tex. in l. pro voluptarijs;*
26 † quod eſt adeò verum, vt etiam prædo re-
petat voluptarias expenſas, quæ à fundo cō-
modè abradi, & ſeparari poſſunt, *l. vtiles 42.*
verſic. Nam prædoni, & ibi *gloſ. verb. & fiat, ff.*
27 *de petit. hæredit.* † Benè verum, ſi mulier, vel
quiuis fundi dominus nollet pati, quòd ab-
radantur, vel euellantur voluptariæ melio-
rationes, tunc illas melioranti perſoluere
teneretur, ſed illarum æſtimatio ità regulari
debet, vt nō quanti impenſū fuit, ſed quanti
ipſæ meliorationes valerent, ſi à fundo ſepa-
ratæ eſſent, de qua re, eſt notabilis *gloſ. in cit.*
verſic. Et fiat, dicens, *Niſi dominus eſſet paratus*
tantùm dare, quantùm his abraſis, & corraſis ha-
beri poteſt; ſequitur *Bar. in l. in fundo, nu. 10. ff.*
de rei vendicat. & *Bald. in l. ſed & ſi quid, ff. de*
vſufruct. & *Menoch. de arbitr. caſu 173. nu. 79.*
pluraq; alia in hac voluptariarum expenſa-
rum materia cumulat *cit. Mancil. d. tract. de*
imput. quæſt. 39. à n. 12. cum ſeqq. & quæſt. 136.
à n. 41. ad 48.

Modò applicandò prædicta ad rem no-
ſtram, dicimus, expenſas erogatas per Ma-
gnificum Petrum de Nouellis, & ab ipſo in
facti nota poſitas, nullatenùs eſſe ei reficien-
das, nō enim ſunt neceſſariæ, nec perpetuam
fundi vtilitatem reſpiciunt, ſed partim ne-
ceſſariæ ad rerum dotalium ſimplicem con-
ſeruationem, & fructuum perceptionem,
per ea, quæ diximus ſup. *n. 6. & 7.* partim ve-
rò ſunt merè voluptariæ, qualis eſt expenſa
pro incruſtatione, & dealbatione totius Pa-
latij magni, & pro ſpecioſo illius laqueari.

28 Expedita prætenſione meliorationum,
agendum nobis remanet de expenſis, quas
Magnificus Petrus erogaſſe dicit, pro recu-
peratione nominum debitorum, ſibi in do-
tem datorum; circa quas aduerto, quòd in
capitulis matrimonialibus ſingillatim fue-
runt debitorum nomina tanquam litigioſa
deſcripta, fueruntq; pariter denunciata acta
litium ſuper illorum recuperatione verten-
tium, quo ſtante nulla actio pro his expenſis
competit viro, nominum qualitatem, & de-
fectum ſcienti, quia quemadmodùm non
potuiſſet maritus agere contrà vxorem, de
euictione nominis debitoris, ſibi in dotem
dati, cuius litigioſam conditionem vir ma-
trimonij tempore percalluit, quaſi cōtentus
extiterit defectuoſam, & litigioſam rem ac-
cipere, ad *tex. in l. 1. §. ſi intelligatur, l. quæritur,*
§. fin. l. ſi tamen, §. ædilitys, & §. ſi emptor, ff. de
ædil. edict. l. ea, quæ commendandi, ff. de contrah.
vendit. & l. 1. §. venditor, ff. de action. empt. ità
nequit maritus expenſas repetere, quas pro
recuperatione eiuſmodi nominum eroga-
29 uit, quia † expenſæ ſunt euictionis correla-
tinę, nec ad expenſas tenetur, niſi qui ad eui-
ctionem eſt obligatus, *l. fideiuſſor, ff. de doli ex-*
cept. l. nouiſſimè, §. Pompeius, ff. quod falſo tutore,
auctore, & l. ſi cùm quæſtio 17. C. de euictionib.

30 Prætereà in puris terminis iuris, abſquè
vlla facti miſtura, dicit *gl. in d. l. 1. ff. de impen-*
ſis in res dotales factis, maritum non repetere
expenſas, quas pro recuperatione dotalium
nominum erogauit, cùm planè videatur
in ſe ſuſcepiſſe onus, ea nomina recuperan-
di, proùt doctè ponderat *Cancer. variar. re-*
ſolut. lib. 1. cap. 9. tit. de dote, & donat. propter
nuptias, n. 151.

31 Verùm nè pro cliente opiniones parùm
tutas videar amplexari, pro certo arbitror,
Gloſam, & *Cancerium* locutos fuiſſe in eodem
caſu, à nobis paulò antè conſiderato, cùm
nempè contentus eſt idem vir litigioſa no-
mina accipere, quia tunc tantùm appoſitiſ-
ſimè applicatur præſumptio, vt videatur
idē vir, in ſe recuperationis onus ſuſcepiſſe,
non ità ſi dotalia nomina dotationis tem-
pore, nullo fuiſſent litigio inuoluta, quia
tunc non benè creditur voluiſſe virum, futu-
rum litis euentum, atq; periculum in ſe ſu-
ſcipere.

32 Atq; ideò hoc in caſu, ſi maritus nomen
nequaquam litigioſum recipiat, melior vi-
detur opinio *Bartoli in d. l. 1.* qui impugnans
Gloſam, voluit expreſsè, expenſas virum re-
cuperare, quam opinionem ſecutus fuit *Se-*
natus Sabaudiæ apud *Anton. Fabr. in C. lib. 5.*
tit. 8. de rei vxoriæ actione deſinit. 27. in apoſtill.
nu. 24. Leotard. de vſuris, quæſt. 88. n. 36. eamq;
mihi veram ſuadeo eodem ſuperiori argu-
mento, nam quemadmodùm tenetur mulier
viro ſuo, ad euictionem nominis ſimpliciter
in dotem dati, pariformiter teneri dicēdum
eſt ad expenſas, quas vir erogauit pro recu-
peratione nominis, cùm ad expenſas tenea-
tur ille, qui de euictione tenetur, ex iuribus
citatis ſuprà *n. 29.* iſtamq; *Bar.* ſententiam
ſequitur *Gomeſ. ad leg. Taur. 50. n. 51. in fin.*

33 Verum tamen eſt, eatenùs hanc *Bar.* ſen-
tentiam veram eſſe, quatenùs expenſæ à viro
erogatæ rem ipſam, ipſumq; nomen ſaluum
feciſſent, vtpotè quia ſi eas vir non expen-
diſſet, nomina, vel victa, vel deperdita fuiſ-
ſent, proindèq; ſunt illæ expenſæ viro debitę,
tanquā neceſſariò erogatæ, vt dotem ipſam
ſaluam faceret, iuxtà *tex. in d. l. 3. & l. & in*
totum, & l. impenſę 14. ff. de impenſ. in res dotales
factis, & l. impenſę 79. ff. de verb. ſignif.

34 Cæterùm ſi impenſæ principaliter à viro
erogatæ fuiſſent, cauſa cogendorum debi-
torum, gratia percipiendi fructus, & reddi-
tus, tùnc has impenſas nequaquam repete-
ret, licèt in conſequentiam ex his etiam im-
penſis dos ipſa ſalua fiat, *d. l. 3. l. quod dicitur,*
& l. fin. citato titulo, iuncta *l. diuortio 8. §. fin. ff.*
ſolut. matrim.

35 Et iuxtà hanc ſententiam arbitror, intel-

ligendam fore diſtinctionem illorum, qui
conciliando *Gloſam* cum *Bartolo*, voluerunt,
vt exiguæ, modicæq; expenſæ, ad virum per-
tineant, ſecùs tamen magnæ; quam ſenten-
tiam tenent *Fab.d.definit.27.verſ.Quid ergò,*
*Vrſill. ad Afflict. deciſ.*359. & *Gratian. diſcept.*
forenſ.tom.2.cap.235.à nu.13.cum ſeqq. nullibi
enim relata diſtinctio meliùs poterit ada-
ptari, quàm in expenſis, quæ fiunt ad con-
ſeruandum, & ſaluum faciendum nomen
dotale, vt iſtæ magnæ nuncupentur, exiguæ
verò, quæ pro cogendo debitore moroſo, &
ſic percipiendorum fructuum gratia; debuit
enim cogitare vir, aliquid neceſſariò expen-
dendum eſſe pro dotalibus fructibus exi-
gendis, ſicuti optimè *Gratian.* loco nuper al-
36 legato, †qui alium modum ſubnectit, co-
gnoſcendi modicas, vel magnas impenſas,
volens, vt id à dotis quantitate reguletur,
atq; dependeat, cum quo tamen quoàd hoc
ſic ſimpliciter non concurro, enim ſi expenſę
erogentur, vt ſaluum fiat vnum nomen, iſtæ
expenſæ omninò debentur, per ea, quæ ſu-
periùs diximus, non attento, quòd tota dos
magna ſit & ingens, ſed attenta quantitate
illius nominis, quod illis impenſis ſaluum
factum fuit.

In caſu noſtro omnes expenſæ, quas Ma-
gnificus Petrus affectat recupetare, erogatæ
fuerunt pro cogendis nominibus moroſis,
ac in ſoluendo tenacibus, ſicq; percipiendo-
rum reddituum gratia, & per conſequens
37 nulla ei actio competit; †præterquamquòd
poſſet etiam conſiderari, quòd tota dos fuit
Magnifico Petto data, præuia æſtimatione,
quo caſu nulli dubium eſt, nullarum expen-
ſarum repetitionem concedi, omneſq; viri
damno cedere, *Fab.in C.lib.5.tit.7.de iur.dot.*
*definit.*44. latiſſimèq; ad totum articulum,
Ari.Pinell.in l.1.part.2.n.7.C.de bon.mater.

Et ità iuris eſſe arbitror. Laus Deo, & B.V.

APPENDIX.

38 BReuiter obſeruo, quòd ſi maritus, qui
neceſſarias expenſas, & meliorationes,
in res dotales fecit, decedens, vxori ſuæ do-
tes relinquat, expreſſa illarum ſumma,
vnà ſimùl cum certa antephati quantitate,
vtiq; videretur, eidem ſuæ vxori remiſiſſe,
expenſas neceſſariarum meliorationum, pro
quibus eo caſu, nulla viri hæredibus actio
competeret, *Afflict.* ſic referens deciſum, *dec.*
39 *369.* †Ideq; crederem, ſi maritus relinqueret
vxori aliquod legatum, vltrà dotes, & an-
tephatum, vt pariter liberationem eidem re-
liquiſſe videatur, pro debito neceſſariarum
meliorationum, ad *tex. in l.fin.* §.1.*ff.de dol.*
40 *except.* vbi †ſi creditor debitori legatum re-
linquat, eidem liberationem reliquiſſe cen-
ſetur, hæredeſq; ſui, ſi debitũ à legatario pe-
terent, doli mali exceptione remouerentur.

SVMMARIVM.

EXpenſæ funerum, & vltimæ infirmitatis, præferuntur quibuſcunq; creditoribus anterioribus, cum expreſſa hypotheca, fiſco, & doti, n.1. Et vtraq; expẽſa habet idem priuilegiũ, n.22. & 31.

Maritus repetit expenſas, quas pro funeranda vxore erogauit, n.2.

Expenſæ funerum faciendæ ſunt à mulieris hæredibus, ad quos dos peruentura eſt, dotemq; minuunt, n.3. & 5.

Maritus retinet ex dote, quantum pro funere vxoris erogauit, n.4. Etiam ſi ſe non proteſtauerit, quòd velit funerum expenſas repetere, n.6.

Funerum impenſæ, moderatæ tantùm, non autem ſuperfluæ, & pompoſæ repetuntur, n.7. Quæ verò ſint expenſæ neceſſariæ, quænè ſuperfluæ, Iudicis arbitrio remittuntur, n.8.

Funeralium impenſarum appellatione, veniunt non ſolùm illæ, quæ ſunt abſolutè neceſſariæ ad humationem cadaueris, ſed etiam Miſſæ, recitationes Officiorum, eleemoſynæ, veſtes lugubres totius familiæ, & ſimilia, n.9. Sed contrà, n.10. Author *diſtinguit, n.11. & 16.*

Funerum expenſæ defunctæ perſonæ, faciendæ ſunt ex portione hæreditatis libera, non de portionibus Conſnetud. *ſubiectis, n.12. & 18. Limita in ſubſidium, n.15.*

Funerum expenſæ detrahuntur ex bonis fideicommiſſatis, n.13. Sed in ſubſidium, n.14.

Maritus vxoris legatarius, non repetit expenſas erogatas, pro funeranda vxore, quaſi cum legato compenſentur, n.17. Sed iſta opinio ab Authore *reprobatur, & quarè, n.19. & 20.*

Funerum impenſę ſe habent vt debitum hęreditatis, non defuncti, eod.n.20.

Maritus tenetur ad expenſas funerum vxoris, pro rata lucri dotis, n.21.

Expenſæ vltimę infirmitatis, compręhenduntur ſub expenſis funerum, n.22. Sed quomodò ſit hoc intelligendum, n.31. & 32.

Mulier repetit expenſas, quas erogauit pro vltima infirmitate viri, pro eiſq; omnibus illius creditoribus præfertur, n.23. & quarè, n.34.

Expenſæ infirmitatis ſocij in ſocietatem computantur, n.24.

Expenſę infirmitatis repetuntur, etiam ſi fuerint inuito ægroto, erogatæ, n.25.

Societas nulla maior ea, quę inter coniuges contrahitur, n.26.

Maritus non repetit expenſas erogatas in vltima infirmitate vxoris, & quarè, n.27.

Maritus vxori infirmę, etiam indotatę, medelas ſubminiſtrare tenetur, n.28.

Maritus negligens in ſubminiſtrandis medelis vxori infirmę, priuatur lucro dotis, n.29. Item ſi pro illa curanda, nullum, aut imperitum Medicum adhiberet, n.30.

Expenſę vltimę infirmitatis, æquiparantur expenſis funerum, ſed formaliter diſtinguntur, & differunt, n.32.

Ma-

Maritus qua ratione repetat expenſas funerum, non autem vltimæ infirmitatis mulieris, n.33.

Maritus ſtatim vxore defuncta, illam ex dote funerare debet, non obſtante legali dilatione, quam habet, ad dotem reſtituendam. n.35.

Expenſę funerum factę ab hęrede mulieris defunctę, ſtatim illi à viro reſtituendę ſunt ex dotis proprietate, licèt legalem dilationem habeat, ad dotem reſtituendam, n.36.

Maritus repetit expenſas erogatas pro diuturna vxoris ægritudine, pro qua dotis fructus non ſufficiebant, latè n.37. Nec proteſtatio viri requiritur, n.38.

Appellatio à ſententia lata ſuper ſolutione expenſarum vltimæ infirmitatis, non admittitur, n.39.

ARGVMENTVM.

Medelarum vltimæ infirmitatis, funerumq; expenſæ, à viro pro defuncta vxore erogatæ, quandò poſſint repeti, vel non, à viro dotium debitore, copioſè dilucidatur. In eadem Cauſa.

CONSILIVM XXXIX.

TAndem prętenditur in eadē
dotium reſtitutione, rationem habendam eſſe ad fauorem Magnifici Petri, viri debitoris, de impenſis per ipſum erogatis in vltima infirmitate, medelis, & funeralibus extinctæ coniu-
1 gis; † adeò enim eiuſmodi expenſæ debitæ ſunt, vt pro eis prælatio expendenti concedatur omnibus, & quibuſcunq; creditoribus, etiam anterioribus, expreſſamq; hypothecam habentibus, doti, & fiſco; & licèt quandoq; dubitatum fuerit, an quod pro medelis, & Medicorum ſalario expenditur, idem funerum priuilegiū obtineat, & è contrà, tamen hodiè affirmatiua opinio omni caret dubitatione, de qua re paſſim *DD.* cōmuniter, ſicuti videre eſt apud *Neguſant. de pignor. part.5. memb.2. n.28. Roland. à Vall. cōſ. 14. n.10. vol.1. Caualcan. de vſufr. mulier. relict. n.218. in fin. Galganet. de iur. pub. lib.3. tit.109. n.9. Anton. Fab. in C. lib.6. tit.11. defin.15. n.5. in alleg. Cancer. variar. reſol. part.1. cap.9. nu.9. & part.3. cap.2. n.168. Cardin. Mant. de coniect. vltim. volunt. lib.12. tit.10. n.9. Rot. Rom.* apùd *Merlin.* poſt *tract. de pignor. dec.137. n.35. cum ſeqq. & dec.33. à n.22.* idem *Merlin. d. tract. lib. 4. tit.1. qu.17. & in tract. de legat. lib.2. tit.1. qu. 15.* infinitos refert *Carleual. de Iudic. tom. 2. diſp.29. nu.7. cit. Caualcan. dec.3. ſub tit. de contract. fol.129.* vbi latiſſimè refellit *dec. Frāch. 51. Salgad. in labyr. credit. tom.2. artic.3. 1. part. Rot. Rom.* poſt *tract. Salgad. de concur. creditor. dec.12. Surd. dec.112. Thor. in comp. dec. tom.3. verb. Fiſcus an præferatur creditoribus pro medelis, & funeralibus*, & infinitis alijs omiſſis, *Capyc. Latr. dec.47.*

Difficultas eſt, an huiuſmodi expenſarum repetitio viro competat? Quocircà diſtinctione vtendum eſt, quòd aut de funerum expenſis, aut de medelis vltimæ infirmitatis
2 loquimur. † Pro illis funerum nō dubitatur, quin viro repetitio concedatur, cùm non teneatur de ſuo extinctam coniugem ſepelire, ad *tex. in l. ſi pro rata, ff. de relig. & ſumpt. funer. Dom. Reg. Capyc. Galeot. controu. iur. lib.*
3 *2. contr.36. n.17.* † Ideòq; onus illud competere inquiunt hæredibus mulieris, ſicuti ex innumeris coaceruatis per *Thor. in comp. dec. tom.3. par.2. verb. maritus, cui vxor, &c. fol.71.*
4 *col.1.* adeout † poſſit maritus retinere ex dote quantum pro funere expendit, *Trentacinq; Seraph. & Theſaur.* quos ſequitur *Dom. Cōſil.*
5 *Hodiern. ad Surd. d. dec.112. nu.14.* † & ſic funera minuunt dotem, plenè *Fōtanell. de pact. nupt. tom.2. clauſ.6. gl.2. part.5. n.20. cum ſeqq.* dicens, expenſas funerum ſe haberi tāquam æs alienum dotis, & ad virum nō pertinere, ſed illi, in quem dos reuertitur, ad quod allegat *tex. in l. quod in vxorem, C. de negot. geſt. & in l. ſed ſi nondùm, & l. in eum, & in l. ideò, quę, ff. de relig. & ſumpt. funer.* ſubdens, quòd alioquin maritus grauaretur ad onera matrimonij, illo ſoluto, concordat *Viu. dec.197. n. 19.* pluraq; copioſè cumulat *Ioſeph Ludouic. dec. Peruſ.78.* quem ſequitur *Marth. in ſumm.*
6 *dec. tom.1. tit. expenſę, cap.3.* Prædictaq; † procedunt, etiam ſi vir ſe nequaquam proteſtatus ſit, quòd velit funerum expenſas recuperare, *Fotanell. loc. ſup. cit. n.23.* referens *Ioſeph Ludouic. d. deciſ. Peruſ.78.* qui de conſilio tantùm, & ad euitandas difficultates dicit, bonum eſſe, ſi proteſtatio fiat, cuius rei meminit etiam *Dom. Hodier. d. obſeru.112. nu.23. & Thor. vot. deciſ.3. n.24. cum ſeqq.*
7 Benè verum procedunt prædicta, quoàd illas expenſas, quæ neceſſariæ ſunt ad honeſtam cadaueris humationem, pro his enim repetitio, & prælatio expendenti cōceditur, non autē pro immoderatis, & magnis pompis, quæ viuentibus magis ſolatium afferre ſolent, quemadmodùm omnes *DD.* ſup. re-
8 lati, & mox referendi concludunt, † idq; Iudicis arbitrio remitti ſolet, vt attenta perſonę qualitate, patrimonij quantitate, & loci conſuetudine, honeſtam, & congruam funerum impenſam liquidet, & admittat, iuxtà *tex. in l. ſi quis ſepulcrum, §. ſumptus, l. & ſi quis impendat, §. æquum, ff. de relig. & ſumpt. funer. Gaballin. milleloq.531. & 679. Surd. deciſ.255. n.27. in fin. Cancer. variar. reſolut. lib.1. d. cap.9. ſub n.9. Fontanell. d. clauſ.6. gloſ.2. part.5. n.30. & 31.* qui bis per Senatum, refert fuiſſe funerum expenſas, ſuo arbitrio moderatas, & ad id cōprobandum allegat *Maſtrill. & Guttier.* ſequitur *Merlin. d. tract. de pignor. lib.4. tit.1. quaſt.*

queſt.17.n.25.cum ſeqq.Ioſeph Ludouic.d.deciſ.
78.nu.15.Spin.Velaſ. Sebaſtian. Medic. & alij,
quos refert *Thor.in d.compend.tom.3.par.2.d.*
verb.maritus, cui vxor, in verſic.Credo enim,
addo *cit.Merlin.de legit.d.lib.2.tit.1.quęſt.15.*
n.11. Paul.Chriſtine. ad leg.municip.tit.16.art.
35.n.10.& 20.& *Dom.Hodier.cit.obſer.112.à*
n.20.cum ſeqq. quæ quidem limitatio, vt ve-
rum fatear, caſui non adæquat, eò quia re-
uerà attenta qualitate Magnifici Petri, &
defunctæ vxoris, funeralia fuerunt congrua,
& honeſta, proût cæteræ etiam expenſæ Miſ-
9 ſarum: † Et hinc notabiliter aduerto, quòd
licèt magna ſit quæſtio, ſæpiſſimè inter *DD.*
& in Tribunalibus diſputata, quænam ſub
funerum expenſis contineantur, an ſolùm
quæ ad humandum cadauer requiruntur,
vtpotè expenſæ pro ceris, & luminibus, pro
ſalario Veſpilionum, & Religioſorum, pro
apertura ſepulturæ, & ſonitu campanarum?
An etiam aliæ, quæ erogantur, pro celebra-
tione Miſſarum, recitatione Officiorũ, elee-
moſynis, veſtibus lugubribus totius fami-
liæ, & ſimilibus, de quibus copioſè pro af-
firmatiua *Dom.Hodier.loc.cit.à n.8.vſq;ad 13.*
Viui.cit.dec.307. Nouar.dec.7.n.3.& 8. Thor.
10 *d.vot.3.à n.32. Fontanell.vbi ſup.nu.33.* † Sed
in contrarium *Guttier.pract.quęſt.lib.2.quęſt.*
72.nu.5. Sebaſtian. Medic. in tract. de ſepultur.
par.2.quęſt.2.& quęſt.5.Petr.de Vbald.in tract.
de Canon.Epiſ. & Paroch. cap.13. verſic.Deci-
motertiò,& doctè *Chriſtine.cit.artic.35.nu.11.*
qui de æquitate tantùm admittit expenſam
recitationis Officij, authoritate *Aufrer. ad*
Cappell. Tholoſ. deciſ.337. & *Caſſane. ad Con-*
ſuetud.Burgund.tit.des droits appartenans à gens
11 *mariez,§.6.gloſ.16.ſur l'amitiè, n.6.* † Tamen
veriùs mihi videtur, vt prima opinio proce-
dat, quandò defuncti patrimonium, credi-
toribus onuſtũ minimè remanſit, tùnc enim
omnia ſuprà enunciata, ſub funerum expẽſis
continentur, ac tanquam fieri conſueta, tam
ad ſuffragium morientiũ, quàm ad decorem
viuẽtium, ritè repetuntur; ſecùs ſi hæreditas,
creditorum mole grauata eſſet, quia tùnc
ſecũda opinio proculdubiò procederet, nec
in illorum pręiudicium alię expenſæ fieri li-
ceret, quàm eæ, quæ ſunt ſimpliciter neceſ-
ſariæ ad ſolam, ſed honeſtam cadaueris hu-
mationem, proùt etiam videtur diſtinguere
Merlin.d.tract.de legit.lib.2.tit.1.quęſt.15.n.9.
& 10.

Itaq; ex præmiſſis, omiſſo motiuo exceſ-
ſus expenſarum, cùm verè fuerint congruæ,
ac fieri conſuetæ, tam attenta qualitate per-
ſonæ, quàm dotium, & patrimonij quanti-
tate, nulla nihilominùs Petro, pro illis repe-
tendis actio competit, ſtante legato, eidem
à defuncta coniuge relicto, de decima parte
12 dotium, de qua poterat diſponere, † quia
iſtæ funerũ expenſę, aliaq; hęreditatis onera
exoluenda ſunt, ex portione bonorũ libera,
de qua poterat defunctus diſponere, nè fiat
præiudicium illis, quibus reliquum hæredi-
tatis aliquo iure debetur, ſic expreſsè, de
impenſis funerum, voluit *Angul.de melioram.*
l.13.gloſ.3.n.1. & *Valaſ.in prax.partit.cap.19.*
n.43. & in terminis noſtrarum Conſuetudi-
num, idem expreſsè hoc voluerunt *Molfeſ.*
ad Conſuetud.tom.1.part.3.quęſt.1.n.55.& *Sci-*
pio Buccin.ad Cõſuetud.& ſi teſtator, in Apoſtill.
13 incipiente, *Fuit iudicatum, fol.181.* † & licèt
quandoq; impenſæ funeralium, detrahantur
ex bonis fideicommiſſo ſubiectis, *Rot. Rom.*
14 poſt *Merlin.de pignor.deciſ.77.n.10.* † tamen
hoc procedit in ſubſidium, & ſic vbi bona
libera non adeſſent, vel non ſufficerent, *Fon-*
15 *tanell.ſup.cit.nu.22.in fin.* † Vndè ad propoſi-
tum, ſi decima pars dotium, aliorumq; bo-
norum, ab aguaris, & cognatis obuẽtorum,
de qua in diſtrictu Ciuitatis noſtræ, poteſt
diſponere mulier habens filios, eſſet vel di-
ſtracta, vel creditoribus onuſta, tùnc procul-
dubiò poſſet pro muliere funerauda deue-
niri ſuper alijs nouem partibus, & ex illis
16 expẽdenti ſatisfieri; † Verùm in vtroq; caſu,
tam ſcilicet ſi funerum impenſæ eſſent ſol-
uendę ex bonis ſubiectis fideicõmiſſo, quàm
ex bonis debitis agnatis, vigore *Conſuetud.*
deberent moderatè admitti, illæ nimirùm,
quæ ad ſolam cadaueris humationem ſunt
neceſſarię, & honeſtę, non autem illæ, quę vi-
uentium pompam, & ſolatium reſpiciunt,
iuxtà diſtinctionem à nobis traditam ſuprà
n.11.

17 Et hinc reſoluitur difficultas, an maritus,
cui aliquid vxor legauit, repetat expenſas,
quas pro illa funeranda erogauit; Etenim vt
à vulgo audiui, repetitio non conceditur,
quaſi cõpenſandi animo, legatum relictum
fuerit, ex deciſis per S. C. teſte *Thor. in com-*
pend.dec:d.tom.3.par.2.verb.maritus, cui vxor,
certum annuum legatum reliquerat, fol.71.col.1.
Sed certè eſt propoſitio iſta intolerabilis, &
craſſiſſima, admittens compenſationem,
cum debito, legati tempore non exiſtente, ac
pro incerta quantitate, quæ poteſt ab alijs
mulieris hæredibus, non autem à viro ex-
18 pendi; Quapropter † in propoſita ſpecie, con-
cludendum arbitror, quòd aut mulier ſubie-
cta *Conſuetud.* viro legauit integram portio-
nem, de qua poterat diſponere, & tùnc fune-
rum impenſæ pertinent ad virum, non per
modum compenſationis, ſed quia iuris ri-
gore, ſunt illæ impenſæ, ex portione libera
perſoluendæ, vt fundauimus ſuprà *nu.12.* &
19 procedit *deciſio* relata per *Thor.* † Aut verò
mulier, quæ deceſſit, non integra bona
libera viro legauit, ſed aliquam illorum
partem, & tùnc nullo pacto valent mulieris
hæredes, de compenſatione excipere, contrà
virum legatarium, agentem ad funeris ex-
penſas, tùm quia vana eſt cõpenſatio quan-
titatis legatæ, cum quantitate non debita
tem-

tempore legati,vel quæ poteſt nunquam de-
beri, vt nuper conſideratuimus,& repugnare
videntur omnia principia de cōpenſatione
20 loquentia, in *ff.& Cod.de compenſat.* & † con-
ſert *Mart.vot.*83. *in fin.* dicens , expenſas fu-
nerum,propriè non dici debitum cauſatum
à defuncto , vndè per conſequens non intel-
ligo, quarè debeant, cum legato à defuncto
relicto compenſari ; tùm etiam quia , vt in-
quit idem *Mart.* eædem expenſæ dicuntur
debitum hæreditatis , & cum eo conſentit
*Cancer.variar.lib.*1.*cap.*9.*ſub n.*9.ad quę qui-
dem hęreditatis debita,legatarij neutiquam
tenentur,ſed hæredes, tantùmq; eſſet dicere,
quòd pro legato , ab vxore viro relicto , te-
neatur vir vxorem funerare, quantū dicere,
quòd legatarij,non verò hæredes, teſtatoris
exequias ſuis ſumptibus debeant celebrare,
21 quod eſt ridiculum ; † Et tandem compro-
bantur prædicta,ex diſpoſitione *l.in eum* 16.
*ff.de relig.& ſumpt.funer.*cuius vigore volue-
runt *DD.*vt vir tùnc demùm ad funera vxo-
ris pro rata teneatur , cùm aliquam dotis
portionem, ex ſtatuto lucraretur,*Ioſeph Lu-
douic.dec.*28.*n.*3. *Coſta de port.ratę,quęſt.*37.*n.*
4.*cū ſeqq. Rot.Rom.* poſt *tract.Salgad.de labyr.
credit.dec.*13.*n.*13.*lib.*2.eadem *Rot.Rom.*poſt
*Merlin.de pignor.dec.*74.*nu.*29. *& dec.*137.*nu.*
36. & iterùm *Rot.* poſt *Scacc.de appellat.deciſ.*
14.*n.*9.Cōcludendo itaq; dicimus,funerum
expenſas à viro repeti,nullaq; compenſatio-
nis exceptione excludi ; quamuis vxor ali-
quid marito legaſſet,& non benè Magnificū
Petrum ex hoc capite eſſe excludendum,ſed
ex eo,quòd ſit legatarius decimæ partis do-
tium, de qua defuncta coniux diſponere po-
terat;Idq;non per modum compenſationis,
ſed quia ſuper ea libera portione, huiuſmo-
di expenſæ perſoluendæ ſunt.

Difficultas ergò reſidet circà expenſas vl-
timæ infirmitatis Magnificæ Antoniæ , quas
itidem repetere prætendit ſuperſtes vir ad-
uerſarius.

22 Primò, quia quemadmodùm expenſæ fu-
nerum à viro repetuntur,ità expenſæ vltimę
infirmitatis,quas communiter dicunt,com-
præhendi ſub expenſis funerum, & illarum
appellatione contineri, *Caſtill.dec.*103.*n.*23.
Cardinal.Mantic.de tacit.& ambig.conuent.lib.
11.*tit.*23.*nu.*27.*Franch.cit.dec.*51.*Gait.de cre-
dit.cap.*4.*nu.*1824.*Surd.deciſ.*112.*nu.*7.*& dec.*
255.*n.*5.*Beltramin.ad Ludouiſ.deciſ.*241.*n.*14.
*in fin.Merlin.de legit.citat.quęſt.*15.*nu.*13.*Rot.
Rom.*poſt eundem *Merlin.de pignor.dec.*33.*n.*
25. *Fontanell.d.tract.de pact.nupt. tom.*2.*clauſ.*
6.*gloſ.*2.*part.*5.*nu.*27. & *Dom.Hodiern.cit.ob-
ſeruat.*112.*n.*8.

Secundò videtur eſſe concedendam repe-
titionem expenſarum vltimæ infirmitatis
vxoris , ex argumento à contrario ſenſu;
23 nam † quemadmodùm mulier repetit ex-
penſas , quas erogauit in vltima infirmitate
viri , pro eiſq; omnibus illius creditoribus,
etiam anterioribus antefertur , ſicùt refert
deciſum *Andreol. controu.forenſ. cent.*2. *contr.*
164.*nu.*8. ità videtur poſſe illas virum repe-
tere ex relatione , quæ inter virum , & vxo-
rem eſt, ac nè ad imparia iudicentur.

24 Tertiò,quià expēſæ factę pro ſocio ægro-
to, ſunt alteri ſocio perſoluendæ, vel ſaltem
in ſocietate imputandæ , vt dicit *Mantic. de
tacit.& ambig.conuention.tom.*1.*lib.*6.*tit.*19.*n.*
25 27.† Imò illæ etiam infirmitatis expenſę re-
petuntur, quæ, inuito infirmo, erogatæ fue-
runt , quemadmodùm deciſū teſtatur *Ann.*
26 *ſingul.*184. † Cùmq; nulla maior ſocietas ſit
ea, quæ inter virum,& vxorem contrahitur,
tanquam iure Diuino ſancita , vt in *Geneſ.
cap.*2. vbi Deus videns hominem ſolum, de-
dit illi ſociam, quam adiutorium ſibi ſimile
nuncupauit; ex conſequenti,ſicùt à ſocio re-
petuntur expenſæ , pro altero ſocio infirmo
factæ, ſic videntur poſſe repeti à viro.

27 Verùm , prædictis nequaquam obſtanti-
bus, contraria opinio eſt verior , & iudubi-
tata,vt,quod attinet ad iſtas vltimę infirmi-
tatis expenſas , nullo pacto à viro maritali
affectione expendente, repetantur, ad *tex.in
l.quod in vxorem,C.de negot.geſt.*vbi latè *Bart.*
cuius doctrinam diſtincta ſerie explicat *Fō-
tanell.d.clauſ.*6.*gl.*2.*part.*5. & *Surd.de aliment.
tit.*1.*quæſt.*33.etiam ratione fructuum dotis,
quos maritus percipit, *Rot.Rom.* apud *Mer-
lin.* poſt *tract.de pignor.d.dec.*137.*n.*34. adeò,
28 † quòd tenetur maritus vxorem infirmam
alere , eiq; medelas ſubminiſtrare , etiam
quòd ſit indotata, nec expēſas repetit,*Surd.
d.tract.de aliment.tit.*6. *quęſt.*3.*nu.*76. Quibus
29 † addo,quòd adeò cogitur maritus infirmā
vxorem alere,eiq; opportunas medelas ſub-
miniſtrare, vt, ſi circà illas fuerit negligens,
priuetur lucro dotis, *Bald.in d.l.quod in vxo-
rem,n.*1. *Alex.conſ.*123.*vol.*3. *Franc.de Amic.
conſ.*3. *col.fin. Cotta in ſuis memorial. verb.ma-
ritus, Ruin.conſ.*8.*& conſ.*139.*vol.*4. *Caldaſ.in
l.ſi curatorem habens, verſ.Sua facilitate,nu.*21.
*C.de in integr.reſtit.minor. Fanucc. de lucr.dot.
gl.*14.*nu.*8. *Surd.d.tract.tit.*8.*priuileg.*69.*nu.*8.
*Roland.à Vall.in tract.de lucro dot.qu.*64. *Boer.*
30 *dec.*244.*nu.*12. † Vel ſi maritus nullum , aut
imperitum Medicum , pro curanda vxoris
infirmitate adhiberet, *Chriſtine. deciſ. Belgic.*
50.*n.*24.*vol.*5.& *Buratt.dec.*273.*nu.*18.*&* 24.
*& dec.*382.*n.*3.

31 Contraria verò faciliter reſoluuntur,nam
primum argumētum,vt vltimæ infirmitatis
expenſæ compræhendantur ſub expenſis fu-
nerum, non benè concludit,quia omnes ad-
ductæ authoritates , ad eum finem loquun-
tur, vt idem priuilegium potioritatis,com-
petens pro expenſis funerum , pariter com-
petat pro expenſis vltimę infirmitatis, quod
eſt indubitatum , ex iiſdem Authoribus ſu-
prà relatis *n.*1.*&* 22.quicquid in cōtrarium
annuat

annuat *Franch. deciſ.* 51. & *Ricc. collect.* 2081.
32 & ſic ęquiparantur quoàd priuilegium, † ſed formaliter diſtinguuntur, & differunt inter ſe, vt voluit *Io: Bapt. de Sancto Blaſio, in tit. de action. & eius nat. cent. 2. quęſt. 117. n. 17.* & do-
33 ctè *Viu. dec. 307. n. 2.* † Diſcriminis autem ratio quarè vir repetat expenſas, quas pro funeranda vxore erogauit, minimè autem expenſas vltimæ infirmitatis illius, patens eſt, & palpabilis; nam donec viuat vxor, maritali, coniugaliq; affectione maritus expendit, iuxtà *tex. in d. l. quod in vxorem*; ſed, matrimonio ſoluto, nulla expendendi affectio cadit, nec tenetur vir coniugalia onera tolerare, vt ponderat *Fontanell. ſup. cit. n. 22.*

34 Secundum etiam argumentum faciliori negotio tollitur; nam mulier repetit expenſas, quas erogauit pro viro infirmo, quia ipſa virum alere non tenetur, & eatenùs hoc poſſet limitari, quatenùs vir de ſuo non haberet, ad tradita per *Surd. de alim. tit. 1. queſt.* 35. quo caſu inanis eſt repetitionis quæſtio, propter inopiam viri, ad regulam *l. nam is, ff. de dol. l. itaq; Fullo, ff. de furt.*

Demùm non obſtat, quòd in ſocietatem computentur expenſę à ſocio erogatæ in infirmitate alterius ſocij, quia hoc non eſt ad caſum applicabile, & excluditur argumentum, non ſolùm ratione affectionis coniugalis, quę inter ſocios non concurrit, verùm etiam ratione fructuum dotis, quos vir in ſuos vſus implicat, muliere nullā fructuum participationem, & communionem habente, ſicuti inter ſocios fit.

Ex quibus, facta per Magnificum Petrum de Nouellis integrarum Antoniæ coniugis dotium reſtitutione, retenta ſolùm decima, ſibi relicta, nullam de cæteris illius prætenſionibus credimus, habendam fore rationem, per ea, quæ in tribus noſtris reſponſis compilauimus. Laus Deo, & B.V.

APPENDIX.

35 QVoàd expēſas funerum obſeruo, quòd maritus illas facere tenetur pro defuncta coniuge, ſtatim ſecuto obitu illius, in damnum dotis, licèt aliqualem habeat à iure dilationem, ad eandem dotem
36 reſtituendam, *Viui. deciſ. 197. nu. 19.* † Hinc *Bart.* per illum *tex. in l. ſi filio, ff. ſolut. matrim.* voluit, quòd ſi mulier funeretur ab eo, cui dos à viro reſtituēda eſt, poſſet nihilominùs vir, dotis debitor, ſtatim ab expendente cōueniri, pro ſolutione, & reſtitutione ſumptuum funeris, nō obſtante legali dilatione, quam maritus habebat, ad dotem reſtituendam, ſequitur *Cancer. variar. reſolut. part. 2. cap. 7. de reſtit. ſpoliat. ſub nu. 39. verſic. Et ità poſteà.*

37 Quod verò ad expēſas vltimę voluntatis, itidem obſeruo, quòd ſi mulier longo tempore infirmaretur, adeò, quòd inhabilis ad matrimonialia obſequia, & ſeruitia effecta ſit, dotiſq; fructus nequaquam pro medelis ſufficerent, eo caſu maritus omne id, quod vltrà dotis fructus expenderet, repetere valeret, *Paquer. dec. 167.* qui ità refert in Regia Audientia determinatum, latèq; *Fontanell. de pact. nuptial. d. tom. 2. clauſ. 6. gl. 2. part. 5. n. 4.* doctè *Theſaur. quęſt. forenſ. par. 2. quęſt. 52.* qui dicit, hanc ſententiā placuiſſe Senatui, etiam ſi maritus eſſet diues, hoc ipſum videtur ſentire *Rot. Rom.* poſt *tract. Salgad. tom. 2. dec. 12. n. 6.* dùm dicit, quòd quandò dotis fructus ſufficiunt, tùnc maritus non poteſt repetere expēſas, quas erogauit in diuturna mulieris ægritudine, quaſi contrarium velit, quandò dotis fructus ad medelarū metam minimè perueniunt, eandem ſententiam tenet *Pellicc. ad Conſuetud. Auerſan. cap. 3. n. 513.* & cùm de facto hæc quæſtio accidiſſet in noſtro S. C. fuit cum effectu viro relaxata quędam dotis pars, teſte *Thoro in comp. dec. tom. 2. verb. expenſæ factæ in infirmitate, &c. fol. 205. col. 2.*
38 † Idq; arbitror procedere, etiam ſi maritus ſe non proteſtetur, ſuumq; repetendi animum non declarauerit, ex traditis per *Fontanell. loc. ſępè cit. n. 12. 13. & 14.* ſubdit tamen bonum eſſe, ſi proteſtatio fieret.

39 Demùm obſeruo, quòd à ſententia lata ſuper ſolutione expenſarum vltimæ infirmitatis, non admittitur appellatio, propter magnam illarum pręrogatiuam, *Scacc. de appellat. quæſt. 17. limit. 45. n. 2.*

SVMMARIVM.

DOm. Ianuarius de Andrea, *olim Regia Audientiæ Principatus Citra, Fiſci Patronus, & Commiſſarius Campaneæ, nùnc M. C. V. pauperum Aduocatus laudatur, n. 1.*

Bannitum occidere promittens ſub ſpe libertatis, videtur innominatè contrahere, n. 2.

Contrahens cum Delegato Principis, cum ipſo Principe contrahere videtur, n. 3.

Ignorantia præſumitur, n. 4.

Reſcriptum alicuius perſonam ad aliquid inhabilitans, debet perſonæ illi innoteſcere, n. 5.

Contrahens cum Principe non eſt decipiendus, n. 6.

Delinquentes in Clericos ab indultu non excluduntur, n. 7.

Generi per ſpeciem derogatur, n. 8.

Generalis diſpoſitio non trahitur ad expreſſa, nec ad prohibita in ſpecie, nec ad iura ſpecialiter competentia, n. 9.

Generalitas reſtringitur iuxtà præcedentem ſpeciem, n. 10.

Mandatum de ſubueniendo fratribus in genere, non trahitur ad illos fratres, quorum reſpectu ſpecialiter prouiſum fuit, n. 11.

Sententia generalis reſtringitur ad petita, n. 12.

Conſuetudo generalis particulari non derogat, n. 13.

Gratia Principis non prodeſt, ſi aliquid ei latuit, ex

cuius ſcientia gratiam non conceſſiſſet, num. 14. *&* 25.

*Reſcriptum Principis generale non trahitur ad id, quod non poteſt concedi, vel quod faciliter non concederetur, n.*15.

*Iuriſdictio generaliter conceſſa non extenditur ad ea, quæ Princeps in ſpecie non conceſſiſſet, n.*16.

*Indultus vitiatur, ſi aliquid Principi latuit, ex cuius ſcientia indultum non conceſſiſſet, n.*17.

*Generi per ſpeciem non derogatur, in Principum reſcriptis, n.*18.

*Item, quandò genus, & ſpecies in diuerſis ſcripturis, & orationibus continentur, n.*19.

*Item, quandò ratio ſuadet, quòd per generalem diſpoſitionem ſit receſſum à ſpeciali, n.*20.

*Item, quandò prouiſio generalis eſt neceſſaria, & ſi reſtringeretur, non eſſet æqua, n.*21.

*Item ratione publicæ vtilitatis, n.*24.

*Poſteriora derogant prioribus, ſub n.*19.

*Indultuum Banna ad publicam quietem publicantur, n.*22.

*Guidaticum ſi alicui de ordine Principis concedatur, poteſt etiam concedi ſocio criminis, & ſi de eo Princeps mentionem non feciſſet, n.*23.

*Argumentum à fortiori valet in materia guidatici, & indultus, n.*26.

*Indultatur validè aliquis ex alterius nominatione, licèt contra ipſum adſit prohibitio ſpecialis indultandi, & ità deciſum, n.*27.

*Deciſio in cauſa, de qua agitur, refertur, n.*28.

Spectabilis Dom. Regens D. Stephanus Carrillus *laudatur, n.*29.

ARGVMENTVM.

Guidaticum ad indultus diſcuſſionem, conceſſum à Magnif. Campaneę Commiſſario, habente generalem facultatem guidandi, & indultandi, ad fauorem foriudicati, contra quem aderat præcedens ſpeciale reſcriptū guidandi prohibitiuum, valere, validiſſimis rationibus comprobatur, & deciſum fertur per Collaterale Conſilium. Pro Magnifico Scipione Denza.

CONSILIVM XL.

LAta ſententia foriudicationis cōtrà Magnificum Scipionem Denza, Ciuitatis Montiſcoruini, ex cauſa ictus ſcoppittæ exoneratæ in Rener. D. Franciſcum Lōgobardo; d. Renerendus offenſus poſt foriudicationem prædictam, obtinuit ab Eminentiſſimo Cardinali Aragoniæ, tùnc huius Regni Moderatore, quo iniungebatur Regiæ Audientiæ Principatus Citrà, quòd nullatenùs prę-
fatum Scipionem indultaret, ſicuti in effectu fuit executum.

1 Aucta poſtmodùm in ea Prouincia exulum, & malefactorum copia, expediens viſum fuit Excellentiſſimo Proregi ſucceſſori, ex omni parte vigilantiſſimo, amplam poteſtatem concedere Magnifico Ianuario de Andrea, illius Prouincię Fiſci Patrono, optimè merito, nùnc M.C.V. ſtrenuo pauperum Aduocato, guidandi, & indultandi, cum poteſtate minimè reſtricta, vel limitata, & cum ſolito honorabili titulo Commiſſarij Campaneæ, vt ità publicorum malefactorum numerus, quidem exceſſiuus extirparetur.

Id, quod anſam præbuit Magnifico Scipioni præfatum Dom. Commiſſarium adire, à quo tandem Albaranum obtinuit, quo mediante, indultus ei promittebatur, ſi caput Franciſci Antonij Ceſtarij, publici, ac facinoroſi exulis, præſentaret: Quapropter huiuſmodi habita ſecuritate, promiſſionem Scipio ad effectum duxit, non ſinè modico vitæ ſuæ, longè dignioris diſcrimine, quoniam in actu pugnæ, acerbiſſimo ignei tormenti ictu, lethaliter percuſſus fuit. Cùmq; tandem poſt tot diſcrimina, debitam, promiſſamq; ſibi libertatē aſſequi ſperaret, poſt recognitum, deſcriptumq; ſeruitium, pendente indultus conceſſione, cùm id ad aures Reuer. offenſi perueniſſet, aliud ab eadem Regni Excellentia obtinuit reſcriptum, demandans Magnifico Campaneę Commiſſario, quatenùs ſuſpenſa indultus cōceſſione, relationem faceret Suæ Excellentiæ, qua habita, poſt nonnullas Supremorum Magiſtratuum conſultationes, negotij diſcuſſio, M.C.V. demandata fuit, vt cognoſceret, an indultus concedi deberet.

Et licèt res pro reo patens ſit; vt tamen quæcunq; dubitandi nebula tollatur, dicimus antè omnia, eum habere intentionem fundatam ſuper Albarano, quo ſibi indultus promittebatur, ſi memorati exulis caput præſentauiſſet, & ſic habet aſſiſtentiam con-
2 tractus pro ſe, cùm certiſſimum ſit, † quòd promittens occidere bannitum ſub ſpe libertatis, videatur innominatè contrahere cum promittente, *Dom. Pręſ. de Franch. deciſ.* 433. *nu.* 1. *& deciſ.* 673. *nu.* 3. ſequitur *Nouar.*
3 *quęſt. forēſ. lib.* 2. *quęſt.* 54. *n.* 1. † Et licèt Scipio contraxerit cum Magnif. Campaneæ Commiſſario; ex quo tamen ille erat Principis Delegatus, non eſt dubitandum, quin cum ipſo Principe cōtraxiſſe videatur, cùm illius vices gerat, *l.* 1. *§. qui mandatam*, iuncta *l.* 3. *ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſd.* & in propria ſpecie, *Dom. Præſ. Merlin. controu. forenſ. cent.* 1. *cap.* 53. *n.* 18. Quo fit, vt Magnificus Scipio opus non habeat ſuum bonum ius diſputationibus inuoluere, pro fruitione indultus, quia, quicquid ſit de pręcedenti prohibitiuo reſcripto, certiſſimum eſt, quòd ſi Princeps

Digitized by Google

ei Albaranum conceſſiſſet, eſſet ei promiſſio
ſeruanda, ex adductis plerè per *Pegner. deciſ.*
Cathalon. 39.*n.*3.
Ex abundanti tamen conſiderando vires
illius præcedenris prohibitiui reſcripti, du-
pliei ratione non eſſe in conſideratione ha-
bendum, manifeſtiſſimum fit. Primò, quia
non innotuir Seipioni. Secundò; quià illi
fuit derogatum.
Quoàd primum, illud præcedens reſcri-
ptum prohibitiuum, fuit à Reuer. offenſo
contra Scipionem laritantem obtentum, &
4 vltrà rationem prædictam, †habet reus præ-
ſumptionem ignorantię pro ſe, ad *tex. in cap.*
præſumitur, de regul. iur. in 6. l. verius, ff. de pro-
bat. Gabriel. commun. concluſ. lib. 6. tit. de regul.
iur. concl. 5. *Becc. conſil.* 18. *n.* 7. *Turrett. conſ.* 20.
n. 10. *vol.* 1. *Surd. conſ.* 7. *n.* 35. *conſ.* 73. *nu.* 42. *&*
dec. 146. *n.* 8. *Menoch. de præſumpt. lib. 6. preſũp.*
5 23. Et † ramen, quia agebatur de inhabili-
tanda perſona Scipionis à ſpe indultus, per-
neceſſe debebat illi prohibitiuum reſcriptũ
inhabilitans, notum fieri, vel per affixio-
nem illius in locis publicis, & conſuetis, vel
per Bannum, iuxtà formam ſancitam in
Clement. 1. *de indic.* aliàs aperiretur modus
decipiendi; nam exúles ignorantes, adeſſe
aductsùs eos ſpecialia prohibitiua indul-
tandi reſcripta, guidaticum caperent, ſerui-
tia cum eorum diſpẽdio, ac vitæ diſcrimine
præſentarent, finem tamen optati indultus
6 non aſſequerentur, †quæ profectò deteſtabi-
lis fraus ſub fide Regia haud ſit, vt nec qui-
dem ſomnietur, *Ne ij, qui cum Principe con-*
traxerunt, Principali authoritate circumſcripti
eſſe videantur, vt vtar verbis *tex. in l.* 1. *C. de*
7 *ijs, qui ven. ætat. impetrau.* †Nec obſtaculum
aliquod facir clienti noſtro, quòd in Sacer-
dotem deliquiſſet, ad finẽ gaudendi indultu,
ſicuti docet *Franch. dec.* 499. & *Gaball. reſolut.*
crimin. cent. 1. *reſol.* 60. *n.* 6.
Quod verò ad ſecundum, dato, quòd tam
reo, quàm Principis Delegato, illud prohi-
bitiuum reſcriptum innotuiſſet, rectiſſimè
tamen fuit conceſſum guidaticum, ſub ſpe
indultus, quia reſcripto illo derogatum
fuit, per ſecũdam generalem Principis com-
miſſionem, & poteſtatem indultandi; Quo-
circà & ſi binæ ſint Regij Fiſci oppoſitiones.
8 † Prima, quòd illa ſubſequens generaliras,
pręcedenti ſpecialirati nequaquam deroga-
uit, iuxtà regulam *tex. in cap. generi, de reg. iur.*
in 6. & cap. bonæ, de confirm. vtil. vel inutil. l.
9 *doli clauſula, ff. de verb. obligat.* †per quem *tex.*
voluit *Mandell. Albenſ. cõſil.* 26. *n.* 4. quòd ge-
neralis diſpoſitio, non refertur, neq; trahitur
ad ea, quæ ſpeciali ſermone, ſpecificata fue-
runt, nec compræhendit prohibita in ſpecie,
vt dicit *Crauett. conſil.* 170. *n.* 2. *conſil.* 106. *n.* 6.
& conſil. 200. *nu.* 6. nec cauſas ſpecialiter pri-
uilegiatas, *Surd. de alim. tit.* 8. *priuileg.* 70. *n.* 3.
nec iura ſpecialiter competentia, *Gaball. re-*
ſolut. crimin. centur. 3. *caſu* 232. *nu.* 20. *&* 25.
10 Atq; †ideò ſequens generalitas, reſtringi, &
limitari deber, iuxtà antecedẽtem ſpeciem,
Gloſ. in auth. offeratur, C. de lit. conteſt. in l. ſcien-
dum, in princip. ff. qui ſatiſd. cogan. in l. non eſt no-
uum, & l. nam & poſteriores, ff. de legi. Gloſ. in l.
1. *C. de Sacroſanct. Eccleſ. cit. Crauet. conſil.* 86.
11 *n.* 4. *&* 5. †dicens, quòd generale mandatum
de ſubueniendo fratribus egenis, ad eos fra-
tres non trahitur, quorum reſpectu, antece-
denter ſpecialis prouiſio facta fuerat circà
modum ſubueniendi, ex *l. alimenta, §. Baſilice,*
& l. Stichus nutricis, in princip. ff. de aliment. &
12 *cibar. legat.* †Sententia etiam generaliter pro-
uidens, atq; decernens, reſtringitur ad pe-
tita, eiuſq; particulares terminos, *l. ſi mater,*
§. deniq; verſ. Si quis, ff. de except. rei iudic. Ann.
13 *cõſil.* 19. *n.* 2. *&* 3. †Deniq; centum alijs omiſ-
ſis, generalis cõſuetudo, parriculari diuerſa,
particularem non vincit, eiq; nequaquam
derogat, ſicuti ex eadem regula, *Vt generi, per*
ſpeciem derogetur, latè comprobat idem *Ann.*
conſil. 2. *per tot.*
14 Secunda Fiſci oppoſitio eſt, nam Princeps,
à quo generalis indultandi facultas cõceſſa
fuit, prohibitiuum reſcriptum ſui Eminen-
tiſſimi fratris, in Regni gubernio prædeceſ-
ſoris ignorabat, reſpectu perſonę Scipionis,
cui ſucceſſiuè opitulari non potuit illud ſe-
quens generale reſcriptum, ex diſpoſitione
tex. in cap. ſuper litteris 20. *§. ſi verò, de reſcript.*
& cap. dudùm, de præbend. in 6. vbi non prodeſt
gratia, ſi Principi concedenti lateat certa
qualitas, ex cuius ſcientia, vel difficiliùs, vel
non conceſſiſſet, *Capyc. deciſ.* 32. *nu.* 13. *Dom.*
Reg. de Pont. conſil. 2. *n.* 23. *Ann. conſil.* 114. *n.* 4.
Viui. deciſ. 339. *n.* 7. *Rot. deciſ.* 33. *n.* 5. *de reſcrip.*
in nouis, & *Tiraquell. in præfat. l. ſi vnquam, nu.*
171. *C. de renoc. donat.* iuncto *tex. in l. generali*
6. *ff. de pignor.* & confert *Io: Monac. in cap.* 1.
15 *gloſ.* 2. *verb. Natalium, de fili. presbyt. in* 6. †vo-
lens, quòd generale reſcriptũ Principis, non
trahirur ad id, quod in ſpecie, vel non poſſet
concedere, vel faciliter non concederet, ſe-
quitur *Bald. in cap. naturales, in fin. tit. ſi de feud.*
fuer. contro. iſtudq; dictum appellat ſingulare
Veronenſ. conſil. fin. col. 2. *Crauet. conſil.* 86. *nu.* 4.
& *Surd. de alim. tit.* 1. *quæſt.* 55. *nu.* 23. *& tit.* 8.
16 *priuileg.* 66. *n.* 10. † & cum his concordat id,
quod dicitur de iuriſdictione generaliter
conceſſa, vt non extendatur ad ea, quæ in
ſpecie Princeps non conceſſiſſet, *Corne. cõſil.*
89. *n.* 12. *conſil.* 181. *nu.* 11. *vol.* 3. *conſil.* 83. *vol.*
17 4. † ac demùm in propria noſtra materia
indultus pro aliquo crimine conceſſi, vt vi-
tietur, ac pro non conceſſo habeatur, ſi ali-
qua Principi laruerint, & ſub ſilentio ab in-
quiſito habita ſint, ob quæ indultus ipſe, vel
non fuiſſet conceſſus, vel ſaltem difficiliùs,
Camill. de Medic. conſil. 111. *n.* 5. per *tex. in cap.*
cùm pro cauſa, & cap. officij, de ſentent. excom.
18 Tamen ſingulis reſpondendo, quoàd pri-
mum

Digitized by Google

mum motiuum, innixum regulæ, quòd ge-
neri per ſpeciem derogetur, dicimus, hoc
non eſſe verum, nec procedere in Principum
reſcriptis, in quibus ſemper ſecunda iuſſio
attenditur, ac primæ derogatum cenſetur,
etiam ſi ſecunda ſit generalis, prima verò
ſpecialis, quaſi ſecunda contineat clauſulam
motus proprij, itemq; clauſulam ex certa
ſcientia, aliamq; derogatoriam, vt plenè in-
ribus, & rationibus cõprobat *Franciſ. Marc.
deciſ.* 808. *nu.* 3. *&* *deciſ.* 809. *lib.* 1. & nonnulla
apùd *Dom. Reg. Lanar. conſil.* 22. *n.* 15. *&* 16.
19 Prætereà memorata regula tùnc tantùm
procedit, quandò in vna, eademq; locutio-
ne, & ſcriptura, generaliter, & ſpecialiter
prouidetur; Cæterùm quandò ſunt diuerſæ
diſpoſitiones, diuerſis vicibus, temporibus,
& ſcripturis factæ, tùnc habet locum alia
regula contraria, quòd poſteriora, quan-
tumcunq; generalia, prioribus derogent, *d. l.
ſed & poſteriores, ff. de legi. l. pacta nouiſſima, C.
de pact. l.* 1. *C. de Sacroſanct. Eccleſ. l.* 1. *in fin. ff.
de Pretor. ſtipulat. l. quod iuſſit, ff. de re iudic. &
cap. cunctis, de conceſſ. præbend. in* 6. & in effectu
iſtam ſententiam, ad limitationem, & inter-
pretationem regulæ prædictæ à Fiſco addu-
ctæ, tenent *Bar. in l. libertis, ff. de alim. & cibar.
legat. & in d. l. doli clauſula,* vbi etiam *Iaſ. n.* 7.
ff. de verb. obligat. Signorol. conſil. 87. *n.* 8. *verſic.
Nam in diuerſis diſpoſitionibus, Surd. d. tract. de
alim. tit.* 9. *quaſt.* 8. *nu.* 9. & *Ceſar Manent. conſil.*
116. *n.* 9. 10. *&* 11.
20 Rursùs, quandò ratio ſuadet, quòd per
generalem diſpoſitionem, ſit receſſum à ſpe-
ciali, tùnc generalitas derogat ſpecialitati,
l. ſi hominem, ff. mãdat. plenè *Angel. Peruſ.* om-
ninò videndus, *conſil.* 214. *n.* 2. *Lap. allegat.* 88.
n. 6. & ex *Bald. Abbat.* & alijs, docet *Crauet. in
quodam ſuo Reſponſo impreſſo poſt dec.* 122. *Cac-
cher. Oſaſ. n.* 7. *&* 8. & facit etiam *Dom. Preſ. de
Franch. deciſ.* 94. *nu.* 2. In caſu noſtro, nulla ra-
tio ſuadet contrarium, quia ſi Princeps, ex
ſequenti generali indultandi facultate, Ma-
gnifico Campanę Commiſſario conceſſa,
poſſe voluit alios indultari, qui peiora faci-
nora, numero, & qualitate patrarunt, delicto
commiſſo per Magnificum Scipionem, qui
de ſimplici ictu ſcopittæ, cum leuiſſimo vul-
nere inquiritur, fortiùs videtur voluiſſe,
eum quoq; poſſe indultari, alioquin ſecunda
iuſſio, reſpectu Scipionis, non eſſet iuſta, neq;
æqua.
21 Et hinc reſultat alia reſponſio, quæ ſe ha-
bet, vt præcedens ſpecialis prouiſio, ſequen-
tem generalem non afficiat, nec reſtringat,
quandò prouiſio generalis eſt neceſſaria, &
quandò ſi fieret reſtrictio, prouiſio non eſſet
æqua, ſingulariter *Bald. conſil.* 486. poſt me-
dium, *verſic. Sextò quid, vol.* 2. In currenti ca-
ſu, vtraq; præſata requiſita copulatiuè con-
22 currunt. Primum, † quia illa generalis in-
dultandi poteſtas fuit neceſſaria, vt conſule-
retur publicæ quieti, & ad hunc finem, Ban-
na generalium indultuum, ſub certis condi-
tionibus, ſolent publicari, teſte *Dom. Reg.
Sanfelic. deciſ.* 53. *nu.* 22. Et ſecundum, quia ſi
militaret reſtrictio illius generalis proui-
ſionis, contrà noſtrum clientem, dubio pro-
cul, omni ęquitate deſtituta eſſet, nam ſeque-
retur prohibitio indultandi Scipionem, tam
leuiter inquiſitum, & vice verſa, facultas in-
dultandi tot, tãtoſq; abominabiles ſicarios,
fures, viarumq; graſſatores: Qua ratione,
23 † ſingulariter voluit *Dom. Reg. de Marin. quo-
tid. reſolut. lib.* 1. *cap.* 160. quòd Pręſes Prouin-
ciæ, vel Campaneæ Commiſſarius, cui Prin-
ceps demandauit, quòd aliquem delinquen-
tem guidaret, poteſt in vim huius facultatis,
licèt ad fauorem certæ perſonæ explicatæ,
alium criminis ſocium guidare, nõ obſtante
prohibitione guidãdi, quaſi fuerit ei aperta
via, & habilitas conceſſa, reſpectu ſocij eiuſ-
dem criminis, qui non deliquit plus, quàm
deliquiſſet alter, qui à Prorege fuit ad gui-
daticum habilitatus, authoritate *Foller. in
Conſt. Regni, Poſt mundi machinam, n.* 72.
24 Demùm ex eo, quòd *Sanfelic.* Authore di-
ximus, vt Banna indultuum, ſoleant publi-
cari, vt cõſulatur publicæ vtilitati, & quieti,
exoritur vltima reſponſio, alijs omiſſis, ad
regulam *tex. in d. cap. generi,* vt non procedat,
quandò legi nouę, coniuncta eſt publica vti-
litas, tùnc enim lex noua generalis, ſpeciali
derogat, omnemq; ſpecialem diſpoſitionem
tollit, atq; perimit, *Io: Monach. in cap.* 1. *de
Conſt. in* 6. quem ibi ſecuti ſunt *Gemini.* &
Franch. in fin. & *Mareſcot. n.* 256. optimè *Me-
noch. de præſumpt. lib.* 6. *prȩſumpt.* 38. *num.* 25.
iſtamq; fallentiam, ratione fauoris publici,
notat etiam *Afflict. deciſ.* 41. *nu.* 2. poſt *Bald. in
l. vnic. §. vbi autem, nu.* 6. *in fin. C. de caduc. tol-
lend.* & *Scacc. de iudic. tom.* 1. *quæſt.* 66 *n* 9.
25 His quoq; reſoluitur aliud Regij Fiſci mo-
tiuum, innixum regulæ *tex. in d. cap. ſuper lit-
teris, & cap. dudùm,* vt gratia vitietur igno-
rantia eorum, quæ Principem à conceſſione
illius retraxiſſent; licèt enim in ſe ſit veriſſi-
ma, neutiquam tamen ad caſum applicatur,
diximus namq; & modò dicimus iterùm,
quòd nulla proportionata ratio, allegari
ex aduerſo poteſt, qua adæquatè arguatur,
quòd ſi Prorex ſucceſſor, Prædeceſſoris pro-
hibitiuum reſcriptum ſciuiſſet, Scipionem à
generalis Banni beneficio, ad obtinendum
guidaticum, & ſucceſſiuè indultum exclu-
ſiſſet; imò hoc tantùm abeſt, vt potiùs con-
26 trarium ſit manifeſtum, † quia ſi per gene-
rale Bannum, amplamq; guidandi, & indul-
tandi facultatem, voluit poſſe guidari, & in-
dultari illos, qui acerbiora, & magis exe-
cranda crimina perpatrarunt; ergò à for-
tiori, voluit poſſe eodem beneficio potiri
Scipionem, ex leui cauſa, comparatiuè ad
illos, ſoriudicatum; quod quidem argumen-

tum à fortiori, in propria materia, facultatis guidandi, ponderat *Dom. Reg. de Marin. loc.cit.*

27 Et nè punctuali authoritate, in proprijs, imò durioribus terminis careamus, legantur, rogo, quæ lato, & magiſtrali calamo ſcripſie *Dom.Reg.Merlin. contr. centur. 1.cap. 53. & 54.* qui agens de quodam facinoroſo, qui ſpeciali reſcripto, erat prohibitus guidari, & indultari, an fuerle legitimè nominatus ad indultum, & an illa nominatio valeret, non obſtante memorato prohibitiuo reſcripto, tãdem affirmatiuè deciſum refere per Collaterale Conſilium: Si hoc de nominato ad indultum, ſinè vitæ diſcrimine, quid erit de cliente dicẽdum? dùm pro obtinenda libertate, ſingulare arripuit certamen cum Franciſco Antonio Ceſtario exule, à quo lethaliter percuſſus igneo tormento, illum tãdem interemie; Vndè libertas, quam modò expoſtulat, ſui ipſius ſanguinis pretium eſt: Hæc occurrune, ſub cenſura, &c. Laus Deo, & B.V.

28 Me patrocinium præſtante, die vltimo Auguſti 1668. decreto Supremi Collateralis Conſilij, fuit dicto Scipioni conceſſus
29 indultus, ſeruata forma Albarani, † referente Illuſtriſſimo, Spectabiliq; Dom. Regente ampliſſimo D.Stephano Carillo Equite Hiſpano, tùnc generali totius Campaneę huius Regni, aduersùs exules Supraintendente vigilantiſſimo, cuius doctrinam, probitatem, ſeruitia, atq; merita, quotidiè perenniſſimè experimur; Acta huius cauſæ ſunt apùd Magnificum Iulium Pandolfum, Regium Cancellarium, & Actuarium dictæ Supraintendentiæ.

SVMMARIVM.

Dominium rerum venditarum non tranſit in emptorem, pretio non ſoluto, n. 1. Quòd ſi pro parte pretium nõ ſoluatur, nec minùs pro ea parte transfertur dominium, n. 2.

Dominium rei venditę in emptorem tranſit, ſi pretij fides habeatur, n. 3.

Venditori habenti fidem de pretio pro conſecutione illius, ſola perſonalis actio competit, n. 4.

Vendens rem habita fide de pretio, ſi illud non ſoluatur, non poteſt à contractu diſcedere, etiam ſi agat ex capite non adimplementi, n. 5.

Limita prędictam concluſionem, re adhùc nõ tradita, quia poteſt illam tùnc pro pretio retinere, n. 6.

Bona fiſcalia, Eccleſiæ, & minorum, non poſſunt vendi habita fide de pretio, quo habito, dominium in emptorem non transfertur, n. 7. & 8.

Dominium rei venditę, ſi reſeruetur, donec pretium ſoluatur, in emptorem non transfertur, n. 9.

Dominij reſeruationis effectus, ſolutione pretij pendente, referuntur, n. 10.

Dominij reſeruatio, reſoluitur in hypothecam potiorem, n. 11.

Venditor, qui pretij ſolutione pendente, rem ſibi hypothecatam reſeruauit, præfertur ſuper illa, omnibus emptoris creditoribus, n. 12.

Et quid ſi non ſpecialiter, ſed generaliter, omnia emptoris bona ſibi fecit hypothecari, n. 15.

Dominij reſeruationem, pretij ſolutione pendente, eſſe de natura contractus emptionis, & venditionis, eſt falſum, n. 13.

Dominij, ſeù ſpecialis hypotheca reſeruatio, ſuper re vendita, pendente pretij ſolutione, vt ſit efficax, debet conueniri ſtatim, & in ipſo venditionis actu, non ex interuallo, n. 14.

Venditor pendente pretij ſolutione, & donec illud ſoluatur, poteſt emptori rem precario tradere, vel quaſi locatam, & hæc eſt optima cautela, pro obtinenda re, vel pretio, ſi ab illius ſolutione emptor deficiat, n. 16. & 17.

Venditor pendente ſolutione pretij rei venditę, poteſt paciſci ſibi tradi annuam quantitatem, loco fructuum, vel penſionis, quod limita, & intellige, vt n. 18.

Pretij rei venditæ fides, quandò, & quomodò haberi dicatur, n. 19. Quid ſi venditor rem tradidit, non accepto pretio, ibid.

Quid ſi venditor credidit, ſe de præſenti pretium recepturum, n. 20.

Quid ſi merces fuerint in nundinis venditæ, n. 21.

Quid inter mercatores, n. 22.

Quid ſi emptor polliceatur pretium ſtatim ſoluere, n. 23.

Quid tandem ſi emptor habuit fraudandi animum, præmeditando ſuam decoctionem, n. 24.

Procurator ad vendendum conſtitutus, poteſt habere fidem de pretio, excepto Procuratore Fiſci, n. 25.

Limita in Procuratore conſtituto ad vendendum certo pretio, n. 26.

Item ſi Procuratori fuiſſet iniunctus modus, & cauſa venditionis, & implicandi, expendendiq; pretium ex venditione perueniendum, n. 27.

Item ſi Procurator vendidiſſet alicui perſonæ ſuſpectæ, vel alicui opibus lapſo, n. 28.

Dominium rerum venditarum habita fide de pretio, non tranſit in eum, qui emptionis tempore, habebat animum fraudandi venditorem, n. 29.

Donatio facta ab eo, qui erat publicis negotiationibus implicatus, præſumitur facta animo fraudandi creditores contractos, & contrahendos, n. 30.

Fraudandi animus in emente merces, habita fide de pretio, arguitur ex eius decoctione ſecuta eadem die, vel die ſequenti, vel ad ſummum poſt quatuor dies, à die celebratæ emptionis, n. 31. Sed Author concludit, animum fraudandi, remitti arbitrio Iudicis, n. 32. Nec tantùm arguitur ex temporis breuitate, ſed etiam ex geſtis antè decoctionem, n. 33.

Mercator res vendens viliori pretio, malum animum ſuæ proximæ decoctionis demonſtrat, n. 34.

ARGVMENTVM.

Vendens merces habita fide de pretio, an decocto emptore, ſuper illis præferatur, & quomodò, quandò, & à quibus

poſſit

Digitized by Google

poſſit haberi fides de pretio, & habita dicatur, de ſuis effectibus, & de fraudulento mercium emptore, ſub fide pretij; vtilis, & copioſa pertractatio, laconicè in hac Cauſa diſcuſſa, & ab Authore pertractata. Pro Iacobo Antonello.

CONSILIVM XLI.

IN concurſu creditorum Ludouici Ponzij Mercatoris Anconitani, reſidentis in Ciuitate Liorni, potiſſimũ contingit diſputari, an ſuper ſericis repertis, tempore decoctionis dicti Ludouici, danda ſit prælatio venditoribus illorum, qui de pretio non fuerunt ſatisfacti, maximè ſtante ſericorum indentitate, iam manifeſtiſſimè probata, an potiùs horum venditorum ius, nullo peculiari priuilegio fulciatur? Quocircà duo ad negotij dilucidationem, ſe ſe offerunt concluſiones.

1 Prima concluſio eſt, vt rei venditæ dominium, in emptorem nequaquam tranſeat, niſi pretium fuerit integrè ſolutum, & hoc eſt indubitatum, quandò nulla pretij fides habita fuit, *l. quod vendidi 19. ff. de contrahend. emption. l. ſed Procuratoris §. plenè, verſic. Et ſi quidem, ff. de trib. action. & §. vendita, inſtit. de rer. diuiſ. Surd. deciſ. 220. n. 13.* aliijq; apùd *Gratian. diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 523. nu. 1. & cap. 730. n. 23. lib. 4. Anton. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 33. de action. empt. defin. 9. Merlin. de pignor. lib. 2. quæſt. 47. n. 1. & 3. & lib. 4. quæſt. 41. n. 3. Mancil. de euict. quæſt. 139. nu. 7.* & *Rot. Rom.* apùd *Cenci.* poſt *tract. de cenſi. deciſ. 147. n. 8. & deciſ.*
2 *559. n. 23.* † Idq; adeò verum eſt, vt ſi pretij pars fuerit ſoluta, nec minùs pro ea parte, rei dominium in emptorem tranſeat, vſquequò fuerit integrè venditori ſatisfactum, *Bar. in l. fiſtulas 78. §. qui fundum, ff. de contrah. emption. Alex. cõſil. 121. viſo themate ſuprascripto, n. 1. circà medium, lib. 4. Ruin. conſil. 66. n. 7. lib. 4. Surd. cit. deciſ. 220. nu. 12. & conſil. 101. n. 13. lib. 1. Tiraquell. de retract. conuent. circà fin. tit. n. 71. Gratian. d. cap. 523. n. 2. & d. cap. 730. n. 23.*

3 Secunda concluſio eſt, vt habita fide de pretio, dominium rei vẽditæ ſtatim, plenoq; iure in emptorem tranſeat, & obnoxium efficiatur creditoribus illius, taliter quòd illis venditor, pro pretij conſecutione non præferatur, quia verè nullius prærogatiuæ priuilegio potitur, ad *tex. in l. quidam fundum, ff. de in rem verſ. Bar. in l. ſi cùm dotem, §. fin. ff. ſolut. matrim. Iaſ. in l. creditor, ff. ſi cert. petat. Rip. in l. ventri, §. in bonis, nu. 6. ff. de priuileg. credit. Ari. Pinell. in l. 1. part. 3. n. 55. C. de bon. matern. Neguſant. de pignor. 2. membr. 5. part. princip. n. 9. Dom. Reg. de Marin. reſol. iur. lib. 1. cap. 260. n. 6.* qui authoritate *Griuell. Gratian.* & aliorum, hoc verum eſſe affirmat in propria ſpecie concurſus ſuper mercibus venditis, cum alijs creditoribus emptoris decocti, in quibus etiam terminis loquitur *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 11. tit. 12. n. 7 Caualcan. deciſ. 27. n. 37. lib. 2.* & *Thor. in compend. deciſ. tom. 1. verb. Creditor, fol. 130. col. 2. in fin.* & *Dom. Præſ. Merlin. contr. forenſ. centur. 2. cap. 36. n. 30.* notabiliter dicens, quòd ſi venditor potior eſſet ſuper re vendita, ex eo ſolùm, quòd pretij reſiduum petat, fruſtatoria, & inanis redderetur diſpoſitio *tex. in l. licèt, C. qui potior. in pignor. habeant.* qua opus eſſe ſancitur, quòd venditor ſolutione pendente,
4 ſibi rei dominium reſeruet; † Imò hic, qui rem vendidit, habita ſimpliciter pretij fide, pro illius conſecutione, ſolam perſonalem actionem habet, nec rei à ſe venditæ hypothecam obtinet, niſi de ea ſibi cauerit, idem *Mantic. ſup. cit.* latè *Salgad. in labyrinth. credit. tom. 1. par. 1. cap. 11. n. 78. 79. & 114.* & *Merlin. de pignor. lib. 2. quæſt. 47. n. 7.* licèt contrà, *n. 8.*
5 † Atq; demùm, nõ poteſt venditor, qui pretij fidem habuit, à venditione recedere, ſi ſtatuto tempore ſibi pretium nõ ſoluatur, cùm dominium ſit iam ſemel, irreuocabiliter emptori quęſitum, *l. inciuile 12. C. de rei vendicat. Moccia in Sylua Forenſ. cap. 28. nu. 14.* etiam ſi venditor agat ex capite non adimplementi, vt contrà *Gait.* latè *Merlin. de pignor. lib. 4. quæſt. 41. n. 16. 17. 18. 19. & 33.*

6 Hæc tamen ſecunda cõcluſio multifariàm limitatur, & primò, vt non procedat, ſi rem, quam pretij fide habita vendidi, adhùc non tradidi, quia cùm illius dominium, antè traditionem in emptorem tranſlatum non ſit; ex conſequenti videtur, vt valeat venditor, rem ipſam pro pretio retinere, & per modũ retentionis, potiri priuilegio prælationis, quod agendo non obtineret, ſingulariter *Cardin. Mantic.* nuper allegatus, ex *tex. in l. Iulianus 14. §. offerri, ff. de action. empt.* ibi, *Venditor enim quaſi pignus retinere poteſt eam rem, quam vendidit.*

7 Rursùs non procedit concluſio in bonis Fiſci, minorum, & Eccleſiæ, quæ ſi habita pretij fide vendantur, ex peculiari tamen priuilegio, non ſolùm hypotheca ad pretium obtinendum conceditur, ſed eorundem bonorum vendicatio, quaſi in eorum præiudicium, dilatio ad ſolutionem pretij, & fides pro ea habita non teneat, de qua re, quoàd Fiſcum, habemus *tex. in l. ſi Procurator, §. 1. verb. ſoluto,* & ibi *Gloſ.* & *Bar. ff. de iur. fiſ.* & in *l. 1. C. de iur. fiſ. & haſt. fiſcal. lib. 10.* idem *Bar. in l. à diuo pio, §. ſed ſi emptor, ff. de re iudic.* & *Iaſ. conſil. 39. col. 2. lib. 1.* & in effectu, cùm caſus contigiſſet, per Collat. Conſil. & Reg. Camer. fuit declarata inualida quædam dilatio, quæ emptori rei fiſcalis data fuerat, ad

pre-

Digitized by Google

pretium ſoluendũ,declaratumq; res fiſcales,
non aliter,quã præſenti pecunia vendi poſſe,
8 teſte Dom. Reg. Reuerter. deciſ. 19. part. 6. † &
de omnibus tam ſcilicet de Fiſco, quàm Ec-
cleſia, & minore, vt quoàd hoc, idem priui-
legium cõſequantur, paſſim pro indubitato
traditur per DD. in d.l.à diuo pio, §.ſed ſi em-
ptor,ff.de re iudic.Gloſ.in d.l.ſi Procurator,verb.
ſoluto, Alex. & Caſtrenſ.in l.eleganter, §.ſi ven-
diderit,n.3.ff.de pignor.action.Bald.in l.inciuile,
n.3.ff.de rei vendic. Felyn.in cap.cùm olim,il 1.
n.7.de offic.& poteſt.Iudic.delegat. & ibi etiam
Abb.poſt n.5.verſic.Nunquid Procurator,col.2.
Ioſeph Ludouic. deciſ.Peruſ.33.nu.7. verſic.Se-
cundò fallit, Soccin.Iuni.cõſil.21.vol.3.Cardin.
Mantic. de tacit.& ambig.conuent. lib.4.tit.21.
n.4. verſ.Tertius caſus eſt, Redoan.de rebus Ec-
cleſ.non alien. cap.18. quæſt.2. Gratian. diſcept.
forenſ.tom.2. cap.329.nu.45. Valaſ.conſult.21.
poſt n.1.Euerard.in Topic.legal.in loco de fiſco,
ad Eccleſ.Peregrin. de iur.fiſc. lib.6.tit.9.in fin.
Dom.Cõſiliar.Theodor. allegat.96.n.12. Acoſt.
de priuileg.credit.regul.1.ampliat.13.n.8. Ama-
tor Rodriquez in 2.part. tract. in princip.ſub nu.
31.fol.150. & Noguerol.allegat.11. à num.72.
cum ſeqq.
9 Tertiò non procedit dicta ſecunda con-
cluſio, ſi rerum venditor, qui pretij fidem
habuit, illarum dominium, ſibi ſolutione
pendente reſeruaſſet, iſtaq; cautela,in ſpecie
põderari ſolet ad effectum, vt vendens mer-
ces, ſuper illis pro pretij conſecutione præ-
ferri debeat cæteris emptoris creditoribus,
cit.Grat.Gayll.& Grinell.quos ſequitur Dom.
Reg. de Marin.d.cap.260.n.7.& 9. doctè Par-
lador.rer.quotid.cap.8.n.1.cum ſeqq.vſq; ad fin.
10 qui rem hanc copiosè examinat, † huiuſq;
cautelæ vigore plura ſingularia notant DD.
præſertim, vt dominium in emptorem trãſ-
latum non intelligatur, ſed verè apùd ven-
ditorem remaneat, Rot.Rom. apùd Cenc.dec.
79.n.17. & apùd Merlin.de pignor.dec.2.nu.3.
idem Merlin.d.tract.lib.4.quæſt.41.n.57.adeò
quòd deficiente emptore à ſolutione, licitè
poſſit venditor alteri eandem rem vendere,
remoto primo emptori remedio ſpolij, Mã-
cil.de euict.quæſt.148.n.14.& 15.quaſi vigore
dictæ reſeruationis competat venditori re-
greſſus ad primæuam poſſeſſionem, cit. Rot.
Rom. poſt Cenc.dec.498.n.14. ex quibus om-
nibus Sabaudiæ Senatus planè ſingulariter
determinauit, venditorem ſibi dominium,
pendente ſolutione,reſeruantem, in cõcurſu
cæterorum creditorum, non poſſe repelli à
dominij vindicatione, etiam ſi ei cæteri em-
ptoris creditores vellent pretium offerre,
nam ius hoc offerendi competit cõtra agen-
tem hypothecaria, non autem aduersùs ex-
perientem iure dominij, Anton.Fab.in C.lib.
7.tit.32.defin.12.tit.de bon.author.iudic.poſſid.
11 Sed fortaſsè prædicta hodiè locum non
obtinerent, eò quòd DD. de hac re agentes
tradiderint, dominij reſeruationem à ven-
ditore ſtipulatam, ſolutione pendente, re-
ſolui in vim ſpecialis, & priuilegiatæ hypo-
thecæ, cuius vigore,non dominij reuocatio
conceditur, ſed ius potioritatis,& prælatio-
nis oritur, quibuſcunq; emptoris creditori-
bus, Franch. deciſ.506. Gratian.diſcept.forenſ.
tom.3.cap.523. & tom.4.cap.721. Grinell.dec.
56.n.4. alios plures allegat Merlin.de pignor.
lib.4.tit.1.quæſt.41.n.44.45.& 61. vſq; ad fin.
Reg.Rouit.dec.7.n.13. cuius memor eſt Dom.
de Marin.d.cap.260.n.11.proindèq; omni ſe-
12 moto diſcrimine, † dicimus, eundem effe-
ctum potioritatis,& prælationis reſultãtem
ex cautela reſeruationis dominij, pariter
oriri ex cautela reſeruationis ſpecialis, &
potioris hypothecæ ſuper re vendita, atten-
to, quòd in vtroq; caſu, non dominij auo-
catio,ſed priuilegiatæ, & potioris hypothe-
cæ exercitium venditori conceditur,vt benè
elicitur ex l. quòd ſi quis, & ibi Gloſ. verb.Ob
nauem, ff.de priu.credit. Alex.in l.ſi cùm dotem,
§.fin.in fin. & ibi etiam Barboſ.nu.34. ff.ſolut.
matrim. Neguſant. de pignor. part.4.principali,
nu.33.cum ſeqq.Guttier.pract.quæſt.lib.3.quæſt.
98.n.8.& alleg.5.Felician.de Solis in tract.de
cenſib.lib.3.cap.5.n.22.Ioſeph Ludouic.dec.Pe-
ruſ.45.n.9.Parlador.differ.quotid.differ.79.§.1.
cap.3.nu.14.& Dom.Præſ.Merlin.contr.forenſ.
cent.2.cap.36.n.2.qui omnes concludunt,re-
ſultare ex reſeruatione ſpecialis hypothecæ
prælationem ad fauorem venditoris, qui-
buſcunq; alijs emptoris creditoribus,etiam
quòd res ab ipſo vendita reperiatur à tertio
poſſideri, Mancil.d.tract.de euiction.quæſt.42.
13 Falſa tamen eſt aſſeueratio nonnullorum,
dicentium, pactum reſeruationis dominij,
ſiuè ſpecialis hypothecæ rei venditæ, ad fa-
uorem venditoris naturaliter contractui in-
hærere, ſicuti complures notant apùd citat.
Merlin.de pignor. lib.2.tit.1. quæſt.47. nu.4. &
citat.Mancil.d.tract.quæſt.40.nu.16.Etenim ſi
hoc verum eſſet, vana redderetur quælibet
diſputatio de prælatione venditoris ſuper
re vendita, quaſi ſemper, & ex natura con-
tractus, videatur ſtipulata ad ſui fauorem
reſeruatio dominij, & ſpecialis hypothecæ,
quod eſt falſum, non ſolùm quia repugnant
iura ſupracitata n.3. vbi ex venditione, ha-
bita fide de pretio,ſtatim inducitur trãſlatio
dominij in emptorem, & acquiſitio hypo-
14 thecarum ad fauorem creditorũ illius, †ſed
etiam quia ipſa dominij,ſeù ſpecialis hypo-
thecæ reſeruatio, ad hoc, vt effectum præla-
tionis ad fauorem vẽditoris operetur, opus
eſt,quòd in ipſo venditionis actu ſtipuletur,
atq; conueniatur, ſtatim, non ex interuallo,
vt habetur ex l.licet, C.qui potior. in pign. ibi,
Statim cõuenit,ex quo tex. ita pro indubitato
concludit Salgad.in labyr.credit.par.1.cap.12.
nu.5.tom.1.& confert Grat.diſcept.forenſ.tom.
5.cap.911.nu.24. & 25. doctè etiam Amator
Ro-

Digitized by Google

Rodriq.de priuil.creditor.part.1.art.7.nn.54. &
expreſsè *Gloſ. in §.venditæ, verb.Poſt traditio-
nem, inſt.de rer.diuiſ.* & de hac re penitùs non
15 videtur dubitandum; † ſolùm quæri poſſet,
an venditor, qui de ſpeciali rei venditæ hy-
potheca non conuenit pro pretij ſolutione,
ſed de generali omnium emptoris bonorum,
præferatur ſuper re vẽdita? ad quod videndi
*Pariſ.conſ.50.n.23.lib.1.Bertazzol.de clauſ.in-
ſtrum.clauſ.12.gloſ.2.n.4.Ludouiſ.dec.422.n.3.
Negnſ.de pignor.par.2.memb.2.n.33. Surd.dec.
32.n.4. Gabriel.conſ.115.n.8.lib.1.Soccin.Iun.
conſ.129. à nu.4.lib.2. Pacif.de Salu. interd.in-
ſpect.3.cap.2.nu.363. Gratian.loc.ſup.cit.* qui-
bus addo *Theſ.qnæſt,forenſ. lib.2. quæſt.74.* &
Viſcont.ad Frauch.dec.506.nu.2. quos ego re-
tuli in *obſeruat.ad Marin.cap,260.n.11.*
16 Aliam etiam aduertunt *DD.* cautelam,
qua venditor pro conſecutione crediti, ſeù
potiùs pro recuperatione rei vẽditæ, nullum
habeat obſtaculum, eaq; eſt, vt rem tradat
emptori, ab eo precario nomine poſſiden-
dam, donec pretium perſoluatur, vt benè
elicitur ex *l.ea, quæ diſtracta,ff.de precar.in l.3.
C.de pact. & in l.ſerui, ff. de peric. & comm. rei*
17 *vend.* † vel quòd rem ipſam, non quaſi ven-
ditam, ſed quaſi locatam tradat, ſolutione
pendente, ſicuti doctè de vtraq; cautela di-
ſcurrit cit. *Parlador.rer.quotid. cap.8. Mancil.
d.tract.de euiction. quæſt.160.n.4. Leotard. de
vſur.qnæſt.27.n.10. & qnæſt.36.n.22.* & *Scacc.
de commerc. & camb. §.1.qnæſt.7.part.2.ampl.*
18 *8.ſub n.164.* & † poſſet venditor fundum pre-
cario, vel locatum tradens ſolutione pen-
dente, certam annuam quãtitatem loco fru-
ctuum, vel annuæ penſionis ſtipulari, niſi ta-
men res ipſa cariùs vendita eſſet, propter
dilationem datam ad ſoluendum pretium,
quia nequiret pro tempore dilationis quic-
quam paciſci, nec fructuum, nec intereſſe
nomine, nè duplici lucro pro eadem re illi-
citè videatur potiri, idem *Leotard. d. tract.
quæſt.17.n.13.* & *33.* & *qnæſt.79.nn.59.* Nùnc
applicando omnia prædicta ad caſum, de
quo agimus, videtur concludendum, iſtos
ſericorum venditores, nõ eſſe ſuper illis præ-
ferendos, cùm ſerica fuerint vendita, nulla
dominij, vel hypothecæ reſeruatione in ſti-
pulatum deducta, nullaq; alia, ex memora-
tis, cautela adhibita.

Verùm, licèt prædicta ſint veriſſima, ta-
men contrarium concludo ex infraſcriptis.
Primò, nam verè fides de pretio ſericorum
habita nõ fuit. Secundò, quia quatenùs pro-
baretur contrarium, nec minùs obſtaret, ex
deficiente poteſtate venditoris. Tertiò tan-
dem, attento animo Ludouici emptoris, qui
ſuam proximam decoctionem emptionis
tempore præmeditatus fuit.
19 Quoàd primam inſpectionem animaduer-
to, fidem de pretio eatenùs habitam fuiſſe
dici, quatenùs venditor rem tradit, pretium
non ſtatim accepturus, credens emptori,
præſentem pecuniam non habenti, quòd ei
ſolueret, indulgendo illi tempus ad ſoluen-
dum, ſicq; per ipſam rei traditionem, pretio
non accepto, ſtatim illius fides habita dici-
tur, atq; præſumitur, *Gloſ.in l.quod vendidi 19.
verſ.Sed nonnè, ff.de contrah.empt. & in l. inci-
uile, C.de rei vendic. Gloſ.in §.venditæ, verb.fidẽ
emptoris, verſic.Item quid ſi ſimpliciter tradat,
inſtit.de rer.diuiſ. Bart.in l.3. ff.de pignorat.act.
Alex.cõſ.86.n.6.vol.6. Luc.de Penn.in l.3.præ-
ſumpt.112. C.de apoc.public.lib.10. Amat.Ro-
driq. de priuil.creditor.pet.mut. part.1.art.7.nu.
57. Menoch.de præſumpt.lib.3.præſumpt.79.nn.
4.* & *Cãcer.variar.reſolut.lib.1.cap.13.de empt.
& vendit.n.3.* In caſu noſtro, ſericorum, de
quibus agitur venditio, taliter celebrata nõ
fuit; nulla enim temporis indulgentia in-
terceſſit pro ſolutione pretij, quod de præ-
ſenti accepturum venditor exiſtimauit, eò,
quòd in nundinis Ciuitatis Farfæ venditio
fuit perfecta, & pretium illico ſolutum in
tot litteris cambij, dictantibus, *à viſta*, in
ipſo venditionis actu conſignatis; Vndè duo
20 reſultant. Primum, nam † ex illa conſigna-
tione litterarum cambij pro pretio ſerico-
rum, apparet, quòd venditor fidem non ha-
buit, quia putauit, ſe de præſenti pretium
recepturum, ex *l.3.ff.de pignor.act. Gloſ.in d.l.
quod vendidi*, & *Negnſant. de pignor. part. 6.*
21 *memb.1.nu.38.in fin.verſ.Aduerte tamen.* † Et
ſecundum, nam pro venditione mercium in
nundinis facta, non præſumitur habita fides
valoris illarum, & limitatur opinio *Gloſſa-
rum, & DD.* ſup.relata *n.19. Mantic.de tacit.
& ambig.connent.tom.1.lib.4.tit.210.ſub nu.9.
verſic.Tertiò notandum, Conſil.Gizzarell.deciſ.
59.n.3.Gait.de credito,cap.4.nu.1219.* & *Dom.*
22 *Reg.de Marin d.cap.260.nu.8.lib.1.* † Præter-
quamquòd inter mercatores plurimùm
præſtat æquitas, & bona fides, adeoùt ſuffi-
ciat inter eos, quòd tacitè, atq; præſumptiuè
conſtet, pretij fidem habitam nequaquam
fuiſſe, *Merlin. de pignor. lib.4.tit.1. qnæſt.41.à*
23 *n.7.cum ſeqq.* † Nec ſemper ipſa rei conſigna-
tio, ſeù traditio, abſq; præſentis pretij nu-
meratione, arguit, remanſiſſe pretium ad
fidem emptoris, quia ſi venditor merces tra-
dat, & emptor polliceatur, ei ſtatim pecu-
nias portare, non videretur ex hoc fides ha-
bita, quaſi venditor credat, ſe incontinenti
pretium recepturum, & ſucceſſiuè donec il-
lud ſoluatur, mercium dominium, in em-
ptorem non tranſit, ità ſingulariter *Paul. de
Caſtr. in l.Procuratoris 6.§.ſi plures,ſub nu.3.ff.*
24 *de Tribut.actio.* Et † demùm, conſtito de malo
animo emptoris, quòd velit venditorem
fraudare, vtpotè quia proximam ſuam de-
coctionem, vel fugam præmeditatus eſt (vt
in caſu noſtro) tùnc non ſufficit, quòd tacitè
habita ſit fides de pretio, per ſimplicem rei
traditionem, ſinè præſenti pecuniæ numera-
tione,

tione, ſed ad inducendam dominij tranſla-
tionem metcium vēditarum, opus eſt, quòd
expteſsè ſit conuentum de fide pro pretio
habenda, *Alex. in d. l. ſi cùm dotem, §. fin. verſic.
Secundò limita, ff. ſolut. matrim. Neguſant. de pi-
gnor. memb. 2. 5. par. n. 9. in fin. verſ. Dicta tamen
deciſio*, qui concludit, quòd iſto caſu eſt præ-
ferendus venditor mercium, & latè *Gaill.
pract. obſeruat. lib. 2. obſeru. 15. nu. 8. cum ſeqq.* &
*Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 967. à nu. 3.
cum ſeqq.*

Quoad ſecundum, in facto conſidero, nam
ſerica fuerunt vendita ab Antonio Baſalù,
Procuratore, ſeù negotiorum geſtore Iacobi
de Antonello clientis noſtri, ſericorum Do-
mini, vigore ſui ordinis Antonio directi, te-
noris ſequentis, *In queſta proſſima fiera di Far-
fa, attenderete al ſmaldimento delle ſete lauorate
tratteui alla raggione corrente in fiera, con farui
introito del denaro, col quale ſenz' altro mio or-
dine pagarete à Pietro Leboff ſcudi* 200. *che li
deuo per ſue manifatture, e tinture di dette ſete, à*
25 *Dio*. † Quo poſito, nùnc de iure pondero,
quòd licèt Procurator conſtitutus ad ven-
dendum, poſſit habere fidem de pretio, per-
indè ac ipſe Dominus poſſet, *Gloſ.* ſingularis
*in d. §. venditæ, circà principium, verſic. Item
quod idem operatur, inſtit. de rer. diuiſ.* excepto
Procuratore Fiſci, vt in *l. ſi Procurator, in fin.
ff. de iur. fiſc. Gloſ. in l. cum vendente, verſic. De-
bes, C. vbi cauſ. fiſ. in l. à diuo pio, §. ſed ſi emptor,*
26 *verb. interponant, ff. de re iudic.* tamen hoc † non
eſt ſimpliciter verum, ſed eſt intelligendum,
vt procedat in Procuratore generali, vel
ſpeciali ad vendendū conſtituto, ſimpliciter,
non addita in mādato pretij taxatione, quia
ſi de certo pretio actum eſſet, vtiq; non poſ-
ſet Procurator, vel negotiorum geſtor, de
pretio fidem habere, nam videretur exce-
dere fines mandati, remq; viliori pretio ven-
dere, attenta dilatione, quæ ipſum pretium
minuit, ſicuti magiſtraliter diſtinguit *Bar. in
d. l. à diuo pio, §. ſed ſi emptor, nu.* 2. iſtamq; do-
ctrinam ſequuntur ibi *Alex. nu. 7.* & *Iaſ. n. 5.
Felin. in cap. cùm olim, il primo, n. 4. de offic. de-
legat. Rot. Rom.* apùd *Burat. deciſ. 417. n. 2.* di-
ſtinctaque ſerie id ipſum examinat *Cardin.
Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tom. 1. lib. 4.
tit. 21.* & *Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 3. quæſt. 99.*
27 *à n. 15.* † Iterùm ſubdit *Bar. ibid. n. 3. verſ. Aut
erat adiecta cauſa*, ceſſare facultatem habendi
fidem de pretio, ſi Procurator, aut negotio-
rum geſtor, cui rerum venditio iniuncta eſt,
modum habuit in impendenda pecunia,
vtpotè pro ſatisfaciēdis creditoribus, ſicuti
itidem conſiderat *Bald. in l. in ciuile, C. de rei
vendic. Mantic. vbi ſup. ſub n. 3.* & *Merlin. n. 18.*
poſt *Felin. in d. cap. cùm olim, n. 7.* pluraq; apùd
*Roman. ſingul. 307. Iaſ. conſil. 39. col. 2. lib. 1.
Soccin. Iuni. conſil. 21. vol. 3. Gozadin. conſil. 73.
nu. 17.* & *Tiraquell. de retract. conſanguinit. §. 1.*
28 *gloſ. 18. ſub nu. 35.* † & prædictis poſſet addi
alius caſus, in quo, per venditionem à Pro-
curatore factam, habita pretij fide, domi-
nium rerum in emptorem non transfertur,
cùm nempè vendidit perſonæ ſuſpectæ, vel
homini opibus lapſo, cui nullus diligens pa-
terfamilias, ſinè præſenti pecunia vēdidiſſet.
Bald. in d. l. inciuile, n. 2. & *Mantic. loc. cit. ſub n.
2. verſic. Secundò debet reſtringi.* In caſu noſtro
omnia prædicta concurrunt. Primum, nam
mandatum de vendendo fuit limitatum ad
certum pretium, per illa verba, *Alla raggione
corrente in fiera*. Secundum, nam datus fuit
modus expendendi, & implicandi pecuniā,
per illa verba, *Con farui introito del denaro, col
quale ſenz' altro mio ordine pagarete à Pietro Le-
boff duc.* 200. Et tertium, nam cum effectu
perſona Ludouici Ponzij emptoris erat ſu-
ſpecta, ſicuti experientia, poſt modicum
temporis interuallum docuit.
29 Et hinc deuenio ad tertium motiuum,
quo arbitror, omnem prorsùs tolli difficul-
tatem; Etenim, vt diximus, venditis ſericis,
paucos poſt dies publicata fuit Ludouici
emptoris decoctio, qua ſtante, apertiſſimè
ſequitur, nequaquam eſſe in conſideratione
habendam fidem fortaſsè habitam pro illo-
rum pretio; lex enim, quę virtuosè operatur,
ſimiles machinationes, fraudeſq; abomina-
tur: Vndè, licèt iure cautum ſit, vt rei ven-
ditæ traditione, habita fide de pretio, illius
dominium in emptorem tranſeat, eodem
tamen iure, id limitatur in emptore, dolosè,
& malo animo contrahente; videtur enim
proximè decoquens, dolo cauſam cōtractui
dediſſe, quem ſi venditor precauiſſet, non
vendidiſſet, ad quod eſt *tex. in l. 3. ff. de pignor.
act.* & ad idem, prætet *Alex. Neguſant. Gaill.*
& *Gratian.* ſup. relatos *n. 24.* addo notabiliter
loquentes *Mancil. in tract. de euiction. quæſt. 41.
Amat. Rodriq. de priuileg. credit. pet. mut. part. 1.
art. 7. n. 76. Noguerol. alleg. 29. à n. 198.* & *Con-
ſiliar. Gizzarell. dec. 59.* qui ità deciſum refert
30 per S.C. Quemadmodùm † ſi publicus mer-
cator, vel alius, publicis negotiationibus
implicatus, bona ſua donet; certè donatio
eſſet inualida, tanquam in fraudem credito-
rum, qui cum eo contraxerunt, & aliorum
poſteà contrahendorum, *Bald. in rub. C. de
reuocand. his, quę in fraud. cred. n. 5.* concludens,
huiuſmodi donationem, nedùm creditorum
fraudis, ſed ſimulationis ſuſpicione pollere,
& quaſi malo animo geſtam, nullam penitùs
obtinere firmitatem, *Petr. Gerard. ſingul. 76.
Maſcard. de probation. concluſ. 600. Peguer. dec.
49. n. 5. Milaneſ. deciſ. 5. n. 47. lib. 2. Muta deciſ.
49. n. 16.* alijq; quos magiſtrali calamo con-
gerit *Dom. Conſil. Roſa conſult. 48. n. 65.*
31 Scio tamen, contra prædicta fortiter mo-
tiuari, Ludouici decoctionem ſecutam
fuiſſe per dies quatuordecim poſt ſericorum
venditionem, ex quo cōſiderabili interuallo
ceſſare videtur memoratum motiuum; *DD.*
enim

Digitized by Google

enim de hac re agentes, ad dignoſcendum dolosũm, ac fraudulentũ emptoris animum ex decoctione ſecuta, dicunt, id intelligi, ſi decoctio eadem die, vel ſequenti ſecuta ſit, vel ad ſummum ſi poſt triduum, vel quatuor dies, *Rodriq.loc.ſup.cit.n.77.* copioſè *Noguerol.alleg.16.nu.57.& 58.* & *Merlin. de pignor. lib.4.tit.1.quæſt.41.nu.14. Conſil.Gizzarell.d. deciſ.59.*alijq; apùd eos.

32 Sed pro reſponſione animaduerto, non benè *DD.* fraudandi animum ad hoc tam breue interuallũ reſtringere, ſed verius eſſe, ſi totum Iudicis arbitrio remittatur, *Natt. conſil.342.Surd.conſil.828.nu.9. Tiraq.de retr. lignag. §.1.gloſ.7.nu.77. gloſ.14.nu.36. & 38. Mancil. d.quæſt.41.nu.15. & 16.* & *Gratian.d.*
33 *cap.967. n.7.& 8.* † qui ſubdit *n.6.* ipſum fraudandi animũ non tantùm argui ex temporis breuitate, ſed etiam coniecturis, & ex proximè per ipſum mercatorem geſtis antè decoctionem, pluresq; ad hoc ponderat coniecturas, quarum vnica quidem potẽtiſſima
34 caſui noſtro adæquat, † eaq; eſt; nam in eiſdẽ Farfæ nundinis, dictus Ludouicus nonnullas ſuas mercaturas ibi immiſſas, viliori pretio venundatus fuit, ex qua quidem venditione ſua proxima fraus conuincitur, iuxtà *tex.in l.ſi debitor,cum l.ſeq.ff.quæ in fraud.cred.Tiraq.* & *Iaſ.* quos ſequitur *Stracc. in tract. de decoctor.part.3.n.28.*ſæpè enim id accidit, ad hoc vt mercibus venundatis, facilior ſit venditori fuga, vt cit.*DD.* conſiderant. Et itá iuris eſſe cenſeo, ſub cenſura meliùs ſentientis, &c. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

OPerarius dignus eſt mercede, quam pro ſuo labore accipiet,n.1.

Labor ſinè mercede eſſe non debet,n.2.

Relatio, & proportio eſt, inter laborem, & præmium,n.3.

Labor quàm grauior eſt, eò maiorem mercedem meretur,n.4.

Laborum iuſta mercede, nemo fraudari debet,n.5.

Labore ſuo quempiam fraudari, grauis culpa eſt,n.6.

Labores noſtros ab alijs occupari, & poſſideri, dolendum eſt,n.7.

Labores pretio comparantur,n.8.

Labores pro re implicati, à rei pretio deducuntur, & tantò minùs valent, quantò pro laboribus eſſet perſoluendum,n.9.

Aduocati, & Procuratores pro patrocinio, itemq; Iudex pro ſuis ſportulis, poſſunt ſibi ſatisfieri ſuper bonis ab ipſis defenſis, etiam quòd ſint feudalia, vel ſubiecta fideicommiſſo, omnibuſq; præferuntur, & de ratione,n.10.& 11.

Salarium inſtitoris, negotiorum geſtoris, cuſtodis tabernæ, apothecæ, animalium, vel pro vectura nauli, omnibus creditoribus eſt anteponendum, n.12.

Salarium coadiutoris alicuius Officialis, præfertur ſuper ſalario ipſius Officialis, etiam mulieri, agenti pro antephato,n.13.

Salarium etiam non conuentum debetur, & quandò, n.14.

Fabri murarij, vel lignarij, præferuntur pro expenſis, & laboribus, omnibus alijs creditoribus ſuper domo refecta,n.15. Etiam creditori ex cauſa cenſus ſolarij,n.16.

Creditores contracti pro aliqua negotiatione, præferuntur ſuper mercibus illius negotiationis, omnibus alijs creditoribus,n.17.& 19.

Creditores alicuius mercatoris decocti, diſtinguuntur ratione loci; & ideò creditores contracti pro mercibus exiſtentibus Romæ, non poſſunt concurrere cum creditoribus contractis occaſione mercium exiſtentium Florentiæ,n.18.

ARGVMENTVM.

Ruuida, ſeù virgina ſerica colorans, & manifecturans, an pro expenſis, ſuiſq; laboribus, ſuper illis, ſit quibuſcunq; alijs creditoribus præferendus? Reſoluitur affirmatiuè. Pro Petro Leboff.

CONSILIVM XLII.

EX deductis in alijs noſtris allegationibus pro Iacobo Antonello, tutò credimus, eſſe ei concedendam prælationem, ceteris creditoribus Ludouici Ponzij mercatoris decocti, ſuper ſericis repertis tempore dictæ decoctionis, qua data prelatione (vt iuris eſt) ſecurus erit Petrus Leboff pro ſuo credito ſcutotum 200. cõſequendorum ex cauſa ſuarum operarum, & expenſarum, quas erogauit in colorandis, & manifacturandis eiſdem ſericis, quæ perpriùs ruuida erant, & inferioris valoris; eò quòd idem Iacobus in caſu Victoriæ, Petro ſatisfaciet, proùt iam mandatum dederat Antonio Baſalù, ſuo negotiorum geſtori, quem (contrà mandati formàm, cuius tenorem in præcedenti Conſilio inſeruimus, antè *n.25.*) ſerica vendidiſſe dicunt dicto Ludouico, habita fide de pretio: Verùm in omnem euentum, quo cõtrà noſtram ſpem, & expectationem, iuri innixam, eſſet dicta prælatio Iacobo deneganda, Petro ſaltem nõ denegabitur prælatio, pro dictis ſuis operibus, & expenſis; ad quod probandum, poſſem complura præ-
1 mittere, † ſed omnium potentius, & efficax eſt oraculum Chriſti *Luc.10.* dicẽtis, *Dignus eſt enim operarius mercede ſua,* & alterum *Apoſtol.ad Corinth.1.cap.3.* inquientis, *Vnuſquiſq; autem propriam mercedem accipiet, ſecundùm ſuum laborem,* pluraq; alia cumulant *Rot.Gen. deciſ.115.nu.1. Menoch.de præſumpt.lib.6.præſumpt.100.nu.3.Scacc.de commer.& camb.§.1.*

quæſt.1.

quaſt.1.ſub nu.73.& Leotard.de vſur.quæſt.26.
2 ſub n.38. † Idq; ipſum Piſſimus, & Religio-
ſiſſimus Imperator noſter Iuſtinianus, per
modum legis ſanciuit, volens, quòd labor
ſinè mercede non ſit, in §.ſi quis autem, verſic.
Nè autem, auth.de iudic. latè Viui.deciſ.113.n.
3 13.lib.1.& Canalc.deciſ.41.n.46.lib...... †Per-
petua enim, & nõ fallens eſt mutua propor-
tio, & relatio, inter laborem, & præmium,
commodum, & incommodum, tam naturali,
quà gentium, & ciuili iure, vt in l.ſecundùm
naturam, ff.de reg.iur. l.vnic.§.pro ſecundo, C.de
caduc.tollend.Can.fin, & ibi Gloſ.in fin.7.quæſt.
2.cap.rationi congruit.de reg.iur.in 6. cum infi-
4 nitis concord. † Atq; ideò maiori labori,
maior merces debetur, & quò grauius eſt
incommodum, eò pinguius præmium debi-
tum eſt, ſicuti eruditè Boer.in tract. de aucto-
5 rit.mag.conſil.n.145. maximaq; † eſt in iure
conſideratio, nè quis laborum ſuorum iuſta
mercede defraudetur, vt notat Speculat.in
proœm.oper.verſic.Hoc ergò, Bald.in l.precibus,
n.17.C.de impub.& al.ſubſtit.ex l.pen.§.illo, C.
de neceſſ.ſeru. hæred.inſtit. cum alijs congeſtis
more ſuo, per Dom.Conſil.Prat.diſcept.forenſ.
6 tom.2.cap.5.n.39. †grauiſq; culpa eſt, quem-
piam ſuo labore defraudari, l. cùm oportet,
verſic.Sic etiam, vbi Gloſ.iuncta l.grauiùs, C.de
bon.quæ liber.Menoch.de præſump.lib.4.præſũp.
37.n.9. & Rot.Rom.apùd Salgad.in dec.ad ma-
teriam, de priuil. & concurſ.credit.dec.13.n.12.
7 † iniuſtumq; & dolendum reputatur, quòd
labores noſtri, ab alijs occupentur, & poſſi-
deantur, l.2.C.de alluuion.& Conſil.Gizzarell.
8 deciſ.6. nu.16. † quia labores pretio compa-
rantur, l.ſi conuenerit, §. 1. ff.pro ſoc. Can.ſunt
nonnulli 1.quæſt.1. vbi obſequia, & pecunia
parem inter ſe habent rationem, Andr.in cap.
1.nu.3.in fin.de feud.guard.& Reg.Rouit.quem
ſequitur Dom.Reg. de Marin.reſolut.iur.lib.2.
cap.102.n.3.

9 Hinc facilè reſultat, Petrum Leboff, qui
ſerica ſua induſtria laborando meliorauit,
ſuiſq; ſumptibus colorauit, eſſe ſuper illorũ
pretio omnibus alijs præferendum, quaſi la-
bores illi, & expenſæ adeò ſericis cohæreant,
& annexæ ſint, vt tantò minùs illa valere vi-
deantur, quantùm pro ſalario, ſeù mercede,
& expenſis ſoluendum eſſet, Bart.in l.quod di-
citur, ff.de impenſ.in res dot.fact. Rip.in l.priui-
legia, nu.23.ff.de priuil.credit.Afflict.dec.359.n.
1.& 2. & Grat.diſcept.forenſ.lib.2.cap.257.nu.
10 27. †Iſtaq; ratione Iudex pro ſuis ſportulis,
& Aduocatus, vel Procurator pro ſui patro-
cinij ſalario, cunctis præferuntur creditori-
bus ſuper rebus, & effectibus eorum patro-
cinio tutatis, debitumq; ſalarium conſequi
nõ impediuntur, etiam quòd ijdem effectus
feudales ſint, vel fideicõmiſſo ſubiecti, Bald.
in auth.excipitur, C.de bon.quæ lib. & l.fin.§.in
computatione, C.de iur.deliber.Molin.de Hiſpan.
primog..lib.1.cap.27. Intrigliol. de feud.cent.1.
quæſt.8.n.288.& cent.2.art.7. idem Intrigliol.
dec.16.n.29. Salgad.in labyr.cred.part.3.cap.9.
à n.14.cum ſeqq. qui loquuntur de ſalario ſu-
11 per feudis conſequendo, †ſicuti etiam de ſa-
lario ex bonis fideicommiſſo ſubiectis, Mar-
zar.de fideicomm. part.3. quæſt.67. Peregrin.in
eod.tract.art.50.n.19. Crauett.conſ.202.n.151.
Rot.diuerſ.dec.157.n.6.part.4.& Ludouiſ.deciſ.
197.n.4. quaſi tantùm abeſſe videatur ab ef-
fectibus, Aduocati, vel Procuratoris indu-
ſtria, & laboribus patrocinatis, quantum
pro illis perſoluendis expendendum eſſet,
Rot.Rom.poſt Salgad.

12 Similiter ſalarium inſtitoris, negotiorum
geſtoris, cuſtodis tabernæ, apothecæ, ani-
malium, vecturæ nauli, cunctis creditoribus
præfertur, ſi tamen ſuper ea re concurrant,
pro qua ſalarium debetur, Felician.de cenſib.
lib.3.cap.5.n.12.tom. 2. Gait.de cred.in Appen-
dice, cap.4.n.123. & in eodem cap.4. quæſt.11.
nu.1566.& 2013.Neguſ.de pignor.memb.3.6.
part.n.14. Menoch.de recup.poſſ.rem.11.n.8.Gi-
gaſ.de penſ.quæſt.39.n.10.alijq, apùd Caroc.de
loc.& cond.tit.de diſſormit. circà prælationem,
quæſt.5.n.4.fol.mihi 243.à t. latèq; Dom. Reg.
Capyc.Lat.conſult.117.per tot. vbi plura nota-
bilia ad rem cumulat occaſione cõtingentis
controuerſiæ, de qua apùd eum agebatur,
13 † an ſcilicet coadiutor cuiuſdam Rationa-
lis, qui curam computorum Illuſtris Domus
habebat, debuiſſet præferri pro ſuo ſalario
ſuper quadam pecuniarum quantitate libe-
rata hæredibus eiuſdem Rationalis pro ſuo
principali ſalario, eò quòd defuncti vxor
anterior, hypothecaria, & priuilegiata, pro
ſuo ſcilicet antephato concurrebat? Qua in
re ipſe Dom.Capyc.Latr. refert, per S.C. præ-
lationem coadiutori conceſſam fuiſſe, quaſi
tantò minùs exiſtere in pecunia videretur,
quãtum coadiutoris ſalarium importabat,
eandemq; deciſionem compilauit Dom. Reg.
Sanfelic.dec.113. & Thor.in compend.dec.in 2.
14 part.verb.Salarium debitum ex cauſa officij; †eſt
enim adeò debitum iſtis coadiutoribus ſa-
larium, vt eis perſoluendum ſit, etiam ſi de
eo non fuiſſet conuentum; modò tamen is,
cui ſeruitia exhibuit, ſolitus fuerit coadiu-
torem cum ſalario habere, de qua re com-
pacta eſt integra deciſio Rot. Genuæ 115. quæ
loquitur de factore, ſeu iuuene, qui merca-
tori deſeruiuit.

15 Fabri demùm, quorum opera, & induſtria
domus refecta eſt, omnibus præferuntur ſu-
per domo illa pro operibus, & laboribus, ex
l.interdùm cũ l.ſeq.ff.qui pot.in pign.hab.§.certè,
inſt.de rer.diuiſ.Hermann.Meyrer.de priuil.cre-
dit.lib.2.tit.9.n.21.Amat. Rodriq.de priuil.cre-
dit.part.2.art.4.n.12.ſequitur cit.Gait.de cred.
in Append. ad cap.4. n.132. optimè Addit. ad
Chriſtin. ad leg.Municip.tit.13.art.14.circà fin.
verſ. Quid dicendum ſit in Fabro murario, vel
lignario, ad quod allegat Pappon. lib.11.tit.
16 13.

16 13.*arreſt*.15. & *Char.lib*.2. *reſp*.79. † Imò ex
eodem *Char. lib*.10. *reſp*. 79. eadem *addit. ad
Chriſtin.vbi ſup*.deciſum refert per Sen. eiuſ-
modi Fabros murarios, vel lignarios, pro
ſuis operibus, & expenſis, præferendos eſſe
creditori anteriori ex cauſa cenſus, exiſten-
tis ſuper domo refecta, quod eſt notandum.
17 His omnibus licèt clientis iuſtitia firmiſ-
ſimè comprobetur, ex abundanti tamen
animaduerto, quòd creditum Petri, horum
ſericorum intuitu originem haber, non ſic
quantitates cæteris creditoribus debitæ, &
ex conſequenti ſuccedit doctrina *Rom. Sing*.
575. dicentis, quòd creditores, qui contra-
hunt cum aliquo mercatore, cauſa alicuius
certæ negotiationis, prçferuntur ſuper mer-
cibus, ea ratione peruentis, omnibus alijs
creditoribus, qui extrà negotium illud con-
traxerunt, ſequitur *Hieronym. Magon. deciſ.*
18 *Luccenſi* 1. Id, quod † ius noſtrum adeò cordi
habuit, vt ſummo ſtudio ſtatuerit, credito-
rem, qui contraxit cum mercatore pro mer-
caturis, & negotiationibus, quas Romæ ha-
bebat, non poſſe ſatisfieri ſuper mercaturis,
& effectibus, quos idem mercator habebat
in Ciuitate Florentiæ; nam ſuper illis eſt
priùs Florentinis creditoribus ſatisfacien-
dum, & ſi quid ſupereſſet, daretur creditori-
19 bus exiſtentibus Romæ; † Similiter ſi quis
exerceret mercaturam vini, & olei, nõ poſſet
ſatisfieri creditoribus contractis ratione
mercaturæ olei, ſuper mercatura vini, niſi
priùs ſatisfiat creditoribus, qui pro vino
contraxerunt, ſic notabiliter *Vlpian. in l. Pro-
curatoris* 5. §. *ſi plures, ff. de tribut. act*. & ibi ma-
giſtraliter *Paul. de Caſtr. n*. 1. pluraq; *Thor. in
comp. deciſ. tom*. 2. *verb. Creditor licèt poſterior,
circà fin. verſic. Tertiò præferendi ſunt, fol*. 119.
col. 2. *Dom. Conſil. Roſa conſult*. 8. *nu*. 60. Et ità
iuris, &c. Laus Deo, & B.V.

S V M M A R I V M.

Obligatio ab aliquo facta de certa quantitate, nè victus ad Iudicem duceretur, vel vt aliam contumeliam, moleſtiamq; euaderet, eſt inualida, n. 1. *Sed quomodò hoc procedat, & intelligatur, n*. 2.

Obligatio facta in beneficium alicuius, qui fuit in adiutorium promittentis, cui iniuria, aut violentia imminebat, valet, n. 3.

Sic etiam obligatio facta ad fauorem eius, qui fugitiuum ſeruum, aut bonorum raptorem indicauit, n. 4.

Vel eius, qui occultum legatum, aut hæreditatem denunciauit, & de ratione, n. 5.

Legatarius, pro lucro certat, ibid.

Fauorabilior eſt cauſa agentis, ad damnum vitandum, quàm eius, qui pro lucro certat, n. 6.

Nemo gratis tenetur alium adiuuare, vel beneficium ſinè mercede conferre, n. 7.

A R G V M E N T V M.

Promiſſionem alicuius quantitatis, factam à Gubernatoribus loci pij, in beneficium eius, qui hæreditatem eidem pio loco debitam, & vſq; tùnc occultam, denunciauit, validam eſſe, quàm breuiter, tàm firmiſſimè iuribus conuincitur. Pro R. Cathedralis Eccleſiæ Hebdomadario D. Michaele Angelo Faraldo.

C O N S I L I V M XLIII.

Reuerendus D. Michael Angelus Faraldus, Reuerendiſſimi Neapolitani Capituli vnus ex Hebdomadarijs, volens denunciare Dom. Gubernatoribus Sacrę Domus S. Mariæ Refugij huius Ciuitatis, quandam non cognitam, ſed eis debitam hæreditatem, ex teſtamento quond. Auguſtini Santoro, qui ipſam Sacram Domum hæredem inſtituerat, obtinuit promiſſionẽ duc. 200. pro dicta denunciatione, quorum 50. fuerunt manualiter ſoluti, reſtantes verò 150. fuerunt à Gubernatoribus ſolui promiſſi, ex effectibus eiuſdem hæreditatis, vigore concluſionis, & apocæ, iam verificatæ.

Cum effectu Sacra Domus, habita denunciatione, obtinuit decretum præambuli, ex teſtamẽto dicti Auguſtini, in Banca de Aueta, ac itidem, eidem tanquam hæredi, complures quantitates magni momenti, ad dictam hæreditatem ſpectantes, liberatæ fuerunt; Recuſant tamen moderni Gubernatores, ſoluere R. Clienti noſtro, reliquos duc.
150. prætendentes inualidam eſſe promiſ-
ſionem, tanquam hæreditatis amittendæ
1 metu extortam; † Quemadmodùm ſi quis ad
certam quantitatem ſe obligaret, nè petente
aduerſario, vinctus ad Iudicem duceretur,
vel vt aliquam aliam cõtumeliam euaderet,
vel vt iniuſtam moleſtiam euitaret, obliga-
tio eſſet inualida, & Iudicis officio reſciudi
quidem deberet, vt in *l. fin*. §. *ſi iuſto metu*, §.
ſi fœnerator, & §. *ſi quis quod aduerſario, ff. de
eo, quod met. cauſ.*
2 Sed in contrarium (quicquid ſit in foro
conſcientiæ, de quo conſulantur Theologi)
rogo Dominos meos reminiſcãtur, quatuor
caſus in hac materia conſiderari poſſe. Pri-
mus in obligatione, quæ fit metu iniuriæ,
violentiæ, vel iniuſtæ moleſtiæ euitandæ, &
iſto caſu, non eſt dubium, quin obligatio ſit
inualida, ſi eam ad fauorem illius ſtipuler,
à quo iniuriam, violentiam, vel moleſtiam,
mihi inſerri metuebam; & ità intelliguntur,

Digitized by Google

& procedunt iura nuper allegata, vt patèt
ex littera illorum,& ex traditis ibi per *Gloſ.*
& *DD.*

3 Secundus caſus eſt, quandò quis ad euadendam
iniuriam, violentiam, vel moleſtiã
ſibi imminentem, promittit quantitatem
alicui,qui ſit ſibi in adiutorium, & iſto caſu
obligatio eſt valida, & ſolutũ pro hac cauſa
non repetitur, quaſi quantitas illa, in beneficij,
& operis mercedem, cedere videatur,
*l.metum 9. §.ſed licèt vim, ff.cit. tit. de eo, quod
met.cauſ.*

4 Tertius caſus eſt, quandò quis ad damnũ
vitandum alicui ſe obligat; Veluti, *Si indices
mihi ſeruum meũ fugitiuum, vel furem bonorum
meorum, promitto tibi decem*, & iſto caſu licèt
obligatio, damni metu facta videatur, tamen
eſt valida, & nedùm quòd ſolutum pro
hac cauſa eſt, non repetitur, ſed quòd promiſſum
fuit, ſolui omninò debet, ad *tex.in l.
4. §.fin. ff.de condit. ob turp. cauſ.* ibi, *Si tibi ob
inditium dedero, vt fugitiuum meum indices, vel
furem rerum mearum, non poterit repeti quod
datum eſt, nec enim turpiter accepiſti*, & *Gloſ.*
ibidem,*verb.repeti*, dicit,*Imò cõuentum oportet
ſolui*, & cum hoc *tex.*concordat alius *tex.
Iuliani, in l.ſolent 16. ff.de præſcript. verb.* ibi,
*Solent qui nouerunt ſeruos fugitiuos alicubi celari,
indicare eos dominis, vbi celentur, quæ res non
facit eos fures. Solent enim mercedem huius rei
accipere, & ſic indicare, nec videtur illicitum
eſſe hoc, quod datur; Quarè qui accepit, quia ob
cauſam accepit, non timet condictionem. Quòd ſi
ſolutum quidem nihil eſt, ſed pactio interceſſit ob
inditium, hoc eſt, vt ſi indicaſſet, apprehenſuſq;
eſſet fugitiuus,certum aliquid daretur,videamus,
an poſſit agere; & quidem conuentio iſta non eſt
nuda, vt quis dicat, ex pacto actionem non oriri,
ſed habet in ſe negotium aliquod; ergò ciuilis actio
poteſt oriri.*

5 Vltimus caſus eſt, in obligatione, quæ fit
metu lucri amittendi (qualis eſt caſus, de
quo agimus) pro lucro enim certat, qui hereditatem,
ſiuè legatum, quærit obtinere,
*l.fin.§.licentiam, C.de hæred.act.l.fæminæ, C.de
ſecund.nupt.* & iſto caſu quàm fortiùs valida
obligatio cenſenda eſt, ad fauorem eius,qui
occultam hæreditatem, legatum, ſimileq;
lucrum, promittenti indicat; Etenim ſi quis
validè ſe obligat pro damno vitando, vt in
ſecundo, & tertio caſu conſiderauimus, valet
à fortiori obligatio,pro lucro captando,
6 † quia fauorabilior eſt cauſa illius, qui id
agit, nè damnum ſentiat, quàm eius, qui
agit, vt lucrum conſequatur, ad *tex.in l.qui
autem 6.ff.quæ in fraud.credit.& in l.fin. §.& ſi
præfatam, C.de iur.deliber. Capyc.Latr.conſult.*
7 117.*n.*57.& 58. † Et de omnibus prædictis,
alia generalis ratio poteſt aſſignari, quia
nempè, nemo tenetur alicui gratis adiuuare,
ac beneficium ſinè mercède conferre,*cap.
quoniam, verſic.Interpretamur,de ſent.excomm.
Gloſ.in l.culpa caret*, & ibi *Decl.n.4.de reg.iur.
Gloſ, in d. §.ſed licèt vim, verb. opere,* pluraq;
alia doctè ad propoſitum cumulat *Camill.de
Medi.cõſ.38.à n.22.vſq;ad 25.verſ.Senſit ergò.*

Ex quibus ſic iudicandũ ſpero pro cliente
noſtro, ſub correctione Dominorum S. C.
Laus Deo, & B.V.

In diſcuſſione cauſæ,licèt prędicta omnia
fuiſſent pro veris habita, tamen ex quo Sacra
Domus conuenta, non ſolùm propoſuit
contrà R.D. Michalem Angelum reconuentionem,
ſed etiam dicebat, quòd euentus
denunciatæ hæreditatis, non adeò fęliciter
cõtigiſſet, ſicuti à denunciante exageratum
fuit, proptereà prodijt ſententia, *quòd abſoluantur
ad inuicem*, referente Ill.Dom.meo D.
Antonio Nauarete, Marchione Latertiæ,
Regio Conſiliario, Neapolitanæ Menſæ, &
Capituli Delegato, apud Cuſtolum, tùnc
Scribam Cauſarum dictæ delegationis.

SVMMARIVM.

*Oblatio melior an ſit recipienda, re ſemel pro
certo pretio ſubhaſtata, referuntur* DD.*articulum
pertractantes,n.1.*

*Pactum adiectionis in diem, apponi poteſt à quolibet
in venditione rei ſuæ, quiduè illud pactum operetur,n.2.*

*Emens rem ſub pacto adiectionis in diem, non poteſt
re priuari ob meliorem oblationem, ſinè denunciatione,
quia pro eodem pretio nouiter oblato debet
præferri,n.3.*

*Eccleſia res ſuas vẽdere intelligitur, ſub pacto adiectionis
in diem, quod per 20. dies durat, quo tempore
durante, ſi melior oblatio ſuperueniat, recipienda
eſt,n.4. Etiam ſi tradita fuerit poſſeſſio rei
venditæ,n.5.*

Tex. in l.eos, qui auctione, C. de diuerſ. præd.
lib.11.*quo diſponitur, vt emptores bonorum Eccleſiæ,
adepta poſſeſſione, ſint ſecuri,nec poſſint per
meliorem oblationem inquietari,vel eſt correctus,
vel procedit tranſactis addictionum temporibus,
vel quandò res Eccleſiæ, fuit ſemel iuſto pretio
vendita,n.6.7.& 8.*

*Oblatio melior, fauore Eccleſiæ non accipitur, ſi res
iam fuit iuſto pretio vendita,* ſub n.8.verſic.Vel
rectiùs.

Iuſtum rei pretium quale dicatur,n.9.

*Eccleſia habet priuilegium addictionis in diem, non
ſolùm pro bonis proprijs, ſed etiam pro bonis ſibi
hypothecatis,n.10.*

*Fiſcus habet priuilegium adiectionis in diem, & ſic
vendita eius re, admittitur melior oblatio, intrà
tempora ſuperueniens,n.11.*

*Amplia, vt hoc ſit verum, etiam ſi res fiſco obligata
vendatur,n.12.*

*Item etiam in conductione operariorum, vt noua
oblatio minori mercede contenta, debeat intrà
tempora adiectionum admitti, n.13.*

*Demùm etiam in locatione temporali bonorum
fiſcalium,n.14.*

Dom.

Dom.Præſ.Veſin. in quadam ſua allegatione, ſcripſit addictionum tempora fauore fiſci,vel non eſſe vera, vel eſſe aliter intelligenda, n.15. Et pro ſua opinione adducuntur nonnulla iura, n. 16. Et reſpōdetur ad tex.in l.ſi tempora,C.de fid.inſtr. & iur.haſt.fiſcal.lib.10. n,17.

Authoe verò Dom. Veſin. ſententiam impugnat, & ſingulis illius fundamentis ſatisfacit, a n. 18. vſq; ad 27.

Adiectionum temporibus tranſactis,nō ſunt ampliùs nouæ oblationes, fiſci fauore recipiendæ, n.18.& 25. Niſi doceat fiſcus, ſe fuiſſe læſum vltrà dimidiam,n.19. Vel venditionem ipſam,malis artibus proceſſiſſe,n.20.

Adiectionum tempora, differunt à temporibus,intrà quæ, fiſci bona debent eſſe venalia,n.21.

Bona fiſci, vt legitimè vendantur, debent banniri, & præconizari,n.22.

Venditio ſub adiectionum temporibus celebrata,pura eſt, non conditionalis,n.23.

Afflict.deciſ.340.an ab vſu receſſerit,& in quibus caſibus procedat, & ſaluari poſſit, n. 24. vſquè ad 32.

Venditio rei fiſcalis non retractatur, niſi cum effectu exhibeatur melior oblatio,n.26.

Oblatio melior nunquam fiſci fauore admitti debet,ſi res illius ſemel fuit iuſto pretio vendita,n.28.

Oblatio melior eatenùs admitti debet, quatenùs ſit intrà latitudinem iuſti pretij,n.29.

Adiectionum tempora fauore fiſci, non aliò tendunt, quàm ad obtinendum iuſtum rei valorem,ibid.

Licitationes animoſæ, & calumnioſæ, non ſunt admittendæ,n.30.

Licitatio animoſa dicitur, quæ eſt vltrà latitudinem iuſti pretij,n.31.

Oblatio noua fiſci fauore non eſt admittenda, ſi primam in modico excedat,n.32.

De minimis non curat Prætor,ibid.

Oblatio noua fauore fiſci non eſt admittenda,niſi primam in ſexta excedat,n.33.

Quod eſt verum in quacunq; ſubhaſtatione,n.34.

Oblatio noua fauore fiſci, debet excedere primam in decima, antè traditam poſſeſſionem primo oblatori,& in ſexta, poſt traditam poſſeſſionem, ſeruata forma Prag.71.de offic.Procue.Cæſar. & ità deciſum per Collaterale Conſilium, in affictu Gabellæ Tabacci,n.35.

Dom.Ioſeph Canalis laudatur,n.36.

Oblationes meliores fiſci fauore, ſemper, & pluries recipiuntur intrà tempora addictionum, & ità practicatur, licèt iure communi ſancitum ſit, vt vnica vice melior oblatio ſit admittenda, nu. 37. & 38.

Licitatores bonorum fiſcalium, quandoq; inter ſe colludunt, & confœderantur, in perniciem Regalis patrimonij, & inuehit Author contrà illos, n.39.

REGIS NOSTRI CATHOLICI, eximia in ſubditos clementia encomiatur, & laudibus effertur,n.40.

Tempora adiectionum, in fiſco non ſunt iure præſtituta,n.41 Sed Accurſius voluit, vt eadem tempora pro Eccleſia ſtatuta,in fiſco locum obtineant, n. 43. Sed quid hodiè ex Pragm. Sanctione caueatur,n.44.

Oblatio noua priorem in decima, vel ſexta fiſci fauore, excedere debet, attenta tamen quantitate vnius anni, licèt conductio pro pluribus annis fuerit celebrata,n.45. Illiuſq, augumenti ſolutio in primo anno fieri debet, nec poteſt in ſingulos conductionis annos partiri,n.46.

Dilatio temporis ſolutioni adiecta, eſt in pretio, & quantitatem diminuit,n.47.

Solutiones diminutæ, incommodum creditori afferunt,n.48.

Oblatio melior, quæ priorem in ſexta, vel decimam, excedere debet, attenta quantitate conductionis vnius anni, ſeruata forma Peagm. quomodò ſit regulanda, ſi conductio in plures annos facta ſit, pro diuerſis, ac diſſimilibus quantitatibus, ſubtiliter, ac latè examinatur, à n.49.vſq; ad 54.

Eccleſia quoàd tempora addiectionum,eſt fiſco magis priuilegiata,n.42.

Quantitas minor, mediocris, vel maior, attendenda ſit, in ambiguitate quantitatum, n. 51. Author concludit, eſſe coaceruandas omnes diſpares quantitates, poſteaq; in totidem portiones diuidi, illarumq; vna attendi debebit, nu. 55. Vbi ponitur pulcrum exemplum.

Appretiatores plures, ſi in appretio non concordent, tùnc omnes quantitates ſingillatim in apprettijs deductæ, ſimul coaceruari [debent], & poſteà in tot æquas portiones diuidi, quot fuerunt appretiatores, vnaq; ex eis portio, erit iuſtus valor,n.56.

Teſtes ſuper quantitate diuerſimodè deponentes, quomodò debeant ad concordiam reduci,n.57.

Licitator primus an pro eodem pretio præferatur ſecundo licitatori plus offerenti, negatiuè,n.58. Sed contrà,n.59. Authoe verò diſtinguit,n.60.

Oblatio melior minoris fauore indiſtinctè recipienda eſt,n.61. Etiam ſi noua oblatio primam in modico excedat, quaſi qualibet minima læſio ſufficiat,nu. 62.63.64.

Minor reſtituitur ad lucrum captandum,n.64.65.

Authoe verò à prædictis diſcedit, & falſum eſſe putat, vt qualibet noua oblatio ſit indiſtinctè recipienda fauore minoris,n.66. Sed tùnc tantùm cùm noua oblatio eſſet intrà latitudinem iuſti pretij, aliter plurima ſequerentur abſurda latè congeſta,n.67.

Textus in l.& ſi ſinè, §.quæſitum, ff.de minoribus, procedit quandò res minoris partibus colludentibus vendita fuit,n.68.

Minores ad lucra reſtitui quomodò, & quandò ſit verum,n.69.70.

Lucrum non ſolùm dicitur quandò aliquid de nouo acquiritur, ſed etiam quandò aliquid amiſſum recuperatur, eodem n.70.

Reſtitutio ex priuilegio mineris ætatis, conceditur, etiam ſi minor eſſet læſus longè infrà dimidiam iuſti pretij,n.71.

Duo ſpecialia non poſſunt concurrere circà idem ſubiectum, eodem n.71.

Oblatio melior primam in modico excedens,etiam mi-

minoris fauore non eſt recipienda,n.72. Et ſic primam excedere debet ſaltem in ſexta,n.74.

Reſtitutio minoribus eatenùs aduersùs venditionem conceditur, quatenùs conſiderabile damnum ex venditione cauſatum ſit,n.73.

Tempora adiectionum fauore minorum ſunt viginti dierum, ad inſtar Eccleſiæ,n.75.

Oblatio melior recipienda eſt fauore Vniuerſitatis, cuius res vendita, vel locata fuit, n.76. Sed Author *inuehit contrà iſtam opinionem, nu.78. & 79. Et contrarys rationibus reſpondet, n.80. 81. 82.*

Incanti Scriptores, rem radicitùs non examinantes, reprehenduntur,n.77.

Oblatio melior recipienda eſt fauore Vniuerſitatis indefenſæ, cuius bona ſinè ſolemnitatibus, & colluſiuè vendita, vel locata fuerunt,n.83.& 84.

Vniuerſitatum bona non poſſunt immaturo tempore vendi, vel locari,eodem n.84.

Thorus *non eſt Author integræ fidei, in compilandis deciſionibus,n.85.*

Vniuerſitates hodiè potiuntur priuilegio adiectionis in diem, pro venditione, vel locatione rerum ſuarum, & ad meliores oblationes admittuntur, notabili quidem ratione, noniter ab Authore *ponderata, n.86.*

Fiſcalia onera fuerunt Iure Codicis *cognita, & introducta,n.87.*

Vniuerſitatum Regni Status anguſtiſſimus refertur, n.88.

REX NOSTER CATHOLICVS, multa Regni Vniuerſitatibus, relaxare dignatus eſt,n.89.

Oblatio melior poſt rei venditionem, eſt recipienda, fauore patrimony decocti,n. 90. Sed Author *recedit ab hac opinione, nu. 91. Excepto ſi creditor poſterior,qui excluderetur, eſſet minor, fiſcus,vel Eccleſia,n.92.& 94. Et confutatur* Dom.Reg. de Marin.*n.93.*

Authoritas haſtæ fiſcalis, facilè conuelli, & deludi non debet, n.95.

Oblatio noua recipi non poteſt,tranſacto termino ſtatuto ad offerendum, etiam momento poſt, n. 96. Sed hoc procedit in temporibus addictionum ſpectantibus ex pacto, ſecùs in temporibus ſpectantibus ex lege, quia ſi expirauerint, poteſt nihilominùs die ſequenti, noua melior oblatio exhiberi,n. 97.& 98.

Melior oblatio non ſolùm conſideratur propter augmentum prety, ſed etiam attenta breuiori, ac faciliori prety ſolutione, plenè n.99.& 100.

ARGVMENTVM.

Addictionum tempora, quotuplicia ſint, quantum durent, quibuſq; perſonis competant,quotidiana,& ſubtilis materia, ad deciſionem frequentiſſimæ Quæſtionis, an & quandò,ſemel legitimè licitata re Eccleſiæ, fiſci, & minorum, poſſit admitti noua melior oblatio, quidue etiam de Vniuerſitatibus,& patrimonijs,creditorum mole grauatis, decidendum ſit, vtiliſſimè demonſtratur.

CONSILIVM XLIV.

QVanquàm clientis nomen,pro quo præſens Conſilium typis mando, reticeam, mille tamen habet clientes (quorum nomina recenſere tædioſum eſſet) pro quibus verè millies ſuper eodem negotio conſului, paucorum ſpatio annorum, quibus Forenſis ſolicitudo me tenuit;Quinimò rei frequētia me tutò ſuadet, labores hoſcè meos, hoc loco imperitiſſimè coadunatos, propè infinitos clientes,fore habituros. Quotidiana enim, nec hactenùs plenè examinata, re-
1 ctèq;intellecta quæſtio eſt,† An re ſemel ſubhaſtata, pro certo pretio, audiendus iterùm ille ſit, qui nouam meliorem exhibet oblationem? Articulum hunc infiniti Authores examinare ſtuduerunt, inter quos pluribus omiſſis, ſunt videndi *Afflict.deciſ.*340.& ibi *Vrſill.Guid.Pap.deciſ.*536.*Franciſ.Marc.deciſ.* 565.*Capyc.deciſ.*36.& ibi *Maſull.Valaſc.deciſ. Luſitan.*37.*Magon.deciſ.Florent.*132.*Maſtrill. deciſ.*84.*Dom.Reg.de Pont.de poteſt.Proreg.tit.* 5.*de regal.impoſit.*§.4.*Guttier.pract.quæſt.ciuil. lib.*1.*cap.*38. *Dom.Cōſiliar.Staiban.lib.*1.*reſol.* 20.*Salgad.in labyrinth.credit.tom.*1.*part.*2.*cap.* 2. *Nigr.in tract.de ſubhaſt. cap.*7. §.7. & 8. & *cap.*9.*Dom.Reg.de Marin.reſolut.iur.lib.*1.*cap.* 46.& 74.*Dom.Conſiliar.Theodor.allegat.*45.*à n.*27.& *Dom.Reg.Capyc.Latr.conſult.*5.& 27. Quia tamen totum negotium Cæſareo iure apertiſſimè diffinitur, eapropter, non quòd Authores in ſuis Codicibus dixerint, ſed quid à legibus ſancitum ſit (iuxtà ſolitum Inſtitutum) diſtincta ſerie expediam.

Præmitto itaq; nouas meliores oblationes,eatenùs recipi poſſe,quatenùs vēditioni competant tempora adiectionum, quæ quidem duplici modo cōpetere poſſunt,nempè
2 ex pacto, & ex lege. † Ex pacto, quodcunq; bonorum genus,cuiuſcunq; perſonę priuatę vendi poteſt, cum in diem addictione, tali modo, *Ille fundus centum eſtò tibi emptus, niſi quis intrà Kalendas Ianuarias proximas, meliorem conditionem fecerit,* ità *Paulus in l.*1.*ff.de in diem addict. gloſ.in l.ſi tempora,C.de fid.inſtr. & iur.haſt.fiſcal.lib.*10.iſtoq; caſu, certiſſima concluſio eſt, quòd vbicunq; noua oblatio, priori vberior exhibetur, venditio reſoluitur, in eumq; vendita res transfertur, qui meliorem rei, & domini conditionem facit,
3 † ſi tamen primo emptori, melior oblatio fuerit denunciata, etenim ſi vellet quantitatem, quam alius addidit, ipſe quoq; adijcere, vtiq; præferretur, *l.neceſſe autem* 11. *ff. cit.*

cit.tit. ipſamq; denunciationem, ex præciſa
neceſſitate requiri, docet *Amles*, quem ſe-
quitur *Dom. Reg. Rouit. conſil.*49. *nu.*8. *lib.*2.
nec opus habet (vt aliqui putant) ad finem
obtinendi prælationē, aliquid vltrà offerre,
ex *l.licèt autem* 10. *eod.* ibi, *Licèt autem vendi-
tori, meliore allata conditione, addicere poſteriori,
niſi paratus ſit plus adijcere prior*, quia illud,
plus, in *tex.* poſitum, non intelligitur de alio
pluri, quàm de eo, quòd ſecundus, nouuſq;
oblator obtulit, alioquin ſi quid vltrà offer-
re teneretur, rem prælationis iure, non ob-
tineret, ſed pro ſuo nouo additamento, &
ſic iſta *l.licèt*, pugnaret cum ſequenti *l.neceſſe
autem*, qua expreſsè cauetur, vt abſq; noua
addictione, primus emptor præferatur pro
eodem pretio, quòd ſecundus, nouuſq; obla-
tor auxit, quod eſt indubitatum, ex *l.fin.in
fin.C.de locat.prædior.ciuil.lib.*11.& patebit ex
dicendis inferiùs de fiſco. Plura alia circà
hæc adiectionum tempora, ex conuentione
competentia, poſſent afferri, quæ ſub *cit.*pe-
culiari *tit.* continentur, ideóq; ea omiſſa
facio.

Ex lege autem, addictionum tempora
venditionibus ineſſe ſolent, fauore Eccleſiæ,
fiſci, minoris, & vt alij credunt, fauore etiam
Vniuerſitatum, & patrimonij decocti, &
naufragantis, propter creditorum concur-
ſum.

4 Reſpectu Eccleſiæ, expreſſam Iuſtiniani
Conſtitutionem habemus, in *auth.hoc ius por-
rectum, C. de Sacroſanct. Eccleſ.* qua cauetur,
bona Eccleſiæ cùm venduntur, habere priui-
legium addictionis in diem, & addictionum
tempora, viginti dierum ſpatio durare, ta-
liter, vt intrà terminum illum quiſq; audi-
tur, qui meliorem Eccleſiæ conditionem ef-
ficere vult, vberiorē exhibendo oblationem,
cuiuſq; Imperialis Conſtitutionis verba, tan-
quàm pia, & Eccleſiæ fauorabilia, reperio
fuiſſe canonizata, per *tex.in Can.hoc ius porre-
5 ctum* 10.*quæſt.*2. † Id, quod verum eſſe arbi-
tror, etiam ſi emptori rerum Eccleſiæ, fuerit
tradita poſſeſſio, etenim durantibus addi-
ctionum temporibus, hoc eſt durante ter-
mino viginti dierum, ſi melior ſuperueniret
oblatio, eſſet vtiq; admittenda, expulſo pri-
mo emptore, cui perpriùs fuit res liberè tra-
dita. *Gloſ.in l.ſi tempora, C.de fid. inſtr. & iur.
6 haſt.fiſcal.lib.*10. † Itaq; concluſio nequaquā
conturbatur, ex diſpoſitione *tex.in l.eos, qui
auctione* 4. *C. de diuerſ. præd. lib.*11. vbi habe-
tur, emptorem bonorum Eccleſiæ, & Tem-
plorum, ſtatim adepta rei poſſeſſione ſecu-
rum eſſe, neq; poſſe, ob nouam meliorem
oblationem inquietari, ibi, *Eos, qui auctione
fundorum iuris patrimonialis, ſiuè Templorum,
poſſeſſores effecti ſunt, vel fuerint, firmum domi-
nium tenere decernimus, nè vlterius vacillet
vniuſcuiuſq; poſſeſſio, ſed teneat quiſq; ius pro-
prium, quod dato pretio roboratum eſt, vel fuerit.*

7 † Quià *tex.* iſte (vt aduertit *Io: de Plate.* ibi)
eſt correctus, ex noua diſpoſitione iuris Au-
thenticorum, *in d.auth.hoc ius porrectum*; iſtaq;
opinio, hanc correctionem admittens, po-
ſita eſt per *Gloſ.marginalem, in ea.d.l.eos, qui au-
8 ctione.* † Mihi tamen cordi non eſt, has corre-
ctiones, tam facili negotio admittere, ideóq;
rectiùs arbitrarer, legem hanc, nouas me-
liores oblationes, Eccleſiæ fauore, ac in ven-
ditione bonorum illius non admittentem,
vel intelligi, tranſactis addictionum tempo-
ribus, vt tùnc venditio firma remaneat, ſitq;
emptor perpetuò ſecurus, nè in poſterùm,
vlla poſſit vlteriori oblatione inquietari,
Vel rectiùs, quandò à primo emptore, & per
primum actum, fuit res Eccleſiæ, iuſto pretio
venundata, tùnc enim viderentur ceſſare ad-
dictionum tempora, quaſi ceſſet eiuſdē legis
ea tempora concedentis intentio, quæ fuit,
nè Eccleſia læderetur; nec ampliùs iuſtitiæ
cultrix eſſet nuncupanda, ſi poſtquàm iuſto
pretio rem ſuam vendidit, meliorem obla-
tionem admitteret, quaſi videretur ad iniu-
ſtum lucrum aſpirare, fouendo animoſas li-
citationes, quæ ſtatim tales nuncupantur,
cùm iuſti valoris metā excedunt, iſtaq; opi-
nio fuit *Gloſ. in d.Can.hoc ius porrectum, verb.
vt plus*, quam ſingularem appellat *Roman.ſin-
gul.*762. *Tu ſcis, &c.* & ibi *addit.* eumq; ſequi-
tur *Boer.deciſ.*248. *ſub nu.*2. *verſic. Maximè in
rebus Eccleſiæ*, qui locum *Roman.* allegat *ſin-
gul.*758. addo *Franciſ.Marc.d.deciſ.*565. *ſub n.*
3. *in fin.* & *Rebuff.tract.de præon.gloſ.fin.n.*19.
& licèt *n.*20. dicat, Rectores Eccleſiarum,
malè ſe gerere, ſi rem Eccleſiæ plus offerenti
non tradant, hoc tamen intelligi oportet,
quandò ſuperueniens augmentum, verùm
rei valorem non excedit, ad tradita in ſimili
per *Lanar. Iun.in addit.ad patruum, §.ſed etiam
res, cap.*1. *nu.*46. & 47. *per quos fiat inueſtitura*,
& *Io:Camill.Cacac.* apùd *de Marin.tom.*3. *alle-
9 gat.*82. *n.*.... † Dicitur autem iuſtus valor rei,
ille, qui capit redditus eiuſdem rei, ſpatio
viginti quinque annorum, & ſic domus, ex
qua ſingulis annis percipiuntur centum pro
penſione, valeret in proprietate duc. 2500.
Gloſ.in d.Can. hoc ius porrectum, verb.diſtrictè.
10 † Demùm vtiliter animaduerto, quòd non
tantùm res propriæ Eccleſiæ, ſed etiam res
Eccleſiæ hypothecatæ, ſi ipſa inſtante vēdan-
tur, habent idem priuilegium adiectionis in
diem; itaq; ſi petente Eccleſia creditrice in
duc.1000. venderetur fundus hypothecatus
pro duc. 800. & intrà viginti dies addictio-
num, ſuperueniret vberior oblatio, qua Ec-
cleſiæ creditricis conditio melior efficitur,
eſſet vtiq; recipienda, non obſtante, quòd
emptori, rei poſſeſſio tradita fuiſſet (dùm
tamen illa melior oblatio, non ſit animoſa,
ſed intrà latitudinē iuſti pretij, vt diximus)
quod mihi ſuadeo, ex *Gloſ.in l.ſi tempora, C.
de fid. inſtr. & iur. haſt.fiſcal. lib.*10. quæ licèt
loqua-

Digitized by Google

loquatur in fiſco,vt etiam pro bonis ſibi hy-
pothecatis , habeat tempora addictionum,
tamen à fortiori debet procedere in Eccle-
ſia, quæ quoad hæc tempora addictionum,
eſt magis priuilegiata,quàm ſit fiſcus,vt pa-
tebit infrà *n.41.cum ſeqq.*
11 Fiſcus etiam potitur hoc priuilegio addi-
ctionis in diem, ſi fiſcales res vendi contin-
gat, ex diſpoſitione dictæ *l.ſi tempora,* iuncta
l.Lucius,§.fin.ff.ad municip.& l.fin.ff.de iur.fiſ.
Ideóq; ſi vberior ſuperueniat oblatio, fiſci
conditionem meliorem faciens, eſſet dubio
procùl recipienda,quaſi ipſi vēditioni ineſſe
videatur cōditio, niſi alius plus offerat, *Lar-
rea allegat.106.n.8.vol.2. Renat.Chopin.de de-
man.Franc.lib.3.cap.29.nu.29.& Salgad.in la-*
12 *byrint.credit.part.2.cap.2.n.95.*†& non ſolùm
prædicta militant, cùm res ad fiſcum domi-
nij iure pertinens venditur, ſed & cùm lici-
tatur fundus fiſco hypothecatus, quia,vt ſa-
tis illi fiat, idem priuilegium adiectionis in
diem, pro hac venditione obtineret, *Gloſ.in
d.l.ſi tempora,* & *Dom.Reg.de Pont. de poteſtat.*
13 *Proreg.tit.4.de regal.impoſit.§.5.nu.42.*†Rur-
sùs habet locum memoratum iuris priuile-
gium adiectionis in diem fauore fiſci, non
tantùm ad augendum iuſtum valorem rei à
ſe venditæ, ſed & cùm operarios ad aliquod
opus perficiendum cōducit,quia cùm ſoleat
merces licitari, vt is ad opus admittatur,
qui illud minori ſalario, & diſpendio, ſe fa-
cturum fiſco offert, idcircò re licitata, ad-
mitteretur profectò alia oblatio, ſalarij, &
diſpendij diminutionem continens, *Franciſ.
Auiles in cap.31.Prætorum, verſic.fin.num.11.*
14 quem ſequitur *Maſtrill.deciſ.84. nu.7.* † De-
mùm in locatione etiam rerum fiſcalium,
locum ſibi vindicant tempora adiectionum,
modò tamen locatio ſit temporalis,nō verò
perpetua, ſicuti communiter *DD.* conclu-
dunt, ex *l.fin. C. de locationibus prædior. ciuil.
lib.11.* & *Gloſ.in d.l.ſi prædia,verſic.Item in
locationibus fiſcalibus.*
15 Scio tamen vrgere contrà prædicta non-
nulla iura, ex quibus ingenioſè, ſed fallaciſ-
ſimè *Dom.Reg.Vrſin.*in quadam cōtingentia
exiſtimabat, adiectionum tempora, in ven-
ditione, & locatione rerum fiſcalium,vel nō
eſſe vera,vel aliter, quàm à *DD.*interpretata
ſunt, eſſe intelligenda,vt patet ex eius erudi-
tiſſima allegatione, quam curauit imprimi
Dom.Reg.de Marin.reſolut.iur.lib.1.cap.147.d
16 *n.12.ad fin.*†nam quòd nō ſint vera,adducit
tex.in l.ſi minori,C.de iur.fiſc.lib.10. vbi rei fi-
ſcalis, perfecta venditio, non aliter reſcindi-
tur, quàm ſi dolo, fraude, vel inſidia, cele-
brata ſit; Rursùs *tex.in l.de contractu 3.C.de
reſcind.vēdit.*vbi fiſco, à perfecta rei ſuæ ven-
ditione recedere prohibetur; poſſet tertiò
addi *tex. in l. eos, qui auctione 4. C. de diuerſ.*
17 *præd.lib.11.*vbi ſimiliter habetur. †Quod au-
tem *tex.in d.l.ſi tempora,*cum cōcord.quibus
meliores oblationes recipiendas eſſe, fauore
fiſci ſancitur, debeat aliter intelligi, ipſe
Dom.Vrſin.loc.cit.n.25. ponderat, tempora
addictionum capi debere,pro illo temporis
ſpatio,intrà quod res fiſcales de iure venales
eſſe debent, quo tamen tranſacto, & vendi-
tione ſemel perfecta, inquit, de cætero ab ea
recedi non poſſe,nouamq; oblationem eate-
nùs recipi debere, quatenùs illa ſuperueniat
intrà reſiduum temporis primi termini.
18 Verùm difficultates iſtæ,quanquam à do-
ctiſſimo viro excitatæ, nullū habent robur;
nam prima,vt non liceat à perfecta ſemel rei
fiſcalis venditione recedere,eſt vento leuior,
procedunt enim iura in contrarium allata,
quandò poſt celebratam venditionem, ſunt
etiam tranſacta addictionum tempora,quaſi
tùnc tantùm,& non antè perfecta,& irretra-
ctabilis venditio dicatur, ex *l.2.ff.de in diem
addiction.* iſtoq; caſu, ſi velit fiſcus à perfecto
contractu reſilire,neutiquam poſſet,non ſub
prætextu nouæ vberioris oblationis, cùm
tranſiuerint tempora addictionum, ex *cit.l.*
19 *eos, qui auctione*, non etiam ſub prætextu læ-
ſionis, quia eiſdem temporibus tranſactis,
opus habet fiſcus, docere ſe vltrà dimidiam
fuiſſe læſum,ad inſtar priuati,vt inquit *Gloſ.*
20 *in d.l.de contractu,*†vel docere, res ſuas dolo,
& inſidia venditas fuiſſe,ex *d.l.ſi minori;*Non
benè tamen ex his,ſimilibuſq; iuribus infer-
tur, addictionum tempora, in venditione
rerum fiſcalium, locum non obtinere,vt pu-
tauit *Dom. Vrſin.* contrà notoriam diſpoſi-
tionem *d.l.ſi tempora,* cum concord. ſup. ad-
ductis *n.11.*
21 Secunda etiam difficultas faciliori nego-
tio tollitur, etenim idem *Dom. Præſ. Vrſin.*
credit,addictionum tempora,non differre à
temporibus, intrà quæ res fiſcales debent
eſſe venales, ſed imò eſſe idem in ſubſtantia,
taliter, quòd expiratis temporibus ad præ-
conizanda bona, intrà quæ illa dicuntur eſſe
venalia, vlteriori temporis beneficio, fiſcus
non potiatur, ad effectum recipiendi nouas
meliores oblationes, quod mihi à nemine
ſanæ mentis viro,videtur eſſe affirmandum,
22 † nam bona fiſci, cùm diſtrahuntur, perne-
ceſsè debent eſſe aliquo temporis intereſti-
tio venalia, & talia effici, bannis, & præco-
nijs, adeòq; hæc ſolemnitas requiritur, vt
omiſſa, venditionem ipſo iure irritet, *l.1.&
2.C.cit.tit. de fid.inſtr. & iur.haſt.fiſcal. lib.10.
Alberic.* quem ſequitur *Maſtrill.deciſ.84. n.6.*
Ergò differunt, & diſtinguntur inter ſe tem-
pora, intrà quæ res fiſcales debent eſſe ve-
nales, à temporibus addictionum; quod for-
tiùs comprobatur ex diuerſitate effectuum,
nam omiſſio ſolemnitatum,quarum vigore
res fiſcales dicuntur effici venales, prorsùs
irritat venditionem, quaſi fraude, & inſidia
23 proceſſerit,vt ſuprà diximus; tempora†au-
tem addictionum, faciunt validā, & puram
ven-

venditionem, reſoluendam tamen, ſi melior
oblatio ſuperuenerit, *d.l.2.de in diẽ addiction.*
ſicq; fari neceſsè oportet, tempora additio-
num, competere, & currere non à die, quo
cœpit res eſſe venalis, ſed à die celebratæ
venditionis, dùm non aliò tendunt, quàm
ad reſoluendam iam factam venditionem,
ex cauſa melioris ſuperuenientis oblatio-
nis.

24 Hinc tandem reſoluuntur authoritates
per *Dom.Vrſin.* adductæ, præſertim authori-
tas rei iudicatæ; apùd *Afflict. deciſ.*340. vbi
pro Tribunali ſedente toto S.C. & Reg. Ca-
mera, teſtatur fuiſſe denegatã reſtitutionem
fiſco, qui iam ſolemniter arrendauerat in-
troitus ſalium Regni, non obſtante, quòd
fiſci Procurator allegaſſet, ſe reperire me-
25 liorem oblationem; † Nam primò creden-
dum eſt, quòd in contingenti caſu illius de-
ciſionis, tranſiuerint iam tempora additio-
num, & ſic iure merito viſum fuit, taliter de-
26 cernere. † Secundò in illo caſu, nulla fuit me-
lior oblatio cum effectu exhibita, ſed ſolùm
per fiſcum iactabatur, reperiri alium, volen-
tem plus offerre, vt benè aduertit *Muſcatell.*
27 *in prax.lib.2.par.3.gloſ.vendantur,n.*60. † Ter-
tiò tandem, quandò omnia prædicta ceſſa-
renr, non eſt faciendum fundamentum ſup.
cit. deciſ. Afflict. tanquam communiter con-
futata, nam præualet hodiè contraria iudi-
candi conſuetudo, teſte *Muſcatell. vbi ſup.n.*
57. eamq; latè impugnant *Dom.de Pont.d.tit.*
5.§.4.*n.*48. *vſq; ad* 62. *Parlador.rer.quotid.lib.*
*2.cap.fin.*5.*part.*§.13.*n.*14. *Dom.Staiban.citat.*
*reſolut.*20. *nu.*25.26.*&* 69. *cum ſeqq.* & *Dom.*
*Capyc.Latr.cit.conſult.*5.*à n.*12.

28 Poſſet verò optimo iure practicari *Afflict.*
deciſ. & opinio *Dom.Vrſin.* in duobus caſibus.
Primò, ſi bona fiſci eſſent non ſolùm ſolem-
nirer, ſed iuſto pretio diſtracta, aut locata,
tùnc enim nullo pacto eſſet admittẽda, noua
melior oblatio, *Reg. Tapp. de iur. Regn.lib.*6.
*tit.de loc. & conduc.rer.fiſcal. fol.*36. *verſic.Sed*
quia tempore, quo ego interueniebam, quem ſe-
quitur *Dom.Reg.de Marin.cap.*46.*lib.*1. & per
29 conſequens non haberent locum † tempora
additionum fiſco indulta, quaſi non aliò
tendant, quàm quòd ad obtinendum iuſtum
rei pretium, ſicuti euidẽter probatur ex *tex.*
in d.l.ſi tempora, in illis verbis, *Adi Rationalem*
noſtrum, & iuſtam vberioris pretij oblationem
admittat. Sicq; potiſſimùm inſpiciendum
eſſet, an ſuperueniens licitatio, ſit necnè in-
trà latitudinem iuſti valoris, proùt ſentit
30 *Afflict.loc.cit.n.*3. dicens † non eſſe attenden-
das, admittẽdaſq; calumnioſas, & animoſas
licitationes, communiter *DD.in l.ad officium,*
C.commun. diuid. Tiraquell.de retract.lignager.
§.1.*gloſ.*18.*nu.*2. & *Nigr.in tract.de iudicial.pi-*
31 *gnor.vendit.cap.*6.§.1.*n.*27.*fol.*156. Ipſeq; † in-
diſtinctè, ac in omni quacunq; licitatione,
animoſas, & calumnioſas oblationes, eas
eſſe exiſtimarem, quæ iuſti rei valoris me-
tam excedunr, proùt apertiſſimè ex prædi-
ctis deducitur.

32 Secundò poſſet procedere *deciſ. Afflict.* ſi
modicum pretij augmentum, fiſcus ex noua
oblatione obtineret, quia (vt ipſe inquit *n.*1.
& 4.) modicum lucrum non eſt iuſta cauſa
reſtitutionis, cùm de modicis nõ curet Præ-
tor, *l.ſcio,ff.de reſtit.in integr.l.ſi oleum,*§.*fin.ff.*
de dol.mal. iſtamq; opinionem, retinent alij
mox allegandi, dùm dicunt, quòd tam pro
fiſco, quàm pro Eccleſia, & minore, quorum
bona ſub haſta diſtracta fuerunr, nõ admit-
tatur modica læſio, & ſucceſſiuè noua obla-
33 tio, priorem in modico excedentem, † niſi
ad minus læſio ſit in ſexta parte, ipſaq; noua
oblatio, priorem pariter in ſexta excedat,
veluti ſi fuit vendita res 60. oportet, quòd
nouus licitator offerat 70. ità *Bar.in l.duo ſo-*
cietatem,§.*arbitrorum. verſic. Quæ dicatur par-*
ua, aut maxima cauſa, ff.pro ſoci.Vrſill.ad Afflic.
*cit.deciſ.*340.*nu.*8. *Franch.deciſ.*120. *Maſtrill.*
*deciſ.*84.*n.*8. *Dom.Reg.de Pont.loc.ſup.cit.n.*6.
15.16.32.33.*&* 34. *Thor.in compend.dec.tom.*
2. *verb.Vniuerſitas an gaudeat, circà fin. Conſil.*
*Theodor. allegat.*45.*ſub nu.*29. *&* 30. *verſic.Si*
prætendit, videnduſq; *Salgad.in labyrint.credit.*
34 *tom.*1.*part.*2.*cap.*2.*n.*8.*&* 9. † qui omnes hoc
verum eſſe indiſcriminatim docenr, in qua-
cunq; perfecta ſubhaſtatione, vt alterius
vberioris oblationis prætextu non retracte-
tur, niſi prioris emptoris oblationem in
35 ſexta excedat; † quod tamen hodiè reſpectu
fiſci aliter ſe haber, nam ſi antè traditam rei
licitatæ poſſeſſionem, velit quis intrà 40.
dies offerre, teneretur decimam excedere,
ſin autem capta poſſeſſione, vellet alius lici-
tatę rei pretium meliorare, ſextam ſuperad-
dere deberet, ſicuti cautum fuit per *Pragm.*
Dom. Comitis de Mõterey Regni Proregis,
de anno 1631. vt in *Pragm.*71.*de offic.Procur.*
Cæſar. quę in currenti menſe Februarij huius
anni 1673. fuit practicata per Collaterale
Conſilium, referente Regia Camera in affi-
ctu Gabellæ Tabacci, cuius cùm noui Ar-
rendatores poſſeſſionem obtinniſſent, com-
paruerunt intrà trimeſtre tempus alij obla-
tores, qui fuerunr prima vice excluſi, eò,
quòd eorum oblatio, primam nouorum
36 Arrendatorum in ſexta non excedebat, † pa-
trocinante contrà iſtos nouos oblatores,
Domino Ioſepho Canale meo in ſtudijs ſo-
dali, Regiæ Cameræ ſtrenuo, ac vnico cauſa-
rum Patrono, omni virtutum genere, ac
morum ſuauitate ornatiſſimo.

37 In eadem etiam contingentia affictus Ga-
bellæ Tabacci, vidimus per idem Supremum
à latere Pręrorium practicatum, & quotidiè
in cunctis alijs Gabellarum, fiſcaliumq; in-
troituum conductionibus, practicari cerni-
mus, quòd durantibus additionum tem-
poribus, nouæ meliores oblationes, non ſe-

Digitized by Google

mel, ſed pluries, atq; reiteratis vicibus admittantur, iſtoq; iure prudentiſſimi Regalis Patrimonij Magiſtratus, Spectabileſq; Regiam Cancellariam Regentes ſapientiſſimi
38 vtuntur; †Id, quod & ſi videatur eſſe contrà *tex.in l.2.& ibi gloſ.C.de locat.prędior.ciuil.* vbi durãtibus temporibus addictionum fauore fiſci, vnica tantùm, non vlterior pinguior oblatio, admitti ſancitur, prout etiam aduertunt *Gloſ.in d.l.ſi tempora, C.de fid.inſtr. & iur.haſt.fiſcal.lib.10.& in d.l.eos,qui auctione,in*
39 *fin.C.de diuerſ.pręd.lib.11.* †hoc tamen, iuſto, prudentiq; cõſilio, nequaquam practicatur, ad euitandam ſcilicèt fraudem, quæ in venditionibus, & locationibus rerum fiſcalium, poſſet committi, ni competenti temporis intereſtitio, in *d.Pragm.* ſtatuto, aditus omnibus pateret, nouiter offerendi, & licitandi, & faxit Deus, quòd quandoq; auiditas, & malitia ſubditorum, non vincat ſuperiorum vigilantiam; ſolent enim offerentium, & cõcurrentium factiones, inter ſe confœderari, & deteſtabili colluſione, Regalẽ ſubſtantiam modico pretio vſurpare, & proprium, priuatumq; patrimonium, indirectis, iniuſtiſq; medijs impinguare, vt breui tempore adeò diuitijs polleant, vt impoſſibile videatur ad eam metam, abſq; manifeſta furti nota per-
40 ueniſſe, peccantes contrà iuſtitiam, †quia ſi Deus nobis Regem dedit Catholicum, ex omni parte iuſtum, qui ſubditorum bona non vſurpat, ſed protegit, cuius dominium dulce eſt, & ſuaue, cuius leges paternæ, cuius mandata iucunda, cuius deſiderium Sanctũ, cuius largitas ſingularis, cuius benignitas inexplicabilis, cuius amor ex corde, in ſubditos eſt; Iuſtum poſteà videtur, quòd ab eiſdem par obtineat amoris præmium, honoris cõmodum, timoris debitum, paremq; in bonis reuerentiam.

41 Modò redeundo ad rem, à qua paulò digreſſus ſum, animaduerto, tempora adiectionum, in fiſco non eſſe de iure communi ſtatuta, ſed ſolùm, vt ſuperiùs diximus, fauore Eccleſiæ, ad viginti dies porriguntur,
42 *d.auth.hoc ius porrectum*, †qua ratione opportunè affirmamus, Eccleſiam, quoad hæc addictionum tempora, eſſe fiſco magis priuilegiatam, quaſi Imperator voluerit, fauore
43 Eccleſiæ pinguiùs prouidere; †Iſtamq; difficultatem conſiderans noſter *Accurſius*, quòd ſcilicèt fiſcus præſtituta tempora nõ habeat, magiſtraliter voluit, idem tempus viginti dierum, pro Eccleſia ſancitum, locum obtinere fauore fiſci, vt in *gloſ.d.l.ſi tempora,& in l.3. C.de location.prædior.ciuil.lib.11. & in l.1. verſic.Præſtituta, C.de vend.reb.Ciuit.lib.11.*& cum hac ſententia tranſit *Franciſ. Marc. cit. deciſ.565.n.3.* eamq; in puncto iuris arbitror
44 eſſe communem: †Sed quia opinio iſta, tanquam in deſuetudinem abierit, malè ſeruabatur, erantq; adeò incerta hæc addictionũ tempora, vt nullam vnquam ſecuritatem emptores, & conductores bonorum fiſci obtinere viderentur, idcircò huic quàm maximo abſurdo, reparauit eadem *cit.Pragm.71. de offic.Procurat. Cæſar.* cuius vigore facultas datur nouiter offerẽdi, per dies 40. antè traditam poſſeſſionem, & mẽſes tres, poſt illam conſignatam, cum illo tamen diſcrimine, deſuper notato, vt antè traditam poſſeſſionem ſufficiat, ſi noua oblatio, primam in decima excedat, poſſeſſione tamen conſignata, debeat primam in ſexta meliorare.

45 Ex eademq; *Pragm.* manifeſtiſſimè reſoluitur, nouum oblatorem, teneri alterius oblationem in decima, vel in ſexta meliorare, habito tamen reſpectu ad ſolam quantitatem, ad quam aſcendit extaleum, ſeu pẽſio vnius anni conductionis, non tamen attenta tota quantitate, ad quam aſcendit extaleum plurium annorum, & hoc important illa verba, *Pur che non ſia meno della decima parte, dell' affitto d'vn anno,* & inferiùs, *Et l'offerta non ſia meno, che la ſeſta parte dell'affitto d'vn anno,* qua poſita verborum euidentia, equidem miror, cùr tam laborioſè, ſuper hoc articulo, peculiari lege deciſo, ſcripſerit *Dom. Reg. Capyc. Latr. deciſ.158.* quem refert etiam *Dom. Reg. de Marin. reſolut. iur. lib.1.d.cap.147. ſub nu.9.*
46 *verſ.Cætera ad materiam*, †niſi dicamus, fuiſſe potiſſimùm in illa ſpecie dubitatum, an ſolutio illius quantitatis ſuperadditæ, aſcendentis ad decimam, vel ſextam vnius anni, potuerit per nouum oblatorem, in ſingulos conductionis annos partiri, ad finem cognoſcẽdi, an noua oblatio, ſit necnè, ſeruata forma *Regię Pragm.* ac intrà latitudinem decimæ, vel ſextæ, quæ vigore illius, debet ſuperaddi; Quocircà quicquid re non benè perpenſa, dicat *Dom. Capyc. Latr. loc. cit.* fateor reſolutiuè, ſolutionem quantitatis nouiter ſuperadditæ, non poſſe in plures annos in ratas partiri, & protrahi, addictionemq; taliter factam, non eſſe recipiendam, tanquã infrà latitudinem quantitatis in *Pragm.* ſta-
47 tutæ, duplici ratione. †Primò, attenta dilatione adiecta ſolutioni illius quãtitatis, quæ quantitatem ipſam videtur diminuere, ſicuti in terminis cõſiderauit I.C. in *l.ſi prædio 18. §.ſi fundus, in fin. ff. de in diem addict.* ibi, *Idemq; æſtimandum eſt, ſi dies longior pretij ſoluendi data fuerit, vt quæratur quantum ex vſura eius tem-*
48 *poris capi potuerit.* † Et ſecundò, attentis diminutis, & particularibus ſolutionibus, de eadem quantitate faciendis, quæ cùm magnum incommodum creditori afferant, *l.3. ff.famil.erciſcund. & l.tutor 41.§.Lucius, ff.de vſur.* ex conſequenti videtur, minor quantitas oblata, quia tam dilatio ſolutioni adiecta, quàm diminutæ ſolutiones, ſuam habent æſtimationem, & ſunt in pretio, citat. iuribus.

49 Singulariter etiam aduerto, in terminis

cit.

cit. Pragm. 71. de offic. Procur. Cæſar. quòd dùm in ea dicitur, nouam oblationem, debere primam ſuperare in decima, vel ſexta, habito reſpectu ad quantitatem conductionis vnius anni, ſupponitur, quòd conductio fuerit per plures annos facta, ad certam æqualem penſionem, prout euenit in Gabella Tabacci, arrendata pro triennio, ad rationem
50 duc........ quolibet anno: † Nùnc quæro, quid ſi fuiſſet cōducta Gabella pro triennio, quatriennio, vel vltrà, cum inæqualitate penſionis, vtpotè pro duc. 1000. pro primo, 1500. pro ſecundo, 2000. pro tertio; & aliquis vellet nouiter offerre, an teneatur ſuperaddere decimam, vel ſextam, attenta inferiori quātitate primi anni, an mediocri debita pro ſecundo, an verò maiori, debita pro tertio? Caſus iſte, nec à *Pragm.* nec à ſcribentibus, quos viderim, tangitur, vndè matura indi-
51 ger determinatione, † quę mihi deſumi poſſe videtur, ex *tex. in l. legato generaliter 37. ff. de legat. 1.* vbi cùm ſimus in ambiguo, reſpectu diuerſarum quantitatum, tùnc nec inferior, nec maior quantitas attenditur, ſed mediocris, ad quod plura alia iura allegat ibi *gloſ.* addo aliam *gloſ. in l. cùm in eo 45. verſ. Eadem parte, ff. de pact.* licèt minorem quantitatem attendendam fore credat *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tom. 2. lib. 14. tit. 30. nu. 30.* ex *tex. in l. inter ſtipulantem 83. §. ſi ſtipulante, & l. ſi ità ſtipulatus fuero 109. ff. de verb.*
52 *obligat.* Sed † hæc deciſio, ſic indiſtinctè menti meæ non adæquat, ſed tùnc tantùm, quandò conductio in triennium facta eſt, & ſingulo quoquo anno, penſio in quinquaginta, in centum, vel in ſimilem parem numerum augetur, quia tùnc coaceruata quantitate omnium trium annorum, & poſteà in æquas tres partes diuiſa, ſingula portio, aſcendit ad quantitatem ſecundi anni, quam mediocrem appellauimus: Exemplum eſt aritmeticum, ponamus enim, quòd conduxerim pro primo anno in 500. pro ſecundo in 600. pro tertio in 700. eſt certum, quòd his tribus quātitatibus in vnum coaceruatis, ſummam faciunt ducat. 1800. qui in tres æquas partes poſteà diuiſi, quælibet portio ad duc. 600. aſcendit; ſicq; benè hoc caſu tantùm, mediocris quantitas ſecundi anni, eſt attendenda, eaq; inſpecta, fieri debet noua oblatio, cum additamento decimæ, vel ſextæ.

53 Sed quandò conductio fit pro duobus annis, vel quatriennio, pro diſpari quantitate, vtpotè pro primo 500. pro ſecundo 600. pro tertio 700. pro quarto 800. his caſibus, cùm non poſſit diſcerni, quænam dicatur quantitas mediocris, ex conſequenti, non poſſet obtinere locum, allata regula de mediocri quantitate attendenda, Imò eadē difficultas exoriri poſſet, ſi conductio in triennium fieret, & penſio non augeretur in parem numerum, ſed in diſparem, veluti pro primo anno 500. pro ſecundo 550. pro tertio 580. nam cùm penſio ſecundi anni augeatur in 50. tertij verò anni, non in totidem, ſed in 30. ſucceſſiuè tota quantitate in vnum coaceruata in duc. 1630. tertia pars non aſcenderet ad duc. 550. pro ſecundo anno oblatos, ſed ad duc. 543. 1. 13. $\frac{1}{3}$

54 Atq; ideò aliam non ſallentem, ſed certiſſimam regulam conſtituo, vt nec primi, nec ſecundi, nec tertij, aut vlterioris cōductionis anni quantitas de per ſe attendenda ſit, ſed quòd omnium annorum quantitates ſimùl coaceruentur, poſteaq; in totidem æquas portiones diuidantur, quot ſunt conductionis anni, quo facto, noua oblatio admittēda eſt, cum additamento, decimæ, vel ſextæ, ſeruata forma *Pragm.* inſpecta quātitate vnius portionis, iſtumq; modum mihi verum ſuadeo, ex reſponſis *Neratij*, & *Iaboleni*, ille in *l. ſi fundū 35.* iſte in *l. ità vt omnes ſummas 36. ff.*
55 *mandat.* † Quęrit *Neratius*, ſi dem mandatum Titio poſſidenti rem communem, cum alijs tribus fratribus, de emendo illorum portiones, & cum eodem Titio conueniam, quòd eius portio mihi vendita intelligatur, pro eodem pretio, quo ipſe cæteras à compoſſeſſoribus comparabit, & poſteà compoſſeſſorum portiones diuerſis pretijs comparatę ſint, quo pretio inſpecto, debeam ego Titij portionem perſoluere? decidit I.C. id Iudicis arbitrio remittendū eſſe, per hæc verba, *Sin autem nullo certo pretio conſtituto, emere tibi mandauerim, tuq; ex diuerſis pretijs, partes cæterorum redemeris, & tuam partem, viri boni arbitratu, æſtimato pretio tibi dari oportet.* Verùm ſtatim ſubdit *Iabolenus*, ad eandem ſpeciem, hæc verba, *Ità vt omnes ſummas, maiores, & minores coaceruet, & ità portionem ei, qui mandatum ſuſcepit, præſtet, quod & pleriq; probant.* Quod reſponſum hanc coaceruationem admittens, ad euitandam ambiguitatem pretij explicitè non declarati, vbi plura, diuerſaq; pretia concurrere poſſunt, referunt *Gloſ. in d. l. legato generaliter, & in d. l. cùm in eo*, ſed omnium doctiſſimè *Muñoz de Eſcobar, in*
56 *tract. de ratiocin. comput. 24.* † vbi præ cæteris ſingulariter ad propoſitum notat, quòd ſi tres appretiatores, rē diuerſis, diſparibuſq; pretijs æſtimarent, nulli eſſet præcisè credendum, ſed deberent ſingulorum pretia in vnum coaceruari, poſteàq; in tot ęquas portiones diuidi, quot fuerunt appretiatores, eritq; vnica portio, iuſtum rei pretium, ad quod allegat *Catellian. Cott. in memorial. verb. æſtimatores*, qui dicit, id fuiſſe de mente *Bald. in l. 1. quæſt. 6. C. ſi ſeruus extero*, & expreſsè *Salyc. in l. hac edictali, §. is illud, nu. 3. in fin. C. de*
57 *ſecund. nupt.* † à qua quidem concluſione, non valdè diſtat authoritas *Aret.* & *Felin. in cap. ſignificaſti, il ſecondo, de homicid.* dicentium, quòd ſi plures teſtes ſuper quantitate deponentes, inter ſe variarent, non vtiq; diceren-

Digitized by Google

tur inter ſe contrarij,ſed ad concordiam re-
ducendi eſſent, coaceruando omnes quanti-
tates,ad vnicam,qua poſteà in totidem por-
tiones diuiſa , quot ſunt teſtes, vnica ex illis
portionibus erit vera quantitas , ſequitur
*Petr. Gerar. ſingul.*25. incipit, *Tenę menti*, &
*Vrſill.ad Afflict.deciſ.*240.*n.*14.
58 Demùm quod attinet ad fiſcum,ex eadem
*Prag.*71.*de offic.Procur.Cæſar.* infero ad illam
quæſtionem, an primus licitator præferatur
ad obtinendam rem, pro eodem pretio à ſe-
cundo licitatore oblato? Circà quam *Dom.*
*Reg.Capyc.Latr.deciſ.*159.defendit negatiuè,
dicens, quòd *tex.in l.congruit, C.de locat.præ-*
*dior.ciuil.lib.*11.procedit tantùm fauore illo-
rum,qui res fiſcales,aliquo tempore condu-
ctas tenuerunt , vt expleta conductione , ſi
alius plus offerat , debeant pro eodē pretio,
nouiter oblato pręferri,non autem ad fauo-
rem illius , qui fuit nudus licitator, licèt ad
59 licitandum primò acceſſiſſet: †In cōtrarium
verò,quòd ſit locus pręlationi,ſcripſit *Dom.*
*Reg. de Marin.cit.cap.*147.*à nu.*3.*cum ſeqq.lib.*
1.& cum hac opinione , concedente præla-
tionem primo oblatori , videntur tranſire
*Dom.Conſil.Theodor.allegat.*45.*n.*27.& *Dom.*
Reg. Rouit. dicens , hoc eſſe adeò verum , vt
adueniente noua oblatione , ſit requirendus
primus oblator, denunciando illi ſecundam
meliorem oblationem, *conſil.*49. *nu.*8. *vol.*2.
60 † Ipſe verò in hac quæſtione crederem , di-
ſtinctione vtendum eſſe, vt, ſiquidem noua
oblatio, antè traditam primo oblatori poſ-
ſeſſionem ſuperueniat , non ſit locus præla-
tioni;ſecùs verò, ſi id euenire contingat poſt
captā poſſeſſionem,iſtaq; diſtinctio faciliter
practicari poteſt, attento tenore *Pragm.*per
quam duo addictionum tempora pro fiſco
ſtatuta ſunt ? Alterum antè cōſignatam poſ-
ſeſſionem, & iſtud durat per 40.dies; Alterū
verò poſt traditam poſſeſſionem , & iſtud
durat per tres menſes, vt diximus . Nùnc, ſi
in primo termino , & ſic re integra oblatio
melior ſuperueniat, facilè procedit *deciſio*
Dom. Capyc. Latr. quaſi nulla iniuria primo
oblatori inferatur, cùm nullam tùnc videa-
tur pati iacturam; non ità, ſi in ſecundo ter-
mino , & ſic re nō integra nouiter offeratur,
quia tùnc cū primus oblator rei à fiſco con-
ductæ,vel emptæ, negotia gerere cœperit, &
animum ad illius concernentia applicuerit,
æquum videtur, vt non ità de facto expella-
tur,ſed eatenùs, quatenùs denūciata ei noua
oblatione , nollet idem pretium , à ſecundo
oblatum , perſoluere ; id, quod mihi verum
ſuadeo, ex reſponſo *Paul.in l.neceſſe autem*
11.*ff.de in diem addict.* vbi loquens de eo, qui
emerat ſub pacto addictionis in diem,dat ei
prælationem aduersùs ſecūdum oblatorem
pro eodem pretio , à ſecundo oblato, ex eo
ſolùm , nam primus rei poſſeſſionem iam
nactus fuerat , per hæc verba , *Neceſſe autem*
habebit venditor, meliore conditione allata, prio-
rem certiorem facere emptorem,vt,quod alius ad-
didit, ipſe quoq; adycere poſſit; quem *tex.*in ter-
minis noſtris allegat *Reg.Rouit.d.conſil.*49.*n.*
8.*vol.*2.cum quo non facilè cōſentio,quoàd
id , vt prælatio primo oblatori concedenda
ſit , etiam re integra , & ſic poſſeſſione illi
adhùc non tradita.
61 Hactenùs ſufficienter de fiſco verba egi-
mus, nùnc,quid de minore dicendum ſit,vi-
deamus, cùm,& in eo *DD.*non benè conue-
niant, pleriq; enim arbitrantur,vt vendita
minoris re, melior ſuperueniens oblatio,in-
diſtinctè ſit admittenda,quòdq; ex ea prima
venditio reſcindatur , remedio reſtitutionis
in integrum , *Melchior.Phæb.deciſ.*135.*lib.*2.
iſtamq; ſententiam teſtatur in foro ſeruari,
nec eſſe ab ea recedendum monet ; ex mo-
dernioribus autem plenè *Dom.Conſil. Staib.*
*reſol.*20.*à nu.*14.*cum plurib.ſeqq.* & *Dom.Reg.*
*Capyc.Latr.cōſult.*5.per diſcurſum, ſignanter
62 *n.*22.†Quinimò reſtitutionem hanc compe-
tere inquiunt, etiam ſi minor, modicam, vel
minimam læſionem paſſus fuerit , ſicuti an-
nuunt quàm plures apùd *Dom. Staiban. loc.*
63 *cit.n.*27.*&* 28.& †ſucceſſiuè inferunt,quam-
cunq; nouam oblationem priorem in mo-
dico excedentem,admitti debere fauore mi-
noris, quia cùm quodlibet additamentùm,
ſiuè magnum , ſiuè modicum lucri commo-
dum minori afferat,ex conſequenti videtur,
eandem oblationem , minoris conditionem
meliorantem , fore admittendam , quia id
tātùm inſpicitur ad reſtitutionem obtinen-
dam , an minor ex reſtitutione lucrum ſen-
64 tiat,†ſicuti in puncto ſancitum videmus, in
l.& ſi ſinè 8. §.*quæſitum eſt, ff. de minor.* ibi, *Si*
res eius venierit,& exiſtat,qui plus liceatur,an in
integrum propter lucrum reſtituendus ſit,& quo-
tidiè Prætores eos reſtituunt , vt rursùs admitta-
65 *tur licitatio*; ſicq;†conſtat,nō tantùm damni
vitandi cauſam,ſed & lucrum,reſtitutionem
minoribus præbere ; *Hodiè* (inquit *Vlpian.*)
certo iure vtimur , vt & in lucro minoribus ſuc-
curratur,vt in *l.ait Prætor* 7.§.*fin.ff.eod.tit.*
66 Prædicta omnia tam fortiter minorum
fauore firmata , manifeſtè oſtendunt , ipſos
hac in re, quā longè priuilegiatos eſſe,quòd
ſit Eccleſia, vel fiſcus,quorum reſpectu ſupe-
riùs firmauimus *n.*8.*&* 28.nouas oblationes
non eſſe recipiendas, niſi, quatenùs intrà la-
titudinem iuſti pretij ſint; adeò, quòd non
ad lucrum, ſed ad damnum vitandū,ſcilicèt
ad iuſtum rei pretium conſequendum , Ec-
cleſiam, & fiſcum reſtitui manifeſtè demon-
ſtrauimus . Vndè iura , & authoritates in
cauſis Eccleſiæ , & fiſci adductæ , animum
meum in ancipiti conſtituunt,nè,quę de mi-
noribus tam larga manu ſcripſimus , falſa
ſint.
67 Atq; ideò pro certo arbitror,nouas obla-
tiones fauore minorum, cùm illorum res
ven-

Digitized by Google

venduntur, fore recipiendas; ſi tamen intrà
latitudinem iuſti pretij ſint, minoreſq; nullo
péculiari, vel maiori priuilegio potiri eo,
quo Eccleſia, & ſiſcus, iure indulgente po-
tiuntur, nunquam enim ſunt priuilegia ad
iniquitatem protrahenda, prout eueniret, ſi
vendita re minoris iuſto pretio, vberior
oblatio admitteretur, eaq; de cauſa emptor
re priuaretur; eo enim ipſo, quòd noua
oblatio vltrà latitudinem iuſti pretij exhi-
betur, animoſa eſt, & calumnioſa, ſicuti pari-
ter diximus ſuprà *nu.* 31. Vndè oporteret,
quòd *DD.* pro minoribus tam larga con-
ſcientia ſcribentes, oſtenderent, quòd ca-
lumnioſæ, & animoſæ licitationes, minorum
fauore, à iure tolerantur; id, quod nec inue-
niri, nec ſomniari in toto iuris corpore po-
terit; Et, nè videar abſq; authoritate loqui,
aduerto, rem hanc tetigiſſe *Alberic. in l. 2. C. ſi
in cauſ. iudic. & in d. l. & ſi ſinè, §. quæſitum, ff. de
minor.* dicentem, reſtitutionem minoribus
ad meliorem oblationem cõcedendam eſſe,
quatenùs non iuſto pretio, vel tempore non
opportuno, aut abſq; ſolemnitatibus eorum
res venditæ fuerint; ſecùs ſi iuſto pretio, ac
tempore opportuno; Quam diſtinctionem
amplectitur *Garſ. Maſtrill. deciſ.* 84. *nu.* 6. Ean-
demq; ſententiam ad interpretationem *d. §.
quæſitum*, tenuit *Dom. Reg. Vrſin. in cit. allegat.
impreſſa* per *D. de Marin. cap.* 147. *nu.* 24. *lib.* 1.
quem miror, *Alberici* doctrinam nõ perpen-
diſſe, ſed longè meliùs idem *Dom. de Marin.
cap.* 46. *n.* 8. *&* 9. *d. lib.* 1. latèq; *Dom. Conſiliar.
Arias de Meſa, variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 20. qui
præ cæteris allegat *Valaſc. conſult.* 109. & *An-*
68 *tonin. de Amat. var. reſ. lib.* 1. *reſ.* 38. *n.* 19. †qui
omnes communiter interpretantur *tex. in d.
§. quæſitum*, vt tùnc tantùm procedat, cùm
minoris res, partibus colludentibus, infrà
latitudinem iuſti pretij, minoriſq; facilitate
vendita fuit, pluraq; congerit *Anton. Nig. in
tract. de ſubhaſt. cap.* 7. § 8. *fol.* 71.

69 Sed, vt verum fatear, ex prædictis ſublata
non eſt ratio dubitandi, exoriens ex *tex. in d.
l. ait Prætor*, §. *fin.* & ex *d. l. & ſi ſine* §. *quæſitum,
ff. de minor.* Ex quibus, cùm expreſsè ad lucra
minoribus reſtitutio concedatur, atq; ideò
ad nouas meliores oblationes, pro ſuorum
venalium bonorũ diſtractione admittantur,
ex conſequenti videtur, falſam eſſe *Alberic.* &
aliorum ſuprà cit. interpretationem, vt eate-
nùs melior oblatio toleretur, quatenùs intrà
latitudinem iuſti pretij ſit, ad irritandam
primam venditionem, infrà iuſtum valorem
celebratam; nam, quãdò noua oblatio intrà
latitudinem iuſti pretij eſt, tùnc minor non
ad lucrum reſtituitur, ſed magis, nè damnũ
ſentiat, & reſtitui ad lucrum diceretur, tùnc
tantùm, cùm aliquid vltrà iuſtũ rei valorem
ex noua oblatione obtineret, quod videtur
probari ex argumento *l. in ratione* 30. §. *ven-
dere, ff. ad leg. Falcid.* cuius diſpoſitionem
ponderat *Alex. conſil.* 135. *num.* 5. *volum.* 5.

70 Verùm hac dubitandi ratione nõ obſtan-
te, iterùm *Alberici* opinioni adhæreo, diffi-
cultatiq; proximè adductę, faciliter reſpon-
deo tali pacto, vt lucrum dupliciter conſide-
rari poſſit, propriè, & impropriè. Propriè
quis dicitur lucrum captare, quandò extrà
patrimonij ſui cauſam, ſed aliundè de nouo
acquirit, vtpotè donationis, legati, aut fi-
deicommiſſi titulo, *l. fin. §. licentiam, C. de hę-
red. action. & l. fœminæ, C. de ſecũd. nupt.* Impro-
priè verò lucrum etiam captare dicitur ille,
qui cùm aliquid ex ſuo patrimonio amiſiſ-
ſet, vel aliter diſtractum eſſet, poſteà recupe-
rat; nam licèt principaliter videatur tracta-
re de damno vitando, tamen ex quodam
conſequenti, ſentit lucrum, quaſi nouiter vi-
deatur acquirere id, quod amiſerat, ſicuti
appoſitiſſimè cõprobatur Euãgelicis exem-
plis *Lucæ* 15. ſic itaq; ſi minoris res, valoris
duc. 50. fuerit ſolemniter vendita pro 40. &
alius nouiter offerens, alia decem ſuperad-
dat, hæc noua oblatio, quamuis intrà limi-
tes iuſti pretij ſit, lucrum tamen affert mi-
nori, qui iam illa decem, per ſolemnem ven-
ditionem perdiderat, ad iſtudq; lucrum ob-
tinendum, ei reſtitutionis remedium indul-
getur, ex *d. §. quæſitum*, cuius diſpoſitio, de
alio emergenti lucro, vltrà limites, & latitu-
dinem iuſti pretij nequit intelligi, nè ſequi
facilè videantur tot grauiſſima abſurda,
quę ponderauimus ſup. *n.* 67. quibus & aliud
71 additur, †nam cùm ſolùm ex priuilegio mi-
noris ætatis, concedatur reſtitutio aduersùs
venditionem viliori pretio factam, etiam ſi
læſio eſſet longè infra dimidiam, *l. patri* 28. §.
ſi pecuniam, verſic. Item ex diuerſo, ff. de minor.
ad differentiam maiorum, quibus non ſuc-
curritur, niſi cùm vltrà dimidiam, ſe læſos
fuiſſe oſtendunt, *l.* 2. *C. de reſcind. vendit.* ſe-
queretur, quòd circà vnicum, idemq; nego-
tium, & ſubiectum, duo ſpecialia concurre-
rent, cõtrà *tex. in l.* 1. *C. de dot. promiſſ.* alterum
nempè, quo reſtitutio ad obtinendũ iuſtum
pretium conceditur, alterum verò, quòd ad
obtinendum aliquid aliud, vltrà terminos
iuſti valoris verſaretur, quod bono iure non
eſt affirmandum.

72 Imò ad corroborationem prædictorum,
augendo dico, quòd cum reſtitutio ad lu-
crum, ſcilicèt ad iuſtum pretium, Prætoris
edicto minoribus concedatur, ex *d. §. quæſi-
tum*, paruaq; quantitas apùd Prætorem non
ſit in conſideratione; ex conſequenti fit, vt ſi
melior oblatio pro emptione rei minoris
exhibeatur, priorem in modico excedẽtem,
non eſſet quidem recipienda, vt docet *Af-
flict. cit. deciſ.* 340. & ibi *Vrſill. n.* 8. cęteriq; ad-
ducti ſup. *n.* 32. *cum ſeqq.* idq; manifeſtiſſimè
73 † probatur, ex *l. ſi ex cauſa* 10. *ff. de minor.* vbi
aduersùs venditionẽ, minori reſtitutio con-
ceditur; *Id eſt* (inquit *Vlpianus*) *ſi grande*

damnum

Digitized by Google

damnum ſit minoris, & *Gloſ.* ibi, *verb. ſi grande*,
expreſsè hoc procedere, & verum eſſe affir-
mauit, in minoris pignore iudiciali, vel Pr̨e-
rorio, vt ſi vendatur, non aliter diſtractio ex
reſtitutione retractetur, quàm ſi grãde dam-
num minoris concurrat, cõcordat alia *Gloſ.*
in l. 2. verſic. Verſatus eſt, C. ſi aduerſ. vendit. &
iſta eſt verior opinio, licèt in contrarium
ſentiat *Dom. Staiban.* volens indiſtinctè, vt
pro modica, vel minima læſione, reſtitutio
minoribus concedatur, aduersùs venditio-
nem rerum ſuarum, ſolemniter celebratam,
74 *cit. reſolut. 20. nu. 27. & 28. lib. 1.* †& nè dubi-
tandi occaſio remaneat, circà indagationẽ,
magnæ, modicæ, vel minimæ læſionis, gene-
ralem conſtituo concluſionem, vt melior
oblatio, quæ intrà latitudinem iuſti pretij
eſt, minorum fauore ſemper recipienda ſit, ſi
priorem oblationem in ſexta excedat, quaſi
tùnc ad obtinendam reſtitutionem, cõgruè
læſus minor dicatur, cùm venditio deficit in
ſexta iuſti pretij, *DD.* adducti ſup. *d. n. 32. &*
33. ſed omnium meliùs *Dom. Reg. de Pont. d.*
tract. de poteſt. Proreg. tit. 4. §. 5. à nu. 14. cũ
ſeqq.

75 Demùm omiſſum non faciam, quòd ad-
dictionum tempora, licèt minoribus com-
petant, non tamen ſunt iure pr̨efinita, ideòq;
cogitandum eſt, an ſit vera opinio, volens,
tempora illa ad viginti dies protrahi, ad in-
ſtar Eccleſiæ, ex diſpoſitione *cit. auth. hoc ius*
porrectum, C. de Sacroſanct. Eccleſ. ſicuti pon-
derat *Franciſ. Marc. d. deciſ. 565. n. 3.*

76 Satis egimus, de Eccleſia, fiſco, & minore,
poſcit ratio, vt aliqua ad eandem rem de
Vniuerſitatibus diſſeramus, etenim non de-
fuere grauiſſimi quidem Authores, qui illa-
rum quoq; fauore, meliores oblationes re-
cipiendas eſſe putauerint, idq; ex remedio
reſtitutionis in integrum; huius ſententiæ
Author fuit *Guid. Pap. deciſ. 536. verſ. Sed quid*
ſi res alicuius minoris, vbi ità refert determi-
natum, eumq; ſequitur *Maſtrill. deciſ. 84. ſub*
n. 6. ſed omnium latiùs ex noſtratibus *Thor.*
in compend. dec. tom. 2. verb. Vniuerſitas an gau-
deat, fol. 740. col. 1. qui pariter ſic pluries re-
fert determinatum, vt noua oblatio, Vniuer-
ſitatis conditionem meliorans recipienda
ſit, etiam poſt traditam primo oblatori poſ-
ſeſſionem, pleniſſimè etiam *Dom. Conſiliar.*
Staiban. cit. reſolut. 20. lib. 1. Potiſſimùm verò
nituntur in eo, quod cum Vniuerſitas, Ec-
cleſiæ, & minori comparetur, ex conſequen-
ti, quemadmodùm illorum fauore meliores
oblationes admittuntur, ſic videtur poſſe
admitti fauore Vniuerſitatum.

77 Ipſe verò, & ſi iſtorum *DD.* authoritatem
ſummo ſtudio recolam, tamen in hoc pun-
cto mihi parcant, etenim miſerrimè lapſi
ſunt, ſicuti ſæpiſſimè incautis ſcribentibus
accidit, qui non curantes rem à ſua radice
perquirere, ſub fide vnius Doctoris, vel ge-
neralium regularum, quibus moderni Au-
thores contenti ſunt, in ſcopulos impingunt
78 inſuperabiles; †Exemplum ſit nobis propo-
ſitus articulus, in quo *DD.* nuper citati, freti
authoritate *Guid.* (qui nullam habebat legis
condendæ, vel derogandæ authoritatem)
alijſq; impertinentiſſimis paritatibus ducti,
falſiſſimè Vniuerſitatum fauore, nouas ad-
mittunt meliores oblationes, poſt celebratã,
perfectamq; rerum illarũ venditionem, con-
trà *tex.* expreſſum, hoc priuilegium Vniuer-
ſitatibus denegans, in *l. Lucius Titius 21. §.*
fin. ff. ad Municip. ibi, *Idem reſpondit, ſi Ciuitas*
nullam propriam legem habet de adiectionibus
admittendis, non poſſe recedi à locatione, vel ven-
ditione prædiorum publicorum, iam perfecta, tem-
pora enim adductionum præſtituta, ad cauſas fiſci
pertinent. Idemq; nouo *Cod.* iure verbis quàm
clarioribus ſancitum legimus, vt in *l. 1. C. de*
vendend. reb. Ciuit. lib. 11. ibi, *Si ſinè vlla condi-*
tione, prædia vendente Republica comparaſti, per-
fecta venditione, nulla ratione vereris, nè adie-
ctione facta, auferri tibi dominium poſſit. Tem-
pora enim adiectionibus præſtituta, ad cauſam
fiſci pertinent, niſi ſi qua Ciuitas propriam legem
79 *habeat.* †idq; ipſum habetur, de locatione
rerum Ciuitatis, non retractanda, prætextu
nouę melioris oblationis, in *l. 2. C. eod. tit.* ibi,
Quamuis incrementum conductioni factæ publici
predij videatur offerri, nõ tamen additamenti ſpe-
cie, oportet fidẽ locationis infringi, doctèq; hanc
partẽ ex modernis proſequuntur *Reg. Tapp.*
de iur. Regni, lib. 6. tit. de locat. & conduct. rer. fi-
ſcal. fol. 36. verſ. Sed quia tẽpore, quo ego interue-
niebam, Reg. de Marin. d. cap. 46. lib. 1. & *Conſil.*
Theodor. allegat. 45. n. 29. poſt *gloſ. in d. l. ſi tem-*
pora, C. de fid. inſtr. & iur. haſt. fiſcal. lib. 10. quæ
ex errore allegat *tex. in l. 1. & 2. C. de adminiſt.*
rer. public. lib. 11. credo, quòd voluerit *gloſ.* al-
legare *tex. in d. l. 1. & 2. C. de vendend. reb. Ci-*
uit. lib. 11.

80 Quo ergò fundamento cõtraria ſententia
ſubſtentabitur, penitùs ignoro; Non enim
prodeſt, quòd affinitas priuilegiorum ſit, in-
ter Vniuerſitates, Eccleſias, & minores, quia
hoc verum eſt, in his, in quibus nulla iuris
reſiſtentia concurrit; nùnc ſi quoàd hoc ex-
preſsè vno modo ſtatutum legimus in Ec-
cleſia, & minore, alio tamen nedùm diuerſo,
ſed contrario modo, in Vniuerſitate, cùr ine-
ptiſſimè affirmabimus, par eſſe Vniuerſita-
tis, cum Eccleſia, vel minore, priuilegium?
81 Itidem †non iuuat, quòd Vniuerſitas potia-
tur beneficio reſtitutionis in integrum, quia
& hoc ipſe etiam cõcedam, non benè tamen
infertur cõſequentia, vt habeat priuilegium
adiectionis in diem, in venditione, ſeù loca-
tione rerum ſuarum, quòdq; ſucceſſiuè, ad
nouam vberiorem oblationem reſtituatur,
quia Eccleſiæ etiam, & minores, eodem re-
ſtitutionis in integrum beneficio potiuntur,
& fortè pinguiùs, & faciliùs, quàm Vniuer-
ſitas,

Digitized by Google

ſitas, & tamen ad hoc, vt Eccleſia, & minor, ad meliorem oblationem reſtitui potuiſſet, opus fuit expreſſa lege, quæ illis addictionũ
82 tempora indulgeret: † Demùm authoritas *Guid.Pap.* vel eſt falſa, ſi ſimpliciter legatur, tanquam contrà iura expreſſa, in *d.l.1.& 2.* vel fuit à ſequacibus malè intellecta, prouè faciliùs credo.

83 Etenim *Guido*, pro ſua opinione allegauit *tex.in l.1.C.de iur.Reip.lib.10.* qui dicit, quòd Vniuerſitati indefenſæ, nullum infertur præiudicium; Vndè ſi verum eſt, quòd dictum Doctoris, eſt intelligendum, iuxtà authoritatem, quam allegat, fari neceſſe eſt, doctiſſimum virum illum locutum fuiſſe, de Vniuerſitate, cuius res inordinatè, per ſordes, & colluſiuè, iuriſq; ordine nõ ſeruato, vendita, vel locata fuit, quo caſu nulli dubium eſt, quin venditio, vel locatio taliter celebrata, ſit inualida, & retractetur tanquam contrà iuris formã celebrata, patet ex *tex.in l.fin.eod.tit.de vendend.reb. Ciuit.lib.11.* qua ſanctione indefeſſa cura ſtuduit Imperator, *Nè quis aduersùs Ciuitatum cõmoda, quicquam moliri poſſit incommodi, ſed ſinè vlla fraude, ſeù inordinatione, vel colludio, ſeù conniuentia, huiuſmodi venditio-*
84 *nes procedant.* † Quam doctrinam amplexatus fuit *Alberic. loc.ſup.cit.* qui potiſſimùm voluit, quòd Vniuerſitatum bona nequeant immaturo tempore vendi, vel locari, aliter nouæ oblationes, illius conditionem meliorantes, eſſent omninò recipiendæ, ſequitur *Maſtrill.cit.deciſ.84.n.6.* & videtur hoc ipſum ſenſiſſe *Tapp.* & *Marin.* ſuprà allegatos, in iſtumq; ſenſum ſunt omninò capiendæ deciſiones Doctiſſimi, & Venerandi huius Neapolitani Senatus, adductæ per *Thor.* vbi ſup. nè contrà expreſſa iura videantur laborare,
85 † *Thorusq;* vir equidem laborioſiſſimus, integram fidem non præſtat in compilandis deciſionibus, cùm nunquam fuerit inter Senatores aſcitus, & proindè illorum ſecreta motiua, Aduocatorum menti abſcondita, quibus ſæpiſſimè ad decidendum cõducuntur, non valuit penetrare, prout etiam ſingulariter, contrà Arreſta compilata per *Thor.* conſideraduit *Dom. Reg. Capyc. Latr.deciſ.91. num.13.*

86 Non negauerim tamen, poſſe hodiè facilì negotio in Regno tentari, venditiones, & locationes bonorum Vniuerſitatum, potiri eodẽ priuilegio addictionis in diem, & ſucceſſiuè meliores oblationes eſſe indiſtinctè admittendas, eodem prorsùs iure, quo fiſcus vtitur. Mouet me vnica irrefragabilis ratio, nam cunctæ Regni Vniuerſitates, eorumq, bona fiſco tenentur pro publicis oneribus, & fiſcalibus functionibus: Quo fit, vt meritò, ad hoc, vt fiſco, quàm faciliùs ſatisfiat, debeant admitti nonę vberiores oblationes, aduersùs celebratas venditiones, vel locationes bonorum Vniuerſitatum, non quippè illarum fauore, ſed principaliter fauore fiſci, cui, vt ſuprà annuimus, competunt tempora addictionum, etiam pro bonis ei hypothecatis, ex *gloſ.in d.l.ſi tempora*, & notauit etiam
87 *Dom. Reg.de Pont.citat.ſup.n.12.* † & quamuis fiſcalia onera fuerint etiam *Cod.* iure introducta, vt patet ex *tit.de annon.& tribut.* Item *de Canon. frument.* Item *de cenſu public. & angar.& parangar.* Item *de exactor.tribut.* Item *de executor.& exactoribus.* Item *de iur.fiſc.* Item *Quemadmod. ciuil. muner. indicunt.* & *Quibus muner. vel præſtat. nemin. lice. excuſar.* aliiſq; in locis poſitis, *in tribus poſterioribus libris Cod.*
88 tamen hoc parùm negotio confert, † nam qualis fuerit Vniuerſitatum ſtatus, eo tempore, quo leges illæ publicatæ fuerunt, penitùs ignoramus, qualis verò in præſentiarum ſit, percallemus optimè, cùm vndiquè reſonent illarum anguſtiæ, infortunia, & calamitates, ad quas redactæ ſunt, propter interitũ maioris partis Ciuium, ſæuiſſima peſtilentia anni 1656. & mortalitate præteriti anni 1672. interemptorum, vt meritò quoad poſſibile ſit, debeat quiſq; ſuper eis commiſereri, omnemq; reuoluere lapidem, vt quàm faciliùs ad onera ſubeunda habilitentur, iu-
89 xtà † mentem Potentiſſimi Regis noſtri Catholici, qui incompatabili clementia, & largitate, multa Vniuerſitatibus indultus eſt, & quotidiè non ceſſat indulgere beneficia, non ſinè maximo ſui Regalis Patrimonij decremento.

90 Reliquum eſt, vt aliqua de patrimonijs decoctis ad idem propoſitum attingamus; quorum reſpectu animaduertere pariter nõ deſinam, ſuos habere fautores, etenim primus omnium *Maſullus ad Capyc. deciſ.36.ſub n.6.& 7.* voluit, tempora addictionum competere patrimonijs decoctis, ac ſub creditorum mole vacillantibus, ſuamq; ſententiam rerum iudicatarum authoritate conuallat, dùm ità per S.C. refert fuiſſe determinatum, ſequitur etiam *Thorus in compẽd.deciſ. tom.1.*
91 *verb.Oblatio melior.* † Sed rei veritate non video qua ratione poſſit hæc opinio ſubſtineri, dùm nullo iure priuilegium hoc decoctis patrimonijs indultum legimus, nec benè ad ea trahi poteſt priuilegium ſpeciali iure cõceſſum Eccleſiæ duntaxàt, fiſco, & minoribus, ſicuti benè aduertit *Nouar.quæſt.forenſ.*
92 *lib.1.quæſt.63.à n.14.* † niſi affirmare velimus cum doctiſſimo *Salgad.* competere decoctis patrimonijs hoc priuilegium, eò, quia ſæpè accidit, quòd inter concurrentes creditores, reperiatur aliqua perſona priuilegiata, cui illud priuilegium competat, quæ niſi melior oblatio recipiatur, excluderetur, vt in *tract. labyr.credit.part.2.cap.2.* ſignanter *nu.25.* quæ quidem ratio me plurimũ mouet, ad nouas
93 licitationes admittendas, † reiecta ratione allata per *Dom.de Marin.reſolut.iur.lib.1.cap.74.n.8.* nam non concurrente exiſtentia perſonæ

ſonæ priuilegiatæ; & ſic ceſſante ratione à
Salgad. ponderata, parùm refert, quòd po-
ſteriores creditores, quorum fauore melior
oblatio recipi deberet, tractent de damno
vitando, quia iſta ratio (pace tanti viri) pe-
tit principium; nam Eccleſia, fiſcus, & mi-
nor, ex peculiari iuris priuilegio, ad melio-
rem oblationem admittuntur, nõ pro lucro
captando, ſed principaliter pro damno vi-
tando, iſtaq; de cauſa iam ſuprà manifeſtiſ-
ſimè probauimus, Eccleſiam, fiſcum, mino-
remq, intrà tempora addictionum, ad me-
liorem oblationem reſtitui, ſi noua melior
oblatio, intrà latitudinẽ iuſti pretij ſit, ſicq;
hæ priuilegiatæ perſonæ, ſpeciali iure indul-
gente reſtituuntur, potiſſimùm nè damnum
ſentiant: Ergò perperàm per *Dom. de Mariu.*
eadem ratio damni vitandi indiſtinctè tra-
hitur fauore poſteriorum creditorum patri-
94 monij decocti, † ſed id intelligi debet, qua-
tenùs poſterior creditor, qui excluderetur,
eſſet perſona priuilegiata, cui addictionum
tempora competerent, & quatenùs noua
oblatio, intrà latitudinem iuſti pretij ſit; &
exhibeatur intrà tempora à iure præſtituta,
95 † aliter deluderetur authoritas, & fides haſtę
fiſcalis, quæ facilè conuelli non debet, ad
tex. in l. ſi hypothecas, C. de remiſſione pignorum,
quem *tex.* in terminis noſtris, ſcilicèt deco-
cti debitoris, allegat *Nigr.* rem latè, ſed con-
fuſiſſimè examinans *in tract. de ſubhaſtatione,*
cap. 7. §. 7. fol. mihi 70. quæ omnia ſinè ſcru-
pulo procedunt, quandò licitatio fuit purè
facta, abſq; clauſula, *ad finem prouidendi*, ac
ſinè alterius dolo, vel colluſione.
96 Demùm pro coronide huius materię ani-
maduerto, quòd oblatio melior amplius re-
cipi non poteſt, ſtatim atq; tranſactus eſt ter-
minus à partibus, vel à Iudice limitatus, ad
nouiter offerendum, etiam ſi momentum
temporis tranſiuerit, vt plures notant apùd
Nigr. loco nuper citato *n. 7.* quod eſt verum
in temporibus adiectionum, ab homine ſta-
97 tutis. Sed † quandò tempora addictionum
competunt ex lege, qualia ſunt tempora ſta-
tuta ad beneficiũ Eccleſiæ, fiſci, & minorum,
tùnc illis tranſactis, poſſet die immediatè ſe-
quenti noua oblatio recipi, tanquam intrà
tempora adueniſſet, nam videtur illud mo-
dicũ tempus, priori longiori termino ineſſe,
Gloſ. in l. & ſi ſinè dolo 8. *§. quæſitum eſt, verb.*
98 *Qui plus liceatur, ff. de minoribus,* † cuius ſen-
tentia apertiſſimè comprobatur ex *tex. in l.*
vbi lex 102. *ff. de regulis iuris*, ibi, *Vbi lex duo-*
rum menſium fecit mentionem, & ſi qui ſexage-
ſimo primo dię venerit, audiendus eſt.
99 Tandem conſidero, meliorem oblationem
non ſemper eam eſſe intelligi, quę pretium in
quantitate auget, ſed & quæ dulciores con-
ditiones, & æquiora pacta continet; rurſùs
etiam ea, quæ pretij ſolutionem abbreuiat,
vel facilitat, quæq; debitorem habet magis
100 idoneum; † Quandoq; enim noua oblatio,
licèt priorem in pretio excedat, eſt tamen
prioris deterior, fortaſsè quia pacta cõtinet
duriora, debitoremq; minùs idoneum præ-
ſtat, de qua re præter iura expreſſa in *l. eum,*
qui emit 7. §. melior autem, & l. ſi prædio 18. §. ſi
fundus, ff. de in diem adiectione, loquuntur plenè
Franciſc. Marc. dec. 565. ſub nu. 3. verſic. Sed hoc
verum, Boer. dec. 248. ſub n. 2. Dom. Reg. Rouit.
conſil. 49. nu. 9. & 10. vol. 2. Conſiliar. Theodor.
allegat. 45. n. 27. poſt *Bald. cõſil. 327. lib. 2. Car-*
din. Thuſc. pract. concluſ. litt. S. concluſ. 718. n. 6.
& *cit. Nigr. d. tract. de ſubhaſtatione, cap. 7. §. 1.*
n. 27. & 28. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

C*Ompenſatio ipſo iure non admittitur, attenta opinione* Azonis, *cuius argumenta referuntur, n. 1.*

Compenſatio, attenta eiuſdem Azonis *ſententia, fit ope exceptionis, & parte opponente, n. 2. Excepto ſi ageretur de pœna vitanda, vel de impediendo curſu vſurarum, aut ſi debitor eſſet in damno, ſi compenſatio ipſo iure non admitteretur, n. 3. & 4. Et datur exemplum, n. 5.*

Author *verò recedit à ſententia* Azon. *& amplexatur opinionem* Martini, *dicentis, compenſationem fieri ipſo iure, ad quod multas leges ponderat, n. 6. Rurſùs quàmplures rationes, n. 7. Authoreſq; huius ſententiæ cumulat, n. 8.*

Azonis *lapſus notàtur, eiuſq; ſingula fundamenta pro ſua opinione adducta reſoluuntur, n. 9. 10. 11. 12. 13. & 14.*

Compenſationem eſſe opponendam, nõ arguit, vt non fiat ipſo iure, ſed oppoſitio eſt neceſſaria, vt certioretur Iudex de compenſatione iam à iure facta, ſicq; non ortus compenſationis, ſed illius tantùm vſus in homine reponitur, plenè n. 15.

Compenſatio licèt hodiè opponatur, illius tamen conſummatus effectus retrotrahitur ad diem, quo cœpit hincindè deberi, n. 16.

Legitimæ ſupplementum, licèt filio ipſo iure debeatur, debet tamen filius illud petere, n. 17.

Teſtamentum per filij præteritionem; licèt ſit ipſo iure nullum, intelligitur tamen, ſi filius volet, n. 18.

Falcidia ipſo iure legata reſecat, volente hærede, n. 19.

Actiones omnes ipſo iure in fideicommiſſarium tranſeunt, ſi velit fideicommiſſarius illas exercere, n. 20.

Filius eſt ipſo iure parentum hæres; ſi tamen petat, n. 21.

Contractus volente dolum paſſo, eſt ipſo iure nullus, n. 22.

Ipſo iure quicquid fit, eatenùs effectum ſortitur, quatenùs concurrat miniſterium hominis, ad exercendum opus à iure perfectum, n. 23.

Compenſatio ipſo iure facta, non opus eſt, quòd formaliter opponatur, ſed ſufficit allegare factum, vndè compenſatio reſultat, n. 24.

Exceptio

Exceptio elidens actoris intentionem, non eſt opus, quòd indiuidualiter opponatur, ſed ſufficit narrare factum, ex quo reſultat exceptio, n. 25. Sed limita in exceptione doli, n. 26.

Compenſatio, quæ obſtat cedenti, poteſt opponi contrà ceſſionarium, & de ratione, n. 27. Refertur contraria opinio, n. 28. Sed refellitur, n. 29.

Compenſatio non poteſt opponi contrà ceſſionarium, ſi poſt ceſſionem cœpit viciſſim deberi inter cedentem, & nomen ceſſum, n. 30.

Item nec poteſt opponi, ſi ceſſus debitor ceſſionem ratam habuiſſet agnoſcendo debitum, n. 31. Sed refertur contraria opinio, vt iſto etiam caſu compenſatio contrà ceſſionarium opponi poſſit, nu. 32. Sed Author *amplectitur primam ſententiam, n. 33.*

Debitor, ſi patiatur ſe alteri delegari, non poteſt opponere contrà delegatarium exceptionem doli, à delegante illati, n. 34. Etiam ſi delegatus ignoraſſet, ſibi exceptiones contrà delegantem competere, n. 35.

Compenſatio contrà ceſſionarium non opponitur, poſt acceptatam a ceſſo nomine delegationem, etiam ſi ceſſum nomen acceptationis tempore ignoraſſet, ſibi contrà cedentem compenſationem competere, n. 36.

Compenſatio ipſo iure perficitur, etiam partibus ignorantibus, n. 37.

Animus non trahitur ad ignorata, in his, quæ requirunt factum hominis, n. 38.

Ignorantia hominis non impedit operationem legis, n. 39.

Iudex ex officio poteſt pronunciare, debitum compenſatum eſſe, ſub n. 15.

Ipſo iure aliquid fieri idem eſt, ac non fieri facto hominis, & è contrà, ſub n. 9.

Compenſatio ipſo iure perficitur, etiam in excluſionem creditorum anteriorum, & hypothecariorum eius, cum quo compenſatio facta eſſe dicitur, & de ratione, n. 40. Refertur tamen contraria opinio, eiuſq; Authores, pro qua Salgad. *omnium latiùs ſcripſit, n. 41. Sed* Author *inuehit cõtrà* Salgad. *cæteroſq; huius ſententiæ ſequaces, quos in principali quæſtionis ſuppoſito, & figuratione aberraſſe demonſtrat, n. 42. & 43. Relatiſq;* Salgad. *fundamentis cumulatis, n. 44. Diſtincta ſerie ſatisfacit, n. 45. 46. 47. 48. 50. 51. & 52. Recedit à* dec. 53. Dom. de Franch. *n. 54. Concluditq; non poſſe illam ſaluari, omneſq; interpretationes, quæ ad illam applicantur, improbat, à nu. 55. vſque ad 68.*

Debitum, & creditum mutuò non confunduntur in illis caſibus, in quibus compenſatio ſpecialiter prohibetur, ſub n. 47.

Factum iuris, eſt facto hominis efficacius, n. 49.

Compenſatio eſt vera, & realiſſima ſolutio, n. 51.

Dare ille dicitur, qui compenſat, ibid.

Solutio non tantùm numeratione perficitur, n. 52.

Iurans cum effectu ſoluere, an poſſit cõpenſare, n. 53.

Non entis nullæ ſunt partes, ſub n. 43.

Compenſatio liberationem inducit, perindè ac ſolutio, ſub n. 40. in fin.

Compenſatio ipſo iure admittitur, pro debito, quod mutuò debetur, licèt ex diuerſa cauſa, diuerſoq; nomine, n. 60. & 62.

Compenſatio non fit de debito proprio, cum credito ſociali, n. 61.

Quandò debitum, & creditum, mutuò ex eadem cauſa exoritur, tùnc magis calculus dati, & accepti, quàm compenſatio fieri videtur, n. 63.

Compenſatio non admittitur de credito liquido, ad illiquidum, n. 64. Niſi creditum illiquidum, eſſet certum, & proximè liquidandum, n. 65. Et liquidatione facta, oritur compenſatio, non à die factæ liquidationis, ſed retrotrahitur ad tempus, quo cœpit mutuò deberi, n. 66.

Compenſatio nõ fit de debito quantitatis ad debitum ſpeciei, nec è contrà, n. 67.

Compenſatio an ipſo iure admittatur, ad impediendum curſum introituum cenſualium, n. 69.

Creditor exigens annuos introitus ad maiorem quantitatem, ea, quæ fuit conuenta, illam maiorem quantitatem, attenta opinione Cenci. *non compenſat in ſorte, ad finem impediendi curſum integrorum introituum, n. 70.* Author *tenet contrarium, & ita refert deciſum, n. 71. Et reſoluit fundamenta contraria, n. 72. & 74.*

Compenſatio diminutim etiam, & pro rata admittitur, n. 73.

Compenſatio admittitur etiam cum debito fiſcali, n. 75. Amplia etiam ſi creditum contrà fiſcum eſſet illiquidum, n. 76. Declara dummodò debitum, & creditum ſit eiuſdem ſtationis, & de ratione, n. 77. Sublimita declarationem, ceſſante ratione confuſionis officiorum, n. 78. Item in Regia Camera, in qua admittitur compenſatio, etiam pro debito diuerſarum ſtationum, n. 79.

Compenſatio admittitur pro debito collectarũ, n. 81.

Compenſatio an cum Vniuerſitatibus habeat locum, remiſſiuè, n. 81.

ARGVMENTVM.

Compenſationem ipſo iure, & in continenti fieri, ab eo inſtanti, quo cœpit mutuò inter duas perſonas deberi, abſq; facto hominis, oppoſitionemq; compenſationis, dumtaxàt requiri, vt de ea, iam à iure facta, Iudex certioretur, confutata opinione *Azonis*, illa *Martini* vindicata. Eademq; occaſione reſoluitur, compenſationem etiam cõtrà ceſſionarium militare; & itidẽ fieri, in præiudiciũ creditorum anteriorum, iactantium habere anteriori tempore hypothecatum nomen compenſatum, reiecta contraria *Salgad.* ſententia, cum ſuis fundamentis: Elaborata pertractatio, ab Authore, in pluribus contingentijs, in conſulendo exactiſſimè digeſta.

CONSILIVM XLV.

SVbtiliſſima, ac æquè frequens in iure controuerſia eſt, an liquidarum quantitatũ, inter duos hinc indè debitarum, ipſo iure cõpẽſatio admittatur, quam mihi examinari contigit in eadem cauſa, in qua ſolemnem illam *deciſionem* compilauit *Dom. Reg.Capyc.Latr.deciſ.*25. pro conſecutione reſtantium quantitatum debitarum ab illis de Falco, ad fauorem Dom. D. Dominici Albertini Caraccioli, & fratrum, hæredum pro tribus portionibus Dominorum de Azzia. Rurſùs eundem etiam articulum oportuit mihi indagare pro Stephano Coccia liquido debitore, & creditore Aſcanij Fedele in duc.500. in actione tamen perſonali, qui quidem Stephanus, cùm fuiſſet conuentus ab Ignatio Riuelli, Aſcanij creditore hypothecario, & anteriore, ad ſoluendum quantitates Aſcanio debitas, oppoſuit, ſe non eſſe debitorem, quaſi ipſo iure, ſui debiti, & crediti actio, compenſatione, & ſucceſſiuè ſolutione euanuerit: Demùm eadem difficultas ſæpenumerò agitata eſt, me patrocinante, occaſione Regię ſuſpenſionis factæ de anno 1669. de omnibus quãtitatibus in præteritum debitis ab Vniuerſitatibus Regni, tam ex cauſa functionum fiſcalium, quàm onerum inſtrumentariorũ; nam cùm eædem Vniuerſitates ſuos bonatenentes conueniſſent, ad ſoluendũ bonatenentiam, per plures retrò actos annos, antè dictã ſuſpenſionem, fuit à nonnullis replicatum, quòd ipſi moleſtari nequibant, nam cùm eſſent Vniuerſitatum creditores, functionum fiſcalium, vel annuorum introituum, ipſo iure eorum bonatenentiæ debitum, cum debito Vniuerſitatis, intelligendum erat compenſatum, quòdq; gratia ſuſpenſionis, nõ poterat comprehendere, quãtitates cum Vniuerſitatibus ipſo iure cõpenſatas, cùm inter ſe toto Cælo differant, ſuſpendere ſolutionem quantitatum non ſolutarum, ac ſolutas ex vi compenſationis, repetere.

1 *Azo in rubr. Cod.de compenſat.nu.*13. non admittit, compenſationem dari poſſe ipſo iure, & reprobat dictum illorum, qui hæc verba quaſi pro adagio habebant, *ius ipſum compenſat*, ſuamq; theoricam duplici argumento obuallat; Alterum deſumptum ex *l. quòd labeo, ff.de compenſat.* vbi eſt in electione fideiuſſoris, an velit debitum compenſationi deſtinare, vndè arguit, vt non ius, ſed hominis electio, & factum compenſet; Alterum verò, ex *l.verum, ff.eod.* vbi malè agit ille, cui obſtat cõpenſatio, & ſic patet, actoris actionem non eſſe ipſo iure compenſatione extinctam, ſed exceptione elidi, ad *tex. in l.*1. §.
2 *fin.ff.quand.dies vſusfruct.legat.cedat.* † In ſumma, ad excludendam hanc ipſo iure compenſationem, toto conatu ſtudet *Azo* oſtendere, eam non aliter, quàm hominis miniſterio, & ſic exceptionis ope, & parte opponente fieri, ab eoq; die expleri, & ſuum effectum conſummatum producere, quam ſententiam amplexantur *Iaſ. in* §. *bonæ fidei, nu.* 77. *inſt.de action. Surd.deciſ.*117. *n.*5. *&* 191. *n.* 15. *&* 16. *& cõſil.*246. *n.*28. *Honded.conſil.*38. *nu.*15. *cum ſeqq. lib.*2. *Andreol.contr.*219. *Rot. Rom.* poſt *Cenci.deciſ.*160. *nu.*10. *Merlin.de pignor.lib.*5. *tit.*1. *quæſt.*6. *n.*5. *&* 12. *Craſſ.except.* 16. *n.*15. *Coſt.de retrotract.cap.*9. *caſu* 4. *nu.*4. & *Fontanell.de pact. nupt. tom.* 2. *clauſ.* 6. *gloſ.*2. *part.* 6. *num.* 60. alijq; quos conſultò omittimus.

3 Hac retenta ſententia, ſubdit *Azo loc. cit.* poſſe ipſo iure compenſationem admitti, ad euitandam pœnam, vel curſum vſurarum, ex *tex.in l.cum alter* 11. *ff.de compenſat.* & *Gloſ.in l.*4. *verb.ipſo iure, circa medium, C.eod.* ſequuntur alij apud *Roderic.de ann.reddit. cap.*18. *nu.* 4. *lib.*2. *Tiraquell.de retract.lignag.* §.3. *gloſ.*3. *ſub nu.*8. *Cardin. Mantic.de tacit. & amb ig. conuent.tom.*2. *lib.*22. *tit.*27. *ſub n.*64. *verſic. Vndecimò debet reſtringi. Surd.de alim.tit.*1. *quæſt.*42. *n.*88. videndiq; *Leotard.de vſur.quæſt.*84. *à nu.* 10. *Rot. Rom.* apud *Merlin.de pignor.deciſ.*67. *à n.*12. *deciſ.*74. *à n.*25. vbi agitur de curſu vſurarum dotalium, & fauorabilium, & *deciſ.* 124. *n.*16. *Surd.dec.*117. *Theſaur.quæſt.forenſ. lib.*4. *quæſt.*21. *n.*8. *Rot.Rom.* apud *Salgad.dec.* 132. *nu.*11. *Fontanell.de pact.nupt.tom.*2. *clauſ.* 6. *gloſ.*6. *à n.*60. *cum ſeqq.* & *Conſiliar.Theodor. allegat.*69. *nu.*6. qui generalem concluſionem
4 ex prædictis inferunt, † vt indiſtinctè, compenſatio ipſo iure fiat, quoties damnum aliquod, debitori reſultaret, ſi compenſatio ipſo iure fieri, non permitteretur, *Roderic.* vbi ſuprà *n.*3. *& in eod.tract.lib.*2. *quæſt.*19. *à nu.*2. *Caſtill.contr.tom.*4. *cap.*40. *à n.*12. *Craſſ.except.* 16. *n.*36. *Valenzuol.conſil.*78. *nu.*37. *lib.*1. poſt *Fabr.in* §. *bonę fidei, n.*8. *inſt.de action. Sebaſtian. Medic.in tract.de compenſat. part.*1. *quæſt.*40. *n.*
5 2. *&* 8. † Et hinc ſi Dominus directus, ſit liquidus emphyteutæ debitor in pecunia, ipſeq; emphyteuta canonem nõ ſoluat; certè ex prædictis, ad euitandam pœnam, & damnum caducitatis, facta ipſo iure intelligi deberet compenſatio debiti, & crediti, ſicuti notabiliter aduertit *Petr. Iacob. Aurelianenſ. in pract.libell.rubr.*4. *de action.in rem pro re emphyteut.quæ cecidit in commiſſ.n.*10. quam doctrinam docuit etiam *Alberic.in d.l.ſi quid, ff. de compenſat. Imol.in cap.bona fides, col.*5. *verſ. Vlterius quæri poteſt, extrà depoſit. Guid. Pap. dec.*171. *nu.*5. *Tiraquell.loc.ſup.cit.n.*9. & *Surd. de alim.tit.*8. *priuileg.*53. *n.*3.

6 Contrariam verò ſententiam, quam ipſe in cunctis contingentijs amplexatus ſum, quòd

Digitized by Google

quòd compenſatio ipſo iure fiat, ſtatim ac cœpit hinc indè deberi, tenuit antiquus *Gloſſator Martinus*, eaq; dubio procul, verior apparebit, ſi iura, rationes, & *DD.* authoritates accuratè perpendantur; etenim in primis ſe offert *tex.in l.verum eſt 4.ff.de cōpenſat.* vbi *Panlns* loquens de fideiuſſore, inquit, *eum ipſo iure eò minùs debere, qnod ex compenſatione reus retinere poteſt.* Iterùm hoc ſuadetur, ex *tex.in l.Poſteaqnàm 21.ff.eod.* vbi idemmet Iuriſconſultus, apertiſſimis verbis hanc ſententiam indicat, dicens, *Poſteaquàm placuit inter omnes, id, quod inuicem debetur, ipſo inre compenſari, &c.* Rursùs ineuitabiliter, hanc partem probat *tex. in l.ſi conſtat 4. C. de compenſat.* quo loci Imperator Alexander, ità reſcripſit, *Si conſtat, pecuniam inuicem deberi, ipſo iure pro ſoluto, compenſationem haberi oportet, ex eo tempore, ex qno ab vtraq; parte debetur.* Prætereà Imperator Iuſtinianus, circà idem ſanciendo, verbis quàm apertiſſimis, in hunc modum decreuit, *Compenſationes ex omnibns actionibus, ipſo inre fieri ſancimus.* Atq; demùm hoc ipſum eidem Iuſtiniano placuit, in *§.in bonæ fidei, inſt.de action.* Retulerat enim ibi, ex antiqua Iuriſprudentia, in bonæ fidei iudicijs, fuiſſe cōpenſationes ipſo iure admiſſas, ac propterea in eis, liberam poteſtatem Iudicem habere, vt ſi quid inuicem ipſi videretur, actorem præſtare debere, eo compenſato, in reliquum eum, cum quo actum eſt, debere condemnari: At in iudicijs ſtricti iuris, non niſi doli mali exceptione oppoſita, ex *reſcripto Dini Marci*, compenſatio inducebatur; Ipſe verò Iuſtlnianus, reiecta hac diſtinctione, voluit inuiolabiliter, compenſationes in quibuſcunq; iudicijs fieri ipſo iure, actioneſq; minuere.

7 Clariſſimis itaq; inribus probata remanet opinio *Martini*, relata per *Gloſ.in d.l.ſi cōſtat*, quæ, & ſi, tanquam palpabilis, vlteriorem nō expoſcat probationem, tamen pro exuberanti, rationibus ſulcitur; potiſſimùm verò ipſa naturalis ratio ſuadet, vt ſtatim ac viciſſim incipit deberi, debitum cum credito, & creditum cum debito, contributum cenſeatur, penſatumq; id, quod mihi debes, cum eo, quod ipſe tibi debeo, taliq; pacto, quod debeo, quodq; & tu debes, extinctum naturali ſolutione remaneat, quaſi eodē inſtanti, quo debitum, & creditum, hinc & indè contrahitur, dari, & ſolui videatur, iuxtà *tex.in l.vel permntauit, ff.de liberal.cauſ.& l.ſi debitor, ff.qui potior.in pignor.habean.* & annuit doctiſſimus *Anton.Faber* dicens, compenſationem naturalis æquitatis fomentum habere, *de error.Prag.tom.2.decad.82.error.5.fol.425.col.2.* Porrò ſi cùm ipſe eſſem creditor, ac eiuſdem debitoris mei debitor, totā ſummam, quam ille debet, peterem, non compenſata quantitate, quam ego debeo, certè malè peterem, vt dicit *tex. in d. l. verum*, quaſi reus minùs debeat. At quomodò minùs debebit reus, cùm ipſe peto, niſi compenſatio, antequàm peterem, ipſo iure facta fuiſſet? Prætereà iura, pro eo, quod actu compenſare potuimus, & non compenſauimus, non aliud, quàm indebiti condictionem, nobis ad illud, quod ſoluimus, repetendum conſtituunt, vt in *l.ſi ambo, verſic.Si quis igitùr, ff.de compenſat.* & tamen indebiti condictio, ad id tantùm repetendum cōuenit, quod eſt indebitè ſolutum, *l.1.ff.de condit.indeb.* At quomodò vnquam rectè dicetur, indebitè quantitatem, quam debebam, perſoluiſſe, niſi ſimùl concedatur, eandem quantitatem fuiſſe ipſo iure cōpenſatione ſolutam? Porrò ſi per compenſationem, inutiles circuitus, ſoluēdi, & repetendi euitantur, vndè *Pomponius in l.ideò, ff.de compenſat.* ait, *Ideò compenſatio neceſſaria eſt, quia intereſt noſtra, potiùs non ſolnere, quàm ſolutum repetere*; cùr potiùs, negandum cum *Azone*, qnàm cum *Martino* affirmandum non erit, compenſationes ipſo iure perfici? Demùm *Iabolenus* inquit, *Quæcunq; per exceptionem perimi poſſunt, in compenſatione non veniunt*, vt in *l. quæcunq; 14. ff. de compenſat.* Nùnc quid aliud eſt, vt non veniant ſub compenſatione ea, quæ exceptione elidi poſſunt, quàm dicere, vt compenſatio, actionem exceptionis ope non elidat?

8 Iſtamq; partem tot iuribus, & rationibus apertè firmatam, poſt *Martin.* amplexatus pariter fuit *Bar.in d.l.verum, Deci.in cap.inter col.penul. de except.* magiſtraliter, & eruditè *Tindar.inter tract. tom.9. tract.de cōpenſat. art. 6.* præſertim *nu.51.53.54.56.& 57.& art.7. n.27.* vbi inconuincibiliter concludit, compenſationem fieri abſq; vllo miniſterio hominis, ſed ius ipſum compenſationem perficere à principio, ab eo nempè momēto, quo hinc indè ortæ ſunt actiones, contrariamq; opinionem, vti falſam deludit, *d.art.6.n.57.* eamq; appellat erroneam, *n.60.& 68.* ſicuti etiam eruditiſſimus *Hugo Donell.de iur.cinil. lib.16. cap.15.col.7. verſic.Tertium, Herman. Vnlter.in iuriſprudent. Roman.tit.de compenſat. cap.58.in princip.* latiſſimè *Scacc. in tract.de commerc.& camb.§.2.gloſ.5.n.432.& 433.* vbi rem multis proſequitur, numerādo abſurda, & errores Authorum contrariæ opinionis. Annuit etiam huic ſententiæ *Faber de coniect. lib.8.cap.2.ſnb nu.6. Alex.* cuius doctrinam appellant ſynodalem, in *addit.ad Bar.in d.l.4. verb.Non eſt neceſſe, verſic.Et ſic per iſtum tex. ff.de compenſat.* idem *Alex. conſil. 149. nu.11. verſic. Tamen quandò poneremus, vol. 2. Alex. Trentacinq; de compenſ.reſolut.1.n.24. Rot.Genuenſ.deciſ.190.n.10.& 19. verſic.Et licèt verum ſit, Dom.Reg.de Pont.cōſil.75.n.17.vol.1.* noſter *Afflict.* ſic ſolemniter determinatum in S.C. referens, *deciſ.121. Reg. Ronit.cōſil.60. vol.1.* qui ſic pariter teſtatur deciſum, idem *Ronit.conſil.71. nu.9.vol.2. Dom. Reg. Capyc.*

Latr. ità afferens duabus aulis ſopitũ, *dec.* 25. *Epiſcop. Ricci. collect.* 305. *in fin. Thor. in compend. deciſ. lib.* 1. *verb. Cõpenſatio an admittatur, Rot. Rom. in vna pecuniaria* 11. *Maij* 1643. *corã Veroſpio*, cuius meminit alia *Rot. deciſ.* poſt *Merlin. de pignor. deciſ.* 124. *à nu.* 15. *cum ſeqq.* quicquid confuſiſſimè velit idem *Merlin. d. tract. lib.* 5. *tit.* 1. *quæſt.* 6. addo *Ciarlin. controu. forenſ. lib.* 1. *cap.* 36. *n.* 20.

9 Nùnc, vt aliqua contrà *Azon.* conſideremus, animaduerto, eius ſententiam falſiſſimum habere principium, ac terminos adeò diſſonantes continere, vt non crediđiſſem, virum illum Iuriſcõſultorum omnium conſultiſſimum, tam grauiter lapſum fuiſſe, ni euidens oculorum meorum teſtimonium, id mihi ſuaderet; Etenim legi eum, ſic in ſua principali concluſione dicentem, *nu.* 13. *Sed ego puto, eam* (ſcilicèt compenſationem) *ipſo iure tùnc demùm fieri, cùm à partibus eſt oppoſita, vt inſt. de action. §. compenſationes, in fin. tit.* Nùnc quis non videt intolerabilem implicãtiam, qua nulla maior excogitari poterit? ea, qua dicitur, fieri compenſationem ipſo iure, tùnc cùm à parte opponitur, ſicuti etiã putauit *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 23. *de compenſat. definit.* 4. Bone Deus! quid aliud eſt fieri aliquid ipſo iure, quàm fieri ſinè ope exceptionis, & hominis miniſterio? quidue fieri aliquid ope exceptionis, quàm non fieri ipſo iure? concludentiſſimè hanc doctrinam nobis probat *tex. in l. vnus, §. pactus nè peteret, ff. de pact. Barboſ. in cap. penul. col. fin. de iuram. calum.* & *Argel. de acquir. poſſeſſ. quæſt.* 3. *art.* 16. *n.* 897. nec *tex. in d. §. compenſationes*, volens, vt compẽſatione, actoris actio minuatur, benè cõtrà nos inducitur, cùm & ità accipi oporteat, vt ipſo iure actionem minuat, nè cõtraditionem implicare videatur, cùm *tex. in d. §. in bonę fidei, eod. tit. inſtit. de action.* vbi correcto antiquo *Diui Marci reſcripto*, nedùm in bonæ fidei, ſed & in ſtricti iuris iudicijs, ipſo iure compenſationem perfici ſancitur, ibi, *Sed noſtra Conſtitutio, eas compenſationes, quæ iure aperto nituntur, latiùs introduxit, vt actiones ipſo iure minuant, ſiuè in rem, ſiuè in perſonam, ſiuè alias quaſcunque.*

10 Rurſùs pro ſuæ opinionis fundamento, arguit *Azo nu.* 15. in hunc modum, *Pro nobis autem faciunt multæ leges. Ecce enim conuentus habet electionem, quòd debitum deſtinet compenſationi, vt ff. eod. l. quòd labeo, ſed & ſi fideiuſſor eligit, compenſet ſibi debitum, quod debetur reo, & ſic patet, eã non fieri ipſo iure, alioquin huiuſmodi non daretur electio compenſandi.* Sed facili negotio reſoluitur argumentum, animaduertendo, quòd in ſpecie *tex. d. l. quòd labeo*, fingitur, Titium eſſe debitorẽ Caij pro duabus quantitatibus ex diuerſa cauſa, Caium verò eſſe debitorem Titij in vna quantitate, vndè nil mirum, ſi eo caſu compenſatio facta non intelligatur, donec eligat Titius, vtram ex duabus à ſe debitis quantitatibus velit cum Caio compenſare, & ſic electio expectatur, ad declarandum ambiguum facti, reſultans ex duplicitate debiti, vel ex debito alternatiuo, iuxtà *tex. in l. ſi debeas* 22. *ff. de compenſat.* quod non cõtingeret, ſi vnica, certaq; quantitas, hinc indè deberetur, Imò pro certo arbitror, vt eo etiam caſu, facta electione, & declaratione, compenſatio ipſo iure ſecuta intelligatur, non à die declarationis, & electionis, ſed quòd retrotrahatur ad diem, quo cœpit hinc indè deberi.

11 Prætereà ſubnectit *Azo n.* 16. aliud argumentum huius tenoris, *Sed & prætereà dicit lex, eum malè agere, cui obſtat compenſatio, vt ff. eod. l. verum, vndè patet, eum habere actionem, licèt elidatur exceptione, vt ff. quand. dies vſusfr. legat. ced. l.* 1. *§. vltim.* Verùm hoc etiam argumentum, quàm faciliùs reſoluitur, & retorquetur, nam *tex. in d. l. verum*, geminis in locis, in principio nempè, & fine, compenſationem ipſo iure admittit, atq; ideò vult, vt malè agat ille, cui obſtat compenſatio, non quaſi ei competat actio, exceptione, & ſic hominis miniſterio elidenda; ſed quia ſinè actione experitur, aliàs idem *tex.* notoriam contineret antonomiam, ſi eodem tempore, eademq; verborum ſtructura, admitteret exercitium actionis, ipſo iure extinctæ. Nec benè putauit *Azo*, eum ſolùm malè agere, qui exercet actionem, quam exceptio excludit, cùm & longè peiùs agat ille, qui prorsùs actione caret.

12 Demùm dicit *Azo ſub nu.* 13. & 14. *verſic. Sed & in alijs*, perfici compenſationem ipſo iure, ad euitandum curſum vſurarum, & addunt illius ſequaces relati ſuprà *n.* 3. & 4. idẽ eſſe, ad euitandam pœnam, vel damnum; quę quidem concluſio, vera proculdubiò eſt, ſed noſtræ opinioni, vt compenſatio ipſo iure inducatur, manifeſtè ſuffragatur, opinionemq; *Azon.* ſic dicentis, confundit; Etenim nunquam de compenſatione ipſo iure inducenda, diſceptari opus eſſet, nec poteſt, ni ſimùl, & ſemel, pęnam, vel damnum aliquod, velit compenſationem allegans euitare, & impertinens eſſet noſtra quæſtio, ſi aliquem vtilem non produceret effectum, in beneficium eius, qui compenſationem ipſo iure factam negat, in damnum eius, qui compenſationi inhæret; Vndè crederem, nullum eſſe diſcrimen, inter illos, qui compenſationem ipſo iure fieri ſentiunt, ad damnum vitandum, & illos, qui ſimpliciter, & indiſtinctè compenſationem ipſo iure admittunt, cùm nullus eſſe poſſit, qui Iudici cõpenſationem ipſo iure factam denunciet, ſi nullum detrimentum ſentiret, non allegando compenſationem iàm factam.

13 Porrò ex eodem *Azon.* aſſumpto, iterùm eius opinio confunditur; Inquit ipſe, compenſationem non aliter ipſo iure fieri, quàm

quòd

Digitized by Google

quòd ad pœnam, vel damnum vitandum:
Nùnc dico ſic; Ponamus, quòd tu debeas
mihi annua decem pro legato, & ego de-
beam tibi annua decem pro fundo, quem
ſub perpetua emphyteuſi à te habeo; Ego
per triennium non ſolui tibi annua decem,
nec tu totidem pro legato mihi perſoluiſti,
certum eſt, quòd res, quam ſub emphyteuſi
habeo, non cecidit in commiſſum, quia ad
euitandum commiſſi damnum, vel pœnam
non ſolutionis, dicit *Azo*, quod intelligitur
inter me, & te, ipſo iure facta compenſatio,
proût in terminis etiam docuerunt *Alberic.
Imol. Iacob. Aurelianus, Guid. Pap.* & *Tiraquell.*
relati *ſup. n.* 5. Sed ſi fortaſsè peteres tu, me
condemnari ad caducitatem, ob non ſolu-
tum Canonem, & ego non opponerem tibi
compẽſationem iam ipſo iure factam, certè
Iudex contrapoſitionis nõ allegatę ignarus,
me condemnaret. Ergò in omni caſu, opus
eſt, vt compenſatio opponatur, non ad hoc,
vt compenſatio, hominis miniſterio, & ex-
ceptionis ope perficiatur, ſed ad hoc tãtùm,
vt Iudici pateat, conſummata, & perfecta
iam, ipſo iure compenſatio.

14 Huiuſq; rei, aliud euidens exemplum in
medium afferri poteſt; Quandoquidem ſi ab
aliquo ageretur ex cauſa debiti, ſibi iam à
debitore ſoluti, ſanè eo caſu, nemo negabit,
ſolutionem ipſo iure, à die ſolutionis, obli-
gationem peremiſſe, actoremq; reuerà, malè,
indebitè, & calumnioſè agere, & nihilomi-
nùs omnes concedunt, quòd ſi de ſolutione
facta nullo modo in iudicio conſtet, nec reus
illam opponeret, oporteret Iudicem, debi-
torem ad quantitatem cõdemnare, *l. illicitas,
§. veritas, ff. de offic. Præſid.* At valebit indè di-
cere, creditoris obligationem, per ſolutio-
nem, non ſtatim, ſed exceptionis ope tolli?

15 Et hinc reſoluuntur omnia iura, quæ for-
taſsè adduci poſſent ad oſtendendum, opus
eſſe, quòd compenſatio opponatur; vt pro-
cedant, ad effectum denunciandi ipſam cõ-
penſationem, iam iure factam, non ad hoc,
vt compenſatio, ab eo tempore perficiatur,
quo opponitur, iſtaq; eſt huius arduæ quæ-
ſtionis veritas, quæ mihi concludentiſſimè
ſuadetur, ex *tex. in d. l. fin. C. de compenſat.* vbi
compenſationem ipſo iure fieri ſancitur, &
opponi demandatur, ſcilicet, non ad eam
inducendam, ſed eam ipſo iure inductam, in
iudicio detegendã, Etenim, & ſi Iudex, quan-
dò palàm ei de iure compẽſationis apparet,
debeat ex officio, illius iam conſummatum
effectum agnoſcere, debitumq; cõpenſatum
pronunciare, *d. §. in bonæ fidei, inſtit. de action.*
tamen quid ſi in iudicio, de compenſatione
nullo modo cõſtet? Quomodò ſanè tùnc Iu-
dex, de cõpenſatione rationem habebit? An
Iudex diuinare cogetur? Sic doctè *Tindar. d.
art. 6. nu. 62. & 63. & 70. ad* 78. inquiens præ
cæteris, *Lex enim facit compenſationem ſine ho-
mine, vt homo ea vtatur, vbi apparet, quòd vſus
tantùm compẽſationis, ſtat in hominis voluntate;*
ad viuum etiam explicat hoc ipſum *Magon.
deciſ. Florent.* 5. *n.* 3. his verbis, *Ius enim non
reponit compenſationis ortum in homine, ſed ipſo
iure operatur, ſed benè in hominis voluntate,
exercitium, & vſum ortæ cõpenſationis remittit.*
Iſtaq; *Tindar.* & *Magon.* doctrina, de vſu, &
exercitio compenſationis, apertiſſimè com-
probatur, ex *l. ampliùs* 15. *ff. rem rat. hab.* vbi
Paulus inquit, *Nam & ſi quis aduersùs peten-
tem, compenſatione, ductioneuè vſus ſit, &c.*
Eandemque veritatem latiùs, & efficaciùs
exornat *Scacc. d. tract. de commerc. & camb. gloſ.*
5. §. 2. *n.* 435. quibus addo *Tiraquell. d. tract. de
retract. lignag.* §. 3. *gloſ.* 3. *n.* 8. *Dom. Reg. Capyc.
Galeot. contr. iur. lib.* 2. *contr.* 63. *n.* 10. *Rot. Rom.*
16 poſt *Merlin. de pignor. deciſ.* 124. † dicentem,
quòd licèt hodiè opponatur compenſatio,
ſeù vſus, & exercitium illius, effectus tamen
retrotrahitur ad illud tempus, quo cœpit
hinc indè deberi, ab eoq; tùnc, compenſatio
facta à iure dicetur, ex *Io: Fabr. in d. §. in bonæ
fidei, nu.* 11. *&* 12. *verſic. Ex hoc concluditur,* &
Coſt. de retrotract. cap. 9. *caſu* 4. *n.* 13. nam ſicuti
qui præterito tẽpore creditori ſuo debitum
ſoluit, & hodiè eidem indebitè agenti ſolu-
tionem opponit, non ab hodiè, ſed à die,
quo ſoluit, cœpit non debere; ſic qui præ-
terito tempore, ſcilicèt à die, quo hinc indè
cœpit deberi, compenſauit, ſi nùnc ſe com-
penſaſſe opponat, non ab hodiè minimè de-
bere videretur, ſed ab eo tùnc, cùm hincindè
17 cœpit deberi. † Omnia comprobantur ex
tex. in l. ſcimus 36. *C. de inoff. teſtam.* vbi ipſo iu-
re, filius, cui minùs legitima à parente reli-
ctum fuit, ſupplementum obtinet, opus ta-
men habet filius, inofficioſitatem Iudici al-
legare, vt *viri boni arbitratu* ſuppleat, idq; nõ
aliter, quàm ad exercendum effectum, iuris
miniſterio conſummatum, ab eo die, quo
cœpit filio, integra legitima competere,
inquit *tex. Si pater minorem debita portione, fi-
lio ſuo reliquiſſet omnimodò, & ſi non adijciatur,
viri boni arbitratu repleri, filio attamen ipſo iure
ineſſe eandem repletionem*, id, quod expreſsè
voluit *Gloſ. ibid. verſic. Ipſo iure*, & alia *Gloſ.
in l. ſi is, qui in poteſtate, ff. de legat. præſtand.* &
Corne. cõſil. 264. *in hac conſultatione, col.* 1. *verſ.
Tamen his non obſtantibus, vol.* 1. *& conſil.* 265.
18 *col.* 1. *verſic. Cùm itaq; eod. lib.* 1. Pariter † facit,
nam teſtamentum, per filij præteritionem,
ipſo iure, irritũ eſt, ſi tamen id velit, & pro-
ponat filius præteritus, nec aliàs, *l. filio præ-
terito*, & ibi *Gloſ.* & communiter *DD. ff. de
iniuſt. rupt. & irrit. teſtam. l. maximum vitium,
§. ſancimus, C. de liber. præter. Gloſ. in d. l. ſcimus,
& in l. ſi pater, in fin. C. de inſt. & ſubſtit. & in d.
l. is, qui in poteſtate, in princip. Bald. in l.* 2. *ff. de
hæred. inſt.* Itaq; ſi filius non opponat, poteſt
paternum teſtamentum ratum haberi, iuxtà
exemplum *Valer. Max. in tit. de teſtam. quæ rat.*

19 *man-*

Digitized by Google

19 *manſer.lib.6.cap.8.* †Similiter Falcidia, licèt
ipſo iure legata reſecet, *l.linea margaritarum,*
ff.ad leg.Falcid. id tamen capiendum eſt, ſi hę-
res ad legata præſtanda conuentus, offerat
ſe paratum, legata reſecata præſtare, *l.patrē,*
ff.quæ in fraud. credit. & *Bald. in l. 1. C. ad leg.*
20 *Falcid.* Prætereà † actiones omnes, in fidei-
cōmiſſarium ipſo iure tranſeunt, *l.penul.* §.1.
in fin.C.ad Trebelle. Sed exercitium illorum,
in poteſtate fideicommiſſarij eſt, quatenùs
velit illis vti, *l.1. §.ſed & quoties, & l.cogi, §.*
Metianus,ff.eod.tit. quæ iura ad hoc expendit
21 *Iaſ. in d. l. 1. §. de illo.* † Porrò licèt filius ſit
ipſo iure, patris, vel matris hæres, vt in *l.ſi*
matre 11.C.de ſuis,& legit. ibi, *Omnimodò patri*
ſuo, matriuè ſuæ, ipſo iure ſuccedant, tamen *Bar.*
ibid. illa verba, *Ipſo iure,* declarat, vt proce-
22 dant, filio petente. †Demùm confert inſignis
doctrina *Io: Igne.in l.contractus,col.34.verſic.*
Nùnc reſtat articulus,ff.de reg.iur. dicentis, cō-
tractum reſpectu eius, qui illi dolo ſuo cau-
ſam dedit, eſſe ipſo iure nullum, modò ta-
men altera pars velit, talem eſſe, allegando
illum vſq; ab initio nullum, ipſo iure, ſicuti
etiam ſentiunt *Angel. in l. ſi quis aliam, §. ſed*
& ſi quis,ff.de ſolut. Paul.de Caſtr.cōſil.295.col.
2.lib.2. & *Ludouic. Gomeſ.in §.actionum,col.8.*
23 *cum ſeqq.inſt.de act.* † In ſumma, omnia, quæ
ipſo iure inducuntur, & fiunt, eatenùs ope-
rantur, quatenùs hominis miniſterium con-
currat, non ad perficiendum id, quod iam
iure factum eſt, ſed ad exercendum opus, &
effectum, iam à iure conſummatum, *Iaſ.in l.*
de pupillo, §.qui opus nouum,col.1.in 3.notab.ff.
de oper.nou.nunciat.& in l.ex facto,col.11.verſ.
Secundò pro opinione Bar.ff.de vulgar.& pupill.
& *Rip.in l.4. §.hoc autem iudicium,col.2.n.8.ff.*
de damn. infect. pluraq; ad rem copioſiùs cu-
mulat *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verb. Reuer-*
tatur,n.13.14.15.& 16.C.de reuoc.donat.

24 Sic ex prædictis, redeundo ad noſtram
compenſationis materiam, à qua paulò di-
greſſus ſum, eſt certiſſimum, eam ipſo iure
fieri, ſed opponi opus eſſe, vt de ea Iudici
cōſtet, per modum denunciationis, id, quod
fieri poſſe animaduerto, nedùm expreſsè, op-
ponendo ipſam compenſationem, ſed & ta-
citè, atq; virtualiter, allegando factum, ex
quo poſſit, ipſa compenſatio apparere, ni-
mirùm, exhibendo inſtrumentum, quo con-
ſtet, actorem contrà me agentem, in decem,
totidem mihi debere, *Dom. Praſ. de Franch.*
deciſ.527.n.7. Reg. Rouit.d.conſil.60.n.4.vol.1.
25 & *Conſiliar. Theodor. d.allegat.69. nu.1.* † Id,
quod generaliter procedit in omni quacūq;
exceptione, actoris intentionem elidente, vt
non ſit opus, quòd formaliter opponatur,
ſed ſufficiat, quòd narretur factum, ex quo
reſultat exceptio, cū taliter habeatur, perin-
dè ac fuiſſet ſpecificè oppoſita, magiſtraliter
Bar.in l.1.n.6.ff.de except. & ibi etiam *Soccin.*
nu.2. Rip.in cap.cùm M.Ferrarienſis, in 20.no-
tab.de Conſtit. & *Afflict.in Cōſtit.Regni, ſpeciale*
26 *quoddam, ſub n.10.* †qui hoc limitat in exce-
ptione doli, quæ opus eſt, opponatur expreſ-
sè, nec ſufficit narrare factum, ex quo dolus
reſultet, ex *tex.in l.apùd Celſum, §.aduersùs, ff.*
de dol.except. & alijs.

27 Poſita itaq; hac opinione, quam arbitror
eſſe indubitabilem, vt ſtatim ac incipit hinc
indè deberi, ac reciprocum compenſabile
debitum contrahitur, fiat inter mutuos cre-
dendi, & debendi correos, ipſo iure com-
penſatio, infero ad duo vtilia, & frequentiſ-
ſima. Primum, quod docuit *Cyn.in cap.ſi quis*
in ius, de regul.iur.in 6. & cū eo *Iacob.de Aren.*
Cyn. & *Bar.in l.eius, C.de compenſat.* dicentes,
hanc perfectam iure compenſationem, ob-
ſtare, & opponi poſſe ceſſionario, cui ceſſæ
fuerunt actiones ab eo, cum quo legis mini-
ſterio compenſatum fuerat; & ratio eſt, quia
admiſſa opinione *Martini Gloſſatoris,* hacte-
nùs firmiſſimè vindicata, illa ceſſio fuit ineſ-
ficax, nam tanquam facta poſt conſummatū
à iure compenſationis effectum, verè habe-
tur, perindè ſi celebrata fuiſſet à creditore,
iam ſolutione dimiſſo, iſtaq; ratio irrefra-
gabilis eſt, opinionemq; contrà ceſſionariū,
ad viuum animat, licèt eam alijs medijs am-
plexentur *Angel.* & *Bald.in l.ſi quis in rem ſuā,*
ff.de procurat. volentes, ideò compēſationem
ceſſionario obſtare, quia actio ceſſa, erat af-
fecta exceptioni compenſationis, nec ceſſio
fieri poterat, in damnum eius, cui exceptio
competebat; quæ ratio, & ſi magiſtralis ſit,
mihi tamen ad plenum non ſatisfacit, quia ſi
eſſet vera, indiſtinctè ſequeretur, vt exceptio,
quæ obſtat cedenti, obſtet ceſſionario, quod
nec ſemper, nec ſimpliciter eſt verum, vt de-
monſtrabimus; tantò magis, quia compen-
ſatio, vt diximus ſuprà, nō opponitur prin-
cipaliter per modum exceptionis, ad eliden-
dam intentionem agentis, cùm ſit iuris mi-
niſterio extincta, ſed opponitur per modum
denunciationis, ſolùm vt certioretur Iudex,
de eo, quòd lex iam operata eſt; ſicq; puta-
rem, eſſe tutiorem cautelam, vt contrà ceſ-
ſionarium agentem, nō opponatur compen-
ſatio, tanquam nùnc facienda, ſed ſolutio
debiti, reſultans ex compenſatione ipſo iure
facta, à die, quo cedens cœpit eſſe creditor,
& debitor: Hanc eandem ſententiam, hoc
firmiſſimo fundamento, non ſic tamen ex-
plicitè, tenet, & ſecundùm eam refert deciſū
Guid.Pap.dec.567. dùm dicit, obſtare ceſſio-
nario compenſationem, quia æquipollet ſo-
lutioni, *Tyndar. d. tract. de compenſat. artic.7.*
part.2.n.4.& 6. Vrſill. ad Afflict. deciſ.74.n.7.
Theſaur. ſic pariter per Senatum determina-
tum dicens, *deciſ.221.nu.1.* ità etiam *Ioſeph*
Seſſe de inhibit.cap.5.§.7.nu.9. & 11. Gratian.
alios referens, *diſcept. forenſ. tom.2. cap. 356.*
Graſſ.except.16.n.37. poſt *Alb.Mandell.conſil.*
289.in fin. Rot.Genu.deciſ.18. Monter.deciſ.25.
n.63.

*n.63.Beltram.ad Ludouiſ.deciſ.*121.*n.*6.*Sebaſt. Medic.in tract.de compenſat. part.*2.*quæſt.*43.*n.* 4.& 5. *Reg.Lanar.conſil.*82.*n.*8.& 9. *Reg.Ro-uit.conſil.*64. *nu.*1.*lib.*2.*Cancer.variar.reſolut. part.*2.*cap.*6.*de ſolut.n.*81.*Ann.allegat.*80.*n.*2. *Surd.conſil.*4.*nu.*8.& 9.*Maur.allegat.*74.*nu.*7. *Coſta de rata ratæ,quæſt.*61.*n.*2. alijq; quorum ſententiam,quam doctè, & eruditè de more ad partes tutatur *Ill.Cauenſis Epiſcop. contr. iur.cap.*28.41.& 42.

28 Et licèt non negauerim, cõtrariam prorsùs opinionem, de compenſatione contrà ceſſionarium non opponenda, tenuiſſe innumeros grauiſſimos Authores, dicentes, opus eſſe,quòd compenſatio antè ceſſionem opponatur, vel ſaltim priuſquàm debitor ceſſus, ad ſoluendum à ceſſionario interpelletur, vt per *Alberic.in l.doli exceptio,nu.*12,*ff. de nouat. Bald.in l.hæredi,* §.*nos autem,n.*8.*ff.de pact. Angel.conſil.*259.*Dom. Reg.de Pont.conſil.* 95.*n.*12.*lib.*2.*Nigr.de except.cap.*13.§.4.*n.*24. & §.7. *nu.*7. *Cutcil.de donat. contemplat. matr. tract.*1. *diſcurſ.*2.*particul.*10.*num.*75.*Fab.* qui hoc potiſſimùm procedere putat, in ceſſionario ex cauſa onerosa,in *Cod.tit.de cõpenſat. defin.*3.& *de coniectur.lib.*12.*cap.*9.alijq;apud
29 *Gratian. d.cap.*356.*à nu.*9. † Ipſe tamen huic ſententiæ facilè aſſentirem, ſi ſuper eo principali articulo, compenſationis ipſo iure inducendę,à die,quo hinc indè ortę fuerunt debendi,& credendi actiones,aliqua potens ratio afferretur, qua cogerem, negantem partem, cum *Azon.* amplexari. At ſi opinio hæc nullo bono iure ſubſtineri poterit, cùm verè falſa ſit, tanquam contra expreſſa iura, euidentes rationes, & concludentiſſimas *DD.* authoritates, vt copioſiſſimè demonſtrauimus, fari neceſſe erit, hanc etiam opinionem, compenſationem contrà ceſſionarium denegantem, tanquam à principali *Azon.* ſententia deriuantem, fore reijciendam.

30 Poſſet tamen in duobus caſibus, hæc ſecunda contraria opinio militare. Primus, ſi poſt factam ceſſionem, debitor ceſſus, euaderet cedentis creditor, quia poſtquam per antecedentem ceſſionem, abſtractum eſt à cedente creditum, ipſa compenſatio perfici non poteſt, cum non reperiat extremum habile, vt alter altero, mutuò debeat, *Theſaur. d.deciſ.*221.*n.*2. *Cancer.variar.reſolut. d.cap.*6. *nu.*82. qui hoc potiſſimùm conſiderat, an compenſandi habilitas, adfuerit, vel non tempore ceſſionis, proſequitur etiam *Dom. Conſiliar.Prat.* alios referens, *diſceptat.forenſ. tom.*3.*cap.*6.*n.*52.& 53.

31 Secundus caſus eſt, ſi debitor ceſſus, ipſi ceſſioni annuiſſet,agnoſcendo ceſſionarium in ſuum creditorem, *Ferrer.in addit.ad Guid. Pap.cit.deciſ.*567.*Theſaur.*vbi ſup.*n.*3.& *Cancer.n.*82.& 84.

32 Verùm ipſe ſuper veritate huius opinionis,aliquantulùm immorandum eſſe cenſeo; vereor enim, nè ſic ſimpliciter intellecta, falſa ſit; Etenim admiſſa opinione *Martini*, qua diximus, compenſationem perfici ipſo iure, ſtatim atquè incipit viciſſim deberi, quòdq; ex mutuo debito,conſũmetur abſq; facto hominis effectus compenſationis, ſequitur, vt nefas dicatur, ceſſare contrà ceſſionarium compenſationem, ex ſola acceptatione ceſſionis, facta per debitorem ceſſum, niſi ſimùl dicamus, poſſe facto debitoris ceſſi, retractari effectum iuris conſummatum, quod eſt erroneum, ſicuti copioſè demonſtrauimus ſup. *conſil.*22.*à n.*11.*ad* 24. Vndè reiecta *Ferrer.* & *Theſaur.* ſententia, veriùs videtur, nullatenùs hunc ceſſum debitorem teneri,non obſtante ceſſionis acceptatione, vèl etiam debiti agnitione,per ſolutionem partis illius; Quod nè durum videatur, aduerto, ſententiam hanc, nedùm fulciri punctuali authoritate *Sebaſt. Medic.* quem allegaui ſup.*n.*27.*Gabriel.conſil.*155.*in fin.lib.*1.*Mtlaneſ.deciſ.*1.*nu.*2.*lib.*2.& *Epiſcop. Afflict.cit.cap.*28.*nu.*37. Sed quod magis eſt, firmiſſimo fundamento nititur, nam ſuppoſita compenſatione, ipſo iure effectum ſortita, antè ceſſionem, ſucceſſiuè debitum, ſolutum reputatur, cùm æquipolleat ſolutioni compenſatio, vt dicemus, ac per conſequens, hic ceſſus debitor, qui ſui nominis delegationem, ſeù ceſſionem,ratam habuit, iuuari debet aduersùs ſuam obligationem, cõditione indebiti, tanquam errore captus, vel ignoranter ad ſolutum,extinctumq; iam debitum, ſe indebitè obligaſſet, ex diſpoſitione *l.*1.& *tot.tit.ff.*&,*C.de condit.indeb.*

33 Sed non recedendo ab opinione *Ferrer. Theſaur.*& *Cancer.* relata ſup. in ſecundo caſu, *n.* 30. dico, hunc ceſſum debitorem, in vim pacti, omninò ceſſionario teneri, à die, quo delegationem, ſeù nominis ſui ceſſionem, ratam habuit, non autem à die, quo cum cedente contraxit, quaſi illa obligatio, fuerit antè ceſſionem,compenſatione extincta, & parui ponderis eſſe argumenta,nuper in contrariũ ponderata;& quidem primum, de iuris effectu ſemel conſummato, vt non retractetur facto hominis, vel ex ſuperuenienti cauſa, facilè conceditur, ſed in caſu noſtro, effectus compenſationis, ipſo iure conſummatus,non retractatur,ſed illi à partibus mutuò videtur renunciari, per cedentem nempè,ex ipſa ceſſione crediti perpriùs compenſati,& per ceſſum debitorem,ex ceſſionis acceptatione, nullumq; inueniri poterit in tota Iuriſprudentia obſtaculum,quo nequeat renũciari beneficio,ipſo iure,vnius, vel plurium fauore introducto, ſi omnes cõſentiant, quibus eſſet beneficium illud adiuuaturum, ex regula *l.ſi quis in conſcribendo,C. de pact.* perindè ac poſſet is, qui cõpenſando creditori ſatisfecit, voluntariè pati cõdemnario-

dationem ad debitum, iam compenſatum; non opponendo ipſam compenſationem, nec Iudicem de ea certiorem reddendo, vt
34 ponderauimus ſup. *num.* 13. † Quò verò ad condictionem indebiti, facilis eſt reſponſio, nam ſi quis patiatur, ſe alteri delegari, ipsāq; delegationem ratam habeat, omninò creditori delegatario debitū ſoluere tenetur, non obſtante, quòd ipſi debitori delegato, indebiti, doli, vel alia exceptio, aduersùs delegantem competat, iura ſunt expreſſa, in *l. ſi quis delegauerit, & in l. doli mali, ff. de nouat. & in l. 2. C. de condit. indeb.*

35 Imò cùm nuper relata concluſio, ſit vera, etiam ſi debitor ceſſus, vel delegatus, ignorans ſibi aduersùs delegantem exceptiones competere, ipſam delegationem acceptet, vt ſimiliter delegatario ſoluere debitum teneatur, ſalua ei contrà delegantem actione, vt ex eiſdem iuribus apertiſſimè deſumitur.

36 † Proptereà à pari dicerem *Ferrer.* & *Theſaur.* ſententiam, procedere, etiam ſi debitor ceſſus, vel delegatus, ignorans ſibi compenſationem contrà delegantem competere, ipſam delegationem ratam habeat, vt nequeat eius ignorantiæ prætextu, ius eius, cui delegari paſſus eſt infringere; etenim huius delegatarij actio non oritur ex actione exiſtente, inter delegantem, & delegatum, ſed ex ipſa delegationis acceptatione, *Bar. in d. l. doli mali, nu.* 6. & ibi etiam *Angel. nu.* 3. *Dom. Reg. de Pont. conſil.* 87. *nu.* 4. *lib.* 2. & *Dom. Reg.*
37 *Rouit. conſil.* 64. *n.* 3. *&* 4. *vol.* 2. † Iſtaq; occaſione notare non deſinam, vt etiam partibus ignorantibus, lex ipſo iure compēſationem perficiat, ſtatim atq; cœpit viciſſim, & mutuò deberi, *Corne. conſil.* 111. *n.* 7. *vol.* 4. *Dom. Reg. Capyc. Latr. d. deciſ.* 25. *n.* 40. dicens, non eſſe attendendam velleitatem, aut nolleitatem partium, quia ius operatur independenter ab illarum voluntate, & ſequitur *Rot. Rom. cit. deciſ.* 124. *n.* 24. poſt *tract. Merlin. de*
38 *pignor.* † Illaq; regula, vt animus ad incognita non trahatur, procedit in his, quæ requirunt factum hominis, ad aliquid agendum, *l. mater decedens, ff. de inoff. teſtam. l. hæres inſtitutus, ff. de acquir. hæred. Aret. conſil.* 5. *nu.* 1.
39 & † ideò ignorantia hominis, non impedit operationem legis, *l. ventre præterito* 84. *& l. cùm quidam* 30. *§. ſuum hæredem, ff. cit. tit. de acquir. hæred.*

40 Secundum ad quod principaliter infero, eſt, vt quod ego Titio debeo, ipſo iure compenſetur, cum eo, quod Titius mihi debet, etiam ad excludendum ſuper quantitate à me debita, Caium creditorem anteriorem, & hypothecarium Titij, licèt ipſe eſſem eiuſdem Titij, ex alia manu, creditor poſterior, & in actione perſonali, egregiè ex *Tyndar.* docet *Sigiſmund. Scacc. in tract. de commerc. & camb. §. 2. gloſ.* 5. *n.* 417. *&* 424. ſubdens *nu.* 436. hoc eſſe verum, etiam attenta opinione illorum, qui à vero deuiantes, dicunt, compenſationem fieri miniſterio hominis, vt ſimiliter in relato caſu, ſpecialiter cōpenſatio ipſo iure fiat, eò quòd ſi taliter compenſatio non admitteretur, detrimentum non modicum huic creditori, ſimulq; debitori generaretur; eandem quoq; ſententiam profitentur *Gratian. diſcept. forenſ. tom.* 5. *cap.* 948. *Gait.* latè eam diſſerens, in *tractat. de credit. cap.* 4. *quæſit.* 7. *à n.* 355. cum pluribus ſeqq. ſequitur *Capyc. Latr. cit. dec.* 25. *n.* 27. *Cōſiliar. Carleual. de Iudic. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *cap.* 37. & nouiſſimè *Afflict. Iuni. cit. cap.* 28. *à nu.* 49. *ad* 53. *& contr.* 41. *&* 42. Ratio potiſſima eſt, quia ſtatim atq; cœpit hinc indè deberi, licèt diuerſis modis, alter nempè hypothecariè, alter verò in actione perſonali, in continenti, ipſoq; iure, compenſatio perficitur, iuxtà opinionem, iam inconuincibiliter firmatam; & quemadmodùm potuiſſet alter alteri, numerata pecunia debitum perſoluere, abſquè quòd is, qui creditori ſuo ſemel ſoluit, de cætero valeat, à creditoris creditore anteriore, & hypothecario inquietari; Sic fieri videtur à iure, ex virtute, & effectu compenſationis, quæ eìm ſolutioni æquipolleat, vt infrà probabimus, parem ſucceſſiuè operatur liberationem, ſicuti arguebat *Surd. de alim. tit.* 6. *quæſt.* 4. *nu.* 4. *&* 5. & *Rot. Rom.* poſt *Merlin. de pignor. deciſ.* 80. *n.* 16. vbi ad finem obtinendi liberationem, cōpenſatio parem vim cum ſolutione habet, & ſtatim atq; incipit mutuò deberi, dicitur mutuò, de pecunia, quę hinc indè compenſatur, ſatisfieri, vt aduertunt *DD.* cumulati infrà *n.* 51.

41 Non abſcondam tamen, opinionem hanc indebitè calumniari à compluribus contradictoribus, inter quos eſt *Cancer. variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 6. *tit. de ſolut. & liberat. num.* 83. *Roderic. de ann. reddit. lib.* 2. *quæſt.* 19. *n.* 2. *Caſtil. quotid. contr. lib.* 4. *cap.* 4. *nu.* 116. *Rot. deciſ.* 701. *in poſth. Farinacc. Noguerol. allegat.* 11. *nu.* 139. *Ann. allegat.* 80. *nu.* 8. *Magon. Cyriac. Rot. Gen. Larath. Coſt. Cuman. Alban. Aſini.* alijq; quos cumulat, & ſequitur *Salgad. in laberynt. credit. part.* 2. *cap.* 19. ſignanter *nu.* 34. & ex modernioribus *Rot. Rom.* poſt *Cenci. dec.* 160. *nu.* 10. *ad fin.* & *Andreol. controu.* 219. qui omnes laudant etiam pro hac parte *Dom. de Frāch. dec.* 53. horum tamen nullus adeò fimbrias pro vindicanda hac opinione dilatat, quantum *Salgad.* ſed reuerà nihil boni ponderat, quo mediante, rationabiliter recedi poſſe videatur à ſententia *Tyndar.* & aliorum ſup. citat. quod vt quàm euidentiùs pateat.

42 Animaduerto, *DD.* nuper in contrarium allatos, quæſtionem hanc, in triplici ſtatu, ſeù ſuppoſito conſtituere, quorum vnumquodq; falſum eſt. Primò hanc rem examinane, in creditore poſteriore, & in actione perſonali, volēte ſuper proprio ſuo nomine, cum cæteris anterioribus, & hypothecarijs

cre-

Digitized by Google

creditoribus concurrere,vndè quærunt,potiſſimùm *Salgad.*an in huiuſmodi concurſu, debeat hic creditor, itemq; debitor,cæteris anterioribus præferri? Secundò eundem articulum, hoc pacto diſputant, an poſſit idẽ creditor poſterior, quod ipſe communi debitori debet, penès ſe retinere, in præiudicium creditorum anteriorum, habentium hypothecam? Tertiò itidem, ad idem quærunt, an poſt formatum concurſum, valeat communis debitoris decocti, debitor, in præiudicium anteriorum creditorum,compenſare id, quod ipſe debet, cum eo, quod eidem debetur? In ſumma relati *DD.* ſupponunt concurſum ſuper nomine, quærunt de retentione admittenda, vel non, & dubitant de compenſatione, an poſt debitoris decoctionem, valeat opponi, & in ſingulo quoquo quæſito, negatiuè reſoluunt.

43 Modò quiſquis ſit, ſi benè vnà mecum de quidditate, & natura compenſationis ſentiat, facillimè percipiet præfatorum quæſitorum fallaciam, & ſuppoſitorũ ſalſitatem; Etenim ſi verum erit, cõpenſationem illicò, ipſoq; iure perfici in eo inſtanti,quo incipit mutuò deberi, ipſamq; compenſationem, ſolutioni æquipollere,& quãtitatis viciſſim debitæ, extinctionem operari, ſtatim reſultabit,nec concurſum,nec retentionem poſſe ſupponi, cùm nullum in ſuo eſſe nomen reperiatur, quòd poſſit,nec in concurſum,nec in retentionem venire,tãquam longè priùs, compenſatione ſublatum, & extinctum, ex illo adagio,nõ entis nullæ ſunt partes,*l.eius, qui in Prouinciam,ff.ſi cert.petat. l.quidam reſerunt, ff.de iur.codicill. l.1. ff.commun.prædior. l. item eorum, §.ſed ſi ità, ff. quod cuiuſq; vniuerſ. nomine,l.in actionibus,ff.de in lit.iur.§.ſi tamen, inſt.de rer.diuiſ.cap.fin.in fin. de pœn. diſtinct.2. & cap.ad audientiam, de Eccleſ.ædific.*Demùm tertium etiam ſupra relatum quæſitum, de compenſatione admittenda,necnè, poſt debitoris decoctionem, longè fallaciſſimum ſuppoſitum continet, quaſi compenſatio,ab eo die effectum ſortiatur, quo opponitur, contrà omnia iura mundi.

44 Ex prædictis licèt putauerim, latentem ſub quæſtione anguem, atq; ſallaciam detegiſſe, adhùc tamen audio *Salgad.*clamãtem, cui ſatisfacere conſentaneum eſt;Inquit ipſe *n.* 28.*&* 29.non poſſe fieri compenſationem in præiudicium tertij, cui ſuper nomine debitoris compenſantis, quæſitum erat ius; ſubdit *num.*31.creditorem poſteriorem,in præiudicium anteriorum, retinere, nequaquam valere,quantitatem ab ipſo debitam, pro ſatisfacienda ſibi quantitate,quę eidem debebatur; ſubnectit rursùs *n.*32.*&*.33. debitum, & creditum, mutuò non confundi, ſed vnumquodq; ſeparatam naturam retinere, remota compenſatione; Iterùm addit *n.*37.compenſationem non fieri,pro debito, quod ſolui non permittitur,prout etiam dicebat *Fab.in Cod.lib.*4.*tit.*23.*de compenſat.defin.* 11. At ſolutio non poteſt fieri poſteriori creditori,in pręiudicium anteriorum,ergò, &c. Demùm *n.*41. quòd compenſatio, cùm ſit ficta ſolutio, æquitati nititur,ſed æquitas in præiudicium tertij non operatur, ergò nec compenſatio: Hæc ſunt fundamenta *Salgad.*

45 Sed facili negotio ſoluuntur; & quidem primum non procedit,etenim nos ſupponimus, mutuum hinc indè debitum, ex quo oritur compenſatio ipſo iure, originem habere antè decoctionem cõmunis debitoris, & ſic admiſſa compenſatione per iuris efficaciam antè decoctionem, ceſſat præiudicium tertij,qui eo tempore,quo à iure compenſatio facta fuit, non adhùc pro ſatisfactione ſui crediti,ſuper bonis,& iuribus decocti debitoris vrgebat,& ſicùt poteſt debitor, priuſquàm ſuus creditor decoquat, illi licitè ſatisfacere, pleniſſimamq; obtinet liberationem, etiam reſpectu hypothecarum ſuper ſuo nomine cõtractarum,cùm omnes reſoluantur, ſic valet cum eodem ſuo creditore compenſare,& ſucceſſiuè,eandem liberationem numero, & qualitate obtinere,attento quòd,vt dicemus infrà *num.*51.*&* 52. ipſa compenſatio ſolutioni æquipollet.

46 Secundum etiam tollitur hoc modo, nam poſterior creditor, compenſando mutuum debitum cum ſuo creditore, non videtur apùd ſe retinere id,quod ipſe debet,ſed magis mutuò ſolui, quod viciſſim debetur, & incidit hoc *Salgad.*ſuppoſitum, ſub eadem reſponſione adducta ſup.*n.*43. nec benè ſubſtineri poteſt iſta propoſitio,*creditor compenſando retinet*, cùm compenſare, & retinere, ſint termini inter ſe contrarij; compenſatio enim indicat effectum iuris extinguentem mutuum debitum,retentio autem dicit exiſtentiam entis,quod retinetur,ſicq; ſunt termini implicantes, ac inter ſe neutiquàm conuenientes.

47 Tertium reſponſione non indiget, nam verè ridiculum eſt, nec aliò tendit, quam quòd ad tollendam, euertẽdamq; integram compenſationis materiam, ſummo ſtudio à Iuriſprudentia excogitatam. Inquit *Salgad.* quòd quãtitas hinc indè debita, mutuò per compenſationem non confunditur, & vnaquæq; ſeparatum corpus conſtituit, remota compenſatione, nõ animaduertens,hoc eſſe verum, in illis tãtùm caſibus,in quibus ſpeciali prouiſione,compenſatio prohibetur,vt manifeſtè in *l.qui inuicem* 3. *ff.de condit.indeb.* ibi, *In caſibus, in quibus compenſatio locum non habet, &c.* Sicq; Author ille doctiſſimus, loquens de vna quæſtione, ad illius deciſionẽ, vtitur rationibus extrà ſuppoſitũ quæſtionis, cùm & nos ſupponamus omnes terminos habiles ad compenſandum.

48 Quartum fundamẽtum retorquetur, nam
cõpenſatio poteſt fieri, vbicunq; poteſt fieri
ſolutio; ſed priuſquã quis decoquat, poteſt
ſuo poſteriori creditori perſoluere, abſquè
quòd poſſint anteriores ſolutum auocare,
nè mundus litibus innoluatur, iuxtà *deciſ.
Afflict.* 190. Ergò poteſt cum eodem poſte-
riore, priuſquàm decoquat, compenſare;
Imò augetur argumentum, nam ſi permitti-
tur ſolutio requirens factum hominis, for-
tiùs eſt toleranda compenſatio, quæ à iure,
49 ſinè hominis miniſterio perficitur, † quia eſt
factum iuris, facto hominis efficaciùs, & pe-
netrabiliùs, *Innoc. in cap. præterea, nu. 3. de ap-
pellat.* plura *Monter. deciſ. Aragon.* 2. *n.* 19.
50 Vltimum argumentum, vt compenſatio,
tanquam ficta ſolutio, æquitati innixa, ne-
queat fieri in præiudicium anteriorum, quia
æquitas in præiudicium alterius non opera-
tur, eſt fumo leuius, applicando eandem re-
ſponſionem nuper adductã, & aliam allatam
ſup. ad primum fundamẽtum, attento, quòd
abſtrahimus nos à quæſtione factum deco-
ctionis, cùm omnia antè decoctionem, ipſo
iure facta eſſe ſupponamus.
51 Præterquamquòd nec cum *Salgad.* con-
curro in eo, quod dicit, compenſationem
ſe haberi vt fictam ſolutionem, cùm ſit ve-
riùs, eſſe illam realiſſimam ſolutionem, ab
eaq; nequaquam differre, adeoùt dixerit Iu-
riſconſultus, *Nihil intereſſe, an quis ſoluerit, an
compenſauerit*, in *l. ſi debitor* 4. *ff. qui potior. in
pignor. habeant.* atq; ideò, *dediſſe intelligendus
eſt, etiam is, qui permutauit, vel compenſauit*, di-
cit *tex. in l. dediſſe* 76. *ff. de verb. ſignif.* & rursùs
in *l. vel permutauit* 19. *ff. de liberal. cauſ.* & licèt
Salgad. ad ſuam propoſitionem alleget *tex.
in l. ſi peculium, ff. de ſtat. hom.* hanc tamen le-
gem nõ inueni in meo Codice, benè verum,
eiuſdem initij *tex.* habemus, in *l. ſi peculium*
20. §. *quòd ſi hæredi, ff. de ſtat. liber.* per quem
noſtra ſententia comprobatur, hiſcè verbis,
*Quòd ſi hæredi dare iuſſus eſt decem, & eam
ſummam hæres debeat ſeruo, ſi velit ſeruus eam
pecuniam compenſare, erit liber*; quaſi dare om-
ninò dicatur is, qui compenſat, remota fi-
ctionis diuinatione; ille enim, qui compen-
ſat quantitatem, quæ ſibi debetur, pro eo,
quod ipſe debet, tradere, & numerare cen-
ſetur, iſtoq; pacto, verè ſoluit, videndiq; *Ti-
raquell. de retract. lignag.* §. 3. *gloſ.* 3. *n.* 2. *Ciarlin.
contr. forenſ. lib.* 1. *cap.* 36. *nu.* 27. *Gudelin. de iur.
nouiſſ. lib.* 3. *cap.* 12. *n.* 11. *Anton. Fab. de coniect.
lib.* 12. *cap.* 9. *nu.* 9. *Rot. Rom.* poſt *Merlin. de pi-
gnor. deciſ.* 41. *n.* 16. 94. *n.* 21. & 163. *n.* 7. *Cenci.
52 de cenſib. quæſt.* 108. *n.* 6. attento, † quòd con-
ſtitutiuum ſolutionis nõ conſiſtit in præciſa
formalitate numerationis pecuniæ, ſed in
omni quocunq; modo recompenſatiuo, quo
creditoris actio, & obligatio extinguitur;
ſolutionis verbum (inquit *tex.*) *pertinet ad om-
nem liberationem, quoquo modo factam, magiſq;
ad ſubſtantiam obligationis refertur, quàm ad
nummorum ſolutionem*, vt habetur ex *l. ſolutio-
nis* 54. *ff. de ſolut.* & *l. ſi ſe non obtulit* 4. §. *con-
53 demnatum, verſic. Soluiſſe, ff. de re iudic.* ex † qui-
bus omnibus, non mediocriter dubitarem,
de veritate opinionis Canoniſtarum, dicen-
tium, quòd Iurans cum effectu ſoluere, non
poſſit compenſare, de qua re, ſi Deus dede-
rit, pleniſſimè pertractabimus in ſuo pecu-
liari tractatu.
54 Tandem non eſt facienda vis, ſuper *deciſ.*
53. *Dom. Præſid. de Franch.* apùd quem fuit
denegata compenſatio quantitatis debitæ
per Marchioniſſam Latertiæ, Marchioni vi-
ro, cum quantitate eidem Marchioniſſæ de-
bitæ, eò quòd contrà ipſam, ac ſuper quan-
titate, quam debebat, concurrebant credi-
tores anteriores Marchionis; quia *deciſ.* hæc
incidit ſub eiſdem cenſuris, iam contrà *Sal-
gad.* ponderatis.
55 Quærit deciſa apùd *Præſidem* ſaluare *Dom.
Reg. Capyc. Latr. d. deciſ.* 25. *n.* 28. per hæc ver-
ba, *Nec prædictis reſiſtit deciſio de Franch.* 53.
*quia in caſu dictæ deciſionis prædeceſſerat denun-
ciatio, vt declarat ibi, num.* 10. *vbi dicit, quòd
ratio deciſionis fuit, quia creditor tertius priùs
petierat ſuper nomine debitoris ſibi ſatiſfieri,
quàm de compenſatione fuiſſet oppoſitum;
& propterea ſicuti non poterat ſoluere, iuxtà
terminos textus in leg.* 3. *Cod. de nouat. ita
56 non poterat compenſare.* † Sed herclè iſta
reſponſio, quam *Capyc. Latr.* adducit ad ſal-
uandum *Præſidem*, licèt amplexetur illam *D.
Reg. Capyc. Galeot. contr. iur. lib.* 2. *cap.* 63. *n.* 11.
omnia deſtruit, quæ idem *Capyc. Latr.* labo-
rioſè cumulauit, vt oſtenderet, compenſa-
tionem ipſo iure, & abſq; hominis miniſte-
rio perfici, quo ſuppoſito, quid refert, quòd
creditor tertius, debitorem ad ſoluendum
interpellauerit, ſi antè ipſam interpellatio-
nem, nimirùm ab eo momento, quo cœpit
mutuò deberi, fuit à iure illud debitum
compenſatione ſolutum?
57 Diſplicuit etiam prædicta reſponſio *Af-
flict. Iunior. d. cap.* 28. *ſub n.* 53. qui proindè, ſi-
militer vt ſaluaret *deciſ. Præſid.* inquit, quòd
in eo caſu, Marchioniſſa, cui compenſatio
innctis aulis denegata fuit, habebat contrà
Marchionem virum hypothecam, cum aſ-
ſenſu, & iam obtinuerat ſuper terra Nuſci,
ſicq; erat ei ſatiſſimè cautum; non ità cæteri
Marchionis creditores, qui cõtrà Marchio-
niſſam agebant, quibus, ex quo carebant aſ-
ſenſu, ex æquitate videbatur, eſſe conceden-
dam viam, ſuper eo nomine debitoris bur-
genſatico, ſcilicèt contrà Marchioniſſam,
58 remota compenſatione: † Verùm, vt quid
ſentiam, fatear, hæc pia magis cõtemplatio,
quàm adæquata reſponſio nuncupanda eſt;
etenim legenti patet, eam *deciſ.* manaſſe, eò,
quòd nihil de compenſatione ipſo iure ad-
mittẽda, actum fuit, imò ſuper hoc articulo,
conſtat,

conſtat, ſenſum *Præſid.* eſſe in contrarium, & ſi S.C. motum fuiſſet ex ratione ponderata, per *Dom. Afflict.* res non fuiſſet concluſa per terminos compenſationis, ſed magis attentis terminis diſcuſſis per *Nouar.* apud *Ricci. collect.* 2498.

59 Quidam doctus Aduocatus dicebat, ex eo apud *Præſid.* non fuiſſe admiſſam compenſationem, quia Marchioniſſa erat creditrix Marchionis viri, tanquam hæres Comitiſſæ Noyæ, & vice verſa, Marchionis patrimonium erat Marchioniſſæ creditor nomine proprio, quaſi cùm viciſſim diuerſis nominibus debetur, ac ex diuerſis cauſis, com-

60 penſatio non inducatur, †quod pariter falſum eſt, quia licèt ex diuerſis perſonis, & cauſis, mutuum debitum originem trahat, tamen reducta poſtmodùm debendi, & credendi obligatione, ad duas perſonas, viciſſim debentes, compenſatio ſuum effectum operatur, *l. ſi ex venditione, C. de compenſat.* plenè *Anton. de Amat. variar. reſolut. lib. 1. cap.* 17. pluresq; alios in ſpecie *Dom. Afflict. d. cap.* 28. *n.* 52. quia ad inducendam compenſationem, ſolùm ſpectatur, an mutuum debitum ſit æquè liquidum, & an dandi, & exigendi actio, ad mutuos correos pleno iure pertineat, non attento quo nomine; Qua ratione,

61 † ſi ego debeam tibi proprio nomine decem, & tu totidem debeas ſocietati, quam cum Titio habeo, certè compenſatio de debito peculiari, ad debitum ſociale, non admitteretur, quia actio non pertinet pleno iure ad mutuos correos, ità *Salyc. in l. eius, n.* 2. *C. de compenſat. Cuman. conſil.* 172. *in princip. Soccin. Seni. conſil.* 73. *n.* 10. *vol.* 1. *Tyndar. de compenſ.* §. *omnem debitorem, nu.* 7. *Gratian. diſcept. forenſ. d. cap.* 948. *n.* 3. *Rot. Gen. deciſ.* 26. *n.* 30. *Cardin. Caualer. dec.* 38. *n.* 5. *Beltram. ad Ludouiſ. deciſ.* 366. *n.* 7. *Borgni. Caualc. de tutor. & curat. n.* 220. *fol.* 127. *Rot. Rom. ad laberynt. Salgad. deciſ.* 132. *n.* 23. & 24. & poſt *Merlin. de pi-*

62 *gnor. deciſ.* 47. *n.* 11. †extrà tamen hunc, vel ſimiles caſus, ſemper admittitur cōpenſatio, cùm viciſſim debetur, nihil refragāte, quòd diuerſo nomine, hinc indè debeatur, quia tùnc dicitur verè fieri compenſatio; quod

63 patet, †nam cùm mutuò hinc indè proprio nomine debetur, ex eodem contractu, vel occaſione eiuſdem negotiationis, tùnc non dicitur fieri compenſatio, ſed magis computatio, ſeù calculus dati, & accepti, magiſtraliter *Bald. in l. Meuius,* §. *arbiter, in* 2. *lectur. ff. famil. erciſcund.* ex *tex. in l. ſi quis negotium, ff. de negot. geſt.* elegātiſſimè de more *Dom. Reg. Capyc. Galeot. contr. iur. lib.* 2. *contr.* 63. *nu.* 12. *Reg. Rouit. conſil.* 60. *nu.* 3. *vol.* 1. *Capyc. Latr. d. deciſ.* 25. *nu.* 23. & *Rot. Rom.* poſt *d. tract. de pignor. Merlin. deciſ.* 74. *n.* 28.

64 Quartum modum, quo ſaluari poſſet *dec. Præſid.* alij ſubnectebant, vt in eo caſu, compenſatio fuerit denegata, eò, quòd inuicem liquidò non debebatur; nam Marchio erat debitor certus, & liquidus, vigore ſententiæ, Marchioniſſa verò erat debitrix in pretio mobilium, & animalium, quod liquidari debebat, ex vulgat. *l. fin. C. de compenſat.* Sed iſta ponderatio eſt cæteris fragilior. Primò, quia *d. l. fin.* procedit fauore illius, qui habet creditum liquidum, vt illiquidi crediti cōpenſatione, nequeat perturbari; At in caſu illius *deciſ.* Marchioniſſa, quæ erat liquida creditrix, contentabatur compenſare, cum credito ſpectante ad patrimoniū Marchionis illiquido, & tamen fuit ei denegata com-

65 penſatio. Secundò, †nam non eſt indiſtinctè verum, vt liquidi, cum illiquido credito, cōpenſatio non admittatur, ſed procedit tantùm, quandò non eſſe liquidum, cauſatur ex eo, quod dubitatur, ſit vel nè quis creditor, & in qua ſumma; ſecùs ſi creditum eſt certum, quia tùnc licèt in quantitate ſit liquidandum, eſt tamen compenſari aptum, cùm poſſit de breui fieri ipſa liquidatio, *DD. in d. l. fin. de compenſat. Ann. conſil.* 101. *Menoch. de arbitr. Iudic. caſu* 14. pluraq; ad rem magiſtraliter cumulat *Dom. Reg. Capyc. Galeot. cō-*

66 *tr. iur. lib.* 1. *cōtr.* 41. †Imò facta liquidatione, ſtatim, ipſoq; iure reſultat compenſatio, non à die liquidationis, ſed à die, quo cœpit deberi, ad illudq; tempus retrotrahitur, ſingulariter *Rot. Rom.* poſt *Merlin. de pignor. deciſ.* 124. *n.* 21. *ad fin.*

67 Quintam reſpōſionem ad *deciſ. Præſid.* alij applicant, vt ideò fuerit excluſa Marchioniſſa à cōpenſatione, quia ipſa erat debitrix ſpeciei, ſed Marchio quantitatis, quo caſu non eſt locus cōpenſationi, quæ ſit de quantitate, ad quantitatem, vel de ſpecie, ad ſpeciem, ſecùs de ſpecie, ad quantitatem, & è contrà, ſicuti plenè videte eſt apùd *Scace. de ſentent. & re iudic. gloſ.* 7. *quæſt.* 4. *ſpecul.* 3. *n.* 18. *Surd. de aliment. tit.* 6. *quæſt.* 11. *nu.* 28. & *quæſt.* 15. *n.* 12. *Anton. Fabr. in Cod. lib.* 4. *tit.* 23. *defin.* ..... *nu.* 4. *in allegat. Boer. conſil.* 14. *nu.* 3. & 4. & *Menoch. de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 109. *n.* 18. & 38. Verùm iſtud quoq; motiuum, omninò fuit extrà mentem *Præſid.* eò quià Marchioniſſa, licèt fuerit debitrix ſpeciei, ſcilicèt animalium, & mobilium, ex quo tamen illa erant cōſumpta, ſucceſſerat debitum ad genus, ſcilicèt ad pretium, ſicuti expreſsè motiuatur in ea *deciſ.* 3.

68 Sicq; conſtat, nullam adæquatā rationem poſſe applicari, qua *Præſid. deciſ.* 53. ſaluari queat, nè incidat ſub cenſuris, ſuprà contrà *Salgad.* ponderatis. Et ſecundùm prædicta in contingentijs reſpondere conſueui. Laus Deo, & B.V.

APPENDIX.

69 AN compēſatio habeat locum ipſo iure, ad impediendum curſum annuorum in-

introituum, ſeù cenſuum debitorum ex contractu celebrato ad formam Bullæ, tractant *DD.* coaceruati ſup. *n.* 3. & *Salgad. in labyrint. credit. tom. 1. part. 2. cap. 28. num. 27. Rot. Rom.* apùd eundem *dec. 132. n. 12.* & apùd *Merlin. de pignor. deciſ. 47. nu. 7.* Reſoluunt paſſim negatiuè, quia ad extinctionem annuorum introituum, requiritur reſtitutio capitalis, cuius retrodatio poſita eſt in voluntate debitoris, interpellato tamen creditore, ad retrouendendum, & ſic ſi non poteſt ſolui capitale abſq; interpellatione creditoris, videtur, vt nec poſſit compenſari, priuſquàm ipſa compenſatio opponatur, in locum, &
70 vicè interpellationis; Et ideò dicunt, † quòd ſi debitor annuorum ducat. ſex, pro capitali duc. centum, ſoluat annuatim plus debito, ſcilicèt annuos duc. octo, quod illud plus à creditore exactum, vltrà menſuram côuentionis cenſualis, non extenuat ipſo iure ſortem, ad hoc, vt deducta ab ea pro rata temporis, quãtitate exceſſiuè exacta, ipſa quoq; annua pręſtatio videatur extenuata, ſic *Ceci. in tract. de cenſi. queſt. 88. ſub n. 6. verſic. Sed poſſet in dubium reuocari*, vbi inſerit pro hac parte, quoddam *Reſponſum Dom. Pauli Ranuccij*, Romanæ Curiæ Aduocati, editum in quadã cauſa Maceratenſi, authoritate *Nauar. in comment. de vſur. n. 125. & Roderic. de ann. reddit. lib. 2. quæſt. 18. à n. 9. ad 16.*

71 Ipſe tamen hac in re, contrariam prorsùs ſententiam ſcio fuiſſe practicatam per S. C. in beneficiſ patrimonij Ill. Ducis Cayuani, contrà patrimonium quond. D. Vincentiæ de Sylua, vt ex proceſſu in Banca Magnifici Lombardi apùd Scribam Franciſcum Granatum, iſtaq; pars mihi verior ſuadetur, ex apertiſſimo *Vlpiani Reſponſo in l. ſi non ſortem 26. in princip. ff. de condit. indeb.* qui loquens de ſoluente vſuras vltrà debitum modum, inquit, *Sed ſi ſuprà legitimũ modum ſoluit, Diuus Seuerus reſcripſit (quo iure vtimur) repeti quidẽ non poſſe, ſed ſorti imputandum.* Idemq; habetur ex *l. indebitas 18. C. de de vſur.* vbi ſi poſt reſtitutam ſortem, quis indebitas ſolueret vſuras, illas quidem repeteret, quaſi eas repetiturus non eſſet, ſi ſortem non reſtituiſſet, quia in extenuationem illius côputarentur; concinit etiam alius *tex. in l. is cui, §. quari poterit, ff. vt in poſſeſſ. legat.* vbi fructus pignoris, in eo, quòd debiti vſuras excedant, cùm ſorte compenſantur, illamq; diminuunt, concordat *tex. in l. Titia 47. ff. de ſolut.* & nos latè in *obſer. ad reſolut. Dom. de Marin. cap. 9.*

72 Nec obſtat, quòd cenſus eatenùs extinguatur, quatenùs integra ſors reſtituatur creditori, qui non tenetur illam, in pluribus diminutis ſolutionibus recipere, ſicuti fieri videretur, ſi propter modicas quantitates, plurium annorum curriculo receptas, vltrà debitam cenſuum ſummam, ſors ipſa compenſatione diminueretur; Quia reſponſio ad motiuum, reſultat ex eiſdem iuribus nuper allegatis, ex quibus côſtat, quòd certę quantitatis creditor, licèt iure non teneretur in pluribus diminutis ſolutionibus, creditum extinguere, tamen recipiendo vſuras vltrà menſuram debitam, vel fructus pignoris, vltrà menſuram vſurarum, principalem ſortem extenuat, quaſi conſentire videatur illis diminutis exactionibus, quæ licèt in ſortis cauſam expreſsè non fiant à debitore, nec à creditore recipiantur, id tamen oritur ex effectu, & prouiſione iuris, ex *d. l. ſi non ſortem*,
73 cum concordantibus adductis, † & per modum compenſationis, quæ diminutim, & pro rata admittitur, latè *Coſt. de portion. rata, quæſt. 61.*

74 Demùm non obſtat, quòd creditor debeat, ad recipiendam ſortem legitimè interpellari, ad hoc, vt annuus cenſus valeat extingui; ſicq; videtur, quòd ſinè compenſationis oppoſitione, interpellationis vice facienda, ſors diminui non poſſit; Quia neceſſitas interpellandi creditorem ad recipiendam ſortem, non tantùm requiritur ad extinguendum contractum cenſualem, ſed omnem aliam quamcunq; obligationem, ex qua vſuræ debentur, ad finem impediendi illarum curſum; & tamen ex *d. l. ſi non ſortem*, abſq; alia interpellatione, ſortis diminutio ſancitur, pro quãtitate vltrà vſurarum modum exacta; & ratio poteſt eſſe, quia cùm compenſatio fiat ipſo iure, vt hoc *conſil.* probauimus, & habeat vim ſolutionis factæ, *Coſt.* vbi ſup. & *Peregrin. conſil. 107. nu. 5. lib. 2.* videtur ex conſequenti ſuppleri à lege interpellatio, ad inducendum conſenſum recipientis huiuſmodi ſolutionem, perindè ac alijs in caſibus etiam ſuppletur, vulgat. *l. magnam, ff. de contrah. empt.* vndè quod non poteſt fieri à debitore diminutim ſoluente, fit à creditore diminutim recipiente, quaſi eiuſmodi ſolutionibus conſenſerit.

75 Rursùs ad eandem compenſationis materiam aduerto, illam etiam contrà fiſcum locum habere, excepta cauſa tributorum, ſtipendiorum, & pretij rei à fiſco emptæ, *l. aufertur 46. §. qui compenſationem, ff. de iur. fiſc.* ex quo *tex. DD.* inferunt, hoc eſſe verum,
76 † etiam ſi priuati creditum, quod contrà fiſcum habet, eſſet illiquidum, quia ad admittendam compenſationem, duo menſes, ad creditum liquidãdum, ei indulgerentur, *Bar. in d. §. qui compenſationem*, & *Alex. conſil. 61. vol. 3.* imò quandoq; tres menſes, *Tiraquell. de retract. lignag. §. 3. gloſ. 4. nu. 11. & 12.*
77 † quod tamen hodiè iure *Cod.* declaratum eſt, vt procedat, dummodò id, quod hinc indè debetur, ab eadem ſtatione dependeat, nè inducatur rationum, & officiorum confuſio, *l. 1. C. de compenſat.* cuius diſpoſitio, licèt calumnietur per *Vueſſembec.* & *Pichard.* quaſi non benè compenſatio denegetur, ſi

mutuum

mutuum debitum ſit,& dependeat à diuerſa
ſtatione, tamen nouiſſimè quàm doctè,ma-
giſtraliq; calamo, omnem calumniam re-
mouet *D. Franciſc. de Amaya ſuper tribus lib.*
Cod.in l.2. C.nè fiſc.rem, quam vendidit, euinc.
*lib.10.à num.16.cum ſeqq.fol.*81.nec eſt alirer
dicendum,nè à lege,apertiſſimis verbis ſan-
78 cienre,recedamus.†Poſſet tamen tentari,vt
etiam ex diuerſis ſtationibus,debitis,& cre-
ditis, valeat cum fiſco compenſari,ſi de tam
clara re ageretur, vt videatur ceſſare ratio
confuſionis, vel ſi officia, & computa, mu-
tuam inter ſe relationem haberent,cuius vi-
gore, quod vni ex vna ſtatione debetur,poſ-
ſit cum eo, quod idem ex alia ſtatione de-
bet,compenſari,ſicuti in ſimili ſcripſit *Dom.*
Conſiliar. Theodor. allegat. 69. qui Authore,
Tiraquell.in tract.ceſſant.cauſ. à n.130.ad 144.
à ratione, & cauſa ceſſante ſcripſit, vt indi-
ſtinctè ex diuerſis ſtationibus fiat cum fiſco
compenſatio,ſi ceſſat ratio confuſſionis offi-
79 ciorum; †Quæ quidem declaratio, potiſſi-
mùm, locū non obtinebit,in præſtantiſſimo
Regiæ Cameræ Tribunali, cuius ſtationes,
& officia,tam diligenter,& ordinatè regun-
tur, vt omni remota confuſione, quod ex
vna ſtatione debetur, rectè poſſit cum eo,
quod alia ſtatio debet compenſari, iſtaq;
opinio de conſuetudine dicti Supremi Tri-
bunalis practicatur, & ſecundùm eam de-
creuit Rex,ſuper hoc puncto conſultus,teſte
Afflict. deciſ. 192. pluraq; apùd *Dom. Capyc.*
80 *Latr. conſult.38. à nu.56.ad 61.* † qui ſubdit,
poſſe debitorem collectarum, cum fiſco cō-
penſare, ex *Luc.de Penn. in l.obſiſtere,in fin.C.*
81 *de annon. & tribut.lib.*10. † Et quid de debi-
tore Vniuerſitatis, an cum ea compenſet,
maximè ſtante pacto ſoluendi,remota com-
penſatione, plenè examinat *Andreol. contr.*
215.eſſet tamen in Regno attendenda Regia
Pragmarica lara à Prorege Excellentiſſimo
D.Beltrano, qua compenſario omnis remo-
uetur fauore Vniuerſitatum, nè ex compen-
ſationibus impediantur ſolutiones fiſcales,
ad quas Vniuerſitates tenentur; Vndè à ra-
tione ceſſante, ſi Vniuerſiratis introitus ſuf-
ficerent, ad onera fiſci, rectè poſſet cum
ea, compenſatio pro mutuo debito practi-
cari.

SVMMARIVM.

*Minor læſus habet electionem agendi,vel cōtrà tutorem remedio ordinario,vel contrà actum remedio extraordinario reſtitutionis in integrum, num.*1.

*Limita,quandò aduersùs actum ipſo iure minori ſuccurritur,n.*3.

*Item ſi minor alterius negotium,alio mandante,geſſiſſet, & quid ſi ex negotio illo minor læderetur, num.*4.

*Item ſi læſio reſultaret ex actu iudicialiter geſto,quia teneretur priùs contrà tutorem agere remedio ordinario,quàm actum impugnare ex remedio reſtitutionis, & de ratione,n.*5. *Sed intellige, & declara limitationem iuxtà notata,n.6.& 7.*

*Remedium ordinarium non derogat extraordinario fauore minoris,n.*2.

*Minor, qui tutorem quietauit, non poteſt impugnare actum geſtum ab ipſo tutore de proprio obligato ad firmitatem actus, quia in conſequentiam ipſe tutor inquietaretur,n.*8.

*Liberatio vnius interdùm parat alteri exceptionem, num.*9.

*Tutor de proprio obligatus pro re, ad minorem pertinente, omninò de proprio tenetur,n.*10.

*Tutor de proprio obligatus pro rè ſpectante ad minorem non iuuatur beneficio reſtitutionis in integrum, competente minori,n.*11.

Minor, maior effectus, qui viſis ratiocinijs adminiſtrationis geſtæ per tutorem, illum liberauit, ratificare videtur omnes actus, à tutore geſtos, & in ratiocinijs deductos,n.12.& 13.

*Ratificatio actus reſultat ex compoſitione rationum, ſinè querimonia contrà actum in rationibus deductum,eod.n.*13.

*Ratificatio inducitur ex agnitione debiti facta per minorem, maiorem effectum,n.*14.

*Minor, maior factus, venditionem à tutore factam videtur approbare, ſi pretium recipiat,n.*15.

*Contractus videtur approbari ex receptione introituum in contractu deductorum,n.*16.

*Minor, maior factus, ratificans actum geſtum tempore minoris ætatis, à ſe, vel à tutore excluditur à remedio reſtitutionis in integrum, ſi tamen plenè ſciat, ſe fuiſſe læſum,n.*17.

Ratificatio actus geſti tempore minoris ætatis per nullum temporis lapſum inducitur, niſi ei plenè innoteſcat læſio cum ſuis circunſtantiis, & ſit de ſuis iuribus informatus, tam circà factum, quàm circà ius, n. 18. *Nec ſufficit ambigua ſcientia, num.*19.

*Sed intellige, & limita ſupradicta omnia iuxtà tradita,n.*20.

*Nobiles, & Magnates noſtri ſæculi dedignantur litteris vacare, & contrà eos inuehit Author, num.*21.

Margaritæ, & gemmæ pretioſæ, iuxtà opinionem Nauarr. *cùm fructus non parturiant, tanti valent, quanti vendi poſſunt,n.*22.*Et pretium illarum iuſtum nuncupatur,quod fuit à partibus conuentum,n.*23.*Et vid.n.*38.

Sed Sotus *impugnat hanc ſententiam, volens, pretium margaritarum eſſe regulandum ab arbitrio intelligentium,non autem a libera voluntate contrahentium,n.*24.*Et vid.d.n.*38.

*Pretium conſpicuitatis, & affectionis eſt ab æſtimatoribus in conſideratione habendum, n.*25. *Etiam ad euitandam læſionem, quæ forte poſſet opponi contrà emptionem factam de pretioſis margaritis,n.*26.

*Emi plus iuſto pretio licitè poteſt propter affectionem, & conſpicuitatem rei,n.*27.

Pretia variantur ex locorum diuerſitate, & perſo-

narum

narum affectione; Itemq; ex latentibus qualitatibus,n.28.

Affectionis ratio concurrens in rebus maiorum dat minoribus iuſtam reſtitutionis cauſam, ſi res illæ fuerint vendita,n.29.

Pretium rei exiſtentis ſub periculo alluuionis, vel incendij, propter periculum minoratur. Item ſi prędium pateret inuaſionibus hoſtium,n.31.Item ſi venditor eſſet ære alieno grauatus, & emptori non ſatis cautum ſit in caſu euictionis,n.32.Item ſi prædium haberet aliquod inuariabile onus, num.33.

Pretium prędij vicini propter vicinitatem augetur, num.34.

Feudalia bona, & iuriſdictio cariori pretio venduntur, propter dignitatem, ſpreta ratione fructuum, num.35.

Bona Burgenſatica appretiantur ex redditu ſaltim ad rationem quinque pro centenario,n.36.

Bona Feudalia ſi ex redditibus apprecientur, ſufficit redditus duc.duorum pro centenario,n.37.

Pretium iuſtum attenditur de tempore venditionis, quicquid poſteà contingat, vel ſuperueniat,n.39.

Damnum ſuperueniens allegari non poteſt ab eo, qui æquè potuiſſet lucrum ſentire,n.40.

Minor nō reſtituitur propter damnum ſuperueniens ex contractu, ſi æquè potuiſſet ex eodem contractu lucrum ſentire,n.41.

Læſio allegari non poteſt pro re, vel negotio, quod ſubeſt ſub dubio euentu commodi, vel incommodi, num.42.

ARGVMENTVM.

Plura hoc in loco examinat *Author* vtillima potiſſimùm, quandò minor habeat electionem agendi remedio ordinario contrà tutorem, vel extraordinario reſtitutionis contrà actum, geſtum à tutore. Rursùs an minor, qui maior effectus, tutorem liberauit, & cum eo ratiocinia compoſuit, poſſit in integrum reſtitui, aduersùs actum à tutore geſtum, & in ratiocinijs deductum? Et, quid ſi tutor eſſet proprio nomine obligatus ad firmitatem actus? Præterea ex quibus dicatur minor maior effectus actum à ſe, vel à tutore geſtum ratificare, quiduè ad validam ratificationem inducendam requiratur? Demùm, an margaritæ, aliæuè res pretioſæ poſſint pro arbitrio contrahentium citrà metum læſionis vendi, & quomodò, & circà quæ haberi poſſit ratio pretij affectionis, & conſpicuitatis rei venditæ. Pro Magnifico Ioſeph Perſico.

CONSILIVM XLVI.

VEndidit Magnificus Ioſeph Perſicus, quàm plurimas pretioſiſſimas, & magni valoris margaritas Ill. N. N. tutori Ill. N.N. ſui nepotis, ſolutaq; pretij parte, ad reſiduum dictus Dom. tutor, (qui pro ſuo pupillo illas margarithas parauerat) nedū tutorio, ſed proprio, priuato, principaliq; nomine ſe obligauit. Pupillo maiore effecto, ab eo tutor ampliſſimam quietationem, & liberationem obtinuit, ab eodemq; Perſicus reſtans gemmarum pretium petit; Sed quia appretij reuiſio illi opponitur, quaſi valor cum tutore conuentus fuerit exceſſiuus, idq; etiam per viam reſtitutionis in integrum, cùm adhùc duret quatriennium à die, quo pupillus maior effectus fuit; Idcircò ſuper hoc articulo conſultus, vt quid iuris eſſet, reſponderem, cenſui eſſe omninò pro Perſico concludendum, triplici fundamento.

1 Primò, nam de iure, minor alternatiuam electionem habet, vel agendi contrà tutorem, qui pernicioſum negotium geſſit, vel aduersùs negotium illud, vt in integrum reſtituatur poſtulandi, *Becci.conſil.59.n.4.& 5. Burſat.conſil.253.nu.46.Surd.conſil.95.nu.22. Turret.conſil.69.nu.52.lib.1.Sforz.Odd.de reſtit.in integr.quaſt.22.n.16.* alijq; quos ſequitur *Andreol.contr.111.n.7.*idq; expreſsè probatur ex tex.*in l.etiam 3. & l.fin. C. ſi tut.vel curat.*& in *auth.de hæred.& Falcid.§.nō autem, verſic.Pupillis autem, Surd.deciſ.253.nu.18.& Caualcan.tract.de tutor. & curat.n.124.fol.76.*

2 †quaſi minorum fauore, remedium, & auxilium ordinarium, contrà tutores malè verſantes competens, non deroget remedio extraordinario reſtitutionis in integrum, ad retractandum actum à tutore geſtum, nec

3 illud ſuſpendat; Quicquid † ſit quandò aduersùs actum, ipſo iure minori ſuccurritur, quia tùnc non eſt opus remedio extraordinario reſtitutionis, & ſic illi derogatum

4 cenſetur, *l.in cauſa 17.ff.de minor.* †Item quādò minor gerit negotiū alicuius, illo mandante, nam ſi idem negotium poſſet tractu temporis, ipſi minori damnum afferre, reſtitueretur quidem minor, tùnc tantùm ſi ille, cuius negotiū geſſit, non eſſet ſoluendo, & ſic iſto caſu remedium extraordinarium reſtitutionis, eſſet ſubſidiarium, & ab ordinario ſuſpenderetur, *l.cùm mandata 24.ff.eod.*

5 *tit.* † Demùm quandò læſio, ex actu iudicialiter geſto reſultaret, vtpotè quia tutoris dolo, inſidia, & negligentia ſuccubuit, nam iſto etiam caſu, nequit minor poſtulare, vt contrà actum in integrum reſtituatur, ſed priùs debet contrà tutorem agere, idque

propter

Digitized by Google

propter authoritatem iudicantis, vt quò
minùs poſſit, retractetur, *l.properandum* 11.
6 *§.fin.C.de iudic.* † qui *tex.* licèt loquatur de
minore, qui veterem actionem non amiſit,
ſed qui à iudicio cecidit, eò, quòd tutoris
culpa perijt inſtantia, ac ſi ſecùs eſſet, ſi ab
actione cecidiſſet, quaſi tùnc electio ei com-
petat, vel contrà ſententiam, vel aduersùs
tutorem, vt dicit ibi *Gloſ.verb.In quo fuerint*,
ſicuti etiam voluit *Gloſ.in d.l.fin. C.ſi tut.vel
curat.verb.Generando, verſ.Item contrà*, & alia
Gloſ. in d.§.non autem, verb.Per reſtitutionem,
7 *citat.auth. de hæred. & Falcid.* † tamen poſſet
tentari, vt etiam ſi ab ipſa actione, minor,
tutore colludente, vel doloſè, aut negligen-
ter ſe gerente, cecidiſſet, nequeat in integrũ
reſtitui poſtulare, niſi tantùm, ipſo tutore
ſoluendo nõ exiſtente, ex *tex.in l.Imperatores
47.ff.de minor.* Sed cogita, propter ambigui-
tatem iurium, & obſcuritatem *gloſſarum*:
Nùnc ex ſuppoſita in caſu noſtro cõcluſione
deſuper firmata, qua diximus competere
minoribus, vel remedium ordinariũ contrà
tutorem, vel extraordinarium reſtitutionis,
ad retractandum actum à tutore geſtum,
8 dico ſic: † Dominus N.N. non poteſt aduer-
sùs tutorem ſuos greſſus dirigere, cùm il-
lum iàm ſemel in ampliſſima forma quieta-
uerit: Ergò nec poteſt agere cõtrà Perſicum,
ad reuidendum, vel retractandum actum,
remedio extraordinario reſtitutionis in in-
tegrum. Conſequentia patet, nam Ill.tutor
eſt proprio, & principali nomine obligatus,
in beneficium Magnifici Perſici, ad ſolutio-
nem valoris gemmarum; Vndè ſi Perſicus
nùnc inquietari contingeret, ſtatim ab eo
moleſtaretur Dom.tutor, qui tanquam in
ampliſſima forma liberatus, regreſſum ha-
beret aduersùs ſuum olim pupillum, proin-
dèq; ad hunc inutilem circuitum euitandũ,
debet ipſe Ill.N.N. exceptione repelli, ex re-
9 gula *l.vendicantẽ, ff.de euict.* † Nec eſt nouum,
vt liberatio vnius, pareat alteri exceptionẽ,
& liberationem, ad *tex.in l.ſtichum, §.penult.
ff.de ſolut.Bar.in l.ſi ſtipulatus, §.ſi ex duobus, ff.
de fideiuſſ. Bald.in auth.præſente, num.4. C.eod.
Craſſ.except.* 10.*n.*13. qui loquuntur de exce-
ptione cedendarum, *Franch. deciſ. 662. Reg.
Rouit.deciſ.36.nn.1.* & *Reg.Capyc. Latr.deciſ.*
10 112.*n.*26. De obligatione autem per Ill.tu-
torem facta proprio, & principali nomine,
apparet per publicum documentum, quo
ſtante, ceſſat omnis dubitatio inter *DD.* agi-
tata, an tutor contrahens, poſſit dici de pro-
prio obligatus, ad inſtar Procuratoris, cu-
ius officium eſt voluntariũ, quia difficultas
iuris reſultat ex ambiguo facti, ſed quandò
factum eſt clarum, & conſtat de voluntate
tutoris, volẽtis ſe de proprio obligare, fortè
quia altera pars, aliter non cõtraxiſſet, tùnc
firma eſt obligatio, ſaluo tamen tutori, iure
repetẽdi à pupillo, ſi pro eo vtile negotium
geſſit, ità ex *Aret.* docuit *Boer.deciſ.273.ſub
nu.5.* latèq; *Mancil.in tract.de euict.quæſt.186.*
11 *n.18.* † Iſtoq; tutori, validè proprio nomine
obligato, non ſuffragatur in integrum reſti-
tutio, competens minori aduersùs ipſum
actum à tutore geſtum, cùm ſit illud benefi-
cium perſonaliſſimum, & nequeat maiori,
ex minoris perſona communicari, *d.l.cùm
mandata, ff.de minoribus*, & ità contrà fideiu-
bentem pro minore, vt nequeat iuuari bene-
ficio reſtitutionis in integrum, concludunt
Gomeſ.variar.reſolut.lib.2. cap.14.num.10. &
*Conſiliar. Ari. de Meſ.variar.reſolut.lib.2.cap.
16.n.8.& 9.*
12 Secundum principale huius noſtræ con-
ſultationis fundamentum, ex eadem quieta-
tione reſultat; etenim poſt redditas ab eodẽ
Ill.tutore rationes, & computa adminiſtra-
tionis tutelæ, quietationem à ſuo pupillo
maiore effecto obtinuit; & quia pernecesſè
ſub illis ratiocinijs, cõprehenſa fuit emptio
margaritarum, de quibus agitur, fueruntq;
poſitæ, & deductæ quãtitates, in computum
pretij illarum ſolutæ, abſq; apparenti Dom.
olim minoris diſcrepantia, ex conſequenti,
eum, emptionem ipſam ratam habuiſſe, vi-
detur concludendum, nè vnicum, idemq;
negotium, cum tutore approbari, & cum
alio reprobari dicatur, ex notabili authori-
tate *Paul.de Caſtr. conſil.1.ſi iſte Nerius, &c.n.*
13 3.*vol.1.* dicentis, † quòd ratificatio actus re-
ſultat ex compoſitione rationum, ſinè que-
rimonia eius, cui actum illum impugnandi
ius competebat, ex argum.*tex.in l.procula, ff.
de probat.* iſtamq; doctrinam, in propria mi-
noris ſpecie ſequitur *Reg. Lanar.conſil.25.ſub
num.20.*
14 Expreſſa tamen poſitiua, & explicita
huius negotij ratihabitio, ex eo deſumitur,
nam Dom. N. N. poſt redditam ſuo Ill. tu-
tori quietationem, debitum Magnif.Perſici
agnouit, ſeq; ad fauorem illius, debitorem
conſtituit per apocam Banco directam, in
ducat.3500. pro reſiduo prètio margarita-
rum, & pauló poſt, cum effectu, cœpit non-
nullas quantitates perſoluere, vndè actum
dubio procùl ratificauit, per agnitionem
debiti, ad *tex. in l.ſed Iulianus 9. §. fin. ff. ad
Macedon.l.ſi filius 31.ff.de minor.* conſert *tex.
in l.1.ff.de pollicit.& l.inter ſocerum 26.§.filia,
ff.de pact.dotal.Caſtill.deciſ.26.n.18.Mut, deciſ.
67.nu.12. Menoch.de recuper.poſſeſſ.remed.15.
n.123.Dom.Conſiliar.Staiban.reſolut.59.n.86.
Rot.* apùd *Merlin.de pignor.dec.106.n.3.Cenci.
de cenſib.quæſt.15.n.21.& 22.* & *Dom. Capyc.*
15 *Latr.deciſ.57.nn.17.* † Sicuti ſi maior factus,
reciperet pretium rei ſuæ à tutore venditæ,
non poſſet aduersùs contractum aſpirare,
quaſi illum ratificauerit, *Deci. conſil.232.ſub
n.3.Menoch.loc.cit.n.119.Cardin. Mantic.de
tacit.& ambig.conuent.lib.4.tit.6.n.65.Cephal.
conſil.51.n.15.& 18.Fuſar.conſil.138.n.4.La-
nar.*

Digitized by Google

nar.loc.ſup.cit. Tiraquell. de retract. conuent.§.1.gloſ.2.n.61. Addit.ad Chriſtinc.ad leg.Municip.tit.19.artic.21.ſub n.8.verſic.Si minor Andreol.contr.339.n.19.& Capyc.Latr.cit.dec.57.
16 à n.15.cum ſeqq.& deciſ.104.n.28.†Quod eſt generale, vt contractus, per receptionem introituum, in eo conuentorum, cenſeatur approbatus, *Surd.*infinitos allegans, *deciſ.*229. *ſub n.*4.

17 Quæ omnia nequaquam conturbantur ex eo, quòd eatenùs maior ratificans actum geſtum ſiuè à ſe, ſiuè à rutore in minori ætate, ab auxilio reſtitutionis in integrum excluditur, quatenùs ſciat ſe fuiſſe læſum, ſibiq; reſtitutionem competere, quæ duo neceſſaria fore, communiter Doctores arbitrantur, ad hoc, vt alienatio rei minoris, vel emptio à minore, ſiuè eius tutore celebrara, ratificationis prætextu validetur; Imò requirunt ſcientiam in ſpecie, certirudinariam, nō ſolùm facti principalis, ſed & qualitatum facto inhærentium, quia integer *titulus in C.ſi maior factus*, potiſſimùm in ſcientia fundatur, ad quod videndi *Coruens conſ.*201.*nu.*3. *in fine,lib.*3.*Soccin.Iuni.*dicens requiri, quòd minor recognoſcat ſuum preiudicium, *conſ.*59.*n.*5.*vol.*1.*Surd.conſ.*49.*n.*32.*lib.*1.*Gabriel.conſ.*35.*n.*60.*lib.*1.*Sforz.Odd.de reſtit.in integ.part.*1.*quæſt.*25.*art.*8.*n.*80.& 81. *Simoncell.in tract.de decretis,tit.*9.*inſpect.*2.*caſu* 2.*n.*37.*cum ſeqq.Zacchia de obligatione Camerali,quæſt.*5.*n.*18.*cum ſeqq.* alijq; apùd *Dom.de Marin.reſol.iur.lib.*2.*cap.*18.*n.*58. *Ciarlin.controuerſ.lib.*3.*cap.*233.*à n.*38.*vſq; ad* 50. & *Nouar.deciſ.*19.
18 *ſub n.* 3. † Sic nec ex temporis lapſu videretur quis maior factus, geſta tempore minoris ætatis, rata habere, niſi plenè ei vitium geſtorum innoteſcat, ſeq; læſum ſciat, & tam ius, quàm factum ſibi aſſiſtens, & geſtis reſiſtens percalleat, *Cenci. d.tract. de cenſib. citat. quæſt.*15.*ſub nu.*22.*verſ.Proùt hæc tacita ratificatio,* & *Dom.Reg.de Marin. cit.cap.*18.*nu.*55.
19 † vbi notabiliter ſubnectit, quòd ſi minor, maior factus, de ſuo iure dubitaret, & cùm taliter in ancipiti eſſet, aliquem ratificationis actum perficeret, de geſtis tempore minoris ætatis à ſe, vel à tutore ſuo, talis ratificatio, illum à remedio reſtirutionis non excluderet, quaſi dubia, & ambigua ſcientia nō ſit ſufficiens, ſed omninò certitudinaria, & præciſa requiratur, ad quod allegat *Corn.conſ.*207.*n.*7.*vol.*3. *Natt.cōſ.*162.*n.*31.& 32.*vol.*1.*Gramm.conſ.*47.*n.*2. *Ruin.conſ.*63.*n.*22.& 23.*lib.*1. *Vrſill.ad Afflict. deciſ.*249. *nu.*13. quibus addo *Menoch.d.tract.de recuperanda*
20 *poſſeſſione,cit.remed.*15.*n.*185.†Etenim breui reſponſione prædicta omnia tolluntur, vt procedant fauore, & reſpectu perſonæ, non benè de rebus, & negotijs ſuis inſtructæ, de qua ex circunſtantijs præſumi poſſit, probabilis ignorantia, geſtorum per ipſum, tam circà ius, quàm circà factum, non autem in homine prudenti, rerum pretia, ex ſua ſagacitate probabiliter percallente, ad tradita per *Boer.dec.*142. Qualis eſt Dom.Princeps, nedū mira prudentia præditus, ſed in omni ſcientia conſummatiſſimus, & in rebus ſuis gerendis accuratiſſimus, cuius exemplaria veſtigia, ò vtinam & cæteri pares imitaren-
21 tur;†Adeò enim corruptum ſeculum ſectamur, vt dedignentur Nobiles, & Magnates, litteris vacare, quaſi (proh deteſtandus error) dedecus natalibus afferant, & non benè cum eis conueniant; adeò etiam obtuſum intellectū habentes, vt non agnoſcant, quàm fulgeat cum nobilitate ſcientia, & quàm ſit illi pernicioſa ignorantia.

22 Tertium, & poſtremū potentius motiuum, pro Magnifico Perſico illud eſt, nam verè nulla in currenti theſi læſionis labes valet conſiderari, quòdq; res ità ſe habeat, animaduerto, quòd nos verſamur in contractu emptionis, & venditionis conſpicuarum, & propè ſingularium margaritarum, quarum valor cùm nequeat ex redditibus regulari, pernecesſè incidit ſub illa regula, vt tanti valeant, quāti vendi poſſunt, videndus notabiliter *P.Dian.reſolut.moral. tom.*1.*tract.*
23 8.*tit.de contract. reſolut.*56. qui † ſecutus authoritatem *Sot.in tractat.de iuſtit.& iur.lib.*6.*quæſt.*2.*art.*3. & aliorum, dicit, margaritas, & lapillos, habere annexum quendam affectionis valorem, & intrinſecum pretium oriens ex decore, delitia, & voluptate, quam emptori affert, cùmq; hæc ex ſolo cōtrahentium arbitrio, æſtimationem recipiant; conſequenter ſit, vt iuſtum pretium nuncupetur illud, quod ab ipſis cōtrahentibus fuit conuentum.

24 Imò attenta etiam ſtrictiori opinione *Nauarr.*dicentis, quòd res nō habentes pretium vulgare, vt ſunt gemmæ, inſignes canes, falcones, aues Indicæ, picturæ veteres, & ſimilia, debeant omninò iuſto pretio vendi, non autem abſolutè pro arbitrio, affectione, & inclinatione contrahentium, & ſic præuio appretio mercatorum, & intelligentium, proùt etiam voluit *Pat.Leſſi.in tract.de iuſt. & iur.lib.*2.*cap.*21.*dubit.*3. adhùc negotium caret difficultate, quia margaritæ, de quibus agitur, fuerunt tempore emptionis, viſæ, & recognitæ ab expertis, qui illas tanti
25 æſtimarunt, quanti venditæ fuerunt, † etiam (vt arbitror) habita ratione conſpicuitatis illarum, quæ quidem conſpicuitas, & affectio, nunquam dixit *Nauar.* quòd non ſit in pretio, ſed ſolùm voluit, vt non debeat ab immoderato contrahentium arbitrio, & voluntate regulari, benè tamen ab arbitrio intelligentium, qui malè egiſſent, ſi affectionē reſultantem ex conſpicuitate, in pretio non poſuiſſent, cùm omninò debeat æſtimari, vt dicit *Fontanell.d.clauſ.*4.*gloſ.*18. *part.*1.*n.*54.
26 † Hinc licèt concedamus, poſſe conſiderari

læ-

Digitized by Google

læſionem in contractu emptionis, & vendi-
tionis gemmarum, ad eandem tamen læſio-
nem moderandam, pretium æſtimationis, &
conſpicuitatis, parui habendum nõ eſt, No-
27 guer. alleg. 18. n. 4. † nemo enim dubitat, licitè
poſſe plus emi, propter valorem affectionis,
& conſpicuitatis rei, in cõtractum deductæ,
Anchar. quem ſequitur Scacc. de commerc. &
28 cambi. §. 1. quæſt. 7. par. 2. ampliat. 10. n. 62. † nã
variantur pretia, ex locorum diuerſitate, &
perſonarum affectione, Fab. in Cod. lib. 3. tit.
27. Commun. vtriuſq; iudic. deſin. 3. & in allegat.
ibi nu. 6. itemq; ex qualitatibus latentibus,
29 Maucil. de euict. quæſt. 42. ſub n. 13. † In ſumma
affectionis ratio, adeò in pretio eſt, vt de per
ſe ſola, efficacem reſtitutionis cauſam mi-
noribus tribuat, quaſi læſi ſint, etiam ſi iuſto
pretio vendita res fuerit, ſuper qua cadebat
affectio, vt quia fuit maiorum ſuorum, Fon-
tanell. de pact. nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſ. 18. part.
3. num. 59.
30 A prædictis non valdè diſtat id, quod ad
propoſitum aduertunt DD. vt ſicuti ratione
periculi, cui res ſubeſt, veluti ſi de facili poſ-
ſet inundari, & ſubire alluuioni, aut incen-
dio (qualia ſunt omnia prædia poſita circà
noſtrum celebrem, ſed ſæpè ſæuientem Mõ-
tem Veſeuum) valor longè minoratur, ad
tex. in l. & ſi finè, verſic. Et diſtrictè, & l. verum,
§. penult. ff. de minor. Ari. Pinell. in l. 2. part. 3.
31 cap. 4. n. 22. C. de reſcind. vendit. † Item ſi præ-
dium hoſtibus, & illorum incurſibus, atquè
inuaſionibus pateret, aut patere poſſet, pro-
pter imminens bellum, Alciat. conſil. 12. nu. 8.
vol. 8. & Menoch. conſil. 114. num. 20. cum ſeqq.
32 aut † ſi venditor eſſet ære alieno implicatus,
& grauatus, itaùt idoneus facultatibus non
videatur, nec conſequenter ſatis emptori
cautum ſit, in caſu euictionis, vt omnes DD.
id cõſiderant, pro latente qualitate, valorem
rei diminuente, ex tex. in l. eum, qui, §. melior,
ff. de in diem addict. & in l. mortis cauſa capimus,
§. fin. ff. de mort. cauſ. donat. Bar. per illum tex.
in l. 1. §. ſi hæres, nu. 2. & 3. ff. ad Trebelle. & ibi
etiam Rip. n. 28. Cagnol. in l. 2. n. 199. de reſcind.
vendit. poſt Bald. in l. per diuerſas, n. 5. C. man-
dat. Loffred. conſil. 52. nu. 17. verſic. Prætereà ad-
uertendum eſt, Tiraquell. de retract. lignag. §. 1.
gloſ. 18. n. 34. Mancil. d. tract. de euict. cit. quæſt.
42. ſub n. 13. & Rot. Rom. poſt Cenci. deciſ. 508.
33 n. 12. & 13. † Item ſi res haberet annexum
aliquod inuariabile onus, quia minùs vale-
ret, non ſolùm ad menſuram oneris, & va-
lorem illius, ſed ratione, & intuitu imagi-
nariæ diſplicentiæ poſſeſſoris, habentis præ-
dium ſeruile, cap. in aliquibus, & ibi Abb. in 2.
notab. de decim. idem Abb. in cap. cùm Ioannes,
n. 3. & Felin. n. 4. de fid. inſtrum. Deci. conſ. 267.
col. 2. poſt medi. & conſil. 308. col. 1. Alciat. conſ.
12. n. 9. lib. 8. Bero. conſil. 169. n. 16. lib. 1. Pur-
purat. in l. placet, nu. 30. verſic. Nota etiam, C. de
Sacroſanct. Eccleſ. Crauet. conſ. 145. n. 9. Couar.
variar. reſolut. lib. 2. cap. 3. nu. 4. in fin. & lib. 3.
cap. 10. n. 1. Quæ omnia, & ſimilia latentem
producunt qualitatem, rerum valorem lon-
gè diminuentem.
34 Sic è conuerſo, augetur rerum valor, ex
contrarijs qualitatibus, exemplum ponitur
in emente prædium propinquum alio ſuo
prædio, quia ratione illius vicinitatis, non
ſolùm concurrit ratio cõmodioris culturæ,
ſed etiam quia diuiſa prædia, cùm ſub vno
domino rediguntur, conſtituunt vnum cor-
pus magis conſpicuum, & delectabile, de-
ducitur ex text. in Can. terrulas 12. quæſtion. 2.
Bald. in d. l. per diuerſas, n. 16. C. mandat. & Lof-
fred. d. conſil. 52. nu. 29. verſic. Quia nemini du-
35 bium eſt. † Prætereà feudalia bona, & iuriſdi-
ctio, cariori pretio emi ſolent, ſpreta men-
ſura fructuum, propter vtilitatem, quam
tribuunt, dignitatis, & nobilitatis, §. volu-
mus, auth. vt Iudic. ſinè quoq; ſuffrag. & §. nos
igitùr, auth. de defenſ. Ciuit. eruditè Luc. de
Penn. in l. mulieres, col. 2. verſic. Quartò ex co-
36 mitatu, de dignit. lib. 12. † Quæ quidem ferè
metaphyſica, & imaginaria vtilitas, ſolet
adeò pretium augere, vt vbi cętera bona, ad
menſurã fructuum ſolent æſtimari, taxando
illis redditum, ſaltem ad rationem quinque
pro centenario, vt dicit Riminald. Iuni. conſ.
37 5. n. 127. in fin. † Feudalia tamen appretian-
tur cum redditu ducat. duorum pro ſingulo
centenatio; & ſic valor augetur longè vltrà
dimidiam, propter illã inhærentem rei qua-
litatem, Brun. conſil. 41. nu. 36. dicens, magis
æſtimari tercenta ex redditu Caſtri, & iu-
riſdictionis, quàm octinginta ex bonis bur-
genſaticis.
38 In caſu noſtro, pro certo arbitror, quòd
dùm Ill. Dom. Princeps, ampliſſimis, pluri-
buſq; Caſtris, & feudis, in Abruntiua Pro-
uincia pollet, plus cordi habet, potiri pre-
tioſis, & conſpicuis margaritis, quàm alio
feudo, vel Caſtro. De illarum propterea
emptione cõqueri non poteſt, attento, quòd
illæ venditæ fuerunt non abſolutè pro arbi-
trio, & affectione venditoris, & ſui olim Ill.
tutoris, ſed præuia æſtimatione peritorum.
Vndè, ſiuè attendamus opinionem Soti, ſe-
cutam per P. Dian. quorum loca ſuprà retu-
limus n. 22. & 23. ſiuè ſtrictiorem ſentẽtiam
Nauarr. non admittentis iuſtum pretium
gemmarum, & ſimilium rerum pretioſarum
ad arbitrium, & affectionem cõtrahentium.
Quam partem ſecutus fuit Leſſ. relatus ſup.
n. 24. ſemper, & in omni caſu nõ iuſtificatur
petitio Dom. Principis, cùm margaritæ, de
quibus agitur, ſint valdè pretioſæ, & con-
ſpicuæ, iuxtà cõſiderationem Soti, & Dian.
& fuerint venditæ, præuia æſtimatione peri-
torum, iuxtà requiſitum Nauarr. & Leſſ. Sicq;
cõcurrit vtrumque.
39 Nec obſtat, quòd, attento præſenti tem-
pore, eædem margaritæ non aſcendant ad

Digitized by Google

valorem, quo olim ab Ill.tutore emptæ fue-
runt;nam præterquamquòd hoc in facto nõ
benè iuſtificatur, tamen eſtò, quòd ità ſit,
nihil negotio confert; regula enim in ore
tyronum eſt, vt iuſtnm pretium attendatur,
inſpecto tempore venditionis,non tempore
ſequenti, ad *tex.in l.ſi voluntate, C.de reſcind.
vendit.& in cap.dilecti,de empt.& vẽdit.Mau-
cil.tract.de ſubhaſt.quæſt.40.nu.1. Menoch.de
præſumpt.lib.4.præſump.33.n.16.Dom.Conſil.
Staiban.reſol.20.n.7.& reſol.28.nu.26.* & *No-*
40 *guerol.allegat.37.nu.66.* † Quapropter ſi at-
tento tempore, quo margaritæ venditæ fue-
runt, iuſtum fuit pretium tùnc inter legiti-
mos contrahentes conuentum, obeſſe non
debet,quòd ex temporum cõtingentijs,mu-
tatione, & varietate, valor decreuerit, cùm
benè potuerit ex contrarijs contingentijs,&
viciſſitudinibus augeri; ſicq; ſi in caſu au-
gumenti nõ eſſet Dom.Princeps remiſionem
appretij gemmarum poſtulaturus, rationi
non congruit, poſſe illam petere in hoc caſu
diminutionis, iuxtà *tex.in l.cùm pro pecunia
24.C.de ſolut.*

41 Et in terminis ad propoſitum noſtrum
conſiderant *DD.* quòd quãdò quis lucrum,
vel damnum ex contractu æquè ſentire po-
teſt, tùnc etiam ſi eſſet minor,non poteſt iu-
uari beneficio reſtitutionis in integrum,ſi ei
damnum ex illo contractu contingat, *Paul.
de Caſtr. Alex.* & *Iaſ.*per illum *tex.in l.de fidei-
cõmiſſo,C.de tranſact. Tiraquell.in l.ſi vnquam,
verb.donatione largitus, n.110.& 113. C.de re-
uoc.donat.Boer.deciſ.62.nu.11. Natt.conſ.181.
ſub n.8.& 9. Cranett.conſ.294.n.7.in fin.verſ.
Imò læſio nullo modo videtur conſiderabilis,&c.*
& *Sforz.Odd.de reſtit.in integr. part.1.quæſt.4.*
42 *art.6.* qui † etiam dicunt, læſionem allegari
nõ poſſe circà ea, pro quibus potuiſſet quis
commodum ſentire, propter dubium euen-
tum commodi, vel incommodi,incrementi,
& decrementi, *Bald.in d.l.2.C.de reſcind.ven-
dit.Burgos in cap.cum cauſa, de empt.& vendit.
Paul.de Caſtr.cõſ.386.factum ſic ſe habet,in fin.
verſic. Quartò dubius euentus,lib.2.*& *Menoch.
cõſ.1.n.350.*Ex quibus,&c.Laus Deo,&B.V.

Dulciſſimæ Dom. Principis partes non
ſinuerunt negotium ſub iurgio conſtitui,ſed
cum Mágnifico Perſico de bono, & æquo
diſſidium compoſitum fuit.

SVMMARIVM.

B*Aptiſmus non eſt reiterabilis, & imprimit ca-
racterem indelebilem, n.1.*

*Chriſtianus baptizatus, ſi infans in regiones Infide-
lium traducatur, & poſtea patrij moris ignorans
viuat, formalem hæreſim non incurrit,nec deſinit
eſſe Chriſtianus,n.2.*

Delicta voluntate diſtinguuntur, &

*Voluntas delictum à non delicto diſtinguit,& pecca-
tum à non peccato diſcernit,n.3.*

Chriſtianus non poteſt effici mancipium, num.4.

*Chriſtianus ab alio Chriſtiano,pretio comparari non
poteſt,n.5.*

*Chriſtianus, qui infans ad regiones Infidelium fuit
traductus, quiq; ignoranter illorum falſam fidem
fuit ſecutus, ſi abiurato errore, ad Catholicam
Fidem reuertatur, quaſi poſtliminio reuerſus,
omnia Chriſtianorum priuilegia recuperat,n.6.*

*Clericus, qui habitum dimiſit in manibus Epiſcopi,
reaſſumpto habitu, etiam poſt delictum,recuperat
priuilegia Clericalia,n.7.*

*Teſtes ſerui, non faciunt fidem,n.8.& 10.Et de ra-
tione,nu.9.Limita in ſeruo effecto Chriſtiano,nu.
11.Item vbi veritas aliter haberi non poteſt,nu.
12.Item fauore libertatis,n.13.*

*Serui tanquàm mortui, ab omnibus muneribus re-
pelluntur,n.9.*

*Baptizatus nemo in dubio præſumitur,num.14. Li-
mita concurrentibus coniecturis in contrarium,
num.15.*

*Libertatis fauore ſunt ſublata iuris ſcrupuloſa am-
bages,n.16.*

Baptizatum quem eſſe, vnico teſte probatur,n.17.

Clericatus fauore vnicus teſtis probat,n.18.

*Filius proprium eſſe à patre recipit,nu.19. Dicitur
vnica vox, caro, & perſona cum patre, & portio
corporis illius,n.20.*

*Filij non matris,ſed patris,agnationem,& familiam
cõſequuntur,n.21. Item patris etiam muneribus,
honoribus, dignitatibus, & priuilegijs potiuntur,
num.22. Et quid ſi filij eſſent naturales tantùm,
num.23.*

Filij quoàd ſtatũ,ſequuntur matrem,nam)n.24.25.

Partus ſequitur ventrem, & de ratione,)& 26.

Amplia etiam in partubus iumentorum,n.27.

Mater ſemper eſt certa,n.26.

*Libertas data dicitur,ex aſſertionibus domini,dicen-
tis, velle ſeruo ſuo libertatem largiri,n.28.*

*Item ſi dominus, ſeruum, filium appellet, in teſta-
mento, coràm Iudice carthulario condito,n.30.*

*Verba adulationis cauſa prolata, fauore libertatis,
inducunt perfectam diſpoſitionem,n.29.*

Diſpoſitio enũciatiua,ſufficit fauore libertatis,n.31.

*Libertas comparatur piæ cauſæ,n.32.Imò pia cauſa
præponderat,n.33.*

Legata pia non minuunt legitimam filiorum,n.34.

*Libertatis legatum minuit, imò tollit legitimam fi-
liorum,n.35.*

*Libertas ſemel quæſita,tolli ampliùs nõ poteſt,n.36.
Etiam ſi libertas data fuerit ex falſa cauſa,n.37.
Item ab hærede grauato,n.38.Item à minore,qui
poſt aditam hæreditatem, & factam manumiſſio-
nem,de ſeruo hæreditario,fuit aduersùs aditionem
reſtitutus,n.39.*

*Reſoluto iure datoris, non reſoluitur ius acceptoris,
fauore libertatis,n.40.*

*Reſtitutio in integrum minoribus non conceditur,
aduersùs libertatem datam, & quandò secùs,
num.41.*

*Libertas in fraudem creditorum, dari non poteſt,nu.
42. Sed vide ad hoc notabilem* Authoris *ponde-
rationem, & intellectum,n.43.& 44.*

Li-

Libertatum cauſa ſpectant ad cognitionem Domini Delegati Regalis Iuriſdictionis,n.45.

Deciſio cauſæ, per Collaterale Conſilium refertur, n.46.& 47.

V.I.D. Antonius Paueſe, *pius, & eleboratus iuuenis laudatur,n.48.*

ARGVMENTVM.

Infans mulier orta ex genitoribus Chriſtianis,& vti talis baptizata, ſi in infantili ętate fuerit ad regiones Infidelium traducta, & propter ignorantiam, ſub eiuſdem regionis ſecta, creſcat, & viuat, viroq; nubat infideli, & cum eo filios ſuſcipiat, ſi à Piratis Chriſtianis, cum ſuis filijs, ſub ſeruitute redigatur, & pretio vendatur, debet tanquàm Chriſtiana, cùm ſuis filijs, ad ſtatum libertatis reponi, & ità per Collaterale Conſilium deciſum. Qua occaſione multa alia examinantur, potiſſimùm an ad probãdum baptiſma; teſtes ſerui admittantur, & an libertas, per enunciatiuam diſpoſitionem Domini, acquiratur ſeruo, & acquiſita, an poſſit retractari, & an valeat in fraudem creditorum; curioſa, & ſingularis conſultatio. Pro Daniela Ioncouichc, & filiabus.

CONSILIVM XLVII.

DAniela Ioncouichc, cum duabus ſuis filiabus, Anna, & Catharina, duplici ratione ad optatam libertatem prouocant, liberaſq; declarandas fore ſperant, ac extrà duriſſimũ ſeruitutis iugum, ſub qno ad præſens, contrà omnem iuſtitiam, & Chriſtianam, Catholicamq; pietatem reperiuntur; non obſtantibus vociferationibus hæredum quoud. Marcelli Paterni, qui retroactis annis, dictas pauperrimas mulieres, pretio ſub ſua ſeruitute mancipauerat, tanquam in pattibus Infidelium captas, & ad has noſtras fęliciſſimas regiones, pro illarum ſpirituali ſalute, Deo miſerente traductas.

Etenim in termino ſummario, in hac cauſa impartito, probatum eſt, Danielam ex Chriſtianis genitoribus ortam fuiſſe in Ciuitate Plieſciuanz, fuiſſeq; Sacroſancto Baptiſmatis Sacramento, & caractere inſignitam, quodq; cùm adhùc in infantili ætate eſſet, idem ſuus genitor, nuncupatus Voiadin, ideſt, Lupus Ioncouichc, Diabolico ductus impulſu, relicta vxore ſua, nuncupata Catharina Duchic, à Chriſtiana Religione apoſtatauit, & quod peius, Danielam infantem ſecum duxit, cui, ablato illo ſpecioſo nomine, aliud turpiſſimum impoſuit, appellando illam, Fattimam, quæ abſq; alio poſitiuo apoſtaſiæ actu, in illa lactanti ferè ætate, educata fuit peſtifero veneno infidelitatis, à Lupo patre, quam perfidè amplexatæ (omnium verè Luporum, peſſimus Lupus, qui propriam animam dilaniauit;) Quòdq; demùm peruenta Fattima, ſiuè potius Daniela, ad nubilem ætatem, ſe cum quodam infideli, ab infideliori genitore patato, copulauit, ex quo poſteà coniugio, dictas duas ſuſcepit filias.

1 Reſultat ex hac veriſſima facti ſerie, prima ratio, qua libertatis petitio iuſtificatur, etenim eſt indubitatum, caracterem Sacroſancti Baptiſmatis, quo infans Daniela inſignita fuit, reputari nedùm communiter à Sacræ Theologiæ Magiſtris, verùm quoq; à Catholicis Imperatoribus, legum conditoribus, adeò indelebilem, vt reiterari nec poſſit, nec debeat, nè tam magnum, & ſalutare Sacramẽtum, fruſtrà videatur exerceri, vt in toto *tit. C.nè Sacroſanct.Baptiſ. reiteret.*

2 † Vndè fit, vt licèt poſt Baptiſmum, ipſa Daniela ad Infidelium regiones traducta, mores illorũ à teneris annis patrio quodam vſu fuerit amplexata, nunquam tamen, deliberato conſilio, ac poſitiua malitia, à Catholica Religione deuiauit, & Chriſtiana eſſe deſijt, quia cùm nequiuerit, ex defectu ætatis, præcognoſcere quid ſibi circà fidem, ſaniùs, atq; ſanctiùs eſſet, conſequenter eam conſultò, ridiculam Maugmectanam fidem amplexatam fuiſſe, haud dici valet, taliter vt nec formalem hæreſim incurriſſe, habetur ex *Caren. de offic. Sanctiſſ. Inquiſit. part.2.tit.1.*
3 *§.11.n.62.*† Quia (vt aiunt) delicta, & maleficia omnia, voluntate diſtinguntur; voluntas enim, delictum à non delicto diſtinguit, & peccatum à nõ peccato diſcernit, *cap. cum voluntate 54. de ſent. excomm. l. qui iniuriæ, ff. de furt. l. verum, in princip. ff. eod. & l. quod Reipublicæ, ff. de iniur.* & conferunt tradita per *Sanchez*, omninò legenda, in *Summ. lib.2.cap.7.* & *Durand. in Bulla Cœnæ, lib.2.cap.1.quæſt.20.*

4 † Si ergò Daniela non deſijt eſſe Chriſtiana, cùm nec ipſe Chriſtianus Caracter, ex Baptiſmo in anima impreſſus, valeat deleri, conſequenter, vel perperàm, vel erroneè, ab alijs Chriſtianis Turcarum deprędatoribus, fuit in ſeruitutem redacta, eſtq; omninò, ad Catholicam libertatem reuocanda, ſicuti in fortiori caſu, Imperator Conſtantinus decreuit, in *l. vnic. C. nè Chriſtian. mancip.* vbi expreſsè, Chriſtianum in ſeruitutem redigi poſſe prohibet, quòd ſi fortaſsè ſeruus effectus fuerit, libertatem ei, elargiri præcipit,
5 † nè videatur, Chriſtianum ab alio Chri-

Digitized by Google

ſtiano, pretio comparari, contrà tradita, &
ponderata per *Molin. de iuſt. & iur. tom. 1. di-*
6 *ſput. 33. lit. A.* †Prædictaq; omnia nobis quã
euidentiora fiunt, ſi noſtram Danielam
inſpiciamus; Etenim ſub Chriſtiano Cœlo
traducta, abiuratis erroribus Infidelium,
quaſi à profundiſſimo lethargo reſuſcitaue-
rit, mox ſtatum mutauit, & ad ſuam veram,
amatiſſimamq; Fidem, quodam ferè poſtli-
minio reuerſa, filias quoq; ſuas, Chriſtianas
effici curauit. Quarè ergò, cuncta priuile-
gia, Chriſtianis indulta, nõ obtinebit? exem-
plo illorum, qui ab hoſtibus capti poſtlimi-
nio reuertuntur, vt in *ff. de capt. & poſtlimin.*
7 *reuerſ. toto tit.* Et †alio fortiori exemplo Cle-
ricorum, qui ſi deliberato animo, & cõſilio,
in manibus Superioris Eccleſiaſtici, Cleri-
calem habitum dimittant, ſi illum poſteà
reaſſumant, etiam poſt delictum cõmiſſum,
priùs tamen, quòd à ſeculari poteſtate fue-
rint capti, omnia Clericalia priuilegia re-
cuperant; iſtaq; opinio præterquamquòd
duplici Sacræ Congregationis determina-
tione fundatur, quarum meminit *Dom. Reg.*
de Marin. plura alia in puncto iuris addu-
cens, *reſolut. iur. lib. 1. cap. 49. & cap. 50. nu. 8.*
cum ſeqq. pariter amplexatur per *Marſil. ſin-*
gul. 480. Ferrer. ad Statut. Catalon. part. 1. cap.
28. cum alio *cap. ſeqq. Carol. de Graſſ. de effect.*
Cleric. effect. 1. n. 324. & in prælud. ad eundem
tract. nu. 398. Dom. Reg. Ronit. in Pragmat. 1. de
Cleric. ſeù Diacon. Saluat. ſub n. 1. in fin. Ricci. in
prax. Eccleſ. part. 3. reſolut. 116. Ciarlin. contr.
forenſ. lib. 1. cap. 53. à n. 20. cum ſeqq. & *Sperell.*
deciſ. 26. à nu. 17. cum ſeqq. lib. 1. quos ipſe re-
tuli in meis *Obſeruat. ad Marin. d. cap. 49.*

Nec obſtat (vt contraria reſoluamus) Ba-
ptiſma Danielæ, natiuitatemque illius in
Chriſtianis regionibus, non eſſe ſufficienter
8 probatum; † nam omnes teſtes in hac cauſa
examinati, ſunt aliorum ſerui, & ſucceſſiuè
fidem vllam merentur, *l. quoniam liberi, C. de*
teſti. auth. eod. tit. §. ſi verò dicatur, collat. 7. & in
l. pridem, C. de quæſt. & in §. ſed neq; inſtit. de te-
ſtam. & in l. qui teſtamẽto, §. ſeruus, ff. qui teſtam.
facer. poſſ. & in cap. forus, in fin. de verbor. ſignif.
9 †Solùm quia ſerui habentur pro mortuis, &
ab omni munere arcentur, *l. quod attinet, l. in*
omnibus officijs, & l. in perſonam, ff. de reg. iur.
10 † Iſtaq; ratione id voluit *Speculat. in tit. de*
teſt. §. 1. verb. Item quod eſt ſeruus, nu. 39. Gloſ.
& ibi *Deci. in d. l. in omnibus officijs, Maſcard. de*
probat. lib. 3. concluſ. 1358. n. 14. Rot. apùd *de*
Graſſ. deciſ. 72. nu. 1. cum ſeqq. & rursùs quia
deponunt de fama, abſq; requiſitis conclu-
dentis famæ.
11 Quia facillimè ſingula reſoluuntur, & pri-
mò, illud quod dicitur, de teſtibus ſeruis nõ
admittendis, limitatur in ſeruo effecto Chri-
ſtiano (quales ſunt omnes noſtri teſtes) quia
qui profitendo Fidem Catholicam, eorum
fidem Deo præſtiterunt, à præſtanda homi-
nibus fide, non ſunt repellendi, ſicuti benè
12 arguitur ex *Can. non poteſt 2. queſt. 7.* †Rursùs
limitatur, vbi veritas aliter haberi non po-
teſt, vt hìc, & ſucceſſiuè in defectum aliarum
probationum, in loco iudicij, ad *tex. in l. ſer-*
ui, ff. de teſti. & notant quàm plures, quos cõ-
gerit *Farinacc. tract. de teſti. tit. de oppoſit. contr.*
13 *perſon. teſt. quæſt. 54. inſpect. 2. n. 172.* †Demùm
poſſet limitari regula fauore libertatis, pro
qua tot, tãtaq; priuilegia, iure prodita ſunt;
Illud verò, quod aduersùs dicta, horum te-
ſtium ponderatur, vt non benè concludant,
eò minùs in facto militat, nam ſunt cõciues,
de eadem Ciuitate Pleſciuaz, & tanquam de
rebus illius regionis benè informati, ſcire
teſtantur, Danielam ſuſceptam fuiſſe ex pa-
rentibus Chriſtianis, fuiſſeq; & ipſam ab
omnibus pro tali habitam, & reputatam, de
eiuſq; baptiſmo publicam extare eo in loco
14 vocem, æſtimationem, & famam; †Sicq; licèt
de iure, nemo in dubio baptizatus præſu-
matur, cùm quid facti baptiſma ſit, *Can. par-*
uulos, de conſecrat. diſtinct. 4. Afflict. ad Conſtit.
Regni, rubr. 26. tit. de malefic. clãdeſt. §. ſi damna,
n. 48. verſic. Sed quæro, & *Menoch. de præſumpt.*
15 *lib. 6. præſumpt. 14. num. 8.* †hoc tamen facilè
procedere poſſet, vbi in contrarium non
cõcurrerent vehementiores coniecturę, qua-
rum duæ potentiſſimæ in caſu noſtro con-
currunt; Altera, quòd orta ſit Daniela in
regionibus, & ex genitoribus fidem profi-
tentibus; Altera verò, quòd à cunctis fuerit
per publicam vocem, & æſtimationem, ha-
bita pro Chriſtiana baptizata. Nũnc quid
vlteriùs quærendum eſt, an rursùs dubita-
16 bitur, quin baptiſma fuerit probatum? †Ea
enim, quæ fauorabilem alicuius perſonę ſta-
tum reſpiciunt, probationes, indagationeſq;
adeò exactas nequaquam requirunt, ſed po-
tiſſimùm fauore libertatis, iuris ſcrupuloſæ
ambages non admittuntur, ex *l. generaliter*
24. §. ſi quis ſeruo, ff. de fideicommiſſ. libert. l. pe-
nult. in fin. ff. de his, quæ in teſtam. delent. Fab. in
Cod. lib. 7. tit. 5. de his, qui manumit. non poſſ. de-
fin. 1. nu. 10. in allegat. vndè in terminis, com-
17 muniter profitentur *DD.* †vno teſte conclu-
denter probari, quem eſſe baptizatum, *d. cap.*
paruulos, & ibi *gloſ. verb. teſtimonio,* alia *gloſ. in*
cap. licèt vniuerſis, & in cap. puer, de teſti. Petr.
Girard. ſingul. 49. nota regulam, n. 2. verſic. Puta
quòd aliquis ſit baptizatus, Caſſane. ad Cõſuetud.
Burgund. tit. des Iudices, §. 6. n. 11. quos ſequi-
tur doctiſſimus *Calà* in peregrino *tract. de*
mod. articul. §. 2. gloſ. vnic. n. 88. addo *Paul. Co-*
mitol. reſponſ. moral. lib. 1. queſt. 1. n. 5. Farinacc.
de oppoſit. contr. perſon. teſti. quæſt. 63. num. 26. &
18 *Bajard. ad Clar. in §. Aſſaſſinum, n. 17.* †Quem-
admodùm etiam, fauore Clericatus, vnicus
teſtis plenè probat, *Bald. Iaſ. Felyn. & Afflict.*
quos ſequitur *Ann. ſingul. 408.* addo *Carauit.*
rit. 235. & Grammat. conſil. ciuil. 110. quos am-
plexatur *Dom. Calà d. §. 2. nu. 106. & ſub nu.*
687.

Digitized by Google

687. alioſq; congerit Farinacc. loco ſuprà cit.
Pertinent hæc omnia ad ſtatum Danielæ,
cuius reſpectu ſi vera ſunt, prout arbitror,
facillimè ſequitur, eodem libertatis ſtatu,
potiri debere Annam, & Catharinam filias,
19 licèt genitas ex parẽte infideli;†Quod mihi
verum ſuadeo, ex vulgatiſſimis iuris axio-
matibus, vt licèt filius, tanquam à patre
proprium eſſe recipiat, Can. Moiſes 32. quaſt.
2. Can. naſci 55. diſtinct. & Can. mulier 56. di-
20 ſtinct. †dicatur vnica eademq; cum genitore
perſona, vox, caro, ac portio corporis illius,
l. fin. §. fin. & ibi Bald. in fin. C. de impuber. &
ali. ſubſt. l. cùm ſcimus, §. fin. ibiq; copiosè, &
eruditè Luc. de Penn. col. 1. C. de agric. & cenſit.
lib. 10. multa Tiraquell. in præfat. l. ſi vnquam,
n. 15. cum ſeqq. C. de reuoc. donat. & in tract. de
nobilit. quaſt. 40. n. 31. Cardin. Mãtic. de coniect.
vltim. volunt. lib. 11. tit. 12. nu. 36. Menoch. de
præſumpt. lib. 5. præſumpt. 33. n. 10. Mancil. de
21 imput. quaſt. 77. n. 1. & Oſaſ. dec. 31. n. 13. †Qua
ratione potiuntur filij, nõ matris, ſed patris
conditione, cognatione, & familia, §. fin. inſt.
de patr. poteſt. l. prouũciatio, §. familiæ, in fin. cum
l. ſeqq. ff. de verb. ſignif. Bald. in l. vnic. num. 5. C.
quand. non petent. part. Soccin. Iuni. conſil. 69. n.
38. lib. 3. Pariſ. cõſil. 51. n. 27. lib. 2. Sim. de Petr.
de interpret. vltim. volunt. n. 37. fol. 290. Mãtic.
d. tract. lib. 8. tit. 12. n. 16. & Fuſar. conſil. 18. nu.
22 11. lib. 1. † Patriſq; non matris honoribus,
muneribus, priuilegijs, dignitate, & nobili-
tate fruuntur, l. Senator 11. C. de dignit. lib. 12.
l. fin. ff. de ſeru. fugit. & l. cùm legitimè, ff. de ſtat.
homin. Idq; quadam ſympatica, & naturali
communicatione, Soccin. Seni. conſil. 35. col.
fin. vol. 1. Soccin. Iuni. conſil. 37. in princip. Ce-
phal. conſil. 123. Afflict. deciſ. 34. n. 2. Boer. deciſ.
13. nu. 5. Cenall. commun. contr. commun. quaſt.
458. nu. 5. pluraq; alia ad rem, eleganti me-
thodo congerit Dom. Io: Baptiſt. Mucci, quaſt.
forenſ. cap. 30. poſt Galganet. de iur. public. lib.
23 4. tit. 24. num. 57. †etiam ſi filij ſint naturales
tantùm, vt putauit Parlador. different. quotid.
different. 145. §. 2. nu. 7. Sed vide ad hoc, quæ
laro calamo cumulauit Dom. Reg. Sanfelic.
deciſ. 56. In ſumma, cuncta, quæ boni pater
habet, in filijs coruſcant, turpia quoq; illos
maculant, ſi poſt contractam à patre macu-
lam, vel infamiam, filij naſcantur, ſecùs ſi
anteà, cuius rei vera ſpeculatio, cum præ-
ſenti negotio nullam habet affinitatem.
24 Tamen quoàd ſtatum, nulli dubium eſt,
quin filius matris cõditionem ſequatur, ſiuè
vt alij dicunt, partus ventrem, l. partum, vbi
Bald. & DD. C. de rei vindic. §. 1. inſt. de ingen.
25 & Bald. in l. neq; natales, C. de probat. † Vndè
conuenit, vt ſi ex libera partus naſcatur, li-
ber ſit, ſeruus, ſi ex ſerua, l. & ſeruorum 5. §.
ingenui ſunt, ff. de ſtat. hom. vbi Fab. tom. 1. ra-
tional. ſubtiliſſimã de more rationem huius
dicti aſſignat, ex eo nimirũ id effici, vt cùm
nil certiùs eſſe debeat hominum ſtatu, con-
26 gruit rationi, †vt attendatur ſtatus matris,
quæ ſola certa eſt, ex l. quia ſemper 5. de in ius
vocand. notat etiam Franciſc. Liglo. deciſ. 39.
27 quaſt. 2. verſic. Contrarium tamen; † Imò gloſ.
notabilis in l. idem Pomponius 5. §. idem ſcri-
bit, ſi equam, verb. ſed meum, ff. de rei vindic. vo-
luit, adeò eſſe verum, vt partus ventrem ſe-
quatur, vt id procedat, non tantùm in ratio-
nalis animalis partu, ſed & in fœtibus iu-
mentorum, ex d. §. idem ſcribit, ſi equam; Ad-
miſſis itaq; ex prædictis, Anna, & Cathari-
na, ad Danielæ matris ſtatum, ſtatim con-
cludendum videtur, cunctas eſſe ad liberta-
tem reponendas,
Ad idem, ſecundum æquè potens funda-
mentum adducitur, etenim & ſi ceſſarent
prędicta omnia, quę in facto veriſſima ſunt,
circà id, quòd Daniela, ex Chriſtianis pa-
rentibus orta ſit, quòdq; fuerit Sacroſancto
Baptiſmatis Sacramento inſignita, in Ciui-
28 tate Pleſciuaz, †adhùc tamen ex alio, libera
cum ſuis filiabus declaranda eſt, ex his, quæ
in ſecundo termino, inſtantibus, & affectan-
tibus aduerſarijs elargito, probata ſunt; ni-
mirùm quond. Marcellum Patierno, pluriès,
pluribus cum perſonis, ſuum deliberatum
animum declaraſſe; Quòd intendebat Da-
nielæ, & filiabus libertatem elargiri, & quod
magis, velle Annam, & Catharinam, quas
diligebat, matrimonio collocare, ſic qua-
tuor conteſtes deponunt. Fato euenit, vt ne-
quiuerit Marcellus ſuę voluntati adimplere,
tanquam inopinata morte aggreſſus; nùnc
pro his pauperrimis mulieribus, piam, & fa-
uorabilem cauſam fouentibus, dicimus de
hoc eſſe caſum magis dubitabilem, in l. Pau-
lus reſpondit, la ſeconda 39. §. Paulus reſpõdit, ff.
de fideicomm. libert. vbi ex eo ſolùm, quòd te-
ſtator dixerit ſeruo, Gratiam tibi, & filijs tuis
referet filius meus Martialis, videtur illis reli-
cta libertas, & ad illam præſtandam, cogi
Martialis hæres poterit, quaſi nil gratius
præſtare ſeruis queat, libertate: Si ergò ea
adeò ambigua verba, ità Conſultus libertatis
fauore interpretatur, quid in hac contin-
gentia dixiſſet, ſi Marcellum ſic præcisè al-
29 loquentem audiuiſſet? Illiuſq; † tex. vigore,
concludunt ibi Benedict. de Plumbin. & Bald.
quòd verba, adulationis, & ſermocinandi
cauſa prolata, fauore libertatis, perfectam
diſpoſitionem inducunt, ſequuntur Roman.
& Soccin. relati per Tiraquell. de priuileg. piæ
30 cauſæ, priuileg. 51. pariterq; † ſi ſerui dominus
illum in teſtamento, coràm Iudice Carthu-
lario condito, quem nos ad contractus Iu-
dicem nuncupamus, hęredi ſuo commenda-
uerit, eò, quòd eundem ſeruum, ſe tanquam
filiũ dilexiſſe aſſerat, certè videretur ex hoc
ei relicta libertas, ex illa iudiciali filiationis
enunciatione, ad tex. inſt. de adopt. §. final. Gu-
delin. de iur. nouiſſ. lib. 1. cap. 16. ſub nu. 5. Sicq;
31 conſtat, † enunciatiuam diſpoſitionem, ad
liber-

Digitized by Google

libertatem aſſequendam, haberi pro ſuffi-
cienti, ſicuti idem *cit.Tiraquell.d.tract.priui-*
leg.86. & conferunt cætera omnia, paſſim à
*DD.*ponderata, & congeſta, pro validitate
ennnciatiuæ diſpoſitionis,fauore piæ cauſę
32 attento,†quòd nedùm illi cóparatur liber-
tas, ex *l.1.§.fin.C.de comm.ſeru.manu. Vaſqui.*
de ſucceſſ.progreſſ.tom.2.lib.3.§.27.n.18. & §.
29.n.6. & *Fab.in Cod.lib.1.tit.2.de Sacroſanct.*
*Eccleſ.definit.37.n.4.& in allegat.*ibi,poſt *Ro-*
man.in auth.ſimiliter,nu.84.C.ad leg.Falcid. &
conſil.235.n.5. quem ſequitur *Dom.Marcian.*
33 *conſil.31.n.4.in fin.vol.1.*†Sed imò piæ cauſæ
præponderat,eaq; longè fauorabilior eſt,ex
deductis plenè per ſępè *cit.Tiraquell.in Com-*
ment. leg.ſi vnquam, gloſ.donatione largitus,nu.
34 *329.cum ſeqq.C.de reuoc.donat.* † qui præ cæ-
teris notat, quòd legata pia, filiotum legi-
timam non minuunt, ad *tex. in auth.ſi qua*
35 *mulier,C.de Sacroſanct.Eccleſ.* † libertatis au-
tem legata,non ſolùm minuunt, ſed prorsùs
ipſam legitimam tollunt, & euertunt, *l.Pa-*
pinianus, §.quarta autem, & ibi *Rapha. Fulgoſ.*
in 3.notab. & *Paul. de Caſtr. ff.de inoffic.teſtam.*
idem *Caſtrenſ.conſil.417. col.2.lib.1.& conſil.*
450.in fin.vol.2.

Nec in contrarium quicquam facit,qnòd
noſter Marcellus, diù vixerit poſt memora-
tam aſſertionem, abſq; quòd has mulieres
cum effectu manumiſiſſet, quaſi contraria
voluntate ſuperuentus, de illa fauorabili aſ-
ſertione pœnituerit; Etenim difficultas,nec
in facto, nec in iure, aliquod habet robur;
In facto, nam nulla contraria voluntas pro-
bata eſt,nec mutatio prioris pręſumi debet,
cùm benè potuerit illius executio, ad tem-
pus ſuæ mortis per Marcellum conferri; De
36 †iure,nam ius Danielæ,& filiabus quęſitum,
ex illa plurıès declarata voluntate, nequit
de cætero, nec lædi, nec retractari, propter
fauorem libertatis, niſi tantùm ex Capite
ingratitudinis, *l.Papinianus, §.fin.cum l.ſeqq.*
ff.de inoffic.teſtam.Faber in Cod.lib.1.tit.12.de-
fin.8.in allegat.nu.7. & *Cardin.Mantic.de tacit.*
& ambig.conuent.tom.2.lib.13.tit.45.ſub nu.4.
Quod procedit, etiam ſi medium, per quod
ad liberratem deuenitur, eſſet reuocabile;
37 Et † ideò liberras ſemel data,licèt ex falſa
canſa, non tetractatur, & tamen cauſa illa,
propter qnam ad libertatem deuentum eſt,
vti falſa,ad non cauſam reducitur,ſic ex *tex.*
in l.2.C.de fideicomm.liber. vbi libertas ex co-
dicillo data, non infirmatur, ſi codicillus
fuerit detectus falſus,vel irritus,& alius *tex.*
inſt.quibus ex cauſ.manumit.non lice.§.eadem
38 *lege,in fin. verſic.Semel autem.* † Pariter licèt
ius hęredis grauati,adueniente reſtitutionis
caſu reſoluatur,libertas tamen ab ipſo elar-
gita ſeruo hæreditario,non reuocatur,*l.qui-*
39 *dam ità 25.§.ſi quis filium,ff.ad Trebelle.*†De-
mùm ſi minor, qui adita hæreditate,ſeruum
hæreditarium manumiſit, poſteà aduersùs
aditionem illam,in integrum reſtitui poſtu-
let, *Vtiq;* (inquit Imperator) *non erit dicen-*
dum,reuocari libertates,quia ſemel competierunt;
habetur ex *§.ſi is,qui in integrum,inſt.de eo, cui*
40 *libert.cauſ.bon.addic.*†In ſumma ex prædictis
iuribus, non ſolùm limitatur fauore liber-
tatis,adagium deſumptum ex *l.lex vectigali,*
ff. de pignoribus, quo dicitur, vt ręſoluto iure
daroris, ius quoquè acceptoris reſoluatur;
41 †Sed quod magis eſt,beneficiũ reſtitutionis
in integrũ minoribus læſis, tam exactiſſimè
competens,non conceditur,in pręiudicium
libertatis ſemel elargitæ, *l.ſi ex cauſa 9.§.fin.*
*ff.de minor.*niſi tantùm ſi vi, aut metu,mann-
miſſio facta eſſet, *l. metum 9. §. idem Pompo-*
nius,ff.de eo, quod met. cauſ. Fab. in Cod.lib.2.
tit.20.ſi aduerſ.tranſact. definit.vnic. in allegat.
num.10.

42 Non obſtat taudem,quòd hęreditas Mar-
celli, ſit ære alieno grauata; qua de cauſa, ſi
nùnc vigore enunciatiuæ diſpoſitionis, te-
ſtibus probatæ, eſſet manumiſſio his mulie-
ribus concedenda, creditores pro illarum
valore, & ſic pluſquàm in tercentis aureis
fraudarentur, contrà *tex.in l.primo gradu 23.*
*ff.quæ in fraud.credit.*vbi,in fraudem eredito-
43 rum,manumitti ſeruus non debet. † Quia
pro reſponſionè ſingulariter animaduerto,
tex. illum Danielæ, & filiabus fauere potiùs,
quàm obſtare; etenim in quæſiti figuratione
Scenola ſupponit, reſtatoris manumittentis
hęreditatem,adeò eſſe opibus lapſam,*vt vix*
ad quartam partem æris alieni ſufficeret, quærit
ſtatim, an ex teſtamento manumiſſio com-
petat?& reſpondit affirmatiuè,niſi id in cre-
ditorum fraudem fiat, quaſi fraus nõ ſtatim
fieri creditoribus ex manumiſſione dicatur,
quòd hęreditas non ſit ſoluendo,ſed aliquid
aliud ad fraudem inducendam requiratur;
44 † Illnd verò, quod præter creditorum mo-
lem, ad fraudulentam manumiſſionem in-
ducendam, requiri crederem, eſt, quòd ſer-
uus ipſe ſit credirori ſpeciali pignore obli-
gatus, hoc ſi ità eſſet, manumiſſio in illius
fraudem fieri videretur, nec libertas ex de-
bitoris teſtamento præſtari deberet, ſic ele-
gantiſſimè deſumitur ex *l.1.C.de neceſſ.ſeru.*
hæred. inſtit. Et ſecundùm prædicta deciden-
dum fore, pro pauperrimis mulieribus, Su-
premam Collateralis Conſilij Clementiam,
deprecor. Laus Deo, & B.V.

45 Referente Spectabili Dom. Regente An-
tonio Capiblanco, Marchione Cariſi,& Re-
galis Iuriſdictionis Delegato, ad cuius co-
gnitionem ſpectant huiuſmodi cauſæ liber-
tatum, prodijt decretum tenoris ſequentis,
videlicèt.

46 *In cauſa Danielæ Ioncouiche, Annæ, & Ca-*
tharinæ Patierno, eius filiarum, cum Magnifico
curatore patrimonij quond.Marcelli Patierno.

Die 9.menſis Iulij 1668.

Facta de prædictis relatione S.E.in Regio Col-
laterali

laterali Conſilio, per Illuſtrem Regentem Antonium Capiblancum, Marchionem Cariſi, Regium Collateralem Conſiliarium, & Commiſſarium Regalis Iuriſdictionis, viſis videndis, conſideratiſq; conſiderandis.

Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus Dom. Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, prouidet, decernit, atq; declarat, prædictas Danielam Ionconichc, Annam, & Catharinam Patierno, eius filias, fuiſſe, & eſſe liberas, & proindè vendicentur in earum libertatem, ſaluis iuribus præfato Magnifico curatori hæreditatis Marcelli Patierno, contrà venditorem. Galeota Reg. Nauarrus Reg. Capiblancus Reg. Ortiz Cortez Reg. *Prouiſum, &c.*

47 Ex cuius quidem decreti tenore, conſtat apertè, ad libertatem has mulieres fuiſſe repoſitas, ex deductis in primo Capite huius Conſultationis, & proindè tanquam non benè vēditas, fuit reſeruata actio hæredibus Marcelli, contrà venditorem illarum; Secundum verò motiuum, conditionaliter cumulatum, elargitæ libertatis, vigore enunciatiuæ diſpoſitionis, teſtibus verificatæ, non fuit diſcuſſum, tanquam ad cauſæ victoriam aſſequendam, minimè neceſſarium.

48 Eodem anno, harum mulierum exemplo, nonnulli alij captiui, liberi declarati fuerunt, ſub patrocinio V.I.D. Antonij Pauese, pijſſimi, & elaboratiſſimi iuuenis, qui poſteà meruit, generale patrocinium harum cauſarum obtinere, mediante decreto, præfati Spectabilis Domini Regentis, Regalis Iuriſdictionis Delegati.

S V M M A R I V M.

Societas morte diſſoluitur, n. 1. Amplia etiam ſi fuerit in perpetuum contracta, n. 2.

Societas nec ex conuentione poteſt fieri, vt in hæredes transeat, nu. 3. Amplia etiam ſi conuentio fuerit iurata, n. 4.

Lucra peruenientia ex ſocietate, poſt mortem ſociorum, debent inter hæredes diuidi, n. 5.

Societas inter plures contracta, quoad omnes ſoluitur, ſi illorum vnus decedat, n. 6.

Pupilli, nec velle, nec nolle habent, n. 7.

Socialis contractus, eſt de illis, qui conſenſu perficiuntur, n. 8. & 24.

Pupillus non poteſt ſocietatem inire, quia non habet conſenſum, n. 9. & 25. Nec cum eo ſocietas induci poteſt, ex promiſcua habitatione, & patrimonij poſſeſſione, num. 10. Ad quod laudatur authoritas Anton. Fabr. & Dom. Conſil. Hodier. *n. 14.*

Societas non inducitur inter fratres, ex ſola paterni patrimonij promiſcua retentione, n. 11.

Portionis mentio, ſtatim tollit ſocietatis exiſtentiam, num. 12.

Cognito vno de contrarijs, cognoſcitur & reliquum, num. 13.

Iuris qualibet diſpoſitio, debet intelligi, terminis habilibus, n. 15.

Societas morte non expirat, exiſtentibus coniecturis, continuanda inter hæredes ſocietatis, n. 16.

Societas diſſoluta, factis renouata intelligitur, ſi facta ſint talia, quæ non poſſint geri citrà nomen ſociale, n. 17.

Societas cum hæredibus continuata, ſeù renouata intelligitur, ex negotiatione in eadem cōmuni apotheca, n. 18. Item ſi negotiatio ab eodem inſtitore olim electo manuducatur, n. 19. Item ſi negotia, in eodem veteri libro, ſub eiſdem nominibus deſcribantur, n. 20. Item ſi inter ipſos hæredes non ſaldentur, nec componantur ratiocinia, n. 21.

Inuentarij confectio, de portione ſpectante pupillo, defuncti fratris filio, an arguat diuiſionem bonorum, & ſolutionem ſocietatis, initæ cum fratre defuncto, an potiùs renouationem illius, n. 22.

Societas per diuiſionem ſoluta, intelligitur renouata, ex noua portionum communicatione, n. 23.

Infans non poteſt ſocietatem inire, quia caret legitimo conſenſu, n. 26. Secùs minor, ibid. Sed quoàd infantem, vt & cum eo poſſit continuari vetus ſocietas, vel illa renouari, vid. quæ ſubtiliter ponderantur, n. 28. ad fin.

Diuiſio ſocialis ſubſtãtiæ, quo pacto fieri debeat cum pupillo ſocij hærede, n. 29.

Pater non poteſt inter filios minores, maternam ſubſtantiam, abſq; decreto diuidere, n. 30.

Societas quarè præſumenda ſit continuata, cum pupillo, defuncti ſocij hærede, n. 31.

Societas non diſſoluitur, niſi per diuiſionem, n. 33.

Infans authorante tutore, poteſt ſocietatem inire, n. 34. Et ſufficit conſenſus tutoris, per actus facti, num. 35.

Refertur authoritas Dom. Hodier. *dicentis, prædictam concluſionem procedere, quandò tutor authoratur ſocietati ab infante, cum alio, quàm cum ipſo tutore initæ, n. 36.*

Sed declaratur ab Authore, *traditio* Dom. Hodier. *n. 37.*

Infans maior effectus, poteſt ſocietatem ſecum nulliter initam, ratam habere, n. 38.

Authoritas rei iudicatæ, ad fauorem infantis, in ſpecie propoſita, refertur, n. 39.

A R G V M E N T V M.

Societatem inter tres fratres initam, illorum vno defuncto, relicto infante filio, fauore ipſius infantis, poſſe cenſeri cōtinuatam, ſeù renouatam, ad hoc, vt ei lucrorum participatio ſit danda, authoritatibus, argumentis, & rerum iudicatarū exemplis demonſtratur: Confutata conſultatione in contrarium in hac cauſa reddita per *Dom. Cæſarem Carenam*. Pro Ioannino Romanello Status Parmæ.

Digitized by Google

CONSILIVM XLVIII.

EX ſcripturis tranſmiſſis, pro
indubitato ſupponitur in ſa-
cto, quòd de anno 1642. fue-
rit inita expreſſa ſocietas, &
communio bonorum, inter
Magnificos Paulum, Theo-
dorum, & Albericum de Ro-
manello fratres, Status Parmæ, quòdq; de-
functo Theodoro, remanſerit ex eo Ioanni-
nus minor, ſub tutela Pauli, & Alberici Pa-
truorum, qui, vt adimplerent ſeruata forma
iuris, informe inuentarium cōdiderunt pu-
pillaris ſubſtantiæ, deſcribendo in eo, non
ſingula corpora ad pupillum ſpectantia, ſed
in confuſo, & in abſtracto dixerunt; *Tutti li
beni ſpettantino à Giouannino noſtro nipote pu-
pillo, conſiſtono nella terza parte dell'intiero pa-
trimonio, e negotiato, tanto da noi Alberico, e
Paolo, quanto dal fù Signor Theodoro noſtro fra-
tello, con chi è ſtata ſocietà di patrimonio, e di ne-
gotio.* Inſuper eſt in facto indubitatum, eandē
communionem, & negotiationem, fuiſſe à
dictis Paulo, & Alberico continuatam, vſq;
ad maiorem ætatem Ioannini, & vltrà, cum
lucro plus quàm triginta millium ſcutorū,
quorum cùm nùnc Ioanninus ſuam portio-
nem expoſtulet, prætenditur à Paulo, & Al-
berico, ad eiuſmodi ſolutionem non teneri,
quaſi ſocietas, & cōmunio, reſpectu Theo-
dori defuncti, & ſucceſſiuè hæredum illius
euanuerit, ad quod probādum, doctiſſimus
Iureconſultus *Cæſar Carena*, in reſponſo red-
dito pro dictis Paulo, & Alberico, plura
ponderat, & primò.

1 Societatem, adeò verum eſſe per mortem
ſociorum ſolui, & ad hæredes non tranſire,
*l. verum, §. in heredem, l. actiones, §. morte, l. ſi
fratres, §. idem reſpondit, & l. adeò, ff. pro ſoci. &*
2 *§. ſoluitur, inſtit. de ſociet.* † Vt, & procēdat,
etiam ſi ſocietas fuerit in perpetuum con-
tracta, quia adhùc id capitur pro vita du-
rante, *cap. fin. de reſcript. l. 1. ff. pro ſoci. Fonta-
nell. de pact. nupt. tom 1. clauſ. 4. gloſ. 9. nu. 111.
fol. 153. Fuſar. de fideicomm. quæſt. 679. n. 18.* &
Gratian. diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 547. n. 36.

3 Subnectit, vt nec conuentio, de ſocietate
in hæredes tranſmittenda, & ab hæredibus
continuanda teneat, abſq; nouo illorum
conſenſu, ex *d. l. adeò in princip. & l. nemo, eod.
tit.* quia contractus ſocialis reſpicit indu-
ſtriam perſonæ, ad hæredes non tranſmiſſi-
bilem, *Leſſi de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 25. dubit. 1.
n. 5.* latè *Oſaſ decis. 76. nn. 4. & 7. & decis. 150.*
4 *n. 1.* & *Gratian. loc. cit. n. 63.* † quamuis eadem
conuentio ſit iuramento firmata, *Capyc. dec.
174. n. 5. Theſaur. decis. 242. n. 2. Seraphin. de
priuileg. iuram. priuileg. 57. nu. 2.* poſt *Alex. ad
Bar. in d. l. adeò, Rot.* coràm *R. P. Dom. Vbaldo,
in Romana participationis 26. Iunij 1614. propè
fin.* latè *Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tom.
1. lib. 6. tit. 24.* ſignāter *n. 13. & 19.* & *Gratian.*
5 bis citatus *n. 39.* † qui *ibid. n. 59. 60. & 63. &
tom. 2. cap. 276. n. 41. ad 56.* ſubdit, quòd lucra
tantùm, & emolumenta peruenientia ex ne-
gotijs geſtis, occaſione ipſius ſocietatis,
tranſeunt ad hæredes, etiam ſi poſt ſolutam
ſocietatem obueniant, ex *l. actione, §. ſi rem,
& d. l. verum, §. in heredem, cit. tit. Surd. de alim.
tit. 8. priuileg. 55. n. 12.*

6 Addit prætereà, quòd licèt tres ſint ſocij,
& illorum vnus decedat (proùt in facto præ-
ſentis conſultationis) ſocietas ipſa, nedùm
quoàd ipſum defunctum diceretur ſoluta,
ſed etiam quoàd perſonas cæterorum ſu-
prauiuentium, niſi aliter, initæ ſocietatis
tempore fuerit conuentum, *d. §. morte, Man-
tic. d. tract. lib. 16. tit. 24. num. 18. Felic. de ſociet.
cap. 30. n. 11.* & plenè *Andreol. contr. 23.*

Ex prædictis, & alijs generalibus regulis,
infert *Dom. Caren.* nequaquam poſſe Ioanni-
num, prætendere partem lucri, pro negotijs
ſocietatis, non continuatæ, ſed renouatæ, ex
tacito conſenſu, inter Paulum, & Albericum
fratres, eiuſdemq; Ioannini patruos: Ean-
demq; ſocietatem (rurſùs inquit) continua-
tam, vel renouatam dici non poſſe, etiam
reſpectu perſonæ Ioannini, fortè ex eius pa-
7 riter tacito conſenſu, † quia cùm lex omnem
à pupillis conſenſum abſtrahat, taliter vt de
eis dicatur, vt nec velle, nec nolle habeant,
l. pupillus, vbi *Deci. ff. de reg. iur. l. in eo, §. pupil-
lus,* & ibi *Cagnol.* addita *l. more, §. fin. ff. eod.*
etiam ad effectum inducēdæ naturalis obli-
gationis, *l. 3. ff. commod. l. 1. §. 1. ff. de conſt. pe-
cun. Bar. in l. quòd pupillus, verſic. Dic ità, ff. de*
8 *condit. indeb.* † Sitq; contractus ſocialis, de
illis, qui conſenſu perficiuntur, quaſi ſolus
conſenſus ſit huius rei principale conſtitu-
tiuum, *l. ex conſenſu, ff. de action. & obligat. &
inſtit. de act. quæ ex conſenſ. contrah. in princip.*
9 Conſequenter † fit, vt nullo modo, Ioannini
conſenſus valeat conſiderari, ad nouam ſo-
cietatem inducendam, vel ad veterem cum
parente ſuo contractam, continuandam,
proùt in terminis voluit *Bar. in l. Titium, &
Mæuium, §. altero, verſic. Prædicta verò, ff. de ad-
miniſtr. tutor. & in l. ſi patruus, n. 9. verſ. Si verò
vterq; C. commun. vtriuſq; Iudic.* & cōſentiunt
cum hac opinione *Angel. conſil. 60. in princip.
Alex. conſil. 49. n. 2. & 5. vol. 1. Deci. cōſil. 213.
n. 7. in fin. Corne. conſil. 33. in fin. vol. 4. Capra
conſil. 17. n. 3. Menoch. conſ. 12. n. 11. Surd. conſ.
9. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 357. à num.
16.* & *Felic. d. tract. de ſociet. cap. 3. n. 12. & 13.*
10 † vbi ſubdit, in propria noſtra ſpecie, hoc
eſſe verum, etiam ſi fratres defuncti, itidēq;
pupilli ſuperſtitis patrui, cum eo inſimùl, &
pro indiuiſo habitarent, quia nec cum ipſo
pupillo, ſocietas cōtracta videretur: Etenim
11 † communis habitatio, promiſcuaq; & indi-
uiſa paternæ ſubſtantiæ retentio, ſola, & de

per

per ſe, efficax non eſt, ad ſocietatem indu-
cendam, vt in *d.l.ſi patruus*, iuncta *l.ſi fratres,*
*ff. pro ſoci. Anchar. conſil.*31. & *Roman. conſil.*
313. *gloſ.* notabilis in *d. l. ſi patruus, verb.ſo-*
cius.

Prçterquamquòd negatur per Paulum,
& Albericum fratres, iſthæc promiſcua, &
indiuiſa retentio, facta cum Ioannino pu-
pillo nepote, de communibus facultatibus,
quaſi in facto nõ ſit vera, prçtendentes, quòd
per mortem Theodoti fratris, ſtatim portio
illius fuerit à communi patrimonio abſtra-
cta, ad fauorem Ioannini, ex virtuali diui-
ſione, inducta per confectionem inuentarij,
conditi à Paulo, & Alberico patruis tutori-
bus, qui in inuentario prçdicto aſſeruerunt,
tertiam partem communis ſubſtantię, Ioan-
nino pertinere, cùm ſint termini implicãtes,
manere in communione, & alloqui de por-
12 tione ſingulorum, † quaſi poſita cõpetentia
portionis, ſtatim communio, & ſocietas ne-
getur, & ipſa diuiſio inducatur; Vndè Pro-
digus, qui, vt luxurioſè viueret, ſeorsùm à
communi patris, & fratrum cohabitatione,
dixit patri ſuo, *Da mihi portionem ſubſtantiæ,*
quæ me contingit. Sicuti ex parabola Chriſti,
13 *Lucæ cap.*15. & cõfert † iuris adagium, vt co-
gnito vno de contrarijs, reliquum facilè co-
gnoſcatur, *l.nec manifeſtum, ff.de furt.l.*1.*C.de*
*exact.tribut. lib.*10. *l.patre furioſi, ff.de his, qui*
*ſunt ſui, vel alien.iur.§.*1.*inſt.eod.tit.*& pariter
*inſtit.de tutor.in princip. & cap.*1.*nè Cleric.vel*
Monach.

14 Hæc ſunt *Dom.Carenæ* fundamenta, & re-
ſponſiones, quas in conſimili contingentia,
cumulaſſe reperi Papinianeo calamo, latoq;
authoritatum profluuio, *Dom. Conſiliar. Io*
*Baptiſt.Hodier. controuerſ.forenſ.cap.*49. laco-
nicè tamen, & magiſtraliter, de more, hoc
idem voluit *Anton. Fab. in Cod. lib.*4. *tit.*27.
pro ſocio, definit. 4. dicens, eatenùs defuncto
vno ex fratribus in ſocietate manentibus,
cenſeri cum filijs ſuis, ex tacito conſenſu re-
nouatam ſocietatem, quatenùs tales illi eſ-
ſent, vt volentes potuerint, expreſſam ſocie-
tatem, ex eorum conſenſu inire, vndè infert,
renouationem ſocietatis, locum obtinere
non poſſe, ſi defuncti fratris filij ſint pupilli,
minoreſq; ob defectum conſenſus illorum,
quia regula de ſocietate ex tacito conſenſu
15 renouanda, † omniſq; alia iuris diſpoſitio,
debet intelligi, terminis habilibus, *l.adigere*
6.*§.quamuis, ff.de iur.patronat.& l.*1.*§.fin.ff.ad*
Tertyll.

Ipſe tamen de memorata conſultatione
in hac facti ſpecie, in contrarium reddita,
licèt maximo legum, & rationum apparatu
fulcita, nõ ſemel in intrinſeco cordis, admi-
ratus ſum; Etenim ad probandam ſocietatis
reſolutionem Dominus ex aduerſo conſu-
lens, vtitur regulis generalibus, quæ non
16 benè caſui adæquant. † Potiſſimum enim
fundamentum conſiſtit in illa vulgari con-
cluſione, qua dicitur ſocietatem morte fi-
niri; & tamen iſta propoſitio multifariàm
declaratur; præſertim verò, vt non procedat
quandò concurrunt, vel coniecturæ conti-
nuandæ ſocietatis, vel tacita ſociorum vo-
luntas, quæ factis declaratur, ad *tex.in l.pla-*
*nè, ff.pro ſoc. Menoch.conſ.*121.*n.*73. & *Cardin.*
*Mantic.de tacit. & ambig.conuent.par.*6.*tit.*26.
17 *à n.*1.*cũ ſeqq.* † Ad hoc autem, vt factis abſq;
alio expreſſo cõſenſu, ſocietas renouata dici
poſſit, opus eſt, quòd facta ſint talia, vt ne-
quiuerint geri citrà ius, nomenq; ſociale,
*l.*4.*in princip.ff.cit.tit. Paul.de Caſtr.conſ.*73.*n.*
3.*vol.*2. poſt *Bart.in l.Titium, & Mæuium, §.*
*altero, nu.*5. *verſic.Præterea talis actus, ff.de ad-*
miniſtr.tutor.

18 In currenti autem facti ſpecie, non vnica,
ſed plures coniecturę maximi momenti cõ-
currunt, ex quibus facilè conſtat de renoua-
tione ſocietatis, etiam quoàd perſonam
Ioannini minoris. Prima, nam ſecuta morte
Theodori, fuit eadem negotiatio cõtinuata
in eadem communi apotheca, ab antiquo
ad hunc finem deſtinata, *Rom.conſ.*168.*circa*
primum, quo quæritur in fine, & *Maſcard. de*
*prob.tom.*3.*concluſ.*1310.*num.*11.*verſic.Limi-*
tatur ſecundò.

19 Secunda, nam eadem ſocietas fuit ſemper
manuducta à quodã inſtitore, olim ad eum
finem præpoſito, tam à fratribus ſuperſtiti-
bus, quàm à Theodoro defuncto, & tamen
ille inſtitor, vel debebat mutari, vel de nouo
eligi à fratribus ſuperſtitibus tantùm, vt vi-
deretur inter eos duntaxàt ſocietas reno-
uata, iuxtà doctrinam *Bald.in l.mandatum, in*
4.*appoſit. C.mandati*, dicentis, quod vſus in-
duſtriæ eiuſdem inſtitoris, arguit ſocietatis
continuationem, ſeù renouationem, ſequi-
tur *Alex.conſ.*132.*perlectis, & põderatis, n.*13.
*verſic.Per quæ apparet reſponſum, vol.*5.*Decius*
*conſil.*548.*viſa conſultatione, n.*2. *verſic.Vbi ſo-*
*cietas, vol.*2.& *Maſcard.d.concluſ.*1310.*nu.*10.
verſic.Limitatur primò.

20 Tertia, nam non ſolùm fuit continuata
mercatura in eadem negotiationis ſpecie,
ſed imò fuęrunt negotiationis ratiocinia
deſcripta in libro ſociali ſub eodem veteri
titulo, *di Paolo, Theodoro, & Alberico*, non
detracto, nec mutato nomine Theodori de-
functi, ex deductis per *Alex. loc.cit. num.*10.
verſic.Sed deſcribebatur, & *Maſcard.n.*3.*verſic.*
Colligitur.

21 Quarta (vt cætera omittam) potentiſſima
coniectura eſt, nam ſi fratres ſuperſtites in
animo habuiſſent Ioanninum ab eorum ſo-
cietate, & communione excludere, opus erat
cõponere cum eo ratiocinia ſocietatis olim
cum Theodoro habitæ, & computa cum hæ-
redibus Theodori ſaldare; Cumq; hoc actũ
non ſit, reſultat indubitata coniectura con-
tinuatæ, vel renouatæ ſocietatis, *Socc.cõſ.*81.
*n.*12.

*n.*12.*lib.*1.*& conſil.*192.*vol.*2.& *Rot.Rom.*penès *Dom. de Marin.reſolut.iur. lib.*2. *cap.*207. *ſub n.*11. Iſtudq; factum computorum non redditorum exiſtimat *Bart.* eſſe vnum de requiſitis ad arguendam ſocietatem non diſſolutam, in *d.l.Titium,& Mæuium,*§.*altero,n.*5.*& 6. ff.de adminiſtr. tutor.* & *Dom.Carena reſol.*194.*n.*16.

Ex quibus coniecturis compendioſè congeſtis, reſoluta clarè eſt prima difficultas, quæ adducitur ad arguendam ſocietatem diſſolutã propter mortem vnius ſociorum; poſcit ratio, vt alia contraria ſoluamus, & ſimùl, & ſemel iuſtitiam Ioannini clientis
22 noſtri ratione confirmemus. Etenim † prætenditur argui rursùs ſocietatis ſolutionem ex inuentario confecto per iſtos fratres ſuperſtites, de portione tangente Ioannino defuncti fratris filio, & hæredi; nam re vera de iure pondero totum oppoſitum, ſicuti in terminis conſiderauit *Oſaſc.dec.*150.*n.*5. vbi ex quo per conſocios ſuperſtites fuit confectum inuentarium de iuribus pupillo ſpectantibus ex ſocietate, concludit hac de cauſa, ſocietatem cum pupillo prędefuncti ſocij filio, & hęrede continuatam, ſeù renouatam cenſeri, quia ſi ſocij ſuperſtites habuiſſent in animo excludere pupillum à ſocietate, & cũ eo bona diuidere, opus erat præcedente ratiociniorum compoſitione, ſingula corpora, pupillo pertinentia deſcribere.

23 Sed dato, non autem conceſſo, quòd per inuentarium à fratribus ſuperſtitibus confectum, fuiſſet inducta didiſio, & ſucceſſiuè ſocietatis reſolutio; adhùc tamen noſter Ioanninus apertum ius fouet, quia nulla cadit implicantia, quòd ſocij communem ſubſtantiam inter ſe diuidant, ſingulorumque portionem agnoſcant, quòdnè poſtmodùm in continenti, ex tacito conſenſu, per communicationem portionum, ſocietatem renouent, quia actus ille diuiſionis requirit neceſſariò perſeuerantiam, *Rom. conſil.*418. & ſequitur *Iaſon.in l.*1.*nu.*10.*in fine, ff.qui teſtam. fac.poſſ.* ipſorumq; meminit *Card.Mantic.d.lib.*4.*tit.*26.*nu.*14.addo *Alex.conſil.*132. *nu.*10.*lib.*5.quem ſequitur *Gratian.diſcept.forenſ.tom.*4.*cap.*697.*n.*13. & latè *Menoch.conſ.*121.*n.*51.*& in tract.præſumpt.lib.*3.*præſumpt.*57.*in fine,*vbi allegat *Crauett.conſ.*73.*n.*13.

24 Nec quicquam obſtat, quòd ad cõtrahendam, vel renouandam ſocietatem præcisè requiratur conſenſus contrahentium, *l.vt in*
25 *conductionibus,ff.pro ſocio,* & † conſequenter, quòd nequeat cum minore contrahi, vel renouari ſocietas, cùm nullum valeat legitimum pręſtare conſenſum, ex authoritatibus cumulatis ſuprà in motiuis contrarijs; quibus addo *Frãciſcum Fara de eſſent.infant. cap.*
26 16.*n.*8.† quia reſpondetur, quòd omnia iura ad hoc adducta, tam per *Dom. Caren.* in ſua *conſult.*in contrarium edita, quàm per *Dom. Conſil.Hodier.cit.cap.*22. militant in infante, qui nullũ velle, aut nolle habet; ſecus autem in maiore ſeptennio, ſicuti idem *Dom. Hodier.*conſiderabat *n.*46. In caſu noſtro Ioanninus remanſit annorum duodecim, & ſic ceſſant omnia iura abſtrahentia conſenſum propter defectum ætatis; nec benè *Faber* ſuprà adductus indiſcriminatim dixit, minorem ad ſocietatem continuandam, vel contrahendam, ſuum conſenſum accommodare non poſſe; cùm ſit intelligenda authoritas illius, dè infante, non autem de maiore ſeptennio.

27 Hęc reſponſio pro exuberanti ad rem noſtram accommodata eſt; de cætero autem etiam ſi Ioanninus fuiſſet infans tempore mortis Theodori ſui genitoris, adhùc deberet potiri lucro ſociali, quaſi cum eo ſocietas renouata eſſet; quod mihi verũ ſuadeo, nam in his, quæ infantis vtilitatẽ reſpiciunt, quęq; illius ſubſtantiam, vel ſaluam, vel meliorẽ faciunt, ſatis reputatur ipſius infantis conſenſus, non abſolutè, & de per ſe, ſed quaſi à lege ad cõmodum illius ſupplcatur, ad *tex.in l.ſeruum pupilli 6. ff.rem pupill. ſalu. fore.*

28 Authoreſq; qui ab infante indiſtinctè cõſenſum abſtrahunt, ac hunc effectum renouandæ ſocietatis olim à ſuo genitore initæ, cum cæteris fratribus, infantis, tutoribus, & patruis, planè ridiculè cæcutierunt; Etenim eorum ſententia facilè admitti poſſet, vbi ageretur de noua omninò ſocietate inducenda, nunquam anteà exercita, non de veteri continuanda, quia ſi de veteri etiam loquerentur, contrà eos ſic ineuitabiliter argueter: Conſenſus infantis non poteſt legitimè accommodari ad ſocietatem continuandam, vel renouandam, ex hoc solùm, quia infans nec velle, nec nolle habet; ergò intelligenda eſt cum infante facta diuiſio: Bone Deus! ſi negatur conſenſus ad inducendam, vel continuandam cum infante ſocietatem, quarè eodem modo nõ negabitur ad inducendam cum infante diuiſionem?
29 Nonnè † diuiſio ipſa communis, & ſocialis ſubſtantiæ, factũ hominis, & ſucceſſiuè conſenſum requirit? legatur *Octauius Simoncellus,* qui poſt alios *in tract.de decret. lib.*2.*tit.de diuiſ. caſ.*3. *inſpect.*2. expreſsè voluit, diuiſionem communis cum pupillo ſubſtantiæ, nequaquam fieri ipſo iure; ſed opus eſſe, quòd pupillus ipſe ad diuidendum prouocetur; rursùs, quòd ei legitima perſona detur ad diuiſionem perficiendam; atquè demùm, quòd decretum Iudicis intercedat, cùm & ipſa diuiſio alienationis ſpecies ſit, ex *tex.in l.*1. *& tot.tit. ff.de reb.cor. & tot.tit. C.de præd. minor.Bart.in l.ſi res pignori,nu.*7.*ff.famil.erciſcund. Menoch.de arbitr.Iudic.lib.*2.*cent.*2.*caſu*
30 171.*n.*34.*& conſ.*80.*n.*25.*vol.*1. Imò † duriorem caſum ſubnectit *Simoncellus loc.cit.nu.*8.

quod

quòd pater, qui à iure legitimam habet ſuo-
rum filiorum adminiſtrationem, non poteſt
ſinè decreto, & authoritate Iudicis diuidere
inter eoſdem filios ſuos(quotum aliqui ſunt
minores) maternam ſubſtantiam, & hæredi-
tatem, ex *Bart. Bald. Tiraquell.* & alijs ab ipſo
citatis.

31 Si ergò ad vtrumq; tam ſcilicet ad ſocie-
tatem inducendam, quàm ad illam diniſio-
ne diſſoluendam, exigitur factum hominis,
& ſucceſſiuè cōſenſus, cùr potiùs dicendum
erit, ſocietatem non fuiſſe renouatam pro-
pter defectū conſenſus, non verò, diuiſionem
nequaquàm factam fuiſſe, propter eundem
defectum? idq; eſt, quod implicitè voluit *Ri-
minald. Iuni. conſil.* 280. *nu.* 44. *lib.* 3. qui dicit,
quòd ſi non appareat de legitima diuiſione,
præſumitur animus continuandæ, vel reno-
uandę ſocietatis, ad euitandam pręſumptio-
nem doli, qni arguitur ex voluntate exclu-
dendi ſocialē acquiſitionem, ſequitur *Gra-
tian. diſcept. forenſ. tom.* 2. *cap.* 336. *n.* 15.

32 Augetur argumentum, nam iſti fratres ſu-
perſtites, tanquam tutores tenebantur pro
eorum infante agere omnia vtilia, quæ pro
ſe ipſis egiſſent. Nùnc ſi pro ſe ipſis vtile, &
proficuum cenſuerunt, ſocietatē continuare,
vel renouare; Cùr nō idem dicetur reſpectu
perſonæ Ioannini, quem ſi excludere ab ea-
dem ſocietate voluiſſent, ſtatim reſultaret,
quòd prętermiſerunt pro eorum pupillo ſo-
lita vtilia negotia, ad proprium cōmodum
continuata? Quapropter omninò cōcluden-
dum eſt, in animo eos habuiſſe; quòd Ioan-
ninus in eadem ſocietate eſſet; iſteq; animus
non tantùm deſumitur ex actibus poſitiuis,
ſed etiam ex negatiuis, nō redditæ rationis,
& diuiſionis non factæ, quæ omnia erant ne-
33 ceſſaria ad ſocietatem diſſoluendam, † Cùm
nequeat communio diſſolui, niſi per actum
diuiſionis, *l. penul. C. comm. diuid. Gratian. cap.*
555. *num.* 2.

Neq; omiſſum faciam, quod ex eiſdem
poſitiuis, vel negatiuis actibus, ponderatis
ad inducendam renouationem, vel conti-
nuationem ſocietatis, iterùm reſoluitur ob-
ſtaculum, reſultans ex defectu conſenſus:
Etenim etiam dato, quòd omnia ſupradicta
argumenta ceſſarent, ſaltem non negabitur,
34 † quòd infans non habens legitimum con-
ſenſum ad ſocietatem contrahendam, poteſt
tamen illam inire, authorante tutore, *d. l. vt
in conductionib. ff. pro ſoc. Bald. in l. ſi patruus, C.*
35 *com. vtriuſq; Iudic.* † Iſteq; conſenſus non eſt
neceſſarium, quòd accommodetur verbis
expreſſis; ſed ſufficit, quòd præſtetur per
actns facti, ex *l. fiſtulas,* §. *ſi fundum, ff. de con-
trah. empt.* quia cùm ſocietas poſſit duplici
modo iniri, verbis ſcilicèt, & factis, per con-
ſeqnens non eſt opus, quòd tutor pro ſuo in-
fante verbis authoretur; ſed ſufficiunt actus
facti; ſic *Bald. in d. l. ſi patruus, n.* 15. *verſ. Item
dico, Deci. conſil.* 21. *nu.* 1. *nec tali caſu,* & *Rip. re-
ſponſ.* 14. *tit. de obligation. vol.* 2. quos ſequitur
Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 6.
tit. 13. *à nu.* 6. *cum ſeqq.* addo *Petr. de Vbald. in
tract. de duob. fratrib. verb. circà tertiam partem,
n.* 5. *Rot. Rom. part.* 1. *recenſ. deciſ.* 23. *nu.* 18. lo-
quens de minoribus.

36 Iſtaq; Theorica non conturbatur ex eo,
quod dicit *Dom. Hodiern. d. cap.* 22. *n.* 41. *cum
ſeqq.* vt tùnc procedat, quandò perſona tu-
toris eſt diſtincta à perſona illius, cum quo
infans, vel minor vult ſocietatem inire,
quaſi contrarium ſit, quandò vnica eſſet
perſona tutoris, & ſocij; cùm iſto caſu ne-
queat tutor conſenſum accommodare, nè
videatur ſibi ipſi authorari, ex *l.* 1. *ff. de au-
thor. tut.* & in puncto allegat *Decium conſ.* 21.
nu. 15. *verſ. Secundò in caſu noſtro, Rom. Barbat.
Vbald.* & alios.

37 Quia pro reſponſione conſidero, intelle-
ctum hunc, & interpretationem eſſe veram
tùnc tantùm, cùm tutor vult ſe, & bona pu-
pilli ſui immiſcere ſub inſolita ſocietate, in-
ſolitiſq; negotiationibus; At quandò tutor
ſolita negotia, veteremq; mercaturam à ſe,
& à defuncto fratre ſuo, pupilli parente ad-
miniſtratam aggreditur, tùnc ipſa cōtinua-
tio in eodem genere negotiationis, prodeſt
pupillo, quaſi cum eo continuata, vel reno-
uata ſocietas ſit, non ſolùm ex reciproca vo-
lnntate, ſed à præſumpto conſenſu fratris
defuncti; ſicuti in terminis noſtris firmant
Bald. in tract. de duob. fratrib. n. 7. *verſ. Sed quod
& dicit Petr. de Vbald. in eod. tract. verb. circa
tertiam partem, nu.* 6. *& nu.* 9. vbi punctualiter
loquitur; ſicuti etiam *Alex. conſil.* 132. *n.* 1. *&*
2. *lib.* 5. & *Cardin. Mantic. loc. ſup. cit. nu.* 12. 13.
& 14. *& eod. lib.* 6. *tit.* 26. *n.* 15. qui potiſſimū
vim facit in eo, quòd patruus tutor, eandem
mercaturam, & negotiationem continuat.

38 Præterquamquòd, etiam ſi nullo modo
ſubſtineri poſſet huiuſmodi ſocietas inter
pupillum, & tutorem renouata, nulliter, au-
thorante eodē tutore (quod negamus, quan-
dò non immutatur ſpecies mercaturæ) ad-
hùc infans, vel minor ipſe maior effectus,
poteſt ipſam ſocietatem ratam habere, ad
hoc nè à lucris excludatur, ſic voluit ex-
preſsè *Alex. conſil.* 49. *nu.* 5. *verſic. Sed premiſſis
non obſtantibus, & nu.* 9. *verſic. Et per prædicta,
vol.* 1. *Deci. d. conſil.* 21. *n.* 1. *verſic. Secundò in
caſu, Corn. conſil.* 34. *n.* 6. *lib.* 4. & *Cranett. conſil.*
286. *n.* 2. quos ſequitur *Mant. d. tit.* 13. *nu.* 18.
verſic. Nec obſtat, & nouiſſimè *Dom. Caren. d.
reſolut.* 227. *nu.* 4. vbi in terminis dicit, quòd
nullitas ſocietatis initæ cum pupillo, illi tā-
tùm prodeſt, nec poteſt allegari ad incom-
modum, & præiudicium pupilli, poſt alios
Faber lib. 4. *tit.* 27. *diffinit.* 4. *in fine, verſic. Si ta-
men pupillus.*

39 Deniquè non deficit authoritas rei iudi-
catæ; etenim in illa contingentia, in qua

contrà infantem ſcripſit *Dom. Hodiern.* fuit per S.C. huius Regni deciſum ad fauorem infantis, condemnando patruos tutores ad certam ſummam, ratione lucri ex ſocietate peruenti; & hoc anno 1673. quo hæc Typis do, die 19. Aprilis per S. C. delatum eſt in integrum reſtitutioni petitæ pro pupillo filio vnius ex ſocijs, & fuit admiſſus ad partem lucri, in cauſa V.I.D. Dominici Caputi, & aliorum, cum filijs quõd. Cæſaris d'Vrſo, licèt pro extinctione ſocietatis, in propria cauſa ſtrenuè, pro more, allegaſſet idem
40 Dom. Dominicus Caputus, Referẽte Dom. Regio Conſiliario D. Thoma Carauita Milite S. Iacobi, Viro conſcientia, ſcientia, & morum ſuauitate incõparabili, penès *Montecorninum*, proùt etiã in hac cauſa iuris eſſe arbitror, & iudicãdum eſſe conſulo; ſub cenſura meliùs ſentientis. Laus Deo, & B.V.

SVMMARIVM.

T*Eſtes plures inter ſe contrarij non poſſunt de falſo puniri, quia propter illam contrarietatem non reſultat falſitas, ſed conflictus depoſitionum, n.1. Et ità deciſum, n.2.*

Dom. Reg. Antonius de Gaeta *laudatur, n.3.*

ARGVMENTVM.

Huius Cauſæ ſpecies in ipſo Summario continetur. Pro Ioanne Leonardo Muſcetta, & Iulio Cæſare Romeo.

CONSILIVM XLIX.

1 PRæterito anno 1665. Reu. D. N. N. Ciuitatis Turſij fuit denunciatus, & inquiſitus in Reu. Tribunali Illuſtriſs. Nuntij Apoſtolici huius Ciuitatis, tanquàm publicus negotiator in omni genere mercaturarum, fuitq; à compluribus cõteſtibus pro eo crimine conuictus, taliter, vt ſibi expediens viſum fuerit, notabilem pecuniarũ quantitatem cõpoſitionis, ſeù tranſactionis nomine perſoluere; eò, quòd nullas penitùs pro ſe defenſiones in dicto Tribunali valuit producere.

Taliter ſopito negotio, idem Reu. Sacerdos ad vindictam ſupplicauit S.E. quatenùs dignaretur committere cauſam falſitatis teſtium in dicto Reu. Tribunali examinatorũ Regiæ Audientiæ Ciuitatis Materæ, exagerans in ſua ſupplicatione, innocenter fuiſſe vexatum; quòdq; teſtes contrà ſe examinati falſum ad liuorem depoſuerint; & cũ effectu obtinuit, quòd dicta Regia Audientia procederet, & iuſtitiam faceret.

Capta per eandem Regiam Audientiam informatione, examinatiſq; pluribus teſtibus, innocentiam dicti Reu. Sacerdotis deponẽtibus; mox fuerunt à Regia Audientia expeditæ citationes ad informandum cõtrà teſtes examinatos in d. Tribunali Illuſtriſs. Nuntij; ſignanter contrà Ioannem Leonardum Muſcetta, & Iulium Cæſarem Romeo, dictæ Ciuitatis Turſij, qui vigore citationis prædictæ fuerunt contumaces effecti.

Ab hac cõtumacia tanquam enormiſſimè grauati, appellauerunt dicti inquiſiti ad M. C. à qua ſperant eſſe declarandum, quòd nõ moleſtentur: Etenim conceſſo in facto, quòd dictus Reu. Sacerdos teſtibus probauerit totum appoſitum, eò, quòd alij teſtes, & præſertim iſti inquiſiti depoſuerunt in Tribunali Illuſtriſs. Nuntij; nõ ideò tamen de iure poterint clientes noſtri de falſo inquiri, quia ex illo teſtium conflictu non oritur falſitas, ſed ſola contrarietas teſtium; hi autem ſunt termini inter ſe diſtantes; cùm aliud ſit eſſe teſtes contrarios, aliud eſſe falſos; & ex contrarietate, cùm ignoretur quis verum, quis falſum depoſuerit; per conſequens ex iſta ambiguitate ceſſat crimen falſi, hanc doctrinam tradunt

Bart. in l. eos, n.9. ff. de falſ.

Florian. in l. qui falſa, n.1. verſic. Item non debet intelligi, ff. de teſtam.

Alex. in l. duobus, §. item Pomponius, ſub n.2. ff. de iur. iur.

Iaſon. in eod. §. item Pomponius, n.15. verſic. Item nota.

Decius conſil. 602. n.8.

Hyppolit. Riminald. conſil. 344. n.58. lib.3.

Neu. tract. de teſtib. nu.169. verſic. Dic, quòd ratione contrarietatis.

Corrad. in pract. de teſtib. rubr. de contrar. teſt. fol.124. col.5. n.22.

Montic. in repetit. teſt. fol.294. col.1. verſ.5.

Boſſ. in tit. de tort. teſt. nu.14. & tit. de oppoſ. contr. teſt. n.16. verſ. Sed intellige, vbi reprobat *Aret.* contrarium volentem.

Iul. Clar. in pract. crim. §. falſum, n.6.

Menoch. de præſump. lib.5. præſump.33. n.18.

Gramm. deciſ.60. n.3. & vot.26. n.15.

Et *Dom. Reg. Rouit. in Pragmat. 1. num.33. tit. de falſ.*

Et tantò magis in caſu noſtro prædicta procedunt, nam teſtes contrà hunc Reu. Sacerdotem examinati, deponunt ſuper affirmatiua, illicitarum negotiationum illius; teſtes verò recepti in Regia Audientia ſuper negatiua; & ſic de iure minorem fidem merentur, *Gloſ. in l. diem proferre, §. ſi plures, verb. conſenſerunt, verſ. Item an idem in teſtibus, ff. de receptis arbitr. Deci. conſ.534. n.13. & cõſ.649. n.13.* & *Vrſill. ad Afflict. deciſ.324. n.6.* & conſequenter, quandò propter contrarietatem depoſitionum reſultaret falſitas teſtium (quod negatur) eſſent potiùs de falſo inquirendi

rendi

rendi teſtes examinati in Regia Audientia, quàm illi in Tribunali Illuſtriſs. Nuntij recepti. Et ſecundùm prædicta iudicandum fore ſperatur. Laus Deo, & B.V.

2 Die 25. Ianuarij 1667. decreto M. C. ſu-
3 pradicti inquiſiti fuerunt licentiati, † referente Regio tùnc Cõſiliario Dom. Antonio de Gaeta, Milite Neapolitano, nùnc apùd Suam Catholicam Maieſtatem Regente meritiſſimo, & Calatrauæ Militiæ Equite, & pro eadem Catholica Maieſtate, Suaq; Reali Iuriſdictione, apùd Clementem X. fœcundiſſimo Oratore, omnium amabilium, & ſingularium virtutum genere ornatiſſimo.

SVMMARIVM.

AVthor *ſeptem annorum ſpatio Auditoratus Regij Caſtri de Ouo onus ſubſtinuit, & actu ſubſtinet, n.1.*

Dom.D.Didacus de Xaraua *laudatur, n.2.*

Dom.Reg.D.Felix Vlloa *S. C. Præſes laudatur, num.3.*

Caſtellanos nullam habere iuriſdictionem exiſtimarunt Bald. Alex. *& alij, n.4. & 6. Niſi tantùm cùm Caſtrum datur in feudum, ibid.n.5. Sed iſta opinio eſt falſa, quia iure* Cod. *Caſtellani habent iuriſdictionem, ibid.nu.7. Reſtringitur tamen iſta iuriſdictio intrà Caſtrum, & ad delinquentes in eo, ibid.n.8. Et quid ſi quis delinquat in muris, aut foſſatibus Caſtri, ibid.n.9.*

Caſtellani de iure Regni extrà Caſtra nullam habent iuriſdictionem, ſecùs autem intrà ſepta Caſtri, nu. 10. & 11.

Dom. Conſtantinus Caſarus *Sac. C. Aduocatus laudatur, n.12.*

Caſtellani intrà ſepta Caſtri non ſolùm habent iuriſdictionem in ſubditos, ſed etiam in exteros intrà Caſtrum delinquentes, nu.13. Et ità refertur ab Authore *practicatum, n.14.*

Auditor Caſtri de Ouo ſingulis annis facit banna pœnalia contrà natantes in circuitu eiuſdem Caſtri, & punit tranſgreſſores, n.15.

Natantes per totum circuitum Pauſilippi, incipiendo à Mole magna, & in circuitu Caſtri de Ouo, quibus pœnis puniantur, & qua ratione, n.16.

Caſtrum Oui, Caſtrum nouum, & illud S. Erami habent Tribunal ſeparatum, quod deſcribitur, n.17.

Caſtrum habens Tribunal ſeparatum nõ dicitur eſſe de Ciuitate, in qua ſitum eſt, licèt Ciuitati inſeruiat, n.18.

Vicus dicitur eſſe de Ciuitate, niſi habeat iuriſdictionem ſeparatam, n.19.

Eccleſia ſita in aliqua Ciuitate, non dicitur eſſe de territorio Ciuitatis, n.20.

Caſtellani non cognoſcunt de eorum ſubditis, delinquentibus extrà Caſtrum, excepto Caſtro nouo, ratione priuilegiorũ, quæ habet, & ità deciſum, n.21.

Coadiutor Artiglierij Caſtri de Ouo, qui deliquit extrà Caſtrum, per reſcriptum Dom. Proregis fuit ordinatum, quòd remitteretur ad M.C.n.22. Refertur tenor reſcripti, nu.23. Sed Author *Caſtri Auditor, fecit conſultationem in contrariũ S.Exc. n.24. Dictaq; conſultatio fuit remiſſa Collaterali Conſilio, n.25. Et quid fuerit per Collaterale determinatum in cauſa dicti Coadiutoris, n.26.*

Dom.Reg.D.Petrus Valerus *laudatur, n.27.*

Alguzerius Audientiæ Regij Caſtri de Ouo, qui extrà Caſtrum habitabat, nec erat ſtipendiarius, quique extrà Caſtrum deliquit, fuit remiſſus ad Audientiam illius, num.28. Refertur tenor decreti M.C. n.29. Et tenor ſentẽtiæ S.C. qua decretum M.C. fuit in gradu appellationis confirmatum, n.30.

Caſtrum Oui habebat iuriſdictionem per totum quartierium di Pizzofalcone, n.31.

Caſtellani hodiè habent iuriſdictionem in ſubditos delinquentes extrà Caſtrum, correctis antiquis Regni Capitulis, & Conſtitutionibus, *nu.32. Ad quod per extenſum refertur* Pragmatica *ſanctio edita ab Excell. Comite de Lemos die 29. Aprilis 1601. in qua id ſtatuitur, etiam ſi adſcripti ſeruitio Caſtri, extrà Caſtrum viuerent, & delinquerent, nu.33. Nec de re iſta poteſt ampliùs dubitari, n.40.*

Artiglierius Caſtri de Ouo, qui deliquit extrà Caſtrum, fuit per M.C. captus, & conſultatum Suæ Excell. ab eadem M.C. quòd non deberet ad Audientiam Caſtri remitti, nu.34. Refertur tenor dictæ conſultationis, n.35. Tamen Excellentiſs. Regni Prorex triplici reſcripto mandauit, quòd remitteretur ad Audientiam Caſtri, non obſtante alia noua conſultatione dictæ M.C. & referuntur verba reſcriptorum, n.36.37. & 38. Quæ reſcripta fuerunt tandem executa, n.39.

Dom. Iudex Carolus Vergara *laudatur, eodem num.39.*

Alguzerij, Coadiutoreſq; Artiglieriorum Caſtri de Ouo, aliorumq; Caſtrorum, potiuntur priuilegio Fori, etiam ſi viuant, & delinquant extrà Caſtrũ, ſtante, quòd abſq; ſtipendio ſeruiunt, n.42. & 56.

Coadiutoris Artiglierij officium quo tempore fuerit creatum, cum exemptione militari, n.43.

Coadiutores Artiglieriorum, quæ opera ſubſtineant, num.44.

Coadiutores Artiglieriorum dicuntur eſſe in continuo militari ſeruitio, n.45.

Alguzerij Audientiarum Regiorum Caſtrorum ſunt neceſſarij pro executione iuſtitiæ, & iuriſdictionis dictarum Audientiarum, n.46.

Caſtrorum Auditores poſſunt extrà Caſtra iuriſdictionem exercere in ſubditos Caſtrorum, & citare teſtes in cauſis illorum, n.47.

Milites ſinè ſtipendio deſeruientes valdè à ſtipendiarijs differunt, n.48. Etenim ſtipendiarij nullam inducunt Principi obligationem, nu. 49. Secùs deſeruientes abſq; ſtipendio, n.50.

Milites antiqui, gloria auidi, proprijs ſumptibus militabant, n.51.

Nobiles ſinè ſtipendio militare debent, & quarè, num.52.

Militare antiquis temporibus quiſq; ſuis ſumptibus tenebatur. n.53.

Miles quis efficitur, ſtatimq; in libro militum deſcribitur, n.54.

Sti-

Stipendium militibus non ad honorem, ſed ad indigentiam datur, nè graſſentur, n. 55.

Milites antè omnia debent tyrocinium explere, num. 57.

Milites tyrones habent in Magiſtros, & Inſtructores primos exercitus Duces, nu. 58. Et quandoque Imperatores ipſos, n. 59. Item habent peculiarem locum, in quo inſtruuntur, n. 60.

Scholares militum, gaudent priuilegio Fori, nu. 61. Et ità obſeruari debet in tota Monarchia Hiſpanica, n. 62. Quemadmodùm etiam in Scholaribus Militiæ Venetæ, & in ſeruientibus, in illius officina bellica obſeruatur, n. 63.

Schola Artiglieriorum, quo tempore, & à quo fuerit in hac Neapolis Ciuitate erecta, n. 64. Et quandò, & à quo aucta, n. 65.

Scholares ſcholæ Artiglieriorum, gaudent priuilegio Fori, ſicuti cæteri milites, nu. 66. Et ità in quinquaginta ſex cõtingentijs practicatum fuit, n. 69. Et nouiſſimè ſic fuit declaratum, præcedentibus conſultationibus Supremorum Magiſtratuum, num. 70.

Scholares ſcholæ Artiglieriorum, poſſunt aſportare arma militaria, aliaq; inſtrumenta, ad eorum exercitium deſeruientia, n. 67.

Dom. D. Antonius Nauarrete, Marchio Laterτiæ, Regiuſq; Conſiliarius *laudatur, n. 68.*

Miles quis dicitur, etiam ſi habeat ſimplicem cum militia dependentiam, n. 71.

Seruientes militibus, vulgò Ragazzi, eorumq; coadiutores, totaq; familia, gaudent priuilegio militari quoàd Forum, n. 72.

Officiales officij Scribæ portionis, quoàd Forum, vt milites reputantur. n. 73.

Nautæ deſeruientes Regijs Feluchis, illarumque Patroni gaudent militari priuilegio, quoàd Forum, n. 74.

Iuriſdictio tueri ità debet, vt potiùs augeatur, quàm decreſcat, n. 75.

ARGVMENTVM.

De iuriſdictione Caſtellanorum, & præſertim Regij Caſtri de Ouo huius Ciuitatis, ſingularis pertractatio, Regalibus priuilegijs, Proregum reſcriptis, & Supremorum Tribunalium deciſionibus illuſtrata. Pro Authore dicti Regij Caſtri Auditore.

CONSILIVM L.

1 IAm ſeptem propè anno-
rum ſpatio Auditoris Re-
gij Caſtri de Ouo in hac
Neapolis Ciuitate onus
ſubſtinui, & actu ſubſtineo,
gubernante olim Caſtro
prędicto Domino Militum
Tribuno, & Status Conſi-
2 liario D. Chriſtophoro Caualerio; † modò
autem ſub gubernio Ill. Domini mei D. Di-
daci de Xaraua militum Tribuni longè cõ-
ſpicui, ordinis S. Iacobi, & Status Conſiliarij
maiorum prærogatiuarum, & dignitatum
meritiſſimi, propter eius in gerendis nego-
tijs ſingularem eminentiam, & decora ſer-
uitia Potentiſſimo Regi noſtro prò debito
exhibita, iuncta morum ſuauitate, adeò ho-
3 minum pectora alligante, † vt meruerit in
generum habere Ill. Spectabilemq; Dominũ
Regentem D. Felicem Vlloa, y Lanzina Sac.
Reg. C. Præſidem, verè ſupremi ordinis Prę-
turæ ſplendorem, decoremq; ex omni parte
admirandum.

Hac itaq; occaſione non ſemel diſputandũ
mihi contingit de iuriſdictione Caſtellano-
rum, à nemine hactenùs ad partes pertra-
ctata: Quapropter operę pretium duxi, in-
dagare priùs quid de ea ſentiat ius cõmune,
quidue poſtmodùm Ius Regni, quidue tan-
dem Realia priuilegia, Proregum reſcripta,
& Supremorum Tribunalium deciſiones
ſuadeant.

4 De iure communi non video quo funda-
mento locuti ſint *DD.* dicentes, nullam Ca-
ſtris inhærere iuriſdictionem; Caſtellanoſq;
coercendi crimina facultatẽ, cognoſcendiq;
de cauſis ſubditorum ius nullum habere;
ſicuti præ cæteris voluerunt *Bald. in cap. 1. de
allod. Alex. in l. 1. ff. de iuriſdict. omn. Iudic. Boer.
in tract. de cuſtod. clau.* latèq; *Cancer. var. reſol.
lib. 3. cap. 13. de iurib. Caſtror. Fontanell. de pact.
nuptial. tom. 1. clauſ. 4. gloſ. 11.* & *Cardin. Mãtic.
de tacit. & ambig. conuent. tom. 1. lib. 4. tit. 14. n.
5 9.* cum † quibus videntur conuenire *DD.* Re-
gni noſtri, dicentes, Caſtrum eatenùs ha-
bere iuriſdictionem, quatenùs in feudum
concedatur cum territorio, ſicuti aduertunt
*Dom. Reg. de Ponte deciſ. 2. à nu. 12. Dom. Reg.
Tappia in l. fin. n. 27. de conſtit. Princip.* idem
*deciſ. S. C. 10. nu. 13. D. Reg. Rouit. in Pragm. 2.
n. 42. de iuriſdict. inuic. non turb.* & *D. Reg. Ga-
6 leota contro. iuris, lib. 1. contro. 8. n. 7.* † Quaſi
ſecùs eſſet, ſi Caſtrum in officium concede-
retur, vt eo caſu, ſinè ſpeciali Principis re-
ſcripto, nulla competat Caſtellano iuriſdi-
ctio, *D. Reg. de Marin. ad Reuert. dec. 341. n. 1.*

7 Hoc, inquam, eſt, quod iure communi at-
tento nullam habet firmitatem: Etenim no-
uiſſimo iure *Cod.* Caſtellani, Caſtrenſiarij ab
Imperatore appellati, iuriſdictionẽ habent
in Caſtrenſianos, eos ſcilicet, qui ad Caſtro-
rum ſeruitia, & cuſtodiam adſcripti ſunt;
nec ſolùm ipſi ſeruientes, ſed matres, vxo-
res, & filij, tam in ciuilibus, quàm crimina-
libus cauſis exemptione ab ordinaria iuri-
ſdictione potiuntur, ad *tex. in l. ij, qui in ſcho-
la, & l. fin. C. de Caſtrenſian. & Miniſterian. lib.
12.* Sicq; conſtat *Bald. Alex.* alioſq; ſupraci-
tatos, dicentes, iuriſdictionem nullam Ca-
ſtris adhærere, cùm in officium cõcedantur,
fuiſſe contrà expreſſa iura allocutos; nam

con-

conceſſo Caſtro in officium,ſtatim quoq; in officium conceſſa in Caſtrenſianos iuriſdictio cenſetur.

8 Benè verùm, eodem iure *Cod.* attento,milites,cæteriq; Officiales ſeruitijs Regiorum Caſtrorum adſcripti,tùnc ſub iuriſdictione Caſtellanorum ſunt, cùm intrà Caſtrorum ſepta delinquunt, ſecùs ſi extrà; & hoc eſt, quod voluit *tex.in d.l.fin. in fin. C.de Caſtrenſian.* vbi poſtquã Imperator ſanciuerit, Caſtrenſianos tam in ciuilibus,quàm in criminalibus cauſis eſſe à Caſtrenſiarijs (hoc eſt)à Caſtellanis recognoſcendos, ſtatim ſubnectit,*Exceptis criminibus,quæ in locis inquiri,flagitari, & vindicari generalia legum præcepta conſtituunt*; ibiq; *gloſ.verb.legum præcepta*, id intelligit,vt crimina Caſtrenſianorum extrà fines Caſtri patrata, pertineat ad cognitionem ordinarij Iudicis loci delicti,dùm allegat *tex.in l.1.& in auth.qua in prouincia,C.vbi de crim.agi opor. & in l.2. C.de priuil.Scholar.*

9 *lib.12.*†Qua occaſione dubitatum vidi, an delictum in muris, vel in foſſatibus Caſtri commiſſum, pertineat ad iuriſdictionem Caſtellani, quaſi intrà Caſtrum crimen patratum dicatur;an autem ad iuriſdictionem ordinarij; perindè ac cætera delicta, quæ extrà Caſtri fines patrantur,de qua re plenè *Horat.Montan.contron.72.*

10 Cum memorata diſpoſitione iuris *Cod.* nedùm affinitatem, ſed identitatem habet ius Regni, quo itidem intrà Caſtrum Caſtellano iuriſdictionem inhærere manifeſtè ſtatuitur,ſecùs extrà Caſtrum;ſic habetur ex *cap.Regni Caſtellanos* 20. iuxtà ordinẽ *Nigri*, eiuſq, *Capituli* verba ſunt;*Nullam prorſus extrà commiſſas eis arces iuriſdictionem habere volumus*, & cum eodem *Capit.* Regis Caroli I. concordat aliud *Capitulum* Regis Caroli II. incipiens, *Quòd Caſtellanis* 176. iuxtà ordinem *Nigri* in his verbis; *Quòd Caſtellanis Regiarum arcium non liceat aliquam extrà eas iuriſdictionem,ſeù poteſtatem habere*; atq;concordat Conſtitutio Imperatoris Federici,exordiens, *Culpam non immeritò*, dùm inuiolabiliter prohibet *Magiſtris Caſtrorum, Caſtellanis, & ſeruientibus eorumdem, vt extrà Caſtrorum ſita ſinè ſpeciali mandato de nullo negotio loci illius,in quo Caſtrum ſitum eſt, ſeù ali-*

11 *quatenùs palàm, vel occultè intromittant*: † Et licèt his Regni ſanctionibus expreſsè Caſtellanis intrà arces iuriſdictio non conceſsatur; valet tamen argumentum à cõtrario ſenſu, vt ſi illis denegatur iuriſdictio extrà arces, cenſeatur intrà illarum fines cõceſſa, ſicuti argumentatur *Montan.d.cõtrou.72.* idẽ *in tract.de Regal. verb.Poteſtas conſtituendorum*

12 *Magiſtratuum,n.39.*†& *Dom.Conſtantinus Caſarus* inſignis, & perpetuæ memoriæ Aduocatus, propter ſingularem eius in præſtandis patrocinijs, doctrinam, facundiam, & ſinceritatem, *Peregr.quæſt.cap.5.*

13 De hoc autem, quòd Caſtellani intrà ſepta Caſtri habeant iuriſdictionem,hactenùs non fuit dubitatum,nõ ſolùm inter ſeruientes, & homines ad cuſtodiam Caſtrorum adſcriptos;ſed etiam inter exteros, omneſq; alios, qui intrà fines Caſtri delinquunt, tàm ex diſpoſitione dictæ *l.1. C. vbi de crim. agi opor.* quàm ratione fidei Caſtellanis commiſſæ,aptæ ad inducendam iuriſdictionem, in omne id,quod intrà Caſtrum ſub ſua fide commiſſum,accidit,ex *l.1.§.cùm Vrbem,ff.de offic.Præfect.Vrbis*, quàm demùm ex diſpoſitione *Regiæ Pragmaticæ 1.tit.vbi de delict.quis conuen. debe.* qua dùm Rex Ferdinandus in Caſtro nouo Ciuitatis Auerſæ habitaret, mandauit, vt delinquentes omnes remitti deberent puniendi ad Iudicem loci delicti, expreſſiſq; verbis id ſancitur in delinquen-

14 tibus in territorio Caſtri;†& cum effectu de anno .... exiſtente me Auditore dicti Regij Caſtri de Ouo,cõdemnaui ad præſidium clauſum Lungoni Antonium de Marino, inquiſitum de furto in domibus tabernæ dicti Regij Caſtri; imò dùm poſt furtum fugam arripuiſſet, fuiſſetq; à ſeruientibus M.C. captus, ſtatim abſq; controuerſia, vel dubitatione aliqua, fuit ad Caſtrum tranſmiſſus:

15 Hocq;†ipſum pro toto tempore mei Auditoratus practicaui, quemadmodùm prædeceſſores Auditores practicauerant,emanare ſingulis annis banna pœnalia cõtrà natantes in circuitu, & diſtrictu dicti Regij Caſtri, illiſque emanatis tranſgreſſores quoſcunque punire, ſeruata forma Pragmaticarum Re-

16 gni,†quibus ſancitur, nè quiſq; audeat natare, tam circùm circà dictum Caſtrum, quàm per totum circuitum Pauſilippi,incipiendo à loco nuncupato *il Molo grande*, ſeù *l'Imbarcaturo di S.Lucia*, ſub pœna quatuor ſinis ictuum, reſpectu ignobilium; & ſub pœna arbitraria reſpectu nobiliũ(nè quieti, & honeſtati delicioſiſſimis locis illis neceſſariæ, ab inuerecundis natantibus præiudicetur, atq; violetur; taliterq; prohibeatur honeſtis viris, honeſtioribuſq; mulieribus, eorundem locorum iucundiſſima fruitio; dùm tempus æſtuat) ſicuti ex bannis publicatis de ordine Excellentiſſimorũ pro tempore Proregum, nẽpè ſub die 20.Iulij 1566. gubernante Dom. Duce de Alcalà; ſub die 14.Iunij 1575. tempore Eminentiſſimi Cardinalis Granuelæ; Rurſùs Regnum gubernante Dom.Comite de Miranda, ſub die vltimo Maij 1589.Iterùm die 4.Iunij 1607.ſub Comite de Venauente,atq;demum exiſtente Moderatore Dom. Comite de Lemos, ſub die 13. Auguſti 1610. vt in *Pragmatica 3. & 5.de iniurijs,& Pragmatica 8.de meretricibus.*

Remanet itaq; ex prædictis pro indubitato firmatum, tàm iure communi, quàm Regni, Caſtellanos intrà Caſtrorum ſepta iuriſdictione pollere, etiam in exteros Caſtro

ſtro non adſcriptos, ſed intrà Caſtrum de-
17 linquentes; † & ad hunc finem, nimirùm ad ordinatam, tàm ciuilium, quã criminalium cauſarum cognitionem, habent Caſtra Tribunal ſeparatum, ſeparatam iuriſdictionem ab ordinaria M.C. indicans; componiturq; Tribunal iſtud ex vno Auditore, Curiæ Coadiutore, Actuario, & ſucceſſiuè alijs inferioribus ſeruientibus ad iuſtitiæ executionem neceſſarijs, teſte *Nouar.* loquente de Caſtro Oui, Caſtro nouo, & Caſtro S.Erami, in.
18 *prax.elect.for.ſect.4.quaſt.64.n.11.* † Qua occaſione non extrà rem infertur, quòd dùm Caſtra iſta, ſicuti, & nonnulla alia Regni habent de per ſe Tribunal, & Regimen, non dicuntur eſſe de Ciuitate, vel membrum Ciuitatis, quamuis Ciuitatis cuſtodię inſeruient, *Bald.* per illum *tex.in l.ſcapham, ff.de euiction. Gabed.deciſ.Luſit.16.n.4.part.2.* & *Dom.Reg. Rouit.* loquens expreſsè de Caſtris habentibus Tribunal, & Regimen ſeparatum, in *Pragmatica 1.de titul.ſeu inſcript.abuſ.num.98.*
19 ſubdens † vicum, & territorium quodlibet eatenùs eſſe de Ciuitate, cui inſeruit, quatenùs nullam apud ſe habeat iuriſdictionem, omniſq; coercendi poteſtas ſit apud Ciuitatem, cui vicus, & territorium inſeruit, ex *l. qui ex vico, ff.ad municipal. l.nulli, §.quòd ſi in vico, C.de Sac.Sanct.Eccleſ. Bart.in l.2. ff.de damn.infect. Alex.in l.ſi pupillus, §.territorium, ff.de verbor.ſignificat. Paul.de Caſtr.cõſ.85.n.7.*
20 *lib.1.* & *Ruin.conſ.18.n.8. volum.5.* † Sic Eccleſia, ſita in aliqua Ciuitate, cùm habeat Regimen ſeparatum, & exemptum à Regimine temporalis poteſtatis, licèt ſita ſit in territorio Ciuitatis, non tamen eſſe dicitur de territorio illius, *Carol. de Graff. de effect. Cleric.effect.1.n.617.* & *Reg.Caracciol.in alleg.* apud *Dom.Reg.de Marin.tom.3.cap.90.*
21 Extrà verò fines Caſtri adeò carent Caſtellani iuriſdictione, vt nec milites, alijq; ad ſeruitium, & cuſtodiam Caſtri adſcripti, ſi extrà illud delinquant, poſſint ab Auditore Caſtri recognoſci, ſed ab ordinaria iuriſdictione M.C. vel alterius loci, in quo delictum fuit perpatratum; excepto tantùm Caſtro nouo, cuius Auditor cognoſcit de delictis ſubditorum etiam extrà fines Caſtri commiſſis, non alia ratione, quàm quia ampliſſimis pollet Caſtrum nouum priuilegijs, iuxta deciſa apud *Præſid.de Franch. dec.458.* ſimilemq; deciſionem eadem priuilegiorum ratione, reſpectu dicti Caſtri noui, refert *D. Reg.Tappia de iur. Regn. tom.2.rubric.34.in d. capit.Caſtellanos, fol.430.*
22 Et in facto cùm Nicolaus Criſcuolo Barbitonſor habitans extrà Caſtrum Oui, ſed illo adſcriptus, pro Coadiurore Artiglierij, vulneraſſet quendã Theodorum Nini, Rhedarium, fuiſſetq; à me carceratus, M. C. V. inſtante Dom. Fiſci Patrono, fecit conſultationem S.Exc. pro remiſſione dicti Nicolai ad ipſam M.C. quaſi perperàm à me detineretur, cùm extrà Caſtrum deliquiſſet; & in effectu pro executione dictæ conſultationis, Excellentiſſimus Dom. Vicerex D. Petrus Antonius de Aragona mihi iniunxit, quòd ſtatim remittere debuiſſem ad M.C. inquiſitum, vnà cum actis; mediante reſcripto tenoris ſequentis. Foras.
23 *All' Auditor del Caſtillo de l'Ouo, guarde Diòs.*
Intùs verò.
Hauiendo entendido el Señor D.Pedro, que Nicolas Criſcuelo ayudante de la Artilleria deſte Caſtillo, eſtà inquiſido en el Tribunal de la Vicaria, per vna herida en perſona de Theodoro Nini Cochero, dentro la caſa de ſu padron, y que V.S. pretende proceder en eſta cauſa, como Juez competente della. Me ha mandado S.E. dezir à V.S. que remita al Proregente de la Vicaria los actos, que ſe hauieren formado contra el dicho Nicolas Criſcuelo, acuyo Tribunal hà ordenado, proceda de juſticia, en la referida cauſa, pues el hazerlo V. S. ſe hà da entender ſolamente en los delictos cometidos dentro del Caſtillo, y no fuera del, *guarde Dios à V.S. Palatio à 24. de Septembre 1669. D. Diego Ortiz del Campo. Regiſtrado de officio. Señor Auditor del Caſtillo de l'Ouo.*
24 Quapropter licèt obtemperandum Principum mandatis illicò ſit; attamen, nè præiudiciũ adeò irreparabile indefenſæ iuriſdictioni Caſtri de Ouo fieret, mihi viſum fuit reſcribere S.Exc. cui omni, qua decet reuerentia, alia conſultatione exageraui, vaniſſimam prætenſionem M. C. nullo pacto eſſe admittendam, ex rationibus in ea deductis, & inferiùs adnotãdis; Quapropter Princeps ille iuſtiſſimus, maxima quidem animi ſerenitate, nedùm egrè non tulit, quòd ipſe, ſuo
25 reſcripto ſtatim non obtemperaſſem, † ſed meam conſultationem, vnà ſimùl cum illa M.C. ſub iudiciali examine cenſuit fore reponendam, decernens, quòd Collaterale
26 Conſilium de iuſtitia prouideret; † à quo tandem omnibus maturè perpenſis, audito, moniroq; pluries Domino Fiſci Patrono, prodijt decretũ ſub die 21. Octobris 1669. *Quòd procedatur ad deciſionem articuli, & interim M. C. V. nihil innouet*, vt ex actis apud Magnificum Lombardum Regium à man-
27 datis Scribam, † referente in eodem Collaterali Conſilio, Spectabili Dom. Regente D. Petro Valero nobilitate, doctrina, & animi, morumq; candore ornatiſſimo, nunquam ſatis laudato.
28 Potiora autem fundamenta, quæ me ad cauſę victoriam cõduxerunt, plura extitere, ſed potiſſimùm, nam dictum Caſtrum Oui eſt in poſſeſſione cognoſcẽdi cauſas ſuorum ſubditorum extrà Caſtrum delinquentium: Etenim de anno 1634. cùm reperiretur in M.C. inquiſitus, & carceratus Andreas Caionicus Alguzerius dicti Regij Caſtri, pro

vulne-

vulneribus in perſonam Antonij Lombardozzo; fuit pro parte dicti inquiſiti petita remiſſio ad Audientiam Regij Caſtri, cui petitioni adhęruit etiam Procurator D. Didaci de Carmona, tùnc Caſtri prædicti Auditoris; & licèt tam pro parte Regij Fiſci, quàm partis querelantis fuiſſent plura oppoſita. Et primò, quòd delictum erat commiſſum extrà Caſtrum. Secundò, quòd dictus Andreas pariter extrà Caſtrum habitabat, exercendo artem Magiſtri Calcearij. Et tertiò, quòd non erat ſtipendiarius Caſtri; attamen cõpilato ſuper prædictis termino, prodijt decretum M.C. tenoris ſequentis.

29 *In cauſa Andreæ Calonico inquiſiti de lethali vulnere, ſeù fractura capitis, vt in actis ſuper remiſſione petita ad Curiam Caſtri Oui.*

Die 18. *Decembris* 1634. *Neapoli.*

Per M.C.V. fuit prouiſum, & decretum, quòd ſupradictus Andreas, vt ſuprà inquiſitus pro cauſa prædicta remittatur, proùt præſenti decreto remitti mandatur ad Curiam Caſtri Oui, vnà cum actis hoc ſuum, &c. de Vera, Sanfelicius. Andreas Panſa Actorum Magiſter.

30 Cùmq; pars querelans à decreto prędicto obtinuiſſet verbum fieri in S. C. prodijt decretum tenoris ſequentis.

Die 1. *Martij* 1635. *Neapoli.*

Audita relatione Magnifici Iudicis M.C.V. D. Ioannis de Vera.

Per S.C. prouiſum eſt, quòd committatur cauſa dictæ remiſſionis in S.C. hoc ſuũ, &c. de Mercati.

Et cum effectu commiſſa cauſa quòd. Regio, & Iuriſconſultiſſimo Conſiliario Scipioni Theodoro, compilatoq; termino ad non poſita ponendum, fuit decretum M.C. canonizatum vigore ſententiæ S.C. cuius tenor eſt.

In Dei nomine, Amen.

Philippus Dei gratia Rex, &c.

Viſa ſupplicatione Maieſtati noſtræ, & in noſtro S.C. oblata pro parte Antonij Lombardozzo partis querelantis, appellantis à decreto noſtræ M.C.V. interpoſito ſub die 18. *Decembris elapſi anni* 1634. *quo cauſa Andreæ Calonici inquiſiti de lethali fractione capitis, & alijs, proùt in Banca Angriſani fuit remiſſa ad Curiam Caſtri Oui, cuius ſupplicationis tenor talis eſt, videlicèt, S.R.M. &c.*

Viſis deniquè videndis.

Per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam dicimus, pronunciamus, ſententiamus, decernimus, & declaramus benè fuiſſe, & eſſe iudicatum per dictam noſtram M.C.V. ſub die prædicta 18. *Decembris* 1634. *& proindè reſcribendum eſſe, & reſcribi debere eidem noſtræ M.C.V. quòd ſuum exequatur decretum iuxtà illius ſeriem, & tenorem, litteris inhibitorialibus à noſtro S. C. emanatis non obſtantibus ex cauſis, &c. Scipio Theodorus, hanc eandem, &c. lecta, lata Neapoli die* 24. *Aprilis* 1635. *Iacobus Figliola Act. Mag.*

Quarè autem taliter tam M.C. quàm S.C. diffinitiuè decreuerit, patet manifeſtiſſimè, tam attentis priuilegijs Caſtri de Ouo, tanquàm ſpecialiter priuilegiati, quàm attenta lege immunitatis nouiſſimè conceſſæ omnibus Regni Caſtris per Pragmaticã ſanctio-
31 nem, quæ paulò inferiùs inſeretur; † nam quod attinet ad priuilegia in ſpecie Caſtri de Ouo, non eſt dubium, quin ſint omnium aliorum Regni Caſtrorum antiquiora, & ampliora, adeoùt referat *Cæſar de Engenio Caracciolus* celebris, & veridicus Hiſtoricus, *in ſua Neapoli Sacra, ſuper fundatione Eccleſiæ S. Petri Martyris, fol.* 254. Caſtrum Oui regnante Carolo II. de anno 1296. habebat iuriſdictionem adeò latam, vt extenderetur ad totum quarterium nuncupatum *Pizzofalcone.*

32 Sed quandò ab his antiquis, ac vſu minimè receptis documentis recedere velimus, nõ negabitur ſaltem moderna Pragmatica ſanctio, qua vetera Regni Capitula, & Conſtitutiones correctæ ſunt, in eo, quòd Caſtellani extrà Caſtrum iuriſdictionem non habeant, cùm verè cõtrarium ſtatuerit perpetuo edicto, ad tollendas quotidianas controuerſias, vertẽtes inter Caſtellanos Regni, & ordinarios Iudices, cuius quidẽ Pragmaticæ tenor, nè in futurum lateat, ac, vt de cętero nequeat dubitari, quin Caſtrenſiani extrà Caſtrorum ſepta delinquentes debeant à Caſtellano puniri, talis eſt.

33 *D. Fernando Ruyz de Caſtro, y Andrada Conde de Lemos, y de Andrada.*

Hauiendo viſto las continuas differencias, que han ſucedido, y ſucedon en las Ciudades, y Tierras deſte Reyno, en las quales hay Caſtillos de Su Mageſtad, entre los Gouernadores, y Caſtellanos, ſobre el conocimiento de las cauſas ciuiles, y criminales de los ſoldados, y otros eſtipendiarios de los dichos Caſtillos, y los ordenes differentes, que ſobre eſto ſe han dado en diuerſos tiempos, y quierendo eſtabelecer de vna vez loque en eſta materia ſe ha da obſeruare en lo venidero, paraque las dichas differencias ceſſan, y el curſo de la juſticia no eſte impedido en los delinquentes ſin ſu deuido caſtigo; Nos ha parecido hazer el preſente Bando, por el qual declaramos, que de las cauſas ciuiles de los ſoldados, *y quales quier eſtipendiarios de los dichos Caſtillos,* y de los obreros de las fabricas, *que en ellos ſe hazen, y hizieren por lo venidero, por quenta de Su Mageſtad,* y de las criminales, *que ſucedieren dentro de los dichos Caſtillos, y en los lugares, donde ſe hizieren las dichas obras, hayan de conoſcer, y conoſcan los dichos Caſtellanos con conſulta de ſus Auditores, ſin que los dichos Gouernadores, ni otro ningun Tribunal, ò Miniſtro ſe haya de entrometer en el, ſino el Auditor general por via de agrauio, ò en grado de appellacion, con que los artiſtas de los dichos Caſtillos, ſean perſonas, che effectiuamente eſercitan ſus officios por ſus manos,* no obſtante, *que en tiempo de paz el herrero, y Maeſtro de axa viuen*

fuera de los Caſtillos, y que los delictos de qualquier calidad, que ſean, que los dichos ſoldados, eſtipendiarios obreros cometieren ſolos ſin comitiua de jente de las tierras fuera de los Caſtillos, y lugares de las fabricas, hayan, y puedan los Gouernadores de las dichas Ciudades, y tierras tomar informacion, y carcelar los delinquentes, però à qualquier requiſicion de los dichos Caſtellanos, ò de las partes enquiſidas, ò querellantes, hayan de remetir luego las informaciones, y los preſos à los dichos Caſtellanos, paraque prouean de juſticia con conſulta de los dichos ſus Auditores, y que quando ſucediere, que alguno, ò algunos de los dichos eſtipendiarios, ò obreros cometerien delictos fuera de dicho Caſtillo en comitiua de reñicolos, que no ſean de la juriſdiction de los dichos Caſtellanos, que en tal caſo el Iuez de los dichos reñicolos haya da conocer, y conoſca de los tales delictos, carcelando los delinquentes de la vna, y de la otra juriſdiction, y tomando las informaciones, y procediendo en las cauſas haſta la ſentencia excluſiuè, con que al tiempo de prounnciarla, ellos la pronuncian à riſpetto de ſus ſubditos, y remetan à los Caſtellanos los de ſu juriſdiction, con la copia del proceſſo, paraque hagan lo miſmo con conſulta, como eſtà dicho de ſus Auditores, y en caſo, que algun reñicolo entrare en algun Caſtillo à cometir algun delicto, ora ſea ſolo, ora ſea acompañado cõ algunos eſtipendiarios, que por el attriuimiento de hauer entrado à delinquir en Fuerza de Su Mageſtad, haya de conocer el Caſtellano, de tal delinquente, haſta la ſentencia, y ſu execucion incluſiuè; y porq; en la Ciudad de Gaeta, y Fuerza de Peſcara, donde hay preſidios ordenarios, los delictos de los ſoldados, dellos quaſi ſiempre ſe cometen en la juriſdiction de los Gouernadores de las dichas tierras, queremos, que de los delictos, que los eſtipẽdiarios obreros de fabricas, y Marinero de las Fragatas Regias, y Felucas, quãdo hazieren, y cometieren en Gaeta ſin comitiua de ciudadanos, y reñicolos, conoſca, y caſtigue el Capitan à Guerra de las dichas Fuerzas, y que cometiendolos en comitiua de ciudadanos, y reñicolos, el Capitan à Guerra conoſca de ſus ſubditos, con conſulta de ſu Auditor, y al Gouernador de Gaeta, de lo que ſin deſtinctamente deſde el principio, haſta el fin de la cauſa, y que de los delictos de modica coercion ſe cometiere per ſoldados eſtipendiarios, y obreros de fabricas en Peſcara, conoſca el Capitan de Infanteria de aquella Fuerza, con conſulta aſſi miſmo de ſu Auditor, conforme à la comiſſion, que tiene para eſto, y de los graues el Auditor general, y ſe fuera en comitiua de Italianos, conoſca ſolamente dellos ſu Iuez competente; declarando aſſi miſmo, que quando en la Ciudad de Gaeta los eſtipendiarios de Su Mageſtad, ſubditos à la juriſdiction del Capitan à Guerra, y el Caſtellano, y aquella Ciudad de qualquier nacion, y condicion, que ſean, los tales eſtipendiarios cometieren alguno exceſſo en materia de eatapania, ò juriſdiction de los Graſſeros, que de los tales exceſſos han da conocer los Officiales ſolitos de la Ciudad, y ellos imponer, y executar las penas, conforme ſus Capitulos, con que la execution dellos hayan de pedir el braço al dicho Capitan à Guerra, ò Caſtellano, y que no dandoſele luego à la primera vez, que ſe le pidan, puedan los Officiales de la Ciudad hazer la dicha execution reale, y perſonale, emplorando el braço del Gouernador de la dicha Ciudad; Auertiendole, que han da proceder en eſto tan juſtificatamente, que no ſuceda inconbeniente, y en caſo, que ſucediere, ò eſtubiere para ſuceder, hayan de acudir al dicho Capitan à Guerra, ò Caſtellano reſpectiuamente para el remedio, y caſtigo; Declarando nullas, y inualidas todas, y qualeſquier informaciones, proceſſos, actos, decretos, y ſentencias, que ſe hizieren contra la forma deſſe nueſtro orden: Por tanto ordenamos, y mandamos al dicho Capitan à Guerra de Gaeta, Caſtellano, y Capitan de Infanteria, à cuyo cargo eſtà la Fuerza de Peſcara, Gouernadores, Iuezes, y otros Miniſtros de juſticia, y Guerra, Majores, y Minores, y à qualeſquier otras perſonas, à quienes eſto toca, y tocare, que cadaun reſpectiuamente, per lo que las pertenece en juriſdiction, hayan de obſeruar, guardar, y cumplir inuiolabilmente todo lo que en eſto nueſtro orden ſe contiene iuxta ſu ſerie, y tenor tota duda, y replica ceſſante, no obſtante qualqueſieres ordenes per nos, y nueſtros predeceſſores en contrario deſpachados, aſſi por via del Conſejo Collaterale, como por nueſtro eſcrittorio de guerra, los quales derogamos, y anulamos, y queremos, que ſean de ninguna fuerza, y valor aunque ſean tales, que para la tal derogacion, y anulacion, ſe habieſſe do hazer à qui inſercion, y eſpreſſa mencion dellos, y que cada qual de los dichos Miniſtros en ſucediẽdo algun delicto en ſu juriſdiction, nos haya de dar luego auiſo del ſucceſſo del, aſſi miſmo del eſito de la cauſa, aduertiendo, que en caſo, que el delicto ſea tan graue, que por el titulo, y autoridad del ſe pueda conſiderar, que merece exemplar caſtigo, y pena de muerte, los dichos Miniſtros nos han de dar luego auiſo del, ſin proceder à otro acto mas, que carcelar los delinquentes, tomar la informacion, y à guardar los ordenes, que los dieremos, porque aſſi conuiene al ſeruicio del Rey Nueſtro Señor, y à la buena, y recta adminiſtracion de la juſticia, y ningun aga lo cõtrario, por quanto tiene cara la gracia de Su Mageſtad, y otras penas, etiã corporales, que à nueſtro arbitrio reſeruamos, para declaracion del qual hauemos mandado deſpachar la preſente firmada de nueſtra mano, ſellada con nueſtro ſello, y reſſendada del nueſtro infraſcripto Secretario, la qual queremos, que paraque venga à notitia de todo eſte, affixada por ocho dies en la puerta del Real Palacio, y que deſpues ſe conſerue originalmente en los actos del Auditor general del exercito, à quien cometemos la obſeruancia de eſto nueſtro orden, paraque los caſos, que haya controuercia en la execution de la juſticia. En Napoles à vĩete y nuoue de Abril, de mil ſeis ciento y vno. El Conde de Lemos; Iuan Leſiano. Por mandado de ſu Excellencia; Regiſtrada

in

Digitized by Google

in diuerſorum 2.fol220.*Locus Sigilli. Extracta eſt præſens copia à ſuo originali exiſtente in libro Bannorum huius Regiæ Audientiæ exercitus,in ſolys 43. vſq; ad 45.à terg. cum quo facta collatione concordat meliori ſemper ſalua, & in fidem,&c.Datum Neapoli die 2.menſis Septembris 1634.Octauio de Cardo Secretario.*

34 Poſt contingentiam Nicolai Criſcuolo, ſopitam mediante decreto Collateralis Cōſilij deſuper relato,iterùm de eadem re actū fuit, in cauſa Camilli de Fiore Artiglierij dicti Regij Caſtri de Ouo, qui, cùm extrà Caſtri ſepta vulneraſſet Bartholomæum de Iudice, captus à M.C.ſuit petita remiſſio illius ad Audientiam Caſtri, mediāte memoriali porrecto S.Exc. à qua ſub die 21.mēſis Iulij 1672.fuit ordinatum,quòd M.C.informaret cum ſuo voto. Et quia in actis non conſtabat, dictum inquiſitum eſſe Artiglierium; idcircò M.C,in conſultatione facta S.Exc.ex duobus remiſſionem denegandam eſſe dicebat. Primò, nam non conſtabat,dictum Camillum fore talem, qualem ſe aſſerebat. Et ſecundò, quòd eſtò eſſet talis, non erat remittendus, eo,quòd extrà Caſtrum deliquerat, dictæque conſultationis tenor talis eſt.

35 *Excellentiſſimo Signore.*

Por parte del Maſtro di Campo D.Diego Xarana Caſtellano del Caſtello dell'Ouo ci viene preſentato l'accluſo memoriale porretto à V.E. toccante alla remiſſione della cauſa di Camillo di Fiore carcerato nelle carceri di queſta gran Corte, come Artigliero di detto Caſtello, & da V.E. ci viene commandato, li faceſſimo relatione con il noſtro parere; E per vbbedire l'ordini dell'E.V. (come douemo) li facciamo relatione, come il dì 12.di Luglio 1672.detto Camillo de Fiore, come aſſerto Artigliero andana pigliando ſtragoli per queſta Città, con preteſto, che ſeruiuano per ſeruitio Regio, & andana eſtorquendo denari dalli padroni di quelli; & hauendo per vltimo voluto pigliare il ſtragolo di Bartolomeo del Giudice, quello diſſe, che il ſuo ſtragolo ſeruiua per l'adacquata di queſta Città di Napoli, e detto Camillo con la ſpada, della quale andaua armato, li diede vna coltellata in faccia, ferendolo d'vna ferita mortale, e con ſtruppio, con troncatione di vene, & arterie, e fù carcerato in fraganti crimine, e ſtando carcerato detto Camillo hà dato più memoriali per la ſua remiſſione, e non hà prodotto ſcritture, toccantino alla remiſſione di detta cauſa; di modo, che queſto Tribunale non hà cognitione, che detto Camillo ſia tale, quale s'aſſeriſce, che perciò è di parere queſto Tribunale della Vicaria, che preſentandoſi per detto Camillo ſcritture valide per la remiſſione di detta cauſa, il Tribunale procederà di giuſtitia, e pretende il Fiſco, che ſe bene portaſſe ſcritture valide per molte ragioni, nō li compete la remiſſione, anco per hauere delinquito fuori del Caſtello, *rimettendoci al di più commanderà V. E. alla quale facciamo humiliſſima riuerenza. Vicaria 29.Luglio 1672. Filippo Paladino. D.Pietro Cortes. Pietro Capobianco. D.Fernādo Ramirez. D.Geronimo Calà. Angelo Chriſtiano. D.Carlo Diez aux. Carlo Vergara Commiſſario.*

36 Cui quidem conſultationi Excellentiſſimus Regni Prorex D. Antonius Petrus de Oſſorio Matchio Aſtorghæ, informatus de iuribus Caſtri, ità M.C.ad fauorem Audientiæ reſpondit.

Hauiendo viſto el Marques mi Señor la conſulta deſſa Gran Corte ſobre la inſtancia del Caſtellano de Caſtil del Ouo, de que ſe le remita la cauſa de Camilo de Fiore preſo en eſſas carceles, como inquiſido de hauer dado vna cuchillada en la cara à Bartolome de lo Iodice, reſpecto de ſer Artillero, ſiendo de parecer el Tribunal por las razones, que repreſenta, que preſentando el inquiſido papeles en forma valida para la remiſſion deſta cauſa, proueera de juſticia, pretendiendo el Fiſco, que aunque los preſente, no le toca la remiſſion, *me ha mandado le dezir à V.S. que preſentando inſtrumētos, por donde conſte ſer Artillero actual del dicho Caſtillo, la Vicaria ſe le entregue al Auditor del: Dios guarde à V.S. Palacio 20.de Agoſto 1672. D.Iuan Fernando de Humada. Señor Proregente de Vicaria.*

37 Imò in alio reſcripto expedito eadem die 20.Auguſti 1672.idē Dom.Excellentiſſimus Prorex à Supremi Ordinis Prætoribus informatus præciſè iubet, quòd inquiſitus prædictus, vnà cum actis remitteretur; hiſce præciſis verbis, *Eſtando S.E.informado, que ſi ha eſtilado aſſi en otros caſos ſembiantes.*

38 Et quia hoc duplici reſcripto nō obſtante
retardabatur remiſſio, eò, quòd M.Cur.ſub
die 31. eiuſdem menſis Auguſti 1672. aliam
conſultationem fecerat S.Exc. exagerando,
quòd pro crimine commiſſo extrà Caſtrum
non competebat remiſſio ad Audientiam
illius, vigore antiquorum Capitulorum, antiquarumq; Regni Cōſtitutionum, ac etiam
ex deciſis apùd *Dom.de Franch.cit.deciſ.*458.
tamen ex quo prædicta verè non militant,
idcircò, tertio reſcripto, ſub die 5.Septēbris
1672. fuit rigoroſiſſimis verbis ordinatum,
quòd remitteretur inquiſitus vnà cum actis,
con effecto, y ſin mas dilacion; in iſtoq; nouiſſimo reſcripto mentio fit nouæ cōſultationis,
factę per M.C.& motiuorum illius; Quapropter poſt tot diſcrimina rerum, facto verbo
39 in M.C.†referente præſtantiſſimo, ac facundiſſimo olim Aduocato, nùnc M.C.V.in criminalibus Iudice Carolo Vergara, Domino,
& Pręceptore meo obſeruandiſſimo, ſub die
9.Septembris 1672.decretum fuit, *quòd exequatur ordo S.Exc.iuxtà ſui ſeriem, cōtinentiam,
& tenorem, pro cuius executione conſignetur carceratus Regio Caſtellano Caſtri Oui, relicta copia
actorum*, vt ex actis in Banca Ianuarij Villani
40 apud Carolum Salſanum Scribam: †taliter,
vt ex prędictis penitùs, penitùſq; poſſit, cum

caſus de cętero contigerit dubitari, quin re-
miſſio Audientiæ Caſtri concedenda ſit pro
criminibus extrà Caſtrum commiſſis; ſta-
timatq; cõſtiterit legitimis documentis, eſſe
Inquiſitum ſeruitijs Caſtri, vel Curiæ illius
adſcriptum, proùt ex memoratis Pragma-
ticis ſanctionibus, Proregum reſcriptis, &
Supremorum Tribunalium deciſionibus, ma-
nifeſtiſſimè liquet.
41 Imò tam reſpectu coadiutorum, ſeù ſcho-
larium Artiglierij, itemq; reſpectu Alguzerij
Audientiæ dicti Caſtri ex eiſdẽ ſuprà relatis
exemplaribus habetur, eos fori priuilegio
fuiſſe potitos, non obſtante, quòd non habi-
tarent intrà Caſtrum, ſed extrà illud, impli-
cati alijs exercitijs; id, quod nõ ſinè ratione
actum fuit, attẽto, quòd hæc officia coadiu-
toris Artiglierij, & Alguzerij nullum habent
cõmodum, nullumq; annexum ſtipendium,
& ſucceſſiuè congruit rationi, quòd exer-
centes illa, non teneantur habitare intrà Ca-
ſtrum, ſed extrà, vt faciliùs ſibi, & familiæ,
42 quærant alimenta. † Imò hoc ipſum, quòd
Alguzerius, & coadiutor Artiglierij nullum
habeant oneroſi eorum muneris, pecuniariũ
commodum, atquè ſtipendium non parùm
prodeſt ad obtinendam fori exemptionem,
aliàs eadem officia iniquam inferrent cõdi-
tionem ſolius oneris, & nullius commodi,
quod eſt abſurdum. Abſurdum quidem Re-
gis ſeruitio præiudiciale, nam poſito, quòd
hæc officia omni pecuniario commodo ca-
reant, ſi nec iſtud exemptionis fori obtine-
rent, nullus planè animum ad eadem officia
applicaret, tanquam nullo penitùs, nec pe-
cuniario, nec perſonali commodo allicia-
tur, cum tamen ſint præcisè neceſſaria.
43 Adeò quippè neceſſaria, vt quoàd Arti-
glierij coadiutorem peculiare adſit reſcri-
ptum S. Catholicæ Maieſtatis, à qua ſub die
2. Maij 1630. fuit expreſsè ordinatũ, vt duo-
bus Artiglierijs exiſtentibus in Caſtro Oni,
darentur duo coadiutores abſq; ſtipendio,
ſed ſolummodò cum exemptione militari:
Sicq; habemus legem claram, & ſcriptam
creationis, & fundationis iſtorũ officiorum
cum ſimplici fori exemptione: Onus autem,
quod his officijs annexum eſt, in eo conſi-
44 ſtit. † Etenim in quantum ad coadiutores,
quorum nomina, cognomina, & ſigna in li-
bro militum deſcribuntur, tenentur proùt
cæteri milites, *paſſar monſtra*. Rursùs tenen-
tur ſolliciti eſſe in cunctis cõtingentijs, tam
Regiarum Saluarum, quàm omnium quo-
rumcunq; occurrẽtium circà onerationem,
& exonerationem æneorum tormentorum.
45 † Qua de cauſa ſunt verè in continuo exer-
citio, taliter vt reſpectu illorum locum ha-
bere non poſſit diſpoſitio *Pragmaticæ* 4. *de*
militibus, qua mandatur, vt milites priuile-
gio fori non potiantur, niſi cũ ſunt in actuali
ſeruitio, vel in præcinctu ſeruiendi; attento,
quòd coadiutores prædicti continuò ſer-
uiant, vt diximus.
46 Quòd verò ad Alguzerios ſunt æquè ne-
ceſſarij, nam poſito, quòd Caſtrum Oui ha-
beat Tribunal ſeparatum pro adminiſtra-
tione iuſtitiæ, ſtatim reſultat eſſe eidem Tri-
bunali neceſſarium hoc officium Alguzerij
pro executione iuſtitię, iuxtà ſententiam *Ia-*
boleni, dicentis, *Cui iuriſdictio data eſt, ea quoq;*
conceſſa eſſe videntur; ſinè quibus iuriſdictio ex-
plicari non potuit, vt *in l. 2. ff. de iuriſdict. omn.*
Iudic. Id, quod Armonicum omnium rerum
ordinem indicat, quæ enim eſſet Supremæ
Præturæ Authoritas, qualis Magiſtratuum
æſtimatio, qualis deniquè iudiciorum, & li-
tium finis, ni adhæreret his, plebeorum ſer-
uientium cętus, & viliſſimi carnificis ſeueri-
47 tas? Iſtaq; † occaſione vtiliter animaduerto,
prohibitum non eſſe Auditoribus Caſtrorũ
extrà Caſtra iuriſdictionem exercere in ho-
mines, ad ſuam iuriſdictionem ſpectantes,
illos carcerando, vel citando, ac citando
etiam teſtes ad perhibendum veritatis teſti-
monium, cum cõminatione pœnæ, nè aliter
iuriſdictio ſit inutilis, vel pœnis debitis ca-
reant delinquentes, proùt obſeruatum vidi
ab antiquis meis prædeceſſoribus, & ego in
contingentijs ſemper obſeruaui, innixus di-
ctæ diſpoſitioni *l. 2.*
Ex prædictis licèt ſatiſſimè fundatam eſſe
exiſtimem Caſtri iuriſdictionem, attamen
vt nullus prorsùs remaneat dubitationi lo-
48 cus, † atq; vt quæ politicè conſiderauimus
reſpectu eorũ, qui ſinè ſtipendio deſeruiunt,
iuridicè comprobemus, animaduerto, eos
quàm maximè differre ab his, qui ſtipendio
49 mediante militant; † Etenim ſtipẽdiarij mi-
lites licèt omnia gerant, quæ ad bonum mi-
litem pertinent, nullam tamen, aut paruam
pro ſeruitio, Principi, cui inſeruiunt, obli-
gationem inducunt, quaſi ſufficiens repute-
tur illa pecuniaria merces, *Curt. Iun. in l. ſi*
donatione, nu. 20. C. de collat. Arius Pinell. in l. 1.
part. 3. nu. 62. verſic. Infertur quartò, C. de bonis
matern. Roland. à Vall. conſ. 91. nu. 32. lib. 2. Ti-
raquell. in l. ſi vnquàm, verb. donatione largitus,
n. 92. Plat. Ruui. in repetit. rubric. §. 50. n. 33. &
50 *Gabbed. deciſ. 36. n. 12.* † At qui ſinè ſtipendio
Principi in militia deſeruiunt, ac liberali
impulſu periculoſo diſcrimini applicãt ani-
mum, animũ Principis coactè alligant, pro
liberali ſanguinis exhibitione, *Diu. Thom. 2.*
2. quæſt. 106. art. 13. Afflict. deciſ. 307. Gabbed.
loc. cit. à n. 10. & cum his concordant *Dioniſ.*
Alicarnaſ. lib. 4. antiquitat. Roman. Franciſc. Pa-
trit. in militi. Roman. par. 3. Nigr. controuerſ. lib.
2. controu. 201. num. 156. cum ſeqq. Crauett. conſ.
489. n. 4. & *Menoch. conſ. 126. nu. 6.* dicens, *Ni-*
mirùm quia iſti milites voluntarij dicuntur indu-
cere obligationem ſuo Principi, quã nec legalem,
nec moralem inducunt milites ſtipendiarij, & cõ-
ſonat notabilis authoritas *Tull. Cripol. in ca-*
ſibus

ſibus militarib. laſu 45. inquientis, *Et remiſſio*
mercedis magis mouere debet Principem ad reco-
gnoſcendos milites, eò, quòd ſanguinem ſuum fun-
dunt, & magis glorioſè, & gratioſè agunt cum
51 *ipſo Principe, quàm ſtipẽdium affectantes.* † Hinc
antiquos gloria, & honore auidos proprijs
ſumptibus militaſſe refert *Claud. Chothor. in*
tract. de iure milit. lib. 1. cap. 18. eumq; ſequitur
52 *Penin. Bell. in eod. tract. part. 7. tit. 4.* † Id, quod
exemplo eſſe debet nobilibus præſertim,
& decoroſis viris, nè militent allecti auidi-
tate ſtipendij, ac nè bello pro mercede in-
cumbant, quia nulla, aut inferiori gloria
digni eſſent, tanquam ea nobili arte vtentes
ad alium finem, quàm ad honorem, *Alber. in*
rubric. de teſt. nu. 2. & 3. Purpur. in l. licèt, n. 52.
C. de pact. Iaſon in l. admonendi, nu. 300. ff. de iu-
reiur. Dioniſ. de Franc. conſ. 69. num. 13. & 28.
53 † Itaq; erat antiquorum temporum mos, vt
militare quiſque ſuis ſumptibus teneretur,
ad *tex. in l. ex eo, C. de loc. & conduct. Claud. Co-*
ter. in d. tract. de iure milit. lib. 1. cap. 34. & *Tit.*
Liu. lib. 4. decad. 1. per hæc verba, *Decreuerat*
Senatus, vt ſtipendium milites de publico accipe-
rent, cùm antè id tempus de ſuo quiſque functus
eo munere eſſet.

54 Et præter prædicta ad idem ponderatur,
quòd miles quis efficitur, ſtatimatq; mili-
tari ſeruitio adſcribitur, *l. ex eo, ff. de teſtam.*
milit. gloſ. in l. 2. & 3. C. de offic. Magiſtr. milit.
Gregor. Lopez in l. 47. partit. 5. tit. 5. Bouadill.
lib. 2. Politic. cap. 19. n. 17. & *Reg. Rouit. in Prag.*
16. de militib. poſt *Claud. Cather. d. tract. de iu-*
55 *rib. & priuileg. milit. lib. 3. cap. 7. in fin.* † Sicq;
cõſtituit quem militem voluntas militandi,
Præfecto militum explicata, minimè autem
ſtipendium, quod ſuaptè natura non datur
ad honorem, ſed ad meram indigentiam,
Frãc. Sorian. de bell. & eius inſtit. n. 63. Panuin.
de viſit. part. 1. quæſt. 9. nu. 36. nè miles prædo
euadat, & graſſando alimẽta quærat, *Canone*
militare 25. quæſt. 1. vbi etiam habetur, ſtipen-
dium militare metam eſſe Principis proui-
dentiam, proùt etiam habetur in *l. ex hoc, ff.*
ſi quatrupl. pauperiem feciſſe dicat.

56 Quibus quidem authoritatibus hactenùs
copioſè cumulatis, facili negotio tollebatur
in cõtingentijs motiuum Domini Fiſci Pa-
troni, prætendentis, dictos Artiglierij coad-
iutores, alioſq; ſinè mercede ſeruitijs Caſtri
adſcriptos, priuilegio fori gaudere nequa-
quam debere, eò, quòd Pragmatica, ſeu Bã-
num Excellentiſſimi Comitis de Lemos, la-
tum de anno 1601. & per extenſum regiſtra-
tum ſuprà *à num.* 33. Priuilegium fori con-
cedat ſtipendiarijs militibus, Caſtro deſer-
uientibus, licèt extrà illud delinquerent;
quaſi idem priuilegium non conceſſerit ſer-
uientibus ſinè ſtipendio; Etenim ſi de iure
maiorem laudem, honoremq; maiorem me-
rentur ij, qui ſinè ſtipendio deſeruiunt, ex
conſequenti priuilegia ſtipendiarijs militi-
bus conceſſa, cenſeri debent à fortiori lar-
gita his, qui proprijs ſumptibus bellicam
artem profitentur, atq; ideò in creatione
huius officij coadiutoris Artiglierij, fuit
ſtatutum, vt is eſſet ſinè ſtipendio, ſed cum
priuilegio militari, vt diximus ſuprà *n. 43.*

Ad exuberantiam tamen ponderatione
dignum eſt, quòd iſti coadiutores Artiglie-
riorum, etiam ſi vt ſimplices ſcholares con-
ſiderentur, adhùc priuilegio fori debent po-
57 tiri; † Antiqua enim, & moderna militaris
Monarchia plurimùm incumbuit, & incum-
bit, vt debitum tyrocinium à militibus ex-
pleatur; vt indè habiles ad militandum ad-
mittantur, & militum libro adſcribantur; de
quo tyrocinio mẽtio fit *in l. 2. C. de tyron. lib.*
12. ibi, *Tyrocinio militiæ ſcribi curauerit,* habe-
58 bantq; † tyrones, non ſolùm in Magiſtros,
& Inſtructores generales, primoſq; exercitus
Duces, teſte *Onoſand. de re milit. lib. 2. cap. 1.*
59 *fol. 32.* & *Ayal. in eod. tract. lib. 1.* † qui dicunt
fuiſſe tyrones, quandoq; ab ipſiſmet Impe-
ratoribus inſtructos, proùt etiam *Bouadill.*
60 *lib. 4. politicor. cap. 1. n. 6. vol. 2.* † Sed etiam pe-
culiarem inſtruendi locũ, vtporè Campum
Marcium apùd Romanos, teſte *Andr. de Ba-*
rul. & *Luc. de Penn. in l. 2. C. de priuileg. ſcholar.*
d. lib. 12. & in l. 2. C. de agentib. in reb. eod. lib.

61 Huiuſmodi autem ſcholares, ſiuè tyro-
nes, tanquam iam militiæ addicti, ſiuè pro
militia deſtinati, militari priuilegio quoàd
forum potiuntur, *l. fin. C. de priuil. ſchol. d. lib.*
12. quod apùd antiquos Quirites obſerua-
tum inuiolabiliter teſtantur *Onoſand. Ayal.* &
Bouadill. locis ſupra citatis, & *Luc. de Penn. in l.*
62 *2. n. 1. citat. tit. de priuileg. ſcholar.* † Eſtque id
ipſum præcisè obſeruandum in noſtris Tri-
bunalibus, eò, quòd plura adſunt Glorioſiſ-
ſimæ, & Catholicæ Maieſtatis reſcripta, qui-
bus iniungitur, vt in tota Hiſpaniarum Mo-
narchia militum ſcholares hac fori præro-
gatiua gaudeant; ſicuti ex reſcriptis ſub die
26. Auguſti 1596. item ſub die 13. Maij 1597.
item ſub die 30. Auguſti 1622. & demùm
63 ſub die 24. Iulij 1625. † Quemadmodùm
quoquè legimus de ſcholaribus militiæ Ve-
netæ, & de alijs deſeruientibus in ampliſſima
bellica Venetorum officina, vt eodem priui-
legio gaudeant, dicit *Figueroa de milit. diſci-*
plin. lib. 1. fol. 5. in fin.

64 Et in Regno cùm de anno 1599. guber-
nante Excellentiſſimo Comite de Oliuares
65 fuiſſet erecta ſchola Artiglieriorum, † quæ
poſteà ſub die 25. Iunij 1641. fuit aucta vſq;
ad numerum 150. ſcholarium, gubernante
Excellentiſſimo Dom. Medinæ Duce, vt ex
eius reſcripto regiſtrato in Caſtrorũ tertio,
fol. 202. Idq; præcedente conſultatione facta
per Illuſtrem olim D. Io: Oſſorium de Figue-
66 roa, nùnc Artiglieriæ Generalem; † legimus
fuiſſe dictis ſcholaribus non ſolùm expreſsè
indultum fori priuilegium, & exemptionem
à iu-

Digitized by Google

à iuriſdictione Ordinarij, ſicuti cæteri mi-
lites, vt ex Banno edito ſub die 2. Decembris
1606. regiſtrato in diuerſor. 5. fol. 112. de
ordine Excellentiſſimi tùnc Proregis Co-
67 mitis de Venauente, ſed † etiam ſub die 22.
Octobris 1616. eiſdem ſcholaribus facultas
indulta fuit portandi arma militaria, aliaq;
inſtrumenta ad opus, & miniſterium Arti-
glieriæ concernentia. Gubernante Excel-
lentiſſimo Oſſunenſium Duce, vt ex eius re-
ſcripto regiſtrato in Armigeror. 1. fol. 38.
68 Hinc mihi opus eſt verba agere de eleua-
tiſſima Minerua Ill. D.D. Antonij Nauarre-
te, Militis S. Iacobi, Marchionis Laterti‍ę, Re-
gij Conſiliarij, olim S.C. Propræſidis opta-
tiſſimi, qui cũ munus Regij Generalis exer-
citus Auditoris in hoc Regno exerceret ſũ-
mam ſuam in ſcribendo eminentiam, ſingu-
laremq; eruditionem cunctis patefecit, pro
tuitione illius decoroſę iuriſdictionis, proùt
omnibus in cõtingentijs mirabilem doctri-
nam, rerumq; magis reconditarum cogni-
69 tionem promptiſſimè demonſtrat; † Ipſe,
inquam, in laborioſiſſima quadã *allegatione*,
quam edidit contrà prętenſionem Magnifici
tùnc Fiſci Patroni M.C.V. authumantis, ad
ipſam M.C. ſpectare cognitionem cauſarum
dictorum ſcholarium; præ cæteris refert
quinquaginta ſex exempla ſcholarium Arti-
glieriæ grauiter per M.C. inquiſitorum, &
ab eadem remiſſorum ad generalem Audiẽ-
tiam exercitus; proùt diſtincta ſerie legitur
70 in *d. allegat. fol. 9. cum ſeqq.* † Cùmq; non ob-
ſtantibus tot exemplis videretur adhùc ne-
gotium, de quo in illa contingentia ageba-
tur matura diſcuſſione dignum; tandem
eodem negotio remiſſo conſultationi Dom.
Regentis D. Ferdinandi Aſcon, Dom. Re-
gentis Ioannis Franciſci Sanfelicij; & Dom.
Præſidis Burgueda, vnanimes conſuluerunt
ad fauorem militaris iuriſdictionis; miſſiſq;
conſultationibus Dom. Proregi, qui tùnc
erat Excellentiſſimus Medinæ Dux, fuit ab
eodem ſub die 22. Februarij 1643. reſcriptũ
M.C. per modum legis, quòd cognitio cau-
ſarum, tam ciuilium, quàm criminalium
horum ſcholarium ad M. C. non pertineat,
ſed competenti militum Iudici; pro eiuſq;
reſcripti executione, mediãte decreto M.C.
ſub die 2. Martij 1643. fuit remiſſus Vincen-
tius Laurinus ſcholaris grauiter inquiſitus,
cuius occaſione ingens illa controuerſia
euenerat.
71 Non enim ad priuilegium fori militaris
obtinendum, abſolutè inſpicitur, an quis ſit
miles, cùm ſatis reputetur, quòd habeat cũ
militari ſeruitio affinitatem, vel dependen-
72 tiam; † Hinc famuli militum vulgò *Ragazzi*,
eorundem militum priuilegio gaudent, tam
in ciuilibus, quàm in criminalibus cauſis, vt
in *Pragmat.* 11. *de milit.* cum qua concordat
tex. In l. 1. §. familiæ, ff. de public. Bald. & *Cyn. in
l. 1. de vxorib. milit. Nigrus in Clem. 1. nu. 23. de
vit. & honeſtat. Cleric. Capyc. dec. 12. Carau. rit.
46. n. 27. cum ſeqq. Caſtill. deciſ.* 105. *n.* 67. & la-
tè *D. Reg. Rouit. conſ. 60. vol.* 2. vbi loquens de
immunitate ſeruientium Caſtris, & de illo-
rum exemptione; inquit, non ſolùm ipſos
principaliter ſeruientes; ſed etiam eorum
familias, famulos, & coadiutores eodem
priuilegio muniri, ex *l. non alias, ff. de Iudic.* &
in l. 1. C. quacunq; prædit. poteſtat.
73 Sic etiam Officiales Regij Scribæ portio-
nis, licèt milites non ſint, tamen gaudent
priuilegio militari, quia militaria negotia,
& ſtipendia tractant, vt eſt diſpoſitum in
Pramg. 11. de milit. num. 4.
74 Tandem etiam Nautæ Regiarum Feluca-
rum, vulgò *Gondole, e Feluche di guardia*, illa-
rumq; Patroni, ex reſcriptis Sac. Catholicæ
Maieſtatis executis, per Excellẽtiſſimos pro
tempore Proreges, pro militibus reputan-
tur; Potiſſimùm quoàd exemptionem ab
ordinaria iuriſdictione, quam in Nautas
habet magnus Admiratus; ſicuti ex Regali
reſcripto, expedito ſub die 29. Ianuarij 1630.
pro cuius executione ſic etiam mãdauit Ex-
cellentiſſimus Comes de Monterey, ſub die
5. Octobris 1632. & 30. Maij 1636. & anteà
decreuerant Excellentiſſimi Proreges Co-
mes de Lemos, ſub die 25. Iunij 1601. alter
Comes de Lemos Iunior, ſub die 14. Octo-
bris 1614. & Dux de Alua, ſub die 23. Mar-
tij 1628.
75 Hæc ad fauorem iuriſdictionis Regij Ca-
ſtri de Ouo, & ſucceſſiuè ad omnium Ca-
ſtrorum vtilitatem in contingentijs ſcribe-
bam, vt meo muneri ſatisdarem; nè iuriſdi-
ctio mihi in officium tradita, vt eam tuerer,
indefenſa remaneret; & ius illi ſpectans di-
minueretur, contrà conſilium *Gugliel. de Be-
nedict. in cap. Raynut. verb. & vxorem de teſta-
ment.* dicentis, quòd curare quilibet debet,
nè iuriſdictio, quam exercet, ob tutaminis
defectum decreſcat, *Soccin. conſ. 237. vol. 2. &
conſ. 99. circà fin. vol. 3. Decian. in tractat. crim.
tom. 1. lib. 4. cap. 12. num.* 8. & *Auend. in cap. 22.
Prætor. n. 1. cum ſeqq.* & in *cap. fin. n. fin.*

F I N I S.

Laus Deo, & Beatæ Virgini abſquè communi labe Conceptæ, Operis Patronæ.

I N-

Digitized by Google

INDEX RERVM, ET VERBORVM, QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR,

Locupletiſſimè Alphabetico Ordine digeſtus.

A

ABbatis appellatione venit Abbatiſſa, conſ.19. num.9.fol.98.

Abſurda vitanda ſunt, potiſſimùm in vltimis voluntatibus, conſ.18.n.24.fol.93.

Accidentia non præſumuntur, conſ.34.n.7.fol.168.

Acquirere idem eſt, ac nouum ius obtinere, conſ.26. n.20.fol.135.

Actio ad dotem eius loci reputatur, in quo vir conſtitutionis tempore domicilium habebat, conſ.2. nu. 64.fol.17.

Actio de dolo non poteſt exerceri contrà tertium, & quandò ſecùs, conſ.3.n.15.fol.32.

Actio perſonalis eſt diuidua, ſecùs actio hypothecaria, conſ.14.n.20.fol.74.

Actio, & paſſio non poſſunt ſtare in eodem ſubiecto, ibid.n.31.fol.75.

Actio ex conuentione poteſt effici perpetua, conſ. 30. n.20.fol.152.

Actione caret ille, qui antè tempus agit, conſ.36.nu. 7.fol.178.

Actiones creditoris alterius pecuniæ dimiſſi ſub pacto ſubingrediendi non extinguuntur, ſed transferuntur, conſ.9.n.20.fol.43.

Actiones omnes, etiam illæ, quæ perpetuæ à iure nuncupantur, 30. annis expirant, conſ.30.n.14. fol.151.

Actiones omnes hæreditariæ ipſo iure tranſeunt in fideicommiſſarium, ſi tamen velit illas exercere, conſ.45.n.20.fol.222.

Actor volēs ad iudiciū venire, debet eſſe accinctus & omnia maturè præmeditari, conſ.29.n.25.f.147.

Actus calore iracundiæ facti tenet fauore piæ cauſæ, ſi ius alterius non lædatur, conſ.1.n.35.fol.6.

Actus accipi debet, quominùs agenti præiudicet, conſ. 7.n.36.fol.36.

Actuum, & ſcripturarum vicinitas demonſtrat agentis intentionem, & voluntatem, conſ.29.nu. 26.fol.147.

Adiectionum temporibus tranſactis, nō ſunt ampliùs nouæ oblationes fiſci fauore recipiendæ, conſ.44. n.18.fol.208.& n.25.fol.209. Niſi doceat fiſcus ſe fuiſſe læſum vltrà dimidiam, ibid.num.19. Vel venditionem ipſam malis actibus proceſſiſſe, ibid. num.20.

Adiectionum tempora differunt à temporibus, intrà quæ fiſci bona debent eſſe venalia, ibid.n.21.

Adiectionum tempora fauore fiſci non aliò tendunt, quàm ad obtinendum iuſtum rei valorem, ibid.n. 29.fol.209.

Adiectionum tempora in fiſco non ſunt iure reſtituta, eod.conſ.44.n.41.fol.210. Sed Accurſius *voluit, vt eadem tempora pro Eccleſia ſtatuta, in fiſco locum obtineant, ibid.num.43. Sed quid hodiè cautum ſit vigore* Pragmaticæ, *ibid.*

Adiectionum tempora fauore Eccleſiæ durant per 20. dies, eod.conſ.44.num.4.fol.207. Etiam poſt traditam rei poſſeſſionem, ibid.n.5.

Adiectionum tempora fauore minorum ſunt 20. dierum ad inſtar Eccleſiæ, ibid.n.75.fol.214.

Adiri poteſt hæreditas nemine citato, conſ.21. num. 5.fol.110.

Adminiſtratorum bona quandò ſint pro adminiſtratione hypothecata, conſ.3.n.14.fol.31.

Adoptio in fratrem fieri non poteſt, conſ.6.n.4.f.31.

Aduerſum euentum expectare neq; ciuile, neq; naturale eſt, conſ.18.n.46.fol.95.

Aduocati non debent ad cauſarum patrocinia accedere, non viſis proceſſibus, conſ.14.n.8.fol.72.

Aduocati habentes teſtamentum carens vitio viſibili non debent negotium alijs ambagibus inuoluere pro obtinenda immiſſione, licèt aduerſarius plura contrà teſtamentum affectet producere, conſ. 34. num.53.fol.172.

Aduocati, & Procuratores poſſunt ſibi ſatisfacere ſuper bonis ab ipſis defenſis, etiam feudalibus, vel fideicommiſſo ſubiectis, omnibuſq; præferuntur, & de ratione, conſ.42.n.10.& 11.fol.202.

Affectio non cadit in perſonis nondùm natis, cōſ.27. num.11.fol.139.

Affectionis ratio, & intereſſe cōcurrens in bonis maiorum dat minoribus iuſtam reſtitutionis cauſam, ad auocandam alienationem illorum, conſ.46.nu. 29.fol.233.

Afflict. deciſio 215. *impugnatur, & contrà illam nouiſſimè deciſum refertur, conſ.14.f.71.cū ſeqq.*

Afflict. deciſio 240. *an ab vſu receſſerit, & in quibus caſibus procedat, & poſſit ſaluari plenè, conſ.44.à n.24.ad 32.fol.209.*

Agens ex contractu debet oſtendere omnibus ex parte ſua adimpleuiſſe, conſ.36.n.11. fol.178. Amplia etiam ſtante ſtatuto omnes exceptiones reijciente, ibid.n.12.

Agnati an citari debeant in legitimatione de filio naturali facienda, conſ.20.n.18.fol.107.

Agnatio, & familia non conſeruatur per filias, nec per neptes ex filio, conſ.19.n.22.fol.100.

Algi-

Digitized by Google

INDEX.

Alguzerius Audientiæ Regij Caſtri de Ouo, qui extrà Caſtrum habitabat, nec erat ſtipẽdiarius, quiq; extrà Caſtrum deliquit, fuit remiſſus ad Audientiam illius, conſ.50.n.28.fol.248. Refertur tenor decreti M.C. ibid.n.29.fol.249. Et tenor ſententiæ S.C. qua decretum M.C. fuit in gradu appellationis confirmatum, ibid.num.30. Et vid.n.42. & 56.fol.252.& 253.

Alguzerij Audientiarum Regiorum Caſtrorum ſunt neceſſarij pro executione iuſtitiæ, & iuriſdictionis dictarum Audientiarum, eod.conſ.50. nu. 46.d.fol.252.

Alienare non dicitur, qui hæredem inſtituit, conſ.2. n.22.fol.12. Item, qui coactè alienat, ibid.nu.28. fol.13.

Alienatio, quæ fit per inſtitutionem, dicitur ex cauſa neceſſaria, ibid.n.26.

Alienum factum promittens, quandò, & quomodò efficaciter obligetur, pleniſſimè examinatur, conſ. 25.fol.129.

Alimentorum cauſa pia eſt, conſ.34.n.37. Et de ratione, ibid.n.38.fol.171.

Allodialis qualitas eſt excluſiua qualitatis feudalis, quia inter ſe repugnant, conſ.10.n.51.& 54.fol. 50.& ibid.n.63.fol.31.

Ambigua teſtatoris voluntas declaratur ab effectu, & fine ab ipſo conſiderato, conſ.18.n.33.fol.94.

Animus mutandi domicilium originis non præſumitur, conſ.2.n.48.fol.15.

Animus fraudandi, & decoquendi in emente mercaturas, habita fide de pretio, ex quibus præſumatur, vid.verb. fraudandi animus.

Animus non trahitur ad ignorata in his, quæ requirunt factum hominis, conſ.45.n.38.fol.224.

Antefatum mulieri debetur ſtatim poſt mortem viri, & illius hæredes, licèt non interpellati, ad illud tenentur, conſ.37.nu.10.fol.181. Sed cõtrarium, quòd requiratur interpellatio, ibid.num.11. vſquè ad 16.

Anteſatum debetur mulieri in fructu, vel in proprietate, præſtita cautione de reſtituenda proprietate ad electionem mulieris, ibid.n.12.

Antefatum reſpectu mulieris ſemper ſe habet, vt vſusfructus, ibid.n.17.fol.182.

Antiquitas 40. annorum ſufficit, vt deueniatur ad probationem famæ, conſ.29.n.5.fol.145.

Appellatio à ſententia, lata ſuper ſolutione expenſarum vltimę infirmitatis, non admittitur, conſ.39. n.39.fol.192.

Appretiatores plures, ſi in appretio non concordant, tùnc omnes quantitates ſingillatim in appretio deductæ ſimùl debent coacernari, poſteàque in tot æquas portiones diuidi, quot fuerunt appretiatores, vnaq; portio erit iuſtus valor, conſ.44. n.56. fol.211.

Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates valet, conſ.2.n.70.fol.17. Sed quandò hoc procedat, ibid.n.77.fol.18.

Argumentum de officijs ad feuda valet, conſ.10. nu. 14.fol.46.

Argumentum à fortiori valet, etiam in materia guidatici, & indultu, conſ.40.n.26.fol.195.

Articulus abſorbens, & præiudicialis eſt priùs decidendus, plenè conſ.35.n.29.fol.176.

Artiglierius Caſtri de Ouo, qui deliquit extrà Caſtrum, fuit per M.C. captus, & conſultatum Suæ Excell. ab eadem M.C. quòd non deberet ad Regiam Audientiam Caſtri remitti, conſ.50.nu.34. fol.251. Refertur tenor dictæ conſultationis, ibid. n.35. Sed Excellentiſſimus Prorex contrarium decreuit, & mandauit; & referuntur verba reſcriptorum, ibid.nu.36.37.& 38. Quæ reſcripta fuerunt tandem per M.C. executa, ibid.nu.39.

Artiglieriorum Coadiutores, vid.verb. Coadiutor, Coadiutoris, & Coadiutores.

Aſſecuratio cõceſſa mulieri propter vergentiam viri ad inopiam non retractatur, viro ad meliorem fortunam deuento, conſ.22.n.17.fol.115.

Aſſenſus conceſſus ſuper feudi alienatione, facienda ab eo, qui filios habere poteſt, non irritatur ex ſuperuenienti inhabilitate ad filios procreandum, conſ.22.n.12.fol.115.

Aſſenſus Regius impetratus lite pendente, & poſt concluſum in cauſa valet, conſ.35.n.26.fol.175.

Aſſertiones partium, factæ ad euitandam iuris prohibitionem non tenent, conſ.13.n.6.fol.63.

Auditor Caſtri de Ouo ſingulis annis facit banna pęnalia cõtrà natantes in circuitu illius, & tranſgreſſores punit, conſ.50.nu.15.fol.247. Et quam iuriſdictionem, tàm intrà, quàm extrà Caſtrum habeat Auditor prædictus, vid. d.conſ.50. per totum.

Auium, aut piſcium iactus poteſt pretio æſtimari, conſ.13.n.17.fol.64.

Auocatio cauſarum coràm inferiore Iudice introductarum, ad ſuperiorem permiſſa eſt, conſ.35.n.7. fol.174. Quod eſt verum, quandò aliqua magna ratio concurrit, & publica vtilitas, ibid.n.8. Item dummodò nõ adſint priuilegia prohibentia ipſam auocationem, ibid.n.9.

Auocatio cauſarum introductarum in Regno Aragoniæ, vel Cathaloniæ ad Supremum Conſilium fieri non poteſt ex priuilegijs, ibid.n.10.

Auocatio cauſarum ſubditorum Regni Neapolis ad Supremum Hiſpaniæ Conſilium fieri non poteſt, vigore priuilegiorum, quæ diſtinctè recenſentur, ibid.n.11. Illaq; ſunt in viridi obſeruantia, ibid. n.12. Et quomodò ſoleat practicari, quãdò negotij neceſſitas aliter ſuadet, ibid.nu.13. Et quid ſi ageretur de interpretando, vel annullando Regis aſſenſu, ibid.n.25.fol.175.

Author *plurimùm ſemper abominatus eſt cauſas ſuſpicionum contrà Officiales, conſ.4.n.20.f.27.*

Author *inuehit contrà dicentes Aduocatos præteriti ſeculi inueniſſe cautelam, per quam fit ſubingreſſio in locum creditoris anterioris dimiſſi, quaſi fuerint acutioris ingenij I.C. legum compilatoribus, conſ.9.n.3.*fol.40.

Author *ſe ipſum emendat, & nonnullas opiniones reuocat, conſ.13.n.41.fol.67.*

Author *inuehit contrà Nobiles, & Magnates, qui dedignantur litteris vacare, conſ.46.n.21.f.232.*

Author *eſt Auditor Regij Caſtri de Ouo ſeptem ab hinc annis, conſ.50.n.1.fol.246.*

Autho-

Digitized by Google

INDEX.

Authoritas haſtę fiſcalis facilè deludi non debet, conſ. 44.n.95.fol.116.

Azonis lapſus notatur in articulo compenſationis ipſo iure non inducendæ, eiuſque ſingula fundamenta reſoluuntur, cõſ.45.n.9.vſq;ad 14.f.220.

B

BAnnitum occidere promittens ſub ſpe libertatis, videtur innominatè contrahere cum Principe, conſ.40.n.2.fol.193.

Baptiſmus non eſt reiterabilis, & imprimit caracterem indelebilem, conſ.47.n.1.fol.235.

Baptizatus nemo in dubio præſumitur, ibid. nu. 14. fol. 236. Limita concurrentibus coniecturis in contrarium, ibid.n.15.

Baptizatum quem eſſe vnico teſte probatur, ibidem, num.17.

Beneficium diuiſionis ex Epiſt.Diu.Hadrian.ceſſat fideiuſſore negante, vel inficiante ſe eſſe talem, conſ.13.n.49.fol.68.

Beneficium non confertur in inuitum, conſ.16.n.43. fol.86.

Bona adminiſtratorum, quandò ſint pro adminiſtratione hypothecata, conſ.3.n.14.fol.21.

Bona eſſe fideicommiſſata, ſed non alienari prohibita non eſt abſurdum, conſ.3.n.13.fol.21.

Bona donata, & in tertium à donante diſtracta non poſſunt reuocari à donante, ſi reuocetur donatio vitio ingratitudinis, conſ.3.n.16.fol.21.

Bona hæreditaria per aditionem efficiuntur propria hæredis, conſ.20.ſub n.15.fol.105.

Bona fideicommiſſo ſubiecta in vltimo moriente efficiuntur libera, conſ.22.nu.26.fol.116. Quandò vltimo morienti nulla fuit facta ſubſtitutio, ibid. num.27.

Bona ſubiecta fideicommiſſo conuentionali non poſſunt alienari pro dote, conſ.22.n.45.fol.118.

Bona libera ex pacto poſſunt ſubmitti Conſuetudini, conſ.31.n.6.fol.154.

Bona Eccleſiæ, fiſci, & minorum non poſſunt vendi, habita fide de pretio, qua habita dominium in emptorem non transfertur, conſ.41.n.7.& 8.f.197.

Bona burgenſatica appretiantur ex redditu ad rationem quinque pro centenario, cõſ.46.n.36.f.233.

Bona feudalia appretiantur ex redditu ducatorum duorum pro centenario, ibid.n.37.

Bona, quæ ſubiacent alluuioni, incendio, inuaſioni, euictioni, vel inuariabili oneri, minùs valent, vid. infrà verb.Pretium.

Bona propter vicinitatem plus valent, vid. verb. Pretium.

C

CAducato primo gradu inſtitutionis, cæteri ſequentes expirant, conſ.32.n.2.fol.157.

Charitas ordinata primùm conſanguineos, deindè exteros imitat, conſ.34.n.36.fol.171.

Canonicus non poteſt eſſe Iudex in cauſis Eccleſiæ ſuæ, conſ.4.n.16.fol.27.

Cappellanus extraneus admiſſus ob defectum Sacerdotis de familia, non debet remoueri, ſi poſteà Clericus de familia ſuperueniat, conſ.22. nu.15. fol.115.

Caſtellani nullam habent iuriſdictionem, vt exiſtimarunt Bald.Alex.& alij, n.4.& 6. Niſi tãtùm cùm Caſtrum datur in feudum, conſ.50.n.54.fol. 246. Sed iſta opinio eſt falſa, quia iure Cod. Caſtellani habent iuriſdictionem, ibid.nu.7. Reſtringitur tamen iſta iuriſdictio intrà Caſtrum, & ad delinquentes in eo, ibid.num.8.fol.247. Et quid ſi quis delinquat in muris, vel foſſatibus Caſtri, ibid. num.9.

Caſtellani de iure Regni extrà Caſtra nullam habent iuriſdictionem; ſecus intrà ſepta Caſtri, ibidem, n.10.& 11.

Caſtellani intrà ſepta Caſtri non ſolùm habent iuriſdictionem in ſubditos, ſed etiam in exteros intrà Caſtrum delinquentes, ibid.nu.13. Et ità refertur ab Authore practicatum, ibid.n.14.

Caſtellani non cognoſcunt de eorum ſubditis delinquentibus extrà Caſtrum, excepto Caſtro nouo, ratione priuilegiorum, eod.conſ.50.n.21.22.& 23. Sed ab Authore contrarium defenditur, ibid.à n. 24. per tot. Non obſtantibus antiquis Regni Capitulis, & Conſtitutionibus, ibid.nu.32.fol. 249. Et ad id adducitur Pragmatica edita de anno 1601. in qua datur exemptio, etiã ſi adſcripti ſeruitio Caſtri viuerent extrà Caſtrum, & extra illud delinquerent, ibid.n.33. Nec de re iſta poteſt ampliùs dubitari, ibid.n.40.fol.251.

Caſtrum Oui, Caſtrum nouum, & illud S. Erami habent Tribunal ſeparatum, quod deſcribitur eod.conſ.50.n.17.fol.248.

Caſtrum habens Tribunal ſeparatum nõ dicitur eſſe de Ciuitate, in qua ſitum eſt, licèt Ciuitati inſeruiat, ibid.n.18.

Caſtrum Oui habet iuriſdictionem per totum quarterium di Pizzofalcone, ibid.n.31.fol.249.

Caſtrorum Auditores poſſunt extrà Caſtra iuriſdictionem exercere in ſubditos Caſtrorum, & citare teſtes in cauſis illorum, eodem conſ. 50. num.47. fol.252.

Caſus omiſſus dici non poteſt ille, per quem verificatur, & adimpletur voluntas teſtatoris, proùt adimpleretur per caſum præuiſum, conſ.18.n.15. fol.92.

Caſus natiuitatis, & mortis repugnat cum caſu non natiuitatis, conſ.32.n.9.fol.158.

Cauſa finalis dicitur illa, ſine qua quis non diſpoſuiſſet, conſ.1.nu.43. fol.7. Et vocatur principale obiectum intentionis, & fons omnium cauſarum, ibid.n.46.

Cauſa impulſiua non eſt propriè cauſa; ſed abuſiuè cauſa appellatur, ibid.n.45.

Cauſa in dubio præſumitur impulſiua, non finalis, ibid.n.47.

Cauſa finalis illa eſt, quæ neceſſariò debet exprimi ad validitatem actus, ibid.n.49.

Cauſa reſpiciens ſanguinis coniunctionem vocatur finalis, ibid.n.52.

Cauſa diſpoſitionis facta in odium alicuius vocatur impulſiua, ibid.n.53.

Digitized by Google

I N D E X.

Cauſa reſpiciens fauorem animæ dicitur finalis, ibid. n.56.fol.8.

Cauſa finalis eſt illa, quæ in proœmio diſpoſitionis exprimitur, ibid.n.57.

Cauſa teſtamentariæ diſpoſitionis, ſi eſt falſa, quandò diſpoſitionem vitiet, vid. verb. Teſtamentariæ diſpoſitionis cauſa.

Cauſa falſa an vitiet piam diſpoſitionem, vid.verb. Teſtamentum fauore piæ cauſæ.

Cauſa propria dicitur, etiam ſi eius emolumentum ad alium ſe mediante pertineat, conſ.4.n.2.f.26.

Cauſa maior requiritur ad remouendum teſtem, quàm Iudicem, ibid.n.11.

Cauſa neceſſaria nunquam cenſetur excluſa, conſ.5. n.27.fol.30.

Cauſa nulla in Regno dari poteſt adeò priuilegiata, vt non comprehendatur ſub priuilegijs, & Capitulis Regni, prohibentibus auocationem cauſarum, conſ.35.n.15.fol.174.

Cauſa de hoc Regno ad Curiam Regis, vt validè poſſint auocari, quomodò fieri debeat, ibid.n.14.

Cauſę introductę in Tribunalibus inferioribus, quādò poſſint auocari, vel non, & quid in cauſis Regni Neapolis, an poſſint auocari ad Curiam Regis, vid.verb. Auocatio cauſarum.

Cedendarum exceptio repellit creditorem, conſ. 14. n.4. Et poteſt apponi non ſolùm antè ſententiam, ibid.num.5.fol.71. Sed etiam poſt ſententiam, ad impediendam executionem illius, ibid.n.6.fol.72. Imò etiam ad impediendam executionem inſtrumenti, ibid.n.7.

Cedendarum exceptio non obſtat, quandò creditor vnum, vel plures debendi correos liberauit cum reſeruatione ſolidi contrà cæteros, eod.conſ.14.nu. 27.fol.74. Item ſi in inſtrumento fuiſſet à correis debendi renunciatum legum beneficiis, ibid.n.28. Item ſi plures correi eſſent in ſolidum obligati proprijs, & principalibus nominibus, ibid.nu.29. & 32.fol.75.

Cedendarum exceptio obſtat tantùm, quādò creditor non impeditur cedere, eod.conſ.14.nu.33. & 35. Et interpretatur tex.in l.Stichum 95. §.ſi creditor, ff.de ſolut. ibid.n.36.37.& 38.

Ceſſio iurium litigioſorum, facta Eccleſiæ, vel Clerico tenet, & de ratione, conſ.2.num.10. fol.11. Item tenet, etiam ſi fiat in potentiorem in locis, in quibus adeſt præſentia Principis, ibid.n.13. Item ſi fiat per mulierem, ibid.num.17.fol.12. Item ſi iura ceſſa ſint euidentia, ibid.n.18. Item ſi aduerſarius eſſet calumnioſus, ibid.nu.19. Item ſi ceſſio iurium litigioſorum fieret ex cauſa neceſſaria, ibid.n.27.fol.13.

Chriſtianus baptizatus, ſi infans ad Regiones Infidelium traducatur, ibiq; patrio more ignorans viuat formalem hereſim non incurrit, nec deſinit eſſe Chriſtianus, conſ.47.n.2.fol.235.

Chriſtianus non poteſt effici mancipium ab alio Chriſtiano, ibid.n.4. Nec ab alio Chriſtiano poteſt pretio comparari, ibid.n.5.

Chriſtianus, qui infans ad Regiones Infidelium fuit traductus; quiq; ignoranter illorum falſam fidem fuerit ſecutus; ſi abiurato errore ad Catholicam Fidem reuertatur, quaſi poſtliminio reuerſus omnia Chriſtianorum priuilegia recuperat, ibid.n.6. fol.136.

Ciues allecti non comprehenduntur ſub Conſuetudinibus Neapolitanis, vid.verb. Forenſes.

Ciuilitas, & domicilium nec per incolatum mille annorum acquiritur, niſi cōſtet de animo perpetuò habitandi, conſ.2.n.47.fol.15. Et eò minùs acquiritur, quandò conſtat de animo contrario, ibid.nu. 49. Quod practicatur in diuturniſſima habitatione, facta occaſione litium, vel alterius exercitij, ibid.n.50. Et quomodò intelligatur adagium, Vt decennio domicilium acquiratur, vid.ibid.

Citari an debeant agnati in legitimatione facienda de filio naturali, vid.verb. Agnati.

Clauſula, in omni Curia, loco, & foro, adiecta ſolutioni, quid operetur, conſ.2.ſub n.66.fol.17.

Clauſulæ præſeruatiuæ primorum iurium reſeruntur, conſ.9.n.18.fol.43.

Clauſula, motu proprio, & ex certa ſcientia; Itemq; Clauſula, remouens defectum intentionis, quid operentur, conſ.11.n.2.& 3.fol.53.

Clauſula quarantigię, quæ dicatur, conſ.13.num.56. fol.69. Et an cenſeatur appoſita, ſi fuerit omiſſa, ibid.n.57.

Clauſula, in ſolidum, inducit obligationem ad integrum debitum, conſ.17.n.29.fol.66.

Clauſula ambigua declaratur per alias, conſ.19. nu. 33.fol.102.

Clauſula codicillaris ſaluat teſtamentum à nullitate reſultante ex teſtibus minimè rogatis, conſ.21.nu. 13.fol.111.

Clauſula Conſtituti quid operetur, quandò extinguatur, & ſi fuerit omiſſa, an cenſeatur appoſita, vid.verb. Conſtituti clauſula.

Clauſulæ conſuetæ, ſi omittantur, habentur pro appoſitis, conſ.29.ſub n.31.fol.147.

Clauſula codicillaris operatur, vt venientes ab inteſtato cenſeantur grauati præſtare fideicommiſſa, & quandò hoc ſit verum, conſ.32.num.24.25.& 26.fol.159.

Clauſulæ derogatoriæ, quæ in teſtamentis apponuntur, ſunt præiudiciales, conſ.30.nu.6.fol.161. Sed Author exiſtimat eſſe proficuas, ad euitandas fraudes, ibid.n.7.

Clauſulæ derogatoriæ ſequentis diſpoſitionis omni iure validæ ſunt, ibid.n.8. Et quarè, ibid.n.9.

Clauſularum derogatoriarum quatuor ſpecies referuntur, & exemplificantur, eod.conſ.33.nu.11. fol.162.

Clauſulæ derogatoriæ quatrupliciter derogari poſſunt, ibid.n.12.

Clauſula derogatoria voluntatis, & poteſtatis vlterius non teſtandi non tenent, ibid.13.

Clauſula derogatoria, appoſita in primo teſtamento, reſpiciens ſolemnitates, vel requiſita, ſub quibus ſit faciendum ſecundum teſtamentum, pluribus modis exemplificatur, ibid.n.18.

Clauſulæ derogatoriæ derogatoriarum, appoſitæ in primo teſtamento, quomodò derogetur per ſecundum, ibid.n.23.fol.163.

Clauſula derogatoria ad ſequentia teſtamenta nihil ope-

INDEX.

operatur, quandò coniecturis apparet, quòd teſtator voluerit aliud teſtamentum delibaratè cōdere, eod. conſ. 33. nu. 42. fol. 165. Et referuntur diſtincta ferie nouem coniecturæ, ibid. num. 43. 44. 45. 46. 47. 48. & 49. fol. 165. & num. 50. 51. & 52. fol. 166.

Clauſula derogatoria, appoſita in primo teſtamento non operatur, ſi conſtet non fuiſſe appoſitam, mandante teſtatore, ſed de ſtylo Notarij, ibid. n. 55. Et ſufficit probatio per coniecturas, ibid. n. 56. deniq; dicitur de clauſula derogatoria, appoſita in ſecundo teſtamento, ad irritandum primum, ibid. n. 57. d. fol. 166.

Clauſula derogatoria malè apponitur in teſtamento, inſcio teſtatore, ibid. n. 58.

Clauſula, caſſans, & irritans, non eſt neceſſaria in ſecundo teſtamento, ad irritandum [illegible] teſtamentum, conſ. 33. nu. 28. fol. 164. Sed [illegible] ad reuocandum primum teſtamentum priuilegiatum, ibid. n. 29. & 31.

Clauſula, caſſans, & irritans, a [illegible] ſe [illegible] do teſtamento nihil oper[illegible] ur [illegible] pont de ſtylo, ibid. n. 32.

Clericus, qui habitum dimiſit in manibus Epiſcopi, reaſſumpto habitu etiam poſt delictum recuperat priuilegia Clericalia, conſ. 47. n. 7. fol. 236.

Clericatus fauore vnicus teſtis probat, ibid. n. 18.

Coadiutor Artiglieriæ Caſtri de Ouo, qui deliquit extra Caſtrum per reſcriptum Dom. [illegible] roregis fuit ordinatum, quòd remitteretur ad M. C. conſ. 50. n. 22. fol. 248. Refertur tenor re[illegible]ripti, ibid. n. 23. Sed Author Caſtri Auditor fecit conſultationem in contrarium, ib d. n. 24. Dictam conſultatio fuit remiſſa Collaterali Conſilio, ibid. n. 25. [illegible] quod fuerit per illud Supremum Tribunal ordinatum, ibid. n. 26.

Coadiutoris Artiglieriæ officium, quo [illegible] fuit creatum cum exemptione militari, eod. conſ. 5[illegible] n. 43. fol. 252.

Coadiutores Artiglieriorum, quæ opera ſ[illegible] nt, ibid. n. 44.

Coadiutores Artiglieriorum dicuntur eſſe in continuo militari ſeruitio, ibid. n. 45.

Cognito vno de contrarijs, c[illegible] noſcitur & r[illegible] um, conſ. 49. n. 1[illegible] fol. 231.

Commercium [illegible] bet ſuper feudis ex pacto, & prouidentia pro[illegible] ita eſt, conſ. 12. n. 12. fol. 47.

Commercia rerum ſunt de iure gentium [illegible] ad publicam vt[illegible] atem & pro [illegible] hominum, ibid. n. 13.

Commodatarij ſi du[illegible] ſint eiuſdem rei, in ſ[illegible] m pro re commodata te[illegible] conſ. 13. n. 3[illegible] fol. 66.

Commodatarius, p[illegible] nem res [illegible] repe[illegible] opponere, quòd ſui ſumptibus d. ſ[illegible] alter concommodatari[illegible] per[illegible] quem res repeti[illegible] ibid. n. 33. Sed [illegible] hoc [illegible] mittatur, [illegible] 5. fol. 67. Et [illegible] re commodata cul[illegible] nus e[illegible] commoda [illegible], au ſi alter, qui e[illegible] non dedit, [illegible] opponere [illegible], ibid. num. 37.

Commodatarius ad eandem rem in ſpecie reſtituendam tenetur, eòdem conſ. 13. num. 35. fol. 67.

Commodati iudicium dicitur bonæ fidei, ibid. nu. 36.

Commodatum differt à mutuo, ibid. n. 39.

Communitas inter fratres ob iuſtam cauſam non eſt ſeruanda, licèt aliter pater ordinaſſet, conſ. 5. nu. 21. fol. 29.

Compendioſa ſubſtitutio facta videtur inter filios naſcituros ex matrimonio contracto iuxtà nouum vſum, ad fauorem conſanguineorum, conſ. 26. nu. 28. Sed contrà, ibid. n. 42. fol. 137.

Compenſatio ipſo iure non admittitur, attenta opinione Azonis, cuius arg[illegible] referuntur, conſ. 45. nu. 1. fol. 218. Et ſic requiritur factum hominis, ibid. n. 2. Excepto ſi ageretur de pœna vitanda, vel de impedimento curſus vſurarum, aut ſi debitor eſſet in damno; ſi compenſatio ipſo iure non admitteretur, ib d nu. 3. & [illegible]. Et datur exemplum emphyteutæ debitoris pro Can[illegible], & creditoris ex alia cauſa, ibid. nu. 5. Author [illegible] recedit ab opinione Azonis, & amplexatur opinionem Martani dicentis, fieri compenſationem ipſo iure, ad quod multa iura [illegible] ibid. num. 6. Rurſus comp[illegible] ibid num. [illegible] fol. 219. Authores [illegible] n. 8. Et fund[illegible] Azonis [illegible] ibid. à n. 9. ad 14. fol. 220.

Compenſationem eſſe opponendam non arguit, vt non fiat ipſo iure [illegible], vt cert[illegible] retur [illegible] ſatione ipſo iure facta: [illegible] q; non ort[illegible] compenſatio[illegible]; ſed [illegible] us tantum vſus in homine exponitur, eod. conſ. 45. nu. 15. fol. 221.

Compenſatio, licèt hodie opponatur; [illegible] us tamen conſ[illegible] us retrot[illegible] tur ad diem, quo cœpit hinc in[illegible] ibid. n. 16.

Co[illegible] non eſt [illegible], quòd for[illegible] ligare fac[illegible] um [illegible] reſul[illegible] n. 24. fol. 222.

Compenſ[illegible] cedenti, poteſt opponi contrà ceſſi[illegible] nu. 27. Refertur con[illegible] n. 28. fol. 223. Sed refelli[illegible].

Co[illegible] p[illegible] oppon[illegible] trà ce[illegible] rium; [illegible] m debet [illegible] ceden-[illegible] con-trari[illegible] 32. [illegible] fol. 223. [illegible] 36. fol. 223.

Compenſatio ipſo iure [illegible] ibid. n. 37.

Compenſatio ipſo iure [illegible] ne creditorum [illegible] cius, cum quo com[illegible] eod. conſ. 45. num. 40. fol. 224. Refe[illegible] ſententia; pro qua Salgad. on num: [illegible] nit, ibid. nu. 41. Sed Auth[illegible] Salgad. [illegible] ſtionis ſuppoſito aberr[illegible]

& n.43.fol.225. Relatiſq; Salgad. fundamentis cumulatis, ibid. nu.44. Diſtincta ſerie ſatisfacit, ibid. à n.45. vſq; ad 53. Recedit etiam Author à contraria deciſione 53. Præſid. de Franch. ibid. n.54. fol.226. Omneſq; interpretationes, quæ ad illam applicantur, improbat, ibid. à nu.55. vſquè ad 68.

Compenſatio eſt vera, & realiſſima ſolutio, eod. conſ. 55. n.51. d. fol.226.

Compenſatio liberationem inducit, perindè ac ſolutio, ibid. ſub n.40. in fine, fol.224.

Compenſatio ipſo iure admittitur pro debito, quod mutuo debetur, licèt ex diuerſa cauſa, diuerſoque nomine, eodem conſ. 45. num.60. & 62. d. fol. 227.

Compenſatio non fit de debito proprio, cum credito ſociali, ibid. n.61.

Compenſatio fieri non dicitur, quandò debitum, & creditum ex eadem cauſa oritur; ſed magis calculus dati, & accepti, ibid. n.63.

Compenſatio non admittitur de liquido ad illiquidũ, ibid. n.64. Niſi creditum illiquidum eſſet certum, & proximè liquidandum, ibid. n.65. Imò facta tunc liquidatione, compenſatio vires non ſumit à die ipſius liquidationis, ſed retrotrahitur ad tempus, quo cœpit mutuo deberi, ibid. num.66. eodem fol.227.

Compenſatio nõ fit de debito quantitatis ad debitum ſpeciei, nec è contrà, ibid. n.67.

Compenſatio, an ipſo iure admittatur, ad impediendum curſum introituum cenſualium, eod. conſ.45. in appendice, nu.69. eod. fol.227. Et quid ſi creditor exigeret introitus ad maiorem rationem, an illud plus compenſet cum ſorte, vid. infra verb. Creditor.

Compenſatio diminutim, & pro rata admittitur, ibid. n.73. fol.228.

Compenſatio admi[illegible]tur e[illegible]m [illegible] debito fi[illegible]li, ibid. nu.75. E[illegible]m ſi [illegible] fi[illegible] illiquidum, [illegible] n.76. D[illegible], dummodò deb[illegible]tum, & cre[illegible]m ſit eiuſ[illegible] ibid. n.77. Sublimita declarationem [illegible] conf[illegible] ſionis officiorum, ibid. nu.[illegible] 230. Item in Regia Camera huius Regni, in q[illegible] admi[illegible]r compenſatio etiam pro debito diuerſarum ſ[illegible]ionum, ibid. n.79.

Compenſatio admittitur pro debito c[illegible]arum, ibid. n.80.

Compenſatio, an cum Vniuerſitatibus habeat locum remiſſiuè, ibid. n.[illegible] d. fol.229.

Conceſſio in allodium [illegible] qualitatis feudali, conſ.10. n.51. [illegible]4. fol.5[illegible] & ibid. nu.6[illegible]. fol.[illegible]1.

Conceſſio facta a[illegible] perſ[illegible]a fil[illegible]s T[illegible] comprehendit tam filios præſentis, quàm [illegible] futuri matrimonii, conſ.18. n.43. fol.95.

Conditi[illegible] oteſtatiua, quæ dicatur, conſ.5. nu.23. fol. 30. Habetur pro ad[illegible] leta, ſi ex iuſto im[illegible]dimento a[illegible]mple[illegible] ibid. num.24. Etiam ſi impe[illegible]imer[illegible] in [illegible]at potentiæ in a[illegible]u morali tant[illegible]m, libera remanente in actu phiſico, ibid. num.25.

Conditio habitandi in certo loco, an valeat, vid. verb. Habitandi, & verb. Maritus.

Conditio per æquipollens adimpleri poteſt, ſi per illud æquipollens idem effectus ſequatur, conſ.18. n. 14. fol.92.

Conditio, ſi ſinè filijs deceſſerit, ſtatim purificatur, cùm certum eſt, filios ampliùs haberi non poſſe, & an, & quandò ſit tùnc expectanda mors, eod. conſ. 18. n.50. fol.96.

Conditio, ſi ſinè filijs, licèt omiſſa, cenſetur appoſita ad fauorem filij ſimpliciter grauati, conſ.19. num. 13. fol. 98. Limita exiſtentibus in contrarium coniecturis, ibid. n.45. Item ce[illegible] ante coniecturam pietatis, & affec[illegible]ionis, ibid. num.46. Item contrà piam cauſam ſubſtitutam, ibid. n.49.

Confeſſio iudicialis, calore iracundiæ non valet, conſ. 1. n.17. fol.4.

Confirmatio domini mandantis non eſt neceſſaria, quandò ſufficiens p[illegible]eſſit man[illegible]atum ad aliquid agendum, con[illegible].3[illegible] n.27. fol.176.

Confirmationis [illegible]aliditas d[illegible]pendet à validitate actus confirma[illegible]i, & ideo eſt pr[illegible] confirmabili, quam de confirmatione agendum, ibid. n.28.

Coni[illegible] iuris in claris non eſt utendum, conſ.10. num. 61. fol.51.

Coniecturæ, aptiſſimæ dicuntur probationes, ad arguendam voluntatem, conſ.18. n.[illegible] fol.91.

Coniecturæ ad cognoſcendum, an filij in conditione poſiti, ſint di[illegible]inè vocati, quales eſſe debeant, & quotuplices, conſ.28. fol.140.

Conſanguinei ex parte matris, defuncto filio, orto ex matrimonio iuxtà nouum vſum contracto, ſuccedunt [illegible]atri, non filio, conſ.31. n.15. fol.155.

Conſ[illegible] clau[illegible]a, licèt omiſſa, [illegible]abetur pro appoſi[illegible] conſ.29. [illegible]9. fol.147. Refert[illegible]r co[illegible]rariam opini[illegible] nu.30. Impugna[illegible] [illegible]nctio D[illegible]m. de M[illegible]rin. ibid. nu.31. [illegible] ibid. nu.32. Sed Author [illegible] et cum prima opini[illegible] n.3[illegible] fol.148.

Co[illegible] clau[illegible]la non comprehendit bo[illegible]a fi[illegible]ra, & qu[illegible] d[illegible]atur, vt ad ea poſſ[illegible] exten[illegible] ibid. num.35.

Conſtituto [illegible]o. anni pr[illegible]ſcribitur p[illegible] ter[illegible]m poſſeſſore, ibid. nu.36. Et à principali [illegible]ebitore decenno ibid. n.[illegible]

Con[illegible]tur per mortem [illegible]entis conſ.21. num.19. f[illegible].112. & d[illegible] 9. fol. 148. Nec valet pactum in co[illegible] num.40.

Conſuetudines Neapolitanæ To[illegible] ec paſſi[illegible] ligant, con[illegible].2. [illegible]9.

Co[illegible]et[illegible]o, ſi [illegible] ſon[illegible] non ad bon. [illegible] fol.15. Item eſt [illegible] reſpectu mulierum d[illegible] onere pro[illegible] [illegible]57. fol.16.

Co[illegible]es N[illegible]ap[illegible]itanæ [illegible] inter ci[illegible] & [illegible] doctrinam Na[illegible] ſ.2. nu.58. fol. & 6[illegible] 16.

Conſuetu[illegible] d[illegible] pa[illegible], & ſunt præticandæ in [illegible], non in [illegible] ibid. n.6[illegible]. fol.17.

Con-

Conſuetudines Neapolitanæ nõ comprehendunt feuda, ibid. n.69.

Conſuetudo generalis particulari non derogat, conſ. 40.n.13.fol.194.

Conſuetudo poteſt induci, tam in ſucceſſione feudorum ſimplicium, quàm realium, conſ.10.nu.43. fol.49.

Conſuetudo in ſucceſſione feudorum attenditur, etiam ſi repugnaret verbis inueſtituræ, ibid.n.44.

Conſuetudines Neapolitanæ loquentes de bonis antiquis tendunt ad conſeruationem illorum in familys, conſ.20.n.3.fol.104.

Contemplatio in vltimis voluntatibus, tantùm operatur, quantùm ſpecifica nominatio, conſ.12.nu. 16.fol.59.

Contractus omnes calore iracundiæ non valent, conſ. 1.n.19.fol.4.

Contractus appellatione venit teſtamentum, conſ.2. n.72. Et de ratione, ibid.n.73. Sed quomodò id intelligatur, & procedat, ibid.n.78.fol.18.

Contractus dolo aduerſarij initus dicitur, concurrente enormiſſima læſione, conſ.7.n.20.fol.35.

Contractus feudalis eſt ſtricti iuris, conſ.10. nu.11. fol.46.

Contractus omnes ſunt ſtricti iuris, & in eis quicquid omiſſum eſt, habetur pro omiſſo, ibid. num. 65, fol.51.

Contractus dolo initus eſt ipſo iure nullus, volente tamen dolum paſſo, conſ.45.n.22.fol.222.

Contractus videtur approbari ex receptione introituum. conſ.46.n.16.fol.232.

Contrahere præſumuntur partes ſecundùm ius commune, non ſecundùm ius ſpeciale, conſ.10. nu.9. fol.46.

Contrahentium diſpoſitiones ſunt verificandæ in caſu vero, non in caſu ficto, conſ.22.num.41.fol. 118.

Contrahentes non debent decipi, conſ. 30. num. 18. fol.151.

Contrahens cum Delegato Principis cum ipſo Principe contrahere videtur, conſ.40.n.3.fol.19[illegible].

Contrahens cum Principe non eſt decipiend[illegible]s, [illegible]d.n. 6.fol.194.

Contraueniens voluntati teſtatoris ex iuſta cauſa non dicitur contraueniſſe, conſ.5.n.20.[illegible]l.29.

Conuentionalis ſucceſſio dicitur illa, quæ fit ex fideicommiſſo ordinato in contractu, conſ.22.num.39. fol.118.

Correctio iuris communis in vno caſu non extenditur ad alium caſum; & quandò ſecùs, conſ.[illegible]6.n. 27.& 28.fol.136.

Correi debendi, pro rata tenentur, conſ.13.num.27. fol.66. Limita ſi fuerint in ſolidum obligati, ibid. num.30.

Correus debendi, qui nullum ex negotio commodum ſenſit, non tenetur, niſi cæteris correis diſcuſſis, ibid.n.28. Et quomodò ſoleat practicare S.C. de æquitate. ibid.n.66.fol.69.

Correſpectiuorum actuum, qualis ſit natura, conſ.11. n.28.fol.56.

Creditor ex cauſa onoroſa dicitur, qui tractat de damno vitando, conſ.3.n.31.fol.24.

Creditor anterior non poteſt auocare quantitates ſolutas creditoribus poſterioribus, nec dationis in ſolutum, niſi diſcuſſo principali debitore, conſ.3. nu.35.fol.24. Et quandò diſcuſſio non ſit neceſſaria, vid.n.37.fol.25.

Creditor anterior volens auocare pecunias ſolutas creditoribus anterioribus; an teneatur priùs contrà nouiſſimum agere, conſ.3.n.38.& 39.fol.25.

Creditor, qui debitori pecuniam mutuauit, pro illa ſoluenda alio magis anteriori creditori, ceſſis iuribus, & hypothecis in ſuum beneficium, non eſt anterior, niſi pro ſorte tantùm, conſ.9.nu.1.fol.39. Sed defenditur, quòd ſit anterior etiam pro tertus per totum dictum Conſilium, vbi ità deciſum refertur per Regiam Cameram.

Creditor, qui ſua pecunia alium magis anteriorem dimiſit, præuia ceſſione iuris luendi, ſibi à debitore facta, acquirit anterioritatem creditoris dimiſſi, tàm pro ſorte, quàm pro tertys, ibid nu.2.fol.40. Sed hæc opinio à quàm pluribus impugnatur, ibid. n.4.vid. [illegible]amen ibid.n.15.fol.42.

Creditor, qui pecunias mutuauit, vt alius magis anterior dimitteretur, duplicem acquirit hypothecam, alteram ex perſona creditoris dimiſſi, alteram verò ex perſona propria, conſ.9.num.17.fol. 43.

Creditor, qui pecunias mutuauit, vt antiquior creditor dimitteretur, ceſſis iuribus ad ſui fauorem, videtur emere nomen debitoris, ibid.n.19.

Creditor, qui culpa ſua a principali debitore non exegit, non poteſt tertium poſſeſſorem conuenire, conſ.29.n.43.fol.149.

Creditor, qui elegit bona poſſeſſa per Titium ſibi hypothecata, non poteſt v[illegible]are [illegible]d bo[illegible] poſſeſſa per Caium, ibid.n.45. [illegible] ata Barbat. *diſtinctio[illegible], ibid.n.46. [illegible] 4[illegible].*

Creditor, [illegible] gr[illegible]tior debitori ſuo videatur, debiti vſuras ei [illegible]miſi[illegible]e cenſetur, conſ.37. num.2. fol. 181.

Cre[illegible]r, qui debitum alteri ceſſit, poteſt debitorem q[illegible]ietare, ſi nullum interce[illegible]t requiſitum l.3. C. de nouat. *eod. conſ.37.n.5.d.fol.*181. *Amplia etiam ſi [illegible]aiſſent ceſſæ omnes actiones vtiles, & directæ, ibid.n.6. Limita ſi ceſſionarius fuiſſet conſtitutus Procur[illegible]r in rem propriam, ibid.n.7.*

Creditor cenſetur ſuo debitori re[illegible]quiſ[illegible] liberationem, ſi ei fac[illegible]t aliquod legatum, con[illegible]ſ.38.nu.40. f[illegible].188.

Creditores contracti pro aliqua neg[illegible]tiatione præferuntur ſuper mercibus illius negotiationis omnibus alys credi[illegible]ibus, conſ.42.num.17.& 19.fol. 203.

Creditores alicuius mercatoris decocti diſtinguuntur ratione loci, & ideò creditores contracti, pro mercibus exiſtentibus Romæ, non poſſunt concurrere cum creditoribus contractis, occaſione mercium exiſtentium Florentiæ, ibid.n.18.

Creditor exigens annuos introitus ad maiorem quantitatem, ea, quæ fuit conuenta; [illegible]lam maiorem quantitatem, attenta opinione Cenc. *non compenſat cum ſorte, ad finem impediendi curſum introituum, conſ.45.nu.70.fol.218. Sed* Author *tenet* cor-

contrarium, & ità deciſum refert, ibid. nu. 71. Et reſoluit fundamenta contraria, ibid. n. 72. & 74.

D

Damnum ſuperueniens allegari non poteſt ab eo, qui æquè potuiſſet lucrum ſentire, conſ. 46. num. 40. fol. 234.

Dare dicitur, qui compenſat, conſ. 45. ſub num. 51. fol. 226.

Dationes in ſolutum factæ à debitore poſterioribus creditoribus, ab anterioribus non auocantur in Statu Ianuenſi, conſ. 3. n. 34. fol. 24.

Datiuo tutori, an fiat locus exiſtente legitimo, vid. verb. Tutor.

Debitor non liberatur, etiam ſi alius pro eo ſe conſtituat ſoluturum, conſ. 8. n. 1. fol. 37.

Debitor liberatur, ſi creditor per diuturnam exactionem ab alio factam, alium in debitorem agnouit, eod. conſ. 8. n. 7. Sed intellige, & limita, ibid. nu. 8. fol. 38.

Debitor non eſt in mora ſoluendi pro eo tempore, quo ſibi conuenit conſanguineorum interitus flere, conſ. 15. n. 14. fol. 78.

Debitori non fit ceſſio, conſ. 14. n. 30. fol. 75.

Debiti diuiſio, an inducatur inter correos debendi, quandò ſententia illos in ſolidum non condemnauit, vid. verb. Sententia.

Debiti diuiſio inducitur, ſi creditor exigat à correis ratas debiti, conſ. 14. nu. 23. fol. 74. Sed limita ſi exactio fuerit facta cum reſeruatione ſolidi contrà cæteros correos, ibid. num. 24. & 25. Item ſi in inſtrumento adſit renunciatio omnibus beneficiis, & Epiſtolæ D. Hadriani, *ibid. n. 26.*

Debitor in diem non poteſt antè diem conueniri, conſ. 36. n. 1. fol. 177.

Debitor ſi patiatur ſe alteri delegari, non poteſt opponere contrà delegatarium exceptionem doli, ſibi à delegante illati, conſ. 45. n. [illegible] fol. 224. Etiam ſi delegatum nomen ignorauiſſet ſibi exceptiones contrà delegantem competere, ibid. n. 35.

Debitum, & creditum mutuò non confunduntur in illis caſibus, in quibus compen[illegible] ſpecialiter probibita, eod. conſ. 45. ſub n. 47. fol. 225.

Deciſiones nō ſunt attendendæ, quandò rationes ſunt in contrarium, conſ. 20. n. 39. fol. 1[illegible]7.

Decretum præambuli, vid. verb. Præambuli decretum.

Deficientia præſupponit præexiſtentiam entis; & mortem i[illegible]us, conſ. 32. n. 11. & 12. fol. 158.

Deficere impropriè dicitur id, quod nunquam eſſe cœpit, ibid. n. 17. & 23. fol. 159.

Delicta vol[illegible]tate diſtinguuntur, conſ. 4[illegible]. num. 3. fol. 235.

Delinquens calore iracundiæ mitiùs punitur, conſ. 1. n. 22. Sed intellige, [illegible] n. 25. fol. 5.

Delinquentes plures in ſolidum tenentur pro damnis, & intereſſe, conſ. 14. n. 14. fol. 7[illegible].

Delinquentes [illegible] Clericos à beneficio generalis indultus non ex[illegible], conſ. 40. n. [illegible] fol. 194.

Deli[illegible]um eſt inſanabile, [illegible] conſetur, conſ. 34. num. 8. & 9. fol. 168. Sed quandò hoc ſit verum, & quotuplex ſit delirium, ibid. num. 27. & 28. fol. 170.

Dementia teſtatoris eſt probanda de tempore teſtamenti, ibid. n. 20. fol. 169.

Dementia non probatur ex eo, quòd fuerit alicui datus curator, & proindè valet teſtamentum illius, niſi aliter dementia probetur, ibid. n. 24.

De minimis non curat Prætor, conſ. 44. ſub num. 32. fol. 209.

Deſcendentes ſunt magis dilecti, quàm collaterales, & abſurda eſt contraria interpretatio, conſ. 18. n. 22. & 23. fol. 93.

Detractionum hæredi grauato competentium cognitio reiicitur in iudicio poſſeſſorio, & reſeruatur ad petitorium, conſ. 11. n. 1[illegible]. fol. 55.

Detractiones debere præſumuntur hæredi grauato ſuper hæreditate fideicommiſſata, ibid. n. 22.

Detractiones con[illegible]ntes hæredi grauato competunt etiam hæredi hæredis grauati, ibid. n. 2[illegible].

Detractiones competunt hæredi grauato, etiam ſi inuentarium non confeciſſet, eod. conſ. 11. num. 34. fol. 57.

Dictio, ſi qua, *eſt demonſtratiua perſonarum, conſ. 2. n. 45. fol. 15.*

Dictio, ſeù, eſt coniunctiua, conſ. 2. n. 59. fol. 16.

Dictio, in præmiſſis, *ſeù* in prædictis, *quid operetur, & quæ comprehendat, conſ. 23. num. 16. fol. 121.*

Dictiones, ſemper, & quandocunq; *appoſitæ actui temporali temporaliter operantur, conſ. [illegible]0. nu. 3. fol. 150. Sed hoc procedit, quandò actus eſt neceſſariò temporalis, & finiturus, ibid. n. 10. fol. 151. Secùs quandò eſt neceſſariò finiturus, quia tùnc perpetuo operantur, ibid. n. 11. [illegible]. & 13.*

Dictiones, ſemper, & quandocunq; *à lege prolatæ 30. vel 40. annorum ſpatium important, ibid. num. 14. Secùs quandò ab homine, quia tùnc operantur perpetuo, ibid. nu. 15. Et de ratione diſcrim[illegible] ibid. n. 1[illegible].*

Dictio, videtur, *eſt ambigua, & dubitatiua, conſ. 32. n. 13. fol. 158. Sed eſt deciſiua, ſi proferatur à ius dicente [illegible]d. n. 14. fol. 159.*

Dictio, quaſi, *ſignificat impropriè, ibid. n. 18.*

Dictio, præciſè, *habet vim clauſulæ derogatoriæ, conſ. [illegible]3. n. 53. fol. 166.*

Dictio, omninò, *habet naturam præciſam, ibidem, num. 54.*

Dictio, omnes,) *quid importent, & cuius*
Dictio, quæcunq;) *naturæ ſint, conſ. 35. nu.*
Dictio. qualitercunq;) 16. 17. 1[illegible]. & 19. *f. 1[illegible]5.*

Dilatio debitori conceſſa pro ſolutione debiti eſt in pr[illegible]o, conſ. 44. n. 47. fol. 210.

Directa iura, directaq; actiones tranſeunt in Procuratorem in rem propriam conſtitutum, conſ. 37. n. 7. fol. 181. Et vid. verb. Iura directa.

Diſcuſſionis principalis debitoris exceptio, dicitur peremptoria, conſ. 3. n. 36. fol. 24.

Diſcuſſionis exceptio ceſſat in pluribus caſibus, conſ. 13. nu. 42. fol. 68. Et ſignanter in caſibus, ibid. relatis à n. 43. [illegible] ad 59. fol. 69.

Diſcuſſionis exceptio dicitur eſſe de Apicibus iuris, ibid. n. 47. fol. 68.

INDEX.

Diſcuſſionis exceptio quandoq; poteſt opponi etiam principali debitore notoriè decocto, ibid.n.52. Et quandoq; reijcitur etiam eo notoriè ſoluendo exiſtente, ibid.n.53.

Diſpoſitio in filium, cui ſolam legitimam parens reliquit, non poteſt dici odioſa, conſ.1.n.41.fol.6.

Diſpoſitio teſtatoris habet pro obiecto, & cauſa finali ſanguinis coniunctionem, ſi ſub ea qualitate fuerit diſpoſitum, conſ.6.n.5.fol.31. Et ideò corruit, ſi à teſtatore fuit erratum circà ſanguinis coniunctionem illius perſonæ, in quam diſpoſuit, ibid.n.6.

Diſpoſitio collata in certum caſum ratione alicuius effectus, verificatur, etiam ſi alius caſus eueniet, per quem idem ſequatur effectus, conſ.18. nu.10. fol.92.

Diſpoſitio loquens de Monachis, & Abbatibus habet locum in Monialibus, & Abbatiſſis, conſ.19. n.9.fol.98.

Diſpoſitio qualibet, habens clauſulam derogatoriam, non irritatur per ſecundam diſpoſitionem, niſi derogetur priori clauſulæ derogatoriæ, conſ.33.n.5. fol.161.

Diſpoſitio in proximiores, facta dicitur laudabilis, & ordinata, conſ.34.n.33.fol.170.

Diſpoſitio enunciatiua ſufficit fauore libertatis, conſ. 47.n.31.fol.237.

Diſtributiones quotidianæ debentur Canonicis abſentibus ex cauſa peſtis, conſ.5.n.13.fol.29.

Diuiſio ſocialis ſubſtantiæ, quo pacto fieri debeat cum pupillo, hærede vnius ex ſocijs, conſ.48.n.29. fol.242.

Doli exceptio, quandò poſſit contrà tertium opponi, vid.verb. Actio de dolo.

Doli exceptio non implicitè, ſed indiuidualiter opponi debet, conſ.45.n.26.fol.222.

Dolus, licèt non præſumatur, tamen præſumitur, vbi adeſt enormiſſima læſio, conſ.7.n.21.fol.35.

Domanium à particularibus ciuibus petitum, ſolet quandoq; ad commodum Vniuerſitatis denegari, & quarè, conſ.35.n.31.fol.176.

Domicilium quomodò, quandò, & quanto tempore acquiratur, vid.verb. Ciuilitas.

Dominium rei illi acquiritur, cuius contemplatione datur, conſ.12.n.11.fol.59.

Dominium rerum venditarum non tranſit in emptorem, pretio non ſoluto, quòd ſi pro parte pretium non ſoluatur, nec minus pro ea parte dominium transfertur, conſ.41.n.1.& 2.fol.197.

Dominium rei venditæ in emptorem tranſit, ſi pretij fides habeatur, ibid.n.3.

Dominium rei venditæ, ſi pendente ſolutione reſeruetur, in emptorem non tranſit, ibid.num.9. fol. 198.

Dominij reſeruationis effectus, pendente ſolutione pretij referuntur, ibid.n.10.

Dominij reſeruatio reſoluitur in hypothecam potiorem, ibid.n.11.

Dominij reſeruationem eſſe de natura contractus, pendente ſolutione, eſt falſum, ibid.n.13.

Dominij, ſeù ſpecialis hypothecæ reſeruatio, pendente pretij ſolutione, eſt facienda in ipſo venditionis actu, non ex interuallo, ibidem, num.14.d. fol.198.

Dominium rerum venditarum, habita fide de pretio, non transfertur in emptorem habentem animum fraudandi venditorem, eod.conſ.41. num.29.fol. 200.

Donatione ob vitium ingratitudinis reuocata non recuperantur bona à donante in tertios diſtracta, conſ.3.n.16.fol.21.

Donatio ob cauſam, & correſpectiua non reuocatur vitio ingratitudinis, conſ.7.n.18.fol.34.

Donatio correſpectiua tranſit in contractum oneroſum, ibid.n.16. Imò tranſit in contractum permutationis, ibid.n.17.

Donatio, quandò ex læſione reſcindatur, vid. verb. Læſio.

Donata ſponſæ à conſanguineis ſponſi quæruntur ſponſo, conſ.12.n.12.fol.59.

Donatio in dubio non præſumitur, conſ.14.num.12. fol.72.

Donatarius an impediat hæredi vniuerſali immiſſionem reſpectu bonorum donatorum, conſ.21.nu. 25.fol.112.

Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, reſeruata certa quantitate ad teſtandum, non irritatur, diſſipata quantitate illa, conſ.22.n. 16.fol.115.

Donatio facta in beneficium hæredis ſcripti, caſu, quo teſtamentum reuocetur, non tenet, conſ.33. n.14. fol.162.

Donatio, facta ab eo, qui erat publicis negotiationibus implicatus præſumitur facta animo fraudandi creditores contrahendos, conſ.41.n.30.fol.200.

Dos promiſſa pro matrimonio intrà certum tempus, contrahendo non debetur tranſacto tempore, etiam ſi partes velint moram purgare, conſ. 16. nu.21. fol.83.

Dos non debetur pro matrimonio ſacramentaliter ſumpto, quia eſſet ſimonia; ſed debetur pro oneribus matrimonij, conſ.17.n.18.fol.89.

Dotium reſtitutio ex nouo vſu facienda eſt conſanguineis mulieris, defuncto filio ſinè filijs, & ab inteſtato, conſ.31.nu.16. Excluſo dotante, & ità deciſum iunctis Aulis, ibid.n.17.fol.155.

Dotis cauſa dicitur pia, conſ.34. num. 40. fol.171. Etiam quòd dos relinquatur puellis conſanguineis, ibid.n.41.

Dotis non ſolutæ intereſſe à quo die viro debeatur, vid.verb. Intereſſe dotis.

Dotis retentio, an viro concedatur pro expenſis in res dotales factis, vid.verb. Retentio.

Dubia voluntas teſtatoris declaratur ab effectu, & fine ab ipſo conſiderato, conſ.18.n.33.fol.94.

Duo ſpecialia non poſſunt concurrere in eodem ſubiecto, conſ.44.n.71.f.213.

E

ECcleſia, ſita in aliqua Ciuitate, non dicitur eſſe de territorio Ciuitatis, conſ.50.n.20.fol.248.

Eccleſiam inſtituere, & filios exhæredare, eſt contrà conſilium D.Auguſtini, conſ.1.n.4.fol.3. Verùm ſen-

Digitized by Google

I N D E X.

ſententia Auguſt. *non procedit, ſi filius in legitima inſtituatur, ibid.n.*5.

*Eccleſiæ fauor eſt maior, quàm ſit fauor filiorum, excepta legitima, ibid.n.*6.

*Eccleſia res ſuas vendere intelligitur ſub pacto adiectionis in diem, quod durat per 20.dies, conſ.44.nu.4. fol.*207. *Etiam ſi tradita fuerit poſſeſſio rei venditæ, ibid.n.*5.

*Eccleſia habet priuilegium adiectionis in diem, non ſolùm cùm venduntur bona propria illius, ſed etiam bona illi hypothecata, ibid.n.*10.

*Eccleſia quoàd tempora adiectionum eſt fiſco magis priuilegiata, eod.conſ.44.n.42.fol.*210.

*Æconomus vocatur defenſor Eccleſiæ, conſ.4.nu.13. fol.26. Et tutor, & curator illius, ibid.num.14. fol.*27.

*Educatio pupillorum fieri debet ſecundùm quod eſt expediens, non ſecundùm quod ordinauit teſtator, conſ.5.n.22.fol.*30.

Effectus iuris conſummatus non retractatur ex ſuperuenienti cauſa, conſ.12.n.11.fol.115.

Emens rem ſub pacto ſoluendi pretium creditori habenti rem illam hypothecatam, ſecuta ſolutione, ſtatim illius gradum acquirit abſq; ceſſione, conſ.9.n.6.fol.41.

Emens nomen debitoris acquirit actiones venditoris, tàm pro ſorte, quàm pro redditibus, ibid.n.9.

Emens rem ſub pacto adiectionis in diem non poteſt re priuari ob meliorem oblationem, ſinè denunciatione, quia pro eodem pretio nouiter oblato debet præferri, ſi vult, conſ.44.n.3.fol.206.

*Emi plus iuſto pretio licitè poteſt propter affectionem, & conſpicuitatem rei, conſ. 46. num. 27. fol.*233.

Emptor enormiſſimè læſus poteſt reſcindere contractum, non obſtante ratificatione illius per ſolutionem factam de pretio poſt motum iudicium nullitatis, conſ.7.n.34.fol.36.

*Enunciatiua diſpoſitio ſufficit fauore libertatis, vid. verb.*Diſpoſitio enunciatiua.

*Epiſcopus eſt ſuſpectus in cauſa ſuæ Eccleſiæ, etiam ſi cauſa ad menſam non pertineat, conſ.4.num.9. fol.*26.

Error, & ignorantia in cauſa propria non præſumitur, conſ.6.n.15.fol.32.

*Æſtimatores plures, ſi inter ſe diſcordent, quomodò ſint ad concordiam reducendi, vid. verb.*Appretiatores.

Euentus futurus, licèt dubius, & incertus poteſt certo pretio æſtimari, conſ.13.n.17.fol.64.

Exactiones poſſunt fieri ab exigente magis ad conſeruandum, quàm ad ratificandum contractum, conſ.7.n.35.fol.36.

*Exactio ſi negligatur à debitore valente ſoluere, dolum in creditorem arguit, conſ.36.nu.16.& 17. fol.*179.

Exactio ab vno facta conſeruat ius contrà alium correum, conſ.8.n.18.fol.39.

*Exceptio diſcuſſionis principalis debitoris, an ſit peremptoria, in quibus caſibus ceſſet, & quid exiſtente debitore principali notoriè ſoluendo, vel notoriè decocto, vid.verb.*Diſcuſſionis exceptio.

*Exceptio cedendarum, quandò obſtet, vel non, vid. verb.*Cedendarum exceptio.

Exceptio cedendarum competit ex æquitate, conſ.14. n.34.fol.75.

*Exceptio firmat regulam in contrarium, conſ.26.n. 12.fol.*135.

Exceptio, quæ obſtat cedenti, an obſtet ceſſionario, & quid de exceptione compenſationis, vid. verb. Compenſatio.

Exceptio elidens actoris intentionem, non eſt opus, quòd indiuidualiter opponatur, ſed ſufficit narrare factum, ex quo ipſa exceptio reſultat, conſ.45.nu. 25.fol.222. Sed limita in exceptione doli, ibidem, num.26.

Ex diuerſis non fit illatio, conſ.1.num.34.fol.6.& conſ.13.ſub n.38.fol.67.

Executor teſtamentarius eſt ad inſtar Procuratoris, conſ.2.n.30.fol.13.

Executiua actio quanto tempore expiret, conſ.8. nu. 16.fol.38.

Executio in bonis debitoris, quandò facta à lege intelligatur, conſ.16.n.10.fol.83.

Exemplis non eſt iudicandum, quandò rationes ſunt in contrarium, conſ.20.n.19.fol.107.

*Exhæredatio per iram facta tenet, ſi adſit iuſta cauſa, conſ.1.n.30.fol.*5.

Exhæredatio, facta de filio non expreſſo nomine illius, tenet, quandò pater vnicum habebat filium, conſ.24.n.49 fol.128.

Expenſæ neceſſariæ dotem minuunt, & pro eis mulier tenetur, conſ.38.n.1.fol.184. Quæq; ſint iſtæ expenſæ neceſſariæ, ibid.n.3.4.& 5.

Expenſæ neceſſariæ, quæ in res dotales fiunt gratia percipiendorum fructuum, non repetuntur, ibid. n.6. Item nec modicæ, licèt ad rei conſeruationem, ibid.n.7.

Expenſæ erogatæ in conſtructione tabernæ, vel molendini, in fundo dotali, vtiles, an neceſſariæ ſint, diſputatur, ibid.n.8.& 9.d.fol.184.

Expenſæ, & meliorationes neceſſariæ in res dotales factæ, quo tempore attento, debeant liquidari, eod. conſ.48.n.14.& 15.fol.185.

Expenſæ vtiles in res dotales factæ, quandò repetantur, ibid.num.16.fol.186. Quæ dicantur expenſæ vtiles, ibid.nu.17. Quid ſi ſint immoderatæ, ibid. n.18.& 19. Quo tempore attento debeant liquidari, ibid.n.20.& 21.

Expenſæ erogatæ in reparatione inſulæ, vel domus dotalis, repetuntur, licèt poſteà inſula, vel domus comburatur, ibid.eod.n.21.

Expenſæ voluptariæ quæ ſint, ibid.n.23. Et an repetantur, ſi fiant in fundo dotali, ibid.n.24. Et quid quandò ſeparationem patiuntur, vel non, ibidem, num.25.

Expenſas repetere poteſt ille tantùm, cui debetur euictio, ibid.n.29.fol.187.

Expenſæ factæ pro recuperatione nominum debitorum dotalium, non repetuntur, eod.conſ.38.à nu. 31. vſq; ad 35. cit.fol.189. Et quid ſi dos fuiſſet æſtimata, ibid.n.37.fol.188.

Expenſæ magnæ, vel modicæ in res dotales factæ, quæ dicantur, ibid.n.35.& 36.

Expenſæ

Digitized by Google

INDEX.

Expenſæ funerum, vid. verb. Funerum expenſæ, & verb. Maritus.

Expenſæ vltimæ infirmitatis, vid. verb. Maritus, & verb. Mulier.

Expenſæ infirmitatis ſocij, in ſocietatem imputantur, conſ. 39. n. 24. fol. 191.

Expēſæ, quas maritus in diuturna vxoris ægritudine erogauit, an repetantur, eod. conſ. 39. n. 37. & 38. fol. 192.

Expenſæ vltimæ infirmitatis comprehenduntur ſub expenſis funerum, conſ. 39. num. 22. fol. 191. Sed quomodò hoc ſit intelligendum, ibid. n. 31. & 32.

Expenſæ funerum, & vltimæ infirmitatis habent priuilegium prælationis omnibus creditoribus anterioribus, etiam fiſco, & doti, vid. verb. Funerum expenſæ.

Expilatæ hæreditatis crimen non contrahitur à cohærede accipiendo bona hæreditaria, non adhùc adita ab alio cohærede hæreditate, conſ. 8. nu. 11. fol. 38.

Expirato primo ſubſtitutionis gradu, ſequentes ſubſtitutiones euaneſcunt, conſ. 32. n. 2. fol. 157.

Expreſſum facit ceſſare tacitum, maximè in fideicommiſſis, conſ. 3. n. 6. fol. 21.

Expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, eſt fruſtatoria, conſ. 31. n. 13. fol. 155.

Extenſio de perſona ad perſonam non habet locum in vltimis voluntatibus, conſ. 12. nu. 2. fol. 58. Limita, quandò perſona, ad quam ſit extenſio, fuit contemplata, ibid. n. 14. fol. 59.

Extenſio de caſu ad caſum fieri poteſt in legatis, & fideicommiſſis, ſi per alium caſum ſequatur idem effectus conſideratus à teſtatore, conſ. 18. nu. 13. fol. 92.

Extenſio in fideicommiſſis non permittitur, quandò non concurrit eadem ratio, etiam ſi adeſſet fauor piæ cauſæ, conſ. 32. n. 20. fol. 159.

Exteri poſſunt ſe ſubmittere noſtris Conſuetudinibus ex pacto, conſ. 31. n. 7. fol. 154.

F

Fabri murarii, vel lignarij præferuntur pro expenſis, & laboribus omnibus creditoribus ſuper domo refecta, conſ. 42. nu. 15. fol. 202. Etiam creditori ex cauſa cenſus ſolarij, ibid. n. 16. fol. 203.

Facta non præſumuntur, niſi probentur, conſ. 13. ſub n. 4. fol. 63.

Factis voluntas declaratur, conſ. 7. n. 9. fol. 34.

Factum alienum promittens, quandò validè obligetur, vel non, latiſſimè, conſ. 25. fol. 129.

Factum iuris eſt facto hominis efficacius, conſ. 45. nu. 49. fol. 226.

Falcidia legata ipſo iure reſecat, volente hærede, conſ. 45. n. 19. fol. 222.

Falſa cauſa vitiat diſpoſitionem, conſ. 1. n. 38. fol. 6. Sed intellige, ſi falſitas ſit circà cauſam finalem, ibid. num. 42. Secùs ſi eſſet circà cauſam impulſiuam, ibid. n. 44.

Falſi crimen, an commiſſum dicatur, eò, quòd plures teſtes deponant inter ſe de directo contrarium, vid. verb. Teſtes plures.

Famæ probatio valet poſt lapſum 40. annorum, conſ. 29. n. 5. fol. 145.

Familia non conſeruatur per filias, nequè per neptes ex filio, vid. verb. Agnatio.

Fauor filiorum quoad legitimam eſt maior, quàm fauor Eccleſiæ, conſ. 1. n. 6. fol. 3.

Fauor piæ cauſæ comparatur fauori liberorum, imò eſt maior dempta legitima, conſ. 33. num. 34. fol. 164.

Fauorabilior eſt cauſa agentis ad damnum vitandum, quàm eius, qui pro lucro certat, conſ. 43. n. 6. fol. 204.

Fauori proprio quilibet poteſt renunciare, conſ. 16. n. 42. fol. 84.

Fœminæ non veniunt appellatione familiæ, ſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo, conſ. 19. nu. 36. fol. 102. Vel quandò teſtator voluit agnationem conſeruari, ibid. n. 37.

Fœmina an excludat ſubſtitutum maſculum, quandò teſtator proprios filios excluſit, vid. verb. Filia.

Fœminæ, licèt veniant appellatione filiorum, & deſcendentium, conſ. 22. nu. 1. fol. 114. Tamen hoc non procedit, vbi viget ſtatutum excluſiuum fœminarum propter maſculos, ibid. n. 3. Sed maſculis deficientibus veniunt fœminæ, non obſtante ſupradicto ſtatuto, ibid. nu. 4. Iſte tamen maſculorum defectus attenditur de tempore, quo fuit delata ſucceſſio, ad hoc, vt fœminæ admitti poſſint, ibid. n. 5. 6. 7. & 8.

Fœminæ non veniunt appellatione familiæ, & ſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo, ibid. n. 3.

Fœmina ſemel per maſculum excluſa ſemper remanet excluſa, etiam ſi maſculus poſteà deficiat, ibid. nu. 9. Iſtaq; opinio argumentis corroboratur, ibid. nu. 10. fol. 115. Et quid quoad ſuccedendum in emphyteuſi, vel in feudo, ibid. n. 25. fol. 116.

Fœmina ad maioratum admiſſa ob defectum maſculi, non remouetur, ſi poſteà maſculus ſuperueniat, ibid. n. 14. fol. 116.

Fœminæ ex conſuetudine ſuccedunt in feudis Paduanis, conſ. 10. num. 41. fol. 49. Item in patria Haſtenſi, ibid. n. 42.

Feſtinantia in negotijs gerendis eſt punibilis, cōſ. 14. n. 9. fol. 72.

Feudatarius Regni propter ſolum feudum non dicitur, quòd ſit ciuis Neapolitanus, conſ. 2. num. 68. fol. 17.

Feudum conceſſum pro ſe, & filijs maſculis ex corpore, ex matrimonio, & ex linea maſculina naſcituris, dicitur ex pacto, & prouidentia, conſ. 10. n. 1. Sed Author tenet contrarium, quandò conceſſio fit non expreſſis nominibus filiorum, ibid. n. 4. & n. 12. & 15. fol. 46.

Feudi propria natura eſt, vt ſit ex pacto, ibid. nu. 3. fol. 45. Tale in dubio præſumitur, ſi non conſtat de inueſtitura, ibid. nu. 2. Sed Author defendit contrarium, latiſſimè à n. 5. vſq; ad n. 22.

Feudales cauſæ regulantur ſecundùm ius commune Romanum, niſi ius feudorum ſpecialiter reſiſtat, ibid. n. 6. d. fol. 45.

Feudalis materia ſtricti iuris eſt, & in feudis ſtrictè proceditur, eod. conſ. 10. n. 10.

I N D E X.

Feuda eſſe hæreditaria intereſt concedenti, recipienti, & publicæ vtilitati, eod. conſ. 10. à nu. 16. vſq; ad 22. d. fol. 46.

Feudum, quandò eſt hæreditarium, faciliùs ad dominum deuoluitur ob delictum feudatarij, quàm ſi eſſet ex pacto, ibid. n. 17. fol. 47.

Feudum hæreditarium poteſt per feudatarium refutari domino, inuito ſucceſſore, ſecùs autem feudum ex pacto, ibid. n. 18.

Feudum ex pacto eſt extrà omne commercium, ibid. num. 19.

Feudum hæreditarium poteſt cum aſſenſu domini alienari, ibid. nu. 20. Secùs feudum ex pacto, ibid. num. 21.

Feuda ex pacto ſtrictiùs regulantur, quàm fideicommiſſa, ibid.

Feudum eſt hæreditarium, ſi detur Titio ſtipulanti pro ſe, & filijs; ſed ſi detur Titio, & filijs, tùnc eſt ex pacto, ibid. n. 23.

Feudum conceſſum præſumitur ſub ea natura, ſub qua militat Regnum Principis concedentis, ibid. num. 26.

Feuda in Regno ſunt hæreditaria, ibid. n. 27.

Feudum eſſe ex pacto nunquam admitti debet, niſi expreſsè conſtet ex inueſtituris, eod. conſ. 10. n. 28. fol. 48.

Feudum ex pacto debetur filio ex propria perſona, ibid. n. 30.

Feudum ex pacto in primo acquirente habet vim feudi hæreditarij, ibid. n. 33.

Feudalis natura mutatur per duos actus diuerſos ab inueſtitura, iuncto lapſu quadraginta annorum, eod. conſ. 10. n. 36. fol. 49.

Feudum ex pacto non poteſt pro ære alieno diſtrahi, ibid. n. 37.

Feuda nihil habent ità perpetuum, quòd non poſſit ex Conſuetudine mutari, ibid. n. 38.

Feudi natura, & qualitas, agnatorum Conſuetudine mutatur, ibid. n. 39.

Feuda in Gallia ſunt ad inſtar allodialium ex Conſuetudine, ibid. n. 40.

Feudi natura neq; per Reges, neq; per partes poteſt in agnatorum præiudicium alterari, ibid. num. 45. Sed contrarium, n. 47. fol. 50.

Feudi noua conceſſio dicitur, quandò illi noua qualitas à domino tribuitur, eod. conſ. 10. n. 52. f. 50.

Feudum dicitur nouum ex noua forma, & ex nouis conuentionibus, habitis inter dominum, & vaſſallum, ibid. n. 53.

Feudalis quæſtionis deciſio ad dominum pertinet, conſ. 11. n. 1. fol. 53.

Fictiones iuris in fideicommiſſis non habent locum, conſ. 22. n. 34. fol. 117.

Fictio non habet locum, vbi verba loquuntur in caſu vero, ibid. n. 44. fol. 118.

Fictiones circà tempus non habent locum in diſpoſitionibus hominum, conſ. 30. n. 17. fol. 151.

Fideicommiſſarius agens contrà hæredem grauatum, vel contrà fideicommiſſi adminiſtratorem, non habet actionem hypothecariam, conſ. 3. nu. 18. fol. 22. Et quid in fideicommiſſario quantitatis, ibid. num. 20.

Fideicommiſſarius, vel legatarius quantitatis ſub conditione relictæ; adueniente conditione non agit contrà tertios poſſeſſores bonorum hæreditariorum pro conſecutione quantitatis, eod. conſ. 3. num. 21. fol. 22.

Fideicommiſſarius dicitur creditor ex cauſa lucratiua, ibid. n. 32. fol. 24.

Fideicommiſſarius debet capere fideicommiſſum à manu hæredis grauati, & proindè eo de poſſeſſione reiecto eſt immittendus hæres grauatus, etiam ſi ageretur de fideicommiſſo, ordinato in contractu cum clauſula Conſtituti, ad beneficium vocatorum, conſ. 11. nu. 5. & 8. fol. 53. Nec poteſt fideicommiſſarius de fideicommiſſo agere; niſi reſtituta priùs poſſeſſione, ibid. n. 9.

Fideicommiſſario volente poſſeſſionem fideicommiſſi, quomodò ſit conſultum, ſi hæreditas ſit vacans, & non habeatur copia hæredis grauati, quidnè ſi hæres malitiosè differat adire, ibid. n. 7.

Fideicommiſſarius, etiam ſi vnam tantùm fideicommiſſi rem poſſideat, debet antè omnia illam hæredi grauato reſtituere, & poſteà de integra hæreditate agere, eod. conſ. 11. n. 12. fol. 54.

Fideicommiſſarius iniuſtè poſſidet bona fideicõmiſſo ſubiecta, ſi illa à manu hæredis grauati nõ habuit, quamuis authorante Iudice, ibid. n. 11.

Fideicommiſſarius non poteſt impedire immiſſionem hæredi grauato, vel reſtitutionem poſſeſſionis bonorum fideicommiſſo ſubiectorum, quamuis offerat ſoluere detractiones competentes hæredi grauato, eod. conſ. 11. num. 19. & 20. fol. 55. Etiam ſi offerat cautionem de ſoluẽdis detractionibus, ibid. num. 21.

Fideicommiſſarius, quandò poſſit impedire immiſſionem hæredi grauato, cõſ. 21. n. 19. & 20. fol. 111. Et quid ſi fideicommiſſum eſſet ordinatum in contractu, cum clauſula Conſtituti, vid. verb. Immiſſio.

Fideicommiſſarius in futurũ vocatus dicitur habere ſpem ſubſiſtentem, quæ æquipollet iuri de præſenti, conſ. 24. n. 57. fol. 129.

Fideicommiſſum petens antè omnia tenetur oſtẽdere eſſe de vocatis, & de comprehenſis in fideicommiſſo, conſ. 3. nu. 1. fol. 20. Et etiam tenetur oſtendere bona fuiſſe fideicommittentis, ibid. n. 2.

Fideicommiſſum in beneficium vnius ordinatum in defectum alterius expirat, ſi habuit effectum in primo vocato, ibid. n. 3.

Fideicommiſſum in dubio non adeſſe dicendum eſt, ibid. n. 12. fol. 21. & conſ. 32. n. 22. fol. 159.

Fideicommiſſum ordinatum in contractu ſuper omnibus bonis præſentibus, & futuris adhùc dicitur particulare, conſ. 22. n. 49. fol. 118.

Fideicommiſſo renunciari poteſt, & ſuper eo tranſigi, conſ. 24. num. 34. fol. 126 Sed requiritur in renunciante, vel tranſigente ſpecialis, & indiuidua fideicommiſſi ſcientia, ibid. nu. 36. Et quod renunciatio, vel tranſactio viſis, inſpectiſq; verbis teſtamenti, ibid. nu. 37. Etiam ſi fideicommiſſi non eſſet conuentionale, & ordinatum in contractu, ibid. nu. 38. Sed Author defendit ſufficere ſcientiam generalem fideicommiſſi, excluſiuam ignorantiæ,

rantiæ,ibid.à nu.43.vſq; ad 52.fol.127. Et quid quandò in familia vnicum adeſt fideicommiſſum, ibid.n.39.& 48.

Fideicommiſſi ignorantia allegari nequit ab eo, qui renunciauit diſpoſitioni l.de his, ff.de tranſact. *ibid.n.47.d.fol.127.*

Fideicommiſſa tanquam odioſa ſunt rigoroſè intelligenda,conſ.32.n.21.fol.159.

Fideiuſſoris loco habetur correus in ſolidum obligatus, penes quem nulla vtilitas peruenit, conſ.13. n.22.fol.65. Et ideò opponit exceptionem diſcuſſionis aliorum correorum, ad quos vtilitas contractus peruenit,ibid.nu.23.Et quandò ſecùs,nu.24. fol.66. Author *verò indiſtinctè tenet non habere locum exceptionem diſcuſſionis,quandò correi ſunt in ſolidum obligati,ibid.à n.26.vſq; ad 35.Et reſpondet contrarijs, interpretando* tex. in l. vndè quæritur,ff.commodat. *ibid.à num.32. vſquè ad 40.*

Fideiuſſor non poteſt moleſtari à creditore,qui ſua culpa non exegit à principali debitore, qui poſteà fuit effectus non ſoluendo, conſ. 29. num.44. fol. 149.

Fideiuſſor non poteſt conueniri priùs, quàm reus principalis debeat,conſ.36.n.4.fol.178.

Fideiuſſoris obligatio regulatur ab obligatione principalis,ibid.n.5.

Fideiubens pro eo, qui aliquod opus intrà certum tempus ſe facturum promiſit,non poteſt antè diem conueniri,ibid.n.6.

Fideiuſſor liberatur, quandò creditor antè diem principalem conuenit, & quarè, eod.conſ.36.nu. 7. fol. 178. Item liberatur ex nouatione contractus, ibid.num.8. Item ex alteratione contractus, ibid.num.9.Item ſi principali debitori pacta conuenta non ſeruentur,ibid.num.10.Item ſi principalis debitor creditoris culpa ſit effectus inhabilis ad adimplendum,ibid.nu.14.Item ſi creditor fuit negligens in exigendo à principali debitore, qui poſteà decoxit, ibid.n.15.fol.179. Item ſi principali obligato fuiſſet illatum impedimentum,cuius occaſione non adimpleuit,ibid.n.19. Item ſi idem principalis fuiſſet à Iudice,vel à creditore perterritus,ibid.n.21.& 22.d.fol.129.

Fideiuſſores primi non liberantur datione ſecundorum fideiuſſorum, eod.conſ.36.nu.24. Sed an, & quandò hoc procedat,ibid.n.25.

Fideiuſſoris obligatio continet tacitam conditionem, ſi res in eodem ſtatu permaneat,ibid.n.26.

Fideiuſſiones iudiciales quomodò ſint incuſandæ,eod. conſ.36.n.20.d.fol.179.

*Fides de pretio quandò, & quomodò habita dicatur, vid.verb.*Pretij rei venditæ fides.

Fiduciarius hæres eſt ad inſtar Procuratoris, conſ.2. n.30.fol.13.

Fiduciarius hæres quandò quis dicatur, ibid. nu. 33. & 34.

Filia fæmina, an facit deficere conditionem, ſi ſinè filijs,*quandò teſtator ſubſtituit filio ſuo taliter decedenti aliquem proximiorem maſculum, excluſis proprijs filiabus, quibus ſolam dotem reliquit, latiſſimè,conſ.19.fol.97.*

Filia eſt magis dilecta,quàm neptis ex filio,conſ.19. n.23.fol.100.

Filia vbi excluditur, fortiùs cenſeri debet excluſa neptis ex filio,ibid.n.24.

Filia ſi excludatur per ſubſtitutum maſculum,debet conſequi paragium ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis,ibid.n.50.fol.103.

Filiatio ex ſimplici patris aſſertione non probatur, conſ.6.n.8.fol.31. Et antè omnia probanda eſt ab eo, qui tanquam filius teſtatam, vel inteſtatam ſucceſſionem petit,ibid.n.7.

Filij non dicuntur ex pacto vocati ad officium conceſſum pro ſe, & filijs,conſ.10.n.13.fol.46.

Filij in antefato ſuccedunt, vti hæredes patris, niſi fuerit expreſſè conuentum, quod ſuccedant ex proprijs perſonis,ibid.n.29.fol.48.

Filij non poſſunt ſubingredi gradum matris, quæ renunciauit,conſ.24.n.1.fol.123.

Filij in bonis donatis patri contemplatione matrimonij ab eorum auo,ſuccedunt,vti patris hæredes, conſ.27.n.1.fol.138. Sed diſtinguntur plures caſus,in quibus ſuccedunt ex proprijs perſonis,ibid. nu.5.6.& 7. Aliæq; ponderationes circà eundem articulum referuntur,ibid.n.8.9.& 10.fol.39.

Filij in conditione poſiti non cenſentur vocati, conſ. 28.n.1.fol.140. Amplia, etiam ſi eſſent poſiti in conditione in diſpoſitione facta per contractum, ibid.n.2.Plures tamen adducuntur coniecturæ,& ponderationes, ex quibus cenſentur vocati, quæ pleniſſimè cumulantur, ibid.à nu.4.vſquè ad 17. fol.142.

Filij in conditione poſiti, licèt ſint vocati ad portionem patris, non tamen cenſentur vocati ad portionem patrui,eod.conſ.28.n.21.fol.142. Limita concurrentibus coniecturis,quæquè ſint iſtæ coniecturæ,ibid.n.22.& 23.fol.143.

Filijs in bonis parentum nihil præter legitimam debetur,conſ.1.n.1.fol.2.

Filij, tàm præſentis,quàm ſequentis matrimonij cõprehenduntur ſub conceſſione facta à tertia perſona in beneficium filiorum alicuius, conſ.18.n.43. fol.95.

Filij ſecundarum nuptiarum ſunt odioſi contrahentibus primas nuptias, nec præſumuntur contemplati,ibid.n.36.37.& 38.fol.94.& n.47.fol.95.

Filiorum fauor quoàd legitimam eſt maior,quàm ſit fauor Eccleſiæ,conſ.1.n.6.fol.3.

Filiorum mentio,vbi fit,intelligitur de filijs præſentis matrimonij,nõ alterius,præſenti diſſoluto,conſ. 18.n.39.fol.94.Intellige,quandò filiorum mentio fit ab ipſis coniugibus, vel ab ipſorum altero reſpectu alterius coniugis,ibid.num.40. Et ponitur exemplum,ibid.n.41.Item intellige,vt procedat, quandò concurrit diſparitas affectionis,ibid.n.42. Secùs quandò non adeſt diſparitas, ibid.nu.43.& 45. Et quid quandò filiorum mentio fit à parente vnius ex coniugibus, reſpectu alterius coniugis, ibid.n.48.fol. 94.

Filiorum appellatione veniunt feminæ,conſ.19.nu. 10.f.98. Sed limita in tribus caſibus relatis,ibid. à nu.31.vſq; ad 35.fol.101. Reliqua vid.verb. Fœminæ.

Filios legitimos habere de iure natura eſt, conſ. 20. ſub n. 18. ſol. 107.

Filius, cui ſolam legitimam pater reliquit, non poteſt dici, quòd fuerit patri odioſus, conſ. 1. num. 41. ſol. 6.

Filius pars viſcerum, & portio corporis patris eſt, conſ. 18. n. 49. ſol. 96.

Filius naturalis legitimatus, an excludat agnatos à medietate bonorum antiquorum, vid. verb. Naturalis filius.

Filius maſculus naturalis legitimatus per reſcriptũ Principis excludit à ſucceſſione patris ſororem legitimam, & naturalem, ſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo, conſ. 20. nu. 6. ſol. 104. Refertur opinio contraria, ibid. n. 9. ſol. 105. Author *amplexatur primam opinionem, ibid. nu. 10. Limita, niſi filius eſſet legitimatus quoàd quædam, non pleno iure, ibid. n. 22. ſol. 108.*

Filius pro ſua legitima non poteſt impedire immiſſionem in beneficium hæredis vniuerſalis, & quomodò filio ſit conſultum, conſ. 21. n. 17. ſol. 111.

Filiusſamilias cum patre obligatus, effectus ſui iuris non tenetur, niſi in quantum facere poteſt, deducto nè egeat, attento patrimonio, tempore, quo ſui iuris effectus ſuit, licèt multa bona poſita ſuperueniant, conſ. 22. n. 24. ſol. 116.

Filius ortus ex matrimonio contracto iuxtà nouum vſum, ſi patrem habeat, poteſt illo præterito extraneum in dotibus maternis inſtituere, conſ. 26. n. 36. ſol. 136.

Filius in præiudicium paterni vſusfructus non poteſt delatam ſibi hæreditatem repudiare, conſ. 26. n. 3. ſol. 133.

Filius eſt ipſo iure parentum hæres, ſi tamen hæreditatem petat, conſ. 45. n. 21. ſol. 222.

Filius proprium eſſe à patre recipit, & dicitur vnica vox, caro, & perſona cum patre, & portio corporis illius, conſ. 47. n. 19. & 20. ſol. 237.

Filius non matris, ſed patris agnationem, & familiam conſequitur, ibid. n. 21. Item patris muneribus, honoribus, dignitatibus, & priuilegijs potitur, ibid. n. 22. Et quid de filio naturali tantùm remiſſiuè, ibid. n. 23.

Filius quoàd ſtatum ſequitur conditionem matris, ibid. n. 24.

Filius eſt liber, ſi naſcatur ex matre libera, ſeruus, ſi ex ſerua, ibid. n. 25.

Fiſcus habet priuilegium adiectionis in diem, & ſic vendita eius re admittitur melior oblatio intrà tempora adiectionum ſuperueniens, cõſ. 44. n. 11. fol. 207. Amplia, vt hoc procedat etiam in venditione rerum fiſco obligatarum, ibid. nu. 12. Item etiam in conductione operariorum, vt noua oblatio minori mercede contenta debeat intrà tempora adiectionum admitti, ibid. n. 13. Demùm etiam in locatione temporali bonorum fiſcalium, ibid. n. 14. Sed refertur quædam allegatio Dom. Preſid. Vrſini, *dicentis adiectionum tempora fauore fiſci, vel non verà, vel aliter intelligenda, ibid. num. 15. Et pro ſua opinione adducuntur nonnulla iura; aliæq; ponderationes, ibid. num. 16. & 17. Sed* Author Dom. Vrſini *ſententiam impugnat, & ſingulis illius fundamentis ſatisfacit, ibid. à n. 18. vſquè ad 27. cit. ſol. 208.*

Fiſci fauore, quandò ſit admittenda, vel non melior oblatio, vid. verb. Oblatio melior.

Fiſci bona, vt legitimè vendantur, debent banniri, & præconizari, eod. conſ. 44. n. 22. d. fol. 208.

Fiſcalia onera fuerunt iure Cod. *cognita, & introducta, eod. conſ. n. 87. fol. 215.*

Forenſes ligantur ſtatuto loci, conditi teſtamenti, quoàd ſolemnitates tantùm, conſ. 2. nu. 36. fol. 14. Non autem quoàd modũ diſponendi de bonis, ibid. nu. 37. Quia quoàd bona non ligantur Conſuetudinibus alterius loci, ibid. nu. 38. Niſi verba Conſuetudinis dirigerentur ad bona, ibid. n. 43.

Forenſes non ſuccedunt in bonis antiquis vigore Conſuetudinis, ibid. n. 40.

Forenſes effecti ciues per habitationem, ſinè ciues allecti non comprehenduntur ſub Conſuetudinibus Neapolitanis, eod. conſ. 2. n. 62. fol. 17.

Fori electio, & variatio non conceditur priuilegiatis litigantibus in Tribunalibus huius Ciuitatis, cõſ. 2. n. 14. fol. 11.

Forum quis ſortitur ratione rei ſitæ, conſ. 35. num. 1. ſol. 173. Et habens exemptionem fori rectè nihilominùs conuenitur ratione rei ſitæ, ibid. nu. 2. Item ſortitur forum ratione domicilij, ibid. nu. 3. Forumq; domicilij eſt cæteris potentior, ibid. nu. 4. Etiam ſi perſona, quę debet conueniri, abſens à ſuo domicilio reperiatur, ibid. nu. 5. Item ſortitur quis forum ratione celebrati contractus, ibid. num. 6. d. ſol. 173.

Frater dotans ſororem de paragio, non poteſt apponere ad ſui fauorem pactum reuerſionis dotis, ſorore ſinè filijs decedente, conſ. 24. nu. 26. fol. 125. Limita, ſi fiat pactum, conſentiente ſorore, ibidem, num. 27.

Frater, cui ſoror renunciauit, acquirit liberam libertatem diſponendi de bonis antiquis ab ipſa ſorore, ibid. n. 33. fol. 126.

Fraus non pręſumitur in vltimis voluntatibus, conſ. 2. n. 25. fol. 13.

Fraudandi animus in emente merces, habita fide de pretio, arguitur ex eius decoctione ſecuta eadem die, vel die ſequenti, vel ad ſummum poſt quatuordies poſt emptionem, conſ. 41. nu. 31. ſol. 200. Sed Author *concludit, animum fraudandi remitti arbitrio Iudicis, ibid. n. 32. fol. 201. Nec tantùm arguitur ex temporis breuitate, ſed etiam ex geſtis antè decoctionem, ibid. n. 33.*

Fructus futuri, licèt incerti, poſſunt appretiari, conſ. 13. n. 17. fol. 64.

Fructus maturati, & ab vſufructuario non exacti, pertinent ad proprietarium, conſ. 37. num. 18. fol. 182.

Fructus ex anteſato non exacti, mortua muliere, ſunt hæredis viri, ibid. nu. 19. Quod intellige, vt ibid. n. 20. & 21.

Funerum, & vltimæ infirmitatis expenſæ præferuntur quibuſcunq; creditoribus anterioribus cum expreſſa hypotheca; Item fiſco, & doti, conſ. 39. n. 1. fol. 189. Et vtraq; expenſa habet idem priuilegium, ibid. n. 22. & 31. fol. 191.

Funerum expenſa facienda ſunt à mulieris hæredibus,ad quos peruentura eſt dos,quę pro huiuſmodi expenſis diminuitur, ibidem, num.3. & 5. d.fol. 189.

Funerum expenſæ moderatæ tantùm, non autem ſuperfluæ repetuntur,ibid.nu.7. Quæ verò ſint expenſæ moderatæ, quæuè ſuperfluę,Iudicis arbitrio remittuntur,ibid.n.8.

Funerum expenſæ detrahendæ ſunt ex portione hæreditatis libera, non autem ex portione ſubiecta Conſuetudini,ibid.nu.12.& 18. Limita in ſubſidium,ibid.n.15.fol.190.

Funerum expenſæ in ſubſidium detrahuntur ex bonis ſubiectis fideicommiſſo,ibid.n.13.& 14.

Funerum expenſę ſe habent,vt debitum hęreditatis, non defuncti,ibid.n.20.fol.191.

Funeralium impenſarum appellatione veniunt non ſolùm illæ, quę ſunt abſolutè neceſſarię ad humationem cadaueris; ſed etiam Miſſæ, recitationes Officiorum, eleemoſynæ, & veſtes lugubres totius familię,eod.conſ.39.n.9. Sed contrà, ibid.nu.10. Author diſtinguit,ibid.n.11.& 16.fol.190.

Funiculus duplex difficiliùs rumpitur, conſ.7.n.10. fol.34.

Furtum non committitur à ſocio in re ſociali,conſ.8. num.12.fol.38.

G

GEmmæ pretioſæ, an poſſint vendi ſecundùm arbitrium contrahentium, an autem habeant certum valorem,vid.verb.Margaritæ.

Generalis diſpoſitio non trahitur ad expreſſa, nec ad prohibita in ſpecie, nec ad iura ſpecialiter competentia,conſ.40.n.9.fol.194.

Generalitas reſtringitur iuxtà pręcedentem ſpeciem, ibid.n.10.

Generi per ſpeciem derogatur in legatis,& fideicommiſſis,conſ.3.n.9.fol.21. & vid.conſ.40.num.8. fol.194.

Generi per ſpeciem non derogatur in Principum reſcriptis,conſ.40.nu.18.fol.194. Item quandò genus, & ſpecies in diuerſis ſcripturis, & orationibus continentur,ibid.n.19.fol.195. Item quandò ratio ſuadet, quòd per generalem diſpoſitionem ſit receſſum à ſpeciali,ibid.num.20. Item quandò prouiſio generalis eſt neceſſaria, & ſi reſtringeretur, non eſſet æqua, ibid.nu.21. Item ratione publicæ vtilitatis,ibid.n.24.

Graduatio creditorum operatur reſciſſionem contractuum,conſ.8.n.17.fol.38.

Gratia conceſſa ex motu proprio. non continet tacitam conditionem,ſi preces veritati nitantur,conſ. 11.n.4.fol.53.

Gratia Principis non prodeſt, ſi aliquid ei latuit, ex cuius ſcientia gratiam non conceſſiſſet,conſ.40.nu. 14.fol.194.& ibid.n.25.fol.195.

Gubernator Eccleſiæ non poteſt eſſe teſtis pro illa, conſ.4.n.10.fol.26.

Gubernator Eccleſiæ à iure nuncupatur Æconomus, ibid.n.12.Et dicitur tutor, & curator illius,conſ. n.14.fol.27.

Guidaticum, ſi alicui de ordine Principis concedatur, poteſt etiam concedi ſocio criminis, licèt de eo Princeps mentionem non feciſſet, conſ.40.nu.23. fol.195.

H

HAbitandi in certo loco conditio, ſiuè pactum, an valeat, referuntur plures opiniones, conſ. 5.n.5.7.8.9.& 10.fol.28.& 29.

Habitandi in certo loco conditio regulatur arbitrio boni viri,ibid.n.28.fol.30.

Habitator differt ab habitante, conſ.2. num.60. fol. 16.

Habitatores perpetui ligantur Conſuetudinibus loci, ibid.n.61.

Haſtæ fiſcalis authoritas deludi non debet,vid.verb. Authoritas.

Hæreditaria bona per aditionem efficiuntur propria hæredis, & amittunt originem,vid.verb.Bona hæreditaria.

Hæres grauatus habitare in certo loco, poteſt ab illo licitè diſcedere propter aeris intemperiem,conſ.5. n.12.fol.29.

Hæres grauatus debet omninò in poſſeſſionem fideicommiſſi immitti, ab eoq; petere fideicommiſſarius, qui ſi poſſeſſionem adeptus eſſet bonorum fideicommiſſo ſubiectorum; vel partis illorum, quamuis Iudice authorante, deberet illam antè omnia hæredi grauato reſtituere,vid.verb.Fideicommiſſarius.

Hæredi grauato ad adipiſcendam poſſeſſionem fideicommiſſi, ſufficit, quòd dicat ei competere detractiones,conſ.11.n.16.fol.55. Quia prę ſumitur ei competere detractiones,ibid.nu.22. Et quid ſi inuentarium non confeciſſet,ibid.n.34.fol.57. Pluraq; alia, vid.verb.Detractiones, & verb.Fideicommiſſarius.

Hæres grauatus non tenetur conficere inuentarium bonorum fideicommiſſo ſubiectorum; niſi poſtulante fideicommiſſario, eodem conſ. 11. num.35. fol.57.

Hæredes plures in actione perſonali tenentur pro hęreditarijs portionibus,conſ.14.n.21.fol.74.Secùs in actione hypothecaria,ibid.n.22.

Hypotheca, an competat ſuper bonis illius, qui adminiſtrauit fideicommiſſum, conſ.3. num.14. fol. 21.

Hypotheca tacita in quibus caſibus competat remiſſiuè,conſ.3.n.19.fol.22.

Hypotheca conſiſtit ſuper pecunia penes debitorem, ſed ſtatim reſoluitur, ſi pecunia alteri tradatur, conſ.3.n.33.fol.24.

Hypotheca per creditorem acquiſita ſuper toto patrimonio poſſeſſo per ſuum debitorem pro communi, & indiuiſo cum alio fratre, vel conſocio, illæſa durat, non obſtante diuiſione fratrum, vel ſociorum,conſ.8.n.3.fol.37.Sed limita,& intellige, prout ibid.nu.5. & 6. Et an ad hunc effectum interſit, quòd diuiſio fuerit facta iudicio Communi diuidundo,vel Familię erciſcundæ,ibid.n.14. & 15.fol.38.

Hypo-

Hypotheca conſtituit ius indiuiduum,eod.conſ.8.nu.4.fol.37.

Hominis vita poteſt computari,& aſtimari,conſ.13,n.17.fol.64.

I

IGnoranti, & erranti à iure ſuccurritur, conſ.7.num.5.fol.33.

Ignorantia præſumitur,conſ.40.n.4.ſol.194.

Ignorantia hominis non impedit operationem legis, conſ.45.n.39.fol.224.

Immiſſio danda eſt hæredi ſcripto ex Edict. D. Hadrian.*conſ.21.n.6.fol.110. Nec impeditur propter nullitatem contrà teſtamentum propoſitam, ibid.n.7. Dummodò nullitas non ſit patens,& vitium viſibile,ibid.n.8. Item non impeditur ex oppoſitione, quæ ſit contrà teſtes teſtamentarios,ibid.n.15.ſol.111. Item ex quauis particulari prætenſione,ibid.nu.16. Item nec à filio pro conſecutione ſuæ legitimæ,ibid.nu.17. Item nec à legatario pro conſecutione legati,ibid.num.18. Item nec à fideicommiſſario pro conſecutione fideicommiſſi; ſed quomodò, & quandò hoc ſit verum,ibid.à nu.19. vſq; ad 28. Vbi præſertim agitur quid iuris,quandò fideicommiſſum eſſet ordinatum in contractu cum clauſula* Cõſtituti.

Immiſſio danda eſt hæredi ſcripto in primo teſtamento, quandò diſputatur de validitate ſecundi teſtamenti,conſ.34.nu.1.ſol.168. Sed contrà,ibid.nu.11. Et quandò prima opinio poſſit procedere, ibid.num.13.

Immiſſio ex Edict. Diu. Hadrian. *non impeditur ad fauorem hæredis ſcripti, etiam ſi teſtatoris dementia allegetur, conſ.34.nu.10.fol.168. Et ità pluriès deciſum,ibid.n.51.fol.172. Et quid in præſenti cauſa determinauerit M.C. ibid. nu.52. & 54.*

Immunitas conceſſa ob numerum duodecim filiorum firma remanet, etiam ſi illi decedant, conſ.22.nu.22.fol.166.

Implementum, non motus implementi attenditur, conſ.18.n.12.fol.92.

Incauti Scriptores rem radicitùs non examinantes, reprehenduntur,conſ.44.n.77.fol.214.

Incertum nihil eſt in iure, quòd taxari nequeat,conſ.13.n.17.fol.64.

Incluſio vnius, eſt excluſio alterius,conſ.3.nu.8.fol.21.& conſ.26.n.13.fol.135.

Incommodum non debet ſentire,qui nullum commodum conſequitur,conſ.11.n.27.fol.56.

Indultus vitiatur,ſi aliquid Principi latuit,ex cuius ſcientia indultum non conceſſiſſet,conſ.40.nu.17.fol.194.

Indultuum banna ad publicam quietem publicantur,ibid.n.22.fol.195.

Indultatur validè aliquis ex alterius nominatione, licèt contrà ipſum adſit prohibitio ſpecialis indultandi,ibid.n.27.fol.196.

Infans non poteſt ſocietatem inire, quia caret legitimo conſenſu,conſ.48.n.26. Secùs minor,ibid. Sed quoad infantem,vt cum eo poſſit continuari vetus ſocietas, vel illa renouari,vid.quæ ſubtiliter ponderantur,ibid.n.28.fol.242.

Infans, authorante tutore, poteſt ſocietatem inire, ibid.num.34.fol.243. Et ſufficit conſenſus tutoris per actus facti,ibid,num.35. Refertur authoritas Dom.Hodiern. *dicentis, prædictam opinionem procedere, quandò tutor authoratur ſocietati ab infante cum alio,quàm cum ipſo tutore inita,ibid.n.36. Sed declaratur ab* Authore *traditio* Dom. Hodiern.*ibid.n.37.*

Infans maior effectus poteſt ſocietatem ſecum nulliter initam ratam habere,ibid.n.38.

Ingratitudinis vitium non poteſt conſiderari in filio infante,conſ.1.n.40.fol.6.

Initium contractus attenditur, conſ.2. num.65. fol.17.

Iniuriarum actio denegatur contrà vtentem iure ſuo,conſ.8.n.13.fol.38.

Inſtitutio de potentiori facta in iuribus litigioſis non tenet, conſ.2.nu.1.fol.10. Sed vid.ibid.nu.20.& 21.fol.12.

Inſtitutio facta de Imperatore, vel Rege in iuribus litigioſis non tenet, eod.conſ.2.nu.20.fol.12. Sed præter Imperatorem, vel Regem valet inſtitutio, quiſuis inſtituatur,ibid.num.21. Amplia,etiam ſi inſtitutio ſit ad commodum alterius, n.29. & 32.fol.13.

Inſtitutus ſub conditione intrà certum tempus adimplenda, non poteſt moram purgare,conſ.16.n.19.fol.83.

Inſtitutio ſic facta, Inſtituo Titium meum filium, aut fratrem, an valeat, ſi inſtitutus ſit extraneus, latè conſ.6.fol.31.

Inſtrumentum non poteſt in publicam formam reaſſumi, defunctis Iudice, Notario, & teſtibus; & quid attentis priuilegijs Regni, conſ.29.num.23.fol.146.

Inſtrumentum nulliter reaſſumitur non citata parte, ibid.n.24.

*Interdictum,*quorum bonorum, *datur ſoli hæredi ab inteſtato, & quæ ſint probanda, conſ.21.n.23.fol.112.*

*Interdictum,*quorum bonorum, *equipollet remedio* leg.fin. C.de edict.Diu.Hadrian. *ibidem, num.24.*

Intereſſe lucri ceſſantis, vel damni emergentis, tanquam incertum, non poteſt in mutuo taxari, conſ.13.n.3.fol.62. Sed eſt probandum,ibid.nu.4.fol.63. Nec prodeſt aſſeueratio partium de lucro, vel damno,ibid.n.5. Limita concurrente congruitate, & veriſimilitudine,ibid.n.7. Item limita in Regionibus, vbi ſunt paratæ emptiones,ibid.num.8. Item vbi mutuans eſſet negotiari ſolitus, ibidem, num.9.

Intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis eſt incertum ratione quantitatis, eod.conſ.13.n.16.fol.64. Sed iſta incertitudo poteſt taxari arbitrio boni viri,ad certam veriſimilem metam,ibid.n.17.

Intereſſe lucri ceſſantis,& damni emergentis,ad certam, iuſtamq; metam taxatum debetur, etiam quòd poſteà contingat creditorem plus, vel minùs fuiſſe lucraturum,eod.conſ.13.nu.18.fol.65. Niſi tem-

tempore contractus fuiſſet certum, quòd creditor non erat tantùm lucraturus,ibid.n.19.

Intereſſe mutui ad quã rationem dicatur exceſſiuum; & quandò congruum, & quid in mercatore, eod. conſ.13.n.20.& 21.fol.65.

Intereſſe debitum officio Iudicis, ſi petatur, & à Iudice omittatur, pro omiſſo habetur, & quomodò tunc ſit creditori conſultum, quidue in intereſſe conuento,conſ.14.n.16.fol.73.

Intereſſe dotis non ſolutæ, debetur viro à die retardatæ ſolutionis,conſ.37.nu.25.fol.183. Vel à die interpellationis, quandò dos non fuit ad certum tempus promiſſa,ibid.n.26.

Inuentarij cõfectio de portione ſpectante pupillo defuncti fratris filio, an arguat diuiſionem bonorũ, & reſolutionem ſocietatis olim initę cum fratre defuncto,conſ.48.n.22.fol.241.

Inueſtitura feudi interpretatur ex ſequenti obſeruantia,conſ.10.nu.31.fol.48. Maximè ex obſeruantia habita per primum acquirentem, ibid. nu. 32.& 33.

Inueſtitura poteſt alienari de voluntate domini tolerantis aliquid contrà illam,ibid.n.35.fol.49.

Ipſo iure quicquid fit,eatenùs effectum ſortitur, quatenùs concurrat miniſterium hominis, ad exercendum opus à iure perfectum,conſ.45.n.23.f.222.

Ipſo iure aliquid fieri idem eſt, ac non fieri facto hominis, & è contrà,ibid.ſub n.9.fol.220.

Iracundiæ calore geſta nullius ſunt roboris,conſ.1.n. 15.fol.4.

Iracundiæ effectus referuntur,ibid.n.16.

Iratè teſtatorem non diſpoſuiſſe ex quibus probetur, ibid.n.9.& 11.fol.3.

Iratus præſumitur, quòd inconſultò agat,ibid.n.23. fol.5.

Iratus præſumitur ex iuſta cauſa ad iram prouocatus,ibid.n.24.

Iratus, & iracundia, vid. verb. Confeſſio, verb. Contractus, verb.Perſeuerantia, verb.Teſtamentum,verb.Teſtator,verb.Iuramentum, verb.Delinquens, verb.Vẽditio,verb.Actus, & verb.Exhæredatio.

Iudex in cauſa propria nemo eſſe poteſt,conſ.4.nu.3. fol.26.

Iudex meus eſſe non poteſt ille, qui mecum litigat, ibid.n.4. Amplia, ſi lis non eſſet nomine proprio; ſed ſub nomine dignitatis,ibid.num.5.Propter intereſſe affectionis, & præeminentiæ,ibid.n.6.

Iudex eſt ſuſpectus ob quodlibet intereſſe, quod in cauſa habet,ibid.n.7.

Iudex ob 94. cauſas, à Caualc. enumeratas recuſatur,ibid.n.8.

Iudex amicus, vel conſanguineus Rectoris Eccleſiæ eſt ſuſpectus in cauſis Eccleſiæ,eod.conſ.4.nu.17. & 18.fol.27.

Iudex,qui fuit Gubernator alicuius Eccleſiæ, non poteſt ampliùs in cauſis illius interuenire, & ità deciſum,ibid.n.19.

Iudex boni viri locum obtinet,conſ.5.n.29.fol.30.

Iudex ſeruare debet quod eſt iuſtum, non quod eſt æquum,conſ.16.n.46.fol.86.

Iudex rigoroſè examinare debet probationes ſuper dementia teſtatoris receptas, conſ.34.num.19.fol. 169.

Iudex inferior non poteſt manus imponere ſuper negotio coràm Principe introducto, conſ.35. nu.20. fol.175.Sed quandò hoc procedat,ibid.n.21.

Iudex inferior cognoſcit de ſurreptione, & inualiditudine reſcripti à ſuperiore expediti,ibid.n.23.

Iudex ſecularis cognoſcit de ſurreptione abſolutionis iuramenti ab Eccleſiaſtico obtentæ, ibid.nu.24.d. fol.173.

Iudex pro ſuis ſportulis poteſt ſatisfieri ſuper bonis in iudicio deductis,etiam feudalibus,vel fideicommiſſatis cum priuilegio prælationis,conſ.41.n.10. & 11.fol.202.

Iudex ex officio poteſt pronunciare,debitum eſſe compenſatum,conſ.45.ſub n.15.fol.221.

Iudicatum non poteſt dici id, quod non fuit oppoſitum,conſ.29.n.28.fol.147.

Iudicium antè diem cœptum eſt nullum, quaſi agens careat actione,conſ.36.n.3.fol.178.

Iura etiam directa tranſeunt in Procuratorem in rem propriam conſtitutum,conſ.4.n.1.fol.26.

Iuramentum regulari iuxtà naturam actus, ſuper quo interponitur,eſt falſum,conſ.13.n.62.fol.69. Et reſpondetur ad tex. in l. fin. C. de non numer.pecun.ibid.n.63.

Iuramentum non excludit exceptionem ſimulationis,ibid.n.64.

Iuramentum habet vim ſpecialis renunciationis,cõſ. 16.n.36.fol.85.

Iuramentum facit pactum de retrouendendo perpetuum,& à præſcriptione ſecurum,conſ.30.nu.29. fol.152.

Iuramentum in primo teſtamento appoſitum reſoluitur in implicitam cauſam derogatoriam,cõſ.33. num.17.fol.162. Sed vid.ibid.nu.39. cum ſeqq. fol.165.

Iuramentum hominis irati non tenet, conſ.1.nu.18. fol.4.

Iurans non reuocare teſtamentum poteſt nihilominùs ad libitum teſtari,conſ.33.nu.15.Et non incurrit periurium,ibid.n.16.fol.162.

Iurans cum effectu ſoluere, an poſſit compenſare remiſſiuè,conſ.45.n.53.fol.226.

Iurare fruſtrà partes voluiſſe,non præſumitur, conſ. 13.n.61.fol.69.

Iurata promiſſio multùm differt à ſimplici promiſſione,ibid.n.60.

Iuri de futuro, & in ſpe debito renunciari poteſt, conſ.24.n.35.fol.126.& n.56.fol.129.

Iuriſdictio generaliter conceſſa non extenditur ad ea, quæ Princeps in ſpecie non conceſſiſſet, conſ.40.n. 16.fol.194.

Iuriſdictio ità tueri debet,vt potiùs augeatur, quàm decreſcat,conſ.50.n.75.fol.254.

Iuris quælibet diſpoſitio intelligi debet terminis habilibus,conſ.48.n.15.fol.241.

L

LAbor,premium,& mercedem meretur,conſ.17. n.17.fol.89.

La-

I N D E X.

Labor ſinè mercede eſſe non debet, conſ.42.nu.2. Et quàm grauior eſt, eò magis maiorem mercedem meretur,ibid.n.4.fol.202.

Labore ſuo quempiam fraudari grauis culpa eſt,ibid. num.6.

Labores noſtros ab alijs occupari dolendum eſt, ibid. num.7.

Labores pretio comparantur,ibid.n.8.

Labores pro re implicati, à rei pretio deducuntur, & tantò minùs res valet, quãtùm pro laboribus eſſet perſoluendum,ibid.n.9.

Laborum iuſta mercede, nemo fraudari debet, ibid. num.5.

Laudantur ab Authore *in hoc Opere ſubſcripta nomina.*

REX noſter Potentiſſimus,& Catholicus,*conſ.44.n.40.fol.*210.

Dom.Reg.D.Stephanus Carrillus, *conſ.*40.*nu.*29.*fol.*196.

Dom.Reg.D.Felix Vlloa S.C.Præſes,*conſ.*50.*n.*3.*fol.*246.

Dom.Reg.D.Petrus Valerus, *eod.conſ.*50.*n.*27.*fol.*248.

Dom.Reg.Io: Hieronymus de Philipo, *conſ.6. in fine,ſol.*32.*Eiuſq; immaturę mortis mentio fit, conſ.9.n.21.fol.43.*

Dom.Reg.Antonius de Gaeta, *conſ.49. num.3. fol.*245.

Ill. D. Antonius Nauarrete Marchio Latertiæ, Regius Conſiliarius,*conſ.*50.*n.*68.*fol.*254.

Ill.D.Didacus de Soria Marchio Criſpani,Regius Conſiliarius,*conſ.*14.*n.*40.*fol.*76.

Dom. Conſiliarius Antonius Florillus Regiæ Cameræ Præſes,& olim Regalis Patrimonij Fiſci Patronus, *conſ.*24.*n.*59.*fol.*129.

Dom. D. Thomas Carauita Regius Conſiliarius,*conſ.*48.*n.*40.*fol.*244.

Dom. Io: Baptiſta Hodierna Regius Conſiliarius,*conſ.*29.*n.*48.*fol.*149.

Dom.Scipio Martinus Reg. Conſiliarius, *conſ.*16.*n.*49.*fol.*87.

Dom.D.Stephanus Padilla Reg. Conſiliarius, *conſ.*13.*in Appendice circà finem,fol.*70.

Dom.Ignatius Prouenzalius Regius Conſiliarius,olim M.C.V.Fiſci Patronus,*conſ.*32.*nu.*1.*fol.*157.

Ill. D.Didacus de Xaraua à latere Cõſiliarius, *conſ.*50.*n.*2.*fol.*246.

Dom. D. Petrus Cortes Iudex M.C.V. in Criminalibus,*conſ.*34.*n.*43.*fol.*171.

Dom. Carolus Vergara M.C.V. in Criminalibus Iudex,*conſ.*50.*n.*39.*fol.*251.

Dom.Thomas de Luca olim M.C.V.in Ciuilibus Iudex,*conſ.*21.*n.*30.*fol.*112.

Dom.Io:Dominicus de Virgilijs olim M.C.V. Pauperum Aduocatus,*conſ.*34.*n.*42.*fol.*171.

Dom.Ianuarius de Andrea nùnc M.C.V. Pauperum Patronus, *conſ.*40.*n.*1.*fol.*193.

Dom.V.I.D.Antonius de Ponte, *conſ.*2.*num.*4.*ſol.*10.

Dom.V.I.D.Dominicus de Angelis,*conſ.*18.*n.*51.*fol.*96.

Dom.V.I.D.Iulius Caponus, *conſ.*25.*num.*10.*fol.*131.

Dom.V.I.D.Franciſcus Andreaſſus, *conſ.*31.*n.*1.*ſol.*153.

Dom.V.I.D.D.Ioſeph Carauita, *conſ.*21.*n.*30.*ſol.*112.

Dom.V.I.D.Ioſeph Canalis, *conſ.* 44. *num.* 36.*fol.*209.

Dom.V.I.D.Lelius Altogradus, *conſ.*1.*num.*8.*fol.*3.

Dom.V.I.D.Conſtantinus Caſarus,*conſ.*50.*nu.*12.*fol.*247.

V.I.D. Antonius Pauese, *conſ.* 4. *num.* 48.*fol.*239.

Legato 30. annorum per hæredem præſcribitur, niſi fuerit relictum,quòd poſſit quandocunq; peti,conſ.30.n.16.fol.151.

Legatum factum filio contemplatione patris, acquiritur patri,conſ.12.n.10.fol.59.

Legatum, quod caducatur in perſonam legatarij nominati, ſubſtinetur in perſonam contemplati,ibid. num.13.

*Legatum ad tempus relictum, non dicitur conditionale, quia tempus videtur appoſitum præſtationi, eod.conſ.12.nu.18.fol.59.Referuntur plura iura in contrarium,ibid.nu.19.*Author *teſtatur, quæſtionem eſſe maximoperè nodoſam,ibid.nu.20.Et refert nouem diſtinctiones,ibid.n.21.fol.60.*

Legatum ſub cõditione neceſſaria relictum, eſt tranſmiſibile, ſi decedat legatarius antè conditionem, ibid.n.22.23.& 24.Et ità deciſum,ibid.n.25.

Legatum de partu ancillæ, vel fructuum naſciturorum, tranſmittitur, etiam ſi legatarius antè partum ancillæ, vel maturatos fructus decedat, ibid. num.23.

Legatum ex multiplico ſoluendum tranſmittitur defuncto legatario antè perfectum multiplicum, ibid.n.25.

Legatum mulieri relictum, ſi certæ perſonæ nubat, ſtatim amittitur,ſi mulier ad contrahendum interpellata recuſat, nec poſteà admittitur ad purgandam moram,conſ.16.n.20.fol.83.

Legatum relictum alicui, ſi Titius teſtatoris gener ſinè filijs deceſſerit, debetur, ſi ſinè filijs teſtatoris filia decedat, & figuratur caſus, conſ.18.n.9.fol.91. Quia illa conditio intelligitur de filijs ſuſcipiendis cum teſtatoris filia,vt ibi per totum conſ.

Legatum relictum alicui, dummodò cum teſtatoris vxore habitet,& ei ſeruitia pręſtet,debetur,etiam ſi ſeorsùm habitet,ſi tamen illi obſequia exhibeat, conſ.18.n.17.fol.93.

Legatum relictum fratri, ſi filios habuerit, omnes filios comprehendit, licèt ex diuerſis coniugibus, conſ.18.n.44.fol.95.

Legatum relictum mulieri viduæ, eiq; ſolutum non repetitur, ſi poſteà nubat,conſ.22.n.18.fol.115.

Legatum relictum ſub conditione, ſi legatarius reperiatur cum teſtatore habitare tẽpore obitus illius, deberi defenditur legatario, qui propter peſtem à teſtatore abſuit,conſ.5.per totum,fol.28.

Legatum caducatur, ſi legatarius prædecedat teſtatori,conſ.12.n.2.fol.58.

Le-

Digitized by Google

INDEX.

Legatum conditionale caducatur, decedente legatario antè euentum conditionis, ibid.nu.4. Etiam in legatis ſub conditione relictis à patro filio, ibidem, num.5.

Legatum relictum filio alicuius, ex quibus præſumatur relictum contemplatione patris, ibid.n.6.

Legatum relictum Sempronio creditori Titij, dicitur relictum contemplatione Tity, ibid.nu.8. Et ideò conceditur Titio relicta liberatio intuitu legati relicti ſuo creditori, ibid.n.9.

Legatarins non ſolùm ille dicitnr, qui fnit nominatus; ſed ille etiam, qui fnit contemplatus, ibid.n.7. & 15.fol.59.

Legatarius pro conſecutione legati non poteſt impedire immiſſionem hæredi ſcripto, conſ. 21. nu.18. fol.111.

Legatarius agit de lucro captando, conſ. 43. num.5. fol.104.

Legatorum, & fideicommiſſorum onera faciliùs excludnntur intuitu perſonæ cõiunctæ, quàm perſonæ remotioris, conſ.18.n.25.fol.93.

Legitima fily in Ciuitate in bonis maternis eſt ancta ad nouem partes maternæ ſubſtantiæ, conſ.2.num. 35.fol.14.

Legitima, ſpectans filiò ſuper fideicommiſſata patris hæreditate non venit in confiſcationem bonorum fily, qui illam non petyt, nec tale ius fiſco tranſmittitur, conſ.28.n.26. Sed refertur contraria deciſio, ibid.n.30.fol.143.

Legitimatus filius per reſcriptum Principis, an excludat agnatos à ſucceſſione parentis, vid. verb. Naturalis filius.

Legitima libera detrahi poteſt à fideicommiſſata patris hæreditate per quemcunq; fily ſucceſſorem, etiam quòd filius viuens illam non petierit, conſ. 28.n.24.fol.143. Refertur contraria opinio, ibid. n.25. Sed reprobatur, ibid.nu.27. & 28. Et iuxtà priorem ſententiam deciſum refertur per Sac. C. ibid.n.29.

Legitimæ ſupplementum, licèt filio ipſo iure debeatur, debet tamen filins illnd petere, conſ.45.num. 17.fol.221.

Læſio in donatione non cadit, conſ.7.n.2.fol.33. Niſi aliter perſonaram qualitas ſuadeat, ibid.nnm.12. fol.34. Item ſi donans eſſet minor, ibid. nnm.13. Item ſi donatio eſſet correſpectiua, ibid.nu.14. Et quarè, n.15.

Læſio ex geminatis actibus, & approbationibus excluditnr, ibid.n.7.fol.34.

Læſio enormiſſima non tollitur, etiam ſi ſit expreſsè renunciatum remedio leg.2. *ibid.nu.22.fol.35. Etiam cum iuramento, ibid.n.23. Et quid ſi actus fuiſſet geminatè ratificatus, ibid.n.24.28. & 30. fol.35.*

Læſio non cadit in tranſactione; conſ. 11. num. 32. fol.56.

Læſionis remedium 30.annorum ſpatio tollitur, ibid. num.33.

Læſio, an adfuerit, attenditur tempus contractus, tàm ad annullandam obligationem, quàm ad obtinendam reſtitutionem, conſ.22.n.20. & 21.fol.115.

Læſio alleg̃ari non poteſt pro re, vel negotio, quod ſubeſt ſub dubio euentu commodi, vel incommodi, conſ.46.n.42.fol.234.

Liberatio vnius interdùm parat alteri exceptionem, conſ.46.n.9.fol.231.

Libertas data dicitur ex aſſertionibus domini, dicentis velle ſeruo ſuo libertatem largiri, conſ.47.nu. 28.fol.237. Item ſi dominus in teſtamento coram Iudice carthulario condito, ſeruum filinm appellet, ibid.n.30.

Libertatis fauore ſunt ſublatæ iuris ſcrupuloſæ ambages, conſ.47.n.16.fol.136.

Libertatis fauore verba adulationis cauſa prolata inducunt perfectam diſpoſitionem, ibid.nu.29. d. fol.237. Item verba enunciatiua, ibid.n.31.

Libertas comparatur piæ cauſæ, eod.conſ.47.nu.32. fol.238. Imò piæ cauſæ præponderat, ibid.n.33.

Libertatis legatum minuit, & tollit legitimam filiorum, ibid.n.35.

Libertas ſemel quæſita tolli ampliùs non poteſt, ibid. num.36. Etiam ſi libertas data ſit ex falſa cauſa, ibid.num.37. Item ab hærede grauato, licèt poſteà adueniat caſus reſtitutionis, ibid.n.38. Item à minore, qui poſt aditam hæreditatem, & factam manumiſſionem de ſeruo hereditario fuit aduerſùs aditionem reſtitutus, ibid.n.39.d.fol.238.

Libertatis fauore licèt reſoluatur ius datoris; non tamen reſoluitur ius acceptoris, conſ.47.n.40.

Libertas in fraudem creditorum dari non poteſt, ibid. nu.42.d.fol.238. Sed vid. ad hoc notabilem Authoris *ponderationem, & intellectum, ibid.n.43. & 44.*

Libertatis cauſæ ſpectant ad cognitionem Domini Delegati Regalis Iuriſdictionis, eod.cõſ.47.n.45. d.fol.248.

Libertatis fauore denegatur minoribus in integrum reſtitutio, & quandò ſecùs, ibid.n.41.

Licitationes animoſæ non ſunt admittendæ, conſ.44. nu.30. fol. 209. Et animoſa dicitur illa licitatio, quæ fit vltrà latitudinem iuſti pretij, ibid.n.31.

Licitatores bonorum fiſcalium, quàndoq; inter ſe colludunt, & confœderantur in perniciem Regalis Patrimony, ibid.n.39.fol.210.

Licitator primus, an pro eodem pretio præferatur ſecundo licitatori plus offerenti. Referuntur contrariæ opiniones cum diſtinctione Authoris, *ibid.nu. 58.59. & 60.fol.212.*

Linea, ſi in conditione ponatur, cenſetur per ſideicommiſſum vocata, conſ.28.n.3.fol.140.

Locationis, locationumq; ſcripturæ non probant dominium, conſ.29.nu.15.fol.146. Neq; poſſeſſionem, ibid.nu.16. Et quandò ſecùs, ibid.nu.17.18. & 19.

Locus conditi teſtamenti, non eſt in conſideratione ad illud annullandum, conſ.2.n.90.fol.19.

Lucida interualla nõ præſumuntur in demente, conſ. 34.nu.6.fol.168. Sed quandò hoc ſit verum, ibid. n.27.fol.170.

Lucra peruenientia ex ſocietate, poſt mortem ſociorum, debent inter hæredes diuidi, conſ.48.num.5. fol.240.

Lucrum, & damnum conſiſtunt in facto, conſ.13.n. 4.fol.63.

Lucrum mercatori ferè naturaliter cohæret, eodem conſ.13.n.14.fol.46.

Lucrum non ſolum dicitur, quandò aliquid de nouo acquiritur, ſed etiam quandò aliquid omiſſum recuperatur, conſ.44.n.70.fol.213.

M

*Magiſtratus præſentia excludit præſumptionem metus, vid.verb.*Præſentia.

*Magiſtratus, & Senatores, an ſint potentiores, & an poſſint in iuribus litigioſis inſtitui, vid. verb.*Senatores, & Magiſtratus.

Maioratum obtinens tanquam proximior, illo non priuatur, ſi alius magis proximior ſuperueniat, conſ.22.n.13.fol.115.

Mandatum de ſubueniendo fratribus in genere non trahitur ad illos fratres, quorum reſpectu ſpecialiter prouiſum fuit, conſ.40.n.11.fol.194.

Margaritæ, & gemmæ pretioſæ iuxtà opinionem Nauarr. *tanti valent, quanti vendi poſſunt, conſ.46.nu.22.fol.232. Et pretium illarum iuſtum nuncupatur, quod fuit à partibus conuentum, ibid.nu.23. Verùm* Sotus *impugnat hanc ſententiam, volens pretium margaritarum eſſe ab expertis æſtimandum, non autem ab arbitrio contrahentium, ibid.num.24.& vid.ibid. num.38. fol. 233.*

Maritus, an teneatur cum vxore in certo loco habitare, conſ.5.n.6.8.& 15.fol.29.

Maritus promittens, quòd vxor ſua renunciabit, ſeq; curare, & facere; ità vt faciendo ſuum poſſe non excuſetur, inefficaciter obligatur, ſi adhibitis diligentijs nolit mulier renunciare, conſ.25.nu.2.fol. 130. Sed iſta opinio receſſit ab vſu decidendi, & contraria ſeruatur, ibid.nu.4. Et reſpondetur fundamento conatus adhibiti per virum, cùm ſoleat eſſe fictus, & colluſiuus, ibid.n.15.fol.132.

Maritus promittens, quòd vxor, & filij naſcituri non contrauenient renunciationi factæ ad fauorem dotantium, ad nihilum tenetur, ſi renunciatio ex capite læſionis reſcindatur, conſ.25.nu.3.fol.130. Sed contraria opinio eſt verior, & firmiſſimè defenditur, ibid.n.5.& 6.& n.13.fol.131.

Mariti defuncti vita, in eius vxore vidua conſeruatur, conſ.26.n.47.fol.137.

Maritus dotis vſuras non petens illas remiſiſſe cenſetur, conſ.37.nu.1.fol.180. Sed intellige, vt hoc procedat ad fauorem mulieris tantùm, ibid. n.23. fol.182 Secùs ſi dotis debitor eſſet alius, quàm ipſa mulier; & ità deciſum iunctis Aulis, ibid. num.24.

Maritus non poteſt agere ad intereſſe dotis non reſtitutæ contrà hæredes primi viri, niſi à die, quo illos interpellauit, eod.conſ.37.n.8.& 9.fol.181.

Maritus repetit expenſas neceſſarias in res dotales factas, etiam poſt dotem reſtitutam, conſ.38.nu.2. fol. 183. Etiam ſi poſteà illa res meliorata perijſſet, ibid.n.21.fol.186.

Maritus poteſt abradere voluptarias expenſas in res dotales à ſe factas, ibid.n.25.

Maritus recipiens ſcienter in dotem nomina debitorum litigioſa, non repetit expenſas erogatas prò illorum recuperatione, ibid.n.28.fol.187.

Maritus, ſi vxori dotem, & antefatum relinquat, cum expreſſione certę quantitatis, vel ſi pręter dotem, illi faciat aliquod legatum, videretur ex hoc vxori remiſiſſe meliorationes, & expenſas in res dotales factas, ibid.n.38.& 39.fol.188.

*Maritus quas expenſas in res dotales factas repetat, quænè dicantur neceſſariæ, vtiles, aut voluptariæ expenſæ, & an pro eis detur viro retentio dotis, vid.verb.*Expenſæ, *infrà verb.*Mulier, *& verb.* Retentio.

Maritus repetit expenſas, quas pro funeranda vxore erogauit, conſ.39.n.2.fol.189. Imò retinet ex dote quantum expendit, ibid. nu.4. Etiam ſi non proteſtatus fuit, ibid.num.6. Limita, niſi maritus eſſet vxoris legatarius, ibid.num.17.fol.190. Sed iſta limitatio ab Authore *reprobatur, ibid.n.19. & 20.*

Maritus tenetur ad expenſas funerum vxoris, pro rata lucri dotis, ibid.n.21.fol.191.

Maritus non repetit expenſas erogatas in vltima infirmitate vxoris, eod.conſ.39.n.27.fol.191.

Maritus tenetur ſubminiſtrare vxori etiam indotatæ debitas medelas, ibid.n.28.

Maritus non ſubueniens vxori infirmę cum medelis, & perito Medico, priuatur lucro dotis, ibid.n.29. & 30.

Maritus, qua ratione repetat expenſas funerum, non illas pro infirmitate mulieris erogatas, ibid.n.33. fol.92.

Maritus ſtatim defuncta vxore, illam ex dote funerare tenetur, non obſtante legali dilatione, quam habet ad dotem reſtituendam, ibid.n.36.

Maritus repetit expēſas erogatas pro diuturna vxoris ægritudine; pro qua dotis fructus non ſufficiebant, latè, ibid.n.37.& 38.

Maſculinum concipit fœmininum, conſ.19.nu.3.fol. 97. Etiam in diſpoſitionibus ſtatutorum, ibid.n.4. Item in reſcriptis, ibid.nu.5. Item in priuilegijs, ibid.nu.6. Item in materia correctoria, ibid.nu.7. Item in materia pœnali, ibid.n.8. Limita exiſtentibus coniecturis in contrarium, ibid.num.26.fol. 101. Item vbi teſtator expreſſit ad cōſeruationem familiæ, ibid.nu.27. Item vbi viget ſtatutum excluſiuum fœminarum, ibid.nu.28. Item vbi concurrit præiudicium piæ cauſæ, ibid. num. 48. fol. 103.

Maſculorum mentio, ſeù maſculina qualitas, ſi in aliqua teſtamenti parte appareat, non cenſetur repetita in alia parte teſtamenti, conſ.19.nu.14.fol. 98. Sed contraria opinio probatur, ibid.nu.31. & 32.fol.101.

Mater tranſiens ad ſecunda vota, non petito tutore filijs, priuatur illorum ſucceſſione, conſ.14.nu.22. fol.78. Imò debet curare, quòd cum effectu detur, adimpleat, & adminiſtret, ibid.n.23. Confutata quadam diſtinctione, relata per Parlador. *ibid.n. 24. Limita concluſionem in ſex caſibus, remiſſiuè, ibid. n.25. Item limita, ſi mater haberet contutorem, ibid.nu.26. Item ſi adeſſent tutores legitimi, ibid.n.28.*

Mater

*Mater per tranſitum ad ſecunda vota priuatur ipſo iure tutela filiorum,ibid.n.*29.*fol.*79.

*Mater dicitur legitima tutrix filiorum, eod.conſ.*14.*n.*42.*fol.*80.

*Mater tenetur pro mala adminiſtratione tutoris, quam ipſa pro filijs nominauit, ibid.num.*45.*fol.* 81.

*Mater ſemper eſt certa,conſ.*47.*n.* 26.*fol.*237.

*Mater intrà annum à die obitus viri tenetur petere tutorem filijs , aliàs priuatur illorum ſucceſſione, conſ.*15.*n.*1.*fol.*77.*Imò tenetur curare,quòd cum effectu detur tutor, quòd adimpleat , & exerceat, ibid.nu.*2. *Et in defectum matris ad idem tenetur quilibet pupilli proximior,ibid.nu.*3.*Limita conclusionem, Primò,ſi mater non peteret tutorem pupillis egenis,ibid.n.*4.*Amplia limitationem, etiam ſi poſteà diuitiæ ſuperueniant,ibid.n.*5. *Limita ſecundò , ſi pupillare patrimonium eſſet ære alieno grauatum,ibid.n.*6.*Tertiò,in matre legitimè impedita propter infirmitatem , peſtem , vel aliud impedimentum, taliter,vt nec per Procuratorem potuerit tutorem petere, ibid.nu.*7.8.& 9. *Quartò, ſi mater fuiſſet filij mortalitate præuenta, ibid.nu.*10. *Quintò,ſi fuiſſet mater ab alio in petitione tutoris præuenta,ibid.nu.*11.*Sextò,ſi filij haberent alium ſubſtitutum poſt eorũ mortem, ibid.nu.*12.*fol.*78.*Septimò, ſi intrà annum illum plures matris conſanguinei fuiſſent mortui , ibid.nu.*13.*Octauò, ſi mater eſſet perſona ruſtica,ibid.n.*15.*Nonò,ſi adeſſent tutores legitimi,& quandò hoc procedat,ibid.n.*16.*Decimò,ſi mater eſſet minor,ibid.n.*17.*Quia tùnc ei ſuccurritur ipſo iure, ibid.nu.*18.*Amplia limitationem, etiam ſi mater poſteà maior efficiatur,ibid.nu.*19. *Sed intellige ampliationem , vt procedat in matre ad maiorem ætatem deuenta poſt annum, ibid.nu.*20. *Et an ad hunc effectum maior ætas matris ſit intelligenda iuxtà ius commune, an ſecundùm ius Regni,ibid. num.*21.

*Matertera excludit filios ſororis prædefunctæ à ſucceſſione fideicommiſſi,ad quod proximior vocatur, conſ.*22.*n.*31.*fol.*116.

Matertera excludit ſororis defunctæ filios à ſucceſſione fratris, reſpectu bonorum antiquorum,conſ. 23.*n.*4.& 8.*fol.*119.& 120.

*Matrimonium eſt verè vnum ex ſeptem Sacramentis Legis Euangelicæ,conſ.*17.*n.*2.*fol.*88.

*Matrimonium conſideratum, vt Sacramentum , eſt Iuris Diuini , quoàd ſolemnitates eſt iuris poſitiui, quoàd mutuum conſenſum eſt iuris gentium, quod verò ad copulam , & ſobolis procreationem, eſt iuris naturalis, conſ.*17.*num.*9.10.11.& 12. *fol.*89.

*Mediatores ad matrimonium contrahendum , an poſſint licito iure paciſci , vt matrimonio ad effectum ducto, eis certa quantitas perſoluatur, latè diſcutitur,conſ.*17.*fol.*87.

*Mediolani Ducatus olim erat hæreditarius,conſ.*10.*n.*24.*fol.*47.

*Melior oblatio ſuperueniens poſt rem venditam , quandò , & in quibus caſibus ſit recipienda , vid. latiſſimè omnes caſus, verb.*Fiſcus, *verb.*Oblatio melior, *verb.*Eccleſia, *verb.*Minor, *verb.* Vniuerſitas,& *verb.*Adiectionum tempora.

*Meliorationes in res dotales factæ , quandò repetantur, & quandò dicantur neceſſariæ, vtiles,& voluptariæ , & an pro eis detur vi..o retentio , vid. verb.*Expenſæ, *verb.* Retentio, & *infrà verb.* Maritus, & *verb.*Mulier.

Meliorationum materia eſt Iudici arbitraria , conſ. 38.*n.*22.*fol.*186.

*Membrum non debet à capite deuiare,conſ.*10.*n.* 25. *fol.*47.

*Memoria infirmi , & eius , qui morti proximus eſt, debilitatur,conſ.*34.*n.*22.*fol.*169.

*Mens potiùs attendi debet , quàm verba teſtatoris, conſ.*18. *nu.*1. *fol.*91. *Potiſſimum in obſeruandis conditionibus,ibid.nu.*3.*Etiam aduersùs verba clara,ibid.num.*4.*Dummodò de mente ſaltem interpretatiuè conſtet,ibid.nu.*5.*Et per coniecturas, ibid.n.*6.

*Mens teſtatoris magis arguitur ex cauſa, & ratione, quàm ex verbis,eod.conſ.*18.*n.*11.*fol.*92.

*Mercator ſemper præſumitur lucrari,conſ.*10.*n.*10. *fol.*64.

*Mercator poteſt exigere mutui intereſſe , illudque à principio conuenire,ibid.n.*12.& 13.

Mercator res vendens viliori pretio , malum animum ſuæ proximæ decoctionis demonſtrat , conſ. 41.*n.*34.*fol.*101.

*Mercatorem lucrum ex mercaturis non habentem, magis damno emergenti,quam lucro ceſſanti comparatur,conſ.*10.*n.*12.*fol.*64.

*Metus coràm Principe non poteſt cadere, conſ.*2.*nu.* 13.*fol.*11.

Metus ex Senatoria dignitate non arguitur, ibid.nu. 86.*fol.*19.

*Metus in dubio non præſumitur,ibid.n.*87.

*Metum alleganti incumbit onus probandi , ibidem, num.*88.

*Metus reuerentialis eſt probandus, & quarè,cõſ.*24. *n.*3.*cum ſeqq.fol.*123.

*Metus præſũptio excluditur ex geminatione actuum, ibid.n.*10.

*Milites ſinè ſtipendio deſeruientes valdè à ſtipendiarijs differunt,conſ.*50.*nu.*48.*fol.*252. *Etenim ſtipendiarij nullam inducunt Principi obligationem, ibid.n.*49.*Secus deſeruientes abſq; ſtipendio,ibid. num.*50.

*Milites antiqui , gloria auidi,proprijs ſumptibus militabant,ibid.n.*51.*fol.*253.*Imò militare quiſque ſuis ſumptibus tenebatur,ibid.n.*53.

*Miles quis efficitur , ſtatimatq; in libro militum deſcribitur,ibid.n.*54.

*Milites antè omnia debent tyrocinium explere, ibid. n.*57.*d.fol.*253.

*Milites tyrones habent in Magiſtros,& Inſtructores primos exercitus Duces,ibid.n.*58. *Et quandoque Imperatores ipſos,ibid.nu.*59.*Item habent peculiarem locum, in quo inſtruuntur,ibid.num.*60.*d. fol.*253.

*Miles quis dicitur, etiam ſi habeat ſimplicem cum militia dependentiam, eod.conſ.*50. *num.*71. *fol.* 254.

Minores ſinè curatoris authoritate, non poſſunt contrahere, ſed poſſunt teſtari, conſ.2.n.75.fol.18.

Minor reſtituitur ad lucrum captandum, conſ.44.n.64.& 65. fol.212. Sed quandò, & quomodò hoc ſit verum, ibid.n.69.& 70.fol.213.

Minor, an reſtituatur ad meliorem oblationem ſuperuenientem ſuper venditione rei ſuæ, vid.verb. Oblatio melior.

Minor læſus habet electionem agendi, vel contrà tutorem remedio ordinario, vel contrà actum remedio extraordinario reſtitutionis, conſ.46.nu.1.fol.230. Limita, quandò aduersùs actum ipſo iure minori ſuccurritur, ibid.nu.3. Item ſi minor alterius negotium alio mandante geſſiſſet, & quid ſi ex negotio illo minor læderetur, ibid.nu.4. Item ſi læſio reſultaret ex actu iudicialiter geſto; quia teneretur contrà tutorem agere remedio ordinario; & in ſubſidium contrà actum remedio reſtitutionis; & de ratione, ibid.n.5. Sed intellige, & declara limitationem iuxtà notata, ibidem, num.6. & 7. fol.231.

Minor, qui tutorem quietauit, non poteſt impugnare actum geſtum ab ipſo tutore de proprio obligato ad firmitatem actus, quià in conſequentiam ipſe tutor inquieteretur, ibid.n.8.

Minor maior effectus, qui viſis ratiociniis tutorem liberauit, ratificare videtur omnes actus à tutore geſtos, & in ratiocinijs deductos, ibid. num. 12. & 13.

Minor maior effectus, venditionem à tutore factam, videtur approbare, ſi pretium recipiat, ibidem, num.15.

Minor maior effectus, ratificans actum geſtum tempore minoris ætatis à ſe, vel à tutore, in tantùm à remedio reſtitutionis excluditur, in quantùm ratificationis tempore plenè ſciat ſe fuiſſe læſum, ibid. n.17.fol.232.

Minor non reſtituitur propter damnum ſibi ex contractu ſuperueniens, ſi æquè potuiſſet ex eodem contractu lucrum ſentire, eod.conſ.46. num.41. fol.234.

Minor poteſt ſocietatem contrahere, conſ.48. nu.26. fol.242.

Monacorum appellatione veniunt Moniales, cõſ.19. n.9.fol.98.

Monaſterium licito iure capit dotẽ pro ingreſſu puellarum, conſ.17.n.19.fol.89.

Mora non contrahitur ſinè interpellatione, etiam ſi debitum ſit certum, quandò debitor non tenetur offerre, conſ.37.n.16.fol.182.

Moræ purgatio omninò conceditur de iure Canonico, conſ.16.nu.5.fol.82. Limita primò in eo, qui per dolum eſt in mora, ibid.nu.7. Secundò poſt factam executionem à lege, vel ab homine, ibid.nu.8. Sed vid.nu.9.fol.83. Tertiò, quandò ad aliquid agendum fuiſſet ſtatuta certa dies, certaq; pœna, ibid.n.11. Sed vid.nu.12. Quartò, ſi partis conditio ex mora deterior facta fuiſſet, ibid. nu.13. Vel ſi res non eſſet integra, ibid.n.14. Sed intellige, & ſublimita iſtam limitationem, vt ibid.num.15.& 16. Quintò, ſi ageretur de lucro, & de actione quærenda, ibid.n.17.& 18. Quod exemplis comprobatur, ibid.nu.19.20.& 21. Sextò non purgatur mora poſt litem conteſtatam, ibid.num.22.fol.84. Quod intellige, & ſublimita, vt ibid.num.23.& 24. Septimò non purgatur mora geminata, ibid.n.25. Et datur exemplum, nu.26. Octauò, vbi in diſpoſitione adſunt verba præcisè terminantia, ibid.n.27. Nonò, vbi in contractu fuiſſet appoſitum pactum reſolutiuum in caſu inobſeruantiæ, ibid.n.28. Et quid de iure Canonico, nu.29. Decimò, vbi facultati purgandi moram fuiſſet renunciatum, ibid.n.30. Et quid ſi fuiſſet renunciatum omni legum, & iuris auxilio, ibid.num.31.& 32.fol.85. Vndecimò, ſi contractus eſſet iuratus, ibid.nu.33. Contrà, n.34. Prima opinio defenditur, vid.n.35. Demùm, vbi debitor eſſet publico inſtrumento obligatus, ibid.n.37.

Mora nullo pacto purgari poteſt contrà legem in re propria ſancitam, d.conſ.16.n.40.fol.86.

Mora pluribus caſibus remiſſa præſumitur remiſſinè, eod.conſ.16.n.51.fol.87.

Mors ſupponit præcedentem vitam, conſ.32.nu.10. fol.158.

Mulier à viro ſeparata quoàd thorum, dicitur etiam ſeparata quoàd domicilium, conſ.2.n.67.fol.17.

Mulier pauper, quæ habuit quartam in bonis viri, illam non perdit, etiam ſi diues poſteà efficiatur, conſ.22.n.23.fol.116.

Mulier propter vnicam dotem, an teneatur pluribus hæreditatibus renunciare, & an renunciatio facta de hæreditatibus, ex quibus nihil habuit, teneat, vid.verb. Renunciationes, *& verb.* Soror.

Mulier contrahendo matrimonium, conſentire videtur omnibus pactis, contentis in capitulis, ſub quibus matrimonium fuit contractum, conſ.24.n.28. fol.125.

Mulier, quæ iuxtà nouum vſum Nobilium Platearum Nidi, & Capuanæ contraxit, ſi decedat ſinè filijs, non poteſt diſponere, niſi de medietate dotium, etiam ſibi noniter obuentarum, & aliundè, quam ab agnatis, & cognatis, conſ.31.num.2.fol.153.& ibid.nu.10.11.& 12.fol.154. Et nu.18.19.& 23.fol.155. Limita principalem concluſionem, ſi mulier ſibi reſeruaſſet facultatem diſponendi iuxtà Conſuetudines in ſcriptis redactas, ibid.n.22.fol.156.

Mulier poteſt liberè diſponere de dotibus, quas pro ſua pulchritudine, vel nobilitate acquiſiuit, eod.conſ.31.nu.3.fol.153. Reſeruata tantùm filijs legitima de iure communi, ibid.num.4.fol.154. Limita, ſi ipſa mulier bona illa ſub certa diſponendi forma ſubmiſiſſet, ibid.n.4.fol.154.

Mulieri debetur intereſſe dotis non reſtitutæ, ſoluto matrimonio, nec remiſſum cenſeri poteſt, conſ.37. n.4.fol.181.

Mulieris vtilitas circà expenſas à viro factas in res dotales, inſpicitur tempore, quo fuerunt erogatæ, conſ.38.n.21.fol.186.

Mulier repetit expenſas, quas erogauit in vltima infirmitate viri, & pro eis præfertur omnibus viri creditoribus, conſ.39.nu.23.fol.191. Et quarè, ibid.n.34.fol.192.

Mutui intereſſe ad quam rationem poſſit taxari, vid. verb.

verb.Intereſſe lucri ceſſantis, & verb.Intereſſe mutui.
Mutuum debet eſſe gratuitum, & abſq; intereſſe, conſ.13.nu.1. Dummodò nulla lucri ceſſantis, vel damni emergentis ratio concurrat, ibid.n.2.f.62.

N

Natantes per totum circuitum Pauſilippi, incipiendo à Mole magna, & per circuitum Caſtri de Ouo, quibus pœnis puniantur, & qua ratione, conſ.50.n.16.fol.247.
Naturalis filius non excludit agnatos à medietate bonorum antiquorum, conſ.20.n.1.fol.104.
Naturalis legitimatus ſuccedit patri in omnibus bonis, excluſis agnatis à medietate bonorum antiquorum, ibid.n.2.& n.11.fol.105. Refertur opinio contraria, ibid.nu.12. Sed monet Author eſſe cauendum ab hac opinione, & defenditur ſententia ad fauorem filij legitimati, confutatis rationibus Napod.& ſequacium, ibid.n.13.& 14.fol.105.& nu.15.16.17.& 18.fol.106. Ponderantur deciſiones latæ contrà filium, ibidem, num.21.fol.108.
Naturalis legitimatus per reſcriptum Principis conſeruat agnationem, & familiam, ibidem, num.4.fol.104.
Naturalis maſculus legitimatus per reſcriptum, excludit ſororem legitimam, & naturalem a ſucceſſione patris, & ſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo, vid.verb.Filius maſculus naturalis.
Naturalis legitimatus per reſcriptum Principis dicitur verè, & propriè, non autem fictè legitimus, conſ.20. num.7.fol.105. Et comprehenditur ſub quacunq; diſpoſitione, loquente de filijs legitimis, & naturalibus, ibid.n.8.
Naturalis legitimatus per reſcriptum Principis, conſequitur omnia iura legitimorum, & naturalium, ibid.n.14.
Naturalis legitimatus per reſcriptum Principis, ſuccedit patri in omnibus bonis, tam antiquis, quam nouiter quæſitis de iure communi, ibid. num. 15.fol.106.
Naturalis legitimatus per reſcriptum, cōtrahit agnationem cum patris aſcendentibus, & Collateralibus; secùs in legitimato per oblationem Curiæ, ibid.n.16.
Naturalis legitimatus per reſcriptum, facit deficere conditionem, ſi ſinè filijs legitimis, & naturalibus, eod.conſ.20.n.23.fol.108.
Nautæ deſeruientes Regijs Feluchis, illarumq; Patroni gaudent militari priuilegio quoàd forum, conſ.50.n.74.fol.254.
Neceſſariæ expenſæ in res dotales factæ, quæ dicantur, latè conſ.38.n.3.4.& 5.fol.184.
Negligentia exigendi, fraudi comparatur, conſ.36.num.16.fol.179. Item comparatur dolo, ibidem, num.17.
Nemo debet alterius odio grauari, conſ.1. num. 37.fol.6.
Nemo tenetur alium gratis adiuuare, vel beneficium ſinè mercede conferre, conſ.43.n.7.fol.204.
Nobiles, & Magnates noſtri ſeculi dedignantur litteris vacare, & contrà eos inuehit Author, conſ.46.n.21.fol.232.
Non quod factum eſt, ſed quod fieri debuit inſpiciendum, conſ.20.n.20.fol. 108.
Non valenti agere, non currit præſcriptio, conſ.30.n.24.& 25.fol.152.
Non entis nullæ ſunt partes, conſ. 45. ſub num. 43.fol.225.
Notario dicenti teſtes teſtamentarios fuiſſe rogatos creditur, conſ.21. num.10.fol.111. Et ſufficit ad hunc effectum, ſi dicat, teſtes fuiſſe vocatos, ibid.num.11.
Notarij malè faciunt apponendo in teſtamentis clauſulas derogatorias, inſcio teſtatore, conſ.33.n.58.fol.166.
Nouatio non inducitur ex interuentu nouæ perſonæ, conſ.8.n.2.fol.37. Inducitur tamen ex incompatibilitate actuum, ibid.n.8.fol.38. Et quid ſi actus poſſit ad aliud referri, quàm ad animum nouandi, ibid.n.9.
Nouatio non inducitur, niſi expreſsè, conſ.14.n.12.fol.72.
Nouus dicitur actus, quandò illi aliquid ſubſtantiale, vel additur, vel detrahitur, conſ.10.num.55.fol.50.
Nouus vſus Platearum Capuanæ, & Nidi dicitur Pactum inter illas perſonas, quæ non ſunt de dictis Plateis, conſ.31.n.8. Quod verò ad Nobiles illarum dicitur Conſuetudo, ibid.n.9.fol.154.
Nouus vſus pinguiùs prouidet, quàm Conſuetudines in ſcriptis redactæ, eod.conſ.31.n.19.fol.155.
Nouus vſus comprehendit etiam bona extrà diſtrictum, & nouiter quæſita, ibid.

O

Oblatio melior, an ſit recipienda, re ſemel pro certa ſumma ſubhaſtata, referuntur DD. pertractantes articulum, conſ.44.n.1.fol.206.
Oblatio melior fauore Eccleſiæ non admittitur, ſi res iam fuit iuſto pretio vendita, ibid.n.8.verſic.Vel rectiùs, fol.207.
Oblatio melior nunquàm fiſci fauore admitti debet, ſi bona illius ſemel fuerunt iuſto pretio vendita, eod.conſ.44.nu.28.fol.209. Item ſi noua oblatio primam in modico excedat, ibid. nu.32. Quia debet excedere primam in ſexta, ibid. nu.33. Sed hodiè vigore Pragmaticæ hoc eſt verum poſt traditam poſſeſſionem rei venditæ, quia antè traditam poſſeſſionem, noua oblatio debet primam in decima excedere, ibid.n.35.
Oblatio melior fiſci fauore pluries recipitur, durante adiectionum tempore, & ità practicatur, quicquid ſit de iure communi ſancitum, eod.conſ.44. n.37.fol.209.& n.38.fol.210.
Oblatio melior fiſci fauore debet priorem in ſexta, vel decima excedere, attento extalio conductionis vnius anni; licèt conductio per plures annos facta ſit, ibid.nu.45. Illiuſq; augmenti ſolutio in primo anno fieri debet, nec poteſt in ſingulos conductionis annos partiri, ibid.n.46.

Obla-

Oblatio melior, quæ priorem in ſexta, vel decima fiſci fauore excedere debet, attenta qualitate extalij vnius anni, quomodò ſit regulanda, ſi prima conductio, in plures annos facta ſit pro diuerſis, & diſſimilibus quãtitatibus ſubtiliter diſcutitur, eod. conſ.44.à n.49.vſq; ad 54.fol.210.

Oblatio melior eatenùs admitti debet, quatenùs eſt intrà latitudinem iuſti pretij, ibid. num. 29. fol. 209.

Oblatio melior debet primam in ſexta excedere, ibid. num.34.

Oblatio melior minoris fauore indiſtinctè recipienda eſt, eod.conſ.44.nu.61.fol.212. Etiam ſi noua oblatio primam in modico excedat, ibid.n.62.63. & 64.Author verò putat falſum eſſe, quòd quælibet noua oblatio ſit indiſtinctè recipienda fauore minoris, & rem latiùs, altiùſq; examinat, ibid.à n.67.vſq, ad 75.d.fol.212.vſq; ad 214.

Oblatio melior, quandò, & quomodò ſit admittenda fauore Vniuerſitatum, tam in venditione, quàm locatione bonorum illius copiosè diſcutitur, eodem conſ.44.à n.76.vſq; ad 89.d.fol.214.

Oblatio melior poſt rei ſubhaſtationem, an ſit recipienda fauore patrimonij decocti, plenè, & exactiſſimè diſcutitur, pluresq; caſus diſtinguntur, eod. conſ.44.à n.90.vſq; ad 95.fol.215.

Oblatio melior recipi non poteſt, ſi per momentum tranſiuerit tempus ad offerendum ſtatutum, eodem conſ.44. num.96. fol.216. Et quandò hæc procedat, & quomodò hoc intelligatur, ibid. num.97. & 98.

Oblatio melior, non ſolùm conſideratur propter augmentum pretij; ſed etiam ſi faciliorem, & breuiorem pretij ſolutionem promittat, ibid.n.99.& 100.fol.216.

Obligatio mulieris eſt inualida, ſi remanſit indotata, nec conualidatur per ſuperuenientes diuitias, conſ. 22.n.19.fol.115.

Obligatio ab aliquo facta de certa quantitate, nè victus ad Iudicem duceretur, vel, vt aliam contumeliam euaderet, eſt inualida, conſ.43.nu.1. Sed quomodò hoc procedat, & intelligatur, ibid.nu.2. fol.203.

Obligatio facta in beneficium alicuius, qui fuit in adiutorium promittentis, cui aliqua iniuria, aut violentia imminebat, valet, ibid. num. 3. fol. 204.

Obligatio facta ad fauorem eius, qui fugitiuum ſeruum, aut bonorum raptorem indicauit, valet, ibid.n.4.

Obligatio facta in beneficium eius, qui occultum negotium, vel incognitam hæreditatem denunciauit, valet, ibid.n.5.d.fol.204.

Officiales officij Scribæ portionis, quoàd forum, vt milites reputantur, conſ.50.n.73.fol.254.

Officium conceſſum pro ſe, & filijs eſt hæreditarium; non verò ex pacto, conſ.10.n.13.fol.46.

Oneris qualitas arguit teſtatoris voluntatem, conſ. 18.n.28.fol.94.

Operarius dignus eſt mercede ſua, conſ. 42. num. 1. fol.201.

Oratio indefinita, quę non poteſt, niſi ad vnum caſum referri, ſingulari orationi æquipollet, conſ. 24. num.50.fol.128.

P

P*Actum habitandi in certo loco, an valeat, vid.* verb.Habitandi, & verb.Maritus.

Pactum reſolutiuum, & reſciſſorium, quid operetur, conſ.16.n.41.fol.86.

Pacta ſeruanda ſunt, quæ legi, vel bonis moribus non aduerſantur, quæq; in re propria apponuntur, ibid. num.39.

*Pactum de retrouendendo in perpetuum, & quandocunq; conuentum, an 30. annis expiret, vid. verb.*Reemendi pacto.

Pactum rumpit præſcriptionem, conſ. 30. num. 19. fol.152.

Pactum Capuanæ, & Nidi, quid ſit, quid importet, & quæ bona comprehendat, vid. verb. Nouus vſus.

Pactum adiectionis in diem, à quolibet apponi poteſt in venditione rei ſuæ; quidué pactum illud operetur, conſ.44.num.2.fol.206. Reliqua circà tempora adiectionum, vid. verb. Adiectionum tempora.

Paragium eſt liquidandum ſecundùm quantitatem legitimæ, conſ.24.n.17.fol.124. Sed hoc procedit in muliere maritata, ibid.nu.18. Et quid in maritanda, plenè ibid.n.19.20.& 21.

Paragium ingreſſarum, quantum eſſe debeat, ibid.n. 22.fol.125.

Paragium mulieri debitum non poteſt à patre, vel à fratre onerari, ibid.n.25.

Parata pro prima vxore, ſecundæ non debentur, niſi ſecunda quoq; fuerit contemplata, conſ.18.nu.30. fol.94.

Parentes filiis nihil aliud præter legitimam relinquere tenentur, conſ.1.n.1.fol.2.

Parentes filios exhæredantes impiè ſe gerunt, & de ratione, ibid.nu.2. Secùs ſi filios in legitima inſtituant, ibid.n.3.

Partus ſequitur ventrem, conſ.47.num.26.fol.237. Etiam in partubus iumentorum, ibid.n.27.

Pater, qui matrimonium contraxit iuxtà nouum vſum, licet filio nõ ſuccedat, tamen retinet vſumfructum in bonis aduentitijs illius, donec ipſe pater viuat, latiſſimè defenditur confutata contraria opinione, conſ.26.per totum, fol.133.

Patri quæritur vſusfructus in bonis aduentitiis filij, ibid. n.2. Etiam ſi iuxtà nouum vſum contraxiſſet, ibid.n.34.fol.136.

Pater tùnc retinet vſumfructum in bonis filij defuncti, quandò filio non ſuccedit, eod.conſ.26.num.9. fol.134.

Patri debetur ſaltem legitima in bonis filij, ibid. nu. 23.fol.135.

Pater non videtur remittere vſumfructum, quem habet in bonis filij, ſi illi concedat licentiam donandi bona; & quid ſi dicat pleno iure, ibid.n.31. fol.136.

Pater contrahens iuxtà nouum vſum habetur, perindè ſi non extaret, ibid.n.32.& 33. Sed quandò, &

quoàd

quoad quæ poſſit ſaluari hæc propoſitio, ibid. num. 37. fol. 136.

Pater, qui iuxtà nouum vſum contraxit, poteſt à filio in dotibus maternis inſtitui, excluſis conſanguineis ex parte matris, ibid. n. 35.

Pater poteſt præteriri à filio, nato ex matrimonio, contracto iuxtà nouum vſum, ibid. n. 36.

Pater ad ſui commodum conſeruat vitam filij defuncti, eod. conſ. 26. n. 45. fol. 137.

Pater conſeruat priuilegium, quæſitum occaſione filij, etiam poſt mortem filij, ibid. n. 46.

Pater ſtipulando pro ſe, & filijs, cenſetur ſtipulare pro illis, tanquam ſuis hæredibus, conſ. 27. n. 2. Et de ratione, ibid. num. 3. & 4. fol. 138. & conſ. 10. n. 8. fol. 46.

Pater, qui iuxtà nouum vſum contraxit, excluditur à ſucceſſione filij, reſpectu bonorum maternorum, etiam ab illis defunctæ matri obuent:is, aliundè, quam ab agnatis, & cognatis, conſ. 31. num. 14. fol. 155.

Pater non poteſt inter filios minores maternam ſubſtantiam ſinè decreto diuidere, conſ. 50. num. 30. fol. 242.

Pecunia dotalis, quandò poſſit auocari à creditoribus anterioribus dotantis, conſ. 3. num. 22. vſq; ad 30. fol. 22.

Pecunia ſoluta, & bona fide conſumpta non poteſt per creditores anteriores ſoluentis auocari, conſ. 3. n. 26. fol. 23. Et quandò, & quomodò dicatur conſumpta, ibid. n. 27. & 28.

Pecunia data in dotem, nunquam poteſt dici conſumpta, ſed quomodò hoc intelligatur, eod. conſ. 3. nu. 29. fol. 23.

Periculum, eſt in pretio, & poteſt certa ſumma æſtimari, conſ. 13. n. 17. fol. 64.

Perſeuerantia conualidat actum, geſtum calore iracundiæ, conſ. 1. n. 20. fol. 4.

Perſona illa attenditur, ad quam intentio, non ad quam verba diriguntur, conſ. 12. n. 17. fol. 59.

Perſona illius, cuius intereſt, attenditur in conditionibus, conſ. 18. n. 27. fol. 94.

Perſonalis actio non poteſt contrà tertium exerceri, conſ. 3. n. 15. fol. 21.

Peſtis, quæ Neapolim afflixit anno 1656. deſcribitur, conſ. 5. n. 1. fol. 28.

Peſtis nullum habet præſeruatiuum remedium, & deridendi tùnc ſunt Medici, tanquam parabolani, ibid. n. 2.

Peſtis fuga tantùm fugatur, ibid. n. 3.

Pia cauſa, eſt iure fauorabilior, excepta legitima, conſ. 1. n. 6. fol. 3.

Picturæ veteres, & pretioſæ quomodò vendi poſſint, & qualis ſit illarum valor, conſ. 46. num. 24. fol. 232.

Piſcium captus, licèt incertus, poteſt æſtimari, conſ. 13. n. 17. fol. 64.

PONTIFEX ad libitum poteſt infeudare, & inueſtire, conſ. 10. n. 57. fol. 50.

PONTIFEX in his, quæ ſunt iuris poſitiui, habet liberum arbitrium, etiam quoàd effectus conſummatos, ibid. n. 58. Et ſufficit, quòd conſtet de ſcientia eorum, quæ gerit, n. 59. fol. 51.

PONTIFEX poteſt feudum in allodium mutare, & præiudicare antiquis inueſtituris, ibid. n. 60.

Poſſe ea dicimur, quæ poſſumus honeſtè, & citrà vitæ, & honoris diſcrimen, conſ. 5. n. 26. fol. 30.

Poſterior inueſtitura, facta de feudo, quandò antiquiorem innouet, conſ. 10. n. 48. & 50. fol. 50.

Poſteriora derogant prioribus, conſ. 40. ſub num. 19. fol. 195.

Potentior ad hoc, vt non valeat ceſſio iurium litigioſorum in ipſum facta, debet eſſe habita relatione ad aduerſarium, non ad cedentem, conſ. 52. n. 16. fol. 12.

Potentiori ceſſio, ſi fiat de iuribus litigioſis, an valeat, & quid ſi potentior inſtituatur, vid. verb. Inſtitutio, verb. Senatores, & verb. Ceſſio.

Potentiores dicuntur omnes ratione officij, quo funguntur, omneſq; ad Reipublicæ adminiſtrationem præpoſiti, conſ. 2. n. 3. fol. 10.

Potentiores ſolùm illi nuncupantur, qui iuriſdictionem habent de iure, & de facto, ibid. n. 5.

Prædo repetit voluptarias expenſas, & meliorationes ab ipſo factas, ſi ſint à ſolo ſeparabiles, cōſ. 38. n. 26. fol. 187.

Prędium ſubiacens alluuioni, incendio, inuaſioni, euictioni, vel oneri inuariabili, minùs valet, vid. infra verb. Pretium.

Prædium emptori vicinum, propter vicinitatem plus valet, vid. infrà verb. Pretium.

Præiudicialia in Regno eſſe ſublata, quomodò intelligatur, remiſſiuè, conſ. 35. n. 30. fol. 176.

Præſcriptio contrà non valentem agere non currit, conſ. 30. n. 24. & 25. fol. 152.

Præſcriptio pacto rumpitur, vel tollitur, ibidem, num. 19.

Præſcriptio cum mala fide valet ad confirmandum dominium, non ad illud acquirendum, eod. cōſ. 30. n. 4. fol. 150. Sed confutatur iſta diſtinctio, ibid. n. 22. & 23. fol. 152.

Præſcriptioni pacto renunciari non poteſt, d. conſ. 30. n. 2. fol. 150. Sed contrarium probatur, ibid. n. 19. & 20. d. fol. 152.

Præſentia Magiſtratus, viri, vel conſanguineorum excludit præſumptionem metus, conſ. 24. nu. 6. 7. & 9. fol. 123. Etiam ſi præcedentes minæ probarentur, ibid. n. 8.

Pretij rei venditæ fides, quandò, & quomodò haberi dicatur, conſ. 41. n. 19. fol. 199. Quid ſi venditor credidit ſe de præſenti pretium recepturum, ibid. num. 20. Quid ſi merces fuerint in nundinis venditæ, ibid. n. 21. Quid inter mercatores, ibid. n. 22. Quid ſi emptor polliceatur pretium ſtatim ſoluere, ibid. nu. 23. Quid ſi emptor habuit fraudandi animum, præmeditando ſuam decoctionem, ibid. num. 24.

Pretium iuſtum, quale dicatur, conſ. 44. n. 9. fol. 207.

Pretium certum, an habeant margaritæ, & pretioſæ gemmæ, an autem poſſint vendi ad arbitrium contrahentium, vid. verb. Margaritæ, & quid de picturis, vid. verb. Picturæ.

Pretium conſpicuitatis rei, eſt ab æſtimatoribus in conſideratione habendum, conſ. 46. n. 25. fol. 232. Etiam ad euitandam læſionem, ibid. n. 26.

INDEX.

Pretium ſolet variare ex locorum diuerſitate, perſonarum affectione, & ex latentibus qualitatibus, ibid.n.28.fol.233.

Pretium rei venditæ exiſtentis ſub periculo alluuionis, incendij, vel inuaſionis, propter illud periculum minoratur, ibid.nu.30.& 31. Item ſi venditor eſſet ære alieno grauatus, & ſucceſſiuè non ſatis cautum emptori in caſu euictionis, ibid.n.32. Item ſi prædium haberet aliquod inuariabile onus, ibid.n.33.

Pretium prædij vicini propter vicinitatem augetur, ibid.n.34.

Pretium iuſtum attenditur de tempore venditionis, quicquid poſteà contingat, ibid.n.39.fol.233.

Primitiua infecta, deriuatiua quoq; inficiatur, conſ.7.n.31.fol.36.

Principis præſentia adeſſe dicitur in hac Ciuitate Neapolis, conſ.2.n.12.fol.11.

Priuilegia, priuilegijs conquaſſantur, conſ.33.n.38.fol.164.

Probatio per legitimas coniecturas valida eſt, cõſ.19.n.40.fol.102. Limita, vbi requiritur euidens probatio, ibid.nu.41.& 42. Sublimita limitationem in vltimis voluntatibus, ibid.n.44.fol.103.

Probationes efficaces requiruntur ad excludendam à teſtatore præſumptionem ſani iudicij, conſ.43.nu.17.fol.169.

Procurator in rem propriã conſtitutus, acquirit etiam iura directa, vid.verb. Iura directa.

Procurator ad vendendum conſtitutus, poteſt habere fidem de pretio, excepto Procuratore fiſci, cõſ.41.n.25.fol.200. Limita in Procuratore ad vendendum certo pretio, ibid.nu.26. Item ſi Procuratori fuiſſet iniunctus modus, & cauſa venditionis, cum mandato expendendi pretium, ibid.nu.27. Item ſi Procurator vẽdidiſſet perſonæ ſuſpectæ, vel alicui opibus lapſo, ibid.n.28.

Prohiberi poteſt à teſtatore, nè hæres tranſigat cum hæreditarijs debitoribus, vid.verb. Tranſactio.

Prohibitio alienationis reſtringitur ad corpora expreſſa tantùm, licèt fideicommiſſum ſit ſuper tota hæreditate ordinatum, conſ.3.num.4.vſq; ad 13.fol.20.

Prohibitio legalis alienandi reſultat ex fideicommiſſo, conſ.3.n.5.fol.21.

Prohibitio alienationis eſt ſtrictè interpretanda, ibid.num.10.

Prohibitio alienationis extrà familiam cõtinet clauſulam, vt bona conſeruentur in familia, conſ.28.n.19.fol.142.

Proprietas relicta cenſetur ei, cuius vſusfructus alicuius domus relictus fuit ſub conditione, nè altiùs extolleret, conſ.18.n.29.fol.94.

Proteſtatio ſimplex ſufficit ad tollendum actum ſequentem in his, quæ dependent ab animo proteſtantis tantùm, conſ.33.n.10.fol.161.

Proxenetæ, ad matrimonium contrahendum, an poſſint licitè iure paciſci de certa quantitate eis ſoluenda, matrimonio ad effectum ducto, latè diſcutitur, conſ.17.fol.87.

Proximior in gradu ſuccedit in fideicommiſſis, conſ.22.n.31.fol.116.

Proximiorem quem eſſe, idem ſonat, ac in primo gradu eſſe, ibid.n.32.fol.17.

Proximiores agnati ſuccedunt defuncto ſinè filijs, in bonis paternis; Proximiores verò cognati, in bonis maternis, vigore Conſuetudinum, conſ.23.n.1.& 2.fol.119.

Proximior, vbi expreſsè vocatur, intelligitur de proximiore verè, non autem fictè per repræſentationem, ibid.n.3.

Proximiores ex parte matris ſuccedunt filio in bonis maternis, excluſo patre, ſi matrimonium fuit contractum iuxtà nouum vſum, conſ.26.num.39.fol.137.

Pupilli nec velle, nec nolle habent, conſ.48.num.7.fol.240.

Pupillus non poteſt ſocietatem inire, quia non habet legitimum conſenſum, ibid.n.9.& n.25.fol.242. Nec cum eo ſocietas induci poteſt, ex promiſcua habitatione, & patrimonij poſſeſſione, ibid.n.10. Ad quod laudatur authoritas Anton. Fabr. & Dom.Conſil.Hodier.ibid.nu.14.fol.241. Cætera vid.verb. Infans.

Purgari, quandò poſſit, vel non mora, latiſſimè examinatur, conſ.16.fol.82.

Q

QVantitas eſt genus, conſ.13.ſub num.37.fol.67.

Quantitas minor, mediocris, vel maior, an attendenda ſit in ambiguitate quantitatum, remiſſiuè, conſ.44.nu.51.fol.211. Author dicit eſſe coaceruandas omnes diſpares quantitates, poſteàq; in totidem æquas portiones diuidi, ibid.n.55.

R

RAtificatio, non tantùm verbis, ſed etiam facto inducitur, conſ.7.n.8.fol.34.

Ratificatio, vt operetur, quid ſit in ratificante neceſſarium, conſ.7.n.25.& 26.fol.35.

Ratificatio reſultans per exactionem quantitatum in contractu contentarum, non excludit nullitatem contractus ob enormiſſimam læſionem, conſ.7.nu.33.fol.36.

Ratificatio actus reſultat ex compoſitione rationum, ſiuè querimonia contrà actum in rationibus deductum, conſ.46.n.13.fol.231.

Ratificatio inducitur ex agnitione debiti, facta per minorem, maiorem effectum, ibid.n.14.

Ratificatio inducitur per receptionem pretij, ibidem, n.15. Vel ex receptione introituum, ibid.num.16.fol.232.

Ratificatio actus geſti tempore minoris ætatis nullo temporis lapſo inducitur, niſi plene innoteſcat læſio, cum ſuis circumſtantijs; & ſit de ſuis iuribus informatus, tam circà ius, quàm circà factum, eod.conſ.36.n.18.fol.232. Nec ſufficit ambigua ſcientia, ibid.nu.19. Sed intellige, & limita prædicta iuxtà tradita, ibid.n.20.

Ratificatione, an læſio excludatur, vid.verb. Læſio.

Ratificationes præſumuntur ignoranter factæ, concur-

currente enormiſſimâ læſione,conſ.7.num.29.fol. 35.
Rectum indicium, & ſana mens in homine præſumitur, etiam quòd ſit ſenex, & laboret in extremis, conſ.34.n.15.fol.169.
Reemendi pacto ſemper, & quandocunq; conuento, 30.annis præſcribitur,conſ.30.nu.1.fol.150.Sed contrarium,quòd ſit perpetuum,ibid.num.5.7.& 18.fol.151.& n.21.fol.152.
Reemendi pactum ſimpliciter conuentum durat 30. annis,ibid.num.6. Et differt à facultate reemendi ſemper, & quandocunq; ibid.n.8.d.fol.151.
Reemendi pacto nunquàm præſcribitur propter paupertatem venditoris,d.conſ.30.num.26.fol.152. Quia præſcribitur illi facultati, quandò eam venditor negligenter non exercuit; quo eſt ab emptore probandum, ibid.nu.27. Et transcribuntur verba Facchin.ibid.n.28.
Reemendi pactum nulla præſcriptione tollitur, ſi res fuit meliori pretio vendita,ibid.n.30.fol.153.
Regia Camera Sum mariæ repræſentat Suam Catholicam Maieſtatem ,conſ.35.n.22.fol.173.
Regnum Neapolitanum eſt hæreditarium, conſ. 10. n.27.fol.47.
Regreſſus ad iura renunciata non eſt dandus,conſ.16. n.44.fol.86.
Relatio eſt inter laborem, & præmium,conſ.42.n.3. fol.202.
Remedium Recuperandæ, competit ei, qui ſuam poſſeſſionem alteri ceſſit, quandò contractus quoad reliqua à ceſſionario non obſeruatur, conſ.11. nu. 26.fol.56.
Renunciare,& donare ſunt ſinonima,conſ.7.num.1. fol.33.
Renuncians cum iuramento diſpoſitioni l. de his, ff. de tranſact. non poteſt allegare ignorantiam fideicommiſſi,conſ.24.n.47. fol.127.
Renunciatarius liberè diſponit de bonis antiquis, omiſſa ſorore,quæ renunciauit,vid.verb.Frater.
Renunciatio non præſumitur, ſi poteſt capi alia coniectura, quàm renunciationis, conſ. 8. num. 10. fol.38.
Renunciatio fideicommiſſi,vt valeat,quomodò ſit facienda, & qualis ſcientia in renunciante requiratur,vid.verb.Fideicommiſſo.
Renunciatio matris, an obſtet filijs,remiſſiuè,cõſ.24. n.2.fol.123.
Renunciatio promiſſa vim habet veræ renunciationis,d.conſ.24.n.11.d.fol.123.
Renunciatio ſucceſſionibus, debitis de Conſuetudine valet,conſ.24.n.23.fol.126.
Renunciatio geminata, facta de fideicommiſſo,arguit ſcientiam fideicommiſſi, & habet vim ſpecialis renunciationis,ibid.n.46.fol.127.
Renunciatio non extenditur ad ea, quæ poſt illam ſuperuenerunt,eod.cõſ.24.n.53.fol.128. Intellige, quandò hoc ius ſuperueniens nullam habebat renunciationis tempore ſubſiſtentiam, ibid.nu.54. & 55.
Renunciatio ex quibus cauſis dicatur realis,eod.conſ. 24.n.30.& 31.fol.125.
Renunciatio, tanquam ſtricti iuris, operatur in expreſſis tantùm, & quominùs noceat renuncianti, conſ.26.n.30.fol.136.
Renunciatio extenditur de caſu ad caſum, quandò vnus caſus venit in conſequentiam alterius,ibid.
Renunciationes mulierum,non reſcinduntur ob reuerentiam, debitam parentibus, vel fratribus, niſi etiam læſio, vel mina concurrant, conſ.24.nu.5. fol.123.
Renunciationes mulierum, dùm nuptui traduntur de hæreditatibus, de quibus nihil habuerunt,ſunt inualidæ,eod.conſ.24.nu.12.fol.124. Refertur contraria opinio,ibid.nu.15. Melior tamen ſententia eſt,vt valeat, quandò habuit congruam dotem, ibid. nu.16. Vel quandò habuit dotem exuberantem ſuper alio patrimonio,ibid.n.14. Vel quandò renunciatum fuit hæreditatibus deferendis,non autem delatis,ibid.n.23.fol.125.
Repræſentatio in teſtamentarijs fideicommiſſis, non habet locum, & eò magis in fideicommiſſis ordinatis in contractu, conſ.22.n.37.& 38.fol.117. & n.42.fol.118.
Repræſentatio,etiam ſi vt priuilegium conſideretur, fictio iuris eſt,ibid.n.43.
Repræſentatio non habet locum in ſucceſſione particularis fideicommiſſi; & confutatur Molin. ſentiens contrarium,ibid.n.46.& 47.
Repræſentatio tùnc locum habet, cùm agitur de ſuccedendo in vniuerſum ius defuncti, ibid.num.48. fol.118.
Repræſentatio de iure communi datur ſolùm inter fratrum, & ſororum filios, conſ.23.n.5.fol.119. Sed de iure conſuetudinario datur in infinitum, ibid.n.6.
Repræſentatio inter ſorores, & ſororum filios,omninò per Conſuetudines ſublata eſt, eod.conſ.23.nu. 7.9.10.& 11. Refertur, & confutatur Franch. contrarium ſentiens, ibid.nu.12. & 13.fol.120. Demùm reijcitur authoritas Capyc. Latr. ibid. n.14.ad fin.fol.121.
Res eadem non poteſt eſſe feudalis,& allodialis, quia vna qualitas eſt alterius excluſiua,conſ.10.n.63. fol.51.
Res eadem nõ poteſt diuerſo iure regulari,ibid.n.64.
Reſciſſio contractus annuorum introituum, vel contractus emphyteutici ob renouationem à ſolutione tertiarum, vel Canonis non conceditur ſtatim, ſed priùs per plura præcepta habilitatur debitor, vel emphyteuta ad purgandam moram, conſ.16.n.1. & 2.fol.82.Contrariamq; Affiict.deciſ.174.ab vſu receſſiſſe demonſtratur,ibid.n.3 .Sed Author inuehit contrà iſtam praxim, ibid.nu.6. Et denegandam fore purgationem huiuſmodi moræ, demonſtrat,ibid.à n.38.vſq; ad finem,fol.85.
Reſcriptum, alicuius perſonam ad aliquid inhabilitans, debet perſonæ illi innoteſcere,conſ.40.nu.5. fol.194.
Reſcriptum Principis generale, non trahitur ad id, quod non poteſt concedi, vel quòd faciliter non concederetur,ibid.n.15.
Reſcriptum vitiatur, ſi Principi aliquid latuit, ex cuius ſcientia non conceſſiſſet, ibid.n.14. & n.25. fol.195.

Reſoluto iure datoris, non reſoluitur ius acceptoris fauore libertatis, vid. verb. Libertatis fauore.

Reſtitutio minori conceditur ex qualibet læſione, conſ.44.n.71.fol.213.

Reſtitutio minoribus eatenùs aduersùs venditionem conceditur, quatenùs conſiderabile damnum illi ſit ex venditione cauſatum, ibid.n.73.

Reſtitutio in integrum minoribus non conceditur aduersùs elargitam libertatem; & quandò ſecùs, conſ.47.n.41.fol.238.

Reſtitutio plenaria tùnc fieri dicitur, cùm res reſtituitur vnà cum fructibus, conſ.26. num.16. fol. 135.

Retentio dotis viro concedebatur ex iure ff. pro expenſis neceſſarijs in res dotales factis; quid autem ſit hodiè ex nouo iure Cod. plenè conſ.38.à n.10. 11.12.& 13.fol.185.

Retentio faciliùs conceditur, quàm actio, conſ.26.n. 18.fol.135.

Retrouendere, & quietare eundem producunt effectum, conſ.9.n.15.fol.42.

Retrouendendi pactum, eundem operatur effectum, cùm exercetur à debitore, vel eius ceſſionario, d. conſ.9.n.14.d.fol.42.

Retrouenditio, an operetur extinctiuè tantùm, eod. conſ.9.ſub n.4.fol.40.& n.15.fol.42.

Reuerentia, quæ alicui debetur, de per ſe ſola non inducit metum reſcindentem actum, conſ.42.n.4. & 5.fol.123.

S

Salarium inſtitoris, negotiorum geſtoris, cuſtodis tabernæ, apothecæ, vel animalium, vel pro vectura nauuli, omnibus præfertur, conſ.42.nu.12. fol.202.

Salarium coadiutoris alicuius Officialis præfertur ſuper ſalario ipſius Officialis, etiam mulieri agenti pro antefato, ibid.n.13.

Sanguinis coniunctio, ſub cuius qualitate teſtator inſtituit, vel diſpoſuit, dicitur cauſa finalis diſpoſitionis, vid. verb. Diſpoſitio teſtatoris.

Sapientis eſt mutare conſilium in meliùs, conſ.1.nu. 12.fol.3.& conſ.13.n.41.fol.67.

Scientia, nulla iniuria, nullauè deceptio infertur, cōſ. 7.n.6.fol.33.

Scientia ratificantis eſt probanda ab eo, qui ſe fundat in ratificatione, ibid.n.27.fol.35.

Scholares militum gaudent priuilegio fori, conſ. 50. n.61. Et ità obſeruari debet in tota Monarchia Hiſpanica, ibid.nu.62. Quemadmodùm etiam in ſcholaribus militiæ Venetæ, & in ſeruientibus in illius officina bellica, ibid.n.63.fol.253.

Schola Artigliertorum, quo tempore, & à quo fuerit erecta in hac Ciuitate Neapolis, ibid.num.64. Et quandò, & quomodo aucta, ibid.n.65.

Scholares ſcholæ Artiglieriorum gaudent priuilegio fori, ſicuti cæteri milites, ibid.nu.66. Et ità in quinquaginta ſex contingentijs practicatum fuit, ibid.nu.69.fol.254. Et nouiſſimè ſic fuit declaratum, præcedentibus conſultationibus Supremorum Magiſtratuum, ibid.n.70.

Scholares ſchola Artiglieriorum poſſunt aſportare arma militaria, aliaq; inſtrumenta ad eorum exercitium deſeruientia, ibid.n.67.

Scriptura informis minùs ſolemnis, quandò dicatur per ſententiam canonizata, conſ.29. num.27.fol. 147.

Semiplenæ probationes coniunctæ, faciunt plenam probationem, conſ.29.n.7.fol.145.

Senatores, & Magiſtratus dicuntur Potentiores, conſ.2.n.2.fol.10. Sed quomodò hoc intelligatur, vid. ibid.n.11.fol.11.

Senatores, & Magiſtratus poſſunt recipere ceſſiones iurium litigioſorum, cùm non ſint Potentiores, conſ.2.n.6.fol.11. Refertur contraria opinio cum ſuis declarationibus, ibid.n.7.8.& 9.

Senatores acquirere prohibiti, poſſunt ex teſtamento capere, eod. conſ.2.n.24.fol.13.

Senatoribus prohibetur ſuſcipere aliena patrocinia, eod. conſ.2.n.31.fol.13.

Sententia diuidit debitum, ſi plures in ſolidum condemnatos obligatos ſimpliciter condemnet, & diuiſio non ſolùm fit inter condemnatos, ſed inter omnes obligatos, conſ.14.n.2.& 3.fol.71. Sed iſta ſententia impugnatur, & examinantur quàm plura iura, ibid. à n.10. vſq; ad 18.fol.72. Maximè quandò iudicium eſt in actione hypothecaria, ibid.nu.19. Traditurq; cautela contrà deciſ. Afflict. ibid.n.17. Et refertur nouiſſima deciſ. S.C. contrà Afflict. ibid.n.39.fol.76.

Sententia quicquid non dicit, pro omiſſo habetur, eod. conſ.14.n.3.fol.71.

Sententia, per quam reſcinditur contractus introituum, vel emphyteuticus, non admiſſo debitore ad purgandam moram, eſt inualida, tanquàm contrà ſtylum, conſ.16.num.4.fol.82. Sed contrarium eſt verius, & ità deciſum, ibid. num. 48. fol.86.

Sententia generalis reſtringitur ad petita, conſ.40.n. 12.fol.194.

Serui tanquam mortui, ab omnibus muneribus repelluntur, conſ.47.n.9.fol.236.

Serui nullam fidem faciunt, ibid.nu.8. & 10. De ratione, ibid.n.9. Limita in ſeruo effecto Chriſtiano, ibid.n.11. Item, vbi veritas aliter haberi non poteſt, ibid.n.12. Item fauore libertatis, ibid.nu.13. d.fol.236.

Seruientes militibus, vulgò Ragazzi, eorumque Coadiutores, totaque familia gaudent priuilegio militari, quoàd forum, conſ.50.n.72.fol.254.

Simonia nunquam committitur, quandò pretij datio ad aliam cauſam referri poteſt, quàm ad conſecutionem Sacramenti, vel alterius rei ſpiritualis, conſ.17.n.18.fol.89.

Singula, quæ non poſſunt, ſimùl vnita iuuant conſ.7. nu.11.fol.34. Sed quomodò, & quandò procedat hæc regula, ibid.n.32.fol.36.

Si vinco vincentem te, fortiùs vincam te, conſ.20. ſub n.11.fol.105.

Societas in perpetuum contracta, durat, durante vita ſociorum, conſ.30. nu.10. Etiam ſi centum annis viuerent, eod. conſ.30.n.13.fol.151.

Societas morte diſſoluitur, conſ.48.num.1. Etiam ſi

Digitized by Google

fuerit in perpetuum contracta, ibidem, num. 2. fol. 240.

Societas nec ex conuentione poteſt fieri, vt in hæredes tranſeat, ibid. n. 3. Etiam ſi conuentio fuerit inrata, ibid. n. 4.

Societas inter plures contracta quoad omnes ſoluitur; ſi illorum vnus decedat, ibid. n. 6.

Socialis contractus eſt de illis, qui ſolo conſenſu perficiuntur, ibid. n. 8. & n. 24. fol. 242.

Societas non poteſt per pupillum iniri, quia non habet conſenſum, eod. cõſ. 48. n. 9. d. fol. 240. & ibid. nu. 25. fol. 242. Nec cum eo ſocietas induci poteſt ex promiſcua habitatione, & patrimonij poſſeſſione, ibid. n. 10. & 14.

Societas non inducitur inter fratres ex ſola paterni patrimonij promiſcua retentione, ibid. n. 11.

Societas morte non extinguitur, concurrentibus coniecturis continuandæ inter hæredes ſocietatis, ibid. n. 16. fol. 241.

Societas diſſoluta, factis renouata intelligitur, ſi facta ſint talia, quæ non poſſint geri citrà nomen ſociale, ibid. n. 17.

Societas cum hæredibus continuata, ſeù renouata intelligitur ex negotiatione in eadem communi apotheca, ibid. n. 18. Item ſi negotiatio manu ducatur ab eodem inſtitore olim electo, ibid. nu. 19. Item ſi negotia in eodem veteri libro ſub eiſdem nominibus deſcribantur, ibid. num. 20. Item ſi inter ipſos hæredes non ſaldentur computa, ibid. num. 21. d. fol. 241.

Societas per diuiſionem ſoluta, intelligitur renouata ex noua portionum communicatione, ibid. nu. 23. fol. 242.

Societas non poteſt per infantem iniri, ſecùs per minorem, ibid. n. 26. Sed quoàd infantem, vt & cum eo poſſit continuari vetus ſocietas, vel illa renouari, ibid. n. 28. ad finem.

Societas quarè præſumenda ſit continuata cum pupillo defuncti ſocij hærede, ibidem, num. 31. fol. 243.

Societas non diſſoluitur, niſi per diuiſionem, ibidem, num. 33.

Societas ab infante iniri poteſt, authorante tutore, ibid. num. 34. fol. 243. Et ſufficit conſenſus tutoris per actus facti, ibid. n. 35. Refertur opinio Dom. Hodier. ibid. n. 36. Sed declaratur ab Authore, ibid. nu. 37. Et quid determinauerit S.C. ibid. nu. 39. d. fol. 243.

Societas cum infante nulliter inita, poteſt ab eo maiore effecto rata haberi, ibid. n. 38.

Socius ſurripiendo rem ſocialem, non committit furtum, vid. verb. Furtum.

Solidi actiones in viriles transfundere idem eſt, ac donare, & nouare, conſ. 14. n. 11. fol. 72.

Solidi actio poteſt competere ex conuentione, & ex officio Iudicis, ibid. n. 14. fol. 73.

Solutio non tantùm numeratione perficitur, conſ. 45. n. 52. fol. 226.

Solutiones diminutæ incõmodum creditori afferunt, conſ. 44. n. 48. fol. 210.

Soluere dicitur, qui compenſat, conſ. 45. num. 51. fol. 226.

Soluere promittens cum iuramento, an poſſit compenſare, ibid. n. 52.

Solutum dicitur id, quod quis exegit, vel potuit exigere, conſ. 36. n. 18. fol. 179.

Soror propter vnicam dotem non tenetur pluribus hæreditatibus, & ſucceſſionibus renunciare, conſ. 24. n. 13. fol. 124. Sed quandò hoc ſit verum, ibid. n. 24. fol. 125.

Soror, quæ renunciauit fauore maſculorum, illis deficientibus ſuccedit, eod. conſ. 24. num. 29. Niſi renunciatio ſit realis, & ex quibus cauſis dicatur realis, ibid. n. 30. & 31.

Soror renuncians, præſumitur habere ſcientiam fideicommiſſi à ſuis maioribus ordinati, eodem conſ. 24. n. 45. fol. 127.

Spei futuræ renunciari poteſt, conſ. 24. nu. 55. & 56. fol. 129.

Status vltimus attendendus eſt, conſ. 2. num. 52. fol. 16.

Statuta ſunt intelligenda, quominùs corrigant ius commune, conſ. 26. ſub n. 17. fol. 106. & ibid. nu. 24. fol. 136.

Statutum prohibens Nobilibus, nè acquirant contrà populares, non comprehendit acquiſitionem ex inſtitutione, conſ. 2. n. 23. fol. 13.

Statuentes de exteris cogitaſſe non præſumũtur, eod. conſ. 2. n. 42. fol. 14.

Statutum habilitans, vel inhabilitans perſonam alicuius ad actum, non videtur habilitare, vel inhabilitare perſonam forenſis, eod. conſ. 2. nu. 46. fol. 13.

Statutum puniens receptatores banditorum per biduum, non comprehendit receptantem banditum, vna vice per diem, & per alium diem vice altera, eod. conſ. 2. n. 55. fol. 16.

Statutum puniens manentem in excommunicatione per ſex menſes, non comprehendit eos, qui per tres menſes, vna vice, & per alios tres menſes altera vice in cenſuris perſeuerauerit, ibid. n. 56.

Statutum prohibens mulieribus contrahendi facultatem, ſinè authoritate viri, vel propinquorum, extenditur etiam ad teſtamenta mulierum, eod. conſ. n. 70. fol. 17. Sed contrarium eſt verius, & de ratione, ibid. n. 74. & 76. fol. 18.

Statutum prædictum eſt ſtrictiſſimè intelligendum, ibid. n. 79. Imò quòd non teneat, ibid. n. 80. Potiſſimùm fauore piæ cauſæ, n. 81. Et extrà locum ſtatuentium, n. 82.

Stipulari quis præſumitur pro ſuis ſucceſſoribus cum qualitate hæreditaria, conſ. 10. n. 7. fol. 46.

Studij, & doctoratus cauſa eſt pia, conſ. 34. num. 39. fol. 171.

Subingreſſio quid ſit, an habeat locum in ſucceſſione fideicommiſſi, quid in fideicommiſſo conuentionali, & an per Conſuetudines ſit ſublata inter ſorores, ſororumq; filios, vid. verb. Repræſentatio.

Subſcribens ſe inſtrumento, vel teſtamento, videtur confiteri omnia contenta in illo, nec illud impugnare poteſt, quia allegaret propriam turpitudinem, conſ. 34. nu. 49. fol. 172. Niſi probaret fuiſſe in ſubſcribendo deceptum, ibid. n. 50.

Subſtitutio facta alicui, ſi Clericus efficiatur, verifica-

Digitized by Google

Subſtitutio, ſi iſte grauatus decedat ſinè filijs, licèt Clericalem habitum nunquam ſuſcepiſſet, conſ.18.n.16.fol.92.

Subſtitutio facta in defectum filiorum, vel lineæ alicuius, non verificatur, ſi linea, vel filij non naſcantur, quia oportet, quòd naſcantur, & deficiant; ad quod plura ponderantur, & contraria reſoluuntur, conſ.32.per totum, fol.157.

Subſtitutio facta filio hæredi quandocunq; deceſſerit, non purificatur defuncto filio, qui nunquam fuit hæres, ibid.n.4.

Subſtitutionis caſus debet verificari cum omnibus ſuis qualitatibus, ibid.n.5.fol.158.

Subſtitutio facta filijs alicuius expirat, ſi filij non naſcantur, ibid.n.8.

Succeſſio, vt fiat ſeruata forma ſtatuti, opus eſt, quòd tam defunctus, quàm ſuccedere volens, ſtatuentibus ſubiaceat, conſ.2.n.41.fol.14.

Succeſſio conuentionalis, illa dicitur, quæ fit in fideicommiſſo ordinato in contractu, conſ.22.num.39.fol.118.

Succeſſio conuentionalis eſt regulanda ſecundùm mentem contrahentium, non autem ſecundùm diſpoſitionem iuris, ibid.n.40.

Suſpicionum Officialium 94. cauſas enumerat Caualcan.conſ.4.n.8.fol.26.

T

Tacita hypotheca in quibus caſibus competat remiſſiuè, conſ.3.n.19.fol.22.

Tempora de iure non coniunguntur, conſ.2. nu. 53. fol.16. Intellige in odioſis, ſecùs in fauorabilibus, ibid.n.54.

Tempora adiectionum pro quibus venditionibus cõpetant, & quantùm durent fauore Eccleſiæ, minorum, & fiſci, vid. verb. Adiectionum tempora.

Terrorem incutit comminatio pœnæ pecuniariæ, vel carcerationis, conſ.36.n.23.fol.179.

Tertius poſſeſſor non poteſt conueniri, niſi diſcuſſo principali debitore, conſ.29.n.20.fol.146. Limita, vbi patrimonium principalis debitoris eſſet notoriè nõ ſoluẽdo, ibid.n.21. Vel ſi in inſtrumento adeſſet clauſula Conſtituti, ibid.nu.22. Sed eo caſu eſt probandum, quòd res fuit in bonis, & de bonis debitoris tempore obligationis, ibid. nu.34. fol.148.

Tertius poſſeſſor poſt 30. annos ſuæ poſſeſſionis non poteſt hypothecaria conueniri, non diſcuſſo principali debitore, etiam ſi creditor habeat inſtrumentum cum Conſtituto, ibid.nu.36.& 37. Et an ſit idem in tertio poſſeſſore habente cauſam ab hærede debitoris, ibidem, num. 41. & 42. d. fol. 148.

Teſtamentariæ diſpoſitionis cauſa regulariter eſt impulſiua, niſi apertè conſtet eſſe finalem, conſ.1.nu.48.& 50.fol.7.

Teſtamentarius executor, comparatur Procuratori, conſ.2.n.30.fol.13.

Teſtamentarius tutor præfertur legitimo, conſ.15.n.35.fol.80.

Teſtamenta poſſunt infirmari multis de cauſis, compendioſè relatis, conſ.1.n.7.fol.3.

Teſtamentum non fuiſſe conditum incõſultò ira calore, ex quibus arguatur, ibid.n.9.& 11.

Teſtamentum conditum calore iracundiæ, tenet data perſeuerantia in ea diſpoſitione, ibidem, num. 26. fol.5.

Teſtamentum ſecundum, conditum ad hoc, nè teſtator ab inteſtato decedat, non valet, ſtante priori teſtamento, cuius vigore teſtator non poterat ab inteſtato decedere, eod.conſ.1.n.50.& 51.fol.7.

Teſtamentum fauore piæ cauſæ valet, etiam ſi filia ex falſis cauſis ſola legitima relicta ſit, ibid.n.55.fol.8.

Teſtamentum conditum in domo hæredis, quandò præſumatur metu, vel dolo extortũ, conſ.2.n.83.fol.18. Et vid.ibid.n.89.fol.19.

Teſtamentum in carceribus conditum, valet, ibid.n.91.eod.fol.19.

Teſtamentum quandò dicatur vitio viſibili laborare, conſ.21.n.9.fol.120.

Teſtamentum ſecundum non irritat primum, habens clauſulam derogatoriam, & ità deciſum, conſ.33.n.1.& 4.fol.161.

Teſtamentum primum per ſecundum ipſo iure reuocatur, ibid.num.2. Etiam ſi ex ſecundo teſtamento non fuiſſet adita hæreditas, ibid.n.3. Et vid.ibid.n.27.fol.163.

Teſtamentum ſecundum non irritat primum, niſi in ſecundo fiat indiuidua derogatio clauſulæ derogatoriæ, in primo teſtamento appoſitæ, eod.conſ.33.nu.19.fol.163. Sed communior opinio eſt ſufficere derogationem, & mentionem ſpecialem, ibid.nu.20. Et quid ſi in ſecundo teſtamento fuiſſet inſtituta perſona teſtatori ſuſpecta, cuius contemplatione in primo teſtamento fuit appoſita clauſula derogatoria, ibid.n.21. Quidue ſi probetur mutatio voluntatis, ibid.n.22.

Teſtamentum primum inter liberos, quemodò per ſecundum ſit reuocandum, eod.conſ.33.n.24.25.& 26.fol.163. & nu.30.fol.164. Et quid ſi ſecundum teſtamentum ſit etiam inter liberos, ibidem, num.33.

Teſtamentum ad pias cauſas cõditum, dicitur habere cauſam derogatoriam, implicitam ad ſequentia teſtamenta, quæ illud non irritant ſinè ſpeciali derogatione, ibid.nu.35. Sed refertur contraria opinio, ibid.num.36. Et quid ſi ambo ſint ad pias cauſas, ibid.n.37.

Teſtamentum iuratum habet implicitam cauſam derogatoriam, eod.conſ.33.n.39.fol.165. Sed reuocatur per ſequens teſtamentum, habens clauſulam reuocatoriam generalem, ibid.n.40. Verior tamen opinio eſt, vt requiratur reuocatio ſpecialis et expreſſa reuocatione iuramenti, ibid.n.41.

Teſtamentum habens clauſulam derogatoriam, cenſetur reuocatum per inciſionem linorum, eod.conſ.33.n.59.fol.166.

Teſtamentum furioſi, licèt rectè conditum, non valet, conſ.34.nu.5.fol.168. Sed contrà, ibid.nu.32.33.34.& 35.fol.170.

Teſtamentum ſecundum, ſi reuocetur, dubitat Author,

Digitized by Google

thor, quid primum non reconualeſcat, eod. conſ. 34.n.12.fol.168.

Teſtamentum præſumitur conditum tempore ſani iudicij teſtatoris,ibid.n.16.fol.169.

Teſtamentum conditum à teſtatore memoria debilitato, eſt validum,ibid.n.23.

Teſtamentum cuiuſdam Tuditani nota inſania viri,à centum Romanis Senatoribus approbatum fuit, eò,quia laudabilem cõtinebat diſpoſitionem, ibid.n.34.fol.170.

Teſtamentum inſanientis valet, ſi laudabiliter fiat, ibid.n.35.

Teſtamentum coràm Magiſtratu, vel apud acta Iudicis conditum abſq; cęteris ſolemnitatibus valet, eod.conſ.34.n.44.fol.171.

Teſtamentum, vt valeat, non eſt opus,quòd illud teſtator in manu teneat,ibid.n.48.fol.172.

Teſtamentum filij præteritione eſt ipſo iure nullum; ſi tamen filius volet,conſ.45.n.18.fol.221.

Teſtatoribus omnia permittuntur, quæ non ſunt expreſsè prohibita,conſ.1.n.14.fol.4.

Teſtator præſumitur deliberatè decedere cum illa diſpoſitione, quam non reuocauit, cùm potuiſſet, ibid.n.27.fol.5.

Teſtatoris irati præceptum tenet, ſi ſuo iure vtatur, ibid.n.32.fol.5.

Teſtator non præſumitur dolo, vel metu circumuentus,conſ.2.nu.84.fol.19. Etiam ſi inſtituta reperiatur potens perſona,ibid.n.85.

Teſtator, quod voluit,expreſſit, ergò noluit,quod tacuit, eſt validum argumentum, conſ.3. num. 7. fol.21.

Teſtator præſumitur grauare hæredem, quàm minùs fieri poteſt,ibid.n.11.

Teſtatoris voluntas mutata cenſetur ex cauſa ſuperuenienti,conſ.5.num.16.fol.29. Nec tùnc eſt ſeruanda,ibid.nu.18. Quia ſi ſuperuenientem euentum teſtator conſideraſſet, nõ ità diſpoſuiſſet,ibid. num. 17. Nam habet teſtatoris voluntas tacitam conditionem,ſi res in eodem ſtatu permaneat,ibid. num.19.

Teſtatoris voluntati contraueniens ex iuſta cauſa contraueniſſe non dicitur,ibid.n.20.fol.29.

Teſtatoris mens potiùs attendenda eſt, quàm verba, vid.verb.Mens.

Teſtatoris voluntas ex quibus poſſit coniecturari, vid.verb.Voluntas.

Teſtatores quandoque plus dicunt, quàm ſcribunt, conſ.18.n.19.fol.93.

Teſtatores mortis cogitatione turbantur, & obliuione capiuntur,ibid.n.20.

Teſtator, qui ad conſeruationem bonorum reſpexit, cenſetur ſolos maſculos contemplaſſe appellatione filiorum, conſ.19.n.21.fol.100.

Teſtatorem voluiſſe cenſetur id, quod interrogatus veriſimiliter reſpondiſſet,ibid.n.25.

Teſtatoris dementiam alleganti incumbit onus probandi,conſ.34.n.18.fol.169.

Teſtator infirmitatis tempore,mentis compos præſumitur, ſi fuerit ei ſubminiſtratum Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, ibid. nu.29. fol.170. Item quia Notarium rogauit pro ſtipulatione teſtamenti, ibid.nu.30. Item ex aſſertione Notarij, ibid. num.31. Item quia ordinatè diſpoſuit, ibid. num.32.

Teſtes rogati non requiruntur in Codicillis, ſed ſunt idonei etiam teſtes fortuiti,conſ.21.n.14.fol.111.

Teſtes de auditu non probant dominium, ſed requiruntur teſtes de cauſa ſcientiæ, conſ.29. nu.1. fol. 145. Limita in antiquis,ibid.nu.3. Intellige limitationem, quandò ſunt lapſi centum anni, quia tùnc negotium in antiquis verſari dicitur,ibidem, num.4.

Teſtes de auditu tenentur dare authorem, à quo audiuerunt,ibid.n.2.

Teſtes deponentes ſuper dominio de cauſa ſcientiæ,in alio iudicio faciunt ſemiplenam probationem, ibid.nu.6. Sed contrarium, quòd nec faciant inditium,ibid.n.11. Etiam ſi eſſent mille,& omni exceptione maiores,ibid.n.12.& 13.fol.146.

Teſtes examinati,nõ citata parte, non faciunt fidem, ibid.num.11. Nec minùs inditium,etiam ſi eſſent mille, & omni exceptione maiores, ibid.num.12. & 13.

Teſtes examinati ad reuelationem excommunicationis,niſi repetantur,parte citata,non probant,conſ. 34.n.14.fol.169.

Teſtes deponentes contrà teſtamentum coràm Magiſtratu conditum, videntur deponere factum inueriſimile,eod.conſ.34.n.45.fol.171.

Teſtes deponentes pro validitate teſtamenti, præferuntur teſtibus dicentibus contrarium,ibid.n.46.

Teſtes dicentes nõ audiuiſſe teſtatorem alloquentem, non probant ipſam negatiuam, & quarè, ibid.nu. 47.fol.172.

Teſtes ſuper quãtitate diuerſimodè deponentes, quomodò ſint ad concordiam reducendi,conſ.44.num. 57.fol.211.

Teſtis difficiliùs, quàm Iudex recuſatur, conſ.4.nu. 11.fol.26.

Teſtes fuiſſe rogatos creditur Notario id aſſerenti, vid.verb.Notario.

Teſtes deponentes de directo contrarium inter ſe non poſſunt de falſo puniri, & quarè,conſ.49.num.1. fol.244.

Teſtis rogatus præſumitur, ſtatimq; ſe teſtamento ſubſcripſit,conſ.21.n.12.fol.100.

Teſtis vnicus omni exceptione maior, facit ſemiplenam probationem,conſ.29.n.8. Sed quomodò probetur, quòd ſit talis,ibid.n.9.fol.145.

Teſtis vnicus omni exceptione maior cõiunctus cum exemplo alicuius ſcripturę,facit plenam probationem,ibid.n.10.

Teſtis examinatus, non citata parte, quandò probet, quia mortuus,ibid.n.14.fol.146.

Teſtibus deponentibus delirium teſtatoris magis creditur, quàm teſtibus deponentibus ſanam illius mentem, conſ.34.nu.2.fol.168. Sed contrà,ibid. nu.25.& 27.fol.170. Imò quòd præualeant duo teſtes affirmantes ſanam mentem mille negantibus,ibid.n.26. Et quandò procedat contraria opinio,ibid.n.27.

Teſtibus affirmantibus magis creditur, quàm negantibus,eod.conſ.34.n.4.fol.168.

Teſtis ſuper dementia teſtatoris deponens, debet aſſignare cauſam ſui dicti, & exprimere verba, ſigna, & motus, etiam ſi de eis non fuerit interrogatus, ibid. nu. 21. *fol.* 169. *Quòdq; verba, & ſigna illa non poſſint ad aliud imputari, quàm ad dementiam, ibid. n.* 22.

Teſtis ſeruus non probat, & quandò ſecùs, vid. verb. Serui.

Tex. in l. exigere dotem, *limitatur, & interpretatur, conſ.* 2. *n.* 66. *fol.* 17.

Tex. in l. ſi filiam, C. de inoff. teſtam. *dupliciter interpretatur, conſ.* 1. *nu.* 28. & 29. *fol.* 5. *Et limitatur, vt non procedat, ſi filio legitima relinquatur, ibid. n.* 33.

Tex. in l. ſi quis in ſuo, §. legis autem, C. de inoff. teſtam. *interpretatur, ibid. nu.* 36. 39. 40. & 41. *fol.* 6.

Tex. in l. vndè quæritur, ff. commodat. *ſubtiliſſimè interpretatur, conſ.* 13. *à n.* 32. *vſq; ad* 40. *fol.* 66. & 67.

Tex. in l. fin. C. de non numer. pecun. *ponderatur, conſ.* 13. *n.* 63. 64. & 65. *fol.* 69.

Tex. in l. Stichum 95. §. ſi creditor, *duplici interpretatione illuſtratur, conſ.* 14. *nu.* 36. 37. & 38. *fol.* 75.

Tex. in l. cùm auus, ff. de condit. & demonſtrat. & in l. cùm acutiſſimi, C. de fideicomm. *tribus modis limitatur, conſ.* 19. *à n.* 45. *vſq; ad* 49. *fol.* 103.

Tex. in §. filium verò, authent. quibus mod. filij effic. ſui, *interpretatur, vt procedat in legitimato per oblationem Curiæ, conſ.* 20. *ſub num.* 16. *fol.* 106.

Tex. in authent. res, quæ, C. commun. de legat. *limitatur, ſi fideicommiſſum eſſet conuentionale, conſ.* 22. *n.* 45. *fol.* 118.

Tex. in l. de his, ff. de tranſact. *perperàm intellectus noua interpretatione illuſtratur, conſ.* 24. *nu.* 40. & 41. *fol.* 126.

Tex. in l. magnam, ff. de contrahend. empt. *limitatur, quandò debitum eſt alternatiuum, conſ.* 37. *n.* 14. & 15. *fol.* 182.

Tex. in §. taceat, C. de rei vxor. act. *examinatur quoàd retentionem pro expenſis neceſſarÿs, in res dotales factis, conſ.* 38. *num.* 10. 11. 12. & 13. *fol.* 185.

Tex. in l. eos, qui auctione, C. de diuerſ. præd. lib. 11. *quomodò ſit intelligendus, conſ.* 44. *n.* 6. 7. & 8. *fol.* 207.

Tex. in l. ſi tempora, C. de fide inſtrum. lib. 10. *malè ponderatur per* Præſidem Vrſinum, *eod. conſ.* 44. *n.* 17. & 21. *fol.* 208.

Tex. in l. ſi fine, §. quæſitum, ff. de minorib. *quandò procedat, eod. conſ.* 44. *n.* 68. *fol.* 213.

Thorus *in ſuis deciſionum Compendÿs non eſt* Author *integræ fidei, conſ.* 44. *n.* 85. *fol.* 215.

Tranſactio poteſt à teſtatore hæredi prohiberi cum debitoribus hæreditarÿs, conſ. 1. *n.* 13. *fol.* 4.

Tranſactionem impugnans, nullum ex ea commodum ſentire debet, conſ. 11. *nu.* 24. *fol.* 56. *Imò cogitur reddere quicquid ex tranſactione obtinuit, ibid. n.* 25.

Tranſactio inita ab hærede grauato, ſucceſſoribus præiudicat, ibid. n. 29. *Maximè quandò tranſactio longo tempore effectum habuit, ibid. n.* 30.

Tranſactio læſionis prætextu, non reſcinditur, vid. verb. Læſio.

Tranſactio ſuper fideicommiſſo, quomodò fieri debeat, & qualis ſcientia in tranſigente requiratur, vid. verb. Fideicommiſſo.

Tranſactio ſuper alimentis futuris, debitis ex teſtamento, non tenet; ſecùs ſi deberentur ex contractu, conſ. 24. *n.* 52. *fol.* 128.

Tranſitus de linea ad lineam etiàm inter deſcendentes fideicommittentis, non fit, quandò inter eos non fuit ordinata reciproca ſubſtitutio, conſ. 22. *n.* 28. *fol.* 116. *Etiam ſi fideicommiſſum eſſet perpetuum cum prohibitione alienationis, vt bona in familia conſeruentur, ibid. n.* 29. & 30.

Triſtem euentum expectare neq; ciuile, neq; naturale eſt, conſ. 18. *n.* 46. *fol.* 95.

Tutor eſt Iudex ſuſpectus in cauſa pupilli, conſ. 4. *n.* 15. *fol.* 27.

Tutores plures in ſolidum pro adminiſtratione tenentur, conſ. 14. *n.* 14. *fol.* 73.

Tutori datiuo locus eſſe non poteſt, exiſtente legitimo, & quandò, & quomodò hoc procedat, vid. verb. Datiuo tutore.

Tutori legitimo, an datiuo ſit locus, remota matre à tutela filiorum, per tranſitum ad ſecunda vota, latè diſcutitur, conſ. 15. *à n.* 31. *ad fin. fol.* 79.

Tutore remoto, tanquam ſuſpecto, an fiat locus datiuo, vid. ibid. n. 32. & *n.* 41. *fol.* 80.

Tutor à matre nominatus, an ſit à Iudice cõfirmandus, ibid. n. 44.

Tutelarum materia eſt Iudici arbitraria, ibidem, num. 43.

Tutor, ſi pro re ad minorem pertinente, obliget ſe de proprio, omninò tenetur, conſ. 46. *nu.* 10. *fol.* 231. *Nec iuuatur remedio reſtitutionis in integrum, minori competente, ibid. n.* 11.

V

Variatio prohibita eſt poſt litem conteſtatam, conſ. 19. *ſub n.* 47. *fol.* 149.

Vbi militat diuerſa ratio, non poteſt eſſe eadem iuris diſpoſitio, conſ. 13. *ſub n.* 38. *fol.* 67.

Venditio omnium bonorum, facta ex iracundia contrà agnatos, valet, data perſeuerantia, conſ. 1. *num.* 21. *fol.* 4.

Venditori habẽti fidem de pretio ſola perſonalis actio competit, conſ. 41. *n.* 4. *fol.* 197.

Vendens rem habita fide de pretio, illo non ſoluto, non poteſt à contractu diſcedere, etiam ex capite non adimplementi, ibid. nu. 5. *Limita, ſi res adhùc non ſit tradita, quia poteſt illam tùnc pro pretio retinere, ibid. n.* 6.

Venditor, qui pretium ſolutione pendente, rem ſibi hypothecatam reſeruauit, præfertur ſuper illa omnibus creditoribus, eod. conſ. 41. *n.* 12. *fol.* 198. *Et quid ſi non ſpecialiter, ſed generaliter omnia emptoris bona ſibi fecit hypothecari, remiſſiue, ibid. n.* 15. *fol.* 199.

Ven-

INDEX.

Venditor pendente pretij ſolutione poteſt emptori rē precario tradere, vel quaſi locatam; Iſtaq; cautela, pretio non ſoluto rem poterit recuperare, ibid. n. 16. & 17.

Venditor pendente pretij ſolutione poteſt paciſci ſibi ſolui ab emptore annuam quantitatem loco fructuum, vel penſionis; quod limita, & intellige, ibid. n. 18.

Venditio ſub adiectionum temporibus celebrata pura eſt, non conditionalis, conſ. 44. n. 23. fol. 208.

Venditio rerum fiſcalium, Eccleſiarum, minorum; Vniuerſitatum, & patrimoniorum decoctorum, an retractetur; ſi noua melior oblatio ſuperueniat, vid. verb. Adiectionum tempora; *verb.* Eccleſia, *verb.* Fiſcus; *verb.* Minor, *verb.* Oblatio melior, *& verb.* Vniuerſitates.

Verba ſunt animi, & cordis teſtimonium, conſ. 1. n. 10. fol. 3.

Verba enunciatiua non diſponunt, conſ. 10. n. 46. fol. 49.

Verba debent intentioni deſeruire, non è contrà, conſ. 19. fol. 100.

Verba in vltimis voluntatibus ſunt intelligenda verè, & propriè, conſ. 32. n. 19. fol. 159.

Verba adulationis cauſa prolata; Itemque verba enunciatiua plenè diſponunt fauore libertatis, cōſ. 47. n. 29. & 31. fol. 237.

Vicinitas actuum, & ſcripturarum arguit agentis intentionem, conſ. 29. n. 26. fol. 147.

Vitioſum eſt à iure recedere, laudabilis autem reductio ad illud, conſ. 26. n. 25. & 26. fol. 136.

Vitium viſibile eſſe in teſtamento, quandò dicatur, conſ. 21. n. 9. fol. 110.

Vna teſtamenti pars alteram declarat, conſ. 19. nu. 34. fol. 102.

Vniuerſitatum bona non poſſunt immaturo tempore vendi, aut locari, conſ. 44. n. 84. fol. 215.

Vniuerſitates hodie potiuntur tempore adiectionis in diem pro venditione, vel locatione rerum ſuarum, & ad meliores oblationes admittuntur, ex notabili ratione nouitèr ab Authore *pōderata, conſ. 44. n. 86. fol. 215.*

Vniuerſitatum Regni ſtatus anguſtiſſimus refertur, ibid. n. 88.

Vniuerſitatibus multa relaxare Rex noſter dignatus eſt, ibid. n. 89.

Voluntati teſtatoris contraueniens ex iuſta cauſa nō dicitur contraueniſſe, conſ. 5. n. 20. fol. 29.

Voluntas teſtatoris, quæ ex coniecturis habetur, dicitur expreſſa, conſ. 18. nu. 7. fol. 91. Nam ex coniecturis voluntas probatur, ibid. n. 8. Arguitur etiam magis ex cauſa, & ratione, quam ex verbis diſpoſitionis, ibid. n. 11. fol. 92. & n. 33. fol. 94. Item ex qualitate oneris à teſtatore iniuncti, ibid. n. 28. Item ex eius fauorabili volūtate conſeruandi bona in familia, ibid. n. 32. Item ex eius affectione, ibid. n. 35.

Voluntas in vltimis voluntatibus eſt præcipuè attēdenda, conſ. 19. n. 18. fol. 100. etiam ſi ſit coniecturata, non obſtantibus verbis in contrarium, ibid. n. 20.

Voluntas delictum à non delicto diſtinguit, & peccatum à non peccato diſcernit, conſ. 47. n. 3. f. 235.

Voluptariæ expenſæ, & meliorationes in res dotales factæ non repetuntur, etiam ſi volente muliere factæ ſint conſ. 38. n. 24. fol. 186.

Voluptariæ expenſæ, & meliorationes etiam à ſolo ſeparabiles, non poſſunt per meliorantem à fundo tolli, & abradi, ſi fundi dominus paratus ſit illarum valorē perſoluere, & quomodo ſint extimādæ, ibid. n. 27. fol. 187.

Vſufructuarius cadit ab vſufructu, ſi ſciens illo non vtatur per decem annos inter præſentes, & 20. inter abſentes, conſ. 37. n. 22. fol. 182.

Vſufructus vxori relictus quemadmodum debetur ſubſtituto poſt vxoris mortem, ita eidem debetur per tranſitum illius ad ſecunda vota, conſ. 18. nu. 18. fol. 93.

Vſusfructus patri quæſitus in bonis filij durat etiam poſt mortem filij, donec pater viuat, conſ. 26. n. 4. fol. 134.

Vſusfructus, vſufructuarij morte extinguitur, ibid. num. 5.

Vſusfructus à proprietate differt, & diſtinguitur, ibid. n. 6.

Vſusfructus bonorum aduentitiorum filij ſtatim patri acquiritur, nec momento penes filium perſiſtit, ibid. n. 14. fol. 135.

Vſusfructus; qui per patrem in bonis filij retinetur non eſt nouus, ſed ille idem, qui erat viuente filio, ibid. n. 21.

Vſusfructus, quem habet pater in bonis filij ſubiectis reſtitutioni, & fideicommiſſo, reſoluitur defuncto filio, eod. conſ. 26. n. 40. fol. 137. Sed contrà, ibid. n. 43.

Vſusfructus relictus filio, vel ſeruo ſtatim acquiritur patri, vel domino, nec extinguitur per mortem filij, vel ſerui, ibid. n. 44.

Vſus Nobilium Platearum renunciatio eſt, conſ. 26. n. 29. fol. 136. Operatur renunciationem extintiuam, ibid. n. 33.

Vſus Nobilium Platearum verba referuntur eorūq; importantia examinatur, eod. conſ. 26. à nu. 15. cum ſeqq. fol. 135.

Vtilium expenſarum valor, quo tempore attento debeat appretiari, conſ. 38. n. 20. & 21. fol. 186.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google